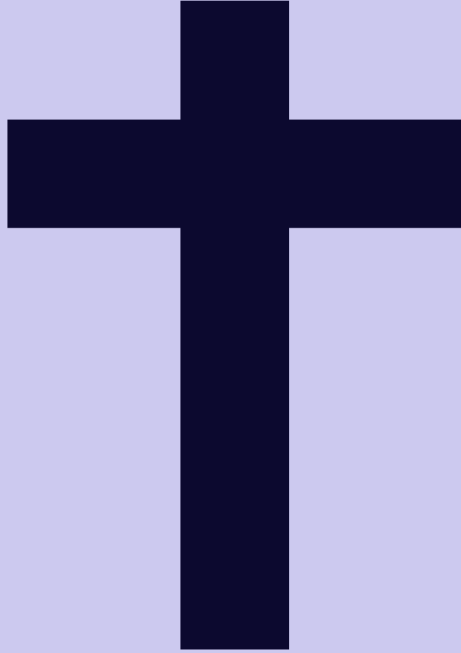

Ja jembyñ kajxy'átyruñ mada Jesukristakymjxm: El
Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en
el mixe de Juquila

New Testament in Mixe, Juquila (MX:mxq:Mixe, Juquila)

**Ja jembya kajxy'átypya mada Jesukristakyaajxm: El Nuevo Testamento de
nuestro Señor Jesucristo en el mixe de Juquila
New Testament in Mixe, Juquila (MX:mxq:Mixe, Juquila)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Juquila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Juquila [mxq], Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Juquila

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

0c492fbf-e19b-5f77-b2cc-07da5aab0305

Contents

MATEWÛ	1
MARKÛS	52
LUKÛS	84
FWANK	136
APOSTÛLÛTY	178
ROMANÛS	225
1 KORINTÛ	246
2 KORINTÛ	266
GALASYÛ	279
ÉFESÛ	287
FILIPÛS	294
KOLOSÛ	299
1 TESALÓNÍKÛ	304
2 TESALÓNÍKÛ	308
1 TIMOTEE	311
2 TIMOTEE	317
TITÛ	321
FILEMÓN	324
EBREEÛSÛTY	326
Santya'aga	341
1 PEEDRÛ	346
2 PEEDRÛ	352
1 FWANK	356
2 FWANK	361
3 FWANK	362
JUUDÛS	363
DI'IBÛ JATANÛP	365

Oybyu Ayuk Di'ibu Matewü Jyaay

Jesukristu 'yaptujkuty

¹ Tyaadu du'un tu'ugu listu ma 'yity kuxjaay yu xyuujuty ja 'yaptujkudyu Jesukristu, di'ibu tuump'ajt aats'ajtu rey Davit, di'ibu tuump'ajt aats'ajtu Abraan.

² Abraan yu'u teety'ajtu Isaa, di'ibu teety'ajtu Jakoob, di'ibu teety'ajtu Judaa esu myuga'axuty. ³ Judaa yu'u teety'ajtu Fares esu Zerü, di'ibu tyaak'ajtu Tamar. Fares yu'u teety'ajtu Esrom, di'ibu teety'ajtu Aram, ⁴ di'ibu teety'ajtu Aminadap, di'ibu teety'ajtu Naason, di'ibu teety'ajtu Salmón. ⁵ Salmón yu'u teety'ajtu Booz, di'ibu tyaak'ajtu Raap. Booz yu'u teety'ajtu Obeed, di'ibu tyaak'ajtu Rut. Obeed yu'u teety'ajtu Isaii, ⁶ di'ibu teety'ajtu rey Davit.

Davit yu'u teety'ajtu Salomonk, di'ibu tyaak'ajtu ku'ekyty'oxy di'ibu ñado'oxy'ajtu Urius. ⁷ Salomonk yu'u teety'ajtu Robwam, di'ibu teety'ajtu Abiius, di'ibu teety'ajtu Asaa, ⁸ di'ibu teety'ajtu Josafat, di'ibu teety'ajtu Joram, di'ibu teety'ajtu Uziius, ⁹ di'ibu teety'ajtu Jotam, di'ibu teety'ajtu Akaz, di'ibu teety'ajtu Ezekiius, ¹⁰ di'ibu teety'ajtu Manasés, di'ibu teety'ajtu Amón, di'ibu teety'ajtu Josiius, ¹¹ di'ibu teety'ajtu Jekoniius esu myuga'axuty ma ja tiempu ko ja babilónu rey tmunejxy ja israelitu ja'ayuty tsimy jap Babilónu ñaxóty.

¹² Ko tyaadu du'un ñajxy, Jekoniius yu'u teety'ajtu Salatyel, di'ibu teety'ajtu Zorobabel, ¹³ di'ibu teety'ajtu Abyut, di'ibu teety'ajtu Elyakim, di'ibu teety'ajtu Azoor, ¹⁴ di'ibu teety'ajtu Sadok, di'ibu teety'ajtu Akim, di'ibu teety'ajtu Elyut, ¹⁵ di'ibu teety'ajtu Elyazaar, di'ibu teety'ajtu Matán, di'ibu teety'ajtu Jakoob. ¹⁶ Jakoob yu'u teety'ajtu Josee, di'ibu Mariiu muut pyejky. Esu Mariiu yu'u taak'ajtu ja Kristu, ja'a njuna'anum ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

¹⁷ Pes du'un oj kya'pxy majmajkts naska'axu Abraanu tyuump 'yaadsuty extu jabaat ma rey Davit, es nan jamajmajkts naska'axu Davitu tyuump 'yaadsuty extu jabaat ma yu Babilónu ryey dyajnejxy tsimy ja ja'ayuty jap ñaxóty, es nan jamajmajkts naska'axu extu jabaat ma myiin jyajty ja Kristu.

Jesús myiñ jya'ty

¹⁸ Du'un myiin jyajty ja Jesukristu. Yu Mariiu, Jesukristu tyaak, yu'u naty pukánup ja Josee. Es maanumu naty kyapuktü, Mariiu oj wye'emy u'unkmuat mut ja Espiritu Santu myuk'ajtun. ¹⁹ Josee jyiky'ajty tu'ajtun muut es kyaj jyanayyajnidu'xánu ma Mariiu, jyadimmastu'udán wi'ix kyaju ja'ayuty tnijawudut.

²⁰ Ko du'un twinmaay, tu'ugu Diosu 'yanklus t'ijxy tsyuujóty mya'ayóty es 'yanmaayü: —Josee, Davitu tyuump 'yaats, katü xyjawu es xy'axájut yu Mariiu éxtamu mñado'oxy, mut ko ja u'unk di'ibu yajminaampy yajja'taampy, yu'u Espiritu Santu jya'a. ²¹ Yu Mariiu tpaada'añ tu'ugu u'ungu'unk, es xpyujtákat ja xyuu Jesús. Du'un txu'átut mut ko yajnitso'ogaampy ja jya'ayuty ko dyajtagoyannu pyojpüty.

²² Tugekyu tyaadu du'un tyuun jyajtu es yajkuydyúnut di'ibu naty ja Diosu kyugajxpu tu tnigajxy:

²³ Yu kixyudo'oxy wu'umaamp u'unkmuat es tpaada'añ tu'ugu myaangu'unk di'ibu yajtukxu'ataamp Emanwel, di'ibu ayuk wimbudsuump Dios ijtp mut udsajtam.

²⁴ Ko ja Josee dyajwijy ja tsyuu mya'ay, du'un ttuun éxtam ja Nindsun'ajtumu 'yánklusu naty tu tyuknipékuty. Ta t'axaju ja Mariiu éxtamu ñado'oxy es oj tmunujxnu ma tsyuumu.

²⁵ Per kyaj tsyunaaydyu éxtam tsyuumudu kasaadu ja'ayuty extu ko ja Mariiu dyajmiin dyajjajty ja myaangu'unk. Es ja Josee tpujtaku ja xyuu Jesús.

2

Di'ibũ tni'uxpákũdu wi'ixũ du'ũn yũ mũdsa'a tni'ixtũ ja mixyu'unk Jesús

¹ Ko Jesús myiĩn jyajty ma yũ Belén kajpn, Judeeũ ñaaxóty, ma natyũ Eroodũs ryey'aty ma tadũ naxwiĩndũ, ta jyajttũ Jerusalén naagadyũ ja'ay di'ibũ miindũ ma xũũ pyũdsemy, es jap tni'uxpákũdu wi'ixũ du'ũn yũ mũdsa'a. ² Es dyajttũdu:

—¿Maã net ja israelítũdyũ ryey di'ibũ tũ myiĩn tũ jya'ty? Pes ndsooñ ma xũũ pyũdsemy. Tũ n'ixtũts ja myũdsa'a es paadyũts nnimindũ es n'awdata'andũts.

³ Ko ja rey Eroodũs tmũdooyũ tyaãdu, ta wye'emy amoñũ, es nidũgekyũ nandũ'ũn ja Jerusalén ja'ayũty. ⁴ Netũ rey dyajwoojũ nidũgekyũ ja teedywyindsũnũty es ja di'ibũty tsajptũgóty ya'uxpũjktũp, es dyajttũũy:

—¿Maã net myina'añ jya'ta'añ ja Kristu?

⁵ Ta ja'ajũty 'yadsoodũ:

—Jam Belén, Judeeũ ñaaxóty; mũt ko ja Diosũ kyugajxpũ tkũxjaay du'ũn:

⁶ Es mij Belén, Judeeũ ñaaxóty, kyaj mnũgoogajpnũty ma tadũ nax, mũt ko ma mij pyũdsũma'añ tu'ugũ yajkutujkũ di'ibũ kywentũ'ataambyũts ja nja'ayũty, ja israelítũty.

⁷ Netũ Eroodũs tnigajxũ ayu'udsyũ ja di'ibũ naty tũ jya'ttũ, es dyajttũũy na'a du'ũn meerũ naty tũ kyũxe'eky ja mũdsa'a. ⁸ Net yajkajxtũ Belén, es ya'anmaaydyũ:

—Nũjxtũ jam, es uxtã'aydyũ tadũ mixyu'unk; es ko xypyaãttũt, awã'anũgũts esũts ẽj nandũ'ũn nũjx n'awdãtyũts.

⁹ Mũdu tyãdu reyũ 'yayuk ñũjxtũ ja ja'ayũty. Net ja mũdsa'a di'ibũ naty tũ t'ixtũ ma ja ñãxũty, kyũxe'ky jatũgok, es yũ'ũjũty tpanũjxtũ extũ ko jyajttũ ma naty ja mũdsa'a tũ wyu'ũmũ tũjk nikũjxm ma naty ja mixyu'unk. ¹⁰ Es yũ'ũjũty xyondaktũ ko t'ijxtũ ja mũdsa'a. ¹¹ Ta tyũjkũdu tũgoty, es tprattũ ja mixyu'unk mũdu tyaãk Mariiũ. Net ñaygyoxtnaaydyákũdu es t'awdajttũ ja mixyu'unk. Ta t'agajtũ ja myay'átyũty es tmoodyũ ooru, ja oybyũ pa'ak xu'kũ es jatũ'ugũ pa'ak xu'kũ di'ibũ xyũ'ajtypty mirrũ.

¹² Dios anmaayũdu tsyuujóty mya'ayóty es kũdiibũ jyũmbĩttũt ma Eroodũs, paaty tũjktũ wiink tu'u es jyũmbijttũ ma ja ñãxũty.

Jesús yajmũge'eky

¹³ Ko tyaãdu jyũmbijttũ, ta ja Josee t'ijxy tsyuujóty mya'ayóty tu'ugũ Diosũ 'yanklũs. Ta 'yanmaayũ:

—Pũdu'ũk. Mũnũjx ja mnũdo'oxy esũ 'yu'unk, es nũjxtũ tsojk Ejiptũ es wũ'ũmũ jap extũ kots ẽj mij n'awãnũdũt es mjũmbĩttũt, mũt ko Eroodũs 'yũxtã'ayaampy yũ mixyu'unk es dya'ooga'añ.

¹⁴ Netũ Josee pyũde'ky es tmũnejxy ja mixyu'unk esũ tyaãk. Ta tsyo'ondũ koots, ñũjxnũdu Ejiptũ. ¹⁵ Jap wye'emy extũ koonũm 'ye'ky ja Eroodũs.

Tyaãdu du'ũn tyuun jyajtũ es yajkyudyũnũt di'ibũ naty ja Nindsũn'ajtam tũ ttũkkajxwa'xy ja kyugajxpũty: “Jap Ejiptũts nnigaxũ n'U'ungũts.”

Eroodũs tni'ana'amũ es 'yooktũt ja mixyu'ungũty

¹⁶ Ko ja Eroodũs tniã'aãũ ko ja di'ibũ naty tũ kyũ'ixũdu tũ tyũkxi'igũdu, yũ'ũ ko oj kyaj 'yokjũmbijnũdu, ta jyantsytyũgoyjyot'ambejky. Net tni'ana'amũ nidũgekyũ ja yedyũjku'ungũty 'yooktũt, yũ majtsk jũmũjtpũ es waanũ mũtskprũty, jam Belén es tũgekyũ myũgajpnũã'ajũty. Du'ũn ttũũñ ma ja tiempũ ma naty tim jawyiin tũ kyũxe'eky ja mũdsa'a, éxtũmũ naty tũ tyũkmũmadyã'agũdu yajxón di'ibũ oj kyũ'ixũdu. ¹⁷ Es mũt ko du'ũn dya'o'ktaaydyũ ja unã'ku'unk, net yajkyudyũũñ di'ibũ naty ja Diosũ kyugajxpũ Jeremiiũs tũ dyajwe'emy kũxã'ay:

¹⁸ Yajmũdooy ma Ramaa kajpn

ko pũn jyũ'ũy ya'axy ya'ayow ya'ama'at.

Rakéldumú da'unú naty ñijiipy ja 'yu'ungaty es kyaj ttseky es pán pyumay pyutájúdat mat ko tū naty 'yo'ktaayñúda.

¹⁹ Es ko 'ye'ky ja Eroodús, ta ja Josee tsyuujóty mya'ayóty t'ijxy ja Diosú 'yanklús jam Ejiptú, es 'yanmaayú:

²⁰ —Púdu'uk. Tsoon yaa múdu mixyu'unú es tyaaú, es jambittú má ja israelítúdyú ñax, mat ko tū 'yooktú di'ibú naty ya'oogaampy yú mixyu'unú.

²¹ Netú Josee ñejxy múdu mixyu'unú es tyaaú má israelitú ñáxuty. ²² Es ko Josee tmúdooy ko Arkelawú naty ana'amp jam Judeeú ko tkuwe'emy ja tyeety Eroodús, ta tsyú'kú ko ñúxáñ jam. Es kom tū natyú Dios 'yanú'umxuty tsyuujóty mya'ayóty kúdiibu ñúxat Judeeú, ta oj ñejxy Galileeú ñáaxóty. ²³ Ko oj jya'ty jam, ta oj tsyunaaydyaknbéky má ja Nazaret kajpn. Tyaaúda da'un tyuun jyajtú es yajkuudyúnat éxtum jyanandú ja Diosú kyugajxputy: “Ya'anuumúp ja Kristú: Nazarenú ja'ay mij.”

3

Fwank Yajnúbajtrú tkajxwa'xy ja Diosú 'yayuk má muj it

¹ Es má tadú tiempú ja Fwank Yajnúbajtrú myiñ má muj it Judeeú, tkajxwa'xy, ² es jyuna'añ:

—Yajjambittú mjot mwinmá'añuty, mat ko ja tsajpótúdu kutujkúan tū wyingóñ.

³ Tyaaú Fwank yú'u naty di'ibú ja Diosú kyugajxprú Isaiú tū tkaxjá'ay da'un: Yajmúdóy tu'ugú ja'ay ya'axy jyeky má tu'ugú muj it: “Éxkúkúda ja Nindsun'ajtumú ñú'u tyu'u. Yajtúújúdu tyu'aa.”

⁴ Yú Fwank yú'u wyit'ajtypy ijty ja kameyú jamk es po'o twúun'áty, es yú'u ijty jye'xy'ajtypy ja mu'u esú tsimbá'ak. ⁵ Es má ja Fwank ñimiinúdu Jerusalén ja'ayuty es nidúgekyú di'ibú tsunaaydyúp má ja Jordán mujnúbá'a, es tugekyú di'ibú Judeeú ñáaxóty, ⁶ es tmayatstú ja pyojprú. Esú Fwank dyajnúbéty má ja Jordán mujnúú.

⁷ Es ko ja Fwank t'ijxy ko mayú fariseeuty esú saduseeuty ñimínúdu má yajnúbéty, ta t'anmaay:

—Miidsuty da'un éxtumú awa'andsa'añún. Es éxtumú tsá'añuty tkuga'aktú ja jún kúdiibu tyóyut, miits mjánándup xytyijy ko mnitso'oktú múdu mnúbajtún es ko da'un ja Dios kyaj mdúdyúnúdat éxtumú pojprú ja'ayuty. ⁸ ¡Kyaj tyú'ajtanuty! Jawyiin xytyuk'ixtú mat ja mjiky'ajtún ko tū'ajtún tū mjodúmbittú, ⁹ es katú mnayjyuna'anúdu: “Édsajtum yú'u tyúump 'yaats ja Abraan.” Tū'ajtún n'anuumú ko yú Dios mbaat dyajtagátsyú tyaaú tsaa éxtum ja Abraanú tyúump 'yaadsuty. ¹⁰ Es ja Diosú tyúdyu'unún tim wingoomp múdu pojprú ja'ayuty, éxtum ko múdu jatsyú ndukpo'tú'kúam ja kepy di'ibú kyaj 'yóyuty. Paaty tugekyú kepy di'ibú kyaj tyúump'áty oyaty, yajpo'tú'ugúp es yajpújta'agut júnóty. ¹¹ Új tyámúts miidsuty nyajnúbéty mat ja núú es ya'ixú má nidúgekyú ja'ayuty ko miidsuty tū mjodúmbittú má mbojpaty. Per miimp ja di'ibu myúdjtypy ní'igú ja múk'ajtún es kyajts új ndú'unuty. Es kyajts xyñitakú esúts yú'u nmúdúnat éxtum tu'ugú ja'ay ja tyuumbú di'ibu yajnújxúp ja kyú'uk. Yú'u myajnúbátúdup mat ja Espíritú Santú esú jún. ¹² Es yú'u kyú'ujóty tmúdaty ja tyuumbajún es dya-jwa'adsa'añ ja triigú, es yajpújku'ugut ja triigú má ja tsya'x, es ja triigú pyosta'ak yajno'ogut mat ja jún di'ibu ni ná'a kya'eeky.

Jesús ñúbety

¹³ Net ja Jesús tsyo'oñ Galileeú, es tnimiñ ja Fwank má Jordán mujnúú esú Fwank yajnúbátúdat. ¹⁴ Tim jawyiin kyaj tjakupúkáñ ja Fwank, es t'anmaay ja Jesús:

—Mijtsú da'un mjarátup xyajnúbátúdu, ¿es wi'ixúts új mij nyajnúbátú?

¹⁵ Jesús 'yadsoojú:

—Tyam wa'an du'anaty, mat ko oya du'an es ndu'unam di'ibu Dios tsyejpy.
Net ja Fwank tkupejky.

¹⁶ Ko naty ja Jesús ta ñubajtta'ay, netya pyadseemy najoty. Ta rójanu tsajp 'yawatsy esu Fwank t'ijxy ko ja Diosu Jya'ajun kyada'aky éxtam tu'ugu paku'unk, es ñiguda'agyaty kyubajkkujxyu Jesús. ¹⁷ Es net yajmadooy jyuna'añ tsajpótm:

—Tyaadadsu du'an ja n'U'unguts di'ibats njantsytsyejpy, di'ibats maut njotkujk'áty.

4

Mujku'ugórk tja'ixy esu Jesús pyekytyúnat

¹ Netu Espiritu Santu yajnujxu Jesús ma muj it es ja mujku'ugórk t'ixat wi'ix ja Jesús dyajpekytúñ. ² Justyikxyxyu justyikxy ux 'yijty ni nu'an kyakaay. Ta pyatu ja yuu. ³ Ta ja mujku'ugórk tmawingooñ ja Jesús, es t'anmaay:

—Pun mijtsu du'an ja Dios m'U'unk'ajtup, anuumu tyadu tsaa es jyumbítat tsajkaaky.

⁴ Es ja Jesús t'adsooy:

—Ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Kyaj jyatyim'yu'uyadyu tsajkaaky maut jyiky'aty ja ja'ay, tyukjiky'átup mat tugekyu Diosu 'yayuk.”

⁵ Net ja mujku'ugórk dyajnejxy ja Jesús ma Jerusalén kajpn, es dyajpejty ma muj tsajptujk kopk. ⁶ Ta t'anmaay:

—Pun mijtsu du'an ja Dios m'U'unk'ajtup, naygyujubijpnáxudu, mat ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ:

Ja Dios tyuk'ana'amdup ja 'yánklusaty
es mgwentu'átudat.

Myajpudu'ugudup mudu kyua

kadiibu tsaa dyajtsayútat ja mdeky.

⁷ Netu Jesús t'adsooy:

—Nandu'an ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Katu xy'ijxматы yu mWindsán Dios.”

⁸ Ta jatugok ja mujku'ugórk dyajnejxy ja Jesús ma tu'ugu kopku kujxmbu, es ttuk'ijxy nidugekyu naxwíñudu ja'ayaty es ja myuj'ajtun. ⁹ Ta t'anmaay:

—Ujtsats mij nmo'oyup tugekyu tyadu pun xywyingoxtunaabyuts es xy'awdátudats.

¹⁰ Net ja Jesús t'anmaay:

—Nujx, Satanás. Mat ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “M'awdátup ja mWindsán Dios, es xymyadúnat yu'uyu je'eyu.”

¹¹ Net ja mujku'ugórk tmastuty ja Jesús, esu anklus ñimiinudu yajkaay ya'úkadu, es myuduunudu.

Jesús tkajxwá'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹² Es ko Jesús dumadooy ko Fwangu naty 'yity pujxndugóty, ta oj ñejxy Galileeu ñaxóty.

¹³ Per kyaj oj wye'emy Nazaret, nik jap oj ñejxy tsunaabyu Kafarnaúm, mejyñbyu'ay ma Zabulongu ñax esu Neftalii ñax. ¹⁴ Tyaadu du'an tyuun jyajtu es yajkuudyúnat di'ibu ja Diosu kyugajxpu Isaiiu naty ta tkuxja'ay:

¹⁵ Ja Zabulongu ñax esu Neftalii ñax

esu nax di'ibu jadsoo ma mejyñun, ma xuu tsiy'ity es ma xuu pyadseemy,

ja ñax ma Jordán mujnu mat ja Galileeu ñax,

ma jyiky'attu di'ibu kyaj 'yisraelítaty,

¹⁶ ja ja'ay di'ibu jiky'ajttu kubi'its ku'ook

tu t'ixtu ja mujpu jaj tu'xun.

Es ma yu di'ibu naty jiky'ajttup

ma éxtam mbaat njuna'anum 'yawaxu o'kun,

tu kyuxuuñu mat ja jajun.

¹⁷ Net ja Jesús tkajxwá'xtsondáky es jyunañ:

—Yajtugátstu mwinma'añuty es jodambittu, mat ko ja tsajpótmudu kutujkan tu wyingón.

Jesús twoy nimajtáxku ajkxmajtsputy

¹⁸ Tu'uye'ebuyu natyu Jesús ma yu Galileeu Myejyñbya'a, ko t'ijxy nimajtsk tukka'axu uná'k. Yu'u natyu Simonk di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Peedru, es jatu'uk ja'adam ja Andrés. Ajkxmajtsubu naty, yu'u naty kyujubijpnajxtar ja 'yajkxmajtsn najoty. ¹⁹ Netu Jesús t'anmaay:

—Pamiinduguts, es ujts miits n'axpukpu'áttar es nmo'oydyat jatu'ugu tuunk. Tyamyu xyajtsonda'aktut es xy'uxtá'ayut may ja ja'ayuty es xytyukniminduduts esuts nandu'un yu'ujuty n'axpukpu'áttut.

²⁰ Netyu tnikaktu ja 'yajkxmajtsn es tpanujxtu Jesús.

²¹ Ko waanu 'yaknuxtu, ta Jesús t'ijxy nimajtsk tukka'axu uná'k, Santya'agu esu Fwank, 'yu'ungadyu Zebedeu. Tamu naty ma tu'ugu barku mudu tyeety t'axuyu ja 'yajkxmajtsnuty. Netu Jesús oj yáxudu, ²² es nan jamyu tnikaktu ja byarku es ja tyeety. Ta tpanujxtu ja Jesús.

Jesusu mayjya'ay dya'uxpeky

²³ Jesús tyuk'yo'oydyaabyu naty ja Galileeu it, ya'uxpeky majaty ja tsyajptujk, nidu'uk nidu'ugu kajpn tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja tsajpótmudu kutujkan, es dya'aguda'aky ja ja'ayuty di'ibaty pujkudur. ²⁴ Ko oj tñijawudu Jesús ma tugekyu Siryu naxwíñudu, ta ttuknimiindu nidugekyu di'ibu ayoodur mat kanak nax ja pujk ado'onun, di'ibu pujkudur ja ka'oybyu pa'am, mo'tputy esu xúxaty, esu Jesús dya'aguda'aky. ²⁵ Ryanuxudu mayu Galileeu ja'ayuty es ja ja'ay di'ibu tsunaaydyur ma ja Dekápolus kajpnuty esu Jerusalén, nu'un di'ibaty tsunaaydyur wiink tsoo Judeeu ñaaxóty es ma Jordán majnu ma xuu pyudsemy.

5

Jesusu mayjya'ay dya'uxpeky

¹ Ko Jesús t'ijxy ja mayjya'ay, ta pyejty ma ja kopkan, es ñaxwe'tsy jam. Net tyukn-abíkudu ja 'yuxpukputy, ² esu Jesús ya'uxpukputsondákudu du'un:

Púnuty kuni'xyuty

³ —Kuni'xy ja di'ibaty nay'uxkajpudur ko pyojpuja'ay'áttu, pes yu'u ittar ma tsajpótmudu kutujkan.

⁴ 'Kuni'xy ja di'ibaty juygyujk yaxkujkudur, pesu Dios pa'ayowánudur.

⁵ 'Kuni'xy ja di'ibaty kyaj myuj pyaadudu, ja'a ko Dios mo'oyánudur ja naxwíñudu éxtamu kyuma'añ.

⁶ 'Kuni'xy ja di'ibaty jyantsysojktar es ttúnut di'ibu Dios tsyejpy, ja'a ko du'un yajpujta'aga'andu.

⁷ 'Kuni'xy ja di'ibaty naymyuma'xtujkudur, pes nandu'un muma'xtúkudur ja Dios.

⁸ 'Kuni'xy ja di'ibaty wa'ats ja 'yanmaja'anuty, pes yu'udyu du'un ittar mudu Dios.

⁹ 'Kuni'xy ja di'ibaty yajtsipwa'xtar, pesu Dios pujta'agudur éxtamu 'yu'ungaty.

¹⁰ 'Kuni'xy ja di'ibaty ijttar witsy po'oty mat ko jyiky'aty éxtamu Dios ttseky, pes yu'u ittar ma tsajpótmudu kutujkan.

¹¹ 'Kuni'xy miidsuty ko ja ja'ayuty m'oojudu es mnixi'ik mdukxi'igudu, es m'udu'uts mgajxtu'udsudu miidsuty mat kots miits nmuudumbu'áttu. ¹² Xonda'aktu es jotkujk'áttu, mat ko ja Dios mmudajtxudur pujke'eky tsajpótm muj may'aty di'ibu mmo'oyánudur, pes nandu'un trajedijttu ja Diosu kyugajxputy di'ibu jiky'ajttu maanumu naty miits mgajaa'áttu.

Kaan esu jajun

13 'Extam ja kaan dyajta'amsu ja tsu'utsy kadiibu mya'adat, miidsaty mbaat xyujpkuwa'agudu ja axuk'ajtan ya naxwiin kadiibu ja'ayaty mya'attat. Pün ja kaan tugeepy ja tya'ams'at, ¿ti muut mbaat nbujtakum ja tya'ams'at jatugok? Ni wi'ix tsoo mbaat kyanakytyuñ, ¿kadii? Je'eyu ya'uxko'ot esu ja'ayaty ttuktaandut.

14 'Extam ja xuu xykyudu'xum ma njadijtam kadiibu ngunajp nguja'pxum, miidsadyu du'an extam ja jajun es xytyukni'ixudut ja ja'ay di'ibu du'an pojpu es wi'ixu du'an ja Dios ttseky es njiky'ajtam. Du'an miidsaty extam tu'ugu kajpn di'ibu ijtp kopkkujxm, 'yixtap miidsaty mjiky'ajtan. 15 Ni pün tkayajtoye'eky tu'ugu seeru juun es netyu tkujiidsat mudu armuun; nik ni'igu tpujta'aky kujxm ma ttukjajydu'ayut tugekyu ja tugot. 16 Nandu'un jajtpe du'unaty, wa'an yu mjajunaty tjaju muk extam mbaat ja ja'ay t'ixtu ja oybyu mduunguty es t'awdattat ja mDeedyu tsajpótmuu.

Wi'ix ja Moisés ja 'yana'amun tyuñ

17 'Kyaj xywyinmádyut ko uj nyajtugoya'añ ja Moisesu 'yana'amun o ja 'yuxpajkunu Diosu kyugajxpaty. ¡Ni wi'ix tsoo! Ja'ats tu nnimiñ esuts nguudyuna'añats. 18 Pes uj n'anmaaydyupts miits ja tya'ajtan, ja tsajp esu nax tugeoyu jawyiin maanumu naty kyatugoy tu'ugu letru kyukón di'ibu ja ana'amun jya'a'ajtyu. Tugekyu yajkyudyu-unda'aya'añ. 19 Paaty di'ibu kyaj tkuydyuñ tu'ugu tyadu ana'amun, oy yu'ujaty ja yi'inum waanubu, es ttukni'ixut ja wiinkpety es kyaj tkuydyundut tadu ana'amun, tyadu ja'ayu du'an 'yitat pi'ixy ujpu amu'unk jam tsajpótmu. Per di'ibu kyuydyiimpy es ttukni'ixu ja wiinkpety tkuydyunat, tyadu du'an itap muj jam tsajpótmu. 20 Tya'ajtan n'anumudu, pün kyaj miits mjiky'ajtup tya'ajtan muut kadiinum ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap, kyaj mdakudut tsajpótmu.

Win'ak'ajtan

21 'Miidsaty tu xymyadowdu ko ja n'aptajk'ajtam ya'anmaaydyu: “Katu mya-jja'ay'eeky. Di'ibu ya'e'kypy tu'uk pün, yu'u yajmunajxup ma tkumadówt.” 22 Per uj n'anmaaydyupts miits ko di'ibu tyukjot'ambejkypy yu myugu'uk, yu'u du'an yajpayo'oyu ja pyeky; di'ibu 'yoo yaxypy ja myugu'uk, pátap es tyukkumadówdut di'ibu ana'amdu muj tsajptugóty; es di'ibu pyejty kyudakypy ja myugu'uk, kudsu'ugu ko ñajxut ayoodaknóty ma jnyu'ank.

23 'Es pün mmajexypy ja mwindsu'kun ma artal es jam xyjamyetsy ko ja mmagu'uk tu mij xymyadowdu, 24 nika'ak yu mwindsu'kun jam artal windum es najx jawyiin mnayya-jti'igydu mudu mmagu'uk. Net mjumbítat ma artal es xyrujta'agut ja mwindsu'kun.

25 'Pün ja pün mni'uumudu es mmajexyuty kumdaat, kajx'óyudu tu'ay kadiibu mguyákudut ma justisun, ja'a ko yu justisu mguyákudup ma ja polasiu, es mbujta'agudup pujxndugóty. 26 Tya'ajtan n'anumudu ko kyaj mbudsúmut jap extu ko xykyubajtta'ayut tugekyu ja mbeky.

Ja'ay dyajtugóty ja pujk ukunu wyindsu'kun

27 'Miidsaty tu xymyadowdu ko yajnigajxy jékyu: “Katu xyajtugóty ja pujk ukunu wyindsu'kun.” 28 Per uj n'anmaaydyup miits ko oytyim pünaty di'ibu 'yadsejpy tu'ugu toxytyujk es tmudugoya'añ, ñapaty extam muut tu tyugoy, oy je'eyu tu jyuana'añ jyodoty wyinma'añóty.

29 'Pün m'aga'añ wiin myajpekytyuunup, juut es naska'adsu jagam.* Waanu oy ko xyajtugóyut tuk pedazu mnini'x es kadiinum ko mwu'umut mut amuumu mnini'x es myajpujta'agut ayoodaknóty. 30 Es pün m'aga'añgyu'u myajpekytyuunup, niboot es uxjwip jagam. Waanu oy ko xyajtugóyut tuk pedazu mnini'x es kadiinum ko mwu'umut mut amuumu mnini'x es myajpujta'agut ayoodaknóty.

* 5:29 Xytyuk'ijxumu Jesús ko di'ibu xyajpekytyu'unum, yu'u jot winma'añ, es kyaj yu'udyu wiin, es ni yu'u ja ku'u. Ix Matewu 15:17-20

Kasaadu ja'ay ñaymyastu'udu

³¹ 'Nandu'un yajnegajxy jékyur: “Di'ibu myastu'udaampy ja ñado'oxy, jawyiin tsyékyuty tmo'oyut tu'ugu neky ma jyuna'añ ko tmastu'uty ja ñado'oxy.” ³² Per uj n'anmaaydyur miits ko pún ja toxytyuk t'uxwejpy, pun kyaj ja'agyujxmaty ko dyajtagóy ja ruk úkunu wyindsu'kun, ña'aygyujxm ja toxytyuk dyajtagóy ja ruk úkunu wyindsu'kun ko wiink yedyuk tpeky. Es ja di'ibu pyejkypy ja toxytyuk di'ibu dyajmat-stu'uty, nandu'un dyajtagóy ja ruk úkunu wyindsu'kun.

Ja'ay wyanda'aky

³³ 'Nandu'un miidsaty tu xymudoodu ko ya'anmaaydyu ja n'aptuk'ajtam: “Katu xywyanda'aky tii andakungyujxm. Mgyudyunubu du'un di'ibu mwandakypy ma Nindsun'ajtam.” ³⁴ Per uj miits n'anmaaydyur: Ni na'a mgajana'andut “por tsyos” ko ti xywyanda'aktut; es ni mudu tsajp, mut ko yu'u ja Diosu 'yuñaaybyajn ma yajkutiky; ³⁵ es ni na'a xykyawanda'aktut mudu naxwíñudu, mut ko yu'u du'un éxtam ma tkaxkapy ja tyeky; es ni mudu Jerusalén, mut ko yu'u du'un ja kyajpnu Dios, ja muj Rey; ³⁶ es ni mudu mgubajk, mut ko kyaj mbaat xypyjta'aky poop o yuk tu'uk je'eyu mwaay. ³⁷ Du'ñu mjana'andut “oy” o “kyaj”, ja'a ko di'ibu ñikeempy yu ayuk, tyadu du'un miimp ma yu ka'oybyu.

Katu ja'ay naydyukmujambítudu axuk

³⁸ 'Miidsaty tu xymudowdu ko yajnegajxy jékyur: “Mdukkubátur ja wiin ak wiin esu tats ak tats.” ³⁹ Per uj n'anmaaydyur miits ko ja ja'ayuty mduna'anudut axuk, katu miits xyñiwa'k'óyudu. Pun mgojxur ma m'aga'añdsyoobu m'ama'atsy, koojumbít jatuk adu'um. ⁴⁰ Pun ja pún tsiptuna'añ mut mij es mbujkaya'añaty ja mnixuy, mo'oy nandu'un ja mdsyamarru. ⁴¹ Pun jaa tu'ugu soldadu o justisu agwanu mdukmunxaxa'añaty ja tsyemy tuk mil metru, munux majtsku du'unun jyagámaty. ⁴² Ko pún ti m'amdówdut, mo'oy; es pun ja ti pún m'amdóyuty ani'xy, tuk'anux.

Wi'ixu madsip yajtsókut

⁴³ 'Nan tu xymudoodu ko yajnegajxy jékyur: “Mdsókur ja mmudujkra'a, es mduk'ak'átur ja mmadsip.” ⁴⁴ Per uj n'anmaaydyur miits ko mdsóktur ja mmadsipaty, es mninu'xta'aktur ma Dios di'ibaty axuk mduunudur. ⁴⁵ Du'unu dun xya'ixudut ko m'u'unk'átudu mDeedyu tsajpótudu. Pes yu'u tyukni'aampy yu xu ti'igyu ja oyjya'ayuty es di'ibaty kyaju Dios tmududu, es yajtiipy ma ja ja'ayuty di'ibu jiky'ajttur tay'ajtan muut es nandu'un di'ibaty kyaj jyiky'attu tay'ajtan muut. ⁴⁶ Pun miits mdsojktur yu'uyu di'ibu miits mdsojkdur, ¿wi'ix xymubujkpu du' ko Dios miits mgumaya'anudu? ¡Pes extu yu rojru ja'ayudyu du'un tyuundur! ⁴⁷ Pun mgajxpo'xtur miidsaty yu'uyu mmagu'uguty, ¿ti oy'ajtanu dun taadu? Pes extu di'ibaty kyaj t'axkaptu Dios tyuundubu du'un. ⁴⁸ Du'un éxtamu mDeedyu tsajpótudu wya'adsuty, ittu miits wa'ats nandu'un.

6

Oybyu tu'unun

¹ 'Ko xytyundu ja oybyu, éxku es xykyatúndut mayjya'ayóty es yu'u je'eyu t'ixtat ti mduundur. Pun mdiimbyu du'un, yu ja mDeedyu tsajpótudu kyaj mmay'átudut. ² Paaty ko xypyudákut mut tii di'ibu tagoy'ajtxudur, katu ja'ay xytyuknijáwut éxtam 'yadu'atstu di'ibu nay'andijudur jyiky'attu tay'ajtan muut, mut ko du'un yu'ujaty 'yadu'atstu esu ja'ayuty 'yixudut ko dyaktu ja naybyuduku ma ja tsajptuk, o ma ja muj tu'u di'ibu kajpnóty, es du'un myajpudsámdu ko jyiky'attu tay'ajtan muut. Pes uj n'anmaaydyurpts miidsaty ko mut yu'uyu taadu, tu t'axájudu ja myay'aty. ³ Per mij ko xypyudakuya'anut

di'ibü tågoy'ajtxur, mo'oy ayu'udsyü, éxtüm mbaat njüna'anäm katü m'anajñgyü'ü xytyuknijawü di'ibü tyiimpy ja a'oybyü. ⁴ Ko dü'ün xymyo'oy ayu'udsyü, net ja mDeedyü tsajpótmüdü t'ixut di'ibü mdiimpy ayu'udsyü, es yü'ü mmay'átüdüp.

Kajxtákün

⁵ 'Ko mgajxtá'aktut, katü dü'ün xytyundü éxtüm di'ibü nay'andíjüdüp jyiky'attu táy'ajtün müüt. Yü'üjaty kyajxtá'aktü tanü mä ja tsajptüjk o mä ja müj tu'u di'ibü kajpnóty es dü'ün ja ja'ayaty 'yíxüdü. N'anmaaydyüp miidsaty ko yü'üjaty tü t'axájüdü ja myay'aty. ⁶ Per mij ko mgajxtá'agut, tükü mgwartü tågoty es nayñi'agájüdü, es jap ayu'udsyü xymyugajxtá'agut, es dü'ün mDeedyü tsajpótmüdü di'ibü 'yijxyty ti ja'ay tyuundüp ayu'udsyü, yü'ü mmo'oyüdüp ja mmay'aty.

⁷ 'Ko mgajxtá'agut mij, katü je'eyü xyñikajxpéty ja m'ayuk, éxtüm 'yadü'utstü di'ibü kyaj t'ixy'attu Dios es jyüna'andü ko müüt ko kyajxut ni'igü, jantsy tmüdaty ko Dios myüdü'ítüdü. ⁸ Katü mijü dü'ün xytyüñ, ja'a ko mDeety wá'ats tnijawü di'ibü miits mdügoy'ajtxur maanümü naty xykyá'amdoý. ⁹ Paaty ko miits mgajxtá'aktut, dü'ün mgajxtá'aktut:

Tatitu'unk di'ibü ijtp tsajpótm,
wa'an nidügekyü ja'ayaty mwindsü'ügüdü es m'awdátüdü.

¹⁰ Min mij es myajkutúküt ja yá naxwiiñ,
es yajtúnüp ja mdsojkün yáá éxtüm jam tsajpótm.

¹¹ Meegyüts tyam di'ibüts xytyugoy'ajtxur esüts ngay n'uugut.

¹² Es xymyá'xüt üdsaty ja nbojpyüts,
éxtümts üdsaty tü nma'xtü di'ibüts axüük tü xytyundü.

¹³ Es küdii xyajkutíky es ja ka'oybyü xyajpekytyúnüt.

¹⁴ 'Paaty ndukjaygyüjküdü, pün miits mma'xtur ja di'ibáty mduunüdüp axüük, yü mDeedyü tsajpótmüdü mma'xüdüp miidsaty nandü'ün. ¹⁵ Per pün kyaj xymyá'xtü di'ibü mduunüdüp axüük, yü mDeedyü tsajpótmüdü nan kyaj mma'xüdü ja mbojprü.

Ja'ay 'yayu'aty

¹⁶ 'Ko miits m'ayu'áttut, katü xypyjta'aktü mwiin mjüjpyty ya'ayow ya'ama'at, éxtüm 'yadü'utstü di'ibü nay'andíjüdüp jyiky'attu táy'ajtün müüt. Yü'üjaty tyuundüdü dü'ün esü ja'ayaty 'yíxüdü ko 'yayu'attu. Táy'ajtün n'anümü ko müdü taadü tü düñ tprükü yü myay'aty. ¹⁷ Per ko miits m'ayu'áttut, wimbuj kupuj es naywyoogüdü yajxón, ¹⁸ küdiibü ja ja'ayaty tjaygyúküdü ko m'ayu'attu. Yü'üyü dü'ün ja mDeedyü tsajpótmüdü di'ibü ñijá'ap ti ja'ay tyuundüp ayu'utsy, es yü'ü mmo'oyüdüp ja mmay'aty.

Püjku'üktü ja m'oy'ajtün tsajpótm

¹⁹ 'Katü mjiky'aty xywyindsimü xywyinwüñ ja meeñ yá naxwiiñ, mä yü jüyüjk añimal dyajwindügóy oytyiity, mä tyowü ja meeñ es mä ja ma'tsprü tnidüküdü. ²⁰ Nik oy püjku'üktü ja m'oy'ajtün jam tsajpótm, mä ni ti tkayajwindügóyüt es mä kyajprü ma'tsprü. ²¹ Ja'a ko mä xymyüdaty püjke'eky yü m'oy'ajtün, jamü dü'ün nandü'ün 'yity yü mjot mwinmä'añty.

Dü'ün ja wiin éxtümü küdü'xn

²² 'Yü mwiinü dü'ün éxtüm tu'ugü küdü'xn es tküdü'xüt ja mdu'u. Pün oy yü mwiin, mdu'uyo'oyüp yajxón küde'xy. ²³ Per pün yü mwiin mä'at, mjüdütur kübi'its. Es pün kyaj xytyuk'ixy ja mwiin, jüügoo jyantsyyükaty ja koots'át mä mjüdüty!

Dios esü meeñ

²⁴ 'Ni pün mbaat tkamüdüñ majtskü wyindsün, ja'a ko pün tuump yajxón mä ja jawyi-imbü wyindsün, kyaj mbaat ñakytyüñ yajxón mä ja myümajtskrü. Es pün ja myümajtskrü wyindsün tsyejpy ni'igü es tyüñ yajxón müüt yü'ü, kyaj mbaat ja jawyiimbü tnakymyüdüñ. Kyaj mbaat xymyüdüñ yü Dios pün mbüjtákyty ja mwinmä'añ es ja mmüjää mä ja

meeñ. ²⁵ N'anmaaydyur ko katu mnaydyukjotmaydyúnudu di'ibu m'okkay m'ok'uuktur es mjiky'áttut, es ti wit m'oktuktákuður. Pes mut yu'uy yu mjiky'ajtan es yu mnini'x di'ibu Dios tu mdukmay'átyuty, yu'u du'un ni'igu oy kadiinam ja mje'xy mbeky esu mwit mnijam. ²⁶ Ixtu yu joon juyujkuty. Kyaj ñi'iptu es ni kyatsiktu, es ni tkarujku'aktu ja pyujta'aky ma yu mok tujk. Pes yu mDeedyu tsajpótmuđu mooyuður yu jye'xy pyeky. Dios mdsojkuður miidsaty ni'igu kadiinam ja joon juyujkuty. ²⁷ ¿Pánu du'un mbaat dyaj'yón ja jyiky'ajtan mut ko myay tyajy? ²⁸ ¿Ti ko mmay mdajtu mudu mwit mnijámuty? Ixtu wi'ix aamyóty yondu ja paju, es ni kyatundu es ni kyata'aktu. ²⁹ Es n'anumu ko ni ja rey Salomonk, mut tugekyu tsyuj'ajtanu wyit, kyaj oj tyi'igyu tsyuj'ajtan mut yu'u. ³⁰ Es pan ja Dios yajpijpy ja paju di'ibu pi'tsp pojun es jakumbom yajno'knu, ¿ti ko kyaj xymyubaktu es udsajtam yu'u xywyítxum? ¿Es ti ko miidsaty je'eyu waanu xymyubaktu? ³¹ Paaty katu mmay mdajtu: “¿Tii net n'okka'ay n'ok'úkum?”, es “¿Tii net nwit'ajt nnijam'ajtam?” ³² Mut ko ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmadundu Dios maay tajtur mut tugekyu tyaadu. Pes ja mDeedyu tsajpótmuđu ñija'ap ko mdugoy'ajtxuður tugekyu tyaadu. ³³ Es du'un jotmo'oydyu ja Dios es jyiky'áttut éxtum yu'u yajkutíky, es m'axájuður nandu'un tugekyu tyaaduty. ³⁴ Pes kyaj xymyumay xymyudajtat pan ti bom uxtujm miimp kúakp, ja'a ko bom bom miits xymyudattu di'ibu mmumay mmadájur. Tu'uk tu'ugu xuu di'ibu mmumay mmadájur.

7

Kyaj wiinkputy nugoó nbayo'oyum

¹ Katu miits xypyayo'oydyu nugoó yu wiinkputy, kadiibu Dios mbekymyo'oyuður. ² Mut ko éxtum miits xypyayo'oydyu ja wiinkputy, Dios nandu'un mbayo'oyuður miidsaty. Éxtum mbaat njana'anum, mut ja armuun di'ibu muut xykyijxy ja wiinkputy, nan yu'u muut Dios mgijxuður ja mja'ajuty. ³ ¿Ti ko xy'ixy tu'uk ja kepywyayu'unk di'ibu jap mmagu'uk wyiinóty es kyaj mij xytyuñu kwentu ja maj kepy di'ibu jap mwiinóty? ⁴ ¿Es wi'ix mjana'añ: “Magu'uk, n'okju'tumu tadu kepywyayu'unk di'ibu jap mmadajtypy mwiinóty”, es kyaj mnayjyáwuty ko mij xymyudaty ja maj kepy jap mwiinóty? ⁵ Mnay'andijyuty éxtumu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtan muut. Yajpúdsám jawyiinu tadu maj kepy di'ibu jap mwiinóty, es du'un mbaat xy'ixy yajxón es xyjuuður tadu kepywyayu'unk di'ibu jap mmagu'uk wyiinóty.

⁶ Katu xymyo'oy ja úkuty yu tsu'utsy di'ibu tu ñejxy windsu'kun es nan katu xywyujy ja perlu ma yu udsam, ja'a ko ttuktaandut, ta mnijumbítuður es mduktsu'uts mduknúkuður.

Amdowdu, uxta'aydyu es koxtu jun'aa tujk aa

⁷ Amdowdu, es m'axájuður; uxta'aydyu, es mbaattur; koxtu jun'aa tujk aa, es m'awátsxuður. ⁸ Mut ko di'ibu 'yamdeepy, 'yaxájur; es di'ibu 'yuxtaary, pyatypy; es di'ibu kyojxypy ja jun'aa tujk aa, awátsxur ja tyujk aa.

⁹ ¿Pán nidu'uk miidsaty myo'oyur ja 'yu'unk tu'ugu tsaa ko 'yamdówdut ja tsajkaaky, ¹⁰ o tu'ugu awa'andsa'añ ko 'yamdówdut ja ajkx? Kyaj pán, ¿kadii? ¹¹ Es miidsaty pojpu ja'ayuty, mmooydyur ja oyatypyu ja m'u'unk m'una'kuty, waanu ni'igu ja mDeedyu tsajpótmuđu tmo'oyut ja oyatypyu panuty amdoojuður.

¹² 'Pes du'un di'ibu miits mdsojktur es ja wiinkputy mdukmuđunúduður, miits mdukmuđunúdubu taadu. Tyaadu du'un tu ya''awijtsmíky tugekyu ja Moisesu 'yuxpukun esu Diosu kyugajxputy.

Tujk aa xu'utspu

¹³ Tákudu ma ja tujk aa xu'utspu. Ja'a ko wyooñuty ja kemy'aa es ja tu'u di'ibu nujxp ma ja kutugo'oyun, es may ja ja'ayuty di'ibu nujxtur jap. ¹⁴ Per xyu'udsaty ja kemy'aa es ja tu'u di'ibu nujxp ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, es niwaanuty yu'u di'ibu pyáttur.

Ya'uxkajptap ja ja'ay éxtam da'un yadu'utsta

¹⁵ Naygywentu'átadu ma yu andákruty di'ibu janándup ko yu'ujaty ja Diosu kyugajxpu. Naybyujtákuður tuda'agyuty éxtamu borreegu, per du'unu dan yu'ujaty éxtamu waxka'uk awa'anun. ¹⁶ Miidsuty mbaat xy'uxkaptu mat éxtamu da'un yadu'utsta. Kyaj yajtíky yu uuvu ma yu apuñgyery, es ni yu iigu ma yu botonus puju. ¹⁷ Tugekyu oykyery yajkypy ja tyuump oy, es tugekyu axuk kery yajkypy ja tyuump axuk. ¹⁸ Yu oybyu kery ni na'a kyatuumpr'áty axuk, es ni yu kery axukpu kyatuumpr'áty oy. ¹⁹ Tugekyu yu kery di'ibu kyaj tyuump'áty oy, ya'uxpo'tu'kr es yajkujubípu juunóty. ²⁰ Paaty n'anuumadu ko miits m'uxkártap pán oyjya'ay es pán kyaj 'yoyjya'ayuty mat yu di'ibu tyuundur.

Kyaj nidugekyu tyúkuđu tsajpótm

²¹ Kyaj nidugekyuty di'ibuts xy'anmaaydyu: “Windsún, Windsún”, tyúkuđu tsajpótm, yu'uyú tákudup di'ibu tyuundur ja tsojkanu nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm. ²² Ko ja'ay yajpayo'oydyut, máyuts xy'anuumadu: “Windsún, Windsún, mat ja mxuugyujxmuts tu ngajxwa'xyuts ja m'ayuk, es tats nyajpadsámdu ja ka'óbyuty, es tats may nduñ ja maj'ajtun.” ²³ Nétuts uj n'anuumat: “Ni na'ats miits tu ngaja'ay'átta. ¡Mastúttuguts miidsuty ka'oybyu maduumbuty!”

²⁴ 'Pes da'un di'ibuts xymyadoo'ijtp es tuñ éxtamts uj n'anuumu, da'un éxtam tu'ugu ja'ay kuwíjy di'ibu kyoj ja tyujk ma tu'ugu maj tsaade'eky. ²⁵ Myiñ ja nuu tuu, kyeemy ja majnuu es myiñ ja mak poj ma tadu tujk. Per kyaj kyadaay, mat ko yu'u pyotsy'ujx'ajtypy ja maj tsaade'eky. ²⁶ Per ja di'ibuts xymyadoo'ijtp es kyaj tkuydyúñ di'ibuts nja'anmaary, da'un éxtam tu'ugu ja'ay kujuumbu di'ibu kyaxkoj ja tyujk ma yu pu'ujun. ²⁷ Myiñ ja nuu tuu, ja majnuu kyeemy es myiñ ja mak poj ma tadu tujk. Ta kyadaadaay ja tujk.

²⁸ Ko ja Jesús da'un jyunaandaay, ta ja ja'ayuty du'ñnu wu'umudyaadyu ja'agyujxm ja Jesusu 'uxpukun, ²⁹ mat ko ya'uxpákuđu éxtam tu'uk di'ibu myudajtypy ja kutujkan, es kyaj éxtamu di'ibu ya'uxpajktap ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap.

8

¹ Ko ja Jesús jyunajky jam kopkkujxm, may ja ja'ayuty oj pyanujxudu. ² Ta ñimawingoonu tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Ta ñaygyoxtañaaydyáku Jesús wyindum, es t'anmaay:

—Windsún, mij pán mdsejpy, mbaaduts xya'aguda'aky.

³ Net ja Jesús tku'unikooñ, es t'anuumu:

—Ndsejpyuts es m'aguda'agut.

Es ko t'anmaaydyaay da'un, netyu ja lepru puma'ay 'yagudaky. ⁴ Esu Jesús t'anmaay:

—Ix jaygyuku. Katu pán xy'anuumu. Nuix winguwa'agu ja teety, es yak ja mwindsu'kun éxtamu Moisés dyajnigutujku, es da'un nidugekyu ja'ayuty tñijáwudut ko tu m'aguda'aky.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu soldaadu windsunu tyuumbu

⁵ Ko Jesús jyajty ma ja Kafarnaúm kajpn, tu'ugu soldaadu windsún ñimiinu, es myunu'xtáku, ⁶ yan'umxaty da'un:

—Windsún, yu nduumbuts mabajngujxy 'yity madsu ndujk, tu xyujxnu es jyantsy'ayoy muk.

⁷ Jesús yanmaay:

—Ujtsuts nuix nya'aguda'aky.

⁸ Ja soldaadu windsún 'yadsooy:

—Windsún, kyajts uj xyñitaku es mij mdúkat madsu ndujkun. Je'eyu ko mjuna'anut, es aguda'agup ja nduumbuts. ⁹ Uj ku'um nmudajtypyuts ja nwindsún di'ibuts xy'ana'amp, es nandu'un nmudátyuts ja soldaaduty di'ibuts n'ane'empy. Kots n'anuumu yu'ujaty

nidu'uk: “Nujx”, nujxp, es kots n'anuumu jatu'uk: “Min”, miimp, es kots nduk'ane'emy yu nduumbats ti ttúnat, tyiimpy.

¹⁰ Ko ja Jesús tmadooyu tyaadu, du'añu oj wyu'umu es t'anmaaydyu di'ibu naty panujxudup:

—Tuy'ajtun n'anuumudu ko ma nidugekyu israelitu ja'ayuty, kyajts nbaaty ni pán mut kajaa myubujkun éxtamu tyadu ja'ay. ¹¹ Ujts miits n'anmaaydyup ko may myíndat ja ja'ayuty di'ibu tso'ondup ma xuu pyudsemy es ma xuu kyunaxy, es ñaxwaatstut kyádyut mudu Abraan, Isaa esu Jakoob ma ja tsajpótmudu kutujkun. ¹² Per ja di'ibu du'un tu jyapaadudu es 'yíttat ma yu tsajpótmudu kutujkun, yu'ujuty yajjubijppadsúmdup awa'atstuuy ma ja koots'át, ma ja'ayuty jyu'ay ya'axtat es ñaydyutskaadudat mudu ayo'on.

¹³ Net ja Jesús t'anmaay ja soldaadu windsún:

—Nujx ma mdujk, es yajtúnudu du'un éxtam tu xymyubekyuan.

Ta ja tyuumbu netyu oj 'yagudaknu.

Jesús dya'aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

¹⁴ Jesús oj ñejxy ma tyujku Peedru, es t'ijxy ja Peedru myu't toxytyujk mabajngujxy pya'amgo'knu mudu muk juan. ¹⁵ Ta ja kyuhu ttoon. Net ñiwatsu ja juan. Ta pyudu'knu es tmooy ja kya'ay 'yukan.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

¹⁶ Es ko oj tsiy'tnu ja xuu, net tmamindu ma Jesús may ja ja'ayuty di'ibu myudajttap ja ka'oybyu. Es mut tuk aagajxyu dyajpudseemy ja ka'oybyu, es nandu'un dya'agudaky nidugekyu ja puma'ayuty. ¹⁷ Tyaadu du'un jyajty es yajkuydyúnat di'ibu ñigajx ja Diosu kyugajxru Isaiiu ko jyanáñ: “Yuhu yajpudu'k ja nbagi'ix'ajtam es dyajnejxy ja nba'am'ajtam.”

Pánaty pyatsoonándup ja Jesús

¹⁸ Jakumbom mejyñbyu'aay ko ja Jesús t'ijxy tyukmíkyuty ja mayjya'ay, ta t'anmaay ja 'yuxpukpudy es 'yawinnáxtat ma ja mejyñ. ¹⁹ Tu'ugu di'ibu tsajptugóty ya'uxpukp ja 'yana'amun tmawingooñ ja Jesús, es t'anmaay:

—Windsún, nbanujxaambyuts mij oytyim maaty mnejxy.

²⁰ Jesús 'yadsooy:

—Yuh wax myudajtypy ja 'yaank esu joon juyujkuty myudajttap ja pya'an, per uj ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmudaty ja ngukóyuts madsu ngubajk nyajpo'xat.

²¹ Jatu'uk ja 'yuxpukp 'yanmaay:

—Windsún, nbanujxupts mij, per extu koonamsu ndeedyuts 'yoogut esats n'okku'ay n'oktájudats, net nbanujxat.

²² Netu Jesús t'adsooy:

—Pamiinguts tyam es nika'ak yu o'kputy, wa'anu wiink ja'ayuty dyajnaxtákuudu. Ja'ats n'andijpy di'ibu kyaj jyotmaydyúñuty esu Dios tmadúnat.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtmijtku ja mejyñ

²³ Net ja Jesús es ja 'yuxpukpudy tyujkudu ma tu'ugu barku, es 'yawinnaxánudu ma ja mejyñ. ²⁴ Ti'in myiñ tu'ugu muk poj. Ta ja mejyñ ñikapy extu tyujkunu nuu barkoty. Maabu natyu Jesús. ²⁵ Ta ja 'yuxpukpudy oj ñinujxudu es oj yúxudu. Ta t'anmaaydyu:

—¡Yajtsóktuguts, Windsún! ¡Tyap ngupa'tsunu!

²⁶ Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Ti ko nugo m'oktsu'kudu? Miits mmudajttap je'eyu waanu ja mmubujkunaty.

Ta pyude'ky ja Jesús, es t'ooy ja poj es ja mejyñ. Ta oj wyu'umadya'ay amoñu es tamijtku. ²⁷ Es ja 'yuxpukpudy ak du'añu wyu'umadyaaydyu, es ñayjyanánudu:

—¿Pánu da danu tyaadu?, ko extu yu poj es yu mejuñ tu myumadóyuty.

Gadaru ja'ayuty di'ibu myudajttup ja ka'óbyuty

²⁸ Ko Jesús jyajty mejuññináxy ma Gadaru ñax, majtsku yedyujk pyudseemy kampyoonóty. Ta ñimiinadu. Nimajtsk tmudattu ja ka'óbyuty es nago jyantys'awa'an'áttu, ko ni pán mbaat kyanaxy ma tadu tu'aa. ²⁹ Ta oj yaxka'aktu:

—Diosu 'yU'unk, ¿ti mdunaampy mat udsaty? ¿Tii ja'a mnamiimpy es xytyudyuna'andats maanam tkapaaty ja tiempu?

³⁰ Natuknas'ixu jamu naty nimayu udsam jyux'u'uktu, ³¹ es ja ka'óbyuty yajjunánu ja ja'ayuty, es ja Jesús t'anmaay:

—Pun xyajpudsumándupts ma tyadu ja'ay, na'ijxtugats esuts ndákat ma tadu udsamuty.

³² Netu Jesús 'yadsooj:

—Oy. Tákadu.

Ja ka'óbyuty pyudsuumdu ma ja ja'ayuty, es tyujkudu ma ja udsamuty. Net nidugekyu ja udsamuty ñujxtu jantsy puye'egyu nax jajp'am es kyuruyu'knajxtu mejuñóty, es jap oj jyi'xta'aydyu.

³³ Di'ibu kywentu'ajttup ja udsam ñay'adsu'kudu, es kyaktu. Ko jyajty ma ja kajpn, ta tmadyaktu tugekyu tyaadu éxtamu naty tu tyuñ tu jyátyuty mat ja ja'ayuty di'ibu myudajttu ja ka'óbyuty. ³⁴ Net nidugekyu ja kugajpnuty tsoy'ondu es tñinajxtu ja Jesús, es tmunu'xtáktu es pyudsámat jam es ñujxat wiinktuuy.

9

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

¹ Net ja Jesús jyambijnu mat nan ja'ayu barku, es ñujxnu ma yu'u ja Kafarnaúm kajpn.

² Ko jam jyajty, ta tyukniinadu tu'ugu ja'ay di'ibu tu xyujxnu, kyo'knu ma tu'ugu mabajnu'unk. Ko Jesús t'ijxy ja myubujkñuty, ta t'anmaay ja puma'ay:

—Jotkujku. Yu mbojpu yajma'xp.

³ Net nidu'uguty ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktup twinmaaydyu: “Tyadu ja'ay myudageepy ja Dios éxtam jyuna'añ.”

⁴ Komu Jesús ñija'abu naty di'ibu wyinmaaydyup, ta t'anmaaydyu:

—¿Ti ko xymudattu axuugu winma'añuty? ⁵ Kyaj ñimajaaty njuna'anam: “Yu mbojpu yajma'xp”, mat ko kyaj ya'ixy pun t'ay'ajtun. ¿Tii kyaj dyu'anuty? Es mjuna'andup miidsaty ko ni pán tka'anammat yu tyadu xux: “Pudu'uk, es nuix”, mat ko netyu mbaat ya'ixy ko kyaj tmudaty ni ti muk'ajtun. ¿Tii kyaj dyu'anuty? ⁶ Pes oy. Min n'oktuk'ixtu ko uj, ja Naxwiñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ujtsu du'un nmudajtypyats ja muk'ajtun ya naxwiñ es nma'xadats ja pojpu.

Net t'anmaay ja xux ja'ay:

—Pudu'uk. Yajmúk ja mmabajn es nuix ma mdujk.

⁷ Net ja xux ja'ay pyude'ky es oj ñujxnu ma ja tyujk. ⁸ Ko ja mayjya'ay t'ijxtu tyaadu, ta tsyu'kudu es t'awdajttu Dios mat ko tu tmo'oy ja myuk'ajtunu Jesús.

Jesús tway ja Matewu

⁹ Ta Jesús jam tsoy'oñ es t'ijxy tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Matewu, ja 'yu'uñu ma jaj'yáky ja kugubety. Ta t'anmaay:

—Pamiingats es n'uxpajkpu'átut.

Ta Matewu pyude'ky, es tpadso'oñ ja Jesús.

¹⁰ Ma tadu xuu 'ya'ux'ajty ja Jesús ma yu Matewu tyujk, mat mayu yajkugubajtraty es nan niganaaguty di'ibu 'yandijttup pojpu ja'ayuty, es ti'igy mat ja 'yuxpajkpuadyu Jesús.

¹¹ Es ko ja fariseeuty t'ijxtu tyaadu, ta dyajttudu ja Jesusu 'yuxpajkpuadyu:

—¿Wi'ixu du'un ko yu mwindsán kyay 'yiiky mudu yajkugubajtraty es mudu pojpu ja'ayuty?

¹² Jesús myudoo tyaadu, es t'anmaay:

—Kyaj tsyékuty ja kudsooy ma yu di'ibu oy'ajt muk'ajttap, jaayu du'un ma yu puma'ayjya'ayaty. ¹³ Nax jattu di'ibu 'yandijpy ja Diosu jyaaybyajtan ma jyuna'añ: “Ej ndsejpyats es xymyudattat ja pa'ayo'on, es kyajts xytyukwindsu'ugudats ja juyuk animálutu.”

Jesús dyajtwadu ti ko kya'ayu'aty

'Pes kyajts uj nwoy ja ja'ay di'ibu jiky'ajttap tay'ajtan muut, yu'u du'unu pojru ja'ayaty es jyodambittat.

¹⁴ Net nija'ajaty ja 'yaxrukruadyu Fwank Yajnubajtru tnimiindu ja Jesús, es dyajtuudu:

—¿Ti ko kya'ayu'attu yu m'axrukruaty éxtum 'yayu'attu fariseeaty es uudsaty, yu 'yaxrukruadyu Fwank?

¹⁵ Netu Jesús t'adsooy:

—¿Tii mbaat 'yittu jotmaymyuut yu di'ibu tu yajwóudu ma tu'ugu ja'ay pyeku maanum ja rukru yedyuk 'yak'ity mut yu'ajaty? Miimp ja tiempu ma yajrukudat ja rukru yedyuk, taanumu du'un 'yayu'attat.

¹⁶ 'Ni pán tka'abatsu tu'ugu tyuk wit madu jemywyit, mut ko ja jemywyit ñuumúkat, ta kyudsat ja tuk wit waanu kajaa. ¹⁷ Ni yu vinu jembyu kyaya'adamu ma yu tukru nuu'abutsunbyo'o, mut ko pan yajtuumbu du'un, ja po'o kudsap, es du'un ja vinu es ja po'o tyugóyut. Paaty n'ada'amum ja jembyu vinu ma yu jembyu nuu'abutsunbyo'o es du'un yajmudattat yajxon nimajtsku tyaadaty.

Jayru ñuu es ja toxytyuk di'ibu Jesusu wyit tyoon

¹⁸ Ma ja Jesús t'anumudu tyaadu, tu'ugu israelítadyu wyindsun jyajty ma ja Jesús, ñaygyoxtnaaydyaku es t'anmaay:

—Yu nuuxats tu 'yeeku. Pan mnaxp mij es mgu'unikeempy, jiky'átap jatugok.

¹⁹ Netu Jesús pyude'ky es ñejxy mut yu'u, ti'igyu madu 'yaxrukruaty. ²⁰ Net tu'ugu toxytyuk puma'ay di'ibu majmajtsk jumajtu naty tmadajnu windaxyu, tmawingooñ ja Jesús uxku'p tsoo, es ñaydyukpatu ja wyit pa'a, ²¹ mut ko du'un ñayjyuna'añaty: “Mut yu'ayu kots nnyadyukradudat yu wyitu Jesús, aguda'agupts.” ²² Per ja Jesús wa'kumbijt, t'ijxy ja toxytyuk es t'anmaay:

—Jotkujk, tu m'aguda'aky mut ko tu xymyubeky.

Ta netyu 'yagudaknu.

²³ Ko Jesús jyajty ma ja windsunu tyuk, ta t'ijxy ko ja xuxruaty t'uxkujkanadu es nax dyajnaxtukayánadu ja o'kru, es ja ja'ayaty jyantsyju'u'y jyantsyya'axtu. Ta t'anmaaydyu:

²⁴—Pudsamdu yaa. Yu kixyu'unk kyaj tu 'yeeku. Maabu dan jam.

Ja ja'ayaty je'eyu ttukxi'iktu. ²⁵ Ko ja Jesús dyajpudsamdaay ja ja'ayaty, net tyuku ma ja o'kru es tku'ummajtsu. Ta ja kixyu'unk pyude'ky. ²⁶ Ta yajmadyakwa'xtaay oymyaaty yu tyadu maj'ajtan.

Jesús dya'ijxéky majtsku wiints

²⁷ Ko pyudseemy jamu Jesús, majtsku wiints pyanajxudu es myyaxkákudu:

—¿Pa'ayoodugats uudsaty, Davitu tyump 'yaats!

²⁸ Es ko Jesús jyajty ma ja tuk, net ja wiindsaty ñimiinudu, es yu'u dyajtuuy:

—¿Mmubajktap miidsaty ko uj mbaadadsu tyaadu nduñ?

Net ja'ajaty jyanandu:

—Ti ko kudii, Windsun.

²⁹ Net ja Jesús ttoonu ja wyiin, es t'anmaay:

—Wa'an dyajtuñ éxtum ja mmubajkanaty.

³⁰ Ta ja wyiinaty oj wu'amdaaydyu yajxon. Jesús tyuknipukudu jantsy yajxon, 'yanu'umxudu:

—Katá pán xytyuknijáwudu.

³¹ Per je'eyu yu'ujaty pyudsúmdu má ja Jesús, ta tmadyakwá'xtu má tugekyu ja kajpn di'ibu naty ja Jesús tu ttuñ.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu uum

³² Ko yu'udyu naty jam pyudsúmdu, naagudyu ja'ay dyajmiindu má Jesús tu'ugu yedyjk uum, di'ibu naty myudajtypy ja ka'oybyu. ³³ Ko ja Jesús dyajpudseemy ja ka'oybyu má tadu uum, ta ja uum oga'an oj kyajxy. Du'uñu ja ja'ayuty oj wyu'umudyaydyu, es jyunandu:

—iNi ná'anum kyaya'ixy du'un éxtumu tyadu má yu israelítaty!

³⁴ Per nik ni'igu ja fariseeuty ñajyuna'anudu:

—Tyadu yajpudseemy ja ka'oybyu mat ko pyudákyty ja mǎjku'ugópk.

Jesús tpa'ayooy ja ja'ayuty

³⁵ Jesús dya'abudseemy tugekyu nax kajpn, es ya'uxpejky majaty tsajrtǎjk nidu'uk nidu'ugu kajpn, es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja tsajpótmodu kutujkun, es dya'aguda'aky oytyim di'ibudyu pǎjk ado'onun. ³⁶ Ko ja Jesús t'ijxy ja mayya'ayuty ñimínudu, ta tpa'ayoodu, mat ko moon tujktabu naty éxtumu borreegu di'ibu kyajpu 'yijx'ijt kywentu'ajtru. ³⁷ Ta t'anmaaydyu ja 'yuxpǎjkruty:

—Tuy'ajtun ko ja pǎjta'aky oy myáuty, per ja tuumbaty oytyim waanaty. ³⁸ Paaty amdowdu es mǎnu'xta'aktu ja Dios, ja ñiWindsunu tyadu pǎjta'aky, es t'akkáxat ja tuumbaty es min dyajpudu'aktu ja pǎjta'aky.

10

Jesús twin'ixy nimajmajtsk ja 'yapóstaluty

¹ Net ja Jesús dyaxu ja nimajmajtskru 'yuxpǎjkruty, es tkutujkunmooy es dyajpudsúmdat ja ka'oybyu es dya'aguda'aktat tugekyu oytyim di'ibudyu pǎjk ado'onun. ² Tyadudyu du'un ja xuyujaty ja nimajmajtskru apóstaluty: Tim jawyiin Simonk di'ibu nandu'un xuy'ajtypy Peedru, es ja myuga'ax Andrés; Santya'agu esu myuga'ax Fwank, 'yuna'kudyu Zebedee; ³ Felipe; Bartolomee; Tomás; Matewu ja yajkugubajtru; Santya'agu ja Alfee myaank; Tadee; ⁴ Simonk ja kananeeu ja'ay; esu Juudas Iskaryotu di'ibu óknun kyuyajk ja Jesús.

Jesús tkexy ja 'yuxpǎjkrutǎjk Diosu 'yayuk kajxwa'xpu

⁵ Jesús ttuk'ane'emyu tyadu nimajmajtskru es nuix 'yayuk kajxwa'xtu mudu tyadu kajxwíjun:

—Katá mnejxy majaty tsyunnudu di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es ni mgatákat majaty samaritanu kajpn. ⁶ Nuixtu jamu má ja borreegu tugeoybyu má yu ñaxwíñudu Israel. ⁷ Nuix kajxwa'xtu ko ja tsajpótmodu kutujkun tu wyingóñ. ⁸ Ya'aguda'aktu ja puma'ayuty, yajjikypǎktu ja o'kruty, tukniwa'atstu di'ibu myudajttap ja lepru pa'am, es yajpudsúmdu ja ka'óybyuty. Miits m'axájudu tyadu mǎk'ajtun nadu'uñu, nan katá myajmájúdyu ko du'un xytyúndut. ⁹ Katá xyajnuixtu ni di'ibu meeñ, ¹⁰ ni yu mdu'amgyujxmudu. Yu'u je'eyu myajnuixtǎp ja mnixuy tu'uk. Katá xymyunnixtu wiinkru mǎu'ak es ni mdajk, mat ko di'ibu tuump, pátu pya'ay 'yuugut.

¹¹ 'Ko mǎj'ttat miidsaty má tu'ugu kajpn o rantsyu, xta'aydyu jap tu'ugu ja'ay di'ibu ijtp windsu'ugu, es wu'umdu má yu'u tyujk extu koonum mdsooná'andut. ¹² Ko mdujktákadut, kajxpo'xtu es amdow ja Dios es kyunu'xadut yu'ujaty. ¹³ Pǎnu tadu ja'ay di'ibu má tadu tǎjk nitujkǎp ja Diosu kyunu'xun, yajkuudyúnǎp; es pǎn kyaj ñitákyty, miidsaty ni tii mgatugo'oyxudut. ¹⁴ Es pǎn jam má kyaj m'axájudu es ni je'eyu mgamadoo'ita'anudu, pudsúmdu má tadu tǎjk o tadu kajpn es winxittu yu naxjok má

yu mdékyaty. ¹⁵ N'anuumudu tuy'ajtun ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja tyudyu'unanu tyadu kajpn waanu o'ktuy kadiinam ja ja'ayaty majaty Sodomu kajpn esu Gomorra kajpn.

Jesús tnigajxy ko ja 'yuxpajkputy yajpajudijta'aktat

¹⁶ 'ixtu! Ujts miits ngajxtap éxtam ja borreegu waxka'uk agijky. Du'un m'ittut pe'tytypy éxtamu tsa'añun, per kyaj m'awa'an'áttut. Ittu éxtamu paku'unk. ¹⁷ Nay'ix'it naygywentu'átadu, mat ko ja'ayaty mguyakánadup ma yu justisu, myajwopánadup ma tsajptajkuty, ¹⁸ es extu myajnjxudup gobernador windum es ma réyaty mat ko n'apostulu'attu, es du'un xymyadya'aktuduts uj miidsuty ma yu'ujuty es ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¹⁹ Ko mguyakudut ma yu justisuty, katu mjetmay'ooktu wi'ix m'okjana'andut o wi'ix xy'ok'anuumadut, ja'a ko mbaadudut ma mgajxa'andut, Dios myajmi'inxadup ja m'ayúkaty, ²⁰ ja'a ko kyaj miidsuty di'ibu dun kajxándup, yu'u du'unu mDeedyu Jya'ajun di'ibu mgugajxánadup.

²¹ Yu ja'ayaty kyuyáktup ja myuga'axuty es 'yoogut, esu u'unkteedyuty kyuyáktup ja 'yu'unguty; ja u'unk uná'kuty myudsiptsoondup ja tyaak tyeedyuty es 'yooktat. ²² Nidugekyu naxwíñudu ja'ayaty mduk'ak'ata'añuty miits mat ujtskyujxm. Es di'ibu 'yakmabejkyruum du'ñum, yu'u nitso'ogup. ²³ Ko mbajudítudut ma tu'ugu kajpn, najx wiink tsoo. Tuy'ajtun n'anuumudu ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, minaambuts maanumu naty miits xykyatuk'yo'oydya'aydyunum nidugekyu yu israelitu kajpnuty.

²⁴ 'Ni tu'ugu xrajkrú kya'ity windsu'ugu ni'igu kadiinam ja di'ibu ya'uxrajkrú, es ni tu'ugu po'oduumba kya'ity windsu'ugu ni'igu kadiinam ja wyindsun. ²⁵ Ja xrajkrú mat yu'uyu ko du'un yajwindsu'ugut éxtam di'ibu ya'uxrajkrú, es ja po'oduumba mat yu'uyu ko du'un yajwindsu'ugut éxtamu wyindsunan. Ujtsu du'un éxtam tu'ugu kudajk, es miidsuty, du'un éxtamsu njiiky nmugu'uk. Pun ja kudajk ya'anuumu majku'ugórk Belzebuu, ¿tii kyaj waanu axuuk ya'anuumadut ja di'ibu tsyunaaydyup ma ja jyuun tyujk?

Pún yajtsu'ugup

²⁶ Paaty katu xytsyu'ugudu ja'ayaty. Ni ti kya'ity ayu'udsyu di'ibu kyaj ñide'xyuty, es kyaj ni ti ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajnijáwut. ²⁷ Di'ibu n'anmaaydyup ma ja koots'át, kajxwa'xtu miits ma ja xuuñ'át; es di'ibu n'anmaaydyup ayu'udsyu, nigajxtu miidsuty muk extu tujkkujxm. ²⁸ Katu xytsyu'ugudu di'ibu ya'e'kypy yu'uyu nini'x es kyaj mbaat dya'eeky ja anmaja'an; ja'a du'un mjaw mdsu'ugup di'ibu mbaat dyajkutugóy ma ayoodákn ja nini'x es nandu'un ja anmaja'an.

²⁹ ¿Tii kyaj yajteeky majtsku joonu'unk mat tu'ugu meeñu'ungu? Es ni tu'ugu tadu joonu'unk kyaka'ay naxwiiñ pun kyajpu mDeedyuty dyajkutiky. ³⁰ Es extu yu mwaay myudajtypy ja Dios madsyoy tu'uk tu'uk. ³¹ Katu mdsu'ugudu. Miidsudyu du'un ja Dios mmadajtudup kumay waanu ni'igu kadiinam may ja joonu'unguty.

Púnuty ja Jesús 'yuxkajptup mayjya'ayóty

³² Nidugekyu ja'ayaty di'ibuts xy'axájup éxtamu wyindsunan ya mayjya'ayóty, ujtsuts nandu'un n'axájup éxtamsu nja'ayaty madsu nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm. ³³ Di'ibuts xy'uxtijp mayjya'ayóty ya naxwiiñ, nan n'uxtijmpts uj madsu nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm.

Jesuskuyxm ja'ay yajtsiptáku

³⁴ Katu mjuna'andu miidsuty kots uj tu nmamíñ yu jotkujk'ajtun ya naxwiiñ. Kyaj yu'ujuty; yu'u du'unu jotmay je'eyu. ³⁵ Tyam tu nmíñuts yajtsiptajkabu mat ja ja'ayaty. Ja u'unk uná'k tsyiptunat madu tyeety, ja u'unktaak madu ñuux esu xekxy ttuk'ak'átut ja xyekx. ³⁶ Extu nidu'uk nidu'uk ñaymyudsip'átudut di'ibu tsunaaydyup ma ti'igyu tujk.

³⁷ Di'ibu tsyejpy ja tyeety o ja tyaak ni'igu kadiinam uj, kyaj ñitákaty nja'ay'átuduts; es di'ibu tsyejpy ja myaank o ja ñuux ni'igu kadiinam uj, kyaj ñitákaty nja'ay'átuduts; ³⁸ es

di'ibats kyaj xypyanejxy es kyaj jyiky'aty éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kan tninejxy, kyaj ñitákaty yu'u nja'ay'átaduts. ³⁹ Di'ibu yajtso'ogaampy ja jyiky'ajtán, yajtagóyap; per di'ibu yajtagoopy ja jyiky'ajtán mat ajtskyujxm, nitso'ogap.

Wi'ix Dios ti ttuunambity

⁴⁰ Di'ibu miits m'axájudap, xy'axájupts uj nandu'un; es di'ibats uj xy'axájap, 'yaxájap nandu'un di'ibats xykyajx. ⁴¹ Di'ibu 'yaxájap ja Diosu kyugajxpa mat ko Dios kyugajxy'átyuty, 'yaxájap nan ja du'ambu may'aty éxtam di'ibu yajmeepy ja Diosu kyugajxpa; es di'ibu 'yaxájap tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp táy'ajtán maut ja'agyujxm ko jyiky'ajty táy'ajtán maut, 'yaxájap nan ja du'ambu may'aty éxtam di'ibu yajmeepy ja ja'ay di'ibu jiky'ajtp táy'ajtán maut. ⁴² Es di'ibu myeepy tuk vasu wa'ats nuu tu'ugu u'unak ana'k ja'agyujxm kots uj nja'ay'áty, táy'ajtán ko kyaj wya'amat axkumay.

11

Fwank Yajnbajtp kyexy'ebyuty

¹ Ko Jesús t'anmaaydyaadyu du'un ja nimajmajtskpa 'yaxpajkpa, ta jap tso'oñ es ñejxy ya'axpajkpa es ayuk kajxwa'xpa ma tadu israelítadyu kyajpn wingónaty.

² Ko Fwank di'ibu naty ijtp pujxndagóty, tmadooy di'ibu naty Kristu tyiimpy, net tkejxy ma Jesús naagaty di'ibu yu'u panujxudap, ³ es dyajtauy:

—¿Tii mijtsu du'un ja Kristu di'ibu minaamp, o n'awixtupts ja wiinkpa?

⁴ Netu Jesús 'yadsoojadu:

—Nujxtu es tukmumadya'aktu ja Fwank di'ibu miits tu xy'ixtu tu xymudowdu.

⁵ Tukmumadya'aktu w'ix tyam ja wiints 'yixtu, ja axneybyu tu yo'oybyéky yajxon, di'ibu ja lepra pa'am myudajtypy tu 'yaguda'aktu, ja nátaty madoonudap, ja o'kraty jikypyujktap, es ja ayoobu ja'ayuty ya'awa'anudap ja oybyu ayuk. ⁶ Kuni'xy ja di'ibu kyaj dyajtagóy ja myubajkan ma uj.

⁷ Ko tyaadaty oj ñajxnudu, ta ja Jesús tmadyaktso'oñ ma ja ja'ayuty éxtamu du'un ja Fwank, es t'anumadu:

—¿Tii dan miidsaty oj xyñinujxtu es xy'ixa'andu ma muj itan? ¿Tu'ugu tsajkápyñ di'ibu tu wyinxijtta'ayuty ja poj? ⁸ Es pan kyaj, ¿tii dan oj xy'ixtu? ¿Tu'ugu yedyujk oy xyoxyruy? Miits mnija'adap ko di'ibu dan nayxyojxudap jam 'yittu ma tujkadyu réyuty. ⁹ ¿Per tii dan oj tu xy'ixtu? ¿Tu'ugu Diosu kyugajxpa? Yu'u du'un. Yu'u tu'uk di'ibu waanu ni'igu tmadaty ja muj'ajtán kadiinamu wiinkraty ja Diosu kyugajxpa. ¹⁰ Fwank yu'u du'un di'ibu ja Diosu jyaaybyajtán myadyakupy ma jyna'añ:

Ngejxypyats jawyiin ja n'ayuk kajxwa'xrats

es mya'awátsxadut yu mnu'u mdu'u.

¹¹ Táy'ajtánuts njuna'añ: Kyaj pan ja Diosu kyugajxraty ja jékyu waanu tmadattu ja muj'ajtán kadiinam ja Fwank Yajnbajtp; per waanu tmadaty ja muj'ajtán otyyim pánaty ijttap ma ja tsajpótmadu kutujkan.

¹² 'Es ma yu Fwank Yajnbajtp dyajtsondáky tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk es extu tyambaat, ta ja ja'ayuty di'ibu tujkudap ma tsajpótmadu kutujkan. Du'un ja'ajuty éxtamu mayja'ay di'ibu ti'igyu tuktoñu tukuyándap ma tu'u xu'utspa. ¹³ Di'ibu ja Moisés es nidugékyadyu Diosu kyugajxraty ñikaktu kaxja'ay ma ja Diosu jyaaybyajtán maanumu naty kyamíñ ja Fwank, tugekyu tnigajxy ko myina'añ jya'ta'añ ma ja Dios yajkutuka'añ.

¹⁴ Es pan miits mmabukándap, Fwank yu'u du'un éxtam ja Diosu kyugajxpa Eliis di'ibu jaminán. ¹⁵ Di'ibu madoodap, wa'an tjaygyúkadu.

¹⁶ ¿Tits maut mbaat n'ijxkijxyu ja ja'ay di'ibáty tyam jiky'ajttap? Kuxu'ktap éxtam ja ana'ku'ungun di'ibu uñaadyu es kyuyattu maayóty, es ya'ax jyoktu madu myutkuyajtpaty: ¹⁷ “Tats njaxu'uxy di'ibu ya'ajtsp, es kyaj tu m'atstu; es tu n'áyats di'ibu maut ja o'kra ñaxtaku, es kyaj tu xykyoxtu mguj mgaadsyaty es ni tu mgaju'uydyu.”

¹⁸ 'Pes kyaj ja Fwank Yajnaabajtrɛ tkay éxtumɛ ja'ay ti ttsoktɛ, es kyaj t'iiky ja vinɛ, es miits mjuna'andɛ ko yɛ'u myajku'umɛdúñ. ¹⁹ Es ɛj, ja Naxwíñɛdɛ Ja'ayɛdyɛ Kyudɛnaabyɛ, kaabyɛts es n'i'kyryɛts ja vinɛ, es miits mjuna'andɛ: “Kax es amɛ'uuk, es myɛtnaymyaayɛp ja pekyjya'ayɛty esɛ yajkugɛbajtrɛty.” Per di'ibɛ tɛ t'axájɛdɛ yɛ oybyɛ ɛxpɛjkan es jyiky'attɛ éxtumɛ Dios ttseky, tadɛ ja'ay dya'íxɛdɛ ko 'yóyɛty di'ibɛ Dios tyiimpy.

Kajpn di'ibɛ kyaj jyodɛmbittɛ

²⁰ Net ja Jesús dyajtsondáky t'ooy ja kajpnɛty mɛ naty tɛ ttuñ may ja mɛj'ajtɛn, ja'a ko yɛ ja'ayɛty jap kyaj jyodɛmbittɛ. Es dɛ'un t'anmaaydyɛ:

²¹ —jPuroobɛ mijts Korazín kajpn, es puroobɛ mijts Betsaydɛ kajpn! Ja'a ko pɛn kooxyɛp yajtuuñ mɛ Tirɛ kajpn esɛ Sidón kajpn yɛ mɛj'ajtɛn éxtɛmts nbɛjta'aky mɛ miidsɛty, tadɛ kajpn jékyɛpxyɛp dya'íxyɛty yɛ jyotmay mɛdɛ pyojpɛkyɛjxm, es jyodɛmbijtxyɛp mɛdɛ Dios. ²² Per ɛj n'anmaaydyɛp miits ko ja'ay yajpayo'oydyɛt, miits m'axájɛdɛp tu'ugɛ tɛydyu'unɛn mɛk es kyaj dyɛ'unɛty mɛ Tirɛ es mɛ Sidón. ²³ Es mij Kafarnaúm kajpn, di'ibɛ naybyɛjtɛ'agánɛp mɛj kɛjxm extɛ mɛ tsajpɛn, jɛ Dios yɛ'u mbɛjta'agɛdɛp mɛ ayoodákɛ! Ja'a ko pɛn ɛjxyɛpts nbɛjták mɛ Sodomɛ kajpn yɛ mɛj'ajtɛn éxtɛm mɛ mijɛn, tadɛ kajpn taaxyɛp tyambaat. ²⁴ Per ɛj n'anmaaydyɛp miits, ko ja'ay yajpayo'oydyɛt, miidsɛty myajnáxɛp waanɛ ni'igɛ mɛk ja tɛydyu'unɛn es kyaj dyɛ'unɛty mɛ Sodomɛ ja'ayɛty.

Nimiindɛgɛts es mbo'xtɛt

²⁵ Mɛ tadɛ tiempɛ ja Jesús kyajxtáky, es jyunáñ:

—Tatitu'unk, n'awdajtypyɛts mij di'ibɛ Windsɛn'ajtp tsajpótɛ es yɛ naxwíñ, ja'a ko mij tɛ xyu'utsy ja m'ayuk mɛt ja ja'ayɛty di'ibɛ yajtijtɛp ɛxpékyɛty es wijjya'ayɛty, per mij tɛ xytyuk'ixy ja ja'ay di'ibɛ dɛ'un éxtɛm ɛnɛ'ku'ungɛty. ²⁶ Es oy, Tatitu'unk, ko dɛ'un tɛ xytyuñ éxtɛm mij xytsyekyɛn.

²⁷ Ta ja Jesús t'anmaaydyɛ ja ja'ayɛty di'ibɛ naty mɛdoo'ijtɛdɛp:

—Yɛ nDeedyɛts tɛts xytyukkɛdɛkɛ otyim tiity tɛgekyɛ. Ni pɛnɛts xykyá'ixy'aty yajxón, ja Diosɛ 'yU'unk, yɛ'uyɛ dɛ'un ja nDeedyɛts; es nan ni pɛnɛmts tka'ixy'aty ja nDeedyɛts, ɛjtsɛ dɛn je'eyɛ es di'ibátyɛts ɛj ndsejpy es nduk'ixy'átɛdɛts. ²⁸ Nimiindɛgɛts miits nidɛgékyɛty di'ibɛ tɛ ya'anu'xɛdɛ ja tyuunk es ja tsyemy kyɛ'uyɛty, es ɛjtsɛts miits nmo'oydyɛp ja mbo'xtákɛn. ²⁹ Kupɛktɛ tyɛdɛ kukap di'ibɛts ɛj nbɛjtákypɛ mɛ miidsɛty, es ɛxpɛktɛ mɛ ɛjts ja ndu'unɛnɛts, mɛt ko ɛj nmɛdajtypyɛts ja ma'xtujkan es yujy tuda'agyɛts, es pyaádɛp ja po'xtákɛn yɛ m'anmɛjɛ'ánɛty. ³⁰ Ja ngukap di'ibɛts ɛj nbɛjtɛ'agaampy mɛ miidsɛty, kyaj tsyípty xyajnajxtɛt, es ja tsemy di'ibɛ mɛt xykyɛ'uyɛt, to'tsyky yɛ'u.

12

Jesús 'yɛxpɛjkrɛty tkutɛjtɛ ja triigɛ saabɛdɛ xɛɛ

¹ Mɛ tu'ugɛ saabɛdɛ xɛɛ Jesús mɛt ja 'yɛxpɛjkrɛ ñajxtɛ triigɛ kamoty, es ja 'yɛxpɛjkrɛty tkutɛjtɛ ja triigɛ, es twinxatstɛ, es tje'xtɛ ja pyajk, mɛt ko yu'oogɛdɛ. ² Ko ja fariseeɛty t'ijxtɛ taadɛ, ta t'anmaaydyɛ ja Jesús:

—Ix yɛ m'ɛxpɛjkrɛty, ja'a tyuundɛp di'ibɛ kyaj ñigutíkyɛty mɛ ja po'xɛnɛɛ.

³ Ta ja Jesús 'yadsoojɛ:

—¿Tii kyajnum miits xy'ɛxpɛktɛ di'ibɛ tyuun ja Davit ko yɛ'u es ja jyamyɛdɛty tmɛdajttɛ ja yuu? ⁴ Net tyɛjkɛ Davit mɛ ja Diosɛ tyɛjk, es tju'ty ja tsajkaaky di'ibɛ kuni'xy, es tkaay yɛ'u es nandɛ'un tmooydyɛ jyamyɛdɛty. Es kyaj jyanigutíkyɛty es yɛ'ujɛty tkádyɛt, yɛ'u je'eyɛ ja teety kyádyɛp. ⁵ ¿O kyajnum xy'ɛxpɛktɛ ja Moisesɛ 'yana'amɛn ko ja teety mɛ ja mɛj tsajptɛjk kyaj pyo'xtɛ mɛ ja po'xɛnɛɛ?, es nan ni tyaadɛ tɛ kyapekytyundɛ. ⁶ N'anmaaydyɛp ko taa ja yaa tu'uk di'ibɛ ni'igɛ myájɛty

kudiinam ja maj tsajptajk. ⁷ Miidsaty kyajnum xyjaygyúkadu di'ibu dan 'yandijpy ja Dios ma yu jyaabyajtan ma juna'añ: "Ej ndsejpyats es xymyadátat ja pa'ayo'on, es kyajts ndseky es xytyukwindsu'ugadats ja juyujkaty." Kooxyur xyjaygyúkadu, kyajxyur xpyekymyo'oy ja ja'ayaty di'ibu tu kyapekytúñ. ⁸ Ja'a ko ej, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nmudajtypyats ja kutujkan ma yu tadu po'xunxuu.

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja kyua tuk adu'um tu'ats

⁹ Ta ja Jesús tso'oñ jam es tyujka ma tu'ugu tsajptajk. ¹⁰ Jaru naty tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja kyua tuk adu'um tu'ats. Es kom ja fariseeaty 'yaxtaaydyur wi'ix t'okrajtákadu pyojru ja Jesús, ta dyajtuudu:

—¿Tii mbaat 'yagada'aky tu'ugu puma'ay ma po'xunxuu?

¹¹ Ta ja Jesús 'yadsooja:

—Pán miidsaty nidu'uk myudajtypy tu'ugu byorreegu es kyunáxat ma tu'ugu jut ma yu po'xunxuu, ¿ti kyaj najx xyjuudyu? ¹² Pes, jwaanu oy es tu'ugu ja'ay nbudujkam es kudiinam tu'ugu borreegu! Paaty mbaat ndu'unam ja oybyu ma po'xunxuu.

¹³ Ta ja Jesús t'anmaay ja yedyujk:

—Xajtaw.

Es ko xyajtuuy, ta oj 'yagada'aky éxtam jatuk adu'umbu. ¹⁴ Ta pyudsuumdu ja fariseeaty, es ñaymyujkadu es jyuntatuundu wi'ix mbaat ja Jesús 'yeeky.

Wi'ix ja Diosu kyugajxru Isaiiu tnigajxy ja Jesús

¹⁵ Ko Jesús tnija'aju tyaadu, ta jar tso'oñ, es may ja ja'ay oj pyanajxudu. Jesús ya'agadak ja puma'ayaty, ¹⁶ es ttuknipujktu es kyaj tkajx tmadya'aktat mayjya'ayoty. ¹⁷ Tyaadadsu du'un jyajtu es yajkyudyúnut di'ibu ja Diosu kyugajxru Isaiiu kyuxjaay ma Dios junañ:

¹⁸ Tyaadu du'un ja nmuduumbuts

di'ibuts ej tu nwin'ixy,

di'ibuts ej ni'igu ndsejpy

es di'ibuts ej muat njotkujkaty.

Nbujta'agupts ja nJa'ajanuts ma yu'u

es tkajxwa'xat ma yu naxwíñudu ja'ayaty kots nbayo'oy mat ja tuy'ajtan.

¹⁹ Kyaj tsiptúnat es ni kyaya'ax kyajókat,

es ni kyayajmáduwdu kyajxy tu'ujoty.

²⁰ Kyaj ttújat ni tu'ugu tsajkápyñ ja neybyu,

ni tkaya'oogut ja kudu'xnu myetsyu di'ibu oogánu,

extu koonam dyajrajta'agut ja tuy'ajtan.

²¹ Es ma yu'un ja naxwíñudu ja'ayaty t'awix tjup'ixtu yu ñitsokan.

Jesús yajnegajxy ko dyajtúñ ja majku'ugórk ja kyutujkan

²² Ta ma ja Jesús dyajnaxtu tu'ugu ja'ay wiints es uum, di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu. Jesús ya'agadak éxtam mbaat ja ja'ay 'yixy es kyajxy. ²³ Nidugekyu ja ja'ayaty du'uñu wyu'amadyaadyu es jyanandu:

—¿Tii ja'a da dunu tyaadu ja Davitu tyump 'yaats?

²⁴ Es ko ja fariseeaty tmáduudu tyaadu, net ñayjyanánudu du'un:

—Tyaadu yajjugékyu ja ka'oybyu yu'uy mat ja majku'ugórk Belzebuu kyutujkan.

²⁵ Jesús ñija'abu naty di'ibu wyinmaaydyur, es t'anmaaydyu:

—Oytyim di'ibaty ja kutujkan ma ja ja'ayaty ñaywya'xudu es ñayñitsiptúnudu, du'un ñayajkutugóyudu; es pan tu'ugu kajpn o di'ibu tsanaaydyur ja ja'ay tuk jann tuk tajk ñaywya'xudu, kyaj mbaat jyeky. ²⁶ Es nandu'un pan ja majku'ugórk Satanás yajpdeempy ja myuga'oybyu, ta ñaywya'xudu. Pes ¿wi'ix mbaat jyeky ja kyutujkan? ²⁷ Es pan tuy'ajtan éxtam mjana'andu kots ej nyajpudsémy ja ka'oybyu mat ja majku'ugórk Belzebuu kyutujkan, ¿ti kutujkan myudajtypy miidsu

m'axprijkraty es dyajpudsémy ja ka'oybyu? Paaty ku'umu m'axprijkraty dya'ixudu ko miits mgajxtugóydyu. ²⁸ Per pun ujts mut ja Diosu Jya'ajun nyajpudsémyuts ja ka'oybyu, tu naty ya'ixy ko tu wyingón ja tsajpótmedu kutujkan ma miidsaty. ²⁹ ¿Wi'ix mbaat pán tu'uk tyuku ma yu kudsu'ugubu ja'ayy tyujk es tpujkudu di'ibu myudajtypy pun kyaj jawyiin t'awuunmíky? Du'unu dun mbaat tjuuty di'ibu jap tugoty.

³⁰ 'Di'ibu kyaj 'yity mut uj, yu'u du'un xymyudsip'ajtrats; es di'ibu kyaj dyajmíky mut uj, yu'u du'un 'yuxka'tsyry.

³¹ 'Es n'anuumadu ko yu ja'ayuty mbaat yajme'xy tugekyu oytyim di'ibadyu pyojpudy esu 'yaxuk kajxy, per pun myugajxtugeepy ja Espiritu Santu, taadu kyaj mbaat yajme'xy. ³² Oytyim pánuty di'ibats uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xykyajxpátr axuuk, mbaadu taadu yajme'xy, per di'ibu tkajxpátr axuuk ja Espiritu Santu, yu'u muut ñaybyekytyúkudut es ni na'a Dios kyapojpama'xudut, ni ma tyadu naxwíñudu es ni ma ja di'ibu miimp.

Jya'ay'ajtan ja ja'ayyajtuk'uxkajp

³³ 'Pun oy ja kepy, tuump'ajtr oy; es pun ja kepy kyaj 'yóyuty, nan axuuk ja tyuump. Ja kepy ya'uxkapy ma ja tyuumbun. ³⁴ ¿Miidsaty du'un éxtamu awa'andsa'añun! ¿Wi'ix mbaat xymyadya'aktu ja oybyu es miidsaty ku'um m'axukja'ay'ajttap? Ja'a ko ja aa kyajxypy ja di'ibu yajpi'ipy yajkejpy jodoty. ³⁵ Paaty ja ja'ayy oyjya'aybyu tsuj kyajxy myadya'aky mut ko ijtp jyodoty ja oybyu; per ja axuk ja'aybyu myadyakypy ja tsaa'tsykyubétypy mut ko ijtp jyodoty ja axuk'ajtan. ³⁶ Per uj n'anmaaydyup miits ko ja'ay yajpayo'oydyut, nidugekyu tkayáktadu kywentu di'ibáty tu tkajxtu di'ibu tu tkarawinmay. ³⁷ Ja'a ko mut ja mgu'umgajxy ja Dios mbayo'oyudut. Es pun oy mgajxy, ta mnajxtat ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu; per pun axuuk tu mgajxy, ta mnajxtat ma ja tadyu'ununu winu xuu winu tiempu.

Jesús ya'amdoy es dya'ixudut tu'ugu muj'ajtan

³⁸ Net t'anmaaydyu ja Jesús naagadyu fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axprijktap: —Windsún, nja'ixándupts es mij xytyúnut tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan, es uidsaty nnijáwut ko tny'ajtan di'ibu mgajxypy.

³⁹ Jesús t'adsooy:

—Ja pojpu ja'ayuty di'ibuty myastúttap ja Dios 'yamdoodup tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan, per kyaj yajmo'oya'añ yu wiinkpu ijxwu'umun, yu'uy du'un ja jya'aju yu Diosu kyugajxpu Jonás. ⁴⁰ Mut ko du'un éxtam ja Jonás 'yijty muj ajkx jodoty tuguk xuu es tuguk ux, nandu'un uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ita'añ tuguk xuu es tuguk ux naaxóty. ⁴¹ Ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja ja'ayuty di'ibu jékyup ijttu ma Nínive kajpn jyikyryúktut ti'igy mut di'ibu tyam jiky'ajttap. Es yu'ujaty ñiguxu'uktut ko pekyjya'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu Nínive ja'ayuty myudoo'ijttu ja Jonasu 'yayuk es jyodumbijttu, es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajtan kudiibum ja Jonás. ⁴² Es ko ja'ay yajpayo'oydyut, yu toxytyujk di'ibu ijt reynu jékyup ma nax ma jumboj myiñ, jyikyryuka'añ ti'igy mut ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, es yu'u niguxu'ugup ko pekyjya'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu'u jagam tsyooñ es tmadowa'añ ja rey Salomonga kyajxwíjun, es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajtan kudiibum ja rey Salomonk.

Ka'oybyu di'ibu jatugok jambijtp

⁴³ 'Ko tu'ugu ka'oybyu pyudsemy ma tu'ugu ja'ay, net jyudity tu'uts ittum es t'uxta'ay ma 'yokpo'xat. Es ko tkapaaty, ⁴⁴ net ñayjyana'añuty: “N'okjumbítyuts jatugok ma tadu ja'ay.” Es ko jyumbity, net t'ijxy ja ja'ay éxtam tu'ugu tujk pade'eky ja'xe'ekypy es tukwa'ats. ⁴⁵ Net najx dyajmíñ janijuxtujkpu myuga'oybyu di'ibu waanu axuukpu, es mut yu'u tyukuya'añ tsunaabyu ma tadu ja'ay, es du'unu tadu ja'ay wye'emy waanu axuuk kudiinam jawyiñup. Es du'un nandu'un jyata'añ ja axuk ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap.

Jesús tyaak es myuga'axuty

⁴⁶ Támmam naty Jesús t'akmugajxy ja ja'ayuty ko jyajttu ja tyaagu'unk es ja myuga'axuty. Jaryu taja'p oj wu'umdu es tmugajxa'andu ja Jesús. ⁴⁷ Nidu'ugu ja'ayuty t'awa'anu ja Jesús:

—Yu mdaagu'unk esu mmuga'axuty tyap taja'p, es yu'ujuty mij mmugajxánudup.

⁴⁸ Es ja Jesús t'adsooy di'ibu naty awa'anup:

—¿Púnds du'un ndaak'ajtypy, es púnds du'un nmuga'ax'ajtypyuts?

⁴⁹ Ta ttukni'ixu ja 'yuxpukpudy, es t'anmaay:

—Tyaaduds du'un éxtum ja ndaaguts es éxtum ja nmuga'axudyuts. ⁵⁰ Mut ko oytyim pánuty di'ibu tyiimpy ja tsyokandsu nDeedyuts di'ibu jam tsajpótum, yu'uds du'un éxtum ja nmuga'axuts yedyuk toxytyukuty es éxtumsu ndaagan.

13

Triiguwup éxtum ixpajtan

¹ Ma tadu xuu Jesús tso'oñ ma ja tuk es oj ñexy meyjñbyu'aay, es ñaxwe'tsy jam. ² Ta ja ja'ay may jyantsyñaymyujku ma yu'u. Ta Jesús tyujku ma tu'ugu barku es ñaxwe'tsy jam, es nidugekyu ja ja'ayuty wu'umdu jaryu ma pu'u jot. ³ Net tyujku ya'uxpukpudy mat kanak nax ixpajtan, es jynáñ:

—Tu'ugu triiguwup 'yojtsy wuppu. ⁴ Es ma oj twujy, oj nandu'un kya'ay ja tyuumt ma padu'u, es ja joon tpiidu. ⁵ Es nandu'un kya'ay ja tyuumt ma ja tsaade'eky patku'p es wingujxy kyaj kyúkyty ja nax. Paadyu tadu tuumt pojun myujxy mut ko wingujxy je'eyu ja nax. ⁶ Es ko ja xu'án myiñ, net tyutsy, mut ko kyaj 'yaatske'eky. ⁷ Jatuk peky ja tuumt kya'ay ma ja apyñ jawyiin myujxy, ta dyajji'xy ja triigu. ⁸ Es jatuk peky ja tuumt kya'ay oyñaaxóty. Ta byeen oy tyuump'ajty. Naaguty wyinjunaiky mugo'pxu triigu tu'uk tu'ukpu tuumt, naaguty tugup'x es naaguty i'px majk. ⁹ Di'ibu mūdoodup, wa'an tjaygyúku.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ixpajtan

¹⁰ Ta ja uxpukpudy tmawingoonda ja Jesús, es dyajtuudu:

—¿Ti ko xymumadya'aky ja ja'ay mudu ixpajtan?

¹¹ Ta Jesús 'yadsoojudu:

—Ja Dios mduknija'adup miidsuty di'ibu kyaj yajniáwu ijty wi'ix yu'u yajkutíky, per ja wiinkpu ja'ayuty kyaj tniáwudu. ¹² Ja'a ko di'ibu myudajty jyaygyejpy, ak'yajmo'oyup waanu ni'igu; es t'aktimmudátut waanu may; es di'ibu myudajtypy waandi'knu, aktim'yajpukadya'ayup di'ibu myudajtypy. ¹³ Paaty ndukmumadya'aktu mudu ixpajtan, mut ko yu'ujuty ijxtup, per du'un yu'ujuty éxtum kyadim'ixtu; es mūdoodup, per kyaj tjaygyúku éxtum tkadimmudowdu. ¹⁴ Es du'un éxtum yu'ujuty yajkuydyúñ éxtum ja Diosu kyugajxpu Isaiu jynáñ:

Oy miidsuty xyjamadowdu,

ni na'a xykyajaygyúkadut;

oy xyja'ixpudu,

ni na'a xykyamwinma'añbyaattut,

¹⁵ mut ko tyadu ja'ayadyu jyot tu jyambittu juun,

kyaj myadowdu

es tu ja wyiin dyajpi'itstu,

du'un tka'ixtut mut ja wyiin

es tkamudówut mut ja tyatsk,

es kyaj tjaygyúkadut mut ja jyot,

es kyajts uj xyñimíndut esuts nyajnitso'ogut.

¹⁶ 'Per kuni'xy miidsuty, mut ko m'ijxtup es mmūdoodup. ¹⁷ Tuy'ajtanuts miits n'anuumudu ko may ja Diosu kyugajxpu esu ja'ayuty di'ibu jiky'ajttu tuy'ajtan muut

tja'ixandu tyaadu di'ibu miits m'ijxtap, per kyaj oj t'ixtu; jyamadowandu di'ibu miits yu tyaadu mmadowandap, per kyaj oj tmadowda.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwajpu éxtam ijxpajtun

¹⁸ Madowda di'ibu myadyakupy ja ijxpajtun ma ja ja'ay oj twajy ja triigu. ¹⁹ Di'ibu myadowdap wi'ix ja tsajpótmadu kutujkun es kyaj tjaygyúkada, du'un yu'u éxtam ma ja tuumt kya'ay tu'aay. Myiñ ja mujku'ugópk es pyujkxu ja Diosu 'yayuk di'ibu du'un ni'ipyun jyodoty. ²⁰ Ma ja tuumt kya'ay ma ja tsaade'eky patku'p, ja'a 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu myadowdap ja Diosu 'yayuk es t'axájudu xonda'aky 'yaa xonda'aky jyot. ²¹ Du'un yu'u éxtam ja triigu di'ibu kyaj kyúkaty ja 'yaats, kyaj jyaktu. Ko tyukmín tyukja'tudu ayo'on jotmay mut ja'agyujxm ja Diosu 'yayuk, net tmastu'uty ja myubajkun. ²² Ma ja tuumt kya'ay ma ja apyñ myuxy, ja'a 'yandijpy ja di'ibu myadowdap ja Diosu 'yayuk; per ja'ay wyinma'añ'ajttap di'ibu tyukjiky'áttap ya naxwiñ es ja jotkujja'ay'ajttan win'u'un winxájudap, es tkajamyetsy Diosu 'yayuk, es kyaj dyajmuj dyajmáyudu ja Diosu 'yayuk ma tyadu ja'ayuty. ²³ Es ma ja tuumt kya'ay oyñaaxóty, ja'a 'yandijpy ja di'ibu myadowdap ja Diosu 'yayuk es tjaygyúkada, es dyajmuj dyajmáyudu. Naagadyu du'un éxtam ma di'ibu ja tuumt du'un tuump'ajt mugo'px, es wiinkpu du'un éxtam ma di'ibu tuump'ajt tugup'x, o éxtam ma di'ibu tuump'ajt i'px majk.

Axukpu ujts éxtam ijxpajtun

²⁴ Jesús tpejtáky tyadu jatu'ugu ijxpajtun:

—Ja tsajpótmadu kutujkunu du'un éxtam tu'ugu ja'ay ko twajy ja oybyu triigu ma yu ñax. ²⁵ Es ko myanajxta'aydyu, ta tyuku tu'ugu myadsip ma naty tu twajy. Ta twajy ja axukpu ujts tuumt. ²⁶ Ko naty ja triigu yoñ es tuump'atánu, ta kyaxe'ky es tap tmát'yóñ ja axukpu ujts di'ibu ja myadsip oj ttukwaju. ²⁷ Ta ja mduumbutajkaty oj t'anuumu ja wyindsán: “Windsán, pan ja tuumt oyu naty di'ibu yajwuj ma yu mnax, ¿maa dan tsyooñu tadu axukpu ujts?” ²⁸ Net ja wyindsán 'yadsoojudu: “Nidu'uguty ja nmadsípu dsu du'un tu 'yadu'utsy.” Ta ja mduumbuty dyajtudu ja wyindsán: “¿Ti mdsejpy esats nujx n'uxwijxu'uktu tadu axukpu ujtsu?” ²⁹ Es ja wyindsán 'yadsoojudu: “Kyaj, mut ko nujx yajwijxe'egy tadu axukpu ujts, pudu'ugup nandu'un tadu triigu. ³⁰ Nik mastu'uttu. Wa'an dyoñ ti'igy extu koonam myúkat ja triigu. Taanam ngáxtat es xyajpudu'uktat jawyiin ja axukpu ujts es xy'awuundat adsimy'am es yajno'kta'ayut. Es ok xyryujku'uktat ja triigu ma ja ndriigu tajkats.”

Mortás tuumt éxtam ijxpajtun

³¹ Jesús nandu'un tpejtáky jatu'ugu tyadu ijxpajtun:

—Ja tsajpótmadu kutujkun du'un éxtam tu'ugu mortás pajk ko tu'ugu ja'ay twajy kyamoty es tnaxnijeepy. ³² Tyadu tuumt byeen jyantsymyutsk'átyuty; per ko yeeky, waanu muj yoombéty éxtam mbaat ja joon juyuk ñaybye'eñuty ma yu xye'endsyan.

Levaduuru éxtam ijxpajtun

³³ Nandu'un tpejtáky tyadu jatu'ugu ijxpajtun:

—Yu tsajpótmadu kutujkun du'un éxtam ja levaduuru di'ibu tu'ugu toxytyujk ppejtáky ma mayu arinu es ttuktij'yo'oy koonam ñaydyuktajkadya'ayuty.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxpajtun

³⁴ Jesús t'anmaay tugeky tyaadu ja ja'ayuty mudu ijxpajt, es ni tii tkatukmumadyaky pan kyaj dyajtúñ ja ijxpajtun. ³⁵ Tyaadu du'un jyajty es yajkuydyúnat éxtam ja Diosu kyugajxpu jyanáñ ma tkaxjaay:

Nmugajxupts mudu ijxpajtun,

n'anuumupts di'ibu tu 'yity ayu'udsyu extu ma Dios ja naxwíñudu dyajkojy.

Jesús tkajxte'xy ja axukpu ujts éxtam ijxpajtun

³⁶ Ko ja ja'ayuty oj ñajxtaayñudu, ta ja Jesús tyujku tyugoty. Ta ñimiinudu ja 'yuxpukpuky es 'yanmaayudu:

—Tukjagyujkuduguts ja 'yijxpajtun tadu axuk ujts ja'aygyamoty.

³⁷ Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Di'ibu wyijpy ja oybyu triigu tuumt, yu'u du'an ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ³⁸ es ja naxwíñudu ja'ayuty yu'u du'an ja kam. Ja oybyu tuumt ja'a du'an ja Diosu myuduumbuty, es ja axuk ujts ja'a du'an ja ka'oybyu myuduumbuty, ³⁹ es ja di'ibu wyijpy ja axuk ujts tuumt, yu'u du'an ja mujku'ugópk. Ja puja'aky ja'a 'yandijpy ko ja'ay yajpayo'oydyut, es di'ibu yajpudu'ktup ja puja'aky, ja'a du'an ja Diosu 'yánklusaty. ⁴⁰ Es du'an éxtum ja axuk ujts yajwijxmíky es yajpuja'aky juunoty es tyoyut, du'an nandu'an jyata'añ ja xuu ko ja naxwíñudu ja'ay yajpayo'oydyut. ⁴¹ Es uj ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ngajxupts ja n'ánklusats es dyajjuga'aktut madsu ngutujkun tugekyu di'ibu adúttup axuk es di'ibu wiinkpuky yajpekytyuundur. ⁴² Yajpuja'aga'andu ma ja juun jorru ma ja'ay juu'uy ya'axtat es ñaydyatskaadudut mat ja ayo'on. ⁴³ Es net di'ibáty jiky'ajttup éxtumu Dios ttseky, du'an nujx jyaj tyu'xtu éxtum ja xuu ma yu Dios Teedyu kyutujkun. Di'ibu mudoodup, wa'an tjagyúkudu.

Ni'igu tsyooxaty di'ibu yu'utsy éxtumu ixpajtun

⁴⁴ Yu tsajpótmudu kutujkun du'an éxtum ja meenu tájubu. Ko tu'ugu ja'ay tpaaty, ta dyu'utsy nan jamyu jatugok, es jyantsyxyón nujx tteeky tugekyu di'ibu myudajty jyagyeypy, es tjuyu tadu nax.

⁴⁵ O nandu'an du'an ja tsajpótmudu kutujkun du'an éxtum tu'ugu ajuuy ado'kpu di'ibu 'yuxtaapy ja oyatpyu perlu; ⁴⁶ es ko tpaaty tu'uk di'ibu oydsyooxaty, ta nujx tteeky tugekyu di'ibu myudajty jyagyeypy, es tjuyu tadu perlu.

Ajxmajtsn éxtumu ixpajtun

⁴⁷ Nandu'an du'an ja tsajpótmudu kutujkun éxtum tu'ugu ajxmajtsn. Ko yajkujubíru mejyóty, ta tmatsy kanak nax ajkx. ⁴⁸ Ko 'yútsat ja ajxmajtsn, ta ja ajxmajtspuky dyajpudsúmdut pu'ujótm. Ta ñaxwaatstat es twimbíwdut ja ajkx, es tpujku'ugut ja oyatpyu katsyoty es t'uxwújat di'ibu kyaj 'yóuty. ⁴⁹ Du'an myina'añ ko ja'ay yajpayo'oydyut. Es myíndut ja ánklusaty es dya''abekyuya'añ di'ibu kyaj 'yoyjya'ayuty, es kyaj 'yok'ijnudut mat ja oyjya'ayuty. ⁵⁰ Ta tpuja'agut ja axuk ja'aydyuk ma ja jorru yeeñ, ma ja'ay juu'uy ya'axtat es ñaydyatskaadudut mat ja ayo'on.

Oyatpyu esu jembyu di'ibu puje'eky ijtp

⁵¹ Net ja Jesús dyajtuudu:

—¿Mjagyujkudup miidsaty tugekyu tyaadu?

Ta ja'ajaty 'yadsoodu:

—Njagyujkudupts Windsún.

⁵² Es ja Jesús 'yak'anmaayudu:

—Nidugekyu ja di'ibuty tsajptugoty ya'uxpukpuky di'ibuts tu xyñimindu éxtumdsu n'uxpukpuky esats ndukni'ixut ja tsajpótmudu kutujkun, yu'u du'an éxtumu kudujk di'ibu jyu'typy ma tu tpuje'eky ja oyatpyu jembyu esu di'ibu tuuyup.

Jesús jam Nazaret

⁵³ Ko Jesús tpujtaaytu tyadu ixpajtun, ta oj jap tsyooñ ⁵⁴ es jyajty ma ja kyu'amgajpn, es jap tyujku ya'uxpukpuky tsajptugoty ma tadu kajpn. Es ja ja'ayuty du'ñu wyu'umadyaadyu, es jyu'andu:

—¿Maá dnu tyaadu tu tjaty nu'goo yu wijy'ajtun, es wi'ixu du'an ko ttuñ ja muj'ajtun?

⁵⁵ Yu'udsu tyadu tsajtspu myaank es ttaak'áty ja Marii, es tmuga'ax'áty ja Santya'agu, Josee, Simonk esu Juudas, ⁵⁶ esu myuga'axtoxytyukuty nan yaa tsyunnudu ma udsajtam. ¿Maá dnu tyaadu tugekyu tu tjaty?

⁵⁷ Paaty kyaj tjatunandu kwentu. Esu Jesús 'yanmaayudu:
 —Nidugekyu ja ja'ay twindsu'ugudu ja Diosu kyugajxpu, jamyu kyaj yajwindsu'ugu ma ñax kyajpn es ma kyu'umdujk.
⁵⁸ Es kyaj nugoo ttuun ja muj'ajtan jap, mat ko ja ja'ayaty kyaj myubujkudu.

14

Fwank Yajnbajtrp 'yeeky

¹ Ma tadu tiempu Eroodusu naty gobernadoora'ajtr Galileeu. Ta tmudoy wi'ixu naty yajmadya'aky ja Jesús. ² Ta t'anmaaydyu di'ibu naty jap mat:

—Taadu yu'u ja Fwank Yajnbajtrp. Tu jyikypyeky ma tu 'yeeky, paaty tmudaty ja mak'ajtan es ttuun tyadu muj'ajtan.

³ Pesu Eroodus tu naty t'ok'yajmajtsubu Fwank es tu t'ok'yajkuwu'unubu pujxndugoty ja aguyjxm ja myuga'ax Felipe ñado'oxy, di'ibu xyu'ajtr Erodius. ⁴ Tu naty Fwank t'ok'anmaapy ja Eroodus:

—Kyaj ñigutikyaty es xymudatat éxtamu mnado'oxyan.

⁵ Eroodus jyaya'oogán ja Fwank, per tsyu'ku ja ja'ayaty mat ko jyuna'andu ko Fwank yu'ajaty ja Diosu kyugajxpu.

⁶ Es ma naty ja Eroodus yajmajtun ma dya'abety ja jyumajt, ja Erodiusu ñux oj tyaku ajtspu mayya'aywyindum. Es nugoo oj t'oktsojku ja Eroodus, ⁷ exta wyandak tmo'oya'añ otyim tiity di'ibu amdoop. ⁸ Net ja kiixy oj wyinma'añ myo'oyaty jawyiin ja tyak. Ta t'anmaay ja Eroodus:

—Meegyats palanganoty yu Fwank Yajnbajtrp kyubajk.

⁹ Mudu tyadu oj ja rey Eroodus myay tyaju. Es kom tu naty twanda'aky es tu tmadowdu ja jabye'xyaty, ta jyunañ es yajmo'oyat. ¹⁰ Net tni'ana'amu es yajniboodat ja kyubajku Fwank jap pujxndugoty. ¹¹ Net tmamiindu ma tu'ugu palanganu. Ta tmooydyu ja kiixy, es ja kiixy ttukkudujku ja tyak.

¹² Net jyajtu di'ibaty ya'xprajktap ja Fwank. Ta dyajnxudu ñini'x es oj dyaj-naxtukudu, es oknum oj t'awanudu ja Jesús.

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹³ Ko Jesús tmadooyu tyadu, ta jap tsyo'oñ yu'ayu mudu 'yuxprajkraty ma tu'ugu barku es ñajxnu muj ittum. Per ja ja'ayaty ñija'adu. Ta majatyu kajpn tpadso'ondu tekyku'um.

¹⁴ Ko Jesús ttukpadseemy ja barku, ta t'ijxy ja mayya'ay es tmadajty ja pa'ayo'on mat yu'ajaty, es dya'agudaky ja pa'am ja'ayaty di'ibu naty ja'ajaty myamiindup. ¹⁵ Es ko tsyu'ujunu, ta ja Jesusu 'yuxprajkraty ñimiinudu es 'yanmaayudu:

—Tu tsyu'unu, es ni rán yaa kyatsunu ma tyadu it. Wa'an tñajxudu tyadu ja'ayaty, es najx tjuudyu kya'ay 'yukan ma wingombu kajpn.

¹⁶ Jesús t'anmaay:

—Oy kyanajxtat. Mo'oydyu miidsu kya'ay 'yukan.

¹⁷ Ta ja'ajaty 'yadsoodu:

—Kyajts ti may nmudattu, je'eyu mugoxku tsajkaagyu'unk es majtsku ajkxu'unk.

¹⁸ Ta Jesús t'anmaaydyu:

—Yajmindu yaa.

¹⁹ Ta tni'ana'amu es ja ja'ayaty ñaxwaatstat maaoty. Net tkone'ky ja mugoxkpu tsajkaagyu'unk es ja majtskpu ajkxu'unk, es pyat'ijxy tsajpótm. Ta jyunañ:

—Nja'aygyudákyrats mij Tatitu'unk.

Ta ttujkwa'xy ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yuxprajkraty, es ja'ajaty dyajwa'xtu ma ja mayya'ayun. ²⁰ Nidugekyu kyaaydyaydyu jotkuda'aky. Es oknum dyajmujktu majmajtsk katsy ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku. ²¹ Ja'a du'un kyaaydyu mugoxk milu yedyujk, es kyaj ndukpuwijtsam ja toxytyujk esu unaku'ungaty.

Jesús yo'oy nuu wyingujxy

²² Net Jesús dyajtukudu ja 'yaxrukrupty barkoty es 'yawinnáxtat ma ja mejuñ, es ja Jesús 'yakwe'emy mat ja mayja'ay, ñayjugajxunu. ²³ Ko Jesús ñayjugajxtaay, ta pyatuk nuaydi'igyu ma tu'ugu kopk es tkajxta'aga'añ. Ko oj kyoodsunu, nadyi'igyu naty jam.

²⁴ Ko naty ja barku ñajxnu mejuñgyujk'am, ja barku jyantsywyépyaty ja mejuñ ko ñikapy, mat ko ja poj xidsoo yadsoo jyantsymyíñ ma yu'ujaty. ²⁵ Móñamu Jesús mywangoonudu yu'ujaty, tyu'uyo'oy nuu wingujxy. ²⁶ Ko ja 'yaxrukrupty 'yijxudu tyu'uyo'oy nuu wingujxy, ta tsyu'kudu, es yaxkaktu mudu tsu'ugyu:

—jYu'u du'un tu'ugu ijxma'tun!

²⁷ Esu Jesús myugajxu, es 'yanmaay:

—jotmaktá'aktu! Ujtsu du'un. Katu mdsu'ugudu.

²⁸ Ta ja Peedru myugajxu es 'yanmaay:

—Windsún, pan mijtsu du'un, yajnujxkats nuu wingujxy extu ma mijun.

²⁹ Esu Jesús 'yanmaay:

—Pes min.

Ta ja Peedru ttukjunajky ja barku es ñexy ye'epy nuu wingujxy jadsoo ma natyu Jesús. ³⁰ Es ko ñaygyujamyajtsu mat ja myuk'ajtunu poj, ta tsyu'ku es oga'an kyinannu. Ta yaxkeky:

—Yajtsókats, Windsún.

³¹ Netyu Jesús tku'mumajtsu, es t'anmaay:

—jTim waanu je'eyu xymyudaty ja mabujkun! ¿Ti ko tu xykyamubeky?

³² Ko yu'ujaty tyujkudu ma ja barku, ta myo'ty ja poj. ³³ Net ja di'ibu naty járupty barkoty t'awdajttu ja Jesús, es t'anmaaydu:

—jJantsy tayı'ajtundumu du'un ko mij ja Dios m'U'unk'átyaty!

Jesús dya'aguda'aky ja puma'ayaty jap Jenesaret

³⁴ Tninajxtu ja mejuñ es jyajttu ma Jenesaret ñaaxóty. ³⁵ Ko ja ja'ayaty di'ibu jap tsunaaydu t'axkajptu ja Jesús, ta tjantsymyadyaagudijttu ma tugekyu tadu naxwíñudu. Ta dyajmiindu ja puma'ayaty ma natyu Jesús, ³⁶ es tmunu'xta'aktu es tna'ixat es oyjye'eyu pyátxudu wyit pa'a; es nidugekyu di'ibu oj tyónudu, agudaktu.

15*Di'ibu ja'ay ya'adútsu axuk*

¹ Net tmwangoonudu ja Jesús naagudyu fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axrukrupty. Jamu naty tu tsoonudu ma yu Jerusalén kajpn. Ta dyajttudu:

² —¿Ti ko yu m'axrukrupty tkakuydyundu ja kyostúbradyu n'aptuk'ajtam?, ja'a ko kyaj yajxón trujtu ky'u jawyiin ma kyaya'andu.

³ Es ja Jesús 'yadsoojambijtu:

—¿Es ti ko nandu'un miits xykyakuydyundu ja Diosu 'yana'amun es xypyadúndut ja mgu'umgostúbraty? ⁴ Mat ko Dios junañ: “Mwindsu'ugur ja mdaak mdeety”, es “ja di'ibu kyajxpejkyu yu tyeety o yu tyaak, oogur yu'u.” ⁵ Es miits mjunándur ko tu'ugu ja'ay mbaat t'anumu yu tyaak tyeety: “Kyaj mbaat nbuduku, mat ko tats ndukwindsu'ugur Dios tugekyu di'ibats nmudajtypy es mbudúkyu.” ⁶ Es oytym pánaty di'ibu du'un junaamp, kyaj ñakysyékyaty ja tyaak tyeety tpudúkat. Du'un miidsuty tu xymyastu'uttu éxtum ni ti tkatsooty ja Diosu 'yana'amun es xy'akpaduna'andu ja mgu'umgostúbraty. ⁷ Miidsuty di'ibu nay'andíjudur es jyiky'attu tayı'ajtan mat, yajxón tjamadyaky ja Diosu kyugajxru Isaiu éxtumu du'un miidsuty ko tkuxjaay:

⁸ Tyadu ja'ay xywyindsu'kupts wingu'ay agu'ay, per ja jyot wyinma'añ jagam 'yity ma ujun.

⁹ Ni ti tkatsooty ko ñaybyujta'agudu es xyja'awdattuts.

Ja 'yuxpukrutu yu'yu du'un ja ja'ay 'yana'amun.

¹⁰ Es ta ja ja'ay dyaxudu es t'anmaaydu:

—Mudowdu es jaygyudu. ¹¹ Di'ibu tukup aajoty, kyaj yu'adyu ja'ay ya'adu'adsyuty axuk. Ja'a du'un ja ja'ay ya'adatsup axuk di'ibu pudsump aajoty.

¹² Net ja 'yuxpukrutu ñimiinudu es 'yanmaaydu:

—¿Mnija'ap ko yu fariseeuty tu 'yáudu ko tu tmudoy ko du'un tu mjuna'añ?

¹³ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Oytyim di'ibudyu kepy di'ibuts ja nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm kyaj tu tkojy, ya'axwixu'kp 'yaadsoty. ¹⁴ Mastu'uttu. Wiindsadyu'u. Wa'an twijts'yo'oyadu jatu'ugu wiints. Es pun tu'ugu wiints wyijts'ye'epy ja myuwiints, nimajtsk kyunáxtat ma tu'ugu jut.

¹⁵ Ta yu Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Tukjaygyukuduguts yu tyadu ijxrajtan.

¹⁶ Ta Jesús 'yanmaaydu:

—¿Nan kyajru miits xyjaygyudu? ¹⁷ ¿Tii kyaj xyjaygyudu ko di'ibu najxp aajoty, jap kyada'aky jodoty es óknem ñaxy? ¹⁸ Per di'ibu pudsump aajoty, yu'u dan miimp jodoty winma'añoty, esu tyadu du'un di'ibu axuk ya'adatsypy ja ja'ay. ¹⁹ Mut ko jodoty winma'añoty du'un pyadsemy yu axuk winma'añ, yu yajja'ay'o'k, ko yu ja'ay dyajtugóy ja puk úkun wyindsu'kun, yu m'induunk, yu ma'tsk, yu andakun es yu ni'o'o niyáxuk. ²⁰ Tyadadyu du'un ya'adatsypy axuk ja ja'ayuty, per ko nga'ayam, oy ngakubújmbu, kyaj ja'ay dya'axugy.

Toxytyuk kyaj 'yisraelítu tmabeky ja Jesús

²¹ Ta tso'oñ ja Jesús jap es oj ñejxy wingón ma Tiru kajpn esu Sidón kajpn. ²² Es tu'ugu kananeu toxytyuk di'ibu tsunaary ma tadu naxwíñdu, tñimiñ ja Jesús, es tmagajxy jantsy muk:

—¿Windsán, tyump 'yaats ja Davit, pa'ayooguts uj mij! Yu nnuuxuts myadajtypy ja ka'oybyu es nago 'yoktsaatsyjainu.

²³ Esu Jesús kyaj ni wi'ix kya'adsooyu. Net ja 'yuxpukrutu ñimiinudu, es myanu'xtakudu:

—Anamu tadu toxytyuk wa'an tnejxy, ja'a ko yax jokp xypyami'inam.

²⁴ Jesús t'adsooy ja 'yuxpukrutu:

—Ja Diósuts tu xykyexy jaayu ma yu tugoybyu borreegaty ma yu naxwíñdu Israel.

²⁵ Es ja toxytyuk myuwingoonu es ñaygyoxtaaydyaku Jesús wyindum, es t'anamu:

—¿Windsán, pudukuguts!

²⁶ Esu Jesús 'yadsooyu:

—Kyaj 'yóuty esu u'unk uná'k nbukam ja tsajkaaky es nmo'oyum ja úkuty.

²⁷ Ta ja toxytyuk 'yadsooy:

—Tu'ajtanu'u, Windsán. Per ja uk kyaayduy ja tsajkaakywyáy di'ibu ka'ap ma ja wyindsanu myeesu.

²⁸ Net ja Jesús jyanañ:

—¿Byeen jyantsymújaty ja mmabukun! Wa'an dyajkydyúñ di'ibu mij mdsejpy.

Netu ja ñux 'yagudaky.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

²⁹ Ta Jesús tso'oñ jap es ñajxy ma yu Galileeu Myejuñbya'a. Ta pyatuku ma tu'ugu kopk. Jam ñaxwe'tsy. ³⁰ May ja ja'ayuty oj ñejxy ma yu'u naty, es oj tmunújtu uxneybyu, wiints, uumuty, kutukrutu, es mayu wiinkrutu ja pa'am ja'ayuty. Jap trujáktu Jesús tyeky'ujxy es yu'u dya'agudaky. ³¹ Es du'añu ja ja'ayuty wu'umadyaaydu ko t'ijtu ko ja uumuty

kajxtap, ja uxneybyu ye'epy, ja kutukpa wye'emy jatugoka kya'u yajxon, es ja wiindsaty ijxtap. Ta t'awdattu Dios.

Jesús dyajkáy nimajtáx mil naxy ja ja'ayaty

³² Net ja Jesús dyáxudu ja 'yuxpajkpaty, es t'anmaaydyu:

—Nmudajtypyts ja pa'ayo'on mudu tyadu ja'ayaty, mat ko tu 'yijnudu tuguk xuu ja yaa mat uj es kyaj tmudattu ti 'yokju'x 'yokpúktap. Kyajts ngaxa'añ ayuu ma yu tyujkaty, éxkam muum du'uñu 'yokkadaanudu tu'ayy.

³³ Net ja 'yuxpajkpaty 'yanmaayudu:

—¿Per wi'ix mbaat nbátum ja kya'ay 'yúkanu tyadu mayjya'ay? Ma tyadu it kyaj pán tsyuanu.

³⁴ Ta Jesús 'yadsooy:

—¿Naak xymudattu tsajkaaky?

Ta ja'ajaty 'yadsoodu:

—Juxtujk, es naagadyu ajkxu'unk.

³⁵ Ta tni'ana'amu es ja ja'ayaty ñaxwaatstat naxkujxy. ³⁶ Ta tkone'ky ja juxtujkra tsajkaaky es ja ajkxu'unk. Ta tja'aygyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy ja tsajkaaky es ttuknuku ja ajkx, es tmooy ja 'yuxpajkpaty es dyajwa'xat ma ja mayjya'ayaty.

³⁷ Nidugekyu kyaay 'yuktu jotkuda'aky, es dyajmujktu juxtujk katsy ja nadaku. ³⁸ Di'ibu kaay uktu ja'a wyínaty nimajtáx milu yedyujk, es kyaj yajmadsyóy ja uná'ku'unk es ja toxytyujkaty. ³⁹ Ta ja Jesús ñayjyugajxunu, es tyujkunu ma ja barku es oj ñujxnu ma yu Magdalú it.

16

Fariseety es saduseety t'amdowdu tu'ugu muj'ajtun

¹ Ja fariseety es ja saduseety oj tniujxtu Jesús es t'ixa'andu wi'ix t'ok'yajka'adat. Ta t'amdoodu es tyuk'ixudut tu'ugu ijxwu'amunu mujpa di'ibu tsajpótm. ² Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko tsyu'uju miits mjuna'andu: “Poju'ugaamp bom. Ix tsaptsu tsajp.” ³ Es jépyup mjuna'andu: “Tyam kyaj pyoju'uga'añ. Ix tsaptsu tsajp es mudu yoots.” Mnija'adap xyajnikajtat ja tiempu tsajpótmudu, ¿wi'ix xykyanijawudu xyajnikajtat di'ibu tuun jajtup ma tyadu tiempu? ⁴ Ja pojpu ja'ayaty di'ibaty myastúttap ja Dios, 'yamdoodup tu'ugu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun, per kyaj yajtuk'ixa'andu wiinkpu ijxwu'amun, yu'uyu du'un ja jya'aju Jonás.

Ta Jesús tmastuty, es oj ñejxy.

Fariseedyu 'yuxpajkpan

⁵ Ko ja Jesús mat ja 'yuxpajkpaty tyujkudu barkoty es 'yawinnaxa'andu ma ja mejyñ, jya'aydyugooydyu 'yuxpajkpaty dyajnjxtut ja tsajkaaky. ⁶ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkpaty:

—Jaygyúku, mnaygywentu'átudap mat ja lyevaduuru fariseety esu saduseety.

⁷ Net ja 'yuxpajkpaty ñayjunánudu ak yu'ajaty:

—Ja'a du'un mat ko kyaj tu njamyajtsam nyajmi'inam ja tsajkaaky.

⁸ Jesús ñija'ap wi'ix ja'a ñayjyuna'anudu, ta t'anmaaydyu:

—¿Ti ko mjuna'andu ko kyaj xymudattu tsajkaaky? ¡Waandi'knu mubujkan xymudattu miidsaty! ⁹ ¿Kyajnam xyjaygyúku, ni xykajamyátstanu ja mugoxkra tsajkaaky di'ibats nyajwa'x ma nimugoxk milu ja'ayaty, es naak katsy xy'ak'yajmujktu?

¹⁰ ¿Ni xykajamyatsta ja juxtujkra tsajkaaky di'ibats nyajwa'x ma yu nimajtáx milu ja'ayaty, es naak katsy xy'ak'yajmujktu? ¹¹ ¿Wi'ixu du'un ko miidsaty kyaj xymuwinma'añbyaattu ko uj kyajts yu'ajaty nmadya'aky ja tsajkaaky ko n'anmaaydyu es mnaygywentu'átudut mat ja lyevaduuru ja fariseety es ja saduseety?

¹² Net tjaygyujkudu ko Jesús yu'u naty myadyakypy ja fariseedyu 'yuxprijkan esu saduseedyu 'yuxprijkan.

Peedru tnigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

¹³ Ko jap tsoyo'oñ ja Jesús, es jyajty Sesaree Filipu ñaaxóty. Ko jap jyajttu, ta ja Jesús dyajttudu ja 'yuxprijkruty:

—¿Wi'ix ja ja'ayuty jyuna'andu mat uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu?

¹⁴ Ja 'yuxprijkruty 'yadsoojudu:

—Naaguty jyuna'andu ko mij mja'ajuty ja Fwank Yajnbajtrpu. Naaguty jyuna'andu ko m'Eliisuty, es janándup ja wiinkruty ko mijtsu du'un ja Jeremiius o jatu'ugu wiinkru Diosu kyugajxpu.

¹⁵ Ta ja Jesús dyajttudu ja 'yuxprijkruty:

—Es miidsuty, ¿wi'ix mjuna'andu, pándsudun uj?

¹⁶ Netu Simonk Peedru 'yanmaay:

—Mijtsu du'un ja Kristu, ja Diosu 'yU'unk.

¹⁷ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Kuni'xy mij, Simonk, Jonasu 'yu'unk, mat ko ni pán tu mgatuk'ixyadyu tyadu, yu'ayu du'unu nDeedyats di'ibu ijtp tsajpótm. ¹⁸ Mijtsu du'un Peedru (di'ibu 'yandijpy tsaa). Du'un mijtsu éxtam ja tsaa ma tu'ugu tuk tsyonda'aky. Mijtskyujxm may ja ja'ay xymyubáktudats, es ni ja o'kun tkamumada'agut ja ja'ayuty di'ibuts xymyubáktup. ¹⁹ Újtsuts mij nmo'oyup ja tsajpótmudu 'yawatsn ma Dios yajkutíky. Di'ibu mij m'awi'impuy ja naxwíñ, nandu'un ya'awunup tsajpótm; es di'ibu mij m'agejpy ya naxwíñ, nan ya'agájup tsajpótm.

²⁰ Net ja Jesús ttuknipujktu ja 'yuxprijkruty es kudiibu pán t'anumut ko yu'u du'un ja Kristu.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

²¹ Es net oga'an ja Jesús t'awa'anudu ja 'yuxprijkruty ko tsojku yu'u ñajxat Jerusalén, es ko kanak peky ya'ayowa'anudu yu mājja'aydyujkuty esu teedywyindsunaty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxprijktup. Ya'anmaaydyu extu ko ja'ay ya'ooga'anudu, per ko tyugukxabátut jyikyryuka'añ. ²² Net ja Peedru dyajnejxy wiink tsoo ja Jesús, es t'oooy. Ta t'anmaay:

—Nindsun'ajtam, ñni tkatsókat ja Dios, es ni na'a du'un mgajátat!

²³ Es ja Jesús wya'kambijty es t'anmaay ja Peedru:

—¡Nikáuts mij, mājku'ugópk Satanás! Je'eyuts mij xy'adsipy. Mij kyaj mwinmay éxtamu Dios, je'eyu du'un éxtamu ja'ayuty.

²⁴ Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxprijkruty:

—Pun jaats pán xypyanyxa'añ, tsojku tmastu'udut ja kyum winma'añ es jyiky'átut éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kun tninejxy, esuts xypyatsoonat.

²⁵ Mat ko di'ibu jiky'ataamp mudu kyum winma'añ, du'umbu ja'ay yajtugeepy ja jyiky'ajtun, per di'ibu jiky'ataamp éxtamts uj ndukni'ixu, du'umbu ja'ay kyaj dyajtugóy ja jyiky'ajtun. ²⁶ ¿Ti tyimpatyru tadu ja'ay, oy tjaniwindsun'ajtrpu tugekyu naxwíñudu, pun yajtugeepy ja jyiky'ajtun ma Dios? ¿O ti mbaat ja ja'ay dyaky es kya'ayówat winu xuu winu tiempu? ²⁷ Mat ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmina'añats mat ja myuj'ajtunadsu nDeety es mudu 'yánklusuty, es nétats nmo'oydyut éxtam nidu'uk nidu'uk tu 'yadu'utstu. ²⁸ Tuj'ajtun n'anumudu ko ta yaa naaguty di'ibu kyaj 'yooktat maanum tka'ixy uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kots nmínat yajkutujkpu.

¹ Ko tãdujk xuu ñajxy, ta ja Jesús dyajnejxy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, myuga'axu Santya'agu, es pyatákuđu ma tu'ugu kopku kxjxmbu. ² Es jam ja Jesús tyugajtsy éxtamu du'an yu'u. Yu wyiin jyujr jyantsytye'xy éxtam ja xuu, es ja wyit tyugajtsy poop éxtam ja jajun. ³ Es ti'in yu'ujaty t'ijxtu ja Moisés esu Eliias myadya'aktu mudu Jesús. ⁴ Net ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, joy ko udsajtam nya'a'ajtam! Pün mdsejpy, n'ok'ya'óyudats tuguuu uxkuda'ak tujk, tu'uk mij mja'a, tu'ugu Moisés jya'a es jatu'uk tja'a'átat ja Eliias.

⁵ Maanamu naty ja Peedru 'yakkajxy, tu'ugu yoots jantsy tu'xp 'yabijttu, es ma ja yoots jajmudooy ko jyuna'añ:

—Tyaadadsu du'an ja n'U'unguts di'ibuts uj njantsytsyejpy es di'ibuts uj muut njotkujku. jMumudowdu yu'u!

⁶ Ko tyaadu tmudoodu ja uxpujkraty, ta ñayjyupudu naxkujxy es jyantsytsyu'kudu. ⁷ Net ja Jesús ñimiinudu ja'ajaty, ñinaxkuxájudu, es 'yanmaayu:

—jPudu'aktu! jKatu mdsu'ugudu!

⁸ Es ko 'yijxu'ktu, kyaj tnaky'ijxtu ni pún, yu'uyu ja Jesús naydyi'igy.

⁹ Ko naty jam wyinjunaktu ma ja kopk, ta ja Jesús tyuknipujkudu:

—jKatu pún xytyukmumadya'agyu tyaadu di'ibu tu xy'ixtu extu koonam uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, naty tu njikyrye ky madsu naty tu n'ee ky!

¹⁰ Net ja uxpujkraty dyajttudu ja Jesús:

—¿Es ti ko jyuna'andu di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktup ko koonam Eliias myina'añ jawyiin?

¹¹ Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtanu'u ko Eliias miimp jawyiin es dya'oyuya'añ tugekyu. ¹² Per uj n'anmaaydyup miits ko Eliias tu myiñ, es ja ja'ayaty kyaj 'yaxkajpudu. Yu'uyu tyuundu mut yu'u di'ibu yu'u tsojktu. Du'an nandu'an uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, xya'ayowa'andats yu'ujaty.

¹³ Net ja 'yuxpujkraty tmawinma'añbyáttu ko Jesús yu'u naty myadyakypy ko ja Fwank Yajnubajtru yu'u du'an ja Eliias.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

¹⁴ Ko jyajttu ma naty ja ja'ayaty, ta ja Jesús ñimujwá'ku tu'ugu yedyujk, es ñaygyoxtnaaydyáku wyindum, es 'yanmaayu:

¹⁵ —Windsún, pa'ayówats ja n'u'unk, éxtam dyajnáxy ja ayo'on ko myo'oty. Kanak ok jyangujubipy es kanak ok ñagujubipy. ¹⁶ Tyaats tu njayajmíñ ma yu m'uxpujkraty, per kyaj tu tmumada'aktu dya'aguda'agut.

¹⁷ Ta ja Jesús 'yadsooy:

—¿Extu mabaatnamts n'akmumada'agudats yu ja'ayaty di'ibu kyaj jyiky'attu éxtam jyatsékyuty es kyaj Dios tmabuktu? Yajmín ja yaa ja mixyu'unk.

¹⁸ Net ja Jesús t'oobadseemy ja ka'oybyu ma ja mixy. Ta netyu 'yagudaky.

¹⁹ Oknum ja uxpujkraty myadyaktu mut ja Jesús wiink tsoo, es dyajttudu:

—¿Ti kots udsaty tu ngamumada'aktu nyajpudsámudats ja ka'oybyu?

²⁰ Jesús oj 'yadsówudu:

—Mut kooxyup miits xymudattu waandi'knu yu mmabujkanuty. Tuy'ajtan n'anumudu kooxyup xymudattu ja mabujkan, oy du'anun je'eyu éxtamu mortás pajk, m'anmaapxyup miidsaty tyadu kopk: “Juga'ak yaa es nujx wiink tsoo”, es jugákrxyup. Ni ti di'ibu kyaj m'o'oyxyudut ko xymudattu ja mabujkan. ²¹ Tyaadu du'ambu ka'oybyu, yu'uyu muut pyadsemy ko n'ayu'ajtam es ko ngajxtákam.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

²² Maanamu naty 'yakkajttu ti'igy ma yu ñaxwíñudu Galileeu, Jesús t'anmaaydu:

—Yn Naxwíñndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu yajtukkuðukaya'añ ja ja'ayuty di'ibu kyaj kyupákuðu, ²³ es dya'ooga'andú, es ko tyugukxabátat, jyikyryuka'añ.

Ko du'an oj ya'anuumudu, ta oj jyantsyjoyotmaybyaktu.

Tsajptujk kugubajtan

²⁴ Es ko Jesús es ja 'yaxpukpudyu jyajttu Kafarnaúm, ja di'ibu yajkugubajttup ma ja muj tsajptujk oj tninujxtu ja Peedru, es dyajttudu:

—¿Ti kyaj t'ayákat miidsudyu mwindsún ja tsajptujk meen?

²⁵ Peedru 'yadsooy:

—¿Ti ko kudii!

Es ko Peedru tyujku tugoty, ta Jesús oj jawyiin jyuna'añ:

—¿Wi'ix mjuna'añ, Simonk? ¿Pún yajtukkabajtp ja ayaku ja réyuty, ja jya'ayuty, o yu wiink ja'ayuty?

²⁶ Peedru 'yadsooy:

—Yn wiink ja'ayuty.

Jesús 'yadsooy:

—Punu du'an, ja jya'ayuty kyaj kyubety. ²⁷ Per kudiiibu nmudugo'oyum ni pún, najx ma yu mejyñ es xyúyut ja ajkx. Es di'ibu jawyiin mxiiipy, 'yaajóty xuryaadat tu'ugu meen di'ibu mbaat muut xkyubajtta'ay ja mgugubety es ja nja'ats. Es najx xkyubety.

18

Pun ni'igu muj

¹ Ma tyaadu du'an jyajty, ja 'yaxpukpudyu Jesús ñimiinudu es yajttuudu:

—¿Pún ma uudsuty waanu muj tsajpótm?

² Net ja Jesús dyaxu tu'ugu uná'ku'unk, es trujtáky kujk'ám ma ja 'yaxpukpudy, ³ es t'anmaaydyu:

—Tuy'ajtan n'anuumudu, pun miidsuty kyaj mdugatstu es mjumbítat éxtamu tyadu uná'ku'unk, kyaj mdúkat ma ja tsajpótmudu kutujken. ⁴ Es du'an di'ibu ni'igu myudajtytypy ja muj'ajtanu tsajpótmudu, yu'uy du'an di'ibu yuunk náxyryup es jyambity éxtamu tyadu uná'ku'unk. ⁵ Es ja ja'ay di'ibu 'yaxájup mudadsu nxuugyujxm tu'ugu uná'ku'unk éxtamu tyaadu, nan xy'axájupts uj.

Puroobty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

⁶ Es pun ja pún dyajpekykya'ay nidu'ugu tyadu uná'ku'unk di'ibats uj xymuubujkr, waanu oy ryudsu'umxaty yu'u kooxyup yajtuk'yo'kmawuunu tu'ugu muj paan es yajkujabijpnáxat mejyñóty. ⁷ Puroobu naxwíñndu ja'ay, ja'a ko may di'ibu yajpekytyuump! Du'ñum jyata'añ, per puroobu tadu ja'ay di'ibu wiinkru yajpekytyiimpy! ⁸ Paaty pun myajpekytyuunup tu'ugu mgu'u o tu'ugu mdeky, niboot es uxjawip jagam. Waanu oy ko mnajxat tsajpótm ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, éxtam mbaat njuna'anum kutuk o tekytyuk, es kadiinam ko myajpajta'agut ma ayoodákn mut majtsk adu'umadyu mgu'u mdeky. ⁹ Es pun myajpekytyuunup tu'ugu mwiin, juut es uxka'ats.* Waanu oy ko mnajxat tsajpótm ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, éxtam mbaat njuna'anum mut tuk adu'um je'eyu mwiin es kadiinam ko myajpajta'agut ma ayoodákn mut majtsk adu'umadyu mwiin.

Borreeg di'ibu tugoy ijxajtan

¹⁰ Katu xy'uxtijy ni tu'ugu tyadu uná'ku'unk. Pes n'anuumudu ko jam tsajpótm ja ánklasuty wyin'ijxtuudup ja nDeedyats tsajpótmudu. ¹¹ Mut ko uj, ja Naxwíñndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, tu nmíñats esats nyajnitso'oga'añ di'ibu naty tu tugoy.

* **18:9** Xytyuk'ijxumu Jesús ko di'ibu xyajpekytyu'unam, yu'u jot winma'añ, es kyaj yu'adyu ka'u, teky, es ni yu'u wiin. Ix Matewu 15:17-20

12 'N'okpɔjtákum pɔn ja pɔn tmɔdaty mɔgo'pɔxɔ byorreegɔ es 'yɔx'yo'oy tu'uk, ɛti kyaj dyajwɔ'ɔmɔt yɔ tadɔ majtɔ'pɔx majmókx majtáxkɔ jamyɔ ujsótɔ, es nɔjx t'ɔxtɔ'áy tadɔ tu'ukɔ? 13 Es pɔn pyatɔpy, tɔy'ajtanɔts nmɔdaty ko xonda'agɔp ni'igɔ mɔdu tadɔ tu'ukɔ kɔdiinɔm mɔdu tadɔ majtɔ'pɔx majmókx majtáxkɔ di'ibɔ kyaj tɔ 'yɔx'yo'oy. 14 Es nandɔ'ɔnɔ dɔ'ɔn yɔ mDeedyɔty di'ibɔ ijtp tsajpótɔm, kyaj ttseky tyɔgóyɔt ni tu'ugɔ tyɔdu ɔnɔ'ku'ungɔty.

Wi'ix nmɔgu'ugɔ pyeky mye'xyɔty

15 'Pɔn yɔ nmɔgu'uk nmɔdugooyɔp, madya'ak mɔɔt nimajtskyɔ, es tukmɔmadya'ak di'ibɔ tɔ mdukmɔduundɔgóyɔty. Pɔn mjaygyujkɔxɔp, tɔ dɔn oy mwe'emy mɔt ja nmɔgu'uk. 16 Pɔn kyaj mjaygyúkɔty, mɔnɔjx tu'uk o majtsk di'ibɔ myɔdówdɔp, es dɔ'ɔn tɔgekyɔ ja ɔ'ɔnɔn yajtukmadya'agɔt wi'ix jyɔnɔ'andɔ ja majtskɔp o tɔgɔɔkɔp di'ibɔ naty tɔ tmɔdoo'ítɔ. 17 Es pɔn nan ni yɔ'ɔ tkamɔmɔdoy es tjaygyúkɔt, anɔmɔdu ja mɔmɔbɔjkrɔtɔjk mɔ ñaymyúkɔdu. Es pɔn kyaj tjaygyukɔ, wa'an dɔ'ɔn ñáxɔt éxtɔm tu'uk di'ibɔ kyaj tmɔbeky ja Dios o éxtɔmɔ yajkugɔbajtpɔ. 18 Tɔy'ajtan n'anɔmɔdu ko di'ibɔ miits m'awɔ'ɔndɔp yɔ naxwiiñ, ya'awɔnɔp nandɔ'ɔn tsajpótɔm, es di'ibɔ miits m'agajtpɔp yɔ naxwiiñ, ya'agájɔp nandɔ'ɔn tsajpótɔm.

19 'Nandɔ'ɔnɔ dɔ'ɔn pɔn yɔ naxwiiñ nimajtsk miits xyajti'igyɔdu m'ayuk es xy'amdowa'áñ oytyiity, mmo'oyɔduɔbɔ'ɔ ja nDeedyɔts di'ibɔ jam tsajpótɔm. 20 Mɔt ko mɔ nimajtsk o nidɔgɔɔk mɔnaymyúkɔdu es xy'awdátɔts, jámɔts ɔj n'ity kujk'ám mɔ miidsɔty.

21 Net ja Peedɔ o j dyajtáy ja Jesús:

—Windsún, ɛxtɔ nɔɔk ókɔts nma'xɔt ja pyojpɔ yɔ nmɔgu'ugɔts kɔts ɔj xymyɔduundɔgóy xymyɔgajxtɔgóy? ɛxtɔ jɔxtɔjk okɔ?

22 Jesús o j 'yadsóyɔty:

—Kyajts njɔnɔ'áñ ko extɔ jɔxtɔjk ok, ja'a dɔ'ɔn extɔ jɔxtɔjk ok tɔgɔ'pɔx majkɔp.

Tuumbɔ di'ibɔ kyaj ja myɔmɔduumbɔ mye'xyɔty

23 'Es mɔt yɔ'ɔgyɔjxm tadɔ naymya'xɔ n'okpɔjtákum tu'ugɔ ijxpajtan. Ja tsajpótɔmɔdu kutujkɔn ja'a dɔ'ɔn éxtɔm tu'ugɔ rey di'ibɔ jyaya'oyɔyán yɔ kywentɔ mɔdu tyuumbɔty. 24 Ko naty ttuundsonda'aky ja kwentɔ, net yajtukniiñ tu'uk di'ibɔ myɔni'xy'ajtypy majtsk mil jɔmɔjt naxy niduunk. 25 Ja'a ko ja tyuumbɔ kyaj tmɔdaty ti mɔɔt dya'adúkɔt ja ñi'xy, ta ja wyindsún o j ñi'ana'amɔty es yajtoogɔt, ti'igyɔ mɔt ja ñɔdo'oxy, ja 'yu'ungɔty es tɔgekyɔ tijaty myɔdajtypy, es dɔ'ɔn 'yadúkɔt ja ni'xy. 26 Net ja mɔduumbɔ ñaygyoxtnɔaydyákɔ wyindsún winduuy, es tmɔnu'xtákɔ: “Windsún, mɔdat ja ma'xtujkɔn mɔt ɔj es nmɔgɔbátɔp tɔgekyɔ.” 27 Ja wyindsún pya'ayoojɔ es mya'xɔ ko tkamɔgɔbejty. Ta o j yajnasmátɔsɔ.

28 'Per ko pyɔdseemy ja mɔduumbɔ, net tɔpaty jatɔ'ugɔ myɔmɔduumbɔ di'ibɔ naty yɔ'ɔ kamɔgɔbajtpɔp mɔgo'pɔx xɔn niduunk. Ta dyo'kmɔmajtsɔ es dyo'kréñ, es t'anɔmɔ: “jKɔbat di'ibɔts xykyameepɔ!” 29 Net ja myɔmɔduumbɔ wyingoxtnɔaydyákɔ, es myɔnu'xtákɔ: “Mɔdat ja pa'ayo'on mɔt ɔj es nmɔgɔbátɔp tɔgekyɔ.” 30 Es ja myɔni'xy kyaj o j myɔma'xtíkɔty, nik ni'igɔ o j dyajtsímɔty extɔ ko tkɔbátɔt ja ñi'xy.

31 'Ko ja wiinkɔpɔdyɔ myɔmɔduumbɔ t'ijxtɔ tyɔadɔ, net byeen o j tjáwɔdu es o j ttukmɔmadya'aktɔ ja wyindsún tɔgekyɔ éxtɔmɔ naty tɔ jyaty. 32 Net ja windsún o j dyajwóyɔty ja tyuumbɔ, es t'anmɔay: “jAxɔk mɔduumbɔ, kyaj oy tɔ mduñ! ɔj tɔts mij nme'xy tɔgekyɔ yɔ mni'xy mɔt ko tɔ xymyɔnu'xta'agyɔts. 33 Mij nan mbaatxyɔp tɔ xymyɔma'xtíkɔ ja nmɔmɔduumbɔ, éxtɔmɔts ɔj mij tɔ nba'ayoy.” 34 Ta ja windsún jyantsyjoyot'ambejky, es tni'ana'amɔ es yajtydyúnɔt extɔ ko tkɔbajtta'ayɔt tɔgekyɔ di'ibɔ kyayajkɔpy.

35 Esɔ Jesús 'yakjɔnán:

—Du'un nandu'unats ja nDeedyats ttuna'añ mat miidsaty pæn kyaj nidu'uk nidu'uk mnaymya'xudu mat winu mjot.

19

Kasaadu ja'ayaty ñaymyastu'ududu

¹ Ko Jesús yu tyaadu tmadyaktaay, ta oj tsooñ Galileeu es jyajty Judeeu ñaaxóty di'ibu ijtp jadsoo ma yu xuu pyudsemy, ma yu Jordán mujnuba'a. ² May ja ja'ayaty oj pyanajxudu, es jap dya'agudaky ja puma'ayaty.

³ Net naagudyu fariseeuty tnimiindu ja Jesús es t'ixa'andu wi'ix t'ok'yajka'adut. Ta dyajtuudu:

—¿Ti mbaat ñaywya'xyaty tu'ugu yedyujk mudu ñudo'oxy mat oytyi winma'añaty?

⁴ Yu'u 'yadsoojudu:

—¿Kyajnam miits xykyajxtu ja Diosu jyaaybyajtun ma tmadya'aky ko jawyíñup ja Dios tkojy ja ja'ayaty, ja yedyujk esu toxytyujk?, ⁵ esu Dios jyunañ: “Paaty ja yedyujk myastu'udup ja tyaak tyeety es ñaybywawa'agudut mudu ñudo'oxy, es du'un nimajtsk 'yítat ti'igy.” ⁶ Es du'un kyaj ñakyñimajtskuty, je'eyu du'un tu'uk. Es paaty ja yedyujk kyaj tmastu'udut ja ñudo'oxy, mat ko ja Dios tu yajnaymyíkyuty.

⁷ Net yajtuujudu:

—¿Es ti ko yu Moisés tni'ana'amu es ko tu'ugu yedyujk tmastu'uta'añ ja ñudo'oxy, jawyiin tu'ugu neky yajmo'ot ma jyuna'añ ko tu tmastu'uty ja toxytyujk?

⁸ Jesús 'yanmaayudu:

—Ja'a du'un mat ko jyuunudyu mjótuty ja Moisés dyajkutijky es ja yedyujk tmastu'udut ja ñudo'oxy, per tim jayujp kyaj dyu'unaty. ⁹ Es n'anmaaydyup ko di'ibu myastutypy ja ñudo'oxy, es kyaj mat ko dyajtugooy ja pujk úkanu wyindsu'kan, es pyúkat mat ja wiinkpu toxytyujk, yajtugeebyu du'un ja pujk úkanu wyindsu'kan.

¹⁰ Net ja 'yaxpujkruty 'yanmaayudu:

—Punu du'unu du'unu taadu, nik oy ko kyaj pæn tyimpákat.

¹¹ Jesús jyunañ:

—Kyaj nidugekyu mbaat tkupákat yu ayuk, yu'uyu du'un mbaat di'ibadyu Dios tu myo'oyaty ja myadakun. ¹² Ta di'ibu kyaj pyuktu. Naaguty du'unu dun tyimmín tyimja'ttu kyaj kya'px'áttu, naaguty kyaj pyuktu mat ko ja'ay yajma'adudu, es naaguty kyaj pyuktu mat ko ni'igu oy tmaduna'andu Dios. Pæn mbaat tkupeky yu ayuk di'ibats tu ngajxy, wa'an tkupeky.

Jesús tkuni'xy ja una'ku'ungaty

¹³ Net naaguty ja ja'ayaty dyajmiindu ja 'yuna'ku'ungaty ma ja Jesús es tnigajxta'aktat; es ja 'yaxpujkruty 'yoodu ja di'ibu myamiindup ja 'yuna'ku'ungaty. ¹⁴ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yaxpujkruty:

—Mastu'uttu, wa'andsu una'ku'ungaty xyñimíndats, es katu xyajjumbíty, mat ko ja tsajpótudu kutujkun yu'u jya'a'ajtypy di'ibu du'un éxtum yu'ujaty.

¹⁵ Es ko ja Jesús tku'unikooñ ja una'ku'ungaty, ta jap oj tso'onnu.

Mukja'ay tmadya'aky ja Jesús

¹⁶ Tu'ugu mixy oj tninejxy ja Jesús, es dyajtuuy:

—Windsún, ¿di'ibu óbyuats ndúnup esuts nmadátut ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu?

¹⁷ Netu Jesús 'yadsooju:

—¿Ti kots xyajtáy di'ibu dun oy? Ti'igyu du'un di'ibu dun oy, yu Dios. Pæn mmadataampy yu jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, kuydyún ja Diosu 'yana'amun.

¹⁸ Ta yajtuuju ja mixy:

—¿Di'ibuty?

Jesús 'yanmaay:

—Katú myajja'ay'eeky, katú xyajtagóy ja pújk úkúnu wyindsu'kan, katú mmeetsy, katú pán xywyingajxpéty, ¹⁹ mwindusu'ugur ja mdaak mdeety es mdsókur ja mmudu'jkpa'a éxtam mij ku'am mnaydsyékyuty.

²⁰ Ta ja mixy jyunáñ:

—Tugekyu tyaadu tats nguudyúñ exta tu ndimmutsk'átyats. ¿Tits xy'aktagoy'ajtxur?

²¹ Jesús 'yanmaay:

—Pun m'itaamp wa'ats, to'kta'ay di'ibu mmudajtypy es mo'oy ja ayoobu ja'ayuty, es xymudátat pújke'eky ja m'oy'ajtanu tsajpótmodu. Es net mjambítat es xypyamínudats.

²² Es ko ja mixy tmudooyu tyaadu, ta oj ñejxy jotmaymyuat, mat ko jyantsymyakja'ayudyu naty.

²³ Ta ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpújkruty:

—Tuy'ajtan n'anuumudu ko ni'igu ñimajaaty es tu'ugu makja'ay tyúkat ma ja tsajpótmodu kutujkan. ²⁴ Waanu pojún es tu'ugu kameyu ñáxat xu'uñ jutoty, es ñimajaaty es tu'ugu makja'ay tyúkat ma yu tsajpótmodu kutujkan.

²⁵ Ko tyaadu tmudoodu ja xupújkruty, du'uñ wuy'umudyaadyu es ñayyajtuujudu ak yu'ujuty:

—¿Es pánu dan mbaat ñitse'eky?

²⁶ Jesús wyin'ijxpajtudu es 'yanmaayudu:

—Yu ja'ayuty kyaj mbaat ttuñ tyaadu, peru Dios mbaat ttuñ tugekyu.

²⁷ Ta ja Peedru 'yanmaay:

—Windsún, uudsuty tats nmastu'uttu di'ibudu naty nmudajttur tugekyu es nbanajxtupts mij, ¿es tiidsu net nmudáttur?

²⁸ Netu Jesús 'yadsooyu:

—Tuy'ajtan n'anuumudu ko ma tadu tiempu ma tugekyu 'yóyut jemy, ko yu Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu 'yu'uñat mat ni'igu muj'ajtan ma yajkutuka'añ, miidsuty éxtam xupyanajxtu m'u'uñudur nandu'un ma majmajtsku uñaaybyajn es xypyayo'oydyut ja nimajmajtsku kajpnbu Israel ja'ayuty. ²⁹ Es nidugekyu di'ibu tu tmastu'uttu tyujk, o myuga'ax, o tyeety, o tyaak, o 'yu'unk, o ñax, mat ujtskyujxm, 'yaxájudur mago'px du'unun éxtam di'ibu tu tmastu'uty, es nan 'yaxájudur ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu. ³⁰ Per may di'ibu tyam ijttur muj windum, yu'u dan najxtur ax'am; es di'ibu tyam ax'am najxtur, yu'u du'un ittur muj windum.

20

Tuumbutújk éxtamu ijxpajtan

¹ Ja tsajpótmodu kutujkanu du'un éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja 'yuuvu kam, es ñejxy tsejkyu muduumbu axtaabyu es ttúnat ma 'yuuvu kam. ² Ja tuumbutújk tkurújktu éxtam ja kugam myujuya'anudu mat tu'ugu denaryu meñ. Ta kyajxudu ma ja kyam. ³ Oknum ja kugam tso'oñ waambetyxyuu, es t'ijxy ja wiinkruty jap maayóty di'ibu awaadsuty. ⁴ Ta t'anmaay: “Nújxtu miidsuty nandu'un mdundu madsu n'uuvu kam, es nmujúyur éxtam pyaadyuty.” Ta ja'ajuty oj nújxtu.

⁵ Ja kugam tso'oñ jatugok kijkyxyuu, es nandu'un tuguk yaxp xyuu, es nandu'un ttuñ jatugok. ⁶ Es ta natyñ éxtam jawaanxuu, ta ñejxy jatugok jap maayóty, es tpaty ja wiinkruty di'ibu naty awaadsuty. Ta t'anmaay: “¿Ti ko miits xyajtagóydyu ja mxuu es ni mgatundu?” ⁷ Ta 'yadsooyudu: “Mat ko ni pánats tu xykya'anuxtú.” Net ja kugam 'yanmaayudu: “Nújxtu nandu'un miits mdundu madsu ngam es nmujúyur éxtam pyaadyuty.”

⁸ Es ko oj tsyu'ujunu, ta ja kugam t'anmaay ja di'ibu yajtuump: “Yáxudu ja tuumbuty es mujuydyu, mdsonda'agut mudu di'ibu ok tújkuudu tuumbu es xytyukkugúxat mudu di'ibu jawyiin tújkuudu tuumbu.” ⁹ Net myiindu di'ibu naty tu tyuundákudu tim

tsuu, es nidu'uk nidu'uk t'axájuda ja myaju'uñ tuk xuu nidún. ¹⁰ Oknam ko pyátuda yajmajúdyut di'ibu naty jawyiin tu tyúkada tuumba, ja'ajuty junandu ko waanu ni'igu da yajmajuya'andu. Per nandu'un t'axaju tuk xuu nidún ja myaju'uñ. ¹¹ Ko t'axajadyaadyu, ta ttukjot'ambajktu ja wyindsún, ¹² es t'anuumudu: “Tyaadu di'ibu tu jya'ttu ok es je'eyu tuk oorú tu tyunda, tu xymyujuy nandu'un éxtam uudsuty di'ibátyuts tu nyajnáxtu ja ambu mats tu ndundu tuk xuu.” ¹³ Es ja windsún t'adsooy nidu'uguty ja'ajuty: “Ix mugu'uk, kyajts jayam ti nbuwítsyuts di'ibu mbátur. ¿Tii kyaj tu nnay'anma'ayam es nmájúyut éxtam jayam nmo'oyu? ¹⁴ Jwa'ak. Nujx mudu tyadu mmaju'uñ. Új nmo'oyaambuudu tyaadu di'ibu tim ok tu tyuku tuumba du'un éxtam mij jayam nmo'oy. ¹⁵ ¿Tii kyajts uj mbaat nduñ di'ibuts uj ndsejpy mududu nmeenu? ¿O nnaywyinnaxujap kots uj n'oyjya'ayuty?”

¹⁶ Net ja Jesús t'anmaadyu ja 'uxpajkruty:

—Es du'un jyata'añ di'ibu ijtp ok, yu'u du'un najxur jawyiin; es di'ibu dan jawyiin ijttur, yu'u dan ittur ok. Ja'a ko may yajwowa'andu, per waanu di'ibu yajtukwjistu'udaamp.

Jesús tnigajxy muduguk ok ja 'yo'kun

¹⁷ Ko ja Jesús tso'onnu es ñajxnu Jerusalén, ta twoonejxy wiink tsoo ja nimajmajtskra 'uxpajkra, es t'anmaadyu:

¹⁸ —Éxtam xy'ixtu, tyam nbatujkam Jerusalén, ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nyajkuyaka'añuts ma ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktur, es xytyuknikajxpata'anduts ja o'kun ¹⁹ es nyajkuyaka'añuts ma yu romanu ja'ayuty esuts xyñixi'ik xytyukxi'iktuduts, xywyóptuduts es xyajkruuzpátuduts, per ja kumduguk xuu njikyupyúkduts.

Toxytyujk pyajktso'ojun

²⁰ Santya'agu esu Fwank, Zebedeu myaanguty, ñajxtu mudu tyaaguty es tnimujwá'ktu Jesús. Net ja tyaak ñaygyoxtnaadyáku Jesús wyindum es t'amdowa'añ ja may'ajtun.

²¹ Ta ja Jesús yajtuujy:

—¿Tii dan mdsejpy?

Ta ja'a 'yadsooy:

—Tyaats majtsku n'u'unk. Tunu may'ajtun es xya'u'uñut tu'uk aga'añdsyoo es jatu'uk anajñdsyoo ma mij myajkutúkat.

²² Jesús t'adsoodu ja tukka'axru xrpajkruty:

—Kyaj xyñijáwudu di'ibu m'amdoodur. ¿Mbaat miits xy'uuktú ma ja káluz mats uj n'uuga'añ?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ti ko kudii, mbaat.

²³ Netu Jesús 'yadsoojudu:

—Tuy'ajtun ko miits m'uuktur mats ja ngáluz, per kyajts uj xypyaaty esuts njuna'anut ránuty u'uñur mats n'aga'añdsyoo es mats n'anajñdsyoo. Taadu yu'u du'un ittur di'ibuts ja nDeety tu ttuknibajtaagu.

²⁴ Ko ja nimajkra xrpajkruty tmadoodu, ta ttukjot'ambajktu ja nimajtskra xrpajkra.

²⁵ Esu Jesús dyajnaymyujkudu, es t'anmaadyu:

—Miits mnija'adur ko yu di'ibu yu naxwíñudu ñiwindsun'ajtypy es di'ibu 'yane'empy yu'ajuty, tyuktiimpy di'ibu yu'u ku'am tsiejpy. ²⁶ Per kyaj dyu'un'átut ma miidsadyu. Ja'a du'un di'ibu sitay majpudsamaamp ma miidsadyu, yu'u du'un mmadúnudur. ²⁷ Es di'ibu naybyujta'agánur nidu'uk ma miidsuty éxtamu jawyiimbu, yu'u du'un mduumbu'áttur.

²⁸ Du'un éxtam uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, kyajts tu nmiñ esuts rán xymudúndut, ja'a du'un esuts uj nmudúndut es nyákduts ja njiky'ajtun es nimayjya'ay ñitso'oktat.

Jesús dya'ixpéky nimajtsk ja wiints

²⁹ Ko naty ja Jesús es ja 'yuxpajkpaty tsoonda Jerikoo, may ja ja'ayaty oj tranajxta ja Jesús. ³⁰ Nimajtska naty ja wiints 'yu'uñada tu'ubaaay. Es ko tmdooda ko Jesusa naty ñaxy, ta yaxkaktá:

—¡Windsán, tyamp 'yaats ja Davit, pa'ayoodugats udsaty!

³¹ May ja ja'ayaty 'yoojuda es 'yamóndat, per ja'ajaty ni'igu 'yaktim'yaxka'akta jantsy mak:

—¡Windsán, Davita tyamp 'yaats, pa'ayoodugats udsaty!

³² Ta Jesús oj waana wya'ama es dyaxa ja wiindsaty, es dyajtada:

—¿Wi'ix xytsyokta es ndúndat?

³³ Net ja'ajaty 'yadsooda:

—Windsán, ya' esada nwiinaty 'yijxpákat.

³⁴ Ta ja Jesús tpa'ayooy ja wiindsaty, es ttoon ja wyiin es netya oj 'yijxpéky. Ta oj tranajxta ja Jesús.

21

Jesús tyaka Jerusalén éxtam tu'uga rey

¹ Ko naty jya'tánna Jerusalén, ko jyajtta Betfajee, jama ma ja Oliivus Kopk, netá Jesús tkejxy nimajtska 'yuxpajkpa, ² es t'anmaay:

—Ñajx ma ya mutsk kajpnu'unk di'iba yajwingu'ijxap, es jap xypyaadat kuwaañ tu'uga burra to'oxy mada 'yu'unk di'iba ni pánnam tkatuk'u'uñ, es mugaja es xyajmínat.

³ Es pan jap pan wi'ix m'ana'umxaty, anama ko ya mwindsán dyajtuna'añ es rójanak tkajxambítat jatugok.

⁴ Tyaada da'un jyajty es yajkuydyúnat di'iba ja Dios kyugajxpa myadyak ma tkaxjaay:

⁵ Anama Syon kajpn:*

“Ixta ya mrey mnimínada, tuda'aky, es ttuk'u'uñ tu'uga burra to'oxy 'yu'unk.”

⁶ Net ja 'yuxpajkpaty oj ñajxta es ttuunda éxtama naty ja Jesús ta tyuknipáka, ⁷ dyajmiinda ja burra to'oxy es ja 'yu'unk, es trajtáka ja ñikajxyuda wit éxtama jyaba'an. Ta ja Jesús ttukpejty. ⁸ Es ja mayja'ayaty dwinya'pada ja ñikajxyuda wit ja tu'aa, es wiinkpaty ttajta ja kepya 'yaay xye'entsy es ttukwin'o'oxada ja tu'aa. ⁹ Ja ja'ayaty di'iba najxtap jawyiin es nanda'un ja di'iba miindap ax'ok ya'ax jyokta:

—¡Maj 'yítat ja rey Davita tyamp 'yaats! ¡Kuni'xy di'iba miimp éxtama Kyudunaabya Nindsan'ajtam Dios! ¡Awdatta Dios!

¹⁰ Ko kyajpndajkada Jerusalén, nidageky ja ja'ay tmaj'ix dmajjáwada, es dyajtáwda:

—¿Tii danu tyaada?

¹¹ Ja ja'ayaty jyana'anda:

—Ya' da'un ja Dios kyugajxpa, Jesús di'iba kugajpn Nazaret, Galilee ñaaxóty.

Jesús dyajpudsémy di'iba juuy to'ktap ma ja maj tsajptajk

¹² Oknam ja Jesús tyajka maj tsajptajk ñabotsoty es dyajpadseemy nidageky di'iba naty jap juuy to'ktap, es dyajjambijty ja myeesaty di'iba naty jap wyingugoondap ja meeñ di'iba kyaj ja tsajptajk tja'a'áty, es nanda'un dyajjambijty ja syíyaty di'iba tyo'ktap ja pak.

¹³ Ta ja Jesús jyanañ:

—Da'un ja Dios jyaaybyajtan jyana'añ: “Ya ndajkats ya' da'un ma ja'ay kyajxta'aky”, per miidsaty ta xyajwa'anda ma'tspa aank.

¹⁴ Jap ma maj tsajptajk ñimiinada ja Jesús naagadya wiints esu axneybya, es ya' dya'agudaky. ¹⁵ Es ko ja teedywindsánaty es ja di'ibaty tsajptagóty ya'uxpajktap t'ijxta ja maj'ajtan di'iba Jesús tyiimpy, es ko tmdooda ko ja ana'ku'ungaty jyana'anda mak

* **21:5** Syon ya' nanda'un ya'andijp Jerusalén.

ma ja maj tsajptujk: “iMaj 'yítat ja rey Davita tyuump 'yaats!”, ta jyot'ambujkta. ¹⁶ Ta t'anmaaydu ja Jesús:

—¿Mmudeepy éxtam jyuna'andu?

Ta Jesús 'yadsooy:

—Nmudeebyuts. ¿Per tii, kyajnam xyajmadya'aktu miidsaty ja Diosu jyaabyajtun ko tyaadu tmadya'agy? Du'un jyuna'añ:

Tu xyrujta'aky es ja unaku'unguty, es extu di'ibu tsi'tspnum, m'awdatudat amumdu'uk jot.

¹⁷ Ta ja Jesús japyu tnikaktu, es oj ñejxy ma Betañu kajpn. Jap myaay.

Jesús tkajxpéky ja iigu kepy

¹⁸ Jakumbom jepy ko Jesús jyumbijty es jatugok ñejxy Jerusalén, ta yu'o'ku. ¹⁹ Ta t'ijxy tu'ugu iigu kepy tu'ubu'ay. Ta tnimujwa'ky, es kyaj tpaty ni ti tyuump ja kepy, je'eyu 'yaay. Ta ja Jesús t'anmaay ja iigu kepy:

—Ni na'a mganakytyumpr'átat.

Netyu ja iigu kepy oj tyatsnu.

²⁰ Ko t'ijxtu tyaadu ja xrujkruty, du'ñu wu'umadyaaydu es dyajtuudu ja Jesús:

—¿Es w'ixu du'un ko tyadu iigu kepy tu tyu'utsy tim rójnu?

²¹ Jesús 'yadsooy:

—Tu'ajtun n'anumudu ko pun mmudajttap ja mubujkun es kyaj xyujpjawudu, kyaj yu'aydu tyaadu mbaat xytyundu éxtamts tu nduñ ja iigu kepy, extu m'anumadubu tyadu kopk: “Jwa'ak ja yaa es najx mejyñoty.” Es du'un jyátat. ²² Es tugekyu di'ibu miits m'amdoodup ma mgajxta'aktu, pun mmubujktap, m'axájudap.

Jesusu kyutujkun

²³ Ta ja Jesús tyujku maj tsajptujk ñabotsoty. Es ma naty ya'axpeky ñimiinudu ja teedywyindsunaty es ja israelitadyu mujja'aydujk, es yajtuudu:

—¿Pún kyutujkun maat xytyuñ tyaadu? ¿Pún tu mgutujkunmo'oyuty?

²⁴ Ta Jesús t'adsoodu:

—Uj nandu'un nyajtawambyuts tu'ugu ayuk miidsaty. Pun xy'adsoojumbijtpats, net n'anumut ti kutujkunats uj maat nduñ tyaadu. ²⁵ ¿Pún kutujkunmooyu ja Fwank es yajnubátat, Dios o yu ja'ayuty?

Ta ak yu'ujuty ñay'uu ñaygyajxudu es ñayjyuna'anudu:

—Pun n'okjuna'anum ko Dios tuk'ana'am, ta yu xy'adso'om: “¿Es ti ko xykyamubaktu?” ²⁶ Es pun njuna'anum ko ja'ayuty, ta yu ja'ayuty xytyu'unum axuk, mat ko nidugekyu yu'ujuty tmubaktu ko Fwank yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu.

²⁷ Ta t'anmaaydu ja Jesús:

—Kyajts nnijawudu.

Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Es uj nan kyajts miits n'awanudat ko ti kutujkunats uj maat nduñdsu tyaadu.

Nimajtsku ja'ay tukka'ax éxtamu ijxrajtun

²⁸ Min n'oktukmadya'aktu tu'ugu ijxrajtun:

—Tu'ugu ja'ay tmdaty majtsku myaank. Ta t'anmaay nidu'uk: “Nitu, najx mduñ madsu n'uuvu kam.” ²⁹ Ta ja 'yu'unk 'yadsooju: “Kyajts nnajxa'añ.” Oknum dyajtugajtsy ja wyinma'añ, es oj ñejxy tuumbu. ³⁰ Ta ja u'unkteety oj tninejxy jatu'uk, es nandu'un t'anmaay. Es 'yadsooju: “Oy, tatu, nnejxyuts.” Es kyaj oj ñejxy. ³¹ ¿Di'ibu nidu'ugu tyadu majtskpu tyuun éxtam ja tyeety ttsejky?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ja jawyiimbu.

Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Tuy'ajtun n'anuumudu ko yu yajkugubajtpaty esu kujeñdyo'oxyuty tákudup ma yu tsajpótmudu kutujkun oy miits mgadimtákdut. ³² Mut ko yu Fwank Yajnubajtrü myiñ tuk'ijxpu wi'ixu Dios ttseky mjiky'áttut, es miidsaty kyaj xymyubajktu, es nik ja yajkugubajtpaty es ja kujeñdyo'oxyuty mubajkudu. Es miidsaty, oy oj xyja'ixtu tyaadu, kyaj xyajtugajstü mjot mwinma'añ esxyup xymyubajktu.

Axuk kamgwentu'ajtpaty éxtamü ijxpajtun

³³ Múadowdu tyadu jatu'ugu ijxpajtun. Tu'ugu ja'ay oj tkojy ja uuvu kam. Ta tnageemy es dya'uyuy ma dyajnipátut ja uuvu ko yajwinma'adsa'anat, es tkojy tu'ugu potsy kújxm ma mbaat jam n'ijxkákum es ngwentu'ajtam tugekyu.

'Oknum tmooy ani'xy ja uuvu kam mut wiink ja'ayuty, es tsoy'onnu. Jagam nax jagamgajpn oj ñejxy. ³⁴ Ko tpaty ja tiempu ma ja uuvu yajtujkmukánnu, ta tkejxy naagadyu tyuumbu es t'amdówt ja maduumbaty ja uuvu di'ibu pátup ja kugam. ³⁵ Es ja uuvu kamgwentu'ajtrü tmajtstü ja di'ibu ja windsún kyajx. Ta twojptü es dya'o'ktu naagaty, es naagaty tka'tstü. ³⁶ Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbaty waanu ni'igu, es ja uuvu kamgwentu'ajtrü nandu'un ttuundu jatugok.

³⁷ 'Es tim ok tkejxy ja kyum u'unk, es wyinmaay: “Wyindsu'ugubu daa yu n'u'unk.”

³⁸ Es ko t'ixtu ja uuvu kamgwentu'ajtrü ko myiñ ja wyindsunu 'yu'unk, ta ñayjunánudu ak yu'ujuty: “Tyaadu du'un di'ibu 'yaxajyaampy ja kyuma'añ. Min n'ok'ya'o'kum es du'un nmawu'umum yu uuvu kam.” ³⁹ Es ta tmajtstü, es dyajpadsuumdu uuvu kamoty es dya'o'ktu.

⁴⁰ Ta Jesús dyajtuay:

—Es ko myínut ja kugam, ¿ti tyúnup mudu tadu kamgwentu'ajtpaty?

⁴¹ Ta t'anmaaydyu:

—Ya'ooktup es ni tkapa'ayówt, es ttuk'anuxat yu tadu ñax ja wiinkpaty maduumbaty di'ibu tukkadúkdup ma ja tiempu tpaadut ja pyujta'aky di'ibu pátup.

⁴² Net ja Jesús t'anmaay:

—Ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ:

Ja tsaa di'ibu ja pojtspu 'yuxtijtu,
tu tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

Tyaadu du'un ja tyu'ununu Nindsun'ajtam Dios,
es n'okwu'amadya'ayum du'uñu.

¿Tii ni na'anam miits xykya'uxraktu yu tyaadu? ⁴³ Múdu tyaadu, ja'ats n'andijpy ko myajpajkuya'anudu ja tsajpótmudu kutujkun, es yajmo'oya'añ ja ja'ayuty di'ibu myeepy ja Dios di'ibu pátup. ⁴⁴ Es oytyim púnaty ko kyudáwt ma tyadu tsaa, jo'pts tyúnudut; es di'ibu nikuybyajtabu tyadu tsaa, tukwa'ayadya'ayudup.

⁴⁵ Ko ja teedywyindsúnaty es ja fariseety tmudoodu ja ijxpajtun di'ibu Jesús pyujtáky, ta tmwinma'añbyáttu ko yu'u naty yajmadyákp. ⁴⁶ Ta tjamatsandu, per tsoy'kudu ja mayjya'ay, mut ko ja ja'ayuty jyuna'andu nidugekyu ko Jesús yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu.

22

Di'ibu rey tyuun ko 'yu'unk pyejky

¹ Jesús t'akpujtáky ja wiinkpu ijxpajtun, es t'anmaaydyu:

² —Yu tsajpótmudu kutujkunu du'un éxtam tu'ugu rey di'ibu tyuun ja xuu ma ja 'yu'unk pyejky. ³ Ta tkejxy ja pyo'oduumbaty woobu di'ibu naty jawyiin tu t'anuumudu, peru taaduty kyaj myinandu. ⁴ Ta jatugok ja rey tkejxy ja pyo'oduumbaty, es t'anuumu: “Anuumudu taaduty ko tyam tu 'yabatadya'ay ja ka'ay ukun. Tuts nya'eegyuty ja ndsajkaatsü ni'xyátyutypyu es tugekyu 'yity abaadu. Wa'an tmindu.” ⁵ Per ja di'ibu oj

yajwówdu kyaj ttuundu kwentu, nidu'uk oj ñejxy kyamoty, jatu'uk oj ñejxy to'kpu, ⁶ es ja wiinkpety tmajtsta ja rey pyo'oduumbu es ttuundu axuuk, extu ko dya'o'ktu.

⁷ Es ta ja rey jyantsyiyot'ambejky, es tkejxy ja syoldaadaty es dya'o'ktu taadu di'ibu tu ya'o'kxuty ja pyo'oduumbu, es dyajno'ktu yu kyajpn. ⁸ Net t'anmaay ja tyuumbaty: “Tugekyu 'yity abaadu ma tyadu xuu, peru taadaty di'ibu tu yajwówdu, kyaj ñitákytu myíndut. ⁹ Nujxtu ma yu kajpngijkyudu muj tu'u, es wowdu ma tyadu xuu nidugekyu di'ibu mbatypy.” ¹⁰ Ja po'oduumbaty tso'ondu es dyajmiindu nidugekyu di'ibu pyattu, oyjya'aybyu esu kyaj 'yoyjya'aybyuty; es du'un 'yuitspejty ja tujk mat ja ja'ayuty.

¹¹ Net ja rey tujku tugoty es t'ixa'añ di'ibu naty tu yajwówdu. Net t'ijxy tu'ugu ja'ay jap ko kyaj tmadaty ja wyit éxtum pyaadyuty ttuktaku tadu xuu. ¹² Es ja rey t'anmaay: “Mágu'uk, ¿wi'ixu du'un mij tu mduku ja yaa es ni tu xykyatuktaku yu mwit éxtum pyaadyuty xytyuktaku tyadu xuu?” Es amoñu oj wye'emy ja yedyujk. ¹³ Net ja rey t'anmaaydu ja wingiibyuty: “Kawuun tekywyuundu es jubijppudsúmdu awa'atstúm ma ja koots'át, ma ja'ay jy'u'y ya'axtat es ñaydyutskaadudat mat ja ayo'on.”

¹⁴ Ta ja Jesús 'yakjunáñ:

—Pes may di'ibu yajwoodup, per waanu di'ibu yajtukwijtstútp.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtun

¹⁵ Ta oj ñujxnudu ja fariseeuty es dyajti'igyudu ja wyinma'añuty wi'ix mbaat dya'anuguga'adu ja Jesús. ¹⁶ Es ta tkajxtu naaguty ja jya'ayuty ti'igyu mat ja Eroodusu jya'ayuty, es t'anmaaydu Jesús:

—Windsún, nnija'adupts ko mgajxy mat ja tuj'ajtun es ko mya'uxpeky mat ja tuj'ajtun Diosu ñu'u tyu'u, es ni xykyatuñu kwentu di'ibu ja'ayuty myadyáktup, mat ko kyaj mmujpudsémy mat ni pán. ¹⁷ Winma'añmyoodyuguts. ¿Oyu daa kots ngugabáttat ma yu yajkutujkpu kopk, o kyaju?

¹⁸ Nija'abu naty ja Jesús ja tyaadudu 'yaxuk winma'añuty. Ta t'anmaaydu:

—Miidsuty di'ibu nay'andíjudup es jyiky'attu tuj'ajtun muut, ¿ti kots miits xyajka'aja'andu? ¹⁹ Tuk'ijxtuguts ja meeñ di'ibu muut mgugubety.

Net dyajmiindu tu'ugu platu meeñ. ²⁰ Ko tyaadu t'ijxy ja Jesús, net dyajtuuy:

—¿Pánu tyaadu wyiin jyujp esu xyuu di'ibu yam kuxja'ay?

²¹ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Yu yajkutujkpu kopku wyiin jyujp.

Net ja Jesús 'yanmaayudu:

—Pes mo'oydu ja yajkutujkpu kopk ja di'ibu yu'u jya'a'ajtypy, es mo'oy ja Dios di'ibu Dios jya'a'ajtypy.

²² Ko tmadoodu tyaadu, ta du'uñu wyu'umadyaaydu. Ta tmastuttu es oj ñujxnudu.

Ja'ay dyajtáwdu pun jikyryáktup ja o'kpty

²³ Nan ja xuu naagudu saduseeuty oj tniujxtu Jesús. Ja saduseeuty jyuna'andu ko kyajp jyikyryaka'añ ja o'kpty. Du'unu tyaadu ttuknibajtáku:

²⁴ —Ya'uxrújkpu, Moisés ja 'yana'amun junaamp ko tu'ugu yedyujk 'yeeky es kyaj tu tpaattu 'yu'unk, ja myuga'ax ryúkup ja ku'ekytyo'oxy es tmadáttat ja 'yu'unk, es ja'a tyuknikujxm'átup ja jamyii. ²⁵ Du'un jyajty ma uudsuty. Tamu naty juxtujk tukka'axu yedyujkuty. Ja ka'axkórk pyejky, es 'ye'ky, es kyaj tpattu ja 'yu'unk. Ta ja myumajtskpu tpejky ja ku'ekytyo'oxy. ²⁶ Es nandu'un jyajty, es ja myudugukpu nandu'un jyajty, extu ko 'yabudsuumdaay nijxtujk. ²⁷ Es ko tyaadu du'un tugekyu ñajxy, ta 'ye'ky nandu'un ja toxytyujk. ²⁸ Es ma jyikyryaka'andu ja o'kpty, ¿pánuk nidu'ugu tadu juxtujkpu uná'kuty ñado'oxy'átup, ja'a ko tu ryujkta'aydu mat yu'u?

²⁹ Jesús 'yadsoodu:

—Miidsuty nago m'okkajxtugooyñudu mat ko kyaj xyñijáwudu ja Diosu jyaaybyajtun es ni ja myak'ajtun Dios. ³⁰ Es ko ja o'kpty jyikyryáktat, ni kyapáktat ni pán, pes du'un

'yíttat éxtamú Diosú 'yánklusú tsajpótmúdu. ³¹ Yú o'kpaty sitay jikyryáktap. ¿Tii kyajnum miits xykyajxtú di'ibú Diosú kú'am junaamp má ja jyaabyajtún?, má t'anmaay ja Moisés: ³² “Újtsú dú'un ja Abraanú Dyios, Isaa esú Jakooob.” Yú Diosú kyaj yú'u Dyios'átyuty ja o'kpaty, yú'u dú'unú jikyryuty.

³³ Ko ja ja'ayuty tmúdoodu tyáadu, dú'uñú wyú'umúdyaydyú mat ja 'yuxpújkanuty.

Ana'amunú waanú mujpú

³⁴ Ko ja fariseeuty tnija'adu ko Jesúsú tú dya'amondú ja saduseeuty, ta ñaymyújkúdu, ³⁵ es nidú'uk yú'ujuty di'ibú tsajptagóty yá'uxpújkrú tjakajxywyitsa'añ ja Jesúsú. Ta dyaajtúy:

³⁶ —Yá'uxpújkrú, ¿di'ibú dú'un ja ana'amunú ni'igú myájuty?

³⁷ Jesúsú jyunáñ:

—“Mdsókú ja mWindsún Diosú mat winú mjot, mat winú m'anmúja'an es mat winú mjot mwinma'añ.” ³⁸ Tyáadu dú'un ja jawyimbú ana'amunú di'ibú ni'igú myájuty. ³⁹ Ja myumajtskrú nandú'un éxtamú tyáadu: “Mdsókú ja mmúdjkrá'a éxtamú mij kú'am mnaydsyékyuty.” ⁴⁰ Tyádu majtskrú ana'amunú yú'u tyukwá'kpejtypy tugekyú ja Moisésú 'yana'amunú es ja 'yuxpújkanuty ja Diosú kyugajxpruty.

¿Púnú tyúmp 'yaats ja Kristú?

⁴¹ Maanumú naty ja fariseeuty 'yak'íttanum ni'amukú, ⁴² Jesúsú oj yajtáwúdu:

—¿Ti mwinmaaydyú mat ja Kristú? ¿Púnú dú'unú tyúmp 'yaats?

Ta 'yadsoodú:

—Yú'u Davitú tyúmp 'yaats.

⁴³ Ta Jesúsú 'yadsoojú:

—¿Wi'ix ko yú Davitú mat ja Espíritú Santú myúk'ajtún t'anumú nWindsún? Ja'a ko dú'unú jyunáñ:

⁴⁴ Yú Diosú t'anmaay újtsú nWindsún:

“U'uñú yáa aga'añdsyoo má újun, extú kots új nyajtagóyut nidugekyú ja mmúdsip.”

⁴⁵ ¿Es wi'ix mbaat yú Kristú tyúmp'áty 'yaats'átyuty ja Davitú?, ja'a ko Davitú kú'am junaamp “nWindsúnats.”

⁴⁶ Es ni pún tkapaaty wi'ix 'yadsówat ni tuk áa. Es extú ja xú ni pún kyanakyñaydyuk'a'ijxú es tii dyajtáwú.

23

Jesúsú tniqajxy ja fariseeuty es di'ibú tsajptagóty yá'uxpújkrú

¹ Net ja Jesúsú t'anmaay ja 'yuxpújkrú esú ja'ayuty:

² —Yú di'ibúty tsajptagóty yá'uxpújkrú esú fariseeuty kyajxwátstap ja Moisésú 'yana'amunú. ³ Pes dú'unú mómúdwú miidsuty es tundú tugekyú di'ibú mduknipújkrú; per katú xpyanújxtú éxtamú yú'ujuty jyiky'attu, mat ko wiinkrú myadyáktap es wiinkrú tyuundú. ⁴ Pes yú'ujuty 'yawú'undú ja tsemú jantsy jemtsy di'ibú ni mbaat ngamúmadákum, es trújta'aktú es tsumú'uktú ja ja'ayuty, per yú'ujuty kú'am ni je'eyú mudú kyúwa'xy tkapudú. ⁵ Tugekyú di'ibú tyuundú, yú'u dú'unú wi'ix myújprúdsúmdú mat mayjya'ayóty. Pes t'aktim'yajmújúdú ja kaju'unk má dya'ittú waanú Diosú 'yana'amunú es ñaydyukwimbokmúwúñúty es ñaydyukkúwúñúty, es nandú'unú dya'óyúdu yéñúdyú kyaryú pyadú pyaxúnán kúdiinú ja wiinkrúty, ⁶ es jam tyim'u'uñúya'añ má ja ja'ayuty mbaat yajxón 'yixúdu tsajptagóty, es jam 'yu'uñúya'añ má yú windsú'kú tyu'uyo'oy máj windum má pún kyay 'yíiky, ⁷ es tsyójkrú es ja ja'ayuty 'yúbo'x kyajxpo'xúdu mudú windsú'kú tu'áay es 'yanú'amxúdu yá'uxpújkrú.

⁸ Per miidsuty katú xy'adsoktú es ja ja'ayuty m'anú'amxúdu yá'uxpújkrú, mat ko miits mdukká'ax'ajttú nidugekyú es ti'igú je'eyú xymúdu yú mYá'uxpújkrú, új, yú Kristú.

⁹ Es katú pún miidsuty xytyeetyñiwa'añ ja wiinkrú, mat ko mmúdjttú tu'uk je'eyú

mDeedyaty di'ibü ijtp tsajpótm. ¹⁰ Es ni mgajuna'andut ko jyaadyü mwindsünu wiinkpu, mat ko uj, ja Kristü, üjü dü'an je'eyü mWindsü'ajtypy. ¹¹ Di'ibü myüdiimpy oypyünyty mä miidsüdyü, yü'ü dü'an ijtp müj mä miidsüty. ¹² Mut ko di'ibü nayyajmüjpu'dsüümap kü'am, yü'ü dü'anü Dios pujtákup mutsk; es di'ibü nayjya'ap mutsk, yü'ü dü'anü Dios pujtákup müj.

¹³ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Mya'adujktup esü ja'ay kyatáküdü mä tsajpótmüdü kutujkü. Miidsüty kü'amüty kyaj mdáküdü es ni xykyana'ixtü es ja wiinkpüty tyáküdü di'ibü jatüküyándup.

¹⁴ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Miits mbüjküdüp ja kü'ekytyo'oxy yü tyüjküty, es ko kyaj xyajniüxü'uga'andü, jeky mgajxta'aktü. Paaty myajmo'oydyüt ni'igü ja kü'müdo'on.

¹⁵ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Miits mdük'yo'oydyüdyüp tügekyü ja naxwíñüdü esü jikymyeyñüty es xytyukpanüjxa'andü ja ja'ayüty ja mmübüjkünyty, es ko naty tü xytyukkupüktü, majtskü dü'an ñitáküdyü tadü ja'ay ja ayoodákü es küdiinümi miidsüty.

¹⁶ ¡Püroobü miidsüty, wiindsüty di'ibü wyijts'ye'epy ja myüwiints!, müj ko mjüna'andü ko kyaj tyimwi'ixüty ko nwandákümi es nyajtestiigü'ajtüm ja müj tsajptüj; per pün ja pün twanda'aky es dyajtestiigü'áty ja müj tsajptüjkü 'yoorü, yü'ü sitüy koonümi tkuydyünat.

¹⁷ ¡Wiints küñübüpüty! ¿Tiibü dü'n ni'igü müj'ajtün myüdüajtypy? ¿Ja oorü o ja müj tsajptüjkü di'ibü ya'ijtypy wa'ats tadü oorü?

¹⁸ Miidsüty nandü'an mjüna'andü ko pün ja pün ñaywyanda'agyüty müj ja artal, kyaj jyatyimpaadyüty tkuydyündat; per di'ibü naywyandákup müdü windsü'küni di'ibü ijtp artalküjxm, yü'ü sitüy koonümi yajküydyünat. ¹⁹ ¡Wiindsüty! ¿Tiibü dü'n ni'igü müj'ajtün myüdüajtypy, ja windsü'küni, o ja artal di'ibü ya'ijtypy wa'ats ja windsü'küni? ²⁰ Es di'ibü naywyandákup mä ja artal, kyaj ñaywyanda'agyüty yü'üyü mä ja artal, nandü'anü dü'an müj tügekyü di'ibü ijtp jam. ²¹ Es di'ibü naywyandákup mä ja müj tsajptüj, kyaj yü'üjüty ñaywyanda'agyüty mä ja müj tsajptüj, nandü'anü dü'an mä ja Dios tsyüüny. ²² Nandü'an di'ibü naywyandákup mä ja tsajp, naywyandákup mä Dios 'yü'uñü yajkutíky, es nandü'an müdü Dios di'ibü jam yajkutujkp.

²³ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Miits mdükwinyojxtup ja Dios ja dyezmü tojx tsooy: ja xü'uk, ja anís esü kominü, per kyaj xytyundü kwentü ja üxpüjküni di'ibü ni'igü 'yóyüty mä yü ana'amüni, di'ibü dü'an ja tüy'ajtün, ja pa'ayo'on es ko ja'ay jyiky'attü yajxón. Oy ko xytyukwinyoxtü ja dyezmü, per tsojküp nandü'an es xytyündat di'ibü ni'igü 'yóyüty.

²⁴ Dü'an miidsüty éxtüm pánüty wyijts'ye'epy ja myüwiints, es éxtüm pánüty 'yaxijttap tu'ugü tsuktsu'unk es jyü'ündup tu'ugü kameyü.

²⁵ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Miits myajwátstap niküjxy ja mvasü es ja mdexy, per jyodoty ujts 'yity müj di'ibü tü xymyaatstü es tü xy'adsoktü. ²⁶ ¡Fariseü wiindsüty! Jawyüin xypyüjät jodoty ja mvasü es ja mdexy, ja'adsü dü'an n'andijpy yü m'aa mjot, es nétnümi wyü'ümüt wa'ats nandü'an mniküjxy.

²⁷ ¡Es püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Dü'an miidsüty éxtüm mä o'küñü ñaxtükü. Ñikóyüty poop es tsuj kyaxe'eky, per naaxóty japü o'küñü pajk es tügekyü axük'ajtün.

²⁸ Dü'anü dü'n miidsüty éxtümü tyáádü. Mgüxü'üktü éxtümü ja'ay di'ibü jiky'ajtp tüy'ajtün müüt, per mjodóyüty ujts müdü andaküni esü axük'ajtün.

²⁹ ¡Püroobü miits di'ibüty tsajptügóty ya'üxpüjktup es miits fariseeüty, mnay'andíjüdüp mjiky'attü tüy'ajtün müüt! Miits mbojtstap mä ñaxtüjküdü Diosü kyugajxpüty es m'oydyuündup ja kyupótsyüty ja di'ibü tü jyiky'ajttü tüy'ajtün müüt, ³⁰ es net mjüna'andü:

“Kooxyap udsajtam oj njiky'ajtam ma jyiky'ajttu ja n'aptajk'ajtam, kyajxyap oj nbudajkam es nya'o'kamxyap ja Diosu kyugajxpraty.” ³¹ Mada tyaada miidsaty ku'am mnay'axkarda ko m'ok'atada di'ibu ya'o'ktu ja Diosu kyugajxpraty. ³² Pes aktuungaxtu di'ibu ja m'aptajkuty yajtsondaktu.

³³ 'iMiidsaty du'un éxtumu awa'andsa'añun! ¿Tii mjanándup xytyijy ko mnitso'oktat ma ja maj taydyu'unun? ³⁴ Es uj n'akkaxaambyuts yu Diosu kyugajxpraty, yu kuwijpyu es yu ya'axrajkraty, es miits mya'ooktup es myajkruuzpáttup naagaty, esu wiinkpraty xywyóptat es xyryajudíttat kajpngajpn. ³⁵ Es du'un ma miits kya'ada'ayut ja pojpu ma dya'o'ktu tugekyu ja jyiky'attu tay'ajtan muut, tsyonda'aky ma Abel, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajt tay'ajtan muut, es extu Zakariius, Berekius myaank, di'ibu miits mya'o'ktu maj tsajptajk winduuy es artal axku'uy. ³⁶ Tay'ajtan n'anuumu ko ja pyeky yu tyaada tugekyu, jaa kya'ada'ay ma ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttup.

Jesús tniya'axy ja jerusaléngudu ja'ayuty

³⁷ 'iJerusalén ja'ayuty, Jerusalén ja'ayuty, miits mya'o'ktup ja Diosu kyugajxpraty es mguka'tstap ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu di'ibu mduknigajxudup! ¡Kanak okats tu njayajmuka'añuts yu m'u'unk m'una'kuty, éxtumu tuttaak dyajmíky ja tyutku'unguty kyaknbatku'p, per kyaj tu xytsyoktu! ³⁸ Ixtu miidsaty ja mdajk wi'ix wyu'uma'añ kubak. ³⁹ Du'unuts miits n'anuumudu ko kyajts xyñaky'ixtat jaanum extu ko jya'tat ja tiempu ma mjuna'andut: “Kuni'xy di'ibu miimp Nindsun'ajtamgyujxm.”

24

Jesús tnigajxy ko ja maj tsajptajk tyugoya'añ

¹ Tso'onubu naty ja Jesús ma ja maj tsajptajk. Tamu naty ñajxnu ko ja 'yaxrajkraty myuwingoonudu es ttuk'ixa'andu ko jantsy tsuj ja tsajptajk potsy'ajtan. ² Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿M'ijxtup tugekyu tyaada? Tay'ajtan n'anuumu ko yaa kyaj wyu'uma'añ ni tu'ugu tsaa ñayñikombétyuty, tugekyu tyugoya'añ.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñudu tyugoya'añ

³ Net oj ñajxtu ma ja Oliivus Kopk. Es ko naty Jesús jam 'yu'uñu, ta yu 'yaxrajkraty oj 'yanu'umxudu ayu'udsyu:

—Njanijawnyándupts na'a dnu tyaada jyata'añuty. ¿Wi'ix ja ijxwu'umun esats nujx nnijawu ko mmin'a'añu naty es ma ja naxwíñudu tyugoya'añ?

⁴ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Mnaygywentu'átudup kudiibu pún mwin'uumndut. ⁵ Mut ko may myina'andu win'u'ambaty di'ibu juna'anaamp: “Ujtsu du'un ja Kristu”, es wyin'uumnaampy mayu ja'ayuty. ⁶ Es ko xymudoo'íttat ja tsip nixim niyam, katu mnay'adsu'ugudu. Du'un jyata'añ, per kyajnum du'un yu'ujuty ma ja naxwíñudu tyugoya'añ, ⁷ mut ko tsyiptuna'andu tu'ugu naxwíñudu mudu wiinkpu esu ana'ambaty nandu'un, es myina'añ ja muk yuu esu muk ujxuty oymyaaty. ⁸ Tugekyu tyaada yu'u du'un maanum je'eyu tsyonda'aky ja ayo'on.

⁹ 'Net mgayaka'anudu miidsaty es myajtúndut axuuk, es extu mya'ooga'anudu; es nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty mduk'ak'ata'anudu mut ujtskyujxm. ¹⁰ Ma tadu tiempu may dyajtagoya'andu myubajkunaty, es ñaymyudsip'átudut nixim niyam es ñayya'ooga'anudu nandu'un. ¹¹ Kuxu'ugaamp mayu andákraty es jyuna'andut ko yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu, es du'un twin'uumna'andu mayu ja'ayuty. ¹² Es jaa'ataamp waanu ni'igu ja axuk'ajtan, es kyaj ja ja'ayuty tnakymudáttat ja tsojkan nixim niyam. ¹³ Es di'ibu 'yakmubejkyryum du'ñum, yu'u nitso'ogup. ¹⁴ Tyadu oybyu ayuk di'ibu ñimadyakpy ja tsajpótmodu kutujkan yajkajxwa'xaamp es yajknijawut ma tugekyu naxwíñudu, es net myina'añ ma tyugoya'añ ja naxwíñudu.

15 'Yü Diosu kyugajxpu Dañel tkaxjaay di'ibu tyúndap ja axuukpu. Jaygyúkadu di'ibu yam n'anuumayándap. Ko xy'ixtat mā wa'ats lugaar tyanu di'ibu kyaj tmaj'ixy ja Dios, 16 net di'ibáty ijtubü naty Judeeu, ka'aktap jap es ñajxtat tungujxy kopkkujxy. 17 Di'ibu naty jam tujkkujxm, kyaj jyúnákut es nujx tniduku di'ibu jap es tjuuda'anat. 18 Es di'ibu naty jam kyam, kyaj jyumbítut es min t'ooxy ja wyit. 19 i'puroobu ja toxytyujkuty di'ibu naty ijtp u'unkmüt mā tadu xuu es di'ibu ya'u'unktsi'tstap! 20 Amdow pújksówdü miidsuty ja Dios küdiibu mga'aktat mā naty xyuxy es küdiibu dü'ün mjáttat mā ja po'xunxuu. 21 Mut ko net 'yita'añ ja muk ayo'on, éxtam ni na'anum kyajaty extü mā naxwíñüdu tsyondaky, es ni dü'ün kyanakyjyata'añty jatugok. 22 Es punü Dios kyaj dyajwaanü tadu tiempü, ni pün kyatso'oktat, per yajwaanübu'u mut ko ttseky pánuty yu'u tü twin'ixy.

23 'Ko naty pán miits m'anü'amxüdu: "i'ixtü!, tyaadu dü'ün ja Kristü", o "i'ixtü!, tuxim ja Kristü", katü xymyubüktü. 24 Mut ko mináamp ja win'ü'umbuty di'ibu nayyajnaxánüdap éxtamü Kristü es éxtamü Diosu kyugajxpu, es tyunaampy yu ijxwü'umün esü muj'ajtün, es extü yu'u jyawin'üünándap ja ja'ayuty di'ibu Dios wyin'ijx. 25 Tü n'anuumüdu miidsuty yu tyaadu tim jayujp. 26 Paaty ko pán m'anü'amxüdu: "Tuxim ja Kristü mā yu muj'itün", katü jam mnajxtü. O pán m'anmaayüdap: "i'ixtü!, tyap kwartü tugoty", katü xymyubüktü. 27 Mut ko éxtam tye'xy ja júdsuk mā yu xuu pyüdsemy es extü mā xuu tsyi'ity, dü'ün nminá'añts üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü. 28 Mā ti tü 'yeeky, jam ñaymyúkadü ja kus.

Wi'ix jyumbítut ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü

29 'Es ko dü'ünü naty tü ñajxta'ayü tadu ayo'on, ja xuu wyingoodsüya'añ, ja po'o kyaj ñakyjyaja'añ, kyá'adut ja müdsa'ajuty es yu'xüt ja muk'ajtün di'ibu jam tsajwínm. 30 Net ya'ixüt tsajwínm ja ijxwü'umün kots üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü, nmíñüts. Nidugekyü naxwíñüdu ja'ayuty jyü'üy ya'axtat es xy'ixtaduts nmiñ üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü, yoodsóty mut ni'igu ja muk'ajtün es ja muj'ajtün. 31 Es ngáxupts ja n'ánklusaty ko naty ja trompetü muk xyu'uxy, es ñaymyúkadut di'ibáty tü nwin'ixtats oytyim maaty, mā yu jumboj esü yukpoj myiñ es mā yu xuu pyüdsemy es mā tsyi'ity.

32 'Jattu tyadu 'yijxwü'umün ja iigu kepy. Ko ja xye'entsy 'yity u'unk, es pyüdsemy ja 'yaay, miits mnija'adap ko wingoombü dü'ün ja ambü. 33 Nandü'ün ko xy'ixtat tugekyü tyaadu, mnijáwüdap ko wingonü naty esüts nmínut, éxtam mbaat njüna'anam tujk agü'übyü. 34 Tüy'ajtün n'anuumüdu ko tugekyü tyaadu jyata'añty maanümü naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yooktünüm. 35 Ja tsajp es ja naxwíñüdu náxup, per ja n'ayúkats ni na'a kyakexy kyanaxy.

36 'Per ja xuu es ja oorü ni pün tkanijawü, ni yu Diosu 'yánklusaty es ni üj, ja Diosu 'yU'unk, yu'üy dü'ün je'eyü ñija'ap ja Dios Teety.

37 'Kots nmínut üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü, dü'ün jyata'añ éxtam mā ja No'ee jyiky'aty. 38 Mā tadu tiempü mā naty kyajnum myiñ ja ayo'onduu, ja ja'ayuty kyay 'yuuktü es ñayyajpúkadü extü ja xuu mā ja No'ee tyujkü mā ja 'yarkü. 39 Es ni ti tkaja'adu wi'ixü naty jyata'andü extü jaanam ko myiñ ja ayo'onduu. Ta yajji'xüdu nidugekyü. Nandü'ün jyata'añ kots nmínut üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü. 40 Mā tadu tiempü majtskü ja'ayü naty tyundü kyamotm, tu'uk yajmünajxüt es tu'uk yajnika'agüt. 41 Majtskü toxytyujk jyutstü, tu'uk yajmünajxüt es tu'uk yajnika'agüt.

42 'Wijy m'íttat miidsuty, mut ko kyaj xyñijáwüdu ti oorü dü'ün myina'añ ja mWindsünuty. 43 Es nijáwüdu tyaadu, kooxyup tu'ugü kudujk tnijawü ti oorü mā ja koots'át myina'añ ja ma'tspü, wijxyup 'yity es kyajxyup tna'ixy es ja ma'tspü ya'awátsxüdu ja tyujk es myaadsüdu. 44 Paaty miidsuty nandü'ün ittü wijy es nay'uxkúkadü, mut ko mā naty xyky'a'awix xykyajjip'ixtü, jaats nminá'añ üj, ja Naxwíñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü.

Oyduumbu es di'ibu kyaj

⁴⁵ 'N'okrajtákm tu'ugu kudajk tmadaty tu'ugu tyuumbu di'ibu kuwiyj es tyiimpy ti wyindsún tsyejpy. Ta ttukmanikaagu ja tyujk es bom bom dyajkáyut ja po'oduumbaty di'ibu jam. ⁴⁶ Jotkujk ja tuumbu ko ja wyindsún jya'tut es pyaadudat tkuydyúñ di'ibu ta yajtuknipéky. ⁴⁷ Táy'ajtán n'anuumadu ko ja windsún ttuknipákudap tugekyu di'ibu myudajtypy. ⁴⁸ Es n'okrajtákm, pún ja mduumbu kyaj 'yoyjya'ayuty es je'eyu twinmay ko yu wyindsún jákup mā jya'tut, ⁴⁹ ta ttúnat axuuk ja wiinkrudyu myumduumbu, es tyaku kaay ukpu madu myu'ami'ikyjya'ayuty, ⁵⁰ es mā tadu xuu mā ja tyuumbu kyaj 'yawíxyuty es kyaj tniyawu ti ooru ja wyindsún jya'ta'añ, net jya'ty ja wyindsún. ⁵¹ Net yajmo'oyut ja muk tadyu'unun, yajrajta'agap mā púnaty nay'andíjudap jyiky'attu táy'ajtán munt, mā ja'ay jy'uay ya'axtat es ñadyutskaadudat mat ja ayo'on.

25

Nimajkpu to'oxyuna'k éxtamu ijxajtan

¹ 'Esa tadu tiempu mā myina'añ ja tsajpótmadu kutujkun, du'un jajtr éxtam nimajku to'oxyuna'k di'ibu wyijtsu'ktu ja lyampru es t'awixtu ja pújkpu yedyujk. ² Nimagoxku tadu to'oxyuna'k kyuwinma'añaty es janimagoxpu kyaj. ³ Di'ibu kyaj yajxon twinmaaydyu, ja'a je'eyu myunajxtu 'yaseytu di'ibu jap lyamproty; ⁴ es ja kuwinma'añbyu oj tmnejxy ni'igu ja aseytu, kyaj jya'ayuty di'ibu jap lyamproty.

⁵ 'Es kom ja di'ibu naty pukaamp kyajpu naty ñaja'ty, ta pyátudu ja tsuu. Ta myanajxtu ni'amuku. ⁶ Es éxtam tsu'pún tmadooy kyajxy muk, es jyuna'añ: “¡Ta myiñ ja pújkpu yedyujk! Nujx jajpkubaadudu.” ⁷ Nidugekyu tadu to'oxyuna'k pyudu'ktu. Ta yu lyampru t'axkujkudu. ⁸ Net ja nimagoxku di'ibu kyaj kyuwinma'añaty t'anmaaydyu ja nimagoxku kuwinma'añbyu: “Meegyuts waanu ja m'aseytu, mat ko tap kyujxnu yu nlámpudsu 'yaseytu es pi'idsaamp.” ⁹ Es ja kuwinma'añbyuty 'yadsoodu: “Kyaj, mat ko kyaj tpaadut esuts udsaty nyajtúndut es ni miidsaty. Nik nujxtu mā tyeegyuty es juudyu mja'a.” ¹⁰ Es mā naty ja nimagoxku tjuudyu ja aseytu, net jyajty ja pújkpu yedyujk. Ja to'oxyuna'k di'ibu naty ta ñay'xkúkaty, ta tyujkudu mat ja pújkpu mā pyujkpu nigaya'andu. Ta 'yadijky ja tujk. ¹¹ Oknum jyajttu ja nimagoxku to'oxyuna'katy. Ta kyugajxudu: “Windsún, windsún, ya'awa'ats.” ¹² Es ya'adsooy: “Kyajts miits n'ixy'attu.”

¹³ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpújkputy:

—Wijy m'íttut, mat ko kyaj xyñijáwudu ti xuu ti ooru nmina'añuts.

Tuktujkpu ooru meen éxtamu ijxajtan

¹⁴ 'Ma myina'añ ja tsajpótmadu kutujkun, nandu'un jajtru du'un éxtam tu'ugu ja'ay ko ñujxa'añ wiink naxwiñudu, es twoodsooy ja tyuumbaty es ttukkudajku ja myeen.

¹⁵ 'Nidu'uk tmooy mugoxxu ooru meen es jatu'uk majtsku ooru meen es jatu'uk tu'ugu ooru meen. Du'un tmooy nidu'uk nidu'uk éxtam mbaat tmamada'aky. Ta net oj tso'onnu. ¹⁶ Ja di'ibu 'yaxaju ja mugoxxku meen, ta tyujku ajuuy ado'kpu mat ja meen. Ta nandu'unun dyajganarajty. ¹⁷ Nandu'un di'ibu yajmooy majtsku meen dyajganarajty nandu'unun. ¹⁸ Es ja di'ibu 'yaxaju tu'uk, yu'ts ja meen mā ttajjujty ja nax.

¹⁹ 'Tu naty oy jyajknu ko jyajty ja wyindsún. Ta tyujku kwentatuumbu. ²⁰ Jawyiin ttuun mat ja di'ibu naty ta tmo'oy mugoxx. Ta tyukkudajku ja tyuumbu jamugoxx ja meen ni'igu, es 'yanmaayy: “Windsún, xymyooyuts mugoxx, es tyaa jamugoxx di'ibuts ta nyajganaráty.” ²¹ Net ja windsún t'anmaay ja tyuumbu: “A weenu. Oymyuduumbu mij. Éxtam oy tu mduñ mā waanu tu ndukkuduku, n'aktimtukkudákap waanu may. Min es nxondákum.”

²² 'Ok jyajty di'ibu naty ta yajmo'oy majtsk. Ta t'anmaay ja wyindsún: “Windsún, xymyooyuts majtsk, es tyaa jamajtsk di'ibuts ta nyajganaráty.” ²³ Ta ja wyindsún

'yanmaay: “A weenu. Oymuuduumbu mij. Extam oy tu mduñ ma waanu tu ndukkuduku, n'aktimtukkudukur waanu may. Min es nxondakum.”

²⁴ 'Es ko jyajty jatu'ugu tyuumbu di'ibu naty tu yajtukkuduku tu'ugu meen, ta t'anmaay ja wyindsun: “Windsun, kom nnija'abudsu naty ko m'adsojkr, es ko mdsiky ma kyaj tu mni'ipy es xyajpude'eky ma kyaj tu xywyujwa'xy, ²⁵ paadyuts ndsu'ku es tu ndajuts ja mmeen naaxoty. Pes tyaa di'ibu mij mja'a'ajtypy.” ²⁶ Ja windsun t'adsooy ja tyuumbu: “iNuux, axuk maduumbu! Es pun mnija'ap kots uj ndsiky mats kyaj tu mni'ipy es nyajpude'egyuts mats kyaj tu nwyujwa'xy tii, ²⁷ paaty tuuxyuts ja mmeen xypyuktaku ma yu banka, es kots tu njumbity, taaxyuts n'axaju nandu'un ja mmeen'ajuydyukats.” ²⁸ Ta ja windsun t'anmaay di'ibu naty japyty: “Pujkudu tadu meen, es mo'oy di'ibu myudajtypy majk. ²⁹ Mut ko di'ibu myudajtypy, aktim'yajmo'oyur es tmadatut waanu ni'igu; es ja di'ibu kyaj tmadaty, aktim'yajpujkyadya'ayur di'ibu oynu'unun myudajtypy. ³⁰ Esu tyadu nduumbuts di'ibu kyaj ti tsooty, jubijppudsundu awa'atstum ma ja koots'at, ma ja'ay jyuy ya'axtat es naydyutskaadudut mut ja ayo'on.”

Ja'ay yajpayo'oy

³¹ Esu Jesus 'yakjunañ:

—Kots uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudy Kyudanaabyu, nmint mut ni'igu muj'ajtan es juwadity mudusu n'anklusaty, netats n'u'uñut ma uñaaybyajn mats uj nyajkutuka'añ. ³² Nidugekyu naxwiñudu ja'ayuty ñaymyujka'ayudut ma ujun, esats nyajnaywya'xudats nidu'uk nidu'uk extam ja borreegu kwentu'ajtrp dyajnaywya'xyuty ja byorreegu esu tsiip awiingaty. ³³ Nbuja'tagudats ja borreegu n'aga'añdsyoo es ja tsiibu n'anajñdsyoots. ³⁴ Netats n'anumudut ja nborreegats di'ibuts nya'ijtypy n'aga'añdsyoo: “Mindu miidsaty di'ibuts ja nDeety tu kyunu'xudu. Axajudu ja oy'ajtan ma ngutujkanats di'ibu Dios mduknibujaaguty exta ma oj dyajkojy ja naxwiñudu. ³⁵ Ja'a ko nmudajtats ja yuu es miits xyajkaaydyuts, nmudajtats ja tuudsu es miits xyajnu'uktats, d'unats njudity extam di'ibu kyajpu jyun tyujk, es miidsats xmyoodyu jajtakn, ³⁶ xytyugoy'ajtxats ja nwit es miidsats xmyoodyu, ijtats pa'am muut es miidsats oj xykyu'ixtu, ijtats pujxndugoty es miidsats oj xykyu'ixtu.”

³⁷ 'Es di'ibu jiky'ajt tuya'ajtan muut xy'anumudupts: “Windsun, zna'a tu n'ixtu myu'eegyuty es tu nmo'oydyu mga'ay m'ukun, o na'a tu n'ixtu xmyudaty ja tuudsu es tu nyajnu'uuktu, ³⁸ o na'a tu n'ixtu mjudity extam di'ibu kyajpu tyujk, es tu nyajajtta'aktu, o tu mdugoy'ajtxuty ja nwit es tu nmo'oydyu, ³⁹ o na'a tu n'ixtu mbekyuty es tu ngu'ixtu, o na'a tu m'ity pujxndugoty es tu oj ngu'ixtu?” ⁴⁰ Es uj n'adsowudats: “Tuya'ajtan n'anumudu ko ma d'un xytyuundu mut otyim di'ibuty nmagu'ugats, mduundu mut uj nandu'un.”

⁴¹ 'Net uj n'anumudats di'ibu nya'ijtypyuts n'anajñdsyoo: “Mastuttugats miidsaty di'ibu tu yajkajxpoktu. Najx ma ja jnyu'angu winu xuu winu tiempu di'ibu tu yajtuknibujaagu es tjaa'atut ja mujku'ugopk es ja 'yanklusaty. ⁴² Ja'a ko nmudajtats ja yuu es miidsaty kyajts xyajkaaydyu, nmudajtats ja tuudsu es miidsaty kyaj xyajnu'uktats, ⁴³ judityats extam di'ibu kyajpu tyujk, es miidsaty kyajts xmyoodyu jajtakn, xytyugoy'ajtxats ja nwit es miidsaty kyaj xmyoodyu, nmudajtats ja pa'am es ijtats pujxndugoty es miidsaty kyajts oj xykyu'ixtu.”

⁴⁴ 'Net ja'ajty xy'adsowudats: “Windsun, zna'a tu n'ixtu mjudity myu'eegyuty, o xmyudaty ja tuudsu, o extamu di'ibu kyajpu tyujk o kyajpu nwit, o tu mbekyuty, o pujxndugoty es kyaj tu nbuduku?” ⁴⁵ Es uj n'adsowudats: “Tugekyu di'ibu kyaj tu xytyundu mudu otyim di'ibuty nmagu'ugats, nan kyaj tu xytyundu mut uj.”

⁴⁶ 'Netu tyaadaty ñajxtut ma ja tadyu'ununu winu xuu winu tiempu, per di'ibu jiky'ajttur tuya'ajtan muut, yu'u najxtur ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu.

26

Tkajxy'áttu pæn wi'ixu Jesús yajmátsut

¹ Ko Jesús tkajxtaay tugekyu tyaadu, ta t'anmaay ja 'uxprikpúty:

² —Miits mnija'adup ko jaxtájmu du'un ja pasku xuu, es uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añats esuts xyajkruuzpátut.

³ Ma tadu tiempu ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxprikpúty es nandu'unu israelítadyu myjja'aydyujkaty ñaymyujkadu ma tyujk aa Kaifás, ja teedywyindsungópk. ⁴ Jam dyajtadyujkadu wi'ix t'okmátstat ja Jesús mudu andakun, es 'yoogut. ⁵ Es ñayjunánudu:

—Kyaj jyaaty ma ja xuu, kudiibu xyñibudu'kum ja ja'ayuty.

Tu'ugu toxytyujk ttukkuutsy ja pa'ak xu'kpu ja Jesús

⁶ Jam natu Jesús Betañu ma tyujku Simonk di'ibu yajtijp nilepru pa'am. ⁷ Ta ñimawingoonu tu'ugu toxytyujk mat tu'ugu limetu alabástrabu ujts mudu aseytu pa'ak xu'kpu es jantsy tsooxru. Ko naty ja Jesús 'yu'uñu meesu windum, ta ja toxytyujk oj tyukkuudsuty kyabajkkujxy. ⁸ Ko ja xuprikpúty t'ijxtu tyaadu, ta 'yajkadu es jyunandu:

—¿Ti ko tyaadu du'un tu 'uxtugoy? ⁹ Tyaadu tuuxyup tsoox yajteeky esxyup tu yajtukpudákadu ja ayooobu ja'ayuty.

¹⁰ Ko Jesús tmadooyu tyaadu, ta jyunáñ:

—¿Ti ko xy'oodu tadu toxytyujk? Tyaadu óyudsu du'un tu xytyuñ. ¹¹ Pes ja ayooobutujkaty mmadáttup du'uñu ma miidsuty, per uj kyajts du'uñu xymyudáttut. ¹² Di'ibu tyadu toxytyujk tu ttuñ kots tu xytyukkuudsyu tadu aseytu pa'ak xu'kpu madu nnini'x, ja'a du'un juyj'ijxnup esuts nnaxtúkat. ¹³ Tu'y'ajtan n'anuumudu ko oytym maaty yajkajxwa'xy yu oybyu ayuk ma tugekyu naxwíñudu, yajmadya'agut nandu'un di'ibu tyuunu tyadu toxytyujk, es du'un yajjamyátsut yu'u.

Juudas tkayaka'añ ja Jesús

¹⁴ Net nidu'ugu nimajmajtskpu ja xuprikpúty di'ibu xyu'ajtypy Juudas Iskaryotu, oj myadya'aky mudu teedywyindsúnuty. ¹⁵ Ta t'anmaay:

—¿Nu'unuts xymyo'oyut pæn ndukkudujkadup ja Jesús?

Net myooyudu i'px majku platu meeñ. ¹⁶ Es net ja Juudas t'uxtaay oga'an ja tiempu ma t'okkayákut ja Jesús.

Nindsun'ajtmu ya'ux

¹⁷ Es ma ja pasku xuu tsyondaky ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru, ja xuprikpúty tnimiindu wingón ja Jesús es dyajtudu:

—¿Maá xytsyeky n'uxkúkaduts es ndu'unam ja pasku a'ux?

¹⁸ Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Nujxtu jam kajpnóty ma ja tyujk tu'ugu yedyujk nmútnaymyaayabu, es anuumudu: “Yu Windsún du'un jyuná'añ: Yu nxuu n'oorats tu wyingóñ, es ma yu mdujk nduna'añats ja pasku mududsu n'uxprikpúty.”

¹⁹ Net ja xuprikpúty du'un ttuundu éxtum ja Jesús tyuknipujkadu. Ta t'uxkujkadu ja pasku a'ux.

²⁰ Ko oj tsyu'ujunu, tamu natu Jesús meesu windum mat ja nimajmajtskpu 'uxprikpúty. ²¹ Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesús jyunáñ:

—Tu'y'ajtan n'anuumudu ko nidu'uk miidsuty xykyuyaka'añats.

²² Net ja xuprikpúty jyantsyjyotmaydyuktujkadu, es dyajtudu nidu'ugáty ja Jesús:

—Windsún, ¿tii ujtsu daa?

²³ Ta 'yadsooj ja Jesús:

—Di'ibats xymyattojxmujkp, yu'udsu du'un xykyuyakaamp. ²⁴ Uj ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, du'un nnejxyuts éxtum ja Diosu jyaaybyajtan jyuná'añ. ¡Per

puroobu tadu yedyujk di'ibuts xykyuyakaamp! Nik oy mat yu'u kooxyubu tadu yedyujk kyadimmiiñ kyadimjajty naxwiiñ.

²⁵ Net ja Juudas di'ibu kuyakánur, oj dyajtuy ja Jesús:

—Windsún, ¿tii ujtsu daa?

Ta Jesús 'yadsooja:

—Mijtsu du'un.

²⁶ Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesús tkone'ky ja tsajkaaky, es tja'aygyudáky ja Dios.

Es ko ttujkwa'xy, ta tmooydyu ja 'yuxpukpúty, es t'anuumudu:

—Kaydyu. Tyaadudsu du'un ja nnini'x.

²⁷ Net tkone'ky tu'ugu káluz madu vinu, es tja'aygyudáky ja Dios.

Ta tmooydyu ja 'yuxpukpúty, es t'anuumudu:

—Uuktu nidugekyu miidsuty ma tyadu káluz. ²⁸ Tyaadudsu du'un ja nne'pyñats di'ibu yajtamaamp yaj'yokaamp es tyudyúkat ja kajxy'átyryu, es du'un yajma'xut mayu ja'ay ja pyojpúty. ²⁹ Es n'anuumudu ko kyajts nnaky'uuga'añ tyadu uuvu nuu extu kodsu naty n'iiky mat miidsuty ja jembyu uuvu nuu madsu nDeedyats yajkutíky.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtijá'añty

³⁰ Ko t'uddaay tu'ugu alabanzu, ta oj ñujxtu ma ja Oliivus Kopk. ³¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukpúty:

—Nidugekyu miits xymyatstu'udándupts tyadu koots, mat ko jyuna'añ ma Diosu jyaaybyajtun: “Nya'oogupts ja borreeg kwent'ajtpu, es ja byorreeguty 'yayo'oywya'xta'aydyut.” ³² Es kodsu naty tu njikypyeky, jawyiinats nnujxut Galileeu maanumu naty miits mganujxtu.

³³ Net ja Peedru 'yadsooja:

—Oy nidugekyu mjamatstuttaayubu, uj kyajts mij nmatstu'udut.

³⁴ Net ja Jesús 'yanmaayyu:

—Tuy'ajtun n'anumu ko nan ma tyadu koots, kyajnumu naty tugaak 'yuy, esats mij xy'uxtija'añ tuguk ok.

³⁵ Netu Peedru jyunañ:

—Oyats ndim'oogut mat mij, kyaj n'uxtíjut.

Es nidugekyu ja xupukpúty nandu'un jyunaandaaydyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³⁶ Net ja Jesús jyajttu madu 'yuxpukpúty ma tu'ugu nugam di'ibu xyu'ajtypy Jetsemanii. Ta t'anmaaydyu ja 'yuxpukpúty:

—U'uñudu yaa mints xim n'okkajxta'aky.

³⁷ Ta tmunejxy ja Peedru es majtsku Zebedeeu myaank. Ta ñayjya'aju jantsy jotmaymyut es 'yamutsk'ajty. ³⁸ Net t'anmaaydyu:

—Du'unats njawu njodoty éxtam tu'ugu jotmay di'ibu madu o'kan. Wu'umdu miits ja yaa es wijy m'íttut mat uj.

³⁹ Net ja Jesús oj waanu ñas'yo'oyu. Ta ñayjujpu koxtanu naxkajxy, es kyajxtáky du'un:

—Tatitu'unk, pun mbaat, kudiibats n'uugut yu ta'ambu. Per kyaj dyu'unuty éxtamts uj ndseky, wa'anu du'unuty éxtam mij xytsyky.

⁴⁰ Net jyambijty ma naty ja nidugukpu 'yuxpukpu es tpattu mya'adu, es t'anmaay ja Peedru:

—¿Kyaj tu mmada'aktu miits m'íttut wijy mat uj ni tuk ooru? ⁴¹ Wijtu es kajxta'aktu kudiibu ja ka'oybyu mmamada'agudut. Tuy'ajtun ko ja anmaja'an tsyejpy es ttúnat di'ibu Dios tsyejpy, per yu nini'x kyaj oy tmandanu.

⁴² Ja myumajtsk ok oj ñejxy, ta kyajxtáky du'un:

—Tatitu'unk, pun kyaj mbaat xya''adiky es kudiibats uj du'un n'ayówat, wa'anu du'un du'unuty éxtam mij xytsyky.

⁴³ Net jyambijty jatugok ma ja nidugeukru 'yaxrukru, es tpaty ak maadur, mut ko nugoony ja tsuu tu 'yokwindukunda. ⁴⁴ Ta tna'ijxy es oj ñejxy myaduguk ok kajxtakru, nandu'un éxtam tu t'ok'amdoo t'okruktsoobu. ⁴⁵ Ta oj jyambijnu ma ja nidugeukru 'yaxrukru, es t'anmaaydu:

—¿Tii m'akmaa m'akpo'xtubu? Tu net tpaaty ja xuu ja ooru ma uj, ja Naxwíñudu Ja'aydu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añats ma yu pojru ja'ayty. ⁴⁶ ¡Pudu'uktu! ¡Jo'omdu! Ta myiñ ja di'ibats xykyuyakaamp.

Jesús yajmátsy

⁴⁷ Tamu natyñumu Jesús 'yakkajxy ko jyajty ja Juudas di'ibu nandu'un 'yapóstalu'ajtypy ma yu nimajmajtskru, es myndu mudu mayja'ay mudu 'yespaadu esu kyépyty. Yu'u naty kajxudur ja teedywyindsúnaty esu myujja'aydujukdu isralítaty. ⁴⁸ Es tu naty Juudas ttukni'ixu wi'ixu naty dyaka'añ ja ijxwu'umun:

—Di'ibats uj ndsi'xy, yu'u du'unu naty ja Jesús. Yu'u du'un mmátstup.

⁴⁹ Netyu Juudas tnimiiñ ja Jesús, es tkajxpe'xy:

—Dios maygyépyty, Windsún.

Ta oj tsi'xy. ⁵⁰ Netu Jesús 'yadsooy:

—Matnaymyaabyu, ¿tun ti mnimiimpy?

Ta tnimawingoonda ja Jesús es tmajtsta es dyajnajxudu tsimy. ⁵¹ Nidu'uk di'ibu naty jam mudu Jesús, tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu tuk adu'umu tyatsk ja teedywyindsungópk tyuumbu. ⁵² Net ja Jesús t'anmaay:

—Pujku'ugu m'espada ma xya'ity. Mut ko nidugekyu di'ibu tsiptuump mudu espada, nan mudu espada 'yoogat. ⁵³ Es tim tyamyu mbaadats nja'amdoy ja nDeedyats es tkáxut tugoomyayu ánkusaty esxypts xyryuduku. ⁵⁴ Per kyajtsu du'un ndúnat, mut ko wi'ix yajkyudyúnat ja Diosu jyaaybyajtun di'ibu junaamp ko du'un tyun jyátat.

⁵⁵ Net ja Jesús t'anmaaydu ja mayja'ayty:

—¿Tii du'unats miits tu xyñimíndats mudu m'espada esu mgepy es xymyatsa'andats éxtamxypts uj nma'tspaty? Bom bómats uj tu n'u'uñu mat miidsaty muj tsajptujk ñabotsoty es nya'axruktu, es ni na'ats tu xykyatsumdu. ⁵⁶ Es tugekyu tyadu du'un játyaty es yajkyudyúnat di'ibu ja Diosu kyugajxru tyadyaktu ma ja Diosu jyaaybyajtun.

Jesús, Anás wyindum

Ta nidugekyu ja xrukru tmastuttu ja Jesús, es kyaktaaydu. ⁵⁷ Di'ibaty myajtsta ja Jesús, yu'ujty yajnajxtu ma ja teedywyindsungópk Kaifás, ma naty ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrukru esu mujja'aydujukty tu ñaymyúku. ⁵⁸ Es yu Peedru pyanajx extu ma ja tyaja'a ja teedywyindsungópk. Jap tyajku es ñaxwe'tsy mudu polusiíty, es tnijawaya'añ wi'ix 'yokwe'emy ja Jesús.

⁵⁹ Yu teedywyindsúnaty es ja mujja'aydujukty es tugekyu di'ibu ana'amdur muj tsajptugóty t'axta'aydu ja winma'añ wi'ix t'okniwaambáttat ja Jesús es 'yoogat, ⁶⁰ es kyaj tpatu ja pyojru oy may ja ja'ay oj jyamindu es tjaniwaambajttu ja Jesús. Es tim ok myiñ nimajtsku testiigu di'ibu andáktur, ⁶¹ es jyunandu:

—Tyadu yedyujk du'un jyuna'añ: “Mbaadats njity tyadu muj tsajptujk es tugek xuuts ngójt jatugok.”

⁶² Net ja teedywyindsungópk pyude'ky es t'anmaay yu Jesús:

—¿Kyaj m'adsoy ni tii? ¿Tii dunu tyadu di'ibu yam myadyáktur mut mijtskyujxm?

⁶³ Es ja Jesús oj wye'emy amoñu. Net ja teedywyindsungópk 'yanmaayu:

—Ujtsats mij n'anmaapy mudu Diosu xyuyujxm es xy'anumudats ja t'ajtan pan mijtsu du'un ja Kristu, ja Diosu 'yU'unk.

⁶⁴ Jesús 'yadsooy:

—Ûjtsu du'an éxtum mij mjuna'añ, es nandu'an n'anuumudu miidsuty ko m'ixtup ko uj, ja Naxwiñudu ja'ayadyu Kyudanaabyu, n'u'uñya'añuts ma yu 'yaga'añdsyoo ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy, es ma naty nmina'añuts yoodsoty.

⁶⁵ Net ja teedywyindsungópk tku'tsy ja wyit es ñuguxu'ugut ja 'yaku, es jyunañ:

—iTyadu yedyujk tu tmudugoy ja Dios mudu kyum ayuk! ¿Oy njadimtsojkum ja testiigu? Miidsuty kum tu xymudowdu yu 'yaxuk ayuk. ⁶⁶ ¿Wi'ix mjuna'andu?

Es ja'ajuty jyunandu:

—Myudajtypy ja pyekey, es pátap 'yoogut.

⁶⁷ Ta twindsuju'ktu es twojptu es naaguty twimbojtsu'ktu, ⁶⁸ es t'anmaaydyu:

—Mij Kristu, imay pán tu mgóxyuty!

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁶⁹ Ma naty ja Peedru 'yu'uñu taja'p, ta ñimiinu tu'ugu kiixy po'oduumbu es 'yanmaayy:

—Mij nandu'an tu mjadyity mudu Jesús, Galileeu ja'ay.

⁷⁰ Es ja Peedru 'yuxtijy ja Jesús mayjya'ayoty, es jyuna'añ:

—Kyajts nnijawu ti dun mmadyakypy.

⁷¹ Jamu naty Peedru tujk agum ko jatu'ugu kiixy po'oduumbu di'ibu naty jap 'yijxu. Ta jyunañ:

—Tyadu ja'ay nandu'an tu jyadyity mudu Jesús nazarenu.

⁷² Ta jatugok ja Peedru t'uxtijy, es jyunañ:

—Diósuts ndestiigu'ajtypy ko kyajts n'ixy'atyu tadu yedyujk.

⁷³ Ko waanu 'yak'ijty, di'ibu naty japyty tnumajwa'ktu ja Peedru es t'anmaaydyu:

—Tuy'ajtun ko mij nandu'an mja'ay'ajtabu tyadu, mat ko mudu m'u'u mgajxun mya'axkapy.

⁷⁴ Netu Peedru oj ñaygyajxrékyuty ko kyaj tuy'ajtun jyuna'añ:

—iAy, por tsyos! Kyajts n'ixy'atyu tadu ja'ay.

Ta nety 'yuy ja tugaak. ⁷⁵ Net ja Peedru tjamyejtsy éxtum ja Jesusu naty tu 'yanumxaty: “Ko kyajnumu naty tugaak 'yuy, es mij mjuna'ana'añ tuguk ok ko kyajts xy'ix'aty.” Taa ja Peedru pyudseemy jap, es jantsy jyuy yaxy.

27

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹ Ko oj xuyñu, ta ja teedywyindsunaty es ja israelítadyu myujja'aydyujkuty t'umujk tkajxmujktu es dyajti'igyudu es 'yoogut ja Jesús. ² Net tkatsuumdu es oj ttukkudúkuu ja gobernador Ponsu Pilatu.

Juudus yeeky

³ Ko ja Juudus di'ibu naty tu tkuyaky ja Jesús, t'ijxy ko tu naty tkuyaky es 'yoogut ja Jesús, ta oj jyajotmay'o'knu. Ta tkoonambijty ja i'px majkru platu meñ tsajptugoty ma ja teedywyindsunaty es ja mujja'aydyujkuty. ⁴ Ta t'anmaay:

—Ûj tats nbekyuyñ kots tu nguyaky es 'yoogut tu'ugu ja'ay di'ibu kyaj tii pyekey.

Per ja'ajuty 'yadsooj:

—Esu taadu, ¿tits udsuty ngwéntuty? iMij taadu mbátup!

⁵ Net ja Juudus tnaswuj ja meñ ma muj tsajptujkun, es ñujxnu es ñayyo'ktuyy.

⁶ Ja teedywyindsunaty tkoonmujktu ja meñ, es ñayjyunánudu:

—Kyaj mbaat nbujtákuu tyadu meñ ma ja limosnu ñipety, mat ko yu'u yaj'yajk ko tu'ugu ja'ay 'yoogut.

⁷ Net ñaybyjtákuu ti'igy es tjuyandu tu'ugu nax di'ibu jya'a'ajtypy ja tu'ts pojtsru, es du'an tmudáttut ma dyajnaxtákuu ja jabye'xyuty. ⁸ Paaty txu'atyu tadu nax extu tyambaat ne'pyññax. ⁹ Es du'an yajkuudyuñ yu tyadu di'ibu ja Diosu kyugajxru Jeremiús tu tkajxy naty: “Es t'axájudu i'px majku platu meñ, éxtum ja israelítu

ja'ayaty tpaýtákuda ja tsyoo, ¹⁰ es mada tadu meñ tjuudyu ja tu'ts pojtspe ñax, éxtum ja Nindsan'ajtum xytyuknipejky."

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹¹ Net Jesús oj yajmánejxy ma ja gobernadoor, di'ibu yajtumu:

—¿Tii mijtsu du'un ja israelítadyu ryey?

Netu Jesús 'yadsooy:

—Du'unu du'un éxtum mij mjuna'añun.

¹² Es ko ja teedywyindsúnaty es ja mija'aydyjkyty ñi'unadu, Jesús kyaj 'yadsooy.

¹³ Net ja Pilatu yajtumu:

—¿Tii kyaj xymudoy tugekyu di'ibu yam mdukni'unudup mij?

¹⁴ Es ja Jesús kyaj tyim'adsooy ni tuk aa. Es ja gobernadoor du'añu oj wyu'umu es kyaj tñijawu wi'ix 'yakjuna'anat.

Jesús ñiduku es 'yoogut

¹⁵ Es ma ja xu ja gobernadoor jamajt jamajt tasmatsu tu'ugu tsimyja'ay di'ibu ja ja'ayaty tsyojktup. ¹⁶ Es ma tadu tiempu, japu naty 'yity tsimy tu'ugu muj pekyja'ay di'ibu xyu'ajtypy Barrabás. ¹⁷ Es ko naty ja israelítaty tñaymyúkada, ta ja Pilatu dyajtumu:

—¿Di'ibu miits mdsojktup esats nnasmátsut, yu Barrabás, o yu Jesús di'ibu xyu'ajtypy Kristu?

¹⁸ Du'un jyunañ ja Pilatu mat ko ñija'abu naty ko ja teedywyindsúnaty tnaywyin-naxujáwadu ko Jesús may ja ja'ayaty pyanajxudu es paaty tu tyukkudákuda.

¹⁹ Ko naty ja Pilatu 'yak'u'uñu ma yajkutíky, yu ñudo'oxy oj ñigajxykaxaty es 'yanu'umxaty:

—Katu mij ti xtyuktaku mada tadu ja'ay di'ibu kyaj tii pyeky, mat ko tsu'uyats nguma'ay jantsy axuk mat yu'ugyujxm.

²⁰ Es ja teedywyindsúnaty es ja mija'aydyjkyty oj ttukpuktú ja ja'ayaty es jyuna'anat ko yajnasmátsut ja Barrabás es ja Jesús 'yoogut. ²¹ Ja gobernadoor dyajtumu jatugókuty:

—¿Di'ibu nidu'uk mdsojktup esats nnasmátsut?

Ta ja'ajaty 'yadsoodu:

—Yu Barrabás.

²² Net Pilatu dyajtumu:

—¿Es tits ndunup mada tyadu Jesús di'ibu mij m'andijktup Kristu?

Es nidugekyu 'yadsoodu:

—¡Yajkruuzpát!

²³ Net ja Pilatu t'anmaadydu:

—Pes, ¿tii du'un tu ttimtuundugóy?

Per ja'ajaty 'yaktim'yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

²⁴ Ko ja Pilatu t'ijxy ko kyaj ja ja'ayaty tkpuktú es ni'igu ñaymyuk ñaydya'adsudu ja ja'ay, ta tñigajxu nuu es oj kyubujy mayja'ay wyinduuy, es jyuna'añ:

—Ûj kyajts nduktaku ja 'yo'kanu tyadu ja'ay. Miidsadyu taadu mbátudup.

²⁵ Es nidugekyu ja ja'ayaty 'yadsoodu:

—¡Udsaty es n'u'unk n'una'kuty pyeky'áttup mada tyadu 'yo'kan!

²⁶ Net ja Pilatu tasmajtsu ja Barrabás, ta tni'ana'amu esu Jesús yajwóput. Ta net tkayajky es dyajkruuzpátut.

²⁷ Net ja gobernadooru syoldaadyty tmunajxtu ja Jesús ma ja palasyu es dyaj-naymyujku nidugekyu ja soldaadyty ma Jesús. ²⁸ Net tjaanadu ja wyit, es ttukpaýtaktu tu'ugu witu tsu'unkpu éxtumu rey wiyit. ²⁹ Ta txagajttu ja apyñ éxtum tu'ugu koronu,

es tpujtákudu kyubajkkujxm, es ttukkukajpudu tu'ugu tajk ma 'yaga'añgyu'u. Ta net twingoxtnaaydyu, ttukxi'ktu es t'anmaaydyu:

—iMuj kujxm mij, israelítadyu ryey!

³⁰ Nandu'un twindsuju'ktu, es ttukkukajptúttu ja tyajk es ttukkuwojpu'ktu. ³¹ Ko ttukxiktaaydyu, ta dyajjunajktu ja tsu'unk wit, es ttukpujtáktu ja kyu'am wit. Ta tmanujxnudu es dyajkruuzpata'andu.

Jesús kyruuzpéty

³² Ko naty tsooindu, ta ñaybyátudu mut tu'ugu ja'ay di'ibu kugajpn Sirene es txu'aty Simonk. Ta ttukkupujktu agwanu es dyajnujxat ja Jesusu kyruuz.

³³ Es du'un jyajtu ma tu'ugu lugaar txu'aty Gólotu, di'ibu 'yandijpy Kalaveeru Lugaar. ³⁴ Jam tjatuk'uugáandu ja vinu taam'yo'oy mudu tsajkádsuxkniyy es kyaj muk tjáwat ja ayo'on. Es ko t'ukmajtsy ja Jesús, ta kyaj tim 'yiky.

³⁵ Ko naty tu dyajkruuzpáttu, ta ja soldaadaty ttuundu ja rifi es dyajwa'xtu ak yu'ujuty ja Jesusu wyit. Du'un yajkuudyuun éxtum jyunañ ja Diosu kyugajxpu: “Dyajwa'xtuts ja nwit ak yu'ujuty mut ko ttuundu ja rifi.” ³⁶ Net ñaxwa'tstu jam es tkwentu'ata'andu. ³⁷ Es kyubajky tpujtákudu tu'ugu letreeru di'ibu junaamp éxtumu du'un ja 'yu'unu: “Tyaadu du'un ja Jesús, israelítadyu ryey.”

³⁸ Nandu'un majtsku ma'tspaty dyajkruuzpajttu mut yu'u, tu'uk aga'añdsyoo es jatuk'uk anajñdsyoo. ³⁹ Ja ja'ayuty di'ibu najxtap jam, tnixi'ik ttukxi'ktu es ttuknugow ttuk'yujkówdu, es jyuna'andu:

⁴⁰ —¿Tii kyaj mmijtsuty di'ibu junaamp ko mijtup ja muj tsajptujk es tuguk xuu xykyójut jatugok? Mínuts n'ok'ixtu. Pún mijtsu du'un ja Diosu 'yU'unk, nayajnitso'ogudu mij ku'am es junak kruuzkujxy.

⁴¹ Es nandu'un tyukxíkudu ja teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpujktap es mudu fariseeuty es ja mujja'aydyujkuty. Es ak yu'ujuty ñayjyuna'anudu:

⁴² —Tu dyajtse'eky ja wiinkpudy es kyaj mbaat ñayajtse'egyuty ku'am. ¿Tii kyaj yu'ujuty ja israelítadyu ryey? Wa'an tjanaky kruuzkujxy es nmubujkam yu'u. ⁴³ ¿Tii kyaj tu jyuna'añ ko yu'u Dios 'yU'unk'átyuty? Ko tyu'ajtanuty ko Dios yu'u tsyékyuty, iwa'anu net ja Dios dyajtse'egyuty jam kruuzkujxm!

⁴⁴ Extu ja ma'tspaty di'ibu naty jam mut yu'u kruuzkujxy, twingajx tujpkajxtu ja Jesús nandu'un.

Jesús 'yeeky

⁴⁵ Net tugekyu ja naxwíñudu kyoodsudyaay kijkyxyuu extu tuguk yaxp xunum. ⁴⁶ Es nan ma tadu oorú Jesús kyajxy jantsy muk:

—Elii, Elii, ¿lamu sabaktan?

Di'ibu ayuk wimbudsuamp: “Dios miu, Dios miu, ¿ti kots mij tu xymyastu'uty?”

⁴⁷ Nidu'uguty di'ibu naty jam, tmdoodu es ñayjyuna'anudu:

—Yu'u tyaadu yáxup ja Eliias, ja Diosu kyugajxpu.

⁴⁸ Netyu nidu'uguty oj ñejxy puye'egy es oj dyajtsooñ tu'uk di'ibu yuunkpanaanu. Ta dyajxe'ky mudu vinu xun, es ttukujptíju tu'ugu kepy, es tmawingooñ ja Jesús es tmuugat.

⁴⁹ Per ja wiinkpudy jyunandu:

—iMastu'ut! Min n'ok'ijxam pún nimiinup ja Eliias es yajtso'ogudat.

⁵⁰ Ta jatugok ja Jesús oj kyajxy jantsy muk. Ta oj 'yo'knu. ⁵¹ Netyu ja aduy di'ibu jap muj tsajptugóty kyu'tswa'xy kubajky extu ux'ambaat, ja naxwíñudu pyumiimy, ja ju'u kaats oj 'ya'ajmdya'ay, ⁵² es 'yawatsy ja o'kpu jut, es jyikyryujktu mayu Diosu jya'ay di'ibu tu 'yooktu. ⁵³ Es ko naty tu jyikyryujknu ja Jesús, net ñujxtu Jerusalén ma mayjya'ay 'yijxudu.

⁵⁴ Ja soldaadu windsún esu syoldaadaty di'ibu naty muut tkwentu'attu Jesús, ko t'ijxtu ja muk ujx es tugekyu di'ibu naty tuun jajtup, net jyantsytsyu'kudu es ñayjyuna'anudu:

—iTuy'ajtandumu naty ko tyaadu yu'ujuty ja Diosu 'yU'unk!

⁵⁵ Jamu naty mayu toxytyujkaty myuj'ixtu jagam di'ibu naty Jesús tu tpanejxtu Galileeu es tu tpuđukudu naty. ⁵⁶ Ma yu'adyu naty ja Mariiu Magdalenu, ja Mariiu di'ibu tyaak'ajtup ja Santya'agu esu Josee, es ja Zebedeu ñudo'oxy di'ibu Santya'agu esu Fwank tyaak'ajtup.

Jesús ñaxtaku

⁵⁷ Ko ja xuu tsi'idánnu, ta myiñ tu'ugu mukja'ay di'ibu xyu'ajtypy Josee, Arimateeu kyugajpnaty, di'ibu naty tu tpanejxy ja Jesús. ⁵⁸ Yu'u oj tneijxy ja Pilatu es t'amdooy ja ñini'xu Jesús. Ta Pilatu tni'ana'am es yajmo'oyut. ⁵⁹ Ja Josee t'axaju ja ñini'xu Jesús. Ta t'abijty mat tu'ugu wa'atpu saabunu, ⁶⁰ es tpujtáky ma kyum'um o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajstjuty dyajpa'ajuty ty tsawiiñ. Ta oj t'agu'uy mat tu'ugu mujpu tsaa. Ta oj ñujxnu. ⁶¹ Jamu naty ja Mariiu Magdalenu esu wiinkpu Mariiu twin'u'uñudu ja jut.

Soldaadaty di'ibu kywentu'ajtup ja o'kpu jut

⁶² Jakumbom ma ja saabudu xuu, ja teedywyindsunaty esu fariseeuty oj tmugajxtu ja Pilatu, ⁶³ es t'anmaaydyu:

—Windsun, yu'uts njamyajstap ko tadu andakpu jynáñ ma naty 'yakjiky'átyñu, ko ma tyugakxubety jyikyryúkat ma naty tu 'yeeky. ⁶⁴ Paaty tunu may'ajtun, kaxtu msoldaadaty es najx tkwentu'aty tadu jut aa extu ko tyugakxubátutnu, kadiibu najx ja 'yaxpujkraty jyuududu koots, es óknu t'anumudat ja ja'ayuty: “Tu jyikyryeeky ma tu 'yeeky.” Ko du'an jyátut, ni'igu naty 'yaxuguty es kadiinu ma naty kyakruuzpétyñu.

⁶⁵ Pilatu jynáñ:

—Jótum. Munajxtu ja soldaadaty es yajxon xytyukkwentu'áttut ja jut aa éxtum kyaj mbaat pan tyuku.

⁶⁶ Ta tmunajxtu ja soldaadaty es tpujtaktaaydyu yajxon ja tsaa di'ibu aguu'ajtypy ja jut, es tsaaaydyu mat ja syeyu, es ja soldaadaty oj wuy'andu kwentu'ajtup.

28

Jesús jyikyryeeky

¹ Ko ja saabudu xuu ñajxy, xuuñubunu naty ma ja domingu xuu, ñejxy ja Mariiu Magdalenu es ja wiinkpu Mariiu ma ja Jesús oj ñaxtaku. ² Es ti'in myiñ tu'ugu mak ujx, ja'a ko tu'ugu Nindsun'ajtum Diosu 'yánklusu naty kudakp tsajpótm, es jyajty ma ja jut aa. Ta dyajjugéky ja tsaa di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut, es jam ñaxwe'tsy. ³ Esu wyiin jyujp tye'xy éxtumu judsuk, esu wyit poop éxtumu tsajp'e'pyky. ⁴ Ko ja soldaadaty t'ijxtu, tsayuydyu mat ja tsu'ugu es wuy'andu éxtumu o'kraty. ⁵ Net ja anklus t'anmaaydyu ja toxytyujkaty:

—Katu mdsu'ugudu. Uj nnija'abuts ko xy'uxta'aydyu Jesús di'ibu tu dyajkruuzpáttu.

⁶ Kyaj ñakyyaaty, pes tu jyikyryeeky, du'an éxtumu naty tu tnigajxy. Min xy'ixtu ja lugaar ma naty 'yity. ⁷ Nujxtu pojun, anuumudu yu 'yaxpujkraty ko di'ibu tu 'yeeky tu jyikyryeeky, es najxp Galileeu jawyiin maanum miits mganajxtu. Jap xy'ixtat. Tyaadu du'an di'ibu naty miits n'anuumayándup.

⁸ Net ja toxytyujkaty pojun tso'ondu ma ja jut aa, jyantsyxyondaktu es tsu'ugudu nandu'an, es oj puy'e'gyu t'awánu ja xpujkraty.

⁹ Nujxtubu naty, ta tu'aay pyátudu ja Jesús, es kyajxpo'xudu. Ta ja'ajaty tmawingoonda ja Jesús. Ta t'awdajttu es tmánaandu ma tyeky. ¹⁰ Ta 'yanmaayudu:

—Katu mdsu'ugudu. Najx anuumudu nmagu'uktajkats ko jap ñujxtat Galileeu, es jáputx xpyaattat.

Di'ibu soldaadaty myadyaktu

¹¹ Ko naty ja toxytyujk ñujxtu, naagaty ja soldaadu oj ñujxtu Jerusalén kajpnóty es oj ttukmumadya'aktu ja teedywyindsunaty tugekyu di'ibu tu tyuñ tu jyátyuty.

¹² Tyadu teedywyindsánuty oj ñajxta ma ja muija'aydyjkaty es ñayyajti'igyadu. Net tmeñmyoodyu ja soldaaduty, ¹³ es t'anmaaydyu:

—Miits mjuna'andut ko koots ma naty miits mma'adu, ja 'yaxpajkradyu Jesús oj tu tjuuttu ja ñini'xu Jesús. ¹⁴ Es pun ja Pilatu ñija'abu tyadu, udsuty muut nnygyajxadut kudiibu ti mjatut.

¹⁵ Ta ja soldaadu t'axajudu ja meeñ es du'un oj tmadyakwa'xtu éxtamu naty tu ya'anumadu. Es du'un tmadya'aktu ja israelítuty extu tyambaat.

Di'ibu Jesús tyuknipejkyu ja 'yaxpajkradyu

¹⁶ Ja nimajk tu'ukru xrajkradyu oj ñajxta Galileeu ma ja kopk éxtamu naty ja Jesús tu 'yanu'umxudu. ¹⁷ Es ko t'ijxtu ja Jesús, ta t'awdajttu, oy naaguty 'yamajtsk jyotmajtskudu.

¹⁸ Net ja Jesús tmawingooñ ja 'yaxpajkradyu es t'anmaaydyu:

—Ujts tu xmyo'oy ja Dios tugekyu kutujkun, du'un jam tsajpótm es du'un ya naxwiiñ.

¹⁹ Paaty najx ya'axraktu ja'ayuty ma tugekyu naxwíñudu esuts uj nja'ay'áttut. Yajnubáttu xyuugyujxmu Dios Teety, es uj, ja 'yU'unk, es ja Espíritu Santa, ²⁰ es tukni'ixudu es tkuydyúnut tugekyu di'ibuts uj miits tu nduk'ana'amdu, es mnijáwudup ko du'uñumts uj n'ity mut miidsuty extu ko jya'tut ja tiempu ma naxwíñudu tyugoya'añ.

Oybyu Ayuk Di'ibu Markus Jyaay

Fwank Yajnbajtpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

¹ Du'un tsyondaky ja oybyu ayuk mut yu'aguyjxm Jesukristu, ja Diosu 'yU'unk, ² éxtum kuxja'ay 'yity ma ja Isaiiu ñeky, Diosu kyugajxpu. Du'unu Dios t'anmaay ja 'yU'unk: Ngejxuyuts jawyiin ja n'ayuk kajxwa'xpuats es mya'awátsxudut yu mnu'u mdu'u.

³ Es 'yakjunañ ja Diosu kyugajxpu:

“Ma muj itan, jam yajmadówat mak kyajxy:

Nayjyujp'ixudu mut ko taa du'un myiñ ja Nindsun'ajtum.”

⁴ Es ja Fwank yajnbajty ma ja muj it es t'anuumudu ja ja'ayuty es jyodumbittut, tmastu'uttat ja pyeky es ñubátut. Du'un ttúndut ja'aguyjxm esu Dios mya'xudut ja pyojpu.

⁵ Es majatyu Judeeu ñaxwíñudu es ma Jerusalén kajpn tniimiindu ja Fwank es tmudoo'ittu. Es ko tmayatstu ja pyojpu, net ja Fwank yajnbátudu ma ja Jordán mujnuu.

⁶ Ja Fwangu wyit kyojyuty mudu kameyu jumk es twuun'áty ja po'o, es yu'u ijty jye'xypy ja mu'u esu tsimba'ak, ⁷ es tkajxwa'xy ma ja ja'ayuty es t'anuumudu:

—Oknum myina'añ tu'ugu di'ibu ni'igu tmadaty ja mak'ajtan kadiinam uj. Kyajts uj xyñitaku, ni je'eyu yu kyu'uk nga'agájudut éxtumxyuats uj n'ityuats tyuumbun. ⁸ Uj nyajnbajttuats miits mut ja nuu, per ja'a myajnbátudup mut ja Espiritu Santu.

Jesús ñubety

⁹ Ko waanu 'yity, ta ja Jesús tso'oñ ma ja Nazaret kajpn di'ibu ijtp Galileeu. Ta tniimiñ ja Fwank ma ja Jordán mujnuu, es net dyajnbajty ja Jesús. ¹⁰ Es ko naty pyudsemy nujotm, net ja Jesús t'ijxy ko ja tsajp 'yawatsy es ja Espiritu Santu jyunajky ma yu'u éxtum tu'ugu paku'unk. ¹¹ Es yajmadóy tu'ugu kajxy tsajpótum jyuuna'añ:

—Mijtsu du'un n'U'unk'ajtypy di'ibuts njantsytsyejpy, es óyats njotkujk'áty mut mij.

Mujku'ugópk tjatúñ wi'ixu Jesús pyekytyúnat

¹² Net ja Espiritu Santu yajnujxu ja Jesús ma tu'ugu muj it. ¹³ Jap 'yijty justyikxyxyuu ma yu ujts juyujk, es ja mujku'ugópk Satanás tja'ijxy esu Jesús pyekytyúnat. Es ñimiinudu Diosu 'yánklusaty es myuduunudu.

Jesús tkajxwa'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹⁴ Es ko Fwank yajtsiimy, net ja Jesús ñejxy Galileeu ñaaxóty es jap tkajxwa'xy ja oybyu ayuk. ¹⁵ Net ja Jesús t'anuumudu ja ja'ayuty:

—Tu jya'ty ja tiempu es wingoombu du'un ja Diosu kyutujkun. Yajtugátstu ja mjot mwinma'añ es mubaktu ja oybyu ayuk.

Jesús twoy nimajtaxku ajkxmajtsputy

¹⁶ Mejyñbyu'aay naty ja Jesús jyudity jam Galileeu ko t'ijxy ja Simonk es ja myuga'ax Andrés. Yu'u naty tyuunk'ajttup ja ajkxmajtsk, es tkujubípu naty ja 'yajkxmajtsn nujoty. ¹⁷ Es 'yanmaayudu ja Jesús:

—Pamiinguts, es ujts miits n'axpujkráttup es nmo'oydyut jatu'ugu tuunk. Tyamyu xyajtsonda'aktut es xy'uxta'aydyut mayu ja'ay esuts nandu'un yu'ujaty n'axpujkráttut.

¹⁸ Netyu tnikaktu ja 'yajkxmajtsn es oj tranajxtu ja Jesús.

¹⁹ Es ko ja Jesús waanu 'yaknas'yo'oyu, net t'ijxy ja Santya'aghu esu Fwank, Zebedeeu myaanguty, di'ibu naty ma tu'ugu barku ya'o'oyudup ja 'yajkxmajtsn. ²⁰ Ta ja Jesús dyáxudu, es ja'ajuty tnikaktu ja tyeety ma ja barku mut ja tyuumbaty. Ta oj ñujxtu mut ja Jesús.

Jesús dyajpudsémy ja ka'oybyu ma tu'ugu ja'ay

21 Ta jyajttu ma ja Kafarnaúm kajpn. Ma ja saabudu xuu Jesús tyujku ma ja tsajptujk es tyujku ya'axpukpu. 22 Du'ñu ja ja'ayuty wuyumadyaadyu mudu di'ibu kyajxury, mat ko du'unu naty ya'axpeky éxtum tu'uk di'ibu myudajtypy ja kutujkun es kyaj éxtum ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpukpu. 23 Ma ja tsajptujk japu naty tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu. Ta yaxkeky:

24 —¿Ti mdunaampy mat uj, Jesús nazarenu? ¿Tii mmiimp xyajkutugoya'añdsu? Uj n'axkajpyuts mij ko mwa'atsja'ayuty di'ibu Dios wyandak tkaxa'añ.

25 Net ja Jesús t'oooy ja ka'oybyu, es t'anmaay mudu kyutujkun:

—¡Amoñu es mastu'udu tyadu ja'ay!

26 Es ja ka'oybyu twijtsxijty ja ja'ay, es ja ja'ay jyantsyyaxy amujaa, ta tyukpudsuumu ja ka'oybyu. 27 Nidugekyu du'ñu wuyumadyaadyu ja ja'ayuty, es ñayyajttudu akuy'ujaty:

—¿Tii dunu tyadu? ¡Tyadu ja'ay myudajtypy ja kutujkun es t'ana'amut extu yu ka'oybyu, es mamdoojup!

28 Es pojnu yajmadyaagudijty ma ja Galileeu naxwiñudu éxtum ja Jesús ttuñ ja maj'ajtun es ya'axpeky.

Jesús dya'aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

29 Ko pyudsuumdu ma ja tsajptujk, net ja Jesús mudu Santya'agu esu Fwank oj ñujxtu ma ja tyujku Simonk esu Andrés. 30 Esu Simongu myu't toxytyujk ja'a naty mabajngujxy ko'knaary mudu jumba'am. Ta t'anmaaydu ja Jesús ko pyékyuty. 31 Ta ja Jesús tmawingooñ, es tmajtsu ja ky'u es dyajpude'ky. Ta netyu ñajxnu ja jumba'am, es ja toxytyujk yajkaay ya'úku.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

32 Ko oj tsiy'tnu ja xuu, ta oj dyajmíndu ma Jesús nidugekyu ja puma'ayuty es di'ibu myudajttup ja ka'oybyuty, 33 es tugekyu ja kugajpnuty myiindu tujk agu'am ma naty ja Jesús. 34 Jesús ya'agudak may ja di'ibu myudajttup kanak nax ja pa'am es yajpudsuum ja ka'oybyuty. Es ja'a ko ja ka'oybyuty ñija'adup pónu dun ja'a, paaty ja Jesús dyajkutijky es kyaj kyajxtat.

Jesús ja Diosu 'yayuk tkajxwa'xy Galileeu

35 Móñum, maanumu naty wyingoodsuty, ja Jesús pyude'ky es oj ñejxy adukutuuy kajxtákr. 36 Simonk esu jyamyuduty oj 'yuxta'ayudu. 37 Ko trattu, ta t'anmaaydu:

—Ni'amuku ja'ayuty m'uxta'ayudu.

38 Es 'yadsoojudu ja Jesús:

—Jo'om wiink tsoo nawingón es ngajxwa'xaduts ja ayuk jam, mat ko mudu tyadudsu du'un tu nmiñ.

39 Es du'unu Jesús jyudijty ma tugekyu Galileeu ñax es tkajxwa'xy ja nitsokun majatyu tsajptujk es dyajpudsémy ja ka'oybyuty.

Jesús dya'aguda'aky ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am

40 Ma tu'ugu xuu myiñ ma ja Jesús tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Ta ñaygyoxtaaydyáku wyinduuy es t'anmaay:

—Uj nnija'abuts ko mij mbaaduts xya'aguda'aky pan mdsejpy.

41 Es ja Jesús pya'ayooj es tku'unitooñ es t'anmaay:

—Ndsejpyuts es m'aguda'agut.

42 Ko du'un t'anmaaydyaay, netyu ñiwatsu ja pya'am es 'yagudaky. 43 Ta ja Jesús t'anmaay es ñujxat, es tjantsyuyknipejky es t'anmaay du'un:

44 —Ix jaygyuku. Katu xytyukmumadya'aky ni pón. Nujx winguwa'agu ja teety, es yak ja mwindsu'kun éxtumu Moisés dyajnigutujku, es du'un nidugekyu ja'ayuty tñijáwudut ko tu m'aguda'aky.

⁴⁵ Per ja ja'ay oj ñejxy es tmadyakwa'xy tugekyu oytyim maaty di'ibu naty tu jyatyaty. Paaty ja Jesús kyaj mbaat 'yoktukun ijxnide'xy majaty kajrn, jaayu 'yakjedity ma kyajrn ja'ay tsyunudu. Es oytyim maaty ja ja'ayaty tsoondu es tninixtu ja Jesús.

2

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

¹ Oknam jymbijty ja Jesús ma ja Kafarnaúm kajrn. Es ko yajnija'ajm ko tapu naty tu tukja'ty, ² ta pojru ja ja'ayaty ñaymyukudu, es ni je'eyu kyanakyñibat ma ja tuk aa. Es yu'u tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk. ³ Net tmamiindu ma ja Jesús tu'ugu ja'ay di'ibu naty xux, nimajtaxk tku'aydu. ⁴ Es kom kyaj mbaat jya'ty extu Jesús wyindum, mut ko jyantsymyayja'ayaty, ta dyajjugáktu waanu ja tukni'x. Es ma dya'awatstu, jap tkutnyñajxtu ja puma'ay mut tu'ugu mabajnu'unk. ⁵ Ko ja Jesús t'ijxy éxtum ja myubjuknuty, ta t'anmaay ja puma'ay:

—Yu mbojru yajma'xp.

⁶ Es naaguty ja di'ibuty tsajptagóty ya'uxrukuptu di'ibu naty jap uñaaydu, ja'a winmaaydu: ⁷ “¿Ti ko tyadu ja'ay du'un kyajxy? Myudageebyu du'un ja Dios, mut ko ni pán mbaat tkame'xy ja pojru, yu'uyu du'un Dios.”

⁸ Ñija'abu naty ja Jesús di'ibu wyinmaaydu. Ta t'anmaaydu:

—¿Ti ko xymudattu axuugu winma'añaty? ⁹ Kyaj ñimajaaty njuna'anum: “Yu mbojru yajma'xp”, mut ko kyaj ya'ixy pan tya'ajtan. ¿Tii kyaj dyu'unuty? Es mjuna'andup miidsuty ko ni pán tka'anummut yu tyadu xux: “Pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es najx”, ¹⁰ mut ko mbaat ya'ixy ko kyaj tmudaty ni ti muk'ajtan. ¿Tii kyaj dyu'unuty? Pes oy. Min n'oktuk'ixtu ko uj, ja Naxwíñudu Ja'aydu Kyudunaabyu, situy nmudajtypyuts ja muk'ajtan ya naxwiiñ es nma'xudats ja pojru.

Net t'anmaay ja xux:

¹¹ —Mij n'anmaary, pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es najx ma mdujk.

¹² Net ja puma'ay pyude'ky, es dyajmijky ja myabajn, es tso'oñ jam ijxnide'xy. Es madu tyadu du'ñu wuyumdyaydu es t'awdajttu ja Dios, es jyunandu:

—Ni na'anumu du'un nga'ijxum éxtumu tyadu.

Jesús twoy ja Matew

¹³ Oknam ja Jesús oj ñejxy jatagok ma ja mejyñbya'a, es mayu ja'ayaty myawingoonudu, es dya'uxrukutu.

¹⁴ Najxru naty ja Jesús tu'aay ko t'ijxy ja Leví, Alfeeu myaank, 'yu'uñu ma yajkugabéty. Ta t'anmaay:

—Pamiinguts es n'uxrukuptu'átut.

Net ja Leví wya'tse'ky. Ta tpadso'oñ.

¹⁵ Mugaabyu naty ja Jesús ma Leví tyuk, es mayu yajkugabajtputy esu wiingátyru di'ibu 'yandjtu pojru ja'ayaty, nan jam 'yu'uñudu nandu'un ti'igy ma meesu ma Jesús es ja 'yuxrukupty, mut ko mayu naty ja ja'ayaty di'ibu panuxdu. ¹⁶ Es ja fariseuty di'ibuty tsajptagóty ya'uxrukuptu, ko t'ixtu ja Jesús kyay madu tadu ja'ayaty, ta t'anmaaydu ja uxrukupty:

—¿Wi'ixu du'un ko yu mwindsán kyay 'yiiky madu yajkugabajtputy es madu pojru ja'ayaty?

¹⁷ Ko Jesús tmadooyu tyadu, ta t'anmaaydu:

—Yu oy mukru ja'ay kyaj ttseky ja kudsooy, yu'u du'un di'ibu rukudup. Kyajts tu nmiñ esuts nwowa'añ ja di'ibu jiky'ajttu tya'ajtan mut es jyodambíttu, yu'u du'un je'eyu pojru ja'ayaty.

Jesús dyajtawdu ti ko kya'ayaty

18 Tugok ko naty ja Fwank Yajwabajtru 'yuxpukpury es nandu'unu fariseedyu 'yuxpukpury 'yayu'attu, ta myiindu naagudyu ja'ayuty ma Jesús, es dyajtuudu:

—¿Ti ko kyaj 'yayu'attu miju m'uxpukpury éxtam 'yayu'attu yu fariseeuty esu Fwangu 'yuxpukpury?

19 Jesús 'yadsooyudu:

—¿Tii mbaat 'yayu'aty di'ibu tu yajwówdu ma ja ja'ay pyeky, ma 'yak'ity mudu pukpu yedyuk? Pün jam ja pukpu yedyuk, kyaj mbaat 'yayu'aty. 20 Per minap ja tiempu ma ja pukpu yedyuk yajtukpuwijtstu'udat, taanam sitay 'yayu'áttat.

21 'Ni pán tka'axuyu tuk wit mat tuk pedazu jemywyit, mat ko ja abajtsunu jembyu nuumúkup es kyudsap ja tuk wit. Ta wuy'ummat ni'igu muj ja kyutsy'át. 22 Es ni yu jembyu vinu kyaya'adamu ma yu tukpu nuu'abutsunbyo'o, mat ko ja jembyu vinu mugudsap ma ja nuu'abutsunbyo'o, es du'un tyugóyut ja vinu es ja nuu'abutsunbyo'o. Paaty yajpajta'aky yu vinu jembyu ma yu jembyu nuu'abutsunbyo'o.

Jesús 'yuxpukpury tkutujtu ja triigu saabudu xuu

23 Tugok ma ja saabudu xuu najxtubu naty ja Jesús mudu 'yuxpukpury triigu kamoty, ta ja 'yuxpukpury tkutujtu ja triigu ko jap ñaxtu. 24 Net ja fariseeuty t'anmaadyu ja Jesús:

—Ok adsow, ¿ti ko yu m'uxpukpury ttundu di'ibu kyaj ñigutikyuty yajtúnat saabudu xuu?

25 Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Tii ni na'anam miits xykya'uxpaktu di'ibu tyuun ja Davit ko tugok mat ja jyamyuduty oj tyugoy'ajtxudu es oj yu'oogudu? 26 Tyuku ja Davit ma ja Diosu tyuk ma naty ja Abyatar 'yity teedywyindsungórk. Ta ja Davit tkaay ja kuni'xyru tsajkaaky, di'ibu naty je'eyu nigutiky tkádyut ja teedyuty, es tmooy nandu'un ja jyamyuduty.

27 'Ja saabudu xuu yajpajtáky es ja ja'ayuty ttuk'oy'áttat, es kyaj ja ja'ayuty tyuk'oy'áttat ja saabudu xuu. 28 Paaty jaygyúkuu ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nmudajtypyuts nandu'un ja kutujkan ma yu saabudu xuu.

3

Yedyuk di'ibu myudajtypy ja kyua tuk adu'um tu'uts

1 Jesús tyuk ja tugok ma ja tsajptuk, es japu naty tu'ugu ja'ay di'ibu tu'udsu naty ja kyua tuk adu'um. 2 Es naagudyu fariseeuty t'ix ttundu ja Jesús pün 'yok'ya'agudakypy ja puma'ay ma ja saabudu xuu, es du'un tmudáttat wi'ix t'okni'unudat. 3 Net ja Jesús t'anmaay ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja kyua tu'uts:

—Pudu'uk. Tanu yaa kujk'aay.

4 Net ja Jesús dyajtuuy ja fariseeuty:

—¿Ti mbaat ndu'unam ma ja saabudu xuu, ja oybyu o axukpu? ¿Nyajtsókum o nya'o'kamu?

Es ja'ajuty kyaj 'yadsoodu. 5 Net ja Jesús twin'ijxtu ja'ajuty mudu aku, es jyotmay'e'ky ko kyaj tra'ayowdu ja kupuma'ay. Ta t'anmaay ja ja'ay:

—Yajtáw ja ngu'u.

Ja ja'ay dyajtuuy ja kyua, es ta 'yakudaky.

6 Net pyudsunudu ja fariseeuty es tkajxmúktu mat ja Erodusu jya'ayuty wi'ix 'yoogut ja Jesús.

Jesús ya'uxpeky mejyñbyu'aay

7 Es ja Jesús oj ñejxy mat ja 'yuxpukpury mejyñbyu'aay, es ryanjxudu mayu Galileeu ja'ayuty. 8 Es nandu'un mayja'ay tniimindu ja Jesús mat ko tmadowdu ja muj'ajtanuty di'ibu tyiimpy. Ja di'ibu tso'ondup Jerusalén es wiink tsoo ma Judeeu, ma Idumeeu ñax, Jordán mujnu ninaxy, ma Tiru ñax esu Sidón ñax. 9 Jesús ttuknipejky ja 'yuxpukpury es ya'awjxudat tu'ugu barku awiink ma mbaat tyuku kadiibu ja ja'ayuty 'yadijmúkdut.

¹⁰ Mæt ko mayu naty ja ja'ayuty tu dya'aguda'aky, jyantsy'adijmujktap es tmawingoonda es tpaada'andu oyjye'eyu ja wyitu Jesús, es mat yu'uyu 'yaguda'aktat. ¹¹ Es ko di'ibu naty myudajttap ja ka'óbyuty t'ijxtu ja Jesús, ta ñaygyoxtnaaydyáku Jesús wyindum es jyuna'andu muk:

—¿Mijtsu du'un ja Diosu 'yU'unk!

¹² Es ja Jesús muk t'ane'emy ja ka'óbyuty kudiibu jyuna'andut pánu dan yu'u ja Jesús.

Jesús twin'ixy nimajmajtsk ja 'yapóstulaty

¹³ Oknum ja Jesús pyatujku ma tu'ugu kopk, es jam dyaxu di'ibu yu'u tsoyjk. Es ñimiinadu. ¹⁴ Es ttuknipejky nimajmajtsk yu'ujuty es 'yapóstulu'áttuty, es 'yíttat mat yu'u es tkaxa'añ ayuk kajxwa'xpu, ¹⁵ es tmooy ja kutujkun es dya'aguda'agut ja puma'ayuty es dyajpudsámut ja ka'óbyuty. ¹⁶ Tyaadu du'un ja nimajmajtskpu: Simonk di'ibu yajpújták ja xyuu Peedru, ¹⁷ Santya'agu es ja myuga'ax Fwank, Zebedeu myaanguty, di'ibu xyumooy Boanerjes (di'ibu 'yandijpy ko muk kyajxtu, éxtumu anaa), ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomee, Matewu, Tomás, Santya'agu, ja Alfeeu myaank, Tadeeu, Simonk ja kananeu ja'ay, ¹⁹ esu Juudas Iskaryotu di'ibu ok kyuyajk ja Jesús.

Jesús yajnegajxy ko dyajtún ja mujku'ugópk kyutujkun

²⁰ Oknum jyumbijty ma ja tyujk mat ja 'yaxpujkruty, es jatugok ñaymyujkudu ja ja'ayuty, es ni tka'okmadajnu ja tiempu es kyádyut. ²¹ Ko ja Jesusu myagu'uguty tnija'adu, ta tnimiindu es dyajnejxánu, es ñayjyanánu:

—Tuu da yu'u lyoku.

²² Nandu'un ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktap tso'ondu Jerusalén, es ñayjyuna'anudu: —Tyaadu ja'ay myudajtypy ja mujku'ugópk Belzebuu, paaty dyajpudsémy ja ka'óbyuty.

²³ Net ja Jesús dyaxu ja ja'ayuty, es t'anmaaydyu:

—Mindu es ndukmamadya'aktat tu'ugu ijxrajtun. ¡Ni wi'ix tsoo mbaat ja mujku'ugópk Satanás tkayajpudsémy ja myuga'oybyu! ²⁴ Pes pan tu'ugu kutujkun naywya'xap es tsiptundu tuk peky mat ja wiinkruty, tadu kutujkun kyaj mbaat jyeky. ²⁵ Nandu'un pan tsiptuundap ak tukka'axuty, kyaj mbaat ñaktyuunmúktu. ²⁶ Es du'un nandu'un, panu mujku'ugópk nayñibudu'kap madu myuga'óbyuty, kyaj mbaat ja mujku'ugópk kyutujkun jyeky.

²⁷ 'Ni pán mbaat kyatuku amujaa ma tu'ugu kumujjaabu ja'ayu tyujk es tjuudut di'ibu jap pan kyaj jawyiin t'awuunmíky. Per pan tu'awuunmíky, net mbaat tjuuty. ²⁸ N'anmaaydyupts miidsuty ja t'ay'ajtun. Yu Dios mbaat tme'xy nidugékyadyu ja'ayadyu pyojpu es ma tmu'udugoy tmugajxtugóy ja Dios; ²⁹ per di'ibu myu'udugeepy myugajxtugeepy ja Espiritu Santu, kyaj mbaat ni na'a yajme'xy, myu'ijttáwabu du'un ja pyojpu winu xuu winu tiempu.

³⁰ Du'unu Jesús jyunañ mat ko japu naty naaguty di'ibu junaamp ko Jesús tuñ ja muj'ajtun madu ka'oybyu myuk'ajtun, kyaj jyunandu ko Jesús du'un tuñ madu myuk'ajtunu Espiritu Santu.

Jesús tyaaq esu myuga'axuty

³¹ Net jyajttu ja tyaaq es ja myuga'axuty. Ta wyu'umdu japyu taja'p. ³² Di'ibu naty uñaaydyap Jesús myawingón, ja'a 'yanmaaydyu ja Jesús:

—Yu mdaaq esu mmuga'axuty tyap taja'p, es yu'u mmugajxánu.

³³ Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Pándsú du'un nmuga'ax'ajtypy es pándsú du'un ndaaq'ajtypy?

³⁴ Net twin'ijxy di'ibu naty wingón win'uñaaydu, es jyunañ:

—Tyaadudsu du'un éxtum ja ndaaguts es éxtum ja nmuga'axadyats. ³⁵ Mæt ko oytyim pánty di'ibu tyiimpy di'ibu tsyejpy ja Dios, yu'udsu du'un éxtum ja nmuga'axats yedyujk toxytyujkaty es éxtumdsu ndaagan.

4

Triiguwajpu éxtam ijxrajtun

¹ Jatugok tyujku ya'uxrajkrp Jesús mejyñbyu'aay, es ñaymyujku mayu ja'ay ma naty yu'u. Paaty tyujku ma tu'ugu barku di'ibu naty jap mejyñ agu'p, es jap ñaxwe'tsy, es ja ja'ayuty 'yittu pu'ujótm. ² Net dya'uxpejky kanak peky mudu 'yijxrajtun. Es ma ya'uxpeky, du'an jyanáñ:

³ —Mudowdu tyaadu: Tu'ugu ja'ay oj ñejxy triiguwajpu. ⁴ Ko naty jam wyujy, tuk peky ja tumt kya'ay tu'aay, es myiindu ja joon juyujkuty, ta triidu. ⁵ Jatuk peky kya'ay tsaade'ekykyujxm ma kyaj nugooyu nax. Ta ja tumt myujxy pojun mut ko ja nax kyaj kyukuty. ⁶ Es ko 'yaandáky ja xuu, ta tsyaay ja xu'án. Es kom kyaj tumdaty ja 'yaats kuk, ta tyutsy. ⁷ Es jatuk peky kya'ay ma apyñ myuxy. Ta ja apyñ yooñ es ja'a yajji'xtaay, es du'an ja tumt kyaj wyindu. ⁸ Es jatuk peky kya'ay ma ja oyñax, ta yooñ pyejty ja tumt es wyindu; naaguty dyajky i'px majk ja triigu tu'ugátyru ja tumt, naaguty tug'px es naaguty mago'px. ⁹ Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúku.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxrajtun

¹⁰ Oknum ko Jesús oj wye'emy naydu'uk, naaguty di'ibu naty tu mudowdu ñimiindu mut ja nimajmajskrp 'uxrajkruty, es yajtuudu ko ti dun 'yandijpy ma tadu ijxrajtun. ¹¹ Ta 'yanmaayudu:

—Miidsuty, Diosu du'an mduknija'adup wi'ix yu'u yajkutíky, di'ibu kyaj yajnijáwu ijty; es di'ibuts kyaj xyryanejxy, nduk'uxpejkyru mudu ijxrajtun, ¹² mut ko oy tjamdoodu di'ibuts nmadyakury es tja'ijxtu di'ibuts ndiimpy, kyaj tjaygyúku, es kyaj jyodumbítut, es ja Dios pyojpuma'xudut.

Jesús tkajtxe'xy ja triiguwajpu éxtam ijxrajtun

¹³ '¿Tii kyaj xyjajgyúku miidsu tadu ijxrajtun? ¿Es wi'ix mbaat xyjajgyúku ja wiinkrudu ijxrajtun? ¹⁴ Ja di'ibu wyijpy ja tumt, du'an éxtam ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu. ¹⁵ Naagudyu ja'ay du'an éxtam ma ja tumt kya'ay ma tu'u. Myudoodup ja Diosu 'yayuk, per ko tumdoda'aydyu, ta myiñ ja majku'ugórk es ryujkxuty ja ayuk di'ibu tu tyuku jyodoty wyinma'añoty. ¹⁶ Es naagudyu ja'ay du'an éxtam ma ja tumt kya'ay tsaade'ekykyujxm ma kyaj nugooyu nax. Myudoodup ja Diosu 'yayuk es 'yaxájudup xonda'aky'aá xonda'akyjyót, ¹⁷ es mut ko kyaj tumdattu 'yaats kuk, paaty kyaj jyaktu. Es ko 'yayo'ombaattu mut ja'aguyxmu Diosu 'yayuk, ta kyaj tnakymubaktu. ¹⁸ Es ja wiinkruty du'an éxtam ma ja tumt yajwujy ma apyñ myuxy. Myudoodup ja Diosu 'yayuk, ¹⁹ es yu'uy wyinma'añ'ajttup di'ibu ya ijtp naxwiñ, ja mukja'ay'át, ja'a win'u'an winxájudup es t'adseky otyim tiity. Tugekyu tyaadu yajtugeepy ja Diosu 'yayuk ma yu'ujuty, es kyaj myuj myay. ²⁰ Es ta naaguty di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk es 'yaxájudup, es yajmuj yajmáuyup éxtam ma ja tumt oyñaxóty, es naaguty yajk i'px majk, naaguty tug'px, es naaguty mago'px.

Lampru éxtam ijxrajtun

²¹ Nandu'an 'yanmaayudu:

—Ko rán dyajtoye'eky ja lyampru es dyajnejxy tyugoty, ¿tii netyu tkujiitsy mudu kajoon o trujta'aky mabajnbatku'pu? Kyaj, ¿kudii? Nik ni'igu yajrujta'aky kujxm es tyukjájut ja tujk yajxon. ²² Es ni tii di'ibu ijtp ayu'udsyu es oknum kyawu'umut ijxnide'xy, es kyaj jyaadyu ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajnijáwut. ²³ Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúku.

²⁴ Nandu'an ya'anmaaydyu:

—Mbúktubu kwentu miits mut di'ibu mmudoodup. Ja kijxn di'ibu miits myajtuundup, nandu'an Dios miits mgijxambita'anudu, es extu waanu ni'igu miits di'ibu myudoodup.

²⁵ Es di'ibm myudajtypy, yajmo'oyur waanu ni'igu; es di'ibm tagoy'ajtxur, yajpajkuk extu nu'anun je'eyu tmudaty.

²⁶ Nandu'an jynañ:

—Ja Diosu kyutujkun du'an éxtam ja tuumt di'ibm ñipy tu'ugu ja'ay. ²⁷ Myanaxy, es óknun pyude'eky, es du'an ñaxy xunñ koots bom bom, es ja tuumt myuxy es yoñ, es y'u kyaj tnijawu wi'ix. ²⁸ Ja'a ko k'am myuxy ja tuumt naaxóty, jawyiin wyimbudsemy ja tyeky, óknun pyujy, taanun trajta'aky ja tyump. ²⁹ Es ko ja tyump tsya'amy, ta dyajpud'uktu, mut ko ta traaty ja tiempu ma myúkat ja pajta'aky.

Mortás tuumt éxtamu ijxrajtun

³⁰ Nandu'an jynañ ja Jesús:

—¿Wi'ix kyuxe'eky ja Diosu kyutujkun, o ti ijxrajtun mut ndukma'ijxkijxum? ³¹ Du'an éxtam mortás tuumt di'ibm yajwajp es yajnaxnizeepy. Yu'u dun waanu ni'igu mutsk ma ja tuumt ya naxwiñ, ³² es ko yajni'ipy, yoomp muj kadiinun ja wiinkru aay ujts, mudu 'yaay xye'entsy mujjátyaty, ko extu yu joon juyujk mbaat 'yaniktse'eky ma dya'anika.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxrajtun

³³ Du'an ja Jesús ttuk'uxrajtku ja Diosu 'yayuk, es trajta'aky may ja ijxrajtun éxtamu tyaadaty, extu mbaat tjaygyúkadu. ³⁴ Ni ti tkatukmadyaky ko ja ijxrajtun tkayajtúñ. Per ko wyu'umdu ak y'u yu mudu 'yuxrajkruty, tyukjagyujkadur tugekyu.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtmijtku ja mejyñ

³⁵ Nan ja xun ko oj tsyu'ujun, ta t'anmaaydu ja 'yuxrajkruty:

—N'okninajxun ja mejyñ.

³⁶ Net tnikaktu ja ja'ayaty es ñajxtu mut ja barku ma naty ja Jesús 'yu'uñ. Es 'yakranajxudu wiinkrudu barku. ³⁷ Ta myiñ tu'ugu muk poj. Es ko ja nu ñikapy tajkap barkoty, net ja barku 'yutsannu mudu nu. ³⁸ Tam naty Jesús mya'ay ux'am ma tu'ugu kukoy kyaxmada'aky. Ta dyujxtu es t'anmaaydu:

—¡Windsán! Tyap ngi'inun, ¿es mij kyaj ti xyjawn?

³⁹ Net ja Jesús pyude'eky es t'ooy ja poj, es t'anmaay ja mejyñ:

—¡Amoñu! ¡Tamijtku!

Ta ja poj myo'ty, es tugekyu oj wyu'umadya'ay amoñu es tamijtku. ⁴⁰ Net ja Jesús t'anmaaydu ja 'yuxrajkruty:

—¿Ti ko nugo m'oktsu'kanudu? ¿Ti ko xykyamudattu mabajkun?

⁴¹ Ta ja 'yuxrajkruty jyantsytsu'kadu, es ñayjyanánadu:

—¿Púnun dun tyaadu, ko extu yu poj es mejyñ mamadoojur?

5

Gadaru ja'ay di'ibm myudajtypy ja ka'oybyu

¹ Ta tninajxtu ja mejyñ, es jajtun ma yu ñaxwiñadu Gadaru. ² Ko ja Jesús pyudseemy ma ja barku, net ñimiinu tu'ugu ja'ay di'ibm myudajtypy ja ka'oybyu es tsyooñ ma ja kampyoon. ³ Tyadu ja'ay jam tsyunaay kampyoonóty es ni pún kyamamada'agyaty, ni mudu kadenu. ⁴ Kanak ok jyayajkawnuñ mudu kadenu, es tyuknujkadyaary, ⁵ es jyadity xunñ koots majatyun tun kopk, es ya'axy jyeky kampyoonóty es ñayajtsayútyaty mudu tsaa. ⁶ Es ko t'ijxy ja Jesús jagam, puye'egy oñ ñejxy, es ñaygyoxtonaaydyáku Jesús wyindum, ⁷ es t'anmaay jantsy muk:

—Jesús, Dios Tsajpótudu 'yU'unk, ¿wi'ixats mij xytyuna'añ? ¡Nmunu'xtákyru mudu Diosu xyuagyujxm kadiits xytsyaatsyúñ!

⁸ Du'an jynañ mut ko Jesús ta naty t'anunnu:

—Ka'oybyu, tukrudsumu tadu ja'ay.

⁹ Ta ja Jesús yajtun:

—¿Ti mxu'ajtypy?

Ta ja'a 'yadsooy:

—Ja'ats nxu'aty Lejyonk, mut ko nimáyuts uudsuty.

¹⁰ Es ja ka'óbyuty myunu'xtáktu ja Jesús es kudiibu kyáxudut wiink tsoo. ¹¹ Jamu naty mayu udsam jyuxtu nawingón ma tadu kopk. ¹² Ta ja ka'óbyuty tmunu'xtáktu ja Jesús es t'anuumadu:

—Tunu may'ajtun, kajxtuguts ma yu tadu udsam esuts uudsuty ndáku mut ma yu'u.

¹³ Net ja Jesús dyajkutijky. Ta ja ka'óbyuty pyudseemy ma ja yedyujk es tyujku ma ja udsámuty. Jamu naty éxtam majtsk milu udsámuty. Net ja udsámuty ñujxtu jantsy puye'egyu nax jujp'am es kyupuyu'knajxtu mejyñoty, es jap jyi'xtaaydyu.

¹⁴ Net ja di'ibu ja udsam kywentu'ajttap puye'egyu oj ñujxtu, es oj ttukmumadya'aktu ja nax kajpn es nu'aay tu'aaybyuty. Ta myiñ ja ja'ay es t'ixandu ti dunu naty tu jyaty tu kyubetyuty. ¹⁵ Ko jyajttu ma naty jam ja Jesús, ta t'ijxtu ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja ka'óbyuty. Tamu naty 'yu'uñu wixu es yuunk naxypy. Ta tsum'kadu, ¹⁶ es di'ibu naty tu t'ixtu, ja'a tyukmumadyaktu éxtamu naty tu jyaty tu kyubety mut ja ja'ay di'ibu myudajjt ja ka'óbyuty es éxtamu naty tu jyaty mut ja udsámuty. ¹⁷ Net tmunu'xtáktu ja Jesús es pyudsám mut jam es ñujxut wiinktuuy.

¹⁸ Ko ja Jesús tyujku ma ja barku, ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja ka'óbyuty myunu'xták ja Jesús esxyur ñejxy mut yu'u. ¹⁹ Es ja Jesús kyaj dyajkutijky, ni'igu t'anmaay:

—Nujx ma mdujk mudu mjiiky mmagu'uk, es tukmumadya'ak tugekyu di'ibu ja Nindsun'ajtam tu ttuñ mut mij, es wi'ix tu tmudaty ja pa'ayo'on mut mij.

²⁰ Ja ja'ay oj ñejxy, es tmadyakwa'xy ma yu Dekápolus kajpnuty tugekyu di'ibu naty Jesús tu ttuñ mut yu'u. Es du'uñu wyu'umadyaaydyu ja di'ibátu myudoodu.

Jayru ñuu es ja toxytyujk di'ibu Jesusu wyit tyoon

²¹ Ko ja Jesús jyumbijty ma ja barku mut ja 'yuxpukpudy, ta tninajxtu ja mejyñ. Es ko jyajty jamdsoo, ta ñimiinudu mayjya'ay. ²² Net ñimiinu nidu'uk di'ibu xyu'ajtypy Jayru, di'ibu windsun'ajtp ma ja tsajtpujk. Ko jyajty ma ja Jesús, ta ñaygyoxtnaaydyáku tyeky'ujxm, ²³ es tjantsymyunu'xtáky, es t'anuumu:

—Yu nnuuxuts tim'oogánur. Tunu may'ajtun, min esu mgu'u xytyuknikónut es 'yaguda'agut es jyiky'átut.

²⁴ Net ja Jesús oj ñejxy mut yu'u, es may ja ja'ay oj pyanujxudu es 'yadijmúkadu. ²⁵ Es ma yu tadu mayjya'ay, japu naty tu'ugu toxytyujk di'ibu majmajtsk jumajtu naty ja taxyu pa'am tmudajnu. ²⁶ Tu naty jyantsy'ayoonu es tu ñajxnu naty kudsooy kanaak, es tu naty dyajtuundaayña tugekyu ja myeeñ di'ibu naty myudajtypy, es ni wi'ix tsoo tu kya'aguda'aky, ni'igu myujtákn.

²⁷ Ko tyadu toxytyujk tmudooy ko jaa ja Jesús, ta tmawingooñ uxku'p tsoo ma ja mayjya'ay, es ñaydyukpatu ja Jesusu wyit, ²⁸ mut ko ñayjyuna'añuty: “Mut yu'uyu kots nnydyukpraadudu yu wyit, aguda'agupts.” ²⁹ Es netyu ja wyindaxyu 'yadijky, es tja'aju ja ñini'x ko tu 'yaguda'aky.

³⁰ Es net ja Jesús tja'aju ko tu naty pán dya'aguda'aky mut ja myuk'ajtun. Net ñayjyu'ijxu ma ja ja'ayuty, es dyajtuuy:

—¿Púnuts ja nwit tu ñaydyukpraadyuty?

³¹ Net ja 'yuxpukpudy 'yanmaayudu:

—M'ijxypy ko ja mayjya'ay m'adijmúkadu, es xyajtáy: “¿Pán tu ñaydyukpraadyuty ja nwítuts?”

³² Es ja Jesús ñas'ijxu xidsoo yadsoo es t'ixa'añ pánu naty tu ñaydyukpraadyuty ja wyit. ³³ Ta ja toxytyujk tsuyuy mut ja tsu'ugu, ja'a ko ñija'ap éxtamu naty tu jyaty. Ta ñaygyoxtnaaydyáku Jesús wyindum, es t'anmaaydyay tugekyu ja tuj'ajtun. ³⁴ Jesús 'yanmaayyu:

—Tu m'aguda'aky mut ko tu xymubeky. Nujx yajxón. Tu m'aguda'aky.

³⁵ Tánnumu naty ja Jesús 'yakkajxy ko ñimiinudu ja ja'ayuty di'ibu tso'omp ma ja Jayru tyujk. Ta t'anmaaydyu ja Jayru:

—Yu mnux tu 'yo'knu. Katu xyñaky'adsipy ja Windsún.

³⁶ Es ja Jesús ni tkamujpjtáky éxtumu naty jyuna'andu. Ta t'anmaay ja Jayru:

—Katu m jotmay'eeky. Mubujkats je'eyu.

³⁷ Es tkutijky es kyaj pán pyanujxudat, ja'ayu ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, ja myuga'axu Santya'agu. ³⁸ Ko jyajty ma ja tyujku Jayru, net t'ijxy ko ni'igu ja ja'ayuty ñaymyuk ñayda'adsudu es jyantsyju'uy jyantsyya'axtu. ³⁹ Ta ja Jesús tyujku jap tugoty es t'anmaaydyu:

—¿Ti ko nugo m'okna'amnudu es mju'uydyu? Yu kixyu'unk kyaj tu 'yeeky, maabu du'an.

⁴⁰ Per je'eyu tyukxikudu. Net ja Jesús dyajpudsuumdu nidagekyu. Ta tmunejxy ja u'unktak u'unkteety es mudu 'yuxpukpudy. Ta tyujku ma ja o'kpu'unk 'yity. ⁴¹ Ta tmajtsu ja kyuh es t'anmaay:

—Talita, kumi (di'ibu ayuk wimbadsuum: “Kixyu'unk, mij n'anmaary, pudu'ak.”)

⁴² Netyu ja kixyu'unk pyude'ky es yo'oydsyo'oñ. Majmajtsku naty jyumajt. Es ja ja'ayuty du'ñu wu'umadyaaydyu. ⁴³ Es ja Jesús oj tyuknipáku es kadiibu pán ttukmadya'aktat, es tyuknipuktá es dyajkáyut ja kixyu'unk.

6

Jesús jap Nazaret

¹ Es ja Jesús tso'oñ jap es oj ñejxy ma ja kyajpn, es pyanujxudu ja 'yuxpukpudy.

² Ko jyajty ja saabudu xuu, ta tyujku ya'uxpukpuma ma ja tsajptujk, es may ja ja'ayuty di'ibu mudoo'ijtudu du'ñu wu'umadyaaydyu es ñayjyunánudu:

—¿Ma tu t'axpekyu tyadu ja'ay tugekyu tyaadu? ¿Tii dunu tyadu wijy'ajtan di'ibu tu yajmo'oy esu tyadu muj'ajtan di'ibu tyiimpy? ³ Ja'a tyaadu ja tsajtsru, ja Mariu myaank esu myuga'axu Santya'agu, Josee, Juudas esu Simonk, esu myuga'ax toxytyujkuty nan yaa 'yity ma udsajtam.

Du'an jyuna'andu es kyaj ttundu kwentu. ⁴ Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—Nidagekyu wyindsu'kudup tu'ugu Diosu kyugajxru. Jap kyawindsu'ugudu ma ja myugugajpn esu myugu'uk myuga'axuty.

⁵ Es kyaj mbaat ttuun ja muj'ajtan jap, je'eyu naagaty oj t'akku'anitón es dya''agudaky.

⁶ Es ja Jesús du'ñu wu'umu mut ko kyaj myabúku.

Jesús tkexy ja 'yuxpukpudujk Diosu 'yayuk kajxwa'xru

Oknum ja Jesús oj ya'axpeky majatyu kajpnu wingombu. ⁷ Ta dyaxu ja nimajmajtskru 'yuxpukpudy, es tkejxy nimajtskáty, es tmooy ja kutujkun es dyajpudsúmdat ja ka'óbyuty.

⁸ Es ttuknipuktá kadiibu dyajnajxtat tyu'amgyujxmudu, yu'uy tyajk, es kyaj dyajnajxtat ja pyijñ, ni yu kyaayñajxuk, ni yu myeeñ, ⁹ yu'uy tyukwa'agudup ja kyuh'ak es je'eyu wit di'ibu ñikujxm myudajttup.

¹⁰ Nandu'an 'yanmaayudu:

—Ko mja'tat ma tu'ugu tujk, jaryu m'ittat extu ko mdsoundat jatugok. ¹¹ Es pan jaa ma kyaj m'axájudu es ni mgamadowa'anudu, pudsúmdu jap es yajjunák ja naxjok mdekykyujxy éxtumu ijxwu'umun ko du'an pojru mut 'yittu.

¹² Net oj ñajxtu ja'ajty es tkajxwa'xtu ko yu ja'ayuty dyajtagátstat ja jyot wyinma'añaty.

¹³ Es nandu'an dyajpudsuumdu mayu ka'óbyuty es ttukku'tstu ja aseytu oliivu nimayu puma'ayuty, es dya''agudaktu.

Fwank Yajnbajtr 'yeeky

¹⁴ Ja rey Eroodus tmadooyu tyaadu, mut ko nidagekyu ja ja'ayuty tmadyakwa'xtu oymyadsooty di'ibátyu ja Jesús tyiimpy. Es nija'adyu ja'ayuty jyunandu:

—Ja Fwank Yajñubajtrə tə jyikyryekey mə tə 'yeeky, paaty tmədaty təyadə mək'ajtən es ttúnət ja məj'ajtən.

¹⁵ Wiinkrəty jyənə'andə:

—Yə'u də'un ja Diosə kyugajxprə Eliiəs.

Es ja wiinkrəty jyənandə:

—Yə'u də'un tu'ugə Diosə kyugajxprə, éxtəm di'ibə jékyəp ja Diosə kyugajxprəty.

¹⁶ Ko ja Eroodəs tmədooyə tyəadə, ta jyənəñ:

—Tyəadə də'un ja Fwank di'ibəts əj nni'ana'amə es yajñiboodət ja kyəbajk. Tə jyikyryekey.

¹⁷ Də'un ja Eroodəs jyənəñ mət ko tə naty dyajtsíməyətə ja Fwank, es tə naty dyajkəwəñəty mədə kadənə jap puɣndəgóty ja 'agyəjxmə wyinmə'añ ja Erodiiəs, di'ibə naty ñədo'oxy'ajtypy ja Felipə, Eroodəsə myəga'ax, es ja Eroodəsə naty tə twijtskúké éxtəmə tyoxytyəjkən. ¹⁸ Es ja Fwank 'yanmaabyəmə naty yə Eroodəs:

—Yə Dios kyaj dyajkutíky es xytyoxytyəjk'átət ja mməga'axə ñədo'oxy.

¹⁹ Es ja Erodiiəs tyuk'ak'ajtypyə naty ja Fwank, es jyaya'oogaampy, per kyaj mbaət, ²⁰ mət ko yə Eroodəs ttsə'kə ja Fwank, ja'a ko ñija'əbə naty ko yə Fwank jyiky'aty təy'ajtən məət es wyə'ətsja'əyətə, es kyaj tna'ijxy es yajtúnət əxəək. Es oy ja 'yaa 'yayuk tjamədooyə xonda'aky'əə xonda'akyjyót, kyaj tñijawə ti tyúnəp.

²¹ Es ja Erodiiəs pyat wi'ix tsoo mbaət 'yeeky ja Fwank mə ja Eroodəsə naty tməjtún mə ja xyə jyəməjət dya'abety, mə Eroodəs dyajñaxkədəky tu'ugə kə'əy ukən es kyáydyət ja syoldaadə wyindsənəty, ja windsəndəjkəty esə Galileeə ja'əyədyə myəj yajkutujkrəty.

²² Ja Erodiiəsə ñəx tyəjkə mə naty tə ñəxkədə'aky ja kə'əy ukən es 'yejtsy, es ja Eroodəs es ja di'ibə naty məət kyəədyə tyukjotkədəktə éxtəmə naty 'yetsy. ²³ Es ja Eroodəs twəndəky ja kiixy:

—Amdoogəts di'ibə mdsejpy es nmo'oyət, es təy'ajtən n'anəməmə ko nmo'oyəp oytyim tiity di'ibəts xy'amdoop, oytyim kujkwa'xyətə di'ibəts əj nmədjətypy.

²⁴ Net ja kiixy pyədsəemy, es t'anməəy ja tyəək:

—¿Tits n'amdówəp?

Ta ja tyəək 'yadsoojə:

—Amdow ja Fwank Yajñubajtrə kyəbajk.

²⁵ Ta ja kiixy tyəjkə pojən mə naty ja Eroodəs, es t'anməəy:

—Ndsejpyəts es tyəmyə xymyo'oyədəts palanganoty ja Fwank Yajñubajtrə kyəbajk.

²⁶ Net ja Eroodəs jyantsyjoytəmaybyejky. Per kom tə naty t'anəməmə jyəbyə'xy wyindúməty, kyaj ttseky yajtukxi'igət ja 'yayuk. ²⁷ Netyə ttuk'ane'emy tu'ugə syoldaadə es dyajmínət ja Fwəngə kyəbajk. Ja soldadə əj ñəjxy mə ja Fwank 'yity tsimə puɣndəgóty es əj tñibo'tə ja kyəbajk ²⁸ es dyajmiiñ mə tu'ugə palanganə. Ta tmooy ja kiixy es ja kiixy tmooy ja tyəək.

²⁹ Ko tñija'ədə ja Fwəngə 'yəxpəjkrəty, ta dyajpədə'ktə ja ñini'x es əj dyajñaxtəkədə.

Jesús dyajkáy niməgoxk mil naxy ja ja'əy

³⁰ Oknəm 'yajajtmujktə ja apóstaləty mə ja Jesús, es ttukməmədyəktə təgekyə di'ibə naty tə ttundə es di'ibə naty ja ja'əy tə dyajtuk'əxpəkətə. ³¹ Es mət ko niməyə naty ja ja'əyətə ñəwyinax ñəwyindəkədə mə Jesús, ni tka'okmədəjñədə ja tiempə es kyáydyət, paaty ja Jesús t'anməəydyə:

—Mində. Jo'om n'okpo'xəm mə tu'ugə abak it.

³² Net ak yə'əjətə əj ñəjxtə barkoty adəkətuuy. ³³ Per məy ja ja'əyətə t'əxkəjptə ja Jesús es t'ijxtso'əñ. Paaty tso'ondə pojən məjətyə kəjpn, es tekye'epə jyajttə jawyiin mə naty ja barkə jyətə'añ. ³⁴ Ko ja Jesús pyədsəemy barkoty, ta t'ijxy məy ja ja'əyətə es tpa'əyooy, mət ko də'unə naty éxtəmə borreegə di'ibə kyaj tmədaty ja kywəntə'ajtrə.

Ta tyujku ya'axprijkra, es ttuk'axprijktu kanak peky. ³⁵ Ko oj tsyu'ujunu, ta ñimiinudu ja 'yuxprijkruty es 'yanmaayudu:

—Tu tsyu'ujunu, es ni pán kyatsunu ma tyadu lugaar. ³⁶ Anunudu ja ja'ayuty es ñijxnudut rantsyotm o ma yu wingombu kajpn es tjúdyut ja kya'ay 'yukan, mut ko kyaj tmudattu ti kyádyup.

³⁷ Per ja Jesús 'yadsoojudu:

—Mo'oydu miidsaty kya'ay 'yukan.

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—¿Mdsejpy esuts udsaty najx njuydu majtsk mugo'px xuu nidún yu tsajkaaky esuts ndukkádyut?

³⁸ Jesús 'yadsoojudu:

—¿Naagü tsajkaaky jap xymudattu? Najx ixtu.

Ko tnija'adu, ta t'anmaaydu:

—Mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkxu'unk.

³⁹ Net ja Jesús ttuk'ane'emy ja 'yuxprijkruty es dyajnaxwaatstat ja ja'ayuty tuk pekyaty ma ja mnyoty. ⁴⁰ Ta ñaxwa'tstu tuk pekyaty mugo'pxáty es justyikxymyajkáty. ⁴¹ Net ja Jesús tkone'ky ja mugoxkra tsajkaaky es ja majtskra ajkxu'unk, es pyat'ijxy tsajpót m es tja'aygyudáky ja Dios. Ta ttujkwa'xy ja tsajkaaky es tmooydu ja 'yuxprijkruty es dyajwa'xtut ma ja ja'ayuty. Nandu'un dyajwa'xy ja majtskra ajkxu'unk ma ja mayjya'ay. ⁴² Nidugeky kyaaydyaaydu jotkuda'aky. ⁴³ Oknum dyajmujktu majmajtsk katsy ja tsajkaaky tyuktuku esu ajkx di'ibu nadujku. ⁴⁴ Es di'ibu ja tsajkaaky kyaaydu, ja'a nimugoxk milu yedyujkaty, es kyaj myadsyoydujku ja toxytyujkaty es ja uná'ku'ungaty.

Jesús yo'oy nuu wyingjxy

⁴⁵ Netyu ja Jesús dyajtujku ja 'yuxprijkruty barkoty es 'yawinnáxtut ma ja mejyñ es jya'ttat Betsaydu ko naty yu'u ñayjyugajxyuty mut ja ja'ayuty. ⁴⁶ Es ko naty tu dyaj'yo'oywya'xtu ja ja'ayuty, ta ja Jesús wyimbejty ma tu'ugu kopk kajxtákrü.

⁴⁷ Ko oj kyoodsunu, mejyñgyujk'ámü natyñu ja barku es ja Jesús naydyi'igyü naty tu wye'emy windu'atstuuy, ⁴⁸ es t'ijxy ko ja 'yuxprijkruty nimajaa tjantsykyaaptu ja nuu, mut ko naty pyojkuyáty. Es kajamónnum yo'oy nuu wingujxy ja Jesús es tninejxy ja 'yuxprijkruty. Najxaambu naty ja Jesús ma ja 'yuxprijkruty ⁴⁹ ko 'yijxudu yo'oy nuu wingujxy. Ta ñayjyanánudu ko ijxma'ttubu daa. Ta yaxkaktu, ⁵⁰ mut ko tsyu'kudu. Es myugajxudu ja Jesús, es 'yanmaayudu:

—Jotmaktá'aktu! Ujtsu du'un. Katu mdsu'ugudu.

⁵¹ Net ja Jesús tyujku barkoty ma naty ja'ajuty. Ta myo'ty ja poj. Ta ja'ajuty du'uñu wyu'amudyaaydu, ⁵² ja'a du'un mut ko kyajpu naty tu tjaaygúkudu ti dan 'yandijpy ma Jesús dyajmáyu ja tsajkaaky es ja ajkxu'unk, mut ko juun wyinma'añty.

Jesús dya'agüda'aky ja puma'ayuty jap Jenesaret

⁵³ 'Yawinnajxtu ma ja mejyñ. Ta jyajttu Jenesaret, es jam tkuwu'undu mejyñbyu'aay ja barku. ⁵⁴ Ko ttukjanajktaaydu ja barku, net ja ja'ayuty t'axkajptu ja Jesús ⁵⁵ es puye'együ oj ñajxtu ja ja'ayuty majatyu kajpn, es tkuumyüindu mabajngujxy ja puma'ayuty ma naty Jesús. ⁵⁶ Es oymyaaty ma ja Jesús jya'ty majatyu kajpnba'ajuty es kajpnótyuty o rantsyótyuty, tpaajta'aktu ja puma'ayuty tu'aay es tmunu'xta'aktu ja Jesús es oyjye'eyu tpaattat ja wyit pa'a. Es nidugeky di'ibu pátudup agudáktup.

7

Di'ibu ja'ay yajpekykya'adup

¹ Ta ñaymyujkudu ma Jesús ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axprijktup di'ibu tso'ondü Jerusalén. ² Tyaadu yu'u 'yijxtu ko nija'adyu Jesusu 'yuxprijkruty kyaydu es kyaj wya'adsadyu kyü'u, ja'a njuna'anam kyaj kyubujtu éxtum jaayam fariseeuty

ttundu. ³ Mut ko yu fariseeuty esu israelítaty nidugekyu pyanujxtap ja kyostúmbradyu 'yaptujkuty ko mā kyaya'andü koonum wa'ats wa'ats kyubujtu. ⁴ Es ko tu 'yotstu maayóty, kyaj kyaydyu pün kyaj kyubujtu wa'ats wa'ats. Es ta mayu kostúmbraty di'ibu yu'ujuty 'yakpaduundur, éxtam ko tpujtu vyašu di'ibu tyuk'úkudup, ja pyujxndu'ts esu wiingátyryu 'yabujk 'yadu'unun. ⁵ Ja'aguyjxm ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axprijktap dyajtuudu ja Jesús:

—¿Ti ko tkapadundu yu m'axprijkraty di'ibu jaayum ja n'aptujkudyats ttundu? Yu'ujuty je'eyu kyaydyu mudu ky'u ni kyawa'adsaty.

⁶ Netu Jesús 'yadsoojudu:

—Miidsaty di'ibu nay'andíjudup es jyiky'attu tay'ajtun muut, yajxon ja Diosu kyugajxru Isaiiu mnimadyaku miidsaty ko du'un tkaxjaay:

Tyadu ja'ay xywyindsu'kupts wingu'ay agu'ay,
per ja jyot wyinma'añ jagam 'yity mā ujun.

⁷ Ni ti tkatsooty ko ñay'andíjudu es xyja''awdáttats.

Yu'u tuk'axprijktap

di'ibu 'yana'amun'ajtypy je'eyu ja'ayuty.

⁸ Paadyu Isaiiu t'anuumu du'ambu ja'ayuty éxtam miidsaty. Mmastúttap miidsaty ja Diosu 'yana'amun es xypyadúndut éxtam ja ja'ay jaayum ttundu.

⁹ 'Yak'anmaayudu ja Jesús:

—Miits m'aktimpaduundur di'ibu m'aptujk tyuundur, es du'un xy'uxtijtu ja Diosu 'yana'amun. ¹⁰ Moisés myooy ja ja'ayuty ja Diosu 'yana'amun mā jyuna'añ: “Mwindsu'ugup ja mdaak mdeety”, es “Ja di'ibu kyajxpejkyu yu tyeety o yu tyaak, oogup yu'u.” ¹¹ Per miits mjnándup ko tu'ugu ja'ay mbaat t'anuumu tyaak tyeety: “Kyaj mbaat nbuduku, mut ko tugekyu di'ibuts nmudajtypy esxyup miits nbudúkudu, tuudsu Dios ndukmuyoxy.” ¹² Es pün du'un jyuna'añ, kyaj ñakysyékuty ja tyaak tyeety tpudúkat. ¹³ Es mudu tyaadu myajtugooydyup ja Diosu 'yayuku myadakun mut yu'uguyjxmu tadu mgostúmbraty. Mayu du'ambu mgostúmbraty di'ibu m'akpaduundur.

¹⁴ Jatugoku Jesús dyáxudu ja ja'ayuty, es t'anmaaydyu:

—Mudowdu nidugekyuty, es jaygyúkudu. ¹⁵ Yu di'ibu ja'ayuty jyuxtap, kyaj yu'u yajpekykya'adu, yu'u du'un di'ibu pudsuump jyodoty wyinma'añóty. ¹⁶ Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúkudu.

¹⁷ Ko ja Jesús tmastuty ja ja'ayuty, ta tujku tugoty es ja 'yaxprijkraty yajtuujudu ti dan 'yandijpyu tyadu 'yijxrajtun. ¹⁸ Ta ja'a 'yadsooju:

—¿Nan kyaj miits xyjaygyúkudu? Ko di'ibu tujkup aajóty, kyaj yu'u di'ibu yajpekykya'ap, ¹⁹ mut ko di'ibu tujkup aajóty, jodoty yu'u ñejxy, es óknun pyudsemy.

Es mudu tyaadu Jesús tyuknija'adu ko tugekyu je'xy peky, wa'adsu'u. ²⁰ Es nandu'un 'yanmaayudu:

—Ko di'ibu pudsuump jyodoty wyinma'añóty, yu'u sitay yajpekykya'adup ja ja'ayuty, ²¹ mut ko mā ja ja'ay jyodoty wyinma'añóty myiñ yu axuk winma'añ, yu ma'induunk, yu yajja'ay'o'k, ko ja'ay dyajtugódyu yu prij úkunu wyindsu'kun, ²² yu ma'tsk, yu adsojk, yu andak, yu axuk jiky'ajtun, yu naywyinnaxja'ak, yu pi'tskajx, yu mujpátak, yu kujjuun'át. ²³ Tugekyu tyadu axuk'ajtun, yu'u miimp jodoty winma'añóty, es yu'u du'un yajpekykya'apy ja ja'ayuty.

Toxytyujk kyaj 'yisraelítaty tmubeky ja Jesús

²⁴ Ta Jesús jap tso'oñ es ñejxy jamdsow mā Tiru kajpn es Sidón kajpn. Es tujku mā tu'ugu tujk, es kyaj tjatsejky es pün tnijáwut. Per kyaj oj mbaat 'yity ayu'udsyu. ²⁵ Tu'ugu toxytyujk di'ibu natu ñuux myudajtypy ja ka'oybyu, ko tmudooy ko tu naty jya'ty ja Jesús, ta tnimiñ es ñaygoxtunaaydyáku tyeky'ujxy. ²⁶ Tadu toxytyujk kyaj 'yisraelítaty

es sirufenisya ja'ay. Yu'u 'yamdooya ja Jesús es ttúnat ja may'ajtun es dyajpadsúmat ja ka'oybyu ma ja ñux. ²⁷ Esu Jesús 'yanmaay:

—Jayup yajkádyu u'unk uná'k, mat ko kyaj 'yóyaty es ndukwingo'ondútum ja tsyajkaagyaty es nmo'oyum ja úkaty.

²⁸ Es ja toxytyujk 'yadsooy:

—Tuy'ajtun'u, Windsún, per extu yu uk kyaadyup meesu patku'p di'ibu ja uná'ku'ungaty yajka'adup ja tsyajkaakywyáy.

²⁹ Net ja Jesús 'yadsooya:

—Mat ko oy tu m'adsoy, nuix jotkujk ma mdujk. Tu ja ka'oybyu pyudsemy ma ja mnuxun.

³⁰ Ko ja toxytyujk jyajty ma ja tyujk, ta tpaty ja ñux mabajngujxy es tu naty tyukpadsémyaty ja ka'oybyu.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu yedyujk di'ibu nat es awu'umup

³¹ Netu Jesús tso'oñ jap Tiru ñaxóty, es ñajxy Sidón kajpnóty es majaty ja Dekápolus kajpnaty. Ta jyajty ma ja Galileeu Myejuñ. ³² Jap tyuknimiinudu tu'ugu yedyujk nat es awu'umup, es yajpajktsooy ja Jesús esu kyua' tuuknikónat tadu yedyujk. ³³ Ta Jesús oj dyajnejxy ja ja'ay wiink tsoo ma kyaj pún. Net ja kyawa'xypy t'adija ja ja'ay tyatskoty es mada tsyujy ttoon ja ja'ay ya'an. ³⁴ Net ja Jesús pyat'ijxy tsajpótm, es myukxejy es t'anmaay:

—¡Awa'ats!

³⁵ Netyu ja ja'ay tyatsk 'yawatsy es ja ya'an 'yagudaky. Ta oj yajxon kyajxpeky. ³⁶ Esu Jesús tyuknipujku kudiibu pún t'awánat. Es éxtum jyantsyayajtuknipejky, waanu ni'igu oj tmadyakwa'xy. ³⁷ Es du'ñu wu'umadyaadyu ja ja'ayaty, es jyuna'andu:

—Tugekyu oy ttuñ, extu yajmadoobejkyu ja nátaty es yajkajxpejkyu ja uum.

8

Jesús dyajkáy nimajtax mil naxy ja ja'ayaty

¹ Ma tadu tiempu mayu natyu ja'ayaty tu ñaymyúkuu es kyajpu naty tmadattu kya'ay 'yukun. Net ja Jesús dyaxu ja 'yuxpajkraty es t'anmaaydyu:

²—Nmudajtypyats ja pa'ayo'on mada tyadu ja'ayaty, mat ko tu tyugukxabajnu ma 'yittu yaa mat uj es kyaj tmadattu ni tii ti jyu'xtup. ³ Es pun ngejxypyats ma ja tyujkaty ayuu, yuugadáwdu'u tu'aay, mat ko naagaty jagam tu tsooindu.

⁴ Net ja 'yuxpajkraty 'yadsoojudu:

—¿Es wi'ix mbaat yajmo'oy ja kya'ay 'yukun ma tyadu itun? Yaa ni pún kyatsun.

⁵ Ta Jesús yajtuujudu:

—¿Naak xymudattu miidsaty yu tsajkaaky?

Es ja'ajaty 'yadsoodu:

—Jxtujk.

⁶ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkraty es dyajnaxwaatstat ja ja'ayaty naxkujxy. Ta tkone'ky ja jxtujkpu tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yuxpajkraty, es ja'ajaty dyajwa'xtat ma ja ja'ayaty. ⁷ Myudajttubu naty nandu'un naagadyu ajkxu'unk. Esu Jesús oj tja'aygyuda'aky ja Dios, es oj tuk'yajwa'xtu ja 'yuxpajkraty ma ja ja'ayaty. ⁸ Nidugekyu kyaay 'yuktu es 'yujts jyotkadaktu, es t'aktim'yajmujktu jxtujk katsy ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku. ⁹ Di'ibu kaadyu nimajtax milun, es kyaj yajmaydsyóy ja toxytyujkaty esu uná'ku'ungaty.

Ta Jesús ñajyugajxu mat ja'ajaty, ¹⁰ es tyujku ma ja barku mat ja 'yuxpajkraty es oj ñejxy ma ja ñaxwíndu Dalmanu.

Fariseety t'amdowdu tu'ugu muj'ajtanu tsajpótmudu

11 Ko jap jyajty, ta naagudyu fariseeuty tninujxtu ja Jesús es dyajtudu tijaty es du'un dya'anuguga'ajuya'andu. Ta t'amdoodu es tyuk'ixudut tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun pan jantsyu du'un ko Diosu naty tu kyéxyuty. 12 Netu Jesús oj myukxejy es jyunáñ:

—¿Ti kots xy'amdowdu miidsuty tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun?

13 Ta ja Jesús tmastuttu ja'ajuty, es tyujku jatugok ma ja barku es oj ñejxy wiink tsoo ma ja mejyñ.

Fariseedyu 'yuxpukpu

14 Tuduudu naty ja 'yuxpukpu tja'aydyugodyu dyajnajxut ni'igu yu tsajkaaky, es jap barkoty je'eyu naty tmudaty ti'igu tsajkaaky. 15 Ta ja Jesús tyuknipukpu:

—Ixtu, mnaygywentu'átudup mudu fariseedyu lyevaduuru esu Eroodasu jya'ajuty.

16 Ta ja 'yuxpukpu ñayjyunánudu ak yu'ujuty:

—Paadyu du'un xy'anma'ayum mut ko tu nyajmi'inum yi'inum tsajkaaky.

17 Esu Jesús ñija'abu naty éxtamu naty ñayjyuna'andudu. Ta 'yanmaayudu:

—¿Ti ko mnayjyuna'andudu ko kyaj xymudattu ja mdsajkaaky? ¿Tii kyajnum xyjaygyúudu es ni xykyarúktunumu kwentu? Muk juun xymudattu ja mwinma'añaty.

18 ¿Tii kyaj m'ixtu miidsuty mudu mwiin, es ni mgamadowdu mudu mdatsk? ¿Ti kyaj xyjamyatstu? 19 Kots nyajwa'xy ja magoxkpu tsajkaaky ma yu nimagoxk milbu ja'ayuty, ¿naak katsy xyajmujktu ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Majmajtsk.

20 Ta ja Jesús 'yak'anmaayudu:

—Es kots nyajwa'xy ja juxtukpu tsajkaaky ma ja nimajtaxk milbu ja'ayuty, ¿naak katsy xyajmujktu?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Juxtuk.

21 Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Tii kyajnum xyjaygyúudu ko kyajts yu'ujuty n'andijy ja tsajkaaky?*

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu wiints jap Betsaydu

22 Oknum jyajttu ma Betsaydu kajpn, es naaguty ja ja'ayuty dyajmiindu ma Jesús tu'ugu wiints, es tmunu'xtáktu es ttónut ja wiints. 23 Es ta twijstso'oñ ja Jesús ja wiints es oj tmunejxy kajpnba'ay. Ta ttukwingu'tse'ky waanu tsujy es tku'unikooñ. Ta dyajtuy pan 'yijxyry tii oynu'unun.

24 Ta ja wiints 'yijxpejky oga'an, es jyunáñ:

—N'ijxyryudu ja'ayuty. Du'un kyaxu'uktu éxtamu kepy, per yo'oyduup éxtamu ja'ayun.

25 Net ja Jesús tpujtáky jatugok ja ky'u ma ja ja'ayu wyiin. Ta ja ja'ay oj 'yijxpeky es tugekyu t'ijxtaayñu wa'ats. 26 Net ja Jesús tkejxy ma ja tyujk, es t'anmaay:

—Katu situy mdaku kajpnóty es ni pan xykyatukmadya'agudu tyaadu.

Peedru tnigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

27 Net ja Jesús es ja 'yuxpukpu oj ñajxtu ma mutsk kajpnaty di'ibu wingón ma Sesareeu Filipu kajpn. Es tu'ay dyajtuy ja 'yuxpukpu:

—¿Wi'ix ja ja'ayuty jyuná'andu pándsugdu dun uj?

28 Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Naaguty jyuná'andu ko mijtsu du'un Fwank Yajnabajtru, naaguty jyuná'andu ko mij m'Elisuty, es akjanándupnum naaguty ko mijtsu du'un jatu'ugu wiinkpu ja Diosu kyugajxpu.

29 Ta yajttuyudu:

* 8:21 Ix Matewu 16:12.

—Es miidsaty, ¿wi'ix mjuna'andu, pándsu dan uj?

Esu Peedru 'yanmaayy:

—Mijtsu du'un ja Kristu di'ibu ja Dios wyin'ijx.

³⁰ Esu Jesús oj tyuk'ana'amudu kudiibu pún t'awánudut.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

³¹ Es net oga'an ja Jesús t'awa'anudu ja 'yuxpajkraty ko yu'u, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, jyantsy'ayowa'añ, es 'yuxtij'a'anudu ja mujja'aydyujkuty esu teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktup, 'ya'anmaaydyu ko ja'ay ya'ooga'anudu, es ko tugukxabajtp jyikyryuka'añ.

³² Du'un tyukmumadyakudu wa'ats. Net ja Peedru dyajnejxy wiink tsoo abeky es t'oooy.

³³ Es ja Jesús wya'kumbijty, es twin'ijxy ja 'yuxpajkraty es t'oojumbijty ja Peedru, es t'anuumu:

—¡Kátuts mij xy'awa'ktíky, mujku'ugópk Satanás! Mij kyaj dyu'unudyu mwinma'añ éxtama Dios, yu'u je'eyu mij mwinma'añ'ajtypy éxtama ja'ayuty.

³⁴ Net ja Jesús dyaxu ja 'yuxpajkraty es ja ja'ayuty, es t'anmaaydyu:

—Pun jaats pán xypyana'jxa'añ éxtamsu n'uxpajkpu, tsojkap es tmastu'udut ja kyu'um winma'añ es jyiky'átut éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kun tninejxy, esuts xypyatsoonut. ³⁵ Mut ko ja ja'ay di'ibu jiky'ataamp éxtam ja kyu'um winma'añ, tyadu ja'ay nyyajtugóyudap. Per ja ja'ay di'ibu myastutypy ja kyu'um winma'añ es ñayyákyuty es xymyadúñats uj es tuñ éxtam jyuna'añ ja oybyu ayuk, tyadu ja'ay pyaadap ja nitsokun. ³⁶ ¿Ti tsyoo ja ja'ay ko tjaganarátut tugekyu yu naxwíñudu pun yajtugeepy ja 'yanmaja'an? Ni tii, ¿kadii? ³⁷ Pes pun tu dyajtugóy ja 'yanmaja'an, kyajp tii di'ibu mbaat maut dyajjumbíty jatugok.

³⁸ 'Pun pánuts xytyuktsoyduump es ttuktsoyduñ ja n'ayúkats ya naxwiiñ ma pojpu ja'ay di'ibu Dios myastúttup, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nan nduktsoydyúnupts kots nmínut jatugok mudu myaj'ajtun nDeedyats es mudu 'yánklusaty.

9

¹ Nandu'un ja Jesús 'yamaayyudu:

—Tuy'ajtan n'anuumudu ko ta naaguty di'ibu ja yam ko kyaj 'yooktat extu koonum t'ixtat ja Diosu kyutujkan jya'ty mut ja myuk'ajtan.

Jesús tyugatsy

² Kyumduujk xuu Jesús oj ñejxy ma tu'ugu kopku kujxmbu. Yu'uyu wyoo ja Peedru, Santya'agu esu Fwank. Es jam wyindúmaty tyugajtsy ja Jesús. ³ Yu wyit jyumbijty jantsy tu'xp es jantsy poop éxtama tsajp'e'pyky, éxtam ni pún ya naxwiiñ mbaat tkayajwe'emypoop. ⁴ Es yu'ujuty 'yijxtu ja Elius esu Moisés myadya'aktu mudu Jesús. ⁵ Net ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, oy ko nyaaj'ajtam. N'ok'ya'o'oyum tuguumu uxkuda'ak tujk: tu'uk mij xyja'a'átut, jatu'uk tja'a'átut ja Moisés es jatu'uk tja'a'átut ja Elius.

⁶ Du'un 'yanmaay mut ko ja 'yuxpajkraty tsu'ugudu naty, esu Peedru ni tkanijawu wi'ix jyuna'anut. ⁷ Net oj myiñ tu'ugu yoots di'ibu yajnitujkadu, es jap yoodsóty yajmudooy tu'ugu ayuk di'ibu janaamp:

—Tyaadudsu du'un ja n'U'unk di'ibuts njantsytsyejpy. Mamedowdu yu'u.

⁸ Ko ti'in ñas'ijxudu ma naty tu t'ixtu, ta kyaj tnaky'ijxtu ni pún, yu'uyu naty Jesús ma yu'ujuty.

⁹ Ko naty wyinjunaktu ma ja kopk, ta Jesús tyuknipujkadu:

—Kyaj xytyukmumadya'aktut ni pún di'ibu tu xy'ixtu, extu koonum uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, njikyryakudats madsu naty tu n'eeke.

¹⁰ Es mudu tyaadu tmadajttu ayu'udsyu ak yu'ujuty, es ñayyajtuumudu:

—¿Tii danu tyaadu di'ibu myadyakyry ko jyikyryuka'añ ma 'ye'ky?

11 Es paaty dyajtuudu ja Jesús:

—¿Ti ko jyuna'andu ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrújktar ko yu Elius myina'añ jawyiin es kyaj ja Kristu?

12 Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Tuy'ajtunu'u ko Elius myiñ jawyiin, es ko yu'u 'yuxkúkytu tugekyu. ¿Es tii, kyaj xyñijáwudu ko ma yu Diosu jyaaybyajtan tmadya'aky ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ayowa'añats muk es nnajxa'añats xxtijy? 13 Per uj n'anmaaydyur miits ko Elius tu myiñ*, es tu ja ja'ay tyúnudu wi'ix yu'u ttimtsoktu, du'un éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

14 Ko kyudaktu ma ja 'yuxrújkruty di'ibu naty tu wyu'umdu, ta t'ijxtu may ja ja'ayuty juwudity ma yu'ujuty. Jamu naty nandu'un tmattsipkajxtu ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrújktar. 15 Ko ja ja'ayuty t'ijxtu ja Jesús, net du'añ wyu'amadyaadyu. Ta tninajxtu puye'egy es oj tkajxpo'xtu. 16 Net ja Jesús dyajtuuy ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrújktar:

—¿Ti mnaydyukkajxytsyíkudur mut ja n'axrújkruty?

17 Nidu'uk jar mayjya'ayóty 'yadsoodu:

—Ya'axrújkrú, tuts uj nyajmíñ yu n'u'unk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu, es yu'u yajwu'umur uum. 18 Pes oytyim maaty myátsyuty ja ka'oybyu es yajkudáuty. Net ya'a'eebyuty, es yajnaydyutskadyuty es du'unu ñini'x yajwu'umxuty juun. Tuts nja'anuumu m'axrújkruty esxyur dyajpudsémyu tadu ka'oybyu, per kyaj tu tmamada'aktu.

19 Es ja Jesús jyunañ:

—¡Ay, ja'ayuty di'ibáty kyaj xymudattu ja mabújkun! ¿Extu nu'unudsu du'un n'aktim'ítut mut miidsuty es nmudánudut? ¿Na'adsu du'un xymubuka'andats? Yajmín ja mixy.

20 Ta tyuknimiinudu. Es ko ja ka'oybyu t'ijxy ja Jesús, net ttukpaty ja mo'odyu ja mixy. Ta kyudaay es tyiimy yejky es 'ya'eepy. 21 Net ja Jesús dyajtuuy ja u'unkteety:

—¿Nu'unu danu tyaadu kujk tmudajnu?

Ta ja u'unkteety 'yadsooy:

—Extu tyimmusk'ajty. 22 Kanak ok yu ka'oybyu yajkukudáwaty juunóty es nujoty, es du'un jyaya'ooga'añuty. Tunu may'ajtan, pun mbaat oynu'unan ti muut xytyuñ, pa'ayooduguts udsuty es pudujkaduguts.

23 Ta ja Jesús 'yadsooy:

—¡Katu mjuna'añ pun mbaat! Tugekyu yu'u mbyaaduty mut di'ibátyu Dios myubújktar.

24 Net ja u'unkteety yaxkeky:

—¡Nmubejkyruty! ¡Pudujkuguts esuts n'akmabúkat ni'igu!

25 Ko ja Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayuty ñaymyujkudu, ta t'ooy ja ka'oybyu es t'anuumu:

—Ka'oybyu, ujsuts mij n'anmaary, pudsam jar ma tadu ja'ayun es katu mnakytyaku ma yu'un.

26 Ta ja ka'oybyu dyaj'yáxy ja mixy. Ta jatugok dyajmo'ty es pyudseemy, es dyajwe'emy éxtumu o'krú. May oj jyuna'andu ko tu 'yeeky. 27 Per ja Jesús tmajtsy ma ja kyu'u, es twijtse'ky. Ta ja mixy tyunaaye'ky.

28 Net ja Jesús tyujkudu ma ja tyujk mudu 'yuxrújkruty ak yu'uyuty. Ta yajtuujudu ja 'yuxrújkruty:

—¿Tii da kots udsuty kyaj tu nmamada'aktu tadu ka'oybyu?

29 Ta 'yanmaayudu:

—Tyadu du'umbu ka'oybyu, yu'uyu muut pyudseemy je'eyu mut ko ngajxtákum.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

* 9:13 Ix Matewu 11:14.

³⁰ Ko jam tso'ondu, ta ñajxtu Galileeu. Esu Jesús kyaj ttsejky es pán tnijáwudut, ³¹ mut ko dya'axpuktu naty ja 'yaxpajkraty es ttukmamadya'aktu:

—Uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añuts ma ja ja'ayaty, es yu'uts xya'ooktup, es ko tyugukxabátut, njikyryákduts.

³² Es ja'ajuty kyaj tjagyujkudu éxtum 'yanu'umxudu, es tsyu'kudup es dyajtáwdut.

Pán waanu muj

³³ Net jyajttu ma ja Kafarnaúm kajpn. Es ko naty 'yittu tugoty, ta yajtuujudu ja Jesús:

—¿Tii du'un naty mdsipkajxtup miidsuty tu'aay?

³⁴ Es amoñu wyu'umdaaydyu, mut ko yu'u naty tu ttsipkajxtu ko pánu du'un ma yu'ujuty ni'igu myájuty. ³⁵ Netu Jesús ñaxwe'tsy ma ja nimajmajtskpu 'yaxpajkrpu, es t'anmaaydyu:

—Pun nidu'uk miits mnaybyjta'agánudup muj kujxm, wa'an ñaybyjta'agyuty yuunk naxypu, es tmudúnut nidugekyu.

³⁶ Net tsa'ane'ky tu'ugu ana'ku'unk es tyunaay kujk'aay ma ja 'yaxpajkraty, es t'anmaaydyu:

³⁷ —Di'ibu 'yaxájup tu'ugu ana'ku'unk éxtumu tyadu mududsu nxuuguyxm, xy'axájuptsu du'un uj; es di'ibuts uj xy'axájup, nan 'yaxájubu du'un di'ibuts uj xykyajx.

Di'ibu kyaj xyñi'o'o xyñiyáxum, yu'u du'un ijtp mut udsajtum

³⁸ Net ja Fwank t'anmaay ja Jesús:

—Ya'axpajkrpu, tats n'ixtu tu'ugu ja'ay dyajpudsémy ja ka'óybyaty ma yu ja'ay mudu mxuuguyxm, es kom kyaj jyudity mut udsajtum, tats nyajkubóktu.

³⁹ Es ja Jesús 'yadsoju:

—Katu xyajkubóktu, mut ko di'ibu tyiimpy ja muj'ajtan muduts nxuuguyxm, óyuts xymyadya'aky es kyaj 'yaxuuguty. ⁴⁰ Es di'ibu kyaj xymyudsip'ajtum, yu'u dun mut n'ijtam. ⁴¹ Pun pán mmo'oyudu oyjye'eyu tuk vasu wa'ats nuu mut kots uj miits nja'ay'áttu, tay'ajtan n'anamudu ko Dios myay'átup ja ja'ay.

Puroobuty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

⁴² 'Pun ja pán dyajpekykya'ay nidu'ugu tyadu du'ambu ana'ku'unk di'ibuts uj xymyubajkr, waanu oy ryudsu'umxaty kooxyup yajtuk'yo'kmawuunu tu'ugu muj paan es yajkujbijpnáxut mejyñóty. ⁴³ Pun myajpekytyuunup tu'ugu mgu'u, niboot.† Waanu oy ko mnajxut tsajpótm, éxtum mbaat njana'anam kutuk ma ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mgu'u ma ayoodákn, ⁴⁴ ma ni na'a kya'oogut ja tnu'k es ni kya'oogut ja juun. ⁴⁵ Es pun myajpekytyuunup tu'ugu mdeky, niboot. Waanu oy ko mnajxut tsajpótm, éxtum mbaat njana'anam, tekytyuk ma ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mdeky ma ayoodákn, ⁴⁶ ma ni na'a kya'oogut ja tnu'k es ni kya'oogut ja juun. ⁴⁷ Es pun myajpekytyuunup tu'ugu mwiin, juut. Waanu oy ko mnajxut tsajpótm, éxtum mbaat njana'anam, mut tuk adu'um je'eyu mwiin ma ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mwiin ma ayoodákn, ⁴⁸ ma ni na'a kya'oogut ja tnu'k es ni kya'oogut ja juun.

⁴⁹ 'Es nidugekyu ja'ayaty 'yayówdut, oyu tadu ayo'on njaja'ambu éxtumu juun xyt-sya'ayam. Extumu juun dyajtu'utsy ja tsu'utsy kudiibu mya'adut, tadu ayo'on mbaat xytyukmawingo'onam ja Dios. ⁵⁰ Oy yu kaan. Per pun tugooyñup ja ty'a'ams'ajtan, kyaj wi'ix 'yóyut es jatugok ty'a'amut. Ittu éxtum ja oy kaan es jiky'attu amumdu'uk jot nixim niyam.

† 9:43 Xytyuk'ijxumu Jesús ko di'ibu xyajpekytyu'unam, yu'u jot winma'añ, es kyaj yu'udyu ku'u, teky es ni yu'u wiin. Ix Markas 7:18-23.

10

Kasaadu ja'ayuty ñaymyastu'ududu

¹ Net ja Jesús tsyo'oñ Kafarnaúm es oj ñejxy ma ja Judeeñ ñax es 'yawinnajxy ma ja Jordán majnñu jadroo ma xuu pyadsemy. Jap ja ja'ayuty ñaymyujkudu jatugok ma naty yu'u, es dya'axpejky éxtum naty yu'u ya'axpeky jaayum. ² Net naagadyu fariseeuty tniimiindu Jesús es du'un dya'anaguga'ajyua'andu. Ta dyajtuudu:

—¿Tii mbaat yu yedyujk tmastu'uty ja ñudo'oxy?

³ Ta ja Jesús 'yadsoojy:

—¿Wi'ix t'ane'emy ja Moisés?

⁴ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ja Moisés tu dyajnegutúku es mbaat ja yedyujk tmastu'uty ja ñudo'oxy pun jawyiin tmo'oy tu'ugu neky ma jyuna'añ ko kyaj t'oknado'ox'ajnu.

⁵ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Ja Moisés tkaxjaayudu tadu ana'amun ja'aguyxm ko kujuun miidsuty. ⁶ Per ma tsyondaky ko Dios dyajkojy tugekyu, yu Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Dios yajkoj ja ja'ayuty yedyujk es toxytyujk.” ⁷ “Paaty ja yedyujk 'yabekyu ma ja tyaak tyeety es du'un ñaybyuwa'agudu mudu ñudo'oxy, ⁸ es nimajtsk jyiky'attu éxtum tu'ugun je'eyu.” ⁹ Paaty di'ibu ja Dios tu dyajnaymyúku, ni pún tkayajwa'xat.

¹⁰ Ko naty jap tugótyuty, ja 'yaxpajkpty yajtuujudu jatugok yu tyaadu. ¹¹ Esu Jesús 'yanmaayudu:

—Di'ibu myastutypy ja ñudo'oxy es pyeky mudu wiink to'oxy, yajtugeepy ja pujk úkunu wyindsu'knu. ¹² Es pun ja toxytyujk myastutypy ja ñ'ay es pyeky mudu wiink yedyujk, nan yajtugeepy ja pujk úkunu wyindsu'knu.

Jesús tkuni'xy ja unaku'unguty

¹³ Naagadyu ja'ayuty dyajmíndu 'yuna'ku'unguty esu Jesús tyónadut, es ja 'yaxpajkpty t'oodu ja ja'ayuty. ¹⁴ Ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yajku mat yu'ujuty es t'anmaaydyu:

—Mastu'uttu, wa'andsu unaku'unguty xyñimínduts, es katu xyajjumbíty, mat ko ja Diosu kyutujkan yu'u jya'a'ajtyuty di'ibu du'un éxtum yu'ujuty. ¹⁵ Tuj'ajtan n'anuumudu ko di'ibu kyaj t'axaju ja Diosu kyutujkan éxtum tu'ugu unaku'unk, kyaj tyákut ma Diosu kyutujkan.

¹⁶ Net tsa'ane'ky ja unaku'unguty. Ta tkaxkooñ ja kyuu ma ja kyubajkpty es tkuni'xy.

Makja'ay tmamadya'aky ja Jesús

¹⁷ Ko ja Jesús 'yaktu'uyo'oy, net myiñ tu'ugu yedyujk puye'egy, es ñaygyoxtnaaydyáku Jesús wyindum es yajtuujy:

—Oy ya'axpajkpu, ¿ti tsojkap ndúnaduts esuts nyajtukkumáyut ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu?

¹⁸ Netu Jesús 'yanmaayy:

—¿Ti kots mij xytyijy kots uj n'óyuty? Ja'a ko yu'uyu du'unu Dios oy. ¹⁹ Oy xyñija'aju ja Diosu 'yana'amun: “Katu myajja'ay'eeky; katu xyajtugóy ja pujk úkunu wyindsu'knu; katu mmeetsy; katu mudu andakunguyxm pún xyñiwaambéty; katu ti xyñipeky; mwindsu'ugup ja mdaak mdeety.”

²⁰ Ja yedyujk 'yadsooy:

—Ya'axpajkpu, tugekyu tyaadu tats nguydyuunda'ay extu tu ndimmutsk'átyats.

²¹ Netu Jesús twin'ijxy mudu tsojkan, es t'anmaayy:

—Jatu'uk mdugoy'ajtxaty. Nujx took tugekyu di'ibu mmudajty mjaygyeepy es yajwa'x ma ayoobu ja'ayuty, es net xypyamínduts es du'un xymudátut ja oy'ajtan jam tsajpótm.

²² Es ko tmadooy yu tyaadu, ta ja yedyujk jyotmaydyuktujku. Ta oj ñejxy jotmaymyuat, mat ko nugoó naty jyantsymyukja'ayuty. ²³ Ta ja Jesús t'ijxambijty, es t'anmaaydyu ja 'yaxpajkpty:

—¿Tsiip nimajaa esu mukja'aydyujkaty tyúkadut ma Diosu kyutujkun!

²⁴ Ja 'yuxpukpúty dñ'uññ wyu'amudyaaydyu mudu tyaađu. Esu Jesús 'yak'anmaayumbijtudu:

—¿Tsiip nimajaa esu mukja'aydyujkaty tyúkadut ma Diosu kyutujkun! ²⁵ Ni'igu tsiyíputy es tu'ugu mukja'ay tyúkat tsajpótm es kadiinam ko tu'ugu kameyu ñáxut xu'uñ jutoty.

²⁶ Ko t'akmudoodu tyaađu ja xupukpúty, waanu ni'igu wyu'amudyaaydyu dñ'uññ es ñayjunánudu:

—Pes, ¿púnu du'un mbaat ñitse'eky?

²⁷ Esu Jesús wyin'ijxudu es 'yanmaayudu:

—Mudu ja'ayuty kyaj mbaat, per mudu Dios, ak mbaat tugekyu.

²⁸ Netu Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Es udsaty sitay tats tugekyu nmastutta'aydyu es mij nbanujxtu.

²⁹ Jesús 'yadsooju:

—Tuy'ajtun n'anumudu ko otyim pánuty di'ibu tu tmastu'uty ja tuyjk, o myuga'axuty, o tyaaak, o tyeety, o 'yu'unguty, o ñax kámuty mut kots xypyanejxy uj es ttuñ éxtum jyuna'añ ja oybyu ayuk, ³⁰ tadu ja'ay Dios mo'oyudup tyam ma tyadu naxwíñudu mago'px dñ'unun ni'igu tuyjk, tyaaak, myuga'axuty, 'yu'unguty es ñax kámuty, oy 'yayoy dñ'un; es nandu'un tsajpótm Dios myo'oyudut ja jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu. ³¹ Per may di'ibu tyam ya naxwíñ ijtp muj, jam tsajpótm Dios pyujta'agudut mutsk; es may di'ibu tyam ya naxwíñ ijtp mutsk, jam tsajpótm Dios pyujta'agudut muj.

Jesús tnigajxy myuduguk ok ja 'yo'kun

³² Jamu naty wyimbattu ma ja tyu'uj Jerusalén, esu Jesús jawyiinu naty ñejxy ma ja 'yuxpukpúty. Es ja nimajmajtskuty dñ'uññ wyu'amudyaaydyu es tsiy'kudu ja ja'ayuty di'ibu panujxudup. Net ja Jesús twoonejxy wiink tsoo ja nimajmajtskpu 'yuxpukpúty. Ta oj ttukmumadya'aktu di'ibu naty jatán kabatánup, ³³ es 'yanmaayudu:

—Ixtu, nbatujkum Jerusalén ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajku'yaka'añuts ma yu teedywyindsánuty es ma ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukpúty, es xytyuknikajxpata'anduts ja o'kun es xykyuyaka'anduts ma ja romanu ja'ayuty. ³⁴ Yu'uts xyñixi'iga'an xytyukxi'iga'anduts, xywyopa'anduts, xyñidsujaya'anduts es xya'ooktupts, es ko tyugukxubátut madsu naty tu n'eeky, njikyryúkaduts.

Santya'agu esu Fwank t'amdowdu tu'ugu may'ajtun

³⁵ Net ja Santya'agu es ja Fwank, Zebedeu myaanguty, tmawingoonda ja Jesús es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpukpúty, ndsojktupts es xytyúnut ja may'ajtun di'ibu n'amdoodup.

³⁶ Net ja Jesús yajtuujudu:

—¿Ti dun mdsojktup esuts ndúnut?

³⁷ Ta t'anmaaydyu:

—Moodyuguts esuts n'u'uñudut tu'uk ma m'aga'añgyu'u es jatu'uk ma m'anajñgyu'u ko m'ana'ama'añ muj'ajtun muut.

³⁸ Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Miits kyaj xyñijáwudu ti dun m'amdoodup. ¿Tii mmudánudup miidsaty, éxtum mbaat njuna'anum xy'uuktu ma ja káluz mats uj n'uuga'añ? ¿Tii mmudánudup miidsaty éxtum mbaat njuna'anum mnubáttut éxtumts uj nnubata'añ?

³⁹ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Nmudánudupts.

Esu Jesús 'yanmaayudu:

—Tuy'ajtun ko miits m'uuktup ma ja káluz mats uj n'uuga'añ, es nandu'un mnubáttut éxtumts uj nnubata'añ. ⁴⁰ Per uj kyajts xypyaaty esuts miits nmo'oydyut es m'u'uñudut

mats n'aga'añdsyoo o mats n'anajñdsyoo. Diosu du'un pátap tmo'oydyut di'ibáty tu yajtuknibujtaagú.

⁴¹ Ko ja nimajkrú uxrujkrúty tmúdoodu tyáadu, net ttuk'ak'ajttu ja Santya'agu es ja Fwank. ⁴² Netu Jesús dyáxudu nimajmajtskúty, es t'anmaaydyu:

—Mnija'adup miits ko di'ibáty 'yana'amdup ya naxwiiñ, jya'abúktup ja ja'ayuty, es 'yana'amudu éxtum yu'ujuty ja kyutujkan. ⁴³ Per kyaj dyu'un'átut má miidsaty. Nik ni'igu ko di'ibu naybyujta'agánup muj má miidsaty, yu'u myudúndup ja myu'uxrujkrúty, ⁴⁴ es oytyim pánuty miidsaty di'ibu itaamp jawyiin, yu'u myudúndup ja myu'uxrujkrúty éxtumxyup yu'adyu myuduumba. ⁴⁵ Du'un éxtum uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmiiñ naxwiiñ esuts nyajmudúnat, ja'ats uj tu nnimíñ esuts uj ja ja'ay nmudúnat esuts ngubátut mayu ja'ay ja pyeky kots ja'a ngu'oogut, du'un may tmúdáttut ja nitsokan.

Jesús dya'ijxpéky tu'ugu wiints

⁴⁶ Net jyajttu Jerikoo. Es ko natyu Jesús kyajpnbudsémy mut ja 'yuxrujkrúty es mut ja mayjya'ayuty, tu'ugu wiints di'ibu xyu'ajtypy Bartimeeu, Timeeu myaank, jamu naty 'yu'uñu tu'ubu'agay es t'amdoy ja limosnu. ⁴⁷ Es ko tmúdooy ko wyingóñ ja Jesús nazarenu, ta ja wiints yaxkeky:

—¡Jesús, Davitu tyuump 'yaats, pa'ayooguts mij!

⁴⁸ May ja ja'ayuty 'yoojudu es 'yamónut, per ja wiints ni'igu waanu muk yaxkeky:

—¡Davitu tyuump 'yaats, pa'ayooguts!

⁴⁹ Net ja Jesús wya'k'a'aju, es jynáñ:

—Yajmíndu.

Ta ja ja'ayuty t'anmaaydyu ja wiints:

—Jotkujku, pudu'ak, mut ko tam myáxuty.

⁵⁰ Net ja wiints tnasajtu ja tsyamarru, es pyujte'ky. Ta twinguwá'ku ja Jesús. ⁵¹ Net ja Jesús yajtuuju:

—¿Ti mdsejpy esuts uj ndúnudats?

Ja wiints 'yadsooy:

—Ya'uxrujkrú, yu'uts njatsejpy esuts n'ijxpúkat.

⁵² Ta ja Jesús 'yanmaayy:

—Mbaat mnejxy. Tu m'aguda'aky mut ko tats xymyubeky.

Netyu ja wiints oj 'yijxpéky, es tpanejxy ja Jesús.

11

Jesús tyuku Jerusalén éxtum tu'ugu rey

¹ Ko naty jya'ta'añ Jerusalén, ko jyajttu Betfajee, jamyu má ja Oliivus Kopk, netu Jesús tkejxy majtsku 'yuxrujkrú, ² es t'anmaay:

—Nujxtu má yu mutsk kajpnu'unk di'ibu yajwingu'ijxup, es jap xypyaadut kuwuuñ tu'ugu burru di'ibu ni pánnum tkatuk'u'uñu. Múgaju es xyajmínut. ³ Es pan ja pan myajtáwudu: “¿Ti ko xymyugaju?”, net xy'anuumut: “Ja Windsán yajtunaampy es pojan tkajxambítut jatugok.”

⁴ Es ja 'yuxrujkrúty oj ñujxtu, es tpattu tu'ugu burru kuwuuñ tujk agu'am muj tu'ubu'agay. Es ko naty tmúgaju ja burru, ⁵ net ja ja'ay yajtuujudu:

—¿Ti ko xymyugájudu tadu burru?

⁶ Es yu'ujuty 'yadsoodu éxtumu Jesusu naty tu 'yanu'amxudu. Net ja ja'ay myastútudu. ⁷ Ta oj dyajnujxtu má ja Jesús es tpujtáktu ja wyit jam burru ñikujxm, es ja Jesús ttukpejty.

⁸ Es ja mayjya'ayuty dya'ptu ja ñikujxyudu wit tu'agay. Wiinkrúty ttujtu ja keryu 'yaay xye'entsy es ttukwin'o'oxudu ja tu'agá. ⁹ Ja ja'ayuty di'ibu najxtup jawyiin es nandu'un ja di'ibu miindup ux'ok ya'ax jyoktu:

—¡Awdattu Dios! ¡Kuni'xy di'ibũ miimp éxtũũ Nindsũn'ajtũũ Diosũ kyudũnaabyũ!
 10 Mũj kũjxm 'yítũt ja rey Davitũ tyũũmp 'yaaats di'ibũ yajkutukaãmp. ¡Awdattu Diosũ tsajpótmũdu!

11 Ta ja Jesús kyajpnajty Jerusalén es jyajty ma ja mũj tsajptũjk es t'ijxtaay tũgekyũ di'ibũ jap. Ta tso'oñ jam es tmũnejxy ja majmajtskrũ 'yũxpũjkrũty ma Betañũ kajpn, mat ko tũ tsyu'ujũũ naty es jap mya'aja'añ.

Jesús tkajxpéky ja iigũ kepy

12 Jakumbom ko Jesús tso'oñ jap Betañũ, ta yu'o'kũ. 13 Ta t'ijxy tu'ugũ iigũ kepy tu'ubũ'aay. Ta tñimũjwa'ky, es kyaj tpaty ni ti tyũũmp ja kepy, je'eyũ 'yaay, ja'a ko kyajnũm ja timpũ ma tyũũmp. 14 Ta ja Jesús t'anmaay ja iigũ kepy:

—Ni na'a mganakytyũũmp'átũt.

Es ja 'yũxpũjkrũty tmũdoodũ.

Jesús dyajpũdsémy di'ibũ juuy to'ktũp ma ja mũj tsajptũjk

15 Oknũm jyajttũ Jerusalén, netũ Jesús tyũjũ mũj tsajptũjk ñabotsoty. Ta dyajpũdseemy di'ibũ naty jap juuy to'ktũp es dyajjũmbijty ja myeesaty di'ibũ naty jap wyingugoondũp ja meeñ mat ja tsajptũjk meeñ, es dyajjũmbijty ja syíyũty di'ibũ pakto'ktũp. 16 Es kyaj dyajkutijky es pũn dyajnáxũt oytyiity mũj tsajptũjk ñabotsoty. 17 Ta dya'ũxpejky ja ja'ayũty, es t'anmaay:

—Ja Dios jyũnãñ ma ja jyaaybyajtan: “Yũ ndũjkũts yũ'ũ ma nidũgekyũ naxwĩũdu ja'ay kyajxta'aktũ”, per miidsaty tũ xyajwa'andũ ma'tspũ aãnk.

18 Es ja teedywyindsũnaty es ja di'ibũty tsajptũgóty ya'ũxpũjktũp tmũdooy yũ taadũ. Ta t'ũxtaaydyũ ja winma'añ wi'ix ja Jesús 'yoogũt, per tũsũ'ũgũdu, ja'a ko nidũgekyũ ja ja'ayũty tam yajxón tmũdoo'íttũ ja 'yũxpũjknũ. 19 Es ko tsyu'ujũũ, net Jesús tso'oñ jap Jerusalén.

Iigũ kepy tyũ'ũtsy di'ibũ Jesús tũ tkajxpéky

20 Jakumbom jepy ko jyũmbitandũ Jerusalén, ta ñaxtũ ma ja iigũ kepy, es ja 'yũxpũjkrũty tũ t'ixtũ ko tũ naty tyũ'tsnũ. 21 Ta ja Peedra tjamyejtsy, es t'anmaay yũ Jesús:

—Windsũn, ¡ix! Tũ tyũtsnũ tyãdu iigũ kepy di'ibũ mij tũ xykyajxpéky.

22 Jesús 'yadsooy:

—Mũbũktũ Dios. 23 Tũy'ajtan n'anũũmũdu ko pũn ja pũn miits m'anũũmũdũbũ tyãdu kopk: “Jũwa'ak ja yãã. Nũjx mejyñóty.” Pũn kyaj xyjũjpwũdu, pes dũ'ũnũ dũn jyátũt. 24 Paaty n'anũũmũdu miidsaty ko tũgekyũ di'ibũ miits m'amdoodũp ja Dios ma mgajxta'aktũ, pũn mmũbũjktũp, m'axájũdũp. 25 Es ko mgajxta'aktũ, mma'xtũp di'ibáty miits mduunũdũp axũũk, es dũ'ũn yũ mDeedyũ tsajpótmũdu mma'xũdũp miidsaty ja mbojprũty nandũ'ũn. 26 Es pũn kyaj xymya'xtũ di'ibũ mduunũdũp axũũk, mDeedyũ tsajpótmũdu nan kyaj mma'xũdũt miidsaty ja mbojprũty.

Jesũũ kyutujkũn

27 Ta net jyajttũ Jerusalén. Es ko natyũ Jesús jyũdity mũj tsajptũjk ñabotsoty, ta ñimiinũdu Jesús ja teedywyindsũnaty es ja di'ibũty tsajptũgóty ya'ũxpũjktũp es ja mũjja'aydyũjkaty, 28 es yajtũũjũdu:

—¿Pũnũ kyutujkũn mũũt xytyũñ tyããdu? ¿Pũn tũ mgutujkũnmo'oyũty?

29 Ta Jesús t'adsoodũ:

—Ûj nandũ'ũn nyajtũwaambyats tu'ugũ ayuk miidsaty. Pũn xy'adsoojũmbijtrũts, net n'anũũmũt ti kutujkũnũts ẽj mũũt ndũñ tyããdu. 30 ¿Pũn kutujkũnmooyũ Fwank es yajnũbátũt? ¿Dios, o yũ ja'ayũty? ¡Adsoodũgũts!

31 Ta ak yũ'ũjũty ñay'ũũ ñaygyajxũdu es ñayjyũnã'anũdu:

—Pun n'okjana'anum ko ja Dios tuk'ana'am, ta xy'adso'om: “Es pun du'un, ¿ti ko xykyamubaktu?” ³² Es pun njuna'anum ko ja'ayuty, ta yu ja'ayuty xytyu'unum axuk, mut ko nidugekyu yu'ujuty tmubaktu ko Fwank yu'u ja Diosu kyugajxpu.

³³ Ta t'anmaaydyu ja Jesús:

—Kyajts nnijáwudu.

Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Es uj nan kyajts miits n'awánudut ti kutujkúnts uj mmut nduñ tyaadu.

12

Axuk kamgwentu'ajtpaty éxtumu ijxpajtun

¹ Net tyujku ya'axpujku mut kanak nax ijxpajtun es jyunáñ:

—Jaa ijty tu'ugu yedyujk di'ibu kyoj yu uuvu kam ma ja ñax. Ta tnageemy es dya'uyuy ma dyajnipátut ko ja uuvu yajwinma'adsa'anut es tkojy tu'ugu potsy kujxm ma mbaat jam n'ijxkákum es ngwentu'ajtam tugekyu. Oknum tmooy tukmiky ja uuvu kam madu wiink ja'ayuty es tso'onnu ja kugam. Jagam nax jagamgajpn oj ñejxy.

² 'Ko tpaty ja tiempu ma ja uuvu yajtukmukánnu, ta tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'amdówat ja muduumbuty ja uuvu di'ibu pátup ja kugam. ³ Es ja uuvu kamgwentu'ajtpu tmajtstu ja kugamu tyuumbu, tkepywyojptu es dyajjambijttu. Ni tii tkamooydyu. ⁴ Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbu, es tyaadu tsaaga'tstu es dyajtsayujttu kyubajk es axuk ttuundu. ⁵ Ta ja kugam tkejxy ja wiinkpu, es yu'u dya'o'ktu. Oknum ja kugam tkejxy ja wiinkpudyu tyuumbuty nimay, es ja uuvu kamgwentu'ajtpu tkepywyojptu naaguty ja tuumbuty es naaguty dya'o'ktu.

⁶ Ja kugam tudajnu je'eyu tu'ugu myaank di'ibu jyantsysyejpy, ja'a kyajx tim ok es twinmaay: “Wyindsu'ugubudats ja nmaank.” ⁷ Es ko t'ijxtu ja uuvu kamgwentu'ajtpu ko myiñ ja kugamu myaank, ta ñayjyunánudu ak yu'ujuty: “Tyaadu du'un di'ibu 'yaxajyaaumpy yu kyuma'añ. Min n'ok'ya'o'kum, es du'un nmwumam adsajtam.”

⁸ Ta tmajtstu, dya'o'ktu es dyajpudsuumdu ja ñini'x ma ja uuvu kam.

⁹ Ta ja Jesús yajtuuy:

—¿Ti tyunaumpy mut yu'ujuty ja kugam? Pes mínup es dya'o'kta'ayudu tadu axuk ja'aydyujk, es tmo'oyut wiinkpu ja 'yuuvu kam.

¹⁰ ¿Tii ni na'anum miits xykya'axpaktu ja Diosu jyaaybyajtun ma jyuana'añ?:

Ja tsaa di'ibu ja pojtsputy 'yuxtijtu, tu tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

¹¹ Tyaadu du'un ja tyu'unun ja Nindsun'ajtam Dios, es n'okwu'amadya'ayum du'uñ.

¹² Ta ja teedywyindsunaty es ja fariseeuty tjamatsandu ja Jesús, ja'a ko tmuwinma'añbyáttu ko yu'adyu naty yajmadyákp madu tadu ijxpajtun. Es mut ko tsu'kudu ja nax kajpn, ta tna'ijxtu ja Jesús es ñujxtu.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtun

¹³ Oknum ja Jesús yajtuknikejxy nidu'uguty ja fariseeuty esu Eroodusu jya'ayuty, es t'uxtaydyu wi'ix mbaat dya'anuguga'adu ja Jesús. ¹⁴ Ta ja'ajuty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya'axpujku, nnija'adupts ko mgajxy mut ja tu'y'ajtan es ni xykyatuñ kwentu di'ibu ja'ayuty myadyáktup. Je'eyu xya'axpeky mut ja ñu'u tyu'u ja Dios. ¿Tii óyudsu da ngugabátut ma yu yajkutujku kopk, o kyaju?

¹⁵ Es ja Jesús ñija'abu naty ja tyádudyu 'yaxuk winma'añty. Ta t'anmaaydyu:

—¿Ti kots miits xyajka'aja'andu? Tuk'ijxtuguts ja meeñ di'ibu mmut mgugubety.

¹⁶ Net dyajmiindu tu'ugu platu meeñ. Ko tyaadu t'ijxy ja Jesús, net dyajtuuy:

—¿Punu tyadu wyiin jyuyp esu xyuu di'ibu yam kuxja'ay?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Y_u yajkutujk_{pu} kopk.

¹⁷ Net ja Jesús 'yanmaay_{udu}:

—Pes mo'oydy_u ja yajkutujk_{pu} kopk ja di'ib_u y_u'_u jya'a'ajty_{py}, es mo'oydy_u ja Dios di'ib_u Dios jya'a'ajty_{py}.

Ko tm_udood_u tya_uad_u, ta du'_uñ_u wy_u'_um_udy_uaydy_u.

Ja'ay dyajtáwdu p_un jiky_{py}ákt_up ja o'k_{pu}ty

¹⁸ Net oj t_un_uajxt_u Jesús naag_udy_u sadusee_uty. Ja sadusee_uty j_uñ_ua'and_u ko kyajp jiky_{py}u_{ka}'añ ja o'k_{pu}ty. Du'_uñ_u tya_uad_u ttuknib_ujtáku_{du}:

¹⁹ —Ya'ux_{pu}jk_{pu}, Moisés dyajnigutúku ko p_un ja p_un 'yeeky es kyaj t_u tratt_u 'yu'unk, ja my_uga'ax pyáku_p ja ku'eky_{tyo}'oxy es tm_udátt_ut ja 'yu'unk, es ja'a tyuknik_ujxm'át_up ja jamy_ui. ²⁰ Du'_uñ_u jyajty m_u u_uds_uty. Tam_u naty j_ux_utujk tukka'ax_u yedy_ujk. Ja ka'axkórk pyejky, es 'ye'ky, kyaj tratt_u ja 'yu'unk. ²¹ Ta ja my_umajtsk_{pu} tpejky ja ku'eky_{tyo}'oxy, es nand_u'_uñ_u jyajty. Es ja my_udu_gu_uku_{pu} nand_u'_uñ_u jyajty, ²² ext_u ko 'yab_udseemy nij_ux_utujk, es ni p_un tkatukpatt_u 'yu'unk. Es ko tya_uad_u du'_uñ_u t_ugeky_u ñajxy, ta nand_u'_uñ_u ja toxyty_ujk 'yo'kn_u. ²³ Es m_u jiky_{py}u_{ka}'and_uak ja o'k_{pu}ty, ¿p_un_uak nidu'ug_u tad_u j_ux_utujk_{pu} un_uá'k_uty ñ_udo'oxy'át_up, éxt_um t_u py_ujk_utá'aydy_u mat y_u'_u?

²⁴ Es_u Jesús 'yadsooj_udu:

—Miids_uty n_ug_uoo m'okkajxt_ugooyñ_udu, mat ko kyaj xyñ_ujáw_udu ja Dios_u jyaaybyajt_un es ni ja my_uak'ajt_un_u Dios. ²⁵ Es ko ja o'k_{pu} jiky_{py}u_{ka}'akt_u, ni kyapákt_ut ni p_un, du'_uñ_u 'yítt_ut éxt_um_u ánk_ulas_u tsajpót_um_udu. ²⁶ Y_u o'k_{pu}ty sit_uy jiky_{py}u_{ka}'akt_up. ¿Tii kyaj_un_um miits xyajmadya'akt_u éxt_um ja Dios j_uñ_ua'añ m_u ja jyaaybyajt_un, m_u tmadya'agy_u tad_u apyñgyep_u ko tyoy?, ko t'anmaay ja Moisés: “Ujts_u du'_uñ_u ja Abra_uan_u Dyios, Isa_u es_u Jakoob.” ²⁷ Y_u Dios, kyaj y_u'_u Dyios'áty_uty ja o'k_{pu}ty, y_u'_u du'_uñ_u ja jiky_{py}u_{ty}.* Es du'_uñ_u miids_uty sit_uy n_ug_uoo m'okkajxt_ugooyñ_udu.

Ana'am_un_u waan_u m_ujp_u

²⁸ Net nand_u'_uñ_u ñimi_un_u Jesús tu'uk ja di'ib_u tsajpt_ugóty ya'ux_{pu}jk_{pu}, di'ib_u t_u tm_udoy_u tya_uad_u es ñija'ap ko Jesús t_u t'adsood_u ja sadusee_uty m_udu wijy'ajt_un. Ta dyajt_uu_y:

—Ya'ux_{pu}jk_{pu}, ¿di'ib_u du'_uñ_u ja ana'am_un ni'ig_u myájt_uy?

²⁹ Ta Jesús 'yadsooj_udu:

—Ja ana'am_un di'ib_u ni'ig_u myájt_uy, y_u'_u tya_uad_u m_u j_uñ_ua'añ: “M_udowd_u es jaygyúku_{du}, miits israelít_uty: ja Dios di'ib_u Ninds_un'ajt_um, y_u'_uy_u je'ey_u Winds_un'ajt_up. ³⁰ Tsokt_u ja mWinds_un Dios mat win_u m_ujot mwinm_u'añ, mat win_u m'anm_uja'an es mat win_u mm_ujaa.” ³¹ Es ja my_umajtsk_{pu} y_u'_u du'_uñ_u j_uñ_ua'añ: “Tsokt_u ja mm_udujk_{pu}'a éxt_um mij k_u'_um mnaydsyék_uty.” Tad_u nimajtsk_{pu} ana'am_un nik ni'ig_u myájt_uy k_udiin_um ni tu'ug_u wiink_{pu}.

³² Ta ja di'ib_u tsajpt_ugóty ya'ux_{pu}jk_{pu} 'yanmaay_u Jesús:

—Oy_uts t_u xy'adsoy, ya'ux_{pu}jk_{pu}. T_uy'ajt_un_u'_u ko ijtp tu'uk je'ey_u Dios, kyajp_u wiink_{pu}.

³³ Es p_un ndsojk_um ja Ninds_un'ajt_um Dios mat win_u njot nwinm_u'añ'ajt_um, mat win_u nm_ujaa'ajt_um es p_un nand_u'_uñ_u ndsojk_um ja nm_udujk_{pu}'a'ajt_um éxt_um n_uaydsy_ujk_um k_u'_um, y_u'_u sit_uy nik ni'ig_u tsyoba_uad_ut k_udiin_um t_ugeky_u yojx_un es t_ugeky_u winds_u'k_un di'ib_u yajtooydy_up artalk_ujxm.

³⁴ Es mat ko ja Jesús ñija'ap ko ja di'ib_u tsajpt_ugóty ya'ux_{pu}jk_{pu} t_u 'yadsooy_uty m_udu wijy'ajt_un, ta t'an_uu_um_u:

—Je'ey_u tim waan_u md_ugoy'ajt_ux_uty es m'ít_ut m_u Dios yajkutíky.

Es kyaj p_un 'yoknaydyuk'a'ijx_un_u es t'ak'yajtáw_ut ni tii.

P_un_u ty_ump 'yaqts ja Krist_u

³⁵ Okn_um ko Jesús ttuk'uxpejky ja ja'ay_uty m_uj tsajpt_ujk ñabotsoty. Ta yajt_uu_ydu:

* **12:27** Y_u'_u 'yandijpy ko m_udu Dios t_ugeky_u jiky'ajtta'aydy_u. Ix Luk_us 20:38.

—¿Wi'ix ko yu di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukjtap jyuna'andu ko yu Kristu yu'u tump'ajt aats'ajtap ja Davit je'eyu? ³⁶ Mut ko Davit ku'am, mut ja myuk'ajtan ja Espiritu Santu jyuna'añ:

Yu Dios t'anuumu ujtsu nWindsún:

“U'uñu yaa aga'añdsyoo ma ujun,
extu kots uj nyajtugóyut tugekyu mij ja mmudsip.”

³⁷ ¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tump'áty 'yaats'átyuty yu Davit? Pes Davit ku'am junaamp nWindsún.

Es ja ja'ayuty di'ibu nimáyudyu naty, yu'ujuty myudoodaaydyu yajxon ja Jesús.

Jesús tnigajxy ja fariseeuty es di'ibu tsajptugóty ya'uxpukjtap

³⁸ Es ja Jesús t'aktuk'uxpejky:

—Naygywentu átudu miidsuty mut ja di'ibuty ya'uxpukjtap tsajptugóty. Yu'u pyujtáktap ja witu yembyu es ttsoktu es ja ja'ayuty 'yubox kyajxpo'xudut tu'aay madu windsu'kun, ³⁹ es tsajptugóty jap tyim'u'uñaya'andu ma ja ja'ayuty mbaat yajxon 'yixudu es muj windum 'yu'uñaya'andu ma pún kyay 'yuuktu. ⁴⁰ Es trujkudu ja tyujkuty yu ku'ekytyo'oxyuty, net kyajxta'aktu jeky es du'un twin'uuna'andu ja ja'ayuty, es ñay'andjudu jyiky'attu tay'ajtan mmut. Paaty pátudup ni'igu ja tadyu'unun.

Ku'ekytyo'oxy ja myeeñ dyoxy

⁴¹ Oknum ja Jesús ñaxwe'tsy ma t'ijxy ko ja mukja'aydyujk trujtáktu may ja myeeñ ma ja muj tsajptujk 'yalkansiin. ⁴² Es nandu'un jya'ty tu'ugu ku'ekytyo'oxy ayoobu, es trujta'aky majtsku mutsk meeñu'unk di'ibu yiin waanu tso'ajtypy. ⁴³ Net ja Jesús dyaxyu ja 'yuxpukjputujk, es t'anmaay:

—Tuy'ajtan n'anuumu ko tyadu ku'ekytyo'oxy di'ibu ayoop tu dyaky ni'igu es kudiinun nidugekyu ja mukja'ayuty. ⁴⁴ Ja'a ko yu'ujuty dyaktu di'ibu yajnadyukap, peru tyadu ayoobu ku'ekytyo'oxy dyaky tugekyu ja myeeñ di'ibu tyukjiky'ajtypy.

13

Jesús tnigajxy ko ja muj tsajptujk tyugoya'añ

¹ Ko ja Jesús tso'oñ ma ja muj tsajptujk, nidu'ugu 'yuxpukjputy jyunáñ:

—Windsún, ok'ix yu muj tsajjuty es yu tsuj tujkuty.

² Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿M'ijxtap tugekyu tyaadu? Kyaj wyu'uma'añ ni tu'ugu tsaa ñayñikoombétyuty, tugekyu tyugoya'añ.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñdu tyugoya'añ

³ Net oj ñajxta ma ja Oliivus Kopk di'ibu jam windum ma ja muj tsajptujk. Es ko naty Jesús jam 'yu'uñu, ta ja Peedru, Santya'agu, Fwank esu Andrés oj 'yanu'amxudu ayu'udsyu:

⁴ —Njanijawuyándupts na'a danu tyaadu di'ibu tunán jatánup es ti ijxwu'umun ja'ay myudáttap ko tyaadu tugekyu du'un tyuna'añ jyata'añuty.

⁵ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Mnaygywentu átudup kudiibu pún mwin'uunudut. ⁶ Mut ko may myina'andu di'ibu juna'anaamp: “Ujtsu du'un ja Kristu.” Es wyin'uunaampy mayu ja'ayuty.

⁷ Es ko miits xymyudówdut tsiptundu oymyaaty, katu mnay'adsu'ugudu. Pes du'un jyata'añ, per kyajpu du'un yu'ujuty ma ja naxwíñdu tyugoya'añ. ⁸ Mut ko tuk peky mut jatuk peky ja naxwíñdu ja'ayuty ñayñitsiptuna'anudu esu ana'ambuty nixim niyam, es myina'añ ja muk ujxaty oymyaaty esu muk yuu. Tugekyu tyaadu yu'u du'un maanun je'eyu tsyonda'aky ja ayo'on.

⁹ 'Per mnaygywentu'átudap miidsuty, ja'a ko ja ja'ayuty mmunujxudap ma ja kumdattajkan es myajwóptat mut ko miits xypyanyjxtupts. Es mmunujxudap ma gobernador esu rey es du'un miidsuty jap xypyujta'aktat ja tay'ajtan ujtskyujxm. ¹⁰ Es koonum yajkajxwa'xat ja oybyu ayuk ma tugekyu naxwíñudu, es óknun ja naxwíñudu tyugoya'añ. ¹¹ Es ko myajmunujxat es myajkuyákut ma ja kumdattajkan, katu mjetmay'ooktu miidsuty wi'ix mjuna'andut. Ja'a mgajxtap di'ibu Dios mmo'oyudap jaanum, ja'a ko kyaj miits xykyajxa'andu mgu'am winma'añ, ya Espíritu Santu mwinma'añmyo'oyudap.

¹² 'Ma tadu tiempu jyata'añuty, ko extu di'ibáty tukka'ax'ajttap kyuyaka'anap nixim niyam es ttuk'ya'ooktat; es ja u'unkteety du'un tyuna'añ mut ja 'yu'unk; es ja ana'ku'unguty nandu'an myuttsiptuna'andap ja tyaak tyeety es tyuk'ya'ooktap.

¹³ Es nidugekyu ja'ayuty m'axuk'ixudut ja'a ko miits xypyanyjxtupts. Per di'ibu 'yakmabejkyupum du'añum, ya'u nitso'ogup.

¹⁴ 'Yu Diosu kyugajxpu Dañel tkaxjaay di'ibu tyúndap ja axukpu. Ko xy'ixtat tyanu ma kyaj pyaadyuty ja di'ibu ya'axu'kup es di'ibu kyaj tmaj'ixy ja Dios (wa'an tjaygyuku di'ibu ya neky kyajxupy), net di'ibáty ijttabu naty Judee kya'aktat jap es ñajxtat tungujxy kopkkujxy. ¹⁵ Es di'ibu naty jam tujkkujxm, kyaj jyuna'kut es nujx tnidaku di'ibu jap es tjuuda'anat. ¹⁶ Es di'ibu naty jam kyamotm, kyaj jyumbítat es min t'ooxy ja wyit. ¹⁷ jPuroobu ja toxytyujkaty di'ibu naty ijtp u'unkmuat ma tadu xuu es di'ibu ya'u'unktsi'tstap! ¹⁸ Amdow pujktsówdu miidsuty ja Dios es kadiibu mga'aktat ko naty xyuxy, ¹⁹ mut ko muk 'yita'añ ja ayo'on, éxtum ni na'anum kyajaty extu ma Dios dyajkojy ja naxwíñudu, es ni du'un kyanakyjyata'añuty jatugok. ²⁰ Es punu Dios kyaj dyajwaanu tadu tiempu, ni pán kyatso'oktat. Per yajwaanap ya'u mut ko ttseky pánuty ya'u tu twin'ixy éxtumu jya'ayan.

²¹ 'Ko naty pán miits m'anuumxudu: "Ixtu, tyaá dun ja Kristu", o "Ixtu, taxim ja Kristu", kyaj xymyubúktat. ²² Mut ko minaamp ja win'u'ambuty di'ibu nayyajnaxánap éxtumu Kristu es éxtumu Diosu kyugajxpu, es tyunaampy ya ijxwu'aman esu maj'ajtan es du'un tjawin'una'andut ja ja'ayuty di'ibu Dios ku'am wyin'ijx. ²³ Paaty mnayjyujp'ixudap miidsuty. Tu n'anuumudu miidsuty ya tyaadu tim jayujp.

Wi'ix jyumbítat ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁴ 'Es ko du'unu naty tu ñajxta'ayu tadu ayo'on, ja xuu wyingoodsuya'añ, ja po'o kyaj ñakyjyaja'añ, ²⁵ kya'adut ja mudsa'ajuty es yu'xap ja muk'ajtan tsajwínm. ²⁶ Net xy'ixtuduts nmiñ uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, yoodsóty mudu muk'ajtan esu maj'ajtan. ²⁷ Es nduk'ana'amuduts ja n'ánklusuts, es dyajnaymyúkadut di'ibáty tu nwin'ixtats, ma ya jamboj esu yukpoj myiñ es ma ya xuu pyudsemy es ma tsiy'ity, otyyim maaty.

²⁸ 'Jattu tyadu 'yijxwu'aman ja iigu kepy. Ko ja xye'entsy 'yity u'unk es pyudsemy ja 'yaay, miits mnija'adap ko miimp ja ambu. ²⁹ Nandu'un jajtpe du'un ko xy'ixtat tugekyu tyaadu, mnijáwudap ko tuu dunu naty wingoombats, éxtum mbaat njuna'anum tujk agu'aybyun. ³⁰ Tay'ajtan n'anuumudu ko tugekyu tyaadu jyata'añuty maanumu naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yooktanum. ³¹ Ja tsajp es ja naxwíñudu náxup, per ja n'ayúkats ni na'a kyakexy kyanaxy.

³² 'Ja xuu es ja oorú ni pán tkanijawu, ni ya Diosu 'yánklusuty es ni uj, ja Diosu 'yU'unk, ya'uuy du'un je'eyu ñija'ap ja Dios Teety. ³³ Paaty wu'umdu miidsuty wijyaty es mnayjyujp'ixudap, ja'a ko kyaj xyñijáwudu na'a nmina'añuts.

³⁴ 'Du'un ja'a éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu nujxaamp jagam. Ko naty kyajnam tsooñ, ta tmo'oydyu ja pyo'oduumbuty ja tyuunk nidu'uk nidu'uk, es t'anmaay ja di'ibu kywentu'átap ja tujk aa es wyijy'ítat. ³⁵ Es n'anuumudu miidsuty, wu'umdu wijy, mut ko kyaj xyñijáwudu na'a jyumbita'añ ja mWindsán, pun tu tsyu'ujanu, pun tsu'pun, ma 'yay

ja tugaak o ma xyuñu. ³⁶ Exkam ko jymbity ti'in es mbaadudat maabaty. ³⁷ Es di'ibu n'anmaaydyur miidsaty, n'anmaaydyurpts nandu'un nidugékyaty: Wu'andu wijyaty.

14

Tkajxy'áttu pñn wi'ixu Jesús yajmátsut

¹ Ja'a tyugoy'aty majtsk xuu ja pasku xuu ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty yu levaduuru, es ja teedywyindsúnaty es ja di'ibaty tsajptugóty ya'uxpajktur t'uxtaaydyu ja winma'añ wi'ix t'okmátstut ja Jesús mudu andakun, es ttuk'ya'ooktat. ² Es ñayjyunánudu: —Kyaj jyaaty ma ja xuu kudiibu xyñibudu'kam ja ja'ayaty.

Tu'ugu toxytyujk ttukkuutsy ja pa'ak xu'kra ja Jesús

³ Jamu natyu Jesús Betañu ma yu tyujku Simonk di'ibu yajtijp nilepru pa'am. Ko naty ja Jesús 'yu'uñu meesu winduuy, ta ñimawingoonu tu'ugu toxytyujk mut tu'ugu alabastru limetu ujts mudu aseytu pa'ak xu'kra jantsy tsooxabu. Ta ja toxytyujk oj ttuknitemy kyubajkkajxy. ⁴ Ko t'ijxtu tyaadu ja ja'ayaty, ta nidu'ugaty 'yajkudu, es ñayjyunánudu:

—¿Ti ko tyaadu du'un tu 'yuxtuugoy? ⁵ Tyaadu tuuxyur yajteeky tuguk mugo'px xuu nidun, esxyur yajtukpudúkudu ja ayoobu ja'ayaty.

Ta t'oodu ja toxytyujk. ⁶ Es ja Jesús t'anmaaydyu:

—Mastu'uttu. ¿Ti ko xy'oodu? Tyaadu óyudsu du'un tu xytyuñ. ⁷ Ja ayoobatujkuty du'uñum xymudáttut ma miidsaty, es oyña'aty mbaat xypyudúkadut. Per uj kyajts du'uñum xymudáttut. ⁸ Tyadu toxytyujk tu ttuñ di'ibu mbaat, tu ja nnini'xuts pa'ak xu'kra ttukkuutsy esuts nnaxtujkunudats. ⁹ Tu'y'ajtun n'anuumudu ko yajkajxwa'xy yu oybyu ayuk ma tugekyu naxwíñudu, yajmadya'agut nandu'un di'ibu tyuunu tyadu toxytyujk, es du'un yajjamyátsut yu'u.

Juudus tkayaka'añ ja Jesús

¹⁰ Net nidu'ugu nimajmajtskra ja uxpaajkra di'ibu xyu'ajtypy Juudus Iskaryotu, oj ñejxy ma ja teedywyindsúnaty es oj myadya'aky mut yu'ujaty wi'ix tkayaka'añ ja Jesús. ¹¹ Es yu'ujaty xyondaktu es twandaktu ja Juudus ko tmo'oya'andu ja meeñ. Net ja Juudus t'uxtaay ja winma'añ wi'ix tkayákat ja Jesús.

Nindsun'ajtamu 'ya'ux

¹² Es ma ja pasku xuu tsyondaky, ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru, es ja ja'ayaty dya'ooktu ja byorreegu, ta ja uxpaajkraty tniimindu wingón ja Jesús es dyajtuudu:

—¿Ma xytsyeky n'uxkúkaduts es ndu'unam ja pasku a'ux?

¹³ Ta ja Jesús tkejxy nimajtsku 'yuxpaajkraty, es t'anmaay:

—Najxtu jam kajpnóty. Jap xypyaadut tu'ugu yedyujk di'ibu myanejxypy tuk tsiyu nuu, ¹⁴ es xypyanajxtut extu ma tyujktúku, es xy'anuumudu tadu kudujk: “Yu nWindsúnuts xytyuk'yajtuur: ¿Ma ja kwartu ma mbaat n'a'ux'áttuduts mududsu n'uxpaajkraujk ma tyadu pasku?” ¹⁵ Net mduk'ixadut tu'ugu maj kwartu es oydyuñ ma ja tukniku'aybyu tujk, es xy'uxkúkat ja a'ux jam.

¹⁶ Ta ja nimajtsk uxpaajkraty ñajxtu kajpnóty es tpattu tugekyu éxtam 'yanmaayy ja Jesús, es dya'abátudu ja pasku a'ux. ¹⁷ Es ko oj tsyu'ujunu, ta jyajttu Jesús mudu 'yuxpaajkraty, ¹⁸ es ñaxwa'tstaaydyu meesu winduuy, es kyaydyu. Net ja Jesús jyunáñ:

—Tu'y'ajtun n'anuumudu ko nidu'uk miidsaty di'ibu kaapy mut uj, ja'ats uj xykyayakaambuts.

¹⁹ Net ja uxpaajkraty jyantsyjoyotmaydyuktujkudu, es dyajtuudu nidu'ugaty ja Jesús:

—¿Tii ujtsu daa?

²⁰ Ta 'yadsoojudu Jesús:

—Yu'u du'un nidu'uk miidsaty ja nimajmajtskræ di'ibats xymyutkaaymyujkr. ²¹ Uj, ja Naxwíñdu Ja'ayudyu Kyudanaabyu, du'un nnejxyuts éxtam ja Diosu jyaaybyajtæn jyuna'añ. Per pæroobu tadu yedyujk di'ibats xykyuyakaamp. Nik oy mat yu'u kooxyup kyadimmiiñ kyadimjajty naxwiiñ.

²² Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesús tkone'ky ja tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios.

Es ko ttujkwa'xy, ta tmooydyu ja 'yaxpæjkræty, es t'anuumadu:

—Kaydyu. Tyaadudsu nnini'x.

²³ Net tkone'ky tu'ugu káluz mudu vinu es tja'aygyuda'aky ja Dios. Ta tmooydyu ja 'yaxpæjkræty, es nidugekyu 'yuktu ma ja káluz, ²⁴ es 'yanmaayadu:

—Tyaadudsu du'un ja nne'pyñ di'ibu Dios yajnaxkudákyru ja jembyu kajxy'átyru, di'ibu yajtamaan yaj'yokaamp es du'un yajma'xut nimay ja ja'ayudyu pyojpæty. ²⁵ Es n'anuumadu ko kyajts nnaky'uuga'añ ja uuvu nuu extu kodsu naty n'iiky mat miidsaty ja jembyu uuvu nuu ma ja Diosu kyutujkæn.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yaxtija'añaty

²⁶ Ko t'uumdaaydyu tu'ugu alabanzu, ta oj ñajxtu ma ja Oliivus Kopk. ²⁷ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Nidugekyu miits xymyastu'udándæpts ma tyadu koots. Mat ko jyuna'añ ma Diosu jyaaybyajtæn: “Nya'oogæpts ja borreegu kwentu'ajtræ, es ja byorreegæty 'yayo'oywya'xta'aydyut.” ²⁸ Es kodsu naty tu njikypæky, jawyiinuts nuujxut Galileeu maanumu naty miits mganujxtu.

²⁹ Net ja Peedru jyunañ:

—Oy nidugekyu mjamastútæbæ, uj kyajts mij nmastu'udut.

³⁰ Net ja Jesús 'yanmaaydu:

—Peedru, tæy'ajtæn n'anuumu ko ma tyadu koots, kyajnumu natyu tugaak 'yuy majtsk ok, es mij mjuna'ana'añ tæguk ok ko kyajts xy'ix'aty.

³¹ Ta ja Peedru mak 'yadsooy:

—Oyats ndim'oogut mat mij, kyajts njuna'ana'añ ko kyaj n'ix'aty.

Es nidugekyu ja wiink æpæjkræty nandu'un jyunaandaaydyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³² Net ja Jesús jyajttu mudu 'yaxpæjkræty ma tu'ugu lugaar di'ibu xyu'ajtyru Jetsemanii. Ta t'anmaaydyu ja 'yaxpæjkræty:

—U'uñdu yaa mints xim n'okkajxta'aky.

³³ Ta tmænejxy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, esu Jesús ñayjya'ajæ jantsy jotmaymyut es 'yamutsk'ajty. ³⁴ Net t'anmaaydyu:

—Du'unuts njawu njodoty éxtam tu'ugu jotmay di'ibu mudu o'kæn. Wu'umdu miits ja yaa es mudánudu ja tsuu mat uj.

³⁵ Net ja Jesús waanu ñas'yo'oyu. Ta ñayjujru koxtanu naxkujxy, kyajxtáky ³⁶ es jyunañ:

—Tatitu'unk, mij mbaat otyiity xytyuñ. Pæn mbaat, kædiibats n'uugut yu ta'ambu. Per kyaj dyu'unaty éxtamts uj ndseky, wa'an du'un éxtam mij xytsyeky.

³⁷ Net jyambijty ma naty ja nidugækræ 'yaxpæjkræty, es tpættu mya'adu, es t'anmaay ja Peedru:

—Simonk, ¿tii mmaabu? ¿Ti kyaj tu mmada'aky m'ítut wijy mat uj ni tuk ooru?

³⁸ Wijtu es kajxta'aktu kædiibu ja ka'oybyu mmamada'agudut. Tæy'ajtæn ko ja anmaja'an myudajtyru ja tsojkæn, per kyaj yu nini'x tkuruka'añ.

³⁹ Ta jatægok oj ñejxy, es kyajxtáky du'un éxtam jayujr. ⁴⁰ Net jyambijty jatægok ma ja nidugækræ, es tpættu ak maadup, mat ko nugo naty ja tsuu tu 'yokwindujkændu. Es yu'ujty kyaj tnija'adu wi'ix 'yadsówdut. ⁴¹ Ja myudæguk ok oj ñejxy. Ta kyajxtáky. Net jyambijty ma yu'ujty, es t'anmaaydyu:

—¿Tii m'akmaa m'akpo'xtaba? Tu net tpaaty ja xaa ja oora ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añats ma yu pojru ja'ayaty. ⁴² ¡Pudu'uktu! ¡Jo'omdu! Ta myiñ ja di'ibats xykyuyakaamp.

Jesús yajmátsy

⁴³ Tamu natyñamu Jesús 'yakkajxy ko jyajty ja Juudas di'ibu nandu'an 'yaxrukpa'ajtypy ma yu nimajmajtskra, es myndu mudu mayjya'ay ak mudu 'yespaadu esu kyépyuty. Yu'u naty kajxudap ja teedywyindsúnaty, ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrukpa esu majja'aydyujkaty. ⁴⁴ Yu Juudas tu naty ttukni'ixu wi'ixu naty dyaka'añ ja ijxwu'umun:

—Di'ibats uj ndsi'xyry, yu'u du'unu naty ja Jesús. Yu'u du'un mmátstap es yajxon xykyutsúmdut es xyajnujxtat.

⁴⁵ Netyu Juudas tnimiñ ja Jesús es tkajxpe'xy:

—Dios maygyépyuty, Windsún.

Ta oj tsi'xy. ⁴⁶ Ta tmajtsnudu ja Jesús es dyajnujxudu tsimy.

⁴⁷ Es nidu'uk di'ibu jamu naty mudu Jesús tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu tuk adu'umu tyatsk ja teedywyindsungópku tyuumbu. ⁴⁸ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja mayjya'ayaty:

—¿Tii du'unats miits tu xyñimíndats mudu m'espaadu esu mgepy es xymyatsa'andats éxtamxyupts uj nma'tspaty? ⁴⁹ Bom bómats uj tu nya'axpaktu miidsaty maj tsajptujk ñabotsoty, es ni na'ats tu xykyamatsta. Per tugekyu tyadu du'un jyátyuty es yajkuudyúnat ja Diosu jyaabyajtan.

⁵⁰ Ta nidugekyu ja axrukpa'ty tmastutta ja Jesús, es kyaktaaydyu.

⁵¹ Jap tu'ugu ana'k tpanejxy twit'aty yu'uyu tu'ugu saabunu. Net ja ja'ayaty tmajsta ja ana'k, ⁵² es ja'a dyajwe'emy ja syaabunu es kyeky niwa'ats axwa'ats.

Jesús, Anás wyindum

⁵³ Di'ibaty myajsta ja Jesús, yu'ujaty myunujxtu ma ja di'ibu ñigopk'ajtypy ja teedywyindsúnaty. Ta jap ñaymyujkudu ja teedywyindsúnaty, majja'aydyujkaty es ja di'ibaty tsajptugóty ya'axrukpa. ⁵⁴ Esu Peedru pyanujx ja Jesús extu ma ja tyaja'a ja teedywyindsungópku. Jap oj wye'emy es ñaxwe'tsy mudu polusiuty, es ñayyajokxrukudu ma ja juun.

⁵⁵ Yu teedywyindsúnaty es nidugekyu di'ibu ana'amdap maj tsajptugóty t'axta'aydyu ja winma'añ wi'ix tniwaambáttat ja Jesús es 'yoogut. Per kyaj tpattu ja pyojru. ⁵⁶ May ja ja'ayaty oj jyamindu es tjaniwaambajtta, per kyaj tyi'igyu'áttu ja 'yayuk. ⁵⁷ Net myiñ naagaty di'ibu andáktap, es jyunandu:

⁵⁸ —Tuts nmadóyats ko tyadu yedyujk du'un jyunana'añ: “Uj njítuptsu tyadu maj tsajptujk di'ibu ja'ayaty tu kjoy, es tuguk xuats ngójut ja wiinkru di'ibu kyaj ja ja'ayaty dyajkojy.”

⁵⁹ Per ni yu'ujaty tkayajti'igyudu 'yayuk.

⁶⁰ Net ja teedywyindsungópku pyude'ky, es ja'ay kyujk'aay dyajtuuy ja Jesús:

—¿Kyaj m'adsoy ni tii? ¿Tii danu tyadu di'ibu yam myadyáktap mut mijtskyujxm?

⁶¹ Per ja Jesús oj wye'emy amoñu, ni ti tka'adsooy. Net ja teedywyindsungópku 'yanmaayy:

—¿Tii mijtsu du'un ja Kristu, ja Diosu 'yU'unk?

⁶² Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un. Es miits m'ixtap ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'u'uñuya'añats ma 'yaga'añdsyoo ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, es kots nmina'añ yoodsóty.

⁶³ Net ja teedywyindsungópku tku'tsy ja wyit es ñuguxu'ugut ja 'yaku, es jyunáñ:

—¿Ti ko n'aktimtojkuu ja testiigu? ⁶⁴ Miidsaty ku'um tu xymyudowdu yu 'yaxuk ayuk. ¿Wi'ix mjuna'andu?

Es ja'ajaty nidugekyu jyunandu:

—Myudajtypy ja pyeky es pátup 'yoogut.

⁶⁵ Ta naaguty tñidsújudu, es twingudsu'umudu es tkojxtu. Ta t'anmaaydyu:

—¡Okmay! ¿Pán tu mgóxyaty?

Es ja polusiiuty nandu'un tkojxtu.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁶⁶ Japu nátyñum ja Peedru abatku'p ma tujá'a. Ta ñimiinu tu'ugu kiixy, teedywyindsungópku pyo'oduumbu. ⁶⁷ Es ko t'ixy ja Peedru ñay'ajókxaty ma ja juun, ta oj tuyu tjantsy'ixy es juanáñ:

—Mij nandu'un tu mjedity madu Jesús nazarenu.

⁶⁸ Es ja Peedru t'uxtijy ja Jesús, es juanáñ:

—Kyajts n'ixy'atyu tadu yedyujk. Kyajts nnijawu ti dun mmadyakypy.

Net ñejxy tujk agu'um, es 'yuu ja tugaak. ⁶⁹ Ta ja kiixy jatugok t'ijxy ja Peedru es t'anuumadu di'ibáty jámuty:

—Tyaadu, situy yu'u ja'ay'ajtabu tyadu yedyujk.

⁷⁰ Per ja Peedru jatugok t'uxtijy. Es ko waanu 'yak'ijty, di'ibu naty jáputy jatugok t'anmaaydyu ja Peedru:

—Tuy'ajtan ko mij nandu'un mja'ay'ajtabu tyaadu, mat ko Galileeu ja'ay mij.

⁷¹ Ta ja Peedru oj ñaygyajxpékuty ko kyaj tuy'ajtan, es juanáñ:

—Por tsyos, kyajts n'ixy'atyu tyadu ja'ay di'ibu miits mmadyáktup.

⁷² Ta netyu 'yuu ja tugaak myumajtsk ok. Net ja Peedru tjamyeytsy éxtum ja Jesusu naty tu 'yanu'umxaty: “Ko kyajnumu natyu tugaak 'yuy myumajtsk ok, es mij mjuna'ana'añ tugaak ok ko kyajts xy'ix'aty.” Ta ja Peedru jyantsytyujku juuy yaxpu.

15

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹ Ko oj xuuñu, ta ja teedywyindsúnuty ñaymyujkudu madu mija'aydyujkuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpujktup es mat nidugekyu di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty. Net tkatsuumdu ja Jesús, es oj tmunujxtu es ttukkudujkudu ja gobernador Pilatu. ² Es ja Pilatu dyajtuuy ja Jesús:

—¿Tii mijtsu du'un ja israelítadyu ryey?

Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtan, ujtsu du'un.

³ Es ja teedywyindsúnuty tni'uumudu kanak nax. ⁴ Ta ja Pilatu jatugok dyajtuuy ja Jesús:

—¿Tii kyaj m'adsoy ni wi'ix? ¿Ti kyaj xymyudoy tugekyu nu'un yam mdukni'uumudu?

⁵ Per ja Jesús kyaj tyim'adsooy. Es ja Pilatu oj wyu'umu du'uñu es kyaj tnijawu wi'ix 'yakkana'anat.

Jesús ñiduku es 'yoogut

⁶ Es pasku pasku ja Pilatu tasmatsu tu'ugu tsimyjya'ay di'ibu ja ja'ayuty wyin'ijxtup.

⁷ Japu naty 'yittu tsimy naagaty di'ibu tu yajja'ay'eeky ko tsiptuundu yu yajkutujkpu, es nidu'uk yu'ujuty xyu'ajtypy Barrabás. ⁸ Ta ja ja'ayuty tniwingoonda ja Pilatu, es t'amdoodu ttúnat éxtum jaayum ttuñ. ⁹ Ta ja Pilatu 'yadsoodu:

—¿Tii mdsojktup es nnasmátsuduts ja mrey?

¹⁰ Du'un juanáñ ja Pilatu mat ko ñija'abu naty ko ja teedywyindsúnuty tnaywyin-naxujáwudu ko ja Jesús may ja ja'ayuty pyanujxudu es paaty tu tyukkudúkudu. ¹¹ Per ja teedywyindsúnuty tnibudu'uktu ja ja'ayuty es juana'andut ko yajnasmaátsut ja Barrabás.

¹² Ta ja Pilatu dyajtuudu:

—¿Es tits ndúnup mat di'ibu miits mdijtup ja israelítadyu ryey?

¹³ Yu'ujuty yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

14 Ta ja Pilatü t'anmaaydyu:

—Pes, ¿tii dü'an tü ttuundugóy?

Per ja'ajaty 'yaktim'yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

15 Es ja'a ko Pilatü wyu'ama'añ oy mat ja ja'ayaty, ta tnasmajtsu ja Barrabás es tni'ana'amü esü Jesús yajwópat. Ta net tkayajky es dyajkruuzpáttat.

16 Oknam ja soldaadaty tmunajxtü ja Jesús mä ja yajkutujkpu tyuja'an di'ibü 'yandijpy pretooryü. Ta dyajnaymyujkü nidugekyü ja soldaadaty mä tadü lugaar. 17 Net ttukpajtáktü ja witü tsu'unkpü éxtümü yajkutujkpu wyit. Ta txugajttü ja apyñ éxtümü tu'ugu koronü es tpujtáküdü kyubajkkajxm. 18 Net t'anuumädu:

—¡Mij küjxm mij, israelítüdyü ryey!

19 Net ttukkuwojpu'ktü tu'ugu kepyu'unk, tnidsújüdü, twingoxtánüdü es jyawü twindsü'ugü. 20 Ko ttukxiktaaydyü, ta dyajjunajktü ja tsu'unk wit es ttukpajtáktü ja kyü'am wit. Ta tmunajxnüdü es dyajkruuzpata'andü.

Jesús kyruuzpéty

21 Ta tu'aay tpattü tu'ugu ja'ay di'ibü kyamotyü naty tü 'yotsy. Ja'a xyu'ajtypy Simonk es kyugajpnaty Sirene, es tyeety'átyaty ja Alejandru esü Rufü. Ta ja soldaadaty ttukkupajktü agwanü ja Simonk es dyajnajxtü ja Jesusü kyruuz.

22 Ta tmunajxtü ja Jesús mä tu'ugu lugaar txu'aty Gólgotu, di'ibü ayuk wimbüdsümp Kalaveerü Lugaar. 23 Jam tjatuk'uugándü ja vinü taam'yo'oy mat ja mirrü ujts aay, per ja Jesús kyaj t'iky. 24 Ta dyajkruuzpajttü. Es net ja soldaadaty ttuundü rifü es dü'an dyajwa'xtü ja Jesusü wyit.

25 Taxtujk yaxpu naty ko dyajkruuzpajttü. 26 Es kyubajky tpujtáküdü tu'ugu letreerü di'ibü junaamp éxtümü dü'an ja 'yu'anun: “Tyaadu ja israelítüdyü ryey.” 27 Nandü'an majtskü ma'tspaty dyajkruuzpajttü mat yu'u, tu'uk aga'añdsyoo es jatu'uk anajñdsyoo. 28 Es dü'an yajkuydyüñ ja Diosü jyaaybyajtan mä jyuna'añ: “Dü'an ñajxy éxtümü axak ja'ay.”

29 Ja ja'ayaty di'ibü najxtap jam tnixi'ik ttukxi'iktü, ttuknugow ttuk'yujkówdü es jyuna'andü:

—Mij di'ibü müj tsajptajk mijtypy es mjuna'añ ko tugukxabajtp xykyojoy jatuk ok.

30 Nayyajtso'ogüdü mij kü'am es junak kruuzkajxy.

31 Es nandü'an tyukxíküdü ja teedywyindsánaty es ja di'ibüty tsajptugóty ya'axpujktap es müdü fariseeüty es ja müjja'aydyujkaty, es ak yu'ujaty ñayjyunánüdü:

—Tü dyajtse'eky ja wiinkpaty, per kyaj mbaat ñayyajtse'egyaty kü'am. 32 ¿Ti kyaj yu'ujaty ja israelítüdyü ryey? ¡Wa'an tjanaky kruuzkajxy es net yu'u nmübjkäm!

Extü ja ma'tspaty di'ibü naty jam mat yu'u kruuzkajxm twingajx tpujpkajxtü ja Jesús.

Jesús 'yeeky

33 Net tugekyü ja naxwíñüdü kyoodsüdyay kijkyxyü extü tuguk yaxp xunü. 34 Es nan mä tadü oorü ja Jesús muk kyajxy:

—Eloy, Eloy, ¿lamü sabaktanü? (di'ibü ayuk wimbüdsümp: “Dios miü, Dios miü, ¿ti kots mij tü xymyastu'uty?”)

35 Nidu'ugaty di'ibü naty jam tmüdüdü, es ñayjyunánüdü:

—Müdüdü, yu'uga yáxup ja Diosü kyugajxpu Eliüs.

36 Net nidu'uk oj ñejxy püye'együ, es oj dyajtsooñ tu'uk di'ibü yuunkpünaanü. Ta dyajxe'ky müdü vinü xun, es ttukjajptijü tu'ugu kepyu'unk, es ttukmüwingooñ ja Jesús es tmuugat. Ta jyunañ:

—Mastu'uttü. Min n'ok'ijxam pün nimiinap ja Eliüs es yajjunáküdü kruuzkajxy.

37 Ta jatugok ja Jesús oj muk kyajxy, es oj 'yo'kü. 38 Net ja adüy di'ibü jap müj tsajptugóty kyü'tswa'xy kübjky es extü ux'am.

³⁹ Net ja soldaadu windsún di'ibu naty jap tūnaapy Jesús wyindum es tmūdooy ko mak kyajxy es 'yeeky, yu'u net jyūnāñ:

—Tūy'ajtūndumu naty ko tyaadu yu'ujuty ja Diosu 'yU'unk!

⁴⁰ Jamu naty nandu'un naagudyu toxytyujkuty myuj'ixtu jagam. Ma yu'ujuty jamu naty ja Mariiu Magdalenu, Salomee esu Mariiu, ja mutsk Santya'agu esu Josee tyaaguty.

⁴¹ Tyadu toxytyujkuty tso'ondup Galileeu es tranujxtu ja Jesús es tpuđujkudu ko 'yijty Galileeu. Es jamu naty may ja wiinkpudyu toxytyujk di'ibuty nandu'un muut pyatākudu Jerusalén.

Jesús ñaxtuku

⁴² Ko oj tsyu'ujunu es ko naty ñayjyup'ixudu ko ja saabudu xuu dyajtsonda'aga'andu, ⁴³ ta Josee tninejxy ja Pilatu mudu jotmuk'ajtun es t'amdoy ja Jesusu ñini'x. Esu tadu Josee, Arimateeu ja'ay, yu'u naty nidu'uk ja di'ibu naty ana'amdup muj tsajtugóty es jap muj 'yity, es 'yawijxy ko ja Diosu kyutujkun myínut. ⁴⁴ Ta ja Pilatu du'uñu wyu'umu ko yajnimay ko tu ja Jesús 'yeeky. Net twoodsooy ja soldaadu windsún es dyajtūy pūn tu 'yeeky ja Jesús. ⁴⁵ Net ja soldaadu windsún jyūnāñ:

—Tūy'ajtun. Tu 'yo'knu.

Ta ja Pilatu t'anmaay ja Josee:

—Mbaat xyajkruuzjūnāky.

⁴⁶ Net ja Josee tjuuy tu'ugu saabanu oybyu es dyajkruuzjunajky ja Jesusu ñini'x. Ta t'abijty mut ja saabanu. Ta tpujtāky ma tu'ugu o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjuty dyajpa'ajutyty tsawiiñ, es oj t'agu'uy mut tu'ugu mujpu tsaa. ⁴⁷ Ja Mariiu Magdalenu esu Mariiu, ja Josee tyaak, yu'u 'yijxtu ma naty tu tpujta'aky.

16

Jesús jyikypyekey

¹ Ko ja saabudu xuu ñajxy, ja Mariiu Magdalenu, Salomee esu Mariiu, ja Santya'agu tyaak, tjuudyu ja pa'ak xu'kpu es ttukjaaxa'añ ja Jesusu ñini'x. ² Ta jantsy jéruyup, xuuñabanu naty ma ja domingu xuu, jyajttu jam ma ja o'kpu jut. ³ Es jam tu'am ñayyajtūjudu ak yu'ujuty:

—¿Pūn xyjudi'imxum ja muj tsaa es xya'awátsxum ja jut?

⁴ Es ko jyajttu, ta t'ijxtu ko tu naty yajjudímy ja tsaa es ja jut awa'adsu naty 'yijn. ⁵ Ta tyujkudu jutoty, es jam t'ijxtu 'yu'uñu aga'añgyu'u tu'ugu unā'k di'ibu xóxyuty mut tu'ugu poop wit yeñ. Es yu'ujuty jyantsytsyu'kudu. ⁶ Es ja'a 'yanmaayudu ja toxytyujkuty:

—Katu mdsu'ugudu. M'uxtaaydyup ja Jesús nazarenu di'ibu tu dyajkruuzpáttu. Pes tu jyikypyekey. Kyaj ñakyyaaty. Ixtu ja lugaar ma naty tu tpujta'aktu. ⁷ Nujxtu es xy'awánudut ja 'yuxpukpūty es ja Peedru: “Jawyiin ja'a ñejxy Galileeu. Japts xy'ixtut éxtum oj m'anu'umxudu.”

⁸ Net ja toxytyujkuty tso'ondu ma ja jut aa jantsy pojūn es ñujxudu pūye'egyū mut ko naty tsyu'ugudu. Es ni pūn wi'ix tka'anmaaydyu, ja'a ko jyantsytsyu'ugudu.

Jesús kyuxe'eky ma Mariiu Magdalenu

⁹ Ko Jesusu naty tu jyikypyekey móñum domingu xuu, jayup kyuxe'ky ma ja Mariiu Magdalenu di'ibu Jesús tūyup tyukmastut juxtujk ja ka'óybyuty. ¹⁰ Ta ja Mariiu oj ñejxy ma ja Jesusu 'yuxpukpūty di'ibu wu'amdu jotmaymuut es jap jyū'uy ya'axtu naty. ¹¹ Es ko yu'ujuty tmūdoodu ko Mariiu 'yawánudu ko ja Jesús tu jyikypyekey es ko tu t'ixy, kyaj tmūbjktu.

Jesús kyuxe'eky ma nimajtsku 'yuxpukpūty

¹² Oknum ja Jesús kyaxe'ky tu'aay mudu wiink kaxu'kan ma tyu'uyo'oydu nimajtskpu di'ibu tso'ondup tekye'epy Jerusalén. ¹³ Ta yu'ujaty jyambijttu Jerusalén es t'awa'anudu ja Jesusu 'yuxpajkpaty; per nan yu'ujaty kyaj yajkajxymyubajktu.

Di'ibu Jesús tyuknipejky ja 'yuxpajkpaty

¹⁴ Oknum ja Jesús kyaxe'ky ma ja majk tu'ukpu 'yuxpajkpaty di'ibu naty meesu windum kaayduup, es t'oodu mat ko kyujuun'átyuty es kyaj tmubajktu ja di'ibu naty tu t'ixtu jiiky. ¹⁵ Ta t'anmaaydu:

—Najxtu miidsaty ma nidagekyu naxwíñudu ja'ay es xytyuk'axpáktut ja oybyu ayuk.

¹⁶ Di'ibátyats uj xy'axájup es nubajttup, nitso'ogup. Per púnats xykya'axájup, ja'a najxup ma ja tudyu'unanu winu xuu winu tiempu. ¹⁷ Es di'ibáty xy'axájupts es xymyubáktats, yu'ats nmo'oyduup es ttúndat yu tyadu ijxwu'aman: Madudsu nxuugyujxm dyajpudsámdat ja ka'óybyuty di'ibu ja'ay myudajttup; kyajxtup wiingátypu ayuk; ¹⁸ wyijtsu'uktup ja awa'andsa'añ; pan 'yuuktup ja venenu, kyaj ti jyátudat; es ko ja kyu'u ttuknikónut ja di'ibu pajkup, net dya'agada'áktut.

Jesús tsyajpéty

¹⁹ Ko ja Nindsun'ajtum Jesús du'un jyunaandaay, ta ja Dios yajpatujku tsajpótm es 'yu'uñu aga'añsyo ma Dios. ²⁰ Oknum ja xupajkpaty tso'ondu tkajxwa'xy ja oybyu ayuk majaty ja ja'ayuty. Es ja Nindsun'ajtum Jesús pyudáku yu'ujaty, es mudu muj ijxwu'amanaty ttuk'ixtu ja ja'ayuty ko tuj'ajtanu'u di'ibu myadyáktup.

Oybyu Ayuk Di'ibu Lukus Jyaay

¹ Mugu'uk Tyófilu, may ja ja'ay tu tjatseky es tjaja'aya'añ yajxonu tyadu madya'aky di'ibu jaitu mut uudsuty yaa. Yu'ujaty yajtuundu tyadu madya'aky di'ibu tu tyuñ tu jyatyuty mut uudsuty. ² Xytyukmumadyaktats ja xprujkrutujk di'ibu naty jap mut ja Jesús extu jawyíñup es tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk. Yu'ujaty 'yijxtu tugekyu di'ibu tuun jaitu es tmadyaky óknun wi'ix tyuun jyaitu taadu tugekyu. ³ Es uj nandu'un, nbayo'oyuts yajxon tugekyu extu ma tsyondaky, es uj tyam mij nduknijayu yu tyadu madya'aky éxtum tyimjaitu nidu'uk nidu'uk, ⁴ es du'un xyñijáwut es tuj'ajtanu'u di'ibu tu myajtuk'uxpéky.

Tu'ugu anklus t'awanu ko Fwank Yajnbajtpu myina'añ jya'ta'añ

⁵ Ko ja Eroodus 'yijty rey jap Judeeu, net tsyunaay tu'ugu teety di'ibu xyu'ajtypy Zakariius es ja'a Abiuis ja'ay. Es ja Zakariiusu ñado'oxy txu'ajty Elisabet, es yu'u tyuamp 'yaaats ja Arón, teedywyindsungóp. ⁶ Esu Zakariius esu Elisabet tmumadoodu ja Diosu 'yana'amun. Es yu'u jiky'ajttap tuj'ajtan muut es ni pan mbaat kyapeky'ixudu. ⁷ Es kyaj ijty ja 'yu'unk, ja'a ko yu Elisabet kyajryum 'yu'unkpraaty es yu'ujaty nimajtsk tu jyantsymujja'ayunu.

⁸ Tu'ugu xuu ko Zakariius es ja myundeedyuty di'ibáty muut tmadundu ja Dios ma muj tsajptujk, ⁹ net tyukka'aju ja Zakariius es tyákat muj tsajptugóty yajpoomjojkpu, éxtum jaayum ja teetytyujk ttundu tu 'yity. ¹⁰ Nidugekyu ja'ay wu'umdu taja'p es kyajxtáktu ko ja Zakariius dyajjéky ja poom. ¹¹ Net kyuxe'ky tu'ugu Diosu 'yanklus aga'añdsyoo ma ja artal ma dyajjéky ja poom. ¹² Ko ja Zakariius t'ijxy ja anklus, jyantsytsyu'ku es kyaj tnija'aju wi'ix jyuana'anut. ¹³ Net 'yanmaayyu ja anklus:

—Zakariius, katu mdsu'ugu. Dios oj tmudoy ja mgajxtákan, es ja mudo'oxy Elisabet yu'u pyaadaampy tu'ugu u'unk di'ibu mduksu'áttap Fwank. ¹⁴ Mmudáttap ja jotkujk'ajtan, es may ja ja'ay xyonda'agut ko jya'tut naxwiiñ. ¹⁵ Tadu m'u'unk yu'u itaamp muj ma Diosun. Kyaj t'uuga'añ yu vinu es ni muk nuu es tmadátut ja Espírítu Santu extu ma kyajnum jya'ty naxwiiñ. ¹⁶ Es yu'u yajjodumbíttap mayu israelitu ja'ay ma yu Nindsun'ajtam Dios. ¹⁷ Es ja tyadu Fwank yu'u nujxup jawyiin ma ja Nindsun'ajtam es tmadátut ja winma'añ es ja muk'ajtan éxtum tmadajty yu Diosu kyugajxpu Eliuis, es trujta'agut es amumdu'uk jot 'yíttut ja u'unkteetytyujk mut ja 'yu'unk 'yuna'k es ttuk'uxpákat di'ibu kyaj Dios tmumadoy, es du'un t'axkúkat ja ja'ay es t'axájut ja Kristu.

¹⁸ Net ja Zakariius dyajtuuy ja anklus:

—¿Wi'ixuts nnijáwut pan tuj'ajtan? Uj tats nmujja'ayunu es ja nudo'oxyuts nandu'un.

¹⁹ Es ja anklus 'yadsoojumbijty:

—Ujtsu du'un Gabryel es nmudúñuts ja Dios ma 'yity. Yu'uts tu xykyexy ma mijtsun es n'anuumadu tyadu oybyu ayuk. ²⁰ Per ja'a ko kyaj xymyubeky, tyam mwu'umut uum es nat extu ko ja m'u'unk jya'tut naxwiiñ. Es tuj'ajtan ko tyadu n'ayúkats yajkuudyúnut ko ja tiempu tpaadat.

²¹ Es ja ja'ay 'yawijxtu jap taja'p es ñayyajtanudu ti ko ja Zakariius jyantsyjekey jap tsajptugóty. ²² Es ko pyudsuumnu ja Zakariius, kyaj mbaat 'yokkajxnu, je'eyu 'yaa kyuu dyaj'yixy. Net ja ja'ayuty jyunandu ko Zakariius tu 'yijxma'aty jap muj tsajptugóty.

²³ Es ko oj kya'pxy ja di'ibu naty tyiimpy, ta ja Zakariius ñujxnu ma tyujk. ²⁴ Es net ja Elisabet oj wye'emy u'unkmuut es kyaj ma ñejxy, 'yijty mugoxk po'o tyugoty. Es ja'a jyuanañ: ²⁵ “Dios yu'uts xymyo'oyaamp yu u'unk es kaduubats ja ja'ay xyñak'uxtijut.”

Tu'ugu anklus t'awanu ko Jesús myina'añ jya'ta'añ

²⁶ Es ko 'yijty tdujk po'o ma Gabryel tmugajxy ja Zakariius, net ja Dios tkejxy ja Gabryel wiink tsoo ma ja Nazaret kajpn, Galileeu ñaaxóty. ²⁷ Es ja Gabryel yajkejxy es

tmagajxat ja kixyado'oxy di'ibũ xyu'ajtypy Mariiu. Es ja Mariiu, ja'a naty nijamyu't'ajtap tu'ugu yedyujk di'ibũ xyu'ajtypy Josee, ja rey Davitu tyuamp 'yaats, es tu naty ja Mariiu ya'amdoy es muat pyúkat. ²⁸ Es ja Gabryel tyujku ma ja Mariiu tyujk, es tkajxpe'xy:

—Dios maygyépyuty Mariiu. Ni'igu mij ja Nindsun'ajtam mdsékyuty, Dios 'yity mat mijts.

²⁹ Es ko Mariiu tmadooyu tyadu ayuk, ta oj jyotmay'eeky es jyuna'añ jyodoty wyinma'añóty: “¿Ti 'yandijpyu tyadu kajxpo'xun?”

³⁰ Net ja Gabryel 'yanmaayũ:

—Mariiu, katu mdsu'agu. Dios mduna'anxur tu'ugu muj may'ajtan. ³¹ Mijts tu'ugu u'unk myajmín myajja'tur ya naxwiñ di'ibũ mdukxu'átur Jesús. ³² Yu'u ítur jantsy muj es yajtjút Dios Tsajpótmuđu 'yU'unk, es ja Dios myo'oyadut ja kutujkun éxtamu 'yapteety Davitu kyutujkun, ³³ es t'ana'amut ma naxwiñuđu Israel es 'yítut winu xuu winu tiempu. Ni na'a kyakúxut yu 'yana'amun.

³⁴ Net ja Mariiu dyajtuuy ja anklus:

—¿Wi'ixu taadu du'un jyátut? Kyajpúts nmudaty ja n'u'unk nña'ayuts.

³⁵ Es ja anklus 'yadsoojumbijty:

—Mínur ja Espíritu Santu ma mijts es ja Dios Tsajpótmuđu myajnitúkuður mat ja myuk'ajtan éxtam tu'ugu yoots. Paadyu tadu u'unk di'ibũ ja'taamp naxwiñ, yu'u Diosu 'yU'unk es kyaj tmudaty ja pojru. ³⁶ Yu mmugu'uk Elisabet yu'u nandu'un pyaadaampy tu'ugu u'unk, oyjya'ijty tu jyamujja'ayun. Es oy ja ja'ay jyajuna'andu ko kyaj mbaat ja Elisabet 'yu'unkpraaty, tyam 'yity tudujk po'o u'unkmuat. ³⁷ Mat ja Dios kyaj ñimujaaaty es ti ttúnat.

³⁸ Net ja Mariiu t'anmaay ja anklus:

—Ujtsu du'un Dios muduumbu. Wa'ants ja Dios xytyuktúñ éxtamts mij tu xy'anuumu.

Mat ja tyadu oj ja anklus ñujxnu.

Mariiu oj tku'ixy ja Elisabet

³⁹ Es ma tadu tiempu, net ja Mariiu oj ñejxy jottugoy ma tu'ugu kajrn di'ibũ ijtp Judeeu tunoty kopkoty. ⁴⁰ Es net jyajty ma ja Zakariisu tyujk es tkajxpe'xy ja Elisabet. ⁴¹ Es ko ja Elisabet tmadooy ja kyajxpo'xun, net ja 'yu'unk yi'xy jyodoty. Es ja Elisabet ja Espíritu Santu oj myo'oyuty ja winma'añ esu muk'ajtan es ttúnat di'ibũ Dios tsyejpy. ⁴² Net jyantsyjunáñ muk ja Elisabet:

—Dios tu mguni'xyuty mijts es ni tu'uk du'un ja toxytyujk, es tu tkuni'xyu tadu m'U'unk.

⁴³ ¡Yu'u tu'ugu may'ajtan jantsy muj di'ibũ ja Nindsun'ajtamu tyaaak myumiimpy es xykyu'ixa'añuts! ⁴⁴ Mat kots tu nmadooyu tadu mgajxpo'xun, yu n'u'unguts tu yi'xy mat ja xondakun njodótyuts. ⁴⁵ Tu ja Dios mguni'xyuty ko mij tu xymyabeky, es yu'u kyuydyúnur éxtam tu mya'anuumu.

⁴⁶ Net jyunañ yu Mariiu:

N'awdajtypyuts ja Nindsun'ajtam Dios

⁴⁷ es njotkujk'átyuts mududsu nYajnutsókpu.

⁴⁸ Tuts ja Diósuts xyñ'ijxe'eky,

yu'ujuts xytyuumbu'ajtp,

praaty nidagekyu ja'ay winu xuu winu tiempu jyuna'andut kots uj guni'xyuty.

⁴⁹ Dios di'ibũ tugekyu muk'ajtan myudajtypy,

tu tu'uk trujta'aky ja muj'ajtan ma ujtsun.

⁵⁰ Winu xuu winu tiempu Dios tmudaty yu pa'ayo'on mat di'ibũ yu'u awdajtudur.

⁵¹ Dios tu ja myuk'ajtan dya'íxyuty,

es tu dyajtugoodya'ay yu wyinma'añ ja ja'ay di'ibũ naymyujpajtakur.

⁵² Tu trujku ja 'yana'amun di'ibũ ijttur yajkutujkpu,

es tu tmo'oy ja di'ibũ tuda'agyuty.

⁵³ Tü tmo'oy ja oy'ajtün ja di'ibü tügoy'ajtxap es di'ibü yu'o'küdap, es kyaj tmooy ni tii di'ibü mukja'ay.

⁵⁴ Tü tpuđuku ja israelitü ja'ayuty, es kyaj tja'aydyugóy éxtam jyunañ es ttuk'ixa'añ ja pa'ayo'on,

⁵⁵ du'an éxtam oj ttukwandaky ja n'aptujk'ajtam Abraan, Isaa esu Jakoob.

⁵⁶ Mariiü oj wye'emy ma Elisabet táguk po'o, es nétnum oj ñejxy ma ja tyujk.

Fwank Yajnbajtrü myiñ jya'ty

⁵⁷ Es ko tpaty ja xuu ma 'yu'unk tpaada'añ ja Elisabet, net tu'ugu u'unk dyajjajty yedyujk. ⁵⁸ Es ja myudujkra'ajuty es ja myugu'uktujk tmadoodu ko Dios tü ttuñ ja muj may'ajtün ma Elisabet, es myiindu kyajxpo'xudu es ttukxondaktu. ⁵⁹ Es ko tyuktujxubejty, net yajtsuka'añ ja Elisabetü 'yu'unk waanu ma ja yedyujk'ajtün*. Net tjamo'oyándü ja u'unk xuu éxtam ja tyeety Zakariius xyuu. ⁶⁰ Es ja Elisabet jyunañ:

—Kyaj. Du'an txu'átut Fwank.

⁶¹ Es 'yanmaayudu:

—¿Per tii? Kyaj ni ránü mmügu'uk di'ibü du'an xyu'ajtyry.

⁶² Net dyajtuudu ja Zakariius mut ja ijsxw'umün wi'ix txu'átut ja 'yu'unk. ⁶³ Es ja Zakariius ttuk'ixy mut ja ijsxw'umün es yajmo'oyut tii ma kyaxja'ayut. Es net tkaxjaay: “Fwank txu'átut.” Es net jyotmay'o'ktü nidugekyü. ⁶⁴ Es net ja Zakariius kyajxe'ky jatugok es t'awdajttsondáky ja Dios. ⁶⁵ Paaty nidugekyü ja myudujkra'ajuty du'uñü wyu'umadyaaydyü, es ma tugekyü Judeeu ñax tmadyaktu ja'ay éxtam tü jyátyuty. ⁶⁶ Es nidugekyü ja'ayuty jyotmay'o'ktü ko tmadoodu es ñayajtuudu nixim niyam: “¿Ti tyunaambuü tadu u'unk?”, mut ko tayı'ajtün ko Dios tü tkuni'xy tadu u'unk.

Zakariius tja'aygynda'aky ja Dios

⁶⁷ Es ja Espiritü Santü dyajkajxy ja Zakariius du'an:

⁶⁸ Awdattu ja Nindsün'ajtam, ja Israelü Dyios, ja'a ko tü myiñ ma udsajtam es xyajnitso'oga'anüm.

⁶⁹ Tü xymyo'oyam tu'ugu yajpojpaniwátspu ma Davitü tyuump 'yaats,

⁷⁰ éxtam ja Dios jyunañ ko kyajxy ja kyugajxpu jékyur.

⁷¹ Es jyunañ es xyajtsókam mut ja muk'ajtün mut udsajtamü nmüdsip'ajtam es tugekyü di'ibü xy'axuk'ijxam.

⁷² Es du'an xytyuk'ijxam ja pya'ayo'on mut udsajtamü n'aptujk'ajtam, ko kyaj yajja'aydyugóy ja wya'ats kajxy'átyryü.

⁷³ Dios tyukwandak ja n'aptujk'ajtam Abraan

⁷⁴ ko kyaj ndsu'k nja'am

es kyaj wi'ix xytyu'unüm nmüdsip'ajtam,

es nmüdu'unüm

⁷⁵ ja Dios myuj'ajtungyujxm es müdu tayı'ajtün, njiky'ajtam ma 'yity tugekyü njiky'ajtün'ajtam.

⁷⁶ Es ja Zakariius 'yakjunañ:

Es mijts, u'unk, mijts Dios Tsajpót müdu kyugajxpu

es nujx xy'awánüdu ja ja'ayuty

ko myina'añ ja Nindsün'ajtam,

⁷⁷ es dyajmina'añ ja nitsokan,

es tma'xa'añ ja ja'ayü pyojru.

⁷⁸ Yu'ü jatánübu taadu ko yu Dios tmadaty ja pa'ayo'on mut udsajtam

* **1:59** Ko Dios tu'ugu kajxy'átyryü ttuñ müdu Abraan, net t'ane'emy esu Abraan müdu tyuump 'yaats di'ibü yedyujk miin jajttap, yajjutsujktu'ududu ja yedyujk'ajtünü kyopk, du'anü ijsxw'umün wyu'umüt ko tkuraktu ja kajxy'átyryü di'ibü Dios tyuun müdu Abraan. Ix Génesis 17:9-14.

es dyajjuga'agut ma ʉdsajtʉm ja njotmay'ajtʉn'ajtʉm,
 es xymyo'oyʉm ja xondakʉn,
 79 es wyij kyajtʉt pʉnʉty tsʉnʉaydyʉp ma koots'át,
 éxtʉm mbaʉt njʉnʉ'ʉnʉm 'yawaxʉ o'kʉn,
 es xytyu'umo'oyʉm ma ja jotkujk'ajtʉn.
 Du'un tkajxtaay ja Zakariiʉs.

80 Es ja Fwank ye'ky pyejty esʉ Espírítʉ Santʉ myʉk'ajtʉnmooyʉ es ttúnʉt di'ibʉ Dios tsyejpy, es jyiky'ajty aamyóty pejyóty extʉ ko jyajty ja xʉʉ es dyajtsondáky es ijxy nide'xy tmʉgajxtʉ ja israelítʉ ja'ayʉty.

2

Jesús myiñ jya'ty

1 Ma tadu tiempʉ yʉ yajkutujkʉ kopk, ja Sésʉr Augustʉ, dyajkutíkyʉ naty es ja ja'ayʉty tʉgekyʉ yajkuja'ayʉdya'ayʉt. 2 Tyaadʉ tim jawyiin tsyondaky ja sensʉ ko 'yijty gobernadoor yʉ Kiriño ma Siryʉ ñaxwíñʉdʉ, 3 es ja ja'ay nidʉgekyʉ ñʉjxtʉ'ayʉt es yajkujáyʉt majaty kyugajpnʉty. 4 Paaty tadu Josee tso'oñ ma tadu Nazaret kajpn ma Galileeʉ ñax, es ñejxy ma Judeeʉ ñax ma Belén kajpn, mut ko jap myiñ jyajty naxwiiñ ja Davit. Es ja Josee yʉ'u ijty 'yaptajk'ajtypy yʉ rey Davit. 5 Net oj ñejxy Belén mut ja ñado'oxy Mariiʉ, di'ibʉ u'unkmʉdʉ naty, es yajkujáyʉt. 6 Es ko 'yijttʉ jap Belén, net tpaty ja xʉʉ ma dyajminʉ'añ ja maxu'unk. 7 Es jap tpaty ja 'yu'unk ka'axkópk, es t'abijty mut ja 'yʉxpít es oj tke'eky ma jʉyujk tsajkaʉ jye'xy, mut ko yʉ'ʉjʉty kyaj tpatʉ ja jajttákn.

Anklʉs esʉ borreegʉ kywentʉ'ajtpʉty

8 Es Belén kajpnbu'aay jap ja ja'ay mya'adʉ aamyóty di'ibʉ byorreegʉ kywentʉ'ajttʉp. 9 Net ti'in t'ijxpátʉ tu'ugʉ Dios ja 'yanklʉs, es ja Diosʉ myʉj'ajtʉn tyʉ'xwa'xy ma yʉ'ʉjʉty, es jyantsyñay'adsu'kʉdʉ. 10 Es ja anklʉs 'yanmaayʉ:

—Katʉ mdsʉ'ʉgʉdʉ. Yʉ'ʉts ʉj nyajmiimpy ja oybyʉ ayuk es di'ibʉ yajjotkujk'áttʉp nidʉgekyʉ ja'ayʉty. 11 Ko tyam tʉ myiñ jya'ty naxwiiñ ma Davitʉ kyugajpnʉty tu'ugʉ Yajnitsókʉ mut miidsʉty, di'ibʉ du'un Nindsʉn'ajtʉm, ja Kristʉ. 12 Du'un mduk'ʉxkáptʉbu tadu u'unk: Jap xyryaattʉt 'yabítyʉty es kyo'knʉ ma jʉyujk tsajkaʉ jʉ'xtákn.

13 Es ti'in t'ijxkojkʉ jantsy mayʉ anklʉs ma ja tu'ukʉ anklʉs, esʉ Dios t'awdattʉ es jyʉnʉ'andʉ:

14 Awdattʉ ja Dios di'ibʉ jam tsajpótm, es 'yíttʉt agujk jotkujk ja ja'ayʉty di'ibʉ Dios tsyejpy.

15 Net ko ja anklʉs ñʉjxtaayñʉ tsajpótm, ja borreegʉ kwentʉ'ajtrʉ ñay'anmaayʉdʉ nidu'uk nidu'uk:

—Jo'om jap Belén es n'ijxʉmʉ tadu di'ibʉ tʉ jyátyʉty, éxtʉm ja Dios tʉ xy'awa'ʉnʉm.

16 Net ñʉjxtʉ jottʉgoy es tpatʉ Mariiʉ es ja Josee, es ja maxu'unk kyo'knʉ ma jʉyujk tsajkaʉ jʉ'xtákn. 17 Ko t'ijxtʉ, net tmadyakwa'xtʉ ja u'unk éxtʉm ja anklʉs 'yanmaayʉ.

18 Es nidʉgékyʉty di'ibʉ myʉdoodʉ, du'añʉ wyʉ'ʉmʉdyaaydyʉ éxtʉm 'yanmaayʉdʉ. 19 Per ja Mariiʉ trʉjke'ky jap jyodoty tʉgekyʉ tyaadʉ es twinmaay mut yʉ'u. 20 Es ja borreegʉ kwentʉ'ajtrʉ ñʉjxnʉdʉ ma ja byorreegʉty es tmajjáwʉdʉ es t'awdattʉ ja Dios ma tʉgekyʉ di'ibʉ yʉ'u tʉ tmʉdowdʉ es tʉ t'ixtʉ, éxtʉm 'yanmaayʉ ja anklʉs.

Jesús yajmamiñ ma ja mʉj tsajptʉjk

21 Es ko tyuktujkʉbejty, net yajtsijky waanʉ ja u'unk ma ja yedyujk'ajtʉn es tmooy ja xʉʉ Jesús, éxtʉm ja anklʉs 'yanmaayʉ ja Mariiʉ ko kyajnmʉ naty 'yu'unkmʉdʉty.

22 Es ko Mariiʉ oj kya'pxy ja xʉʉ ma ñayajwa'adsudʉt éxtʉm ja ana'amʉn di'ibʉ Dios myooy ja Moisés, net tmʉnʉjxtʉ ja Jesús Jerusalén ma ja mʉj tsajptʉjk es ja Dios yajtuk'ixʉ'añ. 23 Tyaadʉ ttuundʉ du'un éxtʉm ja Diosʉ 'yana'amʉn jyʉnʉ'añ: “Ja jawyiimbu yedyujk di'ibʉ tʉ myaxu'unk'áty, yʉ'u tyukwinguwa'agʉp ja Dios.” 24 Paaty ñʉjxtʉ es

trujkta'aga'andu windsu'kun éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: majtsk ja tsaybyiibu o majtsk ja pak dyajnajxut.

²⁵ Es jap Jerusalén tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Simeonk, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajt tuj'ajtun muut es t'awdaty ja Dios es t'awixy es ja Dios myo'oyudut ja jotkujk'ajtun ma ja Israel ja'ayuty. Myudajtypy ja Simeonk ja Espírítu Santu, ²⁶ es tyuknija'aju ko kyaj ña'oogut extu ko t'ixut jawyiin ja Diosu Kyrístu di'ibu kyaxaampy. ²⁷ Es ja Espírítu Santu yu'u yajnajxu muj tsajptujk ñabotsoty. Es japu naty yu'u ko Mariiu es ja Josee dyajmiiñ ja Jesús es ttuna'andu wi'ixu Diosu 'yana'amun jyuna'añ. ²⁸ Net ja Simeonk t'axaju ja Jesús es tsa'andsooy, es t'awdajty ja Dios, es jyunañ:

²⁹ Dios, tyam mbaadudsu net n'eeky jotkujk ko tyam tu xykyudyuñ di'ibuts oj xywyanda'aky,

³⁰ ja'a ko tats n'ixy ja Yajnutsókpu

³¹ di'ibu tu xykyexy ma nidugekyu naxwiñudu ja'ay,

³² es yu'u mayja'ay tyuknijawyaampy yu tuj'ajtun ma tugekyu naxwiñudu, es nandu'an 'yítut ja myuj'ajtun ja m'israelitu ja'ayuty.

³³ Josee es ja Mariiu du'uñu wyu'umdu éxtum jyunañ ja Simeonk. ³⁴ Net ja Simeonk tkuni'xy yu'ujaty, es t'anmaay ja Mariiu, ja Jesusu tyaak:

—Dios tu trujta'agyu tyadu m'u'unk di'ibu yajtugóyup mayu israelitu ja'ayuty di'ibu ñibi'tskajxup es kyaj 'yaxájuty éxtum ja Kristu. Es di'ibu 'yaxájup éxtum ja Kristu, yu'u yajjotkujk'ataampy es tkunu'xa'añ. ³⁵ Es du'an yajnijáwut ti ja'ay myudajttup wyinma'añoty. Es mat mij, du'unu tyaadu xyjáwut éxtumxyup ja mja'ajun ttuknaxy tu'ugu espaadu.

Du'an jyunaandaay ja Simeonk.

³⁶ Es jap nandu'an tu'ugu toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Anu. Yu'u ijty Diosu kyugajxpu, Fanwelu ñux es ja Aseru tyuump 'yaats. Tu jyantsymujja'ayunu. Juxtujk jumajt tmattsunaay ja ña'ay, ³⁷ es tu 'yijnu ku'eeky majta'px majtáxk jumajt. Es 'yijty ma ja muj tsajptujk es tmaduun ja Dios xuñ koots, 'yayu'ajty es kyajxtáky. ³⁸ Es ko kyajxtaay ja Simeonk, net jyajty ja Anu es tja'aygyadáky ja Dios es ñimadyak ja Jesús ja'ay wyinduuyuty di'ibu naty 'yawijxtup ja tiempu ko ñitso'oktat ja Jerusalén ja'ay.

Ñujxtu jatugok Nazaret

³⁹ Es ko tkuydyuun tugekyu éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ, net ja Josee es ja Mariiu jyambijnudu mat ja Jesús jap Nazaret ma Galileeu ñax. ⁴⁰ Es ja Jesús ye'ky pyejty muk es kyuwimma'añuty, es ja Dios kyunu'xu oy.

Jesusu'unk yajpaaty ma muj tsajptujk

⁴¹ Es jumajt jumajt ja Josee es ja Mariiu ñujxtu xu'ajtrpu Jerusalén ma ja pasku xu. ⁴² Es ko ja Jesús dya'abejty majmajtsk jumajt, net ñujxtu nidugekyu Jerusalén es dyajnaxa'añ ja xu éxtum jumajt jumajt ttuundu. ⁴³ Es ko ja xu ñajxnu, net ja Josee es ja Mariiu jyambijnudu ma kyajpn. Kyaj wyinma'añbyattu pun tu Jesús wye'emy Jerusalén. ⁴⁴ Yu'u jyunandu ko Jesús myiñ mat ja myugu'uktujk o ma ja mayja'ay di'ibu oj tu xyu'attu. Es du'an oj yo'oydyu tuk xu. Es ko oj tsyu'ujanu, net t'uxtaaydyu ma myugu'uktujk esu myutnaymyaayubaty, ⁴⁵ es kyaj ma tpattu. Net jyambijttu Jerusalén es t'uxta'aya'andu jap.

⁴⁶ Es ko tyugukxabejty, net tpattu muj tsajptujk ñabotsoty. Jap 'yu'uñu ma ja tsajptujk ya'uxpujkrpu es tmadoo'ity es dyajtáy. ⁴⁷ Es nidugekyu di'ibu myudoodu du'uñu wyu'umadyaaydyu mat ja wyijy'ajtun es ja 'yadsoojumbijttun di'ibu yajkypu. ⁴⁸ Es du'uñu wyu'umadyaaydyu ja tyaak tyeety ko 'yijxudu. Es ja tyaak 'yanmaayy:

—Nitu, ¿ti ko du'unats tu xytyuñ? Ujts es ja mdeety tats njotmay'ooktu es tu n'uxta'aydyu.

⁴⁹ Net ja Jesús 'yanmaayy:

—¿Ti kots xy'uxta'aydyu? ¿Ti kyaj xyñijawu ko uj koonumts n'ita'añ ma ja nDeedyuts ja tyujk?

⁵⁰ Per yu'ujuty kyaj tjaygyujkudu éxtum 'yanmaayy.

⁵¹ Net ja Jesús ñujxnu mat yu'ujuty jap Nazaret es tmamudooy ja tyaak tyeety. Es ja tyaak tpujke'ky tugekyu ma jyot wyinma'añ. ⁵² Es ja Jesús ye'ky pyejty es wyimbejty ja wyinma'añ, es ja Dios es nandu'unu ja'ay jyotkujk'ajtu.

3

Fwank Yajnbajtrpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

¹ Es ko ja Sésur Tibeeryu naty tu 'yane'emy Romu majmókx jamujt, net ja Ponsyu Pilatu 'yijty gobernador jap Judeeu, Eroodus 'yijty gobernador Galileeu, Felipu myuga'axu Eroodus 'yijty gobernador Ituuryu esu Trakonitu, Lisañus 'yijty gobernador Abiliñu, ² es ja Anás es ja Kaifás 'yijttu teedywyindsungópkuty.

Ma tadu tiempu ja Dios dyajky tu'ugu ayuk ma Fwank, ja Zakariiusu 'yu'unk, jap ma ja muj it. ³ Es ja Fwank oj ñejxy ma tugekyu ja nax mywingón ja Jordán mujnuu, es tkajxwa'xy ma ja ja'ayuty es t'anmaaydyu es jyodumbittat, tmastu'uttat ja pyeky es ñubátat. Du'un ttúndat ja'aguyxm esu Dios mya'xudat ja pyojpu. ⁴ Tyaadu ja'a du'un tyuun jyajtu éxtum jyunañ ja Diosu kyugajxpu Isaiiu ko jékyur jyaay: Madowdu. Jap ma muj it yajmadóy ko tu'ugu ja'ay kyajxy muk, es jyuna'añ:

“Uxkúkuudu ja Nindsun'ajtum tyu'u.

Tajtáwdu, yajkijxyudu ja tu'u ma ñaxa'añ.

⁵ Yajtuktúktu yu aguk tukkukpu,

es yajkijxyudya'aydyu ja tun kopk.

Es ma ja tu'u wiity xugety, yajtáwdu,

es ma kyaj kyijxyuty, yajkijxyudu.

⁶ Es tugekyu naxwíñudu t'ixat ja Yajnitsókpu di'ibu Dios kyaxaampy.”

⁷ Mayjya'ay tso'ondu ma ja kajpn es myiindu ma ja Fwank jam muj ittum es yu'u yajnbátudat. Es ja Fwank myugajxu du'un:

—Miidsaty du'un éxtumu awa'andsa'añun. Es éxtumu tsa'añuty tkuga'aktu ja juun kudiibu tyóyut, miits mjánándup xytyijy ko mnitso'oktat mat ja mnubajtan es ko du'un ja Dios kyaj mduydyúnudat éxtumu pojpu ja'ayuty. ⁸ ¡Kyaj tyu'ajtanuty! Jawyiin xytyuk'ixat mat ja mjiky'ajtan ko tui'ajtan tu mjodumbity, es kyaj mnayjyuna'anudat: “Udsajtum ja Abraanu tyuump 'yaats.” Tui'ajtan n'anuumudu ko Dios mbaadu tyadu tsaajuty dyajjumbity ja Abraanu tyuump 'yaadsaty. ⁹ Es ja Diosu tyudyu'unun tim wingoomp mat ja pojpu ja'ayuty, éxtum ko mat ja jatsyu ndukpo'tu'kam yu kepy di'ibu kyaj 'yóyuty. Paaty tugekyu kepy di'ibu kyaj tyuump'áty oy, yajpo'tu'ugup es yajpujta'agut juunóty.

¹⁰ Net ja ja'ay dyajtuudu ja Fwank:

—¿Tiits ndúndup?

¹¹ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Pun myudajtypy majtsk yu ñixuy, myo'oyup tu'uk di'ibu kyaju ñixuy. Es di'ibu jap ja tyojx, myo'oyup ja di'ibu kyaj tmudaty.

¹² Es nandu'un ñimiinudu Fwank ja yajkugubajtrpuy es dyajnbáttat. Es yu'ujuty dyajtuujumbijttu:

—Ya'axpujkrpu, es uudsaty, ¿tiits ndúndup?

¹³ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katu myajkugubéty ni'igu pun kyaju du'un jyuna'añ ja ana'amun.

¹⁴ Nandu'unuty ja soldaaduty yajtuujudu:

—Es uudsaty, ¿tiits ndúndup?

Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katú xypujkúdu adsip yú ja'ayú myeeñ. Katú xyñiwaambáttu ni pán nanatúkyujxm es tukjotkúda'áktú ja mmúju'uñúty.

¹⁵ Es nidúgekyú ja'ayúty tjantsyjyújp'ijxtú ja Kristú. Paaty jyúnanúdu:

—¿Ti tadú Fwank, wa'anú da jya'adyú Kristú?

¹⁶ Es ja Fwank jyúnáñ es tkajxte'xy mayjya'ayóty:

—Új tyámúts nyajnúbéty mút ja núú. Per miimp jatu'uk di'ibú myúdadjtypy ni'igú ja múk'ajtún es kyajts ndú'unúty új. Es kyajts új xyñitakú, ni je'eyú yú kyú'uk nga'agájúduť éxtúmyúpts új n'ítúts tyuumbún. Per yú'u di'ibú miimp myajnúbátúduť mút ja Espíritú Santú esú júun. ¹⁷ Es yú'u kyú'ujóty tmúdaty ja tyuumbajún es dyajwá'adsa'añ ja triigú, es yajpújkú'ugúť ja triigú má ja tsya'x es ja triigú pyosta'ak yajno'ogúť mút ja júun di'ibú ni ná'a kya'eeky.

¹⁸ Es dú'un ja Fwank tkajxwíjy ja ja'ay kanak nax es ttukmúduúdu ja oybyú ayuk. ¹⁹ Es ja Fwank ttuk'oooy ja Erodúus ko ja Erodiiús dyajnejxy éxtúť ja tyoxytyújkún, ja ñúdo'oxy yú myúga'axú Felipú, es mút kanak nax ja tyuundúgo'oyún. ²⁰ Paaty ja Erodúus tsiimyy ja Fwank es dú'un ni'igú ja pyojpú myayú.

Jesús ñúbety

²¹ Kyajnúmú naty yajtsímú ko Fwank dyajnúbéty ja ja'ay, myiñ nandú'un ja Jesús es oj ñúbety. Es ko naty kyajxta'aky, net ja tsajp 'yawatsy, ²² es ja Espíritú Santú kyúduky má yú'un éxtúť tu'ugú pak, es net ja Dios kyajxy má ja tsajpún:

—Újts mij n'U'unk'ajtypy di'ibúts ndsejpy es jantsy jotkújkúts mút mijts.

Jesukristú 'yaptújkúty

²³ Jesús i'px májk júmújtú naty tmúdaty ko oga'an tkajxwa'xy mayjya'ayóty. Es ja ja'ayúty jyúnanúdu ko Jesús u'unk'ajtú Josee. Ja Josee ja'a u'unk'ajtú ja Elii, ²⁴ Elii u'unk'ajtú Matat, Matat u'unk'ajtú Leví, Leví u'unk'ajtú Melki, Melki u'unk'ajtú Janay, Janay u'unk'ajtú Josee, ²⁵ Josee u'unk'ajtú Matatiiús, Matatiiús u'unk'ajtú Amós, Amós u'unk'ajtú Na'um, Na'um u'unk'ajtú Eslii, Eslii u'unk'ajtú Nagay, ²⁶ Nagay u'unk'ajtú Maat, Maat u'unk'ajtú Matatiiús, Matatiiús u'unk'ajtú Semey, Semey u'unk'ajtú Josee, Josee u'unk'ajtú Judaa, ²⁷ Judaa u'unk'ajtú Joanán, Joanán u'unk'ajtú Resú, Resú u'unk'ajtú Zorobabel, Zorobabel u'unk'ajtú Salatyel, Salatyel u'unk'ajtú Neeri, ²⁸ Neeri u'unk'ajtú Melki, Melki u'unk'ajtú Adii, Adii u'unk'ajtú Kosam, Kosam u'unk'ajtú Elmodam, Elmodam u'unk'ajtú Eer, ²⁹ Eer u'unk'ajtú Joswee, Joswee u'unk'ajtú Elyzeer, Elyzeer u'unk'ajtú Jorim, Jorim u'unk'ajtú Matat, ³⁰ Matat u'unk'ajtú Leví, Leví u'unk'ajtú Simeonk, Simeonk u'unk'ajtú Judaa, Judaa u'unk'ajtú Josee, Josee u'unk'ajtú Jonam, Jonam u'unk'ajtú Elyakim, ³¹ Elyakim u'unk'ajtú Meleeú, Meleeú u'unk'ajtú Mayñán, Mayñán u'unk'ajtú Matatú, Matatú u'unk'ajtú Natán, ³² Natán u'unk'ajtú ja rey Davit, ja rey Davit u'unk'ajtú Isá'ii, Isá'ii u'unk'ajtú Obeed, Obeed u'unk'ajtú Booz, Booz u'unk'ajtú Salmón, Salmón u'unk'ajtú Naasón, ³³ Naasón u'unk'ajtú Aminadap, Aminadap u'unk'ajtú Admín, Admín u'unk'ajtú Arnii, Arnii u'unk'ajtú Esrom, Esrom u'unk'ajtú Fares, Fares u'unk'ajtú Judaa, ³⁴ Judaa u'unk'ajtú Jakoob, Jakoob u'unk'ajtú Isáa, Isáa u'unk'ajtú Abraán, Abraán u'unk'ajtú Taree, Taree u'unk'ajtú Nakoor, ³⁵ Nakoor u'unk'ajtú Seruk, Seruk u'unk'ajtú Ragau, Ragau u'unk'ajtú Falek, Falek u'unk'ajtú Eeber, Eeber u'unk'ajtú Salú, ³⁶ Salú u'unk'ajtú Kaynán, Kaynán u'unk'ajtú Arfaksat, Arfaksat u'unk'ajtú Sem, Sem u'unk'ajtú No'ee, No'ee u'unk'ajtú Lamek, ³⁷ Lamek u'unk'ajtú Matusalén, Matusalén u'unk'ajtú Enok, Enok u'unk'ajtú Jareed, Jareed u'unk'ajtú Malalel, Malalel u'unk'ajtú Kaynán, ³⁸ Kaynán u'unk'ajtú Enós, Enós u'unk'ajtú Set, Set u'unk'ajtú Adán, di'ibú Dios kú'm yajkoj. Paaty mbaat njúna'anúť ko Adán yú'adyú Dios ja myaank.

4

Mujku'ugópk tjátúñ wi'ixu Jesús pyekytyúnat

¹ Es ja Espírítu Santu dyajky ja muk'ajtun ma ja Jesús, es yajtso'onu ma ja Jordán mujnuu es yajnujxu ma ja muj it. ² Es jap 'yijty justyikxyxyuu. Es ja mujku'ugópk tjátuuñ es ja Jesús pyekytyúnat. Es ja Jesús 'yayu'ajty justyikxyxyuu, net yu'o'ku. ³ Net ja mujku'ugópk jyunañ:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtar, yajjumbítu tyadu tsaa tsajkaaky.

⁴ Es ja Jesús 'yadsoojumbijtu:

—Yu Diosu jyaaybyajtan du'un jyuna'añ: “Kyaj jyatyim'yuhuyudyu tsajkaaky muut jyiky'aty ja ja'ay.”

⁵ Net ja mujku'ugópk dyajnejxy ja Jesús ma tu'ugu kopk di'ibu kujxm es tyuk'ijxu tuk pojun tugekyu it naxwíñudu. ⁶ Es ja mujku'ugópk jyunañ:

—Ujts mij nmo'oyur ja kutujkun esu muj'ajtan ma tugekyu naxwíñudu di'ibu nduk'ijxyru. Ujtsu tugekyu nyajmooy, es mbaadats nmo'oy di'ibuts uj ndsejpy. ⁷ Es paaty pun mnaygyoxtnaaydyákar nwinduuyuts es xy'awdatudats, nmo'oyur tugekyu.

⁸ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Yu Diosu jyaaybyajtan du'un jyuna'añ: “Awdat ja mWindsún Dios, es mudún yu'u naydyu'uk.”

⁹ Oknum ja mujku'ugópk oj dyajnejxy ja Jesús ma ja Jerusalén kajpn es dyajpejty ma muj tsajptajk kopk es 'yanmaay:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtar, nayyajkunáxudu yap naxkujxy, ¹⁰ ja'a ko ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ:

Dios t'ane'emy yu anklus es mgwentu'átudut,

¹¹ es myajpudu'ugudut mat ja kyuh

kadiibu tsyayútut ja mdeky mat ja tsaa.

¹² Net ja Jesús 'yadsooy:

—Nandu'un jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: “Katu xy'amdoy es ttúnat ja mWindsún Dios di'ibu kyaj 'yóyuty.”

¹³ Es du'un ko ja mujku'ugópk kyaj tpaty ja wiinkpu winma'añ es ja Jesús ñaygyayákadut mat yu'u, net oj ñajxnu tuk tiempu.

Jesús tkajwaxtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹⁴ Ta ja Jesús jyumbijty jatugok Galileeu es ja Espírítu Santu myooyu muk'ajtan. Es ma tugekyu ja Galileeu ñax ja ja'ayaty tmadyaktu di'ibu tyuun kyajx ja Jesús. ¹⁵ Es kajpngajpn ja Jesusu ja'ay dya'uxpejky ma ja tsajptajk, es nidugekyu ja'ay di'ibu myudoodu jyunandu ko oy di'ibu kyajx.

Jesús jap Nazaret

¹⁶ Net ja Jesús oj ñejxy Nazaret, ma naty tu yeeky tu pyety. Es ma ja saabudu xuu tyujku ma ja tsajptajk, éxtam jaayum ttuunk'áty, es tyunaayeyky es tkajxa'añ ja Diosu jyaaybyajtan. ¹⁷ Es myooyudu Diosu kyugajxpu Isaiiu ñeky. Ta Jesús tnaktuy ja neky es tkajxy du'un:

¹⁸ Nmudajtypyuts uj ja Diosu Jya'ajun,

es tats xymyo'oy ja tuunk

esuts ngajxwa'xat ja oybyu ayuk ma ja ayoobu ja'ay.

Es tats xkyexy esuts n'awánat

es ja tsimyja'ay es ja po'oduumbu yajnasmat,

esuts nmo'oyut yu 'yijxun di'ibu wiints,

¹⁹ esuts n'awánaduts ko tu jya'ty ja xuu

ko Dios ttúnat ja myay'ajtan ja ja'ay.

²⁰ Net ja Jesús t'axaatsy ja neky es tmooy ja ja'ay es ñaxwe'tsy. Es jamu naty ja ja'ay nidugekyu ma ja tsajptajk ni'igu 'yijxadu. ²¹ Es ja Jesús jyanañ:

—Tyam yajkuudyuñ tyadu Diosu jyaaybyajtun ma miidsaty.

²² Es nidugekyu ja'ayuty jyotkujk'ajty mut yu'u es wyu'umdaaydyu ja 'yuxpujkan es ñay'anmaayudu:

—Tyadu, ¿kyaj yu'udyu Josee ja 'yu'unk?

²³ Es ja Jesús 'yanmaayu:

—Tuy'ajtun miits mjuna'ana'andu éxtam ja kajxy jyanañ: “Kudsooy, nayyajtsoy-byátudu mijts ku'um.” Es net nandu'un mjuna'anat: “Tun nandu'un ja yaa ma mgajpnaty tugekyu éxtamts tu nmudoy ko tu xytyuñ jap Kafarnaúm.” ²⁴ Es tuy'ajtun n'anuumats miidsaty ko ni tu'ugu Diosu kyugajxy ya'axaju yajxon ma kyajpnaty. ²⁵ Tuy'ajtanats njuna'añ, may 'yijty ja ku'ekytyo'oxy ma ja Israelu ñaxwiñudu ko 'yijty ja Diosu kyugajxru Elius, ma kyaj oj tyu'uy tuguk jumajt jakujm. Es net ja ja'ay jyantsy'ayu'ajttu ma tugekyu ñaxwiñudu Israel. ²⁶ Peru Dios kyaj tkejxy yu Elius ma yu israelitu ku'ekytyo'oxyty, je'eyu tkejxy ma tu'ugu ku'ekytyo'oxy ma Sareptu kajpn, ja'a di'ibu wingón ma Sidón. ²⁷ Es nandu'un 'yijty jap Israel may ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am ma 'yijty ja Diosu kyugajxru Eliseeu. Per ni tu'uk kya'agudaky, yu'u je'eyu Naamán di'ibu tso'omp jagam Siryu ñaxóty.

²⁸ Es ko taadu tmudoodu di'ibu naty jap ma tsajptajk, net jyot'ambujktaaydyu, ²⁹ es pyudu'ktu es dyajpudsuumdu ja Jesús jap kajpnóty es dyajnujxtu ma kopk aa, ja kopk ma ja kajpn yajkojy, es tjakujubijpnaxandu jam. ³⁰ Es ja Jesús ñajxy jap mayjya'ayóty es tyu'uyo'oy.

Jesús dyajpudsémy ja ka'oybyu ma tu'ugu ja'ay

³¹ Net ja Jesús jyajptáky Kafarnaúm ma Galileeu ñax, es jap dya'uxpejky ja ja'ay saabudu xuu. ³² Net ja ja'ay du'uñ wyu'umadyaaydyu ko yu Jesús ya'uxpeky mut ja muk'ajtan es ja kutujkan.

³³ Es ma tu'ugu xuu, net jyajty ma ja tsajptajk tu'ugu yedyujk di'ibu ka'oybyu myudajtypy. Es ja ka'oybyu yaj'yaxkák ja yedyujk:

³⁴ —¿Ti ko yaa mmiñ mij ma uudsaty, Jesús, Nazaret ja'ay? ¿Ti mijts min xya-jkutugoya'andu? Uj n'ixy'ajtypyats mij ko mDios'u'ungaty.

³⁵ Ta Jesús oj t'ooy ja ka'oybyu:

—¡Amoñu! ¡Mastu'udu tadu ja'ay!

Net ja ka'oybyu yajkudaaju ja yedyujk es myastutu, ni wi'ix tkatuuñ. ³⁶ Nidugekyu ja'ay du'uñ wyu'umadyaaydyu, es ñayjyanañudu nidu'uk nidu'uk:

—¡Mut ja kutujkan esu muk'ajtanu tyadu t'ane'emy yu ka'óbyuty es myumadóyaty, es tmastu'uty ja ja'ay!

³⁷ Es ja ja'ay tmadyaktu ma tugekyu kajpn éxtam ja Jesús tu ttuñ.

Jesús dya'aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

³⁸ Netu Jesús tsyo'oñ ma ja tsajptajk es ñejxy ma ja Simongu tyujk. Es ja Simongu myu't toxytyujk, ja'a naty jantsy jumba'ambujkan, es tmunu'xtáktu ja Jesús es dya'aguda'agut yu'u. ³⁹ Es ja Jesús myujwa'ky ma ja ja'ay kyo'knu es t'anmaay ja jumba'am:

—Ka'ak jam.

Ta ja jumba'am jyugaktaay. Netyu pyudu'knu ja toxytyujk es yajkaay ya'úku.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

⁴⁰ Es ko ja xuu kyudaknu, nidugekyu ja'ayuty di'ibu myudajt ja puma'ay, di'ibu kanak nax myudajtypy ja pujukan, dyajmiindu ma Jesús. Es ja Jesús trujtáky ja ky'u ma yu'ujuty nidu'uk nidu'uk es du'un dya'agudaktaaydyu. ⁴¹ Nandu'un ja ka'oybyu tmastuttu ja ja'ay yax jojkp:

—Mijts Diosu 'yU'unk.

Net ja Jesús tmakmugajxy ja ka'oybyu es kyaj t'ok'yajkajxnat ko Jesús yu'adyu Kristu, ja'a ko yu'ujaty ñija'adur yajxon ko tyu'ajtnaty.

Jesús ja Diosu 'yayuk tkajxwa'xy Galileeu

⁴² Es ko oj xyuñu jakumbom, ja Jesús tso'oñ jap kajpnóty es oj ñejxy ma tu'ugu it jagam. Es ja ja'ayuty 'yuxtaayudu, es jyajttu ma naty ja Jesús, es tsojktu es wyu'amut, kudiibu ñajxut. ⁴³ Per ja Jesús jyunañ:

—Tsojkr nandu'un uj nnajxut ma wiinkru kajpn es n'awanudats ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja Diosu kyutujkun, ja'a ko paadyats ja Dios tu xykyexy.

⁴⁴ Es du'un ja Jesús jyudijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ma ja Galileeu tsyajrtujkaty.

5

Jesús tway nimajtaxku ajkxmajspaty

¹ Tu'ugu xuu ko Jesús 'yijty Jenesaret Meyejñbyu'am* maut ja mayja'ay di'ibu jantsy-tyukmujkudu ko tmadowa'andu ja Diosu 'yayuk, ² net t'ijxy ko jam 'yity wingón majtsku barku. Ta naty ja ajkxmajtsru pyudsundu barkoty es tpujtu ja 'yajkxmajtsn. ³ Net ja Jesús ttuktajku tu'ugu barku di'ibu Simonk jya'a'ajtypy, es t'anmaay es jawaanu t'ak'yajnjxut mejyñoty. Net ja Jesús ñaxwe'tsy barkoty, es dyajtsondáky ttuk'ixa'añ ja ja'ayuty. ⁴ Es ko ja Jesús kyajxtaay, net ja Simonk t'anmaay:

—Yajnjxu mbarku mejyñgyiky, es kujubijpnáxu m'ajkxmajtsn es m'ajkxmátsut.

⁵ Esu Simonk 'yadsooy:

—Ya'axrpkru, tuk tsu'umuts udsaty tu njatundu es ni tu'uguts tu ngamatsta. Per tyámuts nbujta'agut ja ajkxmajtsn yu'ugyujxm ko mij mjuna'añ.

⁶ Es ko ja ajkxmajtsn tkujubijpnajxy, net tjantsymyajtsta may'ajkx, extu ku'ttsondák ja ajkxmajtsn. ⁷ Net ttuk'ijxtu ja ijxwu'umun ja myugu'ugaty ma ja wiinkru barku es min pyudúkudu. Es myiindu yu'ujaty, es dya'ujtsta may ja majtskr barku extu kyinañ ja byarku. ⁸ Es ko ja Simonk Peedru t'ijxy ja may'ajkx, net ñaygyoxtnaaydyáku ma ja Jesús es jyunañ:

—Windsún, mastútkats, jujts pojru ja'ay!

⁹ Du'un jyunañ ja Simonk, ja'a ko yu'u ñay'adsu'kudu mut ko tmajtsta ja may'ajkx. ¹⁰ Es nandu'un ñay'adsu'kudu ja Simongu myugu'ugaty Santya'agu es ja Fwank, 'yu'ungaty ja Zebedeu. Esu Jesús t'anmaay ja Simonk:

—Katu mdsu'ugu. Tyam oga'an ngaxa'añuts mij es xy'uxta'ayut ja ja'ay di'ibuts uj n'axrpkun pyadúndur.

¹¹ Es ko dyajmiindu ja barku jam pu'ujótm, net tnikaktu tugekyu es ñajxtu mut ja Jesús.

Jesús dya'aguda'aky ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am

¹² Es ko Jesús 'yijty ma tu'ugu kajpn, net ñimiinu tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Es ko tadu yedyujk t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyáku es ñaxku'ijxu es tmanu'xtáky du'un:

—Windsún, pñn mdsejpy, mbaadats xya'aguda'aky.

¹³ Net ja Jesús ja ky'u tpujtáky es ttooñ es t'anmaay:

—Ndsejpyats es nya'aguda'agut.

Es netyu myastutu ja lepru pa'am es 'yagudaky. ¹⁴ Net ja Jesús 'yana'amu:

—Katu xy'awanu ni pñn. Nujx ma yu teety es xytyuk'ixut ko tu mmastu'udyaty ja lepru pa'am. Es manujx ja windsu'kunu di'ibu kyajxypy ja Moisés es ñayyajwa'adsudut di'ibu tu myastu'udyaty ja lepru pa'am. Es du'un ja ja'ay xytyuk'ixut ko kyaj xyñakymyudaty tadu lepru pa'am.

* 5:1 Jenesaret Meyejñ yu'u nandu'un xyu'ajtypy Galileeu Meyejñ.

15 Per ja ja'ayaty tmadyaktu ma tugekyu kajpn wi'ix ja Jesús ttuun mat ja myaj'ajtun, es mayu ja'ay myiindu ma ja Jesús es tmadowa'andu es ya'aguda'agudat. 16 Es ja Jesús oj nejxy kajxtákrú adakutuuy.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

17 Tu'ugu xuu ko Jesusu naty ya'axpeky, jamu naty 'yu'uñudu ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpajktap. Es yu'ujaty tso'ondu majatyu kyajpn'u'ungu Galileeu, Judeeu, es nandu'unu ma Jerusalén kajpn, es tmadoo'ittu es t'ixtu éxtum ja Jesús jyuna'añ es ttuñ. Esu Dios myak'ajtangyujxm ja Jesús dya'agudaky ja puma'ay. 18 Net jyajty ja ja'ayaty tku'uydyu tu'ugu mabajnu'unk ma kyo'knu tu'ugu yedyujk di'ibu xux. Es tjajajtukuyandu tugoty es tpujta'agandu ma ja Jesús. 19 Per kyaj mbaat oj dyajtáku, ja'a ko naty mayjya'ay. Net pyajttu ma tujkni'x es tnikuydyúttu es tkutuyñajxtu ja xux ja'ay mat ja myabajnu'unk jap Jesús winduuy mayjya'ay agijky.

20 Ko Jesús t'ijxy ko taadaty myubujkudu, net t'anmaay ja xux ja'ay:

—Mugu'uk, nme'xuryuts yu mbojru.

21 Net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpajktap ñay'anmaayudu wyinma'añoty: “Tyadu yedyujk kyaj tmuj'ixy ja Dios ko du'an kyajxy, ja'a ko yu'u naydu'ugu Dios ku'am mbaat tme'xy yu pojru.”

22 Esu Jesús ñija'ap éxtum ja ja'ay jyunañ wyinma'añoty, es t'anmaay:

—¿Ti ko mwinma'añ xyajjuna'andu ko uj kyajts nwindsu'ugu Dios? 23 Miits mjuna'andap kots uj kyaj nmudaty ja kutujkun esuts uj nma'xut yu pojru. Es mjuna'amp kots uj kyaj mbaat nya'aguda'agyu tyadu yedyujk esuts nyaj'yo'oyu'ugut. Paaty miits mjuna'andu ko kyaj ñimujaa esuts uj du'an njuna'anut: “Ujts mij nbojruma'xur.” Es jantsy nimujaa es uj njuna'anuduts: “Pudu'uk es myo'oyut”, ¿kudii? 24 Es tyámats miidsuty nduk'ixa'añ ja nmaj'ajtun esuts uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, nya'aguda'aga'añu tadu yedyujk es du'an miidsuty nduk'ixut kots uj nmudaty ja kutujkun esuts nma'xut ja pojru.

Net ja Jesús t'anmaay ja xux ja'ay:

—Pudu'uk, yajmúk ja mmabajnu'unk es nujx ma mdujk.

25 Netyu ja yedyujk pyude'ky es dyajmujknu ja mabajnu'unk es ñujxnu ma tyujk es t'awdajty ja Dios. 26 Es nidugekyu ja'ay du'añu wyu'umadyaadyu es t'awdajttu ja Dios, es ni'igu tso'ukudu es ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—Tyam tu n'ijxum di'ibuty jantsy muj.

Jesús tway ja Matewu

27 Ko ja Jesús tso'onnu ma ja kajpn, net t'ijxy jap kajpnbu'ajp tu'ugu yajkugubajtru 'yu'uñu ma yajkugubéty, es ja'a txu'aty Leví. Net ja Jesús 'yanmaay:

—Pamiingats mij éxtumdsu n'axpajkrú.

28 Net ja Leví pyude'ky, es tmastuty tugekyu ja tyuunk es tpanejxy ja Jesús.

29 Es óknum ja Leví ttuun tu'ugu muj xuu ma ja tyujk mat yu'ugyujxmu Jesús. Es jamu naty may ja yajkugubajtru esu wiinkru ja'ayaty 'yu'uñudu ma ja meesu es kyaydyu mat ja Jesús es ja di'ibu ya'axpejkyru. 30 Es ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'axpajktap tni'o'o tniyáxudu ja Jesusu 'yaxpajkraty:

—¿Ti ko du'an mgay m'uuktu miidsuty mat ja yajkugubajtraty es mat ja pekyjya'ayaty?

31 Net ja Jesús 'yadsooy:

—Kyaj dyajtagoy'áty yu kudsooy di'ibu muk'ajt oy'ajtp, yu'uyu di'ibu pujkup. 32 Tuts nmiñ es nyáxuts yu pekyjya'aydyujk es jyodumbittat. Pán juna'amp: “Uj kyajts mbekyjya'ayaty”, ¿yu tadu ja'ayaty wi'ix mbaat jyodumbittu?

Jesús dyajtáwdu ti ko kya'ayu'aty

33 Net t'anmaaydyu ja Jesús:

—Yu Fwangu 'yaxpajkrú kanak ok 'yayu'attu es kyajxta'aktu. Es ja fariseedyu 'yaxpajkrú nandu'un ttundu. ¿Es ti ko mij m'axpajkrú du'añum kyay 'yuuktu?

³⁴ Es ja Jesús 'yadsoojudu:

—¿Ti mbaat miits xya'ayu'attu yu myutnaymyaayubu tadu pujkru ko meeru ijt xon-dakan tyúñuty es ko tadu pujkru 'yak'ittu mut ja myutnaymyaayubutujk? ³⁵ Per pyaadur ja tiempu ko ja pujkru yajpujkat, net 'yayu'áttu.

³⁶ Es nandu'un ja Jesús tpujtáky majtsku ijxpajtun es ttuk'uxpejky ko kyaj mbaat ñaydyuktákytu yu tukru winma'añ mut ja jembyu. Es jyunáñ:

—Kyaj pán tpukeery tuk pedazu jembyu wit es yajtuk'abátsut tu'ugu vestiidu tukru. Ja'a ko du'un yajtúnut, nuumujkr ja jembyu wit es kyudsut ja vestiidu tukru es kyaj ja jemywyit kyuxu'ugut yajxon ma ja tuk wit.

³⁷ Es nan kyaj ya'adamu yu vinu jembyu ma yu tukru nuu'abutsunbyo'o. Pes ko jap yajpujta'agut, tu naty tyugoy ja jembyu vinu ko kyudsut ja tukru nuu'abutsunbyo'o.

³⁸ Paaty 'yóyuty yajpujta'agut yu vinu jembyu ma yu po'oju jembyu es du'un kyaj ti wyindugóyut. ³⁹ Es pán 'yikyry ja vinu di'ibu tu tsyaamn, kyaj tnakytsyeky yu vinu jembyu, ja'a ko jyunáñ: “Di'ibu tu tsyaamn ni'igu 'yóyuty.”

6

Jesús 'yuxpujkruty tkutujtu ja triigu saabudu xuu

¹ Ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús mut ja 'yuxpujkruty ñajxtu triigu kamoty. Es ja 'yuxpujkrutujk tkutujtu ja triigu es twinxatsta es tju'xtu ja pyajk. ² Net nija'ajuty ja fariseeuty dyajtududu:

—¿Ti ko du'un xtyundu miidsuty ma saabudu xuu di'ibu kyaj ñigutíkyuty?

³ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Es miidsuty, ¿ti kyajnam xy'uxpaktu di'ibu tyuun ja Davit ko yu'a es ja jyamyuduty tmudajttu ja yuu? ⁴ Tyujku ja Davit ma Diosu tyujk es tju'ty ja tsajkaaky di'ibu kuni'xy es tkaay yu'a es nandu'un tmooydu ja jyamyuduty. Es kyaj jyanigutíkyuty es yu'a tkádyut, yu'a je'euy ja teedyuty mbaat tkaydu tadu tsajkaaky.

⁵ Es nandu'un jyunáñ ja Jesús:

—Es uj nmudajtypyuts yu kutujkan nandu'un ma saabudu xuu.

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja kyua tuk adu'um tu'uts

⁶ Es ma jatu'ugu saabudu xuu Jesús tyujku ma ja tsajptujk es dya'uxpejky ja ja'ayuty. Japu naty tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja 'yaga'añgyu'a tu'uts. ⁷ Es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktur es ja fariseeuty tpajudijttu ja Jesús es t'ixa'añ pun ya'agudakypy ja ja'ay ma ja saabudu xuu, es du'un ttuundu ja anuu es tpekymyo'oya'andu. ⁸ Peru Jesús ñija'ar di'ibu wyinmaaydu es t'anmaay ja yedyujk di'ibu kyua myudajtypy tu'uts:

—Pudu'uk es mdánut yaa kujk'aay.

Es ja yedyujk pyade'ky es tyunaay jap kujk'ajp. ⁹ Net ja Jesús t'anmaay ja wiinkru ja'ayuty:

—Tyámuts uj miits nyajtuwa'andu: ¿Ti mbaat ndu'unam ma ja saabudu xuu, ja oybyu o axuukru? ¿Nyajtsókam o nya'o'kum?

¹⁰ Net ja Jesús t'ijxtaay nidugekyu di'ibu naty tu tyukwa'kmíkyuty, es t'anmaay ja yedyujk:

—Xajtáw.

Es ko xyajtuuy, 'yagudaktaay. ¹¹ Es ja fariseeuty es ja myugu'uguty 'yajkudu muk es ñay'anmaayudu ak yu'ujuty pun wi'ix mbaat yajtún ja Jesús.

Jesús twin'ixy nimajmajtsku yapóstaluty

¹² Es ko waanu jyejky, ta ja Jesús oj ñejxy kajxtákr ma tu'ugu kopk. Jam ja tsuu dyajnaxxy kyajxta'aky. ¹³ Es ko oj xyuñu, net dyaxu di'ibuty ya'uxpejkyry, es twin'ixy nimajmajtsk di'ibu 'yapostalu'áttur. ¹⁴ Yu'a xyujuty: Simonk di'ibu Jesús yajxabajt Peedru, Andrés, ja Simongu myuga'ax, Santya'agu, Fwank, Felipe, Bartolomee,

15 Matew_u, Tomás, Santya'ag_u, ja Alfe_u 'yu'unk, Simonk ja kananee_u ja'ay, 16 Juud_us yu Santya'ag_u 'yu'unk, es_u Juud_us Iskaryot_u di'ib_u ókn_um kyuyajk ja Jesús.

Jes_u mayjya'ay dya'uxpeky

17 Net_u Jesús jy_unajky m_a ja kopk mut y_u'uj_uty es jyajty m_a tu'ug_u joy it. Es jap_u mayjya'ay ñaymyujk_udi'ib_u tso'ondap Judee_u, Jerusalén es m_a myejyñbya'aj_u Tir_u es_u Sidón. 18 Ty_uadaty t_u naty jya'tt_u es tm_udowa'and_u ja Jes_usu 'y_uxp_ujk_uan es nand_u'_un 'yag_uda'akt_ut di'ib_u p_ujk_uadap. Es di'ib_u m_ujk_u'u ya''ayooj_up, nand_u'_un ja Jesús dya''ag_udaky. 19 Es nid_ugeky_u ja mayjya'ay ttonand_u ja Jesús, ja'a ko m_udu my_uk'ajt_un ja Jesús dya''ag_udaky nid_ugeky_u ja pa'am ja'ay.

P_un_uty kuni'xy_uty

20 Net ja Jesús t'ijxt_u ja di'ib_u ya'uxpejky_u, es t'anma_uay:

—Kuni'xy miids_uty di'ib_u ayoodap, pes m'itt_up m_a Dios_u kyutujk_un.

21 'Kuni'xy miids_uty di'ib_u tyam ayu'ajtt_up, pes m_ujotk_uda'akt_up.

'Kuni'xy miids_uty di'ib_u tyam j_uuy yáxt_up, pes ókn_um mxi'ik mxónd_ut.

22 'Kuni'xy miids_uty ko ja'ay_uty mga'oy'ix_udu, mga'oy'axájd_udu, mya''ax_uk'ixt_u es jy_una'and_u wi'ixáty mut miids_uty ja'a kots miits xyp_uan_ujxt_up, uj, ja Naxwíñ_udu ja'ay_udy_u Kyud_unaaby_u. 23 Agujk'át jotkujk'átt_u es xonda'akt_u m_a tad_u x_un, pes, tsajpótm_u Dios m_uj wiin mgumáy_udu. Nand_u'_un tad_u ja'ay_udy_u 'yapt_ujk_uty t'ax_ukt_und_u ja Dios_u kyugajxp_uty.

24 'iPer p_uroob_u miits m_ukja'ay_udy_ujk_uty! Tyam_u m_ujotkujk'átt_u, per ókn_um m'ayówd_ut.

25 'iP_uroob_u miids_uty di'ib_u tyam ka_uay úkt_up, pes ókn_um m'ayu'átt_ut! iP_uroob_u miids_uty di'ib_u tyam xik xoond_up, pes ókn_um m_ujotmay'oog_ut es m_uja'uydy_ut!

26 'iP_uroob_u miids_uty ko nid_ugeky_u ja'ay_uty m'axájt_uty oy, ja'a ko d_u'_un ja 'yapt_ujk_uty t'axájd_udi'ib_u jéky_up andakp jy_una'and_u ko y_u'_u Dios_u kyugajxp_u!

Tsokt_u ja mm_udsip

27 'Per uj n'anma_uaydy_up miits di'ib_u xymy_udoo'ijtt_up, ko mdsókt_up ja mm_udsip es xytyún_ut yajxón mut di'ib_u mga'oy'ijx_up, 28 es mgunu'xt_up di'ib_u mgajxp_uojk_uadap es ni'amdow nib_ujktsów_u m_a Dios di'ib_u m'ax_uktuun_udu. 29 Es p_un mgojx_up tuk adu'um m_a m'ama'atsy, mo'oy jatuk adu'um. Es p_un ja p_un mb_ujk_uty y_u mdsyamarr_u, jan ja mnixuy es wa'an nand_u'_un dyajnejxy. 30 Es p_un m'amdooj_up di'ib_u mm_udajtypy, mo'oy, es p_un t_u ti mb_ujk_uty, kat_u xy'amdoy es dyajjambít_ut. 31 Es tund_u miids_uty mut nid_ugeky_u ja'ay éxt_um xytsyokt_u es y_u'uj_uty ttúnd_ut nand_u'_un mut miids_uty.

32 'P_un miits mdsojkt_up y_u'_u di'ib_u miits mdsojk_uadap, ¿ti oy'ajt_un mduund_up di'ib_u kyatuund_up ja wiinkp_uty? Pes tyuund_up y_u'_u nand_u'_un di'ib_u 'yandijt_up pekyjya'ay.

33 Es p_un miits mduund_up oy y_u'_u di'ib_u miits mdsojk_uadap, ¿ti oy'ajt_un mduund_up di'ib_u kyatuund_up ja wiinkp_uty? Pes tyuund_up y_u'_u nand_u'_un di'ib_u 'yandijt_up pekyjya'ay.

34 Es p_un miids_uty mduk'ani'xypy ja meeñ y_u'_u ja'ay di'ib_u m'a'ijx_up es mm_ugabát_udu jat_ugok, ¿ti oy'ajt_un mduund_up di'ib_u kyatuund_up ja wiinkp_uty? Pes nand_u'_un di'ib_u 'yandijt_up pekyjya'ay tmo'oydy_u y_u myeeñ ani'xy y_u ja'ay di'ib_u m_ugabát_udu.

35 Tsokt_u es tund_u ja oyby_u m_udu mm_udsip, tuk'anu'x ja mmeeñ nand_u'_un y_u ja'ay es kyaj xyj_ujp'ix_ut es mm_ugabát_udu, d_u'_un xytyuk'ix_ut ko miids_uty Dios Tsajpótm_udu 'yu'ung_uty. Ja'a ko Dios nand_u'_un tyiimpy y_u oyby_u ext_u mut y_u pekyjya'ay es p_un_uty kyaj jya'aygy_uda'agy_uty. Es di'ib_u d_un tyiimpy, Dios m_uj myay'ata'añ_uty.

36 Pa''ayowd_u ja ja'ay éxt_um ja mDeedy_u tsajpótm_udu mba''ayóy_uty.

Kyaj wiinkp_uty n_ugoo nbayo'oy_um

37 'Kat_u xyp_uayo'oy ja wiinkp_u, es ja Dios nan kyaj miits mbayo'oy_udu. Kat_u xyp_uekymyo'oy ja wiinkp_u, es ja Dios nan kyaj mbekymyo'oy_udu miids_uty. Pa''ayowd_u, es ja Dios nand_u'_un mba''ayówd_udu. 38 Mo'oy ja wiinkp_u, es ja Dios mmo'oy_udu

nandu'nn, oyũ kijxn, ta'tspéky, winxity es ku'ujts. Es pũn oy xykyijxu ja wiinkpu ja jya'a, nandu'nn myajkijxtut.

³⁹ Jesús yu'u pyajtáku tyadu ijxpajtan:

—¿Ti mbaat tu'ugu wiints twijts'yo'oy ja mywiints? ¿Ti kyaj kyudáwat nimajtsk ma tu'ugu jut? ⁴⁰ Ni tu'ugu uxpujkrũ di'ibu myubaadap ja wyindsún, per ko oy dyajkéxy ja 'yuxpujkan, du'nn jya'tut éxtam ja wyindsún.

⁴¹ '¿Ti ko xy'ixy tu'uk ja kepywyayu'unk di'ibu jap mmagu'uk wyiinóty, es kyaj mij xytyuñũ kwentũ ja muj kepy di'ibu jap mwiinóty? ⁴² ¿Es wi'ix mjuna'añ: “Magu'uk, n'okju'tamũ tadũ kepywyayu'unk di'ibu jap mmudajtypy mwiinóty”, es kyaj mnayjyáwaty ko mij xymyudaty ja muj kepy jap mwiinóty? Mnaydyjũp ko mjiky'aty tũy'ajtan mũt. Yajpadsũm jawyiinũ tadũ muj kepy di'ibu jap mwiinóty, es du'nn mbaat xy'ixy yajxon es xyjuudat tadũ kepywyayu'unk di'ibu jap mmagu'uk wyiinóty.

Jya'ay'ajtan ja ja'ayajtuk'uxkajp

⁴³ Ni tu'ugu kepyũ oybyũ di'ibu tũmp'ajtp axuuk, es nan ni yũ kepy di'ibu kyaj 'yóyaty es tyũmp'áty oy. ⁴⁴ Tu'uk tu'ugu kepy ya'uxkajp mũt ja tyũmp. Kyaj yajtũky yũ iigu ma poop apyñ. Es nan kyaj yajtũky yũ uuvũ ma yũ tume'eñky. ⁴⁵ Ja ja'ayũ oyjya'aybyũ tsuj kyajxy myadya'aky mũt ko ijtp jyodoty ja oybyũ, es ja axuk ja'aybyũ myadyakypy ja tsaatsykyubétypy mũt ko ijtp jyodoty ja axuk'ajtan.

⁴⁶ '¿Ti ko miits xy'anũmũdũts: “Windsún, Windsún”, es kyaj xytyundũ éxtamts njuna'añũn? ⁴⁷ Ja ja'ay di'ibũts xyñimiimp es tũdoy yũ n'uxpujkanũts es tkuydyuñ, ⁴⁸ yu'u du'nn éxtam ja yedyujk di'ibu kyoj ja tyujk. Es jawyiin tndajũ kũk es tpujtáky yũ pyotsy ujx tsaade'ekykyujxy. Es ko ja nũ kyeemy es txijty ja tujk amũjaa, kyaj wi'ix jyajty, ja'a ko ta'tspéky oy pyojtse'egyaty ma ja tsaade'eky. ⁴⁹ Es pũn myudeebyũts uj ja n'uxpujkan es kyaj tkuydyuñ, yu'u du'nn éxtam tu'ugu yedyujk di'ibu kyoj ja tyujk nax wingujxy es kyaj tndajũ mũt ja tsaabótsy. Ko ja nũ kyeemy, ja nũgom txijty ja tujk amũjaa, net jyijty es tyũgooy tũgekyũ tũgekyũ.

7

Jesús dya'agũda'aky tu'ugu soldaadũ windsũnũ tyuumbũ

¹ Ko ja Jesús kyajxtaay ma ja ja'ayaty, net ñjxnũ Kafarnaúm. ² Jap tu'ugu soldaadũ windsún di'ibu myudajtypy tu'ugu tyuumbũ di'ibu jyantsytsyejpy. Es yu'u naty pujkũp es tim oogánũp. ³ Ko ja soldaadũ windsún tũdooy ko Jesús tũ jyambity, net tkejxy nija'ajaty ja israelitũ mujja'aydyujk es ttúnũt ja may'ajtan es myínũt ja Jesús es dya'agũda'agũt ja puma'ay. ⁴ Yu'ujaty tũwingoondũ ja Jesús es tpujktsoodũ may'ajtan:

—Tadũ soldaadũ windsún nitujkũp es xypyudũkũt, ⁵ ja'a ko yu'u tsyejpy ja nnaxwiñũdu'ajtan, es yu'u oj dyajkojyaty ja ndsajptujk'ajtan.

⁶ Net ja Jesús ñejxy mũt ja mujja'aydyujk. Es ko wyingoonũ ma ja soldaadũ windsũnũ tyujk, net tkejxy nija'adyũ myũtnaymyaayũbũ es t'anũmũt ja Jesús:

—Windsún, kyajts uj xyñitũkũ es mij mdũkũt madsũ ndũjkan. ⁷ Paadyũts kyaj ni je'eyũ nganayjyáwaty es nninũjxũt es n'amdówũt ja may'ajtan. Je'eyũ mjuna'añũt es ja nduumbũts 'yagũda'agũt. ⁸ Uj kũ'ũm nmudajtypyũts ja nwindũn di'ibũts xy'ana'amp, es nandu'nn nmudátyũts ja soldaadũty di'ibũts n'ane'empy. Es kots n'anũmũ yu'ujaty nidu'uk: “Nũjx”, nũjxp; es kots n'anũmũ jatũ'uk: “Min”, miimp; es kots nduk'ane'emy yũ nduumbũts ti ttúnũt, tyiimpy.

⁹ Es ko tũdooyũ taadũ Jesús, net du'ũñũ wyu'ũmũ, es tni'ijxũmbijty ja ja'ay di'ibu pamiinadũp es t'anmaay:

—Tũy'ajtan ko ni tu'ugu Israel ja'ay kyajts nbaaty di'ibũts xymyũbũjkrũ éxtamũ tyadu soldaadũ windsún.

¹⁰ Es ko jyajttũ jatũgok ma ja soldaadũ windsũnũ tyujk, tũ naty 'yagũda'aky ja puma'ay.

Jesús dyajjikypyéky tu'ugú o'krú jap Naín

¹¹ Es óknúm yú Jesús ñejxy má tu'ugú kajpn di'ibú xyú'ajtypy Naín. Es jyamyádátúdu ja 'yúxpújkpú es ja mayjya'ay. ¹² Es ko jyajty kajpnbu'aay, net t'ijxy ko tmámíñ es dyajnaxtukúya'andú tu'ugú o'krú. Es ja o'krú yú'u ijty tukpajkyú maank'ajtup yú tyaak di'ibú naty ku'eeky. Es mayjya'ay ja o'krú tpanejxy. ¹³ Ko t'ijxy ja Jesús, net tpa''ayooy ja ku'ekytyo'oxy es t'anmaay:

—Katú mju'ay.

¹⁴ Net ja Jesús tmúwingooñ es ttooñ ja o'krú kú'uyun, es ja di'ibú naty kyiiipy wya'k'a'adu. Es ja Jesús t'anmaay ja o'krú:

—Mexy, ujts mij n'anmaapy: ¡Púdu'ak!

¹⁵ Net di'ibú naty tú 'yeeky oj wya'tskujkú es kyajxe'ky, es ja Jesús ttukkúdujkú ja tyaak.

¹⁶ Es ko taadú t'ijxtú, nidúgekyú tsyú'kúdyaaodyú es t'awdajttú ja Dios es jyunandú:

—Tu'ugú Diosú myúj kugajxpú tú kyuxe'eky má udsajtam.

Es nandú'un ñayjynánúdu:

—Dios tú myíñ es trupúkyúya'añ ja kyajpn.

¹⁷ Net ja madya'aky jyúdiyty má Judeeú ñax es di'ibú myúwingon'ajtypy.

Fwank Yajnúbajtpú kyexy'e'ebýty

¹⁸ Net ja Fwangu 'yúxpújkpú tyukmúmadýakúdu tugekyú éxtum tú jyátyuty. Net nimajtsk dyaxú yú'ujuty, ¹⁹ es tkejxy má ja Jesús es dyajtúwá'añ:

—¿Tí mij mdúy'ajtan ja Kristú di'ibú naty mináamp, o n'awíxtúpts ja wiinkpú?

²⁰ Es di'ibú Fwank kyajx tmúwingoondú ja Jesús es t'anmaaydyú:

—Ja Fwank Yajnúbajtpúts tú xykyexy esúts mij nyajtúwúpt pún mijtsú dú'un ja Kristú di'ibú mináamp, o pún n'awíxtúpts ja wiinkpú.

²¹ Netyú ko jyajttú, ja Jesús dya''agúdaki ja mayjya'ay di'ibú pújkúdup es dyajpúdsémy ja ka'oybyú di'ibú ja'ay myúdjattup, es nandú'un tmooy yú ijxún mayú wiindsúty. ²² Es ja Jesús t'anmaay ja Fwangu 'yúxpújkpúty:

—Di'ibú miits tú xy'ixtú es tú xymúdwúdu, nújxtú es xytyukmúmadýa'aktú ja Fwank ko yú wiints ijxp, yú úxneybyú ye'epy, di'ibú myúdjatypy ja leprú pá'am tú 'yagúda'aky, yú natpú múdoop, di'ibú o'kp jikyryújkp es di'ibú ayoop ya''awánúdup ja oybyú ayuk, ²³ es jotkujk yú'u pún kyaj jyot dyajtúgóy müt ujts.

²⁴ Ko oj ñájxnú di'ibú Fwank kyajx, net ja Jesús tnimadyaky ja Fwank es t'anmaaydyú ja ja'ay:

—¿Tí dún miidsúty oj xyñínújxtú es xy'ixa'andú má múj itún? ¿Tu'ugú tsajkápyñ di'ibú wyinxijtypy ja poj? ²⁵ Es pún kyaj, ¿tí dún oj xyñínújxtú es xy'ixa'andú? ¿Tu'ugú yedyújk oy xyoxyryú? Miits mnija'adup ko di'ibú dú'un nayxyojxúdup jam 'yittú má réyúdyú tyújkúty. ²⁶ ¿Per tí dún oj xyñínújxtú es xy'ixa'andú? ¿Tu'ugú Diosú kyugajxpú? Yú'u dú'un. Yú'u tu'uk di'ibú waanú ni'igú tmúdaty ja múj'ajtan kúdiinúmu wiinkpúty ja Diosú kyugajxpú. ²⁷ Fwank yú'u dú'un di'ibú ja Diosú jyaaybyajtan myúdyakypy má jyuna'añ: Ngejxyúyúts jawyíin ja n'ayuk kajxwá'xptúts es mya''awátsxúduú yú mnú'u mdu'u.

²⁸ Túy'ajtanúts njúna'añ: Kyaj pún nidú'ugú ja'ay di'ibú waanú ni'igú tmúdaty ja múj'ajtan es kúdiinúmu ja Fwank Yajnúbajtpú. Per waanú tmúdaty ja múj'ajtan oytyim di'ibúty púnúty ijttup má Diosú kyutújkún.

²⁹ Ko ja yajkugúbajtpúty es ja nimayjya'ay tmúdoodú ja Fwank, ta oj tkupúktú di'ibú Dios tyiimpy, ja'agyújxm oj ñayyajnúbajtúdu müt ja Fwank. ³⁰ Per ja fariseeúty es di'ibúty tsajptúgóty ya'úxpújkútp kyaj tkupújkú di'ibú Dios tyiimpy, ja'agyújxm kyaj tkupújkú es ja Fwank yajnúbátúdu.

³¹ Esú Jesús 'yakjúnáñ:

—¿Tits m̄āat n'ijxkijxyu ja ja'ayuty di'ibáty tyam jyiky'ajttap, o wi'ix dya'íxyuty ja wyinma'añ? ³² K̄axu'kt̄ap éxtam̄u na'ku'unḡan di'ibu uñaadyuap es kyuyattu māayóty es ya'ax jyoktu mat ja myutkuyajtr̄aty: “Tuts njaxu'uxy di'ibu ya'ajts̄p es kyaj tu m'atsta; es tu nja'úyuts di'ibu m̄āat ja o'kr̄u ñaxtak̄u, es kyaj tu mj̄u'uydyu.”

³³ Es ja Jesús 'yak̄unáñ:

—Du'unu tyaadu tyam di'ibu kyaj t'axáj̄udu ko 'yóyuty di'ibu Dios tyiimpy. Mat ko kyaj ja Fwank Yajnuabajtr̄u tkay ja tsajkaaky es kyaj t'iiky ja vinu, es miits mj̄una'andu ko yu'u myudajtypy ja ka'oybyu. ³⁴ Es uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ngaabyuts ja tsajkaaky es n'ikyuyuts ja vinu, es miits mj̄una'andu: “Kax es am̄u'uuk, es myutnaymyaayup ja pekyja'ayuty esu yajkugubajtr̄aty.” ³⁵ Per di'ibu tu t'axáj̄udu yu oybyu x̄p̄r̄j̄k̄n di'ibu Dios jya'a'ajtypy, tad̄u ja'ay dya'íxudu ko 'yóyuty di'ibu Dios tyiimpy.

Jesús ma tu'ugu farisee tyujk

³⁶ Es ko waanu 'yijty, net tu'ugu farisee wyooju ja Jesús es n̄ajx kyay. Es ja Jesús oj tranejxy es ñaxwe'tsy ma ja meesu. ³⁷ Tu'ugu pojru toxytyujk di'ibu jiky'ajtr̄p jap kajrnóty, ko tnija'aju ko tu Jesús ñejxy kaabyu ma ja farisee Simonḡu tyujk, netu tad̄u toxytyujk dyajmiiñ tuk alabastr̄u limetu ujts mat ja pa'ak xu'kr̄u, es tyujku es ñaygyox̄tanaaydyáku Jesús tyeky'ujxy. ³⁸ Ta tyujku j̄ibȳu ext̄u ko dyajxe'ky ja Jesusu tyeky, es dyajtútsy mat ja wyaay es ttsu'xu ja tyeky es tr̄ujtáky ja pa'ak xu'kr̄u ma Jesusu tyeky. ³⁹ Es ko t'ijxy tad̄u farisee p̄ánu naty tu twoy yu Jesús, net j̄unáñ wyinma'añóty: “P̄un t̄y'ajt̄un tyadu yedyujk yu'u tu'ugu Diosu kyugajxru, myuwinma'añbyaad̄up p̄án yu'u toon̄ap es wi'ixu tad̄u pojru toxytyujk jyiky'aty.”

⁴⁰ Net ja Jesús t'anmaaȳu tad̄u farisee:

—Simonk, tyám̄ts mij nm̄ugajxa'añ waanu.

Es ja farisee 'yadsooy:

—Ya'x̄p̄r̄j̄kr̄u, anmaagyuts.

⁴¹ Esu Jesús j̄unáñ:

—Majtsku yedyujk tm̄ani'xy'áty mat ja meeñ. Tu'uk tm̄ani'xyuty m̄ugoxk m̄ugo'px denaryu meeñ, es jatu'uk justyikxymyujk. ⁴² Ko kyaj m̄bāat myugabétyuty, ja yajnu'xru mya'x ja myuni'xy nimaajtsk. Es tyam anmaagyuts, ¿p̄án ni'igu tsyejpy yu yajnu'xru?

⁴³ Es ja Simonk 'yadsooy:

—Pes uj nj̄una'añ̄uts ko yu'u di'ibu mya'x ja myuni'xy kajaa.

Net ja Jesús 'yanmaaȳu:

—M̄m̄udajtypy ja t̄y'ajt̄un.

⁴⁴ Net ja Jesús twin'ijxpejty ja toxytyujk es t'anmaaȳu ja Simonk:

—¿M'ijxyp̄u tyadu toxytyujk? Kots uj nd̄ujku ma m̄dujk, kyajts mij̄u nuu tu xymyo'oy es uj̄u ndékyuts nb̄uj̄at, esu tyadu toxytyujk tats yu ndeky tr̄ujy mat yu wyinn̄u es dyajtu'utsy mat ja wyaay. ⁴⁵ Mij kyajts tu xytsyi'xy, es yu'u ko tu tyuku es tyambaat tsi'xy ja ndékyuts.

⁴⁶ Mij kyajts tu xyrujtáku m̄adsu ngubajk ja aseytu oliiv̄u éxtam̄u jaaȳu ja'ay ttundu, esu tad̄u toxytyujk tu tr̄ujta'aky yu pa'ak xu'kr̄u m̄adsu ndeky. ⁴⁷ Paaty t̄y'ajt̄un n'an̄um̄u, tyadu toxytyujk tats nma'xu yu myujp̄éky, ja'a ko yu'u dya'íxyuty kots xytsyeky m̄aj. Ja'a ko yu ja'ay di'ibu j̄unaamp ko kyaju pyeky es ujts nma'x̄up, tad̄u ja'ay xytyuk'ijx̄p̄ts ko je'eyu waanu xytsyékyuts.

⁴⁸ Net ja Jesús t'anmaaȳu ja toxytyujk:

—Yu m̄bojru tu yajma'xta'ay.

⁴⁹ Net j̄yot̄janandu di'ibáty tu yajwówd̄u ma meesu mat ja Jesús:

—¿P̄án ja'ayu tyaad̄u?, ko ext̄u pojru mye'xyp̄u.

⁵⁰ Es ja Jesús t'anmaaȳu ja toxytyujk:

—Tuts xymyubeky, es paadyuts mij tu nyajnitse'eky. N̄ajx jotkujk.

8

Toxytyujkuty di'ibu pyudujkudap ja Jesús

¹ Oknam ja Jesús jyadijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja Diosu kyutujkan. Es nimajmajtsku 'yaxpukpu jyamyudatyuty. ² Es nandu'un jyamyudajtudu nija'ajuty ja toxytyujk di'ibu naty ja Jesús tu dya'aguda'aky es nija'ajuty di'ibu tu ttukmastu'uty ja ka'oybyu. Es nidu'uk yu'ujuty txu'aty Mariiu Magdalena, di'ibu Jesús tyukmastut jaxtujk ja ka'oybyuty, ³ es jatu'uk txu'aty Fwanu, ñudo'oxy ja Kuzu, Eroodusu tyuumbu wyindsán, es jatu'uk txu'aty Susanu, es may ja wiinkpu toxytyujk di'ibu muut jyadijty ja Jesús es ja 'yaxpukpudy es pyudakuty.

Triiguwajpu éxtamu ijxpajtun

⁴ Mayjya'ay tso'ondu ma tugekyu kajpn es tnimiiñ ja Jesús. Es ko myaymyijky ja ja'ay, net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxpajtun es jyanáñ:

⁵ —Tu'ugu triiguwajpu 'yojtsy wajpu. Es ma oj twajy, oj nandu'un kya'ay ja tyuamt ma padu'u, es ja ja'ay ttukta'andu, es ja joon tpiidu nandu'un. ⁶ Es nandu'un kya'ay ja tyuamt tsaade'ekykyujxm ma kyaj kyakuty ja nax. Paaty ko tadu triigu myujxy, net tyutsy, ja'a ko tim waanu nik'ajtun. ⁷ Es nandu'un ja tuamt kya'ay apyñoty. Ja triigu tuamt myujxy ma apyñ. Ta yajtátsu. ⁸ Es di'ibu ja tuamt ka'a ma oybyu nax, yooñ yajxon, es tyuamp'ajty mago'px ok di'ibu wyuj.

Es ko du'un jyanáñ ja Jesús, net jantsy muk t'anmaay:

—Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyukudu.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxpajtun

⁹ Net ja Jesusu 'yaxpukpudy yajtujudu wi'ix dyajjuna'añ mut ja 'yijxpajtun. ¹⁰ Es ja Jesús jyanáñ:

—Dios yu'u mduknijawudup miidsaty di'ibu kyaj yajnijawu ijty wi'ix yu'u yajkutíky. Per ujts n'awa'anup ja wiingátypu ja'ay mut ja ijxpajtun mut ko yu'ujuty t'ixtat es kyaj tnijawudut, es ko yu'u tmadowdudut es kyaj tjaygyukudut.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwajpu éxtamu ijxpajtun

¹¹ Tyaadu 'yandijpy yu ijxpajtun: Yu tuamt yu'u 'yandijpy ja Diosu 'yayuk. ¹² Es di'ibu ka'a ja tuamt ma padu'ujan, yu'u 'yandijpy yu ja'ayuty di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk, es net myiñ yu majku'ugópk es pyujkxu ja Diosu 'yayuk ma jyot wyinma'añ es kudiibu tmabuktat es du'un kyaj yajnitso'ogudut. ¹³ Esu tuamt di'ibu ka'a tsaade'ekykyujxy, yu'u 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk es tmabuktu mut ja xondakan. Per ko du'un 'yittu éxtam ja triigu di'ibu 'yaats kyaj kyuktaku, mubajktup tuk tiempu, per ko myiñ ja ayo'on, kyaj tnakymyubuktu. ¹⁴ Es di'ibu ka'a ja tuamt ma ja apyñ, yu'u 'yandijpy yu ja'ayuty di'ibu myudoodu, per ja'a ko tpujta'aky ja wyinma'añ wi'ix myukja'ay'áttat es xyi'ik xyónat, paaty tmastu'uttu di'ibu myudoodu es kyaj ttundu di'ibu Dios tsyejpy. Paaty du'un yu'ujuty éxtam di'ibu tuamt tu jyi'xy es kyaj tu ñakywyinduy.

¹⁵ Es di'ibu ka'a ja tuamt ma oyñax, yu'u 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu 'yaxájudu mut tugekyu jyot, tmadowdu es ttundu es tranujxtu Diosu 'yayuk. Es du'un yajxon wyindáwut ja pyajta'aky.

Lampru éxtamu ijxpajtun

¹⁶ Ni pán yu lyampru tkayajtoye'eky es netyu tkujiitsy mut ja tu'ts o tpujta'aky mabajnbatku'p. Jam ja ja'ay tpujta'aky kujxm es yajxon jyájt tugoty, es ko pán tyúkat, wa'ats 'yixat. ¹⁷ Es ni tii di'ibu ijtp ayu'udsyu es óknam kyawu'umut ijxnide'xy, es kyaj jyaadyu ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajnijawut. ¹⁸ Paaty mudowdu yajxon. Di'ibu 'yaxájudup ja tay'ajtun, Dios yáku per ni'igu winma'añ esu jaygyujkan, per ja ja'ayuty di'ibu myudoodu ja Diosu 'yayuk es kyaj tkuudyundu, Dios pujkudup ja wyinma'añ es ja jaygyujkan di'ibu yu'ujuty myudajttup.

Jesusu tyaak esu myuga'axuty

¹⁹ Ja Jesusu tyaak es ja myuga'axuty jyajttu es kyaj mbaat twinguwa'agudu yu'u, ja'a ko mayjya'ayu naty. ²⁰ Es ja ja'ayuty oj 'yawánudu:

—Tu mdaak jya'ty mut ja m'útsyuty tap taja'p, es yu'u m'ixánudup.

²¹ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Nidugekyu di'ibu Dios ja 'yayuk myadeepy es pyadiimpy, yu'u du'un n'axájupts éxtumdsu ndaagun es éxtumdsu nmuga'axun.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtmijtku ja mejuñ

²² Tu'ugu xuu ja Jesús tyujkudu mut ja 'yuxpajkpu ma ja barku, es 'yanmaayudu:

—Jo'om jam mejuñ ñinaxy.

Es ñujxtu. ²³ Es ko naty ñujxtu kujk'ám, Jesús oj myanajxnu. Es net ti'in myiñ ja mak poj es dya'ujtsta'aya'añ ja barku mut ja nuu es kyínut. ²⁴ Net ja uxpajkputujk dyujxtu ja Jesús es t'anmaaydyu:

—¡Windsún, Windsún! ¡Tyam ngupa'tsta'ayunu!

Net ja Jesús pyude'ky es ja poj es ja mejuñ tmugajxy. Ta oj wyu'umadya'ay amoñ es tamijtku. ²⁵ Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputy:

—¿Ti tu jyátyuty ja mmubujkun?

Es yu'ujuty du'ñu wyu'umadyaaydyu es ñay'adsu'kudu es ñayajtmujdu nidu'uk nidu'uk:

—¿Pún du'unu tyadu ja'ay?, ko yu'u t'ane'emy ja poj es ja mejuñ, es myumadóuty.

Gadaru ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu

²⁶ Net jyajttu mejuñbyu'ajp ma Gadaru ñax, di'ibu ijtp Galileeu wyinduuy. ²⁷ Ko Jesús pyudseemy ma ja barku, net ñimiinu tu'ugu ja'ay di'ibu ka'oybyu myudajtypy es jékyup kya'oktsunaayña tugoty. Jam tsunaay ma o'kpu jutun es jyiky'aty niwa'ats axwa'ats. ²⁸ Es ko t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyáku wyindum es yaxkeky:

—¿Ti mdunaampy mut ujts?, mij Jesús, Dios Tsajpótmdu 'yU'unuk. Tunu may'ajtun, kátuts xy'adsipy.

²⁹ Du'un jyunáñ ja'a ko Jesús tu kyéxyuty es pyudsámut ja ka'oybyu ma tadu yedyujk. Kanak ok yu ka'oybyu tu tyuktákyty, es ja ja'ayuty kyuwunudu ma ky'u es ja tyeky mut ja kadenu. Es yu ka'oybyu yu'u tukpojtu ja kadenu es myanejxyuty ma maj itun. ³⁰ Es ja Jesús dyajtmuy:

—¿Ti mxu'ajtypy?

Es yu'u 'yadsooy:

—Ujts nxu'ajtypy Lejyonk*.

Du'un 'yadsooy, ja'a ko may ja ka'oybyu tu tyuku ma yu'u. ³¹ Es yu tadu mujku'u ya'amdooy ja Jesús es kyaj dyajnjxut ma ayoodákn. ³² Es jap wingón 'yijty yu udsam may es jye'xy ma ja kopk wiin. Es ja ka'oybyu tpujktsooy ja may'ajtun ma Jesús es dyaky ja kutujkun es tyúkdut ma udsaman. Net ja Jesús tmooy ja kutujkun. ³³ Ja ka'oybyu pyudsamdu ma ja ja'ayun es tyujkudu ma udsaman. Netu tadu udsam ñujxtu jantsy puye'egyu nax jujp'ám. Ta kyuruy'knajxtu mejuñóty, es jap jyi'xtaaydyu.

³⁴ Es di'ibu kywentu'ajttup ja may udsam, ko t'ijxtu ti tu jyátyuty, net oj pyuy'ktsoondu mut ja tsu'ugu es oj tmadya'aktu ma ja kajpn es ma ja'ayuty di'ibu kamoty. ³⁵ Es ja ja'ayuty tso'ondu es t'ixa'andu di'ibu tu jyátyuty. Es ko jyajttu ma ja Jesús, net tpattu jam ja yedyujk di'ibu tu ñiwa'adsyuty ja ka'oybyu, es 'yu'uñ Jesús wyinduuy yajxón es wijy keju es witxu. Es tsu'kadyaaydyu ja ja'ayuty. ³⁶ Es di'ibu naty tu t'ixtu, net tmadyaktu wí'ix tu ñiwa'adsyadyu tadu yedyujk di'ibu naty myudajtypy ja ka'oybyu. ³⁷ Es mady tyadu nidugekyu ja'ay ma Gadaru kajpn tmunu'xtáktu ja Jesús es tso'onnut jap, ja'a ko yu'ujuty tsu'kudu mak. Net ja Jesús tyujku ma ja barku es ñajxnu. ³⁸ Ja yedyujk di'ibu

* 8:30 Ix Markus 5:9.

tá myastu'udyuty ja ka'oybyu, net tmánu'xtáky ja Jesús es ñajxat mat yu'u. Per ja Jesús tyuknipujku es wyu'ummat, es 'yanmaayy:

³⁹ —Jambit. Ñajx má mdujk es xymyadya'agut tugekyu di'ibu Dios tá ttuñ mat mijts. Es ja yedyujk ñajxnu es tmadyaky má tugekyu kajpn éxtam ja Jesús ttuñ mat yu'u.

Jayru ñuux es ja toxytyujk di'ibu Jesusu wyit tyoon

⁴⁰ Ko Jesús jyajty má jatugú mejyñbya'a, net ja ja'ayuty oj jyujp'yo'oyudu mat ja xondakun, ja'a ko nidugekyu ja'ayuty 'yawixtu naty. ⁴¹ Net myiñ tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jayru, di'ibu ijtp windsún má ja tsajptujk. Tadu yedyujk ñaygyoxtanaydyáku Jesús tyeky'ujxy es tmánu'xtáky es ñajxat má ja tyujk, ⁴² ja'a ko tmadaty tu'uk je'eyu ñuux di'ibu majmajtsk jamajt, es tamá naty tyim'oogánnu. Es ko Jesús oj ñejxy, net muat ñajxtu mayjya'ay es jantsy adijmíky.

⁴³ Es má tadu mayjya'ay jap tu'ugu toxytyujk di'ibu myudajtypy ja windaxyu pa'am es tá 'yayoyu naty majmajtsk jamajt, es tá yajmeeñdyúñ má kudsooyan tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es ni pán kyaya'agudaku. ⁴⁴ Es yu'u ñiwingoon uxka'p tsoo ja Jesús es ñaydyukpatu ja wyit, es netyu 'yagudaky.

⁴⁵ Net ja Jesús dyajtuuy:

—¿Pánuts tá xytyoñ?

Es nidugekyu 'yanmaayudu:

—Kyaj 'yujtsuty.

Net ja Peedru jyunáñ:

—M'ijxyru ko mayjya'ay m'adijmíkyaty, es xyajtáy pán tá mdóñaty.

⁴⁶ Net ja Jesús jyunáñ:

—Tuts xtyondu ja'ay nidu'uk. Nnija'abuts, ja'a ko yu nmak'ajtanuts tá ya'aguda'agyuty.

⁴⁷ Es ko ja toxytyujk tnija'aju ko Jesús ñija'ap, net myiñ tsayipy es ñaygyoxtanaydyáku Jesús wyinduuy es t'awa'anu mayjya'ay wyinduuy ti ko oj ttoñ, es netyu 'yagudaky. ⁴⁸ Net ja Jesús 'yanmaayy:

—Tá m'aguda'aky mat ko tá xymyubeky. Tyam ñajxu net jotkujk.

⁴⁹ Támmumu naty 'yakkajxy ja Jesús ko jyajty nidu'ugu ja'ay di'ibu tso'omp má tyujku Jayru di'ibu ijtp windsún má ja tsajptujk, es ya'anmaay ja Jayru:

—Tá m'u'unk 'yo'knu. Kudii xyñakyñe'emy yu Windsún.

⁵⁰ Es ko ja Jesús tmadooy, net t'anmaay ja Jayru:

—Katu m'jotmay'eeky. Mubujkats je'eyu esu m'u'unk tso'ogut.

⁵¹ Es ko jyajttu má ja Jayru tyujk, ni pán tkayajtuku ja Jesús, yu'uyu Peedru es ja Fwank es yu Santya'agu es ja tyaak tyeety ja kixyu'unk o'kpu. ⁵² Es nidugekyu ja'ayuty jyantsyju'uy jyantsyya'axtu mat ko ja kixyu'unk tá 'yeeky. Es ja Jesús jyunáñ:

—Katu mnakyju'uydyu. Yu kixyu'unk kyaj tá 'yeeky. Maap jap.

⁵³ Es ja ja'ayuty je'eyu ttukxiky ja Jesús, ja'a ko ñija'adap ko tá 'yeeky. ⁵⁴ Net ja Jesús tku'umamajtsu ja o'kpu es t'anmaay muk:

—Kixyu'unk, pudu'uk.

⁵⁵ Es ja kixyu'unk jyikypyejky jatugok es netyu pyude'ky. Es ja Jesús jyunáñ es yajmo'oyut ja kyaaky. ⁵⁶ Es ja tyaak tyeety du'añu wyu'umadyaadyu. Per ja Jesús tyuknipujku es kadiibu pán t'awánut éxtam tá jyaty.

9

Jesús tkexy ja 'yuxpukpukujk es tkajxwaxtut ja Diosu 'yayuk

¹ Tá ja Jesús dyajnaymyujku nimajmajtsku 'yapóstulaty, es tmooy ja muk'ajtan es yu kutujkun es dyajjuga'agut nidugekyu ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajtypy es dya'aguda'agut

di'ibu pũjkũdũp. ² Es tkejxy es tkajxwã'xũt wi'ix ja Diosũ kyutujkũn. Es nandũ'un tkejxy es dya'agũdã'agũt yũ pumã'ayũty. ³ Es ja Jesús jyũnãñ:

—Ni ti xykyayajnjxtũt di'ibu mnidu'uyo'oydyũp. Ni mdãjk, ni mmorral, ni mgaayñajxũk es kyajpũ mmeẽñ xymyũnũjxtũt. Es yũ'uyũ mwit mmũnũjxtũp di'ibu mnikũjxy es kyaj wiinkpũ ja tukni'x xymyũnũjxtũt. ⁴ Ko mjajtta'agũt mã tu'ugũ tũjk, kyaj mdsoonũt es mnũjxũt wiink tsoo, wũ'ũmdũ extũ ko mnũjxũt mã wiinkpũ kajpn. ⁵ Es mã kyajpũ ja'ay myajjajtta'agyũty, net mdsoondũt mã tadũ kajpn es xywyĩnxĩttũt ja naxjok mã ja mgu'ũk ẽxtũmũ ijxwũ'ũmũn ko dũ'un wyũ'ũmdũ pojpũ mũũt.

⁶ Ko Jesús kyajxtaay, net tso'o'ondũ yũ'ũjũty es ñũjxũtũ kajpũgajpn es tkajxwã'xy ja oybyũ ayũk ẽxtũm ja Jesús tũ jyũnã'ãn, es dya'agũdã'ãktũ ja pumã'ay nidũgekyũ majatyũ kajpn.

Fwank Yajnũbajtrũ 'yeeky

⁷ Es ja gobernador Eroodũs tmũdooy tijaty ja Jesús tyiĩmpy, es kyaj tũnjawũ wi'ix dya'ĩtũt, ja'a ko jamũ ja'ay jyũnã'ãndũ ko yũ'ũ Fwank Yajnũbajtrũ ko tũ jyikyppyeky. ⁸ Es nija'ajũty jyũnã'ãndũ ko yũ'ũ Eliiũs ja Diosũ kyugajxpũ, ko tũ kyũxe'eky jatũgok. Esũ wiinkpũ jyũnã'ãn:

—Ja'a tu'ugũ Diosũ kyugajxpũ di'ibu jẽkyũp, ko tũ jyikyppyeky jatũgok.

⁹ Per ja Eroodũs jyũnãñ:

—Ûjts oj nni'ana'amũ es yajñibũxũdũ tadũ Fwanguũ kyũbãjk, ¿es pũnũ tadũ di'ibu tyiĩmpy tũgekyũ di'ibũts ẽj tyam nmũdeepy?

Es ja Eroodũs jyottũgooy wi'ix t'ĩxũt.

Jesús dyajkãky nimũgoxk mil naxy ja ja'ay

¹⁰ Ko jyũmbijttũ ja apóstulaty, net ttukmũmadyaktũ ja Jesús di'ibãty tũ ttundũ. Es net ja Jesús yajñũjxũdũ mã tu'ugũ it di'ibu myũwĩngon'ajtypy ja Betsaydũ. ¹¹ Es ko ja mayjya'ay tũnjã'ãdũ, net tranũjxtũ. Es ja Jesús 'yaxãjũdũ es tmũgajxtũ wi'ix ja Diosũ kyutujkũn es dya'agũdaky ja pumã'aydyũjk.

¹² Es ko tsyũ'ũjũnũ, ta ñĩmiĩnũ nimãjmajtskũ 'yũxpũjkrũty es 'yanmãayũdũ Jesús:

—Nayjyũgajxũdũ mũũt ja ja'ayũty es ñũjxũnũt po'xpũ es t'ũxtã'ayũt yũ kyaaky majatyũ tũjk es jap kajpnóty di'ibãty wĩngónũty, ja'a ko yãã mã n'ijtam kyaj tii.

¹³ Es ja Jesús jyũnãñ:

—Mo'oydyũ miĩdsũty ja kyaaky.

Es yũ'ũjũty jyũnandũ:

—Kyajts ti nmũdaty, je'eyũ mũgoxkũ tsajkaaky es majtskũ ajkx. ¿O mdsejpy es mũdsũty nũjx njũydyũts di'ibu jyũ'xtũbũ tyãdũ mayjya'ay?

¹⁴ Ja'a ja'ayũty nimũgoxk mil. Es ja Jesús t'anmãaydyũ ja 'yũxpũjkrũtũjk:

—Yajñaxwãatstũ ja'ayũty nijstyikxymyãjkãtyũty.

¹⁵ Es dũ'un ttuundũ es ñãxwã'tstãaydyũ nidũgekyũ. ¹⁶ Net ja Jesús t'axãjũ tadũ mũgoxkũ tsajkaaky es majtskũ ajkx, es pyat'ijxy tsajwĩnm es tkuni'xy es ttujkwa'xy es tmooydyũ ja 'yũxpũjkrũtũjk es dyajwã'xũt mã ja ja'ayũty. ¹⁷ Nidũgekyũ kyaaydyãaydyũ jotkũdã'aky, es ñãdũjkũ majmajtsk kãtsy ja kãydyũk.

Peedrũ tũgajxy ko Jesús ja'a ja Kristũ

¹⁸ Es mã tu'ugũ xũũ ja Jesús kyajxtãky anaydyũ'ũk mũt ak yũ'ũdyũ 'yũxpũjkrũ. Esũ Jesús yajtũũjũdũ:

—¿Wi'ix ja ja'ayũty jyũnã'ãn ko pũnũts ẽj?

¹⁹ Es ja 'yũxpũjkrũtũjk 'yãdsoodũ:

—Nija'ajũty jyũnã'ãndũ ko mijts Fwank Yajnũbajtrũ, es wiinkpũ jũnãndũp ko mijts Eliiũs, es wiinkpũ 'yãktimjũnã'ãndũ ko mijts dũ'un tu'ugũ Diosũ kyugajxpũ jẽkyũbũ di'ibu tũ jyikyppyeky.

²⁰ Net ja Jesús dyajtũũy:

—Es miĩdsũty, ¿wi'ix mjũnã'ãndũ pũnũts ẽj?

Es ja Peedru jyanáñ:

—Mijtsu du'un ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx es tkejxy.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kan

²¹ Es ja Jesús tyuknipujk mukta'aky es kudiibu pán t'awánut. ²² Es 'yak'anmaay:

—Tuy'ajtun uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ayowa'añuts muk es uj xy'axtija'anduts ja mājja'aydujkaty esu teedywyindsúnuty es ja di'ibu tsajptugóty ya'axpujktap, esu ja'ayuts xya'oogut es tugukxabajtp jatugok njikyryákuduts.

²³ Oknum t'anmaay nidugekyu ja'ayuty:

—Pun jaats pán xypyanyxa'añ, tsojkap es tmastu'udut ja kyum winma'añ es bom bom jyiky'átut éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu kyruuz pyagiipy ko 'yo'kan tninejxy, esuts xypyatsoonut. ²⁴ Ja'a ko di'ibu tsyejpy es jyiky'átut éxtumu kyum winma'añ o ja kyum dsojkan, du'ambu ja'ay nayyajtugóyudap mat ja jyiky'ajtun. Es pán tsyejpy es jyiky'átut éxtumts uj ndukni'ixu, du'ambu ja'ay kyaj ñayyajtugóyudut mat ja jyiky'ajtun. ²⁵ ¿Es ti tyimpaty otyim di'ibu ja'ayuty oy tjaniwindsun'ajtpu tugekyu naxwíñudu, pun nayyajtugooypur ku'am mat ja jyiky'ajtun ma ja Dios? ²⁶ Pun pánuts xytyuktsoyduump es ttuktsoyduñ ja n'ayúksats ya naxwíñ pojpu ja'ay wyinduuy, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nan nduktsoyduúnaps kots nmínut jatugok mudu myaj'ajtun nDeedyats esu nDeedyats ja 'yánklusudyu myaj'ajtun. ²⁷ Es n'anum tu'ajtun ko nija'ajuty di'ibu ja yaa kyaj 'yooktat pun kyajnum t'ixy ja Diosu kyutujkan.

Jesús tyugatsy

²⁸ Es ko tyuktujkxubejty, net ja Jesús pyatujku ma tu'ugu kopk es kyajxta'aga'añ. Es twooy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank. ²⁹ Es ko ja Jesús jam kyajxta'aky, net ja wyiin jyajp tyugajtsy es ja wyit jyumbijty jantsy wa'ats poop es jyantsytye'xy. ³⁰ Net kyaxe'ky nimajtsku yedyujk myadya'aky mat ja Jesús. Yu'udyu tadu Moisés esu Eliiis. ³¹ Es jyantsyjayy jyantsytye'xy juwudity ma Jesús esu Moisés esu Eliiis, es tmadya'aktu ja 'yo'kanu Jesús éxtum 'yayowa'añ jap Jerusalén. ³² Es ni'igu ja Peedru mat ja jyamyut jyantsyjamaja'andu. Net t'ijxtu ja myaj'ajtun ja Jesús es ja nimajtskpu ja'ayuty di'ibu naty mat ja Jesús. ³³ Es ko ja nimajtskpu ja'ay jyagamgáknudu ma ja Jesús, ta ja Peedru jyanáñ:

—Windsún, oy ko tyam n'ijtam ja yaa. Es ngójudats tuguugu axkada'ak tujk: tu'uk mat mij es tu'uk mat ja Moisés es jatu'uk mat ja Eliiis.

Es ja Peedru kyaj tnijawu di'ibu kyajxyru.

³⁴ Es ko Peedru naty kyajxy, net myiñ ja yoots di'ibu abijtudu, es tsyu'kudu ko ñay'ijxudu yoodsóty. ³⁵ Net tmadoodu kyajxy jap yoodsóty di'ibu janán:

—Tyaadu ujtsu n'U'unk di'ibuts njantsysyejpy. Mamadowdu yu'u.

³⁶ Es ko du'un kyajxtaay, net t'ijxy ko Jesús jam naydu'uk. Es ni pán wilix tka'anmaaydyu éxtumu naty tu t'ixtu.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

³⁷ Es jakumbom ko jyanajktu jam kopkxjxm, mayjya'ay tso'ondu es oj jyajp'yo'oyudu. ³⁸ Ta tu'ugu yedyujk myiñ es t'anmaay muk ja Jesús:

—Windsún, tunu may'ajtun. Ixudsu n'unk, ja'a ko yu'uyuts tu'uk nmudajtypy. ³⁹ Ko yu ka'oybyu tyuktakaty, ta yaj'ya'axyuty, wyijtsxityuty, ya'a'eebyuty, kyuyj jyabípyuty es kyaj ñiwa'adsa'añuty. ⁴⁰ Tuts njamunu'xta'aky yu m'axpujkruty es ttukniwa'adsudu tadu ka'oybyu, per kyaj tu tmamada'aky.

⁴¹ Esu Jesús 'yadsooy:

—¡Ay miidsaty, ja'ayuty di'ibu kyaj jyiky'attu mudu tuy'ajtun es kyaj Dios tmabuktu! ¿Extu nu'unudsu du'un n'aktim'ítut mat miidsaty es nmudánudut? Yajmín ja m'unk.

⁴² Es ko ja mixy myujwa'ky, net ja ka'oybyu ñaxkujubijpu es wyijtsxijtu muk. Per ja Jesús t'oooy ja ka'oybyu es dya'agudaky tadu mixy es ttukkudujku ja tyeety. ⁴³ Es nidugekyu ja'ayuty du'añu wyu'amudyaaydyu mat ja Dios ja myuj'ajtun.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

Es ko yu'ujuty du'añu wyu'amudyaaydyu mat di'ibu naty tyiimpy ja Jesús, ta yu'u t'anmaaydyu ja 'yuxrujkruty:

⁴⁴ —Mudowdu yajxon es jaygyúudu es katu xyja'aydugódyu tyadu ayuk. Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajku'yaka'añuts ma ja mayjya'ay.

⁴⁵ Es ja 'yuxrujkrutujk kyaj tjaygyujkudu éxtam ya'anmaay es tujjptsu'kudu es dyajtáwut éxtam tu jyuna'añ.

Pún waanu muj

⁴⁶ Net ja 'yuxrujkrutujk ñayajtuujudu oga'an pún ma yu'ujuty ni'igu muj. ⁴⁷ Peru Jesús ñija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaaydu, es net tsa'ane'ky tu'ugu una'ku'unk es trujtáky kujk'aay ma yu'ujuty. ⁴⁸ Ta 'yanmaayudu:

—Pún 'yaxájubu tyadu una'ku'unk mat ujtskyujxm, nandu'unuts xy'axaju. Es púnuts uj xy'axájup, nandu'un xy'axájudu púnuts uj xykyajx. Yu'u pún naybyujtáku ni'igu mutsk ma miidsaty, yu'u itup muj.

Di'ibu kyaj xyñi'o'o xyñiyáxum, yu'u du'un ijtp mat udsajtam

⁴⁹ Net ja Fwank jyunañ:

—Windsún, tats n'ixtu tu'ugu yedyujk di'ibu mat mijtsu mxuu dyajpudsémy yu ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajtypy. Es nyajkubojktupts mat ko kyaj jyudity mat udsajtam.

⁵⁰ Es ja Jesús jyunañ:

—Katu xyajkubóktu, ja'a ko di'ibu kyaj xymyudsip'ajtam, yu'u ijtp ti'igy mat udsajtam.

Jesús tujpkugajxu ja Santya'agu esu Fwank

⁵¹ Es ja tiempu wingoombu naty ma ja Jesús ñujxánnu tsajpótm. Net trujtáky ja wyinma'añ muk es ñujxa'añ Jerusalén. ⁵² Es tkejxy jayujp ja kugajxy es tujjp'ixut ma tu'ugu samaritanu kajpn, es t'axta'ayut yu jajttákn. ⁵³ Es ja samaritanu ja'ayuty kyaj t'axajuyandu, ja'a ko t'ixtu ko ja Jesús ñejxy Jerusalén.

⁵⁴ Es ko ja 'yuxrujkruty, yu Santya'agu es ja Fwank, tnija'adu tyadu, net t'anmaaydyu ja Jesús:

—Windsún, ¿mdsejpy es nyajnaxkadákum yu junya'ank jam tsajwínm es kyutugóyut tadu ja'ayuty?

⁵⁵ Net ja Jesús 'yijxumbijty es t'oodu es tmugajxtu:

—Miits kyaj xyñijáwudu ti ja'ajun mmudajttup. ⁵⁶ Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts tu nmiñ es nyajtagóyuduts ja ja'ayuty, ja'ats tu nnimiñ esuts nyajnitso'oga'añ.

Net oj ñujxtu wiink kajpn.

Púnaty pyatsoonándup ja Jesús

⁵⁷ Es ko oj ñujxtu tu'am, ta tu'ugu yedyujk 'yanmaay ja Jesús:

—Windsún, uj ndsejpyuts mbanujxa'añ mij ma mjantsytyimnejxy.

⁵⁸ Esu Jesús 'yadsooy:

—Yu wax myudajtypy ja 'yaank, es yu juyujk di'ibu kaagudijtp myudajtypy ja pya'an, per uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmudaty mats je'eyu ngubajk nbujta'agut.

⁵⁹ Esu Jesús t'anmaay jatu'uk:

—Pamiinguts.

Es ja ja'ay jyunañ:

—Windsún, nasmajtsuguts es nwu'amduts mudu ndeedyuts extu ko 'yoogut es nyaj-naxtúkudats, es net nbanujxut.

⁶⁰ Es ja Jesús t'adsooy:

—Mij nujx kajxwa'x wi'ix ja Diosu kyutujkun. Nika'ak yu o'kpaty. Wa'anu wiink ja'ayuty dyajnaxtúkudu. Tyaadu yu'u tyiimpy di'ibu kyaj jyotmaydyúñuty yu Diosu 'yana'amun.

⁶¹ Net 'yanmaayy jatu'ugu ja'ay:

—Windsún, nbanujxupts mij, per nnejxyuts jawyiin n'oknayjyugajxyuty madsu ndujk.

⁶² Esu Jesús t'adsooy:

—Pún yajtsajkayuur, tuyu trujta'agut ja 'yijxan. Kyaj mbaat 'yijxambíty pun tsyejpy ja syurku tuyu ñujxut. Es nandu'un púnuts xypyanyjxaamp, yu'u myastutta'ayur tugekyu ootyim tiity. Es pún kyaj tmastu'uda'añ tugekyu yu jyiky'ajtun es xypyanyjxudats, kyaj tyuñ ma ja Diosu kyutujkun.

10

Jesús tkexy nidugupx majmajtsku 'yuxpajkpaty

¹ Es óknam ja Windsún Jesús twin'ijxy nandu'un nidugupx majmajtsk ja ja'ay, es tkejxy nimajtskátyuty es ñujxut jawyiin ma tugekyu kajpn ma Jesús ñujxa'añ. ² Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—May ja ja'ay di'ibu kyajnum t'amadoonáxtu ja oybyu ayuk. Du'un ja'ajuty éxtum ja triigu tuumt di'ibu yajpajkmujkp, per waanu ja tuumbu. Paaty amdowdu ja Kugam es tkáxut ja tuumbu esu ja'ay ttuknijáwudut ja oybyu ayuk.

³ 'Tyámuts miits ngaxa'añ es nujx xykyajxwa'xy. Es ixtu yajxon ko du'un éxtum ja borreegu 'yity tsipoty ma ja waxka'ukun, miidsuty nandu'un xypyaada'andu ja ja'ayuty di'ibu kyaj m'axajyua'anudu oy. ⁴ Katu xymyunajxtu mbijñ, ni mmeeñdyujk, ni mgaayñajxak es ni wiinkpu mgu'uk. Katu mwa'k'áwudu es xykyajxpe'xy ja ja'ayuty di'ibu mbáttur tu'aay. ⁵ Es ko mdákut ma mmo'oyuty ja ja'ay yu jajttákn ma tu'ugu tujk, jawyiin xy'anuumat: “Jotkujk ma tyadu tujk.” ⁶ Es pun ja kudujk m'axájur yajxon, Dios kunu'xudur. Es pun kyaj, katu xy'amdoy ja Dios es kyunu'xudut. ⁷ Ma m'axájuty yajxon, wu'umdu ma tadu tujk es kay uuktu di'ibu mmooyudur, mut ko pánuty kyajxwa'xypy yu n'axpajkunuts, nandu'un pyaadyuty ja ka'ay ukun éxtum jyuna'añ ja ayuk: “Yu tuumbu pátur ja myuju'uñ.” Katu mjúdyty tujkmdujkm. ⁸ Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma m'axájudu, ju'xtu di'ibu myajmooydyur. ⁹ Ya'aguda'aktu di'ibu pajkup jap, es anuumu: “Tu wyingóñ ja Diosu kyutujkun ma miidsuty.” ¹⁰ Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma kyajpu ja'ay m'axájudu, pudsundu tu'aay es anuumudu: ¹¹ “Extu naxjok di'ibu yaa ma mgajpn ta pyety madsu ndekyan, nwinxítupts. Per nijáwudu ko wyingóñ ja Diosu kyutujkun.”

¹² Es ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkpaty:

—N'anuumudu miidsuty ko ja tiempu tpaadut ma ja ja'ay yajpayo'oydyut, ja Dios yakaampy ni'igu ja taydyu'unun ma tadu kajpn kadiinum ma Sodomu ja'ayuty.

Kajpn di'ibu kyaj jyodumbittu

¹³ Puroobu mijts Korazín kajpn, es puroobu mijts Betsaydu kajpn, ja'a ko pun ujtsxyur nbajtákyu ma Tiru kajpn esu Sidón kajpn yu muj'ajtun éxtum ma miidsuty, tadu kajpn jékyurxyur dya'ixyuty ja jyotmay mut ja pyojpakyujxm es jyodumbijtxyur mut ja Dios. ¹⁴ Paaty ko tpaadut ja tiempu ma ja ja'ay yajpayo'oydyut, miidsuty m'axájur tu'ugu taydyu'unun waanu muk es kadiinum dyu'unuty ma Tiru es ma Sidón. ¹⁵ Es mij Kafarnaúm kajpn, di'ibu naybyujta'agánur muj kujxm extu ma tsajpun, Dios yu'u mbujta'agudur ma ayoodákn.

¹⁶ Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkpatujk:

—Pun myabejkyry ja ja'ayuty éxtum miits xykyajxwa'xtu, uj xymyubujkrats nandu'un. Es pun kyaj m'axajuty miidsuty, nan kyajts uj xy'axaju es nan ni ja'a pánuts xykyajx.

Jyambittu ja nidugu'px majmajtsku xprujkruty

¹⁷ Oknum ko ja nidugu'px majkrux xprujkrux jyambijnadu, jyantsyxyondaktu es t'awa'anadu ja Jesús:

—Windsun, extu ja ka'óbyuty tu xymyamadówdats mut mijtskyajxm.

¹⁸ Netu Jesús t'anmaaydu:

—Uj tats n'ixy ja majku'ugórk Satanás kya'ay tsajwinm éxtum judsukun. ¹⁹ Uj tats nyaky yu mak'ajtan mut miidsuty es oy xytyuktaanat yu tsajañ es yu jaybyu'uk es xymyamadaj'agut ja mudsip Satanás mut tugekyu ja myajaa, es kyaj mbaat wi'ix mdúñuty.

²⁰ Per katu mxonda'aktu je'eyu ko yu ka'oybyu tu mmamadówdadu, ni'igu xonda'aktu mut ko yajkuja'ayun ja mxujuty jam tsajpótm.

Jesús xyonda'aky

²¹ Es netyu ja Jesús jyantsyjoyotkujkadyaay mut ja Espírítu Santu es kyajxtáky:

—Tatu, n'awdajtypyats mijts di'ibu Windsun'ajtp tsajpótm es ya naxwiñ, ja'a ko ja ja'ay di'ibu ijttap éxtum u'unk unakuty tu xytyuk'ixy xytyuknijawu di'ibu mdukwinguyu'ts di'ibu janándap ko yu'ujuty wijy kejyuty. Es jantsy oy, Tatu, ko du'un tu xytyuñ éxtum mij xytsyekyun.

²² Es ko du'un kyajxtaktaay, net t'anmaay ja 'yuxprujkrutajk:

—Yu nDeedyats tu xymyoodya'ayats tugekyu. Ni pán tka'ixy'aty ja nDeedyats, ajts je'eyu, ja'a 'yU'unk. Es ni pánuts uj xyky'ixy'aty, yu'uyudsu nDeety es ja ja'ayuty di'ibats uj tu nnyadyuk'ixyuty ma yu'ujuty.

²³ Net ja Jesús twin'ijxrajtu ja 'yuxprujkrutajk es t'anmaay ak yu'ujuty:

—Kuni'xy miidsuty di'ibu ijttap tugekyu tyaadu. ²⁴ Ja'a ko may ja Diosu kyugajxru es ja réyuty di'ibu jékyup, jya'ixandu di'ibu miits tyam m'ijttap, es kyaj t'ijxtu, es nandu'un tjamadowandu di'ibu miits tyam mmadoodu, es yu'ujuty kyaj tmadoodu.

Samaritanu oyja'ay

²⁵ Tu'ugu di'ibu tsajptugóty ya'uxprujkr pyade'ky es oj tmugajxy ja Jesús es dya-jka'aja'añ. Ta dyajtuuy:

—Ya'uxprujkrux, ¿tits ndúnup esats nbaadat ja njiky'ajtanuts winu xuu winu tiempu?

²⁶ Net ja Jesús 'yadsooy:

—¿Ti jap ijtp kuxja'ay ma ja Moisesu 'yana'amun? ¿Wi'ix xykyajxy?

²⁷ Es ja di'ibu tsajptugóty ya'uxprujkr 'yadsooy:

—Mdsókup yu mWindsun Dios mut tugekyu mjot mja'ajun, mut tugekyu m'anmaja'an, mut tugekyu mmajaa, mut tugekyu mwinma'añ, es nandu'un mdsókup ja mmadujkra'a éxtum mij ka'am nnyadsyékyuty.

²⁸ Net ja Jesús jyanañ:

—Tu yajxon m'adsoy. Pun mdiimpy du'un, mmadátap ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

²⁹ Ta ja di'ibu tsajptugóty ya'uxprujkr napyujta'agánup éxtum ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtan muat, es dyajtuuy:

—¿Pánuts uj nmadujkra'a'ajtypy?

³⁰ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tu'ugu yedyujk winjanajkr ma ja tu'ujan di'ibu nujxp Jerusalén extu kyada'aky Jerikoo. Es myajtsudu ma'tspru es pyujkadyaayudu tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es extu yu wyit, es yajkepywyejpy, es ñikáku du éxtum o'krux. ³¹ Es net tu'ugu teety ñajxy ma tadu tu'u. Es ko oj 'yixyuty, net ñayo'oyu. ³² Oknum myiñ tu'ugu levitu di'ibu myudiimpy ja teety es ñajxy ma tadu tu'u, es ko oj t'ixy, net nandu'un tnayo'oy. ³³ Per óknum myiñ tu'ugu samaritanu ja'ay di'ibu judijtp ma nandu'unu tadu tu'u. Es ko t'ixy, net mak tja'aju

es tpa''ayooy. ³⁴ Net tmawingooñ ja yedyujk es dyajtsoybyejty ja tsyayut mat ja aseytu oliivn es ja vin, es t'adsiimy. Net dyajpejty ma kyam juyujk di'ibu naty tyuk'uñaary, es dyajjajty ma tu'ugu jajttákn es jap tkwentu'ajty yajxon.

³⁵ 'Es jakumbom ko ja samaritanu ja'ay tso'onnu, ta tju'ty majtsku myeeñ es tmooy ja kudujk di'ibu ma jajttákn es t'anmaay: "Kwentu'atu tyadu yedyujk, es pan m'ak'yajmeeñdyuump, ujts mij nmugubátup kots njumbítut."

³⁶ Net ja Jesús dyajtuuy ja di'ibu tsajptagóty ya'uxrujkr:

—¿Pún tyadu nidugukru mjunaamp ko yu'u tmudujkra'ajaty di'ibu majtsu tadu ma'tspu?

³⁷ Ta ja di'ibu tsajptagóty ya'uxrujkr 'yadsooy:

—Ja di'ibu myudajt ja pa''ayo'on mat yu'u.

Net ja Jesús jynáñ:

—Nujx mij es xytyúnat nandu'an.

Jesús ma tyujku Marta esu Mariu

³⁸ Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u es jyajty ma tu'ugu kajpn. Es jap tu'ugu toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Marta, es 'yaxaju ma tyujk. ³⁹ Marta tmudaty tu'ugu myuga'ax di'ibu xyu'ajtypy Mariu. Es yu Mariu ñaxwe'tsy Jesús tyeky'ujxy es tmadoo'ijty éxtam jyna'añ.

⁴⁰ Es ja Marta kya''awaadsaty mat ja tyuunk tnimiiñ ja Jesús es t'anmaay:

—Windsún, ¿kyaj xy'ixy ko yu Mariu xytyukma'ixats naydu'ugu tyadu tuunk tugekyu? Anamu esuts xytyudákat.

⁴¹ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Marta, Marta, nugo m'oktuunnu jottagoy mat mayu mduunk. ⁴² Je'eyu tu'uk mdugoy'ajtxaty. Yu Mariu tu twin'ixy yu oybyu, es kyaj pan rujkrudat.

11

Kajxtákn

¹ Tugok ja Jesús kyajxtáky ma tu'ugu it. Es ko kyajxtaktaay, net tu'uk 'yanmaay ja 'yuxrujkr:

—Windsún, tukni'ijxugats wi'ixats ngajxta'agut, du'an éxtam ja Fwank ttukni'ijxu ja 'yuxrujkraty.

² Esu Jesús jynáñ:

—Ko mgajxta'aktut, du'an mjuna'andut:

Tatitu'unk, wa'an nidugekyu ja'ay mwindsu'ugudu es m'awdátudu.

Min mijts es myajkutúkat ja ya naxwiiñ.

³ Es du'ñamts xymyo'oydyut di'ibats nju'xtup.

⁴ Es xymya'xadats udsudyu nbojraty,

éxtamts udsaty nandu'an nma'xtu di'ibats axuk tu xytyundu.

Es kadii xyajkutíky es ja ka'oybyu t'ixut wi'ixats xyajpekytyúnat.

⁵ Jesús nandu'an jynáñ:

—Pan nidu'uk miidsaty myudajtypy tu'ugu matnaymyaayubu, es tsu'pan ñejxy ma tyujk es t'anamu: "Mugu'uk, tuk'anu'xkats tugugu mgaaky. ⁶ Yu'u tu jya'ty tu'ugats ja nmunaymyaayubu di'ibu vyajtuump, es kyajts nmudaty tits ndukju'xup." ⁷ Es 'yadsoy di'ibu tagoty: "Kátats xñe'emy. Tudu ndujk nya''adujknu es n'u'ungats tyámats maut nma'adu. Kyajts mbaat nbade'eky es nmo'oyut tii."

⁸ Esu Jesús t'anamu ja 'yuxrujkraty:

—Njuna'añats ko oy ja'ijty kyapudu'aga'añ mat ko tmunaymyaayubaty, extu ko ruudu'ugut es tmo'oyut tugekyu di'ibu tsyejpy kadu'ubu 'yak'yajna'amut. ⁹ Es du'an éxtamts njuna'añ: Amdowdu Dios, es mmo'oyudut; xta'aydyu, es xyryaattut; kugajxudu ma tujk

aa, es mya'awátsxudur. ¹⁰ Ja'a ko di'ibu 'yamdeepy, 'yaxájur; es pán 'yaxtaapy, pyatypy; es pán kugajxur, ya'awátsxur ja tujk aa.

¹¹ 'Es miits u'unkteedyuty, ¿tii mmo'oydyur ja tsá'añ ja m'u'unk ko m'amdówdut ja ajkx?, ¹² o ¿tii mmo'oydyur tu'ugu jaybyu'uk ko m'amdówdut ja tuttsaa? Kyaj, kudii.

¹³ Miidsaty oy mbojru ja'ayuty, mnija'adur di'ibu oy es xymyo'oyut yu m'u'unguty. Es nik ni'igu ja mDeedyu tsajpótmudu tuknigáxudur yu Espírítu Santu di'ibu amdoojudur.

Jesús yajnjagy ko dyajtún ja majku'ugórk kyutujkun

¹⁴ Es óknam ja Jesús dyajpudseemy tu'ugu ka'oybyu di'ibu naty yu ja'ay ya'ijtypy uum. Es ko ja ka'oybyu tmastuty ja ja'ay, net oj kyajxe'eky. Es ja ja'ayuty du'áñ wu'umadyaadyu madu taada. ¹⁵ Es nija'ajuty ja ja'ay jyunandu:

—Tyadu ja'ay yajpudseempy ja ka'oybyuty mat ja myuk'ajtun ja majku'ugórk Belzebuu.

¹⁶ Es nija'ajuty di'ibu 'yixándur t'amdoodu ja ijxwu'umunu majru di'ibu tsajpótm. ¹⁷ Es ja Jesús ñija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaaydyur, net t'anmaay:

—Oytyim di'ibuty yu kutujkun di'ibu naywya'xur es tsiptundu tuk magu'uk, du'an ñayyajkutagóyudu. Es pán tu'ugu jiiky magu'uk ñaywya'xudu es tsiptundu ak tukka'axuty, nandu'an ñayyajkutagóyudu. ¹⁸ Es nandu'an pán naywya'xur ja majku'ugórk Satanás esu myumajku'ujuty majtsk peky, ¿wi'ix mbaat jyeky yu kyutujkun? ¿Es wi'ix mbaat miits mjuna'andu kots uj nyajpudsémy ja ka'oybyu mat ja Belzebuu kyutujkun? ¹⁹ Es pán tuj'ajtun éxtam mjuna'andu kots uj nyajpudsémy ja ka'oybyuty mat ja Belzebuu kyutujkun, ¿ti kutujkun myudajttur miidsu m'axpukpudy es dyajpudsámdu yu ka'oybyu? Paaty ku'am yu m'axpukpudy dya'ixuty ko miits mgajxtagóydyu. ²⁰ Per pán ujts mat ja Diosu myuk'ajtun nyajpudsémyats ja ka'oybyuty, tu naty ya'ixy ko tu jya'ty ja Diosu kyutujkun ma miidsaty.

²¹ 'Ko tu'ugu yedyujku makru 'yity kudsu'ugu es tkwentu'aty ja tujk, kyaj wi'ix jyátut ja pyujke'eky. ²² Es pán miimp jatu'uk waanu makru di'ibu yu'u mamada'agudur, pukadya'aydur tugekyu di'ibu tyukkuwaampy es tyukjotkujk'ajtypy, es dyajwaxut di'ibu tu pyujkuty.

²³ 'Di'ibu kyaj 'yity mat uj, yu'adsu naty xymyudsip'ajtr, es di'ibu kyaj dyajmíky mat ujun, yu'u naty 'yaxka'tsypy.

Ka'oybyu di'ibu jatugok jambijtp

²⁴ 'Ko tu'ugu ka'oybyu pyudseemy ma tu'ugu ja'ay, net jyudity ma muj itun es t'axta'ay ma pyo'xut. Es ko kyaj tpaaty, net jyunana'añ: "N'okjambityats jatugok es nduktákaduts ma tadu ja'ay." ²⁵ Es ko jyambity, ta t'ixy ja ja'ay éxtam tu'ugu tujkun oyduñ. ²⁶ Net dyajmíñ janijxujukru myaga'oybyuty waanu axuukru, es mat yu'u tyuku es tsyuanu ma tadu ja'ay. Du'an tadu ja'ay oj wye'emy waanu axuuk es kyaj éxtamu naty.

²⁷ Es ma ja Jesús du'an jyunáñ, tu'ugu toxytuyk ma ja ja'ayuty yaxkeky:

—¡Kuni'xy di'ibu tu myajja'tyuty es myajtsi'tsu!

²⁸ Es ja Jesús jyunáñ:

—Ni'igu jyotkujkuty di'ibu myudoodur éxtam ja Dios jyunana'añ es myumadoodur.

Jesús ya'amdooy es dya'ixudut tu'ugu maj'ajtun

²⁹ Es ko ja ja'ayuty 'yaknaymyúkadu ma Jesús, net ja Jesús jyunáñ:

—Yu ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttur, yu'u axuk ja'ayuty es t'amdowdu yu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja maj'ajtun. Per kyaj yajmo'oyut ja wiinkru ijxwu'umun, je'eyu éxtam 'yijty ja Jonás, Diosu kyugajxru. ³⁰ Paaty du'an éxtam ja Jonás oj ya'ixy es yajnija'ajru mat ja ja'ayuty di'ibu ijttu jap Nínive, nandu'an uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, n'ita'añats éxtam tu'ugu ijxwu'umun mat ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttur. ³¹ Es ko ja'ay yajpayo'oydyut, yu toxytuyk di'ibu jékyur yajkutujk ma jamboj myíñ, jikyrukaamp ti'igy mat ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttur es yu'u dyajnigaxu'ugut ko pekymyut di'ibu

tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu'u jagam tsyooñ es tmudowa'añ ja rey Salomonk ja kyajxwíjün. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja maj'ajtän küdiinam ja rey Salomonk. ³² Es ko ja ja'ay yajpayo'oydyut, ja ja'ayaty di'ibu jékyup ijttu jap Nínive kajpn, nandu'an jyikyryáktat ti'igyü mat di'ibu tyam jiky'ajttap, es yu'ujuty nandu'an dyajniğuxu'ugudut ko pekymyüüt ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu Nínive ja'ay tmudoo'íttu ja Jonás ja 'yayuk es jyodumbijttu. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja maj'ajtän küdiinam ja Jonás.

Lampru éxtam ixpajtän

³³ Ni pán tkayajtoye'eky tu'ugu lampru es tkuiidsut. Yu'u yajpajtákr küjxm es jyájut mak jap tugoty es di'ibu tujkup wá'ats 'yíxut. ³⁴ Es pün ja xprujkän di'ibu m'axájup oy yu'u, yajwá'adsup tugekyu mjot mwinma'añ éxtam ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es wyu'amut wá'ats. Per pün ja xprujkän di'ibu m'axájup axuuk yu'u, ya'axuugup tugekyu mjot mwinma'añ éxtam tu'ugu lampru axuukru di'ibu kyaj mbaat yajxón kyude'xy. ³⁵ Paaty éxkäm es küdiibu tadu xprujkän di'ibu m'axájup jyátut éxtam ja lampru axuukru es ma'at. ³⁶ Wa'an twe'emy éxtam ja lampru di'ibu wá'ats es oy, mat ko du'an yu mwinma'añ wyu'umda'ayut wá'ats es oy, éxtam ko ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es kyaj wye'emy ni ti kugoots.

Jesús tnigajxy ja fariseeuty es di'ibu tsajptugóty ya'axprujktap

³⁷ Es ko ja Jesús tmagajxtaay, net tu'ugu fariseeu wyooju kaabyu, esu Jesús tyujku jap tugoty es ñaxwe'tsy meesu winduuy. ³⁸ Es ja fariseeu mak tja'aju ko t'ijxy ko Jesús kyaj tkuydyuñ ja fariseeu kyostumbru ko kyaydyu koonam wá'ats wá'ats kyabujtu. ³⁹ Es ja Windsün Jesús jyanañ:

—Miits fariseeuty xyajwá'atstu wingujxy yu mvasu es yu mdexy. Es nandu'an miits mdsi'i mxatstu es mnaywyítadu yajxón es du'an mğuxu'uktü mnikujxy tsuj. Per mjodoty mnaywyinnaxuja'ap es mmaadsaamp esu axuukru mwinma'añ xymyudattu. ⁴⁰ ¡Kujuunaty miidsuty! ¿Kyaj xyñijáwudu ko di'ibu tu dyajkoj wingujxy nandu'an jodoty dyajkoj? ⁴¹ Mədunda miidsuty yu Dios mat winu mjot, es du'an tugekyu wyu'umda'ayut wá'ats.

⁴² Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko miits myojxtap yu xu'uk es yu ruudu es tugekyu aay ujts, es kyaj xykyuydyundu éxtam tyu'ajtanaty es nan kyaj xytsyoktu ja Dios. Jawyiin tsoktu Dios es xykyuydyúnat di'ibu yajniğutujkup es oy nandu'an xytyukwinyóxtat.

⁴³ Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko m'u'uñaya'andu jap tsajptugóty ma oybyu uñaaybyajn, es myajkajxpo'xa'andu tu'aay mat ja windsu'kän. ⁴⁴ Puroobu miidsuty, ja'a ko du'an m'ittu éxtam ma tu'ugu o'kru tu ñaxtuku es kyaj ya'ijxwu'umdu, es ja ja'ay ñaxtu nikujxy es ni tkanijáwudu ko jap ja o'kru.

⁴⁵ Net 'yadsooy tu'ugu ja'ay di'ibu tsajptugóty ya'axprujk:

—Ya'axprujkru, ko du'an tu mjuna'añ, xywyingajxrajtputts nandu'an uudsuty.

⁴⁶ Es ja Jesús jyanañ:

—Puroobu nandu'an miits di'ibuty tsajptugóty ya'axprujktap, ja'a ko xytyuktsam'u'uktü tsemy ja ja'ay di'ibu kyaj tmamada'agut, es miidsuty ni je'eyu mğawa'xypy xyky-atukpuduku. ⁴⁷ Puroobu miidsuty, ja'a ko myajkojtap ja o'kru kyupotsy ma yajnaxtaku ja Diosu kyugajxpu di'ibu m'aptujk ya'o'ktu. ⁴⁸ Du'an yajjaygyúku ko miidsuty ti'igyü mat di'ibu tyuundu ja m'aptujkuty. Yu'ujuty dya'o'ktu ja Diosu kyugajxputy es miits xya'óyudu yu kyupotsy. ⁴⁹ Paaty ja Dios tu jyana'añ mat ja wyijy'ajtan: “Ngáxupts ja ngugajxyuts es yu n'apóstaluty, es nija'ajuty xypajudíttat es nija'ajuty xya'oogut.” ⁵⁰ Es ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap, ja Dios 'yamdeepy es xykyubáttat ja ñe'pyñ ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu extu ma naxwíñudu tsyondaky, ⁵¹ extu Abelü ñe'pyñ extu jabaat ma Zakariius di'ibu ya'o'ktu maj tsajptujk winduuy es artal uxku'uy. Paaty nandu'an n'anuumu ko ja

Dios ttukkumadowa'anat yu ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap nidugekyu ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu.

⁵² Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap, ja'a ko tu xyja'abeky ja awatsn di'ibu ya'awatsypy ma ja'ay tmumadowdu ja Diosu 'yayuk. Ni miits mgatákuđu es xy'a'aduktá pánuty jatukuyándap.

⁵³ Ko ja Jesús tso'onnu, net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap jyantsyjt'ambujktu waanu ni'igu mat yu'u, es oymyaaty dyajtuuy kanak nax, ⁵⁴ es t'uxta'ay ja winma'añ wi'ix dyajka'ajut es tni'uunat.

12

¹ Es waanu ni'igu ja'ay jyantsyñaymyujkuđu kanak mil es jyantsyñay'adijmujkunuđu es ñaydyukta'anunuđu. Es ja Jesús t'anmaay jawyiin ja 'yuxpajkruty:

—Naygywentu'átudu miidsuty es kudiibu mnaydyuk'ya'axuugudat mat ja fariseeudu lyevaduuru, di'ibu 'yandijpy ja wyinma'añ éxtamu ja'ay di'ibu nay'andijudap jyiky'attu tuj'ajtán maut. ² Tugekyu di'ibu ijtp yu'utsy tyam, óknum yajpaadat. ³ Es di'ibu tu xykyajxy ayu'udsyu koots, yajnija'adyaapy xuñ ma nidugekyu ja'ayuty.

Pán yajtsu'ugup

⁴ Miits mugu'uktajkuty, tyam n'anuumudu ko kyaj xytsyu'ugudat di'ibu nini'x ya'e'kypy es óknum kyaj mbaat ti tnakytyúñ. ⁵ N'anuumudu di'ibu mdsu'ugudap: tsu'ugudu Dios di'ibu ko tu trujku ja ja'ayu jyiky'ajtán, myudajtp ja kutujkan es pyujta'agut ma ja ayoodákn. Tuj'ajtán, tsu'ugudu yu'u.

⁶ Tyo'ktap ja ja'ay mugoxk ja joonu'unk mat majtsku meeñu'unk, ¿kudii? Es ja Dios kyaj tja'aydyugóty ni tu'uk yu taadaty. ⁷ Katu miits mdsu'ugudu. Dios ni'igu miits mdsókudu kudiinam mayu joonu'unguty. Pes extu mwaay Dios ya'ijtypy madsyoy.

Pánuty ja Jesús yuxkajptap mayja'ayóty

⁸ Es n'anuumudu ko nidugekyu ja'ayuty di'ibuts xy'axájap éxtamu wyindsunan ya mayja'ayóty, ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nandu'unuts n'axaju yu'ujuty ma ja Dios 'yity mat ja 'yanklus. ⁹ Es di'ibuts kyaj xy'axaju mayja'ayóty ya naxwiiñ, uj kyajts n'axaju nandu'un ma ja Dios 'yity mat ja 'yánklusaty. ¹⁰ Es oytyim pánuty di'ibuts uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xykyajxpátr axuuk, mbaat yu'u yajme'xy. Per di'ibu myu'adugeepy myugajxtugeepy ja Espiritu Santa, yu'u mat ñaybyekytyúkudat es ni na'a Dios kyapojpama'xudat.

¹¹ Es ko ja ja'ayuty myajnujxudat ma ja teedyuty, o ma ja justísuty, o ma ja di'ibu ni'igu myújuty ja kyutujkan, katu mnaydyukjotmaydyúñuty wi'ix m'adsówat o wi'ix mjuna'anat, ¹² ja'a ko yu Espiritu Santa yu'u mmo'oyudap ja ayuk wi'ix mjuna'anat.

Kudsu'ugu ja mukja'ay'át

¹³ Net tu'ugu ja'ay t'anmaay ja Jesús:

—Ya'uxpajkrpu, anuumuts ja nmuga'ax es dyajwa'xut ja kuma'añ esuts xymyo'oyut di'ibuts uj xypyatp.

¹⁴ Es ja Jesús 'yadsoojm:

—Mexy, ¿pánuts uj tu xypyujta'aky éxtamu fwezán o di'ibu yajwa'xup ja kuma'añ?

¹⁵ Nandu'un ja Jesús t'ak'anmaaydyu ja ja'ayuty:

—Ixtu es naygywentu'átudu miidsuty es katu xy'adsoktu ni tii, ja'a ko kyaj ja'ay yu'ayu ttimtukjiky'aty ko mayu pyujta'aky tmudaty.

¹⁶ Net ja Jesús trujtáky tu'ugu ijxpajtan:

—Tu'ugu yedyujk mukja'ay 'yijty. Yu pyujta'aky jantsy wyinduu. ¹⁷ Ta ja mukja'ay ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “¿Tits ndúnup? Kyajts nmudaty mats nbujku'ugudu tyadu pujta'aky.” ¹⁸ Es dyaj'yo'oy ja wyinma'añ, ta junañ: “Tuts nnijawu tits ndúnup. N'ok'yajpude'egyudsu tyadu ndsa'xuts es ngójudats waanu muj. Es jáputts nbujku'kta'ayut

tagekyu di'ibats tyam tu nyajpade'eky es tagekyu di'ibats nmudajtypy. ¹⁹ Nétats nnay'anuumudat: Mmudajtypy may pajke'eky di'ibu myajtúnur kanak jumajt. Po'x. Kay uuk. Jotkujk'át." ²⁰ Peru Dios 'yanmaay: "¡Winma'añdyúk! Tyadu ux m'ooga'añ, es di'ibu mmudajtypy pajke'eky, ¿pán myuwu'umur?"

²¹ Es ja Jesús 'yakjanáñ:

—Es du'un jyátut ja ja'ayuty nidugekyu di'ibu pyujta'aky ñipajkrajttur kyuum oy'ajtunguyjxm, per kyaj tñipajkráttu ja oy'ajtan ma Dios.

²² Oknum ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkraty:

—Paaty n'anuumudu miidsuty, katu xywyinmaydyu di'ibu mjux'tur es di'ibu mwit'áttur. ²³ Pes mat yu'uy yu mjiky'ajtan es yu mnini'x di'ibu Dios tu mdukmay'átyuty, yu'u du'un ni'igu oy kudiinam ja mje'xy mbeky esu mwit mnijam. ²⁴ Ixtu jeeky. Kyaj ñi'iptu es kyaj tsyiktu es kyaj tmadattu tsya'x es wi'ix ja Dios myo'oyuty ja jye'xy. ¡Es miidsuty ni'igu mjantsyyajtsóktu kudiinamu jeegyuty! ²⁵ Ni pán miidsuty mbaat kyaj ñayyajiky'átyuty waanu jeky, oy muk mjanayjyotmaydyuunubu. ²⁶ Es pan kyaj mbaat xytyundu tadu di'ibu waanu, ¿ti ko mnayjyotmaydyúnudu mat ja wiinkru?

²⁷ 'Ixtu wi'ix yoñ ja paju. Kyaj tyundu es kyaj tyá'aktu. Per n'anuumu ko ni ja rey Salomonk mat tagekyu tsyuj'ajtan, kyaj dyu'anaty éxtam yu'u. ²⁸ Es panu Dios yajpijpy yu paju di'ibu pi'tsp poján es jakumbom yajno'knu, ¿ti ko kyaj xymyubuktu es udsajtam yu'u xywyítxam? ¿Ti ko miidsuty je'eyu waanu xymyubuktu? ²⁹ Katu mjotmay'ooktu es katu xy'axta'aydyu ti mju'xtur es ti m'uuktur. ³⁰ Tuy'ajtan ko yu ja'ayuty di'ibu kyaj tmadúñ ja Dios, yu'uyu situy naydyukjotmaydyuunur tagekyu tyaadu. Per miidsuty katu du'un xytyundu, ja'a ko Dios Teety yu'u mDeety'ajttur es yu'u ñija'ap ko mdugoy'ajtxubu tyaadu. ³¹ Naydyukjotmaydyúnudu miidsuty es mjiky'áttut éxtam ja Dios dyajkutíky, es net yu'u mmo'oyudat tagekyu di'ibu mdugoy'ajtxur.

³² 'Katu mdsu'ugudu. Ujts miits ngwentu'áttur éxtam ja borreegu kwentu'ajtrú tkwentu'aty ja byorreegu. Nandu'un yu Dios Teety 'yoyjya'ap es myajnajxadat ma yu'u yajkutíky.

Pajku'aktu ja m'oy'ajtan tsajpótm

³³ Tooktu di'ibu mmudajttur, es mo'oydyu di'ibu tugoy'ajtxur; tukjottugoydyu abujkan di'ibu ni wi'ix kyajátut, ja oy'ajtan jam tsajpótm, ma kyaj tyúkat ja ma'tspru es ni tii di'ibu yajwindugóyur. ³⁴ Mat ko ma xymyudaty pajke'eky yu m'oy'ajtan, nan jaru mjot mwinma'añ 'yity.

³⁵ 'Nayjyup'ixudu mat ja mlampru es xyajtóyut. ³⁶ Du'un éxtamu po'oduumbu di'ibu 'yawijxyru yu wyindsún ko jyumbítut ma tu 'yotsy pajkru nigaabyu, es netyu dya''awa'adsut ja tujk aa ko kyugajxut. ³⁷ Jotkujk yu po'oduumbu di'ibu ja wyindsún páttur wijy ko jya'tut. Tuy'ajtan n'anuumudu ko ja wyindsún dyajnaxwaadsut ma ja meesu es twinguyut es dyajkáyut. ³⁸ Es oy jya'tut tsu'pan, o kajamónam es yajpaadut wijy, jotkujku tadu po'oduumbu. ³⁹ Es mnija'adur miidsuty kooxyur yu kudajk tñijawu ti oorú jya'tut yu ma'tspru, nétxyur 'yity wijy es kyajxyur ja toombu tyuku. ⁴⁰ Miidsuty nandu'un nayjyup'ixudu, ja'a ko kyaj xynijáwudu na'a uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nja'tudats.

Oyduumbu es di'ibu kyaj

⁴¹ Net ja Peedru dyajtuuy:

—Windsún, ¿ti tu xyrujta'agyu tyadu ijxpajtan je'eyu mat udsuty, o mat nidugekyu ja'ay?

⁴² Es ja Jesús jyanáñ:

—N'okrajtáku tu'ugu kudajk tmadaty tu'ugu tyuumbu di'ibu kuwijy es tyiimpy ti wyindsún tsyejpy. Ta ttukmanikaagu ja tyujk es dyajkáy dyaj'uugut ja po'oduumbuty di'ibu jam. ⁴³ Jotkujk ja tuumbu ko ja wyindsún jya'tut es pyaadudat tkuydyúñ di'ibu

tá yajtuknipéky. ⁴⁴ Táy'ajtán n'anuumádu ko yá windsán ttuknipákádup tugekyá di'ibú myúda'jtypy. ⁴⁵ Per páná tadá po'oduumbá jotjunaámp: “Yá nwindśánats kyaj tśyo-jkja'tá'añ”, es net axúak ttuúñ ja wiinkpáty ja po'oduumbá, es yá'u je'eyá kyaay 'yukná es myúkná. ⁴⁶ Ko ja wyindsán jyá'tat ja oorá má yá'u kyaj tjejp'ixy, net tyukkumádówadúat jantsy mák es yajpájtá'agút má ja ja'ay di'ibú kyaj tkuydyundá 'yayuk.

⁴⁷ 'Ja'a ko yá po'oduumbá di'ibú ñija'ap wi'ix yá wyindsán tjatseky es kyaj dá'un tkuydyúñ es kyaj tmámádooy, nandá'un yajtukumádówadúat máj. ⁴⁸ Per ja po'oduumbá di'ibú kyaj tñijawá wi'ix ttseky ja wyindsán es ttuñ di'ibú nitájká ja táydyu'unán, je'eyá waaná yajtukumádówadúat. Ja'a ko di'ibú wyindsán tá myo'oyáty yá kyutujkán, yá'u ana'amádup mák ja wyindsán, es di'ibú ni'igá yá kyutujkán tá myo'oyáty yá wyindsán, nan ni'igá 'yana'amáduat.

Jesuskýjxmá ja'ay yajtsiptákádu

⁴⁹ 'Táts nmiñ naxwiiñ es nyajmiiñats ja jún. Es njantsytsyékyats esxyá tyam tyoy. ⁵⁰ Koonámts n'ayówadúats, es njotmay'ooogáduats extá ko yajkuydyúnat. ⁵¹ ¿Tii mjúnándámp miidsáty kots új tá nmámiñ yá jotkujk'ajtán yá naxwiiñ? ¡Kyaj dyá'unáty! Je'eyá jotmay nyajmiiñats. ⁵² Tyam ñaywya'xa'anádu ja'ay di'ibú nimágoxk ijtámp má tu'ugá tájk. Nidúgúak tmádsip'aty ja nimájtskrá, es ja nimájtskrá tmádsip'aty nidúgúakrá. ⁵³ Ja teety ttuk'ak'aty ja myáank, es ja máank ttuk'ak'aty ja tyeety; es ja táak ttuk'ak'aty ja ñúux, es ja núux ttuk'ak'aty ja tyáak; es ja xekxy naydyuk'ak'ajtádup ak ja'ajáty.

⁵⁴ Jesús nandá'un t'anmaay ja ja'ay:

—Ko miits xy'ixtá yá yaak pyáde'eky má xú tsyi'ity, net mjána'ándá: “Tu'ujáámp”, es net tyu'uy. ⁵⁵ Es ko jyámbojy, net mjána'ándá ko 'yana'añ, es net 'yañ. ⁵⁶ Miidsáty di'ibú nay'andájdámp es jyiky'attá táy'ajtán máat, mnija'ádup wi'ix jyata'añ ko pyojy es ko yaak pyáde'eky, ¿ti ko xykyaníjáwádu di'ibú Dios tyiimpy tyam má miidsáty? ⁵⁷ ¿Es ti ko miidsáty ká'm xykyapáyo'oydyá éxtám pyaadyáty?

⁵⁸ 'Ko pán mni'úunáduat es mnájxtá nimájtsk má ja kuduunk, ník oy ko máat mnayya'óyáduat tu'am, kádiibá mnaymyúnájxáduat má fwezán, ja'a ko yá fwez mgúyákádup má polásiá, es mbájtá'agáduat pujxndúgóty. ⁵⁹ N'anúumáts mij, ko jap mdúkat, nétnám mbádsámat koonám xykyábájtá'ayáty tugekyá.

13

Tsojkámp es njodámbijtam

¹ Net ja ja'ay tñimiíndá ja Jesús es ttukmáadyaktá éxtámá Pilatá 'yadá'utsy ko dya'eeky Galileá ja'ayáty má ja artal ko Dios twindsá'ugádu. ² Es ja Jesús jyánáñ:

—¿Mjúnándámp xytyijy miidsáty ko ni'igá pyekyjya'ayádyá tyádu Galileá ja'ayáty di'ibú o'ktá es kyaj dyá'unáty ja wiinkrá Galileá ja'ayáty? ³ Kyaj tyá'ajtánáty. Per pán kyaj miits mjodámbittá, nandá'un mdúgooydyá'ayádyat. ⁴ Es máanám yá potsyá kújxmbá di'ibú xyú'ajtypy Silo'ee jyity es dya'e'ky nimájmókx tégúak ja ja'ay, ¿mjúnándámp xytyijy miidsáty ko ni'igá yá'u pyekyjya'ayáty es kyaj ja wiinkrá ja'ay di'ibú Jerusalén es kyaj 'yo'ktá? ¡Kyaj tyá'ajtánáty! ⁵ Per pán miidsáty kyaj mjodámbittá, nandá'un mdúgooydyá'ayádyat.

Igá kepy éxtámá ijxpájtán

⁶ Net ja Jesús tpejtáky tu'ugá ijxpájtán:

—Tu'ugá yedyájk tmádaty tu'ugá iigá kepy má ja kyam, es oj ñejxy es t'ixa'añ pán jamá iigá tsá'am. Es ní ti tkapaty. ⁷ Net t'anmaay ja ja'ay di'ibú kywentá'ajtypy ja iigá: “Ix. Tyámáts tégúak jamájt kújk nmiñ es n'úxtá'ayádsá tyúmbá tadá iigá es kyajts ti nbaáty. Tim po'tú'ak. Kádiibá je'eyá 'yadsípúat.” ⁸ Es ja ja'ay di'ibú kywentá'ajtypy ja kam 'yadsooy: “Windsán, wa'an t'ak'ity jatuk jámájt. Tyámáts ja nax ndáj'yúngáty es

mbujta'agudats ja abu'udu. ⁹ Es kots du'an ndúnat, net n'ijxam kooxyup nyajtuamp'átat ma tadu jumujt myiñ. Es pan kyaj, ta xpyo'tu'ugut.”

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu toxytyujk judsuguty

¹⁰ Es ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús ya'uxpeky ma ja tsajptujk, ¹¹ es ta tu'ugu toxytyujk di'ibu pujkup majmókx tuguk jumujt. Yu ka'oybyu tu yajwu'umunu judsuguty, es kyaj mbaat ñakutyu. ¹² Es ko ja Jesús 'yijxu, net oj dyaxu es 'yanmaay:

—Ujts tyam mij nya'aguda'agup.

¹³ Es net ja ky'u tuuknikooñ ja toxytyujk, es net ja ñini'x tyuudaay. Ta ja toxytyujk t'awdajty ja Dios. ¹⁴ Es jyot'ambejky ja di'ibu ijtp windsun ma ja tsajptujk, ja'a ko Jesús tu dya'aguda'aky ma saabudu xuu tadu toxytyujk. Es ja tsajptujku ñawindsun t'anmaay ja ja'ayuty:

—Tu'uk tu'ugu sumaan tudujk xuu mbaat mmindu es m'aguda'aktat, per saabudu xuu kyaj mbaat.

¹⁵ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Miidsuty di'ibu nay'andíjudup es jyiky'attu tuy'ajtun muut, ¿ti kyaj miidsuty saabudu xuu xymyugájudu mburru es ja mdsajkaa es xyajnujxtu nu'ukpu? ¹⁶ Es tyadu toxytyujk yu'u Abraan tyuump 'yaats, es ja mujku'ugópk Satanás tu ya'ityuty mudu tadu pa'am majmókx tuguk jumujt, ¿ti ko kyaj 'yaguda'agudu tyadu toxytyujk saabudu xuu?

¹⁷ Es ko du'an ja Jesús jyunañ, nidugekyu myudsip tsyoyduundaaydyu, es ja ja'ayuty di'ibu tu mudoy xyondaktaaydyu mut ja muj'ajtun di'ibu Jesús tu ttuñ.

Mortás tuumt éxtamu ijxpajtun

¹⁸ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Wi'ix ya'ixy ja Diosu kyutujkun, es tits mbaat muut nyajkiixy? ¹⁹ Du'an éxtam tu'ugu mortás tuumt di'ibu tu'ugu yedyujk tu twujy es yajnijeepy mudu nax, es yoñ éxtam tu'ugu kepyan es ja joonaty trujta'aktu pya'an ma tadu xye'entsy.

Levaduuru éxtamu ijxpajtun

²⁰ Es 'yakjunañ ja Jesús:

—¿Ti mbaat mut kyijxyu ja Diosu kyutujkun? ²¹ Du'an yu'u éxtam ja levaduuru di'ibu tu'ugu toxytyujk pyujtákyu ma mayu arinu es ttuktij'yo'oy koonam ñaydyuktujkudya'ayuty.

Tujk aa xu'utspu

²² Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u, ñejxy Jerusalén es ñaxy kajpngajpn es ya'uxpeky. ²³ Es nidu'uk yajtuujy:

—Windsun, ¿je'eyu niwaanu di'ibu nitsokp?

Es ja Jesús 'yadsooy:

²⁴—Jottugoydyu es mdákadut ma tujk aa xu'utspu, ja'a ko may ja ja'ay tyakuya'andu, es kyaj mbaat tyákadu. ²⁵ Es ko ja kudujk pyudu'ugut es dya'adúkat ja tujk aa, net miidsuty di'ibu jap tujaj'p kyóxtup ja tujk aa, es mjuna'andut: “Windsun, ya'awa'ats ja mdujk esuts ndákadut.” Es ja kudujk 'yadsowat: “Kyajts nnijawu mbun miidsuty es ma mdsoonda.”

²⁶ Es miidsuty xy'anuumat: “Udsajtam oj n'okka'ayambu ti'igyu, es mijts xya'axpujk ngajpnótyuts.” ²⁷ Es yu kudujk m'adsowat: “Tu n'anuumudu ko kyajts nnijawu ma mdsoonda. Juga'aktu ja yaa nidugekyu miidsuty pojpu tuumbuty!” ²⁸ Jam ma ja'ay jyuy ya'axtat es ñaydyutskaadudut mut ja ayo'on, jam nandu'an miits m'ittat ko xy'ixtat yu Abraan, Isaa esu Jakoob es nidugekyu Diosu kyugajxpu ma Diosu kyutujkun, es miits myaj'yojkradsamándup tujaj'p. ²⁹ Es ja ja'ay myina'andu jagam ma xuu pyudsemy es ma xuu tsi'ity es ma jumboj es ma yukpoj, es ñaxwaatstat es kyádyut ma Diosu kyutujkun.

³⁰ Es ta di'ibu tyam ax'ok, yu'u nujxtup jawyiin; es di'ibu tyam jawyiin, yu'u ittup ax'ok.

Jesús tniya'axy ja jerusaléngudu ja'ayuty

³¹ Es net jyajtta nija'ajuty ja fariseeuty, es t'anmaaydyu ja Jesús:

—Tsoon ja yaa, ja'a ko ja Eroodus mya'oogánep.

³² Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Nujx anuumudu tadu wax kots uj njuna'añ: “Ujts nyajpudsamaambyuts yu ka'oybyu es nya'aguda'aguduts yu puma'ay, es nyajkuxa'añuts yu nduunguts extu ko Dios jyuna'anutnum.” ³³ Es mbaaduts nyaj'yo'oyuduts ja ndu'u extu koonumts nja'tuduts Jerusalén. Mæt ko kyaj mbaat tu'ugu Diosu kyugajxpu 'yeeky pæn kyaj jyáputy Jerusalén.

³⁴ Es ja Jesús 'yakjanáñ:

—Miits Jerusalén ja'ayuty, miits mya'o'ktup yu Diosu kyugajxputy es xykyuka'atsta ja di'ibu Dios kyejxupy. Kanak ok miidsuty njayajmuka'añ éxtama tuttaak dyajmiky ja tyutku'unguty kyaknbatku'p, per kyaj xykyupujktu. ³⁵ M'ixtup miidsuty ko yu mdujk wya'uma'añ kubak. Es n'anuumudu ko kyajts xyñaky'ixtat extu ko tpaadat ja xuu es miits mjuna'andut: “Dios kyunu'xup ja di'ibu miimp Nindsun'ajtamgyujxm.”

14

Jesús dya'aguda'aky ja puma'ay di'ibu myudajtypy ja ki'ix

¹ Ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús ñejxy kaabyu ma tu'ugu windsún fariseeu tyujk, es támdam pya'ixyuty yu wiinkpu fariseeuty. ² Es jam Jesús wyinduuy tu'ugu puma'ay di'ibu myudajtypy ja ki'ix. ³ Net ja Jesús dyajtuy ja fariseeuty es di'ibuty tsajptugóty ya'axpujktup:

—¿Ti ja ana'amun yajkutijkyppy, es nya'agudákum ja puma'ay ma saabudu xuu, o kyaju?

⁴ Es yu'ujuty wya'umdaaydyu amoñ. Net ja Jesús tku'unitooñ ja puma'ay es dya'agudaky, es t'anmaay es ñujxut. ⁵ Net ja Jesús t'anmaay ja fariseeuty:

—Pæn miidsuty yu m'u'unk o mdsajkaa kunajxp ma tu'ugu nadajñ, ¿ti kyaj mij xyjuudut pójunu, oy jyatimsaabuxuujuty?

⁶ Es kyaj 'yadsoojumbijttu ni wi'ix.

Yajwóy ma pujk ukun

⁷ Es ko t'ijxy ja Jesús yu ja'ayuty di'ibu tu yajwóy ko twin'ixtu yu uñaaybyajn di'ibu windsu'kun muut ma meesu, net myooyudu tadu kajxwíjan:

⁸—Ko pæn mwówadut ma tu'ugu xuu ma ja'ay pyuka'añ, katu m'u'uñu ma ja uñaaybyajn ja jajp'ámbu. Mbaat myiñu wiinkpu ja'ay di'ibu ni'igu muj ijtp es kudii mij, ⁹ es ja kudujk m'anuumudut: “Wa'tsu'uk jaa es yu ja'ay 'yu'uñut.” Es mij mnujxut mat ja tsoydyu'un extu jam ux'am, es m'u'uñut. ¹⁰ Tyam ngajxwíjy es ko myajwówat, u'uñu jam ux'am. Es ko myínut di'ibu tu mwóyuty, net m'anuumudut: “Matnaymyaayubu, nax yamdsoo ma uñaaybyajn di'ibu myudajtypy ja windsu'kun.” Es du'un xy'axájut ja windsu'kun ma ja ja'ay 'yu'uñudu mat mij ma ja meesu. ¹¹ Di'ibu naymyajpajtáku, yu'u Dios puwijtsap; es di'ibu naybyajtáku yuunk naxypy, yu'u Dios ya'ítup muj.

¹² Es ja Jesús t'anmaay nandu'un ja kudujk di'ibu tu twoy:

—Ko xywyówat ja ja'ay kaabyu, katu xywyowdu yu mmatnaymyaayubu es ja mmagu'uktujk, o mmudujkra'a, o makja'aydyujk, di'ibu óknum mij mwówadup nandu'un. ¹³ Kyaj dyu'anuty. Ko ja'ay xywyówat ma xuu xytyuna'añuty, mwówap yu ayoobu ja'ay, yu uxneybyu es yu wiintspu. ¹⁴ Pæn mdiimbyu du'un, mgunu'xudup ja Dios, ja'a ko yu'ujuty kyaj mbaat dyajjumbíttu. Dios myajjumbítxudup ma naty jyikyppyeky ja ja'ayuty di'ibu jiky'ajttup tuy'ajtun muut.

Di'ibu rey tyuun ko 'yu'unk pyejky

¹⁵ Es ko tmudooy yu tyaadu, tu'ugu di'ibu naty jam uñaapy ma ja meesu t'anmaay ja Jesús:

—Jotkujk di'ibu kaapy ma ja Diosu kyutujkun!

¹⁶ Net ja Jesús jyanañ:

—Tu'ug_u kud_ujk ttuna'añ tu'ug_u m_uj x_uu. Net twooy may ja ja'ay_uty. ¹⁷ Es ókn_um ma ja oor_u tpaty ma 'ya'ux'ata_u'and_u, tkejxy tu'ug_u tyuumb_u es t'an_umm_ut ja ja'ay_uty: “Mind_u. T_u net yajp_ujtakta'ay t_ugeky_u.” ¹⁸ Es nid_ugeky_u di'ib_u t_u t_uwoy jy_unand_u: “Du'ñ_un xy'oknama'x_ut.” Tu'uk jy_unáñ: “Ja'a ko tyám_uts t_u njuy tu'ug_u nax, es y_u'uts n_ujx n'ixa'añ. Tun_u may'ajt_un, du'ñ_un xy'oknama'x_ut.” ¹⁹ Es jatu'uk jy_unáñ: “Y_u'uts t_u njuy m_ugoxk mankwern_u yuub_u, es y_u'uts n_ujx n'ijx_umatsa'añ p_un yuup. Tun may'ajt_un, du'ñ_un xy'oknama'x_ut.” ²⁰ Es jatu'uk jy_unáñ: “Tyám_uts ndimp_ujkta'ay. Kyajts mbaat nnejxy.” ²¹ Es ko ja tuumb_u jy_umbijty, net ja wyinds_un t'anma_uay t_ugeky_u. Net ja wyinds_un 'yaj_uk, es t'anma_uay ja tyuumb_u: “N_ujx tyam_uy woom_uk y_u ja'ay_uty di'ib_uty m_uj tu'ay_u mutsk tu'ay_u, es xyajm_unt ja yaa nid_ugeky_u ayoob_u ja'ay_uty es_u uxneyby_u es_u wiintsp_u.” ²² Es ókn_um ja tuumb_u t'anma_uay ja wyinds_un: “T_uts nduñ éxt_um t_u mj_una'añ, es tápn_um 'yak'awa'ads_uty y_u luga_ur.” ²³ Es ja wyinds_un t'anma_uay ja tyuumb_u: “N_ujx, ak'ix ma kajpnba'a es ma padu'u, es myínd_ut y_u ja'ay es_uts y_u nd_ujk 'yúts_ut. ²⁴ Ja'a ko di'ib_uts t_u njawoy jawyiin es kyaj myind_u, tyam kyajts nnakymyo'oy_ut es kyáy_ut.”

²⁵ Es ma tyimnejxy ja Jesús, pyanejxy_uty ja mayjya'ay. Ta ja Jesús 'yijx_umbijty es jy_unáñ:

²⁶ —P_un xyñiminaamb_uts éxt_umts y_u n'uxp_ujkp_u, jawyiin_uts xytsyók_ut _uj es ókn_um y_u mdeety mdaak es_u mn_udo'oxy es y_u m'u'unk es y_u mm_uga'ax_uty, es mij k_u'am. Es p_un kyaj du'ñ_un xytsyeky, kyaj mbaat m'ity éxt_umds_u n'uxp_ujkp_u. ²⁷ Es kyaj mbaat n'uxp_ujkp_u'aty p_un kyajts xypyadsoñ es mjiky'át_ut éxt_um tu'ug_u ja'ay di'ib_u pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'k_un tninejxy.

²⁸ P_un miits nidu'uk mgojaampy tu'ug_u potsy k_ujxm, ¿kyaj jawyiin xy'okt_un_ut ja mgwent_u es xy'ix_ut wi'ix xya'abaad_ut? ²⁹ Es p_un je'ey_u t_u xyñidaj_u ja mbotsy es kyaj mbaat xyñakyya'abety, nid_ugeky_u ja'ay_uty mij mdukxi'ig_ud_ut ³⁰ es jy_una'and_ut: “Tadu ja'ay je'ey_u t_u tpojtse'egy_u es kyaj t'ok'ya'abaj_u.”

³¹ O p_un tu'ug_u rey mat majk mil y_u syoldaad_u tsiptuna'añ mat jatu'ug_u rey di'ib_u myudajtypy i'px mil y_u syoldaad_u, ¿kyaj jawyiin tniwinmay_u p_un mada'ag_up o kyaj? ³² Es p_un kyaj, nety_u tkexy tu'ug_u kyugajxy ko naty jagámn_um myiñ ja my_udsip es t'an_umm_ut ko wa'an tme'xy es du'ñ_u 'yít_ut.

³³ Nan nidu'ug_uty miids_uty, p_un kyaj xymyastu'uty t_ugeky_u di'ib_u mm_udajtypy, kyaj mbaat m'ity éxt_umts _uj ja n'uxp_ujkp_u.

Kaan ty_ugooyñ ja tya'amts'át

³⁴ Y_u kaan oy. Per p_un t_ugooyñ_up ja tya'amts'át, ¿wi'ix mbaat ñaktyúñ? ³⁵ Kyaj ñaky'óy_uty, ni ma nax es ni ma ja abu'ud_u 'yity niko'obéty. Je'ey_u du'ñ_u ñat_ugooyñ_u. Di'ib_u m_udood_up, wa'an t_ujaygyúkad_u.

15

Borreeg_u di'ib_u t_ugoy éxt_um i_uxpajt_un

¹ Es ja yajkugubajtp_ut_ujk es p_un_uty 'yandij_up pekyjya'ay_uty t_unim_uwa'kt_u ja Jesús es t_umdowa'and_u ja 'yuxp_ujk_un. ² Paaty y_u farisee_uty es ja di'ib_uty tsajpt_ugóty ya'uxp_ujk_up ñay'anma_uay_ud_u:

—Tyad_u ja'ay 'yaxá_up ja pekyjya'ay_uty es kyaydy_u m_unt.

³ Net ja Jesús t_upjtáky tu'ug_u i_uxpajt_un:

⁴ —P_un miids_uty nidu'uk mm_udajtypy tuk m_ugo'px_u mborreeg_u es tu'uk ty_ugoy, ¿ti kyaj xyajw_u'am_ud_u tadu majta'px majmókx majtáxp_u jam aamyóty es n_ujx xy'uxta'ay di'ib_u t_u ty_ugoy ext_u ko xypyaad_ut? ⁵ Es ko xypyaad_ut, xypyaat_u'ag_ut mgejkyky_ujxy es mxonda'ag_ut. ⁶ Es ko mja't_ut ma md_ujk, xy'an_umm_ud_u mm_utnaymyaay_ub_u es ja mm_udajkpa'a: “Xonda'akt_u mat _uj, ko tats nbaaty ja nborreeg_uts di'ib_u naty t_u ty_ugoy.” ⁷ Tyu'ajt_un n'an_umm_ud_u ko nand_u'ñ tam ni'ig_u ijt xondak_un tsajpótm mat

tu'ugū pekyjya'ay jyodūmbity es kyaj mat ja nimajta'px majmókx majtáxkrū ja'ay di'ibū nayjya'adūp ko jyiky'attū tūy'ajtūn mūat es kyaj jyodūmbittū.

Toxytūjk tpaaty ja myeeñ éxtamū ixpajtūn

⁸ 'O pūn tu'ugū toxytūjk myūdajtypy majk ja meeñ es dyajtūgóy tu'uk, ¿ti kyaj dyajtoye'eky ja jyūn es tyákūt padū'krū jap tūgoty es t'ūxtā'ayūt odyā'agyū extū ko tpaadūt? ⁹ Es ko tpaadūt, net dyajnaymyúkdūt ja myūgu'uktūjk es ja myūdujkrā'a, es t'anūmūt: “Xondā'aktū mat ūj, ja'a ko tats nbaaty ja nmeēñ di'ibūdsū naty tū nyajtūgóy.”

¹⁰ Es ja Jesús jyūna'añ nandū'ūn:

—N'anūmū miidsuty, ta yū ijt xondakūn mā Dios ja 'yánklusuty mat tu'ugū pekyjya'ay ko jyodūmbity.

Mixy di'ibū axūk jiky'ajt

¹¹ Net ja Jesús tpaajtāky jatū'ugū ixpajtūn:

—Tu'ugū yedyūjk tmūdajty majtskū myāank. ¹² Es ja mutskū t'anmaay ja tyeety: “Tatū, xmyo'oyūpts ja ngumā'añūts di'ibūts ūj xpyatp.” Net ja tyeety dyajwa'xy ja kumā'añ es tmooy. ¹³ Es ko waanū 'yijty, net ja 'yu'unk ja mutskū dyajmujktaay ja kyumā'añ, es oj űjxūnū jagam mā wiink naxwíñūdu. Es jam dyajkūjxtaay ja myeeñ mat ja axūkrū jyiky'ajtūn. ¹⁴ Es ko ja myeeñ oj dyajkūjxtaayñū tūgekyū, net myiñ ja mak yūu mā tadū naxwíñūdu, es 'yayū'ajnū. ¹⁵ Net t'ūxtāay ja tyuunk mā tu'ugū yedyūjk di'ibū jap kugajpn. Net kyajxū kyamoty es tkwentū'átūt ja ūdsūm. ¹⁶ Esū tadū mixy jantsy yu'o'kūp. Kyaj ti mūat ja jyot dya'útsūt, extū jyajū'xánnū di'ibū dū'ūn kaxū'kp éxtamū tsejtsyūn, di'ibū ūdsūm jyū'xtūp, es ni ti pūn kyamo'oyūty.

¹⁷ 'Net jyotmay'e'ky es jyūnāñ: “iNū'andsū ndeety tmūdaty yū tuumbū mā tyūjk es tmo'oy ja kya'ay 'yukūn nanadūkū es ūj ja yā n'ayóyats mat ja yūu! ¹⁸ N'oknūjxūnūts mādsū ndeety, es n'anūmūdsūts: Tatū, tats nduundūgóy mat ja Dios es mat mij. ¹⁹ Kyajts xyñakyñitūkū es mjūnā'anūt kots mij xy'u'ungūty. Axájūgūts éxtam tu'ugū mduumbū.” ²⁰ Net tyu'udūjkū es űejxy mā ja tyeedyū tyūjk. Es ko naty myíñūm jagam, yū tyeety 'yijxū es pya'ayoojū, es űejxy oj jyūjp'yo'oyūty, es 'yaxajū es myūnaanū es tsyū'xū.

²¹ 'Net ja 'yu'unk 'yanmaayū: “Tatitū'unk, tats nduundūgóy mā Dios es mat mij. Kyajts xyñakyñitūkū es mjūnā'anūt kots mij xy'u'ungūty.” ²² Ta ja tyeety t'anmaay ja pyo'oduumbūty: “Juuttū pojūn yū wit ja oybyū es tukpūjta'aktū. Es mo'oydyū nandū'ūn tu'ugū kyūjiūts es yū kyū'uk, ²³ es yajmíndū ja tsajkāa ja ni'xū es xya'oogūt es ngā'ay n'úkūm es ja xū ndū'unūm. ²⁴ Ja'a ko tyādū n'u'ungūts dū'ūn éxtam tū 'yo'knū, es tū jya'ty jatūgok. Es tū naty tyūgooyñū, es tyam tū nbaadyūts jatūgok.” Net ja xū ttuundū.

²⁵ 'Es ja 'yu'unk ja ka'axkópū japū naty kamoty tyūñ. Es ko jyajty tūjk wingón, net tmūdooy ko ja'ay xyu'uxy es 'yatstū. ²⁶ Net dyaxū tu'ugū tuumbū es dyajtūy: “¿Ti tuun jajtūp?” ²⁷ Es ja tuumbū 'yadsooy: “Yū m'utsy tū jya'ty esū mdeety tū tni'ana'amū es 'yoogūt ja tsajkā ni'x mat ko tū jya'ty oy mak.” ²⁸ Es ja ka'axkópū jyot'ambejky. Kyaj jap tyakūyāñ. Net ja tyeety pyūdsēemy es 'yanmaayū: “Tūkū.” ²⁹ Es yū'ū t'anmaay ja tyeety: “Mnija'ap naak jūmūjtūts mij tū nmūdūñ, es kyajts mij nmūdūgoy ni nā'a, es ni je'eyūts xykyamo'oy tu'ugū tsyibu'unk es ndūnūdsū yū nūxū mādsū nmūtnaymyāayūbū. ³⁰ Es tyam tū jya'tyū tadū m'u'unk di'ibū mmeēñ axūk tū ttūñ mat ja kujeñdyo'oxyūty, es tū xya'eeky yū tsajkā ni'x mat ko tū jyūmbity.”

³¹ 'Net ja tyeety jyūnāñ: “Nītū, mij dū'ūñūm m'ity mat ūjts, es tūgekyū di'ibūts ūj nmūdajtypy, mijtsū mja'a. ³² Es tyam oy ndū'unūm tyādū xū es nxondákūm, mat ko tyādū m'utsy dū'ūn éxtam ko tū 'yo'knū naty, es tyam tū jyūmbity jūiky. Tū naty tyūgooyñū, es tyam tū nbátūm jatūgok.”

16

Tuumbū di'ibū axūk myūdiimpy ja wyindsūn éxtamū ixpajtūn

¹ Nandu'an ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpɔjkpɔtɔjk:

—Jaa tu'uk ijtyɛ windsán mukja'ay es myɛdajtypy tu'ugɛ tyuumbɛ di'ibɛ kywentɛ'ajtypy ja jyiky'ajtɛn. Es ja mukja'ay ya'awɛ'anɛ ko yɛ tyuumbɛ ttuñ axɛɛk ja jyiky'ajtɛn.

² 'Net ja wyindsán myɛjwoojɛ es yajtɛɛjɛ: “¿Tii danɛ tyaadu éxtɛm jyuna'andu mat mijts? N'okwijtsɛm yɛ kwentɛ éxtɛm tɛ mduñ, ja'a ko kyaj nnakyyajtuna'añ.” ³ Net ja tuumbɛ ñayjyɛnanɛ kɛ'am: “¿Titsɛ net ndúnɛp tyam? Yɛ nwindsánɛts xyɛɛjkɛyaaambɛts yɛ nduungɛts. Kyajts nmɛdaty yɛ mɛjaa esɛts nnaxtúnɛt, es tsoyduumbɛts nandu'an esɛts n'amdówɛt yɛ limosnɛ.” ⁴ Net ñayjyɛnanɛ wyinma'añóty: “Tɛts nnijawɛ wi'ixɛts ndúnɛt es nmɛdátɛdɛts púnɛts xy'axájɛp mɛ tyɛjk kots ɛj kyaj nduunk nbaadɛt.”

⁵ Net tmɛgajxy nidu'uk nidu'uk di'ibɛ myɛni'xy'ajtypy ja wyindsán. Ja jawyiinɛ dɛ'an dyajtɛɛy: “¿Nɛ'an xymyɛni'xy'áty ja nwindsánɛts?” ⁶ Es ja'a 'yadsooy: “Ja'ats nmɛni'xyɛty tɛgɛk mil litɛɛ yɛ aseytɛ oliivɛ.” Net ja di'ibɛ kywentɛ'ajtypy 'yanmaayɛ:

“Tyaa mnekɛ. U'uñɛ pojɛn es yajkoj jatɛ'uk es xyɛɛjta'agɛt mil jakujm je'eyɛ.”

⁷ Es óknɛm dyajtɛɛy jatɛ'uk: “¿Nɛ'an mij xymyɛni'xyɛty yɛ nwindsánɛts?” Es ja'a 'yanmaayɛ: “I'px tuktuɛk mil kilɛ yɛ triigɛ.” Es ja di'ibɛ kywentɛ'ajtypy 'yanmaayɛ: “Tyaa mnekɛ. Yajkoj ja wiinkɛɛ es xyákɛt je'eyɛ i'px majtsk mil.” ⁸ Es ko ja wyindsán tnija'ajɛ, net ñigajxɛ oɛɛ tadɛ tuumbɛ, ja'a ko kuwiyj mat tadɛ wyinma'añ.

Es ja Jesús jyanañ:

—Yɛ naxwiiñ, ta mayjya'ay di'ibɛ jiky'ajtp je'eyɛ meeñ ttsoktɛ es dyajnipata'andu es myɛkja'ay'ata'añ mat ja jyiky'ajtɛn. Es tadɛ adsojkɛ kyuwiyjɛty wi'ix tyónɛt mɛ ja wyindsán es tsyókɛdɛt ja myɛgu'uktɛjk. Per ja ja'ayɛty di'ibɛ tyunándɛp éxtɛm ja Dios ttsekɛyɛn, kyaj dɛ'an 'yadɛ'ɛtstɛ.

⁹ Dɛ'anɛts miits n'anɛmɛdɛ ko ja pɛjta'aky yɛ naxwiiñ mɛ ja ja'ay di'ibáty tyuundɛp ja axɛk'ajtɛn, yajtúndɛ yɛ pɛjta'aky pɛn wi'ix ja ja'ay mɛɛt mnaymyáyɛdɛt es ko naty kyexy, net myajkupáktɛt mɛ ja winɛ xɛɛ winɛ tiempɛ tsɛnaaydyákn.

¹⁰ 'Es pán kyuydyiimpy mat ja waanɛbɛ di'ibɛ ja wyindsán tukmɛ'ijxɛp, nandu'an tkuydyúñ mat ja maybyɛ. Es pán toomp waanɛ, nandu'an tyoñ mat ja kajaabɛ. ¹¹ Paaty pán kyaj tkuydyúñ di'ibɛ wyindsán tukmɛ'ijxɛp yɛ naxwiiñ, Dios nan kyaj myo'oyɛdɛt ja jotkuɛk'ajtɛn jam tsajpótm. ¹² Es pán miidsɛty kyaj yajxón xykyuydyundɛ di'ibɛ yɛ mwindsán jya'a'ajtypy, ¿wi'ix xytsyɛky es myajmo'oyɛt di'ibɛ mij mja'a'átɛp?

¹³ 'Ni pán po'oduumbɛ mbaat tkamɛdúñ majtskɛ wyindsán. Ja'a ko pɛn tuump yajxón mɛ ja wyindsán ja jawyiimbɛ, kyaj mbaat ñaktyúñ yajxón mɛ ja myɛmajtskɛɛ. Es pɛn ja myɛmajtskɛɛ wyindsán tsyejpy ni'igɛ es tyuñ yajxón mat yɛ'u, kyaj mbaat ja jawyiimbɛ tnakymyɛdúñ. Paaty n'anɛmɛ miidsɛty ko kyaj mbaat xymyɛdúñ yɛ Dios pɛn mbɛjtákɛpy ja mwinma'añ mɛ ja meeñ.

¹⁴ Es ja fariseeɛty di'ibɛ 'yadsojktɛp ja meeñ tmɛdoo'ítɛ tɛgɛkyɛ es ja Jesús ttukxi'iktɛ.

¹⁵ Net ja Jesús t'anmaaydyɛ ja fariseeɛty:

—Miits mnayyajnáxɛdɛ éxtɛm di'ibɛ jiky'ajtp tɛy'ajtɛn mɛɛt mɛ ja mayjya'ayɛty. Per ja Dios kyaj mbaat xywyin'ɛundɛ, ja'a ko yɛ'u ñija'ap ja mjot mwinma'añ. Es pán naybyajtákɛp mɛj, Dios 'yɛxtijpy.

Moisesɛ 'yana'amɛn esɛ Diosɛ kyutujkɛn

¹⁶ 'Extɛ mɛ jyiky'ajty ja Fwank Yajnɛbajtpɛ 'yijty ja Moisesɛ 'yana'amɛn es ja Diosɛ kyugajxɛty ja 'yuxpɔjkɛn. Per óknɛm mɛ yɛ Fwank es tyambaat yajkajxwa'xy ja oybyɛ ayuk di'ibɛ ñigajxyɛp ja Diosɛ kyutujkɛn, es mayjya'ay 'yɛxtaaydyɛp wi'ix agwanɛ tyákɛdɛt mɛ Diosɛ kyutujkɛn.

¹⁷ 'Pɛn kyaj 'yoktuunnɛ ni tuk peky ja letɛɛ di'ibɛ jyaa'ajtypy ja Moisesɛ 'yana'amɛn, jawyiin kyutɛgóyɛt ja tsajp esɛ nax.

Kasaadɛ ja'ayɛty ñaymyastu'udɛdɛ

18 'Pun tu'ugun yedyujk myastutypy ja ñado'oxy es pyeky mat ja wiinkru, yajtugeepy ja pujk úkun wyindsu'kun. Es di'ibu pujk mat tu'ugun toxytyujk di'ibu tu ñaymyastu'udyaty, nandu'un yajtugeepy ja pujk úkun wyindsu'kun.

Mukja'ay esu Lázaru

19 Es nandu'un jatuk tmadya'aky ja Jesús:

—Jaa tu'uk ijty ja mukja'ay es ja wuyt trajta'aky ak oybyu. Es bom bom jyantsykyay jyantsy'iiky éxtum ja ja'ay xyudúñ. 20 Es jam tu'uk ijty nandu'un ja yedyujk jantsy ayoop es txu'aty Lázaru, di'ibu naty ja nini'x tugekyu ak pu'uts. Es jam yajmastúty ma mukja'ay tyujk aa. 21 Tyadu ayoobu ja'ay, yu'u jyanayya'utsanu mat ja di'ibu ka'ap ma ja mukja'ay myeesu. Es ja uk ñiwéyaty majaty ja pyu'uts.

22 'Es net 'yo'knu ja Lázaru, es ja anklus yajnujxu ma ja Abraan 'yity. Net ja mukja'ay 'ye'ky nandu'un, es dyajnahtujkudu, 23 es ñejxy ayoodaknóty. Net 'yijxe'ky es t'ijxy ja Abraan esu Lázaru. 24 Ta yaxkeky: “¡Apteety Abraan, pa'ayooguts! Kax yu Lázaru es dyajxoogat yu ky'u jup mat yu nuu es min dyajxeemy yu nya'anats, ja'a ko nugoots n'ok'ayoona muk ma tyadu juun.”

25 'Es ja Abraan 'yanmaayy: “Nitú, jamyats ko mij tu m'ity oy ko tu mjiky'aty, es yu Lázaru tu 'yayoy. Yu'u tyam jotkujk'ajtp, es mij m'ayoy. 26 Nandu'un ja Dios tu trajta'aky tu'ugun muj wok di'ibu abeky xya'ijtam, es kyaj pun mbaat ñejxy jamdsoo es ni pun yadsoo mbaat kyamiñ.”

27 'Net ja mukja'ay jyanáñ: “Tunu may'ajtan, apteety Abraan, kax yu Lázaru madsu ndeety yu tyujk 28 mats nmudaty nimugoxktsu n'utsy, es t'anuumat kadiibu yaa myínat nandu'un ma tyadu ayoodákn.”

29 'Es ja Abraan jyanáñ: “Yu'ujaty myudajttap di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxru kyuxjaaydyu. ¡Wa'an tradundu!”

30 'Es ja mukja'ay 'yadsooy: “Tu'y'ajtan, apteety Abraan. Per pun nidu'uk yu o'kra jykypuyákat es ñujxat ma yu'ujaty, yu'u yajtagajtsxur yu wyinma'añ.”

31 'Es ja Abraan 'yanmaayy: “Pun kyaj tradúñ ja Moisesu 'yana'amun es di'ibu jyaaydyu ja Diosu kyugajxru, nan kyajum tmabákat oy jyajikyrujkrú tu'ugun o'kra.”

17

Puroobaty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

1 Jesús t'anuumu ja 'yuxrujkraty:

—Taa di'ibu ja ja'ay yajpekytiimpy. ¡Per puroobu tadu ja'ay di'ibu yu myugu'uk yajtugeepy! 2 Nik oy es yajrujta'agut mejyñóty mat tu'ugun paan yajtuk'yo'ktúyut es kyaj ko yu myugu'uk dyajtuundugóy.

3 'Mnaygywentu'átudur mijts. Es pun yu m'utsy mmadugoooyur, kajxwuj. Es pun jodumbijtp, pojrama'x. 4 Oy mmadugóyudat mij juxtujk ok tu'ukru xuu es juxtujk ok myínat es jyaná'anat: “Ma'xkats”, pes mma'xur.

Mubujkan muk'ajtan maut

5 Es ja apóstalaty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Windsún, tukmubujkats waanu ni'igu.

6 Es ja Jesús 'yadsooy:

—Oyxur je'eyu waanu xymudaty ja mubujkan éxtum tu'ugun mutsk mortás pajk, mbaatxur xy'anuumu yu muj kery: “Nujx m'ity jar mejyñóty”, es mmamudówadur.

Mduumbu tyu'unun

7 'Pun mmudajtypy miidsaty tu'ugun mduumbu es tsu'pun ja tuumbu jyambijn ma mdujk, tu oj yu'uy kamoty o tu tkwentu'aty ja mborreegu, m'anuumur: “Nax tugoty. U'uñ es mgáyut.” 8 Kyaj, ¿kadii? Ni'igu t'anuumu: “Ya'abaadats ja n'a'ux esats uj

n'a'ux'átut. Oknam mbaat mij mja'a xya'abaadu es m'a'ux'átut.” ⁹ Es ko tkuydyúñ éxtam tyuk'ane'emyuty ja wyindsún, ¿ti mbaat ja wyindsún jyuna'añ: “Dios kujúyabu?” Kyaj, ¿kadii? ¹⁰ Nandu'un miidsaty ko xykyuydyuunda'ay tugekyu di'ibu Dios tu mduk'ane'emyuty, mjuna'andap: “Tu ndu'unam je'eyu di'ibu tu nyajtuk'ana'amam.”

Jesús dya'aguda'aky nimajkpa ja'ay di'ibu myudajttap ja lepra pa'am

¹¹ Es ja Jesús tyu'uyo'oy es ñejxy Jerusalén. Jam ñajxy ma ñaybyaadyuty yu Samaaryu mat ja Galilee. ¹² Es ko jyajty ma tu'ugu kajpn, net trattu majk ja yedyujk di'ibu myudajttap ja lepra pa'am. Jagam ja tyánudu éxtam jyuna'añ ja Diosu 'yana'amun, ¹³ es yaxkaktu:

—Jesús, Windsán, pa'ayooguts uudsaty.

¹⁴ Es ko Jesús 'yijxu, net 'yanmaayy:

—Najxtu ma ja teety es m'ixudut.

Es ko oj ñajxtu, net 'yagudaktaaydyu. ¹⁵ Net tu'uk ko t'ijxy es tu 'yaguda'aky, jyambijty es ya'axy jyeky t'awdajty ja Dios. ¹⁶ Es net tnimiiñ ja Jesús es ñaygoxtunaaydyáku es ñayjuyjpa naxkajxy es tja'aygyudáky. Esu tadu yedyujk yu'u samaritanu ja'ay. ¹⁷ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Tii kyaj tu 'yaguda'aktu nimajk? ¿Ma net ja nidaxtujkpa? ¹⁸ ¿Tii yu'uyy naydyi'igyu tyadu samaritanu ja'ay tu jyambity es t'awdaty ja Dios?

¹⁹ Net ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

—Pudu'uk es najx. Tu m'aguda'aky mat ko tu xmyubeky.

Wi'ix myínut ja Diosu kyutujkan

²⁰ Es ja fariseeuty dyajtudu ja Jesús:

—¿Na'a du'un ja Dios yajkutuka'añ?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko yu Dios myínut es yajkutuka'añ, kyaj ya'ixut ko jya'ty éxtam yu naxwíñudu ja'ay ja ryeyan. ²¹ Paaty kyaj mbaat njuna'anam: “Yaa net”, o “Tam xim”, mat ko yu Dios yajkutujkpa ma miidsaty.

²² Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkpaaty:

—Ja'tap ja tiempu ko miits xyjatsóktut es oy tu'ugun ja xuu m'ítut ma uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, es kyajts uj xy'ixtat. ²³ Es ko miits m'anu'umxudut ja ja'ayuty: “Tyamu net”, o “Tuxim ja'a”, kyaj mnajxtut es xy'uxta'ayuduts. ²⁴ Ja'a ko uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, du'unuts ngu'uga'añ éxtam ko jyudsikyun tyuk'ajadya'ayut tugekyu tsajp. ²⁵ Per jayujp n'ayówaduts muk es ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap kyajts xy'axájuduts.

Wi'ix jyambítut ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu

²⁶ Éxtam jyajtu jékyup ko ja No'ee jyiky'ajty, nandu'un jyata'añ kots uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, nmínut jatugok. ²⁷ Ko No'ee jyiky'ajty, ja ja'ayuty kyay 'yuuktu es dyajpáktu ja 'yu'unk extu ko tyujku ja No'ee ma ja arku, es netyu myiinnu ja ayo'onduu es ja ja'ay jyi'xtaaydyu. ²⁸ Es nandu'un jyajtu ko jyiky'ajty ja Lot. Ja ja'ayuty kyay 'yuuktu, tyook yaktu, ñi'ip kyojtu es ja tyujk tkojtu. ²⁹ Es ko ja Lot tso'oñ ma ja Sodomu kajpn, netyu myiñ ja janduu es yu azufra juun di'ibu ka'a tsajwínm, es ja ja'ay 'yo'ktaaydyu. ³⁰ Es du'un ya'ixut kots uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, ngu'uga'at jatugok.

³¹ 'Es ma tadu xuu, pán jam pajtp tujk nikajxy, kyaj jyuna'akut es tyúkut tugoty es tjuudut di'ibu jap tyugoty. Es pánudyu naty jap kamoty, kyaj jya'ttut ma ja tyujk. ³² Jamyatstu wi'ix jyajtu mat ja Lotu ñudo'oxy. ³³ Mat ko di'ibu jiky'ataamp mat ja kyuum winma'añ, du'ambu ja'ay yajtugeepy ja jyiky'ajtan, es di'ibu jiky'ataamp éxtamts uj ndukni'ixu, du'ambu ja'ay kyaj dyajtugóy ja jyiky'ajtan.

³⁴ 'Es n'anuumu nandu'un ko netu naty ja ja'ay mya'adu nimajtsk ti'igyu mabajn, tu'uk yajmunajxat es tu'uk wyu'amut. ³⁵ Es nimajtska toxytyujk jyatstu ti'igyu, tu'uk

yajmanujxat es tu'uk wya'umut. ³⁶ Es nandu'an nimajtska yedyujk di'ibu naty jap kamoty, tu'uk yajmanujxat es tu'uk wya'umut.

³⁷ Es ja Jesusa 'yaxpukpuky yajtuuj:

—Windsún, ¿ma tyadu du'an jyata'añuty?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ma ja o'kpu 'yity, jamu naty ja kus ñaymyíkyuty.

18

Toxytyujk di'ibu mya'i'impuy tu'ugufwez

¹ Jesús tpujtáky tu'ugufwez ijpajtan es ttuk'ixat ko ja'ay du'ñam kyajxta'aktat es kyaj jyotmay'ooktat. ² Du'ñan jyanañ:

—Ma tu'ugufwez kajpn jaa ijty tu'ugufwez di'ibu kyaj twindsu'ugufwez Dios es ni pán tkatuñ kwentu. ³ Es ma tadu kajpn nan jam tu'ugufwez ku'ekytyo'oxy di'ibu tyimmaye'ebyu tadu fwez es t'amdooy es ja myudsip yajpayo'oyut mat ja tya'ajtan. ⁴ Es jeky dya'ijtyu tadu fwez, kyaj tkuydyúñ. Per óknam ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “Oyats ngawindsu'ugufwez ja Dios es ni pánuts ngamaj'ixy, ⁵ peru tyadu ku'ekytyo'oxy nugoos xy'okna'amnu, paaty tyámsu tya'ajtan nduunat es kadiibu ñakymyínut es xyñakya'namuts.”

⁶ Es ja Jesús jyanañ:

—Jaygyuku di'ibu kyajx ja fwez axuk ja'ay. ⁷ ¿Ti kyaj ttuunat ja Diosu tya'ajtan pánuty wyin'ixadu es tmunu'xta'agudu xuañ koots es yajpudákudat? ⁸ Du'ñan miits n'anamudu es kyaj jyákut es Dios pyudákudu. Per kots uj, ja Naxwíñadu Ja'ayadyu Kyudanaabyu, nmínut jatugok ya naxwíñ, ¿tii nbaadupts ja ja'ay pán myabujtup ja Dios?

Farisee es yajkugubajtr

⁹ Es ja Jesús tpujtáky jatugufwez ijpajtan mat ja ja'ayuty di'ibu nayjya'adup jyiky'aty tya'ajtan mat es t'axuk'ixy oytyim pánuty. Du'ñan jyanañ:

¹⁰ —Majtsk ja yedyujk tu 'yotsy ma ja muj tsajptujk kajxtákr. Tu'uk yu'fa farisee, es jatugufwez yajkugubajtr. ¹¹ Es ja farisee tanu, du'ñan kyajxta'aky: “Dios, nja'aygyudákyuts mij, ja'a ko uj kyajts ndu'ñanuty éxtam ja wiinkpu ja'ay di'ibu ma'tsp, di'ibu pekytyuump, di'ibu yajtugeepy ja pujk úknu wyindsu'ukan es ni ngadu'ñadyuts éxtama tyadu yajkugubajtr. ¹² Uj n'ayu'átyuts majtsk ok ja samaan es nyákyuts tuk peky ko wya'xy majk peky tugekyu di'ibuts uj nbatypy.”

¹³ 'Per ja yajkugubajtr wye'emy jagam, es ni je'eyu kyakooje'eky es pyat'ixat tsajwínm, je'eyu kyaatsy tkoxy es du'ñan ñu'xta'aky: “¡Dios, pa'ayoogats uj, kots uj nbejyja'ayuty!”

¹⁴ Net ja Jesús jyanañ:

—N'anamu ko yu tyadu yajkugubajtr ñujxnu ma tyujk es oj wye'emy oy madu Dios, es ja farisee kyaj. Ja'a ko pán naymyajpujtákr, Dios puwíjtsup, es di'ibu naybyajtákr ayoobu es mutsk, Dios yu'fa ya'ijtup muj.

Jesús tkuni'xy ja unaku'unguty

¹⁵ Ta ja ja'ayuty dyajmiindu 'yuna'ku'unguty ma ja Jesús es yajkunu'xat. Es ko ja Jesusa 'yaxpukpuky t'ijxta taadu, net t'oodu ja di'ibu yajmiindup ja 'yuna'ku'unk. ¹⁶ Es ja Jesús dyaxu es t'anmaay:

—Mastu'uttu, wa'andsu unaku'unguty xyñimíndats, es katu xyajjumbíty, mat ko ja Diosu kyutujkun yu'fa jya'a'ajtyty di'ibu du'ñan éxtam yu'ujaty. ¹⁷ Es tya'ajtan n'anamu, pán kyaj t'axaju ja Diosu kyutujkun éxtam tu'ugufwez unaku'unk, ni na'a kytákr jam.

Makja'ay tmamadya'aky ja Jesús

¹⁸ Es tu'ugufwez ana'ambu dyajtuuj ja Jesús:

—Oy windsún, ¿tits mbaat nduñ esuts nbaadup yu njiky'ajtanuts winu xuu winu tiempo?

19 Ta ja Jesús 'yanmaay:

—¿Ti ko mjanaañ kots uj n'óyaty? ¿Ti mjanaamp xytyijy kots uj nDiósaty? Yuhuy Dios naydyi'igy oy. 20 Mij mnija'ap di'ib Dios 'yana'amán'ajtypy: “Katú xyajtugóy ja pújk úkunu wyindsu'kun; katú myajja'ay'eeky; katú mdoñ mmeetsy; katú pún xywyingajxpéty; mwindsu'ugup ja mdaak mdeety.”

21 Ja ana'ambu jyanáñ:

—Tugekyu tyaadu tats nguudyuunda'ay extu kots nmutsk'ajty.

22 Es ko taadu tmadooy ja Jesús, net t'anmaay:

—Mdugoy'ajtxup tu'uk. To'kta'ay tugekyu mjiky'ajtan es xymyo'oyut yu ayoobu ja'aydujk es du'un xpyaadat ja oy'ajtan tsajpót. Es óknum mmínat es xpyanajxadats.

23 Es ko tyaadu tmadooy ja ana'ambu, net muk jyotmay'e'ky, ja'a ko jyantsymyakja'ayaty. 24 Ko ja Jesús t'ijxy ko tadu mukja'ay jyotmay'e'ky, net jyanáñ:

—¡Tsip nimaja es mukja'ay tyúkadat ma Diosu kyutujkun! 25 Tuy'ajtan n'anum ko waanu poján es tu'ugu kameyu ñaxut xu'uñjyutóy es ñimajaaty es tu'ugu mukja'ay tyúkat ma Diosu kyutujkun.

26 Es ja tyadu ja'ayaty di'ib myadoodu jyananda:

—¿Es punu du'un, pún mbaat ñitse'eky?

27 Es ja Jesús jyanáñ:

—Di'ibu ja'ayaty kyaj mbaat ttunda, yu Dios mbaat ttuñ.

28 Es ja Peedru 'yanmaay:

—Windsún, udsaty tats nmastu'uttu di'ibats nmudajttup es mij mbanejxy.

29 Es ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtan, oytyim pánaty di'ib myastutypy ja tyujk, ja tyaak tyeety, o ja myugu'ugaty, o ja ñado'oxy, o ja 'yu'un, es xpyanajxadats uj, 30 Dios mo'oyadup waanu ni'igu ma tyadu naxwíñdu, es ma ja naxwíñdu di'ibu miimp, 'yaxájup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

Jesús tnigajxy myaduguk ok ja 'yo'kun

31 Net ja Jesús dyajnejxy wiink tsoo ja nimajmajtskpu 'yuxpajkpu, es t'anmaay:

—Tyam njo'omam Jerusalén ma yajkuydyuna'añ tugekyu di'ibu ja Diosu kyugajxpu kyuxjaaydu, wi'ix uj, ja Naxwíñdu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, njata'añats. 32 Pes xykyayaka'andats ma ja romanu ja'ay, es xytyukxi'iga'andats, axuuk xytyuna'andats es xywyindsuju'uga'andats. 33 Xywyopa'añats es óknum xya'ooga'añats; per kyumduguk xuu njikyayuka'añats.

34 Es ja 'yuxpajkputajk kyaj tjaygyukudu éxtum jyanáñ ja Jesús es kyaj tnijawudu ti kyajxypy.

Jesús dya'ixpéky tu'ugu wiints

35 Ko ja Jesús jya'táñ ma ja Jerikoo kajpn, tu'ugu wiints 'yu'uñu tu'aay t'amdoy ja limosnu. 36 Es ko tmadooy ko ñaxy ja mayjya'ay, net ja wiints dyajtuuy ti tu jyátyaty. 37 Es jyananda ja mayjya'ay:

—Yu Jesús nazarenu najxp yadsoo.

38 Net ja wiints yaxkeky:

—Jesús, Davitu tyuump 'yaats, ipa'ayoogats uj!

39 Es ja di'ibu najxtup jawyiin 'yooju es 'yamónat. Per ja wiints ni'igu jyantsyya'axy:

—Davitu tyuump 'yaats, ipa'ayoogats!

40 Net ja Jesús wyá'k'a'ajju es tnigajxu es myínat. Es ko ja wiints myiñ wingón, net ja Jesús dyajtuuy:

41 —¿Ti mdsejpy es mij ndukmudúnat?

Es ja wiints 'yadsooy:

—Windsún, yu'uts ndsejpy esats n'ijxpúkat.

⁴² Jesús jyanañ:

—Axaj ja m'ijxun, tã m'agudaky ja'a ko tã xymyabeky.

⁴³ Es nety ja wiints oj 'yijxwa'xy, es tpanejxy ja Jesús es t'awdaty ja Dios. Es nidugeky ja 'ayuty di'ibu 'yijxtã tyãadu, nandu'un t'awdajty ja Dios.

19

Jesús esu Zakee

¹ Net ja Jesús jyajty ma Jerikoo kajpn es ñajxy jap kajpnóty. ² Es jap tsyunnã tu'ugu makja'ay di'ibu xyu'ajtypy Zakee. Yu'u ijty yajkugubajtrã windsún. ³ Tadu Zakee t'ixa'añ ja Jesús. Per kyaj mbaat, ja'a ko yu'u xnaku'unk es jantsy mayjya'ay jap. ⁴ Net ja Zakee ñejxy rnye'egy jawyiin es kyuxpejty ma tu'ugu iigu kepy es t'ixa'añ ja Jesús.

⁵ Es ko ja Jesús jyajty ma yu'u jam, net pyat'ijxy es 'yanmaay:

—Zakee, junak pojun, ja'a ko koonmts tyam nwa'uma'añ ma mdujk.

⁶ Net ja Zakee jynajky pojun, es t'axaj ja Jesús mut ja oyjyot.

⁷ Es ko ja ja'ayuty t'ijxtã, net ñay'anmaaydu:

—Tã ñejxy jajttãkrã ma tu'ugu pekyjya'ay ja tyujk.

⁸ Net ja Zakee tyunaaye'ky es t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, tyámuts nmo'oya'añ ja ayooba ja'aydyujk ja njiky'ajtanats kujkwa'xy. Es pun tats ndoñ rán mut ja anu, tyámuts nyajjumbítat taxk du'unun.

⁹ Es ja Jesús 'yanmaay:

—Tyam tã jya'ty ja nitsokun ma tyadu tujk, ko yu tyadu yedyujk yu'u nandu'unu Abraanu tyump 'yaats. ¹⁰ Es uj, ja Naxwíndu ja'aydyu Kyudunaabyu, tã nmíñats es n'axta'ayuts es nyajnitso'oga'añats rán tã tyuundugóy.

Meeñ éxtam ijxpajtan

¹¹ Tyamu naty ja ja'ay tmdowdu, net ja Jesús trujta'agyu tadu ijxpajtan ja'agyjxm ko wyingoomp Jerusalén es ko yu'ujaty wyinmaydyu ko nety ja Kristã t'axajya'añ ja kyutujkun éxtam ja reyun. ¹² Es jyanañ:

—Jaa ijty tu'ugu makja'ay di'ibu oj ñejxy jagam wiink naxwíndu es t'axajya'añ ja kyutujkun éxtam ja rey es ókun jymbítat. ¹³ Es ko tsoonañ, net twoodsooy nimajk ja tyuumbu es tmoodyu nidu'uk nidu'uk kajktu'ugu meeñ di'ibu jantsy tsooxu, es t'anmaaydyu: “Yajtúndu tadu meeñ extã kots uj njumbítat.” ¹⁴ Es ja ja'ayuty di'ibu yu'u myugugajpn'ajtypy kyaj tsyékyuty, es tyukpagajxu ja wiinkrã kugajxy es ya'anumut: “Kyajts ndsoktu esu tadu yedyujk ryey'átat yaa.”

¹⁵ 'Per oj tyaku rey, es jymbijty ma ja ñaxwíndu. Es ko jyajty, ta tnigaxudyaay ja tyuumbu di'ibu tã tmo'oy ja meeñ. Es dyajtunã nu'un tã gyanaraty nidu'uk nidu'uk. ¹⁶ Ja jawyiimbu myujwa'ky es jyanañ: “Windsún, majku du'unun tã gyanaraty ja mmeeñ.”

¹⁷ Es ja rey 'yadsooy: “Oy. Mij yajxón tã mduñ. Es ko tats xymyadúñ yajxón mut waanu, tyam nbujta'aky es xyajkutúkat majku kajpn.” ¹⁸ Es jatu'uk myiñ es jyanañ: “Windsún, ja mmeeñ tã gyanaraty mgoxk du'unun.” ¹⁹ Es nandu'un ja rey 'yadsooy: “Mij myajkutúkar mgoxku kajpn.”

²⁰ Net jatu'uk myiñ es jyanañ: “Windsún, tyaa ja mmeeñ. Tats nbujke'eky ma tu'ugu payu. ²¹ Ndsu'kupts mij, ja'a ko mij mbye'epy di'ibu kyaj tã xyaky es mdsijkypy di'ibu kyaj tã xyñi'ipy.” ²² Net ja rey jyanañ: “Mij, kyaj oy tã mduñ. Mut ja mgu'am ayuk nguyákat. Pun mnija'ap kots uj nyajmíky di'ibats kyaj nbujta'aky es ndsíkyats di'ibats kyaj tã nni'ipy, ²³ ¿ti ko tã xykyarujta'aky yu nmeñats ma yu banku?, es kots uj nja'tat n'axajudats nandu'un yu 'yajuudyuk.”

²⁴ Es t'anmaay di'ibu naty jamuty: “Pujku tadu meeñ es xmyo'oyut di'ibu myudajtypy majk.” ²⁵ Es yu'ujaty jyananda: “Windsún, jtam tmdaty majk ja meeñ!” ²⁶ Es ja rey 'yadsooy: “Tay'ajtan n'anumã miidsaty, di'ibu myudajtypy, ni'igu 'yak'yajmo'oy, es rán waanu tmdaty,

yajpuká di'ibá myudajtypy waaná. ²⁷ Es pánaty xymyúdsip'ajtráts es kyaj ttseky esáts új n'ítat rey, yajmín ja yáá es ya'ooktá ya nwinduuyáts."

Jesús tyuká Jerusalén éxtam tu'ugá rey

²⁸ Es ko oj jyánaanda'ay dá'un, ja Jesús 'yaknejxy Jerusalén. ²⁹ Es ko wyingooná má ja kajpnáty Betfajee es Betañá, má ja Oliivás Kopk, jam ja Jesús tkejxy nimajtskú 'yaxpukpá, ³⁰ es t'anmaay:

—Nújxtá jap kajpnóty tá nwingo'onám. Ko jap mja'ttat, jap xypyaádat tu'ugá burrá kuwáñ di'ibá ní pánnam tkatuk'u'uñ. Xymyúgájat es xyajmínat. ³¹ Es ko pán myajtáwúdat ti ko xymyúgáju, xy'anámáts: “Ja Windsán tsyejpy.”

³² Es ja 'yaxpukpáty oj nújxtá es trattu dá'un éxtam ja Jesús 'yanmaayá. ³³ Es ko naty tmúgáju ja burrá, net ja níwindsán yajtáju:

—¿Ti ko xymyúgáju dá burrá?

³⁴ Es yá'ujáty 'yadsoodá:

—Ja'a ko yá'u Windsán tsyejpy.

³⁵ Es dyajnújxtá má ja Jesús es trajtáktá ja wyit jam burrá níkujxy es ja Jesús ttukpejty. ³⁶ Es ko ja Jesús tyu'uyo'oy, ja ja'áty dya'aptá wyit tu'áay má náxa'áñ. ³⁷ Es ko wyingooñ má wyinjúnaky ja tu'u má ja Oliivás Kopk, nidúgekyá ja mayjya'áty xyondaktá es t'awdajttá ja Dios máts ja'agyúxm di'ibá tá t'ixtá, ³⁸ es jyánandá máts:

—¡Dios kyunu'xábu dá rey di'ibá mímp ja Nindsán'ajtmgyúxm! ¡Wa'an t'ity ja xondakún jam tsajpótm! ¡Múj kúxm 'yítat ja Dios!

³⁹ Net níja'ájty ja fariseéty di'ibá naty jap mayjya'áyoty t'anmaaydyá ja Jesús:

—Ya'axpukpá, oo yá m'axpukpátyk es 'yamóndat.

⁴⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—N'anámáda pán yá'ujáty amoondá, extá yá tsáá yaxká'aktá.

⁴¹ Es ko jyajty wíngón má t'ijxy ja Jerusalén kajpn, ta ja Jesús tniúy ja kajpn, ⁴² es jyánañ:

—Jerusalén ja'áty, pán m'okníja'adúpxyá má tyamá mxá wí'ix xypyaáttat ja jotkújk'ajtán. Per tyam ayu'udsyá 'yity má míidsaty. ⁴³ Es ja'tá ja xá má mmúdsípáty jya'ttat es dyajkojtá mudá tsáá, náx, o tíjátyty má nágyuwa'anúdat, es tugekyá myajnadújktá'áydáty otyim madsooty ⁴⁴ es dyajtúgóty ja mgájpn es dya'oogá ja mja'áty, es kyaj dyajwá'ámáts ní tu'ugá tsáá níkuúbyéty má ja mbotsy. Tugekyá tyááda tyun jyátat ja'a ko kyaj tá xyñjáváwá ko yá Dios tá mnímínáda.

Jesús dyajpúdsémy di'ibá juuy to'ktá má ja múj tsajptájk

⁴⁵ Net ja Jesús jyajty má ja múj tsajptájk es dyajpúdsémy di'ibá naty to'ktá es juuydyá jap, ⁴⁶ es t'anmaaydyá:

—Yá Dios jyaabyajtán jyána'áñ: “Yá ndújkáts yá'u dá má ja'áty kyajxtá'aky”, es míts xyajwá'andá má'tspá áank.

⁴⁷ Es bom bom ja Jesús ya'axpeky má ja múj tsajptájk. Es ja teedywíndsánaty es ja di'ibáty tsajptágoty ya'axpukpá es nandá'un ja mújja'ádyájk t'axtá'ádyá ja wí'ix máts Jesús 'yoogá. ⁴⁸ Per kyaj trattu wí'ix ttúnat, ja'a ko nidúgekyá ja ja'áty tam yajxón tmádoó'ítá.

20

Jesús kyutújkán

¹ Tu'ugá xá Jesús dya'axpeky ja ja'áty es tkájxwá'xy ja oýbyá ayuk múj tsajptájk níabotsoty, net jyajttá ja teedywíndsánaty es ja di'ibáty tsajptágoty ya'axpukpá es ja mújja'ádyájk, ² es jyánandá:

—Anmaagyáts, ¿ti kutújkán máts xytyúñ tyááda es pán tá mmo'oyádyá dá kutújkán?

³ Net ja Jesús jyunáñ:

—Ëj nandu'un nyajtawambyuts tu'ugu ayuk miidsaty, es xy'adsoojambittat. ⁴ ¿Pán mooyu ya kutujkan ja Fwank es yajnabátat, yu'u Diosu, o ja'ayu?

⁵ Es yu'ujuty ñayjunánadu:

—Ko n'anma'ayum: “Yu'u Dios mooyu ya kutujkan, yu'u xy'anma'ayum: ¿Es ti ko xykyamubakta? ⁶ Es pan n'anma'ayum: Yu'u wyinma'añudyu ja'ay, rojun nidugekyu ya ja'ay xykyuka'tsta'ayum, ja'a ko ya ja'ayuty myubajktap ko ja Fwank yu'u Diosu kyugajxru.”

⁷ Paaty t'anmaaydyu ko kyaj tniyawu.

⁸ Net ja Jesús jyunáñ:

—Ëj nan kyajts miits n'anumadu ti kutujkanats uj nmudajtypy.

Axuk kamgwentu'ajtpaty ijxpajtan

⁹ Net ja Jesús tyujku madyakru mat ja ja'ayuty, es tpejtákyu tadu ijxpajtan:

—Jaa ijty tu'ugu yedyuk di'ibu kyoj yu uuvu kam ma ja ñax. Es óknam ttukmijky ja uuvu kam madu wiink ja'ayuty es tso'onnu ja kugam, ñujxnu jeky.

¹⁰ 'Es ko tpaty yu tiempu ma ja uuvu yajtúkat, net ja kugam tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'amdówat ja ja'ayuty di'ibu ja kugam pátap. Es ja ja'ayuty kyaj ti dyajky, je'eyu tkepywojptu es dyajjumbijttu. ¹¹ Net ja kugam tkejxy ja wiinkru tyuumbu. Es nandu'un axuk ttuundu, tkepywojptu es dyajjumbijttu. Ni ti tkamoodyu. ¹² Net ja kugam tkejxy jawiinkru tyuumbu, es ja ja'ayuty dyajtsayujttu es dyajkáktu.

¹³ 'Es tim óknam ja kugam jyunáñ: “¿Tits ndúnep? N'okkéxyudsu n'u'unk di'ibuts njantsytsyejpy. Ko yu'u t'ixtat, wa'an twindsu'ugadut.” ¹⁴ Es ja ja'ayuty di'ibu jam kywentu'ajttap ja uuvu kam, ko t'ijxtu, net ñay'anmaayudu: “Tyaadu yu'u myuwu'muayaambu tadu kam éxtumu kuma'añ. N'ok'ya'o'kum es udsajtam nja'a'ajtam yu tyaadu.” ¹⁵ Net dyajpudsumdu jap kamoty es dya'o'ktu.

Net ja Jesús dyajtauy:

—¿Ti tyúnep mat yu'ujuty ja kugam? ¹⁶ Mínep es dya'o'kta'ayudu tadu axuk ja'aydyujk, es tmo'oyat ja wiinkru 'yuuvu kam.

Es ko ja ja'ay tmudoodu taadu, ta jyunandu:

—¡Ni tkatsókut ja Dios!

¹⁷ Per ja Jesús wyin'ijxudu, es jyunáñ:

—¿Es ti myayda'agaampy di'ibu jap ma ja Diosu jyaaybyajtan ma kuxja'ay 'yity?: Yu tsaa di'ibu ja pojtsputajk myastutu, tu tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

¹⁸ Es pán jam kuxjabijp ma tadu tsaa, kanak pedazu jam wya'xut. Es pan tadu tsaa nitimpajtap pánuty, tukwa'ayudya'ayudap.

¹⁹ Es ja teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptagóty ya'uxpajktap netyu tjamatsandu ja Jesús, ja'a ko yu'u ñija'adap ko ja Jesús tu tpejta'agyu tadu ijxpajtan mat yu'ujuty. Per kyaj tmajtstu, ja'a ko ja ja'ay ttsu'ugudu.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtan

²⁰ Net tkajxtu ja kugajxyuty di'ibu nay'andíjudap jyiky'attu tny'ajtan muut, es t'uxtaaydyu ja winma'añ wi'ix dyajka'adut es tkayaka'andu ma ja gobernador. ²¹ Es t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya'uxpajkru, nnija'adapts ko mduk'uxpeky di'ibu tny'ajtan es kyaj xyajtagátsy ja m'uxpajkan, ti'igyu mgajpxy oypyánuty muut, es mya'uxpeky mat ja tny'ajtan ma ja Diosu tyu'u. ²² Anmaagyuts, ¿tii mbaaduts uj ngugubattu ma ja yajkutujkru kopk Sésur, o kyaju?

²³ Es ja Jesús ñija'ap ja ja'ayuty 'yaxuk winma'añ es t'anmaay:

²⁴ —Tuk'ijxkats tu'ugu meeñ. ¿Pán jam kuxkojy ja wyiin jyujp es pán ja xyuu kuxja'ay? Es ja ja'ayuty 'yadsooy:

—Yü'u yajkutujkpa kopk.

²⁵ Net ja Jesús jyanañ:

—Pes mo'oy ja yajkutujkpa kopk di'ibu yu'u jya'a'ajtyy, es mo'oy ja Dios nandu'un di'ibu yu'u jya'a'ajtyy.

²⁶ Es ja ja'ayuty ñija'adap ko Jesús wyijyuty mat ja 'yayuk éxtam tu 'yadsoy. Es kyaj mbaat dyajka'adu wi'ix ko yu'u ya'uxpeky mat ja mayjya'ay, es net yu'ujuty 'yamoondaaydyu.

Ja'ay dyajtáwdu pün jikyryúktap ja o'kpaty

²⁷ Es óknam nija'ajuty ja saduseeuty myiindu ma ja Jesús. Ja saduseeuty jyana'andu ko kyajp jyikyryúka'añ ja o'kpaty. Paaty t'anmaaydyu ja Jesús:

²⁸ —Ya'uxpajkpa, ja Moisés tkuxjaay pün tu'ugu yedyujk o'kp es tku'oogut ja ñado'oxy es kyaj tu 'yu'unkraaty ni tu'uk, ja o'kpa 'yutsy pyúkap ja ku'ekytyo'oxy. Es ko tpaadut ja 'yu'unk yedyujk, yu'u tyunikujxm'átap ja jamyii. ²⁹ N'ixy'ajtats ja ja'ayuty di'ibu nijaxtujk tukka'ax. Es ja ka'axkópk pyejky, es 'ye'ky, es kyaj dya'u'unkraaty ja ñado'oxy. ³⁰ Ta ja myumajtskpa tpejky ja ku'ekytyo'oxy es nandu'un jyajty. ³¹ Es ja myudugukpa nandu'un jyajty. Extu ko 'yabudseemy nijaxtujk, es ni pün tkatukpattu 'yu'unk. ³² Es ko tyaadu du'un tugekyu ñajxy, ta nandu'un ja toxytyujk 'yo'kna. ³³ Es yu'uts nyajtwaampy. Ko jyikyryúkat, ¿púnuk yu'u nidu'uk ñado'oxy'ajtyy?, ja'a ko yu'u tpaajk'abudsuumdaaydyu tadu toxytyujk nijaxtujkaty.

³⁴ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Ma tyadu naxwíñudu, pajktap ja ja'ayuty, ³⁵ per di'ibáty nitujkap es jya'ttut ma tadu jiky'ajtun es jyikyryúktat, kyaj ñakypúktat, ³⁶ ja'a ko kyaj mbaat ñaky'ooktu. Pes du'un 'yittut éxtam ja ánklesuty, Dios 'yu'unk'átudut, mat ko tu jyikyryúktu. ³⁷ Ma yajmadya'aky ja kepy tyoy, ku'am ja Moisés xytyuknija'am ko yu o'kpa jyikyryúktu. Es jap tkuxjaay ko Dios 'yanmaayy: “Ëjts Dios di'ibu ja m'aptujkaty xyDyios'ajtupts. Ëjtsu du'un ja Abraan Dyios, Isaa esu Jakoob.” ³⁸ Dios, kyaj yu'u Dyios'aty mat ja eekyryu. Yu'u 'yity Dios mat ja jiiikyryu. Es mat yu'u tugekyu jyiky'ajtta'aydyu.

³⁹ Net naaguty ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajktap jyannandu:

—Oy tu xy'adsoy.

⁴⁰ Es kyaj pün 'yoknaydyuk'a'ijxanu es tii tnakyyajtáwdut.

Pún tyump 'yaats ja Kristu

⁴¹ Net ja Jesús dyajtuudu ja'ajuty:

—¿Es wi'ix mjuna'andu ko ja Kristu yu'u Davit ja tyump 'yaats? ⁴² Davit ku'am jyana'añ ma ja Salmu neky:

Yu Nindsun'ajtam Dios t'anuumu ejtsu nWindsún:

“U'uñu yaa aga'añdsyoo ma ejun

⁴³ extu kots uj nyajtagóyut tugekyu mij ja mmudsip.”

⁴⁴ ¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tyump'áty 'yaats'átyuty yu Davit?, ja'a ko Davit ku'am jyanañ: “NWindsúnats.”

Jesús tnigajxy ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajktap

⁴⁵ Es ja ja'ayuty nidugekyu tmudoo'ity ko Jesús t'anuumu ja 'yuxpajkpaty:

⁴⁶ —Naygywentu'átudu miidsuty muut ja di'ibuty ya'uxpajktap tsajptugóty. Yu'u pyajtáktap ja witu yembyu, es ttsoktu es ja ja'ayuty 'yabo'x kyajxpo'xudut tu'aaay mudu windsu'kun es t'axta'aydyu uñaaybyajn ja oybyu ma ja tsajptujk es ma ja xuu tyúñuty, ⁴⁷ es tpaajkadu ja tyujkaty yu ku'ekytyo'oxyuty, es kyajxta'aktu jeky es du'un twin'uumu'andu ja ja'ayuty, es ñay'andijudu jyiky'atttu tuj'ajtan muut. Paaty pátudap ni'igu ja tudyu'unun.

21

Ku'ekytyo'oxy ja myeeñ dyoxy

¹ Es ma ja maj tsajptujk 'yalkansii ja Jesús t'ijxy ko ja mukja'aydyujk tpejta'aktu ja meeñ. ² Es nandu'an t'ijxy ko tu'ugu ku'ekyty'oxy ayoobu tpejta'aky nandu'an majtsku mutsk meeñ'unk. ³ Es ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpukpukujk:

—Tu'y'ajtun n'anuuu ko tyadu ku'ekyty'oxy di'ibu ayoop tu dyaky ni'igu es kudiinun ja mukja'ayaty, ⁴ ja'a ko yu'ujuty tu dyaktu di'ibu yajnadujkup, peru tyadu ku'ekyty'oxy tu dyaky tugekyu ja myeeñ di'ibu tukjiky'ajtun.

Jesús tnigajxy ko ja maj tsajptujk tyugoya'añ

⁵ Es nija'ajuty jyuna'andu ko ja maj tsajptujk 'yoyuty tsyujuty ya'ixy mat ja tsaa ja oyatypyu es mat di'ibu ja ja'ay tu tnayaktu éxtun ja windsu'kun. Net ja Jesús jyunañ:

⁶—Ja'tup ja xuu ko tugekyu tyaadu di'ibu miits m'ijxtup jyijtta'ayut es ni kyawu'umut ni tu'ugu tsaa nikuuabyéty.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñdu tyugoya'añ

⁷ Es ja 'yuxpukpukujk dyajtuudu ja Jesús:

—Windsún, ¿na'a tyaadu jyata'añ du'an es wi'ix ja ijxwu'umun ko tyaadu du'an jyata'añ?

⁸ Es ja Jesús jyunañ:

—Naygywentu'átudu, kudiibu myajwin'uudut, ja'a ko may myina'añ di'ibu juna'anaamp: “Ujtsu du'an ja Kristu.” Es juna'anaamp: “Tu jya'ty ja tiempu.” Katu xpyanujxtu. ⁹ Ko xymyudówdut es jyuna'andu ja'ay ko myina'andu soldaadu es tsyiptuna'andu, kyaj mnay'adsu'ugudut. Dios tyuknibujtaku es yu'u tyun jyátut jawyiin, per kyajnum tpaaty ma ja naxwíñdu tyugóyut.

¹⁰ Tu'ugu naxwíñdu tsyiptúnut mat ja wiinkru naxwíñdu esu ana'ambu mat ja wiink ana'ambu. ¹¹ Es myínut ja muk ujx, es majatyu nax kajpn myínut ja yuu es ja muk pa'am, es jam tsajwinm ya'ixut ja ijxwu'umun di'ibu naxwíñdu ja'ay tsyu'ugudup.

¹² Es kyajnumu naty tyuñ jya'tyuty tugekyu taadu, miits myajmátstut, myajtsúmut es myajtsaatsyutyúnut, myajmunujxup ma ja kumdattujk es ma gobernador es ma réyuty, ja'a ko miits xpyanujxtupts. ¹³ Es du'an miidsaty xkyajxut ujtsu nja'a ma ja ja'ayuty. ¹⁴ Katu mjotmay'ooktu miidsaty wi'ix mnaynikajxtu'ududut, ¹⁵ ja'a ko ujts nyáku ja ayuk es ja winma'añ di'ibu ni pán ja mmudsip kyamada'agut es mjajpkugajxudut. ¹⁶ Es n'awanu miidsaty ko extu mdaak mdeedyuty es ja mmuga'axuty es yu mmu'naymyaayubuty mguyákudup, es mya'oogudut nidu'uguty miidsaty. ¹⁷ Es nidugekyu ja'ayuty m'axuk'ixudut ja'a ko miits xpyanujxtupts. ¹⁸ Per ko du'an ja ayo'on jya'tut, kyaj mjuna'anut ko Dios tu mja'aydyugooyunu. Dios mgwentu'ajtudup oy, extu mwaay di'ibu mgubajkkujxm myudajtypy madsyoy. ¹⁹ Amuk jotmak mnaybyujta'agudut es xpyaadut ja nitsokun.

²⁰ Ko xy'ixtut ja Jerusalén kajpn ñadujkta'ayut mat ja soldaaduty, tu naty tpaaty ma kyutugoya'añ. ²¹ Es miidsaty di'ibu ijttup Judee, najxtu jagam yugoty; es pánuty ijttup Jerusalén, pudsundu nandu'an netyu, es pánuty ijttup kamoty, kyaj jyumbíttut kajpnóty, ²² ja'a ko ayo'on jatánup es yajkuydyuna'añ éxtun ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ. ²³ Puroobu yu toxytyujkuty di'ibu u'unkmuduty es di'ibu ya'u'unksi'tsp ko du'an jyátut, ja'a ko muk ayo'on ñáxut ma ja nax, y ni'igu jyáttut tsaa'tsy kyubety ma tyadu ja'ayuty. ²⁴ Nija'adyu ja'ay ya'oogudut ja soldaaduty. Es nija'ajuty yajmunujxut tsimy majatyu wiink naxwíñdu. Es ja wiink ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty 'yana'amun ma ja Jerusalén kajpn extu ko kya'pxut ja tiempu di'ibu Dios tu tpejta'aky.

Wi'ix jyumbíttut ja Naxwíñdu Ja'ayudyu Kyudnaabyu

²⁵ Es ya'ixa'añ ja ijxwu'umun di'ibu Dios tyunaampy ma xuu es ma po'o es ma madsa'a. Es ja naxwíñdu ja'ay kyaj tnijáwudu ti tunánup es nay'adsu'ugudup muk ko tmudówdut pyumimyu yu jikymyejyñ es jyantsypyudu'ugut. ²⁶ Es ja ja'ayuty extu o'ktsu'ogup mat ja

tsu'ugü ko t'ixut di'ibü jatánur ya naxwiiñ, ja'a ko extü yu müdsa'a yu'xa'añ. ²⁷ Net t'ixtat ko uj, ja Naxwiiñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü, nmínudats yá naxwiiñ yoodsóty mat ja mak'ajtun es ni'igü muj'ajtun. ²⁸ Es ko oga'an tsyonda'agut tyadu ayo'on, jotkujküdu es kooju'uktü, ja'a ko pojün myínat ja mnitsokün.

²⁹ Es ja Jesús nandü'un tpujtáky ja ijxpajtun:

—Ixtü yu iigü kepy es oytyim di'ibü képyty. ³⁰ Ko xy'ixtat xyümimy yu 'yaay, miits mnija'adur ko tü wyingóñ ja ambü. ³¹ Es nandü'un ko xy'ixtat jyátüdu tadü di'ibü tü n'anüümü, mnijáwüdur ko tü wyingóñ ja Diosü kyutujkü.

³² 'Tüy'ajtun n'anüümüdu ko tügekyü tyaadü jyata'añty maanümü naty ja ja'ayty di'ibü tyam kyaj 'yo'kta'aydüünüm. ³³ Ja tsajp es ja naxwiiñüdu náxur, per ja n'ayükats ni ná'a kyakexy kyanaxy.

³⁴ 'Mnaygywentü'átüdur miidsaty. Katü mnaymastu'udüdu es nügoo mgay mmü'uuktat es xymyümay xymyüdjat di'ibü yá naxwiiñ, esü tadü xüü ajotkumiigyü ti'in myajtukjá'ttat éxtüm ko ja jüyujküty yajnáky. ³⁵ Es dü'un jyáttat nidügekyü naxwiiñüdu ja'ay kots uj nüjx nmiñ. ³⁶ Awix jüjp'ixtü es dü'ñüm mgajxta'aktat es dü'un mnitso'oktat ko jyátat tadü ayo'on es mak ää mak jot xywyinguwá'agüdu, uj, ja Naxwiiñüdu Ja'ayüdyü Kyudünaabyü.

³⁷ Xüñ ja Jesús ya'uxpeky mä ja müj tsajptüjk, esü tsu'um jam dyajnáxy mä Oliivus Kopk. ³⁸ Es nidügekyü ja'ayty jyáttü jépyur jap mä ja müj tsajptüjk es tmüdool'ita'añ ja Jesús.

22

Tkajxy'áttü pün wi'ixü Jesús yajmátsüt

¹ Es ja paskü wyingóñü naty mä yajkáy ja tsajkaaky di'ibü kyaj tmüdaty ja levaduuru.

² Es ja teedywyindsünaty es ja di'ibüty tsajptügóty ya'uxpüjktur t'uxta'aydyü ja winmä'añ wi'ix 'yoogut ja Jesús, per ttsü'ügüdu ja ja'ayty.

Juudus tküyaka'añ ja Jesús

³ Net ja müjku'ugópk Satanás tmooy ja winmä'añ yu Juudus Iskaryotü di'ibü ijtp nidu'uk mä ja nimajmajtskrü Jesusü 'yuxpüjkrü, ⁴ es oj ñejxy mä ja teedywyindsünaty es di'ibüty yu müj tsajptüjk kywentü'ajttur, es myadyaky mat yu'ujty wi'ix tküyaka'añ ja Jesús. ⁵ Es ja ja'ayty xyondaktü es t'anmaaydyü ja Juudus ko tmo'oya'andü ja meeñ. ⁶ Es ja Juudus tkupejky es t'uxtaay ja winmä'añ wi'ix tküyáktü ja Jesús ko kyajü naty nü'ünü ja'ay.

Nindsün'ajtümü 'ya'ux

⁷ Es mä ja paskü ko ja ja'ayty dya'ooktü ja byorreegü, ⁸ net ja Jesús tkejxy yu Peedrü mat ja Fwank es t'anmaay:

—Nüjx ya''abaadüdu ja paskü a'ux.

⁹ Es yu'ujty dyajttüdu:

—¿Mä xytsyeky es nya''abaadüdu?

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko miits mgajpndüküdu, net xypyaadü tu'ugü yedyüjk di'ibü myünejxypy tuk tsiyü nüü, es xypyanüjxut extü mä tüjktüku. ¹¹ Es xy'anüümü ja küdüjk: “Ja Windsün yu'u myajtüjür: ¿Mä ja kwartü mä mbaat n'a'ux'áttüdu müdüdsü n'uxpüjkrüty tyam ja paskü?” ¹² Net mduk'ixüdu tu'ugü müj kwartü es oydyüñ mä ja tuknikü'uybyü tüjk. Es xy'uxkükü ja a'ux jam.

¹³ Es yu'ujty nüjxtü es tpattü tügekyü éxtüm 'yanmaayü ja Jesús, es dya''abátüdu ja paskü a'ux.

¹⁴ Es ko oorü oj tpatnü esü ja'ay 'y'a'ux'áttat, ta ja Jesús es ja 'yuxpüjkrütyjk ñaxwa'tstaaydyü meesü winduuy. ¹⁵ Net ja Jesús jyünáñ:

—Njantsytsyékyats es nduna'añats mat miits yu tyadu pasku a'ux ma kyajnamts n'eeke. ¹⁶ Ja'a ko n'anamadu ko kyajts nnakykyáyt ja pasku a'ux extu ko yajkuudyúnat ma ja Diosu kyutujkan.

¹⁷ Net tkone'ky tuk vasu vinu es tja'aygyadáky ja Dios es t'anmaay ja 'yaxpajkraty:

—Matstu es xyajwa'xtat miidsaty. ¹⁸ N'anamadu ko kyajts nnaky'uugadats ja vinu extu ko myínat ja Diosu kyutujkan.

¹⁹ Es óknam tkone'ky ja tsajkaaky es tja'aygyadáky ja Dios, net ttujkwa'xy es tmooydu ja 'yaxpajkraty es t'anmaay:

—Yu'u tyadu ajtsu nnini'x di'ibu yajkyakamp mat miidsaty. Tundu du'un esats xyjamyátstat.

²⁰ Es nandu'un ttuun mat ja vasu vinu ko kyaaydyaay ma ja a'ux es jyanañ:

—Tyadu vinu, yu'ats ja nne'pyñ di'ibu yajtamaamp yaj'yokaamp kots n'oogat miidsaty m'oy'ajtungyujxmaty es yu'ugyujxm ja Dios mmo'oyadut ja jembyu kajxy'átyru.

²¹ 'Es ja yedyujk di'ibats xykyakamp, ta tyam 'yity mat uadsaty ma tyadu meesu.

²² Es tuy'ajtun ko uj, ja Naxwíñadu Ja'aydu Kyudunaabyu, nyo'oyats ma ja o'kun ja tyu'u, éxtam ja Dios tu tpa'jta'aky. Per puroobu ja yedyujk di'ibats xykyakamp.

²³ Net ja 'yaxpajkraty ñayajtuudu ak yu'ujaty rún da kyakánur.

Pún waanu muj

²⁴ Net ak yu'ujaty ñayyanánu rún da ni'igu muj ijtp. ²⁵ Es ja Jesús 'yanmaayadu:

—Ja naxwíñadu ja'ayu ryéyaty esu gobernadoorty ñaymujpa'agadu, es ttsoktu es ja ja'ayaty jyana'andut ko yu'u jyiky'attu tuy'ajtun mat. ²⁶ Per miidsaty kyaj du'un xytyúndut. Ko muj m'ita'anat ma Dios, kyaj mnaymujpa'agadut. Naybyjta'agadu éxtam di'ibu waanu mutskpu, es di'ibu ana'amp, yu'u naybyjtakup éxtam tu'ugu tuumbu.

²⁷ ¿Es rún ni'igu muj? ¿Di'ibu uñaapy ma ja meesu es kyay, o ja tuumbu di'ibu wingiipy? Ja'a rún uñaapy es kyay, ¿kudii? Per uj tyámats ma miidsaty éxtam di'ibu wingiipy.

²⁸ 'Es miidsaty tu xyjamyadátats es tu nandu'un m'ayowdu mat uj. ²⁹ Paaty éxtam yu nDeedyats tu xymyo'oyats ja kutujkan, uj nmo'oya'añats miidsaty nandu'un ja kutujkan ³⁰ es mgay m'uuktat mat ajts mats ja nmeesu kots uj nmínat yajkutujkpu, es nbajta'aktat miidsaty éxtama gobernadoorty es m'ana'amut ma ja majmajtskpu Israelu myaangadyu tyuamp 'yaats.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yaxtija'añaty

³¹ Es ja Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Simonk, ja mujku'ugópk Satanás tu t'amdoy yu kutujkan ma Dios es miits myajwi-jtsxita'andu éxtam ja triigu yajwinxíty. Ja'adsu tyadu n'andijpy, íxur wi'ix myajpeky-tyúnadu. ³² Per uj tats nmanu'xta'aky ja Dios kudibu mmubujkan tyugoy'átat. Es ko mij mjodambítat, xpyudúkat ja mmugu'ugaty es kyajts uj xymyastu'uttat.

³³ Es ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, uj nbanajxaambyats mij oy mdimnuxat pujxndugóty, es extu óyats ndim'oogat mat mij.

³⁴ Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Peedru, n'anamu ko tyamu, ko kyajnamu naty ja tugaak 'yuy, mjana'anat tuguk ok ko kyajts mij xy'ixy'aty.

³⁵ Net ja Jesús dyajtuudu ja 'yaxpajkraty:

—Kots mij ngajtu n'ayuk kajxwa'xpu es kyaj xymunajxtu ja mmorral mat ja mdu'ugaayak es ni mmeednyujk es ni mgu'ugu ni'igabu, ¿tii mdugoy'ajtu oynu'unu?

Es yu'ujaty jyunandu:

—Ni tii.

³⁶ Net ja Jesús jyanañ:

—Pes tyam n'anamm, pán myadajtypy ja myorral es ja myeeñdyjk, wa'an dyajnejxy. Es pán kyaj tmadaty yu espaadu, wa'an tteeky ja wyit es tjúyut. ³⁷ Es n'anamm koonam yajkyudyúnut mut uj éxtam ja Diosu jyaaybyajtán jyuna'añ: “Yajtúnur éxtam axuk ja'ayun.” Pes, tugekyu di'ibu jaaybyéty ijtr mut uj, koonam du'un tyuñ jyátudut.

³⁸ Es ja 'yuxpajkruty 'yanmaayuda:

—Windsún, tyam majtsku espaadu.

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Mut yu'uyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³⁹ Net ja Jesús tso'oñ es ñejxy ma ja Oliivus Kopk, éxtam jaayum ñejxy. Es ja 'yuxpajkrutujk pyanajxudu. ⁴⁰ Es ko jyajttu jam, net ja Jesús jyunañ:

—Kajxta'aktu es kadiibu mbekytyúndut.

⁴¹ Net ja Jesús ñejxy abeky tuk ka'tske'egyun, es ñaygyoxtnaaydyáku es kyajxtáky, ⁴² es jyunañ:

—Tatu, pan mdsejpy, yajjuga'agu tyadu vasu. Per kyaj tyúnut éxtamts uj ndseky, tun éxtam mij xytsyeky.

⁴³ Es net ñimiinu tu'ugu anklus di'ibu tsajpótm es jyotmakmooyu. ⁴⁴ Es ko jam jyantsy'ayooy muk, net kyajxtáky mut tugekyu myajaa, es pyuxyíkyaty es xye'xy éxtam ne'pyñ di'ibu ka'ap naxkujxy.

⁴⁵ Es ko pyade'ky ma naty kyajxta'aky, ta ñejxy ma ja 'yuxpajkrutujk, es tpattu ak maadur, mut ko jyotmay'ooktu. ⁴⁶ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Ti ko mma'adu? Pud'uktu es mgajxta'aktut, kadiibu mbekytyúndut.

Jesús yajmátsy

⁴⁷ Tammamu naty ja Jesús 'yakkajxy ko myiindu mayjya'ay es ja Juudas twinyo'oyudu, ja di'ibu ijtr ma nimajmajtskra xrpajkra. Es ja Juudas tnimiñ ja Jesús es ttsu'xa'añ. ⁴⁸ Net ja Jesús t'anmaay ja Juudas:

—Juudas, ¿du'unats xykyayaka'añ mut tu'ugu tsi'xyu?, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu.

⁴⁹ Es ko ja 'yuxpajkrutujk t'ixtu di'ibu jajtup, net dyajtuudu ja Jesús:

—Windsún, ¿n'ok'yajtu'unam yu espaadu?

⁵⁰ Es nidu'uk yu'ujaty dyajtsayujtu tu'ugu teedywyindsungópku tyuumbu es tnibo'tu ja 'ya'oydyatsk.

⁵¹ Net ja Jesús jyunañ:

—¡Mastu'ut! ¡Tu net!

Es net ja tyatsk ttoon, es dya'agudaku. ⁵² Es netu Jesús t'anmaay ja teedywyindsúnuty es di'ibu muj tsajptujk kywentu'ajttup es ja mija'aydyujkaty di'ibu naty yajnajxándur:

—¿Ti ko mmindu mut ja espaadu es ja kepy, éxtamxyupts uj nma'tspaty? ⁵³ Es kots uj n'ijty bom bom muj tsajptujk ñabotsoty, ni je'eyats miits xykyatoonda. Per tyamu net tu traaty ja oorú ma miidsuty mmada'agut es ja ka'óybyaty.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁵⁴ Net tmajstú ja Jesús es dyajnajxtu ma ja teedywyindsungópku tyujk, es ja Peedru tranejxy jagam jawu. ⁵⁵ Es ja ja'ayuty dyajmájudu junn ma ja taja'a, es 'yu'uñudu xyamdu; es ja Peedru ñaxwe'tsy nandu'un ma ja ja'ayuty. ⁵⁶ Net tu'ugu kiixy po'oduumbu t'ijxy ja Peedru 'yu'uñu jam jumbu'am. Es tuyu 'yijxu es jyunañ:

—Tyadu yedyujk, yu'u naty mut ja Jesús jyudity.

⁵⁷ Net ja Peedru jyunañ:

—Nitu, kyajts n'ixy'aty.

⁵⁸ Es ko waanu 'yijty, jatu'ugu ja'ay 'yijxu ja Peedru es 'yanmaayú:

—Mij mut yu'u mjudity nandu'un.

Net ja Peedru jyunáñ:

—Kyaj 'yujtsuty.

⁵⁹ Es ko 'yijty éxtum tuk oorun, net jatu'uk 'yanmaay:

—Tuy'ajtun ko tyadu yedyujk mut ja Jesús, ko Galileeu ja'ay yu'u.

⁶⁰ Net ja Peedru jyunáñ:

—Kyajts nnijawu ti mij mgajxypy.

Es ko ja Peedru du'un jyunáñ, netyu ja tugaak oj 'yuy. ⁶¹ Es ja Jesús kyoo'awdijty es twin'ijxy ja Peedru. Net ja Peedru tjamyeytsy éxtum 'yanmaay ja Jesús: “Kyajnumu naty ja tugaak 'yuy ko mij mjuna'anut tuguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.” ⁶² Es net ja Peedru pyudseemy es kuwepy kuka'atsy jyunu.

⁶³ Es ja ja'ayuty di'ibu kywentu'ajttap ja Jesús ttukxiktu, twojptu, ⁶⁴ twingudsu'umudu, es t'anuumudu:

—May pán tu mgóxyuty.

Jesús, wyinduuyty di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty

⁶⁵ Es t'anmaaydyu wi'ixátyuty es kyaj tmaj'ijxtu.

⁶⁶ Es ko oj xyuñu, net ñaymyujkudu ja mujja'aydyujk es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap, es dyajnajxtu ja Jesús ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty. Es jap dyajtuudu:

⁶⁷ —Anmaagyuts, ¿mijtsu du'un mGristu?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Pun n'anmaapy ko du'un, kyaj xymyubáktat, ⁶⁸ es pun nyajtiibyuts oytyiity, kyajts xy'adsówdat. ⁶⁹ Es tyam es extu winu xuu winu tiempu, uj ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'u'uñaduts ma 'yaga'añgyu'u Dios di'ibu tugekyu muk'ajttan myudajtyry.

⁷⁰ Net nidugekyu ja'ajaty dyajtuudu ja Jesús:

—¿Tii mjuna'anaamp ko mij Dios m'U'unk'átyuty?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

⁷¹ Net ja ja'ayuty ñay'anmaayudu:

—¿Ti nyajwa'anum ja testiigu? Tu nmado'om tugekyu udsajtam di'ibu yu'u ku'am kyajxypy ko yu'u Dios 'yU'unk'átyuty.

23

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹ Ta nidugekyu ja ja'ayuty jam juntoty pyudu'ktaaydyu, es dyajnajxtu ja Jesús ma Pilatu.

² Es jap tni'u'anudu es jyunandu:

—Tuts nbaattu ko tyadu yedyujk ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydya'adsudu ja nja'ay'ajtam es jyunana'añ ko kyaj ngugubajtam ma yu yajkutujkpu kopk, es nandu'un jyunana'añ ko yu'u Kyrístaty, tu'ugu rey.

³ Net ja Pilatu dyajtuuy ja Jesús:

—¿Mijtsu du'un ja israelítadyu ryey?

Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

⁴ Net ja Pilatu t'anmaay ja teedywyindsúnuty es ja mayjya'ayuty:

—Kyajts nbatu ti pyojpu tyadu yedyujk.

⁵ Es ja ja'ayuty ni'igu jyunandu waanu muk:

—Yu'u ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydya'adsudu ja ja'ayuty, dyajtsondáky jap Galileeu, es extu yaa Judeeu.

Jesús, Eroodus wyinduuy

⁶ Es ko ja Pilatü tmadooyü taadü, net dyajtüyü pün Galileeu ja'ay yu'u. ⁷ Es ko t'anmaaydyü ko dü'ün, net tkejxy ja Jesús mä Eroodüs di'ibü ijtp gobernador Galileeu es tü naty myiñ Jerusalén pasküxü'ajtrü.

⁸ Es ko Eroodüs t'ijxy ja Jesús, net jyantsyxyondaky, ja'a ko tüüüp tja'ixy'atáñ ko tmadoy'ajty di'ibü Jesús tyiimpy. Es yu'u t'ixa'añ ko Jesús ttúnat ja muj'ajtün. ⁹ Es dyajtüyü may ja ayuk. Perü Jesús kyaj t'adsooy ni di'ibü.

¹⁰ Es nandü'an jap myiindü ja teedywyindsúnaty es ja di'ibüty tsajptügóty ya'uxpüjktü, es ñi'üünüdü makta'aky. ¹¹ Net ja Eroodüs es ja syoldaadutüjk kyaj t'agupüjktü. Ta ttukxiktü. Net ttukpüjtáktü ja wyit éxtümü reydyüjk es net tkejxy ja Jesús jatügok mä ja Pilatü. ¹² Ja Pilatü mat ja Eroodüs naymyüdsip'ajtudübü naty es ko tadü xüü ñaymyaabyüjküdü jatügok.

Jesús ñidukü es 'yoogüt

¹³ Es net ja Pilatü dyajnaymyüjkü ja teedywyindsúnaty es ja justisütüjk es ja ja'ayaty, ¹⁴ es t'anmaay:

—Miidsaty tü xyajmíndü tyadü yedyüjk es mjüna'andü ko dyajpüdü'uktü ja'ayaty, es üj tats nyajtáy es nbayo'oyats, es kyajts nbatü ni ti pyekey éxtüm miits xyñi'üünüdü. ¹⁵ Es nandü'an ja Eroodüs kyaj ti tpatü ja pyojpü. Paaty tü tkajxümbíty jatügok mä üjtsün. Es mat yu'u, ni ti tkatüñ di'ibü tukpraadüdüp ja o'kün. ¹⁶ Paaty ndsaatsytyúünüpts es óknümts nnasmátsüt.

¹⁷ Paskü paskü ja Pilatü koonüm tnasmatsü tu'ugü tsimyjya'ay di'ibü ja'ay tsyojktü. ¹⁸ Net ja mayjya'ayaty yaxkaktaaydyü mük:

—¡Kyaj! ¡Kyajts yu'u ndsoktü! ¡Nasmatsü Barrabás!

¹⁹ Es yü Barrabás yu'u naty tsimy ijtp mat ko tü naty tnibüde'eky ja yajkutujkpü jap kajpnóty es yajja'ay'eeky.

²⁰ Es ja Pilatü ja'a jyatsojk es tjanasmátsüt ja Jesús, paaty jatügokü Pilatü tjatukjaygyukayáñ. ²¹ Per ja ja'ayaty 'yak'ya'ax 'yadjoktü mük:

—¡Yajkruuzpát, yajkruuzpát!

²² Es myüdügük ok ja Pilatü t'anüümüdü:

—¿Per ti dün tü ttuundügóy? Üj kyajts nbaaty ni ti pyojpü di'ibü kyu'oogüp, wi'ix mbaat 'yeeky. N'oktsaatsytyúñüts es nnasmátsüdüts.

²³ Es ja ja'ayaty ni'igü jyünandü jantsy mük:

—¡Wa'an tkruuzpéty! ¡Wa'an tkruuzpéty!

Es ja'a ko mük yax jyojktü, net yajtuuñ ti tsyojktü. ²⁴ Net ja Pilatü tkuydyuuñ éxtüm yu'üjaty ttsojktü. ²⁵ Es ko twin'ijxtü Barrabás, ta dyajpüdsüümüdü jap püjxndügóty mat ko tü naty tnibüde'eky ja yajkutujkpü es yajja'ay'eeky. Net tnasmajtsüdü. Es ja Pilatü tküyajky ja Jesús éxtüm ja ja'ayaty ttsojktü.

Jesús kyruuzpéty

²⁶ Es ko ja Jesús yajmüñjxü kruuzpajtrü, net tu'ugü yedyüjk tmajtstü tu'aay di'ibü xyü'ajtypy Simonk es kyugajpnaty Sirene. Kyamotyü naty tü 'yotsy. Es ja soldaadutüjk 'yanmaayü es tkajpüt agwanü yü Jesusü kyruuz.

²⁷ Es jyantsypyñaxüdü mayjya'ay, es ja'a müüt mayü toxytyüjk di'ibü jantsyjjüü jantsyyáxtü mat ja jotmay ko ja Jesús dyajkruuzpata'andü. ²⁸ Es ja Jesús tni'ijxümbijty es t'anmaay:

—Miits toxytyüjküty di'ibü tsünaaydyüp Jerusalén, kátats mij xyñijü'üdyü. Nayñijü'üyüdü miidsaty kü'üm es yü m'u'unk m'üna'küty, ²⁹ ja'a ko mínüp ja tiempü ko mnayjyüna'anüdüts: “Jotkujk di'ibü kyaj mbaat 'yu'unkpaattü, di'ibü kyaj tyim'u'unkpáttü es di'ibü kyaj ya'u'unktsi'itstü.” ³⁰ Net ja ja'ayaty jyüná'andüts: “Kopk, nijjtpajtküts üdsuty”, es ja tun t'anüümüts: “Yajnitügeegyüts.”

³¹ Es t'ak'anüümüdü Jesús:

—Ûj kyajts ni ti axuukpa ndúñam es xyajkruuzpatándupts. ¿Ti mjunaamp xytyijy es jyáttat ja Jerusalén ja'ayaty di'ibu ni'igu pyojpa ja'ayaty?, es yu'ujaty pátap ja mak tadyu'unan.

³² Es ja soldaadutujk dyajnujxtu nandu'un majtsku axuk ja'ay es dyajkruuzpata'andu mat ja Jesús ti'igy. ³³ Es ko tmajajttu ma ja lugaar txu'aty Kalaveeru, net dyajkruuzpajttu ja Jesús. Es pu'aaybu'aay ja majtskpu axuk ja'ay. ³⁴ Es ko jam dyajkruuzpajttu, ja Jesús jyanañ:

—Tatu, pojpu'ama'xtu, ja'a ko kyaj tnijáwudu di'ibu tyuundap.

Es ja soldaadutujk ttuundu ja rifi es dyajwa'xut ja Jesusu wyit. ³⁵ Es ja mayjya'ayaty t'ijxtu jam, es extu ja justisutujk ttukxiktu ja Jesús es jyunandu:

—Wiink ja'ay tu dyajtse'eky. Wa'an ku'am tnayyajtse'egyaty pun tyy'ajtan ko yu'u Kyrístaty, ja di'ibu Dios tu twin'ixy.

³⁶ Net ja soldaadutujk nandu'un tnixik ttukxiktu ja Jesús es t'awa'anudu ja vinu ta'am, ³⁷ es jyunandu:

—Pun tyy'ajtan mij ja israelitu ryey, nayyajnitso'ogudu mij ku'am.

³⁸ Es 'yity jam kyubajm kaxja'ay grieegu es latin es ebreu di'ibu junaamp: “Tyadu yu israelítaty ja ryey.”

³⁹ Es tu'ugu axuk ja'ay di'ibu jam kuduy ijtp kruuzkujxy nandu'un jyanañ axuuk:

—Pun mij mGristu, nayyajnitso'ogudu ku'am es udsaty xyajtso'oktaduts nandu'un.

⁴⁰ Es jatu'uk t'ooy ja myagu'uk es t'anuumu:

—¿Kyaj xytsyu'ugu ja Dios ko mij nandu'un myajtydyúñ? ⁴¹ Udsajtam mat ja tyy'ajtan tyam n'ayo'om, ja'a ko udsajtam ngumado'om di'ibu tu ndu'unam. Peru tyadu yedyujk ni tii tu tkatuundugóy.

⁴² Net jyanañ:

—Jesús, xyjamyátsupts ko mja'tut ma myajkutuka'añ.

⁴³ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tyy'ajtan n'anuumu ko tyamyu nmunujxut tsajpótm es m'ítat mat uj.

Jesús 'yeeky

⁴⁴ Jaa naty kijkyxuyu, net tugekyu naxwiñudu kyoodsadyaay es 'yijty tuguk ooru wingoots, ⁴⁵ ja'a ko ja xuu wyindujktaay. Es net ja aduy di'ibu muj tsajptugóty kyu'tswa'xy kujkkujm. ⁴⁶ Net ja Jesús yaxkeky:

—Tatitu'unk, axájuguts ja n'anmujaja'an.

Es ko du'un jyanañ, ta 'yo'knu. ⁴⁷ Es ko ja soldadu windsun t'ijxy éxtam jyajtu, net ja Dios t'awdajty es jyanañ:

—Tyy'ajtanu tyadu yedyujk kyaj ti ttuundugóy.

⁴⁸ Es nidugekyu ja mayjya'ayaty di'ibu 'yijxtu jap éxtam jyajtu, net tsoy'onnuudu jap es tkojxtu ja kyaatsy mat ja jotmay. ⁴⁹ Es nidugekyu ja ja'ay di'ibu 'yixy'ajttap ja Jesús, mat ja toxytyujkuty di'ibu padso'onu Galileeu, wuy'umdu jagam es t'ijxtu éxtam jyajtu.

Jesús ñaxtuku

⁵⁰ Es tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Josee es jyiky'aty tyy'ajtan muut es kyugajpnaty Arimateeu, Judeeu ñaxóty. Es ja Josee nandu'un yu'u nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty. ⁵¹ Tadu Josee t'awixy nandu'un ko myínut ja Diosu kyutujkan es kyaj ti'igy mat 'yity ja ja'ayaty di'ibu junandu esu Jesús 'yoogut. ⁵² Net tninejxy ja Pilatu es t'amdooy ja Jesusu ñini'x. ⁵³ Es ko dyajjunajktu kyruuzkujxy, net t'abijttu mat tu'ugu muj wit es tprajáktu ma tu'ugu o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjúty dyajpa'ajjútyaty tsawiiñ es ma kyajnum ja o'kpu ñaxtuku. ⁵⁴ Esu naty ñayjyujp'ixudu ko ja saabudu xuu dyajtsonda'aga'andu.

⁵⁵ Es ja toxytyujkuty di'ibu naty tu tsoyoondu mat ja Jesús jap Galileeu, tpanujxtu ja Josee es t'ijxtu ja o'kpu jut es wi'ix yajpajtáky ja Jesusu ñini'x. ⁵⁶ Es ñajxnudu ma tyujk es

dya'uyuydyu ja pa'ak xu'kpu es ja ingwéntaty. Es net pyo'xtu ma ja saabudu xuu éxtum ja ana'amun jyuna'añ.

24

Jesús jyikypyeky

¹ Es domingu xuu tsejkyu ja toxytyujkuty tmanujxtu ja pa'ak xu'kpu di'ibu naty tu dya'óyudu. Jam dyajnujxtu ma ja Jesús tu ñaxtuku. ² Ko jyajttu jam, net tpattu wiink tsoo ja tsaa di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut. ³ Es ko tyujkudu jap, kyaj tpattu ja Jesusu ñini'x. ⁴ Es kyaj tmanwinma'añbyáttu ti tu jyátyuty. Netyu kyaxe'ky majtsku yedyujk di'ibu wyit jantsy tu'xp. ⁵ Net ja toxytyujkuty tsu'kudu es ñaxku'ijxudu, es ja yedyujk 'yanmaayudu:

—¿Ti ko miits xy'uxta'aydyu yaa ma o'kraty di'ibu jiky'ajtp? ⁶ Kyaj ja yaa. Tu jyikypyeky. Jamyatstu wi'ix m'anmaayy ko nátyñum 'yity jap Galileeu: ⁷ “Ëj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añuts ma ja pekyjya'aydyujk es xya-jkruuzpátudats. Es ko 'yítat tuguk xuu, njikyryákadats jatugok.”

⁸ Net ja toxytyujkuty tjamyajtstu éxtum ja Jesús jyunañ. ⁹ Es ko jyajnuudu jatugok jap kajpnóty, net ttukmumadyaktu nidugekyu ja nimajk tu'ukpu xprujkpu es nidugekyu di'ibu jap ak'ijttur. ¹⁰ Esu tadu toxytyujkuty 'yijttu Mariiu Magdalena, Fwanu, Mariiu di'ibu Santya'agu tyaa'ajtypy, es ja wiinkpu toxytyujkuty. ¹¹ Per ja xprujkpu'ajk kyaj tmanujktu, es jyunandu ko loku di'ibu kyajxtur.

¹² Net ja Peedru tso'o'ñ es ñejxy puye'egyuu ma ja o'kpu jut es kyu'ijxu jap ogajp. Je'eyu jap ja wit 'yity di'ibu maut ja Jesús ya'abijty. Es net ja Peedru jyumbijnu jotmaymyuat.

Jesús kyaxe'eky Emaús tu'aay

¹³ Es net nimajtsku xprujkpu tsooandu Jerusalén es ñajxtu ma ja Emaús kajpn, di'ibu jagam majk tuk mil metrún, ¹⁴ es kyajx myadya'aktu tugyekyu di'ibu naty tu jyátyuty. ¹⁵ Es ko yu'ujaty du'un kyajx myadya'aktu esu Jesús ku'am ñiwingoonu es tyu'uyo'oydyu maut. ¹⁶ Per ja Dios kyaj tyuk'uxkajpu ko yu'ujaty ja Jesús. ¹⁷ Net ja Jesús dyajttuy:

—¿Ti mmadyáktur tu'aay?

Es net yu'ujaty wya'k'a'adu jotmaymyuat. ¹⁸ Net yu'u nidu'uk di'ibu xyu'ajtypy Kleofus 'yadsooy:

—Tugyekyu ja'ayuty tnijawudu di'ibu tu jyátyuty Jerusalén ma pasku xuu. ¿Tii mij naydyu'uk mjabye'xy'ajtp Jerusalén es kyaj xyñjawa ti jam tu tyuñ tu jyátyuty?

¹⁹ Net ja Jesús dyajttuy:

—¿Ti jap tu jyátyuty?

Es yu'ujaty jyunandu:

—Éxtum tu ttundu ja Jesús nazarenu. Yu'u tu 'yity Diosu kyugajxpu di'ibu tyiimpy ja maj'ajtan es ya'uxpeky mat ja Diosu kyutujkan, es nidugekyu ja'ayuty myu'ixudu. ²⁰ Per ja teedywyindsúnaty es ja njustisu'ajtam tu tkuyaktu ma ja Pilatu es dyajkruuzpátat.

²¹ Es uudsaty njuna'andu ko yu'u yajnitso'ogur ja israelítaty. Es tyam tyugukxuur ma dya'ooktu es dyajnaxtukudu. ²² Nandu'un uudsadyu nmagu'uguty toxytyujk tats du'añu xyajwu'umudu. Aambu jery tu 'yotstu ma ja o'kpu jut, ²³ per kyaj ja Jesusu ñini'x tu traattu. Net tu jyumbijnuudu es xytyukmumadya'aktats ko tu t'ixtu nimajtsku anklas di'ibu tu 'yanumudu ko Jesús taa jyiky'aty. ²⁴ Es net tu 'yotstu nija'ajaty uudsadyu nmagu'uk es tu traattu éxtumu toxytyujk jyuna'andu, per ja Jesús kyaj tu t'ixtu.

²⁵ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Ti ko mgujuunaty miidsaty? ¿Ti ko kyaj xymyubaktu tugyekyu di'ibu Diosu kyugajxpu kyuxjaay? ²⁶ Yu'ujaty oj tkuxja'aydyu wa'ats ko yu Kristu 'yayowa'añ es 'yooga'añ es óknun yajkutúkat mat ja maj'ajtan.

²⁷ Ta ja Jesús oj 'yawa'anxudu ja Diosu 'yayuk ma ku'am yajnimadya'aky, tyimtsonda'aky di'ibu Moisés jyaay es tugyekyu nu'un ja Diosu kyugajxpu tkuxjaaydyu.

²⁸ Es ko jyajttu ma Emaús kajpn, ja Jesús éxtam jyawu tyu'unaxáñ. ²⁹ Per yu'ujuty dyajwamándu es t'anmaaydyu:

—Wu'am mat uudsuty ja yaa. Tu tsyu'ujun.

Net ja Jesús wye'emy es tyujku mat yu'ujuty. ³⁰ Es ko jam 'yu'uñu niduguk ma ja meesu es 'ya'ux'ata'andu, net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaaky, es tkuni'xy. Net ttujkwa'xy es tmoodyu ja nimajtskr. ³¹ Es netyu t'uxkajptu ko yu'udyu Jesús. Netu Jesús pojn tyagooy. ³² Es yu'ujuty ñayjunánudu:

—Paadyamu du'un xyjatukja'am ja oy'ajtan ko mat tu ndu'uyo'oyum es nmadyákum es xytyuk'awa'anum ti ja Diosu jyaaybyajtan 'yandijpy.

³³ Es netyu tso'ondu es ñajxtu jap Jerusalén. Es jap tu naty ñaymyúkuu ja nimajk tu'ukru uxrujkruty mat ja jyamyudaty. ³⁴ Es yu'ujuty t'awa'anudu ja nimajtskr:

—Tu'ajtan ko ja Jesús tu jyikyryeky. Simonk tu t'ixy.

³⁵ Net ja Kleofus mat ja myagu'uk tmadyaktu éxtam tu jyátyty tu'ay es wi'ix tu t'uxkaptu ja Jesús ko ja tsajkaaky tu ttujkwa'xy.

Di'ibu Jesús tyuknipejky ja 'uxrujkruty

³⁶ Es yu'ujuty t'akmadya'aktu tadu ayuk ko ti'in kyaxe'ky ja Jesús ma yu'ujuty es kyajxpo'xudu, 'yanmaayu:

—Agujk'át jotkujk'áttu miidsuty.

³⁷ Ta jyantsytsyu'kudu. Du'un jyunandu ko ijxma'ttup. ³⁸ Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Ti ko mjotmay'ooktu? ¿Ti ko kyaj xymyubuktu ko ujtsu du'un? ³⁹ Ixtuts ja ngu'u es ja ndékyuts ko ujtsu du'un ku'am. Toonguts es ixtu ko tay'ajtan. Yu ijxma'tan kyaj tmadyu yu xyixy es ja pyajk éxtam miits xy'ixtuts uj nmadyu.

⁴⁰ Es ko du'un 'yanmaayu, tyuk'ijxu ja ky'u es ja tyeky. ⁴¹ Es yu'ujuty kyajpyum tmabeky mat ja xondakun es du'uñu wyu'umadyaadyu. Net ja Jesús 'yanmaayu:

—¿Kyaj ti xymyudattu di'ibu nju'xum?

⁴² Net myooyudu tuk pedazu ajkx tsá'ayu'un. ⁴³ Es ja Jesús tje'xy yu'ujuty wyinduuy. ⁴⁴ Es net 'yanmaayu:

—Kots miidsuty maat n'ijty, n'anmaaydyu ko yajkyudyuna'añ di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxru kyaxjaadyu es di'ibu ma Salmu neky di'ibuts uj xyñigajxru.

⁴⁵ Net ja Jesús tyukjaygyujkudu ja Diosu jyaaybyajtan, es jyunáñ:

⁴⁶ —Du'un 'yity kaxja'ay ko koonum yu Kristu 'yoogut, es kumduguk xuu jyikyryúkat.

⁴⁷ Es mat yu'ugyujxm yajkajxwa'xut ma tugekyu naxwíñudu, tsonda'agut Jerusalén, ko yu ja'ayuty dyajtugátstat yu wyinma'añaty, net ja Dios pyojpama'xudat. ⁴⁸ Es miits m'ijttup testiigu ma tyaadu tugekyu. ⁴⁹ Madowdu. Ujts ngáxup ma miidsuty di'ibuts ja nDeety tu twanda'aky. Per miits wu'umdu yaa Jerusalén extu ko xy'axájut ja mak'ajtan di'ibu Dios kyaxaampy.

Jesús tsyajpéty

⁵⁰ Net ja Jesús yajtso'onudu jap Jerusalén es yajnuxudu Betañu, es dyajpude'ky ja ky'u es kyunu'xudu. ⁵¹ Es ko kyunu'xtaayu, net tsyajpajnu es ñajxnu tsajpótm. ⁵² Net yu'ujuty t'awdattu Dios es jyumbijttaayñu, jantsy jotkujk jyajnudu Jerusalén. ⁵³ Es tim jap'ajttup ma ja muj tsajptujk es t'awdattu ja Dios.

Oybyu Ayuk Di'ibu Fwank Jyaay

Diosu 'yU'unk jyumbity ja'ay

¹ Ko di'ibáty tsyondaky, taa natyñu ja'a di'ibu yajtijp Ayuk. Es yu Ayuk yu'u nandu'unu Dios, es mudamu naty ja Dios Teety. ² Yu'u naty 'yity jawyiin mudu Dios. ³ Ja Ayuk ja'a muut Dios dyajkojy tugekyu di'ibu jaa'ajtp. Tugekyu di'ibu yajkoj, kyaj oj ti kyojy pun kyaj ja'a muut. ⁴ Ja'a di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a yajk ja jiky'ajtun nidugekyu di'ibu jiky'ajttap, es yu'u du'un ja jajun di'ibu ñu'umooy tyu'umooy nidugekyu ja'ayuty ya naxwiiñ. ⁵ Esu tadu jajun, yu'u dun jajp ma kyoodsuty, es kyaj yu koots'át mbaat dyajtugóyu tadu jajun.

⁶ Dios tkejxy tu'ugu ja'ay, Fwank'ajtp. ⁷ Ja'a oj myiñ es tnikajxpátut di'ibu ijtp éxtam ja jajun, esu du'un nidugekyu ja ja'ayuty myubúkadut. ⁸ Ja Fwank, kyaj yu'ujuty ja jajun, je'eyu yu'u tnikajxpétyu tadu jajun. ⁹ Ja jajun tuy'ajtunbu di'ibu kyujajpy kyute'xyry nidugekyu ja ja'ay, ja'a miin ya naxwiiñ.

¹⁰ Ijtp naty ja ya naxwiiñ. Oy natyu Dios ja'a muut tu tjayajkojy ja naxwíñdu, kyaj 'yuxkajpudu ja ja'ayuty. ¹¹ Ja'a oj tjanimíñ di'ibu jya'a'ajtypy, es kyaj oj kyurúkadu. ¹² Per nidugekyu di'ibaty kupúkadu es myubúkadu, dyajnigutujku es yu'ujuty 'yu'unk'átadut ja Dios. ¹³ Yu'ujuty kyaj Dios 'yu'unk'átuty mut ko ja'ay yajmiin yajjajtadu, es ni mut ko du'unu ja'ay ttseky, Dios axájudap mut ko kúumu du'un ttseky.

¹⁴ Di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a jambijt ja'ay es jyiky'ajty ma uudsuty. Es uudsuty tats n'ixtu ja myuj'ajtun, ja kyuum muj'ajtun di'ibu tu'ugu Dios 'yU'unk'ajtypy, es tmuataty ak tim tuy'ajtun es ak tim kunu'xun. ¹⁵ Es ja Fwank ñikajxpejtypy éxtamu tyeestiigu es jyanáñ:

—Tyaadu du'un di'ibats n'andijpy kots njanáñ ko di'ibu miimp óknam es jawyiin uj, yu'u du'un jawyiin, ja'a ko taayumu naty jékyup kots uj nmiñ.

¹⁶ Tu Jesukristu xykyunu'xam kanak nipat. ¹⁷ Myooy ja Dios ja Moisesu 'yana'amun, per ja tsojkan es ja tuy'ajtun yajmiin ja Jesukristu. ¹⁸ Ni na'anam pan tka'ixy ja Dios Teety, per yu Diosu 'yU'unk di'ibu jam mut ti'igyu 'yity ja Dios Teety, yu'ujuty tu xytyuk'ijx xytyuknijá'am wi'ixu dun ja Dios Teety.

Fwank Yajjubajtp tngajxy ja Jesús

¹⁹ Yu Jerusalén israelítaty tkajxtu ja teedyuty esu levitu ja'ayuty di'ibu myuduundur ja teety, es dyajtawá'andu ja Fwank:

—¿Mbánu dun mij?

²⁰ Fwank 'yadsooyu tuy'ajtun:

—Uj kyajts nGrístaty di'ibu Dios wyandak tkajxa'añ.

²¹ Ta yajtubambijtudu jatugok:

—¿Mbánu dun mij? ¿Tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpu Eliiisu?

Ta Fwank 'yadsooy:

—Kyajts uj n'Eliisuty.

Ta yajtubambijtkójubu:

—Pes, ¿tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpu di'ibu mináambu?

Ta 'yadsooy:

—Kyaj.

²² Ta yajtubambijtudu jatugok:

—Pes, ¿mbánu dun mij? Uj nmanajxándupts ja tuy'ajtun ma ja di'ibats tu xykyaxtu. Paaty, ¿ti ayúkats xymyeepy esuts nmanajxat?

²³ Ta 'yadsooy ja Fwank:

—Ujtsu dun miimp kugajxy muj ittum es n'anumudats miidsuty: “Yajtáwdu ja tu'u ma myináañ ja Windsán” —du'un éxtam jyana'añ ja Diosu kyugajxpu Isaiiu.

24 Es nandu'un myiindu di'ibu farisee ja 'ayuty kyajxta. 25 Net yajtuujudu ja Fwank: —¿Ti ko myajnbéty pæn kyaj mij mGristaty, o m'Eliisaty, o tadu Diosu kyugajxpa?

26 Es ja Fwank 'yadsooy:

—Uj yajnbajtpats mat ja nua, per ma miidsaty ta tu'uk di'ibu miidsaty kyaj xy'ixy'atta, 27 es ya'u miimp óknam. Es kyajts uj xyñitaku, ni je'eyu ya kyau'uk nga'agájudat éxtamxyupts uj n'ityats tyuumban.

28 Tyaadu tyuun jyajta ma ja naxwíñudu di'ibu xyu'ajtypy Betañ, Jordán mujnu awiñ, ma ja Fwank dyajnbéty ja ja'ayuty.

Jesús, ja Diosu wyindsu'kun

29 Jakumbom ja Fwank t'ijxy ja Jesús ko myuwingóñuty. Ta jyunáñ:

—¡Ixta! Tyaadu du'un ja Diosu Byorreegu'unk di'ibu wu'amp éxtamu windsu'kun es yajpojpnitugóyut ya naxwiiñ. 30 Tyaadudsu dun nmadyak kots njunáñ: “Oknam myiñ ma uj tu'ugu yedyuk di'ibu du'un jawyiin kadiinam uj, ja'a ko taayamu natyñ jékyup kots uj nmiiñ.” 31 Kyajts uj ku'am nnija'aju pæn dun ya'u. Per nmíñats uj es nyajnbétyats mat ja nua, es t'uxkáptat ya israelitu ja'ayuty.

32 Fwank nandu'un jyunáñ:

—Uj nan tats n'ixy tsajwínm kyuda'aky ya Espíritu Santu du'un éxtam tu'ugu paku'unk, es kyaxke'eky ma ja Jesús. 33 Uj kyajnumdsu naty nandu'un nnijawu pæn'u. Per kodsu Dios xykyejxy nyajnbátat mat ja nua, ja'ats xy'anmaay: “Ko ya Espíritu Santu xy'ixat jyunaky es kya'at ma ja yedyuk, ya'u du'un di'ibu yajnbátap mat ja Espíritu Santu.” 34 Tudsu net n'ixy, es ujtsu du'un nnikajxpejtypy ko ya'adyu Diosu 'yU'unk.

Jesusu 'yuxpajkpa jawyiimb

35 Jakumbom tapu naty jatugok ja Fwank mat nimajtsk di'ibu panajxudap. 36 Ko Fwank t'ijxnajxy ja Jesús, ta jyunáñ:

—¡Ok'ixta! Tyaadu du'un ja Diosu Byorreegu'unk.

37 Ja nimajtskpa Fwangu 'yuxpajkpa tmudoodu ko du'un jyunáñ. Ta tranajxta ja Jesús.

38 Es net ja Jesús ñayju'ijxu. Ta t'ijxy ko pyanajxudu. Ta t'anmaay:

—¿Ti dun m'uxtaaydyup?

Es ja'ajaty 'yadsoodu:

—Ya'uxpajkpa, ¿ma mij mdsuunu?

39 Esu Jesús 'yadsoojambijtadu:

—Min xy'ixta.

Ta oj ñajxta ma dun tsuunu. Es jam oj kyudsu'ujunudu, ja'a ko ma taxk yaxpunu naty.

40 Es nidu'uk di'ibu Fwank panajxudap, ta oj tranejxy ja Jesús, ja'a ya Andrés, myuga'ax Simonk Peedru. 41 Kyajnum naty ti tyuñ jyátyuty es ja Andrés oj t'uxta'ay ja myuga'ax Simonk. Ta t'anmaay:

—Tu net nbátam ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx.

42 Ta ja Andrés oj tmanejxy ja myuga'ax Simonk ma naty ja Jesús. Es ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yanmaay:

—Mijtsu du'un Simonk, Jonasu 'yu'unk. Es mij mxu'átap Sefus (di'ibu yaj'andijp Peedru).*

Jesús dyaxu ja Felipe esu Natanael

43 Jakumbom ja Jesús tsoonáñ ñajxa'añ Galilee. Net tpaty ja Felipe es t'anmaay:

—Pamiingats.

44 Yu Felipe, Betsaydu kyugajpnuty, ma nandu'un 'yittu Andrés esu Peedru. 45 Ta ja Felipe tsoyo'ón, oj t'uxta'ay ya Natanael. Ta t'anmaay:

* 1:42 Peedru ya'u griegü kyajxy di'ibu yajpudsuamp tsaa.

—Túts n'ixtú ja yedyujk di'ibú Moisés es di'ibú Diosú kyugajxprúty jyaaydyú má ja Diosú jyaaybyajtán. Yú'u Jesús, 'yu'ungú Josee, di'ibú kugajprú Nazaret.

⁴⁶ Net ja Natanael jyúnáñ:

—¿Tii wa'an da mbaat pyudsemy Nazaret di'ibú oy?

Felipú 'yadsoojú:

—Min xy'ixy.

⁴⁷ Ko Jesús t'ijxy myúwingóñúty yú Natanael, ta jyúnáñ:

—Tyaá tu'uk myiñ ja israelitú ja'ay di'ibú kyaj 'yanda'aky.

⁴⁸ Net ja Natanael yajtúujú:

—¿Wi'ixúts mij xy'ix'aty?

Jesús 'yadsoojú:

—Új mij n'ixy'ajtyúts kyajnúmú natyú Felipú mwóyúty ko naty m'u'uñú iigú patkú'úy.

⁴⁹ Net 'yadsooy ja Natanael:

—Ya'axprúkrú, ¡mijtsú dú'un Dios m'U'unk'ajtúp, mijtsú dú'un ja israelítúdyú ryey!

⁵⁰ Jesús 'yadsoojú:

—¿Xymyubújkrúts új mij ja'a ko tú n'anúmmú kots mij n'ijxy iigú patkú'úy? Pes tyam xy'ixúts di'ibúty ni'igú múj.

⁵¹ Nandú'un jyúnáñ ja Jesús:

—Jantsy túy'ajtúnúts miúts n'anúmmúdu ko m'ixtúp awá'ats ja tsajp es xy'ixtúts ja Diosú 'yanklúts pyat jyúnáktúts má új, ja Naxwíñúdu Já'ayúdyú Kyudúnaabyú.

2

Pújk ukún jap Kanaa

¹ Kyumdugúk xúú tu'uk ja pújk ukún 'yity jam Kanaa, ñaxwíñúdu Galileeú. Tamú naty nandú'un yú Jesusú tyaák. ² Es ja Jesús müt ja 'yaxprújkrúty oj ñújxtú má ja ja'ay pyeky ko yajwoodú. ³ Ko oj ja vinú kyexy, ta ja Jesusú tyaák 'yanmaayú:

—Kyajnúp ja vinú.

⁴ Ta ja Jesús t'adsooy ja tyaák:

—Nanitu'unk, ¿ti kots dú'un xy'anúmmú? Kyajnúmts új xyñapaaty.

⁵ Net ja Mariiú t'anmaaydyú ja di'ibú naty jam wingúydyúp:

—Kuydyundú tugekyú di'ibú mduk'ana'amúp.

⁶ Tamú naty túdujúkú núudújk di'ibú ak tim tsáá, di'ibú israelítúty yajtuundúp ko ñayyáwá'adsúdu. Es tu'uk tu'ugú núudújk mugo'px litrún tyúkú núú. ⁷ Jesús t'anmaaydyú ja wingiibyúty:

—Ya'utstú múdu núú tyádu núudújk.

Ta dya'ujtstú. ⁸ Net ja Jesús t'anmaaydyú:

—Jaaptú net waanú es múnújxtú má xúduumbú.

Es dú'un ttuundú. ⁹ Es ja xúduumbú t'ukmajtsy ja núú di'ibú naty tú jyúmbity vinú. Ni tkanijawú má myiñ, ja'ayú ja wingiibyúty ñija'adúp má tsyooñ, ja'a ko yú'údyú naty tú tjuuttú ja núú. Ta ja xúduumbú tmúj'yáxú ja pújkrú yedyujk. ¹⁰ Ta t'anmaay:

—Jawyiin t'uuktú nidugekyú ja vinú waanú oybyú, es ko ja jabye'xyúty tú t'úknúdu naty, nétnúm yajmooydyú ja vinú di'ibú kyaj núgúo 'yóyúty. Es mij júmbit xytyuñ. Oknúm xyaky ja vinú waanú oybyú di'ibú naty mya'ijtypy pújke'eky.

¹¹ Yú ijxwú'umún di'ibú myúdaajtypy ja múj'ajtán di'ibú Jesús tyuun jap Kanaa, Galileeú ñáaxóty, ja'a yú'u ja jawyiimbú ijxwú'umún di'ibú myúdaajtypy ja múj'ajtán di'ibú Jesús tyuun. Esú dú'un dya'ijxú ja myúj'ajtán es ja 'yaxprújkrúty myúbújkúdu.

¹² Ko tyádu xúú ñájxy, net ja Jesús jyújptáknú Kafarnaúm müt ja tyaák esú myúga'axúty esú 'yaxprújkrúty. Jap 'yijttú majtsk tugek xúú.

Jesús dyajpúdsémy di'ibú juuy to'ktúp má ja múj tsajptújk

¹³ Es kom wingoombu naty ja israelitu pyasku xuu, ta Jesús pyatujku Jerusalén. ¹⁴ Jap muj tsajptujk ñabotsoty tpaty di'ibu tye'kypy éxtum windsu'kun: tsajkaa, borreegu esu pak, es jap di'ibáty wyin'uñaaadyur ja tyeeky di'ibu ja'ayadyu myeeñ wyingugoonudur es du'un tnipek tnitundu. ¹⁵ Ko tyadu Jesús t'ijxy, ta tu'ugu wyojpn dya'o'oyu ak tim po'o. Net twojppudsuumdaadyu di'ibátyu naty jap tye'kypy ja borreegu esu tsajkaa. Es tnaswájudu ja myeeñ di'ibu wyingugoonudur ja meeñ es dyajjambijty ja myeesu. ¹⁶ Es ja di'ibu tye'kypy ja pak t'anmaay:

— ¡Yajpudsúmdu tyaadu ja yaa! ¡Kátudu nDeedyu tyujk xyajwa'añ maadyujk!

¹⁷ Net ja 'yuxpukpatty tjamyajtsta ja Diosu jyaaybyajtun ma jyuna'añ: “Ndsojk'e'kypyuts ja mdujk.”

¹⁸ Net myiindu ja israelitu wyindsúnuty es yajtuumdu:

— ¿Ti ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun mij xytyuk'ijxtur ko mij xymyadaty ja kutujkun es du'un xytyúnat yu tyaadu?

¹⁹ Esu Jesús 'yadsooju:

— Jitu tyadu muj tsajptujk, es tuguk xuuts ngójudats jatugok.

²⁰ Ta ja israelítaty 'yanmaayudu:

— Justyikxytyudujk jumajt 'yity es 'yabejty, ¿es mij tuguk xuu xykyoja'añ?

²¹ Per ja Jesús ko tmadyaky ja muj tsajptujk, ja'a du'un myadyakypy ja kyum'um nini'x.

²² Paaty ko Jesús 'ye'ky es jyikyryeiky, ja 'yuxpukpatty tjamyajtsta ko du'un Jesús jyunañ, es tmabujktu di'ibu ijtp jaaybyéty ma Diosu jyaaybyajtun es di'ibátyu naty Jesús tu yanu'amxaty.

Ñija'ap ja Jesús ja ja'ay ja jyot wyinma'añ

²³ Ko naty ja Jesús 'yity Jerusalén ko pasku xuu, may ja ja'ay myubujkudu ko t'ijxtu ja ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun. ²⁴ Per ja Jesús kyaj ñaygyuyajku ti'igyu mut yu'ujaty, ja'a ko 'yixy'ajttaadyur nidugekyu. ²⁵ Es ja Jesús kyaj t'awijxy esu wiingátypy ja'ay tyukmumadya'agudat wi'ixu ja'ay ja jyot wyinma'añ, yu'u ku'am ñija'abu naty wi'ixu wyinma'añ ja ja'ayaty.

3

Jesús esu Nikodemu

¹ Nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty, fariseeu ja'ay, es ja'a txu'aty Nikodemu, ² ja'a ñimiin ja Jesús koots, es t'anmaay:

— Ya'uxpukpu, nnija'adupts ko Dios tu mgéxyuty es xya'uxpúktudats, ja'a ko ni pán mbaat tkaya'ixyuty yu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun éxtum mij xya'ixyuty, pán kyajru Dios pyudákuty.

³ Es ja Jesús 'yadsoojumbijtu:

— Jantsy tuj'ajtunats mij n'anuumu, di'ibu kyaj jatugok myiñ jya'ty jemy, kyaj mbaat t'ixy ja Diosu kyutujkun.

⁴ Net ja Nikodemu dyajtauy:

— ¿Per wi'ix mbaat tu'ugu ja'ay muj'una'knu myiñ jya'ty myumajtsk ok? ¿Wi'ix mbaat tyaku tyaak jyodoty es jya'tut ya naxwiñ jatugok?

⁵ Jesús 'yadsoojumbijtu:

— Jantsy tuj'ajtunats mij n'anuumu, pán kyaj jatugok myiñ jya'ty jemy mut ja'agyujxm ja nuu es ja'agyujxm ja Diosu Jya'ajun, kyaj mbaat tyuku ma Diosu kyutujkun. ⁶ Pánu toxytyujk yajmiin yajjajtur, ja'ay yu'u; es pán ja Diosu Jya'ajun yajmiin yajjajtur, ja'ajun yu'u. ⁷ Katu du'ñu mwu'umu kots mij tu n'anuumu es tsojkar jatugok mmin mja'ttat jemy.

⁸ Yu poj, pojru'u oytyim maaty, es mmudeepy ko pyoju, per kyaj xñijawu ma tsooñ es ni xykyanijawu ma ñejxy. Es nandu'unu dnu tyaadu tugekyu di'ibu ja Espiritu Santu yajmiimpy yajjajtypy jemy.

⁹ Ta ja Nikodemu dyajtuujambijty ja Jesús:

—¿Per wi'ix mbaadu tyaadu du'an tyuñ?

¹⁰ Jesús 'yadsooju:

—Mijtsu du'an tu'ugu israelítudy wyindsún, ¿es kyaj mij xyñijawu tyaadu? ¹¹ Jantsy tuj'ajtunats mij n'anmamu, n'anmaabyats di'ibats nnija'ap. Es tugekyu di'ibu tu ndukmumadya'aktu, yu'u dun di'ibats tu n'ixy. Per miidsaty kyaj xymyubaktu di'ibats uj miits njatukmumadyáktu. ¹² Es pun kyaj xymyubaktu di'ibats uj miidsaty nja'awa'anap di'ibu ja ya naxwiiñ ijtp, ¿wi'ix xymyubáktut kots ndukmumadya'aktut di'ibu ijtp tsajpótm?

¹³ 'Ni pánam kyapataku tsajpótm, ujtsu du'an je'eyu, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, es ya naxwiiñ nguda'agyats. ¹⁴ Es éxtam ja Moisés tkuduu ja tsa'añ di'ibu ak bronsu, nandu'un uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajpujta'aga'añats kujxm. ¹⁵ Es nidugekyu di'ibats xymyubajkrats uj, jiky'átup winu xuu winu tiempu.

Dios tsyejpy ja naxwíñudu ja'ay

¹⁶ Ja'a ko yu Dios nugo o j t'oktsojkn ja naxwíñudu ja'ayaty, paaty ttuknigejxy ja tyu'uk'U'unk, es punaty myubajktup jiky'áttup winu xuu winu tiempu es kyaj kyutugódyut. ¹⁷ Ja'a ko Diosu 'yU'unk tkejxy es dyajnitso'oktut ja naxwíñudu ja'ayaty, kyaj tkejxy esu ja'ay ñujxtat ma ja tudyu'unun winu xuu winu tiempu.

¹⁸ Di'ibu myubejkyu ja Diosu 'yU'unk, kyaj yu'u ñujxtat ma ja tudyu'unun winu xuu winu tiempu, per di'ibu kyaj myabékyuty, yu'u nujxup ma ja tudyu'unun winu xuu winu tiempu mat ko kyaj tmabeky ja Dios ja tyu'uk'U'unk. ¹⁹ Di'ibáty kyaj tmabaktu ja Diosu 'yU'unk, ja'a najxtup ma ja tudyu'unun winu xuu winu tiempu, mat ko ja jajun myiñ ya naxwiiñ, es ni'igu o j ttsoktu ja koots'át kadiinam ja jajun, mat ko axuuk 'yadu'utsta. ²⁰ Nidugekyu di'ibáty axuuk adústsup, kyaj ttsoktu ja jajun, es kyaj tmawingón ja jajun kadiibu ñayyajnidu'xadut di'ibu naty axuuk tyiimpy. ²¹ Per di'ibu jiky'ajttup madu tuj'ajtun, myuwingeempy ja jajun es du'an dya'íxyuty ko yu'u oy tmadúñ ja Dios.

Fwank Yajnubajtru tnigajxy ja Jesús

²² Es ko waanu 'yijty, net ja Jesús madu 'yuxpujkraty o j ñujxta ma yu Judeeu ñaxwíñudu. Jap waanu 'yijttu es dyajnabáttu ja ja'ayaty. ²³ Nandu'un ja Fwank Yajnubajtru yajnubétyu naty jam Enón di'ibu myuwingon'ajtypy ja Salim, ja'a ko jamu naty ja kom nuu, es ja ja'ayaty ñujxta es ñabáttut. ²⁴ Tyaadu du'an tyuun jyajtu kyajnumu naty yu Fwank yajpujta'aky pujxndugóty.

²⁵ Es di'ibu naty ja Fwank Yajnubajtru 'yuxpujkraty ñaygyajxadu mat tu'ugu israelítaty pun wi'ixu ja'ay ñayyajwa'adsudu. ²⁶ Net o j tniñajxta ja Fwank es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpujkrú, ok'ix. Di'ibu naty mat mij ma Jordán mujnuu awinm, di'ibats mij xytyukmumadyak, tam tyam yajnubéty, es nidugekyu ja'ayaty ak yu'u panujxup.

²⁷ Net ja Fwank 'yadsooy:

—Ni pán tii mbaat tkamudaty pun kyajpu Dios tu myo'oyaty. ²⁸ Miidsaty ku'um xymyudoodu kots miits n'anmaaydyu: “Tuj'ajtun ko kyajts uj nGrístaty, je'eyats uj nya-jkéxy jawyiin ma yu Kristu.” ²⁹ Ma tu'ugu ja'ay pyekyun, ja pujkrú yedyujk ja'a mat ti'igyu ja di'ibu pyejkyu. Es ja pujkrú yedyujk ja myatnaymyaayubu ni'igu xyonda'aky ko jam muut 'yity ma yajmujtúñ ja myatnaymyaayubu es tmadoo'ity ja kyajxy myadya'aky. Es nandu'un uj, xondákrats jotkuda'aky ko yu ja'ayaty tpanujxta ja Jesús. ³⁰ Jesús yu'u ni'igu myujwiindujku'adu'atsy, es uj waanu ni'iguts n'awaan n'amutsku.

Di'ibu tso'omp jam tsajpótm

³¹ Mat ko Jesús tso'oñ tsajpótm, paaty ni'igu myújaty kadiinam ja naxwíñudu ja'ay. Ujtsu du'anu naxwíñudu ja'ay. Paaty uj je'eyats nnijawu di'ibu ja ya naxwiiñ. Per di'ibu kudakp tsajpótm, yu'u ñigopk'ajtypy tugekyu. ³² Paaty yu'u myadyakypy di'ibu tu t'ixy es

tmadoy, per ni pán tkamabeky di'ibú yu'u myadyakypy. ³³ Ja ja'ay di'ibú kyupejkyry ja ayuk di'ibú yu'u kyajxury, niguxu'kr ko tæy'ajtæn di'ibú Dios kyajxury. ³⁴ Pánú Dios tæ kyéxyuty, Diosú 'yayuk myadyakypy. Esú Dios tmooy ja Jesús yu Espírítú Santú tægekyu. ³⁵ Ja Dios Teety jyantsytsyejpy ja 'yU'unk, es tægekyu ttukkudujkudya'ay di'ibú jaa'ajtp. ³⁶ Di'ibú myubejkyry ja Diosú 'yU'unk, myudajtyry yu jiky'ajtæn winú xuu winú tiempú; per di'ibú kyaj tmabuka'añ yu Diosú 'yU'unk, kyaj tmadaty ja jiky'ajtæn winú xuu winú tiempú, yu'uyú 'yaxájup ja muk tæydu'unæn di'ibú Dios mo'oyudup.

4

Jesús es tu'ugú samaritanú toxytyujk

¹ Myudoodú ja fariseeu ja'ayuty ko ni'igú naty dyajmáyu ja 'yuxpukpúty es yajnabéty ni'igú kúdiinú ja Fwank Yajnbajtp. ² Oy kyaj ja Jesús kúum yajnabejty, yu 'yuxpukpúty yu'ajuty yajnabajttú ja ja'ayuty. ³ Ko Jesús tnija'ajú tyadú, net tso'oñ Judeeu es jyumbijnú Galileeu.

⁴ Ko tyu'uyo'oy, koonú ñaxy samaritanú ñaxóty. ⁵ Jyajttú jap má kajpn di'ibú xyu'ajtyry Sikar, di'ibú naty jaryu myuwingón yu Jakoobú ñax di'ibú 'yu'unk Josee tyukkumaay ja ñax. ⁶ Es jap tu'ugú nudajñ di'ibú Jakoob ñudajñ'ajt jékyup. Es ko jyajty jap nudajñ agu'p ja Jesús, ja'a ko anu'xubú naty mat ko tæ yo'oy, ta ñaxwe'tsy nudajñbyu'aay. Kijkyxyuú natyñ. ⁷ Net myiñ má ja nudajñ tu'ugú samaritanú toxytyujk es tjuuda'añ ja nuú. Net ja Jesús t'anmaay:

—Meegyuts waanú mnú, tunú may'ajtæn.

⁸ Tæ naty ñajxtú ja 'yuxpukpúty kajpnóty es tjuya'andú di'ibú 'yagijxyu'áttup.

⁹ Es ja toxytyujk 'yadsoojú:

—Mij m'israelítú, es új samaritanú. ¿Wi'ixuts mij xy'amdooy ja nuú es nyajnu'uugat? (Yu israelítúty kyaj mat ti'igú 'yity ja samaritanú ja'ayuty.)

¹⁰ Jesús 'yadsoojú:

—Kooxyup xy'oknijawú ja may'ajtæn di'ibú Dios yajkyry es pánuts új di'ibú nuú m'amdoojup, tæy'ajtænxyupts mij xy'amdooy yu nuú, es újxyupts mij nmeery yu nuú di'ibú yajjiky'ajtyry ja ja'ayuty.

¹¹ Ja toxytyujk 'yadsoojú:

—Windsún, ni xykyamúdaty je'eyú di'ibú mat ja nuú xyjuudú. Ja'a ko jantsy kæk yu nudajñ, ¿wi'ixuts mij xymyo'oyú yu jiikypyú nuú? ¹² Ja n'apteety'ajtam Jakoob xytyukmúwúamú tyadú nudajñ, má yu'ú ijty ñu'uuktú mat ja 'yu'unk 'yuna'kúty esú jyuyujk tsyajkaa. ¿Tii wa'anú da mij ni'igú mújuty kúdiinú ja'a?

¹³ Esú Jesús 'yadsoojú:

—Nidægekyu di'ibú yaa nu'úktup, paadudup jatugok yu tædsú, ¹⁴ per di'ibú 'yikypy ja nuú di'ibúts új nmeery, ni na'a tædsú kyanakypyaadudú. Ja'a ko di'ibúts új nuú nmeery, jap myujxtúwúat jyodoty es myo'oyudú ja jiky'ajtæn di'ibú winú xuu winú tiempú.

¹⁵ Net ja toxytyujk t'adsooy ja Jesús:

—Windsún, meegyúdsú tadú nuú es kúdiibúts xyñakypyaadú yu tædsú es ni nganakymyínúdatú má tyadú nudajñ es njuudúdatú ja nuú.

¹⁶ Jesús 'yadsooy:

—Nújx wow yu mña'ay es múut mmíndú ja yaa.

¹⁷ Ja toxytyujk 'yadsooy:

—Kyajts nmúdaty ja nña'ay.

Jesús 'yadsoojú:

—Mmúdajtyry ja tæy'ajtæn ko mjuna'añ kyaj xymúdaty ja mña'ay, ¹⁸ ja'a ko nimúgoxk tæ xy'okmúdajtp mña'ay, es di'ibú jam tyam mmúdajtyry jatu'ugú myedyujk, kyaj yu'ú xyña'ayuty. Paaty tæy'ajtæn éxtum mjuna'añ.

¹⁹ Ko ja toxytyujk tmadooy, net t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, n'ijxypyuts ko mij ja Diosu kyugajxpu. ²⁰ Ja n'aptujkuty di'ibu jékyup jyiky'ajttu, ja'a 'yawdajttu ja Dios yaa ma tyadu kopk. Per miits israelítuty mjuna'andu ko jaayu Jerusalén ja it lugaar ma n'awdajttam.

²¹ Jesús t'adsooy ja toxytyujk:

—Mubujkkuts mij, miimp ja xuu ja ooruu ma miits xy'awdattut ja Dios, es ni mgamíndut ma tyadu kopk es ni mganujxtut Jerusalén. ²² Miits samaritanu ja'ayuty, kyaj xyñijáwudu ti m'awdajttap, per uudsuty israelítuty, nnija'adupts tits n'awdajttap, ja'a ko tsooñ ja nitsokun ma ja israelítuty. ²³ Per minamp ja tiempu, es tyamu du'un, ko ja ja'ayuty di'ibu situy y'awdajttap ja Dios, t'awdattut mat winu jyot jya'ajan es mudu tay'ajtan, mat ko du'unu dan ttseky ja Dios es 'yawdatudut ja ja'ayuty. ²⁴ Dios yu'u du'un ja ja'ajan, es di'ibu 'yawdajttap ja Dios, 'yawdattut mat winu jyot jya'ajan es mudu tay'ajtan.

²⁵ Net ja toxytyujk t'anmaay ja Jesús:

—Uj nnija'abuts ko mínup ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx. Ko myínut ja'a, yu'u xy'awa'anudya'ayam tugekyu.

²⁶ Net ja Jesús t'adsooy ja toxytyujk:

—Ujtsu du'un Kristu di'ibu mmugajxup.

²⁷ Es net jyajttu ja 'yuxpukpudy. Es ko t'ijxtu ja Wyindsún myadya'aky mat tu'ugu toxytyujk, du'ñu wyu'amadyaaydyu. Per ni pán oj tkayajtáy: “¿Ti mdsejpy?” o “¿Ti ko xymyutmadya'aky yu toxytyujk?”

²⁸ Net ja toxytyujk tnaswijtsu tsiy es oj ñejxy kajpnóty es oj t'awánudu ja kugajpn es t'anuumudu:

²⁹ —Min xy'ok'ixtu tyápuu ja'ay di'ibuts tu xy'awanu tugekyu di'ibuts tu nduñ. ¿Kyaju du'un jya'adyu tyáadu ja Kristu?

³⁰ Net ja ja'ayuty tso'onda jap kajpnóty es t'ninajxtu mat ja toxytyujk ja Jesús.

³¹ Ko naty ja toxytyujk tu ñejxy kajpnóty, net ja Jesusu 'yuxpukpudy 'yanmaayyu:

—Ya'uxpukpu, kay oynu'unu.

³² Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tyapts ja je'xy nmudaty di'ibu miidsuty ni xykyanijáwudu.

³³ Net ja 'yuxpukpudy ak ja'ajuty ñayajttujudu:

—¿Tu da pán dyajmíñ di'ibu kyáuyup?

³⁴ Esu Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukpudy:

—Kots uj nduñ di'ibu tsyejpy pánuts tu xykyexy, ujts jotkudákrats éxtam jyawu ngay n'iigyuts.

³⁵ 'Miits m'ayuk'ajttubu du'un: “Ko tyugoy'aty taxk po'o es nyajpuu'kam ja puja'aky.” Per ujts miits n'anmaaydyup: “¿Ixtu kam! Tu puja'aky tyutsnu es tu tpaaty ja tiempu es pyudu'ugut.”* ³⁶ Di'ibu yajpuu'kupy ja pyujta'aky, 'yaxájup ja myaju'uñ; esu pyujta'aky di'ibu yajpuu'kupy, ja'a du'un ítu winu xuu winu tiempu. Es du'un di'ibu wyijpy ja triigu es di'ibu yajpuu'kupy, nimajtsk xyonda'aktu. ³⁷ Es du'un dya'íxyuty ko tyuy'ajtanuty di'ibu 'yayuk'ajttap éxtamu tyáadu: “Wiinkpu wyijpy ja triigu es wiinkpu yajpuu'kupy.”

³⁸ Ujts miidsuty tu ngaxtu es xyajpuu'aktut ja di'ibu kyaj tu xyñiduungudu. Wiingátypu tu tniduungudu, es miidsudyu net myajpuu'ktup.

³⁹ May ja samaritanu ja'ayuty di'ibu tso'ondup kajpnóty tmubujktu ja Jesús, ja'a ko ja toxytyujk tu naty 'yanu'amxudu: “Tadu yedyujk xy'anmaayuts tugekyu di'ibuts tu nduñ.”

⁴⁰ Es ko myiindu ma Jesús, net tmunu'xtáktu es wyu'amut mat yu'ujuty. Es ja Jesús oj wye'emy ma ja kajpn majtsk xuu mat yu'ujuty.

⁴¹ Ko ja kugajpnuty tmudoodu ja 'yuxpukpu ja Jesús, ni'igu mayjya'ay oj t'akmabuktu ja Jesús. ⁴² Net ja toxytyujk t'anmaaydyu:

* **4:35** Ja'a taadu 'yandijpy ko tu net ja tiempu jya'ty ma ja ja'ayuty 'yaxájudut éxtamu Kristu.

—Nmubujknupts uudsuty tyam, kadiinam je'eyu ko mij tu xyñigajxy, ja'a ko nandu'un uudsuty ku'am tu nmadóyuts. Nnija'adupts tyam ko tuj'ajtun ko yu'a Kyrístaty di'ibu yajpojprunitugoyaampy yu naxwíñadu ja'ay.

Jesús dyajtse'eky tu'ugu yajkutujkpu tyuumbu

⁴³ Ja kyumdugek xuu ja Jesús tso'oñ Sikar es oj ñejxy Galileeu. ⁴⁴ Ku'umu naty jayujp tu jyuna'añ yu Jesús: “Ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kya'ity windsu'ugu mat ja myugugajpn.” ⁴⁵ Es ko ja Jesús jyajty Galileeu, ja ja'ayaty oj 'yaxájudu tsuj, ja'a ko nimayu naty di'ibu oj tu pyaskuxu'attu Jerusalén. Jap t'ijxtu ti Jesús tyuun tugekyu.

⁴⁶ Net ja Jesús jyajty Kanaa, Galileeu ñaaxóty, ma naty ja nuu tu dyajjambity vinu. Es net tu'uk jyajty ja yajkutujkpu tyuumbu di'ibu maju kyutujkun. Jam ja'a tsyuumu Kafarnaúm es ja 'yu'unktamu naty tu pya'ambéty jantsy muk. ⁴⁷ Ko tadu ja'ay tmudooy ko Jesús tu jyambity Judeeu es ko tu naty myiñ Galileeu, ta tnimiñ es tmanu'xtáky es jyujpta'agut, es najx ja 'yu'unx ya'agudákxaty, ja'a ko tim oogánubu naty. ⁴⁸ Ta ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

—Pun kyaj xy'ixtu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun, kyaj miidsuty uj xymyubáktut.

⁴⁹ Net ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—Windsún, jo'omdu tsojk, tunu may'ajtun, naam kyajnumts ja n'u'unx 'yeeky.

⁵⁰ Ta Jesús 'yanmaay:

—Najx ma mdujk. Ja m'u'unx tu 'yaguda'aky.

Ta ja ja'ay tmabejky éxtam ja Jesús tu 'yanu'amxaty. Ta jyambijty ma tyujk. ⁵¹ Es ko naty tyu'uyo'oy, oj jyujpkubaadaty ja tyuumbu di'ibu naty tso'ondap ma ja puma'ayun. Ta 'yanmaay:

—Ja m'u'unx tu 'yaguda'aky!

⁵² Ta ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—¿Ti oogu oga'an tu myubaadu?

Es ja'ajaty 'yadsoodu:

—Extam junakxyuu uxu'uy xyeemy ja jyun.

⁵³ Net ja u'unkteety tjamyetsy ko nan janakxyuu naty tu 'yanu'amxaty ja Jesús: “Ja m'u'unx tu 'yaguda'aky.”

Net ja ja'ay es nidugekyu di'ibu tsyunaaydyup ma jyun tyujk tmabujktu ja Jesús. ⁵⁴ Tyaadu du'un ja myumajtskpu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun ko jyambity Judeeu es ñejxy Galileeu.

5

Jesús dyajtse'eky tu'ugu puma'ay pilu pa'aay

¹ Ko waanu 'yijty ja israelítaty tu'ugu naty ja xuu ttundu jap Jerusalén, es ja Jesús jap oj ñejxy xu'ajtpu.

² Ma tadu kajpn myawingón ja kajpndujk aa di'ibu tyijtap Borreegu Tujk Aa, jap tu'ugu muj pilu ma ja'ay tsi'idu. Muxoktu tyujk wiin tmudaty esu israelítu ja'ay ttiyta Betesdu.

³ Japu naty ja ja'ay may pya'amgo'knudu naxkujxy. Tapu wiints, uxneybyu, xux, di'ibu kyaj mbaat yi'xy. Jap 'yawixtu pilu pa'aay es ja nuu yu'xut.* ⁵ Japu naty tu'ugu yedyujk kyo'knú di'ibu i'px majmókx tugek jumujt kujk pya'am 'yity. ⁶ Ko ja Jesús t'ijxy ja puma'ay kyo'knú, ñija'abu naty ko jeky tu 'yayoonu, net t'anmaay:

—¿M'aguda'agaambu?

⁷ Ja puma'ay 'yadsooy:

—Windsún, kyaj pán pánuts xpyujta'agup yap piloty ko jyayi'xy tyadu nuu. Tugok tugókats njatakuya'añ, wiinkpu jawyiin'ajtkojp.

* **5:3** Ja ja'ayaty di'ibu jap myubujktup ijty ko winna'agana'aty jyunaky tsajpótm tu'ugu anklus es ja nuu dyaj'yi'xy, es di'ibu ja puma'ay jawyiin tujkup ma ja pilu, ja'a agudakp oytyim di'ibu pa'amudyu naty tmudaty.

⁸ Jesús t'anmaay:

—Puduhuk, yajmúk ja mmabajn es nájx ma mdujkun.

⁹ Netyu ja puma'ay 'yagudaktaay. Ta dyajpude'ky ja myabajn es yo'oydsyo'oñ. Es kom saabudu naty ma ja israelítuty dyajnigutúku es t'amaay'áttut, ¹⁰ yu'ujuty t'anmaaydyu ja di'ibu naty tu 'yaguda'aky:

—Po'xunxuu tyam. Kyaj ñikutíkyuty es xytsyuumadítut yu mmabajn.

¹¹ Net ja yedyujk 'yadsooy:

—Yu di'ibuts tu xya'aguda'aky, yu'uts tu xy'anuumu: “Yajmúk yu mmabajn es nájx.”

¹² Net yajtuujudu:

—¿Púnxu du'un tu m'an'umxuty es xyajmúkat yu mmabajn es mnájxut?

¹³ Es ja yedyujk kyaj tniyawu púnxu dun ja'a di'ibu tu ya'aguda'agyuty, ja'a ko ma ja lugaarun mayu naty ja ja'ayuty es ja'a ko ja Jesús tu naty ñájxnu wiink tsoo. ¹⁴ Oknum jatugoku Jesús traty ma ja muj tsajptujk. Net ja Jesús 'yanmaay:

—Ix jaygyuku. Tyamu net tu m'aguda'aky. Katu mnakypyekyutyúñ kudiibu njátut o'ktáy.

¹⁵ Ta ja yedyujk jyumbijty es oj t'awanu ja israelítuty ko di'ibu tu ya'aguda'agyuty, yu'u du'un ja Jesús. ¹⁶ Paaty ja israelítuty trajudijtso'onda ja Jesús, mut ko ja puma'ayuty dya'agudaky saabudu xuu.

¹⁷ Es ja Jesús t'anmaay ja israelítuty:

—Yu nDeedyuts tuumpnam tyambaat, es uj nandu'un tuumbuts.

¹⁸ Paaty yu'ujuty ni'igu oj 'yákuu, es paaty tjaya'oogandu mut ko ja Jesús kyaj tmay'aty twindsu'ugu ja po'xunxuu es mut ko nandu'unu Jesús jyunañ ko Dios yu'u tyeety'ajty, ja'a ko du'un ñaybyjta'agyuty nandu'un Dios.

Diosu 'yU'ungu kyutujkun

¹⁹ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy táy'ajtunats miits n'anuumudu ko uj, Dios ja 'yU'unk, kyajts mbaat ti nduñ ngu'am winma'añuts. Ndiimbyuts je'eyu di'ibuts n'ijxytu ttuñ yu nDeedyuts. Tugekyu di'ibudsu nDeety tyiimpy, nandu'un uj, Dios ja 'yU'unk, nduñuts.

²⁰ 'Pes ja nDeedyuts xytsyojkruts uj es xytyuk'ijxpruts tugekyu di'ibu yu'u tyiimpy. Es xytyuk'ixaambuts waanu oyjyatyryu. Es ko xy'ixtut, du'uñu mwu'umudya'aydyut. ²¹ Es éxtamu Dios Teety dyajjikypyéky ja o'kruty, nandu'un uj, ja 'yU'unk, nyajjikypyúkrupts di'ibuts ndsejpy. ²² Yu Dios Teety ni pún tkapayo'oy. Uj, ja 'yU'unk, tu xymyo'oyuts tugekyu ja kutujkun es nbayo'oyuduts, ²³ es du'unuts uj tugekyu xywyindsu'ugudut, ja Diosu 'yU'unk, éxtam twindsu'ugudu ja Dios Teety. Di'ibuts kyaj xywyindsu'ugu uj, nan kyaj twindsu'ugu ja Dios Teety di'ibuts tu xykyexy.

²⁴ 'Jantsy táy'ajtunats miits n'anuumudu, di'ibu myudoo'ijtytu di'ibuts uj ngajxytu es tmabeky ja di'ibuts tu xykyexy, uj nmo'oyaambyuts ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, es kyaj ñájxut ma tadyu'unun winu xuu winu tiempu, ja'a ko tats njo'tsu pyojpu es tats nmo'oy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ²⁵ Jantsy táy'ajtunats miits n'anuumudu, minamp ja tiempu, es tyamu du'un, ko ja o'kruty tmadówdut di'ibu ngajxytyuts uj, Dios ja 'yU'unk. Es púnuty kyuydyiimpy éxtamts uj n'anuumu, yu'uts nmo'oyaampy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ²⁶ Du'un éxtam ja Dios Teety tmudaty ja jiky'ajtun, nandu'unuts uj tu xymyo'oy esuts nmudátut ja jiky'ajtun. ²⁷ Es ja Dios Teety tats nandu'un xymyo'oy yu kutujkun es nbayo'oyuduts ja naxwíñudu ja'ayuty, ja'a ko ujtsu du'un ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. ²⁸ Katu tyadu du'uñu mdu'uwu'umudu, ja'a ko ja'taamp ja tiempu ma ja o'kruty di'ibu tu ñaxtákuu myadówup kots uj ngajxut, ²⁹ es di'ibu oy tu jyiky'aty ya naxwíñ, yu'u jiky'ayúku es ñájxtut ma ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, per di'ibu tu jyiky'aty axuuk ya naxwíñ, jyiky'ayúku es ñájxtut ma ja tadyu'unun.

Di'ibü ñikajxpejtypy ko Jesús Diosü 'yU'unk

³⁰ 'Ej kyajts ti mbaat kü'am ndúñts. 'Ej nbye'ebyuts éxtamsü nDeety xytyuk'ane'emy. Pátap wi'ixats nbayo'oy, ja'a ko kyajts ej ngu'am winma'añ nyajtúñ, ja'ats ndiimpy di'ibü tsyejpy ja Dios Teety di'ibüts tü xykyexy. ³¹ Pün ejts naydyu'uk kü'am junaamp ko ejtsü dü'an ja Diosü 'yU'unk, kyajts mij xymyubáktat. ³² Per taa jatü'uk di'ibü nandü'an jyana'añ, es di'ibü yu'u junaamp, tüy'ajtünü'u. ³³ Miidsüty kü'am oj xyajtáwdü ja Fwank Yajnubajtrü, es m'adsoojüdü ko ejtsü dü'an ja Diosü 'yU'unk. ³⁴ 'Ej kyajts ndukmada'aky kots pün xyñikajxpátat. Je'eyats miits ndukjamyatstü ko ja Fwank jyanañü dü'an ko miits mnitso'oktat. ³⁵ Müt ko Fwank Yajnubajtrü, dü'an yu'u 'yijty éxtam tu'ugu kudü'xn di'ibü xykyudü'xum mä mbaat nyo'oyam, es waanu tiempü mjotkujküdü miidsüty müdü kudü'xn. ³⁶ Es ej nmüdaajtypyüts tu'ugu testiigü di'ibü ni'igü müj yu müj'ajtan tmüdaty küdiinam yu Fwank. Di'ibüts ej ndiimpy, Dios Teedyüts xymyooy es ndúnat es nyajkugúxat. Es ja tuunk di'ibüts ndiimpy, yu'u yajniguxe'kyry ko Dios Teedyüts ej tü xykyexy. ³⁷ Nandü'an ja Dios Teety di'ibüts tü xykyexy, pyajtákyry ja'a ko tüy'ajtan di'ibüts ngajxyry. Ni na'anam xykyamüdoogajxtü es ni je'eyanum xykyaxtü. ³⁸ Kyaj ja Diosü 'yayuk 'yity mä miidsüty, müt ko kyaj xymyubáktü kots miits nja'anümmüdü ko ejtsü dü'an ja kugajxy di'ibü Dios Teety tü tkexy. ³⁹ M'axpüjktap miidsüty di'ibü Moisés es ja Diosü kyugajxpyty jyaaydyü, ja'a ko miits mjüna'andü ko müt yu'u xytyijy tü xygyanaraty yu mjiky'ajtan winü xüü winü tiempü. Moisés es ja Diosü kyugajxpyty, ja'a jyaaydyü di'ibüts ej nnastu'un nnaskajxü, ⁴⁰ per miidsüty kyajts xy'axajyü'a'andü éxtamü Yajnitsókpü esxyüpts miits nmo'oy yu jiky'ajtan winü xüü winü tiempü.

⁴¹ 'Kyajts nyajtúñ ja müj'ajtan di'ibü ja'ay yajktap. ⁴² Yajxónats nnijawü ko miidsüty kyajpü Dios xy'awdattü. ⁴³ 'Ej tü nmíñats yu'ugyüjxmüdsü nDeedyüts, es miidsüty kyajts xy'axájüdü. Per kooxyüp myiñ ja wiink yedyüjk müt ja kyü'am winma'añ, yu'u sitüy m'axájüdüp. ⁴⁴ ¿Wi'ixats miits xymyubáktüdüts pün m'axtaaydyüp yu ja'ayüty es mwindsü'ügüdü, es kyaj xy'axta'aydyü esü Dios jyana'anat ko miits m'oyjya'ay'átyüty? ⁴⁵ Katü mjüna'andü kots ej miits xytyijy nni'ünnüya'andü nDeedyüts wyinduuy. Moisés yu'u dü'an mni'ünnüyánüdüp, di'ibü miits mjot'ajttap. ⁴⁶ Mni'ünnüyánüdüp müt ko miits kyaj xymyubáktü di'ibü yu'u jyaaywyü'am mä ej. ⁴⁷ Es pün kyaj miits xymyubáktü di'ibü Moisés kyüxjaay, ¿wi'ix miits xymyubáktat di'ibüts ej miits n'anmaaydyüp?

6

Jesús dyajkáy nimügoxk mil naxy ja ja'ay

¹ Ko tyaadü dü'an tyuun jyajty, net ja Jesús oj 'yawinnaxy mä ja Galileü Myejyñ di'ibü nandü'an xyü'ajtypy Tibeeryü Myejyñ. ² May ja ja'ay pyanüjxüdü müt ko tü naty t'ixy ja iwxwü'mün di'ibü myüdaajtypy ja müj'ajtan di'ibü Jesús tyuun ko ja puma'ay dyajmübaadü. ³ Ta pyatüjkü ja Jesús mä tu'ugu kopk, es ñaxwa'tstü müt ja 'yüxpüjkrüty. ⁴ Pyátübü naty ja israelítaty ja pyaskü xüü. ⁵ Ko Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayüty pyanüjxüdü, net dyajtüy ja Felipü:

—¿Mä net nju'uuyam yu je'xy di'ibü nmo'oyam yu tyadü mayjya'ay?

⁶ Jesús jyanañü dü'an es t'ok'ixa'añ wi'ix jyana'añ yu Felipü, ja'a ko ñija'abu natyü Jesús kü'am ti naty tyunaampy. ⁷ Net ja Felipü 'yadsooy:

—Majtsk mügo'px xüü nidún kyaj traadat es küjkwaanü nmo'oyam nidu'uk nidu'uk.

⁸ Net ja Andrés, ja myüga'axü Simonk Peedrü, nan yu'u naty ja Jesúsü 'yüxpüjkrü, jyanañ:

⁹ —Tyam tu'ugu mixyu'unk di'ibü myüdaajtypy mügoxkü tsajkaagyu'unk es majtskü ajkxu'unk, perü tyaadü waanü yu'u. Kyaj traadat müt ko myajjya'ayüty.

¹⁰ Jesús t'anmaay ja 'yüxpüjkrüty:

—Yajnaxwaatstü nidügekyü.

Net ñaxwa'tstə mɔgɔxk mil ja yedyɔjkɔty, es kyaj yajmadsyóy ja toxytyɔjkɔty es ja uná'ku'ungɔty. ¹¹ Net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaagyu'unk es tja'aygyɔdáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yɔxprɔjkɔty es ja 'yɔxprɔjkɔty tmooydyɔ ja mayjya'ay di'ibɔ naty tɔ ñaxwaatstə. Es nandu'un ttuuñ mɔt ja ajkxu'unk, tmooydyɔ ja ja'ayɔty mabaat 'yuts jyotkɔda'aktɔt. ¹² Es ko naty tɔ jyotkɔda'aktɔt, ja Jesús t'anmaaydyɔ ja 'yɔxprɔjkɔty:

—Yajmujkta'aydyɔ tɔgekyɔ yɔ tsajkaaky tyuktukɔ di'ibɔ tɔ ñadukɔ, kɔdiibɔ ti wyindɔgóyɔt.

¹³ Net ja 'yɔxprɔjkɔty dyajmujktaaydyɔ majmajtsk mɔj katsy di'ibɔ nadujkɔ mɔ ja mɔgɔxkrɔ ja tsajkaagyu'ungɔn. ¹⁴ Es ko ja ja'ayɔty t'ijxtɔ ja ijxwɔ'umɔn di'ibɔ myɔdajtypy ja mɔj'ajtɔn di'ibɔ Jesús tyuun, net ñayjyɔnánɔdɔ:

—Jantsy tɔy'ajtɔndɔmɔ dɔ'un ko yɔ tyáadɔ yɔ'ɔdyɔ Diosɔ kyugajxprɔ di'ibɔ mináamp yɔ naxwiiñ.

¹⁵ Per kom ja Jesús ñija'ajɔ ko jyamɔnɔjxá'anɔdɔ agwanɔ es pyɔjta'aga'anɔdɔ rey, pɔaty ja Jesús abeky ñaybyɔjtáky es pyatujkɔ mɔ ja kopk es itá'an naydyu'uk.

Jesús yo'oy nɔn wyingɔjxm

¹⁶ Es ko tsyu'uɔnɔ, net ja 'yɔxprɔjkɔty jyɔnajtɔ mɔ ja mejyñbyá'a. ¹⁷ Ta tyɔjkɔdɔ mɔ tu'ugɔ barkɔ es 'yawinnaxá'andɔ Kafarnaúm. Tɔ naty wyingɔdɔnɔ es kyajnɔmɔ naty ja Jesús jyɔmbity, ¹⁸ net jyantsymyiiñ ja mɔk poj es ja mejyñ jyantsyñikapy. ¹⁹ Es ko tɔ naty tyu'uɔy'oydyɔ éxtɔm mɔgɔxk o tɔdujk mil metrɔn, net t'ijxtɔ ko myɔwingóñty ja Jesús mɔ ja byarkɔ, nɔn wingɔjxy yo'oy. Net tsyɔ'kɔdyaaadyɔ. ²⁰ Ta ja Jesús myɔgajxɔ:

—Újtsɔ dɔ'un. Katɔ mdsɔ'ugɔdɔ.

²¹ Net ja'ajty jyantsyxyondaktɔ es t'axájɔdɔ ja Jesús mɔ ja byarkɔ. Es waanɔ 'yak'ijty, ta jyajttɔ mɔ naty ñajxtɔ.

Ja'ay t'ɔxta'aydyɔ ja Jesús

²² Jakumbom ja mayjya'ay tnija'adɔ pɔnɔty wɔ'umɔdɔ jam mejyñ awinm, ko yɔ'ɔyɔty ja Jesúsɔ 'yɔxprɔjkɔty ttuknɔjxtɔ ja barkɔ di'ibɔ naty ti'igyɔ, es ko kyaj ja Jesús jap tyɔjkɔ mɔmɔt ja 'yɔxprɔjkɔty. ²³ Net nɔagɔty ja barkɔ di'ibɔ tso'ondɔp mɔ Tibeeryɔs kajpn, jyajttɔ mɔwingón mɔ naty ja tsajkaaky tɔ tkaydyɔ ko ja Nindsɔn'ajtɔmɔ naty jawyiin ja Dios tɔ tja'aygyɔda'aky. ²⁴ Es ko ja ja'ay tprɔjktɔ kwentɔ ko ni ja Jesús es ni ja 'yɔxprɔjkɔdyɔ naty kyanakyjyápty, ta tyɔjkɔdɔ barkoty es ñajxtɔ Kafarnaúm es t'ɔxta'ayá'andɔ ja Jesús.

Jesús yajkypy ja jiky'ajtɔn winɔ xɔn winɔ tiempɔ

²⁵ Es ko jyajttɔ jamdsoo mejyñ awinm, ta tprattɔ ja Jesús es t'anmaaydyɔ:

—Ya'ɔxprɔjkɔ, ¿nɔ'axɔ mja'ty yáa?

²⁶ Net ja Jesús t'adsooy:

—Jantsy tɔy'ajtɔnɔts miits n'anɔmɔdɔ, xy'ɔxtaaydyɔpts mɔt ko mɔgáaydyɔ, yajxón m'ujts mjotkɔdaktɔ. Kyajts mij xy'ɔxta'aydyɔ mɔt ko xyjaygyúkyɔdɔ oy ja ijxwɔ'umɔn di'ibɔ myɔdajtypy ja mɔj'ajtɔn di'ibɔts ndiimpy. ²⁷ Katɔ mɔdundɔ mɔt ja mɔgá'ay m'ukɔn di'ibɔ kyaj 'yiiky. Tundɔ mɔt ja mɔgá'ay m'ukɔn di'ibɔ iigɔp es mmo'oyɔdɔt ja jiky'ajtɔn winɔ xɔn winɔ tiempɔ. Tyáadɔ dɔ'un ja ka'ay ukɔn di'ibɔts ɔj, ja Naxwíñdɔ Ja'aydyɔ Kyudɔnaabyɔ, nmo'oyaambyɔts, mɔt ko Dios Teety dɔ'un tɔ xymyó'oyɔts ja kutujkɔn.

²⁸ Net ja ja'ayɔty jyɔnandɔ:

—¿Tits ndúndɔp esɔts nguydyúnɔt di'ibɔ Dios tsyejpy?

²⁹ Ta ja Jesús 'yadsoojambijty:

—Di'ibɔ Dios tsyejpy, yɔ'u es xymyɔbúktɔt ja di'ibɔ yɔ'u tɔ tkexy yɔ naxwiiñ.

³⁰ Ja ja'ayɔty t'anmaaydyɔ ja Jesús:

—¿Ti ijxwɔ'umɔn xytyuk'ixtɔpts di'ibɔ myɔdajtypy ja mɔj'ajtɔn esɔts mij nmɔbúktɔdɔts? ¿Tii dɔn mij mdiimpy? ³¹ Ja n'aptɔjk'ajtɔm kyaaadyɔ ja manaa* jam

* 6:31 Ix Éxodo 16:13-16, 31.

ma maj itan, da'un éxtam ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Yu'u yajk yu tsajkaaky di'ibu kudakp tsajpótm.”

³² Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy t'ajtanats miits n'anuumadu, kyaj ja Moisés mmooyudu ja tsajkaaky di'ibu kudakp tsajpótm, yu'u da'un nDeedyats di'ibu mmooyudu ja ka'ay ukun di'ibu kudakp tsajpótm. ³³ Ja'a ko tadu ka'ay ukun di'ibu Dios tu mmo'oyaty, yu'u da'un di'ibu tu kyada'aky tsajpótm es tmo'oy ja jiky'ajtun ja naxwíñudu ja'ay.

³⁴ Net t'adsoodu:

—Windsún, da'ññamts xymyo'oydyut tadu ka'ay ukun.

³⁵ Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Ujtsu da'un ja ka'ay ukun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun, es di'ibats xyñimiimp, di'ibats uj xymyubajkp, ni na'a yuu kyapaadudut es ni na'a tudsu kyapaadudut. ³⁶ Per tats miits n'anuumadu, kyaj xymyubaktu óyats miits tu xyja'ixtu. ³⁷ Di'ibats ja nDeety tu xymyo'oy, nidugekyu myiñ ma ujun. Es di'ibats xyñimiimp, kyajts n'uxtíjut. ³⁸ Ja'a ko uj tu nguda'agyats tsajpótm es ndúnudats di'ibu ja Dios tsyejpy, es kyaj di'ibats uj ndsejpy. ³⁹ Esu Dios tsyejpy es kyajts nyajtugóyut ni tu'uk yu naxwíñudu ja'ay di'ibats tu xymyo'oy. Nyajjikypyúkperts ma ja xuu di'ibu tim ux'okpu. ⁴⁰ Es di'ibu Dios tsyejpy, yu'u di'ibats xy'ijxp es xymyubékyats éxtam ja 'yU'unk, nmo'oyapts ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu es nyajjikypyúkperts ma ja xuu di'ibu tim ux'okpu.

⁴¹ Es mudu tyaadu ko da'un tmadoodaaydyu ja israelítaty, ta tni'o'o tniyáxudu mut ko naty tu jyuna'añ ko yu'u da'un ja ka'ay ukun di'ibu tu kyada'aky tsajpótm. ⁴² Ta ñay'anmaaydu:

—¿Tii kyaj jya'ajdyu tyadu Jesús, ja 'yu'ungu Josee? N'ixy'ajtamts udsajtam yu tyaaak tyeety. ¿Wi'ix jyuna'añ ko yu'u tu kyada'aky tsajpótm?

⁴³ Net ja Jesús 'yanmaaydu:

—Katú mni'ow mniyaaxudu. ⁴⁴ Ni pán mbaat kyamíñ ma ujun pan kyaj dyajmíñ yu Dios Teety di'ibats uj xykyajx. Es di'ibats xypyanajxp, yu'u da'un nyajjikypyúkperts ma ja xuu di'ibu tim ux'okpu. ⁴⁵ Es da'un éxtam ja Diosu kyugajxpaty dyajwe'emy jaaybyéty ma jyuna'añ: “Dios tyuk'axpukaampy nidugekyu.” Es da'un nidugekyu di'ibaty myumadeepy ja Dios Teety es tkuudyúñ ja 'yana'amun, yu'u da'un mínup ma ujun.

⁴⁶ Kyaj jaa pán jatu'uk t'ixy ja Dios Teety. Ujtsu da'un je'eyu tu n'ixy, es yu'udsu da'un tu xykyexy ya naxwiiñ. ⁴⁷ Jantsy t'ajtanats miits n'anuumadu, di'ibats xymyubajkp, myudajtypy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ⁴⁸ Ujtsu da'un ja ka'ay ukun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun. ⁴⁹ Ja m'apteedyuty kyaaydyu ja manaa ma ja maj it, es nan o'ktaaydyu, ⁵⁰ per ja ka'ay ukun di'ibu kudakp tsajpótm, ko pán tkay, kyaj ni na'a kya'ooktut. ⁵¹ Ujtsu da'unu tadu ka'ay ukunu jikypyu di'ibu kudakp tsajpótm. Ko di'ibu kyaapy 'yikypy tyadu ka'ay ukun, jiky'átup winu xuu winu tiempu. Ja'a ko tyadu ka'ay ukun di'ibats uj nyakaampy, yu'u da'un ja nnini'xats di'ibu nyakaambyats es ja naxwíñudu ja'ayaty tmadattut ja jiky'ajtun.

⁵² Net ja israelítaty t'amujk tkajxmujktu es ñayjyanánudu:

—¿Wi'ixu tyaadu xymyo'oya'anam nj'u'xam yu ky'u'am nini'x?

⁵³ Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy t'ajtanats miits n'anuumadu, pan kyaj xy'axaju éxtamu ka'ay ukun yu nnini'xats, di'ibu uj, ja Naxwíñudu Ja'aydyu Kyudunaabyu, nmo'oyaambyats, es yu nne'pyñats di'ibats ndamaampy nyokaampy, kyaj xymyudattut ja jiky'ajtun. ⁵⁴ Di'ibu 'yaxájup éxtamu ka'ay ukun yu nnini'xats esu nne'pyñats, jiky'átup winu xuu winu tiempu es ujts nyajjikypyúkperts ma ja xuu di'ibu tim ux'okpu. ⁵⁵ Mut ko yu nnini'xats esu nne'pyñats, yu'u da'un éxtam ja ka'ay ukun. ⁵⁶ Di'ibu 'yaxájup yu nnini'xats esu nne'pyñats éxtamu kya'ay 'yukun, yu'u da'un jiky'átup mut uj, es uj mut yu'u. ⁵⁷ Ja nDeedyats di'ibats xykyajxp, myudajtypy ja jiky'ajtun, es uj njiky'átyats mut yu'ugyujxm.

Es nandu'unu tyaadu di'ibu 'yaxájar yu nnini'xuts esu nne'pyñuts éxtumu kya'ay 'yukun, ujtskyujxm jyiky'átat. ⁵⁸ Ja'ats nmadyakupy ja tsajkaaky di'ibu kudak tsajpótm. Tyadu tsajkaaky kyaj dyu'unaty éxtum ja manaa di'ibu kyaaydyu ja m'apteedyaty es óknum 'yo'ktu. Di'ibu kyaapy ja tsajkaaky di'ibuts uj nyajkupy, jiky'átar winu xuu winu tiempu.

⁵⁹ Jar Kafarnaúm ma ja tsajptujk ya'uxpejky ja Jesús tugekyu tyaadu.

Mayja'ay tmastu'uttu Jesús

⁶⁰ Ko tmadoodu yu uxrajkun di'ibu Jesús yajkupy, nimay ja ja'ayaty di'ibáty panujxudu ñay'anmaaydu:

—Tyaadu di'ibu myadyakupy, nimajaa oy es ngurujkam. ¿Pán tyunaambu kwentu?

⁶¹ Net ja Jesús t'ijxy ko ñi'oojudu ja ja'ayaty. Ta t'anmaaydu:

—¿Tii nyajjot'ambujktar miidsaty madu tyaadu? ⁶² ¿Wi'ixu da mjattu ko xy'ixut uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nbatujkunat ma naty jékyar n'ityats tsajpótm?

⁶³ Yu'uuy ja Diosu Jya'ajun di'ibu yajkupy ja jiky'ajtan. Kyaj ti tsooty ni ti di'ibu ja'ay tyunándar. Di'ibuts uj tu nmadya'aky, jam tsyooñ ma ja Ja'ajun di'ibu yajkupy ja jiky'ajtan. ⁶⁴ Per taanam nidu'uguty ma miidsaty di'ibuts kyaj xymyabaktu.

Du'un jyunañ ja Jesús mat ko tsondaky ñija'aju pánadyu naty kyaj myabékyaty es pánu naty kayakánar. ⁶⁵ Es jyunañ:

—Paadyats njuna'añ ko ni pán mbaat xykyanimíñats pan ja Dios Teety kyajts xytyukn-imíñ.

⁶⁶ Net may ja ja'ayaty di'ibu naty panujxar ja Jesús myastútudu es kyaj mat 'yokjedijnudu. ⁶⁷ Net ja Jesús t'anmaay ja nimajmajtskrú 'yuxrajkraty:

—¿Tii mnajxándar miidsaty nandu'un?

⁶⁸ Es ja Simonk Peedru 'yadsooj:

—Windsún, ¿pánats nbanujxtar? Mij naydyi'igy mmadajtypy ja ayuk di'ibu myadyakupy ja jiky'ajtan di'ibu winu xuu winu tiempu. ⁶⁹ Udsaty tats nmabaktu es nnija'adapts ko mij mGrístaty, Dios ja 'yU'unk.

⁷⁰ Jesús t'adsooy ja 'yuxrajkraty:

—Nimajmajtskats miits tu nwin'ixy, per nidu'uk pyadsemy mujku'u maduumbu.

⁷¹ Ko tyadu Jesús du'un jyunañ, ja'a naty 'yandijpy ja Juudas, Simonk Iskaryotu myaank, mat ko Juudas yu'u naty kayakánar oy jyaja'ajaty tu'uk di'ibu nimajmajtskrú 'yuxrajkraty.

7

Kyaj Jesusu myuga'axaty myubáku

¹ Ko tyaadu tyuun jyajtu, jaru naty jyudity ja Jesús ya'uxpeky Galileeu. Kyaj ñujxáñ Judeeu mat ko yu israelitu ja'ayaty jyaya'oogánudu.

² Es tyimpátnubu naty ja xe'emdyujk xuu di'ibu myajtuundur ja israelítaty jar Jerusalén, ³ net ja Jesusu myuga'axaty 'yanmaay:

—Pudsam ja yaa. Nujx Judeeu es nandu'unu m'uxrajkraty di'ibu járaty t'ixtat ja maj'ajtan di'ibu mdiimpy. ⁴ Kyaj pán ti ayu'udsyu ttuñ pan tsyejpy es ja ja'ay tñijáwat. Mat ko mij xytyuñ tyaadu, tuk'ixu net nidugekyu ja'ay.

⁵ Es du'un 'yanmaayudu ja myuga'axaty mat ko nan kyaj tmabujktu ko yu'u du'un ja Diosu 'yU'unk. ⁶ Net ja Jesús t'anmaaydu ja myuga'axaty:

—Kyajnum jya'ty ja n'oorats. Paadyats uj kyajts nnujxat mat miidsaty. Nujx miidsaty, mat ko mat miidsaty oy yu'u oytyim di'ibu ooraty. ⁷ Miidsaty kyaj mduk'ak'átudu pánadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudar. Per uj sitay xytyuk'ak'ajttapts mat kots uj n'awanu ko axuuk yu'u di'ibu tyuundur. ⁸ Nujx miits mxu'attu. Uj kyajts miits nmuatnujxtat mat ko kyajnum tpaaty ja n'oorats mats uj nnujxat.

⁹ Es ko du'un jyunaandaay, ta oj wye'emy ja Jesús Galileeu.

Jesús ñejxy Jerusalén ma xe'emdyjk xuu

¹⁰ Ko waanu 'yijty ko naty ja myuga'axuty tu tsoondu, net ja Jesús tso'oñ es ñejxy xu'ajtrü, oy kyanide'xyuty, abekyu ja'a ñejxy es kyaj mudu mayjya'ay.

¹¹ Ja israelítaty 'yuxtaayudu jap xuujóty es jyuna'andu:

—¿Maá da netu tadu ja'ay?

¹² Es ma mayjya'ayuty tmadya'aktu ja Jesús, tap naak di'ibu junándur:

—Oy ja'ay yu'u.

Es wiingátyru junándur:

—Kyaj 'yoyjya'ayuty, mut ko twin'uñ ja ja'ayuty.

¹³ Per ni pán kyamadya'aktu mayjya'ayóty, je'eyu ayu'udsyu, mut ko ttsu'ugudu ja teedywyindsúnty.

¹⁴ Es ko kyujkwa'xy ja muj xuu, net ja Jesús jyajty Jerusalén. Ta tyjku muj tsajptjk ñabotsoty es tyjku ya'uxrjkrü. ¹⁵ Es ja israelítaty du'uñ wyu'umadyaaydyu ko tmadoo'ijttu éxtam ja Jesús ya'uxpeky. Net ñayjunánu:

—¿Es wi'ixu tyaadu oytyiity tnijawu?, es ni je'eyu kya'uxpékyuty.

¹⁶ Jesús t'anmaaydyu:

—Di'ibuts uj nduk'uxrjktur, kyaj yu'u myiñ mududu ngu'um winma'añ, Dios yu'uts tu xykyexy es nduk'uxpákduts éxtamts nduñ. ¹⁷ Pán ja pán ttuna'añ di'ibu Dios ñi'ana'amur, yu'u du'un ñijáwudur ko uj yu n'uxrjknats Diósuts xymyepy. Kyaj yu'ujuty mut ja ngu'um winma'añts nduñ. ¹⁸ Di'ibu kajxp mut ja ky'um winma'añ, nayyajmujpudsamánur ku'um, per ja di'ibu yajmujpudsamaampy ja di'ibu tu tyuk'ane'emyuty, yu'u dan kajxp tuy'ajtan es ni wi'ix tsow kyaj jyiky'aty axuuk.

¹⁹ 'Moisés yu'u dan mmooyudu ja ana'amán, es ni tu'uk miits xykyamumadowdu es xykyakuydyundu ja 'yana'amán. ¿Es ti kots miits xya'ooga'andu?

²⁰ Net ja ja'ayuty 'yadsoodu:

—¡Mujku'u mij mbajudijtur! Tu mloku. ¿Pánu dan mij mya'oogánur?

²¹ Jesús 'yadsooy:

—Mut ko saabudu xuu tu'ugu yedyjk nya'agudákyuts, paaty du'uñ mw'umadya'aydyu. ²² Mjuna'andu ko Moisés yu'u du'un mduk'ana'amudu es xytsyúktut waanu ma ja yedyjk'ajtan yu mmaangu'unguty*, oy du'un ja m'aptajkuty di'ibu yajtsondák éxtam jaayum yajtúñ, kyaj yu'udyu Moisés. ²³ Miits mdsujktur yu mmaangu'unguty oy syaabudaty éxtam jyuna'añ ja Moisés 'yana'amán. ¿Es ti ko mjot'ambaktu mut kots tu'ugu yedyjk nya'agudaktaay saabudu xuu? ²⁴ Miits mjunándur ko 'yóuty pán saabudu xuu mduundur di'ibu Moisés mduk'ana'amudu. Per kots uj nya'aguda'aky saabudu xuu tu'ugu ja'ay, miits mjunándur: “¡Kyaj 'yóuty!” Es du'un ya'ixy ko kyaj 'yóuty di'ibu mbayo'oydyur.

Jesús tnigajxy pán ma tsooñ

²⁵ Net nidu'uguty ja ja'ayuty di'ibáty tsunaaydyur jap Jerusalén ñayyajtuujdu:

—¿Ti kyaj jya'ajadyu tyaadu di'ibu 'yuxtaaydyur es trajudittu es dya'ooga'andu? ²⁶ Pes taxim mayjya'ayóty kyajxy, es ni pán wi'ix kya'an'umxudu. ¿Ti wa'anu justisutajkuty tmabaktu ko tyaadu tuy'ajtanuty ko yu'udyu Kristu?

²⁷ Es wiingátyru junandu:

—Kyaj. Kyaj mbaat, ja'a ko udsajtam nidugekyu nnija'am ma kyugajpnudyu tyaadu. Ko myínut ja Kristu, ni pán tkanijáwut ma tsooñ.

²⁸ Ko naty ya'uxpeky muj tsajptjk ñabotsoty, net jyunañ muk:

—Byeen xy'oknijá'anudu miidsuty pándsu du'un uj es mats ndsooñ. Per uj kya-jts ngu'um winma'añ nmíñts. Ja'a di'ibu tuy'ajtanduump xykyajxpruts. Miits kyaj xy'ixy'attu. ²⁹ Uj situy n'ixy'ajtypyuts, mut ko jámuts ndsooñ ma yu'u, es yu'uts tu xykyexy.

* 7:22 Ix Lukus 1:59.

³⁰ Net tjamatsandu es tjaruĵta'agánda pujxndugóty. Per ni pán tkamajtsy, mat ko kyajnumu naty tpaaty ja xyu 'yooru. ³¹ May ja ja'ayuty di'ibu myubujkta ja Jesús ñayjuna'anudu:

—Tyaadu du'un ja Kristu di'ibu minaamp, mat ko ni pán mbaat xykyatuk'ijxum yu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu tyiimpy es tu xytyuk'ijxum.

Fariseety tmatsa'andu ja Jesús

³² Ja fariseetujkuty tmadoodu ko ja ja'ayuty du'un jyuna'andu. Paaty yu'ujuty es ja teedywyindsundujk ttuk'ane'emy ja muj tsajptujk kwentu'ajtraty es tmátstat ja Jesús.

³³ Net ja Jesús jyunañ:

—Waanuts n'ita'añ yaa mat miidsuty, es óknams njambita'añ ma di'ibuts tu xykyexy.

³⁴ Xy'axta'aydyupts miidsuty es kyajts xypyaatat. Kyaj mbaat mnujxta mats uj nnejxy.

³⁵ Net ja israelítuty ñayjuna'anudu ak yu'ujuty:

—¿Ma da ñuxa'añ tyaadu ko kyaj nbátum? ¿Wa'anu da ñuxa'añ ma ja nmugugajpn'ajtam di'ibu ijttap grieegu ñaxóty es dya'uxpuka'añ nandu'un ja grieegu ja'ayuty? ³⁶ ¿Ti dun yu taadu myadyakupy di'ibu tu xy'anma'ayum ko jyuna'añ?: “Xy'axta'aydyupts, per kyajts xypyaatat. Kyaj mbaat mnujxta mats uj nnejxy.”

Jiky'ajtun kyaj kyexy ñaxy di'ibu Jesús yajkypy

³⁷ Ma ja muj xuu kyugujxunu, net ja Jesús tyunaaye'ky es jyunañ jantsy muk:

—Pun ja pán tyudsu, wa'ants xyñimíñ; es di'ibátyuts xymyubujkp, wa'an tnu'iiky.

³⁸ Du'un éxtum ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ, di'ibuts xymyubujkp, du'un ja'a éxtum myúxat jyodoty ja kom nuu di'ibu yajjiky'ajtp.

³⁹ Es mat yu'ja ja Jesús 'yandijpy ko di'ibu mabujkxup, di'ibu panujxup, yu' du'un ja Dios mo'oyudup ja Espíritu Santu. Per kyajnumu naty jya'ty ya naxwiiñ ja Espíritu Santu, ja'a ko Jesús kyajnumu naty jyumbity tsajpótum.

⁴⁰ Es ko ja ja'ayuty tmadoodu tyaadu, tap naaguty di'ibu junandu:

—Jantsy tuj'ajtundumu du'un ko tyaadu du'un ja Diosu kyugajxpu di'ibu minaamp.

Ja'ay ñaybyujkwa'xudu

⁴¹ Wiingátypyu ja'ayuty jyunandu:

—Tyaadu du'un ja Kristu.

Es ja wiingátypyu jyunandu:

—Kyaj, ja'a ko kyaj ja Kristu jámur tsoona'añ Galileeu ñaxóty. ⁴² Du'un ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ ko yu Kristu yu' tyuamp 'yaats ja rey Davit es Belén kyugajpn'átat, ma myiiñ jyajty yu rey Davit.

⁴³ Es du'un ja ja'ayuty ñaywya'xudu majtsk peky. ⁴⁴ Wiinkruty jyatsojk esxyup yajtsímy, per ni pán du'un tkatuuñ.

Fariseety es teedywyindsunuty kyaj tmubuktu ja Jesús

⁴⁵ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtraty jyumbijttu ma ja fariseety es ja teedywyindsunuty. Ta yajtuujudu:

—¿Ti ko tu xykyayajmíndu?

⁴⁶ Net ja polusiiuty 'yadsoojudu:

—¡Ni pánu du'un kyakajxyñum éxtumu tyadu ja'ay!

⁴⁷ Net ja fariseety t'anmaay ja polusiiuty:

—¿Tii nan tu mnayyákadu es tu mwin'uuñuty? ⁴⁸ ¿Ma mij xy'ok'ijxpu ko nidu'ugu njustisu'ajtam o nidu'ugu fariseeu ja'ayuty tmubeky? ⁴⁹ Es yu ja'ayuty di'ibu kyanija'adup wi'ix ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ, kajxpéky ja'a 'yittu.

⁵⁰ Nikodemu di'ibu naty koots tu tni'otsy ja Jesús, tapu naty nandu'un. Ta yu' jyunañ:

⁵¹ —Éxtum xytyuk'ijxum ja n'ana'amun'ajtam ko kyaj mbaat ndaydu'unum pán di'ibu kyaj jawyiin nmado'om es n'ijxum ti dun yu' tyiimpy axuk.

⁵² Di'ib_u naty jáp_uty 'yadsooj_umbij_ut_udu:

—¿Tii mij nan mgalileeja'áy_u? Ёxp_uk ja Dios_u jyaaybyaj_ut_un es xy'íx_ut ko ni tu'ug_u Dios_u kyugajxp_u kyamíñ Galilee_u.

⁵³ Net ja ja'áy_uty yo'oywyá'xt_u es nidu'uk nidu'uk ñajxtaáydy_u má ja tyajkaty.

8

Toxytyujk di'ib_u yajt_ugeepy ja p_ujk úk_un_u wyinds_u'k_un

¹ Es ja Jesús pyatujk_u má ja Oliiv_us Kopk.

² Jakumbom ko xy_uñ ja Jesús tyujk_u jatugok máj tsajptujk ñabotsoty. Ta myiind_u ja ja'áy_uty es ttuknabík_udu ja Jesús, es ja Jesús ñaxwe'tsy es dyajtsondáky ja 'yuxp_ujk_un. ³ Net ja farisee_uty es di'ib_uty tsajptugóty ya'uxp_ujk_ut_up dyajmiind_u tu'ug_u toxytyujk di'ib_u t_u yajkubaádu ko dyajtagóty ja p_ujk úk_un_u wyinds_u'k_un. Ta t_up_ujtákt_u kujk'ám má ja ja'áy_uty.

⁴ Ta t'anmaády_u ja Jesús:

—Ya'uxp_ujk_up_u, tyádu toxytyujk_u t_u yajkubaádu ko dyajtagóty ja p_ujk úk_un_u wyinds_u'k_un.

⁵ Y_u Moises_u 'yana'am_un xytyuk'ana'amd_up_ut_us es nguka'áds_ud_ut_us es 'yoogat y_u d_u'ambu toxytyujkaty. ¿O wi'ix mij m'okj_una_umb_u?

⁶ D_u'un j_unand_u es t_up_ujtá'akt_u ja pye_uky es d_u'un mbaat tni'uu_un_udu. Ta Jesús wyindaky es jyaay naxkujxy mat tu'ug_u ky_uwa'xy_u. ⁷ Es ko yajt_uuj_umbij_ut_udu, ta Jesús kyujk_u jatugok es t'anmaády_u:

—Miids_uty nidu'uk di'ib_u kyajp_u pyojp_u, wa'an tu'ug_u tsaa ttukka'atsy jawyiin_u tyádu toxytyujk.

⁸ Ta wyindaky jatugok ja Jesús es 'yakjaay naxkujxy. ⁹ Es ja'aj_uty ko tyádu t_um_udood_u, net ñayja'adu éxt_um ñayñi'uu_un_udu k_u'am. Net py_uds_uum_udu nidu'uk nidu'uk, t_uyon-daky mat ja waan_u májja'ayby_u es ttukkugujx_u mat ja waan_u uná'kp_u. Es ko oj py_uds_uum_uda'aydy_u, net ja Jesús oj wye'emy nimajtsk mat ja toxytyujk. ¹⁰ Net ja Jesús wyá'kkujk_u jatugok es t'ijxy ko kyaj_u naty má p_un, ja'ay_u ja toxytyujk naydyu'uk. Net ja Jesús t'anmaáy ja toxytyujk:

—Nit_u, ¿má net ja di'ib_u mni'uu_un_ud_up_u? ¿Ni p_un t_u mgatukkum_udóy_uty?

¹¹ Ta ja toxytyujk 'yadsooy:

—Winds_un, ni p_un.

Net ja Jesús t'anmaáy ja toxytyujk:

—Es ni ujts mij ngatukkum_udówt. N_ujxn_u tyam es kat_u mnakypye_ukytyúñ.

Jesús éxt_um_u jaj_un má naxwíñ_udu

¹² Jesús ókn_um jatugok t'anmaáy ja ja'áy_uty:

—Ujts_u d_u'un éxt_um tu'ug_u jaj_un di'ib_u ñ_u'ameepy tyu'umeepy nid_ugeky_u naxwíñ_udu ja'ay. T_ugeky_u di'ib_uts xy_upyaduump es xy_upyanujxp, d_u'un y_u'uj_uty éxt_um di'ib_u j_udijtt_up n_u'am tu'am mat ja jaj_un, es kyaj kyunap kyujá'px_ut éxt_um ja di'ib_u j_udijtp kubi'its ku'ook.

¹³ Net ja farisee_uty 'yadsood_u:

—Mij k_u'am_u m'ayuk xyñikajxpéty, d_u'un kyaj tyuñ.

¹⁴ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Oy_ut_u uj n'ayuk nnikajxpéty, tuump ja'a, mat ko uj nnija'ab_uts máts ndsooñ es máts nnejxy. ¹⁵ Miits xy_upyayo'oydy_up_ut_us éxt_um ky_uxe'eky. Kyaj xy_upyayo'oydy_u éxt_um ty_u'aj_ut_un_uty. Uj ni p_un_ut_us ngapayo'oy. ¹⁶ Per kots uj p_un nbayo'oy, mat ja t_uy'aj_ut_un_ut_us uj n'an_um_u, mat ko uj kyajts naydyu'uk ti nbayo'oy, ujts_u d_u'un m_ud_uds_u nDeety. Paaty nimajtsk_ut_us uu_uds_uty. ¹⁷ Má miits ja m'ana'am_un_uty jaaybyéty 'yity: “P_un ja nimajtsk_up_u ja testiig_u ti'igy_u kyajxt_u, y_u'u d_un nm_ub_ujk_um.” ¹⁸ Pes ujts_u d_u'un k_u'am nayñidestiig_u'aj_ut_up, es_u nDeedy_ut_us di'ib_uts xykyajx, y_u'u d_un jat_u'ug_u testiig_u.

¹⁹ Net ja ja'áy_uty yajt_uuj_udu:

—¿Maa dñn net ja mDeety?

Jesús 'yadsooy:

—Kyajts miits xy'ixy'attñ, es nan ni nDeedyats xykya'ixy'attñ. Kooxyuaps miits xy'ixy'attñ, nan m'ixy'ajttapxyuaps yñ nDeedyats.

²⁰ Tyaadu oj tkajxy ja Jesús ko naty ya'uxpeky ma ja maj tsajrtujk ma jap 'yity ja limosnñ abujkñ. Es ni pñn kyamajtsadu esxyup yajnejxyuty pujxndugóty, mat ko kyajñmñ naty traaty ja xyññ 'yoorñ.

“Mats uj nnajxa'añ, kyaj miidsuty mbaat mnajxtñ”

²¹ Net ja Jesús t'anmaaydyñ jatugok:

—Uj najxnaps, es miits xy'uxta'aydyuaps, es m'ooktap mat ja mbojpaty. Kyaj mbaat mnajxtñ mats uj nnejxy.

²² Net ja israelítuty ñayjyñánadu:

—¿Wa'anñ da ñayya'ooga'añuty? ¿Paaty jyñna'añ ko kyaj mbaat njo'omñ ma yññ ñejxy?

²³ Jesús t'anmaaydyñ ja ja'ayuty:

—Miidsadyñ du'ññ di'ibñ ya naxwiiñ tñ mmin tñ mja'ttñ, per ujtsñ du'ññ di'ibñ tsajpótñ kudakp. ²⁴ Paaty miits n'anñmññ ko m'ooktap pekymyññ, ja'a ko pñn kyaj xymyñbñktñ es ujñ du'ññ éxtamts njññ'añ, m'ooktap pekymyññ.

²⁵ Net yajtuñjñdu:

—¿Mbñññ dñn mij?

Jesús 'yadsooy:

—Jawyiñaps miits tñ n'anñmññ. ²⁶ Máyñmñts ngakajxy es ngarayo'oyñmñts miidsuty. Per ja di'ibñts tñ xykyéxyuats, ja'a du'ññ jññaamp tñy'ajtñ, es di'ibñts uj n'anmaapy ja ja'ayuty, yññ di'ibñts tñ nmudoy tkajxy ja di'ibñts tñ xykyéxyuats.

²⁷ Per ja israelítuty kyaj tjaygyúkñdu ko ja Jesús jya'anñmññdu ko yññ du'ññ U'unk'ajtñ ja Dios. ²⁸ Paaty ja Jesús t'anmaaydyñ jatugok:

—Kots miits xpyñjta'aktñ kujxm, nétats miits xy'uxkáptñduats ko ujtsñ du'ññ éxtamts miits nja'anñmññdu ko uj kyajts ti nduñ mat ja ngu'ññ winma'aññts. Ndiimbyñts ja'ayñ di'ibñts ja nDeedyats tñ xytyukni'ixñ. ²⁹ Di'ibñts xykyajx, du'ññññ 'yity mat uj. NDeedyats kyajts naydyu'uk xyññas'ixñ, ja'a kots du'ññññ nduñ di'ibñ yññ tsyejpy.

³⁰ Ko tyaadu du'ññ jyññññ ja Jesús, may di'ibñ myññbñjktñ.

Diosñ 'yu'unguty esñ mñjku'ugópkñ 'yu'unguty

³¹ Net ja Jesús t'anmaaydyñ ja israelítuty di'ibñ mññbñjktñdu:

—Pññ mbadiimpy éxtamts miits n'anñmññdu, n'uxpñjkrñ'átñaps miidsuty, ³² es m'ixy'áttñ ja tñy'ajtñ, es yñ tñy'ajtñ yññ myajwññmññdu awa'atstuuy.

³³ Net ja fariseeuty 'yadsoodñ:

—Ujtsñ du'ññññ ja tyññmp 'yaadsuty ja Abrañ, es ni na'anñmñts pññ xykyatuumbñ'áty. ¿Wi'ix mij mjññ'añ ko xyajwññmññ awa'atstuuy?

³⁴ Jesús t'adsooy:

—Jantsy tñy'ajtñññts miits n'anñmññdu, pññ tu'ugñ ja'ay naygyñyajkñp jyiky'átñ mat ja pyeky, pes tññ du'ññ myññmada'agyuty ja pojprñ es du'ññ 'yity éxtññ njññ'aññññ ja pojprñ tyuumbñ juybyñ. ³⁵ Es yñ tuumbñ juybyñ, kyaj yññ 'yity éxtññ ja windsñññ 'yu'unk. Ja u'unk ja'a du'ññ winñ xññ winñ tiempñ wññmp éxtññ ja tyaak tyeedyñ 'yu'unk. ³⁶ Paaty pññ ja Diosñ 'yU'unk myajwññmññdu awa'atstuuy, tñy'ajtñ ko awa'atstuuy myajwññmññdu. ³⁷ Tñts nnijawñ ko Abrañ miits m'ok'átñdu. Per xya'oogándñaps mat ko kyaj xykyupñktñ éxtamts miits nja'anñmññdu. ³⁸ Uj yñññts nga-jxyry di'ibñññ nDeety tñ xytyuk'ixy. Es miits xytyundñ nandññññ éxtññ ja mdeedyuty tñ m'anñmññdu.

³⁹ Net ja israelítuty 'yadsoodñ:

—Ujtsu du'un Abraan ndeety'ajtup.

Es ja Jesús 'yadsoojm:

—Kooxyup miits m'u'unk'átudu Abraan, yu'uxyup mduundup di'ibu yu'u tyuun.
⁴⁰ Oyats miits tu nja'anuumudu ja tuy'ajtun di'ibuts uj nmudoo ma Dios, xya'oogándupts miidsaty. Abraan ni na'a du'un kya'adatsy. ⁴¹ Miidsaty nandu'un m'adu'utstu éxtam ja mdeety 'yadu'utsy.

Ta 'yadsoodm:

—Uudsaty nmudajttupts ja nDeety ti'igyu, yu'u Dios. Kyajts uudsaty nbuxyky'attu.

⁴² Jesús t'adsoojumbijty:

—Kooxyup tuy'ajtunaty ko Dios miits xyTyeety'attu, pes xytsyojktupxyupts miidsaty, mut ko uj nmiñuts mut yu Dioskyujxm. Kyajts tu nmiñ mut ja ngu'am winma'añats. Mut ko ja Dios tu xkyéxyuts, paadyats tu nmiñ.

⁴³ '¿Ti ko xkyajaygyúudu di'ibuts miits nja'anmaaydyup? Ja'a ko kyaj xymudowa'andu di'ibuts uj ngajxwa'xyry. ⁴⁴ Miidsaty mujku'ugópk mdeety'ajttup es yu'u miits mja'a'ajtudup, es ja'a miits mduundup di'ibu yu'u tsyejpy. Yajja'ay'o'krummu'u jawyíñup es kyaj ti ttuñ di'ibu tuy'ajtun. Ni na'a kyakajxy mut ja tuy'ajtun. Ko 'yanda'aky, kyum ja'a yu'u kyajxyry, ja'a ko andakp yu'u, es yu'u yajtsondák ja andakun. ⁴⁵ Es mut ko tuy'ajtun miits n'anuumudu, paaty kyaj xymyubúktuts. ⁴⁶ ¿Pán miidsaty nidu'uk dyajniğuxu'ugut kots uj nmudaty ja nbojpu? Es pan tuy'ajtun di'ibuts uj ngajxyry, ¿ti ko xkyamubuktus? ⁴⁷ Di'ibu ja'a'ajtup ja Dios, myudoo'ijtypy ja Diosu 'yayuk. Per kom miidsaty kyaj mja'a'átudu ja Dios, paaty kyaj xymyudoo'ita'andu.

Taaymmu naty ja Kristu ko kyajnum ja Abraan

⁴⁸ Net ja israelítaty jyunandu:

—Tuy'ajtun éxtamts mij n'anuumudu ko mij msamaritánaty es mmudajtypy ja ka'oybyu.

⁴⁹ Esu Jesús 'yadsooy:

—Kyajts uj nmudaty ja ka'oybyu. Di'ibuts ndiimpy, yu'u yajniğuxe'kyry ko nwindu'kupts ja nDeedyats, es miits kyajts xywyindsu'uguduts. ⁵⁰ Uj kyajts n'uxta'ay púnats xywyindsu'ugup. Jaa'ajtp pún tsyejpy esuts windsu'ugu n'ítut, yu'u du'unats xyryaye'epy. ⁵¹ Jantsy tuy'ajtunats miits n'anuumudu ko di'ibu pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni na'a kya'oogut.

⁵² Ta ja israelítaty 'yadsoodm:

—Tyam tuy'ajtun uudsaty njana'añ ko mij mmudajtypy ja ka'oybyu. Abraan es ja Diosu kyugajxputy nidugekyu 'yo'ktaaydyu, es mij mjana'añ: “Di'ibu pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni na'a kya'oogut.” ⁵³ ¿Tii wa'ana da mij waanu ni'igu mmájuty es kadiinamsu ndeety Abraan? Yu'u o'k, es ja Diosu kyugajxputy nandu'un 'yo'ktu. ¿Narúnu du'un mij mnaybyajta'agyuty?

⁵⁴ Ta Jesús 'yadsooy:

—Pan ujts kum naymyujpúktup, kyaj ti ttsooty. Per di'ibuts tu xymyo'oy ja muj'ajtun, yu'u nDeedyats di'ibu miits nandu'un mjánandup ko yu'u xyDyios'attu. ⁵⁵ Per miits kyaj xy'ixy'attu. Uj sitay n'ixy'ajtypyats. Kooxyupts uj njana'añ kots kyaj n'ixy'aty, nagooxyupts uj n'okpi'tskajxnu éxtam miidsaty. Per uj sitay n'ixy'ajtypyats, es nguydyi-imbyats éxtam yu'u dyajniğutúku.

⁵⁶ 'Ja m'aptujk Abraan 'yixán ja tiempu mats uj nmiiñ ya naxwiiiñ. Nago o j 'yokxondaknu ko o j t'ixy.

⁵⁷ Net ja israelítaty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ni justyikxymyujk jumajnum xkyamudaty, ¿es mjana'añ ko tu xy'ixy ja Abraan?

⁵⁸ Jesús 'yadsooy:

—Jantsy tuy'ajtunats miits n'anuumudu, taaymmsu naty uj ko yu Abraan myiiñ jyajty.

⁵⁹ Net tkonu'ktu ja tsaa es tjatukka'adsandu ja Jesús. Per ja Jesús ñayyu'tsu es tso'oñ ma ja maj tsajptajk, mayjya'ayoty ñajxy es ñajxnu.

9

Jesús dya'ijxpéky di'ibu wiints jajt naxwiiñ

¹ Ko ja Jesús ñajxy ma tu'ugu lugaar, japa naty tu'ugu yedyujk di'ibu tu myiñ tu jya'ty ya naxwiiñ wiints. ² Net ja Jesusu 'yaxpajkraty yajtuujudu:

—Windsún, ¿ti ko du'un jyajty ya naxwiiñ tyadu yedyujk wiints? ¿Wa'anu da yu'ujuty mat ja tyaak tyeety ja pyojru, o mat ja kyumbojru?

³ Esu Jesús 'yadsooju:

—Kyaj yu'ujuty mat ko pyojru ku'um tmudaty es ni kyaj yu'ujuty mat ko tyaak tyeety pyojru ja'ayuty, ja'a taadu es ya'ixut di'ibu ja Dios tyiimpy. ⁴ Ko 'yakxuuñumuty, mbaaduts n'aktuñ ja tyuunk di'ibuts xykyajx. Miimp ja koots it ma kyaj mbaat pan tyuñ. ⁵ Kots uj n'ak'ityñum ya naxwiiñ, ujtsu du'un di'ibu kyude'xypy ja naxwiiñudu ja'ayuty.

⁶ Ko tyaadu du'unu Jesús jyanáñ, net ñastsuju naxkujxy es dya'e'ky waanu mo'onts mudu tsuju. Ta ttukwingutse'ky ja wiints. ⁷ Net ja Jesús 'yanmaayyu:

—Najx mwimbuju ma yu Silo'ee pilu (di'ibu ayuk wimbudsuump Tu Yajkéxy).

Ta ja wiints oj wyimbuju. Net oj 'yijxpéky es ñejxy ma tyujk. ⁸ Net ja di'ibu ijty wiints ja myudajkra'ajuty es ja di'ibu naty tu 'yixudu ñayjyanánudu:

—¿Ti kyaj jya'ajudy tyadu yedyujk di'ibu tu 'yity naxwa'tsp es t'amdoj yu limosnu?

⁹ Nidu'ugaty jyanandu:

—Ja'adsu tyaadu.

Wiinkraty jyanandu:

—Kyaj jya'ajuty, nadu'un kyaxe'eky.

Per ja yedyujk ku'um 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

¹⁰ Net dyajtuudu:

—¿Wi'ix tyam mbaat m'ixy?

¹¹ Ta ja di'ibu naty wiints 'yadsooy:

—Ja yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jesús, yu'u waanu mo'onsu'unk tu dya'eeky es tu xytyukwingutse'egyuts, es tu xy'anuumuts: “Najx ma yu Silo'ee pilu es mwimbújut.” Tats oj nnejxy es tu nwimbujuys. Nétuts tu n'ijxpéky.

¹² Net ja ja'ayuty 'yanmaayudu:

—¿Maaxu net ja yedyujk?

Ta 'yadsooy ja di'ibu tu 'yijxpéky:

—Kyajts nnijawu.

Fariseety dyajtuw dyajtuda'aktu ja ja'ay di'ibu wiints tu 'yity

¹³ Net tmunujxtu ja di'ibu naty tu 'yijxpéky ma fariseety, ¹⁴ ja'a ko ja Jesús dya'e'ky ja mo'onsu'unk ma ja israelítaty ja pyo'xunxuu es dya'ijxwa'xy ja wiints. ¹⁵ Net ja fariseety dyajtuw ja yedyujk, ja di'ibu naty tu 'yijxpéky:

—¿Wi'ixu du'un ko tyam mbaat m'ixy?

Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—Yu'uts waanu mo'onsu'unk tu xytyukwingutse'egyuts, oj nwimbuju, es tyam n'ijxputs.

¹⁶ Nidu'ugadyu fariseety jyanandu:

—Tyadu yedyujk di'ibu du'un tu ttuñ, kyajru Dios jya'a'átyuty, mat ko kyaj tu twindsu'ugu ja po'xunxuu.

Es wiingátypyu jyanandu:

—¿Wi'ix mbaat ttuñ ja ijxw'u'man di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu tyiimpy pan yu'u pekyjya'ay?

Esu du'un kyaj ti'igy winma'añ tmadattu.

¹⁷ Net jatugok dyajtuudu ja di'ibu naty wiints:

—Es mij, ¿wi'ix nandu'un m'okjunaambu madu tada yedyujk di'ibu tu mmo'oyaty yu m'ijxun?

Net ja'a 'yadsooy:

—Pes uj junaambuts ko yu'adyu Diosu kyugajxpu.

¹⁸ Per ja israelítaty kyaj tmabukandu ko naty ja ja'ay tu 'yity wiints es ko tuu 'yijxpeky. Net oj twowdu ja tyaak tyeety ja di'ibu naty wiints. ¹⁹ Net dyajtuudu:

—¿Mijtsu tyadu m'u'unk di'ibu mjunaandap ko jyajty naxwiiñ wiints? ¿Wi'ixu du'un 'yixyuty ko tyam mbaat 'yixy?

²⁰ Net ja u'unkteety u'unktaak 'yadsoodu:

—Tu'y'ajtun ko uudsadyu tyadu n'u'unk di'ibu miin jajt wiints. ²¹ Per uudsaty kya-jts nnijawudu wi'ixu du'un ko tyam mbaat 'yixy es ni nganijawuduts panu du'un tu ya'ijxpekyuty. Yajtawdu yu'u. Muj ja'ay muj ana'k yu'u. Wa'an mdukmamadya'agyuty yu'u.

²² Ja tyaak tyeety jyanandu du'un mut ko ja teedywyindsunaty ttsu'ugadu, ja'a ko tu naty nandu'un ñaygyajxudu ko kadiibu ñakykyupukudat tsajptugoty oytyim panaty di'ibu junaamp ko yu Jesús yu'u ja Kristu. ²³ Paaty ja tyaak tyeety jyanandu: “Yajtawdu yu'u. Mijja'ay muj'ana'k yu'u.”

²⁴ Net ja israelítaty tnigajxu jatugok ja yedyujk di'ibu naty wiints. Ta t'anmaaydyu:

—Kajx tu'y'ajtun, mut ko uudsaty nnija'adapts ko tada yedyujk pyojpaja'ayaty.

²⁵ Ta 'yadsooy di'ibu naty wiints:

—Kyajts uj nnijawu pan pekyjya'ay o kapekyjya'ay yu'u. Di'ibuts oy nnijawu, ja'a kots uj tu n'ity wiints es tyam ijxrats.

²⁶ Net ja fariseeaty t'anmaaydyu:

—¿Wi'ix tu mdúñaty? ¿Wi'ix tu mmo'oyaty ja m'ijxun?

²⁷ Ta 'yadsooy ja yedyujk:

—Tuts miits nja'anuumadu es kyaj xytyundu kwentu. ¿Ti ko miits xytsyoktu es uj jatugok nnikajxpátudats? ¿Wa'anu da miidsaty nandu'un xyryanajxa'andu?

²⁸ Net ja israelítaty t'oodu es t'anmaaydyu:

—Mij mbanejxypyu tada yedyujk. ¡Uudsaty kyaj! Uudsaty yu'uts mbanjxtap yu Moisés. ²⁹ Uudsaty nnija'adap ko yu Moisés myugajxu Dios. Kyajts nnijawudu ma tada yedyujk tsyooñ.

³⁰ Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—¡Tim tugatsy mut ko mjuna'andu miidsaty ko kyaj xyñijawudu ma tyadu yedyujk tsyooñ di'ibuts uj tu xymyo'oy yu n'ijxunats! ³¹ Nnija'am yajxon ko Dios kyaj tmadoo'ity ja pekyjya'ayaty, ja'ayu myudoo'itypy ja di'ibu awdajttap es tkuydyundu ja di'ibu Dios tsyejpy. ³² Ni na'anum pan tkamadya'aky ko jyaaty di'ibu myeepy yu 'yijxun tu'ugu ja'ay di'ibu wiints ya naxwiiñ tu myiñ tu jya'ty. ³³ Kooxyubu tyadu yedyujk tu kyamiñ Dioskyajxm, kyajxyup mbaat ttuñ ni tii.

³⁴ Net ja israelítaty 'yadsoodu:

—¿Wi'ixuts uj mij xya'axpuka'andu?, di'ibu tu mmiñ naxwiiñ amuj pojpu ja'ay. Net kyaj t'okkupajknudu tsajptugoty.

Pánaty ijttap éxtamu wiints

³⁵ Myudoo Jesús ko kyaj t'okkupajknudu ma ja tsajptajk ja di'ibu naty wiints. Es ko Jesús mut ñaybyatu di'ibu naty wiints, ta dyajtuuy:

—¿Mmubejkyry mij ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu?

³⁶ Net ja ja'ay 'yadsooy:

—Windsún, anmaagyuts pánu dún yu'u, esats nmábúkat yu'u.

³⁷ Jesús 'yadsooy:

—'Ujtsu du'un. Tu xy'ixy es tyam nmamadya'aky.

³⁸ Net ja ja'ay ñaygyoxtnaaydyákú Jesús wyinduuy, es jyúnáñ:

—Windsún, nmábejkyryuts mij.

³⁹ Netu Jesús 'yadsooy:

—'Ujts tu nmiñ esats uj ja ja'ay nbayo'oydyut, es nmo'oya'añuts ja 'yijxun ja wiindsuty es nyajjumbítaduts wiints ja di'ibu janándup ko yu'u 'yixtu.

⁴⁰ Nidu'uguty ja fariseeuty di'ibu naty muut jap ko tyáadu tmádoodu, net jyúnandu:

—¿Wa'anu da uudsuty nandu'un nwiints'áttu?

⁴¹ Jesús 'yadsooy:

—Kooxyup miits mwiints'áttu, kyajxyup miits ja peky xymyudattu. Per kom mjúnándup ko m'ixtu, pes mmádajttup ja peky.

10

Borreegu kwentu'ajtrú mudu byorreeguty

¹ 'Jantsy táy'ajtanats miits n'anuumudu, di'ibu kyaj tyuku má korral aán es pyuty wiink tsoo, yu'u du'un ja ma'tspru. ² Per di'ibu tujkup má korral aán, yu'u du'un ja borreegu kwentu'ajtrú. ³ Ja korral aa adunaabyu ya'awátsxup ja borreegu kwentu'ajtrú, es ja borreegu kwentu'ajtrú dyaxu mut ja xyuu ja byorreegu, esu borreegu pyudsundu jap korraloty, ja'a ko dyo'kmadóy di'ibu kwentu'ajtrú. ⁴ Es ko naty tu dyajpudsuumda'ay tugekyu, ta twinyo'oyu, es ja byorreegu pyanujxudu mut ko yo'kmadóyuty. ⁵ Per tu'uk di'ibu kyaj t'ixy'aty, ni'igu tkuge'eky, mut ko kyaj dyo'kmadóy ja di'ibu kyaj t'ixy'aty.

⁶ Du'un jyúnáñ ja Jesús, per kyaj tjaygyujkudu ja ja'ayuty di'ibu ja Jesús 'yandiipy má ja myadya'aky.

Jesús éxtam oybyu borreegu kwentu'ajtrú

⁷ Paaty ja Jesús jyúnáñ jatugok:

—Jantsy táy'ajtanats miits n'anuumudu ko ujtsu du'un éxtam ja korral aa má ñaxtu ja borreegu. ⁸ Nidugekyu di'ibu jawyiin miindu es jyúnandu ko yu'u Dios kyéxyuty, ma'tspruty yu'u. Per ja ja'ayuty di'ibuts uj nborreegu'ajtypy kyaj tyuunudu kwentu. ⁹ 'Ujtsu du'un ja korral aa. Di'ibu tujkup má uj, yu'u nitso'ogup éxtam ja borreegu ko tyuku tsuu má kyorral es pyudsemy ju'xpu jépyup. ¹⁰ Yu ma'tspruty myndu je'eyu es myaadsa'andu es ya'ooga'andu es yajkutugoya'andu, per uj tu nmiñuts es ja ja'ayuty tmádáttat ja jiky'ajtan, es tmádáttat ja jiky'ajtan muj wiin kajaa.

¹¹ 'Ujtsu du'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtrú. Yu oybyorreegu kwentu'ajtrú kyu'oogup ja byorreeguty. ¹² Yu muduumbu ja'ayu je'eyu wyinma'añ'ajtypy ja myaju'uñ. Ko kyaj yu'ujuty ja borreegu kwentu'ajtrú es kyaj tja'a'áty ja borreegu, paaty ko t'ixy myiñ ja waxka'uk, nety kye'eky. Net ja waxka'uk tmatsy ja borreegu nidu'uk es nidugekyu dya'agakwa'xta'aydyu mut ja tsu'ugu. ¹³ Paadyu tadu muduumbu kye'eky, ja'a ko myujyudyuñ, es kyaj tkwéntaty ja borreeguty.

¹⁴ 'Ujtsu du'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtrú. Uj n'ixy'ajtypyuts ja nborreeguts es nan xy'ixy'ajttupts yu'ujuty, ¹⁵ éxtam ja nDeedyuts xy'ixy'átyuts es uj nandu'un n'ixy'átyuts. Nyajkyryuts ja njiky'ajtan mut yu'ugyujxmu nborreeguts. ¹⁶ Nmádajtypyuts ja wiinkruty ja nborreeguts mats jatu'ugu ngorral, es nyajmínupts nandu'un má tyáady. Xymyudówdupts uj yu'u, es tuk kajpu'uk 'yítat yu borreegu es ti'igyu ja kwentu'ajtrú.

¹⁷ 'Dios, yu nDeedyuts, xytsyojkruts uj mut ko nyaka'añuts ja njiky'ajtan es n'axajyaya'añuts jatugok. ¹⁸ Kyajts pánu njiky'ajtan xypyujkat pan kyajts uj nyaka'añ.

Nmudajtypyats ja mak'ajtun es nyakudats ja njiky'ajtun es n'axajudats jatugok. Tyaadu yu'uts xytyuk'ana'am yu nDeedyats.

¹⁹ Ko ja israelítaty tmudoodu tyadu Jesús ja 'yayuk, net oj ak ja'ajaty ñaygyajxytsyiigudu.

²⁰ May di'ibu junandu:

—Myudajtypy ja ka'oybyu es loku yu'u. ¿Ti ko xytyunda kwentu?

²¹ Peru wiinkruty junandu:

—Ni pán di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu es kyajxat du'an. ¿Tii wa'anu da tu'uk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu tmo'oyut yu 'yijxan yu wiindsaty?

Israelítaty kyaj tmabuktu ja Jesús

²² Ja'a naty ja disyembru po'o ma ja ja'ayaty xydunda ma yajmajtún ko yajkuni'xy ja maj tsajptajk jap Jerusalén. ²³ Ja Jesús japu naty jyadity ma ja maj tsajptajk ma txu'aty Salomongu Tyujk Wiin. ²⁴ Net ja israelítaty dyajnabikudu ja Jesús es t'anuumudu:

—¡Nugoots njantsywyinmaydyu! ¿Ti kots tyam xykyadim'anuumudu wa'ats pan mijtsu du'an nGristu, o kyaj?

²⁵ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tuts njajuna'añ, es kyaj xymyabuktu. Di'ibuts uj ndiimpy mat ja kutujkan di'ibadsu nDeety tu xymyo'oyuts, yu'u yajniguxe'kypy yajxon es pándsu dan uj. ²⁶ Per miidsaty kyaj xymyabuktu mat ko kyajts miits nborreegu'áttu. Extamts miits tu n'ok'anmaabyudu, ²⁷ yu nborreegats xyo'kmudoodupts, es yu'ujaty n'ixy'ajttupts es xyryanajxtupts. ²⁸ Uj nmeebyats yu jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, es ni na'a kyatugódyut; ni pánuts yu'u xykyapajkat. ²⁹ Yu'uts tu xymyo'oy ja nDeedyats di'ibu waanu ni'igu maj'ajtun tmudaty, es ni pán mbaat kyapajkxaty di'ibu myudajtypy kyuhjóty. ³⁰ Dios Teety es uj, ti'igyu je'eyu udsaty.

³¹ Net ja israelítaty tkonu'ktu ja tsaa jatugok es tjakuka'adsándu.

³² Ta Jesús jyunañ:

—Tuts may nduñ óyaty mwinduuy mat ja myak'ajtunadsu nDeedyats. ¿Di'ibu tyaadu miits xytyukkuka'adsándupts?

³³ Ta ja israelítaty 'yadsoodu:

—Kyajts mij ndukkuka'adsa'andu mat ko ti oy tu xytyuñ, yu'u du'an mat ko tu xykyawindsu'ugu Dios mat ja m'ayuk. Mja'ay mij, es Dios mnaybyujta'agyaty.

³⁴ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Ti kyaj jyaaybyétytu ma ja Diosu jyaaybyajtun ko Dios jyunañ?: “Miidsadyu du'an diósaty.” ³⁵ Es du'an ja Diosu jyaaybyajtun jyunañ ko diósaty pánaty ja Diosu naty tu tkexy ja 'yayuk. Es nnija'am ko yu Diosu jyaaybyajtun yu'u du'an tuy'ajtun túnu. ³⁶ Pes oy. Ujtsu du'an xywyin'ijx ja Dios es xykyejxyuts ya naxwiiñ éxtamu kyudunaabyu. ¿Es wi'ix mbaat miits mjuna'andu kots uj Dios kyajts nwindsu'ugu mat yu'uy kots njunañ ko ujtsu du'an ja Diosu 'yU'unk? ³⁷ Pan kyajrats nduñ ja di'ibadsu nDeety tyiimpy, kyajts miits xymyabúktu. ³⁸ Per pan tuy'ajtun kots uj nduñ ja di'ibuts ja nDeety tyiimpy, oy xykyamabuka'andu ja n'ayúcats, mabuktu ja di'ibuts uj ndiimpy, mat ko di'ibuts uj ndiimpy, yu'u mdukjaygyúkadup wa'ats ko ti'igyu mat ja nDeedyats, es yu'u ti'igyu mat uj.

³⁹ Net jatugok ja israelítaty tjamatsandu ja Jesús, per oj ja Jesús yo'oydyugóy.

⁴⁰ Net ja Jesús oj 'yawinnajxnu ma Jordán mujnu. Jap waanu 'yijty ma ja lugaar ma ja Fwangu naty tu yajnabéty tuuyur. ⁴¹ May ja ja'ayaty oj ñajxtu ma ja Jesusan, es ñay'anu'umxudu:

—Oy ja Fwank Yajnabajtra tu tkatún ja ijxwu'aman di'ibu myudajtypy ja maj'ajtun, tuy'ajtun di'ibu myadyak mudu tyadu ja'ay.

⁴² May ja ja'ayaty di'ibu ma tadu lugaar tmabujktu ja Jesús.

11

Lázarü 'yeeky

¹ Mä ja Betañü kajpn, jap tu'ugü yedyujkü naty pyékyuty di'ibü xyu'ajty Lázarü. Majtskü myuga'ax toxytyujk di'ibü xyu'ajttap Martü esü Mariiü. ² Tyadü Mariiü yu'u óknüm tyuknitaam ja Jesusü tyeky ja aseytu di'ibü pa'ak xu'kp, es dyajtátsy mat ja wyaay.

³ Net ja Martü esü Mariiü kyajxykyajxtü mä Jesús es t'anuumüdu:

—Windsún, yu di'ibü mat oy mnaymyáuty mäjta'aky pyékyuty.

⁴ Ko tyaadü Jesús tmüdooy, net ja 'yuxpüjkrüty t'anmaaydyü:

—Yu pya'amü Lázarü kyaj yajkutügoya'añuty mat ja o'küñ. Dios tyunaampy dü'un es ja ja'ayuty myuj'ixüdat es t'awdátut ja Dios es uj, ja 'yU'unk.

⁵ Oyü naty ja Jesús tjantsytsyoktü ja Martü esü Mariiü esü Lázarü, ⁶ ko yu Jesús ya'anmaay ko Lázarü mäjta'aky pyékyuty, jamajtsk xüñ oj 'yakwe'emy mä ja lugaar mä naty 'yityün. ⁷ Net t'anmaaydyü ja 'yuxpüjkrüty:

—Jo'om jatügok Judeeü.

⁸ Ja 'yuxpüjkrüty 'yadsooyüdu:

—Ya'uxpüjkrü, kyajnum jyeky mä jap ja israelítaty mjakuka'adsánüdu. ¿Tii mnüjxäamp jatügok jam?

⁹ Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyaj tyu'ajtanaty ko yu xüñ tmüdaty majmajtsk oorü? Pes ko pün jyüdüty xüññ, kyaj kyunáput, mat ko kyude'xyuty ja jajün di'ibü ja ya naxwiiñ. ¹⁰ Per ko jyüdüty koots, kunajpüp mat ko tügoy'ajtp ja jajün.

¹¹ Oknüm jyünáñ ja Jesús:

—Ja nmütnaymyaayübu'ajtüm Lázarü tü myanaxy. Per nejxyuts n'ok'yuxy.

¹² Net ja 'yuxpüjkrüty 'yanmaayüdu:

—Windsún, pün tü myanaxy, mübaadübu dü'unü'u.

¹³ Es ja Jesús ja'a jyamadyakypy ko naty ja Lázarü tü 'yo'küñ, per ja 'yuxpüjkrüty, ja'a düñ ttijy myadyakypy ja Jesús ja mä'ay. ¹⁴ Net ja Jesús ttim'anmaaydyü ja 'yuxpüjkrüty wa'ats:

—Lázarü tü 'yo'küñ. ¹⁵ Xondákrüts mat ko kyajtsü naty jap, mat ko dü'un ni'igü 'yóyuty es miits xymyübüktüt. Per jo'om n'ok'ijxüm.

¹⁶ Net ja Tomás di'ibü tyijpy Xeeñü'unk, t'anmaaydyü ja myu'uxpüjkrüty:

—Jo'omdü nandü'un üdsajtüm es n'o'küñ ti'igyü mat yu'u.

Jesús yajjikyppyujkp es yajkypy ja jiky'ajtün

¹⁷ Ko jyajty ja Jesús Betañü, taxk xüñ naty tmüdaty mä ñaxtükü Lázarü.

¹⁸ Betañü kajpn tmüwingon'aty ja Jerusalén tüguk mil metrün. ¹⁹ Mayü naty ja israelítaty tü ñüjxtü mä ja Martü esü Mariiü es tpmüya'añ tputajüya'añ mat ko tü 'yeeky ja myuga'ax.

²⁰ Ko Martü tmüdooy ko Jesusü naty wyingóñ, net tnidso'oñ es oj tjujp'yo'oy, per ja Mariiü oj wye'emy mä ja tyujk. ²¹ Martü t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, kooxyüp mijü naty mjaaty yaa, kyajxyüp tü 'yeeky ja nmüga'axats. ²² Per uj nnija'abats ko Dios mmooyüp tugekyü di'ibü mij m'amdeepy.

²³ Jesús 'yadsooy:

—Yu mmüga'ax jikyppyáküp jatügok.

²⁴ Martü t'adsooy:

—Üj nnija'abats ko jikyppyáküp mä ja tiempü mä ja o'krüty jyikyppyáktüt.

²⁵ Jesús t'adsooy:

—Üjtsü dü'un ja jikyppyájkün es ja jiky'ajtün. Di'ibats xymyübüjkr, oy 'yoogut, jikyppyáküp. ²⁶ Es nidügekyü di'ibü jiky'ajttap es xymyübüktuts, kyaj 'yooktüt ni na'a. ¿Mmübejkyppyü tyaadü?

²⁷ Net ja Martu 'yadsooy:

—Ti ko kadii. Nmubejkyryuats ko mij mGrístaty, ja Diosu 'yU'unk di'ibu minán ya naxwiiñ.

Jesús jy'uy ma Lázaru ñaxtaku

²⁸ Es ko tyaadu Martu du'an jyanáñ, net jyambijty es oj twoy ja 'yutsy Mariiu, es t'anmaay ayu'udsyu:

—Ja ya'uxpajkpu tu jya'ty. Yu'u mnigajxup.

²⁹ Ko Mariiu tmadooyu taadu, pojun wya'tse'ky es oj tnejxy ja Jesús. ³⁰ Jesús kyajnumu naty tyaku kajpnóty, támmumu naty ma ja lugaar ma Martu pyatu. ³¹ Ko ja israelítaty t'ijxtu wya'tse'ky ja Mariiu es pyadseemy pojun, net jyanandu ko yu Mariiu ñejxy juuy yaxpu ma naty tu ñaxtaku ja Lázaru, es oj tranajxtu.

³² Es ko ja Mariiu jyajty ma naty ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyaku Jesús tyeky'ujxm es t'anumu:

—Windsún, kooxyup miju naty mjaaty yaa, kyajxyuats tu 'yeeky ja nmuga'ax.

³³ Ko Jesús t'ijxy jy'uy yaxtu ja Mariiu es ja israelítaty di'ibu mat myiindu, net ja Jesús ñayja'aju jotmaymyuat es 'yamutsk'ajty. ³⁴ Ta yajtuaju:

—¿Ma tu xyajnaxtáku?

Ta 'yanmaayudu:

—Windsún, min xy'ixy.

³⁵ Jesús jyuy.

³⁶ Net ja israelítaty jyanandu:

—¡Ok'ixtu! Nugoodumu naty t'oktsojkn.

³⁷ Per nidu'ugaty jyanandu:

—Ja'a tyaadu di'ibu ja wiints myooy ja 'yijxun, ¿tii kyajxyubu da oynu'anun ti tu ttuñ es kyajxyup ja Lázaru tu 'yeegy?

Lázaru jyikyepyky

³⁸ Jesús ñayja'aju jatugok jotmaymyuat es tmwingooñ ma naty tu ñaxtaku. Ja'a dun tu'ugu aank di'ibu tsaa 'yagu'uy'ajty. ³⁹ Net ja Jesús jyanáñ:

—Yajjuga'aktu tadu tsaa.

Martu jyanáñ:

—Windsún, xu'knup yu'u, ja'a ko tu 'yijnu taxk xuu ma 'yeeky.

⁴⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyajts mij tu n'anumu ko xymyubáku, m'ixup ja Diosu myuj'ajtun?

⁴¹ Net ja tsaa dyajjagáku. Es ja Jesús pyat'ijxy tsajpótm es jyanáñ:

—Tatu, nja'aygyudákyryuats mij ko tu xymyudóyats. ⁴² Wa'adsats nnijawu kots mij du'añum xymyudoo'ityats. Du'anats njuna'añ mat yu'ugyujxmu tyadu ja'ayaty di'ibu yam, es tmabáktut ko ujtsu du'an mij tu xykyxy.

⁴³ Ko du'an jyanandaay, net jyanáñ jantsy muk:

—¡Lázaru, pudsam jap!

⁴⁴ Net ja o'kpu pyadseemy, abity ja ky'u tyeky es ja wyiin jyujp mat ja wyit. Ta Jesús jyanáñ:

—Nikajtu'uttu es wa'an tnejxy.

Tkajxy'áttu esu Jesús 'yoogut

⁴⁵ Es mada tyaadu, net ja israelítaty di'ibu pyanujx ja Mariiu tmabujktu ko t'ijxtu di'ibu Jesús tyuun. ⁴⁶ Per nidu'ugaty ja israelítaty ko t'ijxy yu tyaadu, net oj tnejxy ja fariseeuty es ttukmamadyaktu di'ibu naty tu ttuñ ja Jesús. ⁴⁷ Net ja fariseeuty es ja teedywyindsunaty ñaymyujkudu mat di'ibu ana'amdup muj tsajptagóty, es jyanandu:

—¿Ti net ndu'unum mada tyadu yedyujk di'ibu nugoo t'oktuunnu ja ijxwu'umun di'ibu myudajty ja muj'ajtun? ⁴⁸ Pun nna'ijxam du'añu, nidugekyu myabákuat ja ja'ayaty.

Netu romanu soldaaduty myndut es tjittut yu nmaj tsajptajk'ajtam es dyajkutugóyut yu nnaxwiñudu'ajtam.

⁴⁹ Net nidu'uguty di'ibu xyu'ajtypy Kaifás, yu'u naty teedywyindsungórk ma ja jumajt, ja'a junán:

—Miidsuty ni ti xykyanijáwudu, ⁵⁰ ni xykyanijáwudu ko ni'igu 'yóyuty es tu'uk je'eyu ja'ay tku'oogut ja nja'ay'ajtam es kyaj wyindugóyut ja nnaxwiñudu'ajtam.

⁵¹ Tyadu Kaifás kyaj du'un junán mat ja kyum winma'añ. Kom yu'u naty ijtp teedywyindsungórk ma ja jumajt, Dios mooyu ja winma'añ es juná'anat ko Jesús 'yooga'añ mat yu'ugyaxmu israelítuty, ⁵² es kyaj je'eyu tku'oogut ja israelítuty, per nandu'un dyajmujkta'aya'añ ja Diosu 'yu'unguty ma 'yittu majatyu naxwiñudu. ⁵³ Net ja israelitu justísuty t'axtaaydyu ja winma'añ wi'ix ja Jesús 'yoogut.

⁵⁴ Paaty ja Jesús kyaj ñakyjyudijty nide'xy ma Judeeu, tim tso'on jap Judeeu es oj ñejxy ma mywingón ja maj it di'ibu ja kajpnu'unx xyu'ajtypy Efraín. Jap wyu'umdu mat ja 'yuxpukpudy.

⁵⁵ Ko naty waanu 'yaktugoy'aty ja pasku xuu, net may ja ja'ayuty tso'ondu majatyu kajpn es ñajxtu Jerusalén es ñayyajwa'adsa'añaty es tujp'ixa'andu ja pasku xuu. ⁵⁶ Jap tja'axtaaydyu ja Jesús. Es ko jyajttu ma ja maj tsajptajk, net ñayyajtuuj ak ja'ayuty ayu'udsyu:

—¿Wi'ix mij mjuna'añ? ¿Minábu daa xu'ajtpu o kyaju? ⁵⁷ Ja fariseeuty es ja teedywyindsunuty tu naty dyajnigutúku ko ma Jesús t'ixtat, net tnigajxtut es yajmátsut.

12

Mariu ttukkuutsy ja Jesusu wa'ats nardu aseytu

¹ Tudujk xunumu naty tkapaaty ja pasku xuu, Jesús oj ñejxy Betañu ma naty tsyunnu Lázaru di'ibu naty Jesús tu dyajjikypyéky ko 'ye'ky. ² Es jap t'axkujkudu tu'ugu a'ux es ja Jesús 'ya'ux'átut; ja Marta ja'a wingiipy es ja Lázaru mat ja Jesús kyaydyu ma ja meesu. ³ Net ja Mariu dyajmiiñ tuk limetu ja wa'ats nardu aseytu di'ibu pa'akxu'kp jantsy muk es jantsy tsoox. Net ttukku'tsy ja tyekyu Jesús es dyajtátsy mat ja wyaay. Tugekyu ja tugot jyantsywe'emý mat ja pa'ak xu'kun. ⁴ Ja Juudus Iskaryotu, di'ibu naty xpxpukp'ajtpu ja Jesús es nandu'un kyuyaka'añaty, junán:

⁵ —¿Ti ko tu kyayajteeky yu tyadu pa'ak xu'kun tuguk mugo'px xuu nidún esxyap yajtukpudáku yu ayoobu ja'ayuty?

⁶ Per ja Juudus kyaj du'un junán mat ko tra'ayoy ja ayoobu ja'ayuty, ja'a yu'u ko mya'tspudy. Yu'u naty ijtp meenñikoombajtpu ma ja Jesusu 'yuxpukpudy es tpukóñ ja meen di'ibu yu'u ñikoombejtypy.

⁷ Net ja Jesús 'yanmaayy:

—¡Mastu'ut! ¡Katu xy'ooy! Du'unuts tu xytyuñ éxtam ja ja'ayuty ttukkuutstu ja o'kpu ko ñaxtukuya'añ. ⁸ Yu ayoobu ja'ayuty kyaj tyugoy'ata'añ, per uj kyajts du'um n'ita'añ mat miidsuty.

Tkajxy'áttu esu Lázaru 'yoogut

⁹ Ko ja israelítuty tnija'adu ko Jesús jyáudyu naty Betañu, net oj tninajxtu t'ixa'andu es nandu'un ja Lázaru di'ibu naty ja Jesús tu dyajjikypyéky ko 'ye'ky. ¹⁰ Net ja teedywyindsunuty dyajti'igyudu 'yayuk es wi'ix nandu'un 'yoogut ja Lázaru, ¹¹ mat ko mat yu'ugyaxmu Lázaru may ja israelítuty tmastuttu ja teedywyindsunuty es tranajxtu ja Jesús.

Jesús tyuku Jerusalén éxtam tu'ugu rey

¹² May ja ja'ayudyu naty tu ñajxtu paskuxu'ajtpu Jerusalén. Jakumbom ja ja'ayuty tmadoodu ko Jesús jya'ta'añ. ¹³ Net oj tmunajxtu tuuxy aay es du'un t'axajuya'andu ja Jesús. Ta junandu muk:

—¡Awdattu Dios! ¡Kuni'xy di'ibü miimp éxtam ja Diosü Kyudünaabyü! ¡Kuni'xy ja Israelitü Ryeý!

¹⁴ Jesús tpaty tu'ugü burru'unk es ttukpejty, dü'an éxtam jyüna'añ mä ja Diosü jyaaybyajtän:

¹⁵ Katü mdsü'ugüdü miidsüty, ja'ayüty di'ibü tsünaaydyüp mä Syon kajpn.

Ix, tyaa myiñ ja mrey ttuk'u'uñü tu'ugü burru'unk.

¹⁶ Mä ja xüü ko jyajty ja Jesús es ko tyaadü dü'an ttuñ, kyaj ja 'yaxpüjkpüty tjaygyujküdü. Per óknam ko Jesús jyikyppiejky es ñüjxü tsajpótm, net tjamyajtstü ko yü tyaadü tügekyü 'yity küxja'ay mä ja Diosü jyaaybyajtän es dü'anü naty tü yajkuydyüñ mat ja Jesús.

¹⁷ Ja ja'ayüty di'ibü naty jap Betañü ko ja Jesús dyajjikypiejky ja Lázaru ko naty tü 'yeeky, tmadyakmiin tmadyakxüjptü di'ibü naty tü t'ixtü. ¹⁸ Paaty waanü may ja ja'ayüty tso'ondü es ja Jesús tjüjp'yo'oya'andü mat ko tmädoodü ko naty ja tadü ijxwü'ümün tü ttuñ di'ibü myüdjtypy ja müj'ajtän. ¹⁹ Ko ja fariseeüty t'ijxtü ko Jesús ja ja'ay ak ja'a panüjxüp, net ñayjyünánüdü ak ja'ajty:

—Ta xy'ixtü. Kyaj mbaat ti ndu'unam. ¡Nidügekyü ja ja'ayüty ak ja'a pyanüjxtüdü tadü ja'ay!

Grieeü ja'ay t'ixta'aydyü ja Jesús

²⁰ Es mä ja ja'ayüty di'ibü naty tü ñüjxtü Jerusalén es t'awdata'andü ja Dios mä ja xüü tyüñüty, tapü naty nidu'ugüty ja grieeü ja'ayüty. ²¹ Tyaadüty ja'a ñinüjxtü ja Felipü di'ibü kugajpn'ajtp Betsaydü, Galileeü ñaaxóty, es t'anmaaydyü:

—Windsün, yü'uts nja'ixándüp ja Jesús es njamütmadya'aga'andüts.

²² Felipü oj tninejxy ja Andrés es t'awa'anü. Net nimajtsk oj ñüjxtü mä ja Jesús es tmümadyaktü. ²³ Net ja Jesús jyünáñ:

—Tü net ja oorü tpaaty mä ja Diósüts üj, ja Naxwíñüdü Ja'ayüdyü Kyudünaabyü, xymyo'oya'añüts waanü ni'igü müj'ajtän.

²⁴ Tü'ajtän miits n'anüümüdü ko tu'ugü triigü pajk kyaka'ay naaxküjxy es kyaj myuxy, dü'uñü ja tüümt tu'uk je'eyü 'yity, per ko kya'ay naaxküjxy es tyügoý ja'agyüjxm ko myuxy, may ja tyümp dyaky. ²⁵ Pün nyyajjiky'ajtáp kü'üm yä naxwíñ, dü'an éxtam ja ja'ayüty di'ibü pyüjke'kypy ja triigü tüümt extü ko wyojkta'ayüty, net tyügooydy'aý. Per di'ibü jiky'ajtp éxtamts üj n'anüümü, dü'an éxtam ja tüümt di'ibü müjxp es tyümp'áty may. ²⁶ Ja'a ko pünüty jiky'ajttáp éxtamts üj n'anüümü es xymyüdüñüts, nüjxüp nandü'an mats üj nnejxy, esü nDeedyüts may'átüdüp nidügekyü di'ibátyüts xypyänüjxtüp.

Jesús tnigajxy ja 'yo'küñ

²⁷ Tyam nügoots n'okjotmaymyüat'ajpn. ¿Wi'ixüts njüna'anüts? ¿Ti njüna'anüts?: “Tatü, yajtsóküts küdiibüts n'ayówat mä tyadü o'küñ.” Per dü'anüts tü nmiñ naxwíñ esüts n'oogüt. ²⁸ Net 'yakjünáñ: “Tatü, tun dü'an es ja ja'ayüty m'awdátüdüt.”

Net yajmüdooy kyajxy tsajpótm:

—Tüts dü'an nduñ, es ndunaambyüts jatügok.

²⁹ Ja ja'ayüty di'ibü jap myüdoodyü ñayjyünánüdü ko anaa yaxp. Es wiinkpüty ñayjyünánüdü:

—Tu'ugü anklüs tü myügjxyty.

³⁰ Net ja Jesús t'anmaaydyü:

—Kyajpü tyaadü tü yajmüdoý mat üjtskyüjxm, mat miitskyüjxmüdyü dü'an. ³¹ Tyamü net ja tiempü tü jya'ty mä yü naxwíñüdü ja'ay yajpayo'oya'añ, es tyamü net yajkütüjkanjuudüt di'ibü yä naxwíñ ana'amp. ³² Es kots üj nyajpüjta'agüt küjxm, nütüts xyñimiinda'aydyüdüts ja ja'ayüty.

³³ Es müdü tyaadü Jesús yajjaygyujkü wi'ixü naty 'yooga'añ.

³⁴ Es ja ja'ayüty 'yadsoojüdü:

—Tats nmadowdu ma ja Diosu jyaabyajtan ko ya Kristu jiky'ataamp winu xuu winu tiempu. ¿Wi'ix mij mjuna'añ ko ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu yajpajta'aga'añ kaxxm? ¿Pánu dunu tadu Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu?

³⁵ Net ja Jesús jyunañ:

—Ak'ijtp ja jajun mat miidsaty, per waanu tiempu je'eyu. Yo'ogyojtu mat ko m'akmadajttubu tyadu jajun kudiibu mgugoodsudut. Mat ko di'ibu tu'uye'epy kugoots, kyaj tniyawu ma ñejxy. ³⁶ Ujtsu du'unu tyadu jajun. Naam n'ak'ijtpnumts mat miidsaty, axájuduguts miidsaty es du'un miits mja'ay'átudut ja jajun es tkudu'xa'añ ja wiingátyruu. Ko tyadu du'un Jesús jyunaandaay, net oj ñajxnu adukatuuy.

Ja'a ko israelítaty kyaj tmabuktu Jesús

³⁷ Oy naty ja Jesús tu tjantsyjaaya'ixyaty ja ijxwu'umun di'ibu myudajtyruu ja muj'ajtan ja'ay wyinduuyaty, kyaj myubujkudu. ³⁸ Es du'un yajkuyduuñ tyadu di'ibu ja Diosu kyugajxru Isaiiu kyuxjaay ma jyunañ:

Nindsun'ajtam, ¿pán tu tmabeky di'ibats uj tu ngajxwa'xy?

¿Pán tyuk'ijx ja Nindsun'ajtamu myak'ajtan?

³⁹ Es du'un kyaj mbaat oj tmabuktu. Pes nan kyuxjaay ja Isaiiu:

⁴⁰ Dios du'un jyunañ:

“Tyadu ja'ay tu ñayajwiindsudu es dyajjuuñ ja jyot wyinma'añ, es kudiibu t'ixtat mudu wyiinaty, es ni tkajagyúkadut mat ja jyot wyinma'añ, es ni kyajambíttut ma uj esats nya'aguda'agut.”

⁴¹ Isaiiu jyunañ du'un mat ko tu naty t'ixy ja muj'ajtanu Jesús, es yu'u dunu tyadu ñimadyak.

⁴² Oy may ja israelítaty tjamabuktu Jesús, es ja'a mat naagaty ja wyindsunaty, kyaj jyunandu mayja'ayóty mat ko ttsu'ugudu ja fariseeaty kudiibu ñakykupákadut tsajptugóty. ⁴³ Ja'a ko yu'ujaty ni'igu ttsoktu ko ja ja'ay yajmuj'átudu es kudiinam ja Dios yajmuj'átudut.

Jesusu 'yayuk tyukpaye'epy ja ja'ay

⁴⁴ Myiin jatugok ja Jesús es jyunañ jantsy muk:

—Di'ibats uj xymyubajkp, myubejkyru nandu'un di'ibats tu xykyexy. ⁴⁵ Es di'ibats tyam xy'ijxp, yu'u naty nandu'un 'yijxyru di'ibats uj xykyajx. ⁴⁶ Ujtsu du'un ja jajun. Tu nguda'agyats ya naxwiiñ es di'ibats xymyubajkp kyaj wyu'umat kugoots. ⁴⁷ Uj kyajts ndukkumudoy di'ibu tu tjamudoy yu n'ayúkats es kyaj ttuñ kwentu, mat ko uj kyajts tu nmiñ ya naxwiiñ esats ndukkumudówat ja ja'ayaty, nyajnitso'ogupts sitay. ⁴⁸ Di'ibats xy'axtijp es kyaj ttuñ kwentu n'ayúkats, tam yu'u 'yawíxyaty pán tukkumudówudup. Yu tyadu ayuk di'ibu uj tu ngajxyats, yu'u du'un niguxu'ugup ko pekymuut ja ja'ay ja xuu ko ja'ay yajpayo'oydyut. ⁴⁹ Mat ko uj kyajts ngajxy mududsu ngu'um winma'añ, ja nDeedyats di'ibats xykyajx, yu'uts tu xytyuk'ane'emy di'ibats ngajxup es di'ibats nduk'axpákap. ⁵⁰ Es nnija'abats yu nDeedyudsu 'yana'amun, yu'u du'un wi'ix yajpaaty ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. Pes di'ibats uj ngajxyru, ngajxyruats éxtamts ja nDeedyun tu xytyuk'ane'emy.

13

Jesús tpujy ja 'yuxpajkputajku tyeky

¹ Tu naty timpatnu ja pasku a'ux. Jesús ñija'abu naty ko ja ooruu tu tpatnu es tmastu'udánu ja naxwíñudu es ñajxánu ma Dios Teety. Ja'a du'ñamtu naty tseky ja jya'ayaty di'ibu naty ya naxwiiñ, es tyam dyajniguxe'eky mabaat jyantsytsyoktu.

² A'ux'atándubu naty, es tu naty ja mujku'ugópk tyuku jyodoty wyinma'añóty ja Juudas, Simonk Iskaryotu myaank, es tkuyákat ja Jesús. ³ Jesús ñija'abu naty ko yu'u tsoyo'ñ ma

Dios Teedyun es jyambita'añ nandu'un jatugok ma ja Dios Teety, es nan ñija'abu naty ko Dios Teedyun naty ta myo'oyaty tugekyu ja kutujkun, ⁴ net wya'tse'ky ja Jesús meesu winduuy es ñaydyuknijaandútu ja ñikajxyadu wit es ñaydyukmoxmuwu'unu tu'ugu twayu. ⁵ Net tpujtáky ja nuu ma agubujun. Ta ñaxwe'tsy es tpuju ja tyékyuty ja 'yaxpajkraty es dyajtátsy mat ja twayu di'ibu naty ta ñaydyukmoxwuñuty.

⁶ Ko naty tpujannu Simonk Peedru tyeky, netu Simonk junañ:
—Windsún, ¿mij mbujaambyats ja ndeky?

⁷ Jesús t'adsooy:

—Tyam kyaj xyjaygyuku di'ibats ndiimpy, per óknam xyñijáwat.

⁸ Es ja Peedru 'yadsooy:

—¿Uj ni na'ats mij ndeky xykyapújat!

Jesús 'yanmaayy:

—Pun kyajts mij yu mdeky nbujy, kyajts mij n'axpajkrá'átat.

⁹ Simonk Peedru 'yadsooy:

—Windsún, kyaj yu'uyaty je'eyu ndékyuts, nandu'un pujsu ngu'u esu ngubajkats.

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Di'ibu ta tsiida'ay, kyaj jyatyimnigutíkyuty tsi'i't tugekyu, yu'uyu je'eyu tyeky, mat ko wa'adsu'u tugekyu. Es wa'ats miidsaty, oy mgadimni'amúkaty.

¹¹ Mat ko ñija'abu naty pánu naty kayakánur, paadyu du'un junañ: “Es wa'ats miidsaty, oy mgadimni'amúkaty.”

¹² Ko ja Jesús tpujtaayadu ja 'yaxpajkraty ja tyékyuty, net jatugok ttuktajku ja ñikajxyadu wit. Net ñaxwe'tsy jatugok meesu winduuy es junañ:

—¿Mjaygyukudur miidsaty yu tyaadu di'ibadsu du'un ta nduñ? ¹³ Miits xytyijtar Ya'axpajkrá es Windsún. Mmudajttar ja tayı'ajtun, mat ko ujtsu du'un. ¹⁴ Es pun uj, miidsu mYa'axpajkrá esu mWindsún, tats nbujy miidsaty ja mdékyuty, nandu'unu dan miits mnaybyuxadut nixim niyam. ¹⁵ Ujts miits ta nmo'oydyu tu'ugu ijxwu'umun es miits xytyúndat nandu'un éxtamts uj ta nduñ. ¹⁶ Jantsy tayı'ajtunats miits n'anuumadu, ni tu'ugu po'oduumbu di'ibu ni'igu muj kadiinamu wyindsún, es ni tu'ugu di'ibu miimp kexy kyamájuty es kadiinam ja di'ibu kajxur. ¹⁷ Pun mjaygyukudubu tyaadu es pun mbaduundur, m'ittar agujk jotkujk.

¹⁸ 'Kyajts miits n'anuumadu nidugekyu. Uj nnija'abats pánutyts ta nwinwitsy. Per koonam yajkuydyuna'añ éxtamu Diosu jyaaybyajtun juna'añ: “Di'ibu kaay ukp ti'igyu mat uj, yu'u du'un ta jyambity nmadsírats.” ¹⁹ Tyam miits n'anuumadu naam kyajnumu du'un tyaadu tyuñ jyátyuty, es ko yu tyaadu du'un tyun jyátudut, net xymyabúktat ko ujtsu du'un pánu du'un uj. ²⁰ Jantsy tayı'ajtunats miits n'anuumadu, di'ibu 'yaxájur di'ibats uj ngejxyry, xy'axájurpsy naty uj, es di'ibats uj xy'axájur, 'yaxájur di'ibats uj xykyajx.

Jesús tnigajxy esu Juudas kyuyaka'añuty

²¹ Ko du'un junaandaay ja Jesús, net ñayja'ajja jotmaymyuat es 'yamutsk'ajty, es oj ttimkajxte'xy:

—Jantsy tayı'ajtunats miits n'anuumadu ko miidsaty nidu'uk xykyuyakaambats.

²² Net ja 'yaxpajkraty ak je'eyu ñaywain'ixadu, ni tkanijáwadu pánu du'un 'yandijpy.

²³ Tu'ugu Jesusu 'yaxpajkrá di'ibu ni'igu ijty tsyejpy*, jamyu pyu'am naty mat 'ya'ux'aty.

²⁴ Simonk Peedru tyuk'ijxu tu'ugu ijxwu'umun es dyajtuuy pánu du'unu taadu. ²⁵ Net ja tu'ukru 'yaxpajkrá ñimujwa'tsu ja Jesús es dyajtuuy:

—Windsún, ¿pánxu du'unu taadu?

²⁶ Jesús 'yadsooy:

—Mints n'ok'yajxeekey tuk pedazu tsajkaaky, es di'ibats nmeepy, yu'u du'un.

* **13:23** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijur ko juna'añ ja xapajkrá di'ibu Jesús ni'igu ijty tsyejpy.

Es du'un dyajxe'ky ja tsajkaaky es tmooy ja Juudas Iskaryot, Simong myaank. ²⁷ Ta Juudas t'axaj ja tsajkaaky tuk pedaz es tkaay. Net ja majku'ugópk Satanás tyuktajka ja Juudas. Net ja Jesús jyanañ:

—Di'ib mdunaampy, tuungóju du'un pojun.

²⁸ Per ni pán di'ib naty jam a'ux'ajttap tkajaygyujka ti ko du'un jyana'añ ja Jesús.

²⁹ Kom ja Juudas y'u naty ñikoombejtypy ja meeñ ma ja Jesusu 'yaxpajkraty, nidu'ugaty twinmaaydyu ko Jesús ja'a 'yandijpy esxyup ti waanu yajjúy di'ib yajtúndap ma ja xuu, o tmo'oyxyup oyn'unan ja ayoo bu ja'ayaty. ³⁰ Ko Juudas t'axaj ja tsajkaaky, ta pyudseemy. Tu naty kyoodsuu.

Jesús tmo'oy ja jemby ana'amun

³¹ Ko naty tu pyudseemy ja Juudas, net ja Jesús jyanañ:

—Tyamu net ya'ixat ja nmaj'ajtanats uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, esats nya'ixadut ja myaj'ajtanu Dios. ³² Es kots uj nya'ixadut ja myaj'ajtanu Dios, netu Dios xumyo'oya'añats ja di'ib y'u myaj'ajtan'ajtypy. ³³ Mugu'ugaty, kyajts jeky nnaky'ita'añ mat miidsaty. Xy'axta'ayándapts miidsaty, es du'un éxtamts n'anmaaydyu ja israelítaty, n'anuumadats miits tyam: Kyaj mbaat mnajxtu mats uj nnejxy. ³⁴ Tyaadats miits nmooydyup yu jemby ana'amun: Naydsyókudu nixim niyam. Du'un éxtamts miits ndsoktu, nandu'un mnaydsyókudut nixim niyam. ³⁵ Pun mnaydsyójkudup miidsaty nixim niyam, net nidugekyu ja ja'ay tnijawudut kots uj miits n'axpajkra'attu.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yaxtija'añaty

³⁶ Simonk Peedru dyajttay ja Jesús:

—Windsún, ¿ma nnejxy?

Jesús 'yadsooj:

—Mats uj nnejxy, kyajts mbaat xypyanejxy tyam. Per xypyanejxupts óknun.

³⁷ Net ja Peedru t'anmaay:

—Windsún, ¿Ti ko kyaj mbaat nbanejxy tyam? Uj ngu'oogupts mij.

³⁸ Jesús 'yadsooj:

—¿Tii tay'ajtan kots mij xykyu'oogupts? Tyam ndim'anuumu tay'ajtan, kyajnumu naty tugaak 'yuy ko mij mjana'ana'añ tuguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.

14

Jesuskymxma ja'ay jya'ty ma Dios Teety

¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu 'yaxpajkraty:

—Katu miits mjetmay'ooktu. Pajta'aktu ti'igy mjet mwinma'añ ma Dios es nandu'un ma uj. ² Madsu nDeety 'yity, may jam ja tsunaaydyákn. Pun kyajxyubu du'un, tuxyupts uj miits n'anuumudu. Nnejxyats uj n'ok'axkuku ma miits m'ittat. ³ Es nétats nmínut jatugok es nyajnejxtadats miits es mjiky'áttat mat uj. ⁴ Miits mnija'adup mats nnejxy es mnija'adup ja tu'u.

⁵ Tomás 'yadsooj:

—Windsún, kyajts uudsaty nnijawudu ma mij nnejxy. ¿Wi'ixats uj mbaat nnijawudu tadu tu'u?

⁶ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un éxtam tu'ugu tu'u, ujtskymxma ja'ay jya'ttu ma Dios Teety, ujtskymxma ja'ay tnijawudu ja tay'ajtan, ujtskymxma ja'ay jyiky'attu. Ni pán kyaja'ty ma Dios Teety pun kyajts uj xymyabeky. ⁷ Kooxyup miits xy'ixy'áttats uj, nandu'unxyup xy'ixy'attu ja nDeedyats. Es tu net xy'ixy'attu tyam, ja'a ko tu xy'ixtu.

⁸ Net ja Felipu 'yanmaay:

—Windsún, tuk'ijxtugats ja Dios Teety, es mat yu'uy.

⁹ Jesús t'adsooy ja Felipu:

—Felip, jékyats kujk n'ittu mat miidsaty, ¿es kyajnamts mij xy'ixy'aty? Di'ibats uj xy'ixy'ajtp, 'yixy'ajtypy nandu'un ja Dios Teety. ¿Ti kots mij xy'anamam kots uj mij nduk'ixut ja Dios Teety? ¹⁰ ¿Ti kyajts xymyabékyats ko uj ijtpamts mat ja Dios Teety, esu Dios Teety nandu'un ijtpamtu du'un mat uj? Di'ibats miits n'anmaaydyap, kyaj yu'ujuty je'eyu ngu'am winma'añats. Dios Teety yu'u ijtp mat uj, es yu'u dan xymyeebyats di'ibats ndúnup es di'ibats ngajxap tugekyu. ¹¹ Mubujktugats kots uj n'ity mat ja Dios Teety, es ja Dios Teety ijtpamtu mat uj. Mubujktugats mat kots du'un njuna'añ, o mubujktugats mat ko di'ibats ndiimpy ya'ijxp ko tyu'ajtanaty di'ibats miits n'anmaaydyap.

¹² Jantsy tu'ajtan n'anamadu ko di'ibats xymyabujktap, tyúndup nandu'un di'ibats uj ndiimpy. Es tyúndup waanu májutyru mat ko uj najxnupts ma Dios Teety. ¹³ Uj ndúnupts di'ibats miits xy'amdoodup mat ko xymyabúktats, es du'un nya'ixudupts ja myu'ajtanu Dios Teety. ¹⁴ Paadyats miits n'anamadu, ndúnupts uj pun tits xy'amdoodup ujtskyujxm.

Jesús tnigajxy ko Espíritu Santu tkaxa'añ

¹⁵ Pun xytsyojktupts miidsaty, mguydyúndupts ja n'ana'amun. ¹⁶ Ujts ja Dios Teety n'amdówap es mduk'nigáxadat jatu'uk di'ibu mbudákuwap, yu Espiritu Santu di'ibu mduk'ixudup ja tu'ajtan es 'yítat mat miidsaty winu xuu winu tiempu. ¹⁷ Es púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, nan kyaj mbaat t'axájudu ja Espiritu Santu, mat ko kyaj t'ixtu es ni tka'ixy'attu. Per miits m'ixy'ajttap mat ko taa mat miidsaty es wu'amp winu xuu winu tiempu mat miidsaty. ¹⁸ Kyajts miits nnika'aga'andu. Jumbitaambuts es n'ita'añats mat miidsaty. ¹⁹ Ko waanu 'yítat, kyajts xyñaky'ixtat púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, per miits m'ixtup, es mjiky'áttap miidsaty mat ko uj njiky'átyats. ²⁰ Es ma tadu xuu xpyúktudu kwentu ko támudsu naty uj mududsu nDeety, es miidsaty mat uj, es uj mat miidsaty. ²¹ Pun ñija'ap es tpaduñ yu n'ana'amunats, ya'ijxup kots xytsyuky. Esu nDeedyats tsojkup di'ibats uj xytsyojkr, es ujts nandu'un ndsókupts, es nduk'ixupts yu'u.

²² Jatu'ugu 'yuxpukpu di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Juudas, per kyaj jya'ajuty di'ibu kuyakánup, ja'a junán:

—Windsún, ¿ti kots mij xytyuk'ixa'andats uudsaty es kyaj púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup?

²³ Jesús 'yadsooy:

—Di'ibats xytsyojkr, pyadiimpy di'ibats uj ngajxypy; esu nDeedyats tsókudup; es uj esu nDeedyats, míndupts es njiky'átudats mat yu'u. ²⁴ Per di'ibu kyajts xytsyuky, kyaj tkuydyuñ di'ibats uj ngajxypy. Tyadu kajxwíjun di'ibu miits yam mudoodup, kyajts uj nja'ajuty, yu'uyu jya'aju nDeedyats di'ibats tu xykyexy.

²⁵ Miits n'ak'anamadu tyadu kots n'ak'yámmumaty mat miidsaty. ²⁶ Per ja Espiritu Santu di'ibu ja nDeedyats kyaxaampy ujtskyujxm, ja'a mbudákuwap, mduk'axpúkuwap tugekyu es mdukjamyátsudup tugekyu di'ibats uj miits tu n'anamadu.

²⁷ Nnayyugajxupts mat miidsaty jotkujk. Es nmooydyupts miits yu njotkujk'ajtanats. Per kyajts nyaky ja jotkujk'ajtan éxtum dyaktu púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Katu mjotmay'ooktu es ni xykyamudáttat ja tsu'ugu. ²⁸ Tu xymyudowdu kots tu njuna'añ: “Najxnupts, es mínupts jatugok es n'ítudats mat miidsaty.” Pun tu'ajtanats miits xytsyoktu, mxondáktupxyup ko xyñijáwudu kots uj nnejxy ma Dios Teety, mat ko yu'u du'un ni'igu muj kadiinam uj.

²⁹ N'anmaaydyupts miidsu tyadu ko kyajnamu du'un tyuñ jyátyuty, mat ko najx tyuñ jyátyuty, net xymyabúktat. ³⁰ Kyajts nnakykyajxa'añ may mat miidsaty, mat ko miimp ja di'ibu ana'amp púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, oy ni ti madakun tkamadaty mat uj. ³¹ Per du'un yajkuudyuna'añ éxtumu Dios Teety xytyuk'ane'emy es tnijáwudat ja naxwíñudu ja'ayuty ko uj ja nDeedyats ndsejpyats es nguudyiimbyats di'ibats yu'u xytyuk'ana'amp. Wa'tsu'uktu. Jo'omdu.

15

Uuvu aats

¹ Esu Jesús t'ak'anmaaydyu 'yuxpajkpaty:

—Ujtsu du'un éxtam tu'ugu uuvu aats, es ja nDeedyats du'un éxtam di'ibu kywentajtypy ja uuvu aats. ² Kyupo'typy oytyim di'ibuty ja nxe'endsyats di'ibu kyaj tyuamp'áty, per wyindijpy es dyajwa'atsy yajxón di'ibu tuamp'ajtp, es ni'igu 'yaktuamp'átut. ³ Miidsaty wa'ats m'ittu mat ja n'uxpajkpanats ko tu nmo'oydyu. ⁴ Ittu ti'igy mat uj, éxtam uj du'uñumts n'ity ti'igy mat miidsaty. Tu'ugu xe'entsy kyaj mbaat tyuamp'áty pun kyaj 'yity ti'igy mat ja ñi'aats, es nandu'un jajtpu dunu tyaadu, miidsaty kyaj mbaat mduamp'áttu pun kyaj ti'igy m'ittu mat uj.

⁵ Ujtsu du'un ja ñi'aats, es miidsadyu du'un ja xye'entsy. Di'ibu du'uñum 'yity mat uj, es uj n'ityats mat yu'ujuty, may tyuamp'átut; pes kyaj mbaat ti xytyundu pun kyajpats uj. ⁶ Di'ibu kyaj du'uñum 'yity ti'igy mat uj, du'un yu'u éxtam ja xe'entsy di'ibu ya'o'xpuadsuamp es tyu'adsut es ya'o'xmúkat es yajnino'ogat.

⁷ Pun miits m'ijttubum ti'igy mat uj, es xykyudyundu ja n'ana'amunats, amdowdu di'ibu ndsojktap es myajmo'oydyur. ⁸ Yu nDeedyats ya'ijxur yu myuj'ajtun ko miits mduamp'áttu oy, es du'un ttuk'ixy ja ja'ayuty ko ujts miits n'uxpajkpa'ajttap. ⁹ Uj ndsojktapts miidsaty éxtamts ja nDeedyats xytsyékyuts uj. Padúndats ja ndsojkanats di'ibats uj nmudajtypy mat miidsaty. ¹⁰ Pun mguydyuundur ja n'ana'amunats, mbadúndubu tyadu tsojkan di'ibats uj nmudajtypy mat miidsaty, éxtamts uj nguydyuñats ja nDeedyadsu 'yana'amun es mbadúñats ja tsojkan di'ibu yu'u myudajtypy mat uj. ¹¹ Ujts miits n'anmaaydyur es mxonda'aktat mat uj es du'un jotkuda'aky m'it mxóndat. ¹² Yu n'ana'amunats yu'u tyaadu: Naydsyókudu nixim niyam, éxtamts uj miits ndsoktu. ¹³ Di'ibu kyu'oogur ja myutnaymyaayubuty, yu'u du'un ya'ijxur ko myujuty ja tsojkan tmudaty. ¹⁴ Miidsadyu du'un ja nmudnaymyaayubuty pun mduundur di'ibats miits nduk'ana'amdur. ¹⁵ Kyajts miits nnaktyijtup muduumbu, mat ko ja muduumbu kyaj tnijawu ti ja wyindsún tyiimpy. Miidsaty ndijtu matnaymyaayubuty, mat ko tu nduk'ixtu tugekyu di'ibats ja nDeety uj tu xytyuk'ixy. ¹⁶ Kyajts miidsaty xywyin'ijxtu. Ujtsu du'un miits nwin'ijxtu es nduknipajktup es m'ittat éxtamu xe'entsy di'ibu tuamp'ajtp ni'igu, es itap winu xuu winu tiempu, es du'un ja nDeedyats mmo'oyudur tugekyu di'ibu m'amdoodur mat kots xymyubaktu. ¹⁷ Pesu tyaadats miits nduk'ana'amdur: Naydsyókudu nixim niyam.

Di'ibu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudur kyaj ttseky ja Jesús esu 'yuxpajkpaty

¹⁸ Pun kyaj miits mdsókudu pánudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudur, jamyatstu ko uj jawyiinats kyaj xytsyojktats. ¹⁹ Kooxyur miidsaty ja naxwiñudu winma'añ m'okja'a'átudu, mdsojkapxyur éxtam ja jya'ajuty. Per ujts miits tu nwinwitstu es kyaj m'okja'a'ajttunat ja naxwiñudu winma'añ, paaty kyaj mdsókudu. ²⁰ Jamyatstu yajxón éxtam tu n'anuumudu. Tu'ugu po'oduumbu kyaj ni'igu myujuty es kudiinam ja wyindsún. Pun ja ja'ayuty xypajudijttats uj, nandu'un miits myajpajedita'andu. Kom kyaj tkuydyuundur ja n'uxpajkpanats ja ja'ayuty, nan kyaj tkuydyúndat ja m'uxpajkan. ²¹ Es du'un tugekyu tyaadu myajtuktuna'andu mat ko miits n'uxpajkpa'áttu es mat ko nan kyaj ttsoktu di'ibats xykyajx.

²² 'Kooxyupts uj ngamiin es nmugajxtu, kyajxyur tmudattu ja pojpu. Per tyam kyaj mbaat ti ñaydyukkugajxudu. ²³ Di'ibats kyaj xytsyoktu uj, kyajpu du'un nandu'un ttsoktu ja nDeedyats. ²⁴ Kooxyupts tu ngaya'ixyuty yu muj'ajtun éxtam ni pán wiink ja'ay tkatúñ, kyajxyur tmudattu ja pyeky ko tkakuydyundu. Per tu t'ixtu ja muj'ajtun di'ibats tu nduñ, es kyajpuyum xytsyóktats, es nandu'un ja nDeedyats kyaj ttsoktu. ²⁵ Du'un yajkyudyuñ yu tyaadu di'ibu ijtp jaaybyéty ma ja Diosu jyaaybyajtun: “Nanatákuts uj xymyudsip'ajtpudu.”

²⁶ Paaty ko myínat ja Kajxwijpu, ja Espírítu Santu di'ibu ja táy'ajtun tyiimpy kyajxypy, ja'a yákuþ ja táy'ajtun ujtskyujxm. ²⁷ Es nandu'un miits xyáktut ja táy'ajtun ujtskyujxm, mat ko jawyíñup es tyambaat miits tu m'ittu mat uj.

16

¹ 'N'anmaaydyupts miits yu tyaadu kudiibu xymyastu'uttuduts. ² Kyaj ja ja'ayuty m'okkupujkunat tsajptugóty, es ja'taamp ja tiempu ma ja ja'ayuty mya'ooga'anudu. Ja'ajuty oyu dan ttijy ttundu di'ibu Dios tsyejpy. ³ Tugekyu du'un yu tyaadu ttuna'andu mat ko kyajts xy'ixy'attu es ni ja nDeedyuts. ⁴ Per tuu n'awánudu ko du'un mduna'anudu. Es ko du'un mdúnudut, net miits xyjamyátstuds kots mij tu nja'anuumudu.

Di'ibu Espírítu Santu tyiimpy

'Kyajts miits yu tyaadu tu ndukmumadya'aktu mat kodsu naty n'ity mat miidsuty. ⁵ Per nujxánupts jam ma ránuts xykyajx, es ni tu'uguty miits xykyajawduduts: "¿Ma mnejxy?" ⁶ Es miits mjetmaymuduty tyam, mat ko tu n'anuumudu ko uj nujxnupts. ⁷ Táy'ajtunats miits n'anuumudu ko oy ni'igu mat miidsuty kots uj nnejxy. Ja'a ko pun kyajts uj nnejxy, kyaj myina'añ ja Kajxwijpu, per kots uj nujxnat, net nduknigáxtut. ⁸ Es ko yu'u myínat, yu'u tyuknijawuyándup ko pyekymuduty ránudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, es wi'ixu ja'ay oy wye'emy mudu Dios, es ko Dios pyayo'oy mudu táy'ajtun. ⁹ Yu Kajxwijpu yakaampy es ja ja'ayuty tnijáwudut ko pyekymu'áttu, ja'a ko kyaj xymyubáktuts, ¹⁰ es ttuknijawuya'andu wi'ix oy wuy'umdu mudu Dios, mat ko nujxnupts ma Dios Teety es kyajts miits xy'ok'ijxnudut, ¹¹ es mat ko Dios pyayo'oy táy'ajtun maut, ja'a ko tu yajtuknibujtaagu es tyudyúnudut ja mujuk'ugópk di'ibu 'yane'empy ránudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup.

¹² Máyñamts miits ngatukmumadya'aktu, per kyajpu miits mbaat xyjaygyúkuu tyam. ¹³ Per ko myínat ja Espírítu Santu di'ibu maut ja táy'ajtun, yu'u mdukní'ixudup tugekyu ja táy'ajtun, mat ko kyaj jyuna'ana'añ mat ja ky'um winma'añ. Ja'a myadya'agaampy tugekyu di'ibu tu tmadoy, es mduknijawuyánudup di'ibu tunán jatánup. ¹⁴ Es yu'uts xyajmuj'ixánup uj, mat ko 'yaxajyaaampy ujtsu nja'ajuty es mduknijawuya'anudu miidsuty. ¹⁵ Tugekyu di'ibudsu nDeety myudajtypy, ujtsu nja'a. Nan paadyats njunáñ ko yu Espírítu Santu 'yaxájup di'ibats uj nja'a'ajtypy es mduknijawuya'anudu miidsuty.

¹⁶ 'Ko waanu tiempu 'yak'ítut, kyajts miits xyñaky'íxtut. Es ko waanu nujx 'yity, nétats jatugok xy'íxtut.

Amajotmay jyumbity xondakun

¹⁷ Net nija'ajuty ja 'yuxpujkruty ñayajtuujudu:

—¿Ti da du'un yu tyaadu myadyakypy ko jyuna'añ ko waanu tiempu 'yak'ítut kyaj nnaky'ixum, es kum'óknum n'ixum jatugok, es jatu'uk ko jyuna'añ: "Nujxnupts ma Dios Teety?" ¹⁸ ¿Ti myadya'agaampy mat jawaanubu tiempu? Kyaj nmawinma'añbyátum ti dunu taadu myadyakypy.

¹⁹ Net ja Jesús t'ijxy ja 'yuxpujkruty éxtum yajtuwa'anudu. Net t'anmaaydyu:

—Uj tu n'anuumuduts miits ko waanu 'yítut kyajts xyñaky'íxtut, es óknum xy'íxtut jatugok. ¿Tyaadu du'un mnayyajtudup ak miidsuty? ²⁰ Jantsy táy'ajtun miits n'anuumudu, ko miits mjé'uydyup es mjetmay'ooktup maanumu naty ja ja'ay xyonda'aktu ránudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Per óknum yu mjetmay jumbítup xondakun. ²¹ Ko ja toxtyujk 'yu'ungu'unk tpaada'añ, jotmaydyuktujkup, ja'a mat ko tu tpaaty ja oorú ma pyuka'añaty. Per óknum ko naty tu jya'ty naxwíñ ja u'ungu'unk, ni tkanakyjyamyetsy ja pujkan di'ibu tu dyajnáxy mat ko xyonda'aky ko tu'ugu mixyu'unk tu dyajmíñ dyajja'ty ya naxwíñ. ²² Es nandu'un dan miits mjetmay'o'ktup tyam, per nniminándupts miidsuty, es net ja m'aa mjet xyonda'aga'añ tu'ugu xondakun di'ibu kyaj mbaat ni rán mgarujkxudu.

²³ 'Es mā tadu naty ja xuu, kyajts ti xyñaky'amdówat. Jantsy tɔy'ajtanuts mi-its n'anuumudu ko yu nDeedyuts mmo'oyudɔp tugekyu di'ibu m'amdeepy mat ko xymyubáktats. ²⁴ Tyambaat miidsaty kyajnum xy'amdowdu ni tii mat ɔjtskyujxm. Amdowdu, es xy'axájudut, es jotkuda'aky mxonda'áktat.

Tsyepy ja Dios Teety ja xprɔjkrɔtɔjk

²⁵ 'Tats miits nduk'xprɔkta tyaadu mudu ijxrajtan. Per mínɔp ja tiempu kots miidsaty wa'ats ndukmumadya'agut ja nDeedyuts. ²⁶ Es ma naty tadu xuu, miits xy'amdówdut ja Dios Teety mat ɔjtskyujxm. Es kyajts ɔj njatyim'anuumudats ja nDeedyuts es mmo'oyudut di'ibu miits m'amdoodɔp, ²⁷ mat ko yu Dios Teety mdsojkuɔp, mat kots ɔj miits xytsyóktats es tu xymyubáktats kots ɔj ndso'oñats mā Dios. ²⁸ Ɔj ndso'oñats mā ja Dios Teety es nmiiñats ya naxwiiñ, es tyam nmastútnuts ja naxwíñudu es nnajxnuts jatugok mā Dios Teety.

²⁹ Net ja 'yɔxprɔjkrɔty 'yanmaayudu:

—Tyam sitɔy xy'anmaaydyupts tɔy'ajtan es ni xykyanakyyajtúñ ja ijxrajtan. ³⁰ Es tyámudsɔ net n'ixtu ko tugekyu mij xyñija'adya'ay, es kyaj jyatyimtsékyuty pán myajtáwdut, mat ko nmubɔjktɔpts ko mij tu mdsooñ mā Dios.

³¹ Jesús t'adsoodu ja 'yɔxprɔjkrɔty:

—Pes, ¿tyamu net mmubɔjktɔp? ³² Miimbu net ja tiempu, es tyamu du'an, ko miits m'agakwa'xtat nidu'uk nidu'uk kujknu'u kujktu'u es xymyastu'uda'andats, es nwu'uma'añats naydu'uk. Per ɔj kyajts nwe'emy naydu'uk mat ko ja nDeedyuts 'yity mat ɔj. ³³ N'anuumudu tyaadu es xypyaattat ja jotkujk'ajtan mat ko ti'igyu m'ittu mat ɔj. Ya naxwiiñ miits m'ayówdɔp, per katɔ mjotmay'ooktu, mat ko ɔj, tats nmamada'aky ja mɔjku'ugópk di'ibu yajkutujkr pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtɔp.

17

Jesús tnigajxtaag ja 'yɔxprɔjkrɔtɔjk

¹ Ko tyaadu du'an ja Jesús jyunaandaay, net pyat'ijxy tsajpótm es jyunañ:

—Tatitu'unk, tu net tpaaty ja ooru. Yajmɔj'ixuguts ɔj, es ɔjts mij nyajmɔj'ixudɔp. ² Pes mijts tu xymyo'oyuts ja kutujkan mat nidugekyu ja'ayuty es nmo'oyudats ja jiky'ajtan wina xuu wina tiempu tugekyu di'ibuts mij tu xymyo'oy. ³ Esu tyaadu jiky'ajtan wina xuu wina tiempu, ja'a yu'u ko ja'ay mij, ti'igyu Dios, m'ixy'átudu es xy'axájudats ɔj éxtam ja Kristu es tmábáktat ko mij xykyajxats ya naxwiiñ. ⁴ Tats mij nmaj'ixy mat ko tats nguudyuunda'ay tugekyu di'ibuts mij xytyuk'ana'am es ndúnudats ya naxwiiñ. ⁵ Meegyudsɔ net tyam ja mɔj'ajtan di'ibudsɔ naty nmudajtypy kodsɔ naty n'ity mat mij ko naty kyajnum ja naxwíñudu kyojy.

⁶ 'Es ja ja'ayuty di'ibuts mij xymyooyuts ya naxwiiñ, tats nduknijáwudu wi'ixu dɔn mij. Mijtsɔ naty mja'a'ajtɔp, es xymyooyuts ɔj mij. Tu tpadundu ja m'ayuk. ⁷ Ñija'adɔp ko mijts tu xymyo'oyuts tugekyu di'ibuts ɔj nmudajtypy, ⁸ mat ko ɔj tu nmo'oydyuts ja ayuk di'ibuts mij xytyukmɔgajxu, es yu'ɔjuty 'yaxájudu es ñija'adɔp kots ɔj nmiiñ éxtamu mGudanaabyu, esats xymyubáktu ko mijtsats xykyajx ya naxwiiñ.

⁹ 'Ɔjts mij n'amdeepy mat yu'ɔjuty. Kyajts n'amdoy mat pánudyu naxwíñudu ja'a'ajtɔp, ja'ayu je'eyu di'ibuts mij xymyooy, mat ko xyja'ajuty. ¹⁰ Tugekyu di'ibuts ɔj nja'a'ajtypy, mja'ayu nandu'an, éxtam nandu'an nja'adsu'u di'ibu tugekyu mja'a'ajtypy. Es yu'ɔjuty yajniguxu'kadɔp ja nmaj'ajtanuts.

¹¹ 'Jambijnɔpts tyam mā mijun. Kyajts nnaky'ita'añ ya naxwiiñ, per yu'ɔjuty ijttɔp ya naxwiiñ. Tatitu'unk, agɔduk axajtúk mat mij ja mmak'ajtan es tun es ti'igyu 'yíttat ja wyinma'añuty, éxtam udsajtam n'ijtam ti'igyu. ¹² Kots n'ak'ijty mat yu'ɔjuty, tats n'agɔdiky n'axajtky mat ja muk'ajtan di'ibuts mij xymyooy. Es ni tu'uk tu kyatugoy, ja'ayu du'an di'ibu naty tu tyugoy es du'an yajkuydyúnat éxtam ja mjaaybyajtan jyuna'añ.

13 'Tyámats njumbitanu ma mij. Es du'unats ya tyaadu njuna'añ kots n'ak'ity ya naxwiñ esudsu n'axprajkraty xyonda'aktat mat ja xondakun di'ibats uj nmudajtypy. 14 Tudsu du'un n'anuumudu di'ibats xytyuk'ana'am, es n'ak'anuumayándupts. Kyaj t'ixa'añ púnudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtadup, mat ko kyaj tyi'igyuty mat ja'ajaty, du'un éxtam kyajts ndi'igyuty mat púnudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtadup. 15 Kyajts mij n'amdoy es xyajpudsámat ya naxwiñ. Di'ibats mij n'amdeepy es m'agu'udúk m'axajtúkup es kudiibu ja mujku'ugópk myumada'agudat. 16 Kyaj ya'ujaty ja naxwiñudu winma'añ jya'a'átadu, du'un éxtamts uj kyajts ja naxwiñudu winma'añ xyja'a'áty. 17 Yu m'axprajkun ja'a du'un ja tuj'ajtun. Es mij mdukkuydyúnup ya m'ayuk es jyiky'áttat éxtam miju m'u'unk m'una'k. 18 Tuts nduknigexy ja naxwiñudu ja'ay, éxtamts mij xytyuknigexy ja ja'ay ya naxwiñ. 19 Paadyuts uj nnygyuyákyaty tugekyu es ndúnudats éxtam mij xytsyeky. Es nandu'un ya'ujaty ñaygyuyákudat tugekyu es xytyúndat nandu'un éxtam mij xytsyeky.

20 'Kyajts n'amdoy je'eyu mat ya'ujaty, n'amdeebuyts nandu'un mat nidugekyu di'ibats óknun xy'axájudupts éxtamu Yajnutsókpu ko tmudówdat ja 'yaxprajkunaty ja n'axprajkrats. 21 N'amdeebuyts es tu'ugu wyinma'añ je'eyu 'yíttat. Tatitu'unk, yajti'igyudu jyot wyinma'añ nixim niyam, éxtam ndi'igyua'ajtam, es du'un ja ja'ayaty tumabúktat ko mijts tu xykyexy. 22 Tuts nmo'oy ja muj'ajtun di'ibats mij xymyooy es ya'ujaty nandu'un 'yíttat ti'igyu, éxtam udsajtam n'ijtam. 23 Uj n'ityats ti'igyu mat ya'ujaty, es mij m'ity ti'igyu mat uj, es du'un kexy ka'pxy 'yíttat ti'igyu ja wyinma'añaty éxtam udsajtam n'ijtam, es du'un ja naxwiñudu ja'ayaty t'ixtat kots mij xykyejxy, es ko mij nandu'un xytsyoktu ya n'axprajkraty éxtamts uj mij xytsyeky.

24 'Tatitu'unk, ndsejpyats esu n'axprajkrats nujx 'yittu mats uj n'ita'añ es t'ixtat ja nmuj'ajtunats di'ibats mij xymyooy, mat ko tuts mij xytsyeky exta ma kyajnumu naty ja naxwiñudu kyojy. 25 Tatitu'unk, mdiimpy ja tuj'ajtun. Kyaj m'ixy'átadu púnudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtadup. Per uj situy n'ixy'ajtypyats mij, es ya n'axprajkrats ñija'adup kots mij xykyejxy. 26 Tuts n'awánudu éxtam mij ja mjot mwinma'añ, es nduk'ijxyryñamts, mat ko n'ita'añats mat ya'ujaty, es ja mdsojkan di'ibats mij xymyeepey 'yíttat nandu'un mat ya'ujaty.

18

Jesús yajmátsy

1 Ko tyaadu du'un ja Jesús jyunañ, net oj 'yawinnaxtu mat ja 'yaxprajkraty ma ja lugaar di'ibu xyu'ajtypy Sedrón Nuwok. Jap tu'ugu nugam ma 'yityu je'xykyépy. Jap ja Jesús tyjukudu mat ja 'yaxprajkraty. 2 Esu Juudas di'ibu naty kyuyakaampy ya Jesús, nan 'yixy'ajtypy naty tadu nugam, mat ko kanak oku naty tu ñaymyúkuudu jap mat ja 'yaxprajkraty ja Jesús. 3 Netu Juudas jyajttu nugamóty maut ja maysyoldaadaty esu polusiity di'ibu kyajxtu ja teedywyindsúnaty esu fariseeaty. Es tmanujxtu lyampru, tsyinwaty, pujxn esu kepy. 4 Es kom ja Jesús ñija'abu naty ti naty jatánup, ta tninujxtu es dyajtuuy di'ibu naty pajudijtadup:

—¿Pún m'axtaaydyup?

5 Net ja'ajaty 'yadsoojudu:

—Yu Jesús nazarenu.

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

Juudas di'ibu naty kyakánup, tapu naty mat ja di'ibadyu naty pajudijtup ja Jesús. 6 Es ko ja Jesús t'anmaaydyu: “Ujtsu du'un”, net 'yaxtukawa'ktu es kyadaadu naxkujxy. 7 Net ja Jesús jatugok dyajtuujumbijttu:

—¿Pún m'axtaaydyup?

Net 'yadsoodu:

—Yü Jesús nazarenu.

⁸ Jesús t'anmaaydyu:

—Tuts mij n'anamadu ko ujtsu du'un. Pun ujts miits xy'axtaaydyur, na'ixtu, wa'an tñajxtu tyadu nja'ayuts.

⁹ Du'un jyanañ ja Jesús es yajkuudyunut di'ibu yu'u ku'um junán: “Tatitu'unk, ni tu'uk tu kytugoy di'ibuts mij xymyooy.”

¹⁰ Net ja Simonk Peedru tju'ty ja 'yespaadu es tñibo'tu ja 'yaga'añdyátsk tu'uk di'ibu xyu'ajtypy Malku, tyuumbu ja teedywyindsungópk. ¹¹ Esu Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Pujta'ak jatugok yu m'espada ma xya'ity. Koonamts n'ayówat éxtam ja Dios Teety tu xytyuknibujtaagu es uj n'ayówaduts.

Jesús, Anás wyindum

¹² Net ja soldaaduty es mut ja soldadu windsungopk esu israelítaty ja pyolasiiaty tmajtsta ja Jesús es dyajñajxtu katsimy. ¹³ Net jayujp dyajñajxtu ma yu Anasu tyujk. Yu Anás yu'u myu't'ajtypy ja Kaifás di'ibu ma tadu jamajt teedywyindsungopk'ajtp. ¹⁴ Tyadu Kaifás yu'u naty tu t'ok'anmaabyu ja israelítaty ko waanu oy es 'yoogut yu'yu Jesús es kudii ko wyindugóyut ja israelítadyu ñax kyajpn.

Peedru t'axtijy ja Jesús

¹⁵ Simonk Peedru es jatu'uk ja uxprajkr* t'akpanajxtu ja Jesús. Yu 'yuxprajkr ixu'ajtabu naty ja teedywyindsungópk. Paaty tyujku mut ja Jesús ma ja tyuja'a ja windsún.

¹⁶ Per ja Peedru jap oj wye'emy kemy'agu'p. Paaty pyudseemy ja uxprajkr di'ibu ixu'ajtabu naty ja teedywyindsungópk es oj t'anamu ja kemy'aa adunaabyu es tyúkat yu Peedru. ¹⁷ Net ja kemy'aa adunaabyu dyajtuuy ja Peedru:

—¿Tii kyaj mij m'uxprajkr'átyuty nandu'unu tadu ja'ay?

Peedru 'yadsooy:

—Kyaj 'yujtsuty.

¹⁸ Es kom xujxru naty, ja teedywyindsungópk tyuumbaty di'ibu jap es ja polasiiaty tu naty junn dyajmájudu, es tamu naty tanu xyamdu. Esu Peedru nan tapu naty mudaduty ñayyajokxprúku ma ja junn.

Teedywyindsungópk dyajtáy dyajtuda'aky ja Jesús

¹⁹ Ta ja teedywyindsungópk dyajtuudsondáktu ja Jesús:

—¿Púnaty m'uxprajkr'ajtypy es ti danu tadu di'ibu mduk'uxprajktap?

²⁰ Jesús t'adsooy:

—Ixnode'xyuts tu ngajxy mayjya'ayóty. Taayamts nduk'ixtu tsajptugóty es ma ja Jerusalengu myuj tsajptujk, ma ñaymyúku ja israelítaty. Kyajts ti tu ngajxy ayu'udsyu.

²¹ ¿Ti kots uj mij xyajtáy? Yajtáwdu di'ibu tu tmadowdu n'uxprajkanuts, es yu'u m'awánudup tits uj tu ngajxy. Yu'ujty yajxón tñijáwdu wi'ixuts tu nya'uxpeky.

²² Ko Jesús jyanaandaay du'un, net ja tsajptujk polasiiaty tu'uk di'ibu naty jap twimbojtse'ky ja Jesús es t'anmaay:

—¿Ti ko du'un xy'adsoy yu teedywyindsungópk?

²³ Jesús 'yadsooy:

—Pun tats ngajxtugóy, tuk'ixtu wi'ix tsoodsu du'un tu ngajxtugóy. Es pun t'ajtunuts ngajxy, ¿ti kots mij xykyoxy?

²⁴ Net ja Anás tkajxnajxy ja Jesús katsimy ma ja Kaifás, teedywyindsungópk.

Peedru t'axtijy myumajtsk ok ja Jesús

²⁵ Ja Simonk Peedru ñayyajokxprékyudyu naty ma ja junn, es 'yanmaayadu:

—¿Ti kyaj mij m'uxprajkr'átyudyu tyadu ja'ay?

Ta ja Peedru t'axtijy, jyanañ:

* **18:15** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'um nay'andijur ko jyana'añ jatu'uk ja uxprajkr.

—Kyaj 'yujtsuty.

²⁶ Net jatugok yajtuuj ja teedywyindsungópk tuuumb, pyamagu'ugu di'ibu Peedru naty ta ttatskpo'ttu'uty:

—¿Tii kyajts mij n'ijxy jap nugamóty mat yu'u?

²⁷ Peedru t'uxtijy jatugok ja Jesús, es netyu ja tugaak 'yuuu.

Jesús, Pilatu wyindum

²⁸ Net tmdso'ondu ja Jesús ma ja Kaifasu tyujk es tmanujxta ma gobernadooru pyalasyu. Es kom xuuñdyáknabu naty, ja israelítaty kyaj tyujkudu ma ja palasyu, mat ko éxtam ja kyostúmbrytu tmdattu, pan tujkup, kyaj mbaat 'ya'ux'aty ma ja pasku. ²⁹ Paaty ja Pilatu pyudseemy es oj tmagajxta:

—¿Wi'ix tsoo tyadu ja 'ay xyñi'uunadu?

³⁰ Net ja'ajaty 'yadsoodu:

—Kooxyup kyayu'ujaty tu'ugu axuk ja 'ay, kyajxyupts mij ta ndukkudákudu.

³¹ Net ja Pilatu jyunañ:

—Yajnujxta miidsuty, es payo'oydyu éxtam miits ja mgu'am ana'amun.

Ja israelítaty 'yadsoodu:

—Per uudsuty, israelítaty, kyajts nmadattu kutujkun es nya'ooktadats pan.

³² Es du'un yajkuudyuun éxtam ja Jesusu naty ta jyuna'añ wi'ixu naty 'yooga'añ.

³³ Pilatu tyujku jatugok ma ja palasyu es tmajwooy ja Jesús es dyajtuuy:

—¿Ti mijtsu du'un ja israelitu ryey?

³⁴ Jesús 'yadsooy:

—¿Taadu mij myajtiipy mat ja mgu'am winma'añ, o mat ko wiinkpaty ta mdukmumadya'agudu?

³⁵ Pilatu t'adsooy ja Jesús:

—¿Wa'andsu da uj n'israelítaty? Yu mja'ayaty es yu teedywyindsunaty, ja'ats uj ta xytyukkudákudu mij. ¿Ti mij ta xytyuundugóy?

³⁶ Net ja Jesús t'adsooy:

—Kyajts uj nyajkutíky éxtam ja naxwíñudu ja 'ay ja ryéyaty. Kooxyupts uj n'ok'yajkutíky ma tyadu naxwíñudu ja 'ay, yu nja'ayadyats tuuxyup tsyiptundu es kyajxyupts ta xymyatsta ja israelítaty. Per kyajts uj nréyaty éxtamu naxwíñudu ja 'ayadyu ryey.

³⁷ Net ja Pilatu 'yadsooy:

—Pes, ¿mijtsu du'un rey?

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un rey, éxtam mij mjuna'añ. Paadyats ta nmiñ naxwiiñ esats n'anuumat ja ja'ayaty di'ibu dan tuy'ajtun. Nidugekyu di'ibu tsyojktup ja tuy'ajtun, myudoodup yu'ujaty di'ibuts uj ngajxyry.

³⁸ Ta Pilatu 'yadsooy:

—¿Pán mbaat tnijawu di'ibu dan tuy'ajtun?

Jesús ñiduku es 'yoogut

Ko Pilatu dyajtuudaay tuyaadu, ta pyudseemy jatugok es oj tmagajxy ja israelítaty, es t'anmaay:

—Uj kyajts ti pyojpu nbatu tyadu ja 'ay. ³⁹ Per du'uñam jaayam yajtuñ tu'uk tu'ugu pasku xuu yajnasmátsu tu'ugu tsimyja'ay di'ibu miits mjunaándup. ¿Pes mdsojktup es nnasmátsudats ja mreyy?

⁴⁰ Net jatugok yaxkaktu:

—¡Taadu kyaj! ¡Nasmatsu Barrabás!

Yu tyadu Barrabás yu'u naty ta tnibude'eky ja yajkutujkra.

19

¹ Net ja Pilatü tni'ana'amü es ja Jesús yajwópat. ² Ja soldaadaty txagajttü ja apyñ éxtam tu'ugü koronü es tpujtáküdü kyubajkküjxm es ttukpujtáktü tu'ugü tsu'unk wit. ³ Ta tmawingoondü es t'anuumüdü:

—¡Müj küjxm mij israelítüdyü ryey!

Es ta twimbojtsü'ktü.

⁴ Pilatü pyadseemy jatügok es t'anmaaydyü ja israelítaty:

—¡Ok'ixtü! Tyaats nyajpudsémy yaa es xy'ixtat ko kyajts ni ti pyojpu ngapatü.

⁵ Ta Jesús pyadseemy müet ja 'yapyñgyoronü mä ja kyubajk es müet ja tsyu'unk wit. Net ja Pilatü t'anmaaydyü ja israelítaty:

—¡Tyaá net ja tyadü yedyujk!

⁶ Ko t'ijxtü ja teedywyindsúnaty es ja polüsüaty, ta yaxkaktü:

—¡Yajkruuzpát! ¡Yajkruuzpát!

Pilatü jyúnáñ:

—Pes yajnujxtü miidsaty, müet ko üj kyajts nbatü pyekyü tyadü yedyujk.

⁷ Es ja israelítaty t'adsoodü ja Pilatü:

—Üdsaty nmüdjittüpts tu'ugü ana'amün es 'yoogut éxtamü tyaadü, müet ko ñaybyujta'agyuty Diosü 'yU'unk.

⁸ Ko tyaadü Pilatü tmüdooy, net tsyü'kü ni'igü. ⁹ Ta tyujkü jatügok mä ja palasyü es dyajtüy ja Jesús:

—¿Mä mij mdsooñ?

Perü Jesús kyaj 'yadsoojümbijtü ni wi'ix.

¹⁰ Net ja Pilatü jyúnáñ:

—¿Üj mij kyajts xy'adsowa'añ? ¿Kyaj xyñijawü ko üj nmüdjitypyüts ja kutujkü es nyajkruuzpátat, es nan nmüdjitypyüts yü kutujkü es nasmátsat?

¹¹ Jesús 'yadsooy:

—Ni ti kutujküxyüer mij xykyamüdaty müet üj kooxyüer ja Dios tü mgamo'oyaty. Paaty di'ibüts üj tü xykyüyaky mä mij, yü'ü ni'igü myüdjitypy ja peky es küdiinüm mij.

¹² Net ja Pilatü tja'uxtaay ja winmä'añ es tasmatsüyáñ ja Jesús, per ja israelítaty myüyaxkáküdü:

—¡Pün mnasmajtsüer, kyaj müet mnaymyáyaty yü yajkutujküer kopk! ¡Oytyim pánaty di'ibü naybyujtáker éxtamü rey, yü'ü ja yajkutujküer kopkü myüdsip!

¹³ Net ja Pilatü, ko tmüdooyü tyaadü, tni'ana'amü es pyüdsümüet ja Jesús. Ta Pilatü nandü'an pyadseemy es ñaxwe'tsy mä yajkutiky, mä ja lugaar di'ibü ja ebreeü tyukxü'ajtü Gabata, es 'yayukwimbüdsemy Tsaa Winwaaabü. ¹⁴ Es éxtam kijkyxyü mä ja paskü xüü, net ja Pilatü t'anmaaydyü ja israelítaty:

—¡Tyaá net ja mrey!

¹⁵ Per ja'ajaty 'yadsoodü mük:

—¡Wa'an t'eeky! ¡Wa'an t'eeky! ¡Yajkruuzpát!

Ta Pilatü jyúnáñ:

—¿Tii üjts nyajkruuzpátüer ja mrey?

Per ja teedywyindsúnaty 'yadsoodü mük:

—Üdsaty kyajts nmüdatü wiinküer rey, yü'üyü dü'ünü yajkutujküer kopk.

¹⁶ Es müdü tyaadü Pilatü ttukküdüjküdü ja israelítaty es ja Jesús kyruuzpátat. Net ja soldaadaty oj myünüjxüdü.

Jesús kyruuzpéty

¹⁷ Ta Jesús pyadseemy müet ja kyruuz es ñejxy mä ja lugaar di'ibü xyü'ajtypy Kalaveerü, di'ibü ebreeü ja'ayaty tyukxü'ajttüer Gólgotu. ¹⁸ Jap dyajkruuzpajttü müet nimajtskü wiingátypyü ja'ay, tu'uk anajñdsyoo es jatu'uk aga'añdsyoo es ja Jesús kujk'ám. ¹⁹ Pilatü

tni'ana'amu tu'ugu jaaybyajtun yajkuxja'ayut Jesús kyubajky di'ibu junaamp: “Jesús nazarenu, yu israelítadyu ryey.”

²⁰ May ja israelítaty t'ijxtu ja jaaybyajtun es tkajxtu, ja'a ko myuwingón ja Jerusalengu tadu lugaar ma dyajkruuzpajttu Jesús, es ja jaaybyajtun kanak naxu naty tu tkuxja'aydyu, du'an ja ebreeu, grieegu esu latín. ²¹ Paaty ja teedywyindsúnaty t'anmaaydyu Pilatu:

—Katu xykuxja'ay israelítadyu ryey. Kuxja'ay tugatsy. Pujta'ak ko junañ ko yu'u israelítadyu ryey.

²² Per ja Pilatu t'adsoodu:

—Di'ibuts tu nguxja'ay, du'an wyu'umut.

²³ Ko ja soldaadutajkuty dyajkruuzpajttaaydyu ja Jesús, ta ja wyit dyajwa'xudu taxk peky kujktu'uk. Per ja kyaru kyaj xyuymyíkyaty, du'añ je'eyu ti'igyu kyojyaty. ²⁴ Ja soldaaduty ñayjunánudu:

—Kyaj ngu'tswa'xum yu tyadu wit. Nik net n'oktu'unum tu'ugu rifi es pún myudajtypy ja swertu, yu'u yajnujxup.

Tyadu du'an tyuun jyajt es yajkuydyúnat ja Diosu jyaaybyajtun ma juna'añ: “Dyajwa'xtats ja nwit ma ja'ajuty, es trifutundu mut ja ngáput.”

Es du'an ttuundu ja soldaaduty.

²⁵ Ma ja Jesusu kyruuz tamu naty ja tyaagu'unk, ja tyaagu'ungu myuga'ax, Mariiu ja ñdo'oxyu Kleofus, esu Mariiu Magdalenu. ²⁶ Ko Jesús t'ijxy ja tyaagu'unk tyanu mut ja 'yuxpajkru di'ibu Jesús ni'igu tsojok*, net ja Jesús t'anmaay ja tyaagu'unk:

—Nanitu'unk, tya net ja mmaank.

²⁷ Net t'anmaay ja 'yuxpajkru:

—Ta net ja mdaagu'unk.

Net ja 'yuxpajkru t'axaju ma ja tyajk.

Jesús 'yeeky

²⁸ Ko naty tyadu du'an tu tyuñ tu jyatyty, Jesús ñija'abu naty ko tugekyu tu yajkuydyún, es tkuydyúnat éxtam ja Diosu jyaaybyajtun, ta junañ:

—Tátsupts.

²⁹ Japu naty tuk jarru xun vinu. Net dyajxo'ktu tu'uk yuunkpunaanu es tpujaktu ma tu'ugu mats jajpu'unk es ttuk'adíjudu. ³⁰ Jesús tmi'ky ja xun vinu. Net junañ:

—Tu net tugekyu yajkuydyunda'ay.

Net wyindaknu es oj 'yo'knu.

Tu'ugu soldadu tkaatsymyugumu Jesús

³¹ Pyátubu naty ja pasku xuu, es ja israelítaty kyaj ttsoktu es ja ñini'xaty wyu'umut kruuzkajxy ma ja po'xunxuu, ja'a ko nugo 'yokmajxu'ajnu. Paaty madu tyadu t'anmaaydyu ja Pilatu es tni'ana'amut es nujx yajtekytyjtu di'ibu jam kruuzkajxy es pojun 'yooktat es dyajjanákat ja ñini'x kruuzkajxy. ³² Net ja soldaadutajkuty oj ñijxtu es ttájudu ja tyeky ja nimajtskru di'ibu Jesusu naty muut 'yity kruuzkajxy. ³³ Per ko twinguwa'kudu ja Jesús, ta t'ijxtu ko tu naty 'yo'knu. Paaty kyaj oj ttájudu ja tyeky. ³⁴ Es oy tja'ijxtu du'an, tu'ugu soldadu ja lyanzu ttukkaatsymyugu'umu ja Jesús. Ta ja ñe'pyñ pyudseemy es nandu'an pyudseemy éxtam jyawu nu.

³⁵ Tuts uj yu'u n'ixy, es tuj'ajtants njuna'añ es uj nnija'abats ko tuj'ajtun di'ibats ngaxypu es nguxja'ayuts es miidsaty nandu'an xymubúktut. ³⁶ Tyadu du'an tyuun jyajt es yajkuydyúnat éxtam ja Diosu jyaaybyajtun juna'añ: “Kyaj ttájudu ni tu'ugu pyajk.”

³⁷ Es jatuk pekyu jaaybyajtun juna'añ: “Yíxtup ja di'ibu lanzu tukkaatsymyugu'umu.”

Jesús ñaxtuku

* 19:26 Fwank yu neky jyaay es yu'u k'um nay'andijup ko juna'añ ja 'yuxpajkru di'ibu Jesús ni'igu tsojok.

³⁸ Ko tyaadu du'an jyajtu, Josee di'ibu kugajpn'ajtp Arimatee es pyanejxypy ja Jesús, oy ayu'udsyu mat ko tsa'u'agu ja teedywyindsunaty, ta yu'u t'amdooy ja kutujkan ma Pilatu es dyajnujxa'añ ja Jesusu ñini'x. Pilatu dyajky ja kutujkan. Ta Josee tmunejxy ja Jesusu ñini'x. ³⁹ Nandu'unu Nikodemu di'ibu tuuyup oj tmugajxy ja Jesús koots, tmunejxy i'px majk kilu ja pa'ak xu'kpu di'ibu ya'o'oyudup mudu mirru kepy esu alwes aay. ⁴⁰ Es du'an ja Josee es ja Nikodemu t'axájudu ja Jesusu ñini'x. Ta ttuknipijttu tu'ugu mantu wit mat ja pa'ak xu'kpu, éxtum ja israelítaty jaayum ttundu ko dyajnaxtukudu o'kraty.

⁴¹ Ma tadu lugaar ma dyajkruuzpajttu Jesús, japu naty wingón tu'ugu nugam, es ma tadu nugam japu naty tu'ugu o'kpu jut jembyu ma kyajnum pun o'kpu ñaxtaku. ⁴² Jap tpujtáktu ja Jesusu ñini'x, mat ko tadu o'kpu jut wingonu naty es mat ko tsonda'agánubu naty ja israelítaty ja myuj xuu.

20

Jesús jyikyppyky

¹ Domingu, ni nganay'uxkajpnumnum, Mariiu Magdalenu oj ñejxy ma naty tu ñaxtaku Jesús. Es ko jyajty jam, net t'ijxy ko ja tsaá di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut, kyaj ñakydu'unaty éxtum yajpujtáky. ² Net jyumbijty puye'egyu es oj ñejxy ma Simonk Peedru es ja xpujkrpu di'ibu Jesús ni'igu jyantsytsyojk*, es t'anmaaydyu:

—iTu dyajpudsámdu ja Nindsun'ajtum ja ñini'x es kyaj nnija'am maa dan tu tpujta'aktu!

³ Net ja Peedru es jatu'uk ja xpujkrpu tso'ondu es oj ñujxtu ma ja jut aa. ⁴ Nimajtsk tso'ondu puye'egyu, per jatu'uk ja xpujkrpu waanu muk puye'eky kudiinam ja Peedru es ja'a jawyiin jajt. ⁵ Ta kyu'ijxu jap jutoty, es t'ijxy ja wit di'ibu ja Jesús tu naty yajtuk'abíty, per kyaj tyujku. ⁶ Oknumu Simonk Peedru pyajajtu, es ja'a tujku jap jutoty es t'ijxy ja wit, ⁷ es nan 'yijx ko ja payu di'ibu yajtukkupijt ja Jesús ja kyubajk, kyaj naty ti'igyu 'yity mat ja di'ibu yajtuk'abijt ja Jesusu ñini'x. ⁸ Net jatu'uk ja xpujkrpu di'ibu jajt jawyiin ma jut, nandu'un tyujku jap jutoty es t'ijxy éxtumu naty tu jyátyaty. Ta tmabejky ko Jesusu naty tu jyikyppyky. ⁹ Pes kyajnumu naty tjaugyúkadu éxtum ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ ko yu'u jikyruyukaamp jatugok. ¹⁰ Netu tadu 'yuxpujkraty ñujxnudu ma ja tyujk.

Jesús ñaydyuk'ixynty ja Mariiu Magdalenu

¹¹ Per ja Mariiu ko jyajty jatugok, net wye'emy jap jut agu'p jy'u'uy. Jiibyu naty ko kyu'ijxu jap jutoty. ¹² Ta t'ijxy majtsku anklus, ak poobu wyit, 'yu'uñudu ma naty ja Jesusu ñini'x tu yajpujta'aky. Tu'ugu naty 'yu'uñu kyubajky ja Jesús es jatu'uk tyeky ux'am.

¹³ Net ja Mariiu yajtuujadu ja anklus:

—¿Ti ko mju'uy?

Ta Mariiu 'yadsooy:

—Mat ko tu dyajnujxtu ja nWindsúnudsu ñini'x, es kyajts nnijawu ma tu tpujta'aktu.

¹⁴ Je'eyunumu naty du'an jyuna'añ ko 'yijxumbijty. Net t'ijxy ja Jesús, per ja'a kyaj tnijawu pun ja'a du'an ja Jesús, ¹⁵ ja'a dan ttijy ja nugam'ijxpu.

Net ja Jesús yajtuujyu:

—¿Ti ko mju'uy? ¿Pún m'uxtaapy?

Ja Mariiu 'yadsooy:

—Windsún, pun mij tu xymunejxy ja o'kpu ñini'x, anmaagyats ma tu xypyjta'aky esuts uj nyajnujxat.

¹⁶ Net ja Jesús t'anmaay:

—iMariiu!

Ja Mariiu wya'kumbijty es t'anmaay mat ja ebreeu ayuk:

—iRaboni (di'ibu ayuk wimbudsuummp Ya'xpujkrpu)!

* **20:2** Fwank yu neky jyaay es yu'u k'u'm nay'andijap ko jyuna'añ ja xpujkrpu di'ibu Jesús ni'igu jyantsytsyojk.

17 Net ja Jesús t'anmaay ja Marii:

—Nasmajtsugats, ja'a ko kyajnumts nbatuka madsu nDeedyun. Per najx anuumadu nmugu'uguty ko uj patujkunupts madsu nDeety di'ibu miidsaty nandu'an mDeety'ajttap, ujtsu nDios es miidsaty ja mDios.

18 Net ja Marii Magdalenu oj ñejxy ma ja Jesusu 'yuxpajkpaty es t'awa'anadu ko tu t'ixy ja Jesús es ko yu'u naty tu 'yanu'umxudyu du'an.

Di'ibu Jesús tyuknipejkyry ja 'yuxpajkpaty

19 Nan ja xuu domingu koots, ja xpajkpaty tu naty ñaymyujta'ayudu ni'agajy tugoty mat ko ttsu'ugudu teedywyindsunaty. Netu Jesús tyujku es ñaybyujtaku kujk'am. Ta kyajxpo'xudu es 'yanmaayudu:

—Jotkujk'attu miidsaty.

20 Ko Jesusu du'an jyanaandaay, net ttuk'ijxtu ja kyuu ma tu tyuku ja klaavus es ja kyaatsy ma tu yajtukkimy ja lanzu. Es ja 'yuxpajkpaty jyantsyxyondaktu ko t'ixtu ja Nindsun'ajtam.

21 Netu Jesús jyanañ jatugok:

—Jotkujk'attu miidsaty. Uj ngajxtupts miidsaty, du'an éxtamts uj ja nDeedyats xykye-jxy.

22 Net tnaspixu poju'unk ma ja 'yuxpajkpaty, es t'anmaaydyu:

—Axájudu ja Espiritu Santu. 23 Pán mbojruma'xtup, me'xy wyu'umut; es pán kyaj mbojruma'xtu, nan kyaj me'xy wyu'umut.

Tomás t'ixy ja Nindsun'ajtam ko tu jyikyryky

24 Esu Tomás, tu'ugu Jesusu 'yuxpajkpa di'ibu tyijttap Xeeñu'unk, kyaju naty jap ko myiñ yu Jesús. 25 Net ja myugu'uguty 'yanmaayudu:

—Tuts n'ixtu ja Nindsun'ajtam.

Per ja Tomás 'yadsooy:

—Pun kyajts n'ixy ja kyuu ma tu tsyayuty ma ja klaavus tu tyuku, es ngudíjudsu nguwa'xypy ma ja klaavus tu tyuku, es ngudíjudsu nguwa'xypy ma ja kyaatsy tu tsyayuty, kyajts nmubákat.

26 Kyumduktujk xuuu naty ñaymyúkuu ja xpajkpaty jatugok. Tapu naty ja Tomás. Oyu naty 'yagajyuty ja tujk, Jesús tujku es ñaybyujtaku kujk'aay es tkajxpe'xy ja 'yuxpajkpaty, oj t'anuumadu:

—Jotkujk'attu miidsaty.

27 Netu Tomás t'anmaay:

—Tomás, kudijju mguwa'xypy madsu ngu'u tsyayujty mat ja klaavus, es pujta'ak ja mgu'u ma tsyayujty ja ngaadsyats mat ja lanzu. ¡Kyaj xykyamubákat, mubak!

28 Net ja Tomás 'yadsooy:

—Windsun, mij nDios'ajtypy.

29 Jesús 'yadsoojju:

—Tomás, mmubejkyry tyam mat ko tats mij xy'ixy. Kuni'xy di'ibuts xymyubujktap óyudsu naty xykya'ixtu.

Ti ko Fwank tja'ay yu neky

30 Ni'igu may ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja maj'ajtan di'ibu Jesús tyuun 'yuxpajkpatujk wyinduuyuty di'ibuts kyaj nguaxjaay ma tyadu neky. 31 Peru tyaadadsu du'an tu nguaxja'ay yaa es miits xymyubáktat ko yu Jesús yu'u du'an ja Kristu, Diosu 'yU'unk, es ko xymyubáktat, mmudáttap ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

21

Jesús ñayyajku'e'egyuty ma nijxtujkpa 'yuxpajkpa

1 Oknum kyaxe'ky ja Jesús jatugok ma 'yaxpajkpaty ma ja Tibeeryus Myejuñbya'a, Galileeu it. Es du'un ya'ijxy: 2 Tukmuk naty jam ja Simonk Peedru es Tomás di'ibu tyijtup Xeeñu'unk, Natanael di'ibu kugajpn Kanaa, Galileeu ñaaxóty, ja 'yuna'kuty ja Zebedeu es janimajtskru wiinkru 'yaxpajkru Jesús. 3 Simonk Peedru t'anmaaydyu yu'ujuty:

—Nejts n'ok'ajkxmátsy.

Ta 'yadsoodu:

—Najxándapts uudsuty nandu'un mat mij.

Ta ñajxta ma tu'ugu barku. Es tu'ugu tsu'um ñajxy, kyaj ni tu'uk tkamajtsta ja ajkx. 4 Xuuñdyáknubu naty ko Jesús kyaxe'ky mejuñbyu'aay, per ja 'yaxpajkpaty kyaj tñijáwudu pán ja'a dan ja Jesús. 5 Net ja Jesús dyajtuudu:

—Mágu'uguty, ¿tu xymyatsta oynu'unun?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ni nu'un.

6 Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Kujubírudu ja m'ajkxmajtsn aga'añdsyoo ma yu barku, es m'ajkxmátstat.

Ta tkujubijrudu, es oknum kyaj mbaat t'okju'tnudu ja 'yajkxmajtsn jap najoty, mat ko mayu naty ja ajkx tu tyuku. 7 Net ja axpajkru di'ibu Jesús jyantsytsyejpy*, t'anmaay ja Peedru:

—Ja'a tyaadu ja Nindsun'ajtam!

Ko tmaddoodaay ja Simonk Peedru ko jya'ajuty ja Nindsun'ajtam, ta jatugok ttuktajku ja ñikujxyudu wit di'ibu naty tu tjeñ. Ta kyupujpnajxy najoty es ñejxy mejuñbyu'am ma ja Jesusu naty. 8 Es ja myagu'uguty jyajtu mejuñbyu'am mat ja byarku es mudu 'yajkxmajtsn trawits trajudottu, mat ko ujtsu naty mat ja ajkx. Wingonu naty ma ja 'yajkxmátsta éxtam mágo'px metrún. 9 Ko wyindu'atspadsuumdu, net trattu juunu'unk di'ibu ja Jesús tu dyajmúju naty es tsaay tu'ugu ajkx, es tamu naty nandu'unu tsajkaaky.

10 Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Yajmíndu majtsk tugugu m'ajkx di'ibu tu xymyatsta.

11 Simonk Peedru tyajku barkoty es dyajnejxy extu pu'ujótm ja 'yajkxmajtsn ujts mat ja maj ajkx mágo'px jajustyikxymyajak tuguk. Oyu naty jyantsymyáuty, ja 'yajkxmajtsn kyaj kyu'tsy.

12 Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yaxpajkpaty:

—Min m'armusal'attu.

Es ni pán tka'anmaaydyu: “¿Mbánu dan mij?”, mat ko ñija'adabu naty ko ja'a ja Nindsun'ajtam.

13 Netu Jesús myajwa'ky es tkone'ky ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yaxpajkpaty. Es nandu'un ttuun mat ja ajkx.

14 Ja'a tyaadu ja myuduguk ok nibudu'uk ma traattu ja 'yaxpajkpaty ko naty tu jyikyryekey ma 'ye'ky.

Jesús mudu Peedru ñaygyajxudu

15 Ko 'yarmusal'ajttaaydyu, net ja Jesús dyajtuuy ja Simonk Peedru:

—Simonk, Jonasu myaank, ¿xytsyojkpats ni'igu es kadiinam yu mmu'uxpajkpaty?

Peedru 'yadsooy:

—Windsún, mij mnija'ap kots uj mij ndseky.

Ta Jesús jynáñ:

—Extum ja borreegu kwentu'ajtru dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'uxpajkanuts.

16 Dyajtuujambijty ja myumajtsk ok ja Jesús:

* 21:7 Fwank yu neky jyaay es yu'u káum nay'andíjup ko jyuna'añ ja axpajkru di'ibu Jesús jyantsytsyejpy.

—Simonk, Jonas myaank, ¿xytsyojkruts mij?

Peedru 'yadsooy:

—Mij mnija'ap kots uj mij ndseky.

Ta Jesús 'yadsooy:

—Extum ja borreegu kwentu'ajtpu dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'axpuknats.

¹⁷ Myuduguk ok jynán ja Jesús:

—Simonk, Jonas myaank, ¿xytsyojkruts mij?

Peedru jyotmaydyuktujku mat ko yajtuuj tugak ok pan tsyejpy ja Jesús, es t'anmaay:

—Windsún, mij mnija'ap tugekyu. Mnija'ap kots uj mij ndseky.

Jesús 'yadsooy:

—Extum ja borreegu kwentu'ajtpu dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'axpuknats. ¹⁸ Jantsy tuy'ajtunats mij n'anum ko ijty m'una'k'áty, mduktujkup ijty ja mwit es mnejxy ma mij xytsyky. Es ókum ko mij mmajja'ayut, mxajwa'xup es wiinkru mwit mdukrujta'agudap, es mmunujxadut ma mij kyaj xytsyky mnijxa'añ.

¹⁹ Es madu tyadu Jesús ttuknijawu wi'ix 'yoogañ ja Peedru es ja Dios tmuj'ixat. Net 'yanmaay:

—Pamiinguts.

Fwank, ja xpukru di'ibu Jesús ni'igu tsyejpy

²⁰ Ko Peedru 'yixumbijty, net t'ijxy pyanejxyty ja xpukru di'ibu Jesús jyantsysojkt†, di'ibu naty nandu'un ma 'ya'ux'aty py'am ja Jesús, di'ibu yajtuuj: “Windsún, ¿panu dunu tadu di'ibu mguyakánup?” ²¹ Ko Peedru t'ijxy, net dyajtuuy ja Jesús:

—Windsún, esu tyadu, ¿ti jatánup?

²² Jesús 'yadsooy:

—Pan ujts ndsejpy es jyiky'átut extu kots uj njumbítut, ¿ti mij xykywéntuty? Pamiinguts mij.

²³ Net ja myu'axpukrutu ñayjynánudu ko yu xpukru kyaj 'yooga'añ. Peru Jesús kyaj du'un jynán, di'ibu situy janán: “Pan ujtsuts ndsejpy esu tyadu jyiky'átut extu kots uj njumbítut, ¿ti mij xykywéntuty?”

²⁴ Uj tats nmudoy es tats n'ixy tugekyu tyadu, es tugekyu di'ibuts uj tu nguxja'ay, ja'a du'un tuy'ajtan.

²⁵ May ja wiinkru di'ibu Jesús tyuun. Kooxyup yajkuxjaaydyaay nidu'uk nidu'uk tugekyu di'ibu Jesús tyuun, kyaju da ñibaadut ja naxwíñudu mat ja mayñeky.

† 21:20 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijup ko jynana'añ ja xpukru di'ibu Jesús jyantsysojkt.

Di'ibu Ja Apóstulaty Tyuun Es Ya'uxpajk

Jesús jyuna'añ ko minap ja Espíritu Santu

¹ Tyófilu, kots mij jayujp nnija'ay, n'awa'anu di'ibu Jesús tyuun es ya'uxpajk, di'ibu tim jawyiin extu ko jyumbijty jam tsajpótm.

² Kyajnumu naty tsyajpéty ja Jesús, es Espíritu Santukyujxm tmooydu ja apóstulaty di'ibu wyin'ijx ti tyunán kyajxándur. ³ Ko oj 'yeeky es jyikyryejky, ta kanak ok wa'ats dya'ijxu ko ta jyiky'aty jatugok, es ja Jesús kyux'e'ky ma yu'ujaty justyikxyxyuu, es t'awa'anu es ttuk'ixy wi'ix ja Diosu kyutujkan.

⁴ Tugok ko Jesusu 'yapóstulaty ñaymyujkudu, es t'anmaaydu:

—Kyaj mbudsámdut miidsuty ya Jerusalén. M'awixtur yaa extu ko ja nDeedyuts ttúnat éxtam tu twanda'aky, di'ibu tu ndukmumadya'aktu. ⁵ Tuj'ajtun ko Fwank Yajnumajtrun yajnumejty mut ja nuu, per jawaanu 'yaktugoy'aty ma mnabáttat mut ja Espíritu Santu.

Jesús tsyajpéty

⁶ Ko oj jatugok ñaybyatta'ayudu Jesús mut ja 'uxpajkruy, ta dyajtududu Jesús:

—Windsún, ¿tyamu net xyajkutuka'añ esu israelitu ja'ay ñay'ana'amudu?

⁷ Jesús 'yadsooy:

—Kyaj miits mbaadudu es xyñijáwudut na'a ja Dios Teety ti ttuna'añ. ⁸ Per ko ja Espíritu Santu mnimínudut, mmo'oyudur miidsuty ja muk'ajtun es net miits xpyujta'aktat ja tuj'ajtun ujtskyujxm Jerusalén, nu'unu Judee ñax, Samaaryu ñax es tugekyu naxwiñudu.

⁹ Ko Jesús kyajxtaay, ta pyatujku. Netu yoots myiñ es yu'tsu, es kyaj oj mbaat ñaky'ixudu ja 'uxpajkruty. ¹⁰ Tamu naty tuj 'yakpat'ixtu, ta ñiguxu'ktu ma ja'ajaty majtsku anklus, ak poobu wyit, ¹¹ di'ibu anmaayudu:

—Galileu ja'ayaty, ¿ti ko mbat'ixtu tsajpótm? Pyaadur ja tiempu ma yu Jesús di'ibu tu pyatuku tsajpótm, yu'u ku'am kuda'agur ya naxwiñ nandu'un éxtam tu xy'ixtu pyatuku.

Matius yajwin'ixy

¹² Net oj jyumbijttu ja apóstulaty jam ma ja Oliivus Kopk es jyajttu Jerusalén, di'ibu je'eyu tuk mil metrún jyagámaty. ¹³ Ko jyajttu Jerusalén, ta pyajttu myumajtsk nik'uay ma ja jyajttáknuty. Es ja apóstulaty ja'a txu'attu: Peedru, Fwank, Santya'agu, Andrés, Felipu, Tomás, Bartolomee, Matewu, Santya'agu ja Alfeeu myaank, Simonk ja kananeu ja'ay, esu Juudus ja Santya'agu myaank. ¹⁴ Es ja apóstulaty nidugekyu ijty ñaymyúkadu es kyajxta'aktu mut ja Jesusu myuga'axaty, mudu Mariu ja Jesusu tyaaq, es mudu wiingátyru toxytyujk.

¹⁵ Ko waanu 'yijty, ta ñaybyattaayudu nidugekyu mugu'px ja'i'pxu ja'ay. Ta yu Peedru tyunaayey'ky, es t'anmaaydu:

¹⁶ —Magu'uktajkuty, koonum tsyékyuty es yajkuudyúnat di'ibu Dios oj jyuna'añ jékyur. Yu Espíritu Santu dyajky ja Davit es t'anmaaydu jékyur di'ibu oj jyátyuty mut ja Juudus di'ibu wyinyo'oyu ja ja'ayaty di'ibu pyajudijttu ja Jesús, es tmajtstu. ¹⁷ Udsajttumu naty nmududijttu yu Juudus, es 'yapostulu'aty nandu'un. ¹⁸ Juudus yajmooy ja meeñ esu Jesús tkuyákat. Net oj kyubajk ttukka'ay es oj pyujwa'xy esu tugekyu tyiints pyudsuumdaay. Es mudu tadu meeñ ttukjuudyu tu'ugu nax. ¹⁹ Nidugekyu ja'ay di'ibu Jerusalén tsunaayduur tnija'adu tyaadu. Ta dyajxubejty ja lugaar Aséldumu (di'ibu andijpy Ne'pyñáx).

²⁰ Peedru 'yajaknáñ:

Davit oj jya'ay ma yu Salmu:

Wa'an twe'emy ja tyujk tukwa'ats, es ni pún kyatsuumut jam.

Es nandu'un jyunañ:

Wa'anu wiinkru ttu'unxaty yu tyuunk.

²¹ Peedru 'yakjanañ: “Weenu. Tyaa wiinkru yedyuk di'ibats mat njadijttu ko n'ijttats mat ja Nindsun'ajtam Jesús, ²² ko oj Jesús yajnubétyuty ja Fwank es extu ko oj ñajxnu tsajpótm. Koonum tsyékyuty es tu'uk wyu'umut testiigu mat udsaty ko Jesús jyikypyejky jatugok.”

²³ Net yajwin'ijxy majtsku ja'ay: tu'uk txu'aty Josee Justu, Barsabasu myaank es jatu'uk Matius. ²⁴ Es ta kyajxtáktu du'un:

—Windsun Dios, mij m'ixy'ajtypy ja ja'ayu jyot wyinma'añ. Tuk'ijxkats nidu'uk di'ibu tyadu nimajtskru mij tu xywyin'ixy ²⁵ es ttúnat ja tuunk di'ibu Juudas tu tnike'eky es ñejxy ma pyaadyuty.

²⁶ Net ttuundu rifu es tnijawut pún nigakup, es ñigaku Matius. Net trajtáktu ti'igy mat ja nimajk tu'ukru apóstulaty.

2

Espíritu Santu myiñ

¹ Ko ja muj xuu tpaty di'ibu xyu'ajtypy Pentakostés xuu, jaa naty ja mubajkputajk ñaymyúkadu tugoty, ² es ti'in tmūdoodu ñojta'aky tsajpótm es tyukwandsadyaay ja tujk éxtam tu'ugu muk poj. ³ Ta oj t'ijxpaattu éxtamu janya'ank, es jam oj wye'emy kujktu'ugu janya'ank ma kyubajkuty. ⁴ Ta ja Espiritu Santu myooyadu ja myuk'ajtan nidugekyu ni nu'unu naty jápudy. Ta tkajxta wiingátypyu ayuk wi'ix yu Espiritu Santu myooyadu ja ayuk es tkajxtat.

⁵ May myiñ yu israelítaty jap Jerusalén esu Dios t'awdáttat, es may nu'un ja ja'ay naxwiiñ dyajnaxtu jap ja xuu. ⁶ Ko yu'ujaty tmūdoodu jam tsajwinm ñojta'aky, ta ñaymyúkadu mayja'ay. Kyaj tniyawu ti tu jyátyuty ko nidugekyu oj tmūdowdu ja apóstulaty mat ja myugu'uktajkuty tkajxta wiingátypyu ayuk éxtam ja ja'ay di'ibu jagam tso'omp. ⁷ Ta di'ibu miindu xu'ajtru du'uñ wyu'umadyaaydyu, es ñay'anmaayadu nidu'ugáty:

—Galileeu ja'ayu tyaadu di'ibu kajxtup, ¿kudii? ⁸ Pes, ¿wi'ixu tyaadu nmado'om kyajxtu éxtam udsajtam n'ayuk'ajtam? ⁹ ¡Udsajtam nmi'inam ma wiingátypyu naxwíñadu! Ta yu ja'ay di'ibu tso'omp Partyu, Meedyu, Elam, Mesopotamyu, Judeeu, Kapadosyu, Pontu, Asyu, ¹⁰ Frijyu, Panfilyu, Ejiptu, Áfriku di'ibu myuwingonu Sirene, es nandu'unu xu'ajtru di'ibu tso'omp Romu. Nija'adyu ja'ay di'ibu jajtr israelítaty es nija'ajaty di'ibu tyuktajku ja wyinma'añ ja israelítaty. ¹¹ Ta nandu'unu di'ibu tso'omp Kretu es Araabyu. ¡Es udsajtam nidugekyu tyam nmado'omu tyadu ja'ayuty tniyajxtu ja muj'ajtan di'ibu Dios tyiimpy es muk yajjáwu, du'un kyajxtu éxtam udsajtam ngajxam!

¹² Nidugekyu ja'ay du'uñ wyu'umadyaaydyu es kyaj tniyawu ti tyúnup es ñay'anmaayadu nidu'uk nidu'uk:

—¿Ti tyaadu 'yandijpy?

¹³ Esu wiink ja'ay je'eyu oj ttukxi'iktu, es jyuna'andu:

—Ja'a ko múkadup.

Peedru kyama'añ

¹⁴ Ta yu Peedru mat ja myu'apóstulaty tyunaayuktu, esu Peedru oj kyajxy muk:

—Miits israelitu ja'ayuty es nidugekyu di'ibáty ijttup Jerusalén, mūdoo'ittu yajxon di'ibats ngajxaampy. Tyam n'awanuya'añ di'ibu tu jyátyuty. ¹⁵ Ja nmugu'uk'ajtam kyaj myi'igyuty, éxtam miits mjuna'andu. Kyaj myu'ugadu ja'ayuty mat ko je'eyu ja yamu xuu waanu pyétyñum. ¹⁶ Tyaadu di'ibu miits yam m'ijxtup es mmūdoodup, yu'u di'ibu janán ja Diosu kyugajxru Joel:

¹⁷ Dios jyunañ: “Ko naty ja naxwíñadu tyugoyannu,

nmo'oyuṗts ja nJa'ajun mā nidugekyu ja'ayuty,
es miidsaty ja m'u'unguty, yedyujk toxytyujkuty, tkajxtat ja n'ayúkatš.

'Yijxtap ja ixxma'tun ja m'ana'ktujk,
es ja mmujja'aydyujkuty kyuma'aja'añ di'ibu Dios tyunaampy.

¹⁸ Es nandu'un di'ibuts xymyuduump, yedyujk esu toxytyujk,
nmo'oya'añuts ja nJa'ajunuts,
es tkajxudu n'ayúkatš.

¹⁹ Ndunaambyats ja muj'ajtun jam tsajwínm,
esu ixxw'umun nyajw'uma'añuts naxwiiñ,
ja ne'pyñ esu juun jok.

²⁰ Kyaj ja xuu ñaky'ana'añ, du'ñu wyingoodsya'añ,
es tyagatsa'añ ja po'o tsáptsam éxtamu ne'pyñ.

Tugekyu tyaadu nduna'añuts kyajnumu naty jya'ty ja Diosu myuj xuu mā yajpayo'oya'añ
ja ja'ayuty.

Tadu xuu jantsy muj 'yita'añ es mat ni'igu ja muj'ajtun.

²¹ Es nidugekyu di'ibu mnu'xtákdur éxtamu Nindsun'ajtam, nitso'oktup.”
Ja'a du'unu tyaadu di'ibu kyuxjaay ja Diosu kyugajxpu Joel.

²² Net ja Peedru 'yakjunáñ:

—Madowdu oy, mugu'uktujkuty israelítuty, di'ibu yam n'anuumyándur Jesús nazarenakyuxm. Extam miits xyñijáwudu ko Dios twin'ijxy ja Jesús, du'un dyajniḡuxe'ky miits mwinduuyuty ko Jesuskyuxm ttuñ ja muj'ajtun, ixxw'umun es di'ibu ja'ay du'ñu mat wy'umadya'aydyu. ²³ Miits xykyujktu ja Jesús mā ja romanu ja'ay es dyajkruuzpáttat es dya'ooktat. Du'un xytyuundu éxtamu Dios ttuknibujtáku es jawyiin tnija'aju. ²⁴ Peru Dios dyajjikypyejky ja Jesús es dyajpudseemy mā oj ñaxtuku, mat ko kyaj mbaat myamada'agyuty ja o'kun. ²⁵ Es ja rey Davit tnmadyaky ja Kristu ko oj jya'ay jékyur:

Taayumts n'ixy ja Dios nwinduuyuts.

Tama'a n'aga'añdsyoo, kyajts tii ndsu'ugu.

²⁶ Paaty jyotkujk'áty yu n'anmaja'anuts,
es paadyuts ngajxy ja alabanzu ko Dios myújuty.

Po'xuptsu nnini'x mat ja jotkujk'ajtun,

²⁷ mat ko mij kyaj xyña'ixut yu n'anmaja'anuts mā 'yity ja o'krutujkuty,
es nan kyaj xyña'ixut wyindugóyut ja mWá'ats Məduumba.

²⁸ Tuts mij xytyukni'ixu ja nu'u tu'u di'ibuts xyajja'tup mā ja jiky'ajtun,
es xymo'oyaambuts ja xondakun mā mij m'ity.

Du'un jékyur tkuxjaay yu Davit.

²⁹ Es ja Peedru 'yakjunáñ:

—Mugu'uktujkuty, ndukmu'awdajtubuts ko miits n'anuumudu ja n'apteety'ajtam Davit tu 'yeeky es tu ñaxtuku, es tam ja kyupotsy 'yity tyambaat. ³⁰ Davit yu'u Diosu kyugajxpu, es kyaj du'un jyunáñ mat yu kyum winma'añ, Dios yu'u wyandak es tpujta'aga'añ nandu'un éxtamu reyun tu'ugu tyump 'yaats ja Davit. ³¹ Du'un éxtam 'yixy, paaty ja Davit jyunáñ ko jikyruúkur ja Kristu es ko yu ñini'x kyaj wyindugóyut. ³² Es jantsy tuj'ajtunu Dios dyajjikypyejky ja Jesús, es mā taadu nidugekyu uudsaty ndestiigu'áttu. ³³ Dios dyajjikypyejky ja Jesús es tpujtáky pu'aay aga'añdsyoo es tmooy ja Espírítu Santu, du'un éxtam tu twanda'aky. Es tyam ja Jesús tu dyaky ja Espírítu Santu mā uudsaty. Es paaty du'un jyaty di'ibu miits m'ijxtap es mmədoodur. ³⁴ Yu Davit kyaj tsajpejty, du'un éxtam ja Davit jyunáñ:

Yu Dios t'anmaay ujtsu nWindsán:

“U'uñur nbu'aayuts aga'añdsyoo

³⁵ extu kots uj nyajtagóyut tugekyu mija mmudsip.”

³⁶ Esu Peedru 'yakjunáñ:

Jaygyúkedu miidsuty nidugekyu israelítaty. Jesús di'ibu miits myajkruuzpajttu, Dios oj trujta'aky éxtumu Windsún esu Kristu.

³⁷ Ko oj ja ja'ayuty tmadowdu di'ibu kyajx ja Peedru, net jyotmay'o'ktu es dyajttudu ja Peedru es ni nu'unu apóstaluty:

—Mágu'uktajkuty, es údsuty, ¿tits ndúndu?

³⁸ Esu Peedru 'yadsooy:

—Ja'aydyugódyu mgu'am winma'añuty es xy'axájudut ja Diosu wyinma'añ. Net mnubáttut Jesukristu xyuguyxm, es ja Dios tma'xut miidsuty ja mbeky, es du'an xy'axájudut ja Espírítu Santu. ³⁹ Miidsuty yu Dios tu mdukmawandaagudu mat yu m'u'unk m'una'kuty, es nidugekyu ja ja'ayuty di'ibu jagam tsunaaydyu; nidugekyu di'ibáty ja Nindsun'ajtam Dios wyinwitsaampy.

⁴⁰ Du'unu Peedru oj kyajxy jeky, es wyinma'añmyooyu:

—Mubuktu ko ja Jesús yu'u du'an ja Kristu, kadibu Dios mdukkumadówdut mat ja pekyjya'ayuty.

⁴¹ Pánuty myubajktu wi'ixu Peedru jyunáñ, ja'a oj ñubattu. Janituguk milun ja ja'ay di'ibu myubajktu ja Jesús ja xuu. ⁴² Es ja mubajkrutajk jyotmooydyu tugekyu di'ibu ja apóstaluty tuk'axrujkadu, ñayajti'igyudu madu myumubajkruty, kyajxtáktu es ñaymyujkudu, es ttujkwa'xtu ja tsajkaaky éxtumu Jesús ttuñ ko jatim okru tkaay madu 'yaxrujkrutajk.

Wi'ix jyiky'attu ja jawyiimbu mubajkruty

⁴³ Esu apóstaluty ttuundu mayu muj'ajtan esu iwxw'umun di'ibu du'añu yajw'umadyaaydyu ja ja'ayuty. ⁴⁴ Nidugekyu di'ibu myubajktu ti'igyu 'yittu es dyajwa'xtu di'ibu naty myudajttu. ⁴⁵ Pánuty ti myudajttu, tyo'ktu ja'a, es ja ñimeeñ dyajwa'xtu wi'ix pán tyugoy'ajtxuty, ⁴⁶ es ñaymyujkudu muj tsajptajk ñabotsoty bom bom. Es majatyu tyujkuty kyaay 'yuktu ti'igyuty mat ja xondakan es mat ja oyjyot es t'awdajttu ja Dios. ⁴⁷ Es nidugekyu ja'ayuty jyunandu ko jyiky'attu tuj'ajtan maut. Es bom bom wyimbejty yu'ujuty di'ibu kyupajktu ja Jesukristu.

3

Tekypyuma'ay yo'oye'eky

¹ Tu'ugu xuu ja Peedru es ja Fwank pyatajkudu ma ja muj tsajptajk éxtum táguk yaxp xuu, di'ibu israelítaty myudajttu ja ooru es kyajxta'aktu. ² Es jap tu'ugu yedyujk tu'adsu tyeky, kyaj mbaat yo'oy. Du'unu dunu tyaak tyim'yajmiin tyim'yajjajtu naxwiiñ. Es bom bom ja myugu'uktajk myunejxyuty ma muj tsajptajk aa di'ibu xyu'ajtypy Ja Tsujru, es t'amdowdu limosnu yu ja'ayuty di'ibáty tujkadu muj tsajptajk ñabotsoty. ³ Ko oj t'ixy ja tekypyuma'ay ja Peedru es ja Fwank, net t'amdoodu ja limosnu. ⁴ Net ja Peedru es ja Fwank 'yijxudu, esu Peedru t'anmaay ja tekypyuma'ay:

—Win'ijxtugats.

⁵ Es ja tekypyuma'ay twin'ijxy, es t'awijxy ja limosnu. ⁶ Net ja Peedru 'yanmaay:

—Kyajtsu nmeeñ nmudaty, per tyam nmo'oyut di'ibuts nmudajtypy. Ja Jesukristu, nazarenu ja'ay, ja'a xyuguyxm uj mij n'anmaapy: Pudu'uk es yo'oyu'uk.

⁷ Net ja Peedru twijtse'ky ja tekypyuma'ay ma 'yaga'añgyu'u es tpudujku dyajtanaaygyujku, es nety ja tyeky oj wye'emy mak es yajxon. ⁸ Es ja tekypyuma'ay pyujte'ky es tyunaaye'ky es yo'oydsyo'oñ. Net tyujku madu Peedru es madu Fwank muj tsajptajk ñabotsoty, ye'epy es pyuty ñepy es t'awdaty ja Dios.

⁹ Nidugekyu ja'ay t'ijxtu ko yo'oy es t'awdaty ja Dios, ¹⁰ es t'uxkajptu ko jya'adyu di'ibu naty limosnu 'yamdeepy ja ja'ayuty ma ja muj tsajptajk aa di'ibu xyu'ajtypy Ja Tsujru. Ta du'añu jyantsywyu'umadyaaydyu.

Peedru tmadya'aky wi'ix ja tekypyuma'ay tsye'eky

¹¹ Ja tekypyuma'ay di'ibu naty tyeky tu 'yakuda'aky, kyaj tasmatsa ja Peedru es ja Fwank. Es nidugekyu ja'ay jyantsywyu'umadyaaydyu du'ũn, es ruu'kn ñaxtaaydyu ma muj tsajptujk pa'a di'ibu xyu'ajtypy Salomongu Tyujk Wiin. ¹² Ko Peedru t'ijxy ja mayjya'ay, ta t'anmaay:

—Miits israelítaty, ¿ti ko du'ũn mwu'umadya'aydyu ko xy'ixy yo'oy di'ibu naty tekypyuma'ay? ¿Es ti ko miits xy'ixtats nandu'un uadsaty? ¿Tii miits mjunaandar ko ngu'umgutujkunats tu nduñats es yo'oye'egy tu yedyujk? ¿Ti mjunaamp miidsaty ko ni'igu wa'ats ja'ay es paaty uadsaty nmadyuats ja kutujkun es ndunadats ja muj'ajtun? ¹³ ¡Kyaj dyu'unaty! Kyajts tu nduñ mat ja ngu'umgutujkunats. Ja Dios di'ibu awdajtuada ja n'apteety'ajtun, ja Abraan, Isaa esu Jakoob, trujtákyu tyadu muj'ajtun es nmuj'ijxam ja 'yU'unk Jesús. N'anmaapy yu'u ja Jesús di'ibu miits mgyajktu mat ja romanastujk. Ko ja Pilatu tjanasmatsyáñ, miidsaty kyaj xykyupujktu. ¹⁴ Jesús, wa'ats ja'ay es jiky'ajty tuj'ajtun mat, per miidsaty kyaj xykyupujktu. Es miits m'amdoodu ja Pilatu tasmatsat tu'ugu yajja'ay'o'kpu. ¹⁵ Du'un miits xya'o'ktu ja Jesús di'ibu yajkyu ja jiky'ajtun. Peru Dios dyajjikyryeiky ma ñaxtujku. Es uadsaty n'ijxtats es n'awa'andap ko tu jyikyryeiky ja Jesús. ¹⁶ Ja'a ko ja Jesús yajmabéky, ja'agyjxm yu yedyujk di'ibu m'ijxtap es xy'ixy'attu, tu Jesús trujta'aky muk ja tyeky es oy tu dyaj'yo'oye'eky.

¹⁷ Mugu'uktujkuty, tats nnijawu ko miidsaty esu mwindsúnaty oj xya'ooktu ja Jesús, kyaj xynijáwudu ko yu'u Diosu 'yU'unk di'ibu mya'o'ktu. ¹⁸ Per du'un ja Dios ttuñ éxtun jékyur t'anmaay ja kyugajxputujk ko yu Kristu koonum 'yayówat. ¹⁹ Paaty yajtagátstu mwinma'añ es yajjambittu mjet mat ja Dios esu mbojpu yajma'xut, ²⁰ net ja Dios tkáxut ja oy'ajtun ko mdukniáxudat jatagok ja Jesús di'ibu ruujtáky Kristu. ²¹ Per koonum tsyékyuty esu Jesús wu'ummat jam tsajpótm extu ko Dios dya'óyut tugekyu, du'un éxtun twandaky jékyur mat ja kyugajxputy.

²² Moisés du'un t'anmaay ja n'aptujk'ajtun: “Miidsadyu mWindsún Dios kyaxaampy mat miidsaty nidu'uk ja mdummp m'aadsaty éxtumu kyugajxpu, éxtumts uj tu xykyexy. Koonum tsyékyuty es xymyudówdat miidsaty tugekyu di'ibu tada Diosu kyugajxpu kyajxtap. ²³ Ja'a ko ja ja'ay di'ibu kyaj tmadowa'añ di'ibu tada kyugajxpu kyajxyry, kyaj 'yittat madu Diosu jya'ay.”

²⁴ Nandu'un ja Diosu kyugajxpu Samwel es nidugekyudyu Diosu kyugajxputujk di'ibu óknum kyajxtu ja Diosu 'yayuk, t'awa'andadu di'ibu jatánur tyam du'un. ²⁵ Miits mbátudap ja wandakun di'ibu Dios myajwu'umxudu mat ja kyugajxputy, nandu'un mbátudap ja kajxy'átypu di'ibu Dios tyuun mat ja n'aptujk'ajtun. Du'un éxtumu Abraan t'anmaay: “Ujts ngunu'xaampy nidugekyu naxwíñadu ja'ay mat tu'ugu mdummp m'aats.”

²⁶ Ko Dios dyajjikyryeiky ja Jesús di'ibu oy maduuna, net tkejxy jawyiin mat miidsaty es mgunu'xadat es nidugekyu miits xymyastu'uttat tada mbékyuty.

4

Peedru esu Fwank, wyinduuyuty di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty

¹ Tambaatnumu naty ja Peedru es ja Fwank kyajxy ko myiindu ja teetytyujkuty esu saduseeuty es yu windsún di'ibu kywentu'ajtypy ja muj tsajptujk. ² Ta jyot'ambujktu ko yu Peedru es ja Fwank t'anmaay ja ja'ay ko tu Jesús jyikyryeiky es paaty ja o'kputujk jyikyryuka'andu nandu'un. ³ Net tmajtstu ja Peedru esu Fwank, es trujtáktu pujxndugóty es jap 'yittat jakumbobaat, ja'a ko tu naty tsyu'ujanu. ⁴ Es mayjya'ay tmabujktu di'ibu kyajxtu ja Peedru esu Fwank. Es du'un nimogoxk milun ñaybyatu ja yedyujkuty di'ibu mabujktap, abeky ja toxytyujk es u'unk unakaty.

⁵ Jakumbom ñaymyujkudu jap Jerusalén ja israelitu ja'ayudyu wyindsún, ja mujja'aydyujkuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktu. ⁶ Es tamu naty Anás di'ibu ijtr

teedywyindsungópk, ja Kaifás, Fwank, Alejandra es nidagekyaty ja teedywyindsungópku myagu'ugaty.

⁷ Net oj yajwóy ja Peedru esu Fwank. Ta tpujaktu kujkjóty, es dyajtuudu:

—¿Pún ja muk'ajtun tu mmo'oyudu, o pún xyuugyujxm tu xya'aguda'aktu tadu tekypyuma'ay?

⁸ Net yu Espiritu Santu wyinma'añmyooyu ja Peedru, es t'adsooy:

—Kugajpn justisu es majja'aydyujkuty, ⁹ miidsaty tyam xyajtáwdu wi'ix tu 'yaguda'agyu tadu ja'ay di'ibu ijty tekypyuma'ay. ¹⁰ Pes tyámuts nnigajxat mat miidsaty es tnijáwudat nidagekyu israelítuty ko tyadu yedyujk di'ibu tyam miits mwinduuyaty, yu'u 'yagudaky ja Jesús nazarenu xyuugyujxm, yu Kristu di'ibu miits myajkruuzpajttu esu Dios yajjikyryujk jatugok. ¹¹ Es yu Diosu jyaaybyajtun tkajxy ja Jesús ma jyuna'añ: “Yu tsaa di'ibu miidsaty pojtsputajk xy'axtijtu, yu tyadu tsaa tyamu net ñujxa'añ ma ja tujk t'ujx'átut.” ¹² Kyaj ni pún mbaadu wiinkru xyajnutsókum, mat ko ma tugekyu naxwíñudu je'eyu ja Jesús ti'igyu mbaat xyajnutsókum.

¹³ Ko di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty t'ijxtu ko amuk jotmuk yu Peedru esu Fwank 'yadsoodu, esu Peedru esu Fwank du'un yu'ujaty éxtam oytyim pún yedyujkuty, kyaj tmudattu ja xprajkun, net du'ñu wya'amudyaadyu, es tmuwinma'añbyattu ko yu'ujaty maut jyudijttu Jesús. ¹⁴ Es ja'a ko tamu naty tyanu ja'a maut ja di'ibu naty tekypyuma'ay, paaty di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty kyaj mbaat wi'ix 'yokjunannu. ¹⁵ Net tka-jxpuudsuumdu tujá'p yu Peedru esu Fwank. ¹⁶ Net ñay'anmaayudu:

—¿Ti net ndu'unam mudu tyadu ja'ay? Pes nidagekyu di'ibu tsunaadyu Jerusalén tu tnijáwudu ko yu'u tyuundup ja ijxwu'amun esu muj'ajtun. Kyaj mbaat n'anma'ayum ko kyaj. ¹⁷ Es kudiibu wya'xut yu ayuk, wa'an n'ok'anma'ayum ko kyaj ni pún tnakyñigajxtut ja Jesús.

¹⁸ Net tmajwoodu jatugok ja Peedru esu Fwank es t'anmaadyu ko ni na'a jatugok tkakajxtut es ni tkatuk'ixtut ja Jesusu jya'a. ¹⁹ Es ja Peedru es ja Fwank 'yadsoodu:

—Jana'andu miidsaty ko pátur yajkuudyúnat di'ibu miits mgajxtup, o pátur yajkuudyúnat di'ibu Dios 'yane'empy. ²⁰ Kyaj mbaat nmastu'udyats es n'awánudats di'ibuts tu n'ixy es tu nmadóyuts.

²¹ Net yu di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty muk tmugajxtu ja Peedru esu Fwank es kudi'ibu du'un ñaky'adu'utstut. Ta net tasmajtsudu. Kyaj tpattu ja winma'añ wi'ix mbaat ttukkumadoy, mat ko nidagekyu ja'ay t'awdattu Dios mat ja myuj'ajtun. ²² Ko ja tekypyuma'ay 'yagudaky, ja'a naty tmudaty ja jyumajt justyikxy.

Mubujkputajk t'amdowdu jotmuk'ajtun

²³ Ko yajnasmajtsudu yu Peedru esu Fwank, net oj ñajxtu ma naty yu myagu'uktujkuty es t'awa'anudu nidagekyaty wi'ix yu majja'aydyujkuty es ja teedywyindsanaty 'yanmaayudu. ²⁴ Ko t'awa'anudyaay nidagekyu tukmuku, net kyajxtaktu:

—Windsún, di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy, mij tu xyryujta'aky yu tsajp, naxwíñudu, jikymyejyñ es tugekyu di'ibaty ijtp ma yu'un. ²⁵ Mij oj mgajxy Espiritu Santukyujxm esu n'apteety Davitkyuxm ko mjunañ:

¿Ti ko yu wiinkru naxwíñudu jyot'ambaktu es yu israelitu ja'ayaty nugoobu du'un wyinma'añbyaaty?

²⁶ Ja naxwíñudu réyuty pyudu'ktu esu israelítuty ja jyustisatujkuty ñaymyujkudu es tmuksiptso'ondu ja Nindsun'ajtam Dios es ja Kristu. Du'un jyunañ ja Davit.

²⁷ Tuj'ajtun yu'u ko yaa Jerusalén ñaymyujkudu Eroodus, Ponsyu Pilatu mudu israelítuty es púnaty kyaj 'yisraelítuty, es tmuksi'ajttu miju m'U'unk Jesús, di'ibu mij mbujtákt éxtamu Kristu. ²⁸ Du'un yu'u ttuundu tugekyu di'ibu miju naty tu xytyuknibujtaagu

jjátudat. ²⁹ Tyam, Windsún Dios, ok'ix wi'ix jyot'ambuktá, es meegyats ja muk'ajtán es kudíibá uudsaty ndsá'ugudu esats ngajxwá'xtat mijá m'ayuk. ³⁰ Es mat mijá mmak'ajtán ndúñats nya'aguda'agyats yá puma'ayuty es ndúndats yá ixxwá'umán esá muj'ajtán mat ja mwa'ats mduumbá Jesús xyuugyujxm.

³¹ Ko kyajxtaktaaydyá, ta ja tujk oj yi'xy má naty jap tu ñaymyúkudu. Net ja Espírítu Santá myooyá muk'ajtán, es tkajxtaaydyá mat ja mujáá yá Diosá 'yayuk.

Wi'ix ja jawyiimbá mabujkpa ñaybyudúkudu nixim niyam

³² Ja ja'ay di'ibaty 'yaxájuda Jesús myudajttá nidugekyá ti'igyá ja winma'añ es oy ñaydsyojkádu nidu'uk nidu'uk. Ni pán kyajunáñ “ujtsá nja'a” di'ibá naty myudajttáp. Nidugekyá twinmaaydyá ko tugekyá di'ibá naty myudajttáp, yá'á nandá'un dyajtúndat nidugékyuty. ³³ Es ja apóstulaty tnikajxpajt'adu'atstá mat ja muk'ajtán ko Jesús táy'ajtán jyikypyejky, es ja Dios tjantsykyuni'xy nidugékyuty di'ibá myubujkta. ³⁴ Kyaj ni páná naty má yá'ujaty di'ibá tugeoy'ajtxáp. Já'a ko pánaty myudajttáp ja ñáxuty o tyujk, tyo'ktá, ³⁵ net dyajmiinda ja meeñ es tkayajkta má ja apóstulaty. Net oj dyajwá'xtá nidu'ugátyuty ná'un pán dyajtugeoy'áty. ³⁶ Du'un ttuun yá Josee, ja di'ibá apóstulaty yajxabajttá Bernabee, di'ibá tyijpy Yajjotkujk'ajtrá. Bernabee, já'a yá'á Leví tyuamp 'yáats es jap jyajty naxwiin má txá'aty Tsyipre. ³⁷ Yá'á tte'ky tu'ugá kyam nax di'ibá myudajtypy, es dyajmiin ja meeñ es tkayajky má ja apóstulaty.

5

Ananius esá Safirá

¹ Perá wiinkpá yedyujk di'ibá xyu'ajtypy Ananius, yá'á mat ja ñado'oxy Safirá tto'ktá nandá'un tu'ugá ñax, ² es tpujku'ktá waaná ja meeñ. Es ja meeñ di'ibá nadujká, Ananius oj dyajnejxy má ja apóstulaty éxtám jyawá ka'pxy ja nax tsoo. Es ja ñado'oxy ñija'ap tugekyá.

³ Netá Peedrá 'yanmaayá:

—Ananius, ¿ti ko tá xytyu'umo'oy es tyúkát ja mujku'ugópk Satanás má mwinma'añ es xyjawn'ána'añ ja Espírítu Santá, es xyajwá'uma'añ oyná'unán ja meeñ di'ibá tá yajkujúy ja mnax? ⁴ Já nax mijtsá mja'a ijty. Es ko xytye'ky, ja meeñ nandá'un mijts mja'a. ¿Ti ko tá xywyinmay xytyuna'añ yá tyáadu? Tá xyjawn'ána'añ yá Dios, kyaj jya'ajaty ja naxwiiná ja'ay.

⁵ Ko tmadooy yá'á Ananius, tá oj kya'ay eeky. Es tsyu'kadyaaydyá pánaty myudoodu di'ibá jajta. ⁶ Net myiinda uná'ktujkuty, es t'abijttá Ananius ja ñini'x es oj dyajnaxtúkudu.

⁷ Ko 'yijty tугак оору, тужку Ananiusá ñado'oxy, ni tkanijawá ko tá 'yeeky ja ña'ay. ⁸ Tá Peedrá yajttájá:

—Anmaagyats, ¿tá xytyookta ja mnax éxtám tá dyajmiin ja meeñ?

Esá Safirá jyunáñ:

—Du'unats tá ndeeky.

⁹ Netá Peedrá 'yanmaayá:

—¿Ti ko miidsaty ti'igyá mwinma'añ tá xyryujta'aktá? ¿Ti ko tá xyjawn'ána'anda ja Nindsán'ajtamá Jya'aján? Jap tája'p myinda di'ibá oj tá dyajnaxtúkudu ja mña'ay, es tyam mijts nandá'un myajnaxtukyá'anádu.

¹⁰ Netyá ja Safirá kyadaay es 'ye'ky jam tyeky'ujxmá Peedrá. Ko tyujkudu ja uná'katy, net tpattá eeky. Tá dyajpudsámdá es dyajnaxtukudu ña'aybyá'am.

¹¹ Jyantsytsyá'kadyaaydyá pánaty myubujkta Jesús es nidugekyá ja'ay di'ibáty myudoodu tadá di'ibá jajtádu yá Ananius esá Safirá.

May ja muj'ajtán yajtún

¹² Es ja apóstulaty ttuunda may ja ixxwá'umán esá muj'ajtán. Es nidugekyá mabujkputujk ñaymyujktaayádu má txá'aty Salomonga Tyujk Wiin. ¹³ Tsu'kadup ja

ja'ay di'ibu kyamubajktu ja Jesús es ñaymyúkudut muut ja mubajkrutujk, oy tmujja'adu. ¹⁴ Net tmubajktu ja Nindsun'ajtum Jesús mayjya'ay, yedyujk toxytyujkuty. ¹⁵ Es extu dyajpudsuumdu ja puma'ayuty myabajngujxy jap tu'ajp, es ko ñáxut ja Peedru, oyjye'eyu 'yawax kya'at ma ja puma'ay. ¹⁶ Es ja ja'ayuty di'ibu Jerusalén kajpn myawingón, nandu'un dyajmiindu ja pyuma'ayuty es di'ibu mujku'u ya"ayoojudap, es nidagekyu 'yagudaktaaydyu.

Apóstulaty yajtsúmdu

¹⁷ Net ja teedywyindsungópk es ja saduseeu ja'ay di'ibátyu naty jap tjantsyñaywyinnaxujáwudu, ¹⁸ tmajtstu ja apóstulaty es tpujtáktu pujxndugóty. ¹⁹ Per tu'ugu Nindsun'ajtum 'yanklus myiñ es dya"awatsy ja pujxndujk koots es dyajpudseemy, es t'anmaay:

²⁰—Nujxtu muj tsajptujk ñabotsoty, es awánudu ja'ay ja ayuk di'ibu yu jembyu jiky'ajtan.

²¹ Ko oj xyuñu, net tyujkudu tsejkyu muj tsajptujk ñabotsoty. Ta ya'uxprujktsundáktu.

Es ja teedywyindsungópk es di'ibátyu jap dyajnaymyujkudu nidagekyu israelítaty ja myajja'aydyujk di'ibátyu naymyujkudap ma di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, net t'anmaaydyu ja polusiuty es dyajmíndut ja apóstulaty di'ibu jap pujxndugóty.

²² Per ko oj jya'ttu ja polusiuty ma pujxndujk, kyaj jap pún tpattu ja apóstulaty. Ta jyambijttu jatugok, ²³ es t'anmaaydyu:

—Adiky tu nbaadyuts ja pujxndujk jantsy yajxón es mut ja soldaaduty jap ma tujk aa tkwentu'attu, per kots tu nya"awa'atstu, ni pánuts jap tu ngapaattu pujxndugóty.

²⁴ Ko tmudoodu ja teedywyindsunaty esu muj tsajptujk kwentu'ajtpu wyindsán, net ñayyajtuumdu ak yu'ujuty wi'ixu tyadu kyuguxya'añ. ²⁵ Es ko waanu 'yijty, ta jyajty tu'ugu yedyujk di'ibu anmaay:

—Tadu yedyujkuty di'ibu uxu'ay mbujtáktu pujxndugóty, tap dya'uxpráktu ja ja'ay muj tsajptujk ñabotsoty.

²⁶ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtpu wyindsán oj ñejxy mut ja tyuumbutujkuty, es dyajmiindu yajxón ja apóstulaty, ja'agyujxm ko tsyu'ugudu ko tsyaaga'adsudut ja ja'ay.

²⁷ Ko dyajmiindu, ta dyajnajxtu ma di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es ja teedywyindsungópk 'yanmaay:

²⁸—Tats miits nyajkubóktu es kyaj xyñakyya'uxpráktut ja ja'ayuty mut ja Jesusu 'yuxprujkan. ¿Es ti tu xytyundu? Tu ja'ay xya'uxprujkta'aydyu miidsaty ya Jerusalén, es uudsuty xytyunikujxm'ata'andu ko 'ye'kyu tadu ja'ay.

²⁹ Net ja Peedru mut ja apóstulaty 'yadsoodu:

—Koonum tsyékyuty es nmumudo'om ja Dios es kudiinum ja ja'ayuty. ³⁰ Dios di'ibu 'yawdajt ja n'aptujk'ajtum, yu'u yajjikypuyk ja Jesús di'ibu miits mya'o'ktu es xykyuduumdyu kruuzkujxm. ³¹ Es ja Dios dyajtsajpejty es tpujtáky ma 'yaga'añgyu'u, es dya'ity Yajnutsókpu es Ana'ambu, es ja israelitu ja'ayuty jyodambittut es yajma'xut ja pyojpu. ³² Es uudsuty n'ijxtuts es n'awánuts di'ibuts n'ijx nmudoo, es nandu'un yu táy'ajtan t'awanu ja Espírítu Santu di'ibu Dios tu dyaky di'ibu myumudeepy.

³³ Ko tmudoodu tyadu ayuk, ta jyot'ambujktu es tyim'ya'oogándu. ³⁴ Per ma di'ibu ana'amdup muj tsajptugótyu naty, jap tu'ugu fariseeu txu'aty Gamalyel, di'ibu yajxón ñija'ap ja tsajptujku 'yuxprujkan es di'ibu ja'ay wyindsu'kup muj. Ta tyunaaye'ky es tni'ana'am es dyajpudsúmdut ja apóstulu. ³⁵ Net t'anmaay di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty:

—Miits israelítaty, naygywentu'átudu oy di'ibu mdunaampy mudu tyadu ja'ayuty. ³⁶ Jamyatstu miidsaty ko kyaj jyékyubyuty pyude'ky yu Teudas di'ibu janán: “Ujts yaa ijtp muj.” Es tranujxtu taxk mugo'pxu yedyujk. Per dya'o'ktu Teudas, es nidagekyu di'ibu panujxudu tyugooydyaay. Es jap oj kyujxta'ay. ³⁷ Ko waanu 'yijty ko yajkuja'ayu sensu, net pyude'ky ja Juudas, Galileeu ja'ay, es mayjya'ay nandu'un pyanujxudu.

Es nandū'n n dya'o'ktu Juudas, es nidūgekyu di'ibu panūjxūbu naty ņaywya'xtaayūdu. ³⁸ Paaty n'anūmū, mastu'uttu tyadu yedyujkuty. Wa'an t'ixtu. Ja'a ko tyadu xprūjkun, pūn yū'u ja'ayū jya'a, naxaambu'u, ³⁹ per pūn ja Diosu 'yūxprūjkun, kyaj mbaat miits xyajtūgōydyu. Mnaygywentū'átūdup, mut ko tsojk nūjx mdsiptundu mut ja Dios.

⁴⁰ Nidūgekyu tmūdoodaaydyu. Net dyajmiindu ja apóstaluty. Ta twojptu kanak ok es jatūgok dyajkubojktu muk ko Jesusu 'yūxprūjkun tpaduunnū. Net tasmajtsūdu.

⁴¹ Net ja apóstaluty tsoy'ondū jap es jyotkujkūdyaaaydyu ko 'yayoodū es tsoyodyuundū Jesuskyūjxm. ⁴² Es kyaj tmastuttu esū ja'ay dya'ūxprūktū, es tkajxwā'xtū ja oybyū ayuk ko Jesús ja'a dū'n ja Kristū. Dū'n ttuundū bom bom māj tsajptūjk ņabotsoty es nandū'n dya'ūxprejky tūjkm tūjkm.

6

Nijxutujku yajje'xywya'xpu

¹ Ja tiempū ņimayū'adūtstū ja ja'ay di'ibuty myūbūjktūp ja Jesukristū. Net di'ibáty kyajxtūp ja grieegu dyajtsondāktū ja ū'nūn wi'ix dyajwā'xy ja je'xy bom bom. Dū'n jyūnandū ko kyaj yajxón yajkāydyu ja ku'ekytyo'oxy di'ibáty kyajxtūp ja grieegu.

² Net ja nimajmajtskrū apóstalū dyajnaymyujktaayūdu nidūgekyu di'ibu myūbūjktū, es t'anmaaydyu:

—Kyaj 'yōyuty kots ūdsaty nmastu'uttat ja Diosu 'yayuk ngajxwā'xtat es nyajwā'xudūts ja je'xy. ³ Paaty miits mūgu'uktūjktū, xxtā'aydyu nijxutujku yedyujk di'ibu myūdajtypy ja oyjyot es di'ibu jyaygyujkūp, di'ibu tū myo'oyaty ja Espírítū Santū myūk'ajtūn es ttūn tkajxtū di'ibu Dios tsyejpy, es tuknīpūku tyadu tuunk. ⁴ Es ūdsaty, apóstaluty, nyajnejxyryūts ja Diosu 'yūxprūjkun esū kajxtākūn.

⁵ Nidūgekyu ja ja'ayuty t'oyjyā'adu éxtam ja apóstaluty oj twinmā'añmyo'oydyu. Es net twin'ijxtū Esteebū, di'ibu ni'igū ja Dios tmūbejky es ja Espírítū Santū mooyū muk'ajtūn es winmā'añ es ttūnūt di'ibu Dios tsyejpy. Es nandū'n twin'ijxtū Felīpū, Prókorū, Nikanoor, Timón, Parmenū esū Nikolás, Antyokīū ja'ay di'ibu tūyūp kyurūjk ja israelītūdyu myūbūjkūn. ⁶ Net dyajmiindu mā ja apóstaluty, di'ibu kajxtāktū es tkū'nūkoondū.

⁷ Es ja Diosu 'yayuk myūjtūjkūy'adūtsy es ņimayū'adūtsy ja mūbūjkpūtūjk jam Jerusalén, es extū nimay ja teetyūjktū ty tmūbūjktū ja Jesús.

Esteebū yajmātsy

⁸ Esū Esteebū myooyū Dios ja kunū'xūn esū muk'ajtūn es ttūnūt ja māj ijxwū'āmūn esū māj'ajtūn mā ja ja'ayuty. ⁹ Nan tamū naty ja ja'ay naagaty di'ibu yo'oydyūp mā yajtijy Awā'atstūyūdu Ja'ayū Tsyajptūjk. Tamū naty di'ibu tso'ondūp Sirene ņāxóty, Alejandriū, Silisyū esū Asyū, es dyajpūdu'ktū tsip es t'anmaaydyu wi'ixáty ja Esteebū. ¹⁰ Per kyaj mbaat tmūmadā'aktū, mut ko yū Espírítū Santū mooyūp ja winmā'añ ja Esteebū.

¹¹ Net ja Esteebū myūdsip tmūjuuydyu andākrūty di'ibu jūnā'andūp ko tū tmūdoy ja Esteebū myūgajxtūgōyuty ja Moisés es ja Dios. ¹² Mādu tyadu anū dyajpūdu'ktū ja mayjya'ay esū mūjja'aydyūjktū es ja di'ibuty tsajptūgōty ya'ūxprūjktūp. Es nidūgekyu tmājstū ja Esteebū es dyajnjxtū mā di'ibu ana'amdūp māj tsajptūgōty. ¹³ Es dyajmiindu ja andākrūty di'ibu jūnān:

—Tyadu ja'ay dū'añūm tmūgajxtūgōyū tyadu wā'ats lugaar es nandū'nū Moisesū 'yana'amūn. ¹⁴ Tūts nmūdoy ko jyūnā'añ ko yū Jesús nazarenū, yū'u yajkutūgoyaambyū tyadu māj tsajptūjk es kyaj n'okpadū'unūnū di'ibu Moisés xtyukmūnikākūm.

¹⁵ Net nidūgekyu di'ibu naty jap ana'amdūp māj tsajptūgōty, t'ijxtū tūyū Esteebū wyiīn jyūp éxtam tu'ugū anklūs.

7

Esteebū, wyinduuyūty di'ibū ana'amdūp māj tsajptūgóty

¹ Net ja teedywyindsungópk dyajtūy ja Esteebū:

—¿Tii tūy'ajtūn tūgekyū tyādū?

² Net 'yadsooy ja Esteebū:

—Miits mūgu'uktūjkūty, mūjja'aydyūjkūty, mūdoo'ittū. Ja Dios di'ibū mūj'ajtūn myūdajtypy, kūxū'k mā ja n'apteety'ajtūm Abraān ko naty jap tsyūnū Mesopotamyū, mā kyajnūmū naty tsyooñ es tsyūnūat jap mā kajpn txū'aty Arán. ³ Es ja Dios t'anmaay ja Abraān: “Pūdsūm yāā mgajpnóty es mastu'ut ja mmūgu'uktūjkūty. Nūjx māts mij ngexy wiink nax di'ibūts mij ndukni'ixūyaampy.” ⁴ Netū Abraān tso'oñ mā ja Kaldeeu ñax es ñejxy tsūnaabyū jap Arán. Netū tyeety 'ye'ky, es ja Dios dyajmiiñ yū Abraān mā tyādū nax, mā tyam ndsūnā'ayūm. ⁵ Per kyaj yajmooy ja ñax, ni kujm metrū. Per Dios tyukmūwandakū: “Nmeebyūts mij tyādū nax esū m'u'unk m'ok.” Perū Abraān kyajnūmū naty ja 'yu'unk, ⁶ es ja Dios 'yanmaayū: “Yū mdūmūp m'aats jap tsyūnūat mā wiink nax, es jap tyūnūat mūk éxtūmū mūduumbū, es axūuk jyātū taxk mūgo'px jūmūjt. ⁷ Per ūjts nandū'ūn ndukkumūdowaambyūts yū tadū naxwíñūdū, es óknūm pyūdsūmdūat jap miidsū mdūmūp m'aats es myíndūat yāā es xy'awdátūdūts.” ⁸ Dios kyajxy'ajt mūt ja Abraān es tprūjtākū éxtūmū iixwū'ūmūn es ja 'yu'unk yajtsúkūat waanū mā ja yedyūjk'ajtūn*. Pāaty ko jyajty naxwiiñ yū 'yu'unk Isāā, ko tyuktūjkūbejty Abraān tsiiky yū Isāā waanū mā ja yedyūjk'ajtūn. Es ja Isāā nandū'ūn ttuūñ mūt ja myāānk Jakoob, esū Jakoob nandū'ūn ttuūñ mūt majmajtsk ja myāāngūty, di'ibū tyūmūp 'yāats ja majmajtskprū israelitū ñaxwíñūdū.

⁹ 'Tyādū Jakoobū myāāngūty di'ibū ūdsajtūm n'apteety'ajtūm, kyaj ttukmūj'ijxū ja myūga'ax Josee es ttukmūde'ky éxtūmū mūduumbū mā yū Ejiptū ñax. Perū Dios yū'ū kywentū'ajtypyū naty ja Josee, ¹⁰ es dyajpūdsēemy mā naty 'yity ayo'onóty. Esū Dios tyuun esū Josee 'yagupākūdūat ja faraón, Ejiptū ryey. Es ja rey pyūjtāk yū Josee éxtūmū gobernador Ejiptū es nandū'ūn mā ja reyū tyūjk.

¹¹ 'Net myiñ ja mūk yūu, esū mūk ayo'on 'yijty mā tūgekyū Ejiptū ñax es Kanán, esū n'aptūjk'ajtūm kyaj tpattū ti jyū'xtūp. ¹² Es ko Jakoob tmūdooy'ajty ko japū triigū mā Ejiptū, ta tkejxy ja myāāngūty, ūdsajtūm n'aptūjk'ajtūm, es tjúyūat ja triigū. Net tim jawyiin oj ñūjxtū ja n'aptūjk'ajtūm. ¹³ Es ko myūmajtsk ok ñūjxtū, netū Josee t'anmaaydyū ja myūga'axūty: “Ūj Josee, miits xymūga'ax'ajttūp.” Net ja Ejiptū ryey tnija'aju ko yū Josee yū'ū israelitū. ¹⁴ Net ja Josee tniyajxū tyeety Jakoob es nidūgekyū myūgu'uktūjk, di'ibū nidūgū'px majmókx ja ja'ay wyíūty. ¹⁵ Dū'ūn jyajty ja Jakoob es tsyūnāaydyaknbejky jap Ejiptū. Oknūm 'ye'ky, es nandū'ūn 'yo'ktaaydyū myāāngūty. ¹⁶ Es dū'ūn oj yajmūnejxy ja Jakoobū ñini'x jap Sikem, es dyajnaxtūjkū mā ja āānk di'ibū Abraān jyūuy mā yū Amoorū myāānk.

¹⁷ 'Es kumjékūñūm jyatā'añūty di'ibū Dios tyukmūwandakū Abraān, yū israelitū ja'ayūty tū myayū jap Ejiptū. ¹⁸ Net jap Ejiptū oj ryey'aty di'ibū naty kyaj t'ixy'aty ja Josee. ¹⁹ Tadū rey yajtuun ja axūk winmā'añ es mūk dyajmūduūñ nidūgekyū ja n'aptūjk'ajtūm. Es t'anmaay yū u'unktaāk u'unkteedyūty ko agwanū ja myāānk di'ibū maxū'unk'ajtp, tnikā'aktūat es 'yooktūat. ²⁰ Net ja Moisés jyajty naxwiiñ. Es jantsy tsuj ijty ja u'unk, es ja tyeety tyāāk pyūjkū'kū tūgūk po'o. ²¹ Net ko tnikaktū, ja reyū ñūx dyajpūde'ky es dyaj'ye'ky éxtūmū 'yu'ungūn. ²² Pāaty ja Moisés ya'ūxprūjkūdū tūgekyū di'ibū ñija'ap Ejiptū. Ja'a ijty māj di'ibū myadyakpy es di'ibū tyiimpy.

²³ 'Ko tmūdajty justyikxy jūmūjt yū Moisés, ta jyūnāñ tku'ixā'añ ja israelitū myūgu'ugūty. ²⁴ Ko jyajty ja Moisés, ta t'ijxy tu'ugū Ejiptū ja'ay ko axūuk ttuñ tu'ugū israelitū. Net ja Moisés tniwāāndūty yū myūgu'uk es dya'e'ky ja Ejiptū ja'ay. ²⁵ Es

* 7:8 Ix Lukūs 1:59.

yū Moisés tmawinmā'añbyáty ko yū israelitū myūgu'uktūjk tū tjaygyúkadū ko yū Dios dyajtso'oga'añ ja israelítaty es tṛmjtā'aga'añ yū Moisés éxtmū yajnitsókrū. Per yū'ujty kyaj tjaygyujkadū.

²⁶ 'Jakumbom ja Moisés tṛpaty nimajtsk ja israelítaty di'ibū naty jap naydsyi'kūp, es ja Moisés dyajkūxáñ ja tsip. Ta t'anmaay: “Miits mnaymyūgu'uk'ajtūdūp. ¿Ti ko mnaydsyiigūdu?” ²⁷ Net di'ibū naty jyantsytsyi'kypy tnas'yojkūdu ja Moisés, es t'anmaay: “¿Pūn tū mbūjta'agyūty éxtmū windsūnūn o justisūn mūt ūdsūty? ²⁸ ¿Ti xya'oogaambūts, éxtmū ūxū'ūy xya'e'ky ja Ejiptū ja'ay?” ²⁹ Ko tmūdooyū tyāadū, netū Moisés kyeky es ñejxy mā Madyanū ñax. Jap tsyūnāay éxtmū jagam ja'ay es pyejky. Net tṛpattū majtskū myāank.

³⁰ 'Ko ñajxy justyikxy jūmūjt, japū naty mūj ittum myūwingonū Sina'ii Kopk, net kyūxe'ky tu'ugū anklūs mā tyoy tu'ugū apyñgyepy. ³¹ Ko Moisés t'ijxy, ta dū'ūñū oj wyū'ūmū. Es ko tmūwingooñ es t'ijx'oyūyáñ, net tmūdooy ko Dios 'yanmaayū: ³² “Ūjts Dios di'ibū Wyindsūn'ajtypy ja m'aptūjk Abraan, Isaā esū Jakoob.” Net ja Moisés tyūjkū tsūyiibū mūdu tsū'ugū, kyaj ñaydyuk'a'ijxū es t'ixū. ³³ Es ja Dios 'yanmaayū: “Yajjunák ja mgū'uk mdekykyūjxy, mūt ko wā'ats ja it lugaar mā mdanū. ³⁴ Tūts n'ixy wi'ix 'yayowdū ja nja'ayūty jap Ejiptū, es tūts nmūdooy jyū'ūy yā'axtū. Es paadyūts tū njūnaky es nyajtso'oga'añūts. Pes min es ngáxū Ejiptū.”

³⁵ 'Oyjya'ijxma'tūdu Moisés es 'yanmaayūdu: “¿Pūn tū mbūjta'agyūty éxtmū windsūn o justisūn?”, óknūm Dios kyajxū tyādu Moisés éxtmū windsūn es dyajpūdsūmūt jap Ejiptū, ja anklūs di'ibū kūxū'k mā ja apyñgyepy tṛpūdjū ja Moisés. ³⁶ Moisés dyajpūdsēemy jap Ejiptū n'aptūjk'ajtūm es ttūūñ yū mūj'ajtūn esū iixwū'ūmūn jap Ejiptū es mā Tsapts Jikymyejyñ, es nandū'ūn ko justyikxy jūmūjtū naty 'yity mūj ittum. ³⁷ Tyādu Moisés t'anmaay ja israelítaty: “Dios kyaxaampy tu'uk miidsū mmūgu'uk éxtmū kyugajxṛū, éxtmūts ūj tū xykyexy. Es xymyūbūktū yū'ū.”

³⁸ Esū Esteebū 'yak'anmaayū:

—Nan ja'a ja Moisés, jamū naty mūūt mā ja mūj it, mā ja anklūs myūgajxū mā ja Sina'ii Kopk. Ja'a yajmooy ja ayuk di'ibū tuknija'ap wi'ix ja jiky'ajtūn es dyajnāxū mā ūdsajtūm. ³⁹ Perū n'aptūjk'ajtūm kyaj tmūmūdowandū ja Moisés, es t'ūxtijtū es jyajūmbitandū jatūgok jap Ejiptū. ⁴⁰ Net t'anmaaydyū ja Arón: “Ndsojktūpts es xyajkójūt ja ndiósūts di'ibū ūdsūty xywyinyo'oyūdūp. Kyajts nnijáwūdu ti jajtū tadū Moisés di'ibū tū xyajpūdsū'ūmūm mā Ejiptū ñax.” ⁴¹ Net ja Arón oj dya'agojwinnāxy tu'ugū tooru'unk ak oorū. Es net dya'o'ktū ja byorreegyūty es ttukwindsū'kūdu ja tooru'ungū 'yagojwinnāx. Net tmūjtuundū ja xūū es xyondaktū mūt di'ibū tū dyajkojtū. ⁴² Net ja Dios ñikákūdu yū'ujty es tmastuttū es t'awdāttū ja mūdsā'a di'ibū jam tsajpótū. Pes dū'ūn éxtmū jap 'yity kūxja'ay mā yū Diosū kyugajxṛū ñeky:

Miits israelítaty, ¿ti ojts xya'ooktū ja mborreegū,

es ojts xytyukwindsū'kūdu

ko m'ijty justyikxy jūmūjt mā ja mūj it?

⁴³ Kyaj dyū'ūnūty, mbagūūdyū ja tūjk mā 'yity ja Molok di'ibū miits m'awdajttūp, es nandū'ūn mbagūūdyū mā 'yity ja Renfanū myūdsā'a, di'ibū nandū'ūn m'awdajttūp.

Es ja Molok es ja Renfán,

kū'ūm miits xya'awingojnājxtū es xy'awdata'andū.

Paadyūts ūj miits nyajpūdsūmā'andū mā mgajpnūty es mā mnāxūty, es ngaxā'añūts éxtmū mūduumbū waanū jagam mā Babiloñū ñax.

⁴⁴ Esū Esteebū 'yakjanáñ:

—Mā ja mūj it, jam ja n'aptūjk'ajtūm tmūdajttū tu'ugū wit tsajptūjk mā ja Dios t'awdajttū. Dios ja Moisés tyuk'ijxū wi'ix tkójūt. ⁴⁵ Es ja n'aptūjk'ajtūm t'axájūdu yū tyādu wit tsajptūjk éxtmū kumā'añ. Esū tyādu Joswee es di'ibū mūūt myiñ, dyajmiñ ja wit tsajptūjk ko Dios dyajpūdsēemy yāa ja jekyjya'ay es tmooy ja ñax ja israelítaty. Es dū'ūn

'yijttā mā ja Davitā timpā. ⁴⁶ Es yā Davit pyat ja may'ajtān Dios wyindum, es 'yamdooy es dyajkójt tu'ugā tāj mā tsyūnāt ja Dios di'ibā Jakoob 'yawdajt. ⁴⁷ Per ja Salomonk, Davitā myāank, yā'ū kyoj ja Diosā tyāj. ⁴⁸ Per kyaj ja Dios Tsajpótmdā tsyūnā mā ja tsajptāj di'ibā ja'ay kyejpy. Extā jynāñ ja Diosā kyugajxra:

⁴⁹ Dā'ūn ja Dios jynā'añ:

“Yā tsajp yā'uts n'ūñāadyakn'ajtypy,
es ja naxwíñdā yā'ū mādsā ndeky nbujta'aky.
¿Di'ibā dānā tāj mgojāndāp esuts ej jap ndsūnāt,
o ja lugaar māts ej nbo'xāt?”

⁵⁰ Pes ajts kē'um tā nbujta'aky tugekyā yā'ū.”

⁵¹ Es ja Esteebā ni'igā t'ak'anmāaydyā:

—Miidsaty kyaj 'yóyaty ja mwinmā'añaty, pāaty kyaj xymyūdowā'andā. Tuk nax ti'igyaty miidsaty mā ja m'aptājkyty, taaym miidsaty nandā'ūn xymyūdsip'attā ja Espírítā Santā. ⁵² Ja'a ko yā'ujaty 'yaxaktuundā nidugekyā Diosā kyugajxra es extā dya'o'ktā di'ibā jékyāp kyajx ko myinā'añ ja di'ibā jiky'ajt tēy'ajtān māt. Es ko oj myíñ, miits mgāyājktā es 'yoogāt. ⁵³ Miidsaty di'ibā tā t'axájmdā ja Diosā 'yana'amān di'ibā ja'agyūjxmā anklās myajmooydyā, kyaj tā xymyūmdowdā!

Esteebā yeeky

⁵⁴ Ko yā di'ibā ana'amdāp māj tsajptugóty tmūdoodā yā tyādā ayuk, tā jyot'ambūjktā es ñaydyatskā'tudā ja'agyūjxmā ja Esteebā. ⁵⁵ Per Esteebā, mooyā ja Espírítā Santā ja mā'ajtān esā winmā'añ es ttun tkajxāt di'ibā Dios tsyejpy, es pyat'ijxy jam tsajpótā es t'ijxy ja Diosā myūj'ajtān, es ja Jesús tyanā agā'añdsyoo mā Diosān. ⁵⁶ Net 'yanmāaydā ja Esteebā:

—¡Ixtā! N'ijxyryūts ja tsajp awā'ats, es ja Naxwíñdā Ja'aydyā Kyudānaabyā pyū'aay agā'añdsyoo ja Dios.

⁵⁷ Es di'ibā ana'amdāp māj tsajptugóty t'amajtstā tyatsk kadiibā tnakymyūdówdāt. Tā yaxkaktā jantsy mā es tmūdsiptso'ondā ni'igā ja Esteebā es dya'ooga'andā. ⁵⁸ Net dyajpūdsūmdā jap Jerusalén es tkukā'tstā. Es di'ibā tyuundā, ja di'ibā ñi'ū'ūnāndā, tkūyājktā ja ñikūjxyndā wit es ttukkūdjkdā tu'ugā unā'k di'ibā xyū'ajtypy Saulā. ⁵⁹ Es ko jam tsaagā'tstā ja Esteebā, net ja Esteebā kyajxtā'aky:

—Windsún Jesús, axájats ja n'anmāja'an.

⁶⁰ Net ñaygyoxtnāaydyákā ja Esteebā es yaxkeky mā:

—Windsún Jesús, katā xyryūjta'aky ñikūjxmā yā tyādā peky.

Es ko dā'ūn jynāñ, net oj 'yo'knā.

8

Saulā trajūdity ja mūbūjkrūtāj

¹ Es ja Saulā yā'ū māt ñaybyūjkādā di'ibā ya'o'kā Esteebā.

Nā ja xū oga'an trajūdjittáktā māktā'aky ja mūbūjkrūtājkyty di'ibā jap Jerusalén. Es nidugekyā ja mūbūjkrā pyūdsūmdā jap Jerusalén es ñaywyā'xtāaydā mā ñáxūdyā Judeeā esā Samaaryā. Yā'ūyā apóstalūty oj wyū'ūmdā jap Jerusalén. ² Es nija'ajaty di'ibā Dios 'yawdajttāp, dyajnaxtājkdā ja Esteebā es tñijūy tñiyaxtā. ³ Per ja Saulā tpadū'udūjkā ja ja'ayaty nidugekyā di'ibāty ja Jesús pyanūjxtāp, tājkm tājkm tju'ttā yedyūjk toxytyūjk, trawijts trajūdojttā es tssūmdā.

Kristā yajnimadyā'aky mā Samaaryā

⁴ Es di'ibāty pūdsūmdā jap Jerusalén tkajxwā'xtā ja Diosā 'yayuk es ja ñitsokān oymyāaty ñūjxtā. ⁵ Dā'ūnā Felipā ttuūñ es ñejxy mā tu'ugā Samaaryā kajpn. Es net dyajtsondáky tkajxwā'xy ko Jesús yā'ū Kyrístaty di'ibā Dios tā tkexy. ⁶ Es ja ja'ay ñaymyūjkādā nidugekyā, es tmūdoo'ijttā yajxón di'ibā ja Felipā kyajxyry, es t'ijxtā

nandu'un ja ijxw'un di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu Felipu tyuun. ⁷ Es may ja ka'oybyu t'axkejxy ja Felipu, es ya'axtu ja ka'oybyu ko ryudsemy. Es mayu xux ja'aydyujk es ja tekymya'atru 'yagudaktu. ⁸ Paaty nidugekyu ja'ay ma ja kajpn wyu'umdaaydyu jotkujk.

⁹ Jap tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xu'ajtypy Simonk. Es ja'a ijty bruju es twin'uun ja ja'ay jap ma tugekyu Samaaryu ñax es t'anuumudu ko yu'u muj 'yity. ¹⁰ Nidugekyu ja'ay muj mutsk tmubujktu es t'anmaaydyu:

—Tyadu Simonk tu'ajtan ko Diosu myak'ajtan tmudaty.

¹¹ Paaty tmubejky ja ja'ayuty ko jeky tu twin'uun mat ko byrujuty. ¹² Es ko Felipu tyuk'axrujku ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxyru ja Diosu kyutujkun, es tu tkexy ja Jesús éxtam ja Kristu, net tmubujktu ja ja'ayuty es ñubajttu, yedyujk toxytyujkuty. ¹³ Nandu'unu Simonk tmubejky es ñubejty. Net dyajtsondaky es tjamyudajty ja Felipu. Es ko t'ijxyu tyadu ijxw'un di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu tyuun ja Felipu, net du'unu wyu'umu ja Simonk.

¹⁴ Ko ja apóstulaty japu naty Jerusalén tmudoodu ko yu Samaaryu ja'ayuty tu tkupaktu ja Diosu 'yayuk, net tkajxtu Peedru es ja Fwank. ¹⁵ Ko jyajttu jap Samaaryu, net kyajxtaktu es t'amdoodu ja Dios es tmo'oyut yu Espiritu Santu di'ibaty myubujktu, ¹⁶ ja'a ko kyajnumu naty jya'ty ja Espiritu Santu ma yu'ujuty, je'eyu naty tu ñubattu mat ja Nindsun'ajtam Jesusu xyuu. ¹⁷ Es ko kyajxtaktaaydyu, net ja Peedru esu Fwank tku'unikoonda ja ja'ayuty, es du'un oj t'axajudu ja Espiritu Santu.

¹⁸ Ko ja Simonk t'ijxy ko ja Espiritu Santu tu myiñ ko ja apóstulaty tku'unikoonda ja ja'ayuty, net t'awa'anu meeñ, ¹⁹ es t'anmaay:

—Meegyuts uj nandu'unu tadu muk'ajtan, es kots uj ngu'unikónudats ja ja'ayuty oytyim púnaty, 'yaxajudup ja Espiritu Santu.

²⁰ Net ja Peedru 'yanmaay:

—Oyu tadu mmeeñ tyimtugóyut mat mij. ¿Tii mjunaamp xytyijy ko di'ibu Dios ñayajkyru, mbaat xytyijy yajjúy mat ja meeñ? ²¹ Kyaj mbaat xytyuñ mat udsuty ja Diosu tyuunk, ja'a ko mwinma'añ kyaj wy'a'adsuty mudu Dios. ²² Mastu'udu tadu m'axuk winma'añ. Mynu'xta'agu Dios es mbojru'maxudut. ²³ Nnija'abats ko naywyinnaxu xyjawu es ja peky mya'ijtup éxtamxyup tsimy m'ity.

²⁴ Net ja Simonk 'yadsooy:

—Mynu'xta'aktu miidsadyu Nindsun'ajtam Jesús es kyajts uj du'un njátut éxtam tu mjuna'añ.

²⁵ Ko Peedru es ja Fwank t'awa'anudu yu Nindsun'ajtam Jesusu 'yaxrujku, net tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk ma mayu samaritanu kajpn. Oknum jyambijttu Jerusalén jatugok.

Felipu esu Etyopiiu ja'ay

²⁶ Es ko 'yijtyu tyadu, tu'ugu Diosu 'yanklas myiñ ma Felipu es 'yanmaay:

—Pudsam yaa. Nuix ma muj tu'u kujanak di'ibu nuixp Jerusalén extu ma Gazu kajpn es ñaxy ma ja muj it.

²⁷ Felipu tso'oñ es ñejxy. Es jap tpaty tu'ugu yedyujk, Etyopiiu ja'ay. Ja'a ijtp tesoreeru ma ja toxytyujk Kandasu, Etyopiiu reynu. Tu 'yotsy jap Jerusalén es t'awdaty ja Dios.

²⁸ Jambijnubu naty ma ja kyajpn, ttuk'u'uñ ja kyarru es t'ixy ja Diosu kyugajxpu Isaiiu ñeky. ²⁹ Net ja Espiritu Santu 'yanmaay ja Felipu:

—Mwingón es naybyaadudu mudu tadu karru.

³⁰ Es ko tmwingooñ ja Felipu, net tmudooy ko tkajxy ja tesoreeru ja Isaiiu ñeky. Esu Felipu dyajtuay:

—¿Ti mnija'ap di'ibu jam mgajxyru?

³¹ Es ja tesoreeru 'yadsooy:

—¿Wi'ixuts nnijáwut p̄n kyajts p̄n xy'awanu?

Es t'amdooy ja Felipu es pyátut mā jam 'yu'uñu. ³² Mā jamu jaaybyajtun di'ibu naty kyajxypy, ja ijty yu tyāadu:

Oj tm̄nejxy mā 'ye'ky éxtum ja borreegun.

Es du'un éxtum ja borreegu ko ja'ay tnikeepy wye'emy uum, nan kyaj oj ja 'yaa dyajwa'xy.

³³ Es mā 'yayo'on'ajty,

kyaj yajtuuñ ja ja'ay t̄y'ajtun m̄uat.

¿Es p̄n mbaat jyuna'añ ko yu'u tt̄ump t'aadsuty?, ja'a ko ja jyiky'ajtun oj yajp̄jku ya naxwiiñ.

³⁴ Net ja tesoreeru dyajt̄uy ja Felipu:

—Anmaagyuts, tunu may'ajtun, ¿p̄nu du'un ñimadyakypy yu Diosu kyugajxpu? ¿Yu'u ku'am nayñimadyáku, o wiink ja'ay?

³⁵ Net ja Felipu tmadyaage'ky ja jaaybyajtun di'ibu t̄ tkajxy, es t'awa'anu ja oybyu ayuk di'ibu Jesús ñigajxypy. ³⁶ Es ko ñajxtu mā tu'ugu nuu, ta ja tesoreeru jyunañ:

—Yaa ta ja nuu. ¿Kyajts mbaat xyajnabétyu?

³⁷ Es ja Felipu 'yadsooy:

—P̄n mm̄abejkypy mat winu mjot, mbaat.

Es ja tesoreeru 'yadsooy:

—Nm̄abejkypyuts ko yu Jesukristu yu'ajty ja Diosu 'yU'unk.

³⁸ Net t'anmaay es dyajwa'k'áwut ja kyarru. Ta jyunaajt̄u nimajtsk mā ja nuu. Ta ja Felipu dyajnaβεjty ja tesoreeru. ³⁹ Ko pyuds̄umdu mā ja nuu, yu Nindsun'ajt̄umu Jyā'aj̄un yu'u myun̄jx ja Felipu, es ja tesoreeru kyaj ñaky'ijxu. Ta ja tyu'u dyaj'yo'oyñu jantsy xondakp. ⁴⁰ Es ja Felipu jyajty mā Azotu kajpn, es ñajxy kajpn̄gajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk, ja nitsokun di'ibu Jesús yajmiimpy, extu ko jyajty Sesareeru kajpn.

9

Saulu jyod̄ambity

¹ Ja Saulu kyaj tmastu'uty es tkajxykyopk'átut mā ja ja'ay di'ibáty 'yaxájudu ja Jesús éxtum ja Kristu. Paaty oj ñejxy mā ja teedywyindsungóp̄k, ² es t'amdooy yu ñeky es ñajxa'añ mā ja tsajpt̄jk jap Damasku, es t'x̄ta'aya'añ ja ja'ay, yedyujk toxytyujk̄aty, di'ibu pyan̄jxt̄ap ja Jesús éxtum ja Kristu, es t̄suma'añ es dyajmina'añ Jerusalén. ³ Es ko ñejxyu naty tu'am, timja'tán̄bu naty Damasku kajpnóty, net oj ñimíñuty m̄ak tu'ugu jaj̄un di'ibu tso'omp tsajpót̄m es jya'ty mā yu'u. ⁴ Net ja Saulu kyudaay naxk̄jxy, es tm̄dooy ko yajm̄gajxy:

—Saulu, Saulu, ¿ti kots xypyaj̄dity?

⁵ Net ja Saulu dyajt̄uy:

—¿Mb̄an mijts, Windsún?

Es 'yadsooj̄u:

—Ujts̄uts Jesús di'ibu mij mbaj̄dijtypy. Ku'am mnayyajtsayútyty éxt̄umu yuubu ko t̄nepy yu kepyjyuj̄ptsétsy. ⁶ P̄udu'ak. Nūjx kajpnóty. Jap mya'an̄um̄at ti mdún̄p.

⁷ Es ja yedyujk̄aty di'ibu m̄udu naty jyudity ja Saulu, du'ñu w̄y'um̄adyaaydyu ko tm̄doodu tu'uk kyajxy es kyaj p̄n t'ijxy. ⁸ Net ja Saulu pyude'ky naxk̄jxy, per ko oj 'yijxwa'xy, kyaj mbaat 'yok'ijx̄nu. Es du'ñu oj myun̄jx̄du witsy jap Damasku. ⁹ Es jap 'yijty t̄guk x̄u wiints, es kyaj kyay 'yiiky.

¹⁰ Jap Damasku tsyunaay tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajt Ananiius, di'ibu pyaduun ja Jesús. Ta ja Jesús 'yanmaaȳu ijx̄ma't̄ungyuj̄xm:

—¡Ananiius!

Ta 'yadsooy ja Ananiius:

—Nindsun'ajt̄um, tyāaj̄uts.

11 Net ja Jesús 'yanmaay:

—Nujx mā tu'u di'ibx xyu'ajtypy Tudyu'u. Mā Juudusu tyujk xyajtáwut tu'ugx yedyujk, Tarsu ja'ay di'ibx xyu'ajtypy Saulu. Kajxtákr yu'u. 12 Tuts nduk'ixy ijxma'tungyujxm ko mij mduku mā 'yity es xykyu'unikóñ. Ta 'yijxpejky jatugok.

13 Es ko tmudooyu tyaadu, net ja Ananius 'yadsooy:

—Per Windsún, may ja ja'ay tu xy'anuumuts wi'ix tu ttuñ axuuk di'ibx mij mja'ay'ajttap Jerusalén. 14 Es tyam myiñ yaa nandu'un mut ja ñeky di'ibx tu myo'oyaty yu teedywyindsúnaty, es tsuma'añ tmatsa'añ yu ja'ay nidugekyu di'ibx yaa m'awdajttap.

15 Jesús 'yanmaay:

—Nujx, ja'a ko tuts nwin'ixy yu ja'ay es yu'uts ngaxaampy es tkajxwa'xut ujtsu nja'a mā wiinkru naxwiñadu, mā ryéyaty, es nandu'un mā israelítu ja'ayaty. 16 Es nduk'ixupts wi'ix muk 'yayówut ujtskyujxm.

17 Net ñejxy ja Ananius es tyujku tugoty mā 'yity ja Saulu, es tku'unikooñ es t'anmaay:

—Mugu'uk Saulu, yu'uts xykyajxp ja Nindsun'ajtam Jesús di'ibx kuxu'k jap tu'ajp mā naty mmiñ. Xykyéxyuts es m'ijxwa'xut jatugok es ja Espiritu Santa mmo'oyudut ja muk'ajtan esu winma'añ es xytyun xykyajxut di'ibx Dios tsyejpy.

18 Netyu oj kya'ay Saulu wyiinóty éxtamu ajkx nimeeñ, es 'yijxpejky jatugok. Net ja Saulu oj ñubety. 19 Ta kyaay 'yiky es tpejky ja myujaa jatugok, es oj 'yakwu'umu waanu mudu Jesusu 'yuxrujkr di'ibx tsunaaydyur Damasku.

Saulu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk jap Damasku

20 Net ja Saulu dyajtsondáky tkajxwa'xy mā ja israelítadyu tsyajptujk ko Jesús yu'u Dios ja 'yU'unk, ja Kristu. 21 Nidugekyu ja'ay di'ibx myudoodu, net du'uñu wyu'umadyaaydyu, es ñay'anmaayadu:

—¿Tii kyaju tyaadu yu'ujaty ja ja'ay di'ibx pyajudijt es tmajtsy ja ja'ay di'ibx myujja'ap ja Jesús jap Jerusalén? ¿Tii kyaj tyaadu yu'udyu di'ibx yaa tu jya'ty es tmátstat pánaty kyupujktap ja Jesusu 'yuxrujkan es dyajnujxtat mā ja teedywyindsúnaty?

22 Esu Saulu tkajxwa'xy mut waanu ni'igu ja muk'ajtan es dya'ixyuty ko Jesús yu'u Kristu. Es kyaj tmawinma'añbyaattu wi'ix 'yadsoojumbíttat ja israelítaty di'ibx tsunaaydyur Damasku.

Saulu kye'eky

23 Es ko jeky 'yijty, net ja israelítaty ñaygyajxudu es dya'ooga'andu Saulu, 24 per ja Saulu ya'awa'anu. Xuñ koots ja israelítaty 'yadunaayy mā kyajpndúku es dya'ooga'andu, 25 per ja mabujkrutujk tpejtáktu mā tu'ugx muj katsy es dyajjunajktu mut ja tejxyñ, tkutuynajxtu koots mā ja kajpn nabots. Es du'un dyajkáktu Saulu.

Saulu jya'ty Jerusalén

26 Ko Saulu jyajty Jerusalén, net ñaybyuwa'ku mut ja di'ibx Jesús 'yawdajttap. Per ja ja'ay di'ibx jap ijttap, tsu'kudu es wyinmaaydyu ko Saulu nugoo 'yanda'aky ko tu tmubeky ja Jesús. 27 Per ja Bernabee yu'u oj dyajnejxy es tkayajky mā ja apóstulaty es tmadyaky wi'ix yu Saulu tu t'ixy ja Jesús tu'aay es wi'ixu 'yanmaay. Nandu'un tmadyaky wi'ix ja Saulu tkajxwa'xy muk aa muk jot jap Damasku ko Jesús yu'u Kyrístaty. 28 Net ja Saulu oj wye'emy mut yu'ujaty, es ja'a muut ñaxy tyuku Jerusalén, 29 es myadya'aktu es ñaygyajxytsyiigudu mut ja israelítaty di'ibx kajxp grieegu. Per tadu ja'ayaty ya'oogándup ja Saulu. 30 Es ko ja Saulu ja myugu'uktujk tnija'adu, net tmunujxtu mā Sesaree kajpn. Ko jap tsoyo'ón, ta ñujxnu mā kyugajpnty jap Tarsu.

31 Agujk jotkujk tsunaaydyu ja mabujkrutujk jam Judee ñaaxóty, Galilee es Samaaryu, es myujwiinadu ja myabujkan. Du'uñu ja Nindsun'ajtam twindsu'ugudu, es mut ja Espiritu Santa pyudujkan ñimay'adu'atstu.

Enees 'yagada'aky

³² Es ko Peedru tku'ijxy ja myuṁṁbujkraty, nandu'un oj ņejxy mā Liidu kajpn tku'ixa'añ di'ibu Dios jya'ay'ajttar jap. ³³ Es tpaty tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Eneeus, di'ibu naty tū kyo'knaayñ tuktuujk jumajt es tū 'yijn xux. ³⁴ Esu Peedru 'yanmaay:

—Eneeus, Jesukristu mya'agudakur. Pudu'uk. Winya'abu mmabajn.

Net ja Eneeus pyude'ky ko ya'anmaay. ³⁵ Es nidugekyu ja'ayaty di'ibu tsunaaydyar Liidu es Sarón t'ijxtaaydyu ko 'yaguda'aky ja Eneeus. Ta tmastuttu ja jyeky winma'añaty, es tranajxtu ja Jesusu 'yuxrjukun.

Dorkus jyikyryky

³⁶ Mā ja Jope kajpn, jaa tu'ugu toxytyujk tsunaay di'ibu Jesús 'yawdajtypy. Ja'a xyu'ajtypy Tabitu, di'ibu ayuk wimbudsūmp grieegu Dorkus. Tyadu toxytyujk tim tuump yajxon es tpuṁku ja ja'ay di'ibu ayoodur. ³⁷ Net pya'ambejty ja Dorkus es 'ye'ky. Net yajrujy ja ņini'x es trujtaku mā tu'ugu kwartu tuk niku'uybyu. ³⁸ Jope yu'u myuwingon ja Liidu. Es ja'a ko di'ibu 'yawdajttar ja Jesús tnijawadu ko Peedru naty 'yity Liidu, net tkajxtu majtsku myagu'uk es t'anamadat ja Peedru:

—Jottogoy, jo'om Jope.

³⁹ Net ja Peedru oj ņejxy mat ja ja'ayaty. Es ko jyajty, ta yajmnejxy mā ja kwartu mā 'yity ja o'kra Dorkus. Es nidugekyu ku'ekytyo'oxyaty ju'uay ya'axtu, es ttuk'ijxtu Peedru ja witu jembyu esu wiingátyryu wit di'ibu Dorkus yajkojy ko jyiky'ajty. ⁴⁰ Net ja Peedru t'anmaay yu ja'ay es pyudsūmda'ayut nidugekyu. Net ja Peedru ņaygyoxtnaaydyaku es kyajxtaky, tnaxmu'ijxu ja o'kra Dorkus es t'anmaay:

—Tabitu, pudu'uk.

Net ja Dorkus dyajwa'xy ja wyiin. Es ko t'ijxy ja Peedru, ta wya'tskujku. ⁴¹ Net ja Peedru tmajtsy kyū'ugujxy es dyajpude'ky. Net tmagajxy ja Dorkusu myagu'uk esu ku'ekytyo'oxyaty, es ttukkudujku jūiky. ⁴² Es nidugekyu ja'ay tnija'adyaaydyu jap Jope ko Dorkus tū jyikyryky, es may tmabujktu ja Jesús éxtam Wyindsún. ⁴³ Peedru oj wye'emy kanak xū Jope mā ja po'ogo'tspu Simongu tyujk.

10

Peedru esu Kornelyu

¹ Jap Sesareeu kajpnóty tsunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajt Kornelyu. Ja'a ijty soldaadu windsún mā ja Batayonk Italianu. ² Pes ja Kornelyu es pánaty mūtt tsunaaydyar mā juūn tyujk, ti'igu t'awdattu Dios es twindsu'ugadu. Nandu'un tmooy ni'igu limosnu es tpuṁku ja israelítaty, es du'uñum t'awdaty ja Dios. ³ Tu'ugu xū, éxtam tūguk yaxrun, net t'ijxy jantsy wā'ats ijxma'tungyujxm tu'ugu Diosu 'yanklas tyuku mā yu'u naty es 'yanmaay:

—iKornelyu!

⁴ Es ja Kornelyu t'ixy ja anklas mat ja tsu'ugu. Net dyajttay:

—Anmaagyuts, Windsún. ¿Ti mdsejpy?

Net ja anklas 'yanmaay:

—Dios tū tmudoy ko mgajxta'aky es ņija'ap wi'ix xypyudaku ja ja'ay di'ibu tūgoy'ajttar.

⁵ Kax ja ja'ay jap Jope es yajwówt ja ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtr Peedru. ⁶ Jap tsuūnu ja myuxū Simonk, po'ogo'tspu di'ibu tsunaary mejyñbyu'ay.

⁷ Ko ja anklas oj ņijxnu, net ja Kornelyu tmagajxy majtsku tyuumbu es tu'ugu syoldaadu di'ibu tyukmujotkujk'ajtypy oytyiity es y'awdajtypy ja Dios. ⁸ Ko ttukmadyaktaay, net tnigajxu Peedru jap Jope.

⁹ Jakumbom nidugūk tyu'uoy'oydyu. Ko kyijkyxyu'ajnu, tmwingoonu Jope kajpn, net ja Peedru pyejty tujk nikujxy es kyajxta'aga'añ. ¹⁰ Es nūgoo naty 'yok'yu'o'kūnu, abáturūnu naty ja kyaaky tyojx es kyaya'añ, net ja Dios ttuk'ijxy ja Peedru ¹¹ ko ja tsajp

'yawa'atsy es ko kynda'aky naxwiiñ di'ibu kaxu'kp éxtam tu'ugu muj wit 'yamajts'ity taxk eskinu. ¹² Jaru naty may juujk di'ibu taxku tyeku, di'ibu kaagudijtp esu tsá'añ. ¹³ Netu Peedru tmadooy kyajxy tsajwínm, es 'yanmaayy:

—Pudu'uk, Peedru. Ya'ook es xytsyu'udsut.

¹⁴ Esu Peedru 'yadsooy:

—Kyaj Windsún. Kyajts nje'xyñam di'ibu ja'ay ya'axu'kup o yajpekykya'ap.

¹⁵ Net jatugok tmadooy tsajwínm kyajxy, es 'yanmaayy:

—Di'ibu Dios tu dyajwa'atsy, katu mij xy'andijy di'ibu ya'axu'kup o yajpekykya'ap.

¹⁶ Ja'a jyajtu tuguk ok, es net jatugok jyumbijty di'ibu kaxu'k éxtam ja muj wit tsajwínm.

¹⁷ Ta ja Peedru jyotmay'e'ky ti myadyakypu tyadu iixma'tun. Net jyajttu ja Kornelyu ja jya'ayuty ma ja Simongu tyujk aa, es dyajtudu pun yu'u tyujk. ¹⁸ Net dyajtudu:

—¿Jaru Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru, ma tyadu tujku?

¹⁹ Es ja Peedru tam naty tujkkujxm jyotmay'eeky ko ti 'yandijpy di'ibu tu t'ixy naty. Es ja Espiritu Santu 'yanmaayy:

—Ta ja'ay niduguk m'axta'ayuty. ²⁰ Pudu'uk, junak es nuix mudu tadu ja'ayuty. Kyaj xyujrpjawat. Ujts tu ngexy.

²¹ Net ja Peedru jyunajky ma naty jap 'yawixyuty ja Kornelyu ja jya'ayuty, es t'anmaay:

—Ujtsu du'un di'ibu m'axtaaydyur. ¿Ti mnimiindur?

²² Ta 'yadsoodu:

—Yu'ats xykyajxp ja soldadu windsún Kornelyu, tu'ugu yedyujk di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtan maut es di'ibu wyindsu'kup ja Dios, es tsojkudur nidugekyu ja israelítuty. Es tu'ugu Diosu 'yanklas 'yanmaayy es mij myajwówat es mnijxat ma ja Kornelyu tyujk. Es ja Kornelyu tmadowa'añ di'ibu mij mgajxy.

²³ Net ja Peedru dyajtujku, es wye'emy mat yu'u tuk tsuu. Ta jakumbom ja Peedru jyamyudajtudu ja Jope ja'ayuty di'ibu 'yawdajttur ja Jesús.

²⁴ Ta jakumbom jyajttu jap Sesaree ma ja Kornelyu 'yawixyuty mat ja myugu'uktujk esu myatnaymyaayubaty di'ibu tu twoy. ²⁵ Ko Peedru jyajty ma ja Kornelyu tyujk, net pyudseemy ja Kornelyu. Ta ñaygoxtunaaydyaku Peedru wyinduuy es twindsu'uguya'añ.

²⁶ Ta Peedru wyijtsu'ku, es 'yanmaayy:

—Tanu. Uj nandu'unats nja'ayuty éxtam mijun.

²⁷ Es tmugajxy tujkudu tugoty. Jap tpaty ja Peedru mayjya'ay tu ñaymyíkyuty. ²⁸ Net ja Peedru jyunañ:

—Miits mnija'adur ko yu israelítuty jyunan'andu ko pyekykya'at ja israelitu ja'ayuty ko ñaymyúkadut mat ja wiink ja'ayuty o tyáku mat wiink ja'ayu tyujk. Peru Dios tats xytyuknijawu kyajts njuna'anut ko 'yaxukja'ayuty pan. ²⁹ Paaty kots oj xywyowdu, nétyuts mbadso'oñ, ni wi'ixuts nga'anmaay. Tyam awa'anuguts tits ko oj tu xywyoy.

³⁰ Net ja Kornelyu 'yadsooy:

—Tyam myajtaxkxur, éxtamu tyadu oor, tyadsu naty uj ndugótyuts n'ayu'aty es ngajxta'agyuts. Net kyuxe'ky tu'ugu yedyujk es ja wyit jantsy tu'xp. ³¹ Nétuts xy'anmaay: “Kornelyu, Dios tu tmadoy ko mgajxta'aky es ñija'ap wi'ix tu xypyudaku di'ibáty tugoy'ajtxudur. ³² Nigaxu jap Jope tadu ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru. Jap 'yity ma po'ogo'tspu Simonk di'ibu tsunaapy mejyñbyu'aay.”

³³ Nétyuts mij nnigajxu es mya'axta'ayut, es tu xytyuñu may'ajtan es tu mmiñ. Paaty nidugekyu n'ijtam tyam ma ja Dios, es nmadowa'añuts di'ibu Nindsun'ajtam tu tkexy es xy'awánuduts.

³⁴ Net ja Peedru t'anmaay:

—Tyámuts njaygyuku ko tuj'ajtan ja Dios nidugekyu ja'ay ttsojktu'ay, ³⁵ es tkurajktu'ay otyim pan ja'ayuty di'ibu windsu'kudur es tmaduñ. ³⁶ Dios t'anmaay ja israelitu ja'ay es t'awa'anu ja ayuk di'ibu yajjotkujk'átudur Jesukristukujxm, di'ibu tugekyu ñiwindsun'ajttaapy. ³⁷ Miits mnija'adur nandu'un di'ibu tu tyuñ tu jyátyuty ma ja

israelítu dyu ñax, tsyondaky Galileeu ko tu Fwank tkajxwa'xy es ñubátut ja ja'ayuty. ³⁸ Mnija'adup nandu'un ko Dios yu'u myooy ja Jesús nazarenu ja myuk'ajtun es ja Espírítu Santu. Es ja Jesús ttuun yajxon es dya'agudaky nidugekyu di'ibu mut ja majku'ugópk ja myuk'ajtun 'yayoodup. Tyaadu Jesús tyuun mut ko Dios muut 'yity. ³⁹ Es uudsuty, apóstulaty, testiiguts nidugekyuty di'ibu Jesús tyuun ma ja Judeeu ñax es nandu'un ma ja Jerusalén kajpn. Oknum dya'o'ktu, tkududyu kruuzkajxy. ⁴⁰ Peru Dios yu'u yajikyryjk ko tyugukxubejty, es dyajkuxe'ky ma uudsuty. ⁴¹ Kyaj kyaxe'ky ja Jesús ma ja'ay nidugekyu, je'eyu kyaxe'ky ma uudsuty di'ibu Dios xywyin'ijxtats jayup éxtumu testiigu. Uudsuty kaay úktupts mut ja Jesús ko Dios tu dyajikyryéky. ⁴² Esu Dios tu xykyéxyuts esuts ngajxwa'xut mut ja ja'ayuty es n'awánudats ko Dios tay'ajtun tu tpejta'aky ja Jesús éxtumu fwezun mut ja jiiikyryu es mut ja eekyryu. ⁴³ Nandu'un jékyup nidugekyu Diosu kyugajxpu tmagajxtu ja Jesús, es t'anmaaydyu ko nidugekyu di'ibu myubajktup es t'axájudu Jesús, yu'u yajma'xtup ja pyojpu.

Espírítu Santu myiñ ma di'ibu kyaj 'yisraelítaty

⁴⁴ Peedru tambaadu naty kyajxy ko ja Espírítu Santu myiñ ma nidugekyu di'ibu myudoo'ijttup éxtumu Peedru jyuna'añ. ⁴⁵ Net ja israelítaty di'ibu myubajktu Jesús es mut ja Peedru myiindu, du'uñu wya'umudyaaydyu ko Dios tkejxy ja Espírítu Santu nandu'un ma ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítaty, ⁴⁶ ja'a ko tmudooy ja ja'ay kyajxtu wiingáty ja ayuk es t'awdaty ja Dios. ⁴⁷ Net ja Peedru jyunañ:

—Magu'uktajk, ¿pán nidu'uguty miidsuty kyaj ttseky esu tyadu ja'ay ñubátut?, ja'a ko Dios tu tkexy ja Espírítu Santu ma yu'ujuty éxtum nandu'un udsajtam.

⁴⁸ Net ja Peedru 'yanmaayy es ñubátut mut ja Jesukristu xyuugyujxm. Ko ñubejty, net ja Peedru t'anmaaydyu es 'yakwu'umut majtsk tuguk xuu mut yu'ujuty.

11

Peedru t'awanu ti ko ñejxy ma kyaj 'yisraelítaty

¹ Es ja apóstulaty es ja myagu'uguty di'ibu jap Judeeu myubajktu Jesús, tmudoodu ko nandu'un yu Sesareeu ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítaty tkupajktu Diosu 'yayuk. ² Es ko Peedru jyumbijty jap Jerusalén, ja israelítaty di'ibu pyaduundup ja tsiky'ajtun es tmabuktu Jesús, net oj t'oodu Peedru du'un:

³ —¿Ti ko oj tu xykyu'ixy di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es tu xymyatkay?

⁴ Net ja Peedru tmadyaky extu ma tsyondaky tugekyu di'ibu naty tu jyátyuty, es t'anmaay:

⁵ —Uj tápudsu naty ma Jope kajpn. Es kodsu naty ngajxta'aky, nétats n'ijxy tu'ugu iijxma'tun. Es du'unats n'ijxy éxtum tu'ugu muj wit kyuda'aky tsajwínm, yajmajts'ítu taxk eskinu es jyajty madsu naty ngajxta'aky. ⁶ Es kots n'ijxy yajxon ti naty jap ma witun, nétats n'ijxy ja juyujk di'ibu taxku tyeky, tsajañ es di'ibu kaagudijtp. ⁷ Es nmudooyuts kyajxy tsajwínm, es xy'anuumats: “Pudu'uk, Peedru. Ya'ook es xytsyu'udsut.” ⁸ Es njunañats: “Kyaj Windsán. Kyajts nje'xyñum di'ibu ya'axu'kup o ja'ay yajpekykya'ap.” ⁹ Nétats xymyugajxy tsajwínm, es xy'anuumats jatugok: “Di'ibu Dios tu dyajwa'atsy, katu mij xy'andijut di'ibu ya'axu'kup o yajpekykya'ap.” ¹⁰ Tuguk ókats oj xymyugajxy, es jyumbijty pyatujku tsajwínm ja muj wit. ¹¹ Madsu taadu n'ijxy, net jyajty nidugugy kugajxyuty madsu naty najtta'aky. Ja ja'ay jap tso'oñ Sesareeu es xyñimiiñats. ¹² Nétats ja Espírítu Santu xykyejxy mut ja ja'ayuty esuts xy'anmaay ko ni wi'ixuts ngawinmáuyt kots nganujxut. Es nandu'un oj ñejxy mut uj nidudujk yu nmagu'uguts. Nidugekyuts ndajkadyaaydyu ma ja ja'ayu tyujk. ¹³ Net ja Kornelyu xytyukmumadyákats ko kyaxe'ky tu'ugu anklus ko ta naty tyanu es 'yanmaayy: “Kax ja ja'ay jap Jope es xywyówat ja Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru, ¹⁴ es yu'u m'anuumadup wi'ix mnitso'ogut, mij mut nidugekyu di'ibáty tsyunaaydyup ma ja mjumndujk.”

15 'Kots nyajtsondáky nmugajxyuts, ja Espírítu Santu net myiiñ mā naty jam 'yity ja ja'ayaty. Extu udsajtam oj n'axájum jawyiin, nandu'un yu'u oj t'axájudu. 16 Nétuts njamyetsy éxtamsu naty yu Nindsun'ajtam Jesús tu xy'anuumu: "Tuy'ajtan ko Fwank yu'u mat ja nuu yajnubejty, per miits mnábáttut mat ja Espírítu Santu." 17 Es pun yajk ja Dios nandu'un yu Espírítu Santu mat yu'ujaty, éxtum udsajtam ko nmubujkam ja Nindsun'ajtam Jesukristu, zpránats uj esats ndsiptúnut mudu Dios?

18 Es ko ja myugu'uktajk jam Jerusalén tmūdoodu tyadu ayuk, net 'yamoondaaydyu es t'awdajttu ja Dios, es jyunandu:

—Tuy'ajtan ko Dios tu dyaky nandu'un mat di'ibu kyaj 'yisraelítaty es dyajtagátstat ja wyinmā'añ es yajpojprama'xut es jyiky'áttut winu xuu winu tiempu.

Kristu yajmabéky jap Antyokiiu

19 Net di'ibu ya'o'ktu Esteebu tpajudijttu nandu'un nidugekyu di'ibu 'yaxájudup ja Jesús éxtamu Kristu. Es nija'ajaty di'ibu kaktu jyajttu Fenisyu, Tsyipre es Antyokiiu. Jap oj tkajxwa'xy ja Diosu kyajxy mat ja israelítaty je'eyu es kyaj mat ja wiink ja'ayaty. 20 Per nija'ajaty di'ibu myubujk es di'ibu tso'ondu Tsyipre es Sirene, jyajttu mā Antyokiiu kajpn es tmugajxtu nandu'un di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es dyajky ja ayuk ko yu Nindsun'ajtam Jesús yajnitso'ogadup. 21 Es ja Jesusu myuk'ajtan pyudujku yu'ujaty. Es may ja ja'ay tmastuttu ja jyekywyinmā'añuty es tmubujktu Jesús.

22 Ko tyadu ayuk tmūdoodu di'ibu jap Jerusalén myubujktu, net tkajxtu Bernabee jam Antyokiiu. 23 Ko jyajty ja Bernabee, net t'ijxy éxtam ja Dios tu kyuni'xyuty, es jyantsyxyondaky es myooyu kajxwíjun es mat ja 'yoyjyot tranujxtut ja Jesús. 24 Ja Bernabee oyjya'ay es mudu Espírítu Santu, tranejxy ja Jesús. Es du'un ja Bernabee ttukpanejxy ja Jesús ja mayjya'ay.

25 Ko tiempu ñaxy, net ja Bernabee oj ñejxy t'uxtā'aya'añ ja Saulu jap Tarsu. 26 Es ko tpaty, ta tmunejxy Antyokiiu. Jap oj wuy'umdu Bernabee es ja Saulu tuk jumujt, dya'uxpajktu mayjya'ay es t'axájut ja Jesús. Jap Antyokiiu tim jayujp tmooy ja xyuu kristyanu ránaty myubujktup ja Kristu.

27 Mā tadu tiempu tso'ondu nija'ajaty ja Diosu kyugajxpu jap Jerusalén es jyajptáktu Antyokiiu. 28 Nidu'uk txu'aty Agaabu. Es ko ja mubujkpatujk ñaymyujkudu Antyokiiu, net jyunāñ yu Agaabu, éxtam yu Espírítu Santu tu 'yanu'amxuty, ko myina'añ ja mak yuu mā tugekyu naxwíñudu. Es tuy'ajtan jyajtu ko Klaudyu tngopk'ajty ja kutujkan. 29 Net ja mubujkpatujk di'ibu Antyokiiu ttuknibujtáktudu es ttuknigaxa'andu ja naybyuduku ja myugu'uktajk di'ibu jap Judeeu tsunaaydyup, es tkáxut nu'un mbaat nidu'uk nidu'uk ti tmudaty. 30 Es du'un ttuundu, ja Bernabee mudu Saulu tmunujxtu ja pudujkan, es tmooydyu ja majja'aydyujk jam Judeeu.

12

Santya'agu 'yeeky esu Peedru yajtsímy

1 Es mā tadu tiempu yu Eroodus di'ibu rey'ajt Judeeu, tpadso'oñ es tmatsáñ panaty myubujktup ja Jesús éxtamu Kristu, 2 es dya'e'ky mat ja espaadu yu Santya'agu, Fwangu myuga'ax. 3 Ko t'ijxy es ttsojktu ja israelítaty, net t'ane'emy es yajtsúmát ja Peedru nandu'un. Tyaadu jyajtu mā ja pasku xuu, mā ja tsajkaaky yajkáy di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru. 4 Ko yajmajtsy ja Peedru, net yajpajtáky pujxndugóty es kywentu'átyuty taxk peky ja soldaadaty. Ja wyínaty nidugekyu nimajmókx tu'uk di'ibu kwentu'ajtadup majtaxkátu. Eroodus yu'u jyuudaampy ja Peedru ko ja pasku xuu ñáxut. 5 Es du'un ja Peedru 'yijty pujxndugóty jantsykywentu'aty, per ja mubujkpatujk jyantsykyajxtáktu es ja Dios dyajtso'ogut ja Peedru.

Peedru pyudsemy pujxndugóty

⁶ Es ja ux ko kyajnam naty xunñ mā ja Eroodus dyajpudsuma'añ ja Peedru mayjya'ay wyinduuy es dya'ooga'añ, tap 'yity ja Peedru kwxunñ mat ja kadenu mā nimajtsk soldaadu, es jamajtsk jap pujxndujk agu'p tkwentu'aty. ⁷ Net ti'in tu'ugu Diosu 'yanklus kyudaky mā ja pujxndujk, es jyantsytyukjajutyaay. Net ja anklus oj ttij'y'i'xy ja Peedru mā kyejky es oj dyajjotwijy. Net ja anklus 'yanmaay:

—iPudu'uk pojun!

Netyu ja kadenu kya'adaay mā Peedru ky'u, ⁸ es ja anklus 'yanmaay:

—Naywyunudu es tuktuku ngu'uk.

Ko Peedru du'un ttuun, net ja anklus 'yanmaay:

—Pujta'ak ja mgaru es pamiinguts.

⁹ Net ja Peedru tpanejxy ja anklus, ni tkanijawu pun tuj'ajtun di'ibu anklus tyiimpy, du'un wyinmaay ko iixma'tp. ¹⁰ Net ñajxtu mā jawyiimbu soldaadu. Ta ja myamajtskpu. Ko jyajttu mā pujxndujk aa, net ja maj pujxndujk aa 'yawatsy ku'am. Ta pyadsuandu tu'ajp ja Peedru mat ja anklus es yo'oydu tuk adujy. Net myastutu ja anklus es wyu'amnu Peedru naydu'u'uk. ¹¹ Net ja Peedru wyinma'añbyaty, es ñayjynanu:

—Jantsy tuj'ajtun ko Dios tu tkexy ja 'yanklus kaduibuts xya'oogat ja Eroodus esuts kyaj njatut éxtam tugekyu di'ibu ja israelituty tsojktar es xytyundats.

¹² Peedru twinmaay yu tyaadu, es oj ñejxy mā ja Mariu tyujk, yu tyaagu Fwank di'ibu nandu'un xuy'ajtypy Markus. Mayjya'ay ñaymyujku es kyajxta'aktu jap. ¹³ Es ko tmadoodu yajkóxy ja tujk agaj, net pyudseemy tu'ugu kixyudo'oxy di'ibu xuy'ajtypy Roode, es t'ixa'añ pún y'u. ¹⁴ Es ko tmadooy kyajxy ja Peedru, xondakungyujxm kyaj ja tujk dya''awatsy. Net oj ñejxy puye'egy ja tujoty es t'awa'anudu ko Peedru tap tyanu taja'p. ¹⁵ Net 'yadsooja yu myugu'uk:

—Tu mloku.

Es ja kixyudo'oxy jynañ ko jantsy tuj'ajtun. Per yu'ujuty je'eyu jynandu:

—Kyaj yu'udyu Peedru. Yu'u da 'yanklus.

¹⁶ Esu Peedru t'akkoxy yu tujk agaj. Net dya''awatsta. Es ko t'ijxtu Peedru, net du'añ wyu'umadyaadyu. ¹⁷ Esu Peedru tyuk'ijxu ky'u kadibu ñakymyadya'agut. Net tukmamadyaktu wi'ix ja Nindsun'ajtam tu jyuudyuty pujxndugoty. Es 'yanmaayudu:

—Tukmamadya'ak yu Santya'agu esu nmugu'uk'ajtam.

Net pyudseemy ja Peedru es oj ñejxy wiink tsoo.

¹⁸ Es ko oj xunñ, net jyantsyjoyotmay'o'ktu ja soldadutujk ko ti tu jyatyuty ja Peedru. ¹⁹ Netu Eroodus tkejxy ja soldaadu es t'uxta'ayut yu Peedru. Es ko kyaj mā yajpáty, ta yajwoodu ja pujxndujk kywentu'ajtru es tnigajxat wi'ixu Peedru naty tu pyudsemy. Net oj tni'ane'emy es 'yooktat ja pujxndujk kwentu'ajtraty. Netu Eroodus tso'oñ Judee es oj ñejxy tsunaabyu Sesaree.

Eroodus 'yeeky

²⁰ Eroodus ttukjot'ambejky ja ja'ayuty di'ibu tsunaadydu jap Tiru es Sidón. Es yu' ñaygyajxudu mat ja Eroodusu 'yofisyal di'ibu xuy'ajtypy Blastu, es tmooy ja meeñ es t'amdooy ja jotkujk'ajtun es ñaxat ja tsip. Es du'un ttuundu mat ko yu'ujuty t'axajudu ja jye'xy mā ja rey Eroodusu ñax. ²¹ Ko tpaty ja xuu di'ibu Eroodus tyuknibujtaku, net trujtaky ja rey wyit, es ñaxwe'tsy mā ja uñaaybyajn, es oj kyajxy. ²² Ko kyajxtaay, net ja ja'ay yaxkaktu:

—iTyadu di'ibu ja yam kajxp, kyaj jya'ayuty! iDios yu'u! ²³ Netyu tu'ugu Diosu 'yanklus myiñ mā Eroodus es dyajpa'ambejty mat ko kyaj yu'u Dios tmooy ja maj'ajtun. Net ja tnu'k jyu'xu es taanam 'ye'ky. ²⁴ Es ja Diosu 'yayuk oj yajkajxwa'xy oymyaaty.

²⁵ Ko Bernabee esu Saulu dyajkajxtu tyuunk, net tso'onda Jerusalén mat ja Fwank di'ibu nandu'un xuy'ajtypy Markus.

13

Bernabee esu Saulu tsoonda Diosu 'yayuk kajxwa'xru

¹ Mā ja mubujkrutajk ņaymyūkudu Antyokiiu, tam ja Diosu kyugajxputy esu ya'axrujkruty. Yu'u xyu'ajttur: Bernabee, Simonk (di'ibu yajtijp Nijeer), Lusu (di'ibu Sirene kugajpn'ajtr), Saulu esu Manaén (di'ibu muut ya'ktu Erodus, ja Galileu gobernaator).

² Tu'ugu xuu ko naty yu'ujaty t'awdattu Nindsun'ajtum Dios es 'yayu'ajttu, net ja Espiritu Santu 'yanmaay:

—Abeky pujta'aktu yu Bernabee esu Saulu es ttundut di'ibuts uj tu ndukniwówudu.

³ Es ko kyajxtaktaaydyu es 'yayu'ajttu, net tku'nikoonda ja Bernabee esu Saulu es ņayjyugajxudu. Ta oj tso'onnuudu nimajtsk.

Bernabee esu Saulu jap Tsyipre

⁴ Ko ja Espiritu Santu kyajxudu Bernabee esu Saulu, ta ņujxtu Seleusyu. Net tyujkudu barkoty es ņujxtu mā Tsyipre islu. ⁵ Ko jyajttu jikymyejyū agu'uy mā ja Salaminu kajpn, net dyajtsondaktu tkajxwa'xudu ja Diosu 'yayuk mā ja israelitadyu tsyajptujk. Es mut ņejxy ja Fwank éxtumu pyudujkubu. ⁶ Net jyudijttu mā tugekyu kajpn es jyajttu mā ja Pafus kajpn. Es jap tpattu tu'ugu israelitu di'ibu xyu'ajtypy Barjesús. Ja'a ijty xumaabyu es 'yanda'aky ko yu'u Diosu kyugajxru. ⁷ Tyadu xumaabyu japu naty mut ja gobernaator Serjyu Paablu, di'ibu wijy yedyujk. Net ja gobernaator tnigajxu Bernabee es ja Saulu es tmadowa'añ ja Diosu 'yayuk. ⁸ Per ja xumaabyu di'ibu grieegu ayuk xyu'ajtypy Elimus myudsip'tso'on ja Bernabee esu Paablu, es t'agajxu ja gobernaator kudiibu tmabukat yu Diosu 'yayuk. ⁹ Net ja Saulu, di'ibu nandu'an xyu'ajtypy Paablu, ja Espiritu Santu mooyu winma'añ esu muk'ajtan es ttundut di'ibu Dios tsyejpy, es twin'ijxy muk ja xumaabyu, ¹⁰ es t'anmaay:

—iWin'u'ambu, majku'ugórkū 'yu'unk, mij du'uñam xymyudsip'aty tugekyu di'ibu oy! ¿Ti ko je'eyu xyajma'ada'añ ja Diosu tyu'u? ¹¹ Paaty tyamu Nindsun'ajtum Dios mdukkumadowa'añaty es myajwu'ama'añaty wiints, jeky kyaj xy'ixut ja xuu jyajy.

Netyu oj wye'emy wiints es wyingoodsadyaay. Net myajtsy xyajy es t'axtaay di'ibu witsudur. ¹² Es ko ja gobernaator t'ijxy yu tyadu, net tmabejky es du'uñu wyu'umu mut ja Nindsun'ajtumu 'yuxrujkan.

Paablu esu Bernabee jap Antyokiiu, Pisiidyu ņaxoty

¹³ Net ja Paablu esu jyamyudaty tyujkudu barkoty jap Pafus es jyajttu Perju, mā ja Panfilyu ņax. Esu Fwank tnikaknu ja jyamyudaty es jyumbijnu Jerusalén. ¹⁴ Netu Paablu mudu Bernabee tso'ondu Perju es jyajttu Antyokiiu, jap mā ja Pisiidyu ņax. Es saabudu xuu tyujkudu tsajptugoty es jap 'yu'uñudu. ¹⁵ Ko ja tsajptujku ņiwindsunaty tkajxtaaydyu di'ibu Moisés kyuxjaay es ja Diosu kyugajxputujkuty, net tkajxyñigajxudu du'unu Paablu esu Bernabee:

—Mugu'uktujkuty, pūn mmudajttur oynu'unanu kajxwíjan mut udsaty, awa'anuguts.

¹⁶ Net ja Paablu tyunaaye'ky es ja ky'u'u ttuk'ijxy es 'yamónut. Net t'anmaay:

—Madowdu, miits israelitaty es di'ibu Dios wyindsu'kadur. ¹⁷ Dios yu'u wyin'ijx udsajtum n'aptujk'ajtum es dyajmáju ja Israelu ņaxwíñudu ko 'yijttu éxtumu jagam ja'ay mā ja Ejiptu ņax. Es ok dyajpudseemy mut ja myuk'ajtan jap Ejiptu. ¹⁸ Esu Dios tmama'xtijky ja mayjya'ay justyikxy jumajt mā ja muj itan, ¹⁹ es ja Dios dyajtugooy juxtujku naxwíñudu di'ibu tsanaaydyu mā Kananu ņaxy, es tmooy ja ņax ja n'aptujk'ajtum. ²⁰ Net ja Dios dyajky ja kyutujkan taxk mugo'px jakujm jumajt mut ja fwézaty extu ko jyiky'ajty ja Diosu kyugajxru Samwel. ²¹ Net ja Israel ja'ay t'amdoodu tu'ugu rey di'ibu yajkutúkur. Es ja Dios myooyu ja Kisu myaank Saúl es trey'átut justyikxy jumajt. Yu'u Benjamingu tyump 'yaats. ²² Es óknūm ja Dios dyajjugeky ja Saúl es dyajrey'ajty ja Davit,

es jyunāñ: “Tuts nbaaty ja Davit, ja Isa'ii 'yu'unk, tu'ugu yedyujk di'ibu ndsejpyats. Yu'u tyúnur tugekyu di'ibats uj ndsejpy.”

²³ 'Esu nidu'uk ja Davitu tyuump 'yaats yu'u du'un ja Jesús, di'ibu Dios pyajták es dyajnitso'ogut ja israelitu ja'ayaty éxtum twandaky. ²⁴ Es ko kyajnum ya'uxpeky ja Jesús, net ja Fwank Yajnubajtrp tkajxwa'xy mut nidugekyu israelitu ja'ayaty es t'anmaay dyajtugátstat yu jyot wyinma'añ, ñabáttut. ²⁵ Es ko wyingóñ ja timpu ma Fwank dyajkujxtaay ja tyuunk, net t'anmaay: “Uj kyajpats nGrístaty. Yu'u miimp óknam. Es uj kyajts xyñitaku, ni je'eyu yu kyu'uk nga'agájudut éxtumxyuyps uj n'ityats tyuumbun.”

²⁶ Esu Paablu 'yakjunāñ:

—Mugu'uktajkuty, miidsaty ja Abraanu tyuump 'yaats es miidsaty di'ibu kyaj 'yisraelítaty es nandu'unu Dios xywyindsu'ugudu, ja Dios tu tkexy yu 'yayuk es nnija'am wi'ix mbaat nnitsókum. ²⁷ Es di'ibu tsunaaydyur jap Jerusalén es ja wyindsunaty, kyaj oy tnija'adu pún du'un Kristu, es ni tkajaygyujku wi'ix jyunāñ ja Diosu kyugajxpraty di'ibu 'yuxprajktur ma ja tsajptajk saabudu saabudu. Es ja mujja'aydyujk yu'u oj ttuknibujtaagudu esu Jesús 'yoogat, es du'un tkuydyuundu di'ibu ja Diosu kyugajxpraty jyaaydyu. ²⁸ Es oy tkapattu Jesús ni ti pyekey, yu'u 'yanmaaydyu Pilatu es dya'oogat. ²⁹ Es ko du'un ttuundu tugekyu éxtum jyunāñ di'ibu Diosu kyugajxpru yajwu'umdu jaaybyéty, net dyajjunajktu kruuzkujxy es dyajnaxtukudu. ³⁰ Peru Dios dyajjikypyejky jatugok, ³¹ es kanak ok kyuxe'ky ja Jesús ma ja myugu'uktajk di'ibu muut jyudjttu ko tso'ondu Galileeu es ñajxtu Jerusalén, es yu'ujuty 'yawa'anudur ja ja'ayaty ko Jesús yu'u du'un ja Kristu.

³² 'Paaty udsaty tyam n'awanudu tadu oybyu ayuk di'ibu Dios jékyur wyandak mut ja n'aptajk'ajtam. ³³ Es tyam ja Dios tkuydyuñ ma udsajtam, ja'a tyuump 'yaats, éxtum jyunāñ mut ko tu dyajjikypyejky ja Jesús, éxtum 'yity kuxja'ay ma ja myumajtskpu Salmu ma Dios jyunāñ: “Ujts mij xyTyeety'ajtr. Tyámuts ngu'ugut kots mij n'U'unk'áty.”

³⁴ Es ko Dios dyajjikypyejky ja Jesús es kadiibu ñini'x mya'adut, du'un tkuydyuun éxtum jyunāñ ja Diosu jyaaybyajtan: “Mij nmo'oyur yu kunu'xun di'ibats nwandak ja Davit.” ³⁵ Paaty jyunāñ nandu'un ma jatu'ugu Salmu: “Katu xyña'ixy ja mduumbu ñini'x mya'adut ko 'yoogat.” ³⁶ Tu'y'ajtan ko ja Davit jyiky'ajty, kyuydyuun di'ibu Dios tsyejpy, net 'ye'ky es nandu'un ñaxtuku, du'un éxtum ñaxtuku 'yaptajk, es ja Davit ñini'x mya'ttaay. ³⁷ Per ko Jesús 'ye'ky, netu Dios yajjikypyejku, es kyaj mya'ty ja ñini'x. ³⁸ Mugu'uktajkuty, nijawudu ko Jesús mye'xypy ja pojru. ³⁹ Es pún 'yaxájur ja Jesús éxtumu Yajnitsókpu, yajtuknima'xp tugekyu di'ibu kyaj mbaat yajme'xy ja'a di'ibu pyanajxudur ja Moisesu 'yana'amun. ⁴⁰ Naygywentu'átudu kadiibu jyátudut mut miidsaty di'ibu jyaaydyu ja Diosu kyugajxpru:

⁴¹ Miidsaty di'ibáty tukxíktur,

du'añu wu'amudu es mgutugódyut,

ja'a ko uj Dios, ndunaambyats di'ibaty jantsy muj,

di'ibu kyaj xymyubuktu oy ja ja'ay mjatukmumadya'agudu.

Es du'un myadyaktaay yu Paablu.

⁴² Ko ñaywya'xtaayudu ja ja'ay ma ja tsajptajk, netu Paablu esu Bernabee tso'ondu. Es ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítaty t'amdoodu ko jatu'ugu saabudu 'yawanudut nandu'un yu kajxwíjun. ⁴³ Es ko pyudsuumdu tsajptugóty, may ja israelítaty es ja wiink ja'ayaty di'ibu kyurajktu ja israelítadyu wyinma'añ, tranujxtu Paablu es ja Bernabee. Es yu'ujuty kajxwíjudu es ñayya'ítudut Diosu kyunu'xun muut.

⁴⁴ Es ko jatu'ugu saabudu ñaymyujku jawaanu kyaj nidugekyudyu ja'ay jap kajpnóty es tmadowa'andu ja Diosu 'yayuk. ⁴⁵ Per ko ja israelítaty t'ijxtu ja mayja'ay, net axuuk ñayja'adu es t'anmaaydyu Paablu ko kyaj tyu'y'ajtanaty éxtum jyunāñ, es wyingajxrajtudu. ⁴⁶ Net ja Paablu es ja Bernabee tmugajxtu muk aa muk jot:

—Dios tu xykyéxyats es n'anuumudats jawyiin miits israelítaty, ko Dios myajnitso'oga'añaty mut ja Jesukristu. Per miits kyaj xymyubuka'andu es kyaj

xy'axajyā'andū Jesús éxtam mYajnitso'kpu, paaty tyam ngajxwa'xyats ja Dios 'yayuk mat di'ibū kyaj 'yisraelítaty. ⁴⁷ Dū'ūn tū xytyuk'ane'emyats ja Nindsūn'ajtūm ko jyūnāñ: Tūts nbajta'aky éxtamū jaj tū'xūn mā nidūgekyū naxwīñūdu ja'ayaty, es dyajnitso'ogut.

⁴⁸ Ko tmūdoodū ja ja'ay di'ibū kyaj 'yisraelítaty, net xyondaktū es jyūnandū ko ja Dios 'yayuk 'yóyaty. Es tmūbūjktāydyū nidūgekyū di'ibū yajmiin ja Espírítū Santū es jyiky'átūt winū xūū winū tiempū. ⁴⁹ Es dū'ūn oj tkajxwa'xy ja Dios 'yayuk tūgekyū kajpn. ⁵⁰ Per yū israelítaty ņaygyajxūdu mat ja myūjja'aydyūjk di'ibū jam kugajpnaty, es nandū'ūn mat ja toxytyūjkaty di'ibū Dios 'yawdajttap es windsū'ūgū 'yittū, ta tmūdsiptso'ondū Paāblū esū Bernabee. ⁵¹ Netū Paāblū esū Silūš twinxijttū ja kyū'uk es dyajjūnajtū naxjok éxtamū ijxwū'ūmūn ko kya'óyaty ko tkakupaktū ja Dios 'yayuk. Es net oj ņūjxtū mā Ikoñū kajpn. ⁵² Es di'ibū myūbūjktū jap Antyokiiū, net wyū'ūmū jyantsyxyondaktū mat ja Espírítū Santū.

14

Paāblū esū Bernabee jap Ikoñū

¹ Mā ja Ikoñū kajpn ja Paāblū es ja Bernabee tyūjkūdu israelitū tsyajptagóty, esū Dios 'yayuk tkajxwā'xūdu. Es may tmūbūjktū, israelítaty es nandū'ūn di'ibū kyaj 'yisraelítaty. ² Per ja israelítaty di'ibū kyaj tmūbūjktū, ttukjot'ambūjktū di'ibū kyaj 'yisraelítaty, es tmūdsiptso'ondū ja di'ibāty 'yaxájūdu ja Jesús. ³ Oy dū'ūn jyajty, ja Paāblū es ja Bernabee ijttū jeky es tkajxtū mat ja muk'ajtūn ja Dios 'yayuk; es ja Nindsūn'ajtūm mooyū ja muk'ajtūn es ttūnat yū mūj'ajtūn esū ijxwū'ūmūn di'ibū tyuk'ijxtū ja ja'ay ko tyū'ajtūnaty ja namay'ajtūn di'ibū Dios tyiimpy mā ja'ayūn. ⁴ Es ja ja'ayaty ņaywyā'xūdu majtsk peky: tuk peky di'ibū mat ja israelítaty kyaj t'axájūdu ja Jesús, es jatuk peky di'ibū mat ja nima-jtskū apóstalū. ⁵ Net ja israelítaty es jatuk pekypū di'ibū kyaj 'yisraelítaty, ņaybyūjtākūdu ti'igyū mat ja justisūtyūjk es tni'ū'ūnūdu ja Paāblū esū Bernabee es tkuka'adsāndū. ⁶ Per ko Paāblū esū Bernabee tnija'ādū, ta kyaktū es ņūjxtū mā Listrū kajpn esū Derbe kajpn, Likaoñū ņāaxóty, es mā tadū kajpnaty ja ņaxwīñūdu. ⁷ Es jap nandū'ūn tkajxwa'xy ja oybyū ayuk.

Paāblū yajkuka'atsy jap Listrū

⁸ Jap Listrū 'yijty tu'ugū yedyūjk di'ibū jajt naxwīñ tekymyā'at es ni na'anūm kyaj yo'oy. Jap yajpāty 'yu'ūñū. ⁹ Tyādū yedyūjk tmūdoo'ítū éxtam ja Paāblū jyūnā'añ. Es ko ja Paāblū t'ijxy ja tekymyā'at, ņija'ap ko yū'ū myūbejkyū ja Dios es yū'ūgyūjxm myūbaādūt es 'yagūda'agūt. ¹⁰ Net ja Paāblū t'anmaāy muk ja tekymyā'at:

—jTūnāayū'uk!

Net ja tekymyā'at pyūjte'ky, es yo'oydsyo'oñ. ¹¹ Ko ja mayjya'ayaty t'ijxtū ko ja tekymyā'at yo'oydsyo'oñ, net yaxkaktū mat ja Likaoñū 'yayuk, jyūnandū:

—jYū diósuty mat ja ja'ayū ņini'x tū jyūnaktū mā udsajttūm!

¹² ņayjyūnānūdu ko Bernabee yū'ū dios Júpiter, esū Paāblū yū'ū dios Merkuuryū, ja'a ko Paāblū yū'ū kyajxwā'xyū. ¹³ Jap mā tu'u kyajpndākū, jap 'yity ja Júpiter tsyajptūjk. Di'ibū jap teety'ajtp dyajmiūñ ja tsajkaajaty nixoxy mat ja pūjy, es mat ja mayjya'ayaty tja'awdatandū ja Paāblū esū Bernabee, es ta tjaya'oogāndū ja tsajkaajaty es tjatuk-windsū'ūgūyāndū. ¹⁴ Per ko ja apóstalūty Bernabee esū Paāblū tmūdoodū ko dū'ūn ttunā'andū, net ņayñiku'tsūdu. Ja'a dū'ūn ya'ijxūp ko kyaj 'yóyaty di'ibū tyunāndūp. Es tniūjxtū mā ja mayjya'ay, es yaxkaktū:

¹⁵ —Mūgu'ugaty, kātūts dū'ūn xytyundū. Ūdsūty nandū'ūnats nja'ayaty éxtam mi-idsūty, es tū nmīñūts es n'anūmūyā'añ ja oybyū ayuk es xymyastū'uttū yū tyāādū di'ibū ni nū'ūn mgatū'unxūty, es xypādūndūt ja Dios, ja'a ko yū'ū pyūjtāk yū tsajp, naxwīñūdu, jikymyejyūñ es tūgekyū di'ibū ijtp naxwīñ es mā jikymyejyūñ. ¹⁶ Jékūp nidūgekyū

naxwíñudu ja'ay tnikaktu Dios es jyiky'ajttu éxtumu kyum wyinma'añ. ¹⁷ Peru Dios oj dya'ixyuty ja 'yoy'ajtan, ja'a ko yu'u tkexy ja tuu es dyaky ja puja'aky oy, es du'un ja ja'ay jyotkujk'áttat es xyonda'áktat.

¹⁸ Du'un jyunandu Paablu esu Bernabee, es apenu ja'ayuty tkupujktu es kyaj du'un ttukwindsu'ugudat.

¹⁹ Net jyajttu israelítuty di'ibu tso'ondup Antyokiiu es Ikoñu, es t'anmaaydyu ja ja'ay es tkuka'atstut yu Paablu. Es ko twinmaaydyu ko tu 'yeeky, ta trajudojttu tmunujxtu kajpnbu'ajp. ²⁰ Es ko ñaymyujkudu di'ibáty myubujktu Jesús jam Paablu pyu'aay, net tyunaaye'ky yu Paablu jatugok es tyujku kajpnóty. Es jakumbom tso'oñ mut ja Bernabee, ñujxtu Derbe. ²¹ Es jap tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk, es may ja ja'ay tmubujktu. Net ñujxtu jatugok kajpngajpn, Listru, Ikoñu es Antyokiiu. ²² Es dyajmujwiinudu myubujkuan pánuty 'yaxájudu Jesús éxtumu Kristu, es tjomakmooydyu es ni'igu yajxon tradúndat ja Dios. Ta t'anmaaydyu: “Pun njo'oma'anam ma Dios, jawyiin nyajnajxum kanak pekyu ayo'on.”

²³ Es ko kyajxtaktaay es 'yayu'ajttaaydyu, net twin'ijxtu di'ibuty mujja'ay'ajttup ma mubujkputujk ñaymyúkudu. Net ja Paablu esu Bernabee ttukkudujkudu ja Nindsun'ajtum ja ja'ayuty di'ibu myubujktu.

Paablu esu Bernabee jymbittu jap Antyokiiu ma Siryu ñax

²⁴ Oknum ñajxtu Paablu esu Bernabee ma Pisiidyu ñax, es jyajty ma Panfilyu ñax. ²⁵ Ta tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk ma ja Perju kajpn. Net oj ñujxtu ma ja Ataliiu kajpn. ²⁶ Ja'a ko tyam ja tuunk tu kyexy, ta tyujkudu barkoty es ñujxtu ma Antyokiiu kajpn, ma ja Dios myay'ajtanguyjxm tu yajtukudúkudu ja tuunk di'ibu naty tu ttuunda'aydyu. ²⁷ Es ko jyajttu Antyokiiu, net ñaymyujkudu ja mubujkputujk es ñaydyukmamadyákudu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ es trajta'aky mut yu'ujuty, es wi'ix nandu'unu Nindsun'ajtum Dios t'axaju di'ibu kyaj 'yisraelítuty ko tmubuktu. ²⁸ Esu Paablu esu Bernabee jeky 'yijttu jam maut ja ja'ayuty di'ibu myubujktu Jesús.

15

Mubujkputujk ñaymyúkudu jap Jerusalén

¹ Ma tada tiempu, jam 'yijttu ja'ayuty di'ibu tso'ondup Judeeu es jyajttu Antyokiiu. Net yu'ujuty dyajtsondáktu ya'uxpuktu di'ibu tu tmubeky ja Jesús, es t'anmaay:

—Pun mdsojktup es ja Dios myajnitso'ogudat, yu'u mdúnup éxtumu Moisés jyunañ, ja yedyujk yajtsúkup waanu ma ja yedyujk'ajtan.

² Es ja Paablu esu Bernabee muk ñaygyajxytsyi'kudu mut di'ibu naty du'un ya'uxpukttup. Net ja mubujkputujk di'ibu 'yawdajttu Jesús trujtáktu es yu Paablu esu Bernabee es wiingátypyu ja'ay ñujxtut Jerusalén, es tkajxmuka'andu tyadu uxpujkan mut ja apóstuluty es ja mujja'aydyujkaty.

³ Es ja mubujkputujk jap Antyokiiu oj yajkajxtsoonda ja Paablu esu Bernabee es di'ibu maut ñujxtu. Ko ñajxtu kajpngajpn ma Fenisyu ñax esu Samaaryu ñax, net tmamadyaktu ko tu ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty tja'aydyugooyn ja jyekywyinma'añ es tranujxtu ja Dios. Es nidugekyu ja myugu'uktujk jyotkujkudyaaydyu mudu tyadu ayuk.

⁴ Ko Paablu esu Bernabee jyajttu Jerusalén, net ñaymyujkudu ja mubujkputujkaty mut ja apóstuluty esu mujja'aydyujkaty. Ta ja Paablu esu Bernabee ttukmamadyaktaaydyu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ mut yu'uguyjxmty. ⁵ Es japu naty di'ibu tuuyup ijtp fariseeuty es t'axaju ja Jesusu 'yayuk, es net naaguty tyunaayuktu es jyunandu:

—Nidugekyu di'ibu kyaj 'yisraelítuty es tmubeky ja Jesús, jujp'am mbaat yajtsíky ma ja yedyujk'ajtan éxtumu Moisés xytyuk'ana'amum, es nandu'un yajpanujxtu tugekyu Moisesu 'yana'amun.

⁶ Net ñaymyujkudu ja apóstuluty mut ja mujja'aydyujkaty es t'uxpuka'andu yu tyadu winma'añ. ⁷ Ko jeky ñaygyajxudu, netu Peedru pyude'ky, es t'anmaaydyu:

—Māgu'uktajkaty, miits mnija'adup ko tūayupts ja Dios xyryujtāky esats ngajxwā'xaduts ja oybyu ayuk mat di'ibu kyaj 'yisraelītaty, es tmabúktat yu'ujaty. ⁸ Dios ņija'ap pān wi'ixu ja'ay jyot wyinmā'añ tu'uk tu'uk. Pes nandu'un ja Dios tyuknigajx ja Espiritu Santu mat yu'ujaty, éxtam udsajtam oj xytyuknigajxam. ⁹ Dios du'un ttuuñ mat yu'ujaty éxtam udsajtam, es dyajwātsu nandu'un ja jyot ko tū t'axaju Jesús. ¹⁰ ĶMiidsaty ti ko kyaj xy'axaju di'ibu Dios tū t'rajta'aky? ĶTi ko miits xytyukkuwanaya'andu tyaadaty di'ibu myubujktu Kristu es tsumu'uktat tu'ugu tsemy jantsy jemtsy, di'ibu ni udsajtam es ni n'aptujk'ajtam tkamumadaktu tsumu'ugut? ¹¹ Ja'a ko udsajtam nmabujkam ko Dios tū xymyo'oyum ja namay'ajtan nitsokun mat yu'ugyujxmu Nindsun'ajtam Jesús, nandu'un éxtam mat yu'ujaty.

¹² Net nidugekyu 'yamoondaaydyu es tmūdoo'ijttu ko yu Bernabee esu Paāblu ttukmumadya'aky yu ijxwū'amun esu māj'ajtan di'ibu Dios tū ttuñ mat yu'ugyujxmaty mā di'ibu kyaj 'yisraelītaty. ¹³ Es ko kyajxtaaydyu, net ja Santya'agu jyunāñ:

—Māgu'ugaty, mūdowdu. ¹⁴ Simonk Peedru tū xytyukmumadyakum wi'ix ja Dios tim jawyiin may'ajtan tyu'unxudu di'ibu kyaj 'yisraelītaty, es twin'ijxy mā yu'un di'ibu ja'ay'átadup. ¹⁵ Tyaadu du'un jyajtu éxtam ja Diosu kyugajxpaty tkaxjaay mā Diosu jyaaybyajtan, ko Dios jyunāñ:

¹⁶ Du'un ja Davit tyūmp 'yaats éxtam tu'ugu tujk di'ibu tū jyity, per jumbítubuts es ngójudats jatugok,

¹⁷ es ja israelitu ja'ay t'axta'aydyut ja Nindsun'ajtam, nandu'un nidugekyu ujtsu nja'ay di'ibu kyaj 'yisraelītaty.

¹⁸ Du'un jyunāñ ja Nindsun'ajtam, di'ibu tugekyu tyaadu yajnija'aju extu jékyur.

¹⁹ Esu Santya'agu 'yakjunāñ:

—Paadyuts njuna'añ ko kyaj nyajkujo'pum ja di'ibu kyaj 'yisraelītaty ko tmastu'udut ja jyeky winmā'añ es tpanujxtat ja Dios. ²⁰ Ngaxja'ayum je'eyu ko kyaj ttsu'utstat yu jayujk di'ibu tū ttukwindsu'ugu yu agojwinnáxaty, es kyaj tju'xtat ja ne'pyñ esu tsu'utsy di'ibu kyaj wā'ats tū wyindajxta'ay, es nandu'un n'anmā'ayum ko kyaj myu'indúndut. ²¹ Ja'a ko extu jékyur tsyondaky yajkajxwā'xy ja Moisesu 'yana'amun mā tugekyu kajpn, es nandu'un yajkajxy majaty ja tsajptujk saābudu saābudu.

Neky yajkajxp mā di'ibu kyaj 'yisraelītaty

²² Net ja apostaluty esu mājja'aydyujkaty es nidugekyu mabujkpatujk twin'ixtu ja'ayaty es tkaxa'andu Antyokiiu mat ja Paāblu esu Bernabee. Es tkajxtu Juudus di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Barsabás, esu Silus, nimajtsk di'ibu ijttur māj mā mabujkpatujk. ²³ Es mat yu'ujaty oj ņajxtu ņeky di'ibu junaamp: “Udsaty, apóstaluty, mājja'aydyujkaty esu nmāgu'uk'ajtam, ngajxpo'xta'ayuts miidsaty, māgu'uktajk di'ibu kyaj 'yisraelītaty, di'ibu tsunaaydyur Antyokiiu, Siryu ņāaxóty, nandu'un ja wiinkpaty di'ibu tsunaaydyur Siryu ņāaxóty es Silisyu ņāaxóty. ²⁴ Tūts nmūdoy ko tū tsyooñ yāa ja ja'ayaty di'ibu kyaj ngáxtats, es tū jap jya'ty dyajtugóy miidsu mjotkujk'ajtan, ya'uxpajktur es di'ibu myubujktur ja Jesús nandu'un tpanujxtat ja Moisesu 'yana'amun es yajtsúkut waanu mā ja yedyujk'ajtan. ²⁵ Paadyuts nnay'uw ņaygyajxudu es oy ko yajnikajxpátat nidu'ugaty di'ibu mā udsaty es nujx mgu'ixudu miidsaty ti'igyu mat ja nmāgu'uk'ajtam Bernabee esu Paāblu, di'ibu njantsysojku ²⁶ es di'ibu tū t'rajta'aky ja jyiky'ajtan es tyúnat mat ja Nindsun'ajtam Jesukristu. ²⁷ Du'un ngajxum yu Juudus mat ja Silus es yu'ujaty kyajxtat ku'am mat miidsaty es m'awánadut tugekyu tyaadu. ²⁸ Ja Espiritu Santu es nandu'un udsaty n'oyja'adupts es kyajts nmo'oydyut wiinkpu xprujkun, ²⁹ yu'uy tyaadu: Kyaj xyju'xtat ja jayujk di'ibu tū yajtukwindsu'ugu agojwinnáx, kyaj xyju'xtat ja ne'pyñ es

ja tsu'utsy di'ibū kyaj wā'ats tū wyindajxtā'ay, es nandū'ūn kyaj mmū'indūndat. Es ko tyaādū dū'ūn xytyūndat, oyu dū'ūn naty xytyundū. Wū'ūmdū mādū Dios.”

³⁰ Net tso'o'ondū yū Juudūs mādū Silūs, Bernabee esū Paāblū, es űūjxtū Antyokiiū. Ko jyajttū, net űaymyūjkūdu ja mūbūjkrūtū es tkūyajktū ja neky. ³¹ Es ko ja'ay ya-jtukwingugajxūdu ja neky, net jyantsyxyondaktū ko tmūdoodū jotkujk'ajttūn. ³² Esū Juudūs mūt ja Silūs, yū Diosū kyugajxy, ni'igū tjomakmooydyū es dyajmūjwiinūdu myūbūjkan ja mūbūjkrūtūjk. ³³ Es ko 'yijty jeky, net ja mūgu'uktūjk jyugajxūdu mādū jotkujk'ajttūngyajxy, es jyūmbijntū jap Jerusalēn. ³⁴ Perū Silūs oj wye'emy. ³⁵ Paāblū esū Bernabee wyū'ūmdū nandū'ūn Antyokiiū. Jam mūt nimayū wiingātyryū ya'ūxprūjktū es tkajxwā'xtū ja Nindsūn'ajttūm Diosū 'yayuk.

Paāblū tsooű myūmajtsk ok Dios ayuk kajxwā'xpū

³⁶ Es ko waanū 'yijty, net ja Paāblū t'anmaāy ja Bernabee:

—Jo'om n'okku'ijxūm ja nmūgu'uk'ajttūm mā tūgekyū kajpn mā oj ngajxwā'xūm ja Jesusū 'yayuk, es n'ijxūm wi'ix jam 'yittū.

³⁷ Bernabee jyawowān yū Fwank di'ibū xyū'ajtypy Markūs. ³⁸ Perū Paāblū kyaj twowāñ yū Fwank, ja'a ko tū naty űike'egyūty jam Panfilyū es kyaj 'yokpudūjkūnū mā ya'ūxprūjktū. ³⁹ Kyaj tkajx'o'oyūdu, paaty yo'oywya'xtū. Bernabee mūt ja Markūs tyūjkūdu barkoty es űūjxtū Tsyipre, ⁴⁰ per Paāblū twin'ijxy ja Silūs es mūttū űūjxtū. Es ko ja myūgu'uk űinu'xtākūdu esū Dios myay'ajttūn tyu'unxūdat, net tso'o'ondū, ⁴¹ es űūjxtū Siryū es Silisyū, es dyajmūjwiinūdu myūbūjkan ja mūbūjkrūtūjk majaty űaymyūkūdu.

16

Timotee tjamyūdaty ja Paāblū esū Silūs

¹ Esū Paāblū mādū Silūs jyajttū mā Derbe kajpn esū Listrū kajpn. Jap tpattū tu'ugu mūbūjkrū di'ibū 'yawdajtypy yū Jesús. Ja'a txū'aty Timotee. Yū'ū tyaāk'ajtypy ja israelitū es nan 'yawdajtypy ja Jesús. Esū tyeety yū'ū grieegu. ² Es ja ja'ay di'ibū 'yawdajttūp ja Jesús mā ja Listrū kajpn esū Ikoñū kajpn jyūnā'andū ko Timotee jyiky'aty tūy'ajttūn mūttū. ³ Paāblū wyowaampy yū Timotee es tjamyūtt'atā'āñ. Net dyajtsujkū waanū mā ja yedyūjk'ajttūn kūdiibū tyuk'ak'ātūdat yū israelitūty di'ibū tsūnāydyūp mā tadū nax, ja'a ko nidūgekyū tnija'ādyaaydyū ko Timotee tteety'āty ja grieegu ja'ay.

⁴ Tūgekyū kajpn mā űūjxtū, jam t'awa'ānūdu myūgu'uktūjk ja űxprūjkan di'ibū tū dyaky ja apóstalūty esū mūjja'aydyūjkūty di'ibū ijttūp Jerusalēn. ⁵ Es dū'ūn yū mūbūjkrūtūjk myūjwiinūdu myūbūjkan es bom bom tmūbūjktū waanū may ja ja'ayūty.

Paāblū yajtuk'ixy ja Masedoñū yedyūjk

⁶ Esū Paāblū mādū jyamyūddūty jyakajxwā'xāndū ja Diosū 'yayuk mā űaxwīñūdu Asyū, per ja Espiritū Santū kyaj tkupejky. Net űūjxtū mā űaxwīñūdu Frijyū esū Galasyū, ⁷ es jyajttū mā tsyibā'an ja Misyū. Esū Paāblū twinmaāy es tyūkyūya'añ mā űaxwīñūdu Bitiñū, per ja Jesusū Jya'ajūn kyaj tkupejky. ⁸ Net űūjxtū kajaa Misyū űāaxóty, es jyūnājktū mā Trouš kajpn di'ibū mejyñbyū'aay. ⁹ Es ja koots ja Paāblū 'yijxmā'ty, es t'ijxy tu'ugu Masedoñū yedyūjk tyanū es myūnu'xta'agyūty:

—Tūnū may'ajttūn, min Masedoñū es xypūdākūdats.

¹⁰ Ko Paāblū t'ijxyū tadū ijxmā'tūn, net űūdsūty ndso'oñūts es oj nnejxyūts Masedoñū, ja'a ko nniāwūts es ja Dios xymūgajxyūts es ngajxwā'xūdats ja oybyū ayuk jam Masedoñū.

Paāblū esū Silūs jap Filipūs

¹¹ Nētūts ndūjkūdu barkoty mā Trouš, es oj nniāxtūts tūyū mā ja Samotrasyū islū, es jakūmbom njajttūts mejyñbyū'aay mā Neápolūs kajpn. ¹² Japts ndso'ondū esūts nniāxtū mā Filipūs, di'ibū ni'igū myūjūty jap Masedoñū. Ja yajkutūjkrū kopk tni'ana'amū ko

ja ja'ay di'ibu tsunaaydyur Filipus nandu'un tmadattu tay'ajtun éxtumu ja'ayuty di'ibu tsunaaydyur Romu. Es jap n'ijttats majtsk taguk xuu.

¹³ Es ma tu'ugu saabudu, net nnajxtats kajpnba'ajp mājnbu'aa. Jap tu'ugu lugaar ma yu ja'ay ņajxta kajxtákr. Es jápats n'uņaaydyuts ngajxwa'xtats mut ja toxytyujk di'ibu oj ņaymyúku. ¹⁴ Es nidu'ugu toxytyujk txu'aty Lidyu, di'ibu kugajpn'ajtr Tyatiru. Lidyu tye'kypy ja oybyu tsu'unk wit es 'yawdajtypy ja Dios. Ko tmadoo'ity di'ibu Paablu kyajxypy, Dios tyukmabujku. ¹⁵ Net ja Lidyu ņabejty mut nidugekyu di'ibáty tsunaaydyur ma jyun tyujk, es óknumts xy'anmaaydyuts:

—Pun miits mjánandur kots uj tay'ajtun nmabeky ja Jesús, tunu may'ajtun es mmíndut madsu ndujk. —Makta'aky jyunáñ es nwu'umdu.

¹⁶ Es ma tu'ugu xuu nnajxtats ma ja'ay kyajxta'aktu, nétats oj nbaattu tu'ugu kiixy di'ibu juvybu mduumbu. Ja'a myudajt ja mājku'u wyinma'añ es yu'u mat xyumay. Es ko xyumay, net may ja meeñ tganaraty ja wyindsún. ¹⁷ Tyadu kiixy xypyannajxtapts mdu Paablu, yu'u yaxkeky:

—Tyadu yedyujkuty myuduundur ja Dios Tsajpótudu, es tkajxwa'xy ja nitsokun mut miidsuty.

¹⁸ Es du'un 'yadutsy tadu kiixy kanak xuu. Netu Paablu jyotmay'e'ky, es wya'kambijty es t'anmaay ja ka'oybyu:

—Mut ja Jesukristu xyuu n'ane'emy es mbudsámut ma tadu kiixy jyot.

Ta ja ka'oybyu myastutu pojun.

¹⁹ Ko ja kiixy wyindsún t'ijxtu ko kyaj mbaat 'yokxumaayñu es kyaj mbaat 'yokganarajnu ja xumaabyu, net ja Paablu es ja Silus tmajstu es dyajnjxtu ma justisutujk ma māj maay. ²⁰ Es dyajmiindu ma fwezun, es 'yanmaayudu:

—Tyadu israelitu ja'ayuty ni'igu tnibudu'uktu ja ngajpn'ajtum, ²¹ es ya'uxpuktu mdu wyinma'añ di'ibu udsajtum kyaj n'axájum es nyajtu'unum, ja'a ko udsajtum nromanaja'ay'ajtum.

²² Net ja ja'ay mut ja fwézyty jyot'ambujktu, es jyunandu esu wyit jyunákut ja Paablu esu Silus es twóptat mut ja pejkyepy. ²³ Es ko twojptaay, ta tmunajxtu pujxndugóty, es ttuk'ana'amudu ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru es mak t'ixy'it tkwentu'áttat. ²⁴ Es ko oj t'axaju kyutujkun ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru, net ja Paablu esu Silus oj yajmaneju pujxndujk ogam es yu tyeky jajnima'tpejty ma moriyu di'ibu tukpa'adu'uty es kadiibu kya'agut.

²⁵ Es ko oj tsyu'pu, net ja Paablu mut ja Silus kyajxtáktu es t'udu Diosu 'yalabanzu, es ja tsimyja'ayuty tmadoo'ijttu. ²⁶ Net myiiñ ja mak ujx, es tmuxijtadyaay ja potsy ux'ajp paat. Es net 'yawatstaay tugekyu pujxndujk aa, es jyunajktaay ja kadenu tugekyu ma pujxndujk ja'ayu tyeky esu kyuu. ²⁷ Es ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru oj jyotwijy. Es ko t'ijxy ja pujxndujk aa tu 'yawatsta'ay, netu 'yespaadu tju'ty es ņayya'oogánu. Tu ttijy ja tsimyja'ay kyakta'ay. ²⁸ Net ja Paablu yaxkeky:

—¡Katu wi'ix mnaydyúñuty! Tyáputs udsuty nidugekyuty.

²⁹ Net ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru t'amdooy ja jyun, es tyujku puye'egyu jyantsytsyuiipy mut ja tsu'ugu. Net ņaygyoxtnaaydyáku ma Paablu esu Silusu tyeky.

³⁰ Net dyajpudsuumdu Paablu mut ja Silus, es dyajtuuy:

—¿Tits ndúnur esuts nnitso'ogut?

³¹ Esu Paablu mut ja Silus 'yadsoodu:

—Mmabúkur ja Nindsun'ajtum Jesukristu, es mnitso'ogut. Es púnuty tsunaaydyur ma mjyun mdujk, pun nandu'un myubujktur, nitso'oktur.

³² Net ja Paablu esu Silus tkajxwa'xy ja Jesusu 'yayuk mut nidugekyu nu'unun tsyunnudu ma ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru tyujk. ³³ Nan ja koots ja pujxndujk ja'ay kywentu'ajtru oj tmaneju ja Paablu esu Silus ma ja tyujk. Netyu ja koots ņabajttaaydyu niduk jyun niduk tujk. ³⁴ Net twooy ja Paablu esu Silus ma tyujk, es dyajkaaydyu,

es ja puɣnduɣk ja'ay kywentu'ajtrɐ mɔdu pɔnuty tsyanaaydyɔp mɔ jyuɔn tyuɣk jyotkuɣkɔdyaaadyu mɔt ko naty tɔubɔktu ja Dios.

³⁵ Jakumbom ja justisɔ tkejxy ja polɔsiɔ mɔ ja puɣnduɣk ja'ay kywentu'ajtrɐ, es tɔasmɔtsɔt ja Paablɔ esɔ Silɔs. ³⁶ Net ja puɣnduɣk ja'ay kywentu'ajtrɐ t'anmaay ja Paablɔ:

—Yu justisɔ tɔ kyajxykyéxy es miɔts nɔasmɔtsɔduɔt. Es tyam mɔnɔjxtɔt jotkuɣk.

³⁷ Perɔ Paablɔ t'anmaaydyu ja polɔsiɔty:

—Uɔdsuty romanɔ ja'ayuty. Es tɔts xywyoptɔ mayjya'ayóty es kyajɔnɔmts xyajjustisɔpaattɔts, es tɔ xyɔɔyɔtɔ'aktɔts puɣnduɣóty. ¿Es tii, tyámɔdsɔ net xyɔnasmatsɔyɔ'andu ayu'udsyɔ? ¡Pes kyaj! Wa'an kɔ'ɔm tɔmɔn es xyajpɔdsɔmɔduɔts.

³⁸ Ta ja polɔsiɔ oj t'anɔmɔ ja justisɔty ko Paablɔ esɔ Silɔs romanɔ ja'ay yɔ'ujuty. Net ja justisɔ tsyɔ'kɔdu es jyotmay'o'ktɔ. ³⁹ Net myiɔndɔ ja justisɔ es tɔɔjktsoodu ma'xɔn mɔ ja Paablɔ. Es net dyajpɔdsɔmɔdu Paablɔ esɔ Silɔs, es t'anmaaydyu:

—Tɔnɔ may'ajtɔn, tsoonu ja yaajuty.

⁴⁰ Ko pɔdsɔmɔdu puɣnduɣóty ja Paablɔ mɔdu Silɔs, net ñɔjxtɔ mɔ Lidyɔ tyuɣk. Es jap t'ijxtɔ ja myɔgu'uktɔk, es tɔjotmɔkmoodyu nidɔgekyu. Net tsy'o'onnɔdu ja Paablɔ esɔ Silɔs.

17

Paablɔ jap Tesalóniku

¹ Ta ñajxtɔ mɔ Anfípolis kajpn esɔ Apoloñɔ kajpn, es net jyajttɔ mɔ Tesalóniku kajpn. Jap tu'ugɔ israelítadyu tsyajptɔk. ² Paablɔ, éxtɔm jaayɔmɔ naty ttuñ, ñejxy saabɔdu saabɔdu jap tsajptɔgóty tɔgɔk sɔmɔn, es tɔmɔmadya'aky, ³ du'ɔn ttuk'ixy es wɔ'ats t'awɔ'anɔ wɔ'ix ja Diosɔ jyaaybyajtɔn jyɔna'añ ko koonɔm yɔ Kristɔ 'yayówɔt es jyikyɔpɔkɔt mɔ ja o'kɔn, es jyɔnɔñ:

—Tyɔdu Jesús di'ibɔts ɔj ngajxwa'xɔpy mɔt miɔdsuty, yɔ'ɔ Kristɔ di'ibɔ Dios wyin'ijx es tkejxy.

⁴ Net naagaty ja israelítaty tɔubɔjktɔ es ñaymyuɣkɔ mɔt ja Paablɔ esɔ Silɔs. Nandu'ɔn tɔubɔjktɔ maygyrieegɔ ja'ayuty di'ibɔ 'yawɔajttɔp ja Dios, es mayɔ toxytyuɣk di'ibɔ ijttɔp windsɔ'ugɔ. ⁵ Paaty ja israelítaty di'ibɔ kyaj tɔubɔjktɔ tja'adu naywyinnaxɔ, es ñaymyuɣkɔdu yedyuɣk di'ibɔ axɔk ja'ay es yax jyojktɔ mɔ tɔgekyu kajpn. Net ñajxtɔ mɔ Jasonɔ tyuɣk, tyɔkɔyɔ'andu es dyajpɔdsɔmɔ'añ ja Paablɔ mɔt ja Silɔs, es tɔɔjta'aga'andu mayjya'ay winduuy. ⁶ Per ko kyaj tɔpattɔ Paablɔ mɔt ja Silɔs, net tɔajɔdojttɔ ja Jason es mɔt ja myɔgu'uguty di'ibɔ naty jap, es dyajɔnɔjxtɔ mɔ justisɔ, es yax jyojktɔ:

—Tyɔdu yedyuɣkɔty di'ibɔ yajmɔ'ttaapy tɔgekyu naxwɔñɔdu, tɔ yaa jya'ttɔ, ⁷ esɔ Jason tɔ dyajjajttɔ'aky mɔ tyuɣk. Nidɔgekyu yɔ'ujuty myɔdsip'ajtypy ja yajkutujkɔp kɔpku 'yana'amɔn, es jyɔnɔ'andu ko ta jatɔ'ugɔ rey di'ibɔ xyɔ'ajtypy Jesús.

⁸ Ko tɔmɔdoodɔ tyɔadu ja ja'ayuty esɔ justisɔtɔk, net jyotmay'o'ktɔ. ⁹ Net ja Jason esɔ myɔgu'uguty tkumultɔyajktɔ, es yajɔnasmajtsɔdu.

Paablɔ esɔ Silɔs jap Bereeɔ

¹⁰ Ko kyoodsɔnɔ, net di'ibɔ myɔbɔjktɔ Jesús dyajts'o'ondɔ Paablɔ esɔ Silɔs, es ñajxtɔ Bereeɔ. Ko jyajttɔ jap, ta ñajxtɔ mɔ ja israelítadyu tsyajptɔk. ¹¹ Tyɔdu israelítaty ni'igu t'axájɔdu amumdu'uk jot ja 'yɔxɔɔjkuɔn kɔdiinɔmɔ Tesalóniku, es bom bom t'ɔxtaaydyu mɔ ja Diosɔ jyaaybyajtɔn pɔn tɔy'ajtɔn éxtɔmɔ jyɔnɔ'andu Paablɔ mɔt ja Silɔs. ¹² Es nimayɔ taadu tɔubɔjktɔ, es nandu'ɔn tɔubɔjktɔ di'ibɔ grieeɣɔ ja'ayuty, yedyuɣk es nandu'ɔn toxytyuɣk di'ibɔ ijttɔp windsɔ'ugɔ. ¹³ Es ko tɔnɔja'adu Tesalóniku israelítaty ko tamɔ Paablɔ esɔ Silɔs tkajxwa'xy ja Diosɔ 'yayuk jam Bereeɔ, net ñajxtɔ jam es dyajɔnɔñibɔ'kɔdu. ¹⁴ Per ja Paablɔ myɔgu'uguty tkajxtɔ mɔ ja jikymyejyñɔyɔ'a, es ja Silɔs esɔ Timotee wyɔ'ɔmɔdu Bereeɔ. ¹⁵ Es di'ibɔ jyamyɔduajttɔ Paablɔ myɔnɔjxɔ extɔ mɔ ja

Atenŭs kajpn. Net jyambijttŭ mat ja Paablŭ 'yayuk esŭ Silŭs mat ja Timotee ņaybyaadudŭt tsojk Atenŭs.

Paablŭ jap Atenŭs

¹⁶ Ko ja Paablŭ t'awixy ja Silŭs mat ja Timotee jap Atenŭs, net jyantsyjoyotmay'e'ky ko t'ijxy jap kajpnóty oymyaaty tapŭ agojwinnáx. ¹⁷ Paaty ttukmŭmadyaktŭ ma ja tsajptŭjk mat ja israelítaty es mat di'ibŭ kyaj 'yisraelítaty di'ibŭ Dios 'yawdajttŭp jap, es nandu'ŭn ttukmŭmadyaky bom bom di'ibŭ mat ņaybyadyŭty ma maay. ¹⁸ Jap tpaty ja ja'ayŭty di'ibŭ ņi'ŭxpŭjktŭp epikuureŭs esŭ wiinkŭp di'ibŭ 'yŭxpŭjkyry ja estoykŭs. Net yu'ŭjuty ņaymyugajxudŭ mat ja Paablŭ. Tap di'ibŭ junán:

—¿Wi'ix xy'anŭmŭya'ŭnŭm tyadŭ yedyŭjk di'ibŭ ku'ayuk es kyaj ti tnijawŭ?

Esŭ wiinkŭp jyunandu:

—Yu tyaadŭ ya'ŭxpŭka'añ es n'axájŭm wiink ja'ayŭ dyios.

Tyaadŭ jyunán ko Paablŭ tkajxwa'xy ja ayuk ko ja Jesús jyikyryeiky es ja'agyŭjxmŭ ja'ay jyikyryúktŭt nandu'ŭn. ¹⁹ Netŭ Paablŭ dyajnŭjxtŭ ma tu'ugŭ it txŭ'aty Areóragŭ, ma ņaymyúkdŭ es ņaywyinma'añmyo'oyudŭ. Jap t'anmaaydyŭ Paablŭ:

—¿Ti ŭxpŭjktŭn myajmiimpy tyamŭ jembyŭ? Ŭdsŭty nnijawŭyándŭpts. ²⁰ Paadyŭts nyajtáy ko xymyadya'aky yŭ wiinkŭp. Yu'ŭts nnijawŭyaambyŭts ti 'yandijpy.

²¹ Paaty jyunandu mat ko nidŭgekyŭ Atenŭs ja'ay es nandu'ŭnŭ wiink ja'ay di'ibŭ tsnaay jap, yu'ŭ myadowaampy ja jembyŭ ŭxpŭjktŭn es tmadya'aga'añ ja jembyŭ ayuk.

²² Netŭ Paablŭ tyŭnaaye'ky ma jam ja ja'ayŭty Areóragŭ, es t'anmaay:

—Miits Atenŭs ja'ayŭty, tats n'ixy oymyaaty ko miits xyjantsy'awdattŭ di'ibŭ mwindsŭ'kudŭp. ²³ Es kots tŭ njŭdity kajpnóty, tats n'ixy ma tu'ugŭ m'artálŭty 'yity kŭxja'ay: “Yaa n'awdajttŭm ja Dios di'ibŭ kyaj n'ixy'ajttŭm.” Pes oy. Ja di'ibŭ miits m'awdajttŭp, oy xykya'ix'attŭ, ja'ats miits ndukmŭgajxándŭp.

²⁴ 'Ja Dios di'ibŭ yajkoj ja tsajp esŭ nax es nŭ'ŭn ya naxwiíñ 'yity, yŭ'ŭ windsŭn'ajtp ma tsajp es naxwiíñ. Kyaj ja'a tsyŭnŭ tsajptŭgóty di'ibŭ ja'ay kyojttŭp, ²⁵ nan kyaj tyugoy'ajtxŭty es ja ja'ay pyudúkdŭt, ja'a ko yŭ'ŭ nidŭgekyŭ xyajxájŭm, es xymyo'oyŭm ja njiky'ajttŭn'ajttŭm es tŭgekyŭ di'ibŭ nmŭdajttŭm.

²⁶ 'Yu'ŭ tŭgekyŭ tŭ dyajkojy ja naxwiíñudŭ ja'ay mat je'eyŭ ti'igyŭ ne'pyñ, es tŭ dyaky ja lugaar esŭ tiempŭ ma tsyŭnŭdŭt nidŭgekyŭ naxwiíñudŭ ja'ay. ²⁷ Es ja Dios tŭ tŭjta'aky tŭgekyŭ es ja ja'ay 'yŭxtŭ'ayudŭt es pyaadudŭt, mat ko tŭy'ajttŭn kyaj jagam 'yity ja Dios. Taa ja'a ma ŭdsajttŭm nidu'uk nidu'uk. ²⁸ Ja'a ko Dioskyŭjxm njiky'ajttŭm, nyu'xŭm es n'ijttŭm. Extŭm nandu'ŭn jyunán nidu'ugŭty miidsŭ mjaabyŭty: “Ŭdsajttŭm xy'u'unk'ajttŭm ja Dios.”

²⁹ 'Ko ŭdsajttŭm xy'u'unk'ajttŭm ja Dios, kyaj njŭnŭ'ŭnŭm ko Dios yŭ'ŭ éxtŭmŭ aw-innaxŭ oorŭ, platŭ o tsaa, di'ibŭ ja'ay kyejpy éxtŭmŭ kyŭ'ŭm winma'añ. ³⁰ Dios kyaj ttukkumŭdooy yŭ ja'ayŭty ko kyaj 'yawdátŭty ma naty kyajnŭm tnijáwudŭ. Per tyam 'yane'empy mat nidŭgekyŭ naxwiíñudŭ ja'ay es dyajttŭgátstŭt ja wyinma'añ es t'awdátŭt ja Dios. ³¹ Paaty ja Dios tŭjttáky tu'ugŭ xŭm ma tŭayo'oya'añ yŭ naxwiíñudŭ ja'ay mat ja tŭy'ajttŭn mat ja'agyŭjxm ja ja'ay di'ibŭ tŭ twin'ixy; es twinma'añ'ijxy nidŭgekyŭ ja'ayŭty mat ko dyajjikyryeiky tadŭ ja'ay.

³² Ko tmŭdoodŭ Atenŭs ja'ay ma jyikyryeiky ja o'kŭpty, tam ja ja'ayŭty di'ibŭ tyukxiktŭ, esŭ wiinkŭp jyunandu:

—Jaadsŭ tadŭ nmŭdoo'íttŭt ko jatŭgok mgajxŭt.

³³ Net ja Paablŭ tŭyo'oñ. ³⁴ Es nija'ajuty di'ibŭ myadoodŭ tmŭbujktŭ es tŭpanjxtŭ Paablŭ. Es tu'uk txŭ'aty Dyónís, di'ibŭ ijtp justisŭ jap Areóragŭ, es nandu'ŭn tu'ugŭ toxytyŭjk di'ibŭ xyŭ'ajtyry Dámarŭs, es nandu'ŭnŭ wiingátŭpyry ja'ayŭty myŭbujktŭ.

18

Paablŭ jap Korintŭ

¹ Netŭ Paablŭ tso'oŋ Atenŭs es űejxy ma Korintŭ kajpn. ² Es jap tpaty tu'ugu israelitŭ di'ibŭ xy'ajtypy Akilŭ, jap kyugajpnuty ma Pontŭ űax es naamnŭmŭ naty tsooŋ Italyŭ mut ja űudo'oxy Prisilŭ, es jyajty Korintŭ, ja'a ko ja yajkutujkrŭ kopk Klaudyŭ tni'ana'amŭ es nidŭgekyŭ israelitŭ tsoondŭt Romŭ. Netŭ Paablŭ űejxy tku'ixa'aŋ ja Akilŭ esŭ űudo'oxy Prisilŭ, ³ es mut ko yu'ujaty nandu'un ya'o'oyadŭp yŭ wit tŭjk  xtamŭ Paablŭ dya'oyŭ, paadyŭ Paablŭ oj wye'emy mut yu'ujaty, es tmattuunmijky. ⁴ Es saabudŭ saabudŭ Paablŭ űejxy ma tsajptujk es t'anŭmŭ israelitŭ es di'ibŭ kyaj 'yisraelitŭ, ko Jes s yu'u dŭ'un ja Kristŭ es tmab ktŭt.

⁵ Tso'ondŭ Masedoŋŭ yŭ Silŭs mut ja Timotee es jyajty Korintŭ. Net ja Paablŭ tmastuty ja wyit tŭjk tuunk es tkajxwa'xnŭ mut ja israelitŭ ko tŭy'ajtŭnŭ Jes s yu'u dŭ'un ja Kristŭ di'ibŭ yu'ujaty 'yawijxtŭp. ⁶ Per ja israelitŭ net jyot'ambujktŭ es t'anmaaydyŭ wi'ixaty ja Paablŭ. Netŭ wyit twinxiyty ja Paablŭ  xtamŭ ijxwŭ'amŭn ko kyajpŭ israelitŭ tmabuka'aŋ, es t'anmaay:

—Miidsuty ku'am mmadajttŭp ja peky mut ko kyaj xytsyeky ja nitsokŭn. Es ŭj kyajtsŭ peky nmudaty. Es tyam nŭjx ngajxwa'xa'aŋŭts ma ja'ay di'ibŭ kyaj 'yisraelitŭ.

⁷ Net ja Paablŭ tso'oŋ ma tsajptujk es űejxy ma tyujkŭ Tisyŭ Justŭ di'ibŭ Dios 'yawdajtypy, di'ibŭ tsoynaapy jap tsajptujk pu'aay. ⁸ Esŭ Krispŭ yu'u naty winds n ijtp ma ja tsajptujk, es mut nidŭgekyŭ di'ibŭ naty tsoynaaydyŭp ma ja jyŭn tyujk myubujktŭ ja Ninds n'ajtŭm Jes s ko tm doodŭ di'ibŭ Paablŭ kyajx, es nandu'un may ja Korintŭ ja'ay tmabujktŭ ja Jes s es űubajttŭ. ⁹ Net ja Ninds n'ajtŭm Jes s t'anmaay ja Paablŭ koots ma tu'ugu ijxma'tŭn, es jy n n:

—Katŭ mdsu'ŭgŭ. Kajxwa'x'adu'uts. Katŭ m'am n. ¹⁰  jts mij mut n'ity. Ni p n wi'ix mgat n dŭt. Taa may ja ja'ay di'ibŭts ŭj xymyubuk ndŭp ma tyadu kajpn.

¹¹ Net ja Paablŭ wye'emy Korintŭ tuk jumajt jakujm, es dya'axpeky ja ja'ay mut ja Diosŭ 'yayuk.

¹² Es  knŭm 'yijty gobernador yŭ Galy n ma Akayŭ űax. Es net ja israelitŭ űaymyujkadŭ es tm dsiptso'ondŭ Paablŭ, es dyajnŭjxtŭ ma justisutujk. ¹³ Es t'anmaaydyŭ gobernador:

—Tyadu ja'ay yu'u 'yanmaapy ja ja'ayaty ko t'awd ttŭt ja Dios es kadii  xtam jy na'aŋ ja n'ana'amŭn'ajtŭm.

¹⁴ Paablŭ myŭgajxaambyŭ naty ja gobernador ko ja gobernador t'anmaay ja israelitŭ:

—P nŭ tyadu ja'ay tŭ tyuundŭg y o p n mŭjŭ pyeky, ty mŭts nm d wŭt yajx n es nd nŭt ja justisŭ mut miits israelitŭ; ¹⁵ per ja'a ko kyaj dyu'unaty, miidsuty tyam m' ndŭ mut je'eyŭ ayuk es ja'ay xy ujaty es miidsŭ m'ana'amŭnuty, paaty ixtŭ ku'am miidsuty.  j, kyajts n'ity fwez m dŭ tadŭ winma'aŋ.

¹⁶ Es net dyajpudseemy ma jap ja justisutujk. ¹⁷ Net nidŭgekyŭ grieguty tmajtstŭ ja S st nŭs di'ibŭ ijtp winds n ma ja tsajptujk, es twojptŭ justisutujk wyinduuy ma ja gobernador Galy n. Per ja Galy n kyaj ttu ŋŭ kwentŭ yŭ tyadu.

Paablŭ jya'ty jatŭgok Antyokii es tsooŋ myudŭgŭk ok Dios 'yayuk kajxwa'xprŭ

¹⁸ Paablŭ wye'emy kanak xŭŭ jap Korintŭ. Es net űayjyugajxŭ mut ja myugu'uktujk. Taa tyujkŭnŭ barkoty es űujxtŭ mut ja Akilŭ esŭ Prisilŭ ma Siryŭ űax. Ko kyajnŭm tyakŭ barkoty jap Senkreeŭ, Paablŭ űaygyuka'ptaayŭ es tkuydy nŭt  xtam tw ndaky. ¹⁹ Es ko jyajty ma  fesŭ kajpn, netŭ Paablŭ tnikeyy ja Prisilŭ esŭ Akilŭ es űejxy ma tsajptujk, es myadya'aga'aŋ mut ja israelitŭ di'ibŭ jap naymyujkadŭp. ²⁰ Es ja israelitŭ my nu'xt kŭ es waanŭ 'yakwŭ'amŭt, peru Paablŭ kyaj t'a'ijxŭ. ²¹ Net űayjyugajxŭ mut yu'ujaty, es t'anmaay:

—Ja'a kots n'itā'añ Jerusalén es nduna'añats ja xuu di'ibū wingoomp. Per mīnūpts jatūgok pūn jūnāamp ja Dios.

Net tso'oñ Éfesū es ņūjxnu barkoty. ²² Ko jyajty Sesareeu, ta ja Paāblū pyatūjku Jerusalén es tkajxpe'xy ja mūbūjkrūtūjk di'ibāty naymyūjkūdap jam. Es net jyūjptāky Antyokiiū. ²³ Jap wye'emy jekyjawū. Net tso'oñ jatūgok es tku'ijxy kajpngajpn mā Galasyū ņax es Frijyū ņax, es dyajmūjwiinūdu myūbūjkūn nidūgekyū pūnūty 'yaxājūdu Jesús éxtūmū Kristū.

Apolūs jap Éfesū

²⁴ Es mā tadū tiempū jyajty jap Éfesū tu'ugū israelitū di'ibū xyū'ajtypy Apolūs. Jap kyugajpnūty Alejandriiū. Es jantsy oy tkajxwa'xy, es ņija'ap yajxón ja Diosū jyaaybyajtūn. ²⁵ Tū tjaty ja Nindsūn'ajtūm Jesusū 'yūxpūjkūn es tsuj es wā'ats tkajxwa'xy ja Jesusū jya'a, oy yū'ūyū je'eyū tñijawū di'ibū Fwank Yajnūbajtpū tyuk'ūxpūjkū ja ja'ayūty. ²⁶ Netū Apolūs māk āā māk jot tkajxwa'xy mā ja tsajptūjk. Es ko tmūdoodū Prisiū esū Akilū, net yajwooy abeky es ya'ūxpūjkūnūdu waanū oy mūt ja Jesusū 'yūxpūjkūn esū ņitsokūn. ²⁷ Ko Apolūs ņūjxāñ mā Akayū ņax, ja myūgu'uktūjk di'ibū myūbūjktū jap Éfesū tjaaydyū tu'ugū neky mūt di'ibū myūbūjktūp jap Akayū, es t'axājūt yajxón yū Apolūs. Ko Apolūs jyajty Akayū, net tpuđūjkūdu ja'ayūty di'ibū tū t'axājūdu Jesús éxtūmū Yajnitsókpu mūt ja Diosū myay'ajtūn. ²⁸ Es mayjya'ayóty ja Apolūs oj ttukkutūkū israelitū ja'ayūty ko tpujtāky yajxón ja ņiwiin ņidu'u, es ttuk'ixy mā Diosū jyaaybyajtūn jyūna'añ ko Jesús yū'u Kristū di'ibū Dios wyin'ijx es tkejxy. Es kyaj mbaat ja israelitūty ņakyjyūnā'andū ko kyaj tūy'ajtūn.

19

Paāblū jap Éfesū

¹ Es ko Apolūs 'yijty Korintū, netū Paāblū tñinajxnu tun kopk. Ta jyajty Éfesū mā tpaty naagūdyū ja'ay di'ibū myūbūjktūp. ² Esū Paāblū dyajtūy:

—¿Tū xy'axājūdu miidsūty ja Espírītū Santū ko xymyūbūjktū?

Net 'yadsoodū:

—Ni je'eyūts tū ngamūdoy ko jyaadyū Espírītū Santū.

³ Netū Paāblū dyajtūy:

—¿Di'ibū nūbajtnū mūut tū mnūbety miidsūty?

Es 'yadsoodū:

—Extūm ja Fwank Yajnūbajtpū oj yajnūbéty.

⁴ Esū Paāblū 'yanmāayū:

—Fwank oj dyajnūbéty ja ja'ay di'ibū naty tū jyodūmbittū, es t'anūmūdu es tmūbūktū di'ibū ja miimp óknūm, ja'a 'yandijpy ja Jesús.

⁵ Es ko tmūdoodū tyaādū, net ņūbajttaaydyū mūt ja Nindsūn'ajtūm Jesusū xyū. ⁶ Es ko ja Paāblū tkū'unikooñ ja ja'ayūty, net ja Espírītū Santū ņimiinūdu, es ja ja'ayūty tkajxtū wiingātyryū ayuk es tkajxwā'xtū ja Diosū 'yayuk. ⁷ Nimajmajtskūn ja yedyūjk wyīnūty.

⁸ Tūguk po'o Paāblū oj yo'oy mā ja tsajptūjk, es ni nū'un kyajā'aw kyatsū'kū tmūgajxy ja ja'ay es tmūbūktū wi'ix ja Diosū kyutūjkūn. ⁹ Per tap ja ja'ayūty di'ibū kyaj tmūbūjktū di'ibū Paāblū kyajxyryū, es kyajxtū axūuk mūt ko yū'u tpanūjxtū ja Jesús éxtūm ja Kristū. Net ja Paāblū tso'oñ mā ja tsajptūjk es tmūnejxy ja di'ibū myūbūjk mā Tiranū 'yeskwelū, es jap mūut ņaygyajxūdu bom bom. ¹⁰ Dū'un ya'ūxpējky majtsk jūmūjt, paaty nidūgekyū ja ja'ay ojts tñijāwūdu ja Jesusū 'yayuk jam Asyū ņāaxóty, dū'un di'ibū israelitūty es nandū'un di'ibū kyaj 'yisraelitūty. ¹¹ Es ja Dios ttuūñ jantsy mūj ja mūj'ajtūn mūt ja Paāblū. ¹² Esū ja'ay ttuknīmīindū Paāblū yū payū esū wit, esū Paāblū je'eyū yajtukpāty ja wit, es

yajtukninajxta ja puma'ay es 'yagudaktaaydyu. Es pánu ka'oybyu myudajttap, nandu'un pyudsamnda'ay.

¹³ Es jap nija'ajaty ja israelítaty di'ibu jedijttap kajpngajpn es dyajpudsúmda ja ka'óbyuty di'ibu ja'ay myudajttap. Ta tjajajpudsamanda ja ka'óbyuty mat ja xyu ja Nindsun'ajtam Jesús, es t'anmaaydyu ja ka'óbyuty:

—Ujts mij n'ane'empy Jesús xyugujxm di'ibu Paablu kyajxwa'xyru, ipudsamda!

¹⁴ Es du'un tyuunda nijaxtuk tukka'ax yu Eseevu, israelitu teedywyindsanu myaangaty. ¹⁵ Es tugok ko du'un ttunandu, ja ja'ay di'ibu ka'oybyu myudajtypyu net 'yadsooju:

—N'ixy'ajtypyuts ja Jesús, es nnija'abats pán ja Paablu, per miidsaty, ¿mbánu du'un miidsaty?

¹⁶ Esu tyadu yedyuk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu, net kyuxpuyty ja'ay ñikajxy es axuk ttuun nidugekyu, yajwojptaaydyu tugoty, es dyajkaktaaydyu niwa'ats uxwa'ats es tsyayujttaaydyu. ¹⁷ Es ko tnija'adu nidugekyu di'ibu tsunaaydyu jap Éfesu, israelítaty es di'ibu kyaj, net tsu'kudyaaydyu es twindsu'kudu ja Nindsun'ajtam Jesús.

¹⁸ Nandu'un may di'ibu myubajktu myiindu mayja'ayoty es tñigajxta ja pyeky di'ibu tu ttundu, ¹⁹ es may yu ja'ayaty di'ibu tu ttuñ yu bruju winma'añ, dyajmiindu ñeky es tñino'ktu mayja'ay wyinduuy. Es ko twijstta ja kywentu nu'un ja ñekyu tsyoo, ja'a twijtspudsamda justyikxymyajk milu platu meeñ, es tu'ukru platu du'un éxtam tuk xu yajmajúy yu tuumbu. ²⁰ Es du'un oj ñejxy ja Diosu 'yayuk omyaaty es dya'ijxu myuk'ajtan.

²¹ Es ko tyadu ñajxy, net ja Paablu jyunañ ñajxa'añ Jerusalén, es ñaxa'añ Masedoñu es Akayu. Nandu'un jyunañ ko tsoonut Jerusalén, ta ñajxa'añ Romu. ²² Net tkejxy jap Masedoñu nimajtsku pyudajkudu, Timotee mudu Erastu, esu Paablu 'yakwe'emy ma Asyu ñax.

Mayja'ay ñayya'ax ñayjókudu Éfesu

²³ Es ma tadu tiempu ja ja'ay ni'igu ttuk'ya'ax ttukjoktu jam Éfesu mat ja'agujxm pánaty pyanajxtap ja Jesús éxtam ja Kristu. ²⁴ Tamu naty tu'ugu plateeru di'ibu xyu'ajtypy Demetru. Tadu Demetru ya'agojwinnajxyru mudu platu ja tsajptajk ma t'awdattu Dyanu, es net tteeky ja tsajptajku'unk. Ni'igu myeeñbyaattu ja Demetru es pánaty mat tyundu. ²⁵ Paadyu Demetru dyajnaumyujkudu ja ja'ay di'ibu tyuunk'ajttabu tadu tuunk, es t'anmaaydyu:

—Mugu'uktajk, miits mnija'adup ko tyadu tuunk, yu'u mat ja jiky'ajtan ñaxy yajxon.

²⁶ Per miits m'ijxtap es mmadoodup ko tadu Paablu jyuna'añ ko yu dios di'ibu yedyuk kyoy ya'o'oyudup, kyaj yu'u Dyio'saty. Es du'unu mayja'ay ttukmubeky, kyaj yaayaty Éfesu, nandu'un ma tugekyu Asyu ñaxwíñudu. ²⁷ Nugo tyadu t'okkudsu'ugua'ajnu, kyaj yu'u je'eyu ko nduunk'ajtam kyutagóyut, nandu'un tsojk nu'jku pán kyaj t'okmajpajtaknu yu ndaak'ajtam Dyanu tsajptajk, nan tsojk nu'jku kyutagooyñu ja myuj'ajtan yu ndaak'ajtam Dyanu, di'ibu tyam 'yawdajtypy ja ja'ay ya Asyu es tugekyu naxwíñudu.

²⁸ Ko tmadoodu tyadu ja ja'ayaty, net jyot'ambujktaaydyu es yax jyojktu:

—Muj kajxm yu Dyanu di'ibu Éfesu ja'ay wyindsu'kudup!

²⁹ Es du'un ja ja'ayu wyinma'añ jyo'ptaaydyu ma tugekyu kajpn. Es net tmajstta ja Paablu jyamyut di'ibu xyu'ajtypy Gayu esu Aristarku, nimajtsku tadu yedyuk jap kyugajpnaty Masedoñu, es dyajnujxta tpawijts trajudojttu ma ja kyumdattajk, ma ñaymyujkudu mayja'ay. ³⁰ Net ja Paablu nandu'un jyatakuyáñ jap es tjamugajxañ ja mayja'ay, per ja di'ibu myubajktu kyaj ñasmajtsu. ³¹ Es nandu'un naagaty ja Paablu myutnaumyaayubu di'ibu kuduunk'ajttap Asyu, 'yanmaayu ko kyaj tyúkat jap. ³² Es ma ja mayja'ayu naty jap ni'igu jyantsyya'ax jyantsyjojktu, tam tuk peky di'ibu wiink janándup, es jatuk peky nan wiink. Ni kyayajjaygyúku ti dun kyajxtap o ti dun ko

ñaymyúkudu. ³³ Es nija'ajuty di'ibu jap ttukmumadyaktu yajxon ja Alejandru wi'ixu naty 'yadu'utstu. Es ja israelituty tsojktu esu Alejandru ñiwa'kpuđsumadut ma ja mayjya'ayun. Net t'adijwa'xtu ja ja'ayuty es dya'awatstu ja tu'u es tmanujxtu ja Alejandru mayjya'ay wyindum. Es yu'u ttuk'ijxy ja kyu'u es 'yamondut es jyakajxan mat yu'ujuty. ³⁴ Per ko tnija'adu ko yu'u 'yisraelituty, net yax jyojktu nidugekyu oy majtsk oorun:

—Jmuj kujxm yu Dyanu di'ibu Éfesu ja'ay wyindsu'kudup!

³⁵ Net ja Éfesu uskribaan dya'amooñ ja ja'ayuty, es t'anmaay:

—Mugu'uktujk, Éfesu ja'ayuty, nidugekyu naxwiñadu ja'ay ñija'adup ko tyadu Éfesu kajpn yu'u 'yawdajtypy yu Dyanu es tkwentu'attu yu Dyanu 'yawinnax di'ibu kudak tsajpótm. ³⁶ Es kyaj mbaat pún jyuna'añ ko kyaj tyu'ajtanaty. Paaty amonda es winmaydyu yajxon pan ti mdunándup. ³⁷ Yu tadu yedyujkuty di'ibu miits tu xyajminda, kyaj tu tmaatstu tiity jap tsajptugóty es kyaj wi'ix jyuna'andu axuuk mudu ndios'ajtam Dyanu. ³⁸ Es panu Demetru esu di'ibu muat tyundu myadajtypy ja tu'ajtan, es pan ñi'unuayaampy, pes taa yu fwez es taa yu justisutujk. Jam mbaat t'awanu es tkayakut ja tyu'ajtan nidu'uk nidu'uk. ³⁹ Es pan miits mmadajttup jatu'ugu u'anun, pes mugajxtu justisutujk ko ja'ay yajnaymyúkudu esu juntu xytyúndut yajxon. ⁴⁰ Ja'a ko pan yu'u gobyeernu tnijawut di'ibu tyam mduundup, mbaat xpyekymyo'oyum éxtumu tsiptuumbu, mat ko kyaj mbaat nmo'oyum yu tu'ajtan di'ibu tyam mduundup.

⁴¹ Es ko tyaadu du'un jyunañ, net t'anmaay ja ja'ay es ñajxtaayñut.

20

Paablu jyudity Masedoñu es Gresyu

¹ Es ko ñajxy ma ja'ay ya'ax jyojktu, net ja Paablu dyajnaymyujku ja di'ibu tu tmabeky ja Jesús, es tmoodyu ja kajxwíjun. Net ñaymyastuttaayudu. Ta ñejxy Masedoñu, ² es tku'ijxy kajpn gajpn, es ni'igu tjotmukwingajxudu ja myugu'uktujk mat ja 'yayuk, es óknam jyajty Gresyu. ³ Jap wye'emy tuguk po'o. Es ko jap tsoonañ es ñajxannu barkoty Siryu, net tmadooy ko ja israelituty tyuna'añuty axuuk. Paaty ja Paablu jyunañ ko jyambítut tekykyu'um es ñaxut jatugok Masedoñu. ⁴ Net jyamyut'ajtadu ja Sópatru, myaangu Pirru, di'ibu kugajpn Bereeu, ja Aristarku mat ja Segundu di'ibuty kugajpn Tesalóniku, ja Gayu di'ibu kugajpn Derbe, ja Timotee, es nandu'anu Tikiku mat ja Trófinu di'ibu tso'ondup ma Asyu ñax. ⁵ Tyadu mugu'uktujk tu ñajxtu jawyiin es tu xy'awíxtuts ma Trouu kajpn. ⁶ Es uudsuty n'awijxyuts ja pasku xu, es óknam ndso'oñuts Filipus barkoty. Ja kymmugoxk xu nnaybyáttuts mat ja nmugu'uktujkuts jap Trouu, es jap nwu'umuts juxtujk xu.

Paablu mudu mubujkputujk jap Trouu

⁷ Es ma ja domingu xu, net uudsuty nnaymyujkudu mat ja mubujkputujk, es ja tsajkaaky yajtukwa'xut éxtumu Nindsu'ajtam Jesús tnastu'unu. Paablu yu'u ya'axrjukudu tsu'p paat, mat ko tsoona'añu naty jakumbom. ⁸ Es tapu naty tu ñaymyúkudu ma tu'ugu kwartu kujxmbu, ma naty mayu lampru tyoy. ⁹ Es tu'ugu unak di'ibu xyu'ajtypy Eutiku, tam naty 'yu'uñu ventanu agu'uy. Ko Paablu jantsy jeky kyajxy, ta ja Eutiku ja tsuu pyátunu. Ko myanajxy, ta kyumaanajxy ma tuguk niku'uy tujk. Ko oj dyajpudu'uktu, tu naty 'yo'knu. ¹⁰ Net ja Paablu jyunaiky ma ja Eutiku es tmeneeñ, es t'anmaay ja myugu'uktujk:

—Katu mjotmay'ooktu. Jiigyu'u.

¹¹ Net ja Paablu pyejty jatugok es dyajwa'xy ja tsajkaaky, es kyaaydyu. Es net tmugajxtu extu ko xyuñu. Ta tso'oñ. ¹² Ja ja'ay di'ibu jam dyajnjxtu ja Eutiku jiiiky, ni'igu ja'a wyu'umdaaydyu jotkujk.

Paablu ñejxy Miletu

¹³ Es ko Paāblu ņūjxa'añ tekykyu'um, net jyunañ ko uudsuty nūjxtupts jawyiin barkoty es nnaybyaāduduts Asu. ¹⁴ Es ko nnaybyátuduts mut ja Paāblu jap Asu, ta yu'u tyujku barkoty mā uudsuty, es oj nnūjxtuts mā Mitilene. ¹⁵ Es ndso'oñuts jap jakumbom es nnūjxtuts Kiiu. Ja kyumdugak xuu njajttuts mā Samos. Ja kyummajtaxxuu nbe'xyuts waanu jap Trojilyu. Taanam njajttuts Miletu. ¹⁶ Es kom ja Paāblu kyaj mayu tiempu tmudaty Asu, kyaj ņūjxañ Éfesu, ja'a ko tsejkyu jya'ta'añ jap Jerusalén es dyajnaxa'añ ja Pentakostés xuu.

Paāblu tmugajxy ja Éfesu mubujkputujk

¹⁷ Es ko 'yijty jap Miletu, net tnigajxu ja mūjja'aydyujk di'ibu ijttap mā mubujkputujk ņaymyúkuđu jam Éfesu. ¹⁸ Es ko myiindu, net ja Paāblu t'anmaay:

—Miits mnija'adup wi'ixuts uj nnayjyagyépyuty extu mā nmiiñ jawyiin mā yu Asu ņaxwiñudu. ¹⁹ Tugekyu ja tiempu mats n'ijty mut miidsuty, nmuduñuts ja Nindsun'ajtum Jesús yuunk naxury, es nya'axyuts mudu winnuu, es kanak peky di'ibuts tsip nyajñajx ja'agyujxm kots axuuk xytyuundu ja israelitu ja'ayuty. ²⁰ Ngajxwa'xyuts tugekyu di'ibu oy mut miidsuty, es nya'uxpūjktu tsajptugóty es mā mdūjkuty. ²¹ Es tuts n'anuumu ja israelítuty es di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es jyambíttat mā Dios es tmabúktat ja Nindsun'ajtum Jesukristu. ²² Tyámuts nnejxy Jerusalén, es xykyéxyuts yu Espírítu Santu, ni nganijáwuts wi'ixuts jap njátat. ²³ Je'eyuts nnijawu ko majatyu kajpn mats nnaxy, yu Espírítu Santu xy'anuumuts kots ndúkat pujxndugóty es n'ayówaduts. ²⁴ Per mudu tyaadu kyajts ndsu'ugu. Esu njiky'ajtunuts kyaj ti ttsooty mut uj, ko je'eyu nyajkúxat yu nduunguts di'ibuts tu xymyo'oy yu Nindsun'ajtum Jesús es n'anuumut ja oybyu ayuk ko Dios tsyejpy yu naxwiñudu ja'ay.

²⁵ 'Es tyam nnija'abuts tūy'ajtun ko ni pán miidsuty di'ibu tu nya'uxpékyuts wi'ix ja Dios yajkutíky, kyajts xyñakywyin'íxtat. ²⁶ Paaty tyam n'anuumaya'andu ko kyajts uj miits xypyeky'íxtat ko m'ooktat pekyoty, ²⁷ mut ko tu n'awanu tugekyu yu Dios ja 'yayuk es kudiibu myajtugóyudut. ²⁸ Naygywentu'átadu, es nandu'un kwentu'attu ja mubujkputujk mā yu Espírítu Santu tu mbujta'agyuty es xykywentu'áttat nidugekyu ja ja'ay di'ibu pyojpūty tu tkubajtxuty yu Nindsun'ajtum Jesukristu mut ja kyu'um ne'pyñ kruuzkujxm.

²⁹ 'Es nnija'abuts kots nnūjxat, net myínat wiink ja'ay di'ibu yajtugoyaampy yu di'ibu myubujktap ja Kristu, éxtumu waxka'uk di'ibu awa'an es dyajtugóy yu borreegu. ³⁰ Nandu'un nija'ajuty miidsuty ku'am pyudu'uga'añ, es mmo'oya'anudu yu wiinkpu uxpujkan di'ibu kyaj tyu'ajtunaty, es ttukpanūjxa'añ di'ibu tyam myubejkypy ja Jesús. ³¹ Paaty mnaygywentu'átadup. Jamyatstu ko tuguk jamajt, xuuñ es koots, jibuts ko nmo'oy yu kajxwíjūn nidu'uk nidu'uk miidsuty.

³² 'Mūgu'uktūjkuty, tyam n'anuumudu ko wu'amdu mut ja Dios es kuydyundu ja ayuk di'ibu 'yawa'anup wi'ixu Dios xytyu'unxum ja may'ajtun. Tadu ayuk tmudaty ja muk'ajtun es xyajmak'ajtum nidugekyu es xykyupujkam tsajpótm es n'ijtum mut yu'u di'ibáty myubujktap ja Jesús. ³³ Kyajts uj ni na'a tu ndseky ni pānu myeeñuty o ja wyítuty. ³⁴ Yajxón xyñijáwudu ko tuts nduñ mudats ngu'umgu'u es tu nbaadyuts di'ibu naty uj xykya'ijtxup es di'ibu ka'ijtxup ja njamyūduudyuts. ³⁵ Tuts miidsuty nya'uxpeky es tu nduk'ixtu ko xytyúndut es xypyudúkuđu di'ibu tugoy'ajtxup, es xyjamyátstat ja Nindsun'ajtum Jesusu 'yuxpujkan ko jyunañ: “Ni'igu njotkujk'ajtum ko wiink ja'ay nbudujkam es kyaj ko wiink ja'ay xypyudujkam.”

³⁶ Ko du'unu Paāblu jyunañ, net ņaygyoxtnaaydyáku es kyajxtáky mut yu'ujaty. ³⁷ Nidugekyu jyūdydaaydyu, es ņaymyunānudu es ttsu'xtu ja Paāblu. ³⁸ Es ta wu'amdaaydyu jotmaymyūut, ja'a ko 'yanmaayy ko kyaj tnaky'íxtat. Es net oj tnaswówudu extu mā ja barku.

21

Paablu ņejxy Jerusalén

¹ Es ko nmastuttaayuts ja nmugu'uktajkuts, ndujkuts barkoty, es ja barku ņejxy taju es jya'ty ma ja Kos kajpn, es jakumbom nnejxyuts Roodus. Nétuts jap ndso'ondus esuts nnajxtu Pátaru. ² Jap Pátaru mbáttuts tu'ugu barku di'ibu nujxp Fenisyu, es ndujkuduts es oj nnajxtuts. ³ Najxtuts aga'añdsyoo ma Tsyipre es oj nnajxtuts extu Siryu. Esu kapitangu byarku, yu'u myunejxyru ja tsemy Tiru, paaty ja barku oj ņejxy jap.

⁴ Jap nbáttuts di'ibu myubajktu ja Jesús, es n'ijttuts juxtujk xuu mut yu'ujaty, es yu'ujaty Espiritu Santukujxm t'anmaaydyu kudiiibu Paablu ņujxut Jerusalén. ⁵ Es ko ņajxy juxtujk xuu, net ndso'onduts. Es nidugekyu nmugu'uktajkuts oj xyñaswówuduts, yedyujk toxytyujkuty es mut ja uná'ku'unguty, es ņujxtaaydyu kajpnbu'ám jam pu'ujótm, es nnaygyoxtnaaydyákuduts es ngajxtáktuts. ⁶ Nétuts nnayjyugajxudu es nnaymyunánuduts es uudsuty nnajxtuts barkoty, es yu'ujaty jyambijnudu ma tyujk.

⁷ Nyajkugajxuduts ja nvyaju ma jikymyejyñ Tiru es extu Tolemaydyu. Es jap ngajxpo'xtuts yu nmugu'uktajkuts es nwa'umduts mut yu'ujaty tuk xuu. ⁸ Es jakumbomu Paablu es uudsuty di'ibuts mut yu'u ndso'ondus, njajttuts ma Sesareeu kajpn. Es nnajxtuts ma Filipu di'ibu Jesús ja 'yayuk kyajxwa'xur. Tadu Filipu yu'u tu'uk di'ibu ma yu nijuxtujkru yedyujk win'ijxudu di'ibu myubajktur ja Jesús, es yu'ujaty tpuđákut ja ku'ekytyo'oxyuty di'ibaty ayoodur. Es jap nwa'umduts mut ja Filipu.

⁹ Ja Filipu jaru ņuux nimajtaxk di'ibu kyaj tu pyuktu es di'ibu ijttu Diosu kyugajxru. ¹⁰ Ko jap n'ijttuts waanu jeky, net jyajty tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajtyru Agaabu, di'ibu tso'omp Judeeu. ¹¹ Ta oj xyñimíñuts es twijtse'ky ja pyo'owuunu Paablu, es ņaydyukkawu'un ņaydyuktekywyu'anu, es jyunañ:

—Yu Espiritu Santu du'un jyuna'añ: “Jap Jerusalén yu israelítuty du'un tkawuunut yu tadu po'owuunu ņiwindsán es tkayákut mut ja romanu ja'ay.”

¹² Kots nmūdoodu tyaadu es mut ja Sesareeu ja'ay, nétuts nmunu'xtáktu Paablu kudiiibu ņujxut Jerusalén. ¹³ Peru Paablu 'yadsooy:

—¿Ti ko mju'uy mya'axtu? ¿Tits ko miits xyajjotmay'ooktu? Nayjya'abuts kyaj je'eyu nyajkutsúm nyajtekytsyúm, extu nayjya'abuts es ngu'ooguduts ja Nindsun'ajtam Jesús jam Jerusalén.

¹⁴ Kom kyaju Paablu wyinmaaydyugatsáñ, nétuts njunandu:

—Wa'an yajtúñ éxtamu Nindsun'ajtam Jesús ttseky.

¹⁵ Net nnayjyup'ijxuduts es oj nnajxtuts Jerusalén. ¹⁶ Es xyjamyudajttuts nija'ajuty ja Sesareeu ja'ay di'ibu myubajktu Jesús, es xymyunajxtu ma ja tyujku Mnasón, tu'ugu yedyujk di'ibu tso'omp Tsyipre es jeky tu 'yijnu tmubeky ja Jesús, es yu'uts xymyo'oyándap ja jajttákn jap Jerusalén.

Paablu ņaygyajxudu mut ja Santya'agu

¹⁷ Kots njajttu Jerusalén, nétudsu nmugu'uktajkuts xy'axájudu jantsy yajxon. ¹⁸ Jakumbom nnajxtuts mut ja Paablu ngu'ixtu yu Santya'agu, es tamu naty mayu majja'aydyujk di'ibaty ja Jesús myubajktur. ¹⁹ Net ja Paablu tkajxpo'xtaay, es tmamadyaktaay ti ja Dios tu ttuñ Paablakujxm ma ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ²⁰ Ko tmūdoodu tyadu ayuk, net t'awdajttu Dios es 'yanmaayudu Paablu:

—Weenu, mugu'uk. Tu xy'ixy ko kanak mil yu israelítuty tu tmubeky yu Jesús es nidugekyu yu'ujaty tranajxtu ja Moisesu 'yana'amun, ²¹ es tu jyuna'añ ja ja'ay ko mij mya'axpeky mut nidugekyu israelítuty di'ibu tsunaaydyur ma ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es kyaj tranajxut ja Moisesu 'yana'amun es kyaj yajtsúkut yu 'yu'unguty waanu ma ja yedyujk'ajtan, es nan kyaj tranajxut di'ibu jaayum ndu'unam. ²² ¿Ti ndu'unam? ņijáwudubu net yu ja'ay ko tu mja'ty. ²³ Nik oy ko du'un xytyúnut. Tyaa nimajtaxku yedyujk di'ibu pyadunaampy yu wandakun. ²⁴ Nujx muut

es mnayyajwa'adsadut mat yu'ujaty, es mij mgujúyubu tadu gastu tugekyu. Es ko ñáxudu tadu wandakun, net yu mwaay xykyaaaptat mat yu'ujaty es net nidugekyu ja'ay tmawinma'añbyaadat ko kyaj tyu'ajtanaty éxtum tu jyuna'añ mat mij, es ko mij nandu'un oy xypyanejxy yu Moisesu 'yana'amun. ²⁵ Es mat di'ibu kyaj 'yisraelítaty es tmabuktá Jesús, tu nja'ayum wi'ix ngajxmujkum ko kyaj tju'xtat yu tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugú agojwinnáx, kyaj tju'xtat ja ne'pyñ o tsu'utsy di'ibu kyaj wa'ats tu wyindajxta'ay, es nandu'un kyaj myu'indúndat.

Paablu yajmátsy ma muj tsajptujk

²⁶ Net ja Paablu tmunejxy ja majtáxkpu yedyujk, es jakumbom ñayyajwátsudu nidugekyu. Netu Paablu jyajty ma ja muj tsajptujk es t'awánut ja teetytyujk na'a dyajjajpkáxut ja wandakun es na'a dyajmínut ja windsu'kun.

²⁷ Ma kyajnam kyexy ja juxtujk xubu wandakun, nija'ajaty yu israelitaty di'ibu tso'omp ma Asyu ñax, t'ijxtu ja Paablu ma ja muj tsajptujk tujá'a es ma yu'uyaty ja israelitu ja'ayaty mbaat tyákudu. Net ni'igu yax jyojktu ja ja'ayaty, es tmajtstu Paablu, ²⁸ es mak tmagajxtu ja ja'ayaty:

—¡Miits israelitu mugu'ugaty, pudujkugats! Tyaadu du'un ja yedyujk di'ibu judijtp oytyim di'ibu kajpnaty, es ttuk'uxpeky tugekyu naxwíñudu es kyaj twindsu'ugudu nmugunax'ajt nmugugajpn'ajtam, ni ja Moisesu 'yana'amun es ni yu nmuj tsajptujk'ajtam. Es nandu'un tu tmaduku ma tyadu muj tsajptujk ja grieegu ja'ayaty, es du'un kyaj tmuj'ixyu tyadu wa'ats lugaar.

²⁹ Du'un jyuna'añu tyadu israelitaty ko tu t'ixy ma Jerusalén kajpn yu Paablu mat ja Trófim di'ibu Éfesu kugajpn. Paaty jyunandu ko Paablu tu tmaduku ma muj tsajptujk tujá'a yu Trófim di'ibu grieegu ja'ay.

³⁰ Tugekyu kajpn tnijawuyandu ti tuun jajtup, es ja ja'ay myiñ puye'egy. Net tmajtstu Paablu es pawitsy pajudoty dyajpudsuumdu ma ja muj tsajptujk, es netyu dya''adujktaaydyu ja muj tsajptujk'aa. ³¹ Tamu naty tim ya'oogánudu ja Paablu ko oj ya''awanu ja soldaadu windsungopk ko nidugekyu Jerusalén ja'ay ya'ax jyoktu. ³² Net ja soldaadu windsungopk dyajnaymyujku ja syoldaadutujk es ja soldaadu windsunaty, es jyajttu puye'egy ma mayjya'ayaty. Es ko ja ja'ayaty t'ijxtu ja soldaadu windsungopk mat ja syoldaadutujk, net ja Paablu tasmajtsudu es kyaj tnakywyojptu. ³³ Net ja soldaadu windsungopk tnimiñ ja Paablu es tmajtsy. Ta dyajnejxy kawuñ mat majtsku kadenu. Es ko waanu 'yijty, net dyajtuy ja soldaadu windsungopk:

—¿Mbán mijts, es ti tu xytyuñ?

³⁴ Peru ja'ayaty yaxkaktu wiingátyaty éxtum kyaj mbaat yu soldaadu windsungopk tmadoogúku di'ibu dun tuj'ajtan. Es net ja Paablu yajmunejxy ma kwartel. ³⁵ Ko jyajty ma ja kwartelu 'yeskaleeru, net ja soldaadutujk kyuy'ku es yajmunejxy ja Paablu, ³⁶ ja'a ko pyamíñaty ja mayjya'ay pyaya'axy pyajékyaty:

—¡Ya'ooktu!

Paablu kyama'añ ma nimayjya'ay

³⁷ Es ko Paablu dyajtakuyáandu ma kwartel, net t'anmaay ja soldaadu windsungopk di'ibu ijtp ma ja batayonk:

—¿Tits mbaat nnigajxy?

Es ja soldaadu windsungopk 'yadsooy:

—¿Mij mjajtypy mgajxut grieegu? ³⁸ ¿Tii mij kyaj m'eijptuja'ayaty di'ibu tuuyup mat tsiptuñ yu yajkutujkpu es dyajpudseemy ma muj ittum taxk mil yu yajja'ay'o'kpaty?

³⁹ Net ja Paablu 'yadsooy:

—¡Kyaj! Israelitu ja'ayats uj, jápats ngugajpnaty Tarsu, di'ibu ijtp muj ma Silisyu ñax, romanu ja'ayats uj. Tunu may'ajtan, meegyats ja tiempu esuts ja ja'ay nmugajxut.

⁴⁰ Es ja soldaadu windsungopk tmooy ja tiempu. Netu Paablu tyunaaye'ky ma ja eskaleeru es ja ky'u ttuk'ijxy ja ja'ay es 'yamondut. Es ko 'yamoondaaydyu ja ja'ay, net oj tmagajxy mut ja ebreeu ayuk, es t'anmaay:

22

¹ —Miits mājja'aydyjkuty es miits mugu'uktujkuty, madowdu wi'ixuts nnaynikajxtu'uda'añdyuts.

² Ko tmadoodu tkajxy ja ebreeu ayuk, net ni'igu 'yamoondaaydyu. Es ja Paablu 'yanmaaydu:

³ —Ūj israelitats, japs nmaxu'unk'ajty Tarsu, Silisyu ñaaxóty, es yaats nye'ky Jerusalén es Gamalyélats xya'axpuk. Yajtuk'ijxuts oy ja n'aptuk'ajtam 'yana'amun es amumdu'uk jótats nmudún ja Dios, éxtum miidsuty nidagekyu tyam xytyundu. ⁴ Ūjts tūyup nmudsip'ajtats yu di'ibu pyanejxy ja Jesusu 'yaxpukun, extu nya'oogánats es nyajnejxyuts tsimy yedyuk toxytyuk, mbajta'aga'añats pujxndugóty. ⁵ Es ja teedywyindsungópok es nidagekyu di'ibu ana'amdup māj tsajptugóty ñija'adup ko yu'ujty dyajktu neky mut ja nmu'israelit'ajtam di'ibu Damasku tsunaaydyup. Nujxpuđu naty jam, n'axta'aya'añats di'ibu myubujktup ja Jesús, es nyajmina'añats ya Jerusalén es ndukkumadowa'añats.

⁶ 'Ko nja'tánats Damasku, éxtum kijkyxyu, nétats n'ijxy jyajy nikajxmats tu'ugu mak jajun di'ibu tsajpót m tso'omp, ⁷ es ngudaayuts. Nétats nmadooy tu'ugu ayuk ko jyuna'añ: "Saulu, Saulu, ¿Tits ko xpyajadity?" ⁸ Nétats nyajtūy: "¿Mbán mijts?, Windsún." Es xy'anmaayuts: "Ūjtsats Jesús nazarenu di'ibu mij mbajudijty." ⁹ Ja njamyudats t'ijxtu ja jajun, per kyaj tjaygyukudu ja ayuk di'ibuts u j xymyugajx. ¹⁰ Nétats u j n'anmaay: "¿Tits ndúnup?, Windsún." Nétats xy'anmaay ja Nindsun'ajtam: "Pudu'uk es nujx jap Damasku es jap m'anmudat tugekyu ti mdúnup."

¹¹ 'Es ko ja jajun oj xyajwiindsuts, nétats ja njamyudats xyajnejxy witsy extu njajtyuts Damasku.

¹² 'Jap tu'ugu yedyuk di'ibu xyu'ajty Ananiius. Yu'u jyantsy'awdajty ja Dios es tkuydyún ja Moisesu 'yana'amun, es nidagekyu israelitaty di'ibu tsunaaydyu Damasku yajxón mūat 'yijty yu'u. ¹³ Es ja Ananiius xyñimiiñats es xy'anmaayuts: "Mugu'uk Saulu, ijxwa'x jatugok." Es netyu jatugok oj n'ijxwa'xyuts es net n'ijxyuts ja Ananiius. ¹⁴ Nétats xy'anmaay: "Yu Dios di'ibu n'aptuk'ajtam wyindsu'kudu jékyup, tu mwin'ixyuty es xy'ixy'átat di'ibu yu'u tsyejpy, es xy'ixat ja Di'ibu Jiky'ajtp Tūy'ajtan Mūat es xymyadówat di'ibu yu'u kyajxy. ¹⁵ Esu Dios mbajta'agánup es xykyajxat ja 'yayuk ma nidagekyu naxwíñudu ja'ay, es xytyukmumadya'agat di'ibu tu xy'ixy es di'ibu tu xymyadoy. ¹⁶ Es tyamyu, katū m'ak'awix. Pudu'uk es mnubátat, es mūnu'xta'ak ja Dios esu mbeky mniwa'adsudat."

¹⁷ 'Kots njambijty Jerusalén, tats nnejxy ma māj tsajptuk es ngajxtákyuts. Nétats n'ijxma'ty. ¹⁸ N'ijxyuts ja Nindsun'ajtam Jesús, es xy'anmaayuts: "Jottugoy es mbudsámūat ya Jerusalén, mut ko kyaj tyadu ja'ay tmabuka'añ kots u j nGrístaty."

¹⁹ 'Nétats u j n'anmaay: "Windsún, yu'ujty ñija'adup nidagekyu kots u j nnejxyuts ma tsajptuk es nmūnejxyuts pujxndugóty di'ibu myubejkyu ko mij mGrístaty, es u j tu nyajwépyudyuts. ²⁰ Es ko ja ja'ay dya'e'ky ja Esteebu, mij ja mduumbu di'ibu pyajták ja tūy'ajtan mijtskyujxm, támudsu naty mut n'ity ko dya'e'ky, extu ngwentu'ajtats ja wyit."

²¹ Es xy'anmaayuts ja Nindsun'ajtam: "Nujx. Ūjts mij ngaxaampy jagam ma ja'ay kyaj 'yisraelitaty."

Paablu 'yijty soldaadu windsungopk ky'u'ujóty

²² Tmadoo'ijty ja ja'ay yaabaat ko jyunañ ko ñijxa'añ ma ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelitaty. Net ja ja'ayuty yaxkaktu:

—iYa'ook tadu ja'ay! iKyaj pyaadyuty jyiky'átat!

²³ Es maanum ja ja'ayuty ni'igu ttuk'ya'ax ttukjoktu, tjandu wyítuty es t'axjubiptu, es ja naxway tjantsywyujm'aktu, ²⁴ net ja soldaadu windsungopk tni'ana'amu es ja Paablu yajmanujxut ma kwartel, es yajwóput es tnigajxut ti ko ja'ay ya'axy jyeky mat yu'u. ²⁵ Es ko two'onduumu es twopandu yu Paablu, net yu Paablu dyajtuy ja soldaadu windsun di'ibu naty jam:

—¿Mmudajtypy miidsu kutujkun es xywyóput tu'ugu romanu ja'ay, es kyajnum yajpayo'oyu?

²⁶ Es ko tmudooy yu soldaadu windsun, net oj t'awanu ja wyindsun, ja soldaadu windsungopk, es t'anmaay:

—Mnaygywentu'átudup mat di'ibu mdunaampy. Tyadu yedyujk, romanu ja'ay yu'u.

²⁷ Net ja soldaadu windsungopk tnimujwa'ky ja Paablu, es dyajtuy:

—¿Tuy'ajtun ko mij mromanuja'ayudyu?

Es ja Paablu 'yadsooy:

—Tuy'ajtun.

²⁸ Es ja soldaadu windsungopk 'yanmaay:

—Ujts kajaats xytsyoobátxu kots uj nromanuja'ayuty.

Es ja Paablu 'yanmaay:

—Per ujts romanu ja'ayuts na'abuts nmiiñ njajty ya naxwiiñ.

²⁹ Es yu soldaadu di'ibu naty wopánup yu Paablu, net ñikaktaayudu, es yu'ubaat ja soldaadu windsungopk tsu'ku ko yu Paablu tu tkuwuñ es romanu ja'ay yu'u.

Paablu tmugajxy di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty

³⁰ Es jakumbom yu soldaadu windsungopk tnijawuyañ ti ko Paablu ñi'uumuty yu israelítuty. Net tni'ana'amu es jyuna'kut ja kadenu di'ibu Paablu ky'u'uwu'an'ajtypy, es dyajnaymyujku yu teedywyindsunuty es nidugekyu di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty. Netu Paablu dyajpudsuumdu es trujtáktu mayjya'ay wyinduuy di'ibu naty tu ñaymyúku.

23

¹ Paablu tni'ijxe'ky di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es t'anmaay:

—Mugu'uktajkuty, tats njiky'aty extu tyambaat wi'ixuts kyaj nbekyjyawu ma ja Dios.

² Net ja Ananius di'ibu ijtp teedywyindsungórk, t'anmaay ja ja'ay di'ibu tunaapy jap Paablu pya'aay es t'abojtsum'ugut ja Paablu. ³ Es ja Paablu t'anmaay:

—Dios yu'u mwórudup, mnay'andijyuty éxtamu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuy'ajtun mat. ¿Ti ko yaa m'u'uñ esuts xyryayo'oyut éxtam ja Moisesu 'yana'amun jyuna'añ, es mijts ku'am kyaj xykyudyuñ ja Moisesu 'yana'amun ko mjuna'añ esuts nya'abojtstsum'ugut?

⁴ Es ja ja'ayuty 'yanmaayudu:

—¿Tii du'un xywyngajxpéty yu teedywyindsungórk?

⁵ Es ja Paablu t'anmaay:

—Mugu'uktajk, kyajts nnijawu pan yu'u teedywyindsungórk. Pes du'un ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Katu xykyajxpéty di'ibu ana'amp mgajpnóty.”

⁶ Nija'ap ja Paablu ko tamu sadusee ja'ayuty esu farisee ja'ayuty, es t'anmaay mak:

—Mugu'uktajkuty, uj nandu'un farisee esu n'aptajkats nandu'un fariseeuty, es tyámuts xyajjustisupaaty kots nmabeky es n'awíxyuts ja jyikyryujkun di'ibu tu 'yeeky.

⁷ Es ko du'unu Paablu jyuna'añ, net ja ja'ay ñaygyajxytsyi'kudu ak yu'ujuty di'ibu naty tu ñaymyúku, ta ñaybyujtáku abekyu fariseeuty es abekyu saduseeuty, ⁸ mat ko yu saduseeuty jyuna'andu ko di'ibu tu 'yeeky kyaj ñakyjyikyrye, ko kyaj jyaadyu anklus es kyaj jyaadyu anmaja'an. Per yu fariseeuty myabejkyry ko yu o'kra jyikyrye jatugok, ko jyaaty yu anklus es jyaaty ja anmaja'an. ⁹ Es di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty nidugekyu ñay'oojudu ak yu'ujuty. Es pyudu'ktu nija'ajuty ja fariseeuty di'ibuty tsajptugóty ya'axryujkty, es t'anmaaydyu:

—Tyadu yedyujk kyaj pyeky nbátum. Yu'u da tu'ugu anklus o tu'ugu anmaja'an tu myugajxyuty.

¹⁰ Es ni'igu jyantsymyujwindúku ko ja'ay ñay'oo ñayya'axudu ak yu'ujuty. Ta ja soldaadu windsungopk jyotmay'e'ky ko yu Paablu ja'ay ya'oogudut. Net ja syoldaadutujk tkejxy es nujx ja Paablu dyajtsoonda es dyajmínut jatugok ma kwartel.

¹¹ Ja ux ja Nindsun'ajtum Jesús kyaxe'ky ma Paablu, es 'yanmaayu:

—Paablu, jotmuk mnaybyjta'agudut. Extum tu xykyajxy ja tny'ajtan mut uj ja yaa Jerusalén, nandu'un xykyajxut ja tny'ajtan ujtskyujxm jap Romu.

Tkajxy'áttu pñ wi'ixu Paablu 'yoogut

¹² Es jakumbom nija'ajuty ja israelítuty ñaygyajxudu es dya'ooga'añ ja Paablu, es jyunandu:

—Wa'an ja Dios xytyukkumado'om pñ ka'ay úkam ma kyajnum nya'o'kam ja Paablu.

¹³ Di'ibu du'un tyunándubu naty naxy nijustyikxy ja yedyujkuty. ¹⁴ Net ñujxtu ma ja teedywyindsúnuty es ja mujja'aydyujkuty, es jyunandu:

—Udsuty tats nnaygyajxudu es Diósuts xytyukmudówdut kots ngáyut pñ kyajnumts nya'ooktu Paablu. ¹⁵ Tyam miidsuty es di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, amdowdu tadu soldaadu windsungopk es bom dyajmínudu tadu ja'ay ma miidsuty, es xywyin'unnut ko miits xyñjawya'a'andu yajxón ja pyeky. Es udsuty, támuts n'awixtu esuts nya'oogut ma kyajnum naty jya'ty.

¹⁶ Es ja Paablu ja tsojmaank myudoo ti tyunándup, net ñejxy ma ja kwartel es t'awa'anu ja Paablu. ¹⁷ Net ja Paablu tmugajxy tu'ugu soldaadu windsún, es t'anmaay:

—Munujxu tyadu mixy ma ja soldaadu windsungopk, ja'a ko myadya'aga'añ waanu mut yu'u.

¹⁸ Es ja soldaadu windsún tmunejxy ja Paablu tsojmaank ma soldaadu windsungopk, es t'anmaay:

—Tadu Paablu yu'uts tu xy'amdoy esuts nyajmínut ja yaa tyadu mixy. Yu'uk madya'agaamp waanu mut mij.

¹⁹ Es ja soldaadu windsungopk tku'ummajtsu ja mixy, es dyajnejxy wiink tsoo, es dyajtuay:

—¿Tits xy'awanuyaamp?

²⁰ Net ja mixy t'anmaay:

—Yu israelítuty tu ñaygyajxudu es bom m'amdowa'añuty es xyajnujxut ja Paablu ma di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es 'yanda'aga'andu es ttseky es xypyayo'oyut. ²¹ Kyaj mij xymubúkat, ja'a ko nijustyikxyñaxy ja jya'ayuty di'ibu awixp ayu'udsyu, es tu jyna'a'andu ko Dios tyukkumudówdut pñ kaaydyup es kyajnum dya'ooktu Paablu; es tyam tap t'awixtu na'a xyajmíñ.

²² Net ja soldaadu windsungopk ñayjyugajxu mut ja mixy es kyaj pún ya'awánut éxtum tu yajmumadya'aky.

Paablu yajkéxy ma gobernador Felus

²³ Ta ja soldaadu windsungopk tmugajxy majtsku soldaadu windsún, es t'anmaay:

—Anumudu majtsk mugo'pxu msoldaadu es ñay'uxkúkadut, es tugu'px majk di'ibu kwaaygyujxy, es majtsk mugo'pxu di'ibu mut ja lyanzu, es ñujxut Sesareeu tyam muj koots. ²⁴ Es nandu'un ñay'uxkúkadut yu Paablu es ttukpátut ja kwaay, es yajkwentu'áttut kudibu ti jyátudut es yajkuyákat ma ja gobernador Felus.

²⁵ Es ja soldaadutujkuty yu'u tmunujxtu ja neky ma jyna'añ: ²⁶ “Ujts Klaudyu Lisyu, ngéxyuts tu'ugu neky mut mij, gobernador Felus, es ngajxpo'xa'añ. ²⁷ Yu israelítuty tu tmatstu tadu yedyujk es dya'ooga'añ, per kots uj nnija'aju ko yu'udyu romanu ja'ay, nétuts oj nnejxy mudats ja nsoldaadutujk es nyajtsékyuts. ²⁸ Nétuts nyajnejxy ma israelítuty di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, mut kots nnijawya'añ ti ko tu tni'unnudu. ²⁹ Muj ja

pyeky tpujtákudú mat kú'am ja 'yana'amun; per kyaj tmúdaty yú peky es dya'oogut o dya'ítut pujxndúgóty. ³⁰ Kots új nnija'aju ko yú israelítaty ttukniwinmayú dya'ooga'añú tadú ja'ay, paaty tyámuts ngexy má mijts; es nandú'un tats n'anúumú ja di'ibú ní'u'unú es nújx dyaky yú tyú'ajtún má mijún. Ja nnaybyátúm.”

³¹ Net ja soldaadutújk dyajnújxtú ja Paablú éxtú tú ya'anúumú, es dyajnújxtú koots extú Antípatrus. ³² Jakumbom jyúmbijttú ja soldaadú ye'ebyú má ja kwartel, es ja kwaaygyújxypyú t'akranújxtú ja Paablú. ³³ Ko jyajty Sesareeú, ta tkúyajktú ja Paablú es ja neky má ja gobernadoor. ³⁴ Es ko t'ijxy ja neky ja gobernadoor, net dyajtúúy ja Paablú:

—¿Madsoo m'it mlugaar?

Es ja Paablú 'yadsooy:

—Silisyú ja'ayuts új.

³⁵ Net ja gobernadoor Felus 'yanmaayú:

—Tyámuts n'awíxut ko kyudá'agut ja ja'ay di'ibú tú mni'úunúty, esuts nmúdówut wi'ix jyuna'añ.

Es ja Paablú yajpujtáky má ja tújk di'ibú Eroodú pyalasyú'ajt, es kywentú'átudú ja soldaaduty.

24

Paablú, ja gobernadoor Felus wyinduuy

¹ Kyummúgokx xú kyúduky Sesareeú ja Ananiús di'ibú ijtp teedywyindsúngóp, mat ja mújja'aydyújk es tu'ugú wingajxpu di'ibú xyú'ajtypy Tértulú. Tyáadú twinguwa'kú ja gobernadoor Felus es tjarújtá'agáñ ja pyeky ja Paablú. ² Es ko ja gobernadoor dyajmiiñ ja Paablú, net ja Tértulú tni'ú'unú ja Paablú, es t'anmaay ja gobernadoor Felus:

—Nja'aygyudákyryuts má mij, windsún gobernadoor, ko mijtskyújxm jyaadyú oy'ajtún má tyadú naxwíñudú, es mij m'ane'emy yajxón mat ja oybyú mwinma'añ. Paaty kyaj má tsip mat údsuty. ³ Es mij tú xytyuñ yajxón túgekyú má tyadú israelítaty ja ñaxwíñudú. Nja'aygyudákyryuts mijts, gobernadoor Felus. ⁴ Per kúdiibuts mij núgúo ja mdiempú nyajtúgóyut, tunú may'ajtún es xymúdúo'ítut di'ibuts új ngajxaampy. ⁵ Tyadú yedyújk yú'u axuk ja'ay, es ñejxy oytyim maaty es dyajtsiptúñ yú israelítaty; es nandú'un yú'u ñigopk'ajtypy ja ja'ayuty di'ibú yajtijp nazarenu ja'ayuty. ⁶ Nandú'un tmúdjku wiink ja'ay má múj tsajptújk. Paadyuts nmajtstú es ndúdyunándúts éxtúmsú n'ana'amun jyuna'añ. ⁷ Net ja soldaadú windsúngopk Lisús myiiñ es tyújku amújaa, es dyajnejxy ja Paablú, ⁸ es xy'anmaaydyuts údsuty di'ibú u'unú n'ándútm má mij. Es tyam mijts kú'am xyñijáwut ja túy'ajtún nidúgekyú ti kots nni'úunudú.

⁹ Esú israelitú ja'ayuty di'ibú naty jáputy, nandú'un jyúnandú ko tyú'ajtúnúty.

¹⁰ Net ja gobernadoor ja kyú'u ttuk'ijxy ja Paablú es kyajxut. Ta Paablú jyunañ:

—Tyam új jotkújkúts nnayjyáwúty es nnayñikájxtú'udá'añúdyuts má mij, mat ko nnija'abuts ko mij tyam m'ity jeky es myajkutúky má tyadú naxwíñudú. ¹¹ Mijts kú'am mbaat xypyayo'oy ko je'eyunúm majmajtsk xú kots n'ojtsy Jerusalén esuts n'awdata'añ ja Dios. ¹² Es kyaj tyú'ajtúnúty kots xypyaattú nnay'oojúdúts, es kyajts pún nyajnyañibudú'kú, ní má múj tsajptújk es ní má justisútkúty, es ní di'ibú kájpnúts pún múut ngatsiptúñ. ¹³ Tyadú ja'ayuty kyaj mbaat dyajtúdyákudú tits xytyukni'ú'unú. ¹⁴ Di'ibú túy'ajtún, nbanejxypyuts ja Jesús éxtúmsú Kristú, di'ibú yú'u tyijtúp anú úxpujúkún. Nmúdiimbyuts ja Dios éxtúmsú n'aptújk tmúduuñ. Nmúbejkyryuts túgekyú Moisesú 'yana'amun es túgekyú di'ibú Diosú kyugajxpu kyajxtú. ¹⁵ Es új nmúbejkyryuts éxtúmsú yú'ujúty nandú'un ko yú Dios dyajjikyryúka'añ túgekyú o'kpu di'ibú ijt oyjya'ay es nandú'un di'ibú ijt ka'oyjya'ay. ¹⁶ Es paadyuts dú'uñúm nduná'añ di'ibú oy Dios winduuy es nandú'un ja'ay winduuy.

¹⁷ Es kanak júmújtúts njúdíjty wiink nax wiink kájpn, es njúmbijtyuts mádsú nnaxú ngájpn es nyaká'añúts yú limosnú es ja windsú'kún. ¹⁸ Es jawyiinúts nnayyajwátsú.

Jápudsu naty māj tsajptujk ñabotsoty es mbujta'aga'añuts yu limosnu es ja windsu'kun, es kyaj mat ja mayjya'ay es ni nganayñibudu'uguduts ni pán maut. Es jap tsajptugoty xypyátuts ja israelítaty di'ibu tso'omp mā ñaxwiñudu Asyu. ¹⁹ Es japts xypyattu ja israelítaty di'ibu tso'omp mā ñaxwiñudu Asyu, ¿Ti ko ku'am tu kyamindu ja yaa es xyñi'uanuduts mā mij, pán tuj'ajtun myudajttap mā u'unun? ²⁰ Mat ko yu'ujuty kyaj myndu di'ibu tyam junándap ja yaa, wa'an yu'ujuty tuj'ajtun tjana'andu pán ti peky tu xypyaattuts ko nwindunaay wyinduuyuty di'ibu ana'amdup māj tsajptugóty. ²¹ Je'eyu pán yu'ujuty xyñi'uanuyaambuts ko njunáñuts muk jap mā di'ibu ana'amdup māj tsajptugóty: “Miidsuty tyam xypyekymyoodyuaps kots uj nmubeky ko yu o'kpruty jyikyryuka'andu.”

²² Ja Felus oy tnija'aju wi'ix tmubektu di'ibu pyanujxtap ja Jesús éxtam ja Kristu, paaty ko tmudooy yu taadu, net jyunañ:

—Ko myínat ja soldaadu windsungopk Lisyus, n'akmudówaps miju m'u'unun.

²³ Es net ja Felus t'anmaay ja soldaadu windsun es ja Paablu 'yítat tsimy, per tmo'oyut nandu'un yu awa'ats'ajtun es dyajtáku yu myutnaymyaayubutujk es kyu'ixadut.

²⁴ Es ko 'yijty kanak xuu, ta jyajty jatugok ja Felus mat ja ñudo'oxy Drusilu, di'ibu israelitu ja'ay. Ta tnigajxu ja Paablu es myínat. Es tmudooy ko Paablu myugajxudu wi'ix ja jiky'ajtun ko Jesukristu yajmabéky. ²⁵ Es ko ja Paablu 'yawa'anu es ja ja'ay jyiky'átat tuj'ajtun maut es ñay'aguwítsudut ku'am, es ko ja'ay yajpayo'oydyut, net ja Felus ñay'adsu'ku es t'anmaay ja Paablu:

—Winwa'ktútkuts tyam. Kots ja tiempu nmudátat, net nnigáxut.

²⁶ Es ja Felus yu'ujyatysojk es ja Paablu myo'oyudut ja meen es tasmátsut; paaty janaamuty tnigaxu. ²⁷ Du'un tyuun jyajtu majtsk jumajt. Net ja Felus pyudsuumnu gobernador, es tyujku ja jembyu di'ibu xyu'ajtypy Porsyu Festu. Es ko ja Felus wyu'umán oy mat ja israelítaty, paaty dyajwe'emy ja Paablu tsimy pujxndugóty.

25

Paablu, ja gobernador Festu wyinduuy

¹ Ko ja Festu jyajty es oj t'axaju ja kyutujkan es 'yítat gobernador, kyumdugak xuu tso'oñ Sesareeu es pyatujku Jerusalén. ² Es net ñimiinudu ja teedywyindsunuty es ja israelítaty ja myujja'aydyujk, es tni'u'ambajttu ja Paablu, ³ t'amdooy ja may'ajtun es tnigáxut ja Paablu es dyajmínat Jerusalén. Du'un t'amdooy ko tu naty ñaygyajxudu ja israelítaty es dya'ooga'andu tu'aay. ⁴ Per ja Festu 'yadsooy ko Paablu tap 'yity tsimy Sesareeu, es yu'ku'um jajpta'agaamp jap. ⁵ Es jyunañ:

—Miits nidu'uguty di'ibu myudajttap ja kutujkan, mnajxtap Sesareeu kots uj nnajxut, es pánu tadu yedyujk jamu pyeky, mbaat xyñi'u'umbáttu.

⁶ Festu je'eyu jap 'yijty Jerusalén tuktujk majk xuu es ta net jyunajky jatugok Sesareeu. Es jakumbom t'axaju ja 'yuñaaybyajn mā 'yana'amá'añ. Ta tnigajxu ja Paablu. ⁷ Ko Paablu tyujku, net yajnadyukudu ja israelítaty di'ibu tu tsoondu Jerusalén, es trujtáku pyeky kanak nax, per kyaj tyu'ajtandujku. ⁸ Es net ja Paablu ñayñikajxtútu:

—Uj, ni tits tu ngatuundugóy mat ja israelítaty ja 'yana'aman, ni mat ja māj tsyajptujk es ni mat ja yajkutujkra kopk.

⁹ Per ja'a ko yu Festu wu'amaamp oy mat ja israelítaty, paaty ja Paablu t'anmaay:

—¿Tii mnajxaamp Jerusalén es jámuts ndúnat ja tuj'ajtun?

¹⁰ Net ja Paablu 'yadsooy:

—Tyámuts n'ity mā yajkutujkra kopku kyutujkan, mā mbaadats ja nduy'ajtun yajtúñ. Mnija'ap oy ko kyajts uj ti tu nduundugóy mat ja israelítaty. ¹¹ Es pán tuj'ajtun ko tats ti nduundugóy di'ibuts ngumudówap es xya'oogadats, wa'ants xya'ooktu; per pán kyaj ti tyu'ajtunuty di'ibu xytyukni'u'unup, kyaj pán ja kutujkan tmudaty esuts xykyuayáku

mā yu israelītaty. Paaty n'amdóyuts esats xyajnujxudats mā ja yajkutujkrū kopk es yu'u kū'am xypayoyoyudats.

¹² Ko naty ja Festu tu myadya'aky mat ja jya'ayuty, ta t'anmaay ja Paablu:

—Mat ko tu xy'amdoy es nyajnujxat mā yajkutujkrū kopk es yu'u jyustisatúnat, oy nyajnujxat.

Rey Agripu jya'ty es tku'ixy ja Festu

¹³ Ko 'yijty majtsk tūguk xuu, net jyajty jap Sesaree ja rey Agripu mat ja toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Berenise, es tkajxpo'xa'añ ja gobernadoor Festu. ¹⁴ Es kom kanak xuu jap 'yijttu, ta ja Festu tmamadyaky ja rey wi'ixu Paablu 'yity tsimy, es t'anmaay:

—Tyap tu'ugu yedyujk 'yity puixndugóty di'ibu Felus tu dyajwe'emy. ¹⁵ Kots n'ijty Jerusalén, net ja teedywyindsúnaty esu israelītaty ja myujja'aydyujk tni'u'unadu tadu yedyujk, es xy'amdooyuts es uñ njuna'anudats ko peky tmadaty es wa'an dya'ooktu. ¹⁶ Es uñ n'adsooyuts ko yu romanu 'yana'amun kyaj ñigutíkyaty es nya'o'kam ja ja'ay pun kyajnumu tyu'ajtun dyaky es ñaywyindánudat mat ja di'ibu u'amp, es ñayñikajxtu'ududat. ¹⁷ Paaty ko yu'ujuty myiindu ja yaa, netyu jakumbom nnaxwe'tsy mā uñaaybyajn mats n'ane'emy, es nétats nnigajxu tadu yedyujk. ¹⁸ Ja israelītaty kyaj oj 'yundu éxtamts uñ tu n'okwinmay. ¹⁹ Yu'u je'eyu oj ttukni'unudu éxtamu israelītaty myubaktu, es mat ja Jesús di'ibu o'k; per ja Paablu jyunañ ko yu Jesús jyiky'aty. ²⁰ Es kom kya-jts nmawinma'añbyaaty wi'ixuts ja tuj'ajtun ndúnat, nétats ja Paablu nyajtuy pun nujxaamp Jerusalén es jápats ja tuj'ajtun ndúnudats. ²¹ Per ja'a ko yu'u 'yamdoo es ja yajkutujkrū kopk Augustu ttúnat ja tuj'ajtun, paaty uñ nya'ityats tsimy extu kots uñ mbaat ngexy.

²² Net ja Agripu t'anmaay yu Festu:

—Uñ nandu'un nmadowaambyuts wi'ix jyuna'añu tadu ja'ay.

Es ja Festu 'yadsooy:

—Bom xymudówat.

²³ Jakumbomu Agripu es ja Berenise jyajttu es ni'igu dyajniguxu'ktu ja myuj'ajtun, es tujkudu mā ja kumoñdyujk mat ja soldadu windsungópkaty es mat ja Sesaree myujja'aydyujk. Net yu Festu tnigajxu yu Paablu. ²⁴ Net ja Festu t'anmaay yu Agripu:

—Rey Agripu es miidsaty nidugekyu di'ibu tu ñaymyúkuudu mat újuty, tyaa ja yedyujk. Mayu israelītaty tu xy'anumats mat yu ja'ay jap Jerusalén es yaa nandu'un Sesaree, es du'un jyuna'andu esats nya'oogut. ²⁵ Per ni wi'ix tsoots ngapatu pyojpu es 'yoogut. Es kom yu'u kū'am tu t'amdoy es ja jyustisu yajtúnat mā yu yajkutujkrū kopk Augustu, paaty tats njuna'añ kots ngaxa'añ jam. ²⁶ Es kyajts nnijawu wi'ixuts nnijáyut yu nwindun yajkutujkrū kopk mat yu'u. Paaty tyaats nyajmíñ mā miits nidugekyu, es waanu ni'igu mā mij, yajkutujkrū Agripu. Tundu may'ajtun, yajtúwdu tyadu ja'ay esats xy'awánat wi'ix mbaat nja'ayuts, ²⁷ ja'a ko kyajts njawu tyu'ajtunaty esats ngáxat mā ja yajkutujkrū kopk pun kyajts n'awanu wi'ixu 'yu'unun.

26

Paablu, ja rey Agripu wyinduuy

¹ Net ja Agripu t'anmaay yu Paablu:

—Mbaat mij xyaky ja mduy'ajtun.

Ta ja Paablu ttuk'ixy ja kyuu es 'yamóndat, es jyunañ:

² —Jotkujkats nnayjyáwuty esats ngajxat mat mij, rey Agripu, esats nnayñikajxtu'ududats nidugekyu di'ibu israelītaty tu xytyukni'unuts, ³ es waanu ni'igu ja'agyujxm ko mij mnija'ap tugekyu wi'ixuts jaayum tii ndundu, uudsaty israelitu ja'ayuty, es mjaygyujkup di'ibuts nmadyakypy. Paaty tunu may'ajtun, mdoo'ít yajxon.

4 'Yū israelītuty nidugekyū tñijawū wil'ixāts n'ijty mūt yū'ujaty mādsū ngajpn es nandū'n Jerusalēn, kots nmutsk'ajty es extū tyambaāt. 5 Es yū'ujaty nandū'n ñija'adup, es pūn tsojktup jyūnā'andāt tūy'ajtūn, kots ūj n'ūnā'k'ajty fariseeū ja'ayaty. 6 Es tyam xyajmīñūts es xyñi'ūnūts kots ūj nmūbékūyāts ko Dios dyajjikyryūka'añ yū o'kpu éxtam wyāndaky mūt ūdsūdyū n'aptūjkaty. 7 Nidugekyū israelītuty 'yawijxtup ko Dios tkuydyūnūt di'ibū wyāndak, es ja'agyūjxm t'awdattū Dios xūñ koots. Mij rey Agripū, yū'ūgyūjxmū tadū israelitū ja'ay xyñi'ūnūduū kots ūj dū'n nūjpp'ixy. 8 ¿Ti kyaj miits xymyūbūktū ko Dios dyajjikyryūka'añ ja o'kpu?

9 'Ujts kū'ūm nwinmāayūts tūyūp kots ūj ndunā'añ mayū winmā'añ es nmūdsip'átūdats di'ibū pyanejxypy yū Jesús nazarenu. 10 Es dū'nūts nduūñ kots n'ijty Jerusalēn. Ja teedywyindsūnūty xymyooydyūts ja kutujkūn esūts ūj nbūjta'agūt puixndūgōty ni nū'n di'ibū myūbejkypy yū Jesús; es ko dya'o'ktū, ūj tūdsū naty nnygyajxūduū mūt ja teedywyindsūnūty. 11 Kanak ókūts ūj ndūydyūūñ es agwanū tmastū'udūt yū myūbūjkūn. Dū'n tū ndūñūts tu'uk tu'ugū tsajptūjk. Njantsytyukmūdsip'ajtyūts yū'ujaty es nbanūjxūts extū wiink kajpn.

12 'Es kots ūjū naty nnejxy mā Damaskū, yū teedywyindsūnūty tū xymyo'oyūts yū kutujkūn esūts nūjx nmatsy di'ibū myūbūjktup ja Jesús. 13 Rey Agripū, kotsū naty nnejxy, net jam tu'am n'ijxyūts kijkyxūū tu'ugū jajūn di'ibū miimp tsajwīnm. Jantsy māc jyajy es kyaj dyū'nūty yū xūū jyajy. Tadū jajūn jyajty māts ūj nbū'aay es mādsū njaymyūūdyū. 14 Net ūdsūty nidugekyū ngūdaadaaydyūts, es nmūdooyūts kots xymyūgajxy mūt ja ebreeū ayuk, es jyūnā'añ: “Saulū, Saulū, ¿tits ko xpyrajūdity? Kū'ūm mnayyajtsayūtyūty, éxtamū yūubū ko tnepy yū kepyjyūjptsétsy.” 15 Nétūts ūj n'anmāay: “¿Mbūn mij?, Windsūn.” Esūts xy'adsooy: “Ujtsūts Jesús, di'ibū mij mbajūdijtypy. 16 Pūdu'ak es mdānūt. Tū nnimīñ es mij nmūgajxa'añ es ngajxa'añ esū ja'ay xy'awānūt di'ibū tyam tū xy'ixy es di'ibū m'ixūp óknūm. 17 Es ūjts mij nyajtso'ogūp mā israelītuty es nandū'n mā kyaj 'yisraelītuty. Es tyam ngexy es mnūjxūt 18 mā ja'ajaty es xya'ijxwa'xūt ja ja'ayaty es kyaj ñakyyo'oydyūt mā ja koots it, wa'an dyo'oydyū mā ja xūñ it, kūdiūbū 'yok'ijñūduū Satanás kyūjoty, Dios kyū'ujōty 'yittūt; esū dū'nūts xymyūbūktū es yajtuknima'kxtūt ja pyeky es yajmo'oydyūt ja kumā'añ mūt pānūty ijttup ja Diosū jya'ayaty.” Dū'nūts xy'anmāay ja Nindsūn'ajtūm Jesús.

19 'Paaty, rey Agripū, nmūmūdooyūts di'ibūts ja Jesús xytyuk'ijx tsajwīnm es di'ibūts xy'anmāay. 20 Jayūjpts ngajxwa'xy ja oybyū ayuk mā ja'ayaty di'ibūty jap Damaskū, ta net di'ibūty Jerusalēn es mā tūgekyū Judeeū ñax, es nandū'n mā di'ibū kyaj 'yisraelītuty; es n'anmāayūts nidugekyū es dyajtūgātstūt yū wyinmā'añūty es jyūmbittūt mā Dios es ttūnūt éxtam ja Dios jyūnā'añ. 21 Paadyūts xymyajtstū ja israelītuty mūj tsajptūjk ñabotsoty esūts xyjaya'oogāndū. 22 Perū Dios xpyudūjkūts es tyambaadūts ngajxwa'xy ja 'yayuk mūt nidugekyū ja'ayaty ko yū Jesús yū'ū dū'n ja Kristū. Es je'eyū njūnā'añūts di'ibū nandū'nū Moisés es ja Diosū kyugajxpu kyūxjaaydyū. 23 Yū'ujaty jyūnandū ko koonūm yū Kristū 'yayówūt es taanūm 'yoogūt; es ko 'yoogūt, yū'ū tim jayūj jikyryūkūp jatūgok es dyákūt ja nitsokūn mūt di'ibū israelītuty es di'ibū kyaj 'yisraelītuty.

24 Es ko dū'n jyūnāñ yū Paablū, net ja Festū yaxkeky:

—jTū mlokū, Paablū! Mūt mayū m'ūxrpūjkūn tū mjūmbity lokū.

25 Per ja Paablū 'yadsooy:

—Kyajts nlokū, gobernador Festū. Tūgekyū di'ibūts ngajxypy, tūy'ajtūn yū'ū. 26 Esū tyādū rey Agripū myūdajtypy ja tūy'ajtūn di'ibūts ngajxypy, paadyūts nnigajxtā'ay yajxón mā yū'n, mūt ko kyaj tyāadū tyuun jyajtū ayu'udsyū. 27 Mij, rey Agripū, ¿tīi mmūbūjkū éxtam jyūnāñ yū Diosū kyugajxputy? Nñija'abūts ko mmūbejkypy.

28 Net ja Agripū jyūnāñ:

—Mūt waanūbū mij yū m'ayuk xytsyky es nbanūjxūduūts yū Jesukristū, dū'n, ¿kūdi?

29 Net ja Paablū jyūnāñ:

—Pes māt jawaanabū o māt jamaybyū, Dios tsyejpy ko mij, rey Agripū, es nidugekyū ja'ayūty di'ibūts yam xymūdoo'ijttar, nandū'ūnxūp mij nūjx m'ittū éxtam ūj, je'eyū ko kyaj mūdū kadenu.

³⁰ Net ja rey Agripū pyūde'ky, es nandū'ūnū Festū esū Berenise, es nidugekyū di'ibū naty jap uñāaydyūp, ³¹ es ñūjxtū wiink tsoo, es ñayjyūnānūdu:

—Tyādū ja'ay ni ti tū tkatūñ di'ibū pátar tku'oogūt o 'yítat pujxndūgóty.

³² Net ja Agripū t'anmaay ja Festū:

—Tūxūp yajnas mātsū tyādū ja'ay kooxūp kū'ūm tū tka"amdoy esū yajkutujkrū kopk pyayo'oyūdu.

27

Paablū yajmūnejxy barkoty Romū tsoo

¹ Ko twinmaaydyū xyajnūjxā'andūts jap Italyū, net ja Festū tkūyajky ja Paablū esū wiingátypyū tsimyjya'ay mā ja soldaādū windsūn Julyū, di'ibū jap ijtp mā byatayongū Augustū. ² Nétūts ndūjkūdu mā tu'ugū barkū di'ibū naty tsoonaamp Adramityū es ñūjxā'añ Asyū. Yū Aristárkūts mūut nnūjxtū, yū'ū jap kyugajpnūty Tesalónikū, Masedoñū ñaxwíñūdu. ³ Jakumbom njajttūts Sidón. Es jap yū soldaādū windsūn Julyū tmādajty yū oyjyot es tasmajtsū Paablū es nūjx tku'ixy yū myūtnaymyaayūbūty. ⁴ Kots ndso'ondū Sidón, nūjxtūts agā'añdsyoo mā Tsyipre, māt ko māk jyantsypyoyj es kyaj mbaat tūyū nnejxyūts. ⁵ Es nnūjxtūts ajkxnāx tsoo Silisyū pyū'aay esū Panfilyū, es njajttūts Miirū, Lisyū ñaxwíñūdu.

⁶ Jap yū soldaādū windsūn tpaty jatu'ugū barkū di'ibū tso'omp Alejandriiū es ñūjxā'añ Italyū. Nétūts xyajtūjkū es nnūjxtūts. ⁷ Es kanāk xūjūts ndū'uyo'oydyū odyā'agyū, es jantsy nimūjāā njajttūts wyinduuyū Gniidū. Es nandū'ūnū naty jyantsypyoyj. Nétūts nnūjxtū wyinduuyū Salmón es n'awdijttūts mā Kretū, ⁸ es nnūjxtūts nimūjāā mejyñbyū'aay extū njajttūts mā tu'ugū it di'ibū xyū'ajtypy Oybyū Jyikymyejyñ'aā, Laseeū kajpn wingón.

⁹ Es dyajtūgooydyū tiempū kanāk xū es kudsū'ugū kots n'aknūjxtū māt ko wyingoonū ja xux po'o. Net ja Paablū dyajky ja kajxwíjūn, ¹⁰ es t'anmaay:

—Māgu'ugūty, ni'igū 'yaxūgūty yū tiempū. Pūn n'aknūjxūm, n'ayo'ombátūmū net es nyajtūgo'oyūmū net ja barkū esū tsemy, es extū njiky'ajtūn'ajtūm.

¹¹ Per yū soldaādū windsūn yū'ū pyanūjx éxtāmū wyinmā'añ yū barkū ñiwindsūn es yū barkū ñigapitank, kyaj ja Paablū kyajxwíjūn tmādoojū. ¹² Es kom nik oy jatu'ugū kajpn di'ibū xyū'ajtypy Fenise mā ja isla, es jap tu'ugū jikymyejyñ'aā madsoo xū pyūdsēmy, ja'agyūjxm mā twinmaaydyū waanū oy ko ñūjxtū jap, es jap dyajnāxū ja xux po'o.

¹³ Ko tyūgajtsy ja poj es myiñ naje'eyū yū jūmboj, net ñay'anmaayūdu:

—Oy njo'omūm.

Ta ñūjxtū mā myūwingón ja Kretū myejeñbyā'a. ¹⁴ Per ko waanū 'yijty, net tyūgajtsy ja poj es myiñ jantsy māk tuboj, ¹⁵ es dyajnejxy ja barkū wiink tsoo. Es kom māk pyoyj, kyajts mbaat nnūjxtū éxtūmts nnūjxā'andū. Nétūts nmatstuttū ja barkū es ja poj myūnūjxūdu madsoo myūnūjxā'añūty. ¹⁶ Nétūts nnūjxtū pyū'aay mā tu'ugū mutsk islū di'ibū xyū'ajtypy Kaudū, mā waanū poj myooñ. Es jantsy nimūjāā nyajtūjkūts mā barkū ja barkū'unk di'ibūdsū naty tū nwoondū. ¹⁷ Kots nyajtūjkūdu ja barkū'unk, nétūts nwo'ondā'tstū ja mūj barkū māt kanaagū tejxyñ kūdiibū jyaanwā'xū. Es ndsū'kūduts ko ñejxy ja barkū pu'ujótm mā txū'aty Sirte. Es net nyajjūnajtūts ja barkū wit es yū poj yajnejxyūty dū'ūñ. ¹⁸ Jakumbom kyajpū māk poj myooñ. Net ja barkū tsyemy ñūgūjūbijptsondáky. ¹⁹ Es ja myūdugūk xū mūdsūty nyajpūdsūmūdu di'ibū mūdū barkū tyū'uyo'oy. ²⁰ Kanāk xū kyajpū xū 'yok'ya'ijxū, es ni mūdsā'a, ja'a ko ja poj es ja tuū māk jyantsywyepū. Nja'aydyūgooydyāyñūts tūgekyū wí'ixūts nnitso'ogūt.

²¹ Es ko jeky 'yijū, kyajts n'okkayñūdu, net ja Paablū jyūnāñ:

—Māgu'ugaty, tūxyup xymyudoogúkadu es kadiibuxyup tu ndso'onum Kretu es kya-jxyup du'an n'ayo'om. ²² Per tyam katu mjotmay'ooktu, ni pán kya'oogut, oy tyadu barku wyindugóyut. ²³ Pes tsu'uy tu'ugu Diosu 'yanklas n'ijxyuts, ²⁴ es xy'anmaayuts: “Katu mdsu'ugu Paablu, mja'tup mā ja yajkutujkpu kopk. Nandu'unu Diosu may'ajtan mdu'unxu es nidugekyu di'ibáty mij mmuduty barkoty, kadiibu pán 'yoogut.” ²⁵ Paaty māgu'ugaty, jotkujk'áttu. Uj nmabejkyryuts éxtum ja Dios jyuna'añ. ²⁶ Per yu jikymyejyñ yu'u net xyajnajxam mā tu'ugu islu.

²⁷ Es ko 'yijty majtsk samaan mats ndu'uyo'oydyu, net koots jápudsu naty Adriyátiku jikymyejyñóty es ja muk poj xyajnejxyuts anajñ aga'añ. Es tsu'pun yu marineeraty wyinmaaydyu ko tpaada'andu nax. ²⁸ Net tkijxtu nu'unun kyákuty ja jikymyejyñ, es t'ijxtu ko je'eyu i'px majmókx tu'uk metru. Es waanu n'aknajxtuts, net tkijxkojkpu jatugok. Je'eyu i'px jaxtujk metru. ²⁹ Es tsyu'kadu ko najx kyotu mā jamu tsaa najoty. Net dyajjanajktu taxku pujxn ajo'kn uxku'p tsoo es t'awixtu jotmaymyut wi'ix xyuñut.

³⁰ Es ja marineeraty twinmaaydyu, net dyajjanajktu ja barku'unk es kya'aga'andu. Nugoobu jyunandu ko dyajjanaka'andu pujxn ajo'kn mā barku kopk. ³¹ Es ja Paablu t'awa'anudu ja soldaadu windsún es yu syoldaadutujk, es t'anmaay:

—Punu tyaadu kyaj wyu'andu barkoty, kyaj ndsókam.

³² Net ja soldaadutujk ttsujktujktu ja barku'ungu tyejxyñ es dyajkunajxtu mejyñóty.

³³ Es kajamóñumu Paablu t'anmaaydyu nidugekyu:

—Tyam majtsk samaan miidsaty kyaj mma'adu es kyaj mgaydyu. ³⁴ Tyam nmanu'xtáktup es mgádyut oynu'unun es xymyudátut ja mjaa es m'akjiky'áttut. Ni tu'uk pán kya'ooga'añ.

³⁵ Es ko du'an ja Paablu jyunáñ, ta tkone'ky tu'ugu tsajkaaky, es tja'aygyudáky ja Dios mā 'yittu nidugekyu. Net dyajwa'xy ja tsajkaaky es kyaay. ³⁶ Net nidugekyu jyotkujkadyaaydyu es kyaaydyu nandu'un. ³⁷ Ja'a naty mdsaty nidugekyu majtsk mago'px jatuga'px majmókx tu'uk. ³⁸ Es ko kyaaydyaaydyu, net tkujubijpnajxtaaydyu yu triigu mejyñóty es ja barku waanu tyo'tykyut.

Barku wyindugoy

³⁹ Ko xyuñu yu marineeraty kyaj t'ixy'attu ja nax, per t'ijxtu tu'ugu pu'u jot es jyunandu pun mbaat ñejxy ja barku jam. ⁴⁰ Es tmudsujkadyaaydyu ja tejxyñ di'ibu wyiint'ajtypy ja pujxn ajo'kn, es wyu'andaaay jap mejyñóty. Es dyaj'yuungudu ja kepy di'ibu ja barku tu'umooyup. Net tpaatáku jatugok ja barku wyit es ja poj pyudákudut ñajxut mā pu'u ñipety. ⁴¹ Ja barku oj ñejxy. Esu net ja barku kyopk tya'tspejky pu'ujótm es kyaj mbaat ñakyyi'xy, es ja jikymyejyñ myujwojppéty jam barku ux'am es tya'pxtso'oñ ja barku. ⁴² Net ja soldaadutujk tjaya'oogandu nidugekyu tsimyja'ay kadiibu kya'agut ngyaary. ⁴³ Per ja soldaadu windsún yu'u yajtso'ogaampy ja Paablu es kyaj dyajky yu kutujkan es ja syoldaadutujk dya'oogut ja ja'ay. Net dyajkutijky di'ibu jyajtypy ñuwoonut es ñajxut jawyiin es tpaadut ja nax. ⁴⁴ Di'ibu kyaj tjattu ñuwoonut, ta tmajtstu taablu pedazu di'ibu ja barku tu tyuktajadya'ay, es du'an pyudsuumdaaydyu nidugekyu jikymyejyñóty, es jyajttu mā nax.

28

Paablu jap Malta

¹ Ko nbdsuumdaaydyuts nidugekyu mā jikymyejyñun, nétats nnija'adu ko ja islu txu'aty Malta. ² Es ja ja'ayuty di'ibu jap kugajpnaty jantsy oyjya'ayuty, oj dyajmájudu juun, ja'a ko xyuxy es tyu'uyu naty, es xywyoodaaydyuts nidugekyu es njokxpákuduts. ³ Net ja Paablu dyajmiñ yu ja'axyu tu'utspu es tpaatáky mā juunan. Es tu'ugu awa'andsa'añ pyudseemy mā ja ja'axyun, ja juunu naty kyugekyry, ta tkumdsu'tsu ja Paablu, es

jamu oj wu'umu kyu'ugujxm. ⁴ Es ko t'ijxta ja ja'ayaty di'ibu jam kugajpn ko Paablu ta tsyu'udsyuty yu tsā'añ es tam tyuuyñ kyu'ugujxy, net ñay'anmaay ak yu'ujaty:

—Paaty du'an ta jyaty tyadu yedyujk ko tuj'ajtun axuk ja'ay yu'u. Oy ta jyatse'eky jikymyejyñoty, peru Dios kyaj ta pyujta'agyaty es jyiky'atut.

⁵ Peru Paablu je'eyu twinxijty ja tsā'añ juunoty es kyaj ti jyajtu. ⁶ Ja ja'ayaty nidugekyu t'awixtu na'a ja Paablu kyū'u kyixe'eky o pojūn 'yoogut. Es ko jeky 'yijty es kyaj ti jyatyaty ja Paablu, net dyajtagajstū wyinma'añ es jyunandu ko Paablu yu'u tu'ugu dios.

⁷ Es wingón mā ja it, tam tu'ugu yuudáknu ja'ay di'ibu xuy'ajtypy Publyu, es ana'amp mā tadū islu. Yu'uts xymyooy yu jajttákn es xyajkaaydyuts jantsy oy tūguk xuu. ⁸ Es ja Publyu tyeety tap kyo'knū mut ja ne'pyñbya'am esū juun. Net ja Paablu oj tku'ixy ja puma'ay, es kyajxtáky es ja kyū'u tpujtáky mā ja puma'ay. Es net 'yagudaky. ⁹ Net dyajmi-indaaydyu yu pyuma'ay di'ibu jap tsanaaydyur mā islu, es 'yagudaktaaydyu nidugekyu. ¹⁰ Es xyjantsywyindsu'kudats, es ok kots ndujku mā jatu'ugu barku, xymyoodyaayuts tugekyu di'ibuts nnidu'uyo'oyur.

Paablu jya'ty Romu

¹¹ Es ko n'ijttats tūguk po'o jap Maltu, taats ndujku mā tu'ugu Alejandriū byarku di'ibu jap yajnájx yu xuxpo'o es tmudaty kuxtsetsy di'ibu yu'u dyios'ajttur, di'ibu tyukxu'ajtypy dios xeeñ, Kástor esu Póluku. ¹² Nétats udsuty njajttu Sirakusu. Es jápats nwu'umudu tūguk xuu. ¹³ Jápats ndso'ondū es ndu'uyo'oyuts mā tugekyu mejyñbya'a extū njajtyuts Rejyu. Es jakumbom ndso'ondats, es kom jumboj, myumajtsk xuu njajttats Puteoli. ¹⁴ Es jápats nbattū nija'adyu nmūgu'uktujkats di'ibuts xyajwu'umdu tuk samāan, es óknūmts nja'ttu Romu.

¹⁵ Ko ja nmūgu'uktujkats jap Romu ta tmadowdu ko udsuty nnujxtū, net tso'ondū es xyujp'yo'oya'andats tu'aay. Jamts nnaybyátudu mā txu'aty Apyu Maay. Es óknūmts nnaybyátudu mut ja wiinkru nmūgu'uktujkaty mā txu'aty Tūgūgu Jajttákn. Ko Paablu t'ijxy, net jyotkujku es tja'aygyudáky ja Dios.

¹⁶ Kots nja'ttu Romu, net ja Paablu yajmooy yu kutujkūn es abeky tsyūnāt mut tu'ugu soldaadu di'ibu kwentū'átudur.

Paablu Diosu 'yayuk tkajxwa'xy jap Romu

¹⁷ Es ko 'yijty tūguk xuu, Paablu tnigajxu ja israelítadyu myujja'aydyujk di'ibu ijttur Romu. Es ko ñaymyujkudu, net t'anmaay:

—Mūgu'uktujkaty, ni ti tsípats ngatúñ mut ja nmū'israelítaty es ni ja'a di'ibu jaayūm tyuundur ja n'aptujkadyuts. Per ja nja'ay'ajtam di'ibu Jerusalén xymyajtstats es xykyayajkyats mā romanu ja'ay. ¹⁸ Es ko xyajtuadaayuts yu'ujaty, net jyunandu ko kyajtsu nbeky wi'ixats n'oogut. Es nétats xyjanasmatsuyándats. ¹⁹ Peru nja'ay'ajtam kyaj tsojktū esuts nyajnasmátsut. Paadyuts uj n'amdooy esuts nmínat ya Romu es yu yajkutujkru kopk ttúnat yu njustísuts, óyuts ni tits wi'ix ngatukni'ūnu ngu'am ja'ay'ajtam. ²⁰ Paaty ta nyaxudya'aydyu es nnay'ijx nnaybyátam es nmūgajxut. Kadenu ku'axótsyats uj n'ity ja'agyujxm di'ibu njujp'ijxum, udsajtam israelítu ja'ayaty.

²¹ Net jyunandu ja israelítadyu mūjja'aydyujk:

—Udsaty kyajnūmts n'axaju ni tu'ugu neky mijtskyujxm di'ibu tso'omp Judeu, es ni pūn nmūgu'uk'ajtam israelítaty di'ibu jajtp kyaj jyu'na'añ ko axūk mij tu mduñ. ²² Udsaty nmūdowaambyats di'ibu mij mwinmaapy es di'ibu mij mgajxaampy, ja'a ko nnija'abats ko oytyim maaty ja ja'ay jyu'na'andu ko kyaj 'yóyaty nmūbujkūm ko Jesús yu'u Kyrístaty.

²³ Net tpujtáktu tu'ugu xuu es jyajttū may ja ja'ay mā yu Paablu. Es jépyur tsyondaky es extū kyudsu'uju Paablu tnigajxy ja Diosu kyutujkūn, es du'an ttuk'ijxtū ja ja'ay pūn wi'ix jyunandu yu Moisés es ja Dios kyugajxputy es ja ja'ay ttukmábúktut ko yu Jesús yu'u du'an ja Kristu. ²⁴ Es nija'ajaty tkupujktū éxtūm ja Paablu jyu'nañ, peru yu wiinkru

kyaj tmubajktu. ²⁵ Es ko kyaj ti'igyu tu ñaygyajxudu, net tso'onnuudu oga'an, tu ja Paablu jyuna'añ:

—Oy tu jyuna'añ yu Espiritu Santu mut ja n'aptujk'ajtum éxtum ya'anuumu yu Diosu kyugajxru Isaiiu:

²⁶ Nujx anuumu tadu ja'ay:

Oy miidsaty xyjamudowdu,

ni na'a xykyajaygyukadut;

oy xyja'ijxradu,

ni na'a xykyamwinma'añbyaattat.

²⁷ Mut ko tadu ja'ayadyu jyot tu jyambittu juun,

kyaj myudowdu

es tu ja wyiin dyajpi'itstu,

du'an tka'ixtat mut ja wyiin

es tkamudowut mut ja tyatsk,

es kyaj tjaygyukadut mut ja jyot,

es kyajts uj xyñimíndut esuts nyajnitso'ogat.

²⁸ Esu Paablu 'yakjunáñ:

—Jaygyukudu miidsaty ko tyam Dios t'awanuya'añu tyadu nitsokan mut di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es yu'ujaty myudowándur.

²⁹ Ko Paablu du'an jyunañ, net ja israelítaty ñaygyajxudu ak yu'ujaty es ñajxtu.

³⁰ Es ja Paablu 'yijty majtsk jumajt ka'pxy ma tyujk ajuydyiky es t'axaju nidagekyu di'ibu nimiinur, ³¹ es tkajxwa'xy wi'ix ja Diosu kyutujkun. Es ttuk'uxraktu nandu'an mut yu'ugyujxm ja Nindsan'ajtum Jesukristu. Ni pán kya'adsipyaty.

Neky Di'ibū Paablū Tyuknigajxtū Ja Romanūs Ja'ayuty

¹ Ēj Paablū, Jesukristū myaduumbū. Diósuts xywyin'ijx es xyryujtákyuts éxtamū 'yapóstalū esuts ngajxwā'xāt yū oybyū 'yayuk.

² Tyādū oybyū ayuk Dios wyāndak dyakāñ extū jékyup mat ja kyugajxpaty, es yū'ujuty kyūxjaaydyū mā ja Diosū jyaaybyajtūn. ³ Yū'u dū'ūn ja ayuk mā yajmadya'aky ja Nindsūn'ajtūm Jesukristū, ja Diosū 'yU'unk di'ibū jya'ay'ajtāngyūjxm ijty ja rey Davit tyūūmp 'yaats, ⁴ es nandū'ūn űigaxē'eky ko Diosū 'yU'unk ko Espírítū Santūkyūjxm es mādū Diosū myūk'ajtūn jyikyryejky mā 'ye'ky. ⁵ Yū Jesukristū myay'ajtāngyūjxm tū xyryujta'agyuts éxtamū 'yapóstaluty, esuts ngajxwā'xāt ja 'yayuk mā tūgekyū naxwīñdū, es ndukmūmādōwūdats es ndukmūbūktūdats. ⁶ Es nandū'ūn jam mā yū'ujuty Dios tū mwin'ixūdū es mja'ay'átūdat ja Jesukristū.

⁷ Nduknigajxtūptsū tyādū neky miidsuty nidūgekyū di'ibáty ijttap Romū, di'ibátyū Dios tsojkūdūp es tū wyin'ixūdū es dyajnjxtat tu'ugū jiky'ajtūn wā'atspū. Wā'anū nDios Teety'ajtūm esū Nindsūn'ajtūm Jesukristū mgunū'xūdū es mmo'oyūdū ja agujk'ajt jotkujk'ajtūn.

Paablū űūjxā'añ Romū

⁸ Tim jawyiin, mat yū'ūgyūjxmū Jesukristū, nja'aygyūdākyryuts ja Dios mat nidūgékyuty miidsuty mat ko yajmadya'aky'áty ja mmūbūjkūnuty otyim maaty mā tūgekyū naxwīñdū. ⁹ Ja Dios di'ibūts nmūdiimpy amumdu'uk jot es ngajxwā'xyuts ja oybyū ayuk di'ibū űimadyakupy ja 'yU'unk, yū'u dū'ūn űija'ap wi'ixūts dū'ūñūm njamyatstū miidsuty mats ti n'amdoy nbūjksóy kots ngajxta'aky. ¹⁰ Ja'ats n'amdeepy nbūjktseebūts ja Dios es xyajmadā'agūt, pūnū dū'ūn yajkutīky, esuts űūjx miits ngu'ixtū, ¹¹ mat ko nwin'ixāndūp es űjtskyūjxmū Espírítū Santū myadakūn mmo'oyūdū, es dū'ūn myajmūjwiinxūdū ja mmūbūjkūn. ¹² Ja'ats űj n'andijpy es ndsejpyuts kodsū naty n'ity mat miidsuty, nnayya'ijj nnayyajxo'onūm nigijxy mādū tyādū mūbūjkūn di'ibū nmūdajtam.

¹³ Mūgu'ugītaty, ndsejpyuts es xyñijāwūdū ko kanak ok tū njaninjxā'andū. Tū njantsyjakū'ixā'andū es űjtskyūjxm oy mwū'ūmdū mādū Dios, dū'ūn éxtam tū ndūñūts mā yū wiinkpū naxwīñdū. ¹⁴ Pes xyryátūpts ngajxwā'xūdūts ja Diosū 'yayuk, dū'ūn mā yū di'ibū grieeguty es nandū'ūn di'ibū kyaj gyrieeguty, mā di'ibū űwījy kajxwījyuty es éxtam nandū'ūn di'ibū kyaj 'yūwījy kyajxwījyuty. ¹⁵ Paadyuts njantsytsyky es ngajxwā'xā'añūts ja oybyū ayuk mā miits m'ittū jap Romū.

Oybyū ayukū myūk'ajtūn

¹⁶ Pes kyajts űj nduktsoydyūñ ja oybyū ayuk, mat ko yū'u dū'ūn ja myūk'ajtūnū Dios es űitso'oktū nidūgékyuty di'ibū myūbūjktūp, tim jawyiin mat ja di'ibū israelītaty, per nandū'ūn mat ja di'ibū kyaj 'yisraelītaty. ¹⁷ Ja'a ko mat yū oybyū ayuk n'ixy'ajtūm ko ja'ay je'eyū oy wyū'ūmdū mat ja Dios ko myūbūkūdū, éxtam ja Diosū jyaaybyajtūn jyūnā'añ: “Di'ibū myūbūjkūngyūjxm oy wū'ūmp mat ja Dios, yū'u dū'ūn jiky'átūp.”

Naxwīñdū ja'ayū pyeky

¹⁸ Nnija'am ko Dios tkexy extū tsajpótūmū myūj tūdyū'unūn mat nidūgekyū axūk ja'ayuty, ja'a ko mat ja 'yaxūk'ajtūn t'axtījtū ja tūy'ajtūn. ¹⁹ űija'adūp yajxón di'ibū mbaat yajnijāwū wi'ixū dū'ūn ja Dios, mat ko Diosū dū'ūn tū tyuknijāwūdū yū'ujuty. ²⁰ Nā'ābū Dios dyajkojy ja naxwīñdū es extū tyambaat, tūgekyū tyāādū mbaat xytyukjaygyūjkūm wi'ix yū'u ja Dyios'ajtūn, es ko Dios mbaat ttūñ otyiity winū xūū winū tiempū. Paaty ni pūn tkanime'xy oy jyajūnā'andū ko kyaj tñijāwūdū. ²¹ Pes oy tja'ixy'ajtrūdū dū'ūn ja Dios, kyaj tū twindsū'ūgūdū éxtam ja Dios es ni je'eyū tū tkaja'aygyūda'aktū ja Dios, nik ni'igu tū dyajjūjptūgōdyū. Ja'ayū wyinmā'añ'ajttūp di'ibū kyaj ti tsooty esū jyot wyinmā'añ

trūjta'aky jantsy juun. Paaty tū wye'emy kubi'its ku'ook. ²² Oy jyanayñigajxudū ko kyuwijj'átyuty, per nūgoo jyantsylyokū'attū. ²³ Ja'a ko tū dyajtūgátstū ja myūj'ajtūnū Dios di'ibū kyaj tyūgoy, mat ja 'yawinnax ja ja'ayūty di'ibū o'ktūp, es extū ya'agojwinnajxtūp ja joon jūyujkūty, tsā'añūty esū añimal di'ibū taxkū kyū'u tyeky.

²⁴ Paadyū Dios tū tna'ixy mat ja axūukpū winmā'añ di'ibū yū'ujūty myūdajttūp, es dū'un tū ttundū di'ibū tsoydyū'un mūut nidu'uk nidu'uk. ²⁵ Mūt ko kyaj tū tmūbuktū ja tūy'ajtūn, ja'ayū ja andakūn, es tū twindsū'ūgūdu es t'awdattū di'ibū Dios yajkoj es kyaj t'awdattū kū'amū Dios di'ibū may'ajt windsū'kūp winū xūū winū tiempū. Wa'an dū'unūty.

²⁶ Paadyū Dios tyukmā'ixūty yū wyinmā'añ ja tsoydyū'un mūutpū. Pes extū yū toxytyūjkūty tūgatsy 'yadū'ūtstū es kudiinūm éxtūm jyapaadyūty. ²⁷ Es nandū'unū dū'unū yedyūjkūty kyaj ttundū mat ja toxytyūjk, yū'uyū wyinmā'añ'ajttūp 'yadū'udsā'andū kūjkkaknāxy. Yū yedyūjkūty ttundū tsoydyū'un mūutpū ak yū'ujūty, paaty dyajnāxtū ja ayo'on esū tūydyū'unūn mā ja kyū'um nini'x, éxtūm ñitākūdu.

²⁸ Es éxtūm yū'ujūty kyaj twindsū'ūgūyā'andū Dios, pes ja Dios tū 'yūxtíjūnū mat ja axūukpū winmā'añūty, es dū'un ttūndūt di'ibū kyaj jyapaadyūty ttūndūt. ²⁹ Yū'uyū jyot'ajt wyinmā'añ'ajttūp tūgekyū axūk winmā'añ, mū'induunk, adsojk, axūkja'ay'ajtūn, nay-wyinnaxūja'ak, yajja'ay'o'ktūp, tsip ja'ayūty, win'ū'andūp, ak jūmbit ti t'ixtū, pi'tskajxtūp, ³⁰ ñigajx ñimadyāktūp axūk ja myūgu'ugūty, myūdsip'ajttūp ja Dios, axūk kajxtūp, mūj pátūdap, mūj ñaydyíjūdu, myūwinmā'añbyat'adūtstūp axūk, kyajū tyāak tyety tmūmūdowdū, ³¹ kyaj ti tjaygyukūyā'andū, kyaj tkuydyundū 'yayuk, kyaj tmūdattū tsojkūn, ni ti pa'ayo'on tkamūdaty. ³² Yū'ujūty ñija'adūp yajxón wi'ix ja Dios tū dya-jnigutúku. Ñija'adūp ko di'ibáty tyuundūbū tyāadu dū'ambū, yū'ū nitūjkūp ja o'kūn; per dū'añūm t'aktundū, es extū tyukxondāktūp ko wiinkpūty nandū'un ttundū.

2

Dū'unū Diosū tyūydyū'unūn tpayo'oy éxtūm pyaadyūty

¹ Paaty mij di'ibū wiinkpū mbeky'ijxyry, kyaj mij xymūdaty ja nayñima'xū oy mdimpūn'ajtrū, ja'a ko wiinkpū xpyeky'ixy, kū'um mij mnaydyuknikajxpétyty, mat ko yū'ū mdimtiimpy di'ibū yū'ū nandū'un tyiimpy. ² Yajxón nnija'am ko Dios tyukkumūdowaampy nidūgekyū pojrpū tuumbū es ko Dios pyayo'oyaampy nidūgekyū tuknāxūty dū'un éxtūm tyūy'ajtūnūty. ³ Es mij ko xpyayo'oy ja wiinkpūty es nandū'un m'adū'utsy éxtūm yū'un, ¿ti mjūnāamp xytyijy ko mnitso'ogūt ko ja Dios dyakā'añ ja tūydyū'unūnū? ⁴ ¿O kyaj xymūjrpūjta'aky ja tsojkan es ja myā'xtujkan ja Dios, ni xykyapekyū kwentū ko ja'a dū'un jyatiimpy esxyūp mjodūmbityū? ⁵ Nūgoo mjantsykyū-juunūty es kyaj xyajtūgátsty ja mjot mwinmā'añ, es paaty mdukmujkūnū ja tūydyū'unūn kū'am es xykyumūdowūt ko Dios tpayo'oyū ja naxwíñūdu ja'ayūty tūy'ajtūn mūut. ⁶ Tūy'ajtūn ko Dios myo'oyaampy nidu'uk nidu'uk éxtūm pyāadūdu. ⁷ Myo'oyaampy ja jyiky'ajtūn winū xūū winū tiempū ja di'ibū mūdu mā'xtujkan tyuundūp ja oybyū es pyanajxtūp ja oy'ajtūn es ja windsū'kūn es di'ibū yajtukjiky'átūp winū xūū winū tiempū; ⁸ per mat ja 'yakū tyūydyūnaampy ja nūgoo kaxkoobūty es di'ibū kyaj tkuydyūnā'añ ja tūy'ajtūn, di'ibū ja'ayū pyanejxyry ja axūk'ajtūn. ⁹ Mināamp ja ayo'on es ja mūk xaj ok xajūn mat nidūgekyū taadūty di'ibū tyuundūp ja axūukpū, tim jawyiin mat ja di'ibū israelítaty, per nandū'un mat ja di'ibū kyaj 'yisraelítaty. ¹⁰ Per ni'igū Dios myo'oyaampy ja mūj'ajtūn, windsū'kūn es agujk'ajt jotkujk'ajtūn nidūgekyū di'ibáty tyuundūp ja oybyū, tim jawyiin mat ja di'ibū israelítaty, per nandū'un mat ja di'ibū kyaj 'yisraelítaty.

¹¹ Mūt ko ja Dios kyaj tu'ugū ja'ay ttseky es jatu'uk kyaj. ¹² Pes di'ibáty kyaj 'yisraelítaty, kyaj tmūdattū tadū Moisesū 'yana'amūn. Paaty ko pyekytyundū, yajtukkumūdowdūp, per kyaj éxtūmxyūp tñijāwūdu wi'ix ja Dios t'ane'emy. Per ja israelítaty myūdajttūbū tadū ana'amūn. Paaty ko tkamūmūdowdū ja ana'amūn es pyojpūtūndū, yajtukkumūdowdūp

éxtam ja ana'amun jyuna'añ. ¹³ Ja ja'ay di'ibu jyamudoo'ijtypy ja Diosu 'yana'amun es kyaj tkuydyunda, kyaj yu'ujuty oy wu'umdu mat ja Dios, yu'uyu du'un oy wu'umdu mat ja Dios di'ibu kyuydyunda éxtam ja 'yana'amun jyuna'añ. ¹⁴ Pes du'un, ko yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty ttunda éxtam ja ana'amun jyuna'añ, oy yu'ujuty tkamudajtrudu ja Moisesu 'yana'amun, ¹⁵ ya'ijxudu ko Dios tu pyajtáxudu 'yana'amun ma yu wyinma'añ, esu jyot wyinma'añ nandu'un dyajkaxe'egy tyadu ana'amun, mat ko yu wyinma'añuty yajnidu'xup ko peky yu'u di'ibu tyuundup es ya'oybyudsuumup ko ttunda ja oybyu. ¹⁶ Du'un tyuna'añ jyata'añuty ja xu ko Dios Jesukristukyaxm trayo'oya'añ ja ja'ay ayu'udsyubu jyot wyinma'añ, éxtam jyuna'añ ja oybyu ayuk di'ibuts ngajxwa'xypy.

Israelitu ja'ayuty esu Diosu 'yana'amun

¹⁷ Per mij mjunaamp ko m'israelítuty, es xytyukmada'aky ja Moisesu 'yana'amun, es xytyukmaj xytyukpaadu ko mij mja'a'átuty ja Dios. ¹⁸ Mnija'ap ja Diosu tsojken es xywyin'ixut ja oybyu, mat ko ja Dios 'yana'amun du'un tu mdukni'ixuty. ¹⁹ Mnayja'ap ko tuy'ajtan xynijawu wi'ixu wiints xyn'umo'oy xytyu'umo'oyut es wi'ix xykyujaj xykyudu'xut ja di'ibu jedijtr kubi'its ku'ook, ²⁰ es wi'ix xy'awij xykyajxwíjút ja di'ibu kyaj tjaygyúku, es wi'ix xya'axpúku ja unaku'unk mat ko xymudaty ja tuy'ajtan es ja wijy'ajtan ma Diosu 'yana'amun. ²¹ Pes éxtam mij mya'axpejkyu ja wiinkpety, ¿ti ko mganayya'axpékyuty mij ku'am? Mij mjunaamp ko kyaj nma'tsam, ¿es mma'tsp mij? ²² Du'un mjuna'añ ko kyaj nyajtago'oyam ja pújk úkenu wyindsu'ken, ¿es myajtageepy mij? Mij m'extijpy ja agojwinnáx, ¿es tii, mme'tsypy ja oorú es ja platu di'ibu ijtr agojwinnáx tsyajtagóty? ²³ Mdukmej mdukpátup ko xymudaty ja Diosu 'yana'amun, per kyaj xykyudyúñ, es du'un kyaj xywyindsu'ugu Dios. ²⁴ Pes ja Diosu jyaaybyajtan du'un jyuna'añ: “Di'ibu kyaj 'yisraelítuty myadugoodyup ja Dios mat miitskyujxmuty israelítuty.”

²⁵ Tuy'ajtanu'u ko myajtsíky waanu ma ja myedyujk'ajtan*, mdu'unxup oynu'unun pun mguydyiimpy ja Moisesu 'yana'amun. Per pun kyaj xykyudyúñ, du'un éxtamxup mgadim'yajtsujkpu waanu. ²⁶ Es pun di'ibu kyaj 'yisraelítuty es kyaj tsyíkyuty waanu, es pun kyuydyiimpy ja Diosu 'yana'amun, du'un ja Dios pyajta'agyuty éxtamxup tu yajtsíky. ²⁷ Di'ibu pyadiimpy ja Diosu 'yana'amun oy naty kyatsíkyuty waanu ma yu yedyujk'ajtan, ja'a nux dyajnigaxe'eky ko pekymuut mij ja'agyujxm ko kyaj xykyudyúñ ja ana'amun oy xjamudajtrpu kaxja'ay es mjatsiky'ajtrpu waanu. ²⁸ Kyaj nikajxy ja ja'ay 'yisraelitu'attu ko yajtsíky waanu ma yu yedyujk'ajtan esu ijxwu'umun wu'umut ma nini'x, ²⁹ ja'agyujxm ja ja'ay tuy'ajtan 'yisraelitu'attu pun wi'ix ja 'yaa jyóty, pánu ijxwu'umun myudajttup di'ibu ja Espírítu Santu pújtáxudu, kyaj tyimja'agyujxmuty wi'ix ja ana'amun jyuna'añ. Pun pán myudajtypy ja ijxwu'umun 'yaajóty jyodoty, yu'u du'un ja Dios myajja'ap, kyaj yu'udyu ja'ayuty.

3

¹ Pes, ¿ti muj'ajtan myudajtypy ko n'israelitu'ajtam? ¿Myudajtypy ja Dios waanu ni'igubu kunu'xan mat yu'ujuty? ¿Tii myudajtypy ja muj'ajtan ko nyajtsujkum waanu? ² Ja'a. Otyim wi'ix tsooty. Pes ja jawyiimbu, Dios tyukma'awdajtu mat ja israelitu ja'ayuty es myoodyu ja Diosu ky'uam ayuk. ³ Tuy'ajtan ko nimay yu'ujuty kyaj tkuydyunda. ¿Tii mbaat njuna'anum ko mat yu'u ja Dios kyaj tnakykyudyuna'añ di'ibu kyajx? ⁴ Ni wi'ix tsoo du'un ngawinma'añbyátam! Oy nidugekyu ja ja'ayuty jya'andákrudu, Dios ni na'a du'un tkatúñ. Éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan:

Ñija'adup ja ja'ayuty ko 'yawa'kup di'ibu mgajxypy, kyaj pán jyuna'anut ko kyaj xypyayo'oy tuy'ajtan muut.

* 2:25 Ix Lukus 1:59.

⁵ Per pūn yu n'axuk'ajtan'ajtam nya'ijxam ko Dios tyiimpy ja tūy'ajtan, ėwi'ix njūnā'anam? ėTii mbaat njūnā'anam ko kyaj Dios ttuñ di'ibu kyaj pyaadyuty ko xytyukkumado'omū? (Du'anuts ngajxy éxtam naagaty kyajxtū.) ⁶ Ni wi'ix tsoo mbaat du'an ngajūnā'anam. Ja'a ko pūn ja Dios kyaj ttuñ éxtam pyaadyuty, ėwi'ix mbaat ttukkumadoy ja naxwīñūdu ja'ayuty?

⁷ Pūn ujtsū du'an andakp es ņigu'ū'ugūt ko Dios tyiimpy kyajxypy ja tūy'ajtan esū du'anū ja'ay ni'igū oy ja Dios t'awdāttat, ėwi'ix mbaadū Dios xytyūdyūñūts éxtamū pojprū ja'ayūn? ⁸ ėTi ko ngajūnā'anam?: "N'oktu'unam ja axūukpū es du'an pyadsūmat oy." Tam naagadyū ja'ay xyñiwaambétyuts nanatūkū kots nduk'ūxpekyū tyāadū. ĩWa'an ja Dios ttūdyūñūty éxtam ņitūkaty!

Nidugekyū ūdsajtam ja peky xytyukka'am

⁹ Pes, ėti mbaat njūnā'anam ko n'israelitū'ajtam? ėMbaat n'oybyūdsū'ūmūm mat ja Dios kūdiinūm ja di'ibu kyaj 'yisraelitūty? ĩNi wi'ix tsoo! Pes tū nduk'ixtū ko di'ibáty israelitūty es di'ibáty kyaj 'yisraelitūty, nimajtsk pékyuty xymyūmadákūm ja pojprū. ¹⁰ Tyāadū du'an di'ibu myadyakypy ja Diosū jyaaybyajtan ko jyūnā'añ:

Kyaj jaa ni tu'ugū ja'ay di'ibu jiky'ajtp tūy'ajtan mūat,

¹¹ kyaj jaa di'ibu wyinmā'añ'ajtypy ja Dios es tkuydyūnā'añ di'ibu tsyejpy ja Dios.

¹² Nidugekyū ja'ayuty jyūditū wiink nū'ū wiink tu'u es tū ņayyajtūgōyūdu.

Kyaj jaa pūn di'ibu tyiimpy ja oybyū,
ni je'eyū tu'uk.

¹³ Mā yo'kjūtūty pyūdsemy ja axūk ayuk,
éxtam pyūdsemy ja xū'kūnū axūukpū mā yū o'kprū
di'ibu tū myā'tnū ko nya'awātsūm mā 'yity,
mūdu ya'anūty 'yandā'aktū.

Yū 'yayuk du'an éxtam ja awā'andsā'añū xyūwat.

¹⁴ Yū 'yāā ujts mat ja ko'oygyajxy tsaatsykyūbétyrū.

¹⁵ Kyaj tpekyjyāwūdu ko yajja'ay'ooktū;

¹⁶ es oytyim māaty ņūjxtū,

yajka'ādūp ja ayo'on esū tūgo'oyūn mat ja wiinkpūty,

¹⁷ es je'eyū t'ūxtā'aydyū ja tsip.

¹⁸ Kyaj Dios ttsū'ūgūdu.

¹⁹ Mūgu'ūgītūty, tūgekyū di'ibu wū'ūmp jāaybyéty mā ja Diosū jyaaybyajtan, myadyakypy pūnūty ijttūp ana'amūn patkū'ūy, es du'an amōñū 'yītūat nidugekyū ja'ay ko Dios pyayo'oyūdu ja'agyūjxm ko tijaty ttuun tkajxtū. ²⁰ Pāaty ni pūn kyawe'emy oy mat ja Dios mat ko tjakuydyūnā'añ ja 'yana'amūn. Pes ja Diosū 'yana'amūn ja'a tyiimpy es xyajnidū'ūxūm ko ūdsajtam sitūy pojprū ja'ay'ajtam.

Mūbūjkyūjxm yajpaadā'añ ja nitsokūn

²¹ Per tyamū Dios tū xytyuk'ijxam wi'ix oy nwū'ūmūm mat ja Dios kyaj ana'amūngyūjxm. ņikajxpejtypy yū'ū ja Moisesū 'yana'amūn es ja Diosū kyugajxprūty,

²² mat ko oy wyū'ūmūdu mat ja Dios nidugekyū di'ibáty myūbūjktūp ja Jesukristū éxtamū Yajnitsókrū. Kyaj win'ixy wingexy tkupeky. Oy yū'ūjūty ja israelitūty o kyaj yū'ūjūty,

²³ ti'igyū yū'ū, mat ko nidugekyū tū pyekytyūndū es du'an tū tmūjagamga'aktū ja Dios.

²⁴ Perū Dios, mā yū myūj may'ajtan di'ibu ja'ay tu'unxūp, ņayajk ja Jesukristū éxtamū windsū'kūn es oy nwū'ūmūm mat ja Dios. ²⁵ Pes ja Dios yajk ja Jesukristū es ttam dyókat ja ņe'pyū mā ja kruuzūn es du'an tkūbat tkūmūdōwūat nidugekyū ja naxwīñūdu ja'ayadyū pyojprū. Es ko n'axājūm ja Jesukristū éxtamū Yajnitsókrū, Dios jyo'odsūp ja nbojprū'ajtam.

Yū Jesukristū wyindsū'kūn ya'ijxūp ko Dios ttuñ mat ja tūy'ajtan ko oy nwū'ūmūm ja'a mūat. Ma'xtūjkūn mūat xytyuknūnājxūm ja pojprū di'ibu naty tū ndu'unūm. ²⁶ Dios

yajnade'xypy es tyiimpy mat ja t̄ay'ajt̄an ko oy wye'emy mat ja ja'ay di'ibu myubujkt̄ap ja Jesús.

²⁷ P̄an d̄u'an, ¿m̄a net ja ja'ayadyu myuj pyátt̄anu? ¡Ni m̄a! ¿Tigyujxm? Ja'agyujxm ko ja'ay wyu'amdu oy mat ja Dios ko tm̄abukt̄a ja Jesukrist̄a, es kyaj ja'agyujxm ko tkuydyundu ja ana'am̄an. ²⁸ D̄u'an yajnijáwu ko m̄abujkungyujxm ja ja'ay oy wyu'amdu mat ja Dios es kyaj jya'agyujxm̄aty wi'ix ja ana'am̄an jyuna'añ.

²⁹ ¿Ti israelit̄a ja'ayadyu je'eyu ja Dios ja'ay'ajt̄ap? ¿Ti kyaj nandu'an ja Dios t̄ja'ay'áty p̄n̄aty kyaj 'yisraelítaty? Nandu'an di'ibu kyaj 'yisraelítaty. ³⁰ Pes ta ti'igyu je'eyu Dios, es yu'u myutwe'em̄py oy mat yu israelítaty di'ibáty myubujkt̄ap ja Jesukrist̄a, es nandu'an oy wye'emy mat ja di'ibáty kyaj 'yisraelítaty di'ibáty nandu'an myubujkt̄ap ja Jesukrist̄a.

³¹ P̄anu d̄u'an, ¿n̄jo'tsam̄ ja ana'am̄an ko n'axájum ja Jesukrist̄a? ¡Ni wi'ix tsoo! Ni'igu d̄u'an n'aktimnikajx̄p̄ajtm̄ ko oy ja ana'am̄an.

4

Di'ibu Abraan oj dyaky éxt̄am̄ ijx̄p̄ajtm̄

¹ ¿Wi'ix̄ d̄u'an ko yu n'apteety'ajt̄am̄ Abraan oj wye'emy oy mat ja Dios? ² P̄an oy wye'emy mat yu'agyujxm̄ yu oybyu tyu'un̄an, pes myudajtypy wi'ix tsoo myuj pyaad̄at. Per tim t̄ay'ajt̄an ko kyaj tm̄adaty ti m̄uat myuj pyaad̄at Dios wyindum. ³ Pes ja Diosu jyaaybyajtm̄ jyuna'añ: “Abraan myubujk̄ ja Dios, es p̄aaty oj oy wye'emy mat ja Dios.”

⁴ Nnija'am̄ ko yu tuumba p̄at̄ap ja myuju'uñ di'ibu t̄a t̄nidúñ, kyaj d̄u'an yajmo'oy éxt̄am̄ may'ajt̄an. ⁵ Ni'igu, ja ja'ay di'ibu ja Dios myubujkt̄ap, ja Dios di'ibu kyaj tpekyryujta'aky ja pekyjya'ayaty, Dios oy wye'emy mat t̄ada ja'ayaty ja'agyujxm̄ ko myubúkad̄u. ⁶ Tyaad̄u d̄u'an di'ibu Davit̄ j̄unán ko jotkujk̄ ja ja'ay p̄n̄ oy wu'amp̄ m̄adu Dios myubujkungyujxm̄ es kyaj jya'agyujxm̄aty di'ibu ja ja'ay tyiimpy. ⁷ D̄u'an̄ Davit̄ jyuna'añ:

Jotkujk̄ di'ibátyu Dios t̄a mya'x̄aty ja pyojpu,
di'ibáty yajninajxp̄ ja pyeky,

⁸ jotkujk̄ di'ibáty ja Dios kyaj pyujta'agyaty éxt̄am̄ pojpu ja'ayun.

⁹ ¿Tii yu tyadu jotkujk̄'ajt̄an yu'ayu yajmo'oyaamp̄ ja di'ibáty t̄a yajtsúkt̄a waanu m̄a yu yedyujk'ajt̄an, o nandu'an yajmo'oyánd̄ap di'ibáty kyaj tsyikyaty? Pes nan yajmo'oyánd̄ap di'ibáty myubujkt̄ap ja Dios oy kyatsiky'ajtr̄adu. Mat ko t̄a n'okmadyák̄ambu éxt̄am̄ ja Diosu jyaaybyajtm̄ jyuna'añ ko mat ko Abraan tm̄abejky ja Dios, p̄aaty oj oy wye'emy mat ja Dios. ¹⁰ ¿Per n̄a'á d̄u'an̄ Abraan oj wye'emy oy mat ja Dios? ¿Tii m̄a naty t̄a yajtsíkyu, o m̄a naty kyajnum̄? Kyaj 'yók̄aty, jaa m̄a naty kyajnum̄ yajtsíky. ¹¹ Pes jawyiin̄u Abraan tm̄abejky ko Dios tkuydyuna'añ di'ibu naty t̄a twanda'aky, p̄adyu Abraan oy wye'emy mat ja Dios. Es ext̄a ókn̄m̄ d̄u'an̄ ja Dios t'anmaay ja Abraan es yajtsúkt̄a waanu éxt̄am̄ ijx̄wu'am̄an ko Abraan̄u naty oy oj wye'emy mat ja Dios. P̄aaty m̄baat̄ njuna'an̄am̄ ko yu Abraan yu'u d̄u'an̄u 'yart̄ujk̄aty nidugekyu di'ibáty myubujkt̄ap ja Dios oy naty kyayajtsujkpu. ¹² Esu Abraan nandu'an 'yart̄ujk'át̄adu nidugekyu israelítaty di'ibátyu naty t̄a yajtsúkt̄a waanu es nandu'an myubujkt̄ap ja Dios éxt̄am̄ Abraan tm̄abejky m̄a naty kyayajtsíkyñ̄am̄.

Mubujkungyujxm̄ kya'pxy ja wandak̄an

¹³ Pes ja Dios tyukwandak̄ ja Abraan es ja tyu'amp̄ 'yaads̄aty ja naxwíñ̄adu di'ibu yajmo'oyánd̄ap éxt̄am̄ kyuma'añaty. Pes d̄u'an̄u tyaad̄u yajwandáky kyaj jya'ajaty mat ko Abraan̄u naty t̄a tkuydyúñ ja ana'am̄an, ja'a d̄u'an̄ mat ko tm̄abejky ja Dios. P̄aaty oj wye'emy oy mat ja Dios. ¹⁴ Pes p̄an ja Dios t̄a naty twanda'aky ja kyunu'x̄an yu'ayu mat di'ibáty kyuydyuund̄ap ja 'yana'am̄an, pes ja Diosu wyandak̄an ni tiixȳap tkatsooty, mat ko ni p̄n̄ m̄baat̄ tkakuydyúñ, es nanugoob̄u nm̄ubujk̄m̄xȳap. ¹⁵ Pes ja di'ibáty kyaj tkuydyundu ja ana'am̄an, p̄at̄ap ja tyuydyu'un̄an̄u Dios; es m̄a kyaj jyaaty ja ana'am̄an, kyaj m̄baat̄ yajpekymyo'oydyu ja'agyujxm̄ ko tkakuydyundu.

¹⁶ Es dū'an xytyuk'ijxum ko nmudajtam ja wandakun di'ibū Dios myooy ja Abraan ja'agyujxm ko nmubujkam ja Dios éxtamū Abraan tmubejky. Dios xykyunu'xum namay'ajtun, kyaj yū'uyaty je'eyū di'ibū yajmooydyū ja ana'amun. Paaty mbaat njuna'anum ko Abraan yū'ū dū'an aptujk mā nidugekyū di'ibáty myubujktap ja Dios. ¹⁷ Tyaadu dū'an di'ibū myadyakypy ja Diosū jyaaybyajtun: “Ujtsats mij tū nbujta'aky éxtamū u'unkteety mā may ja naxwíñudu.” Esū tyadu wandakun tsobatp mat ko Dios kū'am pyjták, ja Dios di'ibū yajjikypyejky ja o'kraty es tkojy di'ibū kyajnum 'yity.

¹⁸ Es oy kyaxē'ky ko kyaj mbyaadaty, Abraan myubujk ja Dios es dū'an 'yartujk'átudu mayñaxwíñudu. Dū'an éxtam ja Diosū naty tū 'yanū'amxaty: “Yū mdūamp m'aadsaty jyantsymyáyt.” ¹⁹ Abraan myubujk ko Diosū naty tkuudyuna'añ yū wyandakun oy ja Abraanū naty tmudajnum mugo'px jumajtun es jya'ajunap ko kyaj 'yok'u'unkpátun, mat ko mājja'ayñ ni'igū mat ja ñdo'oxy Saaru. ²⁰ Abraan kyaj oj tmū'amajtsk tmujotmajtskū di'ibū Dios wyandak, waanū ni'igū t'aktimmubejky es oj ja Dios tmājja'awū. ²¹ Pesū Abraan tim tū'ajtunū naty tmudaty ko mat ja myuk'ajtunū Dios kyudyunaambyū naty di'ibū wyandak. ²² Paadyū Dios oj oy wye'emy mat ja Abraan ja'agyujxm ko tmubejky.

²³ Ko ja Diosū jyaaybyajtun jyuna'añ: “Abraan myubujk ja Dios, es paaty oj oy wye'emy mat ja Dios”, tyaadu kyaj oj yajkaxja'ay mat yū'uyū Abraan; ²⁴ yajkaxjaay nandū'an mat adsajtamgyujxm di'ibū nmubujkam ja Dios di'ibū yajjikypujk ja Nindsun'ajtam Jesukristū ko 'ye'ky. Paaty nandū'an adsajtam nwū'amum oy mat ja Dios. ²⁵ Jesús yajkuyajk es 'yoogat mat adsajtamū nbojpa'ajtam, es óknum jyikypyejky es dū'an oy nwū'amum mat ja Dios.

5

¹ Es mat ko oy nwū'amum mat ja Dios ja'agyujxm ko nmubujkam, agujk jotkujk n'ijtam mat ja Dios Jesukristūkyujxm. ² Es mudū tyadu myay'ajtunū Jesukristū oy xyajpudsū'amum mat ja Dios mat ko n'axájum éxtamū Yajnitsókrū, nxondákum tyam mat ko Jesukristū xymyutnuxa'anum es n'ijtam Dios wyindum. ³ Es kyaj yū'ujaty je'eyū ndukxondákum, nandū'an ndukxondákum ko n'ayo'om njottūgo'oyum, mat ko nnija'am ko nmumadákum ja ayo'on, yū'ū xymyo'oyum ja ma'xtujkun; ⁴ es ko nmumadákum ja ayo'on mat ja ma'xtujkun, nwū'amum oy mat ja Dios; es ko nwū'amū oy mat ja Dios, jotkujk n'awijx njajp'ijxum ja xū ko Kristū myínat; ⁵ es ko jotkujk n'awijx njajp'ijxum ko Kristū myínat, nnija'am ko kyajū Dios xywyin'ū'unum, ja'a ko Espírítū Santūkyujxm ja tsojkan trujtáky mā njot'ajt nwinma'añ'ajtam.

⁶ Pes mā naty tū nnitūgo'oyunū mat ja pojpa es ni wí'ix tsoo mbaat nganayyajnitsókum adsajtam kū'amaty, net ja Jesukristū 'ye'ky mat ja'agyujxmū pojpa ja'ayaty ko myiñ jyajty ja timpū di'ibū Dios tū trujta'aky. ⁷ Dū'an jajtp ko tu'ugū ja'ay tku'eeky jatu'ugū ja'ay di'ibū jiky'ajtp tū'ajtun mūat. Wa'anū da es jantsy apenū yajpaadat pūn tku'oogat tu'ugū ojyja'aybyū. ⁸ Peru Dios xytyuk'ijxum ko ni'igū xytsyojcum, mat ko Jesukristū oj xykyu'o'kum maanumū naty nbojpa'ajta'ajtam. ⁹ Es mat ko Jesús tteemy dyejky ja ñe'pyñ mā ja kruuz esū dū'an oy tū nwū'amum mat ja Dios, waanū ni'igū xya-jnitso'oga'anum mā ja tūdyu'unū di'ibū Dios myo'oyaampy ja pojpa ja'ayaty. ¹⁰ Ja'a ko maanumū naty nnaymyudsip'ajtam mudū Dios, Dios xyryujtákum agujk jotkujk mat yū'ū kū'am mat ko 'ye'ky ja 'yU'unk Jesukristū, waanū ni'igū tyam xyajnitso'oga'anum mat ko Jesús jyiky'aty es tyam n'ijtam agujk jotkujk mat yū'ū. ¹¹ Per kyaj yū'uyadyū tyaadu je'eyū, nandū'an n'ijtam xi'iky xoñ mat ko Dios xyryujtákum éxtamū myutnaymyaayabū mat ja'agyujxm di'ibū ja Nindsun'ajtam Jesukristū tū ttuñ mat adsajtamgyujxm.

Adán esū Kristū

¹² Dū'an éxtam tu'uk je'eyū ja ja'ay kyaj tmumudooy ja Dios es mudū tyaadu pojpkuyujxm tsyondaky ja o'kan, paaty nidugekyū ja ja'ayaty 'yookta, mat ko nidugekyū pyojpātuundu. ¹³ Mat ko kyajnum ja Moisés t'axajū ja Diosū 'yana'amun, taa natyū

pojpraty ya naxwiiñ. Per kyaj ja'ay tkakuydyunda ja ana'amun ma ana'amun kya'ity. ¹⁴ Per oy jyada'unaty, o'ktu ja ja'ay ko Adán jyiky'ajty extu ko ja Moisés t'axaju ja ana'amun, oy tkakuydyunda tu'ugu ana'amun éxtam ja ana'amun di'ibu yajmooy ja Adán, di'ibu yajtukma'ijxkijxyu ja di'ibu minaamp.

¹⁵ Per kyaj tyi'igyaty, mut ko ja may'ajtun di'ibu Diosu ja'ay tyuunap, kyaj dyu'unaty éxtam ja peky di'ibu ja Adán tyuun, per ni'igu myújaty ja may'ajtun di'ibu Dios tyuun Jesukristukyaxm esu du'un mayjya'ay ttuk'óyudat. ¹⁶ Jatuk peky wi'ix ko kyaj tyi'igyaty ja may'ajtun di'ibu Dios tyiimpy mudu ja'ayaty es ja peky di'ibu Adán tyuun. Mut ko tu'ugu ja'ay pyekykya'ay, nidagekyu ja'ay wyu'umdu pekyoty; es ko mayjya'ay ni'igu pyekytyuunda, net jatu'ugu yedyuk myiñ di'ibu mut ja'agyaxmu ja'ay oy wyu'umdu mut ja Dios. ¹⁷ Nidagekyu ja'ay 'yooktu mut ko tu'ugu yedyuk pyekytyuun, per ni'igu muj ja may'ajtun di'ibu Dios tyiimpy mudu ja'ayaty, namay'ajtungyaxm wyu'umdu oy mut ja Dios es tmadattu ja jiky'ajtanu wina xuu wina tiempu mut yu'uyu tu'ugu ja'ay, Jesukristu.

¹⁸ Pes éxtamu Dios tpekymyooy nidagekyu ja'ay ja'agyaxm ko tu'ugu yedyuk pyekytyuun, nandu'un ko jatu'ugu yedyuk tuj'ajtun ttuun, du'un mbaat ja ja'ay oy wyu'umdu mut ja Dios es tmadattu ja jiky'ajtanu wina xuu wina tiempu. ¹⁹ Mut ko éxtamu mayjya'ay pyekytyunda ja'agyaxm ko tu'ugu ja'ay ja Dios tkakajxykuyepjky, nandu'unu mayjya'ay wyu'umdu oy mut ja Dios ja'agyaxm ko jatu'ugu yedyuk ja Dios tkajxykuyepjky.

²⁰ Ko Dios tmooy ja Moisés ja ana'amun, ni'igu ja'ay ttunandu ja pojpru. Es ko oj myuj myayu ja pojpru, ni'igu oj myuj myayu ja may'ajtun di'ibu Dios tyiimpy mut ja ja'ayaty. ²¹ Es du'un éxtam pojprakuyaxmu ja'ay 'yooktu, nandu'un myujtak'adu'atsy ja Diosu myaj'ajtun ko ja'ay oy wye'emy mut ja Dios es yajmo'oydyut ja jiky'ajtan wina xuu wina tiempu Nindsun'ajtam Jesukristukyaxm.

6

Eeky ma ja peky; jüiky ma ja Kristu

¹ Pes, ¿ti net ndu'unum? ¿Tii n'akpojpratu'unum es du'un ja Dios xytyu'unxum waanu ni'igu ja may'ajtanu? ² ¡Ni wi'ix tsoo! Du'un n'ijtam éxtamu o'kpu ma ja peky. Pes, ¿wi'ix mbaat yu o'kpu pyojpruñ? ³ ¿Ti kyaj xujáwudu miidsaty ko ndi'igyum mut ja Jesukristu ko nnubajtam, nandu'un ndi'igyum ja'a muut ko 'ye'ky? ⁴ Ko nnubajtam, du'un n'ijtam éxtam ti'igyu n'o'kum mudu Kristu es ti'igyu mut nnextajkam, es du'un éxtamu Kristu jyikypyejky Dios Teety myaj'ajtungyaxm, nandu'un njiky'ata'anum wa'ats, kyaj n'okjiky'ajtanat axuuk éxtam ijtyun.

⁵ Mut ko pun tu n'o'kum ti'igyu mut yu'u, ti'igyu mut yu'u njikyapyukam. ⁶ Es ko n'ijtam éxtam n'o'kum ti'igyu mut ja Jesukristu ma ja kruuz, ja'agyaxmu du'un n'ijtam es nganakyepyekytyu'unum, kyaj ja pojpru nnakymyudu'unum éxtam ja ja'ayu wyindsan tmaduñ. ⁷ Ja'a ko ma pan 'yeeky, ta tnik'eeky ja pojpru. ⁸ Es mut ko tu n'o'kum ti'igyu mut ja Jesukristu, n'okmubajkam ko nandu'un njiky'ajtam mut yu'u ti'igyu. ⁹ Nnija'am ko Jesukristu tu jyikypyejky, ni na'a kyanaky'ooga'añ, kyaj ja o'kun ja muk'ajtun t'okmadajnu es myumada'agudat. ¹⁰ Pesu Jesukristu 'ye'ky je'eyu tugekyu wina xuu wina tiempu es tkabejty tkumadooy tugekyu ja naxwiiñdu ja'ayadyu pyojpraty, es tyam jyiky'aty ja Dios 'yoy'ajtungyaxm. ¹¹ Nandu'un nayjyawudu miits éxtamu o'kpraty ma ja pojpru, es du'un éxtam tu mjikypyuktu ti'igyu mut ja Jesukristu es xymyudundat ja Dios.

¹² Katu miits mnayyakudu es ja pojpru m'awindumbakudat es mdukmunujxudat ja jiky'ajtanu axuukpu. ¹³ Katu xyajtundu yu mnini'x mgubajkaty éxtamu tyuumbajnu ja ka'oybyu es du'un mduktunudat ja pojpru. Nik oy naygyayakudu amumdu'uk jot ma Dios éxtamu di'ibaty tu jyikypyuktu, es yajtundu mnini'x mgubajkaty éxtamu ja Diosu tyuumbajnu, es du'un mduktunudat di'ibu yu'u tsyejpy. ¹⁴ Mut ko ja pojpru kyaj xywyindsun'attat miidsaty, mut ko miidsaty kyajpru ana'amun mya'itudu, yu'u sitay ja Diosu myaj'ajtan.

Puņaty myduundur ja ka'oybyu

¹⁵ Pes māt ko tyam n'ijtam mudu Diosu myay'ajtan es kyajru ana'amun xynakyya'ijtam, ģti net n'aktu'unum? ģTii n'akpojratu'unum? ģNi wi'ix tsoo! ¹⁶ Pes jaygyukudu miidsaty. N'okrajtakum extam tu'ugu ijxrajtan. Ko pān ņayyākudut tmūdūnat jatu'ugu ja'ay, pes tuumbu'ajtabu tadu ja'ay. Nandu'unu du'an miidsaty, pān mbanujxtar ja pojru extam ja ka'oybyu ttseky, pes yu'u mduumbu'ajtadar ja ka'oybyu. Per pān mduundur miidsaty di'ibu ja Dios tsyejpy, mDiosmāduundur miidsaty. Pān mmāduundur ja ka'oybyu, mbātadar ja o'kan. Per pān mmāduundur ja Dios, mjiky'attar tūy'ajtan māt. ¹⁷ Per yajja'aygyadākr ja Dios, māt ko oy miidsaty tūyur mduumbu'atadu ja ka'oybyu es xytyuunda ja peky, tyam tu xy'axājudu ja xrajkan di'ibu myajmoodyu es mgyudyuundur māt winu mjot extam ja Diosu myduumbaty. ¹⁸ Mbaat njuņa'anam ko mā miidsaty oj myajpekymya'xtu, net oj mnaybyujta'agudu Diosu myduumbaty es du'an mjiky'attat tūy'ajtan māt. ¹⁹ Kajxpuḥsu du'an wā'ats esuts otyim pānaty xyjaygyukuduts. Tūyur miits mnaygyujkudu mā ja axuk'ajtan es ja pojru extamu ka'oybyu myduumbu, es mjiky'ajttu axuk; per tyam nayyākudu amumdu'uk jot mā Dios extamu myduumbaty, es mjiky'attat tūy'ajtan māt, du'an extamu Dios ttseky.

²⁰ Ko miidsaty ijty mduumbu'atadu ka'oybyu es mduktūnudu ja axukru, ni xykyatu-undu kwentu di'ibu naty oy. ²¹ Pes, ģti mbujk mbattā mā tadu jiky'ajtanu axukru?, ko extu mdsoyduundur ko xyjamyatsta. Pesu tyāadu du'ambu jiky'ajtan yajmiimpy ja o'kan. ²² Per tu miits myajpekymya'xtu es tu myajrajta'aktu Dios mduumbaty. Es māt ko tu mnayyākudu amumdu'uk jot es mjiky'attat extam ja Dios ttseky, yu'u mmo'oydar ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu. ²³ Pes yu pojru sitūy yajkupy ja maju'uñ, esu tadu maju'uñ yu'u du'an ja o'kan; per Dios nadu'uñ dyaky ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu māt ja'agyujxm Nindsun'ajtam Jesukristu.

7

Kasaadu ja'ayaty extamu ijxrajtan

¹ Mēgu'ugitaty, miidsaty yajxon xynijawudu ja Diosu 'yana'amun. Mnija'adar ko ja ana'amun je'eyu dyajkutiky mā ja'ayan maanum jyiky'aty ja ja'ay.

² N'okrajtakum, du'an ja ana'amun juana'añ ko tu'ugu kasaadu toxytyujk ti'igu yuity mudu ņa'ay maanum ja ņa'ay 'yajjiky'aty; per pān o'kr ja ņa'ay, wūamp awā'atstūm ja toxytyujk es trākut ja wiinkru yedyujk. ³ Paaty, pānu tyādu toxytyujk nayyajkar māt jatu'ugu wiinkru yedyujk maanum 'yajjiky'aty ja ņa'ay, yajtūgeery ja pūjk ūkanu wyindsu'kan; per pān o'kr ja ņa'ay, kyaj dyajtagóy ja pūjk ūkanu wyindsu'kan ko wiinkru yedyujk tpeky.

⁴ Nandu'an miits mēgu'ugitaty, du'an miits m'ittu extamxyur m'ooktu mā ja ana'amun es mdi'igyadut māt jatu'ukru, ja'a njuņa'anam mudu Kristu di'ibu jikyryujk ko 'yok'e'ky. Du'an ttuūñ es njiky'ajtam du'an extamu Dios ttseky. ⁵ Māt ko maanumu naty ndu'unum di'ibu nnini'x'ajt ngubajk'ajtam tsyejpy, net ja ana'amun oj xyjot'yujxum ko pojru yu'u di'ibu naty ndu'unum, es ana'amangyujxm ja pojru je'eyu ni'igu oj xy'aktuktuna'anam ja axukru es xytyuknimi'inum ja o'kan māt ko du'an n'adūtsam. ⁶ Per tyam, māt ko tu n'o'kum māt ja Jesukristu es tu n'awā'atspuḥsu'amunu mā tadu ana'amun, kyaj nnakymyudu'unum ja Dios māt yu'uyu ko nguydyuna'anam ja ana'amun jaybyety, nmudu'unum ja Dios māt ja njot'ajt nwinmā'añ'ajtam extam ja Espiritu Santu xytyukni'ijxum.

Peky di'ibu ijtp mā ujūn

⁷ Pes, ģmbaat njuņa'anam ko ja ana'amun yu'ujaty ja pojru? ģNi wi'ix tsoo! Tadu ana'amundsū du'an tu xytyuknijawu ti dūn pojru'ajtp. Kooxyubu tadu ana'amun tu kyajuna'añ: "Katū xy'adseky di'ibu wiinkru jya'a'ajtypy", kyajxyurps u j tu nnijawu

ko da'un pyojpety ko ndsojkam di'ibu wiinkpety myudajttap. ⁸ Per kots ta nnijawu ja ana'amun, ja pojprats ta xymyo'oy tugekyu otyim di'ibu axuk winma'añaty. Pes ko ja ana'amun kya'ity, kyaj ja pojpra ti muk'ajtun tmudaty. ⁹ Ijt tu'ugu tiempu mats njiky'ajty ni nganija'ajats ja ana'amun. Per kots oj nnijawu ja ana'amun, net ja peky xytyuk'adsejkyuts ja axuk'ajtun esuts xyajwe'emy éxtumxyupts n'eeky. ¹⁰ Ja ana'amun di'ibu Dios yajwum es uj nnijawut wi'ixuts njiky'átut winu xuu winu tiempu, mut ja agyujxm ja ana'amun uj nyajprajta'agyuts esuts nbaadut ja tyudyu'ununu Dios. ¹¹ Mut ja agyujxm ja ana'amun ja pojpra tpaty wi'ixuts xywyin'unut esuts uj xyajwe'emy éxtumxyupts eeky n'ity.

¹² Tyaadu da'un xytyuk'ijxum ko tyadu ana'amun tyu'ajtanuty, wya'adsuty es 'yoyuty. ¹³ ¿Per tii, kyaj da'un jyaty ko di'ibu da'un oy ta tyugatsy axuk es tats xya'eeky? ¡Ni wi'ix tsoo! Ja pojpra da'un di'ibats ta xya'eeky, es mut yu ana'amun xytyuknija'ajats ti dun ja pojpra, mut ko ma yu ana'amun yajnijawu ko jyantsy'axuuadyu tadu pojpra.

¹⁴ Nnija'am ko tadu ana'amun yu'u yajk ja Dios, per pekyja'ayats uj, da'unats uj n'ity pekyoty éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu niteeky 'yity. ¹⁵ Kyajts nnijawu pun tits xyajtp; kyajts nduñ di'ibats ndsejpy, ni'iguts nduñ di'ibats kyaj njatuna'añ. ¹⁶ Per pun ndiimbyats ja di'ibats kyaj njatuna'añ, n'xkajpyuts ko yu tadu ana'amun 'yoyuty. ¹⁷ Es da'un kyaj nnaky'ajtsaty di'ibu kyaj tmumadoy ja Diosu 'yana'amun, ja'a da'un ja pojpra di'ibu dun ijtp ma ujun. ¹⁸ Nnija'abats yajxon ko ma ujun, pojpra ja'ay, kyaj ni ti di'ibu oy, ja'a ko njatunaambyats di'ibu dun oy, per kyajts nmumada'aky. ¹⁹ Maaxuyar jyapaadyuty ndunaduts ja oybyu éxtamts njadsekyun, ni'iguts n'aktuñ ja axukru di'ibats kyaja'ijty njatuna'añ. ²⁰ Paaty kyaju dun 'yujtsaty di'ibu dun tyiimpy ja axukru, yu pojpra dun di'ibu ijtp ma ujun, yu'u dun tyiimpy ja axukru.

²¹ Di'ibats xyajtp, ko njatuna'añats di'ibu oy, per jam ja pojpra mats uj. ²² Yu njot nwinma'añats kyupejkyu amumdu'uk jot ko 'yoyuty ko ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ di'ibats ndunap, ²³ per taa mats uj n'ity tu'uk di'ibats xymudsip'ajtp. Yu pojpra yu'ats xytyuknimiimp ja axuk winma'añ, esu tyaadu tsiptundu di'ibats uj nnija'ap di'ibu oy, es da'unats xymudaty éxtamu tsimyja'ayun, es xytyukmuduñats agwanu ja pojpra.

²⁴ ¡Puroobu uj mut yu'agyujxm tugekyu tyaadu! ¿Pants xyajnitso'ogur ma tyadu nini'x di'ibu ta yajtuknikajxpety ja o'kun? ²⁵ Yajja'aygyudakr ja Dios ko jyaaty ja nitsokun mut yu'agyujxmu Nindsun'ajtam Jesukristu. Pes da'unats uj n'ity: Nwinma'añgyujxmts uj njatseky es uj ndunut di'ibu Dios 'yoyja'ap, per ja pojpra di'ibu ijtp mats uj nini'x, ja'ats uj xyajpekytuump.

8

Jiky'ajtun Espiritu Santukyujxm

¹ Pes da'un di'ibaty ja'a'ajtudap ja Jesukristu, kyaj 'yawijxaty ni ti tyudyu'unun, ² mut ko ja Espiritu Santu di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun ja agyujxm ko ti'igy n'ijtam mudu Jesukristu, ta xyajnitsokum es kyaj nnaky'ijtam ma ja pojpra es ja o'kun. ³ Tu ja Dios ttuñ di'ibu ja ana'amun kyaj mbaat oj ttuñ, ja'a ko naty ja myak'ajtun kyujunakuty ko ja ja'ay ttundu di'ibu nini'x kyubajk tsyojktap. Paaty ja Diosu 'yU'unk tkejxy es ya'ijxy éxtamu pekyja'ay es twindsu'kun'átut ja ja'ay pyojpukyujxm, es da'un dyajtagooy ja pojpra myak'ajtun di'ibu naty ma udsajtam.

⁴ Es mut ko da'un ttuñ, oj tkuyduñ mut udsajtamgyujxm tugekyu di'ibu ja ana'amun xytyuk'ana'amun, es tyam njiky'ajtam éxtam ja Espiritu Santu xytyukni'ijxum, kyaj nnakyjyiky'ajtam éxtam ttseky ja nnini'x'ajtam ngubajk'ajtam.

⁵ Pes di'ibaty nayyajkadap mut ja di'ibu nini'x kyubajk tsyejpy, yu'u je'eyu wyinmaaydyap di'ibu nini'x kyubajk tsyejpy; per di'ibu nayyajkadap ma Espiritu Santu, yu'u je'eyu wyinmaaydyap di'ibu Espiritu Santu tsyejpy. ⁶ Di'ibaty nayyajkadap mut ja di'ibu nini'x kyubajk tsyejpy, tyadu ja'ayuty patudap ja o'kun. Per di'ibaty nayyajkadap

mā yu Espírítu Santu, tyadu ja'ayuty pátudup ja jotkujk'ajtun es ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ⁷ Di'ibu nayyajkudup mā yu di'ibu ñini'x kyubajk tsyejpy, myudsip'ajttup ja Dios, mut ko ni tkatsoktu es ni mbaat tkapadundu ja Diosu 'yana'amun. ⁸ Paaty di'ibu jiky'ajttup éxtam ttsoktu ja ñini'x kyubajkuty, ni na'a mbaat kyatukjotkuda'agudu Dios.

⁹ Per kom ja Espírítu Santu ijtp mā miidsuty, kyaj mnakyjyiky'attu éxtam ja mnini'x mgubajku tsyojkan, je'eyu du'un m'akjiky'attu ti'igyu mut ja Diosu Jya'ajun. Pes di'ibáty kyaj tmudattu ja Jesukristu Jya'ajun, kyaj yu'u jya'a'átudu Jesukristu. ¹⁰ Pūn m'ijttup ti'igyu mut ja Kristu, oy 'yoogut ja mnini'xuty pekykyjxm, jiky'ajttup ja mja'ajanuty ja'agyjxm ko oy mwu'umdu mut ja Dios. ¹¹ Es kom mā miidsuty ijtp ja Diosu Jya'ajun di'ibu yajjikyryujk ja Jesukristu mā 'ye'ky, nandu'un ja Dios yajjikyryúkup yu mnini'xuty.

¹² Pes mugu'ugítuty, tam di'ibu tsojkap es ndu'unum, per kyaj jya'ajuty es njiky'ajtam éxtam ja nini'x kubajk ja tsyojkan. ¹³ Mut ko pūn mjiky'ajttup éxtam ttseky ja nini'x kubajkan, m'ooktup pekymuut; per pūn ja'agyjxm ja Espírítu Santu myajtagoodyup ja mnini'x mgubajku tsyojkan, net ja Dios mmo'oyudut ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Mut ko nidagekyu di'ibu nayyajkudup es ñu'umo'oy tyu'umo'oyudut ja Diosu Jya'ajun, tyadadyu du'un di'ibu Dios 'yaxájup éxtamu 'yu'ungun. ¹⁵ Pesu tyadu Espírítu Santu di'ibu n'axájum, kyaj xyajtsu'k xyajja'am éxtamu tuumbu di'ibu kyaj tkuydyúñ, yu'u du'un xytyuktsojkan ja Dios éxtamu 'yu'ungun. Es ja'agyjxmu Espírítu Santu n'anma'ayum: "Tatitu'unk." ¹⁶ Ja Espírítu Santu tyi'igyu mā yu n'anmaja'an'ajtam, es xytyuknija'am ko xy'u'unk'ajtam ja Dios. ¹⁷ Es ko udsajtam yu'u xy'u'unk'ajtam, nandu'un mudu Kristu xpyyada'anam ja kuma'añ; mut ko pūn nbu'ayo'om ja Kristu, nandu'un xpyyátam es n'ijtam mā myaj'ajtam.

Maj'ajtan di'ibu miimp

¹⁸ Paaty kyajts ngwentupajta'aky ja ayo'on di'ibu tyam nyajkujx nyajnaxum. Pes kyaj mbaat ndukmu'ijxkijxyam tadu maj'ajtan di'ibu nbaada'anam ok. ¹⁹ Pes tugekyu di'ibu Dios yajkoj 'yawijx jyjpp'ijxtup es t'ixa'andu ja xuu tiempu ko Dios dyajniguxu'ugut di'ibáty 'yu'unk'ajttup. ²⁰ Ja'a ko mā ja Adán pyekytyuun, tugekyu di'ibu ya naxwiñ ijtp 'yayoy nandu'un mut ja'agyjxmu pyojpu; kyaj 'yayoy mut ko yu'u ku'am ttsejky, Diosu du'un pyujták. Per kyaj wyu'amut du'uñum, mut ko tugekyu di'ibu Dios pyujták 'yawijxtup ²¹ ko kyaj 'yokkutugoyánnudu es pátup ja maj'ajtan, ja awa'atstuuy'ajtan es ja kunu'xan di'ibu pyaattup ja Diosu 'yu'unguty. ²² Nnija'am ko extu tyam tugekyu di'ibu Dios pyujták moon tujkp éxtam tu'ugu toxytyujk dyajnaxy ja pujk ado'onun ko tpaada'añ ja maxu'ungu'unk. ²³ Es kyaj yu'ujuty je'eyu 'yayowdu mut ja pujk ado'onun, nandu'un udsajtam di'ibu nmudajtam ja Espírítu Santu di'ibu Dios tu xymyo'oydsyondákum éxtamu tūmp di'ibu jawyiin tūmp'ajtp, es njyp'ijxum ko Dios xymyo'oyam tugekyu di'ibu xpyyátam mut ko xy'u'unk'ajtam, ja'a yu'u ko nmudajtam ja jembyu nini'x. ²⁴ Paaty udsuty ja nitso'ok'ajtan tu nbátam ko du'un njyp'ijxum. Ko ja'ay tu t'ijxnu di'ibu naty tu tujp'íxy, kyaj ja'a 'yok'yajtijnu ko tujp'íxy. Pes kooxyup ja'ay tu t'axájudu, kyajxyup tnakyjyup'ixy. ²⁵ Per mā kyajnum ti nmudajtam, pes n'ok'awijxum mudu ma'xtujkan.

²⁶ Nandu'un jajtru du'un, ja Espírítu Santu xpyyudujkam mā n'ijtam ya'ayow ya'amā'at, mut ko kyaj nnija'am wi'ix ngajxtákum éxtam pyaadyuty, per ja Espírítu Santu xyñinu'xtákum mut udsajtam, mut ko yu'u myudeepy ko ngujx ndujkam di'ibu kyaj mbaat ngajxpu'umum. ²⁷ Es komu Dios ñija'adyaapy tugekyu ja ja'ay jyot wyinma'añuty, ñija'ap yajxon di'ibu ja Espírítu Santu 'yamdowaampy, mut ko yu'u 'yamdeepy ja Diosu jya'ayuty éxtam ja Dios ttseky.

Nmadákum Kristukyjxm

²⁸ Nnija'am ko Dios yu'u tyuknibujtákap tugekyu es ttuk'oy'áttut di'ibáty tsojkudup, di'ibáty yu'u tu twoy, éxtam tu ttuknibujtaagu. ²⁹ Mut ko Dios tnija'aju ja jya'ay tim ux'ajp, es yu'ujuty twin'ijxy es 'yítat éxtamu 'yU'unk Jesukristu, es du'unu Jesukristu

kya'axkopk'átut mā mayu myuga'axaty. ³⁰ Es pánudyu Dios tyuknibujtáku ux'ajp es t'u'unk'áttut, ja'a twooy; es pánuty wyoo, ja'a oy maut wye'emy; es pánuty oy maut wye'emy, ja'a pyujták es tmudáttut ja muj'ajtun.

³¹ Es mat ko tu nnija'am tugekyu tyaadu, ¿ti dun mbaat n'aktimkajxum? Mat ko Dios xypyudujkam udsajtam, ¿pán xymyudsip'ajtam? ³² Mat ko Dios kyaj oj tkuyu'utsy ja ky'u'm U'unk, ni'igu oj tkuyaky es 'yoogat udsajtamgyujxm, ¿wi'ix tsoo net xykyamo'oyum tugekyu mudu 'yU'unk? ³³ ¿Pán mbaat tpekymyo'oy di'ibu Dios tu twin'ixy?, mat ko Dios ku'm oy dyajwe'emy mat yu'u. ³⁴ ¿Pán mbaat jyuna'añ: “Pekyjya'ayu tyaaduty?” Jesukristu ku'o'kudu, es kyaj je'eyu kyu'o'kudu, nandu'un jyikyryeiky jatugok es tam 'yity aga'añdsyoo mā Dios es xyñinu'xtakum. ³⁵ ¿Pán mbaat xypyujkam ja Kristu tsyojkun? ¿Tii mbaat xypyujkam ja ayo'on, o ja jotmay, o mat ko nyajrajudijtam, o ja yuu, o mat ko kyajp nwit'ajtam, o mat ko xya'ooga'anum mat ja espaadu? ³⁶ Pes éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun:

Mat mijtskyujxm udsuty n'ittu o'kun jujp'am;

du'unuts udsuty n'ittu éxtam ja borreegu di'ibu yajmanujxtap mā ja o'kun.

³⁷ Ni di'ibudu taadu xykyatukmastu'udat ja Kristu. Pes yu'u du'un di'ibuts xytyukmumadakp tugekyu tyaadu, mat ko yu'u xytsyojkam. ³⁸ Paadyuts nmudaty ja tuj'ajtun ko ni ja o'kun es ni ja jiky'ajtun, ni ja ánkusaty, ni ja ka'óbyuty, ni ja tyambu, ni ja di'ibu miimp kudáknum, ³⁹ ni di'ibu tsajwínm, ni di'ibu ayoodaknóty es ni di'ibu Dios yajkoj, kyaj ni ti mbaat xykyatukmastútum ja tsyojkun ja Dios di'ibu myudajtypy mat udsajtam mā yu Nindsun'ajtam Jesukristu.

9

Wynwijsypy ja Dios pánuty tsyejpy

¹ Extamu myuduumbu Kristu, ngajxyudsu tuj'ajtun es kyajts n'anda'aky. Ja Espiritu Santu ana'amp madsu nwinma'añun es tuj'ajtanats njuna'añ. ² Ndimudajttiibyuts ja amay jotmay. ³ Oxyuyps njatseky es kajxpéky ndim'ítut es kyajts n'ok'ijnat ti'igy mudu Kristu pan o'oyurxyur es ttuk'oy'áttut ja nmugu'uk'ajtam, ja israelitu ja'ayaty, ⁴ ja Israelu tyuump 'yaats du'un éxtam uj. Dios kyupujkudu éxtamu 'yu'ungaty es tyuk'ijxudu ja myuj'ajtun es ttuun ja kajxy'átypy mat yu'u, es tmooydyu ja 'yana'aman esu wyandakun es wi'ix twindsu'ugudat ja Dios. ⁵ Nan yu'adyu du'un ja tyuump 'yaats ja Abraan, Isaa esu Jakoob, es nandu'un jya'ay'ajtungyujxm 'yijty tadu tyuump 'yaats ja Kristu, oy ja'ijty jyaDiósuty di'ibu ana'amp mā di'ibu jaa'ajtp tugekyu. ¡Wa'an dya'awdaty mā tugekyu it naxwíñudu winu xuu winu tiempu! Wa'an du'unuty.

⁶ ¡Per kyaj mbaat njuna'anum ko Dios tu dyajtugátsy ja wyandakun! Ja'a ko kyaj nidugekyu yu israelítuty oj wyn'ixudu Dios éxtamu jya'ayun. ⁷ Es nan ni yu'u Dios tkaja'ay'áty nidugekyu ja Abraanu tyuump 'yaadsuty, mat ko Dios t'anmaay ja Abraan: “Yu'ayu du'unu tyuump 'yaats ja Isaa yajkwenturujta'agur éxtam mja'ajun.” ⁸ Tyaadu xytyuknija'am ko kyaj ja ja'ay Dios 'yu'unk'átyuty panu wi'ix pán ja tyuump 'yaats ttukmíñ ttukajtu, ja'a ja ja'ay Dios u'unk'ajttap di'ibu miin jajtu mā ja Dios tkuydyún ja wyandakun, ⁹ mat ko du'un wyandaky: “Jumbítupts mā ja tiempu tpaadut esu Saaru tu naty dyajmín dyajja'ty tu'ugu u'ungu'unk.”

¹⁰ Es kyaj yu'uyuty, nandu'un ja Rebeku 'yu'unk majtskpu, ti'igy tteety'ajttu ja Isaa, udsajtam n'apteety'ajtam. ¹¹ Oyu du'un, kyajnum naty tyadu majtskpu u'unk myiñ jya'ty es ni tkatúnnum naty tii, ni yu oybyu es ni yu axuukpu, ja'a ko tyúñuty di'ibu Dios tsyojk ko twin'ijxy di'ibu yu'u kyupejkyry éxtamu jya'ayun, ¹² kyaj ja'agyujxm ko tu'uk tu'uk tii ttuñ tkatún, es ja Rebeku ya'anmaay: “Yu mga'axkópky yu'u tuumbu'átudap ja mutskpu.”

¹³ Du'un éxtam ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Ndsejpyuts ja Jakoob, peru Esa'uu kyaj.”

¹⁴ ¿Tii mudu tyaadu mbaat njuna'anum ko kyaju Dios ttuñ ja tuj'ajtun? ¡Ni wi'ix tsoo! ¹⁵ Mat ko Dios t'anmaay ja Moisés: “Uj nmudátupts ja pa'ayo'on

māt ja di'ibuts ʉj nba''ayowaampy, es nmūdátupts ja ma'xtujkən māt ja di'ibuts ʉj nmūma'xtukaampy.”¹⁶ Es dū'ən kyħxe'eky ko di'ibū Dios tyiimpy, dū'ən ttuñ māt ko yū'u kū'am pya''ayowaampy, kyaj māt ko ja ja'ayuty dū'ən ttsoktū es ni māt ko ti oynū'ənən tū ttundū. ¹⁷ Māt ko ja Diosū jyaaybyajtən jyūna'añ ko Dios t'anmaay ja Ejiptū ryey: “Paaty tū nbujta'aky éxtamū rey es nya'ixūduts mā mijūn ja nmək'ajtanuts es dū'ən ya'ixūt ja nmuj'ajtanuts mā nidūgekyū naxwíñudū ja'ayuty.”¹⁸ Tyaadū xytyuknija'am ko Dios ya'ijxup ja pya''ayo'on mā di'ibū yū'u tsyejpy, es nandū'ən dyajkujuunda'aky di'ibū yū'u yajkujuunda'agaampy.

¹⁹ Jaa da púnuts xy'anūmup: “Pūn dū'unū dū'ən, ʉwi'ix mbaat ja Dios xpyekymyo'oyam oynū'ənən pūn kyaj mbaat pūn tʉjpkuwā'agū di'ibū Dios tsyejpy?”

²⁰ Esuts ʉj n'adsoy: ʉEs mbánū dən mij ko dū'ən xyñi'ow xyñiyāaxū Dios? ʉTii wa'anū tu'ts t'anūmū di'ibū yajkójup: “Ti kots mij dū'ən tū xpyyotsy?”²¹ Pes ja tu'ts pojtspū yajkejpy ja tyexy tyazū éxtam yū'u kū'am ttseky. Yū'u pátup dyajtūnāt kujkwa'xy ja mo'onts es t'pótsūt tu'ugū jantsy oybyū di'ibū myū'uñāapy ja pūjy, es jakujkwa'xy mbaat dya'oyū tu'uk di'ibū oywyi'ix yajtūñ. Pes ja mo'onts jya'a'ajtypy yū'u.

²² Nandū'ən jajtrū dū'ən, ja Dios pátup ttūnāt di'ibū yū'u tsyejpy. Yakaampy tu'ugū ijxrajtən wi'ix ja tūdyu'unūn dyaky es dya'ixā'añaty ja 'yajkūn es myūmadak māt ja mya'xtujkənū tadū ja'ayuty di'ibū yū'u tyuknibujtākū es ñajxtūt ayoodaknóty. ²³ Nandū'ən pátup es dya'ixūdūt yū myuj'ajtən māt ja ja'ayuty di'ibū yū'u myūdajtypy māt ja pa''ayo'on, māt ko jawyíñubū naty yū'u tū ttuknibujtaagū es n'ijtūm mā myuj'ajtən, ²⁴ ʉdsajtūm, di'ibátyū Dios wyoo es tpa''ayooy, kyaj jye'eyaty ja israelítaty, per nandū'ən di'ibáty kyaj 'yisraelítaty. ²⁵ Extūm jyūna'añ mā ja Diosū kyugajxprū Oseeus tkūxjāay:

Di'ibátyudsū naty kyaj nja'ay'átyuts,
yū'uts nja'ay'áttup,
es di'ibátyudsū naty kyaj ndseky,
njūnā'anupts ko yū'uts ndsojktup.

²⁶ Es nan jam jyūnāñ:

“Kyajts miits nja'ay'áttū,
nan jamyū n'axájūdūt miidsaty éxtamts ja n'u'ungūn”,
dū'ən jyūna'añ ja Dios di'ibū jiky'ajtp.

²⁷ Es māt ja israelítaty, ja Diosū kyugajxprū Isaiiū jyūnāñ: “Oy ja israelitū ja'ayuty jya-may'ajtrūdū ja tyūmp 'yaādsaty éxtam ja pu'u jikymyejyñbyū'aay, je'eyū waanū yū'ujuty ñitso'oktūt. ²⁸ Māt ko yū Nindsūn'ajtūm Dios tsojk es kexy ka'pxy tkuydyuunda'aya'añ yū 'yayuk mā tūgekyū ja naxwíñudū.”²⁹ Es éxtam nandū'ən ja Isaiiū jyūnāñ jawyíñup:

Koocyūbū Dios di'ibū tūgekyū mək'ajtən myūdajtypy,
oj xykyatukmūnikākūm waandi'knū ja'ay,
tūxūp ndimkutūgo'oyūm tūgekyū,
éxtam jyajty ja Sodomū kajpn esū Gomorrū kajpn.

Israelitū ja'ayuty es ja oybyū ayuk

³⁰ ʉTi xytyukjagyujkūm tūgekyū tyaadū? Pes xytyukjagyujkūm ko yū di'ibū kyaj 'yisraelítaty myūbujkūngyūjxm oy wyū'ūmdū māt ja Dios oy tka'xxtāaydyū es dū'ən 'yittūt māt ja Dios, ³¹ es ja israelítaty sitay jyatunandū éxtam ja Dios t'ane'emy es dū'ənxyūp oy wyū'ūmdū māt ja Dios, per yū'ujuty kyaj ttuk'oybyūdsūmūmdū. ³² ʉEs ti ko tkatuk'oybyūdsūmūmdū? Ja'a ko jyamadā'agāndū es ja Dios yajnitso'ogūdūt māt ja di'ibū yū'ujuty kū'am tyuundūp es kyaj māt ja'agyūjxm ko ja'ay t'axájūdū Jesús éxtamū Yajnitsókprū, mbaat njūnā'anūm ko yū'u tyukkunajpūdū. ³³ Dū'ən jyajty mūdū israelítaty éxtam jyūna'añ ja Dios mā ja jyaaybyajtən:

Nbujta'agupts mā Syon kajpn,
tu'uk di'ibū éxtamū tsāa yajtukkunárup

es kyadáwdat ja ja'ayuty;
es di'ibáty myabejkyry yu'u,
ni na'a tkamadáttat ja tsoydyu'un.

10

¹ Mugu'ugítaty, di'ibats situy njantsytsyejpy amumdu'uk jot es n'amdoy nbajktsóyats ja Dios, ja'a du'un es ja israelítaty ñitso'oktat. ² Ku'umts uj n'awanu ko yu'u sitáyuty 'yawdatándap ja Dios, per kyaj tjaygyúkudu ti Dios tsyejpy. ³ Pes kyaj tjaygyúkudu wi'ixu ja'ay oy wyu'umdu mat ja Dios, ja'a tyunándap es tpayo'oya'andu kyum winma'añgyajxm wi'ix oy wyu'umdat mat ja Dios, kyaj tkupaktu wi'ix ja Dios jyuna'añ es oy wyu'umdat ja'a maat. ⁴ Jabaat ja Moisesu 'yana'amun tyuuñ ko myiñ ja Kristu, es du'un nidagekyu oy wyu'umdat mat ja Dios ko Kristu tmabaktu.

⁵ Moisés ñigajx wi'ixu ja'ay oy wyu'umdu mat ja Dios ana'amungyajxm ko jyunañ: “Di'ibu kyuydyiimpuy tugekyu tugekyu di'ibu tadu ana'amun ñi'ana'amap, tadu ja'ay 'yaxájap ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.” ⁶ Per ko ja'ay wyu'umdu oy mat ja Dios mabujkungyajxm, du'un jyunañ: “Katu mjuna'añ mjodoty mwinma'añoty: ¿Pánu da patúkup tsajpót?” (Ja'a du'un es dyajjanákat ja Kristu.) ⁷ Ni mgajuna'anat: “¿Pánu da kuda'agap ayoodaknóty?” (Ja'a du'un es ja Kristu dyajjikyryákat.) ⁸ Pes du'un ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Wingu'uy agu'uy es aajóty jodoty ja ayuk xymyadatta.” Yu'u ja ayuk di'ibats uj ngajxwa'xyry. ⁹ Pán mat ja m'aa mjuna'añ: “Ngupejkyryats mij, Jesús, éxtamsu nWindsán”, es pán mmabejkyry mat ja mjot mwinma'añ ko Dios yajjikyryajk ja Jesús ko 'ye'ky, net mnitso'ogat. ¹⁰ Mat ko madu njot'ajt nwinma'añ'ajtam nmabujkam ja Dios es net nwa'umum oy mat ja Dios, es mat ja n'aa'ajtam njuna'anum ko Jesukristu Nindsan'ajtam, es yu'u du'un xytyukpátam ja nitsokan.

¹¹ Pes ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Pán myabejkyry yu'u, ni na'a kyatsoydyu'unga'adat.” ¹² Tyaadu xytyuknija'am ko Dios kyaj t'ijxkijxyu di'ibu israelitu o di'ibu kyaj 'yisraelítaty, mat ko yu'u ku'am ja Jesús Nindsan'ajtan'ajtp ma tugekyu, es yu'u kyuni'xyry muj wiin kaja nidagékyuty di'ibu manu'xtákadap. ¹³ Mat ko ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Nidagekyu di'ibu manu'xtákadap éxtamu Nindsan'ajtam, nitso'oktup.” ¹⁴ ¿Per wi'ix mbaat t'awdaty éxtamu Nindsan'ajtam tu'uk maanum kyaj tmabeky? ¿Es wi'ix mbaat tmabeky pán kyaj tmudoy yajmadya'aky? ¿Es wi'ix mbaat tmadowdu yu'uju 'yayuk pán kyaj ni pán kyatukmamadya'agudu? ¹⁵ ¿Es wi'ix mbaat yajtukmamadya'aky ja Diosu 'yayuk pán kyaj pán tyuknigéxyuty? Du'un éxtamu Diosu jyaabyajtan tmadya'aky ja di'ibu kyajxwa'xtap ja Diosu 'yayuk ma jyuna'añ: “Jyantsytsyújaty ko jya'ttu di'ibu xytyuknimi'inum ja oybyu ayuk!”

¹⁶ Per kyaj nidagékyuty ja israelitu ja'ayuty tmabaktu yu ayuk, du'un éxtam jyunañ ja Diosu kyugajxpu Isaiiu: “Windsán, ¿pán tu tmabeky ja di'ibats udsaty ngajxwa'xyry?” ¹⁷ Paaty, myabujktap ja ja'ay ja Dios ko t'amadoonáxta ja ayuk, es di'ibu 'yamadoonajxtap, Kristu yu'u ñimadyakpy.

¹⁸ ¿Per tii, kyaj tu tmadowdu ja israelítaty ja Diosu 'yayuku? ¡Ti ko kadii! Ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ:

Ja ayuk tu yajkajxwa'xy es tu yajnijáwu ma tugekyu naxwíñadu,
es ja 'yayuk tu jya'ty extu ma naxwíñadu kyugaxu.

¹⁹ ¿Per tii, kyaj ja israelítaty tu tjaygyúkudu ja Diosu 'yayuk? ¡Ti ko kadii! Pes jawyiinu Moisés jyunañ ko Dios 'yawa'anu:

Nyajnaywyinnaxujáwudupts miidsaty mat di'ibats may'ajtungyajxm ndúnup ma di'ibu kyajts nja'ayaty,

ujtsats miits nyajjot'ambáktap mat ja'agyujxm ja ja'ayuty di'ibu kyaj tjaygyukya'andu.

²⁰ Es nandu'un Diosu kyugajxpu Isaiiu jotmak'ajtan mat jyunañ ko Dios y'awa'anu:

Di'ibats kyaj xy'axtaaydyu, ojts xyryaattu;

tats nnaydyuk'íxyuty ja di'ibátyu naty kyajts xyajnidáwudu.

²¹ Isaiiū t'anmaaydyu nandu'un ko Dios tmadyaky ja israelitū ja'ayuty mā jyunáñ: “Tuk xudugóy tū n'awíxyuts es tū nja'axajyūa'andu majtsk adu'umgū'uty es xyñimínudats di'ibū kyajts xymyūmūdowdu es kujuunuty.”

11

Israelitū winwitsypyū

¹ Tyam nyajtúy: ¿Ti tū Dios ttim'uxtijta'ay ja israelitū ja'ayuty? ¡Ni wi'ix tsoo! Pes uj ku'um israelitū ja'ayuts, tyūmp 'yaats ja Abraan esu Benjamink. ² Kyaj ja Dios t'uxtij ja jya'ay di'ibū extū jékyūp ñijawū éxtamū jya'ayuty. ¿Tii kyaj miits xyñijáwudu éxtam jyuna'añ ja Diosū jyaaybyajtūn mā yajmadya'aky éxtam ja Diosū kyugajxpu Eliiū tū'uñ ja Dios mat yū'ugyūjxmū israelítuty? Du'un jyunáñ: ³ “Windsūn, tū dya'ooktū ja mgugajxpaty es tū dyajkutugóydyū yū m'artal; ujts naydyi'igyū tū nwe'emy, es extū uj nandu'unuts xya'ooga'andu.” ⁴ ¿Per wi'ix ja Dios 'yadsoojumbijta? Du'un jyunáñ: “Juxtujk mílnūm ja ja'ayuty xy'akwū'umxudats di'ibū kyajnum twingoxtánudu ja Baalū 'yagojwinnáx.” ⁵ Nandu'un jajtū du'un 'yakwe'emy tyam waanū ja ja'ay di'ibū mat ja Diosū myaj'ajtūngyūjxm yajwin'ijxy. ⁶ Es pūn Dios may'ajtūngyūjxm wyin'ijxudu, kyaj mbaat njūna'anūm ko yū'u jya'ay'átudu Dios mat ko ku'um ti ttundu. Mat ko di'ibū yajpátr ja'agyūjxm ko ti ndu'unūm, kyaj yū'u yajtijy ko may'ajtūngyūjxm yajpaaty.

⁷ ¿Wi'ixū du'un? Kyaj ja israelitū ja'ay oj tpaattu di'ibū jya'uxtaaydyūp, per pyattu ja ja'ay di'ibáty ja Dios wyin'ijxudu. Es pūnaty Dios kyaj wyin'ijxyū, ju'undaaydyū jyot wyinmā'añuty. ⁸ Yū'u du'un di'ibū ja Diosū jyaaybyajtūn myadyakypy mā 'yity kaxja'ay: “Dios myooyū juun jyot wyinmā'añuty es yū wyiin kadiibū 'yíxtat esu tyatsk kadiibū myudówdut. Es du'ñūmū du'un tyambaat.” ⁹ Es ja rey Davit 'yamdoo pyujktsoo ja Dios du'un:

Wa'an ja myūj xū jyūmbitū éxtamū trampū esu tū'uyūn,
éxtamū tsāa di'ibū tyukkunárūdp
esu du'un yajtūdyúndut.

¹⁰ Wa'anū wyiin twindsu'u twingoodsū kadiibū 'yíxtat;
wa'an du'ñūm 'yity ja jyūbajk uutsy.

Nitsokūn pánuty kyaj 'yisraelítuty

¹¹ Pes nyajtúwdu: ¿Tii kunajpudu kudaadu ja israelítuty es kyutūgooydyū tūgekyū tūgekyū? ¡Ni wi'ix tsoo! Mat ko yū'ujuty pyojpūtuundu, ta ja nitsokūn tū myiñ mā di'ibū kyaj 'yisraelítuty, es du'un ñaydyukwinnaxujáwudut di'ibū israelitū, es ttsóktat nandu'un di'ibū Dios tū tmo'oydyū di'ibū 'yaxajū Jesukristū. ¹² Mat ko pyekytyuundu ja israelítuty es paadyū du'un dyajtūgooydyū ja kyunu'xūnuty, Dios tū tkuni'xy kanak nipat ja di'ibū kyaj 'yisraelítuty. Pes waanū kajaa yajkunu'xtat nidūgekyū naxwíñudu ja'ayuty ko Dios tkunu'xta'ayut nandu'un ja israelítuty.

¹³ Nmūgajxtūpts miits di'ibáty kyaj m'israelitū'attu. Tūy'ajtūnū'u ko Diósūts xykyajx esūts miits xy'apóstalū'áttat. Paadyūts nnaygyūyákyuty amumdu'uk esūts nguydyúnat tyadu tu'unūn. ¹⁴ Es du'unats nduñ esūdsū nja'ay xytyuk'adsóktat ja nitsokūn di'ibū miits mmūdajttap, es du'un nandu'un naaguty ja israelítuty 'yaxájūdp ja Jesús. ¹⁵ Ko yū'ujuty kyaj tkupujktū ja nitsokūn di'ibū Dios jamo'oyānū, net ja Dios 'yuxtijū es jyunáñ mmo'oya'anūdu ja nitsokūn miits di'ibū kyaj 'yisraelitū'attu. Es ko yū'ujuty ñayyajtūgátsudut, du'un 'yítat éxtamxyūp tū jyikyryūktū mā tū 'yooktū. ¹⁶ Ko ja Dios yajtukmay'áty ja jawyiimbū tsajkaaky di'ibū miimp mā ja jembyū pūjta'aky, nandu'un yajtukmay'áty tūgekyū tyadu pūjta'aky. Es pūn ja Dios yajtukmay'áty ja kepy'aats, nandu'un yajtukmay'áty ja 'yaay xye'entsy.

¹⁷ Mbaat njana'anam ko ja israelítaty da'un éxtam ja 'yaay xye'entsy tu'ugm oliivus kepy di'ibm kuyu'uy kudajy. Naagudy tyad kepxye'entsy tñ yajkupoottm. Pes miidsaty di'ibm kyaj 'yisraelit'attm, di'ibm da'un éxtam ja kepxye'entsy aamyóty ujtsótyrym, tñ mya'agojmúktm mat ja oliivus kepy di'ibm ijtp kuyu'uy kudajy, es da'un miidsaty tñ xy'axájudm mjiky'ajtun mat yu'ugyujxm tadm oliivus kepy kuyu'uy kudajpy. ¹⁸ Paaty katm mnayjyáwuty waanm oy es kudiinam ja oliivus kepy 'yaay xye'entsy k'um. Pñ mnayjyawuyánp waanm oy, jamyats ko mij kyaj xymyo'oy ja jiky'ajtunm tadm kepy'aats. Nik yu'm da'un ja kepy'aats mij myajjiky'ajtup.

¹⁹ Wa'anm da mjana'añ: "Ja'agyujxm tpo'ttm ja oliivus kepxye'entsy esuts xytyukjajpkójy'a'andm uj." ²⁰ Tñy'ajtunm ko ja oliivus kepxye'entsy oj yajpooty naaguty mat ko kyaj naty tmabuktm Dios, es da'un yu'ujaty éxtam tñ tyu'udsyun. Es nandm'n tñy'ajtunm ko miits myajtukjajpkójudm mat ko xymyabuktm Dios. Es katm mmaj mbaadum mat yu'ugyujxm. Nik ni'igm naybyujta'agudm yuunk naxypy. ²¹ Ja'a ko Dios kyaj oj tme'xy ja israelítaty mñ kyaj tmadowdm, oy yu'ujaty da'un éxtam ja oliivus kepxye'entsy k'um, žtii mjanaamp xytyijy ko myajma'xtat miidsaty di'ibm da'un éxtam xye'endsym oliivus kepy aamyóty? ²² Jaygyúkdum ko ja oliivus kepy mat ja kyum'mxe'entsy esm xye'endsym oliivus kepy aamyóty ujtsótyrym, da'un yu'm éxtam tu'ugm ijxpajtun di'ibm xytyuk'ijxum ja tsyojkum Dios es nandm'n yu tyudyu'unm. Pes ja tyudyu'unm tmooy ja israelítaty ko tpo'ty éxtam ja xye'endsym t'utspm, es mñ miidsaty dya'ixyuty ja tsyojkun. Per pñ kyaj mnayya'ityuty mudm Diosm myay'ajtun, nandm'n miidsaty nujx m'ittm éxtam kepxye'entsy di'ibm yajkupo'ttm. ²³ Es ja israelítaty, pñ yajjambijttup ja jyot wyinm'añ es ñaybyujta'agudm Dios kyum'ujóty, yu'udym da'un yajpajta'aktup jatugok mñ naty 'yity, mat ko Dios mbaat jam pyujta'agyuty jatugok. ²⁴ Ja ja'ay di'ibm kyuyiipy kyudajpy ja oliivus kepy, kyaj ttukjajpkójm mat ja xye'endsym oliivus kepy di'ibm miimp aamyóty pejyóty. Per ja Diosm da'un ttuun mat miidsaty di'ibm kyaj 'yisraelit'attm, éxtam ja kepxye'entsy di'ibm kyuyiipy kyudajpy ja oliivus kepy. Ko Dios tñ mbujkta'agudm mat ja'a, kyaj tsyipyty es tñujkta'agut jatugok ja israelit ja'ayuty mat ja'a, di'ibm ijttup éxtam ja oliivus kepy kyum'mxe'endsyuty.

Israelit ja'ay ñitso'oktm

²⁵ Mugu'ugítaty, Diósuts tñ xytyuknijawm di'ibm ijty kyayajnijáwm, es kudiibm miits mnayjyáwudm mñ kuwijy. Tuk peky ja israelítaty wum'mdum kujuun extm 'yamukudya'aydyut es kya'pxat ja di'ibm kyaj 'yisraelítaty di'ibáty 'yaxajyándum ja Jesús. ²⁶ Ko da'un tyun jyátudm, net nidugeky ja israelit ja'ayuty ñitso'oktut, éxtam ja Dios jyana'añ mñ ja jyaaybyajtun:

Mñ Syon pyudsúmmat ja Yajnitsókrm

di'ibm yajpojpaniwa'adsup ja 'yu'unk 'yuna'kudym Jakoob.

²⁷ Esu tyaadum da'un ja kajxy'átyrym di'ibuts ndunaampy mat yu'ujaty kots nyajjuga'agánudm ja pyojpety.

²⁸ Mat ko ja israelítaty 'yuxtijtup ja oybyu ayuk mñ yajmadya'aky ja Jesukristm, Dios pajtákrp éxtam myudsipun es xytyuk'oy'áttat miidsaty di'ibm kyaj 'yisraelítaty. Peru Dios wyin'ijx ja israelítaty es tja'ay'ata'añ es tñujta'aky éxtam myutnaymyaayubm ja'agyujxm ko t'aptujk'áttm ja Abraan, Isaa esu Jakoob. ²⁹ Di'ibm Dios yajkypy, kyaj dyajjuge'eky; es ko twin'ixy, nan kyaj tnakypyujkm. ³⁰ Miidsaty di'ibm kyaj 'yisraelítaty, kyaj xymym'doodm ja Dios, per mat ko tyam ja israelítaty t'uxtijtm ja Dios, mba'ayoojudum miidsaty. ³¹ Es da'un éxtam yu'm t'uxtijtm ja Dios es miidsaty tñ xy'axájudm, nandm'n da'un tñ jyaty esu Dios tpa'ayówdm ja israelítaty, da'un éxtam miits mba'ayówdm. ³² Pes Dios ni'amukm ja ja'ay tpekymyo'oydya'ay mat ko kyaj myumadóyuty, es da'un ni'amukm ja ja'ayuty yajpa'ayówdm.

³³ Ķa Diosu 'yoy'ajtun, wyijy'ajtun esu jyaygyujkun kyaj tmudaty ja kyugujxun, wyinnajxnur éxtam mbaat njajaygyujkum! ĶPán mbaat tmawinma'añbyaaty di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu o di'ibu tyunaampy? ³⁴ Extam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun: “ĶPán tu tjaygyuka ja Nindsun'ajtum ja wyinma'añ?, Ķpán tu myo'oyaty ja kajxwíjūn? ³⁵ ĶPán oynu'unun jawyiin tu tmo'oy ja Dios es du'an óknam mbaat myugubétyaty?” ³⁶ Ja'a ko Dios tugekyu dyajkojtaay, es tsyojkungyujxm es myuj'ajtungyujxm tugekyu 'yity. ĶMuj'ajtan maut ja Dios winu xuu winu tiempu! Wa'an du'anaty.

12

¹ Paaty mugu'ugítaty, n'amdoo nbujktsoodupts miidsaty mat yu'ugyujxm ja Diosu pya'ayo'on, nayyákuđu miidsaty ma yu'un éxtama jiiypyu windsu'kun, wa'ats es di'ibu Dios 'yoyjya'ap. Tyaadu du'an sitay maut ya'awdaty ja Dios éxtam mbyaadaty. ² Es katu miits xymudattu ja winma'añ éxtam pánadyu naxwíñđu winma'añ ja'a'ajtudap, nik ni'igu nayyákuđu es ja Dios dyajtagátsat ja mjot mwinma'añaty es du'an xyjajgyúkuđu di'ibu Dios tsyejpy, di'ibu 'yoyjya'ap, di'ibu oy es di'ibu wa'ats.

³ Mat ja'aguyujxm kots ja Dios tu xytyu'unxu ja may'ajtan, paadyats miits n'anumudu es katu mnayjyáwudu waanu muj kujxm es kuđiinum éxtam mbaadudu. Nik oy nayjyáwudu ku'am éxtam pyaadyaty ja mubujkun di'ibu Dios tu mmo'oyudu. ⁴ Tu'ugu nini'x kabajk myudajtypy yu'u 'yaguxk 'yaxe'entsy. Tamu kyuu, tamu tyeky, nan tam wiingátypy, es nidu'uk nidu'uk myudajtypy ja kyuumduunk. ⁵ Nandu'unu du'an mat udsajtam, oy njanimay'ajtam, tu'uk je'eyu nini'x n'ijtām mat ja Kristu, es nidu'uk nidu'uk ti'igy 'yity mat yu wiinkpaty nidugekyu éxtam kanak peky ja nnini'x'ajtam.

⁶ Es ja Dios mat ja tsyojkun tu xymyo'oyam nidu'uk nidu'ugu madakun. Pūn ja Dios tu mmo'oyu ja madakun es xykyajxat ja 'yayuk, madya'ak ja ayuk éxtam ja mubujkun di'ibu mmudajtypy. ⁷ Pūn ja Dios tu mmo'oyaty ja madakun es xypyudúkat ja wiinkpaty, kuydyún yajxón. Pūn ja Dios tu mmo'oyaty ja madakun esu wiinkpaty xya'axpákat, ya'axpaktu yajxón. ⁸ Pūn ja Dios tu mmo'oyaty ja madakun es xyjotmakwingajxat ja wiinkpaty, jotmakwingajxu. Di'ibu yajwa'xypy di'ibu myudajty jyaygyejpy mat ja di'ibu tagoy'ajtxur, tun yajxón. Es di'ibu pátap yajkutúkat, wa'an dyajkutúky es tyúnat xonda'aky'aa xonda'akyjyót. Es di'ibu pyudujkup pánaty ayoodap, wa'an tpudúkuđu mat ja oyjyotkyujxm es mat ja tsojkun.

Di'ibu tyuundap pánaty myubujktap ja Kristu

⁹ Naydsyókudu amumdu'uk jot. Uxtijtu ja axuukpu es padundu ja oybyu. ¹⁰ Mnaydsyókudap nixim niyam éxtam tukka'axpūn. Windsu'ugudu wiingátypy ni'igu es kyaj mij ku'am.

¹¹ Yajmajwiinudu ja oybyu tuunk. Katu mnuux'áttu. Mudundu Dios amumdu'uk jot.

¹² Jiky'attu xonda'aky'aa xonda'akyjyót mat ko xyjamyatsta di'ibu Dios tu mwandáxaty. Kupak yajnáxtu mudu ma'xtujkun ja m'ayo'on mjotmáty es kyaj xymyastu'uttat ja mgajxtákuđu.

¹³ Yajwa'xtu miidsaty di'ibu mmudajttap mat ja mmumubujkpaty di'ibáty tagoy'ajtxudap. Axájuđu yajxón pánaty miin jajttap ma mdujk.

¹⁴ Amdow pujktsówdu Dios es tkunu'xat ja di'ibu mduunudap axuuk miidsaty. Du'an sitay xy'amdow xypyujktsówat es yajkunu'xtat, kyaj xykyajxpóktat.

¹⁵ Xonda'aktu mat ja di'ibu xondáktap. Pujuy puyaaxu di'ibu juuy yáxtap.

¹⁶ Jiky'attu yuunk naxypy nixim niyam. Katu mmuj mbaadudu, nik ni'igu mjiky'áttat tuda'aky yuunk naxypy. Katu mnayjyáwudu miits ko mguwijy'áttu.

¹⁷ Pūn ja pán mduñaty axuuk, katu xytyuunambíty axuuk. Yu'uyu mdúnur di'ibu dun tugekyu pyajtáktap oy. ¹⁸ Uxta'aydyu wi'ix miits mjiky'áttat ti'igy mat nidugekyu ja'ayaty. ¹⁹ Mugu'ugítaty, ni na'a miidsaty axuuk xykyatuunambíttat ko axuuk mya-túndat, ni'igu oy wa'an ja Dios ttukkumudoy ja ja'ay; mat ko Dios junaamp ma

ja jyaabyajtun: “Ujtsats ndukkumadowaampy; ujtsats nmo'oyur éxtam pyaadyaty.”
²⁰ Nandu'un xytyuk'ana'amam: “Pun yu mmudsip yu'o'kup, yajkáy. Pun tátsur, yajnu'uuk. Pun mdiimbyu tyaadu, yu mmudsip myudátur ja tsoydyu'un mut ko axuuk tu mdúñuty.”
²¹ Katu mnaydyukmumada'agyuty ja axuk'ajtun, nik ni'igu mumada'aktu ja axuk'ajtun mut ko xytyúndat ja oy'ajtun.

13

¹ Tsojkar es miidsaty nidugekyu xymymudówdat ja justisatujkuty es púnaty yajkutu-jktur, mut ko tugekyu kutujkun myiñ ma Diosun, es ja Diosu du'un di'ibu tu tpujta'aky nidugekyu justisaty. ² Paaty di'ibáty kyamaj'ijxypy ja justisaty, yu'u du'un kyamaj'ijxypy di'ibu Dios tu tni'ana'amu es du'un tkupúkut ja Diosu tyuadyu'unun. ³ Mut ko ja justisatujkuty kyaj jyaa'áty esu ja'ay t'ajaw t'adsu'ugudat di'ibu ti oy tyuundur, ja'a du'un di'ibu axuuk adátstur. ¿Mjiky'ataamp es ni xykyatsu'ugudu justisatujku? Tun di'ibu dun oy, es extu yu justisatujkuty mya'ítadur kumay, ⁴ mut ko ja justisatujkuty Diosu du'un tu pyujta'agudu es xy'ijx'ijt xykywentu'ajtam. Per pun m'adutsp axuuk, mdsu'ugur mjáwur, mut ko kyaj nanugoobu ttsuumadíty ja 'yespaadu, Diosu du'un tu pyujta'agyuty es ttukkumadówdat éxtam ñitúkuty ja di'ibu axuuk adátstur. ⁵ Paaty koonam xymymudówdat ja justisatujkuty, kyaj jye'eyuty mut ko xytsyu'ugudu ko axuuk mdúnudat, ja'a du'un mut ko du'un xytyuñ mut ko xyñijawu ko du'un ja Dios dyajnigutúku. ⁶ Es paadyu du'un xyaktu ja mgugubety di'ibu pyujtáktur ja justisatujkuty, mut ko tyundu ma Dios tu pyujta'agudu. ⁷ Pes miits mgubáttur di'ibu mbátudur. Mgubáttur ma ja yajkugubajtr, es ja mgugubety di'ibu myajktur ma justisaty; may'at windsu'ugudu yajxon di'ibu mbátudur xymyay'at xywyindsu'ugudat. ⁸ Katu pán xymyuni'xy'áttu, je'eyu ja tsojkan di'ibu mnaydyukninu'xadur nidu'uk nidu'uk. Mut ko di'ibu tsyejpy ja myugu'uk, tyaadu tu tkuyduunda'ay ja Diosu 'yana'amun. ⁹ Ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: “Katu xyajtugóy ja pujk úkun wyindsu'kun, katu myajja'ay'eeky, katu mmeetsy, katu m'adseky.” Tugekyu tyadu ana'amun mbaat ya'awijtsmíky ma tyadu ayúkuty: “Mdsókar ja mmudajkra'ajuty éxtam mij ka'um mnaydsyékyuty.” ¹⁰ Di'ibu tsyejpy ja myudajkra'a, ni na'a kya'adu'utsut axuuk. Es du'un mut ja tsojkan yajkuyduundaapy tugekyu tugekyu ja Diosu 'yana'amun.

¹¹ Es du'un miits mjiky'áttut, nijáwudu wi'ixu du'un ja tiempu 'yíxyuty ma njiky'ajtam. Kyaj n'ok'ijtam éxtam púnaty maadur, wijy n'ijtam, mut ko waanu ni'igu xymywingo'onam ja nnitso'ok'ajtun'ajtam kadiinam ma tim jawyiin oj n'axájam ja Jesukristu. ¹² Ja koots'át tu dun tim najxnur es tu dun tim xuuñur, paaty n'ok'axtijam ja di'ibu dun kubi'its ku'ook, es n'oknay'axkujkam éxtamu soldaadu ñay'axkúkuty ko ñajxa'añ tsiptuumbu. ¹³ Njiky'ajtam tuda'aky, éxtam ko n'ijtam xuuñu ixnide'xy ma tugekyu. Kyaj nguga'ay ngu'úkum, kyaj nm'indu'unam es kyaj ndu'unam di'ibáty axuuk. Kyaj nnaydsyip'ijxum es kyaj pán ti ngatukma'ijxum. ¹⁴ Nik ni'igu nnayyajtgajtsam éxtamxyur Jesukristu nwit'ajt nnijam'ajtam, es katu miits xymyudu'udákadu es xytyúndat ja axuukra di'ibu ja mnini'x mgubajk tsyejpy.

14

Kyaj mmagu'uk xypyeky'ixut

¹ Axájudu miits éxtamu mmuga'axuty ja di'ibu tu t'axájudu ja Nindsun'ajtam Jesukristu, oy ja myubajkunaty yu'ajuty kyamajwiinaty. Katu xymyudsipkajxtu. ² Naagudyu ja'ay jyuna'andu ko mbaat tje'xy oytyim tiity, esu wiinkruty di'ibu kyaj myujwiinaty ja myubajkun, jyuxtur yu'ayu aay ujts. ³ Di'ibu jye'xypy oytyim tiity, tsojkar es kyaj t'axtijut di'ibu kyaj du'un nandu'un ttuñ; es ja di'ibu je'eyu jye'xypy ja aay ujts, tsojkar es kyaj tni'ow tniyaaxut di'ibu jye'xypy otyiity, mut ko Dios tu 'yaxájuty nimajtsk. ⁴ ¿Mbánu dun mij es xyñi'ow xyñiyaaxut di'ibu myadiimpy ja wiinkru? Es pun wu'ampur oy o axuuk,

kyaj mij mbaadyaty es xy'anuumat. Yu'u pátar ja wyindsán, ja'a njana'anum ja Dios. Es wu'umap yajxon, mat ko yu Nindsun'ajtam mbaat yajwe'emyaty yajxon.

⁵ Ta naagudyu ja'ay di'ibu 'yijxtar tu'ugu xuu amaay kadiinum di'ibaty tu naxy ma ja sumaanun, es ta yu wiinkruty di'ibu janandup ko tugekyu yu xuu ti'igyu 'yamaayaty. Wa'an nidu'uk nidu'ugu ja'ayaty ttuknibajtaagu éxtam ja Dios tu wyinma'añmyo'oyuda.

⁶ Di'ibu 'yamaay'ajtypy naagu xuu, du'un ttuñ mat ko du'unu dun ttijy ja Dios t'oyjyawu. Ja'a di'ibu jye'xypy oytyiity, ja'a du'un ttuñ es twindsu'ugut ja Nindsun'ajtam, es tja'aygyuda'aky ja Dios; es ja'a di'ibu kyaj tje'xy oytyiity, nandu'un ttuñ es twindsu'ugut ja Nindsun'ajtam, es tja'aygyuda'aky ja Dios.

⁷ Kyaj n'oy'ajtungyujxm njiky'ajtam es kyaj n'oy'ajtungyujxm n'o'kum. ⁸ Pun njiky'ajtam, Nindsun'ajtam 'yoy'ajtungyujxm njiky'ajtam; es pan n'o'kum, Nindsun'ajtam 'yoy'ajtungyujxm n'o'kum. Ma njiky'ajtam es nandu'un ma naty tu n'o'kum, xyja'a'ajtam ja Nindsun'ajtam. ⁹ Paadyu Kristu 'ye'ky es jyikypyejky es du'un yajWindsun'atut, du'un di'ibu tu 'yooktu es nandu'un di'ibu jiky'ajttar.

¹⁰ Pes mij di'ibu kyaj ttsu'utsy ja tsu'utsy, ¿ti ko xyñi'ow xyñiyaaxu mmamabujkru di'ibu tsyu'tsypy ja tsu'utsy? Es mij di'ibu tsyu'tsypy ja tsu'utsy, ¿ti ko xy'axtijy ja mmamabujkru di'ibu kyaj ttsu'utsy ja tsu'utsy? Nidugekyu udsajtam nwinguwa'aguya'anum ja Dios, es yu'u xypyayo'oyum. ¹¹ Mat ko yu Diosu jyaabyajtan jyuna'añ:

Du'un ja Nindsun'ajtam jyuna'añ:
Du'un éxtamu tay'ajtan kots njiky'aty,
nidugekyu ja'ayaty xywyingoxtanudats,
nidugekyuts xy'awdattudats,
du'un jynañ ja Dios.

¹² Du'un udsajtam nidu'uk nidu'uk nyajkam ja tay'ajtan ma Dios éxtam tu njiky'ajtam es tu n'adátsum.

Kyaj ndsiptu'unum mat ja nmagu'uk'ajtam

¹³ Paaty kyaj n'oknayñi'o'o n'oknayñiyaxunum nixim niyam. Nik ni'igu xytyúndut kadiibu pyekykya'adat ja nmagu'ugaty o di'ibu kyaj tsyiptákxudut ma ja myubujkan.

¹⁴ Mat ko ti'igyats n'ity mat ja Nindsun'ajtam Jesukristu, nmudajtypyats ja tay'ajtan ko kyaj ti je'xy di'ibu kyaj wya'adsaty. Per ja ja'ay di'ibu nayjyananar ko taa yu je'xy di'ibu kyaj wya'adsaty, mat ja'a kyaj wya'adsaty. ¹⁵ Es pun mij kyaj xytyuñ kwentu éxtamu nmagu'uk nayjyawuty ma ja myubujkan, es mat ja di'ibu mje'xypy xyajma'aty yu myubujkan, kyajru du'un xytyuñ mat ja tsojkan. Paaty katu xytyuñ es xyje'xy di'ibu yajpekytyunur ja nmagu'uk di'ibu Kristu kyu'o'ku. ¹⁶ Katu xytyuñ di'ibu ja'ay mbaat mat tkajxadity tmadyaagudity ja mjiky'ajtan éxtamu axuakrun. ¹⁷ Mat ko pun ja Dios tu xypyjtakam éxtamu 'yu'ungun, kyaj jya'ajuty mat di'ibu nje'xum o n'úkum, ja'a du'un mat ko njiky'ajtam éxtamu Dios tteky, es mat ja ti'igyat esu xondakan di'ibu Espiritu Santa xumyo'oyum. ¹⁸ Di'ibu myadiimbyu du'un ja Kristu, 'yoyjyawur ja Dios es oybyudsamur ma yu ja'ayaty.

¹⁹ Du'un n'aktu'unum di'ibu xytyuknimi'inum ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, di'ibu xypyudujkam es nyajmajwiin nyajkajaajum ja nmubujkan'ajtam nixim niyam. ²⁰ Katu xyajtugóy ja Diosu tyuunk mat ja'agyujxm di'ibu mje'xy mbejkyru. Tay'ajtanu'u ko tugekyu yu je'xy peky, wa'adsu'u es oy, per axuugu'u ko nju'xum pun nnija'am ko madu tyaadu yajpekykya'apy ja wiinkruty. ²¹ Nik oy ko ngadimju'xum ja tsu'utsy es ngadim'úkum ja vina, o ndu'unum otyim di'ibaty di'ibu mbaat mat nyajpekykya'am ja nmamabujkra'ajtam. ²² Pun mjanaamp ko tugekyu je'xy peky 'yóyaty es ko mbaat xyje'xy tugekyu, du'ñamu du'un m'itat Dios windum. Jotkujk ja ja'ay di'ibu kyaj ttuñ di'ibu pyekyja'ar. ²³ Per ja di'ibu ti jye'xypy es twinmay ko peky di'ibu tyiimpy, tyadu ja'ay pekytyuump ko tje'xy ja'agyujxm ko kyaj mubujkangyujxm tu ttuñ.

15

Nidu'uk nidu'uk xypyátum es nyajjotkudákum ja nmumubujkpu'ajtum

¹ Kom ʔdsajtum púnaty nmudajtum maj wiin kajaa ja nmubujkun'ajtum, n'okmuduna'ayum mut ja ma'xtujkun ja di'ibu dan kyaj tmudaty maj wiin kajaa ja myubujkun, es kyaj njiky'ajtum éxtum dan je'eyu ja ndsojkon'ajtum jya'ty. ² Nidu'uk nidu'uk xypyátum es nyajjotkudákum ja nmumubujkpu'ajtum es du'an nyajmajwiin nyajkajaajum ja myubujkun. ³ Mut ko kyaj ja Kristu ku'am ñaydyukjotkudaku, du'an jyajtú éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun: “Ja di'ibu myajwingajxpajt, ʔjtsats tu xytyukka'ay.” ⁴ Mut ko tugekyu di'ibu wu'amp ma ja Diosu jyaaybyajtun, yajkujaay es nnaydyukni'ijxum es nmudajtum ja ma'xtujkun es jotkujk n'awijx njajp'ijxum di'ibu minaamp. ⁵ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyum ja jotkujk'ajtun esu ma'xtujkun, mmo'oyudu miits ja ti'igyu'ajtun es nidugekyu xypyadúndut ja 'yijxpajtunu Jesukristu, ⁶ es du'an ti'igyu xy'awdattat ja Dios, ja Nindsun'ajtum Jesukristu Tyeety.

Oybyu ayuk yajkajxwa'xy ma kyaj 'yisraelítaty

⁷ Nay'axájudu nidu'uk nidu'uk éxtum nandu'an oj m'axájudu ja Kristu miidsuty, es du'anu Dios 'yítat awdaty. ⁸ Mut ko n'awánudu ko yu Kristu myiñ es tpudákat ja israelítaty es tkuydyúnat di'ibu Dios jékyup tyukmawandak ja 'yaptujkaty, es du'an ya'ixannu ko tyiimpy ja Dios éxtum wyandaky. ⁹ Nandu'an myiñ ma ja di'ibu kyaj 'yisraelítaty es tjá'aygyuda'aktat ja Dios mut ko yu'ujaty tu pya'ayówudu. Tyaadu du'an di'ibu myadyakupy ja Diosu jyaaybyajtun: Paaty n'awdataampy ma yu di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es nguy'áwupts ja mmaj'ajtun.

¹⁰ Es jatuk peky ja Diosu jyaaybyajn jyuna'añ: Xonda'aktu miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítaty ti'igyu mudu Diosu jya'ayaty, ja israelítaty.

¹¹ Nandu'an jyuna'añ jatuk peky:

Awdattu Nindsun'ajtum nidugekyu miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Wa'an nidugekyaty ja naxwíñudu ja'ayaty t'awdattu Dios.

¹² Nandu'an ja Diosu kyugajxpu Isaiiu jyuna'añ ma jatuk peky:

Minaamp tu'ugu tyuamp 'yaats ja Jesee,

es yu'u yajkutukaamp majaty naxwíñudu,

es yu'ujaty 'yawix jyajp'ixtup es ñayákadut ma yu Jesee tyuamp 'yaats.

¹³ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyum ja awijxun, myajxonda'agudu miidsuty es mmo'oyudu ti'igyu'át ma yu mmubujkun mut yu'ugyujxmu myuk'ajtun ja Espírítu Santu, es myujwiin kyajaat ja mmubujkun.

¹⁴ Mugu'ugítaty, nmubejkypyuts tu'ajtun ko miits ni'igu xymyudattu ja tsojkon es ja nija'ajan, es nandu'an mjajtup wi'ix xykyajxwijtut nixim niyam. ¹⁵ Per tu nnijáyudu mak aa mak jot ma tuk pekyu tyadu neky, ja'a ndukjamyajtstup di'ibu naak mjajtup es kyaj xyjatyugódyut. Du'anats tu nduñ mut kots myay'ajtungyujxmu Dios tu xykyexy ¹⁶ esats nmudúnat ja Jesukristu es ttuk'oy'áttat di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Ja'a ʔjts ndukmudiimpy ja Jesukristu esats ʔj ngajpxwa'xat ja oybyu ayuk di'ibu tso'on ma Diosun. Du'anats nduñ es 'yítat púnaty kyaj 'yisraelítaty éxtum ja windsu'kun di'ibu Dios 'yoyjya'ap, púnaty Espírítu Santakuyxmu tu wya'atsjattu.

¹⁷ Mut ko ti'igyuts n'ity mudu Jesukristu, xondákruts es ʔj ja Dios nmudúnats.

¹⁸ Nmadya'agupts yu'uyu di'ibu Kristu ku'am tu ttuñ mut ʔj, esats nduk'axájudut di'ibu kyaj 'yisraelítaty ja Kristu, es tmumadówdut. Pes ja Kristu du'an tu ttuñ mut ʔjtskyujxmu dsu n'ayuk es di'ibuts ndiimpy, ¹⁹ es mut yu'ugyujxmu ijxwu'amun esu maj'ajtun di'ibuts ja Espírítu Santu xymyooyats ja mak'ajtun esats ndúnat, es du'anats tu ngajxwa'xy tugekyu tugekyu ja oybyu ayuk extu Jerusalén es extu Iliryu ñaxóty.

²⁰ Du'ñamts ʉj ndseky es ngajxwə'xət ja oyby ʉyuk majaty kyajnum yajnegajxy ja Kristu, es du'ñn, mbaat njuna'anam, kyajts ja potsy nyajpéty ma ja wiinkpə tə tpojtse'eky ja 'yux. ²¹ Nguydyunaambyuts éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtən: 'Yíxtəbu taadaty di'ibu ja ja'ay kyaj oj yajnimadya'aky, jyaygyúkdəbu taadaty di'ibu kyaj tmədoo'ijttə.

Paablə ttukniwinmay ʉ njəjxa'añ Romə

²² Paatykyəjxməts miidsəty kyaj nninəjxtə, óyəts ʉj kanək ok miidsəty tə njaninəjxa'andə. ²³ Per tyam, təts nya'abaadə ja nduungəts ja yəə, es mət ko jəməjt jəməjt tə njaninəjxa'andə miidsəty, ²⁴ tyam sitəy nnəjxaəmbəts. Nəjxaəmbəts Españə es nnaxə'añəts jawyiin Romə es ngu'íxtət. Es kodsə naty tə n'okxonda'aky waanə mət miidsəty, mbaadəts xpyudəkədə esəts ʉj n'aknəjxət məts tə nnidsoonnə. ²⁵ Per maanəm ngaku'ixtə, nəjxaəmbəts jawyiin Jerusalén es nyajnəjxa'añəts tu'ugu naybyudəkə mə yə nməgu'uk'ajtəm jap. ²⁶ Mət ko yə nməgu'uk'ajtəm jam Masedoñə es yəə Akayə ttuknibəjtaəgədə es dyajmuka'andə meəñ es ttuknigaxə'andə ja nməgu'uk'ajtəm di'ibu təgoy'ajtxədəp jap Jerusalén. ²⁷ Yə'u kə'am tyuknibəjtəkədə ttunə'andə mət ja kyə'amdsojkən, es pátəp es du'ñn ttúndət, mət ko ja israelitə ja'aygyəjxməty ja Dios kyunu'xədə, es paaty oyə du'ñn ko yə'əjəty dyajwə'xtə di'ibu myədəjt jyaygyajtəp mət ja nməgu'uk'ajtəm jam Jerusalén. ²⁸ Es kodsə naty tə ngəyakyə tadə meəñ es tə nguədyúñədsə naty tyəədə di'ibəts tə nyajtuknipéky, taats ndsoonə'añ jam Jerusalén es nnəjxnədəts Españə, es ngu'íxtət miidsəty kots ʉj jam nnáxət. ²⁹ Es nmədajtypyəts ja təy'ajtən ko mə nəjx ngu'íxtə, nəjxəpts mət təgekyə ja Kristə kyunu'xən.

³⁰ Məgu'ugítəty, es tyam n'amdoo nbəjktsoodəp miidsəty mə yə Nindsən'ajtəm Jesukristə es mət ja Espírítə Santə tsojčkən di'ibu xymyo'oyəm, ³¹ es xyñigəjxtəəgədəts esədsə Dios xykyuwə'anət mə yə israelitəty jam Judeeə di'ibu kyaj tmədundə ja Kristə. N'amdeəbyəts ja Dios nandə'ñn esə nməgu'uk'ajtəm jap Jerusalén t'axájədət mət ja ja'aygyədəkə ja naybyudəkə di'ibəts ndukninəjxtəpts. ³² Es du'ñnəts xonda'aky'əə xonda'akyjyót nəjx ngu'íxtət miidsəty, pən jənaəmp ja Dios, esəts nxonda'əgət kots nbo'xət mət miidsəty. ³³ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyəm ja agujk'ajt jotkujk'ajtən, t'ity mət nidəgekyə miidsəty. Wa'an du'ñnəty.

16

Kəjxpə'xən

¹ Ndukniəjktəp yə nməməbəjčkə'ajtəm Febe. Yə'u oy Dios məduump mə ja məbəjčkəptəjk nəymyúkdə Senkreə. ² Tunə may'ajtən, axəjə yəjxón mət ja xyəgyəjxmə Nindsən'ajtəm, éxtam ñitəkəty ja Diosu jya'ayəty. Pudəkədə mət ti təgoy'ajtxəp, mət ko yə'u tə tpuđəkədə mayjya'ay, nandə'ñnəts ʉj tə xpyudəkə.

³ Tunə may'ajtən mayDios xy'anəmədə Prisiłə esə Akilə, yə nməməduumbədyəts mə yə Jesukristə ñə'u tyu'u. ⁴ Yə'əjəty pyəjtəktə ayo'on jəjp'ámə jiky'ajtən nəgoə kots ʉj xyəjtse'eky. Nja'aygyədəkəpyəts yə'u, es kyaj 'yəjtsəty je'e'yə, nandə'ñn nidəgekyə ja nməməbəjčkə'ajtəm di'ibu kyaj 'yisraelitəty. ⁵ Ndukniğəxyədsə Dioskəjxy nandə'ñn nidəgekyə nməgu'uk'ajtəm di'ibu naymyujkədəp es t'awdattə Dios mə yə tyəjkə Priskə esə Akilə. MayDios xy'anəmədə nmətnaymyəəybəts Epenetə di'ibəts njantsytsyējpy, di'ibu jawyiin jap Asyə 'yaxəjə Jesukristə. ⁶ MayDios xy'anəmədət yə Mariiə, di'ibu jantsy tuun mət miitskyəjxməty. ⁷ MayDios xy'anəmədə Andrónikə esə Juniiəs, di'ibəts məət ndsimdsyənəəy, yə'əjəty 'yaxájədə Kristə tim jawyiin maanəmtsə naty ʉj kyajnum n'axəjə; es yə'əjəty yəjmay'átə yəjwindsə'əgə mə yə apóstəłəty.

⁸ MayDios xy'anəmədə Amplyatəs, di'ibəts ʉj njantsytsyējpy mə yə Nindsən'ajtəm.

⁹ MayDios xy'anəmədə Urbanə, di'ibəts məət nmədúñ ja Kristə. Nandə'ñn mayDios

xy'anuumudu Estakyu di'ibuts njantsytsyejpy. ¹⁰ MayDios xy'anuumudu Apelus, di'ibu tu tmamada'aky ja ayo'on ma tu tmaduñ ja Kristu. Nandu'un mayDios xy'anuumudu yu nmugu'uk'ajtam di'ibaty tsyunaaydyur ma Aristoobulu jyun tyujk. ¹¹ MayDios xy'anuumudats ja nmugugajpn Erodyon, es nandu'un ja di'ibu tsyunaaydyur ma ja Narsisu jyun tyujk. ¹² MayDios xy'anuumudu yu Trifenu esu Trifosu, yu toxytyujkuty myuduundur ja Nindsun'ajtam. Es nandu'un mayDios xy'anuumudu nmugu'uk'ajtam Persidu, di'ibu jantsytyuun ma yu Nindsun'ajtam. ¹³ MayDios xy'anuumudu Rufu, di'ibu tu dya'ixyuty yajxon ko tmaduñ ja Nindsun'ajtam. MayDios xy'anuumudu yu Rufu tyagu'unk, di'ibuts tu xymyudaty extamu 'yu'ungun. ¹⁴ MayDios xy'anuumudu ja Asinkritu, Flegontu, Ermus, Patroobus, Ermes esu nmugu'uk'ajtam di'ibu jam muut 'yitta. ¹⁵ MayDios xy'anuumudu Filolagu, Julyu, Nereeu esu myuga'ax toxytyujk, Olimpyu es nidugekyu ja Diosu jya'ayuty di'ibu ijttar mat yu'ujuty.

¹⁶ MayDios mnay'anu'umxudat nixim niyam es mnaymyunanudat tsojkan muut. Nidugekyu yu nmugu'uk'ajtam di'ibu yam ma ja mubujkputujk yo'oymyuktu, mduknigaxudu Dioskajxy.

¹⁷ Mugu'ugitaty, n'amdoo nbujktsoodur es mnaygywentu'atudat miidsaty ma tadu ja'ayuty di'ibu je'eyu t'uxkuku yajnaywya'xu es tpujta'aktu ja tsip, mat ko ya'uxpaktu wiingu uxpujkan ma yu di'ibu miits tu xy'axajudu. Mastu'uttu yu'ujuty, ¹⁸ mat ko tyadu du'ambu ja'ay kyaj tmadundu Nindsun'ajtam Jesukristu, yu'ayu pyaduundur ja ky'um winma'añ es jeky kyajx myadya'aktu es du'un kuxu'kp ko 'yoyuty, du'un twinwepy twinjaxy es twin'uñ di'ibu kyaj ñaygywentu'atyuty. ¹⁹ Nidugekyu tu tmadowdu ko miits mgyudyundur ja Kristu 'yuxpujkan, es xondakpats ko du'un xytyundu. Ndsejpyats es miits mwijy'attat es xytyundat ja oybyu es xy'uxtijtut di'ibu kyaj 'yoyuty. ²⁰ Dios di'ibu xymyo'oyam ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, tsojk tta'annakuya'añ yu Satanás mdekyry-atku'paty. Wa'an Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu miidsaty.

²¹ Mduknigaxudu Dioskajxy ja Timotee, di'ibuts mat nduñ, es nandu'un yu nja'ayats, ja Lusyu, Jasón esu Sosipater.

²² Ujtsats Tersyu, di'ibu tyadu neky yam jyaapy di'ibu Paablu ñaskajxur, nduknigaxtu Dioskajxy ma yu Nindsun'ajtam.

²³ MayDiosuk du'un jyuna'añ ja Gayu. Yu'ats yam xyajjattakp es dyaky ja tyujk ma ñaymyukudu ja mubujkputujk. Nandu'un mduknigaxudu Dioskajxy ja Erastu di'ibu Korintu tesoreeru'ajtp, esu nmugu'uk'ajtam Kwartus.

²⁴ Wa'an Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu.

Dios ya'awdaty

²⁵ Es tyam, ittu mudu Dios di'ibu mbaat waanu ni'igu myajmukta'agudu mat yu'ugyujxm ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu yajmiin es di'ibuts ngajxwa'xyru. Tyadu oybyu ayuk ya'ijxur di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu, di'ibu ijty kyayajnijawu maanumu naty kyakoju ja naxwiñudu, ²⁶ es tyam tu yajnijawu ma tngajxtu ja Diosu kyugajxputy ma Diosu jyaabyajtan, du'un extumu Dios di'ibu winu xuu winu tiempu ijtp, t'ane'emy es yajkajxwa'xut ma tugekyu naxwiñudu es du'un yu'ujuty tmubaktat es tkuydyundat.

²⁷ Ja Dios di'ibu je'eyu Dios'ajtp es tim wyijy'ajtun muut, wa'an ja'a Jesukristukyujxm tmadatut ja muj'ajtun winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unuty.

Myatu'ukpa Neki Di'ibu Paablu Tyuknigajxta Ja Korintu Ja'ayuty

¹ Ëj Paablu. Diósats ta xypyjta'aky esats xy'apostulu'átut ja Jesukristu. Ëj mat ja nmagu'uk'ajtam Sóstunus ² nduknigajxtudsu tyadu neky ja Diosu jya'ayuty di'ibáty naymyujkudap jam Korintu, di'ibáty ijtp ti'igyu mat ja Jesukristu. Dios tu tyukniwówuty es dyajnujxut tu'ugu jiky'ajtanu wa'atspu, ti'igyu mat nidugekyu di'ibu oytyim maaty wyindsu'kudap ja Nindsun'ajtam Jesukristu, di'ibu du'un Wyindsun'ajttap yu'ujuty es nandu'un udsajtam. ³ Wa'anu nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Wi'ixu kunu'xun yajpaaty Jesukristukyujxm

⁴ Du'ñuamts nja'aygyuda'aky ja Dios mat miitskyujxmuty, ja'a ko ja Dios tu mgunu'xudu mat yu'agyujxmu Jesukristu. ⁵ Es ja'a ko m'ity ti'igyu mat ja Jesukristu, Dios tu mmo'oyuty tugekyu oytyim di'ibuty ja oy'ajtan ma m'anmaja'an, du'un ma tugekyu m'aw mgajxtu es du'un ma oytyiity xyjattu, ⁶ es mudu tyaadu ya'ixy ko di'ibuts ngajxwa'x ma miidsuty Jesukristukyujxm, ja'a du'un ja tuj'ajtan. ⁷ Pes ni di'ibu Espírítu Santu myadakun mgatugoy'ajtxuty es mjiky'átut éxtum ja Dios ttseky maanum xy'ak'awíxyñum ma myina'añ yu Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁸ Yu'u myajmak'át mya'oy'átudap es mbudákudap kudibu miits xymyudáttut ni ti pojpu ko myínut jatagok. ⁹ Dios kyuydyimbyum di'ibu wyandakypu, es yu'u du'un di'ibu mdukniwoodap es mjiky'áttut ti'igyu mat ja 'yU'unk Jesukristu, yu Nindsun'ajtam.

Mubjkrutajk ñaybyjkwaxudu

¹⁰ Magu'ugítuty, n'amdeepy nbujtseebyuts miidsuty Nindsun'ajtam Jesukristukyujxm, es mnayyaji'igyudut es kyaj mnaybyjkwaxudu. Jiky'attu mat ti'igyu jot winma'añ. ¹¹ Njana'añudsu tyaadu, magu'ugítuty, mat ko ja di'ibu tsanaaydyap ma ja Klo'ee jyun tyujk tu xytyuknijáwuts ko ak miits mnaydyij mnayyókudu. ¹² Mudu tyaadu, ja'ats n'andijpy ko nidu'uk nidu'uk miidsuty ak wiink jyuna'andu. Tu'uk jyuna'añ: “Ëj, Paabluts xy'axpujkrut'ajtp” es jatu'uk jyuna'añ: “Ëj yu'u Apolus” es ja wiinkpety jyuna'andu: “Ëj yu'u Peedru” es jatuk peky jyuna'andu: “Ëj yu'u Jesukristuts xy'axpujkrut'ajtp.” ¹³ ¿Per tii, tuu ja Jesukristu ñaywya'xyuty kanak pekyu?, o uj Paablu, ¿kruuzpajtuts mat miitskyujxmuty, o mnabajttu miits uj nxuugyujxm? ¹⁴ Nja'aygyudákypuuts ja Dios kots kyaj nyajnebejty nidu'uk miidsuty, tim yu'uy Krispu esu Gayu. ¹⁵ Es du'un ni tu'uk pún mbaat kyajana'añ ko ñabejty mududsu nxuugyujxm. ¹⁶ Aa, per nandu'undsuga nyajnebejty ja di'ibu tsanaaydyap ma ja Estéfanusu jyun tyujk, es kyajts nnakyjyamyetsy ja wiinkpa jatu'uk pún tats nyajnebéty. ¹⁷ Pesu Jesukristu kyajts xykyejxy esats nyajnebatut ja ja'ayuty, xykyajxuts esats ngajxwa'xut ja oybyu ayuk, es kyaj mat ja ayuk di'ibu ja ja'ayuty ku'am wya'ptap mat ja wyinma'añuty. Du'unuts nduñ es kudibu tyagóyut ja muk'ajtan di'ibu yajmadajtp ko Kristu 'ye'ky kruuzkajxy.

Kristu myudajtypy ja Diosu myuk'ajtan esu wyijy'ajtan

¹⁸ Ja Jesukristu 'yo'kun kruuzkajxy nanagoobu jyawu kyuxe'eky mat ja di'ibáty nujxtap ma ja ayoodákn, peru di'ibáty udsajtam nnitsókum es njo'omum tsajpótm, ja'a tyaadu ja Diosu myuk'ajtan. ¹⁹ Es du'un jyuna'añ ja Dios ma ja jyaaybyajtan: Nyajkutagóyupts ja kuwinma'añbyu wyijy'ajtan, es nyajjugákupts ja jyaygyujkan di'ibu jaygyujkap.

²⁰ Pənu də'un, ɤma net ja kuwijjya'ay, o ja ya'əxpəjkpəty, o ja di'ibu kyajxy myadyakypy di'ibu yajpətp naxwiin? Pes ja naxwiinudu wijy'ajtanəty, tə Dios dyajkəxe'eky ko loku yə'u. ²¹ Dios nija'ap di'ibu tyiimpy, es naja'ijxypy es kədiibu ja naxwiinudu ja'ayəty 'yixy'ətəduət mət yə'ugyəjxm ja wyinmə'añəty, ja'ayə də'un yajnitso'ogaampy ja di'ibu jotmooyəp mət yə'ugyəjxm di'ibu yajkəjxwə'xp, oyə tyədu ayuk kyəxe'eky loku winmə'añən.

²² Pesə israelitəty 'yixəndəp ja ijxwə'mənu di'ibu myədajtəpy ja məj'ajtan, esə griegəty 'yəxtəədyəp ja wijy'ajtan, ²³ perə ɤdsajtam ngəjxwə'xəmə ja Kristə ko kyruuzpejty. Yə israelitəty kyo'oyjya'adəbu tyədu kəjxwə'xən, es di'ibu kyaj 'yisraelitəty pyəjtəktəp ɤxtəmə loku winmə'añ, ²⁴ per di'ibu Dios tə twoy, oy yə'ədyə israelitəty o griegəty, Kristə də'un ja Diosə myək'ajtan esə wyijy'ajtan. ²⁵ Pes ja di'ibu ja'ayəty jya'adəp ɤxtəmə ja Diosə lyokə winmə'añ, kuwinmə'añə'u kədiinəmə ja kuwinmə'añbyə di'ibu yə naxwiin; es di'ibu jya'adəp kyaj tmədaty ja Diosə myək'ajtan, yə'u də'un waanə mək kədiinəmə ja naxwiinudu ja'ayədyə myəjəə. ²⁶ Jamyatstə məgu'ugitəty, ko Dios tə mwəwədu es məjə'ay'atə'anədu, oy mganiməy'ajtpədu miidsəty di'ibu də'un kuwinmə'añ, es oy mganiməy'ajtpədu di'ibu myədajtəpy ja kutujkən, es oy mganiməy'ajtpədu di'ibu jotkujk ja'ayəty. ²⁷ Perə Dios tə twin'ixy ja ja'ayəty di'ibu naxwiinudu ja'ayəty pyəjtəktəp ɤxtəmə kuləkəty, es də'un Dios dyajtsoydyu'ungə'ay ja di'ibu naxwiinudu ja'ayə pyəjtəktəp ɤxtəmə kuwijpyən. Ja Dios tə twin'ixy ja ja'ayəty di'ibu ja naxwiinudu ja'ayəty pyəjtəktəp ɤxtəmə di'ibu kyaj tmədaty ni ti məjəə, es də'un ja Dios dyajtsoydyu'ungə'ay ja di'ibu ja naxwiinudu ja'ayəty pyəjtəktəp ɤxtəmə di'ibu myədajtəpy ja məjəə. ²⁸ Dios tə twin'ixy ja ja'ayəty di'ibu ja naxwiinudu ja'ayəty 'yəxtijtəp ɤxtəmə di'ibu kyaj ti tsooty, es dyajkutəgəyət ja di'ibəty ja naxwiinudu ja'ayəty pyəjtəktəp ɤxtəmə məj kəjxmbən, ²⁹ es də'un kyaj pən mbaət naja'yəwəduət məj kəjxm Dios windum. ³⁰ Perə Dios tə myajti'igyədu miidsəty mət ja Jesukristə es mət yə'ugyəjxmə Jesukristə nnija'am ti Dios tsyejpy, oy nwe'məməmə mət ja Dios, wə'ats n'ijtəmə es nnitsəkəmə. ³¹ Pes də'un ɤxtəmə jyənə'añ ja Diosə jyaəybyajtan: "Pən ja pən ti ttukxondə'aky, wə'an ttukxondə'aky di'ibu Dios tə ttuñ."

2

Yajmadyə'aky ja Kristə di'ibu tə 'yeeky kruuzkəjxy

¹ Məgu'ugitəty, kots əj nmiiñ mə miidsəty es ndukməmədyəktə ja Diosə 'yəxpəjkən, kyajts nyajtuun ja məj kəjxmbə ayuk es ni yə wyinmə'añ di'ibu tsip niməjəə. ² Pes kots n'ijty mə miidsəty, kyajts nwinmə'añ'atəñ jatə'ugə wiinkpə, yə'əyə Jesukristə esə 'yo'kən kruuzkəjxmbə. ³ Yə'ayow yə'amə'adəts njam'ajty mə miidsəty, ni nməjəəts es ɤtə tsəyiibyəts mət ja tsə'kən, ⁴ es ko ndukməmədyəktə ja Diosə 'yəxpəjkən, kyaj ndukmədijəyandə ja kuwijjya'aybyə 'yayuk, ni'igə oj ndukmədijədu mət yə'ugyəjxm ja Espiritə Santə es ja Diosə myək'ajtan. ⁵ Paəty ja mməbujkən kyəxəty mə yə Diosə myək'ajtan es kyaj mə yə ja'ayədyə kyuwijy'ajtan.

Espiritə Santəkyəjxm ja Dios naja'yəjnyə'egəty

⁶ Di'ibu tə kyutəkəty oy oy təgekəyə ja Diosə 'yəxpəjkən, mət yə'əts sitəy nyə'əxpəkəduət mət ja kuwijy'ajtan, es kyaj mət ja naxwiinudu ja'ayədyə wyijy'ajtan nyə'əxpəkəduət, es ni mət ja wyijy'ajtan di'ibu yajtuundəp di'ibu yajkutujktəp naxwiin. Pesə tyədu yajkutujkəpədyə wyijy'ajtan, kugəxəp yə'u. ⁷ Ja wijy'ajtan di'ibəts əj tuk'əxpəjkəp, yə'u də'un ja wijy'ajtan di'ibu yə'əts ijtp es di'ibu Diosə naty tə ttuknibəjtaəgə nməj'ajtan'ajtamgyəjxm. ⁸ Ja yajkutujkəpəty mə yə naxwiinudu kyaj tjaəgyəjkədu; ja'a kooxəp yə'əjəty tjaəgyəjkədu, kyajxəp dyajkruuzpajttə ja Nindsən'ajtam Jesukristə. ⁹ Per tim də'un jyaəty ɤxtəmə jyənə'añ ja Diosə jyaəybyajtan: Dios tə t'əxkukə mədu di'ibəty tsojkədup,

di'ibu ni pánam tka'ixy es tkamudoy
es ni kyaja'ty wyinma'añoty.

¹⁰ Tyaadu da'un tugekyu di'ibu Dios tu xytyuknija'am mat yu'ugyujxm ja Espiritu Santa, ja'a ko yu Espiritu Santa tyuk'ijxap tugekyu, es extu ja kukpu nimujaabu wyinma'añ ja Dios.

¹¹ Ma ak ja'ayuty, ¿pán mbaat tnijawu wi'ix ja jyot wyinma'añ tu'ugu ja'ay? Yu'ayu da'un ja 'yanmaja'an ku'am, ¿kadii? Nandu'un jajtpu da'un ko yu Diosu Jya'ajan, yu'ayu da'un ñija'ap wi'ixu da'un ja Dios. ¹² Es udsajtam kyaj tu n'axájum ja winma'añ di'ibu ya naxwiñ, yu'ayu sitay ja winma'añ di'ibu yajkypy ja Espiritu Santa di'ibu tso'omp ma Dios, es da'un njaygyukam tugekyu di'ibu Dios xyñamo'oyum. ¹³ Pes da'unats udsuty nmadya'aky mat ja ayuk di'ibu ja Espiritu Santa xytyuk'uxpajktu, es kyaj yu'ujaty di'ibu miimp ma ngu'am winma'añ; ja'ats ja'ay nduk'ijxp ja tay'ajtun di'ibu ja Espiritu Santa yajkypy es tjaygyúkuu pánaty tu'umooyudup ja Espiritu Santa.

¹⁴ Mat ko ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmadattu ja Espiritu Santa, kyaj mbaat t'axájudu di'ibu ja Espiritu Santa yajkypy. Pesu tyadu ja'ayuty kyaj tjaygyúkuu di'ibu Dios myeepy es janándup: “Loku winma'añ yu'u.” Yu'ayu dan je'eyu di'ibu myudajttap ja Espiritu Santa mbaat tnijawu di'ibu Diosu ja'ay myeepy. ¹⁵ Di'ibu myudajttap ja Espiritu Santa, mbaat yu'ujaty trayo'oy tugekyu, es ni pán wiinkpu mbaat kyaj pyayo'oyuty. ¹⁶ Ja'a ko ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ: “¿Pán tu t'okwinma'añ'ijxpu ja Nindsun'ajtam? ¿Pán mbaat dya'uxpeky ja Nindsun'ajtam Dios?” Per udsajtam sitay nmudajtam ja Jesukristu wyinma'añ.

3

Paablu esu Apolus, Diosu myuduumbuty

¹ Mugu'ugítaty, kots ijty ma miidsuty nya'uxpaktu, kyaj oj mbaat nya'uxpeky éxtam ja ja'ayuty di'ibu nu'ujajwijts tu'ujajwijtsup ja Espiritu Santa, ja'a oj nya'uxpeky éxtam pánadyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudup o éxtam pánaty jemy tu t'axájudu Jesukristu.

² Pes éxtam mbaat njuna'anam, extu koonam nmooy ja letsyu ma jyapaadyuty nmo'oyut ja kudu'atspu je'xy, mat ko nan kyajnam mbaat xyje'xy ja kudu'atspu je'xy, es extu tyambaat kyajnam mmada'aktu es xyju'xtat ja kudu'atspu je'xy, ³ mat ko du'uñum m'akjiky'atttu éxtam pánadyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Jam di'ibu miits mnaydyukmadsip'ajtudup nixim niyam es mdsiptún mdsipkajxtu nixim niyam, es da'un xya'ixudu ko ja'ayum mbanajxtup ja wyinma'añ di'ibu kyaj myiñ ma yu Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁴ Ja'a ko miits nidu'uguty mjuna'andu: “Uj Paablats xy'uxpajkpu'ajtp” esu wiinkpu jyuna'andu: “Uj Apólusats xy'uxpajkpu'ajtp”, es da'un mnaygyójudu éxtam ja ja'ayuty di'ibu kyaj tpadundu ja Jesukristu.

⁵ Pes anmaagyuts, ¿pánu da'un Apolus?, es ¿pánu da'un uj, Paablu? Udsuty je'eyu Diosu myuduumba di'ibu oj mduk'uxpákuu es xymyubáktat ja Dios, es nidu'uk nidu'uk udsuty ndundu ja tuunk di'ibu Nindsun'ajtam oj xymyo'oydyuts. ⁶ Mbaat njuna'anam ko ujts nrip ja tuamt, Apolus tya'x, peru Diosu da'un di'ibu yajmujx ja tuamt es yaj'ya'k yajpajt. ⁷ Di'ibu nip es di'ibu ta'xp, ni ti yu'ujaty, Diosu da'un tugekyu, mat ko yu'u yaj'yeempy yajpejtypy ja di'ibu yajníp o yajta'xp. ⁸ Di'ibu nip es di'ibu ta'xp, yu'ujaty je'eyu tyuumba'átudu Dios, esu Dios mujúyudup nidu'uk nidu'uk éxtam tkuydyundu ja tyuunk. ⁹ Udsuty nmuduundup ja Dios, es miidsuty da'un éxtamu Diosu ñax es nandu'un éxtamu Diosu tyajk. ¹⁰ May'ajtangyujxm ja Diósats tu xypyjta'aky éxtamu pojtspu esats nbojtsu'ugut ja potsy ujx, esu tyam wiinkpu pojtspu yajkujxmup ja potsy. Per nidu'uk nidu'uk ya'ixap wi'ix pyotsy, ¹¹ mat ko Dios tu trajta'aky ja Jesukristu éxtam yu'ayu pyotsy'ujx'áty, es kyaj mbaat pán trajta'aky jatu'ugu wiinkpu. ¹² Pán jaa pán ttukjapu oorú, platú, tsujjátypyu tsaa, kepy, muuy o waaxk aay ma tyadu tuunk tu tso'onda'aky, ¹³ ya'ixap ja tuunk ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja'a ko yajno'kmátsup mat ja juun. ¹⁴ Pánadyu

naty oy tã pyotsta es ja potsy kyaj ja jãun yajtõyut, Dios kumáyudup; ¹⁵ per di'ibu tã pyotsta es myãmada'agyuty ja jãun, yajtugõyup ja tyuunk tãgekyu, oy yu'u kã'm jyanitsõkput éxtam naãk ñitse'eky ma ja jãnya'ank.

¹⁶ ¿Kyaj xyñijáwudu ko miidsadyu du'unu Diosu tyujk es ko yu Diosu Jya'ajun 'yity ti'igyu miidsuty? ¹⁷ Pãn ja pãn dyajkutugõyu tadu Diosu tyujk, Dios yajkutugõyubu tadu ja'ay, mat ko tadu Diosu tyujk, wa'adsu'u. Es tadu tyujk, miidsadyu du'un kã'm.

¹⁸ Exkam pãn ñaywyin'uañuty. Pãn ja pãn ñayjyáwuty kuwiyj éxtam ja naxwíñudu ja'ayuty ja wyinma'añ, nayyajjambítudu éxtam tu'uk di'ibu kyaj ti tjaty, es du'un jya'tat éxtam tu'ugu kuwinma'añbyun. ¹⁹ Pesu tyadu naxwíñudu ja'ayudyu wyijy'ajtan, yu'u dun tu'ugu loku winma'añ tpujta'aky ja Dios. Ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Dios ya'anuguga'ap ja kuwijyupyuty mat ja kyu'am wijy'ajtan.” ²⁰ Nandu'un jyuna'añ jatuk peky: “Yu Nindsun'ajtam ñija'ap ko yu kuwijyja'ayudyu wyinma'añuty ni ti tkatsooty.” ²¹ Paaty ni pãn kyanayjyáwuty muj kãjxm mat ko tpanajxa'anat tu'ugu ja'ay. Pes tãgekyu oytyim tiity, miits mja'a'ajttup, ²² extu uj, Paablã, yu Apolus, yu Peedru, ja naxwíñudu, ja jiky'ajtan, ja o'kun, ja tyambu, ja óknambu. Miidsuty tãgekyu mja'a'ajttup, ²³ es miits mja'a'átudu Jesukristu, esu Jesukristu jya'a'átyuty ja Dios.

4

Apóstalu tyuunguty

¹ Miits mbátudup es xypyujta'aktuduts éxtamu Jesukristu pyudajkãbu, es ko yu'uts tã xytyuknipáktuts esuts nya'axpúkat ja di'ibu Dios tã ttuknibujtaagu. ² Di'ibu yajtsojkr ma di'ibu tã tii yajtuknipéky, yu'u es tkuydyúnat yajxón éxtamu wyindsun tã tyuknipékyuty. ³ Es mat uj, kyajts nmujpajta'aky óyuts miits xypyayo'oydyut ja ndu'unanats, o wiinkpu ja'ayudyuts nandu'un xypyayo'oydyuduts. Uj kyajts kã'm nnyabyayo'oyuty. ⁴ Oyuts nganayjyáwuty pekymyut, tyaadu kyaj muut ya'ixy kots uj kyajts nbekyjya'ayuty; yu Nindsun'ajtam yu'u du'un xypyaye'ebyuts. ⁵ Paaty ngajxwijta kudiibu pãn xypyayo'oyut ja tyu'unanaty maanum kyamíññum ja Nindsun'ajtam. Es ko yu'u myínat, yu'u ya'ixudup di'ibu tyam ijtp ayu'udsyu, extu ya'ixudup wi'ix ja ja'ayuty nidu'uk nidu'ugu jyot wyinma'añ, esu Dios 'yanuumadut ko oy du'un tã ttundu.

⁶ Mõgu'ugítaty, ndukmãmadya'aktã tyaadu es xytyuk'oy'áttat miidsuty. Nbjtãkum éxtamu ijxpajtan ja Apolus es uj. Di'ibuts nmadyakypy, ja'a mat yu'ugyujxmu n'ijxpajtanuts miits xy'ijxnagúkudut kudiibu xywyinwa'knáxtat di'ibu ijtp kãjja'ay, es kudiibu pãn ñayjyáwudut muj kãjxm es t'axtíjat jatu'uk. ⁷ ¿Tii dun muut mmuj mgujxmu kudiinum ja mmõgu'uguty? ¿Tii dun mmudajttup di'ibu kyaj tã xy'axaju? Es pãn tã xy'axaju, ¿ti ko mnaybyujta'agyuty muj kãjxm, éxtam kã'm tã xygyanaraty?

⁸ Tã mmakja'aydyáknudu miidsuty es mmudajttup tãgekyu di'ibu mdsojktup. Mnayjya'adup éxtamu reyun, es kyaj ti m'oktugoy'ajtxandu mat uudsuty. ¡Kooxyubu da m'okréuty esuts uudsuty nandu'unxyup nrey'attã mat miidsuty! ⁹ Per mat uudsuty, apóstulaty, du'un uudsuty éxtamdsu Dios tã xypyujta'aktã ux'am. Du'un uudsuty éxtam ja ja'ay di'ibu tã yajtuknikajxpéty es 'yoogut. Du'un uudsuty éxtam ya'ixypyudsuummbun ko nidugekyu ja'ayuty xy'ixudats es nandu'unu ánkãsuty. ¹⁰ Loku uudsuty ja'ay xytyijta, mat kotsu Kristu nmudundu; ¡miidsuty du'unuty Kristakujxmu m'ittã kuwinma'añbyuty! Udsadyu du'un ya'ayow ya'amã'atpu, es miits mnaybyujta'agudu oy muk. Ja ja'ayuty xytyuknugoo xytyukkãkkoobuts uudsuty, es miits myajwindsu'ugudu. ¹¹ Extu tyambaat tats n'ayowdu mudu yuu esu nuduudsu, nipatsy uxpaty uudsuty es axuumgudsu ja'ayuty xytyundu. Kyajts nmudaty ja ndujkuty. ¹² Anu'xudats mats ndundu muduudsu ngu'u. Xykyajxpóktats ja ja'ayuty, per ngunu'xtupts yu'ujaty. Xypyajadijttupts, per nyajkujx nyajnajxtupts. ¹³ Xyñi'o'o xyñiyáxudupts, per n'adsoojumbijttupts yajxón. Extu tyambaat du'unats xypyujta'aktã éxtamu naxwíñudu pyosta'ak es éxtam di'ibu ja'ayuty pyawa'ku'ktup.

14 Kyaj nnijáyudu du'un mat ko nyajtsoydu'unga'aja'andu, ja'a du'un n'awijpy ngajxwijpy éxtamsu n'u'unk n'una'kan. 15 Oyxyup miits xymyudajtpudu majk milu ja'ayaty di'ibu mmooyudup ja Kristu 'yuxpajkan, ujtsu du'un di'ibu mduk'axájudu Jesukristu ko miits n'awa'anudu ja oybyu ayuk. N'okpajtakum ko ujtsu du'un éxtamu mdeedyun ma yu mjiky'ajtan mat ja Jesukristu. 16 Mat yu'agyujxmts miits nmunu'xta'aktu es xypyadúndut di'ibuts uj tu nnastunu.

17 Mudu tyaadukyujxm nduknigaxtu Timotee, di'ibuts njantsytsyejpy es njáwuts éxtamsu n'u'unk ma Jesukristu. Oy tmadúñ ja Nindsun'ajtam. Yu'u mdukjamyátsudup éxtamts uj njiky'aty éxtamu Jesukristu myubajkpu, du'un éxtam nduk'uxpejky ma oytyim maaty ja mubajkputajk ñaymyúkadu.

18 Nija'ajuty miidsaty di'ibu muj pátudup, junándup xytyijy ko kyajts mij nninajxa'añ. 19 Per tim tsojk nujx ngu'ixa'andu pan junaamp ja Nindsun'ajtam, nétats ndukni'ixudu taadu di'ibu muj pátudup, ja di'ibu dun mbaat ttuñ o je'eyu du'un kyu'ayuk'aty'attu. 20 Ja'a ko ja Diosu kyutujkan, kyaj jyaayaty ma ja kajxy ayuk, ja'a du'un ma ja mak'ajtan. 21 Pes, ¿di'ibu dun mdsojktup, kots mij nujx ndukkumadowdu kots nnajxut, o ko nujx ngu'ixtu mat ja tsojkan es ja oyjyot?

5

Mu'induumbu ma mubajkputy ñaymyúkadu

1 Tyam, du'un ja'ay juna'andu ko jamu ja'ay di'ibu myu'induump ma miidsaty, jam nidu'uk di'ibu myattsunaary ja kyudaak. Tyaadu du'ambu du'un jantsy muj peky, es ni je'eyu kyayajpaaty tadu du'ambu ma yu di'ibu kyaj t'awdattu Dios. 2 Ma miidsaty mmuj mbaadudu, ma jyapaadyaty mmay mdajtat. Yu du'ambu ja'ay di'ibu du'un adatsp, koonam tsyékyuty es xy'uxwojppudsámdut ma miidsaty. 3 Oyuts jagam n'ity mat miidsaty, jamats njot nja'ajun ma miidsaty, es tats nbayo'oy yu tadu ja'ay di'ibu tu ttuñ ja muj peky. Du'unats tu nduñ éxtamxyupts uj njámaty ma miidsaty. 4 Pes naymyúkadu mudu Nindsun'ajtam Jesukristu kyutujkan, njam'átupts njot nja'ajun ma miidsaty, es nandu'un jyam'átut ja Nindsun'ajtam Jesukristu ja myuk'ajtan, 5 es tukkadúkadu tadu ja'ay ja majku'ugópk Satanás es tyudyu'unxudut ja ñini'x. Tundu miidsu tyaadu es du'un jyodumbittut esu 'yanmaja'an ñitso'ogat ko myínut ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

6 Miidsaty, katu xytyukmaj xytyukpaadudu mudu tyaadu di'ibu mduundup. Mnija'adup wi'ix juna'añ tu'ugu ayuk: “Mat waanubu levaduuru pyude'eky tugekyu tugekyu ja tsajkakyjyútsy.” 7 Yajka'aktu tugekyu di'ibu myajma'tudup, di'ibu ijtp éxtamu levaduuru di'ibu tu ñajxnu, du'un m'ittut éxtam ja jembyu tsajkaaky di'ibu kyaj ti levaduuru tmudaty, éxtam tyam m'ittu, ja'a ko Kristu 'ye'ky udsajtamgyujxm. Yu'u du'un udsajtam nbasku borreegu'ajtam. 8 N'oktu'unum ja pasku xuu mat ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru. Ja'a njuna'anum kyaj ti peky, ja'ayu mat ja tuy'ajtan es ja wa'ats'ajtan.

9 Tu nduknijáyudu ko katu mnaymyáyudu mat ja di'ibáty mu'induundup. 10 Kyajts njajuna'anáñ es xymyastu'uttat tugekyu di'ibáty kyaj jya'a'átyuty ja Dios, éxtam di'ibáty mu'induundup, o di'ibu adsojktup, o di'ibu toon ma'tstap, o di'ibu 'yawdajttup di'ibu kyaj Dyiósaty. Kooxyubu du'un, mdimpudsuumdaxpuxu ya naxwiiñ. 11 Di'ibuts n'andijpy ma ja neky di'ibuts ngajx, pan jam tu'ugu ja'ay ñayñigajxyuty ko yu'u tpadúñ ja Jesukristu es du'ñum myu'indúñ, o 'yadseky, o t'awdaty di'ibu kyaj Dyiósaty, o 'yabi'tsuty, o 'yami'ikyjya'ayuty, o mya'tspaty, esu du'ambu ja'ayuty kyaj muut mda'anmúk mwa'kmúkat. Pes du'ambu ja'ay ni je'eyu muut mgakaaymyúktut. 12 Per uj kyajts xypyaaty nbayo'oyudats ja di'ibu kyaj tmadúñ ja Jesukristu. Miits mbátudup xypyaoy'oyat di'ibáty muut mnaymyúkadu. 13 Dios pyayo'oyabu taadaty di'ibu kyaj tmadundu Jesukristu. Paaty uxwojppudsámdu tadu pekytuumbu ma miidsaty.

6

Mubujkputajk yuundu ma fwez di'ibu kyaj Dyiosmuduumbaty

¹ Ko nidu'ugaty miits xymyudáttut tu'ugu u'unun mut tu'ugu mmumubujkpu, ¿wi'ix ko mnejxy u'ambu ma yu fwez di'ibu kyaj Dyiosmuduumbaty, ma jyapaadyuty xymyu'unudu ma Diosu jya'ayuty? ² ¿Tii kyaj xyñijáwudu ko Diosu myuduumbaty 'yana'amándup nidugekyu ja naxwíñudu ja'ay? Es pun miidsaty mbaadánup xy'ana'amut ja naxwíñudu ja'ayuty, ¿wi'ix ko kyaj mbaat xya'oyu tadu u'unun di'ibu tim yi'in tim waanu? ³ ¿Tii kyaj xyñijáwudu ko udsajtam n'ana'ama'anum extu ánkusaty? Es ko du'un, jnu'un ngapayo'oyum di'ibu xypyátum ma tyadu jiky'ajtun! ⁴ Pun ti tsip mmudajttap ma tyadu jiky'ajtun, ¿ti ko xykyawin'ixtu di'ibu kyaj myújuty ja kyutujkan ma miidsaty, es yu'u mbayo'oyudup? ⁵ Njuna'añuts du'un es mdsoydyúndut miidsaty. ¿Tii ni tu'uk jam ma miidsaty di'ibu mbaat dyajxeemy ja tsip aku ma Dios muduumbaty, es mgajxwíjudut? ⁶ Es miits mnayñi'u'unudup nixim niyam, jes jabaat ja'ay wyinduuy di'ibu kyaj Dyiosmuduumbaty!

⁷ Oytyim wi'ix tsooty mdugooyñudup ak miits ko kyaxe'eky ja tsip ma miidsaty. Nik waanu oy ko xymyudánudut ko mdúnudut axuuk o mdimmaadsudut. ⁸ Pes miidsaty axuuk xytyundu es xymyaatsta, ja'abaat ja mmagu'uktajkuty.

⁹ ¿Tii kyaj xyñijáwudu miidsaty ko di'ibu du'un adúttap kyaj t'ixtat ni na'a ja Diosu kyutujkan? Katu mnaywyin'u'unudu. Pes ni na'a tka'ixtat ja Diosu kyutujkan di'ibáty ma'induundup, di'ibáty yajtugeepy ja pujk úkan wyindsu'kan, ni yu di'ibu 'yawdajttap di'ibu kyaj Dyiosaty, ni yu di'ibu pekytyuundup tsoydyu'un muut ak yedyujk, ni yu di'ibu du'un pyekytyundu ak toxytyujk, ¹⁰ ni yu ma'tspaty, ni yu di'ibu adsojktap, ni yu ami'ikyjya'ayuty, ni yu pi'tskajxpaty, ni yu di'ibu ja'ay wyin'u'undup es tpujkadu myeeñ. ¹¹ Du'un ijty nidu'ugaty miidsaty; per tu myajwa'adsyaty, tu oy mwu'umdu mut ja Dios mut ja'agyujxm ja Nindsun'ajtam Jesukristu es mut ja'agyujxm ja nDios'ajtam Jya'ajun.

Kyaj nma'indu'unam

¹² Nidu'ugaty miits mjuna'andu: “Uj éxtamu Jesukristu myuduumba, awa'atstuuyats n'ity esats ndúnut di'ibuts ndsejpy.” Uj n'adsóyats miidsaty: Oyats awa'atstuuy uj n'ity es ndúnut tugekyu di'ibuts ndsejpy, kyaj tugekyu 'yóyaty esats uj ndúnut. Oyats tugekyu mbaat njatuumba, kyajts nnayyákdut esats xy'ana'amut oytyi winma'añaty. ¹³ Wiingátyryu mjuna'andu: “Yu je'xy nigoju es jodoty ñujxut, esu jot nigoju es t'axájut ja je'xy.” Per ujts mij n'anmaaydyup ko Dios yajminaampy ja timpu ma kyaj nnakyyajtuna'anum ja jot es ni ja je'xy. Per ni wi'ix tsoo mbaat mgajuna'andu ko yu nnini'x'ajtam tu yajpujta'aky es nma'indu'unam, pes ja nnini'x'ajtam yu'u du'un Nindsun'ajtam 'yoy'ajtangyujxm, esu Nindsun'ajtam yu'u du'un nnini'x'ajtam 'yoy'ajtangyujxm. ¹⁴ Es éxtam ja Dios dyajjikypyejky ja Nindsun'ajtam Jesukristu, xyajjikypyuaka'anum udsajtam nandu'un mut ja myak'ajtun.

¹⁵ Miits mnija'adup ko ma n'axájum ja Jesukristu, yu nnini'x'ajtam du'un wye'emy nidu'uk nidu'uk éxtam tuk pekyjyaty ja Jesukristu ñini'x. ¿Tii nbujkupts tuk peky ja Jesukristu ñini'x es nyajnaybyaadudats mut tu'ugu kujeñdyo'oxy es du'un wyu'umut ti'igyu mut yu'u? ¡Ni wi'ix tsoo! ¹⁶ ¿O tii, kyaj xyñijáwudu ko di'ibu naybyuwa'kup mut tu'ugu kujeñdyo'oxy, nimajtsk ti'igyu 'yittu? Pes ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Ko tu'ugu yedyujk ñaybyuwa'agaty mut tu'ugu toxytyujk, du'un wyu'umdu nimajtsk éxtam tu'uk je'eyu nini'x.” ¹⁷ Per ko n'axájum ja Nindsun'ajtam, ti'igyu 'yity ja njot nja'ajun'ajtam mut yu'u.

¹⁸ Kuga'aktu ja ma'induunk. Oytyim di'ibu wiinkpaty ja peky di'ibu ja'ay tyiimpy, kyaj dyajnibaxutaku ja ñini'x. Per ja di'ibu ma'induump, myudageepy ja kyum nini'x. ¹⁹ ¿Tii kyaj xyñijáwudu ko yu mnini'x yu'u tsyunaaydyáku Espiritu Santu, di'ibu Dios mmooyudu, es ko ja Espiritu Santu 'yity ma miidsaty? Paatykyujxm miits kyaj

mnayñiwindsun'átudu ku'um, Diosu du'an nWindsun'ajtam, ²⁰ mat ko yu'u kyabajt ja di'ibu udsajtam oj xyjarátam. Du'an mbaat njuna'anum ko oj xyju'uyum es du'an xyja'ay'ajtam. Paaty udsajtam nyajtu'unum ja nnini'x'ajtam éxtam Dios ttseky.

7

Kajxwíjan wi'ixu kasaadutajk jyiky'áttut

¹ Tyam n'adsoojumbítuats di'ibuts miits xyajtumdap. Táy'ajtanu'u ko oy es kyaj ja'ay pyuktú. ² Per kom ta nimay di'ibu ma'induundap, paaty nidu'uk nidu'ugu yedyujkaty myudátap ja kyum nudo'oxy, es nandu'un nidu'uk nidu'ugu toxytyujkaty myudátap ja kyum ña'ay. ³ Yu kasaadu yedyujk kyuydyúnar di'ibu pátap ttúnat mudu ñado'oxy es nandu'un ja kasaadu toxytyujk kyuydyúnar di'ibu pátap ttúnat mudu ña'ay. ⁴ Yu kasaadu toxytyujk kyaj yu'u je'eyu natyu'uk tja'a'áty ja kyum nini'x, maut ja ña'ay tja'a'áttu. Es nandu'unu du'an ja kasaadu yedyujk kyaj yu'u je'eyu natyu'uk tja'a'áty ja kyum nini'x, maut ja ñado'oxy tja'a'áttu. ⁵ Katu mnayjyujpkugajxudu nixim niyam, ni ja yedyujk es ni ja toxytyujk. Pun mnay'uu mnaygyajxudap es mnaymyastu'uda'anudu tuk tiempu es mgajxta'áktut es ok mnaybyuwa'agudut jatugok, mbaat du'an xytyundu ko tu xy'agajxtúktu pun naak xuu mnaymyastu'uda'anudu. Per ko tpaadut ja tiempu, net jatugok mnaybyuwa'agudut, kudiibu ja majku'ugópk Satanás myajpekytúndut mat ja wiinkpu ko m'awa'xy'íttu.

⁶ Dios kyajts xytyuknipejky es n'anuumudu tyaadu, je'eyudsu du'an njuna'añ éxtam tu'ugu ngajxwíjanats. ⁷ Uj jajunaambats es du'anxyar nidugekyu mjiky'attu naydyu'uk éxtam uj. Per wi'ixum ja Dios mmo'oyudu nidu'uk nidu'uk ja madakun, du'an mjiky'áttut naydyu'uk o kasaadu.

⁸ Uj n'anuumudu miidsuty naydyu'uk uná'katy, kixyudo'oxyuty esu ku'ekytyo'oxyuty, oy ja'ijty ko kyaj mbuktú, éxtam uj. ⁹ Per pun kyaj mmada'aga'andu m'íttut naydyi'igyuty, waanu oy es mdimpáktut, kudiibu mnayyajtóyudut mudu tsojkan.

¹⁰ Per ja di'ibáty tu pyuktú, nduk'ana'amdupts es kyaj ñaymyastu'ududut. Tyadu ana'amun táy'ajtanu'u. Kyajts uj n'ana'amunuty, ja Nindsun'ajtam du'an ja 'yana'amun. ¹¹ Es pun ja pún tmastu'uty ja ña'ay, naydyi'igyu du'an 'yítuty, o nik oy ttimnijodambítut ja ña'ay. Nandu'unu yedyujkaty kyaj tmastu'udut ja ñado'oxy.

¹² Yu wiinkpúty n'anmaabyuts mududsu ngu'am winma'añ. Ko pun jaa yu nmumubujkpu'ajtam tnu'do'oxy'áty tu'uk di'ibu kyaj nmumubujkpu'ajtam es 'ya'ijxap tsyuanut mudu ña'ay, yu nmumubujkpu'ajtam kyaj tmastu'udut ja ñado'oxy. ¹³ Es pun yu nmumubujkpu toxytyujk myudajtyru tu'ugu ña'ay di'ibu kyaj nmumubujkpu'ajtam, pun 'ya'ijxap tsyuanut mudu ñado'oxy, kyaj tmastu'udut ja ña'ay. ¹⁴ Mat ko ja kasaadu yedyujk di'ibu kyaj Dios tmadúñ es 'yakjiky'aty mudu ñado'oxy di'ibu Diosmuduump, 'yaxájur ja Diosu kyunu'xun mat yu'ugyujxm ja ñado'oxy. Es ja kasaadu toxytyujk di'ibu kyaj Dios tmadúñ es 'yakjiky'aty mudu ña'ay di'ibu myudiimpy ja Dios, 'yaxájur ja Diosu kyunu'xun mat yu'ugyujxm ja ña'ay. Paaty ja 'yu'unk 'yuna'katy kyaj dyu'unuty éxtamu di'ibu kyaj Dios tmadúñ. Ni'igu t'axaju ja Diosu kyunu'xun mat yu'ugyujxm ja tyaaak o tyeety di'ibu Diosmuduump.

¹⁵ Pun ja di'ibu kyaj tmadúñ ja Jesukristu tmastu'uda'añ ja ñado'oxy o ña'ay mat ko tmadúñ ja Jesukristu, na'ix wa'an tnejxy. Pun du'an ttseky, ja kasaadu yedyujk o ja toxytyujk di'ibu myudiimpy ja Jesukristu, kyaj jyatyimnigutíkyuty es kyaj ñaywya'xudut, ja'a ko mat ko kyanaywya'xudut, ta nu'jx dyajtáku'du tsipkajxy. Es ja Dios tu mdukníwówudu es mjiky'áttut agujk jotkujk. ¹⁶ Mat ko mij toxytyujk, Jesukristu myubujkpu, kyaj xyñijawu pun mijtskyujxm ja mña'ay di'ibu kyaj yu'adyu Jesukristu myubujkpu tmabáktut ja Jesukristu es ñitso'ogut. Es mij yedyujk, myubujkpu Jesukristu, kyaj xyñijawu pun mijtskyujxm ja mnu'do'oxy di'ibu kyaj yu'adyu Jesukristu myubujkpu tmabáktut ja Jesukristu es ñitso'ogut.

17 Oytyim wi'ix tsooty, nidu'uk nidu'uk mjiky'áttap da'un éxtam ja Dios myaj-mada'agudá, es da'un éxtam naty m'ittá ko ja Dios mwoojá. Da'unats nyajnigutúka majaty ja mabujkratájk ñaymyúkuda. 18 Pán ja Dios wyeepy nidu'uk di'ibá tá yajtsíky waaná*, wa'aná tyaáda twe'emy da'uñá. Es pán wyeepy tu'uk di'ibá kyaj tsyíkyaty waaná, wa'an kyaj dyajtsíky. 19 Oy tá yajtsíky o kyayajtsujkra, ni ti tkatsooty. Di'ibá sitáy nigutíky es nguydu'unám, ja'a es ndu'unám éxtam ja Dios dyajnigutúka. 20 Nidu'uk nidu'ugá ja'ayaty wyá'umát éxtam naty ko ja Dios wyoojá. 21 Pán juyá naty m'ity ko Dios mwoojá, katá ti xyjawá mat yá'u. Per pán mmo'oyánádap ja m'awa'atstum'ajtán, axájáda. 22 Pes di'ibá naty juy ijtp ko Dios wyoojá es tmábúkat ja Nindsán'ajtam, tyam awá'atstúm má Nindsán'ajtam; es nandá'un jajtpá da'un ja ja'ay di'ibá naty ijtp awá'atstúm ko Dios wyoojá, tyam 'yity juybyán má yá Jesukristá. 23 Dios tá mjúyáda tsobaaty. Katá mnayyákuda éxtam juybyán má yá ja'ayaty. 24 Pes da'un, mágú'ugítaty, wa'an da'uñám nidu'uk nidu'uk t'ity éxtam ko ja Dios wyoojá.

25 Tyam n'adsoojambítáts di'ibáts xyajtádap pán mbaat pyáktá m'u'ungá kixyádo'oxytápyá, o kyaj. Yá Nindsán'ajtam Jesukristá kyaj oj xytyukmánikaagáts ni ti kajxwíjún máda tyaáda da'ambá; per nwinmá'añmyoodyápts áj, éxtam tu'uk di'ibá mbaat xymyábáktá ja'agyáxm ko Nindsán'ajtam táts xypá'ayoy. 26 Mat ko tyam nyajnájxána nimájáa ja tiempá, paaty újtsámá ngu'am winmá'añ ník oy ko ja ja'ayaty 'yak'ittá da'uñá. 27 Pán jamá mnádo'oxy, kyaj xymyastu'udat; es pán kyaj pán, kyaj xy'áxtá'ayát. 28 Es pán mbájktáp, kyaj yá'u pyojpáty. Per di'ibáty pújktáp, tyimmádatándá ja 'yamá jyotmátyaty má tyáda jiky'ajtán, es áj kyajtsá tyaáda njatseky.

29 Mágú'ugítaty, di'ibáts nja'andijpy, yá'u tyaáda ko waaná je'eyá n'akmádjatm ja tiempá. Áyá bom ja di'ibáty kasaádaty da'un 'yakjiky'áttat éxtamxyá tá kyadimpáktá. 30 Di'ibá ijttáp jotmaymyáat, da'un 'yítat éxtam kyadimáy kyadimájta. Di'ibáty ijttáp xooná, naybyájtá'agádap éxtam kyadimxonda'áktá. Es di'ibáty ti tá tjuydyá, jiky'áttap éxtam tkadimjá'ajaty di'ibá naty tá tjuy. 31 Di'ibá yá naxwiiñ mduk'ijt mdukxooná, myajtúndá ja'aján máat, ni xykyadimtukmáj xykyadimtukpáádat, mat ko najx kájxp di'ibá ijtp naxwiiñ.

32 Ndsejpyáts es miits kyaj ti mnaydyukmá mnaydyuktájádat. Yá naydyu'uk uná'ktájk yá'u 'yáa'ajty jyot'ajtypy wi'ix mbaat tmájjává Nindsán'ajtam. 33 Per ko pyájknáda, yá'u myáay wyijtsypy di'ibá yá naxwiiñ es wi'ix mbaat dyajxonda'áky ja ñádo'oxy. 34 Nan tágatsyá'u yá kasaáda toxytyájk máda di'ibá kyaj kyasaádaty. Ja di'ibá kyaj kyasaádaty wyinmá'añ'ajtypy di'ibá jya'a'ajtypy ja Nindsán'ajtam es da'un 'yítat wá'ats má Dios, da'un ja ñini'x es da'un ja 'yanmájá'an. Per ja kasaáda toxytyájk myáay wyijtsypy ja di'ibá ijtp naxwiiñ es wi'ix dyajxonda'ágat ja ña'ay. 35 Tyaáda n'anámáda ja'a es xytyuk'oy'áttat es kyaj mat kots nyájkubéky ko pán pyéky. Ndukmadsojktáp tu'ugá oybyá jiky'ajtán di'ibá máat mnaygyáákádat amumdu'uk má yá Nindsán'ajtam.

36 Es pán jaa náak jyána'añ ja u'unkteety ko waaná oy esá ñáax pyákat, ja'a ko yá jyámájt wimbájt'adáts, es pán 'yijxypy ko ja 'yu'unk kyaj t'a'ixá 'yítat naydyu'uk, da'uná da'un mbaat ttuñ éxtam 'yoybyádsá'amxádat. Mbaat dyájpéky. Taada kyájpá pyojpáty. 37 Es pán yá u'unkteety kyaj dyájpáka'añ ja ñáax, mat ko t'ixy ko myádáná 'yítat naydyi'igyá, es páná tadá u'unkteety jánaámp es 'yítat kixyádo'oxy má yá tyeedyá tyájk, pes oyá da'un ttuñ. 38 Pes da'un yá jawyiimá u'unkteety oyá da'un ttuñ ko yá 'yu'unk dyáky es pyákat, per ja myámájtskra u'unkteety waaná oy ttuñ ko kyaj dyáky ja 'yu'unk es pyákat.

39 Nigutíky es tu'ugá kasaáda toxytyájk 'yítat yá'uyá mat ja ña'ay máanam 'yakjiky'aty; per ko ja yedyájk 'yo'kná, níwá'ats kuwá'ats wye'emy tadá ku'ekytyo'oxy es pyákat mat di'ibá yá'u tsyejpy, yá'uyá di'ibá sitáy nandá'un myábejkypy ja Jesukristá. 40 Per áj

* 7:18 Ix Lukas 1:59.

njana'añats ko waanu oy es kyaj jatugok pyukat, es uj junaambuts ko nmudajtyruuts ja Diosu Jya'ajan kodsu du'un njana'añ.

8

Je'xy di'ibu jyatukwindsu'kup ja agojwinnax

¹ Tyamdsu net n'adsoojambity ja di'ibuts xyajtudup yu'ugyujxm ja je'xy di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnax. Nnija'am ko nidugekyu nmudajtam ja jaygyujkun. Yu jaygyujkun yu'u du'un yajmaj yajpatup ja ja'ayuty, per ja tsojkan yu'u du'un yajmajwiin yajkajaajup ja ja'ayu myubujkun. ² Pun ja pun ñaymyujkuya'axyuty ko yu'u tniyawu oynu'unun, kyaj tniyawu extam dan pyaadyuty tniyawut. ³ Per di'ibu tsyejpy ja Dios, icy'ajtup ja Dios.

⁴ N'okmadyakum ja je'xy di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnax. Tuy'ajtun'u ko ni tu'ugu agojwinnax kyaj ti tsooty, es tuy'ajtun'u ko ti'igyu je'eyu Dios, kyajru wiinkru. ⁵ Oy nija'ajuty juna'andu ko ta nimayu dios esu windsanuty tsajpotm es naxwiin, ⁶ udsajtam nnija'am ko ta ti'igyu Dios di'ibu nmadu'unum es ma tugekyu tsyondaky di'ibu jaa'ajtp; es nan nnija'am ko ta ti'igyu Windsan, yu Nindsan'ajtam Jesukristu di'ibu mat tugekyu oj yajkojy es di'ibu xyajjiky'ajtam.

⁷ Per kyaj nidugekyu tniyawudu tyadu du'ambu winma'añ. Naaguty du'unum t'awdajttu agojwinnax, ku'am tjawudu ko pyojpudy pun jyu'xtup ja je'xy di'ibu tu ñexy windsu'kan ma agojwinnax. ⁸ Tuy'ajtan ko di'ibu njaxum, kyaj yu'ugyujxmty xy'axajum ja Dios; pes kyaj nduk'oybyudsu'umum pun njaxum es ni ngajajtam axuk pun kyaj njaxum. ⁹ Naygywentu'atudu ko ti xytyundu. Oy miidsuty ti xytyundut es kyaj xypyekyjawudu, kyaju du'un xytyundut pun ja'agyujxm xyajpekykya'adu ja mmagu'uk. ¹⁰ Ja'a ko pun tu'ugu mmagu'uk myubejkyru ko kyaj 'yoyuty ko ja'ay tju'xtu ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugudu agojwinnaxuty, es m'ijxup ko ngay m'iiky ma agojwinnaxuty yajwindsu'ugudu, ¿kyaju da xyonda'agut es tju'xtut ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugudu agojwinnaxuty? ¹¹ Es du'un mat ja'agyujxm di'ibu mij nnija'ap xyajtugoy ja mmagu'uk, es mat yu'ugyujxm nandu'un 'ye'ky ja Jesukristu. ¹² Es ko du'un xyajpojpatunat ja mmagu'uk di'ibu jya'ap ko kyaj 'yoyuty ko ja'ay tju'xtu tadu tsu'utsy, extu mbojpatuump nandu'un mij ma yu Jesukristu. ¹³ Paadyuts uj njana'añ ko ni na'ats nganakyju'xut jatugoku tsu'utsy pun mat yu'ugyujxm nyajtugoyuts uj ja mmagu'uk'ajtam.

9

Wi'ix ja Paablu dyajtun ja 'yawa'atstuuy'ajtan

¹ ¿Tii kyajts uj xytyijy mbaat nduñ di'ibuts ndsejpyu? ¿Tii kyajts uj n'apostaluty? ¿Tii kyajts uj tu n'ixy ja Nindsan'ajtam Jesukristu? ¿Tii kyaj miits xy'axajadu Jesukristu mat ko n'awa'anudu ko yu'u xyajmitsokumu? ² Wa'anu da wiinkru xykya'uxkaptats kots uj n'apostaluty; per tuy'ajtan kots miidsu du'un xy'uxkaptu, ja'a ko xymyubuktu Nindsan'ajtam ja'agyujxm ko n'awa'anudu jya'a es ja'agyujxm tyuy'ajtunduku kots uj n'apostaluty.

³ Du'unuts n'adsoojambity di'ibatyuts xyñi'o'o xyñiyaxudup. ⁴ Ko uj nandu'un xypatpats es n'axajut di'ibuts xymyoodyup esuts ngay n'uuguduts, ⁵ es nan mbaaduts nnado'oxy'aty tu'uk di'ibu Diosmuduump, du'un extam ttundu ja wiinkru apostaluty es ja Nindsan'ajtam Jesusu myuga'axuty esu Peedru. ⁶ ¿O mjanandup miidsuty xytyijy ko uj esu Bernabee, je'eyuts nimajskuty kyaj mbaat nmastu'uttu ja ngu'amduunk esuts ngajxwa'xtut ja Diosu 'yayuk? ⁷ ¿Tii, di'ibu soldaadu'ajtp ku'am ñayñigastadyu? ¿Es tii, di'ibu kyuyiipy kyudajpy ja uuvu kam kyaj mbaat tje'xyu? ¿Es tii, di'ibu borreegukwentu'ajtp kyaj mbaat t'iiky ja letsyu di'ibu mya'tsyru? ⁸ Es exkum njanaambudu ko uj njana'añudsu du'un mududsu ngu'am winma'añ, per nandu'un

tmadya'aky ja Moisesu 'yana'amun. ⁹ Pes du'un jyuna'añ: “Katū xy'ajiitsy ja noviiu mā twindeñ ja triigu.” Tūy'ajtunū'u ko Dios kyaj du'un jyuna'añ mat ko tpa'ayoy ja yuubu, ¹⁰ udsajtamgyujxmuty du'un jyuna'añ; mat ko udsajtam n'oy'ajtangyujxm Moisesu 'yana'amun jyuna'añ es ja yaj'yuubu es nandu'un ja triigu winda'ambu tyundu es t'ajot'attu es t'axájudut di'ibu pátur mā ja pūjta'aky pyude'eky. ¹¹ Nandu'un jajtrū du'un, ja'a ko udsaty, tats miits nandu'uñ nduk'uxpuktū ja Diosu 'yayuk, xyjapátruts oynū'unūn n'axájuduts miidsū mbudujkun. ¹² Pes pūnū wiinkrūty 'yawijxtūp es miits xypyudákudat, udsaty waanū ni'iguts xyjapaattu.

Tūy'ajtunū'u ko kyajts nyajtuundu di'ibuts xyjapáttūp. Nik ni'iguts tū nmudánudu óyuts ti xyjatūgoy'ajtxūbūdu. Du'unuts ndundu kadiibuts nyajtu'adúktat ko yajkajxwa'xy ja oybyū ayuk di'ibu Jesukristū ñimadyakypū.

¹³ Miits mnija'adūp ko di'ibáty jap tuundūp mā mūj tsajptūjk, yū'u ñijiky'ajttūp di'ibu jap mā mūj tsajptūjk. Ja'a njūnā'anūm di'ibu jap mā ja artal tuundūp mā yajpūjta'aky ja windsū'kun, es yū'ujūty pátdūp tju'xtat oynū'unūn ja tsu'utsy di'ibu jap yaj'yajkp windsū'kun. ¹⁴ Nandu'unū du'un yū Nindsūn'ajtam tyuknibujtáku ko yū di'ibáty kyajxwa'xtūp ja oybyū ayuk, tadū tyuunk tyukjiky'áttūp. ¹⁵ Per ūj ni nā'anūmts ngayajtūñ di'ibuts xyjapatp, ni je'eyuts miits ngatuknijáyudu tyāadu esuts ti oynū'unūn xymyo'oydūdu. Nik óyuts ndim'oogut māanūmts xykyarūjkūdu tyādu jotkujk'ajtan di'ibuts nmadajtypy kots nandu'uñ ngajxwa'xy ja oybyū ayuk.

¹⁶ Ūj kyajts mbaat ndukmūj ndukpaadu māts ngajxwa'xy ja oybyū ayuk, mat ko yū'udsū du'unū Nindsūn'ajtam tū xytyuknipeky esuts ndúnat. ¡Paaty, pūroobū ūj pūn kyajts nguudyūñ! ¹⁷ Kooxyūpts ūj kū'm tū n'okwin'ixy ngajxwa'xa'añats ja nitsokūn éxtūmts ndukganarata'añ, n'axájurxyūpts ja nmaju'uñats; per ūj kyajts nwin'ijxy kū'mū tyādu tuunk, Diósūdsū du'un xywyin'ijx es xymyooyūdsū tyādu tuunk. ¹⁸ Pes, ¿ti mūju'uñats n'axájur? Yū'u je'eyū tyāadu kots ngajxwa'xy ja oybyū ayuk namay'ajtan es ni nga'amdóyuts esū ja'ay xypyudákudat éxtūmts xyjapaaty kots ūj n'apóstalūty.

¹⁹ Kyajts ūj tū nyajtukmūdeeky pán; per du'unuts nnaygyojyūty éxtūmū tuumbū juybyū mā nidūgekyū ja'ayūty, es du'un nduk'axájuduts ja ja'ayūty ja Jesukristū nū'unuts nmada'aky. ²⁰ Paaty kots n'ity mā yū israelítūty, du'unuts n'ity éxtūm yū'ujūty, es du'un t'axájudat ja Jesukristū; es mat ja di'ibu pyanūjxtūp ja Moisesu 'yana'amun, óyuts ūj tadū ana'amun patkū'ay nga'ity, ijtrūts éxtūm tu'uk di'ibu pyanejxypū tadū ana'amun es du'un t'axájudat ja Jesukristū. ²¹ Nandu'un jajtrū du'un mat ja di'ibu kyaj 'yisraelítūty di'ibu kyaj tmūdaty ja Moisesu 'yana'amun, ijtrūts nandu'un éxtūm di'ibu kyaj 'yisraelítūty, ja'a du'un es t'axájudat nandu'un ja Jesukristū. Kyajts njūnā'añ ko kyajts nguudyūñ ja Diosu 'yana'amun; pes Jesukristū 'yana'amunuts xyajkutujkp. ²² Kots n'ijty mat ja di'ibu kyaj tmūdaty mūj wiin kajaa ja myūbujkun, nandu'unuts nnaybyūjtáku éxtūm di'ibu dūn kyaj tmūdaty mūj wiin kajaa ja myūbujkun. Kots n'ijty mat oytyim di'ibu ja'ayūty, nandu'unuts nnaybyūjta'agyūty éxtūm yū'ujūty, es du'un nāagūty ñitso'oktat. ²³ Ndūñats du'un tūgekyū tyāadu mat yū'ugyūjxm ja oybyū ayuk, es du'un di'ibu myūdoodūp pyāadūdat ti'igyū mat ūj ja nitsokūn.

²⁴ Tū xyñijáwūdu miidsūty ko mā tu'ugū pūyū'kkijxyuk, nidūgekyū ja pūyū'kprū pūyū'uktū, per je'eyū ti'igyū di'ibu 'yaxájur ja maylūty. Pes éxtūmū ja'ay di'ibu pūyū'kkijxyūp yajmay'áty, nandu'un miits xy'ixtat wi'ixū Dios ttseky es mjiky'áttat, es du'un mmay'átūdat. ²⁵ Nidūgekyū di'ibu pūyū'kkijxyūyāndūp, nayjyūjp'ijxūdu es nayjyūjwijsūmbijtdūp oytyim di'ibūty mūut. Du'un ttundu es tganaráttat ja koronū ak ujs aaybyū di'ibu pojan ñi'xy; per udsajtam nnayjyūjp'ijxūm es nmūmūdo'om ja Dios es du'un yū'u xymyay'ajtam mat tu'ugū koronū di'ibu ni nā'a kyani'xy. ²⁶ Paaty ūjtsū du'un éxtūm ja oybyū pūyū'kprū di'ibu pūyū'kp tūyū mā pūyū'kja'ta'añ. O mbaat njūnā'anūm ko kyajts ūj du'un éxtūm tu'ugū ja'ay di'ibu koxāamp es tūgok tūgok tnixaje'eky, kyaj jya'ty

ja kyoxy. ²⁷ Үj ndukkumadeebyats ja nnini'xats es njəwjijsambityats yajxon, kədiibats əj nəjx nwe'emy əxkumay ɔyats ja'ijty njakajxwa'xy ja oybyə ayuk.

10

Kajxwíjən es kyaj n'awdajtəm di'ibə kyaj Dyíosəty

¹ Ndsejpyats es miits xyñijáwədat məgu'ugítəty, ko yə n'aptəjk'ajtəm 'yijttə nidəgekyə yoots patkə'əy, es nidəgekyə ttuknəjxtə ja Tsəpts Jikymyejyñ. ² Es də'ən mbaət njəna'anəm ko nidəgekyə ja'ajəty oʒ ñəbajttə'əydyə yoodsóty es mə ja jikymyejyñ ko ñəygyəyəjkədə mə Moisés. ³ Es nandə'ən nidəgekyə tju'xtə ja je'xy di'ibə Dios mooyədə, ⁴ es nidəgekyə t'uktə ja nəu di'ibə Dios yəjk, ja nəu di'ibə yəjprədsəəm tsəagaadsóty; es tədə tsəgaats yə'ə də'ən kyudənaəpy ja Jesukristə di'ibə naty nəjxp mət yə'əjəty. ⁵ Oy yə'əjəty nidəgekyə oʒ jyəmo'oyədə tyədə Diosə kyunu'xən, jatim jəwaanə kyədim'o'ktə'əydyə məj ittum mət ko tkəməmədoodə Dios.

⁶ Təgekyə tyəədə də'ən tyuun jyəjtə éxtəm tu'ugə ijxpəjtən mət ədsəjtəm, kədiibə nbədu'unəm di'ibə kyaj 'yóyəty, éxtəm yə'əjəty 'yadətstə. ⁷ Pəəty miidsəty katə xymyəy'at xywyindsə'əgədə əgojwinnəxəty, éxtəm yə'əjəty niməy 'yadətstə, éxtəm jyəna'añ ja Diosə jyəəybyəjtən: “Ja ja'əyəty ñəxwə'tstə kəəy ukpə, es pyədə'uktə əjts xondəkpə.” ⁸ Kyaj nmə'indu'unəm, éxtəm yə'əjəty niməy 'yadətstə, es 'yo'ktə i'px təgək mil mə tu'ukpə je'eyə xəu. ⁹ Es nan kyaj nmə'ədu'əgo'oy nməgəjxtəgo'oyəm ja Nindsən'ajtəm Dios, éxtəm nəəgəty yə'əjəty ttuundə, es pəəty 'yo'ktə ko tsyū'tsədu əwə'əndsə'añəty. ¹⁰ Es kyaj nduk'ak'ajtəm ja Dios, éxtəm yə'əjəty nija'ajəty ttuk'ak'ajttə, es pəəty yə'o'kədə ja ənkəs di'ibə Dios kyəjx.

¹¹ Təgekyə tyəədə də'ən jyəjtə mə n'aptəjk'ajtəm es yəjprəjtəkyə jəəybyéty mə Diosə jyəəybyəjtən éxtəm tu'ugə ijxpəjtən, es nəydyuk'əwəj nəydyukkəjxwíjəm, ədsəjtəm di'ibəty jiky'ajtəm mə yə Nindsən'ajtəm Jesukristə tyimminənnə. ¹² Pəəty di'ibə nəyjə'əp yəjxon 'yity mədə Dios, nəygywəntə'ətədəp kədiibə pyekykəy'ət. ¹³ Ko ti myəjpekytyunə'anədə, ti'igyə yə'ə éxtəm di'ibə kyū'ijx kyubətədəp nidəgekyə ja'əyəty. Ja Dios yə'ə mbudəkədəp miidsəty, pes yə'ə kyaj mna'ixədət es mbekytyúndət pən kyaj mbaət xymyəmadə'aktə; nik ni'igə ko myəjpekytyunə'anədə, net ja Dios myə'awátəxədət es myəjnəxədət wiink tsow.

¹⁴ Pəəty məgu'ugítəty, katə xymyəy'at xywyindsə'əgədə əgojwinnəxəty. ¹⁵ N'anəmədə də'ən, éxtəm ja ja'əyəty di'ibə əyjəygyəjkəjxyjəygyəjkədəp, es miidsəty kə'əm mbaət xypyəyo'oydyə di'ibə yəmə n'anməəydyəp. ¹⁶ Ko n'úkəm ja vinə mə ja káləz, yə'əgyəjxm njə'əgyədəkəm ja Dios, es pəəty ti'igyə n'ijtəm mət ja Kristə ñə'pyñgyəjxm; es ko ndujkwə'xəm ja tsəjkaəky es ngə'əyəm, pəəty ti'igyə n'ijtəm ja Kristə ñini'xkyəjxm. ¹⁷ Pes kom tu'uk je'eyə ja tsəjkaəky di'ibə ndujkwə'xəm es ngə'əyəm; oy njəniməy'ajtəm, nyəjti'igyəm ja nini'x tu'uk.

¹⁸ Pəktə kwəntə mə yə isralitə ja'əyəty. Pənəty jyə'xtəp ja je'xy di'ibə tə yəjprəjtə'əky windsə'kən mə ja artal, nəyəjti'igədəp mədə myəgu'uktəjk es Dios t'əwdəttə mə ja windsə'kən. ¹⁹ Kyəjts njəna'añ ko yə əgojwinnəx es ja tsu'utsy tmədaty ja mək'ajtən. Oy ja tsu'utsy tə jyənejxy windsə'kən mə əgojwinnəx, ni wi'ix tsoo kyətgətsy. ²⁰ Yə'əts n'əndijpy ko di'ibəty kyəj t'ixy'əttə Dios es yəjxtəp ti oynə'ənən, yə'əjəty tyukməyəjxtəp ja məjku'ujəty, es kyəj yə'ədyə Dios, es kyəjts ndseky es miits xypyutəən xypyuwə'aktət ja məjku'ujəty. ²¹ Kyəj mbaət xytyuk'uugədə ja Nindsən'ajtəmə kyəliz es xytyuk'uugədə ja məjku'ujədyə kyəliz, es ni mbaət mgəkəy mə ja Nindsən'ajtəmə myeesə es nandə'ən mgəydyət mə ja məjku'ujədyə myeesə. ²² ¿O yə'ə də'ən es nyəjot'əmbəjkəm ja Nindsən'ajtəm? ¿Tii wə'anə də ədsəjtəm nəmədajtəm wəənə ni'igə mək'ajtən kədiinəm yə'əjəty?

N'oktu'unəm di'ibə yəjməjwiin yəjkəjəjəp ja ja'əyə myəbəkən

²³ Du'an jyuna'andu: "Nigutiky esats oytyiity ndúnat di'ibats ndsejpy"; per kyaj tugekyu ttuk'oy'átat, es nan kyaj tugekyu tpudaku ja ja'ay es jyiky'áttat éxtam Dios tseky. ²⁴ Ni pán je'eyu tka'axta'ayut di'ibu yu'u ku'am tyuk'oy'átap, per nandu'un t'axta'ayut esu wiinkpety ttuk'oy'áttat.

²⁵ Mbaat xyjuudyu es xyju'x xypyúktat di'ibu to'kup maayóty, katu xyajtáy ma tsooñ es kyaj yajpekyjyáwat; ²⁶ mat ko tugekyu di'ibu naxwiiñ yajpátp, Nindsun'ajtam Diosu jya'a'ajtypy.

²⁷ O pán jaa naak di'ibu kyaj yu'adyu Dios maduumba es mwówadut kaay ukpa, es pán miits mnajxándap, ju'x tugekyu di'ibu mmooyudap. Kyaj xyajtáwat ma tpeky es kyaj yajpekyjyáwat. ²⁸ Per pán nidu'ugaty mdukmumadyákudap: "Tyadu tsu'utsy yu'u tu yajpajta'aky windsu'kun ma yu agojwinnáxaty", katu xyje'xy, kadiibu tpekyjyáwat di'ibu tu m'anu'umxaty. ²⁹ Yu'uts nmadyakypy es kyaj ja wiinkpa tpekyjyáwat, kyaj yu'ujaty es xypyekyjyáwat. Naak mbaat dyajtáy: "¿Ti ko yajpayo'oy kots nduñ di'ibu wiink ja'ay jya'ap peky? ³⁰ Es pán uj nja'aygyudákyuuts ja Dios mat ja di'ibats ngaay n'ikypy, ¿ti kots xyñ'ow xyñiyaxu kots ngay n'iiky esu Dios nja'aygyuda'aky?" ³¹ Pes oytyiity di'ibu mdiimpy, pán mgaay m'úktap, o mduundap oytyiity, tugekyu xytyúndut es du'an ja ja'ayaty tmaj'ix tmajjáwat ja Dios. ³² Katu ni pán xykyayajnbaxatáku mat ja di'ibu mdiimpy, oyyu'ujaty ja di'ibu israelitu o kyaj 'yisraelítaty, o di'ibu Nindsun'ajtam Jesukristu myuduumba. ³³ Pes uj, di'ibats ndiimpy, ja'a es nidugekyu ja'ay t'oyjyáwat; kyajts uj n'axta'ay wi'ixuts ku'am nduk'oy'átat, ja'ats n'axtaapy esu mayjya'ay ttuk'oy'áttat es du'an t'axájudat ja nitsokun.

11

Wi'ix jya'ay'áttat ja toxytyujkuty ma mabujkputujk ñaymyúku

¹ Paaty padundu ja ngajxwíjunats, éxtamts uj nandu'un nbadúñ ja kyajxwíjunu Nindsun'ajtam Jesukristu.

² Mugu'ugítaty, ngumaaydyap mat ko byeenats miits xyjamyatsta es ko xypyanyjxtu ja xprujkun di'ibu tu nmo'oydyu. ³ Ndsejpyuts es xyjaygyúkadut ko yu Jesukristu yu'u du'an ñigubajk'ajtypy nidu'uk nidu'ugu yedyujk, esu kasaadu yedyujk yu'u du'an ñigubajk'ajtypy ja ñado'oxy, du'an éxtam ja Dios tnigubajk'áty yu Jesukristu. ⁴ Pán tu'ugu yedyujk kyajxta'aky o tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk kupxu, yu'u du'an kyawindsu'kup ja Jesukristu di'ibu nigubajk'ajtap; ⁵ per pán tu'ugu toxytyujk kyajxta'aky o tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk es kyaj ñaygyupe'eñaty, yu'u du'an kyawindsu'kup ja ña'ay di'ibu nigopk'ajtap. Ko du'an 'yadu'utsy, ñapatypy éxtam tu'ugu toxytyujk di'ibu tu ñaygyukeebyaty. ⁶ Pán kyaj ñaygyupe'eñaty ja toxytyujk, nik wa'an ja wyaay tka'pta'ay. Per kom tsoydyu'unu'u mat tu'ugu toxytyujk ko ñaygyuka'pxadut, pes nik wa'an tnaygyupe'eñaty; ⁷ per yu yedyujk kyaj ñaygyupa'anadut, mat ko Diosu du'an ñayajnikojtútu es dya'ixadut ja Diosu myuj'ajtan. Ja toxytyujk, Diosu du'an nandu'un pyujták es dya'ixadut ja yedyujku myuj'ajtan, ⁸ es ko Dios dyajkojy ja yedyujk es ja toxytyujk, kyaj ja yedyujk oj pyudsemy ma ja toxytyujku ñini'x, ja toxytyujk oj pyudsemy ma ja yedyujku ñini'x. ⁹ Ja toxytyujk oj kyojy 'yabaadu mat yu'ugyujxmu yedyujk. Kyaj yu'ujaty ja yedyujk oj kyojy 'yabaadu mat yu'ugyujxmu toxytyujk. ¹⁰ Paaty ja toxytyujk ñaygyupa'anadut mat yu'ugyujxm ja ánkusaty, es du'an dya'ixadut ko yu'u ja ña'ay ñaydyukkudúkaty. ¹¹ Per ma yu Dios awdajtk, kyaj ja yedyujk 'yity pán kyaj pán toxytyujk, es nandu'un kyaj ja toxytyujk 'yity pán kyaj pán yedyujk. ¹² Ja'a ko ja jawyiimba toxytyujk oj pyudsemy ma ja yedyujku ñini'x, pes extu jaa tsondaky nidugekyu ja yedyujk yajmiin yajjajtan ja toxytyujk; es tugekyu di'ibu jaa ijtp, Dios pyujták.

¹³ Miidsaty ku'am xyjaygyúkadut. ¿Tii oy es tu'ugu toxytyujk kyajxta'agut mayjya'ayóty kuwa'adsu? Kyaj 'yóyaty, ¿kadii? ¹⁴ Pes ja ja'ay di'ibu jaayum tyuundap xytyuk'ijxum ko tsoydyu'unu'u ko yu yedyujk dyaj'yóñ ja wyaay; ¹⁵ per kyaj dyu'unaty ja toxytyujk,

tyukmuj'ajtypy ko wyaay dyaj'yóñ, mut ko Diosu du'un tu myo'oyuty ja wyaay yeñ es dyajnitúkut ja kyubajk. ¹⁶ Pün jaa naak di'ibu kyaj t'axajuya'añ tyadu xprujkun, ñijawudup ko nidugekyu uudsuty, apóstaluty, nya'axpúktats du'un, es ja'a du'un éxtam jaayum ttundu oytyim maadyu mubujkputujk ñaymyúku.

Kyaj 'yóyuty ko ja mubujkputujk tkamuj'ixtu ja Nindsun'ajtam 'ya'ux

¹⁷ Per jatuk peky di'ibu nduknija'ayudup, kyaj mbaat ngumaydu, pes du'un kyuxe'eky ko ma mnaymyúku esu Dios xy'awdattut, axuk mnaydyundu ma jyapaadyuty yajxon. ¹⁸ Pes tim jawyiin, du'unuts xytyukmumadya'aktu ko ma mnaymyúku es xy'awdata'andu Dios, mnaywya'xadup miidsuty. Es tay'ajtan jyawu tyadu. ¹⁹ Pes du'un jyaty es ya'ixut wa'atsti'knu pánudyu du'un myudiimpy ja Dios. ²⁰ Ko miits mnaymyúku es m'a'ux'ata'andu ni'amuku, kyaj 'yokja'a'ajnu ja Nindsun'ajtam 'ya'ux. ²¹ Mut ko ma mgaya'andu, nidu'uk nidu'uk jyawyin'aty tñaxaju kya'ay 'yukan maanum naaguty 'yakw'umdu madu yuu, es naaguty exta nayyajmúknup. ²² ¿Tii kyaj miits xymudattu mjann mdujk ma mgay m'uuktu, es du'un kyaj xywyindsu'ugudu ja Diosu jya'ay es xyajt-soydyundu ja di'ibu kyaj ti tmudaty tjagyepy? ¿Wi'ix n'anumudut? ¿Tii njuna'anupts ko oy di'ibu mduundup? ¿Madu tyadu, ni wi'ix tsoo mbaat!

Nindsun'ajtam 'ya'ux

²³ Mut ko yu Nindsun'ajtam Jesukristu xymyooydsu tyadu xprujkun di'ibu tu nmo'oydu. Nan ja koots ma ja Nindsun'ajtam Jesukristu oj yajkuyakánu, ta tkone'ky ja tsajkaaky, ²⁴ es ko tja'aygyadáky ja Dios, ta oj ttujkwa'xy es jyanáñ: “Tyadu nnini'xuts yu'u du'un es xytyuk'oy'áttut miidsuty. Tundu du'un éxtamdsu njamyajtsun.” ²⁵ Es nandu'un ma 'ya'ux'ajttaay, ta tkone'ky ja káluz madu vinu es jyanáñ: “Tyadu vinu yu'u du'un ja nne'pyñ di'ibu yajnaxkadáky ja jembyu kajxy'átypu. Tugok tugok xy'uuktut, tundu du'un éxtamdsu njamyajtsun.” ²⁶ Pes du'un tugok tugok xykyádyut tyadu tsajkaaky es xy'uuktut ja tyadu vinu, ja'a du'un mnigajxtup ja Nindsun'ajtam 'yo'kan exta ko myínatnam.

Wi'ix yajtunat ja Nindsun'ajtam 'ya'ux

²⁷ Paaty oytyim pánuty di'ibu kyaabyu tadu Nindsun'ajtam tsajkaaky es t'iigyu tadu Nindsun'ajtam vyinu éxtam oytyim di'ibu ka'ay úkuntuty, kyamuj'ijxypu du'unu Dios es tmudugoy ja Nindsun'ajtam Jesukristu ñe'pyñ esu ñini'x. ²⁸ Paaty ma xyñixajuya'anut ja tsajkaaky es ja vinu, nidu'uk nidu'uk jawyiin mnaybyawinmáyu pün tu xymyastu'uttu ja mbeky, taanum xyñixájudut ja tsajkaaky es xykyádyut es xy'uuktut ja vinu. ²⁹ Mut ko pün kyaj nbawinma'ayum ti 'yandijpy ja Nindsun'ajtam ñini'x ko nga'ayum ja tsajkaaky es n'úkum ja vinu, ma yu'unu du'un myiñ ja tudyu'unun di'ibu Dios yajkypu. ³⁰ Paaty nimay miits mbáku es mbagi'ixtu, es niganaaguty tu 'yooktu. ³¹ Per pün udsajtam jawyiin nnybyawinma'ayum k'um, kyaj n'axájum ja Diosu tyadyu'unun. ³² Ko yu Nindsun'ajtam xytyukkumado'om, ja'a du'un es xyjajwijtsambijtam, kadiibu ja tudyu'unun xpyátam ti'igyu mut pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup.

³³ Pes du'un mugu'ugítuty, ko mnaymyúku ma m'a'ux'ata'andu tukmuku, nay'awíxudu es m'amukudya'aydyut, net m'a'ux'áttut. ³⁴ Es pün ja pün yu'o'kunu, wa'an tkay ma tyujkun, es du'undsoo kyaj pyaadudut ja tudyu'unun ma mnaymyúku. Es ko najx ngu'ixtu, net n'ak'awánudut wiinkpu di'ibáty myajtudup.

12

Madakun di'ibu ja Espiritu Santu yajkypu

¹ Mugu'ugítuty, ndsejpyuts es xyñijawudut mut ja madakun di'ibu ja Espiritu Santu yajkypu.

² Mnija'adap ko maanam naty kyaj mDiosmadundu, mnaydyukwooma'tadu ago-jwinnax uum. ³ Paaty ndsejpyuts es tyam xyjaygyukdat ko ni pan di'ibu ja Diosu Jya'ajun mooydap ja winma'ain es juna'anat: "Kajxpeky ja Jesus." Es ni pan mbaat kyajuna'ain: "Jesus yu'u du'unu Nindsun'ajtam", pan kyaj ja winma'ain myo'oyaty ja Espiritu Santu.

⁴ Taa kanak nax ja madakan, per naydyi'igyu ja Espiritu Santu di'ibu madakan yajkypy. ⁵ Taa kanak nax wi'ix nmadu'unum ja Nindsun'ajtam, per ti'igyu du'un je'eyu Nindsun'ajtam di'ibu nmadu'unum. ⁶ Taa kanak nax tuunk di'ibu mak'ajtan mat yajtun, per ti'igyu ja Dios di'ibu madu myak'ajtan yajtun tugekyu tugekyu. ⁷ Ja madakan di'ibu Espiritu Santu xymyo'oyum nidu'uk nidu'uk, ja'a du'un es nduk'oy'ajtam ni'amuka. ⁸ Naagaty myo'oyudu ja Espiritu Santu ja wijy'ajtan, esu naagaty myo'oyudu ja Espiritu Santu es kyajxtat madu jaygyujkun. ⁹ Nan yu Espiritu Santu mooyap naagaty ja mabujkun, es nan yu'u naagaty mooydap ja madakan esu puma'ay dya'aguda'aktat, ¹⁰ es nan yu Espiritu Santu mooydap naagaty ja madakan es dya'ixudat ja myaj'ajtan, es yu'u du'un nandu'un myeepy naagaty ja madakan es tmadya'agut ja Diosu 'yayuk di'ibu tu t'axaju, naagaty yajmo'oydyu ja madakan es t'axkapat di'ibu ka'oybyu jya'a'ajtypy es di'ibu jya'a'ajtypy ja Dios, esu naagaty yajmo'oydyu ja madakan es tkajxt wiinkru ayuk es naagaty yajmo'oydyu ja madakan es tkajxtuda'agut ti dan yajmadyakr ma tadu ayuk. ¹¹ Per tugekyu tyadu madakan, yu'u du'un yajkypy ja Espiritu Santu es yu'u du'un nandu'un yajwa'xyu ja myadakan ma nidu'uk nidu'uk extam yu'u ttseky.

Du'un n'ijtam madu Kristu extam tu'ugu nini'x

¹² Yu nini'x kanak peky tmadaty. Tam ja ku'u, tam ja teky es tam ja wiingatyru, per ti'igyu nini'x'aty. Nandu'un jajtp ja Kristu mat ja jya'ay. ¹³ Es mat ko tu dsajtam nidugekyu nnabajtam mat ja Espiritu Santu es n'ijtam extam je'eyu tu'ugu nini'x, oy n'israelitu'ajtam o ngrieegu'ajtam, oy kujuybyun o extam awa'atstuuybyun, nidugekyu nnabajtam ko Dios tu xymyo'oyum ja Espiritu Santu, ja'a njuna'anam ko Dios xyajtu'ukmujukam madu Jesukristu extam tu'uk je'eyu nini'x.

¹⁴ Tu'ugu nini'x kyaj tyi'igyaty je'eyu tuk peky, kanak peky yu'u. ¹⁵ N'okpajtakam kooxyu ja teky juna'ain: "Mat ko kyajts uj ngu'ujaty, paaty kyajts uj nyu'ujaty ja nini'x", du'unum wye'emy es jya'a'atyaty ja nini'x. ¹⁶ O ja tatskxyu juna'ain: "Mat ko kyajts uj nwiinaty, paaty kyajts uj nyu'ujaty ja nini'x", otyim wi'ix tsooty wu'ambum jya'a'atyaty ja nini'x. ¹⁷ Pes pan yu nini'x ijtp amuum ak wiin, ¿wi'ix mbaat myudoy? O pan yu nini'x ijtp amuum ak tatsk, ¿wi'ix mbaat ti txiigyaty? ¹⁸ Peru Dios tu trajta'aky nidu'uk nidu'uk extam pyaadyaty ma yu nini'x extam yu'u ttsejky. ¹⁹ Kooxyu yu'uyu 'yity ja wiin, o tatsk, o yu ku'u, kyajxyu n'aymyikyaty yu nini'x. ²⁰ Paaty tsojku kanak peky es tyu'ukmukat tu'ugu nini'x.

²¹ Paaty kyaj mbaat ja wiin t'anam yu ku'u: "Kyajts mij xytyu'unxaty." Es ni yu kabajk mbaat tka'anam yu teky: "Kyajts mij xytyu'unxaty." ²² Kyaj mbaat du'un njuna'anam, mat ko yu yi'in waanabu di'ibu ijtp nini'xkyujxm, yu'u nik ni'igu tyun; ²³ es ma nnini'x kyaj nmajpajtakam, ngu'uy nyu'tsam tsuj. Es di'ibu kyaj mbaat 'yity ijx nide'xy, yajnipa'amp madu wit. ²⁴ Per di'ibu nnasja'am ijx nide'xy, kyaj du'un tsykyaty es yaj'yu'udsat o yajnipa'anat. Pesu Diosu du'un pyajtak ja nnini'x'ajtam es nmajpajtakam di'ibu ngu'uy nyu'tsam yajxon, ²⁵ es du'un kyaj kyaxu'ugudu tsip ma yu nini'x. N'okpajtakam, yu teky kyaj tsiptun mat ja ku'u, o wiin mat ja tatsk. Pes tugekyu tyaadaty naybyudujkadu nixim niyam. ²⁶ Ko nidu'ugaty yu'ujaty 'yayowdu, nidugekyu wiinkraty 'yayooda'aydyu nandu'un. Ko kyaxe'eky ko tuk peky tsuj, nidugekyu jy-otkujk'ajtta'aydyu.

²⁷ Pes miidsadyu du'un ja Kristu nini'x, es mbaat njuna'anam ko nidu'ugaty du'un extam ja kanak naxru di'ibu tuump ma tyadu nini'x. ²⁸ Du'un ja Dios tu trajta'aky ma ja mabujkrutajkaty nidu'uk nidu'uk mat ja tyuunk extam pyaadyaty. Tim jawyiin

trujtáky ja apóstulaty; ja myamajtskrɛ trujtáky ja di'ibáty kyajxwá'xtɛp ja Diosɛ 'yayuk; ja myɛdɛgɛɛkɛ trujtáky di'ibɛ Dios ja 'yayuk tyuk'axpɛjktɛp; óknɛm trujtáky di'ibɛ tyuundɛp ja mɛj'ajtɛn, ja di'ibɛ ya'agɛdáktɛp ja pumá'ay, ja di'ibɛ pyudɛjkdɛp ja di'ibɛ tɛgoy'ajtɛp, ja di'ibɛ winmá'añmyoodyɛp o ja di'ibɛ kyajxtɛp wiinkɛp ayuk.

²⁹ ¿Tii apóstulaty ni'amukɛ? ¿Tii ni'amukɛ tkajxwá'xtɛ Diosɛ 'yayuk? ¿Tii tuk'axpɛjktɛp ni'amukɛ ja Diosɛ 'yayuk?, ¿o tyuundɛp ni'amukɛ ja mɛj'ajtɛn? ³⁰ ¿Tii myɛdajttɛp ni'amukɛ ja madakɛn es dya'agɛdá'aktɛt ja pumá'ayɛty? ¿Tii kyajxtɛp ni'amukɛ ja wiinkɛp ayuk? ¿Tii kyajxtudáktɛp ni'amukɛ di'ibɛ 'yandijpyɛ tadɛ ayuk? Kyaj, ¿kɛdii? ³¹ Mɛjjottɛgódyɛ es xy'axájɛdɛt ja Espírítɛ Santɛ myadakɛn di'ibɛ waanɛ ni'igɛ 'yóyɛty, es n'aktukni'ixyɛyándɛbɛ tadɛ nɛ'u tu'u di'ibɛ ni'igɛ 'yóyɛty.

13

Tsojkɛn

¹ Kooxyɛpts ɛj ngajxy ja ayuk kanáx nax, es extɛ anklɛs ja 'yayuk, es kyajts nmɛdaty ja tsojkɛn mɛt oytyim pánɛty, dɛ'unxyɛpts ɛj éxtɛm tu'ugɛ tamboorɛn o tu'ugɛ platiyɛ di'ibɛ je'eyɛ nɛgoo ñe'emy. ² Es pɛn ngajxwá'xypyɛts ja Diosɛ 'yayuk, es pɛn nja-jaygyujkdyaabyɛts pɛn ti ja'ay ñija'a kyanija'adɛp, es pɛn nmɛdajtypyɛts kajaa ja mɛbɛjkɛn, es extɛ xymyɛmɛdoobɛts ja tun kopk kooxyɛpts n'anɛmɛ: “Nɛjx wiink tsoo”, per pɛn kyajts nmɛdaty ja tsojkɛn mɛt oytyim pánɛty, ni tiixyɛpts ɛj ngatsooty. ³ Pɛn nyajwá'xypyɛts ɛj tɛgɛkyɛ di'ibɛts ɛj nmɛdajtypy njaygyejpy, es pɛn extɛ ngɛyajkyɛpyɛts ja nnini'x es yajno'ogɛt éxtɛmɛ windsɛ'kɛn, per pɛn kyajts nmɛdaty ja tsojkɛn mɛt ja wiinkɛpɛty, ni madsoots xykyatu'unxɛty.

⁴ Di'ibɛ myɛdajtypy ja tsojkɛn, myɛdajtypy ja ma'xtujkɛn es oyjya'ay'áty, kyaj ti ñaywyinnaxɛjɛwɛ, kyaj myɛj pyáadɛ, kyaj jyoramáyɛty, ⁵ kyaj 'yago'oygyajxɛty, kyaj t'axta'ay di'ibɛ yɛ'uɛyɛ tyuk'oy'átɛp kɛ'am, kyaj wyin'ákɛty, kyaj ti tyukwin'ixy tyukjɛjɛp'ixy, ⁶ kyaj xyonda'aky ko yɛ wiinkɛpɛty pyekytyundɛ, yɛ'uɛyɛ je'eyɛ tyukxon-dakypɛ ja tɛy'ajtɛn. ⁷ Di'ibɛ myɛdajtypy ja tsojkɛn, dɛ'uñɛm ttuñ ja oybyɛ, dɛ'uñɛm myɛbɛky, dɛ'uñɛm jyɛjɛp'ixy es dɛ'uñɛm myɛma'xtíky. ⁸ Yɛ tsojkɛn ni na'a kyakugáxɛt; per najxpɛ'u ko ja'ay tkajxwá'xtɛ ja Diosɛ 'yayuk, ko ja'ay tkajxtɛ kanáx naxpɛ ayuk, es éxtɛm ti tyam nnija'am. ⁹ Mɛt ko di'ibɛ nnija'am, waandi'knɛ yɛ'u; es di'ibɛ ngajxwá'xɛm ja Diosɛ 'yayuk, je'eyɛ yɛ'u waanɛ má yɛ tadɛ tɛy'ajtɛnɛ ka'pxyɛpy; ¹⁰ per ko n'ixy'ajtɛm éxtɛmɛ dɛ'un kya'pxyɛty, net di'ibɛ dɛn waanɛ tyimtɛgoodya'ayɛt.

¹¹ Kots ɛj n'ɛnɛ'ku'unk'ajty, kajxɛts es winmáayɛts éxtɛmɛ ɛnɛ'ku'ungɛn; per kots tɛ nya'knɛ mɛj'u'unk, taats tɛ nmastutnɛ ɛnɛ'ku'unk'át. ¹² Nandɛ'un jajtrɛ dɛ'un tyam, n'ijxɛm éxtɛm tii wiix wooxpɛn, éxtɛmɛ ijxnɛ wingootspɛ, per óknɛm n'ixɛ'anɛm wá'ats. Tyam je'eyɛts nnijawɛ waanɛ, per nnija'adya'ayaambɛyɛts tɛgɛkyɛ, dɛ'un éxtɛmɛ Dios tnija'adya'ay wi'ixɛts n'ity. ¹³ Pes dɛ'un yɛ mɛbɛjkɛn, yɛ jɛjɛp'ijxɛn esɛ tsojkɛn ijttɛp; perɛ di'ibɛ dɛ'un jawyiin má tyadɛ tɛgɛɛkɛp, yɛ'u dɛ'un ja tsojkɛn.

14

Wiink ayuk yajkajxy

¹ Ʋxtá'aydyɛ ja winmá'añ wi'ix dɛ'uñɛm mjiky'áttɛt mɛt ja tsojkɛn, es nandɛ'un es xymyɛdáttɛt ja madakɛn kanáx pekɛ, per waanɛ ni'igɛ es xykyajxwá'xɛt ja Diosɛ 'yayuk. ² Ko naagɛty miits xymyadya'aktɛ wiinkɛp ayuk, Diosɛ dɛ'un je'eyɛ mjaygyujkdɛp, mɛt ko ni tu'uk miits xykyajaygyúkɛdɛ, oy ja m'anmɛja'an kyajxtɛp di'ibɛ kyaj ja'ay yaj-nijáwɛ. ³ Nik ni'igɛ di'ibɛ kyajxypy ja kyɛ'm ayuk es tkajxwá'xy di'ibɛ Dios tuknija'ap, tyaadɛ sitɛy kyajxwá'xypy má ja di'ibɛ myɛdoodɛp, es yajmɛjwiinɛp ja myɛbɛjkɛn, jyotmɛkmeepy es yajjotkujkɛp. ⁴ Di'ibɛ kyajxypy yɛ wiinkɛp ayuk, yajmɛjwiinɛp ja kyɛ'm mɛbɛjkɛn. Ja di'ibɛ kyajxwá'xypy ja Diosɛ 'yayuk, yajmɛjwiinɛp ja myɛbɛjkɛnɛty pánɛty mɛdoo'ijtɛdɛp.

⁵ Үј јажанаамбүтс коохүр nidugekyu miits xymudattu ja madakan es xykyajxtaxyur ja ayuku wiinkru. Per waanu ni'igats njatseky esxyur xykyajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk es du'an di'ibaty myudoodur ma mnaymyukudu dyajmujwiinudu myubujkan. Pes waanu ni'igu 'yoyadyu tyadu kadiinam ko ngajxum ja ayuku wiinkru ma ni ngadimnija'am ti dun 'yandijpy ma tadu ayuk. ⁶ Paaty mugu'ugitaty, pan ngu'ijxtur miits es nmugajxtat mat ja ayuk di'ibu kyaj xyjaygyukudu, ni madsu mgatu'unxudat miidsaty. Miits mdun'unxudur je'eyu ko n'awanudat mat ja mgu'am ayuk di'ibu Diosuts uj xytyuknija'ap, o pan nmeery ja Diosu 'yuxrujkan esu kyajxwijan.

⁷ N'okrujtakam yu xuxn o yu kow, extamu tsajkapyñxyuxn o yu arpu, pan kyaj xyuxtugatsy kyoodugatsy, kyaj mbaat yajmawinma'añbyaaty ti dun yajxurp o yajkoop. ⁸ Es ma yu soldadu tsyiptuna'andu, pan ja trompetu kyaj yajtukxu'uxy wa'ats, ni pan kyanayjyur'ixudat es tsyiptuna'anat. ⁹ Du'an jajtru du'an mat miidsaty ko xykyajxtu ja ayuk di'ibu kyaj pan tjaygyuku di'ibaty myudoodur, ¿wi'ixu ja'ay tnijawudat ti miits mgajxtu? ¡Pes nugo mna'uxkajxtu!

¹⁰ Ta mayñaxu ayuk naxwiin di'ibu ja'ayaty 'yayuk'ajttur, es tugekyu tmudaty ja niwiin nidu'u. ¹¹ Per pan uj kyajts njaygyuku ja ja'ayu 'yayuk di'ibats xyjamugajxr, du'an ñaxu tadu ja'ay mat uj extam di'ibu miimp wiink naxwiinudu, es uj nandu'unats nnaygyoyaty mat yu'u extamu di'ibu miimp nan wiink naxwiinudu. ¹² Paaty extam miits xyjantsytsyoktu xy'axajyua'andu ja Espiritu Santu myadakan, amdow pujktsow yu Dios es mmo'oyudat tadu madakan di'ibu mmat xypyudakudat ja mmamubujkraty es xyajmujwiinudat ja myubujkan. ¹³ Paaty pan miidsaty nidu'uk mgajxtur ja tugatsypy ayuk, m'amdow mbujktsowur ja Dios es mmo'oyudat ja madakan es xykyajxtuda'agut di'ibu dun mgajxypy ma tadu m'ayuk. ¹⁴ Pan kajxtakrats mat tu'ugu wiinkru ayuk, kajxtakrats mududu n'anmujaja'an, per kyajts njaygyuku ti dun ngajxypyats. ¹⁵ ¿Tits ndunur? Kajxtakrats mat ja n'anmujaja'anats, per nandu'un mat ja nwinma'añats. N'awurats ja Diosu 'yalabanzu mat ja n'anmujaja'anats, per nandu'un mat ja nwinma'añats. ¹⁶ Mat ko pan mij m'awdajtypy ja Dios je'eyu mat ja m'anmujaja'an mat ja wiinkru ayuk, ¿wi'ix mbaat ja ja'ay di'ibu kyaj tjaygyuku jyuna'añ "wa'an du'unaty" ko mgajxtakta'ay, o wi'ix mbaat mgajxtakmiky mat yu'u pan kyadimnija'ap ti dun mgajxypy? ¹⁷ Oy jyantsytsyujaty ko mij Dios xyja'aygyuda'aky, ni ti pudujkan xykyamo'oy yu mmamubujkraty, ja'a ko kyaj mjaygyujkxaty. ¹⁸ Nja'aygyudakypurats ja Dios ko uj ngajxypyats ja ayuku wiinkru ni'igu kadiinam nidugekyuty miidsaty. ¹⁹ Per mats nnaymyikyaty n'awdata'andats ja Dios, nik oyats ngajxat mugoxku n'ayukats mat ja njaygyujkanats di'ibu ja'ayaty jyaygyukudur es pyudakudat, kadiinam kots ngajxat majk milu ayuk di'ibu kyaj yajjaygyuku di'ibu 'yamudoonajxtur.

²⁰ Mugu'ugitaty, katu mwinmaydyu extamu unaku'ungan, je'eyu ko xykya'oyñijawudu wi'ix xytyundat di'ibu axuk. Per ittu extamu ja'ay di'ibu tu yeeky tu pyety ko oy xypyayo'oydyut. ²¹ Pes du'an jyuna'añ ja Dios ma jyaaybyajtan: "Wiink ja'ay es wiink ayukats uj nyajtunur, ndukkajxnaxurats uj ja n'ayukats ja jagam ja'ayaty ma tyadu nax kajrn, per ni du'unats ja n'ayuk tkamubuktu", du'an jyuna'añ ja Nindsun'ajtam. ²² Tyadu yu'u xytyukjaygyujkam ko Dios xymyo'oyum ja madakan es ngajxumu wiinkraty ja ayuk extamu ixwumun ma yu di'ibu kyaj yu'adyu Diosu myuduumba, per yajkypy ja madakan es ngajxwa'xum di'ibu xytyuknija'am es nduk'oy'ajtam di'ibaty myubujktur, kyaj jya'agyujxmaty panaty kyaj Dios tmubuktu. ²³ Oyu du'an, n'okrujtakam pan miidsaty tu mnaymyukudu, es tyukudat naak di'ibu kyaj yu'adyu mmamubujkratu o kyaj ti tnijawudu ja Diosu 'yayuk, es mbaadudat nidugekyu mmadya'aky mat ja wiinkru ayuk, ¿tii kyaj jyuna'andat ko miits tu mlókudu? ²⁴ Per pan myajpattur xykyajxwa'xtu Diosu 'yayuk es tyukat naak di'ibu kyaj yu'adyu mmamubujkratu o kyaj ti tnijawudu ja Diosu 'yayuk, es ko tjaygyukudu mgajxypy, ta nujx tjaygyuku ja pyojru es ku'am nujx dyaj'yo'oy ja wynnma'añ ko tmudowat tugekyu di'ibu miits mmadyaktur, ²⁵ es du'an nidu'xat

di'ibū jyot'ajty wyinma'añ'ajtypy. Ta ñaygyoxtonaaydyā'agudūt es t'awdātūt ja Dios, es jyūnā'anūt ko jyantsy'ity ja Dios mā miidsūty.

Tundū tugekyū tuda'aky es éxtam pyaadyūty

²⁶ Məgu'ugítaty, di'ibūts ūj n'andijpy, yū'u tyāādū: Ko mnaymyúkudūt es xy'awdata'andūt ja Dios, tam di'ibū ūwdūp, tam di'ibū kyajxwā'xtūp ja Diosū 'yayuk o di'ibū Dios tuknijáwūdūp, tam di'ibū kyajxtūp ja ayuk di'ibū kyaj yajjaygyúku, o di'ibū kyajxtudā'aktūp di'ibū ja wiinkpūty tū tkajxtū; es tugekyū tyāādū, dū'un xytyúndūt es dyajmūjwiin dyajkajaadū myūbūjkūn pánūty myūbūjktūp ja Jesús éxtamū Kristū. ²⁷ Ko pán tkajxūt ja wiink ayuk, wa'an je'eyū nimajtsk o nidūgūuk tkajxy, es nidu'ugátū kyajxūt, esū wiinkpū tkajxtudā'aktūt di'ibū mmadyáktūp. ²⁸ Pūn kyaj jap pán di'ibū mbaāt tkajxtudā'aky, kyaj pán tkajxūt ja wiinkpū ayuk mā mnaymyúkudū, kū'um xymūgajxtūt ja Dios mā anaydu'uk m'ittū. ²⁹ Wa'an tkajxy majtsk o tūgūuk di'ibū 'yaxájūdūp ja Diosū 'yayuk, esū wiinkpūty wa'an tmədoo'ittū es trawinmádyūt pūn oy o kyaj 'yóyūty di'ibū tyāādūty myadyáktūp. ³⁰ Es pūn jam nidu'uk 'yū'uñū tmədoo'ity 'yaxájūp nandū'un tu'ugū Diosū 'yayuk, wa'an t'awixy di'ibū jam kajxp, es 'yokkajxūt yū'u. ³¹ Mūt ko nidūgēkyūty miidsūty mbaāt xytyuknijáwūdū ja ayuk di'ibū Dios tū mmo'oyūdū, nidu'uk nidu'uk sitūy. Net nidūgekyū tjátūt es jyotmūk'áttūt. ³² Yū Espírítū Santū myadakūn pyatkū'uy 'yity mūt ja di'ibátū 'yaxájūdū, ³³ mūt ko Dios yajkypy ja agujk'ajt jotkujk'ajtūn, kyaj oywyi'ixūty ti ttuñ.

³⁴ Éxtam oytyim māaty ja Diosū jya'ayūty ñaymyúkudū, yū toxytyūjkūty amoondūp. Kyaj pyaadyūty tyukkajxūdūt. Wa'an tnaydyukkūdákudū ja ña'ayūty, dū'un éxtam jyūnā'añ mā yū Diosū jyaaybyajtūn. ³⁵ Pūn ñijawūyaampy ti oynū'unūn, wa'an dyajtáy ja ña'ay mā yū tyūjk. Mūt ko kyaj oy kyūxe'eky ko tu'ugū toxytyūjk tyukkajxū mā ja mūbūjkpūtyūjk ñaymyúkudū. ³⁶ Byeen xytyimpáktūdū kwentū ko yū Diosū 'yayuk kyaj tsyondaky mūt miidsūty, es ni miidsūdūy dūn je'eyū xykyā'axájūdū.

³⁷ Pūn ja naāk ñajyáwūty tmədaty ja madakūn es tkajxwā'xūt ja Diosū 'yayuk, o tmədaty ja wiinkpū Espírítū Santū myadakūn, wa'an tjaygyukū ko di'ibū yam miits nduknija'ayūdūp, yū'u dū'un tu'ugū Nindsūn'ajtūmū 'yana'amūn. ³⁸ Pán kyaj tməjpūjta'aky, kyaj nandū'un yajmūjrpūjta'agūt.

³⁹ Pes dū'un məgu'ugítaty, ūxtā'aydyū ja winmā'añ wi'ix myajmadā'agudūt es xykyajxwā'xūt ja Diosū 'yayuk, per katū xyajkubéky pūn jaa naagūty tkajxwā'xy mūt ja wiinkpū ayuk. ⁴⁰ Tundū tugekyū tuda'aktyi'knū es éxtam pyaadyūty.

15

Tūy'ajtūn ko Kristū jyikypyejky

¹ Məgu'ugítaty, n'aktukjamyajstūp ja oybyū ayuk di'ibū tū n'awánūdū, di'ibū miits m'axájūdū es di'ibū mūūt amumdu'uk xymūbūktū yū Nindsūn'ajtūm. ² Nandū'un mūt yū'ūgyūjxūm tyādū ayuk miits mnitso'oktūt pūn m'akpāduundūp di'ibū tū n'awánūdū; es pūn kyaj xy'okpāduunnū, nanūgoobū tū xymūbūktū.

³ Di'ibū tim jūjp'ām oj n'axájū es miits nduknijáwūdū, ja'a ko Jesukristū 'ye'ky mūt ūdsajtūmū nbojrpū'ajtūm, éxtam jyūnā'añ mā ja Diosū jyaaybyajtūn; ⁴ es ko dyaj-naxtūjkūdū, es ko jyikypyejky ja kyumdu'ugūk xū, éxtam jyūnā'añ ja Diosū jyaaybyajtūn, ⁵ es ko kyūxe'ky mā ja Peedrū es óknūm mā ja apóstulaty, ⁶ óknūm kyūxe'ky nimūgoxk mūgo'px naxy ja nmūgu'uk'ajtūm wyinduuy. Mayū tadū nmūgu'uk'ajtūm 'yakjiky'attū, es tam di'ibū tū 'yo'knūdū. ⁷ Oknūm kyūxe'ky mā yū Santyā'agū, es nan net mā nidūgekyū apóstulaty.

⁸ Tim óknūm ko tyāādū, nandū'un n'ijxyūts ūj, éxtamxyūpts ūj jawyiin o óknūm nmiiñ nja'tyūts yā naxwiiñ. ⁹ Ūjtsū dū'un éxtam tim ūx'okpū mā yū tadū apóstulaty, es ni je'eyūts xykyanitūkū esūts xy'anūmūt apóstulū, ja'a kots ūj nbajūdiptyūts yū Diosū jya'ayūty.

10 Per Dios tats xymyay'aty xykyuni'xy esats xyryujtáky éxtam apóstala. Per kyaj tu ñejxy nanugooba, pes nik tats nduñ ni'igü küdiinam yu'u nidugekyaty; óyats oj ngatúñ madudsü ngu'um mājā, mut ja myay'ajtangyujxm ja Dios tu xyryudaku. 11 Kyaj ti tsyékyaty, oy uj o yu'ujaty tu tkajxwá'xtu, ti'igyü yu'u di'ibu yajkajxwá'xp, esu tyaadu du'un di'ibu miits mmabujktap.

Jyikyryyaktu ja o'kpu

12 Pes mut ko udsaty, apóstalaty, tu ngajxwá'xtats ko yu Jesukristu jyikyryyeyky ko 'ye'ky, ¿wi'ix ko naagaty miits mjuna'andu ko yu o'kpaty kyaj jyikyryyaktu? 13 Pes pun kyajru jikyryyujkun mā yu o'kun, nan kyajru du'un ja Jesukristu jyikyryyeyky. 14 Es pun kyajru Jesukristu jyikyryyeyky, kyaj tyuñ di'ibu ngajxwá'xam, es nan kyaj tyuñ di'ibu nmabujkum. 15 Es pun du'unu du'un, udsaty, ja apóstalaty, ka'adapts éxtamu andákraty, ja'a ko tats n'okjunaambudu ko yu Dios yajjikyryyuj ja Jesukristu; es pun andakun ja'a ko Kristu jyikyryyeyky, nan andakun ja'a ko ja o'kpaty jyikyryyaktu, 16 mut ko pun kyaj yu o'kpaty jyikyryyaktu, pes nan kyaj yu Dios tu dyajjikyryyeyky ja Jesukristu. 17 Es pun ja Kristu kyaj jyikyryyeyky, kyaj tyuñ di'ibu miits mmabujktap, es pekyoty m'ak'ittu, 18 es nandu'un tyugooydyu nidugekyu ko 'yo'ktu di'ibu pyaduundu Jesukristu. 19 Pun yaayü mā tyadu jiky'ajtun ya naxwiñ nyajtu'unam ja Jesukristu myubujkun, di'ibáty kyaj tmadundu Jesukristu mbaat jyuna'andu mut ja tuj'ajtun: “Purooba taadaty.”

20 Per di'ibu tim tuj'ajtun, ja'a du'un ko yu Jesukristu jyikyryyeyky ko 'ye'ky. Du'un ja'a éxtam ja pajta'aky di'ibu jawyiin tuump'ajtp. Paadyu du'un mut yu'u xytyuknija'am ko yu di'ibáty tu 'yo'knudu jikyryyaktap. 21 Pes du'un éxtam tu'ugu yedyujk dyajtsondáky ja o'kun naxwiñ, nandu'un tu'ugu yedyujk dyajtsondáky es ja o'kpaty jyikyryyaktat. 22 Di'ibats nmadyakypy, ja'a du'un ko nidugekyu ja'ayaty 'yooktu mut ko tyuump'at 'yaats'átudu Adán, es nandu'un di'ibáty 'yaxájudap ja Jesukristu éxtamu Yajnutsókpu, Dios yajjikyryyakudap. 23 Per nidu'uk nidu'uk éxtam pyaadudu: Jesukristu du'un jikyryyujk tim jawyiin; es óknum ko yu Jesukristu myínut, di'ibáty yu'u jya'a'ajtypy nandu'un jyikyryyaktat. 24 Ta jya'tat ja tiempü mā ja Jesukristu ttukkü'udákut ja Dios Teety ja kyutujkun mā naty tu dyajkutagóy nidugekyu wiinkpadyu ana'ambaty, kutujkunaty es púnadyu madakun myudajttap. 25 Ja'a ko yu Kristu koonum yajkutúkut extu ko 'yana'amun patku'uy trujta'agut ja myudsip. 26 Es ja okpu madsip di'ibu Dios yajkutugoyaampy, yu'u ja o'kun. 27 Mut ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ ko Dios tu trujta'aky ja Jesukristu 'yana'amun patku'uy oytyim di'ibaty. Kyaj ndukmawijtsam ja Dios, mut ko Diosu du'un pyujták tugekyu Kristu 'yana'amun patku'uy. 28 Es ko tyaadu tugekyu yajpuktatay Jesukristu 'yana'amun patku'uy, net kü'umu Jesukristu, ja Diosu 'yU'unk, ñayyákudut mā Dios, di'ibu pyujtáky tugekyu Kristu 'yana'amun patku'uy, es du'un ja Dios tmadajtta'ayut tugekyu 'yana'amun patku'uy oytyim di'ibaty.

29 Es pun tuj'ajtun ko yu o'kpaty kyajikyryyaktu, ¿ti ko ja'ayaty tkunabátudu di'ibáty o'ktu jañubety? 30 ¿Es ti ko udsaty du'ññam nnay'ayo'onmo'oyudu kots nmaduñ ja Jesukristu? 31 Bom bómats n'ity o'kun jajp'ám. Tuj'ajtun tyaadu, magu'ugítaty, éxtamts nandu'un tuj'ajtunü kots ndukjotkuda'aky kots miits nbujta'aktu éxtamu myubujkpu Nindsun'ajtam Jesukristu. 32 ¿Tits uj nbük nbaadut ya naxwiñ kots ndsiptuñ ya Éfesü mut ja di'ibu du'un éxtamu awa'an juyujkun? Pes kooxyap tyuj'ajtanaty ko yu o'kpaty kyaj jyikyryyeyky, nik oxyyap njuna'anam éxtam naagaty jyuna'andu: “N'okka'ay n'ok'úkum je'eýu. Aya bom n'o'kum.”

33 Katu mnayyákyaty myajwin'uanut. Tuj'ajtun éxtam jyuna'añ tu'ugu ayuk: “Yu axukpu jamyut yajma'typy ja oyjya'ay'át.” 34 Yajjumbítta miidsü mjiky'ajtun tuj'ajtun maut, es katu mnakypyekyundy, pes naagaty miidsaty kyaj xy'ixy'attu ja Dios. Tu'ugu du'un amatsoydyu'un kodsü du'un miits n'anuumadu.

Wi'ix ja o'kpu jyikyryyaktu

³⁵ Per jaa da naak xyajtáwdats: “¿Wi'ix jyikyryáktat ja o'kpaty? ¿Wi'ixu ñini'x 'yíxyuty di'ibu myadátter?” ³⁶ ¡Nugoo m'okkujuun'ajnuđu mat ja di'ibu xyajtuđupts! ¿Tii kyaj xyñijáwudu ko tu'ugu tuumt yajni'ipy, koonam tyugatsy jap naaxóty es tyuk'yoondu'uty, es yeeky pyety? ³⁷ Ja'a ko di'ibu mujxp es pyudsemy nax wingujxm, kyaj dyu'unuty éxtam 'yíxyuty ko tu yajni'ipy o yajwajy, oy yu'adyu triigu o wiinkpu tuumt. ³⁸ Oknam ja Dios tmo'oy ja tuump yu 'yijxan éxtam yu'u ttseky, es nidu'uk nidu'ugu tuump yajmo'oy ja 'yaay kyepy éxtam pyaadudu. ³⁹ Es nandu'un jajtrp du'un ko kyaj tugekyu yu nini'x tyi'igyuty; yu ja'ayadyu ñini'x, tuk naxu'u, esu juyujk añimalu ñini'xuty, wiingu'u, esu joon juyujkuty, nan wiingu'u, esu ajkx ku'xmuty, nan wiingu'u. ⁴⁰ Nan taa di'ibu ijtp ma tsajp es ma naxwiñudu, per ak tugatsyu'u. Wiingu tsuj'ajtan ja tsajpótmudu es wiingu tsuj'ajtan di'ibu naxwiñ ijttar. ⁴¹ Yu xuu jyaj tyu'xan, wiingu'u, es wiingu po'o es nan wiingu madsa'ajudyu jyaj tyu'xan, es exta ak madsa'ajuty tyugatsy ja jyaj tyu'xan ak wiink. ⁴² Nandu'un jyaty mat ja o'kpaty ko jikyryáktu. Yajtáju ja naxni'x di'ibu windugeepy, es jyikyryujknu ja nini'x di'ibu kyaj ñaky'oogut. ⁴³ Yajtáju ja naxni'x di'ibu kyaj 'yóyuty, es jyikyryujknu ja nini'x mudu muj'ajtan. Yajtáju naxni'x di'ibu pagi'ix, es jyikyryujknu ja nini'x mak oy. ⁴⁴ Yajtáju éxtamu oytyim di'ibu ja'ayadyu ñaxni'x naxwiñudu, es jyikyryujknu ja nini'x éxtam 'yity tsajpótm. Pun jaa ja naxwiñudu nini'x, nan taa ja tsajpótmudu nini'x.

⁴⁵ Du'unu du'un jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: “Yu jawyiimbu yedyujk, Adán, oj t'axaju ja jiky'ajtan.” Per ja óknumbu Adán, ja'a njuna'anum ja Nindsun'ajtam Jesukristu, ja'a Ja'ajun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. ⁴⁶ Jawyiin yajmudaty ja naxwiñudu nini'x, es oknum di'ibu tsajpótmudu nini'x. ⁴⁷ Ja jawyiimbu yedyujk, ja'a di'ibu Dios yajkoj mat ja nax; ja myumajtskpu yedyujk, ja'a di'ibu tsajpótmudu. ⁴⁸ Di'ibáty ya naxwiñ njiky'ajtam, nmudajtam ja nini'x éxtam di'ibu muut ja Dios dyajkoj ja Adán. Ko njiky'ajtam tsajpótm, nmudajtam ja nini'x éxtam tmudaty ja Nindsun'ajtam Jesukristu tsajpótm. ⁴⁹ Du'un éxtam udsajtam ngu'xukam kyojyuty ja Adán ya naxwiñ, nandu'un najx ngu'xukam éxtamu Jesukristu di'ibu tsajpótm.

⁵⁰ Di'ibu n'anuumayándap mugu'ugítaty, yu'u tyaadu ko kyaj mbaat ndujkam tsajpótm mat ja ndsu'utsy'ajt nbajk'ajtam. Ja'a ko di'ibu o'kp, kyaj mbaat tyuku tsajpótm mudu ñaxni'x. ⁵¹ Madowdu, n'anuumayándap di'ibu ijty kyaj yajnijáwu. Kyaj nidugekyu n'o'kam, per nidugekyu ndugatsa'ayñum ⁵² tuk poján, du'un éxtam ko nwimbi'tsam es n'ijxwa'xam jatugok, ko yajmudówat yajtukxu'uxy ja trompetu óknumbu. Yajtukxu'uxar ja trompetu, es ja o'kpaty jyikyryáktat, es ni na'a kyanaky'ooktat, es nidugekyu ndugajtsam di'ibáty akjiky'ajtam. ⁵³ Mat ko yu njiky'ajtan'ajtam di'ibu o'kp, koonam yu'u tyugátsut mat ja jiky'ajtan di'ibu ni na'a kya'oogut. ⁵⁴ Es ko yu njiky'ajtan'ajtam di'ibu o'kp tyugátsut mat ja di'ibu ni na'a kya'eeky, net yajkudyúnat éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: “Ja jikyryujkan ja'a tu dyajkutugóy ja o'kun.” ⁵⁵ Es jatuk peky ma jyuna'añ: “O'kun, ¿ma net tyam ja di'ibu muut tu mjaya'ayowa'añ?, ¿ma net ja mdsaatsytyu'unan?”

⁵⁶ Di'ibu yajkypy ja o'kun ja myadakun es xya'ayo'om, ja'a du'un ja pojpu, es ja pojpu myudajtypy ja mak'ajtan mat ja ana'amun di'ibu Dios yajk. ⁵⁷ ¡Per yajja'aygyuda'aky ja Dios ko xymyo'oyum ja madakun mat yu'ugyujxm Nindsun'ajtam Jesukristu!

⁵⁸ Paaty mugu'ugítaty, panajxtu yajxon es du'ñum xytyúndat waanu ni'igu ja Nindsun'ajtamu tyuunk, mat ko miits mnija'adap ko kyaj ñanugoobuty yu tadu tuunk di'ibu mduundap ti'igy mat ja Nindsun'ajtam.

16

Naybyuduku myiky

¹ Tyámuts n'adsoojumbíty di'ibuts xyajtuđu wí'ix xyajmúktat ja naybyudukukujxm es nbutjukam ja Diosu jya'ayaty di'ibu jap Judeeu ayoo jottagoodyar. Tundu du'un éxtam ndukni'ijxudu majatyu mabujkputujk ñaymyúkadu jap ma Galasyu ñaxwiñudu.

² Dominga dominga miidsaty nidu'uk nidu'uk xykyoonwama dmat wi'ixam pan tpaaty, es xyñikombatad ta naybyudaku mat ja'agyaxm nماغu'uk'ajtam, es kaduiba jaanam mnaydyukjotmaydyundat ta naybyudaku kots nja'tat. ³ Kots nja'tat ma miidsaty, ta xpyujta'aktat ja ja'ay di'iba miits mdsojktap esats uj jap Jerusalen ngaxudats mat ja neky di'ibats nmo'oyap, es yajnijawut pan du'anaty, es min dyajtsoon ja naybyudaku di'iba miits mgajktap. ⁴ Es pan waanu oy pyadsemy kots uj nandu'an nmaxat, najktap yu'ujaty mat uj.

Paabla tnigajxy majaty jydita'an

⁵ Kots nmaxat, koonamts nmaxa'an ma Masedon na, taanamts nja'tat Korinta. ⁶ Wa'andsa da nwa'amat waanu mat miits jap, o wa'andsa da ndim'yajnajxta'ayut tugekyu jap yu xux po'o; es netats miits mbaat xpyudakudu mats n'aknaxa'an oknam. ⁷ Ja'a ko kyajts je'eyu nmaxa'an pajt kapajtp, wamaambudsu du'an es n'ita'an waanu mat miidsaty, pan jnaamp ja Nindsan'ajtam Dios. ⁸ Per wamaambats ya Efesa exta ko Pentakostes xna naaxat, ⁹ mat ko nmadajtypyats tu'ugu tu'u es 'yoybyudsamat ja Nindsan'ajtama tyuunk, es taa may di'ibats xytyukmadsip'ajttap.

¹⁰ Pan jajt ja Timotee ma miidsaty, katu ti xytyuktukjotmaydyunda. Wa'an t'ity jotkujk, mat ko yu'u ttun ja Nindsan'ajtama tyuunk, du'an extam uj. ¹¹ Paaty katu miits xy'axtijta; ni'igu xpyudakudat es dyaj'yo'oyat ja nu'u tyu'u agujk jotkujk, esats min xykyu'ixy, mat ko tyamats n'awixy ti'igu mat ja wiinkpadyu nماغu'uk'ajtam.

¹² Yu nماغu'uk'ajtam Apolas, tats njantsyja'anama esxyap oj mdimku'ixudu ti'igu mat ja nماغu'uk'ajtam, per kyaj nujaxan tyam. Naxap ko ja tiempu 'yawatsniamat.

Kajxwijn esa kajxpo'xan

¹³ Wijy m'ittat miidsaty. Du'anam amumdu'uk jot xy'akmabaktat ja Dios. Mak mnaybyujta'agudat. Katu mjotmutsk'attu. ¹⁴ Tundu mat ja tsojkan tugekyu di'iba mduundap.

¹⁵ Ix, magu'ugitaty, miits mnija'adap ko ja di'iba tsanaaydyap ma ja Estefanus jyan tyajk, yu'u dan tim jawyiin Akaya naaxoty di'iba 'yaxajudu ja Jesukristu, es yu'ujaty tu tpu'dakudu ja namabajkra'ajtam. ¹⁶ Es ndsejpyats es miits xymyumdowdat yu'ujaty, es nidugekyu di'ibaty nandu'an pudajkudap mady tyadu tuunk. ¹⁷ Xondakrats ko tu myindu Estefanus, Fortunatu esa Akayku. Yu'ujaty tu ttundu di'iba kyaj miits oj mbaat xytyundu mat ko m'ittu jagam, ¹⁸ yu'ujaty tu dyajxonda'aktats ja n'anmaja'an, es nandu'an miidsu m'anmaja'anaty. May'at windsu'ugudu du'ambu ja'ayaty.

¹⁹ Majatyu mabajkra'ajtk naamyukudu Asyu naaxoty mduknigaxudu Dioskajxy. Akilu esa Prisila, es nidugekyu di'ibaty naymyujkudap ma yu'u tyujkuty, mduknigajxadap ja Dioskajxy ja Nindsan'ajtamgyaxm. ²⁰ Axajudu Dioskajxy di'iba nidugekyu nماغu'uktajk'ajtam mduknigajxadap. Naymyunanudu nixim niyam kajktugok.

²¹ Uj Paabla, nduknijayudats miidsaty yu kajxpo'xan mudadsu ngu'am letru.

²² Di'iba kyaj ttsoktu Nindsan'ajtam Jesukristu, wa'an t'itu kajxpeky.

¡Min tsojk, Nindsan'ajtam!

²³ Wa'an Nindsan'ajtam Jesukristu mgunu'xudu miits nidugekyu. ²⁴ Nidugekyuty miits nduknigaxtu ndsojkanats mat ja Jesukristakyaxm.

Myumajtskrü Neki Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Korintu Ja'ayuty

¹ Uj Paablu. Dios tsojkanгыjxm xy'apostulu'átyuts ja Jesukristu, ja'a njuna'anum ko tu xykyéxyuts. Ti'igyü mut ja nmügu'uk'ajtam Timotee nduknigáxtudsü tyadu neky ja mabujkrütujk di'ibu naymyujkudap ma ja Korintu kajpn, es nidugekyü ja Diosu jya'ayuty ma ja Akayu ñax.

² Wa'anü Dios Teety es ja Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Paablu 'yayo'on

³ N'ok'awdajtam ja Dios, yu Nindsun'ajtam Jesukristu Tyeety. Yu'u du'un ja nDeety'ajtam di'ibu myudajtypy ja pa'ayo'on es xyajjotkujk'ajtam pun ti xyjajt xykyubajtam. ⁴ Dios xyajjotkujk'ajtam ma tugekyü n'ayo'on'ajtam, es du'un mbaat udsajtam nyajjotkujk'ajtam nandu'un di'ibáty ayoodup, es nmo'oyum nandu'un ja jotkujk'ajtan di'ibu Dios udsajtam tu xymyo'oyum. ⁵ Mut ko du'un nbu'ayo'om madu Jesukristu, nandu'un mut yu'ugyujxm Jesukristu n'axájumu waanu mujpu jotkujk'ajtan.

⁶ Paaty pun udsaty ayoodupts, ja'a du'un es miits xymyudátat ja jotkujk'ajtan esu nitsokun; es pun ja Dios xyajjotkujk'ajtpats, ja'a du'un es nandu'un miits xyajjotkujk'ajtpadut es du'un xymyudánadut mut ja ma'xtujkun ja du'ambu ayo'on, éxtamts udsaty ngu'ix ngubaadudu. ⁷ Nmudajtypyuts ja tuj'ajtan, ko éxtam m'ayowdu tyam ti'igyü éxtam udsaty, nandu'un ja Dios nujx mmo'oyudu ja jotkujk'ajtan éxtamts udsaty xymyo'oydyu.

⁸ Mügu'ugítaty, ndsejpyuts es xyñijáwadut nu'unats tu n'ayoy ma yu Asyu ñax. Byeen jyantsymyujwiin jyantsykyajajuty tu n'ayóyuts, ni nmüjaats kyanakykye'ty esuts nmudánut, es extu janánuts ko kyajts nbudsámut mududsü njiky'ajtan. ⁹ Nayjya'ajuts éxtam di'ibáty yajtydyunaamp mut ja o'kun. Peru tyaadu du'un jyajty esuts nnijáwut wi'ixuts nbadúnut amumdu'uk jot ja Dios di'ibu yajjikypyejkypy ja o'kraty, es kyajts njuna'anut ko uj kü'm nmamada'agupts ja ayo'on. ¹⁰ Diósudsü du'un xy'agu'udujk xy'axajtujkr ma kudsü'ugubu o'kun jajp'am, es ndukmu'awdajtypyuts ko yu'u du'unats xy'akkuwa'ana'añ ¹¹ ko miits xypyudákudut mut ja mgajxtákun. Pun mayjya'ayuts xyñigajxtaagu, nandu'un mayjya'ay ja Dios tja'aygyuda'aktat ja'agyujxm ko Diósuts ja muj may'ajtan tu xytyuunu.

Ti ko Paablu kya'ojtsy Korintu

¹² Taa dun tu'uk di'ibuts xymyeepey ja jotkujk'ajtan, ja'a du'un kodsü nwinma'añ xymyi'inxü ko tats n'ity tuda'aky es wa'ats ya naxwiiñ, es waanu ni'igü ma miidsaty. Diósudsü du'un tu xypyudakü mut ja tsojkan es njiky'átudats du'un. Kyajts tu njiky'aty madu ja'ayu wyijy'ajtan. ¹³ Tu nduknijáyudu jantsy yu'uyu di'ibu mbaat xykyajxtat es xyjaygyúkudut. Es ndsejpyuts es xyjaygyúkudut yajxon, ¹⁴ du'un éxtam waanunum kujkats miits xyjaygyúkudu. Ja'a tyaadu ko ma ja xuu ma myina'añ ja Nindsun'ajtam Jesukristu, miits nandu'un mxonda'aktat mut ujtskyujxm, es uj nxonda'agudats nandu'un mut miitskyujxmaty.

¹⁵ Mut kots ndukmu'awdatu tyaadu, tudsü naty n'oktuknibujtáku es nnujxa'añuts jawyiin ma miidsaty, es nmo'oya'andu ja xondakun ko ngu'ixtu majtsk ok. ¹⁶ Du'unats nduknibujtáku ngu'ixa'andu kots nnujxa'añ Masedoñ, es óknam ngu'ixtat jatugok kots njumbítat Masedoñ, es du'unats miits mbaat xypyudákudu es n'aknujxudats Judee. ¹⁷ ¿Tii kyajts nduknibujtáku yajxon kots njunañ nduna'añudsü tyaadu? ¿O mjánandup xytyijy miidsaty ko uj ndukniwaabuts éxtamu ja'ayuty di'ibu uguyajt kajxkuyajtp? ¹⁸ Diosu

du'an ñija'ap ko uj kyajts n'uguyaty ngajxkuyáty. ¹⁹ Mut ko Jesukristu, Diosu 'yU'unk, ja'a jya'a di'ibu Silvanu, Timotee esats uj ngajxwa'xtap, ma Jesukristu winu xuu winu tiempu pyadsemy di'ibu oy es ni na'a di'ibu kyaj 'yóyaty. ²⁰ Pes ma yu'an yajkuydyúñ tugekyu di'ibu Dios wyandak. Paaty ko n'awdajtam ja Dios njuna'anum "wa'an du'anaty" mut yu'uguyajxmu Jesukristu. ²¹ Diosu du'an di'ibu udsajtam tu xybyujtáku es tyam amumdu'uk jot n'ijtam ti'igyu madu Kristu. ²² Tu xy'ijxwu'amum, mut ko tu tpujta'aky njodoty'ajtam ja Espiritu Santu éxtamu ijxwu'amun ko tay'ajtan di'ibu n'axajuya'anum.

²³ Diosu du'an ñija'ap wi'ixadsu njot nwinma'añ, es wa'ants yu'u xytyukkumadoy pan kyajts ngajxy tay'ajtan. Tyambaatnamts nganejxy Korintu mut ko nga'ooja'andu es ngayajjotmaydyuktukaya'andu. ²⁴ Pes kyajts uj nnajxa'añ es miits xywyindsan'attudats ma yu mmabujkanaty; ja'a du'an sitay ndsejpyuts nbudukaya'andu es xymyudáttut ni'igu jotkujk'ajtan esu xondakan, mut ko amumdu'uk jot xymyubuktu yu Nindsun'ajtam.

2

¹ Paadyuts uj njunañ es kyaj jatugok ngu'ixtat jotmaymyut. ² Mut ko pan ujts miits nbujtáktap jotmaymyut, ¿púnats uj najx xyajxonda'aky?, pan kyaj miidsaty, di'ibuts tu nyajjotmay'ooktu. ³ Paaty nduknigajxtu tadu neky mut ko kyajts nnajxañ ma miits es nyajjotmay'ooktat, miidsaty di'ibuts xymyoodyap ja jotkujk'ajtan; mut ko junánats kots uj nxonda'aky, nidugekyuty miidsaty nandu'un mxonda'aktu. ⁴ Kots miits nduknigajxtu tadu neky, byeenudsu naty nnayjyáwaty amaymyut jotmaymyut, extu juuyats. Kyaj nnija'ayudu es mjotmay'ooktat, ja'a du'an es xyjáwudut ko byeen jyantsymujwiinaty ja tsojkan di'ibuts nmudajtypy mut miidsaty.

Ma'xun di'ibu tu pyekyutyúñ

⁵ Ko nduknija'ayudu tadu ja'ay di'ibuts uj nugoo oj xyajmáxy xajtajy, es waanu ni'igu miidsaty nidugekyu oj myajmáxy myajtájedu, ⁶ kyajts ni'igu nnaktyuydyuna'añ. Tu byeen yajtukumadoonu mut ko nidugekyu miidsaty tu xy'uxtijtu ma mnaymyúku. ⁷ Di'ibu mbátadu es xytyúndut, ja'a es xymya'xnat es xyajjotkujkadut, ja'a ko pan n'ak'yajjotmay'o'kum, tsojk najx tkanakymyudúñ ja Dios. ⁸ Paaty nmunu'xtáktu es xytyuk'ixtat jatugoku mdsojkan di'ibu nmudajttap mut yu'u. ⁹ Es di'ibu nduknija'ayudu ma di'ibuts ngajx ja neky, ja'a du'an nnijawayaambyats pan mbadúndap di'ibu oj n'anuumadu. ¹⁰ Pan mmama'xtujktap miidsadyu tyadu ja'ay, nme'xypyuts uj nandu'un. Es pan nme'xypyuts tii, pan jam ti yajma'xa'añ, miits m'oy'ajtungyujxm ndúñats du'an Jesukristu wyinduuy. ¹¹ Du'an ndu'unum kaduibu xy'awindumbujkam ja majku'ugópk Satanás, ja'a ko byeen nnija'am ja yaxuk winma'añ.

Paablu kyaj jyotkujk'áty jap Trouu

¹² N'awánudu nandu'un kots najty ma Trouu kajpn esats ngajxwa'xa'añ ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu ñimadyakpy, taa tu'uk kyaxe'ky ja nduunguts madu Nindsun'ajtamu naty tu dya'awa'atsy ja nnu'u ndu'ujuts. ¹³ Peru n'aa njótats kyaj tpaty ja pyo'xtákn mut ko kyajts nbaty ja nmugu'uk'ajtam Titu. Paadyuts oj jap ndsooñ es oj nnejxy Masedoñ ñaaxóty.

Kristukuyjxm nmadákum

¹⁴ Per yajja'aygyudákp ja Dios, di'ibuts du'ñnam nduk'oybyudseempy ti'igyu mut ja Kristu, es uatskuyjxmaty ja Dios dyajnijawaty ja Kristu jya'a, di'ibu du'an éxtam tu'uk di'ibu mak pa'akxu'kp es oymyaaty ñaspoju. ¹⁵ Du'an udsaty éxtam ja pa'ak xu'kan di'ibu Jesukristu tyukwinjekypy ja Dios es 'yabojwa'xy, du'an extu ma di'ibáty nitsóktap es extu ma nandu'un di'ibáty tugoodyap. ¹⁶ Madu di'ibáty tugoodyap, du'an udsaty éxtam di'ibu tok xu'kp; per madu di'ibáty nitsóktap, du'an udsaty éxtam tu'ugu pa'ak xu'kan. ¿Es pún du'an mada'agap es ttúnudu tyadu tuunk? ¹⁷ Oytyim maadyuts nnejxy, ngajxwa'xypyuts ja Diosu 'yayuk. Per kyaj éxtam may 'yadu'utstu ttukganarattu éxtamu

ajuyy ado'kpaty, amumdu'uk jot es ti'igyü mat ja Jesukristü ngajxwa'xyüts üj Dios windum.

3

Jembyü kajxy'átyryü

¹ Ko dü'ünü tyaadu nduknijáyüdü, ¿ti mjünándüdü dü'ün xytyijy esüts nnayyajmüjpdsumá'añaty kü'amü, o nigutikyü dü'ün nya'ixüdüts ja neky mats ja'ayüty xya'ity kumay, o n'amdówdat miidsüty ja neky mats üj xya'ittü kumay?, éxtüm ttundü nä'agüty. ² Pes miidsüdyü dü'ün kü'am éxtümü tadü nekyü jaaybyéty mä yü njot nwinmä'añüts, ja neky di'ibü mbaat tkajxy es dya''ayukwimbüdsemy otyyim pünaty. ³ Miidsüdyü dü'ün mya'ijxüdüp ko m'ijttüp éxtüm tu'ugü neky di'ibü Kristü jyaay ja'agyüjxm di'ibüts nduun mä miidsüty. Tyadü neky kyaj jya'ayüty mat ja tintü, yü'ü jya'ayüty mä m'aa mjótaty mat ja jiiikyryü Diosü Jya'ajün.

⁴ Ndukma'awdajtupts ja Dios Kristükyüjxm ko dü'ün m'ittü. ⁵ Müt ko üj, kyajts ti madakün nmüdaty esüts oynü'ünün ti ndúnüdüts ja Diosü tyuunk, Diósüdsü dü'ün xymyepü ja madakün esüts ndúnüt. ⁶ Pesü Diósüdsü dü'ün tü xymyo'oy ja mak'ajtün es ngajxwa'xyüts mä nidügekyü ja'ayüty yü jembyü kajxy'átyryü. Kyaj n'anümmüdü ko koonüm tkuudyündat ja ja'ayüty yü jaaybyétyryü ana'amün, net ñitso'oktüt. Kom kyaj ni pün mbaat tkuudyüñ tyadü ana'amün, paaty xy'o'känwingajxüm nidügekyü, per yü Diosü Jya'ajün xymyo'oyüm ja jiky'ajtün.

⁷ Ja ana'amün di'ibü Moisés yajmooy es yajküjjaay tsaagüjxy, myiñ mat tu'ugü jajün, es kyaj ja israelitü ja'ayüty mbaat t'ijxtü ja Moisesü wyiün jyüjü mat ko mak tye'xy, oyü tadü jajün tamü naty pyi'tstsondáknü waanáty. ⁸ Müt ko myiñ mat ja müj'ajtünü tadü ana'amün di'ibü 'yawa'anüp ja o'kän ko kyaj yajkuudyüñ, waanü ni'igü ja müj'ajtün tü myiñ ko ja Espiritü Santü ja jiky'ajtün dyaky. ⁹ N'okjüná'anüm ko müj'ajtün müüt ja ana'amün oj tyuñ di'ibü ja o'kän 'yawa'anüp ko ngakuudyu'unüm, jwaanü ni'igü müj'ajtün müüt ja jembyü kajxy'átyryü ko xy'axájüm ja Dios es oy nwh'amüdü ja'a müüt! ¹⁰ Ja müj'ajtün di'ibü tü'x mä ja wyiün jyüjü ja Moisés, ni ti tkatsooty ko ndukma'ijxkijxyüm mat ja myüj'ajtünü tyadü jembyü kajxy'átyryü. ¹¹ Es ja'a ko awaanüp di'ibü müj'ajtün müüt ijty, ¿wi'ix waanü ni'igü müj'ajtün tkamüdatüt di'ibü wü'ümp winü xüü winü tiempü?

¹² Ja'agyüjxm ko nnija'amü tyaadu, paaty ngajxwa'xüm yajxón mak ää mak jot. ¹³ Kyaj nnaywyitwinguwijtsüm éxtümü Moisés ñaywyitwinguwijtsü küdiibü ja israelitü ja'ayüty t'ixtüt ja jajün di'ibü yúngüp es di'ibü kyaj jyeky. ¹⁴ Per ja israelitü ja'ayüty myüdjttü yü jyot wyinmä'añaty kubi'its kü'ook, es tyambaat kyaj tjaygyüküdü ko yü tadü jékyüdü kajxy'átyryü tu'unajxpu naty, dü'ün éxtüm ja Moisesü wyiün jyüjü jyajün, mat ko dü'ün yü'ajüty 'yity éxtüm ja ja'ayü winguwüünabün, di'ibü ni ti tka'ixtü. ¹⁵ Es dü'ünümü dü'ün tyambaat kyajpyüm tjaygyüküdü ko tkajxtü ja Moisesü 'yana'amün. ¹⁶ Per yü wyinwüün yajjuga'aktüp ko tyi'igyüdü mat ja Jesukristü. ¹⁷ Ja Nindsün'ajtüm, Ja'ajün yü'ü, es mä 'yity ja Nindsün'ajtümü Jya'ajün, awa'atstüm ja ja'ay 'yittü. ¹⁸ Paaty di'ibáty nmüdu'unüm ja Jesukristü, kyaj nwinguwüün'ajtüm, ni ngamüdjttüm ja jot winmä'añ kubi'its kü'ook, dü'ün üdsajtüm éxtüm ja ijxü wä'atspü di'ibü ñijajpy yajxón ja myüj'ajtünü Nindsün'ajtüm, es nan mat yü'ügyüjxmü tadü myüj'ajtün yü Nindsün'ajtümü Jya'ajün xyajtugajts'adütsüm waanü ni'igü pün wi'ix ja tiempü ñaxy.

4

¹ Paaty ni nä'ats ngatsipke'exy, mat ko Diósüts tü xytyuknipeky mat ja pya''ayo'onü tyadü tuunk. ² Tüts n'üxtijy di'ibü yajtuump ayu'udsyü, éxtümxyüpts üj ti ndüñ tsoydyu'un müüt. Kyajts üj n'üxtá'ay wi'ixüdsü ja'ay nwin'üündat, es kyajts üj nyajtugátsy ja Diosü 'yayuk; ja'a je'eyüts üj ngajxyryü esü ja'ay tñijáwüdü ja tüy'ajtün, es Dios

wyinduuyats du'un nduñ. ³ Es pñn kyaj yajnijáwñ ja oybyñ ayuk di'ibñ ngajxwá'xtapats, pñn yu'utsy 'yity éxtamñ ja'ay wyiin jyujp ko ñaywyingujuuxyaty, yu'u du'un jya'a'ajttabñ taadñ di'ibáty tugoodyur. ⁴ Kyaj tmabuktñ ko yñ Jesús yu'u du'un ja Kristñ, mut ko ja mñjku'u di'ibñ yñ naxwiiñ ana'amp, yu'u yajkujuundákur. Yu'u kyaj ña'ixyaty es kyudñ'x kyujájudut ja oybyñ ayukñ jyajñ di'ibñ ñimadyakypñ ja myuj'ajttññ Jesukristñ, di'ibñ dñn ti'igyn éxtamñ Dios. ⁵ Kots ngajxwa'xy ja Diosñ 'yayuk, kyajtsñ du'un ñj kñ'm nnayyajmñpñdsñmñ'aññty. Di'ibñ dñn situy, ngajxwa'xypyats oytyim maaty ko yñ Jesukristñ yu'u du'unñ Nindsñn'ajttñ, es ñj je'eyats nnayyajnide'xyaty éxtam miidsadyñ mbudñjkubñ esñ Kristñ mñj 'yítut. ⁶ Du'unats ngajxwa'xy mut ko Diosñ du'un di'ibñ junán: “Wa'an tjajy tte'xy mñ ja koots'át”, yu'u du'un yajjajpy yajte'xypy mñdsñ njot nwinmñ'añ, es mñdñ tadñ jajñ mbaat n'ixy'átyats tadñ jaj tñ'xñn di'ibñ ijtp mñ yñ Jesukristñ wyiin jyujpñn.

Jiky'ajttñ mñbñjknngyñjxm

⁷ Mut ko Diósudsñ du'un tñ xytyukmay'átyats tadñ oy'ajttñ mñ nnini'x, oydyñ'ññty éxtamñ naxpotsytyu'tsñn, du'un ya'ixut ko Dioskyñjxm yñ tadñ mñk'ajttñ jyantsymñjwiin jyantsykyajaaty, es kyajts ñj nja'ajaty. ⁸ Xyñimiimbats ja ayo'on oytyim di'ibty kanak peky, per kyajts ndsipke'exy; nñmñ'amaybyáty nñmñjotmaybyátypyats, per kyajts ndim'amutsk'aty; ⁹ jayajpajudijtpñts, per kyajts nyajna'ixy; xyjajajkudaábats, per kyajts xymyñmada'aktñ. ¹⁰ Pes oytyim maadyats ñj nnejxy, o'kñn jñjp'ámats ñj n'ity éxtamñ Jesús o'kñn jñjp'ám 'yijty. Ja'agyñjxm ññdsaty du'un xyjaty es kyñxñ'ugut oy ko 'yity ja Jesús mñ nnini'xñts. ¹¹ O'kñn jñjp'ámats du'ññm n'ittñ mut yñ'ugyñjxm kots nñmñdñdñ ja Jesús es ñjgñxñ'ugut oy ko jyiky'aty yñ Jesús mñ nnini'xñts di'ibñ oogur. ¹² Es du'ñññ du'un ja o'kñn tyuñ mñ ññdsaty, es ja jiky'ajttñ tyuñ mñ miidsaty.

¹³ Di'ibats ngajxwa'xypy, yu'u du'un di'ibats ñj kñ'm nñmñbejkypy, du'un éxtam jyñna'añ ja Diosñ jyaaybyajttñ: “Nñmñbñjkatñ, es paadyats oj ngajxwa'xy.” ¹⁴ Nñija'ábats ko Dios di'ibñ yajjikypñjñk ja Nindsñn'ajttñ Jesukristñ ko naty tñ 'yeeky, xyajjikypñyñka'anñm ññdsajttñ es xyajññjñxñ'anñm ni'amukñ mñ yu'u 'yity. ¹⁵ Tñgekyñ di'ibats tñ xyjaty tñ xykyñbétyats, ja'a du'un es xytyuk'oy'áttut miidsaty, es du'un ko may di'ibñ 'yaxájudur ja Diosñ kyunu'xñn, nandñ'ññ myátyaty di'ibñ 'yawdatándur ja Dios es tjñ'aygyñda'aga'andñ.

¹⁶ Paaty kyajts ndsipke'exy. Oyñdsñ nnini'x ngñbñjk jya'anñ'xñññ, bom bómdñsñ n'anñmñjñ'an myñkta'aky. ¹⁷ Ja'a ko di'ibñ n'ayo'om yñ naxwiiñ, pojñññ'u ññaxy es waanñ yu'u; per xytyukpátam waanñ mñj ja mñj'ajttñ di'ibñ miimp mñj wiin kyajaa es ijtp winñ xññ winñ tiempñ. ¹⁸ Mut ko kyaj nñmñ'ijxñm di'ibñ ya'ijxp, ja'a du'un di'ibñ kyaj ya'ixy; ja'a ko di'ibñ n'ijxñm, ñajxp yu'u, per di'ibñ kyaj ya'ixy, winñ xññ winñ tiempñ 'yity.

5

¹ Ja'a ko nñija'am ko pyñdu'ugut ja wit tñjk mñ n'ijttñ yñ naxwiiñ, ja'a njñna'anñm ja nnini'x'ajttñ, xy'awijxñm tsajpótñ nidu'uk nidu'uga wiinkpñ nini'x di'ibñ ítup winñ xññ winñ tiempñ. Diosñ du'un xytyukñibñjtákamñ tyadñ wit tñjk, kyaj yñ'ajaty ja ja'ay. ² Mñ n'akjiky'ajttñ yñ naxwiiñ, nñmñkxaj n'okxájñm, ja'a ndsojkñm es njiky'ajttñ mñ ja nnini'x'ajttñ di'ibñ nñmñdajttñ tsajpótñ, ³ du'un nñjñ nñmñdajttñ yñ nini'x, es kyaj dyñ'ññty éxtam tu'uga ja'ay niwñ'ats ñxwñ'atspñ. ⁴ Ko n'akjiky'ajttñ yñ mñdñ tyadñ nini'x, nñmñkxaj n'okxájñm mut ko kyaj n'itñ'anñm éxtamñ ja'ay di'ibñ niwñ'ats ñxwñ'ats, ja'a nñmñdata'anñm ja nnini'x'ajttñmñ tsajpótñmñdñ, es du'un di'ibñ o'ktur tñgátstap mut ja di'ibñ ni ññ'a kya'ooktat. ⁵ Esñ Diosñ du'un tñ ttukñibñjtaagñ es du'un tyun jyátadut mut ññdsajttñ, es xymyo'oyñm ja Espíritñ Santñ es yajnijáwñt ko xypyátam ja oy'ajttñ di'ibñ miimp.

⁶ Paaty ko du'un, du'ñññm nñmñdajttñ ja mñk aa mñk jot. Nñija'am ko maanñm n'akjiky'ajttñ mñ tyadñ nnini'x'ajttñ, kyaj n'ijttñ mñ Dios. ⁷ Mñbñjknngyñjxm

njiky'ajtam ya naxwiiñ, es kyaj mat ko ti n'ijxam; ⁸ pes n'oktukma'awdajtam, per ja'a ndsojkam es ndukpudsámumu tyadu nini'x es jo'om n'ijtam ti'igyam mat ja Nindsun'ajtam. ⁹ Paaty jaayam ndsojkam es njiky'ajtam yajxon éxtama Nindsun'ajtam ttseky, oy nja'ijtambu ma tyadu nini'x, o ma yu Nindsun'ajtam tsajpótm. ¹⁰ Mat ko koonam nidugekyu nwinguwa'agaya'anam ja Jesukristu es tpayo'oyut ja nbojpu'ajtam, es nidu'uk nidu'uk n'axajam éxtam xypyátam, éxtam ja oybyu o ja axuukpu di'ibu tu ndu'unam ma tu n'ijtam mudu tyadu nini'x.

Agujk'ajt jotkujk'ajtan yajnimadya'aky

¹¹ Mat ko udsaty ndsu'uk njawudats ja Nindsun'ajtam es nnijawats ja myay'ajt wyindsu'kan, paaty n'oktukmudijuts ja ja'ayuty nandu'un. Dios ñija'ap wi'ixats uj nmaduñ amumdu'uk jot, es ndsejpyuts es miidsaty nandu'un xyñijawudat. ¹² Kyajts uj kamu nnayya'oybyudsémyuty ma miidsaty, ja'a du'un es miidsaty waanu mjotkujk'áttat mat ujtskyujxm, es du'un mbaat xy'adsowdu tadu ja'ayuty di'ibu tyukmaj tyukpátadap di'ibu kaxu'kp nikujxm, es kyaj di'ibu ijtp ma ja'ay jyot wyinma'añ.

¹³ Pun ja pun jyuna'añ kots uj nlókuty, ja'a du'un kots nmaduñ ja Dios; es pun kyaj tyay'ajtanuty kots uj nlókuty, ja'a du'un es xytyuk'oy'áttat miidsaty. ¹⁴ Ja'a kots ti nduñ, yu Jesukristu tsyokkan xytyukmudijupts. Mat ko nmudajtypyuts ja tuy'ajtan ko yu'u 'ye'ky mat yu'ugyujxm nidugekyu ja'ay, paaty nidugekyu ja'ay 'yittu o'kan patku'ay. ¹⁵ Jesukristu 'ye'ky mat yu'ugyujxm ja ja'ayuty nidugekyu, es du'un kyaj nnakyjyiky'ajtam éxtama ngu'am winma'añ'ajtam, ja'a du'un éxtam ttseky ja Jesukristu di'ibu oj xykyu'o'kam es oj jyikypeky mat udsajtamgyujxm. ¹⁶ Kyajts nnaky'ixy nnakytyuñ ni pun éxtam pánadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap. Oy tuuyup nbayo'oyuts ja Jesús éxtam pánadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap, kyajtsu du'un nnakytyuñ. ¹⁷ Esu du'un ko ja'ay tyi'igyam mat yu Jesukristu, myudajtypy ja jembyu jyot wyinma'añ. Ta tyugooyñu ja tuuyubu jyot wyinma'añ. Kyaj 'yok'ijnu éxtama naty ijty, tim jemy tugekyu tu wyu'amnu.

¹⁸ Tyaadu tyiimpy tugekyu ja Dios, di'ibu ijty nmudsip'ajtam; per mat ja'agyujxmu Kristu Dios xyajtugajtsam, es tyam nnaymyaayubu'ajtam mudu Dios, es tu xymyo'oyam ja tuunk es nyajmutnaymyáyudat ja Dios majaty ja wiinkpadyu ja'ayuty nandu'un. ¹⁹ Paadyuts uj ngajxwa'xy ko yu'ugyujxmu Jesukristu ja Dios dyajti'igyuya'añ ma yu'un ja naxwíñudu ja'ayuty es tjo'tsnat du'un ja pyojpu. Tyaadu du'un ja oybyu ayuk di'ibats ngajxwa'xypy. Diósats xymyooy esudsu du'un ndúnat. ²⁰ Udsadyu du'un ja Kristu kyudanaabyu, du'un éxtamxyubu Dios kamu mdukmanu'xta'agudu miidsaty mat uatskyujxm, nmunu'xtáktap mat yu'ugyujxmu Jesukristu, katu xymyudsip'attu Dios, nik ni'igu axájudu ja ti'igyua'ajtan mat yu'u di'ibu Jesukristu xymyo'oya'anam. ²¹ Oy ja Jesukristu ni na'a kyapojputuuñ, Dios tyukkubajt tyukkumudooyu kruuzkujxm tugekyu udsajtam ja nbojpu'ajtam, es du'un oy nwanamam mat ja Dios mat ko n'ijtam ti'igyam mat ja Kristu.

6

¹ Es du'un éxtam udsajtam nmadu'unam ja Dios, n'amdoo nbajktsoodap es kadiibu nanagoobu xykyupáktat ja Diosu myay'ajtan. ² Ja'a ko du'un jyuna'añ ja Dios ma ja jyaaybyajtan:

Kots uj ja'ay nduunu ja may'ajtan, nmadoots mij m'aq myo'kn;

kots uj ja'ay nyajnitse'eky, nbudujkats mij.

Pes jaygyúkadu. Tyamu du'un txujjuty ma Dios mduna'anxyuty ja may'ajtan, tyamu du'un txujjuty ma mbaat mnitse'eky.

³ Jiky'ajtpes tui'ajtan muut, kadiibats pun nyajtu'udugóyut ja jyiky'ajtan es kadiibu pun tkajxadit tmadyaagudítat axuuk di'ibats ndiimpy. ⁴ Nik ni'igats nya'ixa'añuty ma tugekyu oytym tiity éxtama Diosu myuduumbu, pun tits uj xyjajt xykyubajtp, kots nmudanu ja ayo'on jotmay ma'xtujkan muut, kots ti xykya'ijtxu, kots muk tsatsy ja jiky'ajtan

nyajnáxy, ⁵ kots nyajwépy, kots nyajtsímy, kots nyajníbude'eky, kots nduñ muk, kots ngama'ay es kots nyajnáxy ja muk yuu. ⁶ Nya'ijxupts nandu'an mududsu njiky'ajtun wá'atspu, mat ja jaygyujkun, mat ja tsojkan tuda'akypyu, mat ja ma'xtujkun, mat ja Espírítu Santu, ⁷ mat ja ayuk di'ibu táy'ajtun es mat ja Diosu myuk'ajtun. Du'an éxtam ja soldaadu di'ibu yajtiimpy ja 'yespaadu es dyajkutugoya'añ ja myudsip, es dyajtúñ ja di'ibu naydyukkuwánup ko ja myudsip yajkutugoya'añaty, nandu'unats uj nyajtúñ ja táy'ajtun es nyajkutugoya'añats ja axak'ajtun, es nyajtiimbyats nandu'an ja táy'ajtun esu ja'ay t'ixy'áttat ja Dios. ⁸ Na'aty nyajwindsu'ugats, es na'aty nyajmugajxtugóyats; na'aty xyñi'o'o xyñiyáxudupts, es na'aty xyñimadyáktupts tsuj; na'aty xyajnajxtupts éxtamu pi'tskajxpu, es na'aty xy'ijxtupts éxtamu táy'ajtun muutpu; ⁹ na'aty xy'ijxtupts éxtamu di'ibu kyaj t'ixy'attat, es na'aty xyajnajxtupts éxtamu wyin'ixyuan; oyats xy'ixtu je'eyats nga'o'knú, per akjiky'ajtpnumts oy muk; yajtayduumbats, per kyajts xy'tyim'ya'ooktu; ¹⁰ óyats nmay ndajyats, per du'ñamts njotkujk'áty; ayoo jottageebyats, per nyajjotkujk'ajtypyats nimay; oyats xy'ixtu ko kyajts tii nmadaty, per nmudajtypyats tugekyu.

¹¹ Korintu magu'ugaty, tu nmugajxtu muk aa muk jot mat ko tats miits nduk'ixtu njot nwinma'añats. ¹² Ndsoktupts miidsaty mat wínats njot; miidsaty kyajtsu du'an xyt-syoktu nandu'an uj. ¹³ Nmánu'xtáktup éxtam tu'ugu u'unkteety tmugajxy ja 'yu'ungaty, éxtam nmo'oydyu ja n'aa njótats, nandu'an xymyo'oydyudats miidsaty.

Udsajtamu du'an ja Diosu tsyunaqydyákn

¹⁴ Katu mnaymyúku du mat ja ja'ayaty di'ibu kyaj tmabuktú Jesukristu, éxtamxyup muut m'ittu ja ja'ayaty ma tu'ugu kukaru. Ja'a ko du'an mguxu'uktat éxtam ja yuubu di'ibu kyaj tyuknáxaty. ¿Tii mbaat ñaymyíkyaty ja oy'ajtun mat ja axak'ajtun? ¿Tii mbaat nandu'an 'yity ja jajun mat ja koots'átu?, ¹⁵ o ¿wa'an mbaat ja Jesukristu tyi'igy'áty mat ja ka'oybyu?, o ¿wi'ix mbaat ja di'ibu myadiimpy ja Jesukristu tyi'igy'áty mat ja di'ibu kyaj tmadúñ ja Kristu? ¹⁶ Kyaj ni nu'an kyatuknáxyaty ja Diosu tyujk mudu agojwinnáx. Pes adsajtamu du'an ja Diosu tyujk, éxtam ja Dios jyunañ ma yu jyaaybyajtun: Jiky'átupts es judítupts mat yu'ujaty.

Ujtsu du'an xyDyios'áttup
es yu'udyudsu du'an nja'ay'áttup.

¹⁷ Paaty nandu'an ja Dios t'anuumu jya'ayaty:
Tukpudsuumdu'uttu es katu mnaymyáyudu mat ja axak ja'ayaty,
katu m'adu'atstu éxtam ja 'yaxak winma'añ,
nétats miits n'axájudat.

¹⁸ Ujts miits xytyeety'áttup,
es miidsaty n'u'un'k'át n'ana'k'áttup.
Du'an jyuna'añ ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy.

7

Wi'ixu Korintu ja'ay jyodumbittu

¹ Magu'ugítaty, ja'a ko Diosu du'an xymuwándákam, paaty nnayya'ijtam wá'ats ma yu di'ibu mbaat xya'axu'kam, du'an éxtam nnini'xkyujxm es éxtam nandu'unu n'anmaja'an'ajtam. N'oktu'unum wi'ix n'ijtam wá'ats wá'ats ja'agyujxm ko Dios ndsu'kam.

² Aa'ajt jot'ajttugats. Kyajts pán wi'ix nduñ. Ni pánats ngawin'uañ es ni pánats ngayajníbaxutákats. ³ Kyaj du'an n'anuumudu es miits ngajxpaattat, éxtam tu n'ok'anmaabyudu, miits m'ijttup njodoty nwinma'añótyats, ti'igyu n'ijtam oy jiiky es oy eeky. ⁴ Nugoots miits n'oktukmu'awdajtanu es ndukjotkudákypyats miidsaty majátyats n'ayoy, xondákypyats es byeenats n'okjotkujk'ajnu.

⁵ Na'abuts njajty Masedoñu, kyajts ni nu'un ngape'xy, nik ni'iguts tu n'amaybyaaty njotmaybyaaty oytyim maaty. Ak tsip xidsoo yadsoo es tsu'kubats jodoty winma'añoty, ⁶ peru Dios, di'ibu yajjotkujkup ja maay tajraty, yu'uts xyajjotkujku ko jyajty ja Titu. ⁷ Kyaj jya'ayaty je'eyu mut ko jyajty, ja'a du'un mut ko byeenu naty xyonda'aky mut miitskyujxmuty. Yu'uts xy'anmaay ko byeenats miits xywyin'ixa'anduts, es xytyukmumadyakuts wi'ix miits xyñimay xyñidajtats es mnayjyotmaydyunudu mut uj. Mudu tyaaduts oj ni'igu nxonda'agyats.

⁸ Oy ja jawyiimbu neky di'ibu nduknigajxtu oj myajmáy myajtájudu, kyajts tyam nnakyjyawu. Es pun nja'ajuts jawyiñup kots njaygyujku ko tadu neky myajjotmay'o'kudu waanu, ⁹ tyam xondáknupts, kyaj mut ko tu mjotmay'ooktu, ja'a du'un mut ko tu tadu ayo'on jotmay dyajtagátsy ja mwinma'añaty. Miidsaty myajnax myajkujxtu ja ayo'on jotmay éxtam ja Dios t'oyjyawu esu du'un kyaj miidsaty tii mjajtudu axuuk ujtskyujxm. ¹⁰ Ja amay jotmay di'ibu miimp ma Dios, yu'u xyajjodumbijtám es xymyo'oyum ja po'xtákn, es mut yu'u kyaj mbaat nugo nja'am. Peru tadu wiinkpu amay jotmay di'ibu naxwiñudu jya'a'ajtypy, ja'a xytyukpátam ja o'kan.

¹¹ Miidsaty myajnax myajkujxtu ja amay jotmay éxtam ja Dios t'oyjyawu. ¡Es ixtu tyamu net wi'ix tu 'yabudsemy! Mdukjaygyujkudu tuda'aky yu tyaadu es xykajxtuda'agut di'ibu naty tu xytyundu, myajjotma'tudu es nandu'un myajtsu'kudu, nétats byeen xywyin'ixánduts miidsaty, es mdukkumadoodu di'ibu naty tu ttuñ ja axuukpu. Es ma tugekyu tyaadu, miits tu xya'ixudu ko kyaj xymyudattu ja pojpu ma tyaadu. Paadyu du'un tu xytyukkumadowdu. ¹² Mnija'adup miits ko nduknigajxtu ja neky, kyaj ja'agyujxmup nduknigajxtu di'ibu tuundagooy es ni di'ibu yajmadagooy, ja'a du'un es nduk'ixtu Dios windum ko byeenats nnayjyotmaydyuñaty mut miidsaty. ¹³ Paaty mudu tyaadu tats miits xyajjotkujkudu.

Per mudu tyaadu di'ibuts tu n'axaju yu jotkujk'ajtan, waanu ni'iguts tu nxonda'aky kots tu n'ixy ja Titu jyantsyjyotkujkaty; pes nidugekyuty miidsaty tu xypyudáku xyajkujkudu 'yaa jyot. ¹⁴ Kyajts n'anaguga'aju mats n'anmaay ja Titu kots nnayjyáwaty jotkujk mut miidsaty. Es kom tugekyu di'ibu tu n'anuumudu miidsaty, tuj'ajtanu'u, nandu'un pyadseemy tuj'ajtan di'ibuts tu n'anuumu ja Titu kots njotkujk'áty mut miitskyujxmuty. ¹⁵ Es yu'u waanu ni'igu mdsókudu ko tjamyetsy wi'ix miits xymyumdoodu di'ibu yu'u mduknipujkudu es wi'ix xyajjajttáktu mut ja tuda'aky'át esu may'ajt windsu'kan. ¹⁶ Ijt xoombuts ja'agyujxm kots kexy ka'pxy ndukmu'awdatu es xytyúndut di'ibu Dios tsyeyjy.

8

Oyjya'ay'ajtan

¹ Tyam, mugu'ugítaty, nduknijawuya'andu wi'ix ja Dios tu dya'ixyaty ja 'yoy'ajtan majaty ja mabujkputajk di'ibu naymyujkudup Masedoñu. ² Oy tu dyajnáx dyajkúxtu ja ayo'on jantsy muj wiin kajaabu, byeen jyantsyjyotkujk'aty'áttu. Oy jya'ayoop jya-jottugeebyudu, tu dyaktu ja naybyudaku éxtamxyup myakja'ay'áttu. ³ Nduknija'adupts miidsaty ko yu'ujaty tu dyaktu naybyudaku xonda'aky'aa xonda'akyjyót tugekyu éxtam tu tpaattu, o waanu ni'igu. ⁴ Pes extu xymyunu'xtáktats es dyáktat ma myiky ja naybyudaku di'ibu yajtukpudáku ja Diosu jya'ayaty. ⁵ Waanu ni'igu dyajktu ja naybyudaku kudiinum éxtamts njawinmaay es dyáktat. Pes ñaygyujkudu yu'ujaty kuum jawyiin ma yu Nindsun'ajtam, es net ma udsajtam, du'un éxtamu Dios ttseky. ⁶ Paaty tats n'anuumu ja Titu es t'ak'yajmujkta'ayut ma miidsadyu tyaadu tsojkungyujxmbu naybyudaku di'ibu yu'u yajmujktsondák tuuyup. ⁷ Pes miidsadyu du'un mwa'kpuadsuumdup ma tugekyu oytyim tiity: ma yu mmabujkun, ma xytyuk'uxpaktu Dioskajxy, ma oyjyot xymyudattu esu tsojku mut uj. Es tyam, niwa'kpuadsúmdu nandu'un ma tyadu naybyudaku tsojkungyujxmbu.

⁸ Mada tyaadu, kyajts jayam miits n'ana'amdu, yu'ayu du'un es xyñijawudat wi'ix ja wiinkruty nandu'un pyudakudu, net miits nandu'un xya'ixudat ja muj wiimbu mdsojkanuty ma yu nmamabujkpu'ajtam. ⁹ Mut ko miits mnija'adup ja Nindsun'ajtam Jesukristu tsojkan, myudajt muj wiin kyajaa ja muj'ajtan, per ñaybyujtaku éxtum tu'ugu ayooobu ja'ay mut ja'aguyjxm ko xytsyojkan es nbátum ja jotkujk'ajtan.

¹⁰ Ngajxypyuts du'un éxtum kajxwíjun di'ibu mdukjotkudáktup. Junktu'ay mut ja mdsojkan gyujxm xyajtsondáktu jawyiin ja naybyudaku xyajmúktu. ¹¹ Pes tyam, aktundu di'ibu myajtsondáktu junktu'ay extu xyajkugúxut. Mut ja du'añambu tsojkan di'ibu mmudajttu, yaktu éxtum ja Dios mmo'oyudu. ¹² Mut ko pun tu'ugu ja'ay yakaampy ja windsu'kan ma Dios, Dios kyupejkyru nu'un je'eyu dyaka'añ, es kyaj t'amdoy di'ibu kyaj nmudajtam.

¹³ Kyaj uudsuty ndseky es miits mdugoy'ajtxudat ko tu xy'okpudaku ja wiinkruty, ja'a du'un es jyaa'átut ja ti'igyu'át. ¹⁴ Tyam miits mmudajttup mut di'ibu mbaat xypyudakudu di'ibáty tugoy'ajtxudup. Ko na'a yu'ujuty tmudáttut di'ibu mbaat mdukpudakudu, mmo'oyudup miidsuty ko naty nandu'un mdugoy'ajtxudu, es du'un jyaaty ja ti'igyu'át. ¹⁵ Extum jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: “Di'ibu pyujták yajrudu'k may, kyaj oj ni'igu tmudattú; es di'ibu yajrudu'k waanu, kyaj oj tyugoy'ajtxuty.”

Titu esu jyamyuduty

¹⁶ Nja'aygyudákyruysu Dios ko trujtáky yu amay jotmay Titu jyodoty wyinma'añóty, éxtumts uj nmajotmaybyaty miidsuty. ¹⁷ Mut ko yu Titu kyurujk di'ibats n'anmaay, es kom yu'u ku'am byeen mnijotmay'oogudu, tyam najx mgu'ixa'anudu mut ja kyummdsojkan.

¹⁸ Ti'igyu mut ja Titu ngéxyuts jatu'ugu nmugu'uk'ajtam di'ibu byeen yajmadya'aky'áty majaty ja mabujkputujk ñaymyúkadu, mut yu'uguyjxm ko jyantsy'óyuty ja tyuunk ma ja oybyu ayuk yajpadúñ. ¹⁹ Es kyaj yu'adyu tyaadu, nandu'un mut ko majaty ja mabujkputujk ñaymyúkadu yajwin'ijxyu tyadu nmugu'uk'ajtam di'ibu jedijtp mut uudsuty, es nbudakudat ma nyajmujkamu tyadu naybyudaku di'ibu yam nduundupts, es du'un yajwindsu'ugut ja Nindsun'ajtam es ya'ixut ko nbudakaya'anam nixim niyam. ²⁰ Ndsoktupts es kadiibats ni pán xyñi'oo xyñiyaxudat mut yu'uguyjxmu tyadu naybyudaku di'ibats nyajmijkyru, ²¹ ndunaambyuts éxtum pyaadyaty, kyaj jye'eyuty Nindsun'ajtam windum, nandu'unu du'un mayjya'ayóty.

²² Paadyats jatu'ugu nmugu'uk'ajtam ngexy nandu'un mut yu'u, di'ibats tu xytyuk'ixy ja tsojkan kanak nax, es tyam waanu ni'igu mut ko mdukmu'awdátudu miidsuty. ²³ Pun ja pán dyajtáy ja Titu ti tyuunk'ajtypy, anuumudu ko ujtsu nmDios mduumbu es xykyudánuts, es tyuñ mut uj es du'un xytyuk'oy'áttut miidsuty. O pun yajttudupts ja wiinkru nmugu'uk'ajtam ko ti tyuunk'ajttup, anuumudu ko yu'ujuty kyugajxy'áttu majaty ja mabujkputujk ñaymyúkadu es twindsu'ugudu Jesukristu. ²⁴ Ya'ixudu ko xyjantsytsyoktu yu tyadu kugajxyuty, es du'un xytyuknijawudat tugekyu yu nmamabujkpu'ajtam majaty ja mabujkputujk ñaymyúkadu, wi'ix miidsuty ja tsojkan xymudattú es nandu'un miits xya'ixudat ko tyu'ajtanuty tugekyu tyadu oybyu di'ibats uj tu nmadya'aktu mut miit-skyujxmuty.

9

Naybyudaku myiky

¹ Ja naybyudaku di'ibu miits mmo'oyándup tsojkan gyujxm ja nmamabujkpu'ajtam jam Jerusalén, kyaj tyimtsékyuty es nduknijáyudat, ² mut ko nnija'abats yu m'oyjyóty. Byeenamts ngumadyu di'ibáty ijttup Masedoñ ñaxóty, ko miidsuty, Akayu ja'ayuty, m'awijx mujp'ijxtup xypyudakuya'andu extu junktu'ayup, es mayu Masedoñ ja'ayuty byeen ttukxonda'aktu miidsudyu m'oyjyóty. ³ Paadyats ngexy tyadu nmugu'uk'ajtam

kūdiibuts n'anūguga'adats mūt ja di'ibū tū miitskyūjxmūty nnimadya'agyats oy. Ja'a njūnā'anūm es mjantsyñayjūjp'ixūdat ēxtūmts tū njūnā'añ. ⁴ Es pūn xymyūtnūjxtūpts nidu'ugūty ja Masedoñū ja'ay es nbaadūdat miits mā kyaj xy'awix xyjūjp'ixtū, taadū xymyo'oyūpts ja tsoydyu'un mādsū naty miits byeen tū ndukmū'awdatū; ja'a dū'un kūdiibuts ndimjūnā'anū ko miidsūdyū dū'un mdsydyu'un'ajttūp. ⁵ Paatykyūjxmūts ūj nwinmaay ko tyādū nmūgu'uk'ajtam nūjx mgu'ixūdu jawyiin es mbudūkūdat xyajka'pxtū ja naybyudūkū di'ibū miits mwāndaktū junktū'ūyūp es xyāktū; es dū'un ja naybyudūkū di'ibū miits mya''awijxtūp, dū'un ya'ixy ko tsojkuŋyūjxmū yaj'yāky es kyaj ēxtūmts ūj pūn ndukkuwanū.

⁶ Mjamyātstūp ko di'ibū nīp waanū, nan waanū dyajpūde'eky ja pyūjta'aky; es ja di'ibū nīp kajaa, nan may dyajpūde'eky ja pyūjta'aky. ⁷ Nīdu'uk nidu'ugūty miits xyāktū ja mbudūjkūn ēxtūmū naty tū xytyukniwinmāyūdu, kyaj majtsk āā majtsk jot es kyaj agwānūbū, mūt ko Dios tsyejpy ko ti yaj'yāky xonda'aky'āā xonda'akyjyōt. ⁸ Dios mbaat miidsūty mduk'amūgunū'xūty tūgekyū oytyim tiity es dū'un kyaj ti mdūgoy'ajtxūdat, extū mbaat miits waanū nī'igū xpyudūkūdu ja di'ibāty tūgoy'ajtxūdūp. ⁹ Dū'un ēxtūm jūnā'añ ja Diosū jyaaybyajtūn:

Ja oyjya'aybyū majtsk adū'umgū'ū tmo'oy ja ayoobū ja'ayūty;

es nī nā'a Dios kyaja'aydyūgo'oyxūdat ja 'yoyjya'ay'ajtūn.

¹⁰ Dios, di'ibū yajkyry ja tūmt di'ibū yajnīp yajkojp es di'ibū yajkyry ja je'xy peky, mgunū'xā'anxūdūp ja mbūjta'agyūty di'ibū naty mnīp mgojtūp, es miits ja pūjta'aky may xpyaattū, es myūj myāyū ja oy'ajtūn di'ibū mduundūp. ¹¹ Dū'un miits xymyūdāttū tūgekyū ja namyūdūnū es xymyo'oydyū mūj may pūnūty tii tūgoy'ajtxūdūp. Es di'ibū miits myajktūp mūt ūjtskyūjxmū oybyūdsūmāāmp, mūt ko ja nmūgu'uktūjk'ajtam tja'aygyūda'aktū ja Dios ko miits xykyaxtū ja pudūjkūn. ¹² Mūt ko yajpūdūkū ja nmūgu'uk'ajtam, kyaj jye'eyūty ti oynū'unūn nmo'oyūm di'ibū tūgoy'ajtxūp, ja'a dū'un es nandū'unū ja'ay mūj wiin kajaabū tja'aygyūda'aktū ja Dios. ¹³ Yū'ūjūty 'yawdāttūp ja Dios, pes mūdu tyādū naybyudūkū mduk'ijxtūp ko miits xykyūdyūndū ja oybyū ayuk di'ibū Jesukristū űimadyakūpy, nandū'un yū'ūjūty myay'at wyindsū'ūgūdūp ja Dios mūt ja oyjyotkyūjxmbū ja naybyudūkū di'ibū miits mduknīgajxtūp yū'ūjūty, ¹⁴ es 'yamdown pyūjtsōwdūp ja Dios mūt miitskyūjxmūty mūt winū jyot, mūt ko Dios mūj wiin kajaa tū kyūnī'xyūty mūt miitskyūjxmūty. ¹⁵ Yajja'aygyūda'aky ja Dios mūt ko tū xyjantsykyūnū'xūm mūj wiin kajaa, di'ibū kyaj mbaat nnasja'am.

10

Paablū kyutūjkūn ko 'yapostūlū'aty

¹ Mā tyādū neky, ūj Paablū, n'amdoo nbūjktsoodūp mūt ja yuunk'ajt naxpyū'ajtūn es ja Jesukristū tsojkuŋū, oy jam nāagūty miidsūty di'ibū jūnāndūp ko mūk ayuk nduknīgajxtū neky'am, per yuunk nāxpyūts n'ity ko miits nmūgajxy wiin jūjp. ² N'amdeepy nbūjtseebyūts ja may'ajtūn, ko miits nūjx ngu'ixtū, kūdiibū miits xytyuk'agwānūdu es awā'an nmūgajxtū pūnūty xyñī'ū'unūdūbūts es jūnā'andū esūts ti ndūñ mūt ko ūj n'ity ēxtūm pūnūty myūdājttūp ja naxwīñūdu winmā'añ, pes nnayjya'ābūts es mūk āā mūk jot nmūgajxūdūts yū'ūjūty. ³ Tūy'ajtūn ko ja'ay ūdsūty, per kyajyūm ūdsūty ndsīptūñ ēxtūm ja ja'ay pūnūty ja naxwīñūdu winmā'añ ja'a'ajtūdūp. ⁴ Yū soldāādū di'ibū yā naxwīñū, yū'ū yajtuundūp ja espaādū mā tsiptūndū; per ūdsūty, kyaj ūdsūdyū tyādū nyajtūndū, nyajkutūgeebūts ja axūk'ajtūn. Diōsūts xymyoodyūp di'ibūts mūtt nyajtu'adīkyū tyādū axūk'ajtūn es nyajkutūgōdyūts di'ibū mūjku'u tyiimpy. ⁵ Nyajtūgeebūts oydyi'ibū winmā'añ di'ibū ya'adīkyūpy es ya'ixy'ātū ja Dios. Tūgekyū winmā'añūty ndukmūdījūpts es tmūdōwdū ja Kristū. ⁶ Ko miits xykyūdyūndū'aydyū, net sitūy n'awīxyūts es ndukkūmūdōwdū di'ibāty kyaj tkūydyūndū.

7 Katu miidsuty yu'ayu xy'ixtu wingujxyryu. Pun ja pan nidu'ugaty ñayjyáwudu ko yu'u Jesukristu jya'ay'átyuty, paktu kwentu ko ujtsu du'an nandu'unu Jesukristu jya'ayaty. 8 Oyuts uj njatukmuj njatukpaadu ja kutujkun di'ibats nmudajtypy, kyajts nduktsoydyúñ; pes ja'agyujxm ja Nindsun'ajtamts tu xymyo'oy yu kutujkun es myuj wiin kyajaat ja mmabujkunaty es kyaj esuts miits nyajkutugódyut. 9 Kyajtsu du'an uj miits n'adsu'uguya'andu mudadsu nneky, 10 éxtam naak jyuna'andu: “Tyadu Paablu nekykyujxyu du'an je'euy xymyugajxam mak, per ko mat nnaywyinguwa'kam, yuunk náxyryap es ni ti tkatsooty ja 'yayuk.” 11 Per di'ibu dun janándup pyáktaba kwentu ko nandu'un éxtamts winmak jotmak nmugajxy mats nnijayu kots jagam n'ity, nandu'andsu du'an winmak jotmak ngajxut kots muut ku'am awingujk nnaybyaadudat.

12 Kyajts nnaydyukmujxkijxyuya'añdyu tadu di'ibu ku'am naygyumaayup. Nugooyu'ujuty lyok'attu ko ku'am ñayyajkiyxubudu o ko ñay'ijxkiyxubudu nixim niyam. 13 Uj, kyajts nmajya'añ nbaaduya'añ mat ja di'ibats kyaj xyryaaty. Diosu du'an di'ibu pyujtákyry yu ndsiba'anuts mats nduñ, es jambaaduts xymyooy esuts ndúnat ma miidsuty. 14 Paaty kyajts ndukpudsemy yu ndsiba'anuts, éxtamxyupts kyaj n'ityñum tūyup mat miidsuty. Ujtsu du'an jayujp'ajtr ndukninujxtu miidsuty ja oybyu ayuk di'ibu ñimadyakypy ja Jesukristu. 15 Kyajts ndukmuj ndukpaadu ja tuunk di'ibu wiinkpety tu ttundu, éxtamxyupts uj nja'ajuty. Nik ni'iguts n'awixy ko myuj wiin kyajaat ja mmabujkunaty, es mbaat n'aktúñuts ni'igu ma miidsuty, 16 es nandu'un n'awánat ja oybyu ayuk waanu jagam ma Korintu, ma kyajnum ja oybyu ayuk yajkajxwa'xy, es du'an kudiibu pan jyuna'anat ko uj yu'uts ndukmujpudsumaampy di'ibu wiink ja'ay tu ttundu.

17 Extam jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: “Pun ja pan ti ttukxonda'aky, wa'an ttukxonda'aky di'ibu Dios tu ttuñ.” 18 Tyaadu xytyuk'ijxam ko kyaj ti tsooty ja di'ibu naymyujpajtakap ku'am; di'ibu sitay tuump ko yu Dios jyuna'anat ko oy di'ibu ndu'unam.

11

Paablu es di'ibu nugoobu ñaydyjudu apóstuluty

1 Tundu may'ajtan, mama'xtujktugats mats nugooyu'uw ngugajxu.

2 N'amajtsy'ajttupts uj miidsuty Dioskyujxm. Miidsuty, Korintu ja'ayaty di'ibáty tu xy'axájudu Kristu, du'an miidsuty éxtam tu'ugu kixyado'oxy di'ibu tu yajni'adsóy, es ujtsu du'an éxtam ja u'unkteety di'ibu pátap es n'ijx'ít ngwentá'áttat extu nguyákat wa'ats ja'ayun ma Jesukristu, éxtam jyawu xyña'ay'áttu. 3 Per du'an éxtam ja ka'oybyu mat ja axuk winma'añ twin'u'ñ ja Eevu, tsu'kupts uj ko miits nujx nandu'un mnayyákudu es myajwin'undat es xyajtugátstat ja oybyu mwinma'añ di'ibu naty nmudajttap ma Jesukristu. 4 Pes kyaj mdsipka'axtu miidsuty ko mnimínudu naak es tkajxwa'xtu es miits x'axájudat jatu'ugu yajnutsókrá, es kyaj yu'adyu Jesús di'ibats uj ngajxwa'xyry; o ko ttsóktat es miits xy'axájudat ja wiinkpu ja'ajun di'ibu kyaj yu'adyu Espírítu Santu di'ibu tu xy'axájudu; o miits xy'axájudat ja wiinkpu axpajkun, es kyaj jya'adyu oybyu ayuk di'ibu ñimadyakypy ja Jesukristu di'ibats uj miits tu n'awánudu. 5 Pes ni wi'ix tsoots ngawe'emy ux'am mudu tadu andákraty di'ibáty nay'andijudap apostulukókraty. 6 Oyuts uj nyajtijy ko kyajts njaty ja uw kajx, kyajts ja'ijty xyjatugoy'ajtxaty ja wijy'ajtan, du'an éxtam tu nduk'ixtu kanak nax di'ibats tu nduñ.

7 ¿Tii wa'an nduundu axuk ko n'awa'anudu ja Diosu 'yayuk ko ni nu'an oj mgatsobátxudu? ¿Es tii, paadyudsu du'an xy'axtijtu es du'an miidsuty muj mbaadudat? 8 Ngupujkats ja pudujkun di'ibats xymyooydyu ja mabujkpraty di'ibu naymyujkudap ma wiink kajpnaty, esuts miits nmadúndat. Tyaadu du'an tpaty éxtamxyupts yu'ujuty nme'tsyats. 9 Es óyuts oj ti xytyugoy'ajtxu, ni tu'ugats miits nga'adsijpy. Ja nmagu'uk'ajtam di'ibu ijttap Masedoñu, yu'uts xymyooydyu di'ibadsu naty xytyugoy'ajtxap. Kyajnumts uj miidsuty ti n'amdoy esuts xyryudákudat, es ni na'ats miits nga'amdówdat di'ibats uj nyajtugoy'ajtypy. 10 N'anumudu du'an mat ja tyuy'ajtanu

Kristu, es ni pán majaty ñaxwíñudu Akayu xykyapujkut yu nxondákanuts. ¹¹ ¿Es tii, mut kots du'un njuna'añ, mjuna'ndur xytyijy ko kyaj ndsoktu miidsuty? ¡Diosu du'un ñija'ap kots miits njantsytsyoktu byeen!

¹² Per n'akkajxwa'xupts ja Diosu 'yayuk nan nadu'uñu, es du'unu tadu di'ibu nay'andíjudur apóstulaty ni wi'ix tsoo tkapaattat wi'ix jyuna'andut ko yu'u tmadundu Dios éxtum ujun. ¹³ Tim tui'ajtun ko tadu ja'ayuty kyaj yu'ujuty ja Jesukristu 'yapóstalu. Andakp yu'u es je'eyu t'anuumudu ja ja'ayuty ko yu'u 'yapostalu'átadu Jesukristu. ¹⁴ Kyaj muk yajjáwat ko du'un 'yadu'utstu, pes ku'am ja majku'ugópk Satanás ñayyajtugátsuty es ñayyajku'egyuty éxtum tu'ugu Dios ja 'yanklus. ¹⁵ Paaty kyaj muk yajjáwu ko yu Satanasu myaduumbaty nandu'un ñayyajtugátsudu es ñayyajku'ugudu éxtumu Dios maduumbaty. Per óknum ja Dios tyukkumudowa'añuty éxtum ñitákuty.

Wi'ixu Paablú 'yayo'ombaaty

¹⁶ Jatugok n'ak'anuumudu ko kyaj mjuna'andut kots uj nlókuty; per pán du'unuts xy'ixtu, na'ijxtuguts es mínuts n'okkajxy éxtum tu'ugu loku, esuts uj nandu'un waanu nmuj nbaadut. ¹⁷ Kyajts ja yamu du'un njuna'añu tyaadu mut ja Nindsun'ajtum kyutujkun, ja'a du'un xya"adútsputs ja nloku'átuts mats nmuj nbaadu. ¹⁸ Ja'a ko ta may di'ibu nayjya'adur muj kujxm, mínuts uj nandu'un n'oknayjyáwuty muj kujxm. ¹⁹ Mut ko miidsuty nugo m'okkuwiyaty'ajnu, mmama'xtujktur ja lokutajkuty. ²⁰ Pes miidsuty myajnajx myajku'xtur ko yu taaduty m'ana'amudu es xymyudúndut, o ko mwin'uunudu, o ko mmaadsudu o extu ko mwimbojtsu'ugudu. ²¹ Oyuts ja'ijty njatsoyduñ kots du'un njuna'añ, jbyeenats uj ndim'ya"ayow ndim'ya"ama'aduty esuts du'un n'adu'udsut!

Per pán wi'ix ja wiink muk aa muk jot ñayjyáwuty es ñaymyujpajta'agyuty, mínuts uj nandu'un n'oknayjyáwuty, oyuts uj du'un n'uy ngajxy éxtum tu'ugu loku.

²² ¿Tii du'un jyuna'andu ko 'yebreeja'ayuty yu'udyu? Nandu'unuts uj n'ebreeja'ayuty. ¿Tii du'un jyuna'andu ko yu'ujuty 'yisraelitaja'ayudyu di'ibu Dios wyin'ijxu? Nandu'unuts uj n'israelitaja'ayuty. ¿Tii du'un ñayñigajxudu ko yu'u Abraan tyuum'át 'yaats'átadu? Pes ujtsu du'un nandu'un xytyuum'ajt xy'aats'ajtp ja Abraan. ²³ ¿Junándur ko tmadundu ja Jesukristu? Ujtsu du'un situy ni'igu nmadúñuts ja Jesukristu. Oyuts du'un n'uy ngajxy lokun, tuts nduñ waanu ni'igu kudiinam yu'ujuty. Tuts xpyujta'aktu pujxndugóty kanak ok kudiinam yu'ujuty, es tuts n'ity o'kun jujp'am kanak ok. ²⁴ Mugoxx okuts ja israelítuty tu xymyo'oydyu ja i'px majmókx majtáxx ku'u ja naywyopu. ²⁵ Tugak okuts tu nyajkepy-wyepy, tugókuts nyajtsaga'tsy, tugak okuts tu njakiñ mut ja barku madu naty njudity, tuk xuu tuk úxuts ngunaanudijty mejyññikujxy. ²⁶ Tuts kanak ok nnu'uyo'oy ndu'uyo'oy. Tuts n'ity o'kun jujp'am, mujnujóty, ma yu ma'tspaty, mats xyñu'udán xytyu'udánudu, ma nnu'israelitaja'ayuty, ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty, nu'aay tu'aay, kajpnóty, jikymyejyñóty, es ma yu ja'ayuty di'ibu nay'andíjudur mubujkputajkuty. ²⁷ Tuts njantsytyuñ mut ja amay jotmay. Kanak okuts tu nyajnaxy ja tsuu ni ngama'ayuts. Tuts n'ayu'aty es tuts nyajnaxy ja tuudsu, es tuts nyajnaxy ja xux, es waanats ja nwit nnijam.

²⁸ Taanumu wiingátypu waanu may di'ibuts xytyuunkmeepy, ja'a ko bom bómuts nmujotmaybyaaty nidugekyu pánuty 'yaxájudur ja Jesús éxtumu Kristu. ²⁹ Ko pán 'yity ya"ayow ya"ama'at, nandu'unuts n'ity ya"ayow ya"ama'at; es pán ja pán ñayyajpekykya'ayuty, ujts maay tajp es njot'ambékyuts mut ja di'ibu myugu'uk yajpekykya'apy. ³⁰ Pán du'uñumts n'akmuj n'akpaadu, akmuj akpaadupts mudu tyaaduty es nya'ixuduts ja nya"ama'at'ajtunuts. ³¹ Yu Nindsun'ajtum Jesukristu Tyeety, yu nDios Teety'ajtum di'ibu pátur ja may'ajt windsu'kun winu xuu winu tiempu, yu'u ñija'ap kots ngajxy ja tui'ajtun. ³² Kots n'ijty Damasku, ja gobernador di'ibu naty myudiimpy ja rey Aretus, yu'u pyujtáxx ja tujk aa kwentu'ajtpaty ma tadu kajpn, esuts xymyatsánduts es xyajnujxánduts tsimy; ³³ per xykyutuyñajxtuts ja mubujkputajk katsyoty ma ja kajpn nabotsu vyentanu, es du'unuts xykyamajtsu.

12

Yajmənəjx ja Paablu tsajpótm

¹ Oy ni tits ngaganaraty kots nnyamyujkumáyuty, koonəmts tyam ndukməmadya'aky ja iixmə'tən es di'ibəts əj Nindsən'ajtəm tə xytyuk'ixy. ² Majmajkts jaməjtəp nyajmənejxyəts jam tsajpótm. Kyajts nnijawə pən ojtsədsə də'un mədəts nnini'x ngəbajk, o yə'uəyədsə n'anməjə'ən. Dios nija'əp. ³ Per di'ibəts əj sitəy təy'ajtən nnijawə (pən ojtsədsə də'un mədəts nnini'x ngəbajkəts o kyaj, nija'əbə Dios) ⁴ ko jam tsajpótməts nmədooy di'ibə kyaj pən tməwinmə'əñbyəaty o nīgutíkyəty yajniğəjxət. ⁵ Mbəədəts əj njaməj njapaadə mədə tyəadə, per kyajtsə də'un ndunə'əñ; məjpaədəpts mət éxtəmts nya''ayow nya''amə'ədəty. ⁶ Kooxyəpts əj nməjəyə'əñ nbaadəyə'əñ, kyajxyəbə taadə lyokəwinmə'əñəty; óxyəbə də'un kots nməj nbaadə, yə'əts nmədyəkyəpy di'ibə təy'ajtən.

⁷ Nəgoo 'yokməj'əjnə di'ibəts n'ijx. Paadəyə Dios dyəjku'tíky es ja məjku'ugópə, ja Satanás, xyə''ayówə mət tu'ugə pəjkənə məkrə kədiibəts əj nnyəbyəjtə'əğədət məj kəjxm. ⁸ Təgək ókəts njə''amdooy njəbəjktsooy ja Nindsən'ajtəm esxyəpts xytyukniwə'ədsyə tyadə pəjkən. ⁹ Per yə'uə xy'adsooyəts: “Yə nnyə'əjtənəts yə'uə mdukməmədə'əğədəbə tədə pəjkən. Ko mij myə''ayow myə''amə'ədəty, yə'ijxə ko əjtsə də'un di'ibə nmoooyəp ja məjəə.” Es mət kots də'un xy'anməəy ja Nindsən'ajtəm, məbəədəts ndukməj ndukpaadə kots nya''ayow nya''amə'ədəty, mət ko də'un yə'ixy ja Jesukristə myək'əjtən. ¹⁰ Paəty jotkujkəts nnyəjyáwəty óyəts nya''ayow nya''amə'ədəty, óyəts xyjani'o'o xyjaniyáxəbədəts, óyəts xyjəpəjədiətpədə, es óyəts xyə''ayówdəts mət ja ayo'on jotməy mət yə'əgyəjxmə Jesukristə. Mət ko óyəts njəyə''ayow'əjt njəyə''amə'ət'əjtpə, Jesukristəts xyməjəəmeəpy.

Paablu tməməy tmədəjy ja məbəjkrətəjk di'ibə Korintə

¹¹ Nəgoots tə nlokə'aty kodsə də'un tə nnyəmyəjəjtə'əgyəty, per miidsədyə də'un tə xytyuktundə əgwanə. Mət ko miidsədyə də'un tə mjəpaədədə xyəjməjəpədsəmədəts, pə pən miits m'ijxkiəxyədəbə tədə di'ibə 'yandəjtəp əpóstələ kópəky mət əj, m'ixtəp ko ni w'ix tsoo yə'əjəty wəənə oy tmədəundə ja Dios es kədiinəmə əj. ¹² Pə kots n'ijty mət miidsəty, nya'ijxəts kots njənts'yəpóstələty, jə'a ko mət ja mə'xtəjkənəts nduñ kənkə naxə ijxwə'məmə, məj'əjtən es di'ibə jə'əy də'əñə mət wə'uəmədyə'əydyə. ¹³ Də'əñəmts əj miits nbudəjkədə éxtəmts nbudəjkədə ja məbəjkrətəjk di'ibə wiink tsoo nnyəmyəjkədəp; di'ibə də'un tu'uk mət tyəgətsy, jə'a də'un mət ko miits kyaj ti pudəjkən xyməooydyə. Də'un xy'oknəmə'xtəp pən tə nmədəgoydyə mət ko kyaj tə n'amdowdə.

¹⁴ Tyáməts njəjəp'ixy es nəjx ngu'ixə'əndə myədəgək okpə, es kyaj n'adsipə'əndə. Kyajts nbaəjədiə di'ibə miits nmədəjə njəygyəjətpə, miidsədyə də'n kə'm n'əxtəəydyəp; pə yə u'unkteedyəty yə'uə də'n pətədəp t'əxtə'əydyə es t'ixtədə 'yū'unk 'yənə'kəty, es kyaj yə'əjəty ja u'unk ənə'k di'ibə 'yixtəp ja tyəək tyēedyəty. ¹⁵ Mət tu'ugə oyjyot nyəjtənədəts təgəkyə di'ibəts nmədəjəty, es mət təgəkyəts ja nməjəə nbudəkədət miidsəty. ¿Tii xytsyójktəpts miidsəty wəənə pən nduk'ijxəp miidsəty ko njəntsytəyoktə byeen?

¹⁶ Ni nə'ə ti tə ngə''amdowdə mədədsə ngə'mə gəstə, oy jyədə'unəty, təə di'ibə jənəndəp: “Tyadə Paablu byeen pə'typtyəty es tə xylyokə'ijxəmə, es otyim w'ixəty təə yə'uə dyəjəpədsəmyə ja mēñ es tğəstə'əty.” ¹⁷ ¿Pə w'ix tsoots tə nyəjəpədsəmyə ja mēñ? ¿Tii mət ja di'ibəts ngəjx éxtəmədsə ngudənəbyə? ¹⁸ Kots nduknəpəjky ja Titə es nəjx mgu'ixədə, ngejxyəts yə'uə mət jətu'ugə nməgu'uk'əjtəm. ¿Tii yəjəpədsəmədə mə miidsəty oynə'mənə gyanaratyə? Kyaj, ¿kədi? Nmədəjətpəts ti'igyə jot winmə'əñ. Ti'igyəts otyiityə ndundə.

¹⁹ ¿Tii mjənəndəp miidsəty ko mədə tyadə nekə, jə'əts ndiimpy es nnyəjəwə'mə'əñədyəts yəjxón mət miidsə? ¿Kyaj dyə'unəty! Di'ibəts tə nmədyə'əky,

du'anats njana'añ éxtama Jesukrista kyudunaabya es Dios testiiga. Mugu'ugítaty, tugekyu di'ibats ndiimpy, ja'a du'an es xyajmajwiin xyajkajaajudat ja mmabujkanaty. ²⁰ Mut ko nja'abats ko najx ngu'ixta, wa'anu da nga'okpátnat éxtamts uj ndseky, es nandu'an miidsaty kyajts xypyaattat éxtamts miits xyjapaada'andu. Njupja'abats ko kyuxu'ugut ja tsip, nayñi'o'o nayñiyáxuk, aká, joramaya, pi'ts uy pi'ts kajxy, naybyat'ijx nayjyunak'ijxan, muj patun. ²¹ Jupja'apts kots najx ngu'ixta, ya nDiósats xytyukjáuwpats di'ibats uj ndsoydu'un'átap, es kots miits nimay nniya'ay nniya'axtat ko miits ta mbekytyundu es kyajnam xymyastu'utta ja axuk'ajtun, ja mu'induunk es ja ka'oybyu winma'añ di'ibu mbaduundur.

13

Kajxwíjün esu kajxpo'xan

¹ Tyadu du'an ja myaduguk okpa ngu'ixa'andu. Pün jaa di'ibu u'unun tyuda'aga'añ, koonam tsyékuty majtsk o tuguk di'ibu ñikajxpáttap, éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaay-byajtun. ² Ko ja myumajtsk okpa ngu'ixta, ndukjaygyukudats di'ibu naty pekytyuundur, es tyam n'aktukjaygyúkdats ya'ujaty esu wiinkpaty. Kots n'akninujxtat jatagok, kyajts nnakyñima'xtat, ³ es du'an nduk'ixtat ko ujts ngudunaapy ja Jesukrista. Pes jaygyúkadu ko ya Jesukrista, kyaj ya'ya ya'ayow ya'ama'adaty, muk'ajtuna du'an sitay myadajtypy di'ibu yajtiimpy ma miidsaty. ⁴ Tay'ajtun'u ko 'ye'ky kruuzkujxm éxtama ya'ayow ya'ama'atpün, per tyam jiky'ajtp mut ja Diosu myuk'ajtun. Es nandu'anats uj n'ity ya'ayow ya'ama'at es ti'igy mut ja Krista njiky'áttadats, es Dios myuk'ajtungyujxmats miits nbudúkdut.

⁵ Naywyinma'añ'ixadu miidsaty ku'am, es xy'ixtat pün mmabujktap ja Jesukrista. ¿Tii kyaj xypyuktá kwentu ko Jesukrista 'yity ma miidsaty pün mjantsymyubujktap? ⁶ Ndukmu'awdajtupts es miits xyñijáwadut kots uj nmudúñ ja Nindsun'ajtam. ⁷ Kajxtákrats es mjiky'áttat yajxón. Kyaj ya'ujaty esats uj miits xyajwu'umdat oy, ja'a du'an es oy m'íttat mada Dios, oy jyakuxe'eky kyaj 'yóyaty di'ibats nduun ngajx ma miidsaty. ⁸ Kyajts mbaat ndsiptúñ mut ja tay'ajtun, ya'adsu du'an je'eyu mbaat nduñ ja tay'ajtun. ⁹ Xondákrats ko miits m'oy'at mmuk'attu, óyats uj nya'ayow nya'ama'adaty; es akkajxtákrats es m'íttat éxtama Dios ttseky. ¹⁰ Paaty maanum ngaku'ixta, nja'ayats ma tyadu neky es miits mnayjyujwijsambitadut ku'amaty, es kyaj jyatyimtsékuty es uj miits ndukkumadówdut kots uj nnajxat; mut ko ja Nindsun'ajtamts ta xymyo'oy ya kutujkun es myuj wiin kyajaat ja mmabujkanaty, es kyaj esats miits nyajkutagódyut.

¹¹ Mugu'ugítaty, mats ngajxtaayñu, ndukmadsojktap es mjiky'áttat agujk jotkujk. Uxta'aydyu di'ibu myajwu'umadur wa'ats ma ja mjiky'ajtun. Nayyajjotkujkadu es jyiky'attu ti'igy agujk jotkujk. Pün mduundaba du'an, netu Dios, di'ibu yajkupy ja tsojkan esu agujk'ajt jotkujk'ajtun, 'yítat ma miidsaty. ¹² Naymyats naymyunánadu nixim niyam Jesukristakujxm. ¹³ MayDiósuk du'an jyuna'andu nidugekyu nmumabujkra'ajtam.

¹⁴ Wa'anu Nindsun'ajtam Jesukrista mgunu'xadu es ja Dios mmo'oyadu tsojkan esu Espíritu Santu mmu'ítadu nidugekyu miidsaty.

Neky Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Galasyu Ja'ayuty

¹ Ëj Paablu, 'yapóstulu Jesukristu, es kyaj mat yu'ugyujxmuty ja naxwíñudu ja'ayudyu kyutujkun, es nan ni tu'ugudsu ja'ay tu xykyapujta'aky, yu'uts xyryujtáktu ja Jesukristu ku'um esu Dios Teety di'ibu Kristu yajjikyryujk. ² Ëj mat nidugekyu yu nmugu'uk'ajtam di'ibu yam ijttap mat uj, nduknigáxtudsu tyadu neky ja mubujkputujk di'ibáty naymyujkadap Galasyu. ³ Wa'an nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, ⁴ ja Jesukristu di'ibu nayyajku éxtamu windsu'kun es xyajpojpnitugo'oyum es kudiibu nbadu'unum ja axuk'ajtan di'ibu ya naxwíñ, es mudu tyaadu Jesukristu tkuyduuñ di'ibu Dios Teety tsoyk es ttúnat. ⁵ Pes n'ok'awdajtam ja Dios di'ibu myudajtypy ja maj'ajtan winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unuty.

Kyaj ma wiink oybyu ayuk

⁶ Mugu'ugítaty, du'ñats xyajwu'umu ko jantsy tim tsojk miits xymyastu'uttu ja Dios, di'ibu mwin'ijxudu es xy'axájut ja Kristu ñitsokun, es tyam mbanujxándap ja wiinkpu di'ibu tyijtap oybyu ayuk. ⁷ Per kyaj ti wiinkpu oybyu ayuk. Di'ibu dun sitay tim tuj'ajtan, tam naagudyu ja'ay di'ibu mwin'uanánudap mat ko tsojktap dyajtagatsa'andu ja oybyu ayuk di'ibu Kristu ñimadyakury. ⁸ Per pan ja pán mduk'uxpákuudu wiinkpu uxpujkan es kudiinum ja oybyu ayuk di'ibuts miits tu nduk'uxpáktu, wa'an yajkajxpréky winu xuu winu tiempu, oy tyim'ujtsaty, o tu'ugu anklus di'ibu miimp tsajpótm. ⁹ Nnikajxprejtypyuts jatugok. Pan ja pán mduk'uxpákuudu wiinkpu uxpujkan es kudiinum ja oybyu ayuk di'ibu tu xy'axájudu, wa'an yajkajxpréky winu xuu winu tiempu.

¹⁰ Es kots du'un njuna'añ, ¿tii mjunaamp xytyijy kots du'un njuna'añ, ja'a du'un esuts ja ja'ayuty xy'oy'ixut? Kyaju du'un. Ndsejpyuts je'eyu esudsu Dios xy'oy'ixut. Kooxyupts uj ndseky nwu'ama'añ yajxon mat ja ja'ayuty, kyajxyupts uj nmuduñ ja Kristu.

Paablu tyuku apóstulu

¹¹ Mugu'ugítaty, jaygyúkuudu miidsaty, ja oybyu ayuk di'ibu tu nduk'uxpáktu, kyaj yu'ujuty ja ja'ayudyu wyinma'añ. ¹² Kyaju ja'ayuts xytyukmumadyaky es ni tu'ugu ya'uxpujkrpu xykyatukni'ijxu, ku'umu Jesukristu xytyuknija'ajuts.

¹³ Tu xymyadowdu wi'ixuts uj njiky'ajty tuuyap kots uj ijty nbaduñ ja israelítaty ja kyostumbru, es wi'ixuts uj ijty njantsypyajudity ja di'ibu pyanujxtap ja Kristu es nyajkutugoyañuts. ¹⁴ Ujts ijty waanu ni'igu nbadiimpy ja israelítadyu 'yuxpujkan kudiinums ja nmuduknáxaty, ni'igu ijty nbaduñuts di'ibu ja 'yaptujk jaayum tyuundu. ¹⁵ Peru Dios tudsu naty xywyin'ixy madsu naty kyajnum nmiñ nja'tyuts. Pes mat ja myaj'ajtungyujxm xywyooyuts esuts nmuduñat, ¹⁶ esuts xytyuk'ijxy xytyuknija'ajuts ja 'yU'unk, esuts uj ngajxwa'xut ja 'yU'unk jya'a ma di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Pes kyajts uj n'amdooy ja kajxwíjan mat ni pán. ¹⁷ Es ni ngapatujkats Jerusalén esuts pán xya'uxpákuudats di'ibu naty apóstulu'ajttap ma naty uj kyajnum, nik ni'iguts oj nnejxy ma ja Araabyu muj it, es óknums njumbijty jatugok ma Damasku kajpn.

¹⁸ Extu ko ñajxy taguk jumajt, nétats oj nnejxy Jerusalén es ngu'ijxyuts ja Peedru. Es majmólx xuuts nwe'emy jap mat yu'u. ¹⁹ Es kyajts jam n'ijxy ja wiinkpu apóstulu, yu'uyuts n'ijx ja Santya'agu, ja Nindsun'ajtum myuga'ax. ²⁰ Nmudajtypyuts ja tuj'ajtan ko di'ibu n'anmaaydyap, yu'u du'un ja tuj'ajtan. Ñija'ap ja Dios ko kyajts n'anda'aky.

²¹ Oknoms nnejxy ma yu Siryu ñax esu Silisyu ñax. ²² Kyajts xy'ixy'ajtta pánaty myubujktap ja Kristu jam Judee, ²³ je'eyu sitay tmadoo juna'andu: "Ja di'ibu tuuyap xyryajudjtam, tyam jyudity tkajxwa'xy nandu'un ko Jesús yu'ujuty ja Kristu di'ibu Dios kyajx es xyajnitso'oga'anum." ²⁴ Es t'awdattu Dios mat ujtskyujxm.

2

Apóstulaty tkupuktū ja Paablū

¹ Ko ņajxy majmajkts jūmajt, nnejxyats jatugok Jerusalén mut ja Bernabee, es nmunejxyats ja Titū. ² Nnejxyats jap mut ko Diósudsū naty tū xymyo'oy ja winma'añ esats jap nnūjxut. Jápats nnaymyujkūdu mut púnadyū mabujkputujk ņigopk'ajttap, es ndukmāmadyákyats ak ja'ajuty wi'ixats ngajxwa'xy ja oybyū ayuk majaty kyaj 'yisraelítaty. Du'unats nduūñ kadiibū tyugóyut di'ibudsū naty tū nduñ es ndiimpyñmsts. ³ Per oy ja Titū jyayū'adyū grieeģū ja'ay, kyaj amūjāa t'anmaaydyū es yajtsúkūt waanū mā yū yedyujk'ajtūn*. ⁴ Jam ja ja'ay naaguty di'ibū tujkūdu es jyunandū mut ja andakungyujxm ko yū'ujaty tpanūjxtū Kristū. Yū'ujaty je'eyū myndū ijxū'k ijxtákpu wi'ix ti yajtūñ ko n'ijtūm awa'adstūm yū'ugyujxmū Kristū. Tadu ja'ayuty xyja'anūmūyánats es agwanū nbadu'unūm ja ana'amūn. ⁵ Per ūdsuty kyajts ngurūjktū tadū xprūjkn, ni je'eyū tuk pojūn, es du'un ja tūy'ajtūn di'ibū yajpátp mā ja oybyū ayuk wyū'amūm mā miidsuty.

⁶ Kyajts xymyoodyū jembyū kajxwíjūn ja ja'ay di'ibūty kaxū'ktap ko ņigopk'ajttap mā ja mabujkputujkuty. Kyajts ūj nduñ kwentū pūn pūn yū'ujaty, ja'a ko Dios kyaj tpayo'oy wingū'uy agū'uy éxtam ņayyajkūxe'egyuty. ⁷ Kyajts ūj wiink kajxwíjūn xymyoodyū, yū'ujaty ko Diósudsū naty tū xytyuknipeky ja tuunk esats ngajxwa'xut ja oybyū ayuk mā di'ibū kyaj 'yisraelítaty, du'un éxtam ttuknipejky ja Peedru ja tuunk mā ja israelítaty. ⁸ Es du'un éxtam ja Dios tkejxy ja Peedru éxtamū apóstulū mā yū israelítaty, nandu'unats ūj xykyejxy éxtamū apóstulū mā di'ibū kyaj 'yisraelítaty.

⁹ Paaty ja Santya'agu, Peedru es ja Fwank, di'ibū naty ijttap éxtam tnigopk'attu ja mabujkputujkuty, tmūwinma'añbyáttū kots Diosū naty tū xymyo'oyū tyādū tuunk, es xykyūmajtsyats ūj esū Bernabee. Du'un ttuundū tyaadū éxtam naymyayūkyujxm, es du'unats nnayyajti'igyūdu esats ūdsuty ndūndūt mā di'ibū kyaj 'yisraelítaty, es yū'ujaty 'yaktūndūt mā yū israelítaty. ¹⁰ Je'eyats xy'amdoo xyryujktsoodū es du'ūñmsts nbudákūdu ja ayooobatujkuty di'ibū ijttap Judeeū, di'ibūts ni'igū ndunaampy.

Paablū twingugajxū ja Peedru

¹¹ Es ko Peedru oj ņejxy Antyokiiū kajpnóty, ojts n'oooy mayjya'ayóty, ja'a ko wā'ats yajnijáwū ko pyekytyuūñ. ¹² Ja'a ko jawyiin tmātkaaydyū di'ibū kyaj 'yisraelítaty, extū ko naaguty jyajttū ja israelítaty di'ibū tso'ondū mā Santya'agu; net oga'an tmastuty ja Peedru kyáyut mut di'ibū kyaj 'yisraelítaty, mut ko ttsū'kū éxtam jyūnā'andū ja israelítaty. ¹³ Es ko yū'u t'ijxtū ja wiingátypyū israelitū di'ibū nandu'un ja Kristū pyanūjxtap, ta tpaduundū ja Peedru 'yaxuk winma'añ, es extū Bernabee pyadu'udūjkū nandu'un. ¹⁴ Per kots n'ijxy ko kyaj dyajtu'uyo'oydyū éxtam ja oybyū ayuk, nétats n'anmaay ja Peedru mayjya'ayóty: “Mij m'israelitū, es kyaj xykyuydyūñ ja israelitūdyū kyostumbrū, pes, ėti ko xytyukkuwánūdu ja di'ibū kyaj 'yisraelítaty es tkuydyúnat ja israelitūdyū kyostumbrū?”

Di'ibáty oy wū'ūmdūp mut ja Dios

¹⁵ Ūdsajtūm apóstulū'ajtūm, israelitū ja'ayuty ūdsajtūm mut ko jap nmaxu'unk'ajtūm, es kyaj ūdsajtūm nya'andijūm pekyjya'ay éxtam di'ibū kyaj 'yisraelítaty, ¹⁶ nnija'am ko kyaj pūn oy wye'emy mut ja Dios mut ko tpadūñ ja Moisesū 'yana'amūn, yū'uyū di'ibū myubejkypy ja Kristū. Paaty ūdsajtūm nandu'un nmabujkūm ja Kristū éxtamū nYajnitsokpū'ajtūm es oy nwū'amūm mut ja Dios, es kyaj mut ko nguydyu'unūm ja Moisesū 'yana'amūn, mut ko ni pūn oy kyawe'emy mut ja Dios ko tpadūñ ja Moisesū 'yana'amūn.

¹⁷ Pūn n'ijxtā'ayūm wi'ix oy nwū'amūm mut ja Dios mut ja Kristūkyujxm, nya'ijxūm ko nbojprūjā'ajtūm, du'un éxtamū di'ibū kyaj 'yisraelítaty. ėTi yū'u 'yandijpy ko

* 2:3 Ix Lukus 1:59.

Kristu xyajpekytyu'unumu? ¡Ni wi'ix tsoo! ¹⁸ Pes pun tyam nya'o'oyuaps di'ibats tu n'okjiitpa, pes nya'ixuaps kots uj tu waanu nduundugóy. ¹⁹ Mut ko kyajts uj ja ana'amun n'okpaduunna, du'un tpaaty éxtamts uj tu n'o'kna, du'unats uj njiky'aty éxtamu Diosu myuduumba, ²⁰ es mut ko Kristu ñayyajku windsu'kun mut ujtskyujxm jam kruuzkujxm, mbaat njana'anum ko du'un éxtumxyuaps tu n'eeke kruuzkujxm mut ja'a. Paaty kyaj 'yok'ujts'ajnu di'ibu jiky'ajtp madsu nnini'x, yu'u dun ja Kristu di'ibu jiky'ajtp ma ujun, es tyam nya'ixudyats ko njiky'átyuats nmudúñuats ja Kristu éxtamdsu nYajnutsókpa, mut ko yu'uts xytsyojk es ñayyajku windsu'kun mut ujtskyujxm. ²¹ Kyajts n'axtiyy ja may'ajtan di'ibu Dios tyiimpy ujtskyujxm, pes kooxyup mbaadu ja'ay 'yokwe'emy oy mut ja Dios ana'amunguyxm, kyajxyup jyatyimnigutíkyuty es ja Kristu 'yeekyxyup.

3

Ana'amun esu mabujkan

¹ ¡Ay Galasyu ja'ayuty! Nugoo mdimkujuun'aty'ajnuadu miidsaty. ¿Pán tu mni-banáxudu? Tuts kexy ka'pxy ngajxwa'xy miits mwinduuyuty éxtamu Jesukristu oj kyruuzpéty, du'un éxtam ku'amxyup x'ijxtu.

² Anmaagyats, ¿tu xy'axájudu miidsaty ja Diosu Jya'ajun mut ko tu xykyuydyundu ja Moisesu 'yana'amun, o mut ko tu xymyubaktu di'ibu tu xymyudowdu? ³ ¡Mjantsykyujuunudyu du'un! Ja'a ko tu mdsonda'aktu mut ja Espíritu Santu, ¿wi'ix tyamu net xyajkuguxaya'andu madu mgu'am winma'añuty? ⁴ ¿Tii ni nu'un tu mgatu'unxudu éxtam tugekyu tu mjátudu mut ko tu xy'axaju Jesukristu? Uj junaambats ko tu mdu'unxudu oynu'unun. ⁵ Pes yaj'yo'oydyu mwinma'añ. Ko Dios mmo'oyudu yu Jya'ajun es ttuñ ja maj'ajtan ma miidsaty, ¿ti paadyu du'un ttuñ mut ko miidsaty tu xykyuydyundu ja Moisesu 'yana'amun? Kyaj dyu'unuty, du'un ttuñ mut ko miits xy'axájudu ja Jesukristu éxtamu Yajnutsókpa.

⁶ Tim du'un jyajty éxtamu n'aptujk'ajtum Abraan, pes ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Abraan myubujk ja Dios, es paaty oj oy wye'emy mut ja Dios.” ⁷ Esu tyaadu yu'u xytyukniija'am yajxon ko di'ibáty myubujktup ja Dios, yu'u du'un tyuump'ajt 'yaats'ajttup ja Abraan. ⁸ Jékyup ja Diosu jyaaybyajtan ñigajx ko Dios oy wyu'amut mut ja ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty ko myubúkudu, es ja Abraan ya'awa'anu ja oybyu ayuk ko Dios 'yanmaay: “Mut mijtskyujxm ngunu'xuaps nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty.” ⁹ Pánuty ja Dios myubujktup, ja'a Dios kunu'xánudup madu Abraan, di'ibu nandu'un mabujk.

¹⁰ Di'ibu jiky'atándup éxtam ja Moisesu 'yana'amun jyuna'añ, ja'a 'yawijxtup ja Diosu tyadyu'unun, mut ko ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Kajxpéky 'yítut di'ibu kyaj tugekyu tugekyu tkuydyúñ di'ibu ijtp kujayu ma yu ana'amun.” ¹¹ Ja Diosu jyaaybyajtan xytyukniija'am yajxon ko kyaj ni pán oy kyawe'emy mut ja Dios ko tpadúñ ja ana'amun. Mut ko Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Di'ibu myubujkunguyxm oy wu'amp mut ja Diosu, yu'u du'un jiky'átup.” ¹² Per ja ana'amun kyaj ti tmadya'aky ko Dios nmabujkam; di'ibu situy junaamp ja Diosu jyaaybyajtan, yu'u tyaadu: “Di'ibu pyadiimpy tugekyu éxtam yu ana'amun jyuna'añ, tadu du'umbu jiky'átup winu xuu winu tiempu.”

¹³ Kristu yajnajx ja tadyu'unun di'ibu udsajtam oj xyjarátam, es du'un xyajnutsókum ma ja tadyu'unun di'ibu pákup nidugekyu di'ibu kyaj tkuydyúñ ja ana'amun, mut ko Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Di'ibu o'kp kuduy ma tu'ugu kepy, Diosu du'un tu kyajxpékyuty.” ¹⁴ Es du'un ko yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty t'axájudu ja Jesukristu éxtamu Yajnutsókpa, Dios kunu'xánudup éxtam jékyup wyandaky ja Abraan. Es du'un ko nmabujkam ja Kristu, n'axájum ja Espíritu Santu di'ibu Dios wyandak.

Ana'amun esu wandakan

¹⁵ Mugu'ugítuty, min n'ok'yajtu'unum éxtamu ijxpajtan di'ibu udsajtam nidugekyu tu n'ijxum oynu'unun ma njiky'ajtan'ajtam. Ko tu'ugu ja'ay dyajti'igyudu 'yayuk o ttuñ ja

kajxy'átyryu es tfirmaraty yajxón, ni pán mbaat tkapuwitsy es ni mbaat tkayajmájmu. ¹⁶ Nandu'unu du'un ja Dios tmooy ja wyandakun ja Abraan es ja tyuump 'yaats. Ja Diosu jyaaybyajtun kyaj jyuna'añ: “Yu mduump m'aadsuty”, éxtumxyur jyuna'añ may ja Abraanu tyuump 'yaadsuty. Byeen yajxón jyuna'añ: “Yu mduump m'aats”, di'ibu 'yandijpy je'eyu tu'uk. Yu'u dun 'yandijpy ja Kristu. ¹⁷ Dios tu'ugu kajxy'átyryu ttuun mat ja Abraan, es óknun ja Moisesu 'yana'amun oj myiñ taxk mago'px ja'i'px majk jumajt. Paaty kyaj mbaat ja ana'amun dyajwe'emy éxtum kyaj t'oktuunnat di'ibu Dios wyandak mat ja Abraan. ¹⁸ Kooxyur udsajtum ja Dios xymyo'oya'anun ja kuma'añ mat yu'ugyujxm ko nguydu'unun ja Moisesu 'yana'amun, kyajxyur wandakungyujxm nyajmo'oyun ja kuma'añ. Per ja Dios wyandak ja Abraan ko tmo'oya'añ nadu'uñ ja kuma'añ.

¹⁹ Pes, ¿wi'ixu dun tyuñ ja Moisesu 'yana'amun? Dios yajk es dya'ixyaty di'ibu du'un ja pojru. Tadu ana'amun yu'u jatunán je'eyu extu ko myiñat ja Abraan tyuump 'yaats di'ibu yajwandak. Dios myooy ja ánkusadyu tadu ana'amun, es tmo'oyudu Moisés éxtumu Diosu kyudunaabyu ma naxwíñudu ja'ay. ²⁰ Per ko Dios ja wandakun dyajwe'emy mat ja Abraan, ku'am twandaky, kyaj jyatyimtsékyaty ja kudunaabyu es yajkajxnáxut wi'ixu Dios jyuna'añ.

Di'ibu tyiimpy ja Moisesu 'yana'amun

²¹ Pes, ¿wi'ix njuna'anun? ¿Tii ja ana'amun yajtagajtsypy ja Diosu wyandakun? ¡Ni wi'ix tsoo mbaat! Kooxyur ja Moisesu 'yana'amun t'ok'yaky ja jiky'ajtun, ja'axyur je'eyu ja ja'ay wyu'umdu oy mat ja Dios Moisés 'yana'amungyujxm. ²² Ja Diosu jyaaybyajtun myadyakury ko nidagekyu yu naxwíñudu ja'ayaty tu myumada'agudu ja pojru, es du'un yu'uyaty di'ibu 'yaxájudur ja Kristu éxtumu Yajnitsókrn, 'yaxájudur di'ibu Dios wyandak.

²³ Ja ana'amun yu'u du'un éxtum ja pujndujk kwentu'ajtun ko oj xymyudajtum ni'agajy extu ko Kristu myiñ, es ko Kristu myiñ, taanun oj xynasmajtsun ko n'axájum éxtumu Yajnitsókrn. ²⁴ O mbaat njuna'anun ko yu ana'amun du'un éxtumu u'unk'ijxru, xykywentu'ajtum yajxón extu ko Kristu myiñ es nwa'umut oy mat ja Dios mubajkungyujxm. ²⁵ Per kom tu Kristu myiñ es tu n'axájum éxtumu Yajnitsókrn, tadu u'unk'ijxru, ja'a njuna'anun ja ana'amun, kyaj xy'ok'ana'amun.

²⁶ Mut ko miidsuty tu xy'axájudu ja Kristu, m'ijttur ti'igyu mudu Kristu es ja Dios mbujtákur éxtumu 'yu'unguty, ²⁷ mat ko nidagekyu udsajtum di'ibáty tu nnubajtum es n'ijtum ti'igyu mudu Kristu, du'un yu'u maut n'ijtum éxtumxyur tu'ugu wit di'ibu nduktujkam. ²⁸ Dios kyaj t'ijxkijxyu punu du'un israelitu o punu du'un kyaj, punu du'un tuumbu o punu du'un windsun, punu du'un yedyujk o punu du'un toxytyujk, ja'a ko ti'igyu miidsuty éxtumu ja'ay tu'ukru ja'agyujxm ko ti'igyu mat ja Kristu Jesús m'ittu. ²⁹ Es pun miits m'ijttur ti'igyu mudu Kristu, du'un miidsuty éxtumu Abraanu tyuump 'yaats es m'axájudur di'ibu Dios tyukmawandak ja Abraan.

4

¹ N'ak'anunmyaampy jatu'ugu ijxrajtun: N'okrujtákun ko ja ja'ayy 'yu'unk mutskátyñun di'ibu ja kuma'añ 'yaxajyaampy, oy ja kuma'añ tugekyu tjaja'a'ajtta'aya'añ di'ibu tyeety myudajtypy, du'un ja'a éxtumu tuumbu. ² Ja u'unkteety myudajtypy ja u'unk'ijxru di'ibu kywentu'ajttur ja 'yu'unk, extu ko tpaadut ja tiempu ma ja tyeety tu ttuknibujtaagu. ³ Du'un nandu'un udsajtum di'ibu xy'u'unk'ajtum ja Dios: ko ijty nmutsk'ajtum, ja'a njuna'anun ma kyajnum myiñ ja Jesús, koonun nmumado'om éxtum xy'ana'amun ja di'ibu xykywentu'ajtum, ja'a njuna'anun ja Moisesu 'yana'amun. ⁴ Per ko tu tpaaty ja tiempu di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu, net ja Dios tkejxy ja 'yU'unk Jesús, tu'ugu toxytyujk yajmiin yajjajtu, es jyiky'ajty Moisesu 'yana'amun patku'uy, ⁵ es du'un kyaj xyky'um'ajtum tadu ana'amun. Es ko n'axájum ja Jesús éxtumu Yajnitsókrn, tu tpaaty ja tiempu ma Dios xy'axájum éxtumu 'yu'unk.

⁶ Es paadyu Dios tu trujta'aky ja 'yU'ungu Jya'ajun njodoty'ajtum nwinma'añoty'ajtum ma juna'añ: "Tatitu'unk." ⁷ Es du'un kyaj mnaky'itut éxtumu tuumbun, tyam ja Dios m'u'unk'ajtudup; es ja'agyujxm ko m'u'unk'átud, m'axájudup ja kuma'añ di'ibu Dios mmo'oyánudup.

Paablu tmamay tmudajy ja Gálatas mubujkputujk

⁸ Ko naty kyaj xy'ixy'attu ja Dios, mmuduundu ja di'ibu kyaj yu'udyu Dios. ⁹ Per tyam, ja'a ko xy'ixy'attu Dios, o ni'igu oy njuna'anum, Dios m'axájudup éxtumu 'yu'unk, ¿wi'ix xymyudundu jatugok di'ibu kyaj ti wya'añ es ya'amá'at? ¿Ti mdsojktup jatugok es yu'ix xymyudúndut éxtumu tuumbu juybyun? ¹⁰ Mmujtuundup ja xuu, ja po'o es ja jumujt. ¹¹ Jotmaymyuduts mut ko wa'anxyup tu tyugoy ja nduunguts ma miidsaty.

¹² Mugu'ugítaty, nmunu'xtáktup es mjiky'átut éxtum xy'ixyuts uj njiky'aty, ja'a ko tats njumbity éxtum miidsaty. Kyajts ja yam miits xymyupekytyúnduts. ¹³ Pes yajxon xyjamyátstut miidsaty ko tim jawyiin nduk'uxpuktu ja oybyu ayuk, ja'a kots uj jam n'ijty miits muut mut kots nba'ambejty. ¹⁴ Es oy xyja'ayo'on'ajttu ja nba'amats kots xypya'am'ijxtu, uj ku'umts nnikajxpéty ko kyajts oj xy'uxtijtu, ni'iguts xy'axájudu ja n'axpukunuts es xy'axájuduts jantsy tsuj éxtumxyup tu'ugu Diosu 'yanklas o éxtumxyubu Jesukristu ku'am. ¹⁵ ¿Wi'ix ko tu xy'uxtijtu yu n'axpukunuts tyam? Tmuyup nugoots xyjantsypya'ayoodu, ko extu mjajuudánda ja mwiinaty es xyjanamo'oyánduts. ¹⁶ ¿Wi'ix kots tyam xy'ixtuts miits éxtumu mmudsipun, mut je'eyu ko tu ndukmumadya'aktu ja tuj'ajtan?

¹⁷ Di'ibu mdukmadíjdup miidsaty es xypyadúndut ja israelítudyu 'yana'amun, kyaj ttundu es miits xytyuk'oy'áttut, ja'a tyuundup esats miits xy'uxtijtuduts, ja'a tyuundup es miits xy'axájudut yu'ujaty éxtum yu'ujaty je'eyu xymyutnaymyaayubu'áttu. ¹⁸ Byeen 'yóyaty ko du'ñum ndu'unuma kwentu ja wiingátypyu; per je'eyu ko amumdu'uk jot muut, kyaj yu'uyaty kots miits muut n'ittu. ¹⁹ Nitítaty, tyámats jatugok n'ayoy mut miits éxtum ko ja u'unktaak dyajmín dyajja'ty ja 'yu'unk. Du'unats n'ayoy extu koonumts n'ixy ko Kristu jyiky'aty ma miidsu mjot mwinma'añaty. ²⁰ Tyámats njantsyjat-seky n'ita'añuts mut miidsaty esxyup nmadyákum ku'am es ngajxwixyup éxtum miits mnayjyáwudu, mut ko nekykyujxy kyajts nnijawu wi'ix ngajxwijtut, pes, kyajts nnijawu wi'ixats nwinmáyat mut miidsaty.

Agaar esu Saaru 'yixpajtan

²¹ Anmaagyudsu tyaadu miidsaty di'ibu pyanujxtup ja Moisés 'yana'amun, ¿Tii kyaj xyjaygyúkuu di'ibu Moisés xytyukmanikákum jaaybyéty? ²² Pes du'un xy'anma'ayum ko Abraan myudajt majtsku 'yu'unk: tu'uk mut ja Agar, ja pyo'oduumbu, es jatu'uk mut ja ñudo'oxy Saaru. ²³ Isma'el myiñ jyajty éxtumu Abraanu 'yu'unk esu Agar. Peru Saaru kyajpu naty 'yu'unkpraatyñum, net ja Dios wyandaku yu'u es dyajmín dyajja'tut tu'ugu 'yu'unk. Paaty ja Saaru dyajmiiñ dyajjaty ja Isaa éxtum ja Dios twandaky ja Abraan. ²⁴ Nbujtákyuuts yu'u éxtumu ixpajtan. Ja toxytyujku nimajtskpu, majtsk ja kajxy'átypyu tkudánudu: ja kajxy'átypyu di'ibu ja Moisés yajmooy ma ja Sina'ii Kopk, ja'a yu'u ja Agar kyudunaapy. Púnaty tyuk'ijtudabu tyadu kajxy'átypyu, du'un ja 'yu'unk 'yuna'k myndu jya'ttu es 'yittut éxtum ja muduumbu juybyu. ²⁵ Ja Agar kyudunaapy ja Sina'ii Kopk jam Araabyu, myutnaybyátup ja Jerusalén, ma tyam ja ana'amun tpadundu mut ja 'yu'unk 'yuna'katy éxtum ja muduumbu juybyu. ²⁶ Per ja Saaru ja'a 'yandijpy ja Jerusalén kajpn di'ibu tsajpótm. Yu'u du'un ndaak'ajtam udsajtam di'ibáty n'axájum ja Jesukristu. ²⁷ Pes ja Diosu jyaaybyajtan juna'añ:

Xonda'ak mij, toxytyujk di'ibu ni na'a m'u'unk tu xykyapaaty;

xi'ik xon mij ko ni na'a tu xykyayajnáxy ja pujk ado'onun ko u'unk yajpaaty.

Mut ko ja toxytyujk di'ibu kyaj 'yu'unkpaaty,

waanu mayu 'yu'unk tmudata'añ

es kadiinam ja wiink toxytyajkaty.

²⁸ Mugu'ugítaty, ʘdsajtamudyu du'un éxtam ja Isaa, ʘdsajtam du'un ja u'unk ana'k di'ibu Dios wyandak dyaka'añ ma ja Saaru. ²⁹ Es du'un éxtam jékyap ja po'oduumbu 'yu'unk ttukxiky di'ibu miin jajt naxwiñ Espírítu Santu myak'ajtangyujxm, du'un tyam di'ibu pyanujxtap ja israelítadyu 'yana'amun xymyʘdsip'ajtam ʘdsajtam mat ko mbanujxum ja Jesukristu. ³⁰ Ja Diosu jyaaybyajtun ja'a xytyuknija'am ko Dios t'anmaay ja Abraan: “ʘxwop ja po'oduumbu esu 'yu'unk, mat ko kyaj dyajwa'xat ja mjiky'ajtan mat ja mndu'oxyu 'yu'unk.” ³¹ Pes du'un, mugu'ugítaty, ʘdsajtam kyaj xy'u'unk'ajtam ja po'oduumbu, di'ibu 'yandijpy ko ʘdsajtam kyaj nbadu'unam ja israelítadyu 'yana'amun. ʘdsajtam yu'u xy'u'unk'ajtam ja toxytyajk di'ibu awa'atstuuy, di'ibu 'yandijpy ko tu n'axajam ja Jesukristu es paaty xy'u'unk'ajtam ja Dios.

5

Awa'atstuuy'át Kristukujxm

¹ Kristu xyajnutsókum es n'ijtam awa'atstuuy es kadiibu nnakyjyiky'ajtam éxtam ja ana'amun dyajtu'uyo'oy, paaty yu'agujxm ittu amumdu'uk jot mat ja Kristu es kyaj xykyupáktat es pán amaja mdukkuydyúnadut ja ana'amun.

² ¡Jaygyukuduguts es madowdu! ʘj Paablu, anmaaydyuaps mij ko pan miits mgupujktap es myajtsúktat waanu ma myedyujk'ajtan, mat yu'u tu xy'uxtijtu ja Kristu, kyaj ni madsoo ja Kristu mgatu'unxudut. ³ Akjuna'anaps jatugok. Ko di'ibu nayyajkap es yajtsúktat waanu ma yu yedyujk'ajtan, mat yu'uy taadu koonam tkuudyúnat tugekyu ja ana'amun.

⁴ Es miits pánaty mguydyunándap ja ana'amun es mat ja'agujxm xy'uxtá'aydyu es oy mwa'umdat madu Dios, tu xymyastu'uttu ja Kristu es xy'uxtijtu ja Diosu kyunu'xun. ⁵ Per Espírítu Santakujxm nmabujkam ko oy nwa'umum madu Dios. ⁶ Mat ko n'ijtam ti'igyu mat ja Jesukristu, kyaj tyuñ ko ja'ay yajtsíky waanu o kyaj yajtsíky ma yedyujk'ajtan; di'ibu situy tuump ko nmabujkam, ja'a ko nnaydsyokum nixim niyam ja'agujxm ko mndajtam yu mabujkan.

⁷ Oyu naty miits mdu'uyo'oydyu. ¿Pán tu myajtu'adúkadu es kadiibu xykyuydyúnadut ja tuj'ajtan? ⁸ Kyaj yu'udyu Dios, mat ko Diosu du'un di'ibu tu mwóyuty es xypyadúnat ja Jesukristu. ⁹ Katu xyja'aydyugódyu ko mat waanubu levaduuru dyajpude'eky tugekyu tsajkakyjyútsy. ¹⁰ ʘj ndukma'awdajtuaps ja Nindsan'ajtam ko miidsaty kyaj mwinmaaydyugátstat. Dios tyukkumadowaambu tadu ja'ay di'ibu myajwinma'añdyugoyánadap, wa'an tim pánaty.

¹¹ Mugu'ugítaty, jaygyúkadu di'ibu yam n'anumayaampy. Kooxyuap uj n'akkajxwa'xy es miits myajtsúktat waanu ma myedyujk'ajtan, éxtam naagaty jyuna'andu, ¿ti kots xypajédittu ja israelítaty? Ja'a ko xypajédittuaps yu'u, tyaadu niguxh'kp ko ngajxwa'xypyuts ko ja'ay je'eyu ñitso'oktu ja'agujxm ko Kristu 'ye'ky kruuzkajxm. ¹² Ma'am da tyaadaty wooma't wijtsma'traty kyajxyuap ñaydsyúkadu waanu je'eyu ma yu yedyujk'ajtan, wa'an ttimnidsujkta'ay tugekyu ja yedyujk'ajtan.

¹³ Mugu'ugítaty, Dios mwoojadu miidsaty es kadiibu tadu ana'amun xytyuktákadut, per kyaj es miits xytyuk'ubat xytyukkajxpáttat éxtam ja mgu'am winma'añ es ja mgu'amndsojkan. Naydsyókadu es naybyudákadu nixim niyam. ¹⁴ Tugekyu tadu ana'amun 'yawijtsmijkyru tyaadu: “Mdsókup ja mmudujkra'a éxtam mij ku'am mnaydsyékyuty.” ¹⁵ Per pan miits mnaygyaay mnaydsyutsudap éxtamu añimalun nixim niyam, naygywentá'atudu es kyaj mnayyajkaxudut ak miidsaty.

Njiky'ajtam éxtam ja Espírítu Santu ttseky

¹⁶ Ngajxwijtap es mjiky'áttat éxtam ja Espírítu Santu mduk'ixadu, es du'un kyaj mjiky'áttat mat ja di'ibu ñini'x kyubajk wyinma'añ'ajtypy. ¹⁷ Mat ko ja'ay ttundu di'ibu ñini'x kyubajk wyinma'añ'ajtypy, myadsip'ajttap ja Espírítu Santu, es ja Espírítu Santu

myudsip'ajtypy ja pánaty tyuundap di'ibū ñini'x kyabajk wyinma'añ'ajtypy. Paaty miidsaty kyaj xytyundū di'ibū mjatunándap. ¹⁸ Pes pən ja Espírítu Santu mdu'umooyudap, kyaj myajkutúkadū tadū ana'amən.

¹⁹ Wa'ats nnija'am wi'ix jyiky'attū pánaty tyuundap di'ibū ñini'x kyabajk wyinma'añ'ajttap: mū'induundap, tyuundap kyajxtap ja axuk'ajtən, 'yadsojktap, ²⁰ 'yawdajttap ja agojwinnáxaty, byruju'ajttap, naymyudsip'ajttap, naywyinjupp naywyingojtadap, amū'ajtsy'ajttap, jot'ambujktap mat waanū tii, je'eyū ñaymyujpajta'aga'anadū, naywya'xadap kanak peky, naymyudsip'ajttap, ²¹ naywyinnaxuja'adap, ami'ikyja'ay'ajttap, kujū'xpu'ajttap es pánaty tyuundap tiity éxtam yū axuk tu'unən. Tu n'anūmūdū, es n'ak'anmaaydyap, ko pánadyū dū'an axukjiky'ajttap, kyaj 'yíttat mā Diosu kyutujkən.

²² Per ja Espírítu Santu xyajjiky'ajttam waanū wiink, mat ko dyajmíñ ja tsojkən, xondakən, ti'igyū'át, ma'xtujkən, oyjya'ay'át, kajxykyupujkən, ²³ tuda'aky'ajtən es nayjyujwijtsambijttam kə'əm. Tyadū jiky'ajtən kyaj tmudsip'aty ni tu'ugū ana'amən. ²⁴ Es udsajttam di'ibáty xyja'a'ajttam ja Jesukristū, dū'an nyajtu'unam éxtamxyap tū nyajkruuzrajttam di'ibū nnini'x'ajt ngubajk'ajttam wyinma'añ'ajtypy. ²⁵ Mat ko njiky'ajttam mat ja Espírítu Santu, n'oknaygyūyajkəm es xywyijts'yo'oyam ja Espírítu Santu.

²⁶ Kyaj ti ndukmuj'ajttam, kyaj ti ndu'unam es n'ijxəm mabaat ja'ay tkupeky, es kyaj ti nnaywyinnaxuja'am mā a'udsajttam.

6

Naybyudúkadū nixim niyam

¹ Məgu'ugítaty, pən mbáttap miidsaty di'ibū tū pyekykya'ay, miidsaty di'ibū jiky'ajttap éxtam ja Dios t'oyjyawū, mgajxwijtəp ja di'ibū tū pyekykya'ay es jyiky'átət éxtam ja Dios ttseky. Per tun yajxón es naygywentū'átadū miidsaty kə'əm kədiibū mmamada'agudət ja pojpu. ² Naybyudúkadū nixim niyam pən ti mdsiptáxxadap, es dū'an xykyuydyúndət ja Kristū 'yana'amən.

³ Pən naak nayjya'adap mūj kəjxm, es kyaj dū'an 'yity, kə'əm ñaywyin'ūñūty. ⁴ Wa'an kə'əm nidu'uk nidu'uk tnaygywentū'átyuty éxtam ja Dios ttseky, net mbaat oy ñayjyáwət ko ti ttuñ es kyaj ñaydyukmū'ijxkijxyut mat ja wiinkpəty. ⁵ Kəjkja'a ja tuunk ayo'on nyajkəjx nyajnəjxəm.

⁶ Xyryátam nyajwə'xəm di'ibū nmudajttam mat ja di'ibū xytyuk'əxpujka ja Diosu 'yayuk.

⁷ Exkəm mnaywyin'ūnūdu miidsaty: ni pən mbaat tkatukxi'iky ja Dios. Ja nippū yajpəde'kypy ja puujta'aky di'ibū tū tni'ipy. ⁸ Pən ñipy éxtam ja di'ibū ñini'x kyabajk wyinma'añ'ajtypy, yajpədu'ugəp ja o'kən; per pən ñipy éxtam Espírítu Santu ttseky, 'yaxájəp ja jiky'ajtən winū xū winū tiempū. ⁹ Kyaj nmū'anū'xəm es ndu'unam ja oybyū; mat ko pyaadap ja tiempū mā Dios xymyay'ajttam. ¹⁰ Paaty pən xyajmadákəm ja Dios, wa'an nmay'ajttandu'unam mat otyim pánaty nidugékyuty, es waanū ni'igu nmay'ajttandu'unam mat ja nmūmabujkpu'ajttam.

Kajxwíjən esə kajxpo'xən

¹¹ Mədudsū ngu'umgū'u nnijáyudū tyam es mat mūjjátyudū letrū. ¹² Taadaty di'ibū mdukkuwa'anadap es myajtsúktət waanū, tyuundūbū dū'an mat ko yajxón ñayyajwū'ūmā'anadū mat ja israelítaty, kyaj ttsoktə ko 'yayówdət ja'agyujxm ko ja'ay t'awanū ko Kristū xykyu'o'kəm kruuzkəjxm. ¹³ Per yū'ujaty kə'əm kyaj tkuydyundū ja Moisesū ana'amən, je'eyū ttsoktə es miits myajtsúktət waanū es dū'an jyana'andət ko nandū'n miits xykyupujktə es myajtsúktət waanū. ¹⁴ N'amdeebəyts ja Dios es ni na'ats əj ngaməj ngapaadət. Ndsejpyəts je'eyū es nmədunə'añəts ja Nindsən'ajttam Jesukristū mat ko 'ye'ky kruuzkəjxm mat əjtskyujxm. Kots əj oj n'axəjə Jesukristū,

da'unats ɯj ɛ́xtamxyɯpts ɯj nandu'un n'e'ky kruuzkɯjxm. Mut yu'u di'ibu jya'a'ajtypy ja naxwíñɯdu, kyajts ndimnakymɯjprɯjta'aky. ¹⁵ Mut ko n'ijtɯm ti'igyɯ mɯdu Kristɯ, kyaj ti ttsooty pɯn tɯ myajtsíky waanu o kyaj. Di'ibu sitɯy tsobatp ko Jesús tɯ xyajtɯgajtsɯm es xytyukjiky'ajtɯm tu'ugu jiky'ajtɯnu jembyɯ es wa'atspɯ. ¹⁶ Wa'an ja Dios mguni'xyɯty es mba''ayóyɯty nidɯgekyɯ di'ibu dɯn jiky'ajttɯp ɛ́xtɯmts ɯj tɯ njana'añ, es nandu'un tkunu'xɯt es tpa''ayóyɯt nidɯgekyɯ di'ibáty ijttɯp ja Diosɯ jya'ay.

¹⁷ Aya bom kyajts ndseky esɯts pɯn xytsyipmɯgajxɯt mɯdu tyadu da'ɯmbɯ winma'añ. Pes ɯj nmɯdajtypyɯts mɯdsɯ nnini'x ja tay mɯts xywyojptɯ yu'ɯgyɯjxm kots nmɯdúñ ja Jesús.

¹⁸ Mɯgu'ugítɯty, wa'anɯ Nindsɯn'ajtɯm Jesukristɯ mgunu'xɯdu ni'amukɯ miidsɯty. Wa'an da'unɯty.

Neky Di'ibü Paablü Tyuknigajxtü Ja Éfesü Ja'ayuty

¹ Ëj Paablü, mat ja'agyujxm ja Diosü tsojkan xy'apostal'átyuts ja Jesukristü, ja'a njana'anäm kots tü xykyéxyuts. Nduknigajxtüptsü tyadu neky ja Diosü jya'ayuty di'ibáty naymyujkadap ma Éfesü kajpn es di'ibátyü Dios myüduundap oy es ti'igyü 'yittü mat ja Jesukristü.

² Wa'anü nDios Teety'ajtam esü Nindsün'ajtam Jesukristü mgunu'xadü es mmo'oyüdü ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Kunu'xän müdü Kristü

³ N'ok'awdajtam ja Dios, ja Nindsün'ajtam Jesukristü Tyeety, mat ko tü xymyo'oyüm tügekyü kunu'xän di'ibü ijtp tsajpótm mat yu'agyujxm ko ti'igyü n'ijtam müdü Nindsün'ajtam Jesukristü. ⁴ Jéküüp ma naty kyajnamü naxwíñüdü kyojy, Dios tü naty xywyin'ijxüm es xy'u'unk'ata'anäm ja'agyujxm ko n'ijtam ti'igyü mat ja Kristü, es dü'än n'ijtam ma Dios wä'ats es kyajpü nbojpu'ajtam. ⁵ Mat ja tsojkangyujxm oj xytyuknibujtáküm extü jéküüp, es xy'axájäm éxtümü 'yu'unguty mat yu'agyujxmü Jesukristü. ⁶ Paaty müdü tyaadü, dü'ñäm n'awdajtam ja Dios mat ja müj may'ajtan di'ibü xytyu'unäm mat ja'agyujxm ja 'yU'unk Jesús, di'ibü jyantsytsyejpy. ⁷ Mat ko Dios xytsyojküm ni'igü, paaty oj xyajtsóküm ja'agyujxm ko 'ye'ky ja Jesukristü, es dü'än tme'xy ja nbojpu'ajtam, ⁸ es dü'än ja Dios xytyuk'nijáwüdüts yu tsojkan jantsy müj, kots tü xymyo'oydyü tügekyü wijy'ajtan esü jaygyujkän, ⁹ es tü xytyuknijáwüdüts di'ibü ijty kyayajnijáwü di'ibü yu'u tsyejpy, es tü ttuknibujtaagü nwinma'añóty di'ibü yu'u tyunaampy. ¹⁰ Yu'u dü'än di'ibü tyuknibujtákü ko Kristü t'ana'amüt tügekyü di'ibü ijtp tsajpótm es di'ibáty ijtp naxwíñ. Dios yu'u dü'än tyuknibujtákü es yajkuudyúnüt ko traadüt ja tiempü.

¹¹ Ja'agyujxm ko ti'igyü n'ijtam müdü Kristü, paaty ja Dios oj xywyin'ijxüm jéküüp es trujtákü es n'ijtam ja'a müüt, di'ibü tyiimpy tügekyü éxtüm t'oyjyawü. ¹² Dü'än ttuüñ ko üdsaty, di'ibü jawyiin ja Kristü myübüjktü, njiky'áttüt wi'ixü Dios awdaty 'yítüt ko tmüdaty ja müj'ajtan. ¹³ Nandü'än ja Dios ttuüñ mat müüdsaty. Ko müüts xymyüdüdü ja oybyü ayuk di'ibü ñimadyakypy ja nitsokän, pes net xymyübüjktü ja Kristü, es ja Dios m'axájüdü éxtümü jya'ay es mmooyüdü müüdsaty ja Espíritü Santü di'ibü naty tü twanda'aky. ¹⁴ Es mat ko Dios mmooyüdü ja Espíritü Santü, yu'u müüt ya'ixy ko müüts mja'ay'ajtadap ja Dios. Pes ja Espíritü Santü yu'u dü'än éxtüm tu'ugü ijxwü'amän jawyiimbü, es dü'än tyüdyakü ko Dios tkuydyuna'añ di'ibáty tü twanda'aky, es dü'än awdaty 'yítüt ko dü'ñäm tmüdaty ja müj'ajtan.

Paablü kyajxta'aky es tjä'aygyüda'aky ja Dios

¹⁵ Paaty kots oj nnijawü ko müüts tü xy'axájüdü ja Kristü es ko xytsyoktü ja di'ibátyü Dios jya'ay'ajtypy, ¹⁶ dü'ñämüts nja'aygyüda'aky ja Dios müütskyujxmüty, njamyejtsypyüts müüts kots ngajxta'aky. ¹⁷ N'amdeebüts ja Nwindsün'ajtam Jesukristü Dyios, ja Dios Teety di'ibü ni'igü müj'ajtan myüdajtypy, es mmo'oyüdü ja Espíritü Santü di'ibü yajkypy ja wijy'ajtan esü ja'ay dyajtuknijáwüt ja tüy'ajtan, dü'än müüts ni'igü oy xy'ixy'áttüt ja Dios Teety. ¹⁸ N'amdeebüts ja Dios nandü'än es tkujaj tkudü'xüt yu mjot mwinma'añaty, es mduknijáwüdü di'ibü dü'n mbátüdap ko yu'u tü mwówüdü es mja'ay'ata'anüdü. Wa'an mduknijáwüdü ja kuma'añü müjpu es oy di'ibü Dios pyujke'kypy mat ja di'ibáty 'yaxájüdap ja Jesús. ¹⁹ Wa'an yu'u mdukjaygyüdüdü ko yu Diosü myak'ajtan kyaj tmüdaty ja kyugujxün, ja'a ko yu'u yajtiimpy tügekyü tyadu muk'ajtan ma üdsajtam ko nmübüjküm ja Jesukristü, ²⁰ es nan ja'ayümü tadü muk'ajtan di'ibü ya'ijxü ko Jesukristü dyajjikypyejky jatügok es dyajnaxwe'tsy 'yaga'añdsyoo tsajpótm. ²¹ Dios pyujták ja

Jesús es tniWindsun'átut tugekyu yu mak'ajtun, kutujkun esu madakun, es ja Jesús du'un 'yana'amut kyaj jyatyimtyámyuty, nandu'un winu xuu winu tiempu. ²² Pes du'un ja Dios tmooy ja kyutujkun ja Kristu ma tugekyu di'ibu ijtp oymyaaty, es nandu'un tpujtáky ja Kristu es tningok'átut ja mabujkputujk. ²³ N'okpujtákum ko yu Kristu du'un éxtum ja kubajk di'ibu wyijts'ye'epy ja nini'x, es du'un ja mabujkputujk éxtum ja nini'x. Myudajtypy ja Kristu nidugekyu ja mabujkputujk es ijtp ma tugekyu it lugaar.

2

Dios myaj'ajtungyujxmu ja'ay ñitse'eky

¹ Du'un miidsadyu naty éxtumu o'kruty mut yu'ugyujxm ko kyaj ja Dios xymumudoodu es mbojpuandu, ² xypyaduudu naxwíñudu ja'ayu wyinma'añaty es xypyanyjtu ñu'u tyu'u ja mujku'u di'ibu 'yane'empy nidugekyu di'ibu kyajpyum tmumudoy ja Dios. ³ Nidugekyu udsajtam nandu'un tuuyup njiky'ajtam éxtumu taaduty, es oj njiky'ajtam extum jyanandu ja ngu'am winma'añ es ndu'unum di'ibu tsyojktup ja nnini'x'ajt ngubajk'ajtam. Nja"ami'in nja'ajajtam es xyñitajkam yu tadyu'unun di'ibu Dios yajkypy, ti'igyu mudu taaduty. ⁴ Per ja Dios jyantsymudajtypy ja muj pa'ayo'on es nugooy xjantsytsyojkum, ⁵ paaty, oy naty nja'ijtambu éxtumu o'kra mut yu'ugyujxmu nbojpu'ajtam, xymyo'oyum ja njiky'ajtan'ajtam ti'igyu mut ja Kristu. Pes mut ja tsyojkungyujxm esu pya'ayo'on ja Dios tu myajnitso'ogudu. ⁶ Es ko n'axájum ja Kristu éxtumu nYajnitso'ajtam, Dios pyujtáky éxtum xyajjikypujkam ti'igyu mut ja Kristu es xya'ijtum muut tsajpótm. ⁷ Tyaadu ttuun es dya'ixyuty winu xuu winu tiempu ko nugooy xjantsytsyojkum mut ko dyaky ja 'yoyjyot mut yu'ugyujxmu Jesukristu. ⁸ Ja'a ko Dios may'ajtan mdu'unxudu, paaty mnitso'oktu mabujkungyujxm, kyaj ja'agyujxm di'ibu mduudu o mwinmaaydyu, Dios namay'ajtungyujxmu'u du'un. ⁹ Paaty kyaj ni wi'ix tsoo mbaat ngamaj ngapátum, mut ko ja nitsokun kyaj nmudajtam ja'agyujxm ko tii udsajtam ndu'unum, yu'u taadu ñayajkypy ja Dios. ¹⁰ Mut ko Dios yu'u du'un oj xyajkójum es yu'u du'un tyuknibujtáku ko udsajtam, ti'igyu mut ja Kristu, njiky'ajtam tu'ugum jiky'ajtan ja oybyu, du'un éxtumu Dios tu xytyuknibujtákum.

Agujk'ajt jotkujk'ajtan Kristukyujxm

¹¹ Miits pánuty kyaj 'yisraelítuty, “kyaj tsíkyuty” mdíjudu pánuty naydyíudap “tsíkyuty”, pánuty yajtsujktup waanu ma ja yedyujk'ajtan*. ¹² Jamyatsta ko tuuyup mga'ijttu Kristu muut, kyaj 'yity mbaadudu ja kajxy'átypu ko Dios ja wandakun dya-jwe'emy mudu israelítuty. Du'un ijty miidsuty ya naxwíñ, kyaj ijty ja Dios xy'ixy'attu es ni ti ijty xykyajup'ixtu. ¹³ Miidsuty di'ibu naty mujagam'ajttup ja Dios, tyam m'ittu ti'igyu mudu Jesukristu; ja Kristu, mut ja ñe'pyñgyujxm tu myajmínudu wingón ma Dios. ¹⁴ Kristu yu'u du'un yajti'igyu di'ibu israelitu es di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es du'un tyam n'ijtam tuk kajpn je'eyu. Mut ja kyum nini'x Kristu yajjugák ja naymyudsip'ajtuk di'ibu naty nmudajtam. ¹⁵ Kristu yajkugujxu tugekyu ja israelitu 'yana'amun es ja kyubojkun. Du'un ttuun es ja majtsk naxpu ja'ayaty tyi'igut mut yu'u ku'um, es du'un dyajxeemy ja naymyudsip'ajtuk. ¹⁶ Mut ko Kristu 'ye'ky kruuzkajxy, ja'a oj dyajkéxy dyajnaxy ja tsip, es dyajnaymyu'oybyukudu di'ibu israelítuty es di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

¹⁷ Du'un ja Kristu dyajmíñu tyadu oybyu ayuk ma yu ti'igyu'ajtan ma miidsuty di'ibu naty mujagam'ajttup ja Dios, es nandu'un udsuty, israelítuty di'ibu ijttubu naty wingón ma ja Dios. ¹⁸ Es tyam nidugekyu udsajtam, du'un éxtum di'ibu kyaj 'yisraelítuty es di'ibu israelitu, nmudajtam ja Espírítu Santu es mbaat njo'omum Dios Teety wyindum mut ko n'ijtam ti'igyu mudu Kristu. ¹⁹ Pes mut yu'u tyam miits mganakyjyagam'ittu ma Dios, ti'igyu m'ittu mut ja Diosu jya'ayaty éxtum pánuty tsunaaydyup tuk juun tuk tujk. ²⁰ Du'un miidsuty éxtum tu'ugu tujk di'ibu yajpojtse'kp ma yu apóstulaty esu Diosu

* 2:11 IX Lukus 1:59.

kyugajxpu ñikajxmuty, du'an ya'ujuty éxtam ja potsy'ujxan, es ja Jesukristu ya'u du'an éxtam ja muj tsaa di'ibu myajts'ijttaapy tugekyu ja potsy. ²¹ Pesu Jesukristu ya'u du'an di'ibu myadunaapy ja potsy exta ko ja potsy 'yabátat tu'ugu tujk di'ibu wa'ats es ma ja Dios tsuunnu. ²² Paaty mbaat njuna'anam es n'okpajtakum tu'ugu ijxpajtan. Ko miits m'ittu ti'igyu mut ja Kristu, du'an miidsuty éxtam ja tsaa di'ibu ja Kristu yajtiimpy ma ja tujk tkojy ma Dios tsuunnu Espiritu Santakyujxm.

3

Paablu tyuunk ma ja mubujkputujk

¹ Paatykyujxm uj Paablu, n'ityats tsimy mut ya'ugyujxma Jesukristu, es xytyuk'oy'áttat miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

² Pes tu'ajtanats njawu ko tu xymyudowdu ko Diósats ja may'ajtan xytyu'unxu esuts tu xytyuknipeky es miits n'awánudat ja Diosu 'yayuk. ³ Dios ya'ijxu di'ibu tyuknibujtaku di'ibu ijty kyayajnijáwu esu Diósats xytyuknija'ajuts uj, éxtam waanu tu n'awánudu ya nekykyujxm, ⁴ es ko xykyajxtat, mbaat xyryuktu kwentu kots uj nnijawu ja Kristu jya'a di'ibu ijty kyaj yajnijáwu. ⁵ Es di'ibu ijty kyayajnijáwu, naamnám ja Espiritu Santu tu ttuk'ixtu ja Kristu 'yapóstaluty esu kyugajxputy. ⁶ Yu'u du'unu tyaadu: ko mut ya'ugyujxmu tadu oybyu ayuk ja ja'ay kyaj 'yisraelítuty di'ibáty 'yaxájudap ja Kristu, 'yaxájudap nandu'ambu ja kuma'añ éxtam ja di'ibu israelítuty. Es mut nidugekyu di'ibu 'yaxájudap ja Kristu, Dios tu pyujta'agadu nandu'un éxtam tuk pedazu ja Kristu ñini'x, ja'a njuna'anam ko Dios tu yajti'igyuty mut ja Kristu. Paaty nandu'un yajwa'xtap mut ja israelítuty ja kuma'añ di'ibu Dios wyandak mut ja Kristu.

⁷ Diósats xytyuk'ana'am esuts ngajxwa'xudu tyadu oybyu ayuk, es xymyooyats ja madakan esuts ndúnat. ⁸ Es óyats uj ni ti ngatsoo'ajtpu mut oytyim pánuty di'ibu pyanajxtap ja Kristu, Diósats tu xytyukkaduku esuts ngajxwa'xut ma ya di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ja di'ibu ni pán mbaat tkanija'adya'ay. ⁹ Diósats xytyuknija'adap es ndukjaygyúkaduts wa'ats nidugekyuty ja ja'ayadyu tadu di'ibu ijty kyayajnijáwu, di'ibu myudajtypy pujke'eky ma naty kyajnum kyojy ja naxwíñudu, es extu tyam yajnijá'adsyooñ. ¹⁰ Es ko Dios du'an ttuñ, mbaat mubujkputujkkyujxm tñijáwudu pánuty myudajttap ja madakan es ja kutujkan tsajpótm, ko Dios myudajtypy mayñax ja wijy'ajtan ma tugekyu di'ibu ijtp. ¹¹ Du'an ja Dios tkuydyuñ ma ya Nindsan'ajtam Jesukristu, di'ibu naty tu ttuknibujtaagu ma naty kyajnum naxwíñudu kyojy. ¹² Ja'a ko nmubujkum ja Jesukristu es xyja'ay'ajtam, mbaat nmawingo'onam ja Dios amumdu'uk jot. ¹³ Nmunu'xtáktap es kadiibu miits mdsipka'axtat mut kots uj yam n'ayoy ja'agyujxm kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk ma ya di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Mbátudap miidsuty es mjotkujk'áttat, ja'a kots uj n'ayoy es oy mwu'umdat madu Dios.

Kristu tsojkan

¹⁴ Paadyats nnaygyoxtnaaydya'agyuty Dios Teety wyinduuy, ¹⁵ di'ibu yajkoj tugekyu di'ibu ijtp tsajpótm es naxwíñ. ¹⁶ N'amdeebuyats ja Dios Teety es mut ja muj'ajtan di'ibu ni'igu myudajtypy, es Jya'ajungyujxm mmo'oyudat ja muk'ajtan, ¹⁷ es mut ko miidsuty tu xy'axájudu ja Kristu éxtamu Yajnitsókra, n'amdeebuyats es ja Kristu 'yítat winu xuu winu tiempu mjodoty winma'añótyuty. Du'an miits xymyudáttat ja tsojkan, éxtam ti tukjijpyu 'yity, kyaj yi'xy. ¹⁸ N'amdeepy nbujktseebyats es miidsuty, ti'igyu mut nidugekyu ja Diosu jya'ayuty, mbaat xyñijáwudu di'ibu du'an yeñ, wooñ, kujxm es kak ja Kristu tsojkan, ¹⁹ es xyñijáwudat tadu tsojkan, di'ibu byeen ni'igu myújuty es kyaj mbaat njaygyujkatya'ayam, es du'an Dios kexy ka'pxy jiky'átat ma miidsuty.

²⁰ Ja Dios, di'ibu myudajtypy ja muk'ajtan es ttúnat waanu ni'igu kadiinum di'ibu udsajtam n'amdo'om es nwinma'ayam, du'an ttúnat mut ja myuk'ajtan di'ibu tuump ma

udsajtam. ²¹ Wa'an ja'a mabujkpatujkkyujxm esu Kristu Jesuskyujxm 'yity mujjawa janujx najtsnájxu es winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unaty.

4

Ti'igy nnayya'ijtám Espírítu Santu kyujxm

¹ Kom uj tsimyjya'ay'ajtpats mut yu'ugyujxm kots nmuduñ ja Nindsun'ajtam, uj nmunu'xtáktápts miits es mjiky'áttat éxtam ja Dios tseky, mut ko Dios tu myáxudu es mjiky'áttat du'an. ² Tuda'aky'áttu es oyjya'ay'áttu, es mudattu ma'xtujkun mut ja wiinkpáty. Naybyudúkudu nixim niyam mut ja oyjyotkyujxm. ³ Uxta'aydyu es xymyadáttat ja ti'igy'ajtan di'ibu ja Espírítu Santu yajkypy, es jiky'attu jotkujk nixim niyam. ⁴ Ti'igy nniini'x'ajtam mudu Kristu es ti'igy je'eyu yu Espírítu Santu, du'an éxtam ti'igy ja awijx jup'ijxun di'ibu Dios xytyukniwo'om, ⁵ ti'igy Nindsun'ajtam, ti'igy nabajtan, ti'igy mabujkun, es ⁶ ti'igy Dios Teety di'ibu nWindsun'ajtam nidugekyu udsajtam es tyuñ ma nidugekyu udsajtam, es jyiky'aty ma udsajtam nidu'uk nidu'uk.

⁷ Tu Kristu xymyo'oyum nidu'uk nidu'uk ja madakun éxtam tseky. ⁸ Paaty jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan:

Ko pyatujku tsajpótm, tmánejxy di'ibu naty du'an éxtamu tsimyjya'ay, es tmooy ja madakun ja ja'ayaty.

⁹ Mbaat nnayyajtu'um: “¿Ti 'yandijpyu tadu ayuk tsyajpajnu?” Pes ja'a xytyukjaygyujkam ko jawyiinu naty tu kyuda'aky. ¹⁰ Es tadu di'ibu kudak, yu'u nandu'an di'ibu óknun patujku tim kujxm jam tsajpótm es 'yítat ma tugekyu di'ibu ijtr. ¹¹ Kristu ku'am di'ibu myooyu tyadu madakun yu tyadu ja'ayaty, tmooy naak es 'yapostolu'áttat, wiinkpu di'ibu kyajxwa'xtap ja Diosu 'yayuk, wiinkpu di'ibu ñu'amooy tyu'umoodyap ja ja'ayaty, wiinkpu di'ibu ja mabujkpatujk 'yijx'ijt kywentu'ajttap es dya'uxpaktu. ¹² Du'an ttuñ es Kristu t'uxkujkadya'ayut nidugekyu ja Diosu jya'ayaty, es du'an yajxon tmadúnat di'ibu ti'igy ijttap mut ja Kristu, ¹³ es du'an udsajtam nwa'umum ti'igy ma ja nmabujkun'ajtam es n'ixy'ajtam yajxon ja Diosu 'yU'unk, es nmayújam es nmadu'unum ja Dios éxtam ja Kristu ttuñ. ¹⁴ Kyaj nnakyñaybyujtáku unaku'ungun di'ibu janaam jatsojk yajtagajtsypy ja wyinma'añ mut ja wiinkpu uxpujku. Pes di'ibu du'an tyuundur, du'an éxtamu posta'agun di'ibu ja poj yajnujxap oytyim maaty, mut ko ñayyákyaty esu tadu andákraty tyuk'uxpáku'at éxtam oy tsujpu di'ibu kyaj tyuy'ajtanaty. ¹⁵ Nik ni'igu udsajtam nnaidsyojkam nixim niyam, nmadyákum yu'uyu ja tuy'ajtan es nyaj'ya'kam ja nmabujkun'ajtam ko n'ijtam ti'igy mudu Kristu di'ibu ijtr éxtam ja nini'xu kyubajk. ¹⁶ Kristukyujxm ñaybyudúkudu ja mabujkpatujk es ti'igy 'yittu éxtam tu'uk amuum nini'x; es ko ja mabujkpatujk tyunda di'ibu oy, net myujpajta'agudu mabujkungyujxm es dyajmujtáku ja naydsyoku.

Jembyu jiky'ajtan ko Kristu muut n'ijtam

¹⁷ Nduk'uxpaktu es nduk'ana'amdu es oy xykyuydyúndat di'ibu yam n'anmaaydyu. Kyaj xyñakypyanujxtat ja kyostúmraty es ja wyinma'añdyu taadaty di'ibu kyajpu Dios tmuduñ, mut ko ni ti tkatsooty tadu di'ibu jaayum tyuundur. ¹⁸ Di'ibáty kuydu'unxudap kubi'its ku'ook yu tadu winma'añaty, tadu ja'ayaty nugoo 'yokjantsykyujuun'áty'ajnu'adu, kyaj kyajxyjyaygyúku'adu es kyaj ttuktáku'adu tadu jiky'ajtan di'ibu Dios yajkypy, ¹⁹ nugoo 'yokjantsytsyoydyu'unduk'ajnu'adu es oytyiity t'aduunwinnáxtu, ttundu oytyim tiity di'ibu kyaj 'yóyaty, es kyaj ñay'aguwítsaty. ²⁰ Per ja Kristu kyaj mduk'uxpáku'adu es du'an mjiky'áttat, ²¹ pes miits mmadoodu di'ibu yu'u tyuk'uxpájk, es du'an xyjaygyujkudu wi'ixu du'an ja tuy'ajtan ma Jesús. ²² Paaty, éxtam ja ja'ay ñayñijéñaty es tnasjubipu wyitu pu'utyru o di'ibu kyaj ñakytuñ, mastu'uttu miidsaty wi'ix tu mjiky'attu mudu m'axuk adsojkanaty di'ibu mnaydyukwin'u'anudu, pes myajtagooyunabu natyu m'axuk kostumbru. ²³ Nayyáku'adu es ja Dios mmo'oyudat ja jembyu jot winma'añ, ²⁴ es éxtam

ja ja'ay ko tsiida'ay es ttuktaku ja wyitu jembyu es wa'ats, nandu'un padu'udakudu ja jembyu jiky'ajtun di'ibu Dios yajkoj ko ñayajnikojtutu, es ya'ixudu yu jembyu jiky'ajtun ja'agyujxm ko mjiky'attu wa'ats es tuj'ajtun maut.

²⁵ Katu mnaky'anda'aktu, nik madya'aktu tuj'ajtun nixim niyam, mut ko nidugekyu nyajti'igyam, extam mbaat njuna'anam tu'uk je'eyu nini'x di'ibu Kristu ñigubajk'ajtypy.

²⁶ Pun myajjot'ambujkudap, exkam mut yu'u mbekykya'a. Katu xunaxy m'akudu.

²⁷ Katu xlyugaarmo'oy yu muijku'ugopk es mmamada'agudut.

²⁸ Di'ibu ma'tsp, kyaj 'yokma'tsnut, wa'an oy ttuñ es tudatut tii es tudakut di'ibu jam tugoy'ajtxudap.

²⁹ Katu mgo'oy'aw mgo'ogyajxtu, je'eyu kajxmadya'aktu di'ibu yajmujwiin yajka-jaajap ja myubujkun panuty myudoodap, es tuk'oy'atut. ³⁰ Kyaj xyajmay xyajtajtut ja Diosu 'yEspiritu Santu, pes ja Dios tu tujta'aky ma miidsaty extamu syeyu es m'ijxwu'umudut extam mja'a'atudu, es du'un myajtu'ukmujkta'ayudut nidugekyu di'ibaty jya'a'ajtypy ma naty mmo'oya'anudu tukmuku ja nitsokan.

³¹ Yajjuga'aktu tugekyu m'aku, tugekyu mjetma'tun, tugekyu mni'o'on es tugekyu oytyim di'ibadyu axuk'ajtun. ³² Oyjya'ay'attu es naymyuma'xtukudu nixim niyam. Naybyojkruma'xudu nixim niyam, du'un extam ja Dios oj mbojpruma'xudu miits mut yu'ugyujxm ja Kristu.

5

Wi'ix jyiky'attut ja Diosu 'yu'unguty

¹ Mut ko miits m'u'unk'atudu Dios, jiky'attu extam yu'u ttseky. ² Naydsyokudu nixim niyam, du'un extam ja Kristu oj xytsyojkum es ñayajku udsajtumgyujxm extam tu'ugu borreegu'unk yaj'yaky windsu'kan ma Dios, es mut yu'u xyajpojprunitago'oyam.

³ Ja'a ko miidsaty ja Dios mja'ay'atudu, exkam ko pan mmimadya'agudu tuj'ajtun ko ta miidsaty nidu'uk di'ibu ma'induundap, o wiingatypy axuk'ajtun, o ko miits m'adsojktap. ⁴ Katu mgo'ogyajxtu o mguyxyi'iktu axuk, ni'igu mbaadu Dios xy'awdattu es xyja'aygyuda'aktut miidsaty, mut ko tu mdukniwa'adsudu es kyaj mdu'un'attu extamu tyadu tugekyu peky. ⁵ Mut ko miidsaty byeen yajxon xyñijawudu ko di'ibu ma'induump, di'ibu axukp tyiimpy o di'ibu meeñ'adsojkr (ja'a ko meeñ'adsojkr, du'un yu'u extam ya'awdaty di'ibu kyaj Dyiosaty), kyaj pyaadyuty 'yittut ma yajkutuktu ja Kristu es ja Dios. ⁶ Paaty exkam ko pan mwin'unudu mut ja lyoku winma'añ, jyuna'anut ko Dios kyaj tyukkumadowa'añ mut ko ndu'unumu tyadu axuk'ajtun, pes yu'ugyujxmu tyadu axuk'ajtun Dios tyukkumadowaampy jantsy tsaatsy nidugekyu di'ibu kyaj myumadoyuty. ⁷ Paaty katu maut mda'anmiky mwa'kmiky mudu tyadu du'ambu ja'ayuty.

⁸ Nandu'un miits m'ijttu kubi'its ku'ook, per mut ko m'ittu ti'igyu mudu Nindsun'ajtam, m'ijttap tyam ma ja jajun. Jiky'attu extamu panuty yo'oydyur ma ja jajun, ⁹ pes panuty yo'oydyur ma ja jajun, oyjya'ayuty yu'u, wa'ats es tuj'ajtun jyiky'attu. ¹⁰ Naybyayo'oydyu es miits mjiky'attut extam ja Dios ttseky. ¹¹ Katu xytyundu di'ibu kyaj tyuñ, di'ibu tyuundap panuty ja Kristu kyaj tumbaktu, ja'a mdundap wi'ix xyajniguxu'uktut ko kyaj 'yoyuty di'ibu yu'u tyuundap. ¹² Pes extu tsoydyu'unum nmadyakam di'ibu yu'ujuty tyuundap ayu'udsyu; ¹³ per pan yajnide'xypy tii ja jajun, ja'a xytyuk'ijxum wi'ix yu'u, ¹⁴ ja'a ko ja jajun tugekyu dyajniguxu'kta'ay. Paaty jyuna'andu:

Jotwij, mij di'ibu maap,
pudu'uk, katu m'ity extamu o'krp,
es ja Kristu mgudu'x mgujajudut.

¹⁵ Paaty nduknipaktu miits ko mnayjyujwijtsambitudap. Katu mjiky'attu extamu kujuunaty; ittu extamu di'ibu wijy kejy. ¹⁶ Tundu miidsaty byeen maanam naty

m'awaádsúdat, mut ko 'yaxúugaty yu tiempu. ¹⁷ Katu miits njumbittu kujuun. Jaygyúkuđu wi'ixu Nindsun'ajtám tseky es njiky'ajtám. ¹⁸ Katu mmu'uuktu, mut ko taadu myajtúgooyuđu, nik oy ko mdu'umo'oyuđu ja Espírítu Santu. ¹⁹ Nayyajxonda'agudu nixim niyam mut ja Salmu esu uy di'ibu muut ja Dios yajmujjáu, yajnáxtu uy esu Salmu mwinma'añoóty Nindsun'ajtám myuj'ajtungyujxm. ²⁰ Du'ũnam xyja'aygyuda'aktat ja Dios Teety mut tugekyu ja Nindsun'ajtám Jesukristu xyuugyujxm.

Wi'ix ja mubujkputujk jyiky'áttut ma jyuna tyujk

²¹ Es mut ko nmay'ajt nwindu'kam ja Kristu, nayjaygyúkuđu nixim niyam.

²² Miits kasaadu toxytyujkaty, naygyubúkuđu es windsu'ugudu yu m'u'unk mña'ayaty, du'an éxtamxyup mnaydukkúkuđu ja Nindsun'ajtám. ²³ Pes yu kasaadu yedyujk myudajtypy ja kutujkan ma yu ñado'oxy du'an éxtam yu Kristu myudajtypy ja kutujkan ma yu mubujkputujk, es éxtam tu'ugu nini'x ti'igy y'yity mut ja kyubajk, nandu'un ja mubujkputujk 'yity mut ja Yajnutsókpu. ²⁴ Per kom ja mubujkputujk naygyubujkudu ma ja Kristu, nandu'un ja kasaadu toxytyujk naygyubujkudu ma ja 'yu'unk ña'ay.

²⁵ Es miidsaty kasaadu yedyujkaty, mdsóktup yu m'u'unk mnado'oxyaty. Nandu'un jajtrú du'an ko ja Kristu tsejky púnaty myubujktup es ñayyajku windsu'kan es yajnitso'ogudat. ²⁶ Du'an ttuũ es xytyukmastútum ja axuk'ajtán, mut ko tu naty xyajwátsum mut ja Diosu 'yayuk, du'an éxtam madu wa'ats nuu, ²⁷ es du'an k'um ñaydyukwinguwa'agudat ja mubujkputujk, muj'ajtán muut, wa'ats, ni kyaxoodsaty, ni di'ibu axuk'ajtán tkamudaty. ²⁸ Nandu'un nidugekyu yedyujkaty ttsóktat ja 'yu'unk ñado'oxyaty éxtam ñaydsyékuytu k'um. Di'ibu tsyejpy ja ñado'oxy, naydsyojkubu du'an k'um. ²⁹ Ni na'anum pún tkamúdsip'aty ja ky'um nini'x, nik ni'igu tmo'oy ja jye'xyryéky es tkwentu'aty yajxón, du'an éxtam ja Kristu ttuũ mut udsajtám di'ibu ndu'ukmujkam mut ja'a, ³⁰ mut ko ndu'un'ajtám éxtam mbaat njuna'anum nan xyñini'x'ajtám. ³¹ Pes ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: "Paaty ja yedyujk 'yabekyu ma yu tyaak tyeedyaty es 'yítat yu'ayu mut ja ñado'oxy, es du'an yu'ujaty 'yítat ti'igy éxtam jyawa tu'uk." ³² Xytyuk'ijxam yu'u wi'ix ni'igu tyimmájaty di'ibu ijty kyayajnijáu. Ja'ats n'andijpy ja Kristu es ja jya'ayaty. ³³ Yu'u du'an jajp'am es miits xytsóktat yu mnado'oxy éxtam mij k'um, es yu kasaadu toxytyujk twindsu'ugudat yu ña'ay.

6

¹ Miits u'unk ana'katy, mamadowdu mdaak mdeety yajxón ja'agyujxm ko mja'a'ajtudup ja Nindsun'ajtám, mut ko tyaadu du'an pyaadyaty. ² Ja jawyiimbu ana'amun ma Dios wandakun tpujtáky, du'an jyuna'añ: "Mwindsu'ugup ja mdaak mdeety ³ es ja Dios mmo'oyuđu tu'ugu jiky'ajtán ja oybyu es yeñ ya naxwiiñ."

⁴ Es miits u'unkteedyaty, katú nuúoo xy'oodu es xytyundu m'u'ungaty éxtam je'eyu xyajjot'ambuka'andu, jajwijsumbítu ni'igu yajxón es tuk'ixtu wi'ixu du'an ja Kristu tseky es njiky'ajtám.

⁵ Miits mmaduumbaty, mamadówdup ja mwindsun mwindájaty ya naxwiiñ. Tundu madu oy'aa oyjyot, éxtam jyawa xymyuduñ ja Kristu.

⁶ Mudundu yajxón, kudii jaayu ko m'ixudu es oy mut mwu'umdu. Pes tundu miidsaty xonda'aky'aa xonda'akyjyót éxtamxyup xymyuduđu Kristu, mut ko du'unu dun tseky ja Dios. ⁷ Tundu tsuj yajxón, éxtamu Nindsun'ajtám Jesukristu myuduumbu, es kudii extamu ja'ayu myuduumbu. ⁸ Pes mnija'adup ko nidu'uk nidu'uk, oyyu'adyu maduumbu, o yu windaj o windsun, 'yaxájup ma yu Nindsun'ajtám Jesukristu éxtamu naty ja oybyu tu ttuũ.

⁹ Es miidsaty windsun windájaty, nandu'un xytyúndat mut ja mduumbaty, es katú xy'adsu'uk xy'ajáuđu. Jamyatstu miidsaty ko yu Nindsun'ajtám Jesukristu di'ibu ijtp tsajpótm, mniWindsun'ajtudup miidsaty ti'igy mut ja mduumbaty, es yu'u kyaj ti'ixy

pánu du'un windsán windaj o pánu du'un maduumba, mudu tay'ajtán tpayo'oydya'ay tugekyu.

Di'ibu madsip'ajttap ja mabujkputy

¹⁰ Məgu'ugituty, éxtam tim okpa ngajxwíjanats n'anuumudu ko mak mnaybyujta'agudut ti'igyu'ajtangyujxm ma Nindsun'ajtam, di'ibu ni'igu mak'ajtán myudajtypy. ¹¹ Extamu soldaaduty ñayxyóxudu mat ja pujxn éxtamu wit es ñaygyuwa'anudut ma ñejxy tsiptuumbu, nayxyóxudu miidsuty mat di'ibu Dios myeepy ja jya'ayuty, es du'un mbaat xymyumada'aktu di'ibu mat ja majku'ugópk mwin'u'ana'anudu. ¹² Mat ko yu nmadsip'ajtam, kyaj yu'u jya'ayuty. Di'ibu udsajtam nmumada'aga'anum, yu'u taadu nidugekyudyu majku'u esu ka'oybyu di'ibu ana'amdup es yajkutujktap kubi'its ku'ook ya naxwiin es pánaty jam tsajpótm di'ibu kyaj tmamudowdu Dios. ¹³ Paaty, éxtam tu'ugu soldaadu ta'tspéky ñaybyujta'agyuty, nandu'un miits ta'tspéky mnaybyujta'agudut mat tugekyu di'ibu Dios yajkypy, es du'un xymyumada'aktut miidsuty ko ja majku'u maut mdsiptúndut ko naty myiñ ja ayo'onxuu. Es ko naty tu xyajkúxtu miits ja mdsiptu'unanuty, nayya'ítudu amumdu'uk jot ma Dios. ¹⁴ Pes du'uñam du'un mnayya'ítudut. Tim jawyiin, pajta'aktu ja tay'ajtán éxtamu mwuanun, es net xpyujta'aktut ja mwá'ats jiky'ajtán éxtamu mgaatsywyuanun, es yu'u maut mnayguwa'anudut; ¹⁵ es naygyu'ugudu mat ja ayuk esu xykyajxwa'xtut ja ayuk di'ibu yajmiimp ja jotkujk'ajtán, ¹⁶ es éxtamu soldaadu tmudaty ja 'yeskuudu, mabuktu miidsuty ja Jesukristu, mat ko mudu tadu mabujkun mbaat xya'aduktu ja jundi'pxn di'ibu ja ka'oybyu ñasmajtsap ma miidsuty. ¹⁷ Es éxtamu soldaadu tpujta'aky ja pyujxngúp es dyajtse'egy kyubajk, pajta'aktu miidsuty ja nitsokun, es yajtúndu ja Diosu 'yayuk éxtam ja espaadu di'ibu ja Espírítu Santu yajkypy. ¹⁸ Katu xymyastu'uttu ja kajxtákan; du'uñam amdown pajktsówdu ja Dios éxtam ja Espírítu Santu mn'u'mo'oy mdu'umo'oyudu. Nayya'ítudu wijy kejy, katu nmadsipka'axtu, es ninu'xta'aktu nidugekyu Diosu jya'ayuty. ¹⁹ Xyñigajxta'aguduts uj nandu'un, esudsu Dios xpyudúkut es ngajxaduts, es mak aa mak jot nya'axpúkaduts wa'atsti'knu di'ibu ijty kyayajnijáwu, du'un éxtam ja oybyu ayuk jyuna'añ. ²⁰ Tyaadu du'un di'ibudsu Dios xytyuk'ana'am esuts ndúnut, es tyámuts ngutsimdsyuanu mat kodsu tyaadu nduñ. Kajxta'aktu esu Diósuts xymyujamo'oyut esuts uj ngajxtuda'agudut ni nu'un tsu'k ja'ajun, du'un éxtam pyaadyuty ngajxut.

Kajxpo'xun

²¹ Yu nməgu'uk'ajtam Tíkiku, di'ibu ni'igu ndsojkum es di'ibuts uj tyam oy xpyudujkəp mat ja Nindsun'ajtamu tyuunk, yu'u mdukmamadya'agudup pan wi'ixats uj tyam n'ity es pan wi'ixats uj tyam nduñ. ²² Paaty miits nduknigaxtu es mdukmamadya'agudut pan wi'ixats udsuty tyam n'ity, es mjotkujkadut.

²³ Wa'an ja Dios, yu nDeety'ajtam, esu Nindsun'ajtam Jesukristu, tmo'oyudu ja ti'igyu'át, ja naydsyoku es ja mabujkun, nidugekyu ja nməgu'uk'ajtam di'ibu pyanujktap ja Nindsun'ajtam, ²⁴ esu Dios kunu'xudup nidugekyu di'ibu 'yawdajttap ja Nindsun'ajtam Jesukristu amumdu'uk jot winu xuu winu tiempu.

Neky Di'ibū Paablū Tyuknigajxtū Ja Filipūs Ja'ayuty

¹ Hj Paablū, tukmukū mūt ja nmūgu'uk'ajtūm Timotee, Jesukristū myūduumbūty. Ndukngajxtūptsū tyādū neky nidūgekyū ja Diosū jya'ayuty di'ibū ijttūp Filipūs kajpnóty es di'ibūty kywentū'ajttūp ja mūbūjkrūtūjk mūdū pyudūjkūbūty. ² Wa'an ja nDios Teety'ajtūm es ja Nindsūn'ajtūm Jesukristū mgunū'xūdū es mmo'oyūdūt ja agujk'ajjtōtkujk'ajtūn.

Paablū tnikajxtaagū ja Filipūs mūbūjkrūtū

³ Tūgok tūgókūts miits njamyatstū, nja'aygyūdákūpyūts ja Dios mūt miidsūty. ⁴ Kots miits nnigajxtaagūdū, dū'ūñūm xyonda'aky ja n'āā njot ⁵ mūt ko tim jawyiin ko xy'amūdoonajxtū ja oybyū ayuk es extū tyambaāt, ti'igyū ndū'unūm es yajkajxwā'xūt ja oybyū ayuk. ⁶ Paaty ndukmū'awdajttūpts ko Dios 'yaktunaambyūm mā miidsū tyādū oybyū tuunk di'ibū tū dyajtsonda'aky, es ya'abatūdyā'ayaampy extū ko yū Nindsūn'ajtūm Jesukristū jyūmbítāt. ⁷ Mūt ko xpyātprūts esūts dū'ūn nnyjyāwūty es njamyatstū mūt ko njantsytsyoktū, mūt ko miidsūty dū'ūñūm xyajwā'xtū mūt h́j di'ibū Dios mmooyūdūp, dū'ūn éxtūm kots ndsimdsyūūnū o kots ngajxwā'xyūts ja Kristū ñitsokūn es nyajtūdyāku ja oybyū ayuk. ⁸ Pesū Dios ñija'ap yajxón nū'ūnūts miits njantsytsyoktū nidūgekyū mūt ja Jesukristū tsyojkūn, ⁹ es n'amdeepy nbūjktseebyūts ja Dios es dyajmūjwindákūt ni'igū yū mdsojkūn nixim niyam, es mdukniyāwūdūt wā'atsti'knū wí'ixū dū'ūn ja Dios ttseky es njiky'ajtūm, ¹⁰ es xywyin'ixtāt miits di'ibū dū'ūn oy, es dū'ūn mjiky'áttāt wā'ats, es kyaj xymyūdáttāt ja pojprū extū ko Kristū myínat, ¹¹ es dū'ūñūmū mjiky'ajtūnūty dya'ixūdūt ko Kristū mdukmdajttūdp ja oybyū mjot mwinmā'añūty, es ko xymyay'at xywyindsū'ūgūdū ja Dios, es dū'ūnū ja'ayuty tmay'at twindsū'ūgūdūt es t'awdáttāt ja Dios.

Xondakp ja Paablū ko Kristū 'yayuk yajkajxwā'xy

¹² Mūgu'ugítūty, ndsejpyūts es xyñijāwūdūt éxtūmūts h́j tū njaty tū ngūbety, tū myūjwinda'aky ja oybyū ayukū kyajxwā'xūn. ¹³ Pes dū'ūn nidūgekyū ja soldaadūty mā ja Sésar pyalasyū esū wiingátūpyū oytyim madsooty ñija'adūp kots h́j n'ity tsimy mūt kots nmūdūñ ja Kristū. ¹⁴ Es ko t'ijxtū ja nmūgu'uk'ajtūm ndsimdsyūūnūts, may xyonda'áktū es tkajxwā'xtū ja Diosū 'yayuk, es ni ti tkajāwūdū, ni'igū tjtōmo'oydyū ja Nindsūn'ajtūm.

¹⁵ Tūy'ajtūn ko naagūty tnmadyā'áktū Kristū tsipkyūjxm es naywyinnaxūjawūgyūjxm, es tamū wiingátūpyū tnmadyā'áktū mūt ja oyjyotkyūjxm. ¹⁶ Pánūty ñimadyáktūp ja Kristū mūt ja oyjyotkyūjxm, dū'ūn ttundū mūt ko xytsyóktūts es tñijāwūdū ko tyāats h́j esūts nnitānūt ja oybyū ayuk; ¹⁷ es ta pánūty ñimadyáktūp ja Kristū mūt ko ñayyajmūjprūdsūmā'anūdū kū'ūm, es kyaj amumdu'uk jot, je'eyū dū'ūn ttundū esūts ndsipjāwūt yā pujxndūgóty. ¹⁸ Per oy mūt oyjyotkyūjxm o kyaj myūt'oyjyotkūjxmūty, kyajxwā'xtūbūm ja Kristū 'yayuk; esū tyāadūdsū dū'ūn xyajjōtkujkūp es waanū ni'igūts xy'aktim'yajxōnda'aky, ¹⁹ mūt ko nnija'abūts ko prūdsūmāambūts h́j pujxndūgóty mūt ko miits xyñigajxtā'áktūdsūts es kots xpyūdūku ja Kristū Jya'ajūn. ²⁰ Pes n'awijxpyūts amumdu'uk jot es ni nā'ats ndsoytyūnūt, per amūk jōtmákūts ti ndūn ngajxūt es dū'ūñūm yaj'ixūt mā h́j ja Kristū myūj'ajtūn, óyūts njiky'aty o óyūts n'eeeky. ²¹ Mūt h́j, pūn akjiky'ajtprūts, n'akmūdūnūpts ja Kristū; es pūn o'krūts, mūt h́j waanū ni'igū 'yóyūty. ²² Es pūn mūt kots n'akjiky'aty, mbaādūdsū dū'ūn ni'igū nmūdūñ ja Kristū. Kyajts nnijawū di'ibūts njōtmo'oyūp. ²³ Dū'ūnūts h́j éxtūm tu'ugū ja'ay 'yity adijmíky anajñ aga'añ: njatsejpyūts esūts h́j n'oogūt esxyūpts n'ity mūt ja Kristū. Waanū ni'igū 'yóyūty mūt h́j, ²⁴ per mūt miidsūty, waanū ni'igū 'yóyūty esūts n'akjiky'átūt yā naxwiiñ. ²⁵ Kots dū'ūn ndukmū'awdaty, nnija'abūts h́j ko akjiky'ataambūts yā naxwiiñ es nbudákūdsū

miidsaty es ndukmádundat ja Jesús, es myaj myáyat ja it xo'onan di'ibá mmadájtáp mabájkangyáxmx, ²⁶ es dá'un kots n'ítat jatákok mat miits, mmadáttáp wi'ix tsoo waanu ni'igá m'ít mxóndat mat yá'ugyáxmx Jesukristá.

²⁷ Per wa'ants xyjaty tits xyjajtp: nayya'ítadu dá'uñam éxtam ja oybyá ayuk di'ibá Kristá ñimadyakypy, es dá'un óyats xyjanasmájtábu es nájx ngu'ixtá, o óyats n'aktim'ijtpá tsimy esats pán xyñimínat es xytyukmámdyá'agádat wi'ix miits mjattá, nnijawáyaambyats ko miits ti'igyá mnayya'ítadu mák aa mák jot ja mabájkangyáxmx di'ibá yajpátp má ja oybyá ayuk, m'aktundu má xytyuk'áxpáktá ja oybyá ayuk, ²⁸ es ni ná'a mganayyákadat má yá mmádsípáty es m'adsá'ugádat oyná'unan. Tyaádu ya'ijxáp wa'atsti'kná ko tyágoyá'andá yá'ujáty es ko miits mnitso'oga'andá. Diosá dá'un ká'am di'ibá mmooyáduba tadá nitsokán. ²⁹ Pes mat yá'ugyáxmx ja Kristá Dios tá mmo'oyádu ja may'ajtán kyaj jye'eyáty ko xymyábeky ja Kristá, nandá'un m'ayoy mat yá'ugyáxmx ³⁰ es xytyúnat nandá'ambá ja tuunk di'ibá éxtam táuyáp xy'ixtá ndúñats kots áj ndsiptuúñ mat ja ka'oybyá, es xymyáduwádu ko dá'uñamts n'aktúñ.

2

Kristá yujy'ajtán esa myaj'ajtán

¹ Pán mjotmákmoooyádu ja Kristá, pán myajjotkujk'ajtádu ja'agyáxmx ko mdsókádu, pán ja Espírítá Santá máat m'ittá, es pán mba''ayoodá ja ja'ayáty, ² mdúndá wi'ixats áj n'ít nxónat jotkáda'aky ja'agyáxmx ko ti'igyá ja winmá'añ xymyádatá, ti'igyá mnaydsyókádu nixim niyam, ti'igyá mnayjyáwádu es ti'igyá mjot mja'ajánaty. ³ Di'ibá mdúndá miidsaty má mjiky'attá, ni ti xykyatúndat di'ibá je'eyá ká'am xytyuk'oy'áttat o mnaymyájpáta'agádat mat ja wiingátyryá, naybyáta'agádu yuunk naxypy, es xyjáwat ko myááty ja wiingátyryá es kádiinám miidsaty ká'am. ⁴ Wa'an nidu'uk nidu'uk miits t'áxtá'aydyá ja di'ibá tyuk'oy'áttáp ja wiinkpáty, kyaj je'eyá di'ibá ká'am mduk'oy'áttáp.

⁵ Wa'an nidu'uk nidu'uk miits xymyádatáttat ja mjot mwinmá'añ éxtam tmádjaty ja Nindsán'ajtam Jesukristá. ⁶ Oy yá'u dá'uñam Dyiósáty, kyaj jyánáñ agwaná es dyajtúnat ja kyutujkán di'ibá myádjat, ⁷ es ñaydyukniwatsá di'ibá jya'a'ajtyryá, es ñaybyájtáku éxtam tu'ugá máduumbá, es myiñ jyajty naxwiñ éxtamá ja'áy. ⁸ Es ko jya'ay'ajty, waanu ni'igá ñaybyájtáku yuunk naxypy, es tmámádooy ja Dios Teety, extá tkupejky ja o'kán kruuzkájxy. ⁹ Paádyá Dios tá myo'oyáty tágekyá máj'ajtán esa ana'amán, es pyájtáku éxtamá Wyindsán nidágekyá ánkásaty es ja ja'ayáty di'ibá jaa, ¹⁰ dá'un nidágekyá yá'ujáty oytyim máaty, oytsyajpótmaty, oyñaxwiñaty es oyñax patká'páty, nidágekyá yá'ujáty ñaygyoxtnáaydyá'agádat ¹¹ es t'áxkáptat ko Jesusá dá'un Windsán má tágekyá. Dá'uná tadá yajtúnat Dios Teety myaj'ajtángyáxmx.

Dá'un ja mabájkpáty éxtam ja mádsa'a

¹² Múgu'ugítaty, dá'un éxtamts miits dá'uñam xymyádoodá, es kyaj jyaayáty je'eyá kots n'ijty má miidsaty, es tyam waanu ni'igá kots n'ity jagam má miidsaty, tunda wi'ix oy mwá'umdat mat ja Dios, es mmadáttáp ja tsá'ugá ko dá'un xykyatúndat, ¹³ ja'a ko Dios dá'un tyiimpy má miits m'áá mjótaty, ja'a mwinmá'añmyooyádu es xytsyóktat ko xytyúndat di'ibá yá'u tsyejpy.

¹⁴ Tunda tágekyá, ni mga'ákádat es ni mganaygyugájádu, ¹⁵ es dá'un xya'íxádu ko m'u'unk'átádu Dios es ko mjiky'attá wa'ats, es kyajpá mbojpa. Dá'un mjiky'áttat má tadá axák ja'ayáty esa kajuundájkáty yá naxwiñ, dá'un m'íttat má yá'ujáty éxtamá mádsa'a ko jyajty tye'xy má koots itán. ¹⁶ Pán mduundábu dá'un miidsaty, nmádjatyryats wi'ix tsoots n'ít nxónat ko myínat ja Kristá, mat ko ya'íxat ja nduungáts ko kyaj tá ñapa''aty. ¹⁷ Oyats n'oogáttat éxtamá windsá'kán esádsá nne'pyñ tyam yókáttat éxtam di'ibá yajtuknitaambá windsá'kán, xondákpáts ja'agyáxmx ko miits oy xymyádunda ja

Jesukristu mmabujkangyujxm. Xondákruts mat miidsaty, ¹⁸ es ndsejpyuts es nandu'un mxonda'aktut mat uj.

Timotee esu Epafroditu

¹⁹ Ko Dios jyana'anut, ngaxaambyuts tsojku Timotee es min xy'awánuts wi'ix m'ittu miidsaty, es du'un xyajjotkujkuduts. ²⁰ Pes kyájuts pán nmudaty ja wiinkru di'ibuts maut tyi'igyu ja n'aa njótuts, es mnimay mnidájudu wi'ix m'ittut yajxon miidsaty. ²¹ Nidugekyu yu wiingátyryu, yu'u je'eyu wyinma'añ'ajtypy di'ibu ku'am tyuk'oy'átur es kyaj tkajxwa'xa'añ ja Jesukristu 'yuxpukun. ²² Per miidsaty byeen yajxon xyñijáwudu ko éxtam tu'ugu u'unk uná'k tpuđuku ja tyeety, du'unuts ja Timotee tu xpyuduku kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk. ²³ Paaty jantsy je'eyuts uj nnijáwut wi'ix tyu'uwítsy yu njotmáyuts, ndu'unuts njajuna'añ es nduknigaxa'añ ja Timotee. ²⁴ Ndukmu'awdajtupts ja Dios ko tsojkuts uj nandu'un nnujxut.

²⁵ Du'unuts tu nwinmay ko ngajxambítut yu Epafroditu, di'ibuts uj maut ti'igyu nduñ esuts maut nyajjuptugóy ja axuk'ajtun, ja'a di'ibu miits xytyuknigajxtu esuts xpyudúkut mats ndsimdsyuanu. ²⁶ Pes yu'u byeen mjawin'ixa'anudu jatugok nidugekyu miidsaty es amaymumot jotmaymumot ko miidsaty tu xymudowdu ko tu pyékyuty. ²⁷ Es tui'ajtun'u ko tu pyékyuty, pes jatim jawaanu tu jya'eeky; peru Dios tu pya'ayóyuty, es nandu'un uj, kudiibuts njátut ni'igu o'ktáy. ²⁸ Paaty byeen njantsytyuknigaxandu miidsaty es mxonda'aktut jatugok ko xy'ixtut, es xonda'agupts mat miidsaty mat ko Epafroditu jya'tut oy muk ma miidsaty. ²⁹ Axájudu xonda'aky'aa xonda'akyjyót éxtamu nmumuduumbu'ajtam ma yu Nindsun'ajtam, es tsoktu byeen nidugekyu di'ibu du'un éxtam yu'un. ³⁰ Pesu Epafroditu jawaanu tu kya'eeky ko tmuduñ ja Kristu, es ñaybyujtáku ma kyudsu'uguty kots xpyudujku ma miidsaty kyaj mbaat xpyudujkudu.

3

Tsobatp ko Kristu ya'axaju éxtamu Yajnitsókru

¹ Mugu'ugítuty, xonda'aktu Nindsun'ajtamgyujxm. N'anmaayambijttap di'ibu tu n'ok'anmaabyudu. Kyajts ni ti nay'adsijpun ngajawu es n'anuumat janaam jatsojk yu ngajxwíjunuts, mat ko du'un miits kyaj xyja'aydyugódyut.

² Naygywentu'átudu es kyaj mwin'uunudut di'ibu mduk'uxpukánudup di'ibu kyaj tyuy'ajtanuty, es mdukmedijuyánudup es myajtsúktut waanu ma yu myedyujk'ajtan*. ³ Per udsajtumu du'un meeru ja ixxwummun nmudajtam di'ibu myudajttap ja Diosu jya'ayuty, n'awdajtam ja Diosu Jya'ajan maut es nxondákum mat ko xyja'a'ajtam ja Nindsun'ajtam Jesukristu, es kyaj n'ajot'ajtam ja nikujxyudu. ⁴ Ta may ja ja'ayuty di'ibu naymyujpajtákuđup mat ko tu tkuyduñu tadu kostumbru. Mat kooxyur yu'ayu ko nguydyu'unum ja kostumbru es tsyobátxyur oynu'unun, uj nandu'un mbaatxyupts nnaymyujpajta'agyuty waanu ni'igu kudiinumu wiinkpudy. ⁵ Nyajtsijkyuts uj ko tyuktujkxubejty madsu naty tu nmiñ tu nja'ty naxwiiñ, israelitu ja'ayuts uj, Benjamingu tyuump 'yaats, ebreu ja'ayuts uj, ebreu ja'ay 'y'u'unk, es éxtamu Moisesu 'yana'amun yajpaduñ, fariseeats 'yijty; ⁶ es di'ibuts ni'igu nduun, njantsypyajadijttákuts ja di'ibu myubujktu Jesús éxtam ja Kristu, es nguydyuñuts ja Moisesu 'yana'amun éxtamts ni pán mbaat xykyani'uun mat ti peky. ⁷ Per mat yu'ugyujxm Jesukristu, tugekyu tyaadu di'ibuts uj ijty nmujpajtákyry, tyam nbajtákyryuts éxtam ni ti tkatsooty; ⁸ kyajts uj ti nnekyjyawu ko yajtukmu'ijxkijxyu ja oy'ajtan di'ibu yajmadajtp ko Jesukristu ya'ix'áty, uj nYajnitsókru. Kristukyujxm tugekyuts tu nmastu'utta'ay. Posta'agun njáwuts tugekyu tyadu esuts nganarátut ja Kristu, ⁹ esudsu naty tu nwe'emy ti'igyu mat yu'u. Kyajts uj n'axta'ay esuts nwu'umut oy mat ja Dios ja'agyujxm kots njakuydyuna'añ ja ana'amun, ja'ats n'axtaapy wi'ixuts oy nwu'umut mat ja Dios mat ko Dios oy tmátwe'emy ja ja'ay

* 3:2 Ix Lukus 1:59.

ja'agyujxm ko tmabuktā Kristā. ¹⁰ Ja'ats ndsejpy es uj n'ixy'átat yajxón yu Jesukristā, es yu'u tyúnat mats ja njiky'ajtān mat ja myuk'ajtān di'ibū myudajt ko jyikypyejky. Ndsejpyats es nmānax nyajnāxat ja ayo'on éxtam oj jyaty, es du'an n'ítadats éxtam yu'u ko 'ye'ky, ¹¹ es oy tyimwi'ix tsooty ndúnāpts esats njiky'áktat kots n'oogat.

¹² Kyajts uj n'andijy kots tu tugekyu yu'u nbattaayñu o kots uj kexy ka'pxy n'óyaty éxtamā Dios ttseky, per nmūjaats ndiimpy mabaādats nmada'aky esats nguydyúnat ja winmā'añ di'ibū Jesukristā myudajt ko dyajtsondáky esats xyja'a'áty. ¹³ Mūgu'ugítaty, uj kyajts njānā'añ ko tats nganaraty ja may'aty. Ta tu'uk di'ibūts tū'ajtān ndiimpy. N'okja'aydyugóyats di'ibū tu űajxnu, esu nmūjaa nyajtūñ mabaādats nmada'aky es nmāmada'agudat di'ibū miimpnam. ¹⁴ Du'anats uj éxtamā ja'ay di'ibū mak pūyū'kp es jawyiin jya'tā'añ mā kyugūxū ja pūyū'kn, esu Dios xymyo'oyadats ja may'aty di'ibū Jesukristākyujxm xytyukniwowū esats njiky'átat jam tsajpótam.

¹⁵ Nidugekyu adsajtam di'ibátyu Dios tu ttukjaygyukū yajxón di'ibū yu'u tsyejpy, du'an njiky'ajtam. Es pūn jaa ti oynū'nūn xywyinmaydyū miidsaty mat ja wiink winmā'añ, wa'an ja Dios mmo'oyadu jaygyujkūn es xyjaygyúkadat di'ibū du'an tū'ajtān.

¹⁶ N'okjiky'ajtam éxtamā Dios tu xytyuknija'am.

¹⁷ Mūgu'ugítaty, jiky'attā éxtamts xy'ixy njiky'átyats uj. Nandu'an xypya'íxtat di'ibáty nandu'an jiky'ajttap éxtamts uj njiky'aty. ¹⁸ Ja'a ko ta may di'ibū jiky'ajttap éxtam tu n'ok'anmaabyudu kanak ok nibudu'ak, es tyam extā jūbyats n'anmaayambittā ko myudsip'ajttap ja Kristā, kyaj ttsoktā es ya'anūmūdat ko Kristā 'ye'ky kruuzkūjxm, ¹⁹ paaty pátap űajxat mā ayoodákn. Jam ja wyinmā'añ tūjta'aktā mā ja kaaky je'xy es tyukmūj tyukpátadap di'ibū tsoydyu'un mūat. Yu'uyū je'eyū wyinmaaydyap di'ibū yā naxwiiñ. ²⁰ Per adsajtam, tsajpótmadū ja'ay'ajtam, es n'awijx njūjp'ijxūm es jam kyūda'agut yū nYajnitsokpū'ajtam, yū Nindsūn'ajtam Jesukristā. ²¹ Yu'u yajtagátsap ja nnini'x'ajtam di'ibū ayoop, es du'an kyūxū'ugut éxtamā kyū'am nini'x di'ibū jyantsymūadajtypy ja mūj'ajtam; du'an ttúnat mat ja myuk'ajtān esu kyutujkūn di'ibū mūat 'yane'emy mā tugekyu di'ibū jaa ijtp.

4

Ijtp nxondákam mā Kristā

¹ Paaty mūgu'ugítaty, di'ibūty njantsytsyojktap es njantsy'ixa'andū, xytyukx-ondáktāpts uj miidsaty. Akpanūjxtā Nindsūn'ajtam amumdu'uk jot.

² Nmānu'xtákyry mij Evoodū, es nandu'an mij Síntikū, es xymyastu'uttat yū mdsip tu-unk winmā'añaty, es yajkāx yajnāxtā otyyim tii tyimwi'ixaty, éxtam tukka'axpūn mā yū Nindsūn'ajtam. ³ Es mij Sísigū, di'ibūts oy xypūdūjkū ko nmādu'unūm ja Nindsūn'ajtam, n'amdeepy nbūjktseepy es xypūdákāt waanū tyādū nimajtskpū toxytyujk. Yu'ats xypūdūjkādū es ngajxwa'xyats ja oybyū ayuk, ti'igyū mat ja Klementū es yū wi-inkpūdyū nmāmūduumbūty di'ibūdyū xyūū jaaybyéty ijtp nekykyujxy, ja xyūūjaty pānūty myūdajttap ja jiky'ajtān winū xūū winū tiempū.

⁴ Du'añūm mxonda'aktat mā yū Nindsūn'ajtam. N'ak'anmaayambijttap es m'it mxóndat. ⁵ Wa'an nidugekyū tnijáwūdu ko miits xyñasjáwūdu mat ja ja'ayaty. Wingoomp ja Nindsūn'ajtam Jesukristā.

⁶ Katū mmay mdajtū, nik oy, pūn ti tuun jajtāp, kajxtā'aktā es amdow pūjksówūdu Dios, es xyja'aygyūda'aktat nandu'an. ⁷ Netū Dios mmo'oyadū yū 'yagujk'ajt jyotkujk'ajtān, di'ibū waanū ni'igū myūjaty kūdiinūm di'ibū ja'ay mbaat tjaygyukū. Esu tyādū agujk'ajt jotkujk'ajtān kyūwā'anūp ja mjot mwinmā'añ ti'igyū mat ja Jesukristā.

May witstū mā tugekyū di'ibū oy

⁸ Es tim ok, mūgu'ugítaty, may witstū mā tugekyū yu'u: tugekyū di'ibū dūn tū'ajtān, tugekyū di'ibū nitūjkūp ja may'ajt windsū'kūn, tugekyū di'ibū tū'ajtān mūat, tugekyū

wa'ats'ajtun, tugekyu di'ibu oybyudsuump, es tugekyu di'ibu ya'oyñigajxp. May witstu ma tugekyu di'ibu dūn oy es di'ibu nitajkəp ja may'ajt windsu'kən.

⁹ Tuunda'aktu di'ibu tu nduk'uxpeky, di'ibu tu ndukni'ixudu, di'ibu tu xymyadowdu njuna'añuts, es di'ibu tu xy'ixtu nduñuts. Tundu du'un, es yu Dios di'ibu xymyo'oyam ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, itap mat miidsaty.

Filipus ja'ay tmo'oydu pudajkun ja Paablū

¹⁰ Xondakpəts byeen ma yu Nindsun'ajtəm ko miits xyjamyátstəts jatəgok. Kyajts njuna'añ ko tədsu naty xy'okja'aydyugebyudəts, ja'a du'un mat ko kyaj tu m'awaadsu'əttu esəts xypyudəkədu. ¹¹ Kyajts njuna'añ mat ko tu n'ityəts mat ja n'amay njotmáyəts, pes məyaak məbatu yu'u es ngonformarətyəts mat di'ibəts nmədjətpy.

¹² Nnija'əbəts wi'ix njiky'átət ko ti kye'ty es ko ti kyake'ty. Təts nməyujy esəts njotkujk'átət pən tits xyjajtp xykyəbajtp, kots njotkəda'aky o kots nyu'eegyū, ko ti yajmədəty yajjaygyépy may o ni tii. ¹³ Mbaədəts oytyim tiity nwinguwə'əgū, mat ko ja Kristu yu'əts xymyujəameepy. ¹⁴ Per miits mduundu oy kots xypyudəkədu mətəts n'amay njotmay.

¹⁵ Miits Filipus ja'ayty, byeen tsuj xyñijáwudu kots ndso'oñ Masedoñu es nujx ngajxwə'xa'añəts ja oybyu ayuk, kyajpu wiinkpu məbujkpuətk di'ibəts xypyudəkədu.

¹⁶ Kanək ok nibudu'əgəts miits xytyuknigajxtu naybyudəku kodsə naty əj n'ity Tesalóniku. ¹⁷ Kyajts jayam n'anəmədu du'un esəts xy'aktuknigəxtədu ni'igu may'aty, ja'ats ndsejpy esu Dios mgunu'xədu ja'agyəjxm ko du'un xytyuundu. ¹⁸ Təts n'axájədyə'ay tugekyū, es tyam nmədjətpyəts extu nan ni'igu, mat ko Epafroditu təts xytyukkəduku ja mmay'aty. Du'un yu'u éxtəmə pə'ək xu'kpu di'ibu yajtukwindsu'kəp ja Dios, di'ibu kyupejkypy es t'oyjyawu. ¹⁹ Paədyu Dios mmo'oyədup miidsaty tugekyū di'ibu myajtəgoy'ajttəp, du'un éxtəmə ni'igu oy'ajtun tmədaty tjaygyepy mə Jesukristu. ²⁰ N'ok'awdəjtəm ja nDios Teety'ajtəm winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unəty.

Kajxpo'xən

²¹ Yajnáxts ja nDioskajxy nidu'uk nidu'uk di'ibəty Dios ja'a'ajtədup. Yu nməgu'uk'ajtəm di'ibəts jayam mət n'ity, nandu'un mduknigəxudu Dioskajxy.

²² Nidugekyu Diosu jya'ayty mduknigəxudu Dioskajxy, es waanu ni'igu di'ibəty ijttəp mə yu yajkutujkpu kopk ja tyujk, mduknigəxudu Dioskajxy.

²³ Wa'anu Nindsun'ajtəm Jesukristu mgunu'xudu nidugekyu miidsaty.

Neky Di'ibū Paablū Tyuknigajxtū Ja Kolosū Ja'ayūty

¹ Ʋj Paablū, mūt ja Dios tsojknūgyūjxmūts xy'apostālū'átyūts ja Jesukristū, ja'a njūnā'anūm ko tū xykyéxyūts. Tukmukū mūt ja nmūgu'uk'ajtūm Timotee, ² nduknigáxtūdsū tyādū neky ja nmūgu'ugūty, ja Diosū jyā'ayūty di'ibū oy muduunūp es ti'igyū 'yittū mūt ja Kristū es jyiky'attu Kolosū kajpnóty.

Paablū tnigajxtaagū ja Kolosū mūbūjkrūty

Wa'anū nDios Teety'ajtūm mgunū'xūdū es mmo'oyūdū ja agūjk'ajt jotkūjk'ajtūn. ³ Dū'ūñūmūts njā'aygyūda'aky ja Dios, ja Nindsūn'ajtūm Jesukristū Tyeety, kots miits nnigajxtaagūdū, ⁴ pes nmūdoodū ko xymūbūktū Jesukristū es ko xytsyoktū nidūgekyū di'ibáty ja'a'ajtūdūp ja Dios. ⁵ Dū'ūn xytyundū mūt ko m'awijx mjūjp'ijxtūp ja kumā'añ di'ibū Dios xytyuknibūjkū'kūm tsajpótm, dū'ūn éxtūm jyūnā'añ ja oybyū ayuk, ja tūy'ajtūn di'ibū tū xymūdowdū. ⁶ Tam yajkajxwā'xy yū tyādū oybyū ayuk mā tūgekyū naxwíñūdū, es yajmiimpy ja madakūn mūt di'ibáty kyurūjktūp, dū'ūn éxtūm jyajty mūt miidsūty extū mā xytyimmūdoodū es xymūbūjktū ko Dios xyajnitsókūm myāy'ajtūngūyūjxm. ⁷ Mduk'ūxprūjkūdū tyādū tūy'ajtūn yū Epafras, yū nmūgu'uk'ajtūm di'ibū ndsojkkūm es xypyūdūjkūm es nandū'ūn oy tmūdūñ ja Kristū mā miidsūty. ⁸ Es yū'ūdsū dū'ūn xytyukmūmadyak miidsū mdu'unūnūty es ko xymūdattū ja tsojkkūn di'ibū ja Espírítū Santū tū mmo'oyūdū.

⁹ Paaty extūm mā ja xūūts nmūdoodū ko xymūbūktū Jesukristū, dū'ūñūmūts ngajxtā'aky esū Dios kexy ka'pxy mduknijáwūdāt di'ibū tsyejpy, es Espírítū Santūkyūjxm mmo'oyūdāt tūgekyū wijy'ajtūn esū jaygyūjkkūn. ¹⁰ Dū'ūnūts ngajxtā'aky es mjiky'áttūt éxtūm ttseky ja Nindsūn'ajtūm Jesukristū, es dū'ūñūm xytyūndāt di'ibū yū'ū 'yoyjyā'ap, esū mjiky'ajtūnūty dya'íxūdāt tūgekyū oytyim di'ibūty ja oybyū mduunk, es xy'ixy'áttūt waanū oy ja Dios. ¹¹ Nbūjktseebyūts ja Dios es yū'ū myajmūjwiin myajkajaaxūdūp ja mmūbūjkkūn mūt ni'igū ja myūk'ajtūn, es dū'ūn xymūmadā'áktūt tūgekyū mūt ja mā'xtūjkkūn esū xondakūn, ¹² es mjā'aygyūda'áktūp ja Dios mūt ko tū mduknibūjtaagūty es m'axájūdāt éxtūm kumā'añ es m'ittūt mā ja jaj tū'xūn mūt ja di'ibáty yū'ū ja'a'ajtūdūp. ¹³ Dios tū xya'awā'átsprādsū'ūmūm mā ja agoots'át, ja'a njūnā'anūm mā yajkutíky ja mājku'ugópk, es xypyūjtákūm mā yajkutíky ja 'yU'unūk di'ibū jyantsytsyejpy, ¹⁴ di'ibū o'k mūt ūdsajtamgyūjxm es dū'ūn oj xyajnitsókūm es oj tme'xy ja nbojprū'ajtūm.

Kristūkyūjxm nmūdajtūm ja agūjk'ajt jotkūjk'ajtūn

¹⁵ Ti'igyū Jesukristū éxtūm ja Dios Teety. Di'ibū tū t'ixy ja Kristū, nandū'ūn tū t'ixy ja Dios Teety di'ibū kyaj ya'ixy; es taa naty ja Kristū mā kyajnūmū naty ti kyojy. ¹⁶ Mūdū Kristū yajkoj tūgekyū di'ibū jam tsajpótm es yā naxwíñ. Yū'ū mūūt yajkoj di'ibū ya'ijxp es di'ibū kyaj ya'ixy, pūnūty yajkutūjktūp, ana'amdūp es kuduunk'ajttūp. Kristū mūūt es Kristū 'yoy'ajtūngūyūjxm tūgekyū yajkoj. ¹⁷ Kristū taayūmū naty 'yity mā kyajnūmū naty oytyiity kyojyñūm, es yū'ū dū'ūn di'ibū ya'ijtypy tūgekyū mā yū lyugaarūty. ¹⁸ Kristū tnigūbajk'áty yū jyā'ayūty di'ibū ijttūp éxtūm ja ñini'x. Taayūm ja Kristū 'yity jawyíñūp, es yū'ū jayūjp jikyryūjk, es tnikūbajk'áttūt tūgekyū oytyim tiity. ¹⁹ Pesū Diosū dū'ūn tsojkkū esū Jesukristū 'yítūt éxtūmū Dios kū'ūm, ²⁰ es mūt yū'ūgyūjxmū Jesukristū, Dios pyūjtā'agán ja agūjk'ajt jotkūjk'ajtūn mūt yū'ū kū'ūm, dū'ūn tūgekyū di'ibáty ijtp tsajpótm es nandū'ūn di'ibū yā naxwíñ. Dios pyūjtákū tyādū agūjk'ajt jotkūjk'ajtūn mūt yū'ūgyūjxmū Jesukristū ko tteemy dyejky ja ñe'pyñ kruuzkūjxm.

²¹ Miidsūty ijty kyajprū Dios mjā'ay'átūdū, pes yū mjiky'ajtūnū axūūkprū ya'ijxū ko miits mmūdsip'ajttūp ja Dios; ²² per tyāmū Jesukristū tū trūjta'aky ja mdi'igyū'ajtūn

mat ja Dios, mat ko tū 'yeeky kruuzkujxm es myajnujxudat Dios windum, es xywyinguwa'agudat wa'ats, ni tiijū mbojpu. ²³ Esū tyaadu dū'an sitūy tyunaampy pūn miits mbaduundap es mjiky'ajttap éxtam ja Kristū ya'axpejky, es kyaj xymyastu'uttū es xymyubáktū yū oybyū ayuk di'ibū miits mgupujktū ko xymyadoodū. Nan yū'uyūmū tyadu oybyū ayuk yajkajxwa'xy tyam ya naxwiiñ oytyim maaty, es yū'u dūnū tyadu oybyū ayuk di'ibū Kristū oj xytyukmugáxats es ngajxwa'xudats.

Xondakp ja Paablū oy tsyimdsyūnū

²⁴ Es tyam xondákrūts kots miits ngu'ayówudū, esū dū'anūts nyajka'pxy di'ibū tugoy'ajtp ja Kristū 'yayo'ojūn ja'agyujxm pánaty myubujktūp, di'ibū ijttap éxtamū Kristū ñini'x. ²⁵ Diósūts tū xypūjta'aky esūts nbudáktū nidugekyū yū jya'ayūty, es xykyejxyūts es ngajxwa'xudats tugekyū tugekyū yū 'yayuk, ²⁶ ja'a yū'u di'ibū ijty kyayajnijáwū extū tim jékyūp, per tyam ja Dios tū ttuknijáwudū ja jya'ayūty. ²⁷ Tū Dios ttuknijawū jya'ayūty ja māj oy'ajtūn di'ibū ijty kyayajnijáwū, es ttuknibujtaagū mā nidugekyū naxwíñudū ja'ayūty. Esū tadū di'ibū kyaj yajnijáwū extū timjékyūp, yū'u dū'nū Kristū di'ibū ijtp mā miidsūty, di'ibū m'awijxtūp es mdukpaadudat ja māj'ajtūn.

²⁸ Es ja Kristū, ja'a dū'an di'ibūts ūj ngajxwa'xypū. N'awa'anūpts es nduk'axpejkyūpūts nidugekyū ja'ayūty es tjaygyúkudat yū'ujūty yajxón, es ndukwinguwa'agudats ja Dios, ti'igyū 'yíttat mat ja Kristū, oy es wa'ats. ²⁹ Paadyūts nduñ amajaa di'ibūdsū Kristū xymyēepū, mat ko yū'u dū'an di'ibū jiky'ajtp mā ūjūn.

2

¹ Ndsejpyūts es xyñijáwudat ko ndúñūts mat wíndūdsū njot mat miidsūty, es mat nandū'an di'ibū myūduundap ja Jesukristū mā yū Laodiseēū kajpn, es mat nidugekyū wiingátypyū di'ibūts kyaj xy'íxtūts wingujxm. ² Ndúñūdsū dū'an es nyajxonda'agudats ja 'yaa jyótūty yū'ujūty, es nandū'an 'yíttat ti'igyū mā ja tsojkan. Ndsejpyūts es tugekyū tugekyū tjaygyúkudat di'ibū Dios tyuknibujtáku es kyaj yajnijáwū ijty, es yū'u dū'an kū'am ja Kristū. ³ Pes mā yū'un yajpaaty tugekyū tugekyū ja wijy'ajtūn esū jaygyujkan. ⁴ Pes n'anūmūdu tyaadu kadiibū pán mwin'ūnū mwinxájūdat mat ko tsuj yajmúdy. ⁵ Oyxyúpūts n'ity jagam mat miidsūty, jámūts njot nja'ajūn mā miidsūty, es xondákrūts kots nnijawū ko tsuj yajxón ti xytyundū es xymyubáktū amumdu'uk jot ja Nindsūn'ajtūm Jesukristū.

Jembyū jiky'ajtūn mā Kristū

⁶ Paaty dū'an éxtam miits oj xy'axájūdu Jesukristū éxtamū Nindsūn'ajtūm, dū'an mjiky'áttat éxtam yū'u jyiky'ajty. ⁷ Extūm tu'ugū kepy mūku 'yaats ya'ityūty, nandū'an miidsūty ti'igyū mak mūat m'íttat ja Jesukristū. Yajwimbajt'adu'utstū ja mmūbujkanūty, dū'an éxtam myajtukni'ijxūdu, es dū'añūm xyja'aygyūda'áktū ja Dios.

⁸ Exkām pán mwin'ūnūdu mat jatū'ugū wiinkpū xprujkan, di'ibū yū'u tyū'unūn'ajttap ja ja'ayūty, es mdukpanujxa'anūdu ja xprujkan o ja tyū'unūnūty ja jekyja'ayūty, es mduk'awdátūdat ja ánkūśūty mā jyapaadyūty xy'awdátū ja Kristū.

⁹ Mat ko mā yū Jesukristū, jam 'yity tugekyū ja Dios'ajtūn, ¹⁰ es miits m'ijttap ti'igyū mat ja Jesukristū, di'ibū ñigopk'ajtypy nidugekyū yajkutujkrūty es ana'ambūty. ¹¹ Es ja'a ko m'ijttap ti'igyū mūdu Kristū, tū miidsūty nandū'an myajpūjta'áktū ja ijxwū'ūmūn es dū'an kyaj xyajtūndat di'ibū mnini'x mgūbajk tsojktūp, es kyaj dyū'unūty yū ijxwū'ūmūn éxtamū israelítūty tpujta'áktū ko ja'ay yajtsíky waanū mā yedyujk'ajtūn*. ¹² Ko miits mnūbajttū, oj mnaxtúkuūdu mūdu Kristū, es nandū'an mūat mjikyūpyujktū, mat ko xymyubujktū ko myūdajtypy ja mak'ajtūn ja Dios di'ibū yajjikyūpyujkū. ¹³ Tūnyūbū mā naty kyajnūm miits xy'axájūdu Jesukristū, Dios m'ijxūdu miits éxtamū o'krūty, mat ko naty mbekyja'ay'áttū; perū Dios tū myajjikyūpyúkuū ti'igyū mat ja Kristū. Dios

* 2:11 Ix Lukū 1:59.

tə mma'xədə tugekyə mbojputy. ¹⁴ Pesə Kristə kyupəjk yajnəjx ja təydyu'unən di'ibə ədsəjtəm oj xyjarátəm mət yə'əgyəjxmə nbojpu'əjtəm. Mbaət njəna'anəm ko də'un éxtəm yə'u dyajnejxy kəxja'əy tugekyə ja nbojpu'əjtəm es yəjkəxwejpy kyəbajky mə ja kruuz, éxtəmxyəp ja kyə'əmbəjpu tkumədooy. Es mət ko 'ye'ky, Kristə tkəbejty tkumədooy ja nbeky'əjtəm. ¹⁵ Dios oj tpujku ja mək'əjtən es ja kutujkən pənəty myədəjtəp, es oj dya'amutsk'aty ixnide'xy mayjya'ay wyindum es t'ixtət ko tə tyəgoodyə.

Məjjotmay'ooktə di'ibə tsəjpótm

¹⁶ Es mət ko nnija'am tugekyə tyəədə, katə mnayyákədə miits es pən mbayo'oyədət di'ibə mjə'xtəp, o di'ibə m'u'ktəp, o ti xəə m'amaəy'əjtəp, o ti po'o 'yaəne'eky, o mə ja po'xən xəə. ¹⁷ Tugekyə tyəədə yə'u je'eyə éxtəm əwax di'ibə jaminán; perə Kristə də'un ja təy'əjtən. ¹⁸ Exkəm mbəjkxədə yə may'atyə taadəty di'ibə nayyajnəjxədəp məj tuda'aky es ja'a 'yawdəjtəp ja ánkəsəty. Yə'əjty jyənə'əndə ko tə t'ixtə ijmə'tən, es pəəty nəybyjta'əgədə məj kəjxm. ¹⁹ Perə də'əmbə ja'əyətə kyaj 'yittə ti'igyə mədə Kristə. Esə Kristə, də'un yə'u éxtəm ja nini'x kəbajk, es ja di'ibəty n'axəjəm éxtəm n'Yajnitsokpu'əjtəm, də'un n'ijtəm éxtəm ja nini'x. Esə ja'a ko n'ijtəm ti'igyə mədə Kristə, nmədəjtəm ja jiky'əjtən esə məjəə, es məktákr ja n'anməja'an'əjtəm éxtəm ja Dios tseky.

²⁰ Mət ko miits tə m'ooktə mət ja Kristə, mnaydyukniwə'ədsədə ja naxwíñədə ja'əyətə ja wyinmə'añəty esə tyuungəty. ¿Es ti ko m'aktimjiky'əttə éxtəm pənədyə naxwíñədə winmə'añ ja'a'əjtədəp?, ¿ti ko m'aktimnaydyukkədəkədə ja 'yana'amənəty?, éxtəm jyənə'əndə: ²¹ “Katə xytyoñ. Katə xyje'xy yə təxiidə. Katə xykyone'eky.” ²² Tugekyə tyədə ana'amən yə'u myədyakypy di'ibə je'eyə yə naxwíñ kyexy ko njə'xəm o ko nya-jtu'unəm, es tugekyə tyədə ana'amən yə'əyə jya'əjə naxwíñədə ja'əy. ²³ Tadə ana'amən mbaət kyəxe'eky éxtəmə wijy'əjtən, mət ko dyajkəxe'eky es ni'igə Dios ndsojkəm, es n'ijtəm yuunk naxypyə, es njəjwijtsəmbijtəm ja nnini'x'əjtəm; per ni madsəo kyatúñ es nnayjyəjwijtsəmbijtəm di'ibə ja nini'x kəbajk tsəjepy.

3

¹ Pes éxtəm miits tə mjikyupəktə mət ja Kristə, ja'a mbayo'oyədyəp di'ibə tso'omp tsəjpótm, mə yə Kristə 'yu'uñə mə 'yagə'añəsyoo ja Dios. ² Winmə'añ'əttə di'ibəty miimp tsəjpótm, katə xywyinmə'añ'əty di'ibə ijtp naxwíñ. ³ Pes miits m'o'ktə mət ja Kristə, es tyam xymyədattə mjiky'əjtən pujke'eky mət ja Jesukristə mə Dios. ⁴ Kristə də'un ja njiky'əjtən'əjtəm. Es ko yə'u kyədə'əgət jatəgok, mğəxə'əktəp miidsəty nandə'un mət yə'u mə ja myəj'əjtən.

Jiky'əjtən di'ibə tə nəxy, esə jembyə

⁵ Pes yəjkutəgóy ja mwinmə'añ ja axəəkrə di'ibə nmədəjtəp, mət ko naxwíñədə jya'əjə taədə. Katə mnayyákədə es nməmadə'əgədət tyədə axəəkrə winmə'añ: ja mə'induunk, ko ja'əy kyaj nəy'əguwits nəjyəjpkuwítsədə, ko kyaj ti nəydyukmə'ixədə ti pən myədəjtypy, ko 'yadsoktə, mət ko Dios pyəjtəkypy tyədə adsojkən éxtəmxyəp n'awdəjtəmə di'ibə kyaj Dyíósəty, ⁶ es ja Dios tyəydyunaampy jantsy tsəətsy tugekyə di'ibəty tyuundəbə tyədə axəəgətypyə. ⁷ Miits mduundə tyəədəty məənamə naty kyaj xy'axəjədə Jesukristə. ⁸ Per tyam, ja'a ko mja'a'əjtədəp ja Kristə, mastu'uttə tugekyə tyəədəty: əjk to'oyən, naymyəjkəjxək winmə'añ, nay'o'o nayyaxən esə tsəətsykyəbétypyə ayuk. ⁹ Kyaj mnaywyin'əən mnaywyinxəjədət nixim niyam, mət ko miidsəty tə xymyastu'uttə ja mjekyjiyky'əjtənə axəəkrə. ¹⁰ Jiky'əttə ja jiky'əjtənə jembyə, mət ko Diosə də'un di'ibə oj xymyo'oyəm yə tyədə jiky'əjtən es tyəgəjts'ədə'ətsy extə ko Dios n'ixy'əjtəm yəjxón. ¹¹ Ko n'axəjəm ja Jesukristə, Dios xykywentəpujtákəm

éxtam̄ jya'ayun, oy n'israelitaja'ay'ajt̄am o di'ib̄u kyaj 'yisraelit̄aty, di'ib̄u naty t̄a ya-jtsúkt̄u o di'ib̄u kyaj yajtsúkt̄u, di'ib̄u jagam ja'ay o kukajpn ja'ay, di'ib̄u windsún o m̄aduumb̄u. Di'ib̄u sit̄ay nigutiky, ja'a es xyja'a'ajt̄am ja Krist̄u, es ja Krist̄u ȳu'̄u d̄u'̄un ijtp̄ m̄a t̄agekȳu di'ib̄u ijtp̄.

¹² Dios mdsojkd̄up̄ miits es t̄a mwin'ix̄ud̄u es ȳu'̄u mja'a'át̄ud̄up̄. Paaty jiky'att̄u éxt̄am ja Dios t̄seky, es m̄udatt̄u pa'ayo'on, oyjyot, tuda'aky'át, yuunk naxypy es̄u ma'xtujk̄un.

¹³ Naymȳuma'xtúkd̄u nixim niyam es naymya'x̄ud̄u p̄an ja p̄án ñaymȳud̄ugóyaty m̄ut ja wiinkp̄u. D̄u'̄un éxt̄am ja Krist̄u oj mma'x̄ud̄u, d̄u'̄un xytyúnd̄at nand̄u'̄un miids̄aty.

¹⁴ Di'ib̄u ni'iḡu tsojkd̄up̄, ja'a d̄u'̄un ja tsojkd̄un, es ja tsojkd̄un yajmujk̄taapy kexy ka'pxy t̄agekȳu t̄agekȳu. ¹⁵ Wa'an ja agujk'ajt̄ jotkujk'ajt̄an di'ib̄u Krist̄u yajkypy, t̄n̄u'̄umo'oy ttu'umo'oy ja mjot mwinma'añ̄aty es mjiky'átt̄at éxt̄am ja Dios t̄seky. Ja'a ko m̄adu tyaad̄u d̄u'̄un ja Dios mwooj̄ud̄u es tukmuk m'ítt̄at, éxt̄am tu'uk je'eȳu nini'x. Es ja'aygȳuda'akt̄u.

¹⁶ Wa'an ja Krist̄u 'yayuk t'ity m̄a ȳu mjot mwinma'añ̄aty, es ȳu'̄u mnaydyukni'ix̄ud̄up̄ nixim niyam ja oybȳu kajxw̄j̄un. M̄adu ja'aygȳud̄ák̄un m̄a Dios, uwd̄u Salm̄u, Dios̄u 'yalabanz̄u, es di'ib̄u Dios 'yoyjya'ap. ¹⁷ Pes t̄agekȳu di'ib̄u mduun mgajxt̄ap, tundu Ninds̄un'ajt̄am Jesús xȳuugȳujxm, es ja'aygȳuda'akt̄u Dios Teety Jesukrist̄ukȳujxm.

Wi'ix ja jembȳu jiky'ajt̄an

¹⁸ Miits kasaad̄u toxytyujk̄aty, naygȳubúkd̄u m̄a m̄ña'ayaty, m̄ut ko d̄u'̄un ñigutíkyaty mds̄un̄ud̄at éxt̄am̄ Ninds̄un'ajt̄am Jesukrist̄u t̄seky. ¹⁹ Es nand̄u'̄un miids̄aty kasaad̄u yedyujk̄aty, mdsókt̄ap̄ yajxón̄u m'u'unk m̄n̄ado'oxyaty es kat̄u a'ak jot'ak̄u m̄m̄ut mds̄un̄ud̄u.

²⁰ Es miids̄aty u'unk uñ̄a'k̄aty, m̄am̄adowd̄u ja mdaak mdeety, m̄ut ko tyaad̄u d̄u'̄un 'yoyjya'ap ja Ninds̄un'ajt̄am. ²¹ Es miits u'unkteedyaty, kat̄u nand̄u'̄un̄u m'u'unk xyajjot'ambúkt̄u es k̄udiib̄u t̄syipka'axt̄at. ²² Es miits m̄aduumb̄aty, m̄am̄adowd̄u ja mwindsún̄ mwindáj̄aty ȳa naxwiiñ. Kat̄u d̄u'̄un xytyuñ je'eȳu ko m'ijxtún̄ud̄u es d̄u'̄un mnayyajp̄udsémyaty wa'ats̄ m̄ut ȳu'̄uj̄aty, tundu m̄adu oy'aa oyjyot, éxt̄am̄ jyaw̄u xymȳud̄úñ ja Ninds̄un'ajt̄am.

²³ Oytyim̄ tiity di'ib̄u mduund̄up̄, tundu yajxón̄ xonda'aky'aa xonda'akyjyót, éxt̄am̄ xymȳud̄und̄u Ninds̄un'ajt̄am es kyaj éxt̄am̄ xymȳud̄und̄u ja'ay. ²⁴ Pes m̄niija'ad̄up̄ ko ȳu Ninds̄un'ajt̄am mmo'oyán̄ud̄up̄ éxt̄am̄ ja may'aty ja kuma'añ̄, m̄ut ko miits xymȳud̄und̄u ȳu Krist̄u di'ib̄u d̄un mWinds̄un'ajtt̄ap.

²⁵ Ja di'ib̄u adátst̄ap̄ ax̄uuk, 'yaxáj̄up̄ ja t̄aydyu'un̄un̄ éxt̄am̄ pyaadyaty, ja'a ko Dios kyaj p̄án̄ t̄payo'oy win'ixy wingexy.

4

¹ Es miids̄aty windsún̄ windáj̄aty, yajt̄únd̄u ja mduumb̄aty éxt̄am̄ pyaadyaty. Nasjaw̄u ko nand̄u'̄un miits m̄m̄udajtt̄ap̄ tu'uḡu mWindsún̄ jam tsajpót̄m.

² M̄ugu'ugítaty, d̄u'̄uñ̄m mgajxt̄a'akt̄at, wiy m'ítt̄at es xyja'aygȳuda'akt̄at ja Dios.

³ Nand̄u'̄un kajxt̄a'akt̄u es amdow p̄ajktsówd̄u Dios es̄uts̄ ūj xypyud̄úkat̄ es̄uts̄ ngajxw̄a'x̄ut̄ ja oybȳu ayuk, es̄uds̄u ja'ay nduknijáw̄ut̄ di'ib̄u ijty kyaj yajnijáw̄u, pes ja'agȳujxm̄uts̄ ndsimdsȳun̄u. ⁴ Amdow p̄ajktsówd̄u m̄ut ūjtskȳujxm, wa'ands̄u Dios xypyud̄ūka es̄uts̄ yajxón̄ wa'ats̄ ngajxw̄a'x̄ud̄uts̄ éxt̄am̄ts̄ xypyaaty ndún̄ut̄.

⁵ Es miits, jiky'att̄u wiy kējy m̄ut ja di'ib̄u kyaj t'axaj̄u ja Jesukrist̄u. Tundu m̄a t̄agekȳu tiemp̄u xymȳud̄aty es̄u ja'ay xytyuknijáw̄ut̄ ko Jesukrist̄u yajnitsókp̄. ⁶ Wa'an̄u mgajx̄ m̄madyak̄un d̄u'̄uñ̄m 'yity tsujti'kn̄u, es m̄ját̄up̄ wi'ix̄ miits xy'adsówd̄at̄ nidu'uk̄ nidu'uk̄.

Kajxpo'x̄un

⁷ Ȳu nm̄ugu'uk'ajt̄am̄ Tíkik̄u di'ib̄u ndsojkd̄am, óyats̄ xypyud̄ūka kots̄ nm̄udund̄u ja Ninds̄un'ajt̄am, ȳu'̄u mdukm̄madya'aḡud̄up̄ wi'ix̄uts̄ ja yam n'ity es̄ mjotkujk'átt̄at.

⁸ Paaty nduknigaxt̄u miids̄aty es̄ m'an̄u'̄am̄x̄ud̄at̄ wi'ix̄uts̄ ja yam, es̄ mmo'oyud̄at̄ ja jotkujk'ajt̄an. ⁹ M̄m̄ut nand̄u'̄un ñejxy ȳu nm̄ugu'uk'ajt̄am̄ Onésim̄u, di'ib̄u ndsojkd̄am es̄

oy tmədúñ Nindsun'ajtəm, miidsəty ja mməgugajpn. Yə'əjəty mdukməmədyə'əgəməp təgekyə wi'ix ja yam jyaty.

¹⁰ Aristarkə, yə nmədsimdsyənəabyəts, mduknigáxədə Dioskajxy; es nandə'ənə Markəs, yə myəgu'ugə Bernabee, jyənə'añ mayDios. Pən mninəjxədəp ja Markəs mgu'ixə'anədə, axájədə yajxón. ¹¹ Nandə'ən mduknigáxədə Dioskajxy ja Jesús di'ibə yajtijp Justə. Tyədədyə də'ən yə'əyəty nidəgəək ja israelítəty di'ibə myəbujktəp ja Jesús es ttundə mət əj ja Diosə tyuunk, es yə'əts xymyēpy ja jotkujk'ajtən. ¹² Mduknigáxədə Dioskajxyə Epafərəs, Kristə myəduumbə, es yə'ə nandə'ən mməgugajpn'ajttəp. Də'əñəm t'amdoj tṛəjksóy ja Dios mə kyajxtə'aky, es mək m'íttət ti'igyə mədə Jesukristə, es amumdu'uk jot mjiky'áttət éxtəmə Dios ttseky. ¹³ Mət ko əj testiigəts wi'ixə Epafərəs ñaydyukjotmaydyúñəty mət miitskyəjxməty es nandə'ən yə Kristə myəduumbəty di'ibə tsənəəydyəp mə yə Laodiseəə kajpn es mə yə Yerápoləs kajpn. ¹⁴ Yə kudsooy Lukəs, di'ibə njantsytsyojkəm, mduknigáxədə Dioskajxy, es nandə'ənə Deməs.

¹⁵ MayDios xy'anəməmət ja nməgu'uk'ajtəm di'ibə ijtp Laodiseəə, es nandə'ən yə Nifərəs xymyo'oyədyət ja Dioskajxy, esə məbəjkrətəjk di'ibəty naymyujkədəp mə yə tyəjk.

¹⁶ Ko xykyajxtə'əydyət tyadə neky mə miidsəty, net xykyáxtət mə ja məbəjkrətəjk di'ibəty naymyujkədəp Laodiseəə, es jap yajkajxət nandə'ən; es miits xykyajxtət nandə'ən ja neky di'ibəts ngejxypy Laodiseəə. ¹⁷ Tunə may'ajtən, ənəmə Arkipə: “Kuydyún yajxón ja tuunk di'ibə ja Nindsun'ajtəm tə mmo'oyəty es xymyədúnət.”

¹⁸ Məgu'ugítəty, əj Paəblə, nduknijəyədəts miidsəty yə kajxpo'xən mədədsə ngu'əm letrə. Mənu'xtə'əktə Dios mət əjtskyəjxm. Kátəts xyja'aydyəgóydyə kots n'ity ja yam tsimy. Wa'anə Dios mgunu'xədə miidsəty.

Myutu'ukpu Neku Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Tesalóniku Ja'ayuty

Tesalóniku ja'ay tnastúnudu wi'ixu Dios yajmubéky

¹ Ɔ Paablu, mut ja Silvanu esu Timotee, nduknigajxtuptu tyadu neky ja mubujkrutujk di'ibu ijttap ti'igyu mut ja Dios Teety esu Nindsun'ajtam Jesukristu, es ñaymyúkudu ma ja Tesalóniku kajpn. Wa'an ja Dios mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

² Du'ñumts nja'aygyuda'aky ja Dios mut miidsaty, es njamyajtstap kots ngajxta'aktu.

³ Es ndukjamyejtsypyudsu nDios Teety'ajtam wyindum wi'ix miits xymyudattu ja mubujkan, éxtam miits mdundu mut ja tsojkan, es éxtam miits du'ñum 'yawix xyjup'ixtu Nindsun'ajtam Jesukristu ko jyumbita'añ. ⁴ Mugu'ugítaty, Dios mdsojkudap miits, es nnija'abats ko yu'u tu mwin'ixudu. ⁵ Kots miidsaty oj n'awánudu ja oybyu ayuk, kyaj jye'eyuty ja ayuk ngajxyuts, ja Espíritu Sántuts xypyudujku es ngajxudats muk'ajtan maut, es ja'agyujxm kots uj nnijawu ko tyu'ajtanadyu tyadu ayuk. Wa'ats xyñijáwudu wi'ixuts oj nja'ay'áty ma miidsaty, es xytyuk'oybyudsámut.

⁶ Mbaduundu miidsaty di'ibu udsaty es ja Nindsun'ajtam tu nastúnudats, es m'axájudu ja ayuk mut tu'ugu xondakun di'ibu ja Espíritu Santu mmooyu, oy xyajnajxtu byeen ja ayo'on. ⁷ Es mudu tyadu xyajktu ja ijxwumun ma nidugekyu yu Diosu myubujkruty jam Masedoñu es Akayu. ⁸ Mut ko ma miidsaty tso'oñ ja Nindsun'ajtam ja 'yayuk es tu yajkajxwa'xy kyaj jye'eyuty Masedoñu es Akayu, per nandu'un otyim maaty yajnijáwu wi'ix miits xymyubaktu ja Dios, es mudu tyadu kyaj ñakypyaadyuty ngajxtudats tii. ⁹ Nik yu'u ku'umuty tmadya'aktu wi'ix ko oj ngu'ixtu, miits xy'axájudats yajxon es wi'ix tu xymyastu'uttu ja agojwinnax es xypyanujxtu es xymyuduundsondáknudu ja jikypyu Dios. ¹⁰ Tyukmamadyaktu nandu'un ko miidsaty m'awijx mjup'ijxtap ko kyuda'agut tsajpótm ja Diosu 'yU'unk, ja Nindsun'ajtam Jesús di'ibu Dios yajjikypyujk ma 'ye'ky. Yu'u du'un di'ibu xyajnitsókum ma ja muj tyadyu'unun di'ibu miimp.

2

Paablu tyuunk jap Tesalóniku

¹ Pes miidsaty ku'am mnija'adap mugu'ugítaty, ko éxtumts miits oj ngu'ixtu, kyajts nanagoobu ngu'ixtu. ² Oyuts naty wi'ix tu nyajtúñ es tu nyajwingajxpétyuty jam Filipus, éxtam xyñijáwudu, peru Dios tats xypyuduku esuts ngajxwa'xat amumdu'uk jot yu oybyu ayuk ma miidsaty, oy jyakuxe'eky ja adsijpu. ³ Mut ko ni wi'ix tsoots nga'anaguga'aju ma di'ibudsu naty ngajxwa'xyru, ni ngamadya'agyudsu naty axuk kajxy es ni ngawin'una'añats pún. ⁴ Ni'igudsu Dios xywyinma'añ'ijxy es xytyuknipejkyuts ja oybyu ayuk. Ɔ kyajts ngajxy wi'ixu ja'ayuts xy'oyjyawut, Diosu du'un sitay, di'ibu tyuk'ijxudyaapy ja njot'ajt nwinma'añ'ajtam. ⁵ Extam miits xyñijáwudu, ni na'ats pún ngawinwepy ngawinjaaxy mut ja tsujti'knubu ayuk, es ni tits ngatuk'ubety ngatukkajxpéty mut kots nganarata'añ ja meen. Diosu tyadu ñija'ap. ⁶ Kyajts ni na'a nga'axta'aydu ja'ayuty esuts xymyujjyawut, oy tyimmiits'ajtru es otyim wingaty'ajtru. ⁷ Oyuts mbaat njanaybyujta'agyadyuts éxtamu kutujkan maupru, mut kots xy'apostulu'attu ja Kristu, kyajts uj du'un nduun. Naybyujtakuts tuda'aky éxtam tu'ugu u'unktaak t'ijx'ity tkwenta'aty ja 'yu'unk jantsy tsuj. ⁸ Byeenats miits ndoktu, ja'agyujxmuts uj nnayja'aju es kyaj jye'eyuty nduknijáwadut ja oybyu ayuk, es extu nandu'un es miits ngu'oogudut. ⁹ Mugu'ugítaty, miits mjamyajtstap wi'ixuts tu ndundu xun koots es kadiibu miits n'adsiptat ma naty jam nduknijáwudu ja oybyu ayuk di'ibu Dios kyajx.

¹⁰ Miits mnija'adap, es nandu'un ja Dios, wi'ix uudsaty dyajnujxtu tu'ugu jiky'ajtana wa'atspa, tuda'akypya es ni pún mbaat xykyapeky'ixyaty kots n'ijttu mā miidsaty di'ibu nandu'un myubajktap ja Dios. ¹¹ Nandu'un xyñjávudu wi'ix tu nya'it nyajxóndu es wi'ix tu nbumay nbutájudu nidu'uk nidu'uk miidsaty, du'un éxtam ttuñ ja u'unkteety mat ja 'yu'unk 'yuna'k. ¹² Pes tu nyajxonda'aktu es tu nyajjotkujk'áttu, es extu tu nduknipaktu es mjiky'áttat éxtam pyaadyaty púnaty ja'a'ajtudap ja Dios, di'ibu mwoojudap es nujx muut m'ittu mā yajkutíky mat ja māj'ajtan.

¹³ Paaty nja'aygyudaktiibyats ja Dios ko miits xymyudoodu ja Diosu 'yayuk di'ibuts oj ngajxwa'xy, m'axájudu éxtam ja Diosu 'yayuk, es kyaj xy'axájudu éxtamu ja'ayu 'yayuk. Es tay'ajtanu'u ko Dios t'ayúkaty di'ibu mājwiinap mā miidsaty di'ibáty myubajktap. ¹⁴ Məgu'ugítaty, ko miits m'ayoodu mā mbajudijtudu mməgugajpnaty, nandu'un mājittu éxtam jyajttu jam Judee ja Diosu jya'ay di'ibu ijttap ti'igyu mudu Jesukristu. Pes yu'ujaty nandu'un pajudijtudu myəgugajpnaty, ja israelítaty. ¹⁵ Tyadu israelítaty yu'u ya'o'ktu nandu'unu Nindsun'ajtam Jesús, éxtamu naty nandu'un tu dya'ooktu ja myəgugajpn di'ibu Dioskugajxpə'ajttu, es nandu'unuts uudsaty ojts xy'axkaxtu. Kyaj jyiky'attu éxtam ja Dios ttseky, es aknaymyudsip'ajtudap mat nidugekyu ja'ayaty, ¹⁶ pes extu jyaya-jkubokánda kots ngajxwa'xy ja Diosu 'yayuk mā di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es nandu'un ñitso'oktat. Es mat yu'u t'aktim'yaj'ya'k'ada'tsyppu ni'igu ja pyojpaty. Paaty óknam ja Dios myo'oya'anadu ja mak tadyu'unan di'ibu miimp mā yu'ujaty.

Paablu jyanujxa'añ Tesalóniku

¹⁷ Məgu'ugítaty, kots miits nmastuttu waanu, oy nganay'ijxam, du'ñamts miits nmudattu njodoty nwinma'añótyats, es byeenats njajambita'añ es nujx nwin'ixtu. ¹⁸ Əj Paablu, tats njanujxa'añ kanak ok, per ja mājku'ugópk Satanás yu'ats oj xya'adiky. ¹⁹ Pes ¿tits əj n'awijx nujp'ijxtap?, ¿tits əj n'ijtan'ajt nxo'onan'ajttap?, ¿tits əj ndukjotkujk'ajttap?, es ¿tits əj ndukwingudak ndukjotkudáktap ko naty n'ijtam mā ja Nindsun'ajtam Jesukristu ko myínat? Pes miidsadyu du'un. ²⁰ Miitskyujxmaty nwinguda'aky njotkada'aky es nxonda'agyats.

3

¹ Pes kom kyajtsu naty n'okmumada'agánnu, nétats nnaygyajxudu esats nwa'umduats Atenus, ² es ngaxa'añats ja nməgu'uk'ajtam Timotee es ngu'ixadut, mat ko yu'u du'un nandu'un Dios məduumbu es tu tyuñ mat əj es wya'xat ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu ñimadyakypu. Es ngejxypuats yu'u es dyajmujwiinat ja mməbujkanaty es mjotmakmo'oyudut mməbujkangyujxm, ³ kudiiibu ni pún kyatsipka'axat mudu tyaađu. Pes miits mnija'adap ko tu nyajtuknibajtakam es n'ayowa'anam. ⁴ Pes mats n'ijty mat miidsaty, n'anmaaydyu ko nyajnaxa'anam ja ayo'on jotmay, du'un éxtam tu jyaty. Mnija'adabu'u. ⁵ Paaty kom kyajtsu naty əj n'okmudanuyannu, tats ngejxy ja Timotee es tnijáwat wi'ixu naty xyajtu'uyo'oydyu ja mməbujkan, pes tsu'kəbu naty ko wa'anxyap ja ka'oybyu tu myajpekykya'adu es ni ti tkatsooty di'ibuts nduun mā miidsaty.

⁶ Per tyam tu jya'ty ja Timotee ko tu tsyooñ mā miidsaty, es yajmiimpy ja oybyu ayuk mat ja mməbujkan es ja mdsojkan di'ibu miits mmədajttap. Du'un jyuna'añ ko miits du'ñam xyjamyátstats mat ja tsojkan, es byeenats xyjawin'ixa'andu, du'un éxtamts miits nwin'ixa'andu. ⁷ Paaty məgu'ugítaty, oy nja'ayo'ombát njajotmaybyátpats, tats nbeky ja jotkujk'ajtan mat yu'ugyujxmu mməbujkanaty. ⁸ Mat uudsaty du'un éxtamu jembyu jiky'ajtan kots nnijávudu ko miits amumdu'uk m'ittu mā yu Nindsun'ajtam. ⁹ Pes ¿wi'ix mbaat māj wiin kajaa nja'aygyada'agyats ja Dios mat miidsaty, es mat ja māj xondakan esu jotkujk'ajtan di'ibuts tu xymyo'oy Dios windum? ¹⁰ Xəñ koots n'amdóyats ja Dios es nujx ngu'ixtu es n'aktuk'axpúktat ni'igu di'ibu kyajnam oy xyjaygyúkadu.

¹¹ Wa'an ja Dios Teety kəum, esu Nindsun'ajtam Jesukristu, dya'awa'atsy ja nu'u tu'u es nujx ngu'ixtu. ¹² Wa'anu Nindsun'ajtam dyajmuj dyajmáyu yu mdsojkan waanu ni'igu

es mnaydsyókudat nixim niyam es mat oytyim pánaty, da'un éxtamts miits ndsokta. ¹³ Wa'an m jot mwinma'añ yajmo'oy ja jotmak'ajtun es m'ittat wa'ats, es ni ti mbojpu jam nDios Teety'ajtam wyindum ko myinat ja Nindsun'ajtam Jesukrista mat nidagekyu di'ibu Dios jya'a'ajttap. Wa'an da'unaty.

4

Jiky'ajtun di'ibu Dios tyukjotkdakypy

¹ Mugu'ugítaty, maanam kyakejxyñam n'ak'awanayándap nandu'unu wiingátypyu. Ko oj ngu'ixtu, ngajxwijtú wi'ix miits mjiky'áttat éxtam ja Dios ttseky, es tyámats n'amdooy es waanu ni'igu da'un m'akjiky'áttat. ² Mat ko miits mnija'adap yajxon ko yu'uyats uj tu nya'uxpeky di'ibudsu Nindsun'ajtam Jesukrista tu xytyuknipeky. ³ Pes ja Dios tsyejpy es miits nidu'uk nidu'uk mnayya'ítudat wa'ats; kyaj pán myu'indúnat. ⁴ Nidu'uk nidu'ugaty miits xyjáttat wi'ix xyujwijtsumbítat ja mgu'am nini'x es mnayya'ítudat wa'ats es windsu'kun mmat, ⁵ kyaj pán ñayyákudat ja ñini'x tsyokungyujxm, éxtam ttundu yu ja'ayaty di'ibu kyaj t'ix'attá ja Dios. ⁶ Exkum miits nidu'uk mwin'uundu o mbekytyundu mat ja mmugu'ugu ñado'oxy. Tuts miits n'anumudu es tu n'awánudu ko Dios tyadyunaampy jantsy mak tsáatsy tugekyu di'ibu da'un adátstap. ⁷ Pes Dios tu xywyo'om es xyja'ay'ata'anam es njiky'ajtam tu'ugu jiky'ajtanu wa'atspu; kyaj tu xywyo'om es njiky'ajtam ja jiky'ajtanu axukpu. ⁸ Paaty pan ja pán di'ibu kyaj tmuj'ixyu tyadu xprujkun, kyaj yu'ujaty t'axtijy ja naxwíñudu ja'ay, ja'a da'un ja Dios, di'ibu tu mmo'oyudu ja 'yEspírítu Santu.

⁹ Es éxtam ja tsojkan tukka'axpu, kyaj jyatyimtsékyaty nnijáyudat, mat ko ja Dios tu mduknijáwudu miidsaty ku'am es mnaydsyókudat nixim niyam. ¹⁰ Pes da'ñam miits mnaydsyókudu nixim niyam mat nidagekyu nmugu'uk'ajtam di'ibu jiky'ajttap ma tugekyu Masedoñu ñax. Per nmunu'xtáttap, mugu'ugítaty, esu mdsojkan xyajmajwindak'adu'udsat waanu ni'igu. ¹¹ Jiky'attá yajxon es xywyits xymyádyat ja mgu'amduunk mat ja m'aa mgu'u, éxtam tu nduk'ana'amdu, ¹² es da'un mwindsu'ugudat di'ibu kyaj Dios tmabuktá, es kudiibu nandu'un ti mdagoy'ajtxudat.

Wi'ixu Nindsun'ajtam jatugok myina'añ

¹³ Mugu'ugítaty, kyajts ndseky es kyaj xyñijáwudat wi'ix jyaty mat ja di'ibu myubujktabu naty ja Jesukrista ko 'yo'ktá, kudiibu miits mjotmay'ooktat éxtamu wiingátypyu di'ibu kyaj tjajp'ixtu ko Jesukrista yajjikyryukaampy di'ibáty jya'a'ajttap. ¹⁴ Nmabujkam yajxon ko da'un éxtamu Jesukrista jyikyryeiky ma 'ye'ky, nandu'un nmabujkam ko Dios yajjikyryukaampy ja o'kraty di'ibáty tu tmabuktá ja Jesús.

¹⁵ Du'unats miits n'awánudu éxtamu Nindsun'ajtam ku'am jyanáñ, ko di'ibáty udsajtam akjiky'ajtam ko jya'tat jatugoku Nindsun'ajtam, kyaj udsajtam njo'omam jawyiin es óknam ja o'kraty. ¹⁶ Mat ko yu Nindsun'ajtam Jesukrista ku'am kada'agaamp tsajpótm, yajmadówup ko tu'uk mak kyajxa'añ mat ja kutujkun, kajxup ja arkankus es xu'uxup ja Diosu tyrompetá, net ja di'ibáty myubujktá ja Krista ko 'yo'ktá, jikyryáktap jawyiin; ¹⁷ óknam di'ibáty tu n'wumam jiky'ajtpu nyajmajjo'omam ti'igy mat yu'ujaty yoodsóty, es nbátam ja Nindsun'ajtam pojoty, es da'un n'ijtam mat ja Nindsun'ajtam winu xuu winu tiempu. ¹⁸ Paaty mudu tyadu ayuk nayyajjotkujkudu nixim niyam.

5

¹ Mugu'ugítaty, mat ja xuu tiempu, kyaj jyatyimtsékyaty es nduknijáyat. ² Miidsaty yajxon xyñijáwudu ko ja xuu tiempu ma myina'añ ja Nindsun'ajtam, jaa ma naty nga'aa'ajt ngajot'ajtam, éxtam ko ja ma'tspu koots jya'ty. ³ Pes ko ja'ay ñayjyanánabudu: “Tyam sitay agujk jotkujk ndsun'ayam, kyaj ti amay jotmay”, net ti'in myiñ ma yu'ujaty ja kutugo'oyan, éxtam dyajnáxtá ja pujk ado'onanu toxytyujkaty ko ja 'yu'ungu'unk

ttimpaadánna, ma ni wi'ix tsoo mbaat kyanitse'eky. ⁴ Per miits mugu'ugítaty, kyaj m'ittu kubi'its ku'ook, kyaj ja Nindsun'ajtum mdukjajtpátudut ti'in éxtum ja ma'tspun, ja'a ko mnija'adap wi'ixu du'un myina'añ jya'ta'añ. ⁵ Nidugekyaty miits mja'a'átudu Dios esu Jesukristu, kyaj mja'a'átaty ja ka'oybyu. ⁶ Paaty kyaj n'ijtam éxtum pánaty maadagoodyur, n'ok'ijtam wijy keyy es nnayjyujkuwijtsum. ⁷ Pánaty maadap, koodsu mya'adu; es pánaty uk múkadap, koodsu y'uuk myu'ugudu, ⁸ per udsajtam pánaty xuuñ'át ja'a'ajttap, wijy keyy nnayya'ijtam. Du'un n'ijtam éxtumu soldaadu di'ibu nayxyojxur mat ja pujxngaatsy, naygywentu'ajtam mat ja mabujkan es ja naydsyoku naymyay'at; es extumu soldaadu ñaygyipyaty mudu pujxngúr, nandu'un nnayya'ijtam ja'agyujxm ko n'awijxum ja nitsokun'ajtam. ⁹ Dios kyaj oj xywyin'ijxum es n'axájum ja tadyu'unun, ja'a du'un es n'axájum ja nitsokun mat yu'ugyujxmu Nindsun'ajtam Jesukristu. ¹⁰ Yu'u ye'ky mat udsajtamgyujxm es njiky'ata'anum mat yu'u, oy nja'o'kambu es oy njiky'ajtambu. ¹¹ Paaty nayyajjukudu, es naybyudákudu nixim niyam es yajmajwiin yajkajaajudu ja mmabujkanaty, du'un éxtum jaayum xytyundu.

Kajxwíjún

¹² Mugu'ugítaty, nduknipajktur es xymyay'at xywyindsu'ugudut ja di'ibáty tuundap mat miidsaty, es m'awij mgajxwíjudu ma yu Nindsun'ajtumu tyuunk. ¹³ Oy tsuj xytyukx-onda'aktat es xytsyóktat ja'agyujxm di'ibu tyuundap. Jiky'atta ti'igyu jotkujk mat otyim pánaty.

¹⁴ Nandu'un nduknipaktu, mugu'ugítaty, es tukmudíjudu ja di'ibáty kyaj ti ttuna'añ. Jotmak wingajxudu di'ibáty maay tajtur, pudákudu di'ibáty kyaj oy tnijáwudu ja Diosu 'yayuk, es madattu ma'xtujkan mat nidugekyu ja'ay.

¹⁵ Exkum miidsaty nidu'uk myajjumbít axuuk mat ja di'ibáty axuuk mduunudur. Ni'igu du'uñum xyjattat xytyúndut ja oybyu nixim niyam ma miidsaty, es otyim pánaty mat.

¹⁶ Du'uñum m'ittat agujk jotkujk. ¹⁷ Kajxtaktáwudu. ¹⁸ Ja'agyuda'aktu ja Dios oywyi'ix mjat mgubáttat, mat ko tyaadu du'un ja Dios tsyejpy es mdúndut éxtumu Jesukristu myuduumbaty.

¹⁹ Kyaj miits xyujpkuwa'agudut di'ibu Espírítu Santu mduknija'adap, es du'un kyaj juun jyambíttat ja mwinma'añaty. ²⁰ Kyaj xy'axukjáwudut ko ja'ay m'awa'anxudu ja ayuk di'ibu Dios winma'añmyooyudu. ²¹ Ijxkijxyudu tugekyu ja uxpujkan mat ja Diosu jyaaybyajtan. Axájudu je'eyu di'ibu dun oy. ²² Uxtijtu tugekyu di'ibu kyaj 'yóyaty.

²³ Wa'an ja Dios, di'ibu xymyo'oyum ja agujk'ajjt jotkujk'ajtan, myajwatsta'ayaty tugekyu tugekyu, es dya'ítat ja mjot, m'anmaja'an esu mnini'x mgubajk, ni ti pyojpu, extu ko myínat ja Nindsun'ajtam Jesukristu. ²⁴ Yu Dios di'ibu mwoojudur, kyuydyiimpy di'ibu kyajxypy, ja'a kyuydyunaampy tugekyu tyaadu.

Kajxpo'xun

²⁵ Mugu'ugítaty, xyñigajxta'agudats uudsaty.

²⁶ Mananda nidugekyu nmagu'uk'ajtam éxtumxyur xymyo'oydu ja mayDios.

²⁷ Nduk'ana'amdur mat ja Nindsun'ajtumu kyutujkan, es yajtukwingugajxudut tyadu neky nidugekyu ja nmagu'uk'ajtam.

²⁸ Wa'anu Nindsun'ajtam Jesukristu mmay'at mgunu'xudu.

Myumajtskpu Neku Di'ibū Paablū Tyuknigajxtū Ja Tesalónikū Ja'ayuty

¹ Uj Paablū, mat ja Silvanū esū Timotee. Nduknigajxtuptsū tyadū neky ja mubujkputujk di'ibū ijttap ti'igyū mat ja Nindsūn'ajtam Dios Teety esū Nindsūn'ajtam Jesukristū, es űaymyúkudū mā Tesalónikū kajpn. ² Wa'anū nDios Teety'ajtam esū Nindsūn'ajtam Jesukristū mgunu'xudū es mmo'oyudat ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Yajpayo'oyup ja ja'ay ko Kristū myina'añ

³ Māgu'ugítuty, oy ko dū'ñm̄ts nja'aygyada'aky ja Dios mat miidsuty, éxtam pyaadyuty, mat ko māj wiin kajaa yū mmubujkanuty esū mdsojkanuty di'ibū miits mmadajttap mat ja wiinkpūty. ⁴ Extam mbaat kots uudsuty n'ity mā Diosū myubujkputujk űaymyúkudū, nayjya'adupts māj es jotkujk mat ja ma'xtujkan es ja mubujkan di'ibū miits mya'ijxudup, oy ja mmadsiputy mja'awa'ktujkubudū es ja ayo'on jotmay xyajnáxtū. ⁵ Tyaadū ya'ijxup ko Dios tmudaty ja tūy'ajtan éxtam tpayo'oy es dū'an mbaadyuty es m'ittat mā kyutujkan, di'ibū miidsuty tyam mgu'ayo'odup.

⁶ Pes tūy'ajtan di'ibū Dios tyiimpy; ya'ayówup di'ibū miits mya'ayoojedup, ⁷ es mmo'oya'anudū ja mbo'xtáknuty miidsuty di'ibū ayo'on jotmay yajnajtup, nandū'an éxtam uudsuty. Tyaadū dū'an ja xū mā kyuxū'uga'añ ja Nindsūn'ajtam Jesukristū ko kyuda'agut tsajpótm jūnya'angóty mat ja mukpū 'yánklusuty. ⁸ Tyūdyunaampy ja di'ibū kyaj t'ix'attū ja Dios es ni tkatundū kwentū ja oybyū ayuk di'ibū űimadyakypy ja Nindsūn'ajtam Jesukristū. ⁹ Tyaaduty yajtukumadowándup winū xū winū timpū es yajpūta'agut jagam, kadiibū jam 'yíttat mā Nindsūn'ajtam es mā ja myūj'ajtan esū myuk'ajtan. ¹⁰ Dū'an jyátat ko myínat ja Nindsūn'ajtam mā tadū xū, es wyindsū'ugudat ja jya'ayuty es myūj'ixudat nidagekyū ja myubujkputy. Jam miidsuty nandū'an m'íttat mat ko tū xymyubuktū ja tūy'ajtan di'ibū tū nduk'axpuktū.

¹¹ Paadyuts dū'ñm̄m ngajxta'aky mat miitskyujxmuty, n'amdeepy nbujktseebyuts ja Dios es mduknitákudat es mja'ay'átudat. Nandū'unats ngajxta'aky esū Dios myuk'ajtungyujxm kyūdyúnup tugekyū di'ibū oybyū mdunándup ja'agyujxm ko xymyubuktū, ¹² es dū'an ja Nindsūn'ajtam Jesukristū yajmajjāwup mat yū'ugyujxmu m'oyjyiky'ajtan, es yū'n nandū'an mmo'oyudup es miits myajmajjāwadat mā wiink ja'ayuty.

2

Mūj tūgoybyekyja'ay

¹ Māgu'ugítuty, es wi'ix jyata'añ kyubata'añ mā ja timpū ko myínat ja Nindsūn'ajtam Jesukristū es xyajnaymyuka'anum mat yū'n, n'andeebyuts ² es kyaj pojūn mwinmaaydyugátstat es katū mya'adsū'ugudū ja'agyujxm ko jamū ja'ay di'ibū jūnándup ko tū jya'ty ja Nindsūn'ajtam. Kyaj dū'an xymyubúktat pūn jyūna'andū ko Dios tyuknija'aju, o jūnándup ko dū'unats űj tū ngajxy o dū'an tu'uga neky jyūna'añ di'ibútsk űj tū nja'ay. ³ Katū mnayyákudū es wi'ix tsoo mwin'ūnūdat. Pes jawyiin ja ja'ay tnibudū'uga'andū Dios es nandū'an kyuxū'ugut ja māj tūgoybyekyja'ay di'ibū tū yajkajxpéky es kyutūgóyut. ⁴ Tyadū axuk ja'ay naybyujtākup myudsip di'ibū ja ja'ayuty myudajttap éxtamū dyiósuty, es myudsip'ajtypy tugekyū di'ibū ja ja'ayuty 'yawdajttap. Pes extū naxwa'tsp mā Diosū tyujk, es jyūna'añ ko yū'n dū'an Dios'ajtp.

⁵ Pes jamyatstū kots n'ijty mat miidsuty, n'awa'anudū ko dū'an jyata'añ. ⁶ Mnija'adup tyam ti ya'adujkup, es dū'an űiguxū'ugut pūn ja'a mā ja timpū di'ibū ja Dios tū ttuknibujtaagu. ⁷ Taa ja'anū ja axuk'ajtan di'ibū tadū māj tūgoybyekyja'ay tyunaampy

ayu'udsyu. Per di'ibu ya''adujkar tyam, óknam nujx jyage'eky. ⁸ Es ko jyuga'agut, net yajnijawuaya'añ púná d'uñ ja muj tugoybyekyja'ay, di'ibu Nindsun'ajtám Jesukristu ya'oogaampy ko ñibiixadut es dyajtagoya'añ mudu jyaj tyu'xun ko naty myiñ.

⁹ Ko tadu muj tugoybyekyja'ay myina'añ, pudúkudap ja mujku'ugópk Satanás. Ni'igu mak'ajtun muut myina'añ es ttuna'añ oytyim di'ibuty ja mak'ajtun, es andakungyujxm ttúnat ja muj'ajtun, ijxw'uñmun es di'ibu ja'ay d'uñuñ yajw'uñmudyaadyur. ¹⁰ Es myubudsmaampy oytyim di'ibuty ja pojpu 'yandakun es twin'uñna'añ twinxaja'añ di'ibáty nujxtap ayoodaknóty. Tyaadu nujxtap ayoodaknóty mut ko kyaj tu ttsoktu es t'axájudut ja tuy'ajtun di'ibuxyur tu yajnitse'egyuty. ¹¹ Ja'agyujxm ko tkamubaktu ja tuy'ajtun, paaty ja Dios trujtáky wi'ix yajwin'uñndut, es d'uñ tmubáktut ja andakun, ¹² es yajpekymyo'oydyut nidagekyu púnuty kyaj tmubaktu ja tuy'ajtun, ja'a tsojktap ja axuukpu.

Ti'igyu ya'ittu ja mubujkun

¹³ Per oy ko udsuty d'uñuñmuts nja'aygyada'aktats ja Dios mut miitskyujxmaty, magu'ugítaty, ko mdsojkudap ja Nindsun'ajtám, mut ko Dios mwin'ijxudu jawyíñur es mnitso'oktat mut yu'agyujxm ja Espírítu Santu di'ibu mya'ijtadur wa'ats, es ja'agyujxm ko tu xymyubaktu ja tuy'ajtun. ¹⁴ Tyaadu d'uñ mdukníwoojudu Dios mut yu'agyujxm oybyu ayuk di'ibuts udsuty ngajxwá'xtap, es xymyudáttat ja Nindsun'ajtám Jesukristu myuj'ajtun.

¹⁵ Pes d'uñ magu'ugítaty, d'uñuñam amumdu'uk jot xymyubáktut ja Kristu es katu xyja'aydyugódyu ja uxpujkan di'ibu tu n'anuumadu es tu nduknigaxtu nekykyujxy. ¹⁶ Ja Nindsun'ajtám Jesukristu ku'um, es ja nDios Teety'ajtám, di'ibu xytsyojkan es myay'ajtungyujxm tu xymyo'oyum ja jotkujk'ajtun winu xuu winu tiempu es ja oybyu di'ibu n'awijxam, ¹⁷ wa'an yu'ujuty mjotmakmo'oyadu es mya'itadut d'uñuñam es xytyun xykyajxtat tugekyu di'ibu oy.

3

Xyñigajxta'aguduts udsuty

¹ Magu'ugítaty, ma kyajnamts nyajkugáxu tyadu neky, n'ak'anuumayándur es xyñigajxta'aktaduts es d'uñ ja Nindsun'ajtám Jesukristu 'yuxpujkan wya'xut pojun es ja ja'ayuty t'axájudut mut ja may'ajt windsu'kan, éxtam miits tu xy'axájudu. ² Amdow pujskówudu nandu'ñ ja Dios es xyajtso'oguduts ma ja axuk ja'ayuty, mut ko kyaj tyagékyuty yu ja'ayuty tmubaktu Diosu 'yayuk. ³ Per kyuydyiimpy ja Dios ja 'yayuk, yu'u myajmujwiin myajkajaaxudur ja mmubujkan es m'agu'adúk m'axajtúkadur es mya-jtso'ogudur ma ja ka'oybyu. ⁴ Ndukma'awdajtaps ja Nindsun'ajtám ko miits xytyúndut di'ibu nduk'ana'amdur, es d'uñuñam xy'aktúndut. ⁵ Wa'an Nindsun'ajtám mbudákadu es xyjádudut ja Diosu tsojkan es xymyudáttat ja Jesukristu mya'xtujkan.

Xypyátam es ndu'unam

⁶ Magu'ugítaty, nduk'ana'amdur ja Nindsun'ajtám Jesukristu xyuagyujxm, es mnayjubákadut ma oytyim di'ibuty ja nmagu'uk'ajtám di'ibu kyaj tyuna'añ es di'ibu kyaj jyiky'aty ti'igyu éxtam ja uxpujkan di'ibuts tu nja''awánadu. ⁷ Pes miits mnija'adur wi'ix mjiky'áttat es xypyanjxtat di'ibuts tu nnastúnadu; tuunats uj kots muut miits n'ittu, ⁸ es ni ngakaay nga'úktats nadu'uñ. Ni'iguts nduun n'ayooy xuuñ koots kudiibu nidu'uk mdimpaadudut ja ka'ay ukun miidsaty. ⁹ Oyats uj mbaat nja''amdowdu esxyupts miits xypyudákadu, nik ni'iguts nduundu es nmo'oydyut tu'ugu nu'u tu'u ja oybyu di'ibu mbadúndur. ¹⁰ Kots n'ijty mut miidsaty, nmooydyu tyadu kajxwíjan: "Di'ibu kyaj tyuna'añ, kyaj kyay 'yuugat." ¹¹ Pes d'uñ n'anuumadu mut ko tats nnijawu ko nidu'uguty miidsaty nago m'oknuux'ajnadu, kyaj mnaydyukjotmaydyúnadu mgu'amduunk, je'eyu mwinjuun mwindujku xymyadya'aky di'ibu mgadimpátur. ¹² Tadu d'uñambu ja'ay

nduknipejkyryats mat ja Nindsun'ajtam Jesukrista kyutujkan, es tmastu'udadu tadu du'ambu winma'añ. Wa'an ttuñ t'ayoy yajxon es ñayyajkáy ñayya'uugadut ka'um.

¹³ Mugu'ugítaty, kyaj m'anuxat es xytyun xykyajxtat di'iba oy. ¹⁴ Pun ja pán kyaj tmadoogukaya'añ di'ibats nmadyakypy mā tyada neky, m'ixtap pánadyu du'an es katu ti maut xy'umuk xykyajxmúktu, es du'an tsyoydyu'unga'at. ¹⁵ Per katu xpyujta'aktu éxtama mmadsipun, ni'igu xyñ'umo'oy xytyu'umo'oydyut éxtama mmagu'ugun.

Kajxpo'xun

¹⁶ Yu Nindsun'ajtam di'iba yajkyry ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, wa'an yu'ua miits mmo'oyadu wi'ix tsoo ja jotkujk'ajtun winu xuu winu tiempu, es wa'anu Nindsun'ajtam t'ity mat nidugekyu miidsaty.

¹⁷ Uj Paabla, nduknijáyudats miidsaty yu kajxpo'xun mududsu ngu'um letru. Du'unats nja'ay mā tugékyudsu nneky. ¹⁸ Wa'anu Nindsun'ajtam Jesukrista mgunu'xadu nidugekyuty miidsaty.

Myatu'ukpu Neku Di'ibu Paablu Tyuknigajx Ja Timotee

¹ Ejj Paablu, Jesukristu 'yapóstulu, es kéxyuts nmiñ ma Dios yu nYajnutsokpu'ajtum esu Nindsun'ajtum Jesukristu, di'ibu ndukjotkujk'ajtum, ² nduknigejxyuyuts miju tyadu neky, Timotee. Du'unats mij njawu éxtumdsu n'u'unk, ja'a ko ujts mij tu ndukmabeky ja Kristu. Wa'an ja Dios Teety esu Nindsun'ajtum Jesukristu mguni'xyuty es mmo'oyuty ja pa'ayo'on esu agujk'ajt jotkujk'ajtun.

Kyaj yajkupákat ja xprájkun di'ibu kyaj tyuy'ajtunuty

³ Kom tu nduknipeky kots oj nnejxy Masedoñu ñaxóty, wu'am Éfesu kajpnóty es xy'anumudu tadu ja'ayuty es kadiibu ya'xprákat di'ibu kyaj tyuy'ajtunuty, ⁴ es anuumudu ko kyaj tmajpajta'agut ja 'yartájkú madya'aky esu wiinkpu jekymyadya'aky, mut ko tugekyu tyadu je'eyu dyajtagóy ja tiempu es kyaj xytyu'unxum ni madsoo, es ni xykyapudájkum es nguudyu'unum mut ja mabájkun di'ibu ja Dios tu xytyuknipájkum.

⁵ Ja'agyujxmu tyadu ana'amun es nixim niyam nnaydsyojkum mut ja wa'ats aa wa'ats jot es maut ja tui'ajtunbu mabájkun. ⁶ Naaguty tu tmadu'udugódyu tyadu xprájkun es tu ñaygyuákyuty mut ja nanugoobu kajxy madya'aky. ⁷ Byeen jyatuk'xpráka'andu ja Diosu 'yana'amun, per ni tkajaygyúkadu di'ibu myadyáktup es ni di'ibu tuk'xpráktup éxtumxyup jyatuy'ajtunmuduty.

⁸ Nnija'am ko oyu tadu ana'amun ko nyajtu'unum éxtum pyaadyuty. ⁹ Nnija'am nandu'un ko ni tu'ugu ana'amun kyayajpajta'aky mut ja di'ibu tyuundur ja oybyu. Tadú ana'amun ja'a du'un mut ja di'ibu niye'epu yujk'ye'epu, di'ibu kyaj 'yuygyupeky kyajxykypéky, di'ibu axuk ja'ayuty, di'ibu pojpu ja'ayuty, di'ibu kyajpu Dios tmaj'ixy, di'ibu kyaj ttuñu kwentu Diosu 'yaxprájkun, di'ibu yajja'ay'o'ktup, es extu di'ibu ya'o'ktup ja tyaak tyeedyuty, ¹⁰ di'ibu ma'induundur, di'ibu yedyájkuty tyuundur tsoydyu'un mautpu ak yu'ujuty, di'ibu tyo'ktup ja ja'ay, di'ibu andáktup, di'ibu Dios tyukkajxpejtypy mut ja andakunguyxum, es di'ibu oytyiity wiink tyiimpy kadiinum éxtum ja tui'ajtunbu xprájkun. ¹¹ Ja'a n'andijpyuts ja oybyu ayuk di'ibu mui'ajtun mautpu esu Diosu kuni'xyuy xytyuknipájkuts es ngajxwa'xadats.

Paablu Dios tja'aygyuda'aky ko pya'ayóuty

¹² Nja'aygyudákyuyuts ja Nindsun'ajtum Jesukristu mut kots tu xymyo'oy ja madakun mududsu nduunk, es mut kots tu xywyin'ixy es tu xyuyajta'agyuts es ndúnudats ja tyuunk, ¹³ es du'unats tu xytyuknipeky óyuts uj jawyíñup ngamaj'ijxy mududsu n'ayuk, es óyuts oj njajuna'añ tsaatsykyubéty mut yu'u, es nbajadijtyuts ja jya'ay. Peru Dios myudajt ja pa'ayo'on mut uj, ja'a ko kyajnumdsu naty nmabeky ja Jesukristu es kyajtsu naty nnijawu tiidsu du'un ndiimpy. ¹⁴ Paaty ja Nindsun'ajtumu myay'ajtun oy jyantsymyájuty mut uj, ti'igyu mut ja mabájkun es ja tsojkun di'ibu nandu'un nmudajtam mut ko n'ijtam ti'igyu mudu Jesukristu.

¹⁵ Byeen tyuy'ajtunuty, es nidugekyu tmabáktut, ko Jesukristu myiñ naxwiiñ es dyajnitso'oga'añ ja pojpu ja'ayuty, es ma du'ambu pyekyjya'ayuty nik ni'igu axuk uj. ¹⁶ Per paadyu Dios mudajty ja pa'ayo'on mut uj, esu Jesukristu dya'ixadut ja mya'xtujkun muj wiin ma uj. Es du'unats xyajtúñats éxtumu di'ibu ni'igu tmudaty ja pyojpu, éxtumu ijxrajtan mut ja di'ibuty óknumu naty myabakándup yu'u, es tja'a'áttut ja jiky'ajtunú winu xuu winu tiempu. ¹⁷ N'awdajtam ja Dios, rey winu xuu winu tiempu, di'ibu myudajtypy ja windsu'kun esu mui'ajtun, yu'u tu'uk Dios'ajtp, di'ibu kyaj ya'ixy es di'ibu nina'a kya'eeky. Wa'an du'unuty.

18 U'unk Timotee, di'ibu tyaađu nduknipejkyry, ti'igyu yu'u éxtam ja magu'uk mnimaydyákudu ja Diosu jya'a jawyíñap. Paaty mut yu'u mbaat amumdu'uk jot xy'aktimmuduñ ja Dios nu'unu mmaja. 19 Madat du'uñam ja mubajkun amumdu'uk jot es madat ja mjot mwinma'añ wa'ats. Naaguty kyaj trujktujkudu ko ja Dios jyaw-inma'añmyo'oya'anudu. Paaty ñayyajwinma'añdyugooyudu es tmastuttu ja mubajkun ma Kristu. 20 Du'un jyajttu ja Imeneeu esu Alejandru. Paaty es tnijawudut jatuk xuu es kyaj tma'udugoy tmagajxtugóyut ja Dios, ndukkudujkats ja majku'ugópk Satanás.

2

Paablu ttuknipeky ja Timotee es kyajxta'agut

1 Tim jajp'am nmunu'xtáktap esu ja'ay tni'amdówudut, tnigajxtaagudut nidugekyu ja'ayuty, es tja'aygyuda'aktut ja Dios ja'agyujxmaty, 2 nidugekyu réyuty es nidugekyu justisuty, es du'un mbaat njiky'ajtum yajxón es ni pán muut ngatsiptu'unum, es ndu'unum ja oybyu es njiky'ajtum éxtam ja Dios ttseky. 3 Tyaađu du'un oy, es yu'u du'un 'yoyjya'ap ja Dios yu nYajnitsokpu'ajtum, 4 pes yu'u tsyejpy es nidugekyu yajnitso'ogudut es nandu'un tjaygyúkdut di'ibu dan tny'ajtan. 5 Ja'a ko ta ti'igyu je'eyu Dios, es nan ti'igyu je'eyu di'ibu udsajtum xykyudanaabyu'ajtum ma Dios, yu ja'ay Jesukristu, 6 nayyajku ma 'ye'ky, es du'un tkubejty tkumudooy ja ñitsokun nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty. Esu tyaađu jaya'ijx ma ja tiempu yajtuknibujtáku. 7 Mudu tyaađuts uj oj nyajpajta'aky ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu esu apóstulu, es ndukni'ixuduts ja tny'ajtan es ja mubajkun mut ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Tny'ajtanuts njuna'añ, kyajts n'anda'aky.

8 Ndsejpyuts esu ja'ay oytyim maaty kyajxta'aktut, dyajpudu'uktut ja kyu'ujuty mut ja wa'ats aa wa'ats jot, kyaj ñayyajjot'ambúkdut es kyaj tsiyptúnut nixim niyam. 9 Esu toxytyujk ñaywyítudut yajxón adayu, es kyaj ñayñiwook ñaygyuxwoogudut es ñayyajmujpudsámudut, es ni je'eyu kyanayya'oydyúkdut mut ja oorú o perlu, es ni mut ja wyitu tsooxutypy. 10 Wa'an ttundu ja oybyu tuunk di'ibu pátur ttúndut nidugekyu toxytyujkuty di'ibu myuduundur ja Dios. 11 Wa'an yu toxytyujkuty amoñu es yuunk naxypy tmudoo'ítu ja uwij kajxwíjan. 12 Kyajts uj nyajkutíky es ja toxytyujk ya'axpúkut o ja yedyujk t'ana'amut. Wa'an amoñu t'amudoonáxy, 13 mut ko Dios dyajkojy jawyiin ja Adán es óknamu Eevu. 14 Yu Adán kyaj oj yajwin'uñ, ja'a du'un ja ñudo'oxy di'ibu yajwin'uñ, es ko oj yajwin'uñ, net oj pyekykya'ay. 15 Per ja toxytyujk jyotkujk'áttut ko tpadundu ja u'unktaak'ajtan, ko tmudattu ja mubajkun, es ko tpadundu yajxón mut ja tsojkuñ, ja wa'ats'ajtan es ja tuda'aky'ajtan.

3

Wi'ix tyúndut ja mubajkputujku kywentu'ajtpaty

1 Tny'ajtanu'u tyadu ayuk: Pán ja pán ttseky es tyúnut ja mubajkputujk kwentu'ajtpu, oyta tadu tuunk di'ibu tsyejpy. 2 Di'ibu kwentu'ajtp ma mubajkputujk ñaymyúkdudu, jiky'átap wa'ats es éxtam kyaj mbaat yajpekymyo'oy, di'ibu myudajtypy ti'igyu ñudo'oxy, di'ibu jiky'ajtp tuda'aky es ñay'aguwitsuty, di'ibu naymyay'ajt naywyindsu'kup, di'ibu oyña'ajuty 'yaxájap ja ja'ay yajxón ma ja tyujk, di'ibu mbaat ya'axpeky, 3 di'ibu kyaj myu'iiky, di'ibu kyaj tsiyptujkuty, di'ibu oyjya'ay, di'ibu tuda'aky amumdu'uk jot, di'ibu kyaj myeeñ'ooguty, 4 di'ibu yajxón ana'amp ma tyujk es du'un tmo'oyut ja ijxpajtanu 'yu'unk 'yuna'k es myamadówudut es wyindsu'ugudut; 5 pes pán tu'uk kyaj tjaty 'yana'amut ma yu kyu'umdujk, ¿wi'ix mbaat tkwentu'aty ja myamubajkputy ma ñaymyúkdudu? 6 Kyaj tyúnut mubajkputujk kwentu'ajtpu di'ibu naamnám tmamubajktsooñ ja Dios, mut kooxyap du'ambu tsojk nujx ñapudsemy muj kujxm es tsojk nujx ñajaty éxtam ja majku'ugópk oj yajkajxpeky. 7 Nandu'un koonám tseyékyuty

es ñaywyindsu'agudut ma yu di'ibu kyaj yu'adyu Diosu myuduumbu, kadiibu pan kyawindsu'agudut es ja majku'ugopk yajpekykya'adut.

Wi'ix tyúndut di'ibu pyudujkudup ja mabujkputujku kywentu'ajtpaty

⁸ Es nandu'un di'ibáty pyudujkudup ja mabujkputujku kywentu'ajtpaty, yu'a di'ibu naymyay'ajt naywyindsu'kup, di'ibu kyaj kyo'oy'úy kyo'oygyajxy, di'ibu kyaj myu'iiky myumi'igyaty, di'ibu kyaj myeeñ'ooguty. ⁹ Nandu'un koonam tsyékyuty es tmu'o'ktáwut ja tny'ajtan di'ibu Dios tu dya'ixyuty di'ibu nmabujkam, es myudátut wa'ats ja jyot wyinma'añ, ¹⁰ es jawyiin ya'ijxamátsy; es pan kyaj tmudaty ja pyeky, wa'an ttuñ ma ja mabujkputujk ñaymyúku. ¹¹ Es nandu'un koonam ja ñudo'oxyuty ñaymyay'át ñaywyindsu'agudu, kyaj 'yabi'ts'áttut, es uygyupak kyajxykyupáktut. ¹² Pes tu'uk di'ibu pyudujkup ja mabujkputujku kywentu'ajtpa, yu'a túnap di'ibu myudajtypy tu'uk je'eyu ñudo'oxy es di'ibu jyajtypy t'ana'amut ja 'yu'un'k 'yuna'k ma yu jyun tyujk. ¹³ Mut ko yu pudujkubuty di'ibu yajxon tuundur, pátdup tu'ugu windsu'kan es du'un amumdu'uk jot tmadya'áktut ja mabujkan di'ibu myudajtypy ma Jesukristu.

Wi'ixu Dios dya'ixyuty ja tny'ajtan

¹⁴ Tim tsojk najx ngu'ixa'andu, per tyam nduknigaxtu ma tyadu neky jaaybyéty, ¹⁵ es pan akwu'amupts, mnijáwup wi'ix mnayya'ityuty ma Diosu jya'ayaty, panaty myubujktap ja Diosu jiikyryu es dya'ittu ja tny'ajtan. Es ja tny'ajtan, du'un yu'a éxtam tu'ugu pilaar di'ibu pyattunaary ja tujkni'x, es nandu'un éxtam ma tsonda'aky ja tujk. ¹⁶ Tny'ajtanu'a ko ni'igu maj ja Diosu jya'a di'ibu ijty kyaj yajnijáwu:

Miin jajt ja Kristu madu ja'ayu ñini'x,
ya'ijxu ja Espíritu Santu ko wa'ats yu'a,
ijxudu ja ánkusuty,
yajnimaydyák ma naxwiñudu ja'ayuty,
mabujkudu ja'ay ya naxwiñ,
ya'axaju jam tsajpótm.

4

Di'ibu myatstúttup ja mabujkan

¹ Per ja Espíritu Santu xytyuknija'am wa'atsti'knu ko ma naty ja tiempo ttiempatnu ma jyambita'añ Nindsun'ajtam, naaguty ñika'agándup ja myubujkanaty es tranujxa'añ ja xprujkan di'ibu miimp ma ja ka'oybyu di'ibu win'u'andup. ² Ja'a myumadowándup ja ja'ay di'ibu nay'andíjudup jyiky'attu tny'ajtan mut, di'ibu kyaj tnakyjyáwudu es 'yaxuuguty ko pyekytyunda, éxtamxyup tu tyoodyu'gooyñu jyot wyinma'añ mut tu'ugu pujxnu jantsy ambu. ³ Tyadu win'u'ambu kyaj tkupaktu es pan pyak 'yuugut, es nandu'un jyuna'andu ko taa je'xy di'ibu kyaj yajju'xut, oy ja Dios tjarujtákyu tyadu je'xy es tju'xut ja myubujkputy es di'ibáty ñija'adup ja tny'ajtan, es tja'aygyuda'áktut ja Dios. ⁴ Pes tugekyu di'ibu Dios pyujták, oy yu'a es kyaj adsajtam n'axtjúm ni tii pan n'axájum es nja'aygyudákum ja Dios, ⁵ mut ko du'un ja Diosu 'yayuk es ja kajxtákan pyujtákyry wa'ats.

Jesukristu 'yoymyuduumbu

⁶ Pan mduk'axpejkyryu tyadu ja nmagu'uk'ajtam, mijtsu du'un tu'ugu oybyu myuduumbu Jesukristu, es m'uts mjotkuda'agup mut ja mabujkan es mut ja oybyu xprujkan di'ibu mbadiimpy. ⁷ Per katu xytyuñu kwentu lyoku winma'añaty es di'ibu jeky myadyáktup nan nugoobu. Nik naybyujta'agudu amumdu'uk jot xymyudúnat ja Dios. ⁸ Pes je'eyu waanu ttuk'oy'aty ja nini'x kabajk ko nyaj'yungam, per di'ibu sitay waanu ni'igu nduk'oy'ajtam ko n'awdajtam ja Dios es nmadu'unam. Taadu du'un tsobatp ma tyadu jiky'ajtan di'ibu tyam es nandu'un ma tadu jiky'ajtan di'ibu miimp. ⁹ Tyadu du'un jantsy tny'ajtanu'a, es nidagekyu tmubáktut. ¹⁰ Tyadakyujxmu du'un ndu'unam

ja delijensu es nmamadákum, mut ko tu nnaigyuyajkum ma Diosu jikypyu, di'ibu tu ttuknibujtaagu ja nitsokun mat nidugekyu ja'ayuty, es waanu ni'igu di'ibu myubujktup.

¹¹ Kajxwa'x es ya'uxpak tugekyu tyaadu. ¹² Exkum pan mduxixigadu mat ko mwimbu'udsutyñam; ja'a du'an myakup ja ixpajtun mat ja di'ibaty myubujktup ja Jesukristu, extam mij ja m'ayuk, extam mnayya'ityuty mat ja tsojken, extam mnayya'ityuty ma ja mubujkun, es extam ja mjiky'aty wa'ats. ¹³ Maanams uj ngaja'ty, tukwingugajxadu es kajxwa'x ja Diosu jyaabyajtun, es xya'uxraktu. ¹⁴ Yajtun ja madakan di'ibu Dios mmooyu ko ja muija'aydyujkaty dyajnáxtu ja Diosu 'yayuk, trujtáktu ja ky'u ma mij es mgunu'xu.

¹⁵ Tyam yajtun tugekyu di'ibu Dios mmooyu, es du'an tugekyu mbaat t'ixtu ko mij xyajmuj xyajmáyu ko xytyuñ extam ja Dios ttseky. ¹⁶ Kwentu'at ja mjiky'ajtun es ja m'uxrajkun. Du'ñam du'an xytyunat, es du'an nuix mnitse'eky es nandu'an di'ibaty mmamadoojadup.

5

Wi'ixu Timotee jya'ay'átut ma ja mubujkputujk

¹ Katu xy'ooy xya'axy ja muija'ay yedyujkaty; ni'igu xykyajxwíjut extamxyup yu'u xytyeety'áty. Mudat yajxon yu unak'tujkaty extamxyup xymyuga'ax'áty. ² Mudat yajxon yu muija'aydyoxytuykaty extamu mdaagu'unk, es unak'toxytuykaty extamu mmuga'axan, mat winu oyjyot.

³ Puduku ja ku'ekytyo'oxyuty di'ibu dun situy tugoy'ajtxadup. ⁴ Pan jaa ku'ekytyo'oxy di'ibu myudajtypy ja 'yu'unk o 'yok, tadu u'unk ok yu'u dun jawyiin pyudáku ja tyaak o ja ñanitu, es du'an tkuydyunat extam pyaadyuty mat nandu'an ja fyamilyu, dya'ixut ko tmay'ajnjáwu tugekyu di'ibu tyaak tyety tyuundu mat yu'agyujxmaty, mat ko du'anu dun ttseky ja Dios. ⁵ Ja ku'ekytyo'oxy di'ibu situy tu wye'emy kujm adu'uk, yu'ayu 'yaa'ajty jyot'ajtypy ja Dios, kyaj tmabe'xy es kyajxta'agut es t'amdow trujktsówut ja Dios xuuñ koots. ⁶ Per ja ku'ekytyo'oxy di'ibu winma'añdyugeepy es je'eyu tyaku xik xoombu, du'anu'u extamu o'kpu oy jyajiky'átyñam. ⁷ Tuk'ana'am tugekyu tyaadu nandu'an, kadiibu tii yajtukpeky'ixtat. ⁸ Pes pan ja pan kyaj ñaydyukjotmaydyuñaty ja myagu'uktujkaty, o waanu ni'igu yu ky'am familyu, tuu dun t'uxtijy ja mubujkun es waanu axuuk yu'u wye'emy kadiinam ja di'ibu kyaj tmabeky, ja'a ko yu'u jotmaydyuunap ja myagu'ugaty.

⁹ Yu'ayu mgujáyu ja ku'ekytyo'oxy di'ibu tu tyagu'pxnajxnu jyumajt es di'ibu tu pyeky tugok je'eyu, ¹⁰ di'ibu oy yajnija'ap ko tu 'yoyjya'ay'áty, ko tu yajxon tnu'umo'oy ttu'umo'oy ja 'yu'unk 'yuna'k, ko tsuj tu tmudaty ja jyabyaat jyabye'xy ma ja tyujk, ko tu ttekyruuy ja Diosu jya'ayuty, ko tu tuduku di'ibu ayoo jottagoodyup, ja'a ko oydyi'ibaty ti tu tuñ ja oybyu.

¹¹ Per katu xykyupeky yajkujáyu ja ku'ekytyo'oxyu kujk unak'kpu es dyáku ja naybyudaku. Mat ko wyinma'añ myinat es pyuka'andut jatugok, ta nuix tmastu'utta wi'ix tmadunat ja Kristu, ¹² es du'an ñayyajpekyka'adu mat ko kyaj Kristu t'okmadunánadu extam tu ñaywyanda'agadu. ¹³ Waanu ni'igu jyadittu wyinjuan wyindujk, oytyiity ttuktak ttukkajxadu es nugoo ñakumadyaagadu. Ta jyambijnadu nuux; es kyaj ñuuxaty je'eyu, nandu'an 'yabits'áttu, nugoo oytyiity tnamadya'aktu di'ibu kyaj pyaadyuty es tmadya'aktat. ¹⁴ Paaty ndsejpyuts es ku'ekytyo'oxy di'ibu kujk unak'kpu pyáku, es tmadátat ja 'yu'unk 'yuna'katy, es t'a'u'uñ t'adsuunat ja jyuan tyujk, kadiibu tugaarmo'oyut ja nmadsip'ajtam es ñibits'áw ñibitskajxadut. ¹⁵ Pes naagaty ja ku'ekytyo'oxyu du'ambu extamu taadu tu wyinma'añdyugódyu. Paaty ñaydyukpawitsy ñaydyukpabo'odyuty ja ka'oybyu.

¹⁶ Pan jaa toxytuyk di'ibu myubejkyu ja Jesús es tmudaty ma tyujk ku'ekytyo'oxy, wa'an ku'am tuduku, es kyaj tna'ixut es jyatyim'yajpudáku ma ja mubujkputujk; pes

du'an mbaat ja mabujkrutajk trupúkadu ja ku'ekytyo'oxy di'ibu sitay ni tii tkamadaty tkajaygyery.

¹⁷ Yu muija'ayaty di'ibu tuundur majatyu mabujkrutajk ñaymyúkudu, pátar ja windsu'kun esu pudujkun, es waanu ni'igu pánaty kyajxwa'xtar esu ja'ay ttuk'ixtu ja Diosu 'yayuk. ¹⁸ Pes ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Katú xypuyta'aky ja 'yajiidsu noviiu ma twindeñ ja triigu.” Es nandu'an jatuk peky jyuna'añ: “Yu muduumbu pátar yu myuju'uñ.”

¹⁹ Es ja muija'ayaty di'ibu tuundur ma ja mabujkrutajk ñaymyúkudu, katú xkyupeky es yajni'uanut pun kyaj kyaxe'eky majtsk o tugúak di'ibu ñikajxpáttar. ²⁰ Per pun tay'ajtan ko tmadaty ja peky oypuyúaty, win'oo mayja'ayóty ma mabujkrutajk ñaymyúkudu, es du'an ja wiingátyryu trupúkadu kwentu kadibú du'an nandu'an 'yadu'utstat.

²¹ 'Yijxyry myudeery ja Dios esu Nindsan'ajtam Jesukristu mat ja 'yánklusadyu wyinwitsyryu, ko nduknipekyu tyadu axpújkun es xypadúnut du'añum mat ja oyjyotkuyxm, es kyaj win'ixy wingexy. ²² Ko xywyin'ixa'anut naak di'ibu ana'amur ma mabujkrutajk ñaymyúkudu, jawyiin xy'ixut wi'ix jyiky'aty, du'an éxtam ngajxwiji, mat ko pun mbujtákyry tu'uk di'ibu axúak jiky'ajtr, nan mmadajtyryu du'an ja peky. Exkam mbekykya'a.

²³ Es mat ko janaam jatsojk mjotpékyaty, kadii xyñaky'uugut yu'uyu wa'ats nuu, uuk nandu'an oynu'ananu vinu éxtama jottsooy.

²⁴ Pes yu ja'ayadyu pyojru naagaty byeen tymniguxe'egyaty es ñija'adur ja ja'ay ko yajtukumadowándur, per naagaty ja ja'ayadyu pyojraty jaanum ya'ixy óknam. ²⁵ Nandu'an oy kyaxe'eky ko ja oybyu yajtúñ; es di'ibáty kyaj 'yóyaty, kyaj mbaat wye'emy ayu'udsyu.

6

¹ Nidugekyu di'ibu po'oduumbu'ajttar, yajxon tmay'at twindsu'ugudat ja wyindsúnaty, kadibú yajmagoy'áw yajmagoygyajxut ja Dios es ja n'axpújkun'ajtam. ² Es pun yu po'oduumbu yu'u wyindsan'ajttar ja Dios muduumbaty, ni'igu waanu oy tmadúnut mat ko tmamabujkra'áttu. Tuk'axpúak es kajxwa'xu du'an.

Tuy'ajtanbu namyudunu

³ Pun ja pán dya'axpeky di'ibu kyaj 'yóyaty es kyaj ñejxy ti'igyu mat ja Nindsan'ajtam Jesukristu 'yaxpújkunú oybyu di'ibu ngajxwa'xum, ⁴ taadu naymyujpújtákar es ni ti tjaygyuku. Yu'uyu du'an wyinma'añ'ajtyry tmadya'aga'añ yu axuk winma'añ. Es ma yu tyaadu myiñ ja naywyinnaxaja'ak, naymyudsip'ajtak, kanaydyukma'ijxak tii, naydyukwin'ijx naydyukjajp'ijxak tii, ⁵ esu yajnaydsyi'k yajnaygyojxak, kyaj jyotxaamdu. Tadu ja'ayaty kyaj 'yóyaty ja jyot wyinma'añ es kyaj tñijawu ja tay'ajtan, jyuna'andu ko yu n'axpújkun'ajtam yu'u du'an ma yajganaraty ja oy'ajtan. Mastu'udu tadu di'ibu du'anú wyinma'añ. ⁶ Tuy'ajtanu'u ko di'ibu nmabujkam, yu'u du'an yajkyry ja oy'ajtan ko ja'ay ttukjotkuda'aky di'ibu myudajtyry. ⁷ Pes ni ti oj ngamúmi'inum naxwiiñ, es nan ni ti ngamunújxa'anum ko n'o'kam. ⁸ Per pun yaa nmudajtam ja ka'ay ukun es ja wit nijam, mat yu'uyu tyadu njotkujk'ajtam. ⁹ Peru di'ibu wyinma'añ'ajtyry ñayyajmújja'aydya'aga'añaty, kyaj tsyíraty kya'at pekyoty. Ja'a myudajtyry maylyoku winma'añ es di'ibu ja'ay yajpekytyunur, es du'an dyajnúxut es dyajtgóyat. ¹⁰ Ja'a ko ja'ay t'adsoktu meeñ, yu'u du'an yajmiimpy otyim di'ibu axuk'ajtanaty; es ta naak, mat ko 'yadsoktu, tu mastu'uttu ja Nindsan'ajtam Jesukristu es nugoó ñayya'ayówudu ma jyiky'attu.

Timotee ya'anmaay es amumdu'uk jot tranajxut ja mabujkun

¹¹ Per mij Timotee, Dios m'u'unk'ajtar, kuka'ak tugekyu tyadu axuk'ajtan. Jiky'at mat ja tay'ajtan es éxtama Dios ttseky, mudu mabujkun, mudu tsojkun, mudu ma'xtujkun,

mádu yuunk'ajt naxyryu'ajtán. ¹² Panájx tugekyu amumdu'uk jot ja mabújkun, es windumbuk ja jiky'ajtán winu xuu winu tiempu, pesu tyadu du'an ja Dios mdukní-woojadu es tu mnayyajnide'xyuty mut ja mmabújkun mayjya'aywyindúm. ¹³ Dios, di'ibu myeepy ja jiky'ajtán tugekyu di'ibu jaa ijtp, esu Jesukristu, di'ibu kyajxtudák oy Ponsyu Pilatu wyindum, ja'a ñija'adup ko tyam nduknipeky ¹⁴ es xkyuydyúnat di'ibu nduknipejky. Katu xywyijstugátsy es kudiibu myajpeky'ixat, es tun du'an extu ko myínat ja Nindsun'ajtam Jesukristu, ¹⁵ ko du'an jyat kyubátat éxtam ttuknibújtáku ja Dios, di'ibu ti'igyu kuni'xy Dios'ajtp, Rey'ajtp ma réyuty es Windsun'ajtp ma windsúnaty, ¹⁶ di'ibu tu'uk kyaj 'yeeky, di'ibu jiky'ajtp ma ja jajun ma ni pún mbaat kyamawingóñaty, ni tu'ugu ja'ay kya'ixyuty, es ni mbaat tka'ixy. ¡May'ajt windsu'kun es muk'ajtán muut ja Dios winu xuu winu tiempu 'yítat! Wa'an du'anaty.

¹⁷ Uwij kajxwíj ja mukja'aydyujkuty ko katu nagoó myuj pyaadudu es kyaj je'eyu tjotmo'oyat ja mukja'ay'át, mut ko kujx najxpu'u. Wa'an ni'igu tpejta'aky ja wyinma'añ ma Dios, di'ibu jiky'ajtp es xymyo'oyum tugekyu mujwiin kyajaa es njotkujk'ajtam.

¹⁸ Tuk'ana'amdu es ttúndat di'ibu du'an oy. Wa'an nayyajmukja'aydya'agudu mut ja oybyu tuunk, es dyajwa'xa'anat di'ibu myudajt jyaygyajptap. ¹⁹ Es ko du'an ttúnat, ñapaty éxtam ttukujp'ixy ja jyiky'ajtán di'ibu miimp óknam, es du'an 'yaxájup ja jiky'ajtán di'ibu táy'ajtánbu.

²⁰ Timotee, padún ja xpxjúkun di'ibu tu xy'axaju. Katu xymyudoogúku yu naxwíñudu ja'ayu lyoku winma'añ, ni di'ibu myadyakmujktap di'ibu nagoobu tyijtap wijy'ajtán.

²¹ Pes naaguty di'ibu pyanujxtabu tyadu winma'añ, tu tmastu'uttu ja mabújkun.

Wa'an Dios mgunu'xudu nidugékyuty.

Myamajtskrpa Neki Di'ibu Paablu Tyuknigajx Ja Timotee

¹ Uj Paablu, Jesukristu 'yapóstulu, Diosu tsyojkuṅgyajxm uj tu nyajkéxy es ngajxwa'xut ja jiky'ajtun di'ibu wyandak es nmudajtam ko n'ijtam ti'igyu mudu Jesukristu. ² Nduknigejxypyudsu tyadu neky mij Timotee. Du'unuts mij njawu éxtamsu n'u'unk. Wa'anu nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mguni'xyuty es mmo'oyuty ja pa'ayo'on es ja agujk'ajt jotkujk'ajtun.

Timotee oy yajnegajxy

³ Njamyetsypyuts mij kots ngajxta'aky xuuñ koots. Nja'aygyudákyryuts ja Dios di'ibuts nmudiimpy mut ja wa'atspu jot winma'añ, éxtam ttuundu nandu'un ja n'aptujkats. ⁴ Byeenuts njamyetsy ja mwinnu, es njawin'ixaampy esuts njotkujkadya'ayut. ⁵ Pes njamyetsypyuts wi'ix mij amumdu'uk jot xymyubeky ja Dios, du'un éxtam yu mnanitu Loydu esu mdaagu'unk Eunisu, yu'ujty myudajtta jawyiinu tyadu mabujkan, es nmudajtyryuts ja tayı'ajtun ko mij tyam nandu'un xymyudaty.

⁶ Paaty ndukjamyetsy es xyajmujut ja madakan di'ibu Dios mmooyu kots mij ngu'unikooñ. ⁷ Pesu Dios kyaj oj xymyo'oyum di'ibu maat njujpts'kum njujpja'am, ja'a ojts xymyo'oyum es njotmuktakum mut ja tsojkan es mut ja jajwijtsambijtan. ⁸ Paaty katu mdsodyuñ es xymyadya'agut ja Nindsun'ajtam esu 'yaxpujkan, es ni mut uj kots yam n'ity tsimy yu'ugyujxm ja Nindsun'ajtam, es nik mudanu mut ja Diosu myak'ajtun ja ayo'on jotmay di'ibu yajpátr ja'agyujxm ja oybyu ayuk. ⁹ Dios oj xyajnutsókum es oj xytyukniwo'om es njiky'ajtam wa'ats, kyaj ko naty ti tu ndu'unam oy, ja'a du'un mut ko du'un ttuknibujtaku, es mut yu'ugyujxmu Kristu oj xytsyojkuṅ extu ma natyu naxwíñudu kyakojuñam. ¹⁰ Tu dya'ixyadyu tyadu tsojkan ko myiñ jyajty ja nYajnutsokru'ajtam Jesukristu, di'ibu myumadak ja o'kan, es yu'ugyujxm ja oybyu ayuk yajxon yajkajxwa'xy ko yu'u xyajjikyryuka'anum es xymyo'oya'anum ja jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu.

¹¹ Diósuts xywyin'ijx esuts ngajxwa'xudu tyadu oybyu ayuk, es xykyejxyuts éxtamu apóstulu esuts nya'uxpákat di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¹² Paatykyujxmuts ngu'ayowu tugekyu tyadu. Per kyajts ndsodyuñ, mut ko nnija'abuts mats tu nbajta'aky amumdu'uk ja nwinma'añuts, es nmudajtyryuts ja tayı'ajtun ko yu Kristu myudajtyry ja muk'ajtun es tkuwa'anut ja tuunk di'ibuts tu xytyuknipeky extu ko myínatnam yu'u.

¹³ Padún ja xpujkanu oybyu éxtam tu xymyudoy ma ajtsun, es jiky'at ma ja mabujkan es ja tsojkan di'ibu nmudajtam ti'igyu mudu Jesukristu. ¹⁴ Mut ja Espiritu Santu pyudajkan di'ibu ijtr ma udsajtam, kwentu'at di'ibu Dios tu mduk'amabujtaaguty.

¹⁵ Mnija'ap ko nidugekyu di'ibáty tso'ondup ma yu Asyu ñaxwíñudu xyñikáktuts, es extu yu Fijelu esu Ermójunus. ¹⁶ Wa'an ja Dios tmudaty ja pa'ayo'on ma ja di'ibu tsunaaydyup ma ja Onesífaru jyuan tyujk, mut ko kanak ókuts xyñimiiñ es oj dyajkuju ja n'aa njótuts, es kyaj tsyoyduuñ óyuts nja'ijty tsimy. ¹⁷ Nik ni'igu ko jyajty Romu, nétuts oj xy'uxta'ay extu kots xypyaty. ¹⁸ Wa'anu Nindsun'ajtam Jesús myo'oyuty ja pya'ayo'on ko myínat jatugok. Mij mnija'ap yajxon nu'an oj xyjantsypyudajkum jap Éfesu.

2

Wi'ixu Timotee tmudánut ja ayo'on Jesukristukyujxm

¹ Es mij Timotee, di'ibuts n'u'unkniwaampy, mudat ja majaan kunu'xungyujxm di'ibu nmudajtam ko n'ijtam ti'igyu mut ja Jesukristu. ² Ja aa ayuk di'ibu tu xymyudoy ngajxyuts mayjya'ay windum, tuknipek mij yu ja'ayuty di'ibu junaamp tayı'ajtun es mbaat dya'uxpeky ja wiink ja'ayuty óknam.

³ Du'un éxtam tu'ugm soldaadu tmamada'aky ja ayo'on, nandu'un mij mamada'ak ja ayo'on Jesukristakyjxm. ⁴ Pes ni tu'uk di'ibu soldaadu'ajtp tkatuktuka wiink ja'ayudyu tyu'unun, tyim'awijxyry es tkuydyúnat ja wyindsun 'yana'amun. ⁵ Nandu'un jajtpe du'un yu puy'kkijxyub, kyaj t'axaju ja myay'aty pan kyaj tkuydyún éxtam ya'ane'emy. ⁶ Nandu'un ja ja'ay di'ibu kamduump myudajtyry ja tuj'ajtan es jayjrp trákat ja pujta'aky. ⁷ Yaj'yo'oy ja mjot mwinma'añ di'ibuts ngajxyry, esu Nindsun'ajtam yu'u mduknijáwudap yajxon tugekyu.

⁸ Jamyats ja Jesukristu, di'ibu jikyryjk óknam ko 'ye'ky, es ko yu'u tyuump'ajt 'yaats'ajtu ja rey Davit. Tyaadu du'un ja oybyu ayuk di'ibuts uj ngajxwa'xyry. ⁹ Mut yu'ugyujxm tyaadu di'ibuts ngajxwa'xyry, nyajkejxy nyajnaxxyryuts ja ayo'on, extu ijtputs kawnuñ mut ja kadenu éxtam tu'ugm axuk ja'ay. Per ja Diosu 'yayuk di'ibuts ngajxwa'xyry, kyaj 'yity kawnuñ mut ja kadenu. ¹⁰ Paadyuts nyajkéxy nyajnaxyuts tugekyu es ttuk'oy'áttat di'ibáty ja Dios wyin'ijx, es yu'ujaty tmadáttat ja nitsokun di'ibu ja'ay myudajttap ko ti'igyu 'yittu mudu Jesukristu, ja nitsokun di'ibu winu xuu winu tiempu es mut ni'igu muj'ajtan.

¹¹ Tyaadu du'un tuj'ajtan:

Pun tu n'o'kam mut yu'u, nandu'un najx njiky'ajtam mut yu'u.

¹² Pun nmuduna'ayam ja ayo'on, najx nyajkutujkam nandu'un mut yu'u.

Pun n'axtíjam yu'u, xy'axtíjam nandu'un yu'u.

¹³ Pun kyaj nguydyu'unum ja n'ayuk'ajtam ma yu Kristu, yu'u situy kyuydyiimpy ja 'yayuk ma udsajtam, ja'a ko kyaj mbaat yu'u tkanitanu ja 'yayuk.

Muduumbu di'ibu Dios 'yoyja'ap

¹⁴ Tukjamyatstu tyaadu es tuknipaktu Nindsun'ajtamgyujxm, es tmastu'uttat ja naygyajxytsyiigu mudu ayuk di'ibu ni madsu kyatún. Yu'u je'eyu yajma'ttap di'ibáty myudoodap. ¹⁵ Tun extu mbaat xytyuk'oybyudsemy Dios windum, éxtam tu'ugm oybyu muduumbu di'ibu kyaj ti di'ibu tyuktsoydyúnar, di'ibu oy tuk'axrpkp ja ayuk tuj'ajtanbu. ¹⁶ Katu xyryagajxy yu ayuk di'ibu kyaj tyuñ, mut ko di'ibu pyagajxtap kya'adu waanu ni'igu ma ja peky ko tiempu ñaxy. ¹⁷ Pes ja 'yaxrpkunaty kyajaaju éxtam ja pu'utsun kyajaaju. Yu'u du'umbudyu du'un tadu nimajtskruty ja Imeneeu esu Filetu. ¹⁸ Tu yu'u tmastu'uttat ja tuj'ajtan. Du'un jyana'andu ko ja jikyryjkan tu ñaxy, es du'un dyajjít dyajma'attat naaguty ja myubjkan. ¹⁹ Per kyaj mbaat dyaj'yu'xtu ja Diosu tyuj'ajtan, mut ko Dios tu trujta'aky éxtamu potsy ujxu karku esu juumbu. Mbaat njuna'anum ko Dios kyejpy ja tyujk ma tyadu potsy ujx, es ma tyadu potsy ujx 'yity jaabyéty: “Yu Nindsun'ajtam 'yixy'ajtyry di'ibu yu'u jya'a'ajtyry.” Es nan kaxja'ay 'yity: “Di'ibu janándap ko jya'a'átyudyu Nindsun'ajtam, tsojkar es tmastu'uttat ja pojru.”

²⁰ Pes ma tu'ugm makja'ayu tyujk, kyaj jyatyim'yu'uyuty tmudaty ja vasu esu texy di'ibu oorú es di'ibu platu, nan jap'ajtp ja naxtexy esu agujjtsunbyók; naaguty tyuñ windsu'kangyujxm es naaguty kyaj du'un tyuñ. ²¹ Di'ibu nayya'ijtadap wa'ats es ñayjyubékyuty ma ja axuk'ajtan, du'un yu'u éxtamu vasu esu texy di'ibu yu Nindsun'ajtam yajtiimpy ma oytyim di'ibuty ja tuungu oybyu.

²² Mastu'ut ja uná'ktujkudyu wyinma'añ. Panujx tu'ugm jiky'ajtan éxtam di'ibu Dios tsyejpy, di'ibu mubjkan muutpu, tsojkan muutpu, ti'igyuj'ajtan muutpu, mut tugekyu di'ibu wa'adsu 'yaa jyot twindsu'ugudu Nindsun'ajtam. ²³ Katu xytyuñu kwentu loku madya'aky di'ibu ni madsu kyatún. Mnija'ap ko yu'u yajmiimpy ja tsiptuunk. ²⁴ Tu'ugm Nindsun'ajtam myuduumbu kyaj 'yítat tsipoty; ni'igu 'yoyja'ay'átat oypyúnaty muat, di'ibu jyajtyry es ya'axpákat, myudátap ja ma'xtujkan ²⁵ es tujwijtsumbítat mut ja tuda'aky'ajtan ja di'ibu nugo kaxkoop, wa'anxyur ja Dios tnayyajjumbijtpat ja wyinma'añ es tjaygyúkat ja tuj'ajtan, ²⁶ wyij kyajtat, es du'un kya'íttat éxtam mbaat

njana'anam ma ja majku'ugórk myúdatyuty tsimy es tyuktuna'añuty oytyiity éxtam yu'u tseky.

3

Wi'ix naty ja ja'ayuty ko ja ayo'onxuu tpátmut

¹ Nijawu ko ma naty ttipatnu myina'añ ja Jesukristu, byeen ayo'on muut 'yaknaxa'añ ja xuu tiempu. ² Ja ja'ayuty jyambijnudat adsojkraty, meen'ooguty, muj kujxmaty, nugoó ñaygyuya'axudu kadiinam pún, kyaj tmamudowdu tyaak tyeedyuty, ni ti tkamujjáwudu, kyaj tmuj'ixtu Dios, ³ kyaj tmudattu ja oyjyot es ni pa'ayo'on, abi'ts, kyaj ñayjyujwijtsumbítudu, myúdsip tugekyu di'ibu oy, ⁴ yajja'ay'o'kraty, oytyiity ttuktáku, es muj pátur. Yu'uyu 'yuxta'ayándur ja xik awu'kuk ma jyapaadyuty t'awdátat ja Dios. ⁵ Du'un ñay'andíjudat éxtamxyur myubaktu, per kyaj tkupaktu ja muk'ajtan ko jyiky'átat éxtamu Dios tseky.

Katu mda'anmúk mwá'kmúktu mudu du'ambu ja'ay. ⁶ Mut ko yu'ujaty tyúku, ma yu wiink tujk es t'awindumbuka'añ ja toxytyujku pekymuutru, di'ibu pawijts pawo'onur oytyim di'ibu axuukru winma'añuty, ⁷ es yu'uyum pyajudijtar ja xprujkan, per ni na'a nujx tkajaygyúku ja tuj'ajtan. ⁸ Tyadu yedyujkuty yu'u ryanujtar ja ñu'u tyu'u ja ejiptu brújaty Janus esu Jambrus, di'ibu myúdsijp'ajtu ja Moisés, es yu'ujaty nandu'un tmúdsip'attu ja tuj'ajtan. Tu wyinma'añdyugódyu ma mubujkan. ⁹ Per kyaj dyajkajaajat, mut ko nidugekyu ja'ayuty tnijáwudat ko yu'u kyulókuty, du'un éxtam jyajtyu tadu nima-jtskru ejiptu brújaty ko tmúdsijpta ja Moisés.

Di'ibu Paablú yaktuknipujk ja Timotee

¹⁰ Per mij mbadiimpy yajxon ja n'xprujkanuts, éxtamts njiky'aty, éxtamts tu nduknibujtaagu, éxtamtsu nmubujkan, éxtamts nma'xtíky, éxtamtsu ndsojkan, éxtamts tii nyajkéxy nyajnáxy, ¹¹ kots nyajpajúdy es kots n'ayoy. Mnija'ap yajxon tugekyu éxtamts uj najty ngubejty ma yu kyajpnu Antyokiiu, Ikoñu es Listru, kots ngu'ayo'uju axuuk mats nyajpajúdy. Per ja Nindsan'ajtam xyajtsókuts ma tugekyu tadu ayo'on. ¹² Pes tuj'ajtanu'u ko nidugekyu di'ibáty jiky'atándur wa'ats ma Jesukristu, yajpajúditándur yu'u. ¹³ Peru axuk ja'ayuty esu win'u'umbuty du'ñam ñajxtat waanu ni'igu o'ktáy, jya'aywyin'uundat es ñaywyin'uundat ku'am.

¹⁴ Per mij, it yajxon mut ja di'ibu tu xyjaty es mut di'ibu tu xymubeky. Mij mnija'ap pún tu mdukni'ixuty. ¹⁵ Pes extu tu mdimmutsku'un'k'áty tu xyñijawu ja Diosu jyaabyajtan. Yu'u mduknijáwudur es myajnujxudat ma ja nitsokan mut yu'uguyxmu mmubujkan ma Jesukristu. ¹⁶ Dios wyinma'añmyooy ja jya'ayuty es tkaxja'ayut tugekyu ja Diosu jyaabyajtan, es tugekyu tadu Diosu jyaabyajtan tuump oy es nya'xprujkam, nduk'ana'amam, nya'o'oyum, es njujwijtsumbijtam pún éxtam jyiky'átat tuj'ajtan muut, ¹⁷ du'un ja Diosu jya'ay kexy ka'pxy 'yaxpúktat, tnijáwudat es ttúndat tugekyu ja oybyu tsujru tuunk.

4

¹ Yu Dios esu Nindsan'ajtam Jesukristu 'yijx ñija'adur éxtam n'anuumu. Pes minamp ja Jesukristu éxtamu yajkutujkru es ttukkumudowa'añ ja jiky'ajtraty es ja o'kraty éxtam pyaadyuty nidu'uk nidu'uk. ² Kajxwa'x ja Diosu 'yayuk es xytyuknipúktat ja ja'ayuty es tmbúktat, jujwijtsumbít, jotmukwingajxu es ya'xpruk ma'xtujkan myuut. ³ Mut ko pyaadur ja tiempu ma ja ja'ayuty kyaj tnakymudanuya'andat ja xprujkanu oybyu; ja'ayu tyúndur éxtam ja kyujuun winma'añuty, 'yuxta'aydyur may'aampy ja ya'xprujkraty, per yu'uyu di'ibu yu'ujaty tsojktur tmúdo'ita'andu, ⁴ es kyaj tmúdo'ita'andu ja tuj'ajtan, ja'ayu myúdo'ita'andur oytyim di'ibu jekymadya'agyuty. ⁵ Per mij, naywyi-jts'yo'oyudu, wa'an ttimi ttimwi'ixuty. Madanu ja m'ayo'on. Ijtr xykajxwa'xat ja oybyu

ayuk. Tuk'ix ja ja'ay Kristu ña'u tyu'u. Kuydyún yajxon mut ja mduunk éxtam ja Diosu myuduumbu.

⁶ Es uj, windsu'kants nnajxánnu, tyimpátypyuts ja n'o'kun. ⁷ Tuts nmumada'aky ja tsip. Du'unuts uj éxtamu ja'ay di'ibu tu pyuyu'kja'ty ko pyuyu'kkijxyudu. Kyajts uj nmastu'uty ja mabujkun. ⁸ Es tyam xy'awijxrats ja may'aty ja'agyujxm kots tu njiky'aty tuy'ajtun maut. Ja Nindsun'ajtum di'ibu pyaye'epy éxtam pyaadyuty, ja'ats xymyo'oyaamp ja may'aty ja xuu ko myínut. Es kyaj 'yujtsuty je'eyu, nandu'un di'ibáty ijt xoondur ko myina'añ.

Paqbla ttuk'ane'emy ja Timotee wi'ix tyúnut

⁹ Tunu may'ajtun nimiinguts tsojk. ¹⁰ Pesu Demus, ja'a 'yadsejpy di'ibu yajpátp naxwiin, tuts xyñike'eky es tu ñajxnu Tesalóniku. Kresentu tu ñajxnu ma Galasyu ñax, esu Titu tu ñajxnu ma yu ñaxwiñadu Dalmasyu. ¹¹ Yu'ayu du'unu Lukas ak'ijtp ja yam mut uj. Uxta'ay yu Markus es mmínut maut, mut ko mbaaduts xypyuduku ma ja tuunk. ¹² Yu Tíkiu tuts ngexy ma yu Éfesu kajpn. ¹³ Ko mmínut, myajmínupts ja nnimótsuts di'ibuts nyajwu'am Trouu ma yu Karpu tyujk; myajmínur nandu'un ja nnékyuts abity'ambu, es katu xyjaydyugoy ja njaaybyajtunbo'o'ák.

¹⁴ Pujxnga'tspu Alejandra byeenats tu xytyuñ axuu. Yu Nindsun'ajtum tukkumadówdur éxtam tu 'yadu'utsy. ¹⁵ Mnaygywentu'átudur mada tadu Alejandra, mut ko mak tu tmudsip'aty di'ibu ngajxwa'xam.

¹⁶ Kots uj tim jawyiin njanayñikajxtu'udánu ma ja justisutujk, ni púnats xykyapu'u'u xykyapukajxu. Nidugekyuts xymyastuttaadyu. Peru Dios tyúnur ja may'ajtun es kudiibu trujktákuu tyadu. ¹⁷ Per ja Nindsun'ajtum xypyudujkuts es xymyujamooyuts, éxtamts mbaat ngajxwa'xta'ay tugekyu ja nitsokun es t'ix tmadówdut nidugekyu ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Es du'unu Nindsun'ajtum xyajtsékyuts es kyajts ja kaa uj xytsyu'tsy, ¹⁸ es yu'uts xy'akkuwa'anur mut otyim di'ibu axuk'ajtunuty, es xypyujku'ugudats es xyajnujxudats ma yu tsajpótmudu kyutujkun. Maj'ajtun maut yu'u 'yítat winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unuty.

Kajxpo'xun

¹⁹ MayDios xy'anuumudu Prisilu esu Akilu, es ja di'ibu tsunaadydur ma ja Onesífaru jyuan tyujk. ²⁰ Erastu tu wye'emy Korintu; esu Trófimú, mut ko pa'ambajt, nnikékyuts Miletu kajpnóty. ²¹ Tunu may'ajtun es mmínut naam kyajnam myiñ ja xux tuboj.

MayDiósuku du'un jyuna'andu Eubulu, Pudentu, Linu, Klaudyu es nidugekyu nmugu'uk'ajtum.

²² Wa'anu Nindsun'ajtum Jesukristu t'ity mut mij, es wa'an ja Dios mgunu'xudu nidugekyuty miidsaty.

Neky Di'ibū Paablū Tyuknigajx Ja Titū

¹ Eĵ Paablū, Diosū mynduumbū esū Jesukristū 'yapóstalū, ja'a njuna'anam kots tū xykyéxyats es nya'xprákt di'ibáty ja Dios tū twin'ixy es t'axájudat ja Jesukristū, du'an tnijáwudat ja tūy'ajtūn di'ibū nmubajkūm, ² es yū tūy'ajtungyujxm amumdu'uk tnijáwudū ko tmudattū ja jiky'ajtūn winū xū winū timpū, mat ko Dios, di'ibū kyaj 'yanda'aky, extū mā kyajnumū naty ja naxwíñudū kyojñūm xywyandákūm tadū jiky'ajtūn, ³ es tyam ko timpū tpaaty, xytyuk'ane'emyats es tū xytyuknija'am ja 'yaa 'yayuk di'ibūts uĵ tyam ngajxwa'xury, di'ibū Dios, ja nYajnitsokpū'ajtūm, tū xytyuknipékyats. ⁴ Mij Titū, nduknigejxuryū tyadū neky. Du'anats mij njawū éxtūmdsū n'u'unk, ja'a ko uĵts mij tū ndukmubeky ja Kristū. Wa'an ja Dios Teety esū nYajnitsokpū'ajtūm Jesukristū mguni'xyaty es mmo'oyaty ja agujk'ajt jotkujk'ajtūn.

Titū tyuunk jap Kretū

⁵ Kots mij nyajwe'emy jam Kretū, ja'a es xya'abaadū yajxón di'ibū naty ak'abaadūyaamp, es xywyin'ixat ja mājja'ayaty di'ibū túndap majatyū mubajkprutajk ñaymyúkudū tu'uk tu'ugū kajpn, du'an éxtūm oj nduknipeky. ⁶ Ja'a mbujta'agup ja mājja'ay yedyujkaty di'ibū kyaj pán mbaat mat ti tyukniwaambétyaty, di'ibū tu'uk je'eyū ñudo'oxy, di'ibū 'yu'unk myubejkyry ja Jesukristū, kyaj tmudaty ja axūkprū jyot wyinmā'añ, myamudeepū ja tyāak tyeedyaty, es di'ibū kyaj ñūgoy kyaxkoy. ⁷ Es mat ko ja mubajkprutajkū kywentū'ajtrū di'ibū tū yajtuknipéky ja Diosū tyuunk, koonūm tmūnūjxat wa'adsū jyiky'ajtūn, di'ibū kyaj ñaymyujpūjta'agyaty, kyaj jyot'ambeky mat waanū tii, kyaj myū'iiky, kyaj tsyip'xxta'ay, kyaj 'yadseky, es kyaj myeetsy; ⁸ nik ni'igu ja'ay dyajjajtta'agat oy tsuj mā tyūjk, di'ibū tyiimpy yajxón, tūy'ajtūn, wa'ats ja'aybyū, Dios mnduumbū, nay'aguwijts nayjyujkuwijtsap, ⁹ di'ibū 'yook'ajtyry es jyiky'aty éxtūm ja xprūjkūnū tūy'ajtūnū. Pes du'an mat ja oybyū xprūjkūn mbaat tjomakmo'oydyū ja wiinkpraty es jyiky'átat du'an. Es nandū'n mbaat ttuk'ixy yū tyūgo'oyūn di'ibáty kyaj tranūjxā'andū ja tūy'ajtūn.

¹⁰ Mat ko ta mayū ja'ayaty di'ibū kyaj ñay'aguwits ñayjyujkuwítsaty di'ibū ya'xprūjktap andakungyujxm, es waanū ni'igu taadaty di'ibū tyukkuwā'anūdap es tkuydyúndat ja israelítudyū kyostumbrū. ¹¹ Koonūm tsyékyaty njūwijtsūmbijtam extū ko nya'amo'onūmū taadaty, mat ko wyooma't wyijtsmā'ttūp mat ja axūkprū xprūjkūn, di'ibū tsūnaaydyap tukjūn tuktajk, es tyuk'xprūjktap di'ibū kyaj ñigutikyaty es tganarata'andū ja meēñ.

¹² Pes tu'ugū Kretū ja'ay di'ibū mat ja kyū'umgugajpnyujxm jyūnāñ: “Yū Kretū ja'ayaty, du'añūm yū'ajaty 'yanda'aktū, kyáxaty, ñūuxaty es du'an éxtūmū juyujk añimalūn.”

¹³ Tūy'ajtūnū taadū. Paaty jūwijtsūmbít amūjaa, es du'an wa'ats tmūdátat ja mubajkūn.

¹⁴ Wa'an tmastu'uttū ja israelítudyū myadya'agyaty, es nandū'nūnū tadū ja'ayadyū kyū-tujkūn di'ibū tū ttuk'xprūktū ja ja'ay di'ibū 'yūxtijtap ja tūy'ajtūn.

¹⁵ Mat ja di'ibáty myūdajttap ja jyot wyinmā'añ wa'ats, tūgekyū yū'u wya'adsaty; per di'ibáty kyaj tmūbūktū, kyaj tmudaty ja jyot wyinmā'añ wa'ats, es ni tii mā yū'u kyawā'adsaty. Pes extū yū jyot wyinmā'añ esū jya'ajan tūgekyū 'yaxuk'ajtta'ay. ¹⁶ Du'an jyūnā'andū ko t'ixy'attū Dios, per di'ibū tyuundap yajnigūxū'kūdap ko kyaj tyūy'ajtūnaty; pes kyaya'oyjyáwudū es kyaj kyajxykyupáktū, es kyatimtuundap di'ibū oy.

2

Oybyū esū wa'atspū xprūjkūn

¹ Per di'ibũ mij mya'uxpákuþ, ja'a di'ibũ nuþxp ti'igyũ mat ja oybyũ uxpuþkuþ. ² Tuk'uxpuþ ja muþja'ay yedyuþk es ñayjuþwijuþsambítuþat ku'um, di'ibũ naymyay'ajt naywyindsu'kuþ, oy tniþáwut ja Diosũ 'yayuk, esũ Dios tpaþúnut tsoþkuþ muþt es ma'xtuþkuþ muþt. ³ Tuk'uxpuþ nandu'ũn ja muþja'aydyoxytyuþkuty es windsu'kuþ muþt jya'ay'átut, kyaj pyi'ts'áw pyi'tskajxut, kyaj myu'uuk myumu'ugudut, es di'ibũ yajktuþ ja oybyũ juþwijuþsambijtuþ. ⁴ Du'ũn mbaat ttukni'íxudu ja kasaadu uná'ktoxytyuþkuty es ttsóktut ja ña'ay es ja 'yu'unk 'yũna'kuty, ⁵ ñayjuþwijuþsambítuþat, wa'ats jyiky'átut, tkwentu'átut ja juþũn tyuþk, ñaygyubúkuþat ma ña'ay, esũ du'ũn ni þán tkakajþpaþut axuþk ja Diosũ 'yayuk.

⁶ Tukni'íxudu nandu'ũn ja uná'ktuþkuty es ñayjuþwijuþsambítuþat. ⁷ Es mo'oy mij ku'um tu'ugu oybyũ kajxwíþũn esũ iþxpajtuþn ma oytyim tiity tuþgekyũ. Ko xytyukni'íxut, tun mat tuþgekyũ windsu'kuþ esũ tuda'aky'ajtuþn. ⁸ Þũn mduþkni'ijþuþ ko niþuþgekyũ tjiky'átut ja jyiky'ajtuþnũ wa'atsþũ di'ibũ kyaj mbaat þán mat ti yajniþe'xyuty, pes net ja Kristu jya'ayudyũ myuþsip tmuþáttut ja tsoydyu'un, ja'a ko ni madsoo mbaat tkapaaty yũ axuþk'ajtuþn ma yũ njiky'ajtuþn'ajtuþm.

⁹ Kajxwij nandu'ũn ja po'oduumbaty es tmũmuþuþuþat ma oytyim tiity yũ wyindsũn wyindáþuty, a'uw agajx es kyaj ñaygyu'adsówuþat. ¹⁰ Katu ti ttoñ tmũwa'añ. Wa'an t'ity yajxón tuda'aky, es du'ũn oþpyuþnuty iþþuþ ja jyiky'ajtuþn ko ja 'yuxpuþkuþnũ Dios, yũ nYajniþsokþuþ'ajtuþm, byeen jyantsy'oy jyantsyþsyúþuty.

¹¹ Es mat ko Dios dyaka'añ ja ñitsokũn ma niþuþgekyũ ja'ayuty, tu xytyuk'ijþũn ja 'yoy'ajtuþn. ¹² Es yũ oy'ajtuþn xytyuk'uxpuþkuþm ko koonũm nmastútuþm ja jiky'ajtuþnũ axuþkþũ, nñayjuþwijuþsambijtuþm es njiky'ajtuþm yaa ma tyadu naxwíþudu wiju þeþy, tuþ'ajtuþn muþt es éxtũm ja Dios ttseky, ¹³ maþũnũm n'awijx nþuþp'ijþũn ja tiempũ ko muþ'ajtuþn muþt myina'añ ja Jesukristu, ja'a nmũþDios'ajtuþm esũ Yajniþsóþkuþ. ¹⁴ Jesukristu ñaygyuyajku ma ja o'kuþn ma uþsajtuþm xyþapátũm, es du'ũn oj xyajþsókuþm ma ja axuþk jiky'ajtuþn, oj xyajwátũm, xyja'a"abuþkuþm, xyja'ay'ajtuþm es ndu'unũm tuþgekyũ di'ibũ oy.

¹⁵ Tukni'íxũ mij tuþgekyũ tyaaðu, es jotmuþkmo'oydyũ es juþwijuþsambít mat tuþgekyũ m'ana'amũn di'ibáty mmuþdo'oxuþp. Katu mnayyákyuty es þán mgamuþ'íxuduþ.

3

Dios muþþuþkuþuþk þátuþuþ es tyúndut

¹ Tukjamyatstu ko twindsu'ugudut ja yajkuþuþkuþ es myũmuþuþuþuþ ja justisuþuþkuty, es ttúnut oytyim tiity yajxón, ² katu jya'ayñi'ow jya'ayñiyaaxudu, yuunk naxyþy es oyþya'ay'átuþ, es dya'íxuduþ ma 'yaa þyot ko tyuda'agyuty mat niþuþgekyũ ja'ayuty.

³ Pes uþsajtuþm nandu'ũn ijty nguþuþn'ajtuþm es kyaj ijty nmũmuþo'om ja Dios. Du'ũn ijty nþuþdijtuþm éxtũm ja ja'ayũn di'ibũ tu tyu'uduþgóy es 'yane'emyuty oytyim di'ibũ winma'añuty, njiky'ajtuþm axuþk, nñaywyinnaxuþja'am mat tii, nduþkuþuþsip'ajtuþm tii oþpyuþnuty es nñaydyuk'ak'ajtuþm ijty nixim niyam. ⁴ Per ko Dios, yu'ũ nYajniþsokþuþ'ajtuþm, dya'ijþũ 'yoy'ajtuþn esũ tsoþkuþn ma ja naxwíþudu ja'ay, ⁵ oj xyajniþsókuþm, kyaj mat ko tuþþyþuþ oþnu'ũnũn ti oy ndu'unũm, ja'a du'ũn mat ko tmuþdaty ja pa'ayo'on mat uþsajtuþm, Espíritu Santuþkyuþþm oj xyajwátũm es oj xymyo'oyũm ja jembyũ jot winma'añ, éxtũmxyþuþ jemy xyajmi'inũm jiky'ajtuþuþ. ⁶ Mat yu'ugyþþmũ Jesukristu, nYajniþsokþuþ'ajtuþm, Dios tu xymyo'oyũm ja Espíritu Santu, ⁷ es myay'ajtuþngyþþm oy nwu'uma'añũm mat ja Dios, es du'ũn n'awijx nþuþp'ijþũn ja kuma'añ, ja jiky'ajtuþnũ winu þũn winu tiempũ.

⁸ Tyaaðu du'ũn tuþ'ajtuþn, ndseþþyats es byeen xyñikajþpátut tuþgekyũ tyaaðu, ja'a du'ũn es di'ibáty myuþþuþkuþuþ ja Dios ñaygyuyákuþat es ttúnut yu'ũyũ oybyũ. Tyaaðu du'ũn oy es tuump mat niþuþgekyuty. ⁹ Katu xymyadya'aktu di'ibũ ni ma mgatu'unxudu, es ni mganaymyuþþuþta'aga'añuþat niþu'uk niþu'uk wi'ix jyiky'ajtuþuþ ja m'aptuþkuty, es katu ti

mnaydyukwin'ix mnaydyukjĕjp'ixĕdu o mnaygyajxytsyiigĕdu mat ja'agyĕjxm Moisesu 'yana'amĕn. Tĕgekyĕ taadu ni madsoo mgatu'unxĕdu.

¹⁰ Es pĕn ja pĕn dyajnaywya'xa'añĕty ja mĕbĕjkrĕtĕjk, tukjaygyukĕ tĕgok, es pĕn kyaj kyajxykyupĕky, tukjaygyukĕ jatĕgok; es pĕn kyaj mdimmĕmĕdóyĕty, katĕ xyñakytyuñĕ kwĕntĕ. ¹¹ Pesĕ tadĕ dĕ'ĕmbĕ ja'ay kyaj jyiky'aty tĕy'ajtĕn mĕĕt, es yĕ kyĕ'ĕmbojprĕkyĕjxm ñaydyĕgóyĕty.

Di'ibĕ Paablĕ tyuknipejkyry ja Titĕ

¹² Naskaĕyaambyĕts ja Artemĕs o ja Tíkikĕ. Ko jya'tĕt, tun esĕts xyñija'tĕt Nikópolĕs kajpnóty, mat ko dĕ'ĕnĕts tĕ ndukniwitsĕ ko nyajnaxa'añĕts ja xux po'o jap. ¹³ Pĕn mabaat mmada'aky, pudĕkĕ yĕ Zenĕs esĕ Apolĕs, es xymyo'oyĕt di'ibĕ tĕgoy'ajtĕp, es dyajtu'uyo'oyĕt ja ñĕ'ĕ tyu'u kĕdiibĕ ti tyĕgoy'ajtĕdĕt. ¹⁴ Tukni'ixĕdu yĕ nmĕgu'uk'ajtĕm nandĕ'ĕn es ttúndĕt ja oybyĕ es tprudákĕdĕt di'ibĕ tĕgoy'ajtĕp, esĕ jyiky'ajtĕn tyúndĕt.

Kajxpoxĕn

¹⁵ Nidĕgekyĕ nmĕgu'uk'ajtĕm di'ibĕts ja yam mĕĕt n'ittĕ, mdukniĕáĕdu ja Dioskajxy. MayDios xy'anĕmĕdu nmĕgu'uktĕjk'ajtĕm. Wa'an ja Dios mĕgunu'xĕdu nidĕgékyĕty miidsĕty.

Neky Di'ibü Paablü Tyuknigajx Ja Filemón

¹ Ëj Paablü. Tsimdsyanaabyuts mat kots ngajxwa'xy ja Jesukristü 'yayuk. Ëj esu nmügu'uk'ajtam Timotee nduknigáxtüdsü tyadu neky mij, mmüduumbü, mügu'uk Filemón, ² es yu Jesukristü myüduumbüty di'ibü naymyujküdp ma mdüjk, éxtam nmügu'uk'ajtam Apyü esü Arkipü, di'ibü müüt nmüdu'unam ja Jesukristü. ³ Wa'an ja Dios Teety esü Nindsün'ajtam Jesukristü mgunu'xüdu nidügekyü miidsüty, es mmo'oyüdu ja agujk'ajt jotkujk'ajtün.

Filemongü tsojkan esü myübüjkan

⁴ Kots ngajxta'aky, dü'üñümts njä'aygyüda'aky ja Dios mijtskyüjxm, ⁵ mat kots tü nmüdoy wi'ix xymyübeky ja Nindsün'ajtam Jesús es ko xytsyky pánaty Diosu jya'a'ajtypy. ⁶ N'amdeebüts ja Dios es dü'üñü x'üxtä'ayüt wi'ixü ja'ay xytyuknijáwüdü ja di'ibü nmübüjkan, esü dü'ün xywyinmüdoodä'ayüt tügekyü ja oy'ajtün di'ibü nmüdajtam ja'agyüjxm ko ti'igyü n'ijtam müdu Kristü. ⁷ Jotkujküts es xondáküts mat ja mdsojkan, ja'a ko mat mij mügu'ugitü, ja Diosu jya'ayüty tü 'yagujk jyotkujküdü.

Paablü ja Filemón t'amdoy ja may'ajtün mat ja Onesimükyüjxm

⁸ Paaty müdu tyäädü, oy éxtamü Jesukristü 'yaróstalü xypyátrüts es nduk'ana'amüt di'ibü mdünüp, ⁹ njamünü'xtä'agaampy tsojküngyüjxm. Ëj Paablü, müjja'ayñüts es tyámüts ndsimdsyüüny mat kots nmüdüñ ja Jesukristü, ¹⁰ n'amdeepy tu'ugü may'ajtün mat yu'ügyüjxmü Onésimü, di'ibüts üj nmüdajtypy éxtamdsü n'u'ungün, ja'a ko üjts ja'a tü ndukmübeky ja Kristü ko oj xykyu'ixy yäa mäats ndsimdsyüüny.

¹¹ Tüüyüp yu Onésimü ni ti tu'unün mgamooyü, per tyam mdu'unxüdübü net yajxón, éxtamts üj tü xymyüdüñ ja yam. ¹² Nduknigajxümbijtypy jatügok, oyxyüp jyadu'un'ajtrü éxtamdsü ngu'üm jotün. Pes axajü yajxón. ¹³ Ëj tüüxyüpts njajünä'añ esxyüp 'yakwe'emy mat üj, esxyüp xymyüdüñüts mä mij njapaadyüty mäanümts n'aktsimdsyüüny mat yu'ügyüjxm kots ngajxwa'xy ja oybyü ayuk. ¹⁴ Per kyajts njatyimtseky es xyjaty-impudüküdüts pün kyaj mij mjünä'añ. Ndsejpyüts esüts xypyudüküt mat mij ja mgü'ümdsojkan, paaty kyajts n'ak'yajwü'ümüya'añ ja Onésimü ja yam. ¹⁵ Wa'anü da Onésimü oj mmastu'udyüty waanü tiempü, es tyam xymyüdatüt winü xüü winü tiempü, ¹⁶ kyaj ñakydü'ünaty éxtam tu'ugü ja'ay juybyü, tyam dü'ün waanü oy éxtam tu'ugü mügu'uk di'ibü mjantsytsyejpy. Ëj njantsytsyejpyüts byeen, per mij mbátüp es xytsyóküt waanü ni'igü, kyajnum éxtamü ja'ay juybyü, per waanü oy éxtam tu'ugü mügu'uk di'ibü jemyñam t'axajü Nindsün'ajtam.

¹⁷ Paaty mügu'ugitü Filemón, pün xy'üxkajpüts éxtam mijü mmüduumbü mä yu Nindsün'ajtam Jesukristü, tunü may'ajtün, axajü Onésimü éxtam jyawü üj kü'üm xy'axájüts. ¹⁸ Pün tü oynü'ünün mmüdügöyüty, o pün jaa wi'ix tsoo xymyüjyü xymyügwéntüty, tukkübajtküts üj mij. ¹⁹ Ëj Paablü, tyäädü njä'ayüts müdüdsü ngu'üm letrü: Üjts ngabátüp. Oy jyambaädüty üj mij ndukjamyetsy ko xymyüni'xy'ajtrüts üj mij müdu mgü'üm jiky'ajtün, mat ko üjtsü dü'ün di'ibü mduknija'ajü ja Jesukristü ñitsokün. ²⁰ Mügu'ugitü, tunü tyäädü may'ajtün di'ibü n'amdeepy nbüjktseepy mat ja Nindsün'ajtam Jesukristükyüjxm, es dü'ünüts xyajxondä'agüt. Tun éxtam tukka'ax'ajtam mä Kristü.

²¹ Nnijayü mat ko ndukmä'awdajtäpts ko mguydüünüp, es nnijä'abüts ko mdünüp waanü ni'igü küdiinüm di'ibü yam n'amdeepy. ²² Nandü'ün n'amdoy es xy'üxküküdüts ja njajttákü, mat ko njüjp'ijxypyüts ko mat yu'ügyüjxmü m'amdo'o mbüjktso'onaty miidsüty, Diósüts xymyo'oyüp esüts n'awa'atspüdsümat es nüjx ngu'ixtü.

Kajxpo'xün

- ²³ MayDiósuk jyuna'añ ja Epafrus, yu nmadsimyja'ayats mat yu'ugyujxmu Jesukristu.
- ²⁴ Nandu'an mdukniǵáxudu Dioskajxy ja Markus, Aristarku, Demus esu Lukas di'ibats xpyudujkadup ma ja tuunk.
- ²⁵ Wa'an miidsu Nindsun'ajtum Jesukristu mgunu'xudu.

Neky Di'ibū Yajtuknigajxtū Ja Ebreēū Ja'ayuty

Jesukristūkyjxmū Dios kyajxy

¹ Tim jékyur kanak ok es kanak naxū Dios ttukmugajxy ja kyugajxpruty ja n'aptajk'ajtūm, ² per naamnum xytyukmugajxūm ja 'yU'unk. Yū 'yU'unk mādū Dios dyajkojy tugekyū di'ibū jaa'ajtp, es tū tmo'oy tugekyū éxtūmū kyuma'añ. ³ Ja Diosū 'yU'unk yū'ū dū'un jajp éxtūmū Dios Teety, es yū'ū dū'unū Dios nandū'un éxtūmū Dios Teety. Tugekyū di'ibū tsajpótm es yā naxwiiñ ye'epy es 'yity éxtūm t'ane'emy mat ja myak'ajtūn.

Waanū māj ja Jesús kadiinūm ja ánkłusuty

Jesukristū yū'ū tū xyajpojpnitūgo'oyūm ūdsajtūm naxwiiñūdū ja'ayuty, es óknum ñaxwe'tsy aga'añdsyoo mā Dios Teety yajkutiky tsajpótm. ⁴ Paaty tū ttukja'ty ja Jesús tūmādátat ni'igū māj'ajtūn kadiinūmū ánkłusuty, pes tū t'axajū éxtūmū kyuma'añ ja xyūū waanū māj kadiinūmū ánkłusuty. ⁵ Mat ko Dios ni na'a tka'anmaay ni tu'ugū anklus:

Ujts mij xyTyety'ajtp.

Tyámuts ngu'ū'ūgūt kots mij n'U'unk'áty.

Es nan kyajū Dios t'anmaay ni tu'ugū anklus:

Ujts mij xyTyety'átur,

es mijts n'U'unk'átur.

⁶ Nandū'un ko Dios tkaxa'añ yā naxwiiñ ja 'Yu'unk di'ibū ijtp éxtūmū ka'axkórk, dū'un jyūna'añ:

Wa'anū n'ánkłusuts t'awdátyuty.

⁷ Es ko Dios xytyuk'ixa'anūm wi'ixū dū'unū 'yánkłusuty, dū'un jyūna'añ:

Dios ñaskajxur ja 'yankłus éxtūmū poj, es éxtūmū jūnyā'angun.

⁸ Per ko Dios tñimadya'aky ja 'yU'unk, dū'un jyūna'añ:

Mij Dios, winū xūū winū tiempū ja mgutujkūn 'yity,

myajkutúkūp mat ja tūy'ajtūn.

⁹ Mat ko tū xytsyeky ja tūy'ajtūn es tū xy'uxtijy di'ibū axūuk;

paaty tū ni'igū nmo'oy ja xondakūn kadiinūmū mmagu'uktūjkyty.

¹⁰ Es nandū'un ja Dios t'anūmū ja 'yU'unk:

Mij Windsūn, tim jékyur xyajtsonē'ky xyajtsondáky ja naxwiiñūdū,

es mij kū'ūm xyryj'táky ja tsajp.

¹¹ Yū'ūjuty tūgooydya'aydyur,

per mij mwū'ūmūp winū xūū winū tiempū.

Nidugekyū yū'ūjuty 'yamūjadya'ayut éxtūmū wit tyiky;

¹² es dū'un xy'adijmúkat éxtūmū tuk wit, es xyajtūgátsut,

per mij dū'ūñūm m'ity éxtūm m'ity,

kyaj mjiky'ajtūn kyukúxut.

¹³ Dios ni na'a tka'anmaay ni tu'ugū anklus:

U'ūñū mats n'aga'añdsyoo,

extū kots nbūjtā'agūt ja mmādsip mdekypyatka'p.

¹⁴ Ja ánkłusuty, ja'ajūn yū'ūjuty, es yajkēxy es tpuđákūdūt ja di'ibáty 'yaxajūyāndur ja nitsokūn.

2

Waanū ni'igū nbadū'unūm ja Diosū yūxryj'kūn

¹ Paaty, tim tsojkar es ni'igü nbadu'unam ja Diosu 'yaxpajkan di'ibu nmado'om, küdiibu ndugo'oyum. ² Ja xparjkan di'ibu yajmooydu ja n'aptajk'ajtam ankluskyajxmuty, yu'u situy tu ya'ixy ko tyuy'ajtanaty, mut ko di'ibaty kyaj tkuyduunda, tyukkumadoo éxtam pyaadyaty. ³ Pes, ¿w'ix mbaat udsajtam nyajnama'xam pün kyaj ndu'unamu kwentu es kyaj n'axájumu tadu muj nitsokun? Pesu Nindsun'ajtam Jesukristu kü'am jawyiin oj tadu tkajxwa'xy, es ja 'yapóstaluty di'ibu 'yaxájudu ja 'yaxpajkan, yu'ujaty yajtay'ajtandujkudu. ⁴ Dios ya'ijxu ko tyuy'ajtanaty mut ko tmooy ja myuduumbuty es ttúnat kanaak ja muj'ajtan esu ijxwa'umun, es dyajwa'xy ja Espiritu Santu myadakun éxtam yu'u ttsejky.

Yajpajta'aky ja Jesús éxtamu ja'ay

⁵ Dios kyaj tu trujta'aky ja 'yánklusuty es 'yana'amut ma yu jembyu naxwíñudu di'ibu itaamp. ⁶ Per jap tu'ugu lugaar ma yu Diosu jyaaybyajtan ma jyuna'añ:

Dios, ¿ti tsoy'ajttap ja ja'ayaty,
ti ko xyjamyetsy es xytyuñu kwentu?

⁷ Tu tuk tiempu xya'amutsk'aty ja ja'ay küdiinam ja ánkusuty;
mij tu xpyujta'aky es 'yíttat mut ja muj'ajtan esu windsu'kan,

⁸ mij tu xpyujta'aky es yu'u tniwindsun'átat tugekyu di'ibu ijtp.

Ko trujtáky esu ja'ay twindsun'áttat tugekyu di'ibu ijtp, kyaj ti oj wye'emy di'ibu ana'amudap. Per kyajnum n'ijxam pün mamadoop otyiity tugekyu. ⁹ Per n'ijxam ja Jesús, di'ibu Dios pyujtak waanu tiempu esu ánkusuty muj 'yíttat küdiinamu Jesús, es tyam 'yo'kangyujxm ko 'yayooy tmadaty éxtamu may'aty ja muj'ajtan esu windsu'kan, es du'un ja Dios myay'ajtangyujxm Jesús dyajnáx dyajkúxat ja adsu'ux o'kan es nidugekyu ja'ay ttuk'oy'áttat.

¹⁰ Tugekyu di'ibu ijtp 'yity mut Dioskyujxm, es yu'ugyujxm tugekyu 'yity. Dios jyatsojk dyajnjxa'añ tsajpótm ja ja'ayaty éxtamu 'yu'ungun, paaty tkejxy ja Jesús es 'yayówat ma 'ye'ky, mut ko du'unu dun ja Jesús mbaat dyajpojpanitugóydu ja ja'ayaty es dyajnitso'ogut. ¹¹ Es ja di'ibu ja'ay yajnitsekyu es ja ja'ay di'ibaty yajnitso'ogudap, ti'igy ja Tyeety. Paaty kyaj ja Jesús ttuktsoyduñ es jyuna'anat ko tmuga'axuty, ¹² éxtam jyuna'añ ma ja Diosu jyaaybyajtan:

Dios, ujtsuts mij nduk'ixy'átap ja nmuga'axudyuts,
es n'úwuduts ja m'alabanzu ma mubajkratujk ñaymyúkudu.

¹³ Es nandu'un jyuna'añ:

Uj nbujtákyryuts ja njot n'anumats ma Dios.

Es nandu'un jyuna'añ:

Tyaats uj, mut ja u'ungaty di'ibudsu Dios xymyooy.

¹⁴ Du'un éxtamu ja'ay ja nini'x esu ne'pyñ tmadattü, nandu'un ja Jesús 'yijty éxtamu ja'ayaty, es mut ko 'ye'ky tkutujkanju'ty di'ibu yajja'ay'o'kp, ja'a njuna'anam ja majku'ugópk, ¹⁵ es du'un dyajnitso'oktat di'ibu tsyu'kudap ja o'kan mabaat jyiky'attu éxtamu tuumbu juybyun. ¹⁶ Pes ja Jesús kyaj myiñ es trupakuyáñ ja ánkusuty, yu'u situy ja Abraanü tyuamp 'yaadsuty. ¹⁷ Es paadyu Dios trujtáky éxtamu naxwíñudu ja'ayaty es du'un tra'ayówat ja ja'ay ko Dios tmadúñ, es du'un, éxtamu teedywyindsungópk tuda'akypyu, trujta'agut ja windsu'kan es ja ja'ay yajpojpanama'xat. ¹⁸ Es mut ko Jesús kü'am tu 'yayoy ko ja majku'u jyayajpekytyunánu, paaty mbaat tyam trupakudu nandu'un nidugekyu di'ibaty ja ka'oybyu tsyejpy es pyekytyúnat.

3

Waanu muj ja Jesús küdiinam ja Moisés

¹ Mugu'ugítaty, Diosu jya'ayaty, pánaty ja Dios woojudu, pujta'aktu mjot mwinma'añ tugekyu ma Jesús, apóstalu es teedywyindsungópk di'ibu ngajxwa'xam ma ja ja'ayaty.

² Pesu Jesús kyuydyuun tugekyu di'ibu Dios tuk'ana'amu ttúnat, du'un éxtam Moisés nandu'un tkuydyuun ko Dios pyujtáku es tngopk'átat nidugekyu ja Diosu jya'ayuty. ³ Peru Jesús pátap ni'igu windsu'kun kadiinamu Moisés, du'un éxtam di'ibu kyejpy tu'ugu tujk pátap ni'igu windsu'kun kadiinam ja tujk di'ibu tu tkojy. ⁴ Tugekyu tujk, tam di'ibu yajkójur. Nandu'un jajtrú du'unu Dios di'ibu yajkoj nu'un tugekyu jyaajuty.

⁵ Moisés, éxtam tu'ugu mduumbu, yu'u sitay myuduun yajxónu Dios ma ja Diosu jya'ayuty, es t'awa'anu tii ja Dios kyajxaampy óknam. ⁶ Peru Kristu, éxtam Diosu 'yU'unk, tyiimpy ja oybyu ma Diosu jya'ayuty, es udsajtam du'un xyja'ay'ajtam pan n'akmubjkam yu'u es amumdu'uk jot n'awijxam di'ibu xytyukwandákam.

Po'xtákn ma Dios

⁷ Paaty jyuna'añ ja Espíritu Santu ma ja Salmu neky:

Pun mmudoodur tyam ja Diosu 'yayuk,

⁸ katu m'aá mjot xyryujta'aktu juun,

éxtam 'yadutstu ja m'aptajkaty ko tñibudu'ktu ja Dios es twinma'añ'ijxtu jam maj ittum.

⁹ Es ja Dios jyuna'ñ:

Oy miidsadyu m'aptujk tja'ijxtu justyikxy jumajt di'ibuts nduun ma ja maj it, xywyinma'añ'ijxtuts ja'a.

¹⁰ Paadyats n'ajku mat yu'ujuty, es njuna'ñuts:

“Du'uñumu tadu ja'ayuty wiink tu'ujum yo'oydyur ma jyot wyinma'añ, es kyaj tu tpaduna'andu ja nnu'u ndu'ujuts.”

¹¹ Paadyats oj nwanda'aky mudusu n'aku,

esuts njuna'ñ: “Ni na'a taadaty kyatáku dat madsu nbo'xtákn.”

¹² Paaty miits mugu'ugítaty, naygywentu'átadu kadiibu ni tu'uk miits tkamadátat ja jyot wyinma'añ axuuk es t'uxtíjedu Nindsun'ajtam Dios. ¹³ Ni'igu bom bom mnay'uwij mnaygyajxwíjedu nixim niyam, éxtam ja Diosu 'yayuk jyuna'añ “tyam”, es kadiibu ja pojpu mwin'uanudat es myajju'unxudat ja mjot mwinma'añaty. ¹⁴ Mat ko madu Kristu nbátam ja oy'ajtan, yu'uyu ko Dios nmadu'unum mabaat njiky'ajtam, du'uñum nmubjkam éxtam ko oj nmubjktso'onum Kristu.

¹⁵ Yu'u 'yandijpy ja Diosu jyaaybyajtan ma du'un jyuna'añ:

Pun mmudoogujkudur ja Diosu 'yayuk tyam,

katu juun xymudattu mjot mwinma'añaty éxtam 'yadutstu ja di'ibáty ñibudu'ktu Dios.

¹⁶ ¿Es pánadyu dnu tyadu 'yandijpy ja di'ibáty myudoodu es tmudsip'ajttu Dios? Ja'a du'unuty nidugekyu di'ibu natyu Moisés tu dyajpudsúmdu ma Ejiptu ñax. ¹⁷ ¿Es pánadyu Dios yajjot'ambujk justyikxy jumajt? Ja'a du'unuty di'ibáty pekytyuundu es 'yo'ktaaydyu jam maj ittum. ¹⁸ ¿Es pánadyu Dios tyuknibujtáku es twandaky es kyaj tyáku dat ma Diosu pyo'xtákn? Ja'a du'un di'ibu kyaj tmamudoodu Dios. ¹⁹ Es mat yu'u Dios xytyuk'ijxam ko kyaj oj mbaat tyáku ja agyujxm ko kyaj myubjkadu.

4

¹ Paaty naygywentu'ajtam, ja'a ko tyambaadu Dios xywyandákam es mbaat ndujkam ma yu'u pyo'xtákn, éxkam miidsuty nidu'uk mgatáku dat jap, ² mat ko yajtukmugajxam udsajtam nandu'un ja oybyu ayuk, du'un éxtam ja'ajuty; per ni wi'ix kyatu'unxudu ko tmudoodu, mat ko kyaj tmubjktu di'ibu Dios wandáku dat. ³ Per udsajtam, di'ibáty nmubjkam, tujkam ma Diosu pyo'xtákn; per di'ibáty kyaj tmubjktu, du'un yu'ujuty éxtam ja Dios jyuna'ñ:

Ajkupts mat yu'ujuty, es tats nwanda'aky

ko ni na'a taadaty kyatáku dat madsu nbo'xtákn.

Du'un jyuna'ñ oy tjatuundaay tugekyu ko oj dyajkojy ja naxwíñadu, ⁴ mat ko ma ja Diosu jyaaybyajtan tmadya'aky ma ja myujxujtk xuubu:

Ko tyuunk ttuundaay,

kyumjuxtujk xuuu oj pye'xy.

⁵ Mā jatuk peky ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ:

Kyaj tyákudut madsu nbo'xtákn.

⁶ Yu'u xytyukjagyujkam ko naaguty 'yaktukaya'andunum mā tadu po'xtákn. Pánuty jawyiin ya'awa'anadu ja oybyu ayuk kyajyum oj tyákudu, ja'agyujxm ko tkamumdoodu.

⁷ Paaty ja Dios trujtáky tu'ugu jembyu tiempu, éxtam ja Diosu 'yayuk jyuna'añ “tyam”, éxtamu Davit waanu óknam tmadyaky mā ja Diosu jyaaybyajtun:

Pun mmadoogujkudup ja Diosu 'yayuk tyam, katu juun xymudattu mjot mwinma'añuty.

⁸ Pes, kooxup ja Joswee oj dyajnjxtu ja israelítuty es dyajtákuxup mā yu Diosu pyo'xtákn, kyajxup ja Dios oj tnigajxy ja wiinkru tiempu. ⁹ Paaty njagyujkam ko je'euyum wye'emyñum rujke'eky tu'ugu po'xtákn mā pyo'xtut ja Diosu jya'ayuty; ¹⁰ es di'ibu tu tyujkunu mā tyadu po'xtákn es tam pyo'xnu, tu ja tyuunk ttuunda'ay, du'an éxtam ja Dios pye'xy ko tyuunk ttuundaay. ¹¹ Pes n'okjottago'oyum es ndujkam mā yu tadu po'xtákn, kadiibu ni tu'uk tkapanujxtut di'ibáty kyaj tmabujktu Dios.

¹² Ja'a ko yu Dios ja 'yayuk myudajtypy ja muk'ajtun es ja'agyujxm jyaaty ja jiky'ajtun. Tyuktujkudyaary mā ni tu'ugu espaadu di'ibu majtsku 'yaa mbaat kyatuku, tujkup mā ti ja ja'ay wyinmaaydyup o tsojktup, yajniguxe'kypy nidugekyu ja ja'ayu jya'ay'ajtun.

¹³ Dios ñija'adyaary tugekyu di'ibu ijtp. Mut ja Dios, kyaj ti 'yity ayu'udsyu, tugekyu 'yity ijx nide'xy mā yu'u di'ibu koonum ndukkudakuya'anam ja ngwentu'ajtam.

Jesukristu teedywyindsungopk'ajtp

¹⁴ Es nandu'an nmudajtam yu ndeedywyindsungopk'ajtam jam tsajpótm. Yu'u du'an ja Jesús, Diosu 'yU'unk, di'ibu tu ñujxnu tsajpótm. Paadyu du'an n'aktimmubujkam ja Dios mut winu njot'ajtam. ¹⁵ Pes yu ndeedywyindsungopk'ajtam yajxon tnijawu yu n'ayo'on'ajtp njotmay'ajtam es ko tyugoy'aty ja nmujaa'ajtam, mut ko Jesús ku'am tmamadaky ja ayo'on jotmay ko ja majku'u jyayajpekytyunánu, éxtam udsajtam nandu'an nyajnajxum. ¹⁶ Paaty n'okninujxum ja Dios mā yajkutíky, mut ko nnija'am ko yu'u xymo'oya'anam ja pa'ayo'on, es myay'ajtangyujxm xypyudakuya'anam mā udsajtam xytyugoy'ajtxum.

5

¹ Ya naxwiiñ yu teedywyindsungópkuty yajtukwijtstútp mā yu ja'ayuty, es yajtuknikajxpéty éxtam ja ja'ayuty ja kyudunaabyu mā Dios, es tmay'at twindsu'ugut ja Dios mut ja'agyujxm ja ja'ayudyu pyojru. ² Es komu tadu teedywyindsungópkuty pojru ja'ayuty nandu'an, mbaat tmudaty ja pa'ayo'on mut ja tsuudujkuty es di'ibu tuundagooy kajxtagooydyup, ³ paaty koonum tmo'oyut ja Dios ja windsu'kan mut ja'agyujxmu kyumambojru, nandu'an mut ja'agyujxmu ja'ayudyu pyojru.

⁴ Ni pán mbaat kyanaybyujta'agyuty ku'am éxtamu teedywyindsungópk, Dios yu'u du'an di'ibu wyin'ijxyru di'ibu yajtukuyaampy mā tyadu tuunk, du'an éxtam jékyup twin'ijxy ja Arón. ⁵ Es nan ni yu Kristu kyanaybyujtáku ku'am éxtamu teedywyindsungópk, Dios yu'u du'an di'ibu pyujtáky ja Kristu, éxtam jyunañ mā jyaaybyajtun: Ujts mij xyTyety'ajtp.

Tyámuts ngu'ugut kots mij n'U'unk'áty.

⁶ Es nandu'an jaaybyéty 'yity jatuk peky:

Mijtsu du'an mdeety'ajtp winu xuu winu tiempu, du'an éxtamu Melkisedek.

⁷ Ko tyadu Jesús jyiky'ajty ya naxwiiñ, net kyajxtáky es muk jyuu, es t'amdooy trujktsooy ja Dios di'ibu mbaat kyutiky es kyaj ja Jesús ttuknáxut ja o'kan. Amudoonajxu Dios ja'agyujxm ko tmumdooy. ⁸ Es oy jyaDios'u'unguty, jyajt tmumadówat ja Tyety

ja'agyujxm ko 'yayooy; ⁹ es ko ttuundaay tugekyu di'ibu Dios tsyejpy, ja'agyujxm dya-jnitsėky winu xuu winu tiempu nidugekyu di'ibaty nandu'un mamedoojup, ¹⁰ es ja Dios tu pyujta'agyaty teedywyindsungopk, du'un ɛxtamu Melkisedek.

Kujotmay ko nmastutam ja mabujkan

¹¹ Taanam may di'ibuts n'aktukjaygyukuyaampy, per tsip es ndukni'ixadut miidsaty, mat ko tu mjambittu kujuun. ¹² Taaxyup miidsaty mjaya'uxpajknu ma wiinkpuly, mat ko tu jyajknu ma miits xy'axajudu Jesus; per mdugoy'ajtxadup pan mduk'uxpukudup jatugok jemy ja tuj'ajtun di'ibu kyaj tsyipyty ma Diosu 'yayuk. Pes miidsaty du'un m'ak'ittu ɛxtamu maxu'ungun di'ibu kyaj mbaat tje'xy ja kudu'utspu, tsyojktup pan yajtsi'idsadup. ¹³ ¿Es wi'ix mbaat tu'ugu maxu'ungu'unk di'ibu tsi'tsp nduk'uxpajknu ja jiky'ajtunu oybyu es di'ibu axuuk? Kyaj mbaat tjaygyuku, ¿kudii? ¹⁴ Esu tadu je'xyu tu'utspu, yu'u je'eyu taadu pan myudajtypy ja tyuts; es nandu'un ja xupajknu tsippu, yu'u jyaygyujkup je'eyu ja ja'ay di'ibu mbaat tmuwinma'añbyaaty yu oybyu esu axuukpu.

6

¹ Nyajtu'uyo'oyum ja Diosu 'yayuk koonum oy nnija'am di'ibu Dios tsyejpy. Kyaj natim ja'ayum ndu'un ngajxum di'ibu tu nyajtukni'ijxum ko Kristu nmabujkto'onum, ja'a ko tarpnum may di'ibu yajnijawuyaamp. Kyaj ja'ayum jatugok ndu'un ngajxum wi'ix ttseky ko ja'ay tmatstu'uty ja axuk jiky'ajtun es kyaj yajpaadut ja ayo'on winu xuu winu tiempu, ko yajmubėky ja Dios, ² ko ja'ay yajmubėty, ko ja'ay yajku'unixajy, ko ja o'kpu jyikyryuktut es yajpayo'oydyut, tam di'ibu yajmo'oydyup ja ayo'on winu xuu winu tiempu es tam di'ibu yajmo'oydyup ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ³ Ndu'unumu du'un pan junaambu Dios.

⁴ Ja ja'ayuty di'ibu tu tnijawudu ja Diosu jya'a, di'ibu tu t'axajudu ja Diosu myadaku, di'ibu tu ja Espiritu Santu tudattu, ⁵ di'ibu tu t'ixtu ko oy ja Diosu 'yayuk es ja muk'ajtun di'ibu miimp kudakp, ⁶ ko du'ambu ja'ay pyekykya'adu es jatugok jyiky'attu axuuk ɛxtum 'yijty jyiky'attu, kyaj 'yok'o'oyunu es jatugok jyumbitut ma Dios. Du'un tpaaty ɛxtumxyup ja Diosu 'yU'unk jatugok dyajkruuzpattu esu Diosu jya'a yajnixi'iky yajtukxi'iky. ⁷ Pes yu'u du'un ɛxtamu kam di'ibu 'yuktutspy ja nuu tuu. Pan tyadu kam yajwindiipy ja pyujta'aky di'ibu yajtuunup, Dios kunu'xudup; ⁸ per pan je'eyu 'yapyñbyudsemy, kyaj tsyobaaty. Tyadu kam tim tsojk yajkajxpoka'añ es yajnino'oga'añ.

N'awijx njajp'ijxum di'ibu ti'igyu xya'ijtum

⁹ Oyuts miidsadyu du'un njanija'ayabudu, mugu'ugituty, ndukmu'awdajtupts ko kyaj miits xymyastu'uttu ja Kristu es kyaj xy'axtijtut ja nitsokun di'ibu yu'u yajkypy. ¹⁰ Dios tyiimpy ɛxtum pyaadyuty; kyaj tja'aydyugoyut di'ibu miidsaty oy mduundup. Dios jyamyatsup ko miits xya'ijxudu mdsojkan mat ja jya'ayuty, mat ko xypyudujkudu es du'añum xy'aktimpudakudu. ¹¹ Ndsejpyuts es miits nidu'uk nidu'uk xy'aktimmadundut ja Dios mat winu m'aa mjot mabaat mjiky'attu, es du'un xypyaattut ja oy'ajtun di'ibu m'awixtup. ¹² Kyajts ndseky mjumbitut nuux, ni'igu xypyanajxtut ja tyu'ununuty ja di'ibu myaduundup ja Dios mudu ma'xtujkan, es du'un t'axajudu ja kyuma'añ di'ibu Dios oj twanda'aky.

¹³ Es du'un jyajty mat ja Abraan. Dios wandaku es jyanan ko tkuydyuna'añ. Pes kom kyaj 'yity ni pan di'ibu ni'igu tudaty ja muj'ajtun panxyup maut trujta'aky ja wandaku, ta Dios ñayjyananu ku'am. ¹⁴ Du'un jyanan: "Tuj'ajtun ko njantsykyunu'xaampy es nmo'oyaampy ja mduum m'aats tugoymyay. Uj Dios, nwandakypyuts." ¹⁵ Abraan myubujk ja Dios ma'xtujkan maut, paaty t'axaju di'ibu Dios tukniwandaku.

¹⁶ Ko ja ja'ayuty tmo'oya'andu ja muk'ajtun esu tuj'ajtun di'ibu kyajxtup, net tmo'oydyu ja muk'ajtun mat ko dyajtestiigu'aty di'ibu mju kyutujkan, es jyanan'andu: "¡Por tsyos!", es du'un dyajtydyakudu ja myadya'aky. ¹⁷ Paadyu Dios nandu'un tmooy ja muk'ajtun

ja wyandakun ko jyanañ ko kyuydyúnur di'ibun wyandak. Es d'un ttuñ es ttuk'ixtat ja di'ibáty kyumayaampy ko kyaj tkakuydyúnat tugekyu di'ibun wyandak, kyuydyunaambyu'u. ¹⁸ Kyaj mbaadu Dios 'yanda'aky. Yu'u tu xymyo'oyum yu wyandakun mat ja t'ay'ajtan. Yu'u d'un xyajjotkujkam nidugekyu udsajtam di'ibáty ninujxadur es ñitso'ogut, es d'un ja Dios tu xymyo'oyum es nmudajtam t'ay'ajtan ko ndujkam tsajpótm es n'ijtam mat y'u. ¹⁹ Ja awijx j'ajp'ijxun di'ibun nmudajtam, ja'a ti'igyu ya'ijtypy ja njot'ajtnwinma'añ'ajtam éxtam ja pujxn di'ibun ja barku wyo'on'ijtypy mejyñóty es kyaj ma ñejxy ja barku. D'un udsajtam n'ijtam éxtamxyur nnajxum ma ja maj tsajptajku 'yaduydyúk es n'ijtam mudu Dios ma Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar. ²⁰ Jap oj tyaku ja Jesús es ja nu'u tu'u xya'awátsxum, esu d'un jyajty es 'yítat teedywyindsungópk winu xuu winu tiempu, d'un éxtamu Melkisedek.

7

D'unu Jesús tyeety'áty éxtamu Melkisedek

¹ Tyadu Melkisedek, Salem ryey ijty es teety di'ibun myuduun ja Diosu Tsajpótmudu. Ko Abraan jyumbijty ma oj tu tsiptuñ naty ma tu tmamada'aky ja réyaty, tyadu Melkisedek tso'oñ es oj t'ajp'yo'oy ja Abraan, es tkuni'xy. ² Netu Abraan tmooy ja Melkisedek tuk peky di'ibun wa'x majk peky di'ibun naty tu t'ajku ja réyaty ma tsiptuñ. Yu xyuu Melkisedek ja'a 'yandijpy “Rey T'ay'ajtanduumbu”, es nandu'un “Salem ryey” ja'a 'yandijpy “Rey Di'ibun Yajtsipwa'xp.” ³ Yu Diosu jyaabyajtan kyaj xytyukmumadyákum p'annu d'un ijty tyaak'ajtypy es tyeety'ajtypy, es p'annu d'un ijty 'yapteety'ajttur; ni xykyatukmumadyákum ko myiñ jyajty es ni xykya'anma'ayum ko tu 'yeeky. Ma tyaadu tugekyu d'un kyuxe'eky éxtam ja Diosu 'yU'unk, es teety'ajtrum winu xuu winu tiempu.

⁴ Pes, jaygyúkadu wi'ix jyantsymyájydu tyadu Melkisedek. Yu n'apteety'ajtam Abraan tmooy tuk peky di'ibun wa'x majk peky di'ibun naty tu t'ajku ja réyaty ma tsiptuñ. ⁵ D'un ja Moisesu 'yana'amun jyana'añ ko ja teedyaty di'ibun yu Leví tyuump 'yaadsaty, yu'u yajmo'oydyur tuk peky ko wya'xy majk peky ja myu'israelitu ja'ayaty ja pyajta'agyaty, oy tyaadaty nandu'un jyayu'ujaty ja Abraanu tyuump 'yaadsaty. ⁶ Peru Melkisedek, oy kyay'u'dyu Leví tyuump 'yaats, yajmooy tuk peky di'ibun majk peky wa'x ma ja Abraan, di'ibun naty tu t'axaju ja Diosu wyandakun, esu Melkisedek kyunu'x ja Abraan. ⁷ Es wa'ats yajnijáwu ko di'ibun kunu'xp, ni'igu myájaty kudiinam di'ibun yajkunu'xp. ⁸ Yu teedyaty di'ibun yajmooydyur ja pyajta'aky, ja'ay yu'ujaty es 'yooktu; per ja Diosu jyaabyajtan xytyukmumadyákum ko ja Melkisedek d'un éxtam tu'uk di'ibun jiky'ajtp. ⁹ Es ko ja Abraan oj yoxy ma ja Melkisedek, mbaat njuna'anam ko Leví es nidugekyaty ja wiingátyruu Abraanu tyuump 'yaadsaty nandu'un tmooydyu ja yojxun; ¹⁰ mat ko oy jyat'ajtanaty ko Leví kyajnum naty myiñ jya'ty, japu naty ja Abraan ñini'xóty es ñe'pyñóty tmudajnu di'ibun yajminaampy yajja'taampy ja Leví.

¹¹ P'un tim oy tim wa'ats ja ja'ay wye'emxyur ja Moisés 'yana'amungyujxm, kom yu ana'amun 'yawa'anur esu Leví tyuump 'yaadsaty teety'ajttur, ¿ti ko koonum jyaa'átat jat'u'ugu teety éxtamu Melkisedek es kudiinam éxtamu Arón? ¹² Es p'un kyaj ja Arongu tyuump 'yaats 'yokteety'ajnu, nandu'un tsyékyaty es tyugátsat ja ana'amun di'ibun junaamp p'annaty teety'áttur. ¹³ Ja Jesukristu, di'ibun tyadu Diosu 'yayuk 'yandijpy es tyeety'átat, kyaj yu'u ja Leví t'uump'áty t'aaats'átyaty, 'yutsyu taadu tyuump 'yaats, tuk pekyru ja Israelu tyuump 'yaats di'ibun ni na'a jya'ay kyateety'áty éxtam ja Moisesu 'yana'amun jyana'añ. ¹⁴ Yajnija'ap wa'ats ko ja Nindsun'ajtam jam pyudseemy ma Judaa tyuump 'yaats, es kyaj ja Moisés d'un tnigajxy ko jam pyudsamat ja teety ma Judaa tyuump 'yaats.

¹⁵ Ni'igu wa'ats yajjaygyúku di'ibuts tu nnigajxy ko jyaa'átat ja wiinkru teety éxtamu Melkisedek, ¹⁶ tu'ugu teety di'ibun kutujkan myudajtypy es tyeety'átat winu xuu winu

tiempu, es kyaj ana'amangyujxm di'ibu junaamp pónu tyuamp 'yaats tyeety'átut.
¹⁷ Tyaadu du'un jyunañ ja Dios:

Mijtsu du'un teety winu xuu winu tiempu,
 du'un éxtumu Melkisedek.

¹⁸ Paaty ja Moisesu 'yana'amun kyutagooy ko muk'ajtun tkamudáty es kytúñ, ¹⁹ ja'a ko Moisesu 'yana'amun ni tii kexy ka'pxy wa'ats oj tkayajwe'emy, per ni'igu waanu muj tyam di'ibu njajp'ijxam, es yu'agyujxm udsajtam nmawingo'onum ja Dios.

²⁰ Dios wyandak ko ja Jesús tyeety'átut. Ja wiink teedyaty kyaj yajnikajxpejty mudu wandakun, ²¹ per ma situy yu Nindsun'ajtam oj tyeety'áty mudu wandakun, mut ko ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ:

Dios tu ñawyanda'agyaty es kyaj dyajtagátsut ja 'yayuk:

“Mijtsu du'un teety winu xuu winu tiempu,
 du'un éxtumu Melkisedek.”

²² Es du'un n'ijxam ko mut ja Jesús Dios tu trujta'aky ja kajxy'átyryu di'ibu waanu oy kudiiinum ja jékuyabu. ²³ Ja wiinkru teedyaty nimay 'yijty, ja'a ko 'yo'ktu es tyujkudu wiingátyryu; ²⁴ per mut ko Jesús jyiky'aty winu xuu winu tiempu, winu xuu winu tiempu tyeety'átut. ²⁵ Paadyu Jesús ku'am mbaat dyajnitsokta'ay, tyam es winu xuu winu tiempu, nidugekyu di'ibu miindup ma Dios mut yu'agyujxm ja Jesús, pesu Jesús du'uñum jyiky'aty es ñikajxtu'udat ma Dios.

²⁶ Paadyu Jesús yu'u du'un ja teedywyindsungórk di'ibu xytyugoy'ajtxum. Yu'u dan wa'ats es kyajru pyojru, kyaj dyu'unaty éxtumu pekytyuumbu, es yajrujtáky waanu kujxm kudii tsajpótmudu. ²⁷ Ja wiinkrudu teedywyindsungórkuty ñigutiky dyáktut bom bom ja windsu'kun, tim jawyiin mut ja kyuumbojru es óknam mudu ja'ayuty ja pyojru; per ja Jesús tagok je'eyu mut winu xuu winu tiempu dyajky ja windsu'kun mut ja'agyujxm ja ja'ayudyu pyojru ko wyindsu'kun'ajty ma ja kruuz. ²⁸ Ja Moisesu 'yana'amun pyujtákyryu éxtumu teedywyindsungórk yu pekyjya'ayuty; per óknam ja Dios trujtáky ja wandakun esu 'yU'unk tyeedywyindsungórk'átut, di'ibu jajt oy wa'ats winu xuu winu tiempu.

8

Jesús nGudunaabyu'ajtam

¹ Di'ibu ni'igu muj di'ibuts udsaty yam n'uu ngajxtap, ja'a ko yu Nindsun'ajtam Jesús, ndeedywyindsungopk'ajtam, 'yu'uñu tsajpótm ma Dios yajkutíky. ² Jam ja Jesús tyeedywyindsungopk'áty ma ja tsajptujk di'ibu Dios yajkoj tsajpótm. Ya naxwiiñ yu wit tsajptujk di'ibu Moisés yajkoj, yu'uyu yu'u ya'agojwinnajxu tadu tsajptujk di'ibu tsajpótm.

³ Nidugekyu teedywyindsungórk yajrujtáktu es tmo'oydyut ja yojxun esu windsu'kun ja Dios, paadyu Jesús koonam dyaky ja windsu'kun nandu'un. ⁴ Kooxyur ja Jesús jyaaty ya naxwiiñ, ni je'eyuxyur kyateety'áty, mut ko taanumu teedyaty di'ibu yajktap ja windsu'kun éxtam dyajnigutúku ja Moisesu 'yana'amun. ⁵ Peru tyadu windsu'kun, yu'uyu ñikojtútun di'ibu jam tsajpótm; du'un yu'u éxtam ko Moisés dyajkojáñ ja wit tsajptujk, ta Dios 'yanmaayy: “Yajkoj meeru éxtam ja ijsxajtan di'ibu nduk'ijx ma Sina'ii Kopk.” ⁶ Per ja tuunk di'ibu tyiimpy ja Jesús tsajpótm, yu'u ni'igu tmudaty ja muj'ajtan kudiiinum ja tuunk di'ibu pyaduundup ja Moisesu 'yana'amun, mut ko Jesús yu'u du'un nGudunaabyu'ajtam ma yu jembyu kajxy'átyryu. Tyaadu di'ibu jembyu tu 'yoyu, waanu ni'igum yu'u 'yóyuty es ni'igu oy ja wandakun di'ibu muut kudiiinum ja Moisesu 'yana'amun.

⁷ Kooxyur yajxon tyuuñ ja kajxy'átyryu di'ibu jawyíñur, kyajxyur tu dyajtagátsy mut ja wiinkru. ⁸ Peru Dios pyekymyooy ja israelitu ja'ayuty, es jyunañ:

Ja'taamp ja tiempu es nya'óyudats ja jembyu kajxy'átyryu mut ja israelitu ja'ayuty esu
 Judaa ja'ayuty.

⁹ Per kyaj dyu'anuty éxtam di'ibu jékyur nya'uyuyuts mat ja 'yaptujkuty kots nyajpudsuumdu mā Ejiptu ñax, éxtam u'unkteety ko tmatsy ja 'yu'unk kyuhugujxy es tkwentu'aty dyajtu'uyo'oy; per yu'ujuty kyaj tkuyduundu ja kajxy'átyryu di'ibuts nmudajttu, pāadyats nmastuty.

¹⁰ Per ja'taamp ja timpu mats uj ja n'ana'amun nbujta'agut mā yu israelitu jyot wyinma'añuty,

éxtamxyur kyuxja'ayuty nekykyujxy.

Ujtsu du'an xyDyios'átur,

es yu'ujuty nja'ay'átupts.

¹¹ Kyaj ni pán nuix ttukni'ixu es ni tka'anuumat yu myugu'uk:

“Ixy'at ja Nindsun'ajtam”,

pes nidagékyuts nuix xy'ixy'attu, myujja'ay myutskja'ayuty.

¹² Nma'xupts uj tugekyu di'ibu tu ttuundugódyu,

es kyajts nnakyjyamyátsat ja pyojpūty.

¹³ Ko Dios jyuna'añ ko dya'oyuya'añ ja jembyu kajxy'átyryu, yu'u xytyuknija'am ko tu tyujknu es kyaj ñakutyúñ ja kajxy'átyryu di'ibu jékyur o'oyu; es di'ibu jeky tu 'yijn, tim tsojk kyutugoyánu.

9

Naxwíñudu tsajptujk esu tsajpótmudu

¹ Es mā tadu jékyubu kajxy'átyryu di'ibu Dios pyujták mat ja israelítuty, Dios tyuknipujk ja Moisés wi'ix dyajkójat ja wit tsajptujk es wi'ix ja ja'ayuty t'awdátat ja Dios. ² Pes, du'an ja wit tsajptujk dyajtanaaydujkadu: Ja jawyiin aduudyíkyryu ja'a txu'ajty Wa'ats It Wa'ats Lugaar. Jap 'yijty ja kandaleeru es ja meesu mat ja tsajkaaky di'ibu tu yajpajta'aky windsu'kun. ³ Myumajtsk aduy uxku'p, jap 'yijty ja myumajtsk aduudyíkyryu. Ja'a txu'ajty Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar. ⁴ Jap 'yijty ja ooru artal mā yajpoomjóktu, es ja kaaxu mā yajpajke'ky tu'ugu ooru tu'ts mat ja je'xy di'ibu Dios yajk es txu'aty manaa. Jap nandu'an 'yijty ja Arongu tyajk di'ibu Dios yajpaj es yajtūamp'ajt, es ja tsāadsétsy mā Dios tkuxjaay yu majkra mandamyentu. Tyadu kaaxu ñiwítsyuty jodoty es nikujxy ak tim ooru, ⁵ es kaaxu ajup nikujxy 'yawingojnáxyuty majtsku tsajpótmudu jiky'ajtrūty di'ibu yajtijtup kerubínguty, mat ja kyakn ya'pwa'xy es dya'aniku mā ja Dios dyajpojpnitūgooy ja ja'ayuty.

Per tyam kyajts ngajtxu'xa'añdsu tadu wit tsajptujk. ⁶ Ko ijty du'an abaadu 'yity, net ja teedyuty ijty tyákadu jap es ttundu ja tuunk di'ibu Dios tu myo'oyadu. ⁷ Per mā yu myumajtsk aduudyíkyryu, yu'uyu ijty tujkup ja teedywyindsungópok tugok mā tu'ukru jamajt; es ko tyuku, koonam tmunejxy ja juyujk tsajkaaju ñe'pyñ es ttukwindsu'agu Dios mat yu'uguyxmu kyuhumbojpu es nandu'an ja ja'ay ja pyojpūty. ⁸ Du'an ja Espiritu Santu xytyuknija'am ko mā tadu wit tsajptujk, kyaj ñigutíkyuty esu ja'ayuty tyákadut Dios windum. ⁹ Esu tadu wit tsajptujk yu'uyu je'eyu tu'ugu ijxrajtun di'ibu yajpaduump tyamyu, es ja'a 'yandijpy ko ja windsu'kun es di'ibu ja ja'ay yojxtup, kyaj mbaat mat ja'aguyxmu ja ja'ayuty wyu'umdu wa'ats ja jyot wyinma'añuty. ¹⁰ Tugekyu tadu ana'amun yajkutijkyry ti ja ja'ay kyay 'yuuktup es ñayyajwa'adsudut, es wyitpujtat, es tpujtat ja tsyim tyexy. Du'añumu du'an yajtúnudu taadu extu ko Dios dyajtugátsat.

¹¹ Per tu myiñ ja Kristu, es tyam yu'u du'an teedywyindsungópok mā otyim tiidyu oybyu di'ibu tu myiñ; es mā yu Kristu tyedywyindsungopk'áty tsajpótm, yu'u waanu oy es kudiinam di'ibu naxwíñudu ja'ay yajkojtup. ¹² Es jap ja Kristu tyujku mā ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar, ja'a njana'anam Dios wyindum tsajpótm, es kyaj oj dyajnejxy ja tsyiip ñe'pyñ esu tsajkaaju'ungu ñe'pyñ éxtamu windsu'kun; yajnujx ja kyuhm ne'pyñ es dyajky

ja windsu'kan tugok je'eyu mat winu xuu winu tiempu, es du'an oj xyajnutsókum winu xuu winu tiempu.

¹³ Ko naaguty kyawa'adsuty éxtum jyuna'añ ja Moisesu 'yana'amun, yu teedyuty tyukxijkxudup ja tsiibu ñe'pyñ es ja tooru ñe'pyñ, es mat ja terneeru jyaam di'ibu tu ñejxy windsu'kan. Du'an yajkuyduuñ ja ana'amun es yajpajta'aky ja ja'ay wa'ats ma ñini'x. ¹⁴ Pun du'an ja ja'ay nikajxy wya'atsy, waanu ni'igu ja Kristu ñe'pyñ tmdaty ja mak'ajtun es dyajwa'adsut ja njot nwinma'añ'ajtun es nmadu'unum ja Diosu jiikyru, ja'a ko mat yu'ugyujxm ja Espiritu Santu ja Kristu ñayyajku ma Dios es wyindsu'kan'aty, ni nu'unu axuk'ajtun.

¹⁵ Es paaty ja Jesukristu tujpkuwa'ku mat ja 'yo'kun es dyajti'igyua'añ ja Dios mat ja naxwiñudu ja'ayuty mat tu'ugu jembyu kajxy'átyru, es yajma'xta'ayut tugekyu ja pojru di'ibu tu yajtuñ ma ja jawyiimbu kajxy'átyru. Du'an ttuuñ es di'ibáty ja Dios oj wyinwitsudu, t'axájudut ja kuma'añ winu xuu winu tiempu di'ibu Dios oj twanda'aky.

¹⁶ Ko yajnijáwu ko tu'ugu ja'ay 'yeeky di'ibu tu naty ja ayuk dyajwe'emy, nétnum tyuñ ja ayuk di'ibu tu dyajwe'emy. ¹⁷ Kyaj tyuñ ja ayuk di'ibu tu dyajwe'emy pun jiky'ajtpnum ja ja'ay, jaanum tyuñ ko naty tu 'yo'knu. ¹⁸ Paaty ma ja jawyiimbu kajxy'átyru, je'eyu tyuñ ko ne'pyñ tsyuñ xye'xy. ¹⁹ Ko Moisés tkajxwa'xy tugekyu ja Diosu 'yana'amun ma nidugekyu ja'ayuty, net twijtse'ky ja lanu tsaptspu es ja isopu kepy, es dyajxe'ky ma ja tsajkaju'ungu ñe'pyñ es tsiibu ñe'pyñ ttaam'yo'oy mat ja nuu, es ttuknixjxy ja ana'amun neky es nandu'an nidugekyu ja ja'ayuty. ²⁰ Net jyunañ ja Moisés: “Tyadu ne'pyñ di'ibuts tu nxijkxy, yu'u ñikajxpejtypy ja kajxy'átyru di'ibu Dios tu t'ane'emy es xykyudyúndut.” ²¹ Moisés nandu'an mat ja ne'pyñ ttukxijkxy ja wit tsajptujk es tugekyu di'ibu jap yajtuundup ko Dios t'awdattu. ²² Pes ja ana'amun yajkutijkyru es jawaanu kyaj tugekyuty wya'ats'áttut mat ja ne'pyñ. Es pun kyaj ja ne'pyñ yajtémy jaj'yéky éxtumu windsu'kan, kyaj yajme'xy ja pojru.

Kristu 'yayo'ongyujxm ja peky wya'atsy

²³ Du'an wyatsy ja wit tsajptujk es di'ibáty jap tuump. Peru tyaaduty yu'ayu je'eyu tsajpótmudu tsajptujku 'yixpajtun. Paaty koonum oj wya'atsy ja tsajptujk di'ibam tsajpótm mat ja windsu'kan di'ibu ni'igu tmdaty ja maj'ajtun. ²⁴ Paadyu Kristu kyaj oj tyaku ma tsajptujk di'ibu ja ya naxwiñ, ja tsajptujk di'ibu je'eyu 'yagojwinnajx'ajtypy ja tsajpótmudu tsajptujk. Kristu tujku tsajpótm es xykyuduna'ayam udsajtam Dios windum. ²⁵ Yu teedywyindsungópkuty tujkudup ma ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar jamajt jamajt es dyaktu ja windsu'kan ja ñe'pyñaty ja tsiivu'unk o tsajkaju'unk. Peru Kristu kyaj du'an ñayyajku windsu'kan kanak ok nibudu'uk. ²⁶ Kooxyur 'yokdu'anuty, koonumxyur 'ye'ky kanak ok ko ja naxwiñudu tsyondaky es tyambaat. Per naamnun yu xuu yu tiempu di'ibu tim óknun, ja Kristu jya'ty naxwiñ es ñayyákyuty windsu'kan je'eyu tugok mat winu xuu winu tiempu, es tjo'odsánu ja ja'ayudyu pyojpty. ²⁷ Extum tu yajtuk'amubajtaagu es nidugekyu ja'ayuty 'yoogut tugok je'eyu, net yajpayo'oydyut, ²⁸ nandu'an ja Kristu ñayyajku windsu'kan tugok je'eyu es tjo'odsánu ja ja'ayudyu pyojpty. Es ko myínut myumajtsk okru, kyaj ñakyñayyaka'añaty éxtumu windsu'kan, minaamp es tmanujxa'añ ja di'ibátyu naty tu 'yaxájudu éxtumu Yajnutsókru es 'yawix jujp'ixudu.

10

¹ Ja ana'amun di'ibu Moisés yajmooy, du'an ja'a éxtumu awax di'ibu yajniguxe'kyru wi'ix 'yity ja oy'ajtun di'ibu miimpnum, ja ana'amun kyaj jya'ajaty ja oy'ajtun ku'm. Paaty ja windsu'kan di'ibu ja'ay yajktur jamajt jamajt, kyaj mbaat ja ja'ay dyajwa'umdu oy wa'ats panaty Dios mywingoondup. ² Pes pun tay'ajtanxyur ana'amungyujxm dyajwa'atsy ja ja'ayu pyojpty, kyajxyur t'okja'anu ja pyeky es kyajxyur t'ok'yajknu ja windsu'kan. ³ Per ja windsu'kan di'ibu ja ja'ay yajktur jamajt jamajt yajtukjamyajstap

ja ja'ay ko pekyjya'ay ja'ajaty, ⁴ mat ko ja tooru ne'pyñ esu tsiip ne'pyñ ni na'a mbaat tkayajjuge'eky yu pojpu.

⁵ Paaty ko myiñ ja Kristu, net t'amaay ja Dios:

Kyaj mij xytsyejky es myajtukwindsu'ugut ja juyujk esu myajmo'oyut ja yojxun, paaty mij tu xymyo'oyuts tu'ugu nini'x.

⁶ Kyaj tu xy'oyjyawu ko ja juyujk ñitoy, ni ja di'ibu ja'ay yojxtup pekykujxm.

⁷ Tats njunañ: “Tyaats uj, du'un éxtum jaybyety 'yity mat uj ma ja jaaybyajtun, esuts nduna'añ di'ibu mij mdsejpy.”

⁸ Jawyiin junañ ja Kristu ko Dios kyaj ttseky es yajtukwindsu'ugut ja juyujk es yajtoyut ja yoxy di'ibu ja ja'ay yajktup, oy ja Diosu naty tu tjayaky ja ana'amun di'ibu tyuk'ane'embyu tadu windsu'kun. ⁹ Ta junañ: “Tyaats uj, esuts nduna'añ di'ibu mij mdsejpy.” Du'un xytyuknija'am ko Dios yajjugekyu tadu jawyiimbu maywindsu'kun es trujkta'aky ja windsu'kun di'ibu ja Kristu yajk. ¹⁰ Xyajwatsum ja Dios mat ko Jesukristu ttuun di'ibu Dios tsyejpy ko ttukwindsu'ku ñini'x tugok je'eyu mat winu xuu winu tiempu.

¹¹ Nidugekyu teetyujkaty bom bom trujta'aktu ja windsu'kun nan ja'ayambu kanak ok, oy tu yadu windsu'kun ni na'a mbaat tkajo'otsy ja pojpu. ¹² Per ko Jesukristu ñayyajku tugok je'eyu éxtumu windsu'kun mat ja pojpu winu xuu winu tiempu, net ñaxwe'tsy Dios Teety 'yaga'añsyoo. ¹³ Jam t'awixy extu ko Dios tyukmumada'agudut yu myudsipaty, ¹⁴ ja'a ko mat yu'ugyujxmu tadu tugokpu windsu'kun dyajwe'emy tugekyu ak oy winu xuu winu tiempu ja di'ibaty nu'uyo'oy tu'uyo'odyup es wa'ats jya'ttat. ¹⁵ Yu Espiritu Santu ti'igyu juna'añ, mat ko jawyiin tmadya'aky:

¹⁶ Du'un juna'añ ja Dios:

Oknumts nbujta'agudats ja jembyu kajxy'átypyu mat ja israelítuty.

Nbujta'agudats yu n'ana'amunaty ma jyótuty, es njaaywyu'amudats ma ja wyinma'añuty.

¹⁷ Es jatuk peky juna'añ:

Nina'ats ngajamyatsut ja pyojpaty es ni ja 'yaxuk'ajtanuty.

¹⁸ Es ko ja pojpu du'un yajme'xy, kyaj ñakysyékyuty ja windsu'kun esu pojpu yajma'xut.

N'okmawingo'onum ja Dios amumdu'uk jot

¹⁹ Mugu'ugítuty, mat ko yu Kristu tteemy dyejky ja ñe'pyñ éxtumu windsu'kun mat ja nbojpu'ajtum, paaty mbaat ndujkam amumdu'uk jot ma Dios, ²⁰ mat ko du'un éxtumu teedywindsungópku ñajxy ma ja aduuydyúk es jya'ty ma Dios, nandu'unu Kristu ñayyajku windsu'kun es dya"awatsy yu nnajjt ndu'ajtum jembyu, di'ibu xytyukpátum ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu es xyajjo'omum ma Dios. ²¹ Mat ko nmudajtum tu'ugu teety mujpu di'ibu kyudunaapy ja Diosu jya'ayaty, ²² paaty n'okmawingo'onum ja Dios amumdu'uk jot, mat ko yajxon nnija'am ko yu njot'ajt nwinma'añ'ajtum tu wyatsta'ay es kyaj ti nbekyjya'am, es ko tu yu nnini'x'ajtum wyatsta'ay mat ja wa'atspu nuu. ²³ Min n'akmabujkam ja Jesús amumdu'uk jot, mat ko yu'u tuj'ajtan tkuydyuna'añ di'ibu wyandak, ²⁴ es n'ok'uxta'ayam ja winma'añ es nnaybyudujkam nixim niyam es nmudajtum waanu ni'igu tsojkan es ndu'unum di'ibu oy. ²⁵ Naaguty kyaj ñakynaymyúku mat ja myu'uxpajkpaty. Kyaj n'adsátsum éxtum yu'ajaty, n'oknayjyotmakmo'oyam nixim niyam, es waanu ni'igu tyam, mat ko tyimpátup ma Jesús jymbita'añ.

²⁶ Pun njanija'am ja tuj'ajtan es n'akpekytyuun'adútsam, kyaj ñakyyaaty ja windsu'kun di'ibuxup nyajkam ma Dios es ja nbeky'ajtum xytyukniwatsum, ²⁷ ja'a dun je'eyu mat ja tsu'k ja'ajan n'awijx njajp'ijxum ja Diosu tyuydu'unun es ja juun di'ibu ño'kta'ayaampy ja Diosu myudsipaty. ²⁸ Ko pun kyaj tmaj'ixy ja Moisesu 'yana'amun, kyaj jyaa'ata'añ

ja pa'ayo'on, yu ana'amun yajkutijky py es 'yoogut ja pojpu tuumbu pan jaa majtsk o tuguugu testiigu. ²⁹ Pes waanu ni'igu nitakaty ja maj tadyu'unan di'ibu tyukta'an tyuknajtup ja Diosu 'yU'unk, es du'an t'axtijta ja kajxy'atypyu di'ibu Dios yajnaxkadak mudu ne'pyñ, es nandu'un kyaj tmaj'ixtu ja Espiritu Santu di'ibu yajmiimpy ja Diosu tsojkan ma ja ja'ayuty. ³⁰ Byeen yajxon nnija'am ko Dios jyanan: "Ujtsu du'an xypatp es nbayo'oyuduts, es tuj'ajtun nmo'oyuduts nidu'uk nidu'ugu tadyu'unan extum pyadyuty." Es nandu'un jyanan: "Pyayo'oyaampy ja Dios ja jya'ayuty." ³¹ Muk ayo'onu'u ko nga'ajam ma ja jiiypyu Diosu tyadyu'unan.

³² Jamyatstu ko naty Dios tu mduknijawudu ja tuj'ajtun es xymyamadaktu mat ja ma'xtujkan ja maj ayo'on ko ja axuk ja'ayuty mbajudijtudu. ³³ Naaguty miidsaty oj myajwingajx myajjupkajxtu es myajtundu axuk ixnide'xy, es wiinkraty mbu'ayo'ojudu di'ibu du'an jajtta. ³⁴ Miits mmudajttu ja pa'ayo'on mat ja di'ibu naty jap ijtp tsimy pujxndugoty, es extu mat ja xondakan xymyamadaktu ko mbujkxudu di'ibu naty mmudajttup, mat ko mnija'adup ko tsajpotm mmudajttup di'ibu waanu ni'igu 'yoyuty es ijtpam winu xuu winu tiempu. ³⁵ Pes, katu xymyastu'uttat ja mmubujkanaty, mat ko oknum ja Dios mmay'ata'anudu. ³⁶ Mudattu miidsaty ja ma'xtujkan es xytyundut di'ibu Dios tsiejpy, es du'an xy'axajudut di'ibu yu'u tu twanda'aky. ³⁷ Pes ja Diosu jyaaybyajtun janaamp:

Wingoomp ja tiempu, tim tsojk myina'an jatugok.

Kyaj jyaka'an.

³⁸ Di'ibu myubujkangyujxm oy wu'amp mat ja Dios,

yu'u du'an jiky'atup;

per pan tu'ujubijtp,

kyajts u j ja'a maut njotkujk'atut.

³⁹ Per udsajtum kyaj ndu'un'ajtam extum 'yadu'utstu di'ibaty tu'ujambijttup es wyindugoydyu, udsajtum nbajo'omam ja Dios, es yu'u nujx xyajnutsokam.

11

Mubujkan

¹ Ko nmubujkam ja Dios, nmudajtam ja tuj'ajtun ko yu'u xmyo'oya'anam di'ibu tu xywyandakam, es nnija'am ko Dios tyiimpy di'ibu kyajx oy nga'ijxam. ² Ja n'aptajk'ajtam ja'a situy myubujktu extum ja Dios 'yanmaayudu. Paadyu Dios 'yoyjya'adu.

³ Mubujkangyujxm njaygyujkam ko mat ja Diosu 'yayuk, tugekyu di'ibu ya'ijxp yajkoj jekyup mat di'ibu kyaj oj ya'ixy.

⁴ Mubujkangyujxm ja Abel twindsu'ku ja Dios mat tu'ugu windsu'kun waanu oybyu kadiinum di'ibu yajk ja 'yajtsy Kain, paaty ja Dios tpujtaky ja Abel extumu ja'ay di'ibu tyiimpy ja tuj'ajtun es tkupejky ja wyindsu'kun. Oy ja Abel tu jya'o'knu, du'an ja'a extumxyup 'yakkajxy, ja'a ko yajmadya'aky wi'ix tmabejky.

⁵ Mubujkangyujxm ja Enoku Dios myunujxu tsajpotm jiiiky, es ni pan tkanaky'ijxy, mat ko ja Diosu naty tu myunejxyuty. Du'an ja Diosu jyaaybyajtun tmadya'aky ko Dios jotkujk 'yity mat ja Enok kyajnumu naty tmunejxy. ⁶ Kyaj pan mbaat ttukjotkada'aky ja Dios pan kyaj tmabeky, ja'a ko pan myawingeempy ja Dios, koonam tmabukat ko jyaaty ja Dios es ko kyuni'xypy di'ibaty 'yaxtaaydyup.

⁷ Ko No'ee Dios 'yawa'anu ko myina'an ja muk tuu, mubujkangyujxm ja No'ee dyajkojy tu'ugu barku jantsy maj es tso'ogut yu'u mudu fyamilyu, oy naty kyakaxe'eky ko myina'an ja tuu; es du'an mat ko tmabejky ja Dios, ja No'ee oj wye'emy oy mat ja Dios, es dyajnigaxe'ky ko pekymuut ja naxwifudu ja'ayuty.

⁸ Mubujkangyujxm ja Abraan tmamudooy ja Dios ko ya'anmaay es pyudsam mat ma ja ñax kyajpn, es ñajxat ma wiink nax di'ibu 'yaxajyaampy extumu kuma'an, oy tkanijawu ma ñejxy. ⁹ Mubujkangyujxm tsyanaay wit tugoty extumu jaybye'xyun ma ja naxwifudu

di'ibu naty Dios tu tyukmawandaagaty; es du'un ttuundu ja Isaa es ja Jakoob, di'ibu naty tu t'axájudu nandu'unu tadu wandakun. ¹⁰ Es Abraan tamu naty t'awixy ja kajpn mut ja potsy ujxu makpu, di'ibu Dios tyuknibujtáku es yajkoj.

¹¹ Mubujkungyujxm ja Abraan t'axaju es 'yu'unkteety'ata'añ oy naty jyamajja'ay'ajnu, esu Saaru kyaj mbaadu naty 'yu'unkmudaty, mut ko Abraan myubujk ja Dios ko kyuydyunaampy ja wyandakun; ¹² es du'unu tyadu Abraan, di'ibu oy naty jyamajja'ay'ajnu, tmudajty tugoymyayu tyuump 'yaadsuty, jantsy may éxtamu madsa'a tsajpótm o éxtamu pu'u jikymyejyñby'aay, di'ibu ni pán mbaat tkamadsyoy.

¹³ Nidugékyudyu tyadu ja'ayuty 'yo'ktu es kyajyum oj t'axájudu di'ibu Dios oj tyukmawandaagadu; per mubujkungyujxm oj jagam tmuj'ijxpejty xondakun muut, es tjaygyujkudu ko jyabye'xy'áttu ya naxwiñ. ¹⁴ Pes di'ibu du'un tyuundur, ja'a yajjaygyujkpu wa'ats ko 'yak'uxtaapyñm ma kyugajpn'átat. ¹⁵ Kooxup ja'a twinma'añ'áttu ja ñax kyajpn ma tu tsoondu, tuuxup ñajumbijnudu; ¹⁶ per kom ja'a du'un tsojktup ja waanu oybyu kajpn, ja'a njuna'anum ja di'ibu tsajpótm, paadyu Dios kyaj ttuktsoydyuñ es jyuna'añ ko yu'u Dios jya'ay'átudu, pes tam ya'uxkujkudu tu'ugu kyajpn.

¹⁷ Ja Abraan, ko Dios 'yanmaay es ttukwindsu'ugudut ja 'yu'unuk, myumadoo ja Dios es najx dya'ooga'añ ja 'yu'unuk Isaa es wyindsu'kun'átat, oyu naty ja Dios tyukwandakudu ko 'yanmaay: ¹⁸ “Yu'ugyujxm Isaa xymudátat ja tuump aats.” ¹⁹ Du'un ttuuñ mut ko tpawinmaay yajxon ko Dios mbaat dyajjikupyéky ja Isaa. Es ja'agyujxm ko tu Abraan ttuknibujtaagu es dya'oogut ja 'yu'unuk, du'unu naty éxtamxup ja Abraan t'axaju jatugok jiiky ja 'yu'unuk ma naty tu t'ok'yajkpu windsu'kun.

²⁰ Mubujkungyujxm ja Isaa t'anmaay ja Jakoob esu Esa'uu ja kunu'xun di'ibu minaamp.

²¹ Mubujkungyujxm ja Jakoob ko naty tyim'oogánu, tkuni'xy ja 'yókaty, Josee 'yu'ungaty, es ñaygyudijyuty ma ja tyajk es t'awdaty ja Dios. ²² Mubujkungyujxm ja Josee ko naty tyim'oogánu, t'anmaay ja myuga'axuty ko Dios yajpudsama'anudu Ejiptu es yajnujxa'anudu jatugok ma ja kyumgajpn, es paaty ja Josee ttuk'ana'amdu yu'ujaty, t'anumudu: “Ko miits mbudsámdut yaa, myajnujxtup nandu'un ja nwaay nbajkats.”

²³ Mubujkungyujxm ja Moisesu tyaaak tyeety yaj'ya'ku tugak po'o ayu'udsyu, mut ko jyantsyujyuty es kyaj tsa'kudu es tkakuydyunat ja reyü 'yana'amun.

²⁴ Mubujkungyujxm ja Moisés ko oj ya'knu, kyaj tkupejky es ya'andíjüt ko myaank'átyuty ja reyü ñux. ²⁵ Waanu ni'igu ttsejky es axuk yajtúnat mut ja Diosu jya'ayuty, es kadiinamxup ko tuk tsojk pekyoty xyonda'agut. ²⁶ Es mut ko 'yawixxup naty ko ja Dios myo'oya'añdyu naty may'ajtun, paaty twinmaay ko waanu ni'igu 'yóyuty 'yayówat mut yu'ugyujxm ja Kristu, kadiinam tmudátat tugekyu ja myukja'ay'ajtanaty ja Ejiptu ja'ayuty. ²⁷ Mubujkungyujxm ja Moisés kyaj tsa'ku ko 'yékyuty ja rey, es tso'on Ejiptu; es dyaj'yo'oy ja tyu'u éxtam jawu t'ixy ja Dios ku'am, oy ni pán mbaat tka'ixy ja Dios.

²⁸ Mubujkungyujxm ja Moisés ttuuñ ja pasku xuu, es ttuk'ane'emy ja israelítuty es ttuknixjktat ja tyujk agaj mut ja borreegu ñe'pyñ, es du'un ja anklus di'ibu Dios kyajx es dya'oogut ja Ejiptu ka'axkópkaty, kyaj dya'oogut ni tu'ugu israelitu ja'ayuty. ²⁹ Mubujkungyujxm ja israelitu ja'ayuty ttuknajxtu ja Tsapts Jikymyejyñ éxtam jawu windu'utstuuy; per ko ja Ejiptu ja'ayuty nandu'un tjatuknaxandu, nidugekyu ñuji'xtaaydyu.

³⁰ Mubujkungyujxm ja Jerikoo kajpn nabots kyadaadaay ko ja israelitu ja'ayuty tna'awdijttu ja kajpn juxtujk xuu. ³¹ Mubujkungyujxm ja kujeñdyo'oxy Raap kyaj 'ye'ky ko kyadaadaay ja kajpn nabots, mut ko yu'u t'axaju es dyajjajttáky ja majtskpu ijxtuumbu.

³² ¿Tits n'aktimnadya'agut ni'igu ja ja'ayuty di'ibu myubujktu Dios? Pes kyajtsu tiempu nmudaty esuts nnimadya'agut ja wiink ja'ayuty éxtamu Jedeón, Barak, Sansón, Jeftee, Davit, Samwel esu wiingátypu ja Diosu kyugajxpaty. ³³ Mubujkungyujxm myumadaktu wiink naxwiñudu, tyuundu di'ibu dan tuy'ajtun, 'yaxájudu di'ibu Diosu naty

tá tyukmawandaagudu, yajmujk ja kaaju 'yaa, ³⁴ yajpi'tstu ja muj juun, yajtsók kadiibu 'yoogut mat ja espaadu, myajaadujku ko naty ja myajaa kya'ity, naybyujtakudu jotmak ma tsyiptundu, es myamadaktu ja myadsip di'ibu tso'ondup wiink naxwíñudu. ³⁵ Japu toxytyujk di'ibu Dios yajjikyryujkxudu ja 'yo'kraty.

Peru wiingátyryu ja'ayaty 'yo'ktu ayo'on jajp'ám mat ko tmabujktu ja Dios, es kyaj t'uxtijandu ja Dios es tsyo'ogut; mat ko ñija'adubu naty yu'ujaty ko du'un 'yooktat, óknun ja Dios najx yajjikyryuákudu mat ja waanu oybyu jiky'ajtun.

³⁶ Naaguty yajnixík yajtukxíktu es yajwojptu. Wiingátyryu yajtsiimy kuuñ mat ja kadenu. ³⁷ Naaguty 'yo'ktu kuka'atsy, wiingátyryu 'yo'ktu kimy mat ja espaadu, esu wiingátyryu yajju'twa'xy. Naaguty jyadittu éxtamu ayoobu ja'ayaty maayam, yu'ayu wyit'ajttap ja borreegü ak esu tsyiip ak, ni ti tkamudajttu, pyajudijttudu ja ja'ay es axuuk yajtuundu. ³⁸ Tyadu ayoobaty jyadijttu win'aamy wimbejy es jyiky'ajttu aangóty es nax jutoty. Tugekyu tyaadu, Dios muduumbaty yu'u, es pánadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajttudup kyaj ñitákuty es jyiky'áttut ti'igyü muut. ³⁹ Mat ko tmabujktu ja Dios, ja'agyujxm ya'oyjya'adu. Oyjadu'unaty, ni pán nidu'uk yu'ujaty tka'axaju di'ibu Dios wyandak, ⁴⁰ mat ko Dios tá naty ttuknibujtaagu waanu oy mat udsajtam, ja'a yu'u es je'eyu mat udsajtam 'yíttut kexy ka'pxy oy es wa'ats.

12

Ayo'on ko Diosu 'yayuk kyayajmudóy

¹ Paaty ko nnija'am ko may ja ja'ay nmudajtam nbu'aay'ajtam di'ibu yajniguxu'k ja myabujkan, n'ok'yajjugákum tugekyu di'ibu xy'adsijpam, es nmatstútam ja peky di'ibu xyajwinma'añjyo'pam, es kyaj n'anuxum ndu'unum di'ibu Dios tsyejpy, es n'okparyu'kum muk ma tadu puyu'kkijxyuk di'ibu nmudajtam winduuy.

² N'okpajtakum ja n'ijxun'ajtam ma Jesús, di'ibu yajjaa'ajtypy es yajka'pxypy ja nmabujkan'ajtam. Ayoo ja Jesús ko 'ye'ky kruuzkujxy, kyaj tmajpajtáky ja tsoydu'un, es tyam 'yu'uñu 'yuñaabyajñ aga'añdsyoo ma Dios yajkutíky tsajpótm.

³ Yaj'yo'oydyu miidsaty ja mjot mwinma'añ wi'ix ja Jesús jyantsy'ayooy pojpu ja'ayaty kyu'ujóty, es kyaj m'anuxudat es ni mgatsipka'axtat. ⁴ Pes miidsaty kyajnam m'ooktu ko xymyudsiptsoondu ja pojpu; ⁵ es tá xyja'aydyugódyu miidsaty ko Dios mjakajxwíjudu éxtamu jyaabyajttun jyuna'añ:

Nitítaty, kata xykyo'oyjyáwudu

ko ja Nindsun'ajtam mjajwijtsambítudat,

es kata xymyudsipke'exy ko mmukmugajxudat,

⁶ mat ko jyajwijtsambijtypy di'ibu yu'u tsyejpy,

es tyukkumdeepy nidugekyu di'ibu 'yaxájup éxtamu 'yu'unk 'yuna'k.

Du'un jyuna'añ ja Diosu jyaabyajttun. ⁷ Miits mgupáktup ja m'ayo'onaty éxtamu Diosu jyajwijtsambijttun, mat ko tyadu ayo'on yu'u mduk'ijxup ko Dios du'un mjarajta'agudu éxtamu 'yu'ungu. ¿Tii jaa da uná'ku'unk di'ibu kyajpu tyaaak tyeety jyajwijtsambítudu? Kyaj, ¿kadii?

⁸ Per pan ja Dios kyaj miits mjajwijtsambítudu éxtam nidugekyu 'yu'unk, pes kyajpu dan mij m'u'unk'átudu, du'un miidsaty éxtamu púxykyaty.

⁹ Ko ijty nmutsku'unk'ajtam, yu ndaak'ajt ndeety'ajtam nmay'ajt nwindu'kum, es xyjajwijtsambijtam, es waanu ni'igu tsyékyaty es nnaydyukkudujkum yu nDeety'ajtam di'ibu tsajpótm, es du'un nmudajtam ja jiky'ajtun. ¹⁰ Yu ndaak'ajt ndeety'ajtam xyjajwijtsambijtam éxtam yu'adyu kyu'am winma'añ mat ko nduk'oy'ata'anam, es je'eyu xytyu'unxam waanu tiempu; peru Dios xyjajwijtsambijtam es nduk'oy'ajtam es n'ijtam wa'ats éxtam yu'u, es du'un njiky'ajtam mat yu'u winu xuu winu tiempu. ¹¹ Tuj'ajttun ko ni tu'ugu tadyu'unan kyayajjáwu oy, ni'igu yajjáwu muk; per di'ibu myaya'kup ja tadyu'unan, myadajttup óknunu jotkujk'ajttun mat ko jyiky'aty wa'ats.

N'okpɔjtákam ja njot'ajt nwinma'añ'ajtam ma Jesús

¹² Paaty, katɔ xymyɔdsipka'axtɔ miits yɔ tyadɔ ayo'on, es katɔ mdu'un'áttɔ éxtɔmɔ ja'ayɔtɔ di'ibɔ kyɔ tɔ tyeky tɔ 'yanu'xɔnɔ; ¹³ ittɔ éxtɔmɔ ja'ay di'ibɔ oy ye'epɔ, du'un xypyudúkɔdɔt ja ja'ay di'ibɔ tekywyi'its, es 'yaguda'agut ja tyeky, es kyaj ni'igɔ 'yadónɔt.

¹⁴ Ƴxtá'aydyɔ es m'íttɔt ti'igyɔ oytyim pánɔty mɔɔt, es jiky'attɔ tu'ugɔ jiky'ajtɔnɔ wá'atspɔ, mɔt ko du'unɔ dɔn je'eyɔ mbaat mdu'kɔ tsajpótɔ es mjiky'áttɔt mɔt ja Dios.

¹⁵ Naymyujottugóyɔdɔ es kɔdiibɔ ni pán miits mgatugoy'ajtxɔdɔt ja Diosɔ myay'ajtɔn, es nidu'ugɔty mǵá'íttɔt éxtɔm ja ujtsɔ tǵ'ambɔ di'ibɔ pa'amduump esɔ mayjya'ay ja pa'am ttukpaaty. ¹⁶ Exkɔm miidsɔty nidu'uk mmú'indundɔ, es kyaj xypyáxtɔt ja Diosɔ myay'ajtɔn, éxtɔmɔ Esá'uu, di'ibɔ pyajxy ja ka'axkopk'ajtɔn es ttukwingubejky ja tojx di'ibɔ tɔgok je'eyɔ tyojxy. ¹⁷ Nnija'am ko ókɔnɔm ja Esá'uu tja'axajɔyáñ ja tyeedyɔ kyunu'xɔn, per oj ya'xɔtjy; es oy ok jyajɔy jyayaxy, ni wi'ix tsoo oj mbaat tkanakyyajtǵátsy éxtɔmɔ naty tɔ 'yadu'utsy.

¹⁸ Kyajyɔm miits xymyɔwingoondɔ tu'ugɔ kopk di'ibɔ yajtoomp es di'ibɔ teepɔ, mǵa ja agoodspɔ esɔ mǵk poj, ¹⁹ mǵa ja trompetɔ ya'axy, es mǵa ja Diosɔ 'yǵǵ yo'kn. Pánɔty myɔdoodɔ ja 'yǵǵ yo'kn oj tmǵnu'xtǵá'aktɔ es kyaj 'yokmǵajxɔnɔt, ²⁰ mɔt ko kyaj tmǵmadaktɔ ja ana'amɔn mǵa jyǵna'añ ko oogɔp kuka'atsy yɔ ja'ay o oytyim di'ibɔ añimáɔty di'ibɔ pajtp mǵa yɔ Sina'ii Kopk. ²¹ Nǵoo jyantsyñay'adsɔ'kɔnɔty éxtɔm di'ibɔ ya'ijx, éxtɔmɔ Moisés kɔ'am jyǵnǵñ: “Tsɔyiibyɔts mɔt ja tsɔ'ugɔ.”

²² Per tɔ miits xymyɔwingondɔ ja Syon Kopk jam Jerusalén, ja Diosɔ kyajpn di'ibɔ ijtp tsajpótɔ, mǵa 'yity kanǵk milɔ ánkɔsɔty di'ibɔ naymyujkɔdɔp mɔt ja ijt xo'onɔn, ²³ mǵa nimay ja Diosɔ 'yu'unǵ 'yǵna'kɔty di'ibɔ xyɔn ijtp jaaybyéty tsajpótɔ. Tɔ miits xymyɔwingondɔ ja Dios, di'ibɔ nidǵekyɔ ja ja'ay pyaye'epɔ, es nan tɔ miits xymyɔwingondɔ ja ja'ay jyǵ'ajɔnɔty di'ibɔ jiky'ajttɔ tɔy'ajtɔn mɔɔt es o'ktɔ, esɔ Dios tɔ pyǵta'agudɔ ak oy ak wǵ'ats, ²⁴ mǵa Jesús, di'ibɔ kyudɔnaapy ja ja'ay mǵa ja jembyɔ kajxy'átɔpyɔ, es mǵa ja ne'pyñ di'ibɔ tɔ xyajwátsɔm es ni'igɔ oy tnigajxy kɔdiinɔm ja Abelɔ ñe'pyñ.

²⁵ Dios tyɔdyuun di'ibɔ kyaj ttsojktɔ es tkuydyúndɔt ja ana'amɔn di'ibɔ yajk mǵa yɔ Sina'ii Kopk. Exkɔm ko xykyatundɔ kwentɔ di'ibɔ xytyukmǵamadyákɔm ja tsajpótɔmɔdɔ. Pes waanɔ ni'igɔ mǵk tɔydyu'unɔn xypyátɔm pǵn kyaj nguudyu'unɔm di'ibɔ xyja'anmǵayɔm tyam. ²⁶ Mǵa Sina'ii Kopk ja naxwíñɔdɔ tsɔyiipy es pǵmiimp ko Dios tmǵajxy ja israelítɔty. Per tyam xytyukmǵawǵndákɔm: “Jatǵókɔts je'eyɔ nyajtsɔyɔyá'añɔts kyaj yɔ'u jye'eyɔdyɔ naxwíñɔdɔ, nandɔ'un ja tsajp.” ²⁷ Ko Dios jyǵnǵñ “jatǵok”, ja'a 'yandiipy ko tǵekyɔ di'ibɔ tɔ dyajkojy, yajjǵga'agaampy di'ibáty mbaat yl'xy, es du'un 'yítɔt di'ibɔ kyaj mbaat yl'xy. ²⁸ Ja it lugaar mǵa Dios yajkutíky, mǵa n'itǵañɔm es kyaj ja'a yajíxy, wǵ'umɔp yɔ'u winɔ xɔ winɔ tiempɔ. Paadyɔ Dios nja'aygyudákɔm es n'awdajtɔm éxtɔm pyaadyɔty, ²⁹ mɔt ko yɔ Nindsɔn'ajtam Dios, du'un yɔ'u éxtɔm ja jǵn di'ibɔ yajkutǵeepɔ.

13

Wi'ixɔ Dios ttseky es njiky'ajtam

¹ Du'ñɔm mnaydsyókɔdɔt nixim niyam éxtɔm tukka'axpɔn. ² Kyaj xyja'aydyugódyɔt es m'oyjya'ay'áttɔt mɔt ja di'ibɔ jajttɔp mǵa mdu'jk, pes nǵagɔty ni tkanijawɔ tɔ dya-jjajttǵá'aktɔ anklɔs.

³ Mjamyátstɔp xykyu'íxtɔdɔ pujxndɔjk ja'ayɔty, du'un éxtɔmxyɔp miits nandɔ'un m'íttɔ tsimɔ mɔt yǵ'ajty. Pawinmaydyɔ nandɔ'un di'ibɔ axɔk yajtuundɔp mɔt ko tmǵdundɔ Kristɔ, du'un éxtɔmxyɔp miits nandɔ'un axɔk tɔ myajtúndɔ.

⁴ Byeenɔm miits xywyindsɔ'ugɔdɔt ja pǵjk ukɔn. Mɔdattɔ wǵ'ats ja pǵjk ukɔn. Mɔt ko Dios tyɔdyúndɔp pánɔty mǵ'induundɔp es di'ibɔ kyaj twindsɔ'ugɔdɔt ja pǵjk ukɔn.

⁵ Katu xy'adsoktu meeñ. Jotkujk'áttu mat di'ibu mmudajttap, mat ko Dios tu jyuna'añ: "Ni na'a ngana'ixut, es ni na'a ngamastu'udut." ⁶ Paaty amumdu'uk jot njana'anam: Yu Nindsun'ajtam Dios yu'uts xypyudajkup. Kyajts ndsu'ugut kots pun wi'ix xytyuna'anat.

⁷ Byeen xytyimjamyátstat wi'ix tmuduunda ja Kristu ja ja'ayuty di'ibu miits mduk'axpajkudu ja Diosu 'yayuk, es mjamyátstap wi'ix ja jyiky'ajtan kyugujxudu, es du'anu dan miits nandu'an mjiky'áttat.

⁸ Extam Jesukristu 'yijty, du'an tyam 'yity, es du'añam 'yita'añ winu xuu winu tiempu. ⁹ Ak tim panujxtu Kristu, es katu xypyanejxy ja wiinkpu xprajkun di'ibu myadyáktap tugatsy. Ni'igu oy ko nyajmaktákum ja njot'ajt nwinma'añ'ajtam Dios myay'ajtangyujxm es kyaj ja'agyujxm ko tii ja'ay kyaay 'yúktap windsu'kangyujxm, pes di'ibu kyaay 'yúktap kyaj ti tsooty.

¹⁰ Udsajtam nmudajtam tu'ugu artal ma jajpajta'aky ja windsu'kun, es kyaj pyaadyuty tju'xut ja teetytyujk di'ibu tuundap ma ja israelitu ja'ayuty twindsu'ugudu ja Dios. ¹¹ Ja teedywyindsungópk yajnajxtap ja juyujk añimalu ñe'pyñ ma ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar, éxtamu windsu'kun es ja ja'ayuty ja pyojpu ñiwa'adsudut, per ja juyujk añimalu ñini'xuty myunajxtap kajpnbu'am es ñitóyut. ¹² Nandu'an ja Jesús ñayyajku windsu'kun kajpnbu'am, es mat ja ky'uam ne'pyñ dyajwa'adsut ja naxwíñudu ja'ayadyu pyojpu. ¹³ Pes n'okpajo'omam ja Jesús kajpnbu'am, es jamu ja'ay xy'axuk'ijxum éxtamu Jesús ya'axuk'ijxy. ¹⁴ Kyaj ya nmudajtam ja nax kajpn di'ibu ijtp winu xuu winu tiempu, ja'a n'axta'ayam di'ibu miin kudakp. ¹⁵ Paaty éxtamu nwindu'kun'ajtam, du'añam n'ok'awdajtam ja Dios mat ja Jesukristukyujxm, es n'awdajtam ja Dios mat ja n'aa'ajtam.

¹⁶ Kyaj xyja'aydyugódyut es xytyúndut di'ibu oy esu ja'ay xypyudákudut muut di'ibu mmudajttap. Ko du'an xytyúndut, Diosu du'an mwindsu'kudap, es yu'u du'an 'yoyjya'ap.

¹⁷ Dios tu tpujta'aky naaguty es mgwentu'átudut es mya'axpákudut miidsuty éxtam ja Dios ttseky mjiky'áttat, mat ko yu'ujuty kyuyáktubu kywentu ma Dios. Mamadowdu yu'ujuty yajxón, es du'an mgwentu'átudut es mya'axpákudut xonda'aky'aa xonda'akyjyót; per pun kyaj xymyumdowdu miidsuty, jotmay'ooktap yu'ujuty es ni wi'ix tsoo kyaj du'an oy mdu'unxudut.

¹⁸ Nigajxtákuduts udsuty. Tuj'ajtanuts uj njana'añ, kyajts tii nbekyjyáwudu es njiky'ata'anduts wa'ats éxtam ja Dios ttseky. ¹⁹ Waanu ni'iguts n'amdowdu es xymyunu'xta'áktat ja Dios esats njambítat tsojk ma miidsuty.

Kajxpo'xun

²⁰ Ja Dios, di'ibu yajkyppy ja agujk'ajt jotkujk'ajtan es dyajjikyppejky ja Nindsun'ajtam Jesús, di'ibu ijtp éxtam ja oybyorreegu kwentu'ajtpu es ñe'pyñgyujxm oj xytyukmawu'umam ja kajxy'átypyu di'ibu tuump winu xuu winu tiempu, ²¹ wa'anu Dios mmo'oyudu tugekyu di'ibu oy, es xytyúndut di'ibu tsyejpy, es Jesukristukyujxm tpujta'agut ma mjot mwinma'añuty di'ibu 'yoyjya'ap. N'ok'awdajtam ja Dios, di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan winu xuu winu tiempu. Wa'an du'anuty.

²² Mugu'ugítuty, nmunu'xtáktap tsujti'knu miidsuty es xy'axájut es xykyuydyúndut yajxón yu ngajxwíjunuts di'ibu tu nmo'oydyu ma tyadu nekyu'unk. ²³ Nandu'an n'awánudu ko yu nmugu'uk'ajtam Timotee tu 'yawa'atspudsémy, es pun jajtp tsojk, najxapts muut ngu'ixtu miidsuty.

²⁴ MayDios xy'anuumudut nidugekyu di'ibáty m'uwij mgajxwíjmu, es nidugekyu Diosu jya'ayuty. Nandu'an ja italyanu ja'ayuty mdukniáxudu Dioskajxy nidugekyu.

²⁵ Wa'an ja Dios mgunu'xudu nidugekyu miidsuty.

Neky Di'ibũ Santya'agu Jyaay

Dios yajkypy ja wijy'ajtũn

¹ Ɖj Santya'agu, Diosũ myũduumbũ esũ Nindsũn'ajtam Jesukristũ myũduumbũ. Ndukni gajxtaptsũ tyadũ neky majmajtsk ja Israelũ myaangu tyũmp 'yaats di'ibũ oj ñajxtũ tsunaabyũ ma wiink naxwiĩndũ.

² Mũgu'ugítaty, nayjyáwudũ jotkujk ko myĩnũt oytyim di'ibũ ayo'onaty. ³ Pes mnija'adũp miidsaty ko m'ijxmátsudũ yũ ayo'on ja'agyajxm ko xymyũbuktũ Nindsũn'ajtam, miits m'axpáktũp es xymyũmada'aktũt oytyim di'ibũ ayo'onaty. ⁴ Ja'a tsojkar es xyjáltat wi'ix oy xymyũmada'aktũt ja ayo'on, dũ'ũn m'ítat kexy ka'pxy éxtũmũ Dios ttseky, es kudii ni tii mdũgoy'ajtxudũt.

⁵ Pũn miidsaty nidu'ugaty mdũgoy'ajtxũp ja wijy'ajtũn, amdowdũ Dios, es ja Dios mmo'oyũdũp; ja'a ko yũ'ũ ñayajkypy yajxón, ni je'eyũ xykya'o'om. ⁶ Es ko xy'amdówdũt, koonũm tsyékyũty es xy'amdówdũt mudũ mũbũjkũn, es kyaj xyjũppjáwudũt; ja'a ko di'ibũ jyũppja'ap, dũ'ũn yũ'ũ éxtũm ko ja jikymyejyũ ñikary es ja poj yajnejxyũty xidsoo yadsoo. ⁷ Di'ibũ dũ'ũn éxtũmũ tyáadu, nanatũkũ ti t'awixũt mat ja Nindsũn'ajtam, ⁸ mat ko tuk peky ttseky tyam, es bom dyajtagátsy ja wyinma'añ.

⁹ Ja nmũgu'uk'ajtam di'ibũ ayoo jottũgeepy, nayjyáwudũp agujk jotkujk mat ko Dios yũ'ũ pudũkũdũp. ¹⁰ Es ja di'ibũ makja'ay, nayjyáwudũp agujk jotkujk ko natyũ Dios 'yamútskyũty. Ja'a ko dũ'ũn yũ'ũ éxtũmũ pũjy di'ibũ ijtp ujtsóty, kyaj jeky 'yity. ¹¹ Ko xũũ pyũdsemy es mak 'yañ, ni'xp ja ujts, es ja pyũjy kya'ay, ta tyũgoy ja tsyuj'ajtũn. Dũ'ũn ja makja'ay tyũgóyũt ko naty ni'igũ ñayajmũkja'aydyá'aga'añty.

Kyajũ Dios pũn dyajpekytyũn

¹² Jotkujk ja ja'ay ko dyajnaxy ja ayo'on mat ja ma'xtũjkũn, es mudũ tyáadu mo'oyũdũp ja Dios ja jiky'ajtũn winũ xũũ winũ tiempũ di'ibũ Dios wyandak tyukmay'ata'añty nidũgekyũ di'ibáty tsojkdũp. ¹³ Ko pũn ñayjyáwũty pyekytyuna'añ, kyaj jyũna'anũt ko Dios myo'oyũdyũ tadũ winma'añ, mat ko kyaj pũn mbaat ttũñ esũ Dios pyekytyũnũt, es kyaj Dios ti ttũñ es ja ja'ay pyekytyũnũt. ¹⁴ Ja'agyajxmũ ja'ay pyekytyuna'andũ ko ja 'yadsojũn ñaydyukwin'ũnũndũ, es mat ja kyũ'ũmdsojũn ñayyajtagóyũty. ¹⁵ Ko ja'ay ttsoktũ di'ibũ kyaj 'yóyũty, jaa myĩñ ja pojprũ; es ko tyádu pojprũ myũjwindákũn, jaa myiinnũ ja o'kũn.

¹⁶ Mũgu'ugítaty, katũ mnaywyin'ũnũndũ. ¹⁷ Tũgekyũ oybyũ esũ tsujprũ, Dios ja'a yajkypy, di'ibũ tũ trũjta'aky ja jaj tũ'xũn tsajpótm. Dios Teety ijtrũmũ'ũ éxtũm 'yity, kyaj tyũgatsy. ¹⁸ Tsojkaũgyajxm tũ xymyo'oyũm yũ njiky'ajtũn'ajtam winũ xũũ winũ tiempũ mat ko n'axájũm ja tũy'ajtũnbũ ayuk, es ndũ'ũn'ajtam éxtũm ja jawyiin tũmp ma tũgekyũ di'ibũ Dios yajkoj.

Mũbũjkũn

¹⁹ Mat ko tyáadu dũ'ũn nnija'am, mũgu'ugítaty, miidsaty nidu'ugáty m'ítũp xy'awixtũt es xymyũdoo'ítat di'ibũ mya'awa'anũdũp. Es katũ mnay'oojũdu mat waanũ tii, es kyaj mnayyajjot'ambũkũdũt mat waanũ tii. ²⁰ Mat ko yũ ja'ayũty di'ibũ ajkar, kyaj dũ'ũn ttũñ ja Diosũ tsojkaũn. ²¹ Paaty mastu'uttũ tũgekyũ di'ibũ kyaj 'yóyũty es ja axũk winma'añ di'ibũ mũjwindũjkar yã naxwiĩñ, es axájũdu tuda'aktyi'kũn yũ kajxwíjũn di'ibũ Dios tũ trũjta'aky mjodoty mwinma'añóty. Mat ko tadũ kajxwíjũn myũdajtypy ja mak'ajtũn es dyajnitso'ogũdu m'anmũja'an.

²² Paaty kuydyundũ éxtũm jyũna'añ ja Diosũ jyaaybyajtũn; katũ je'eyũ xymyũdoo'ítũ. Mat ko pũn je'eyũ xymyũdoo'ítũ es kyaj xykyũdyundũ, kũ'ũm mnaywyin'ũnũndũ miidsaty. ²³ Di'ibũ je'eyũ tmũdoo'ítũ ja Diosũ jyaaybyajtũn es kyaj tkuydyũñ, ²⁴ dũ'ũn yũ'ũ

éxtam ja'ay ko tku'ix ixnóty ja wyiin jyajp, es ko ñejxy wiink tsoo, kyaj tnakyjyamyetsy wi'ix 'yíxyaty. ²⁵ Per ja ja'ayaty di'ibm kyaj tja'aydyugóy di'ibm myudeepy, es ti'igy trujta'aky ja wyinma'añ wi'ix ja tim oyby ana'amn jyuna'añ di'ibm yajw'amp awa'atstúm, es du'añm tpadúñ y ana'amn, kunu'xudap ja Dios.

²⁶ Per pán nayjya'ap ko twindsu'ugm Dios, es nugoo ñanigajxy ñakuxkajxy, naywyin'u'annap k'u'm es ni ti tkatsooty di'ibm 'yandijpy twindsu'ugm Dios. ²⁷ Di'ibm oy 'yawdajtypy ja Dios, pyudajkrap ja ke'egyungaty es ku'ekytyo'oxyaty ko 'yayow jyottagoodyu, es kyaj ñayya'axuugaty mat ja naxwíñudm winma'añ.

2

Ayoobm ja'ay esm mukja'ay, ti'igy nnyadsyokm

¹ Mugu'ugítaty di'ibm myubajktap ja Nindsan'ajtám Jesukristm di'ibm ni'igm myudajtypy ja muj'ajtán, kyaj xywyin'íxtat ja ja'ay ni tu'uk es jatu'uk. ² N'okrajtákm ko myiñ ma miits mnaymyúkadu tu'ugm mukja'ay di'ibm oym wyit ñijam es mat ja kyajiits ak ooru, es myiñ net tu'ugm ayoobm ja'ay mat ja wyit ñijam patsy patsy, ³ es pán miits m'axájudap yajxón ja di'ibm oy xyoxy, es xy'anuumadut: “U'uñm yaa ma tyadu oyby uñaaybyajn”, per ja ayoobm ja'ay xy'anuumadut: “Mij tanu jar”, o “U'uñm yaa naxkujxy”, ⁴ mudu taadu xya'íxyaty ko xytsyokta ja mukja'ay es xy'uxtijta ja ayoobm ja'ayaty. Ko xytyundu du'an mat ko m'adsokta, mbekytyuundubm du'an.

⁵ Madowdu mugu'ugítaty es jaygyúkadu tyaadu. Yu ayoobutajkaty di'ibm ijttap ya naxwíñ, y'u du'an ja Dios tu wyin'ixudu es ni'igm ja mubajkán tmudáttat es t'axájudut éxtam kyuma'añaty es jyiky'átat tsajpót m mat ja Dios, mat ko Diosu du'an tu twanda'aky tmo'oya'añ pánaty tsojkudap; ⁶ per miits mduktsoyduundap ja ayoobm ja'ayaty, mat ko xymyay'at xywyindsu'ugudu di'ibm mukja'ayaty. ¿Ti kyaj yu mukja'ayaty y'u du'an di'ibm mwijts mbo'tudap es mni'uunadu kumdattugoty? ⁷ ¿Ti kyaj yu'ujaty di'ibm kyajxpáttap ja tsujti'knabm xyum ja Nindsan'ajtám Jesús di'ibm mja'a'ajtudap?

⁸ Oym du'an xytyuñ pán mgyudyimpy ja Diosu 'yana'amn di'ibm ni'igm myújaty ma jyaaybyajtán: “Mdsókrap ja mmadujkra'ajaty éxtam mij k'u'm mnaydsyékyaty.” ⁹ Es pán miits mwin'ijxtap pánaty mdsokándap, taadu du'an mmat mbekykya'ay Dios windum mat ko kyaj xykyudyuñ y 'yana'amn. ¹⁰ Ko tu'ugm ja'ay tkuyduñ tugekyu ja Diosu 'yana'amn, per mat tu'uk je'eyu tyugoy, pekyjya'ay y'u, du'an éxtamxuyr tugekyu ja ana'amn tu tkakuyduñ. ¹¹ Ja'a ko Dios jyunañ: “Katm xyajtagóy ja pajk úknu wyindsu'knu”, jyunañ nandu'an: “Katm myajja'ay'eeky.” Es du'an, oy xykyayajtagóy ja pajk úknu wyindsu'knu, per pán tu myajja'ay'eeky, kyaj xykyudyuñ ja Diosu 'yana'amn. ¹² Paaty miidsaty kajx madya'aktm es jiky'attm éxtam di'ibm yajnikajxtútp ma ja Diosu 'yana'amn di'ibm xy'awa'anam wi'ix kyaj n'ijtam pekyoty. ¹³ Pes di'ibm kyaj tu tmudaty ja pa'ayo'on mat ja wiingátypu, nandu'an kyajp Dios pya'ayowa'añaty; per di'ibm tu tmudaty ja pa'ayo'on mat ja myugu'ugaty, ni ti tkajppawya'añ ja xum ko ja ja'ay yajpayo'oyduy, mat ko Dios pya'ayowa'añaty nandu'an.

Kyaj ti tsooty ja mubajkán pán kyaj ti oyajtuñ

¹⁴ Mugu'ugítaty, ¿wi'ix tyuñ ko ja'ay jyuna'añ ko myubejkyu ja Dios, per kyaj ti oy tuñ? ¿Tii mbaadu tadu myubajkán ttuknitse'egy? ¹⁵ N'okrajtákm, pán nidu'ugm nmumubajkra'ajtám tmudaty ja wyit ñijam ya'ayow ya'ama'at es tyugoy'ajtxaty ja kya'ay 'yuknu, ¹⁶ es miidsaty nidu'uk xy'anuumat: “Nujx mudu Dios, mugu'uk, es wa'an y'u mmo'oyaty di'ibm mij mdugoy'ajtxap”, es pán kyaj ti pudajkán xymyo'oy, ¿ti oy'ajtanu taadu? ¹⁷ Nandu'an jajtra danu tyaadu di'ibm je'eyu tmadya'aky'áty ko tmabeky es kyaj dyajnixex'eeky ma jyiky'aty, kyaj tyuñ di'ibm myubejkyu.

¹⁸ Wa'anu da nandu'an naagaty jyuna'añ: “Mij mmubejkyu ja Dios, per uj ndiimbyats ja oybyu.” Ujts n'adsowap: “Weenu, tuk'ijxkats mij ko xymyabeky ja Dios es kyaj xytyuñ

ja oybyu, es uj mij nduk'ixap mat ja oybyu ndu'ununuts ko nmubejkyryuts ja Dios.”
 19 Mij mmubejkyry ko tu'uk je'eyu Dios. Oyu du'un ko xymyubeky; per nandu'unu muijku'udujk tmubuktu ko jyamaty ja Dios, es extu tsuyuydyur mat ja tsu'ugu. 20 ¿Tii kyajnum xy'oktimjaygyujkunu mij kujuun, ko kyaj tyuñ ja mubujkun pun kyaj ti yajtúñ?
 21 ¿Wi'ix xy'ixy ko ja n'apteety'ajtam Abraan oj wye'emy oy mat ja Dios? Ja'agyujxm oy wye'emy mat ja Dios ko dyajnejxy ja 'yu'unk Isaa es tjatukwindsu'uguyáñ ja Dios. 22 Tu xy'ixy ko Abraan dya'ijxu ko Dios tmubejky es ja'agyujxm tmamadooy ja Dios, es di'ibu tyuun oj dyajka'pxy ja myubujkun. 23 Es du'un yajkuudyuun éxtam jyana'añ ma ja Diosu jyaabyajtan: “Abraan myubujk ja Dios, paadyu Abraan oy wye'emy mat ja Dios”, es ja Abraan yajtijy Diosu myutnaymyaayubu.

24 ¿Tu xy'ixy? Oy nwa'umum mat ja Dios ko nmamado'om ja Dios es kyaj jye'eyuty ko njuna'anum ko nmubujkam. 25 Nandu'un mat ja kujeñdyo'oxy Raap. Ja'a oy oj wye'emy mat ja Dios ja'agyujxm di'ibu tyuun, mat ko t'axaju es dyu'tsy ja nimajtskra israelitu di'ibu ijxtuundur, es tpudujku es dyajkéky ma ja myudsipun. 26 Es du'un xytyuk'ijxum éxtam ja nini'x di'ibu tugoy'ajtxur ja 'yanmaja'an, o'kra yu'u, es nandu'un yu nmubujkun 'yity éxtamu o'kra, pun kyaj ndu'unum ja oybyu.

3

Ya'an

1 Mugu'ugítaty, oyu du'un ko kyaj may miits mnaybyujta'agudu ya'axruijkruty ma ja mubujkrutujk ñaymyúkadu. Mnija'adap ko di'ibu nya'axruijkum, yu'u waanu ni'igu pyayo'oyaampy ja Dios pun kyaj oy nguydyu'unum. 2 Nidugekyu nbekytyu'unum; per pun jaa pun kyaj kyajxtugóy, yu'u du'un situy jiky'ajtp tuj'ajtan muut es nandu'un mbaat t'ane'emy tugekyu ñini'x. 3 Es éxtam ko tu'ugu juyujk nduk'aja'anu'kam ja frenu, ja'a du'un es xymyumado'om es mbaat n'ana'amum tugekyu ñini'x. 4 Ixtu nandu'un ma yu barku. Oy jyamujjátyuty esu muk poj jyayajnujxa'añaty otyim maaty, per di'ibu 'yane'empy tyuknidíjup es dyajnujxat ma tjantsytyim'yajnujxa'añ mat tu'ugu mutsk kepyu'unk di'ibu xuy'ajtypy timón. 5 Nandu'un jajtra du'un mat ja ja'ayuty ja ya'an. Mutsku'u, per naymyujruijtákur ko kyajxy. Nnija'am yajxon ko tu'ugu junya'angu'unk ño'kta'ayur ja tun kopku mujjátyryu. 6 Es yu ya'an yu'u du'un éxtamu tadu junya'angu'unk, extu mbaat dyajtagóy ja jot winma'añ tugekyu ja'agyujxm di'ibu kyajxyry. Du'un ja ya'an éxtam tu'ugu jumbajk di'ibu tu tyoy ayoodaknóty, es óknun dyajtoybyéky otyim na'ajuty, es du'un dyajtagooydyu'ay tugekyu ja ja'ayu jyiky'ajtan.

7 Yu ja'ayuty mbaat dyaj'yuyj nidugekyu kanak naxu añimal, éxtamu joon, tsa'añ, es di'ibu jikymyejyñóty tsunaaydyur, es tu dun dyaj'yuyj; 8 per ni pun mbaat tkayaj'yuyj ja ya'an, mat ko yu'u du'un éxtamu awa'andsa'añ ja xyuwat di'ibu extu ya'o'kp es ni na'a kyape'xy. 9 Es mat ja nya'an'ajtam n'awdajtam ja Dios Teety, es nan mat yu'u n'amdo'om ko Dios tkajxrókut ja ja'ayuty di'ibu Dios tu dyajkojy ko ñayya'agojwinnajxu. 10 Es nan ma n'aa'ajtam pyadsemy majtsk nax ja ayuk, yu oygyajxy esu axuk kajxy. Mugu'ugítaty, jkyaj 'yóyuty ndu'unumu du'un! 11 ¿Mbaat yu pa'ak nuu esu ta'am nuu tuk náxyuty pyadsemy ma tu'ugu nuu myuxy?, 12 o ¿mbaat tu'ugu oliivus kepy tyump'áty tsabox limu, o ja muuxy'aats tyump'áty pox? Nan kyaj mbaat myuxy ja pa'ak nuu ma myuxy ja ta'am nuu.

Wijy'ajtan di'ibu Dios yajkyry

13 Pun nidu'uguty miits nayjya'ap kuwijy es kuduy'ajtan, wa'an dya'ixyuty mat ja oybyu jiky'ajtan es mat ja yuunk'ajt naxuryu'ajtan di'ibu miimp ma ja wijy'ajtan. 14 Per pun du'añumu du'un miits xyñaywyinnaxujáwudu es je'eyu ku'um xytyuk'oy'ata'andu, katu mdimjuna'andu ko mij mguwijy'áttu, mat ko andakan yu'u es kyaj tyu'ajtanuty. 15 Pesu tyadu du'ambu kuwijy'át, kyaj yu'u dyaky ja Dios. Yu'u wyinma'añ'ajttur ja naxwíñudu ja'ayuty, es myiñ ma yu muijku'ugópk. 16 Mat ko ma ja'ay tñaywyinnaxujawu es je'eyu

kyu'amdsojkan dyajtuna'andu, jaa nandu'un myiñ ja aku esu tsip, es tugekyu axuk'ajtun; ¹⁷ per ja di'ibu myudajttap ja wijy'ajtun di'ibu tso'omp ma Dios, tim jayujp'ajtp tmudattu ja jiky'ajtun wa'atspu, kyaj tsiyptajkaty, oyjya'ay, tuda'aky, ajiiky amagu'uk, myudajttap ja pa'ayo'on, es tyiimpy ja oybyu. ¹⁸ Pánaty tyuundap esu ja'ay tsyunudu jotkujk, ja'agyujxm mayjya'ay tsyunudu tuj'ajtun muut.

4

Myudsip'ajttap ja Dios pánaty tsojktap ja naxwiñudu winma'añ

¹ ¿Ma ja tsip tsooñ ko ak miits mnayyajot'ambakudu es mdsiptundu nixim niyam? Pes di'ibu du'un mya'adútsudap, yu'u tadu m'axuk winma'añ ko ak miits mnayyajmujpudsuma'anudu.

² Mdsajtap otyiity di'ibu kyaj xymudattu, es kyaj xypyaattu; myajja'ay'o'ktap es naywyinnaxu xyjawudu ko ja'ay ti tmudaty, per kyaj ni wi'ix tsoo xykyapaattu es xymudattat di'ibu mdsajtap. Mdsiptuun mdsipkajxtap. Kyaj xymudattu di'ibu mdsajtap mut ko kyaj xy'amdoy ja Dios; ³ es pan m'amdoodap, kyaj mmo'oyudu mut ko xymudattu axuk winma'añ es mut ko je'eyu xyajtuna'andu ma ngu'amdsojkan.

⁴ Miits, ja'ayaty di'ibu Dios myastúttap, kyaj xyñijawudu ko pan naymyaayur mut di'ibu ijtp ya naxwiñ, kyajp ja Dios tsoktu. Pánaty tsojktap es ñaymyaya'anudu mut di'ibu ijtp ya naxwiñ, myudsip'ajttap ja Dios. ⁵ Pes kyaj ñanugoobuty ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ ko yu ja'ajun di'ibu Dios tu trujta'aky es 'yítat ma udsajtam, yu'u tsyejpy es udsajtam je'eyu xyja'a'ajtam. ⁶ Peru Dios xypudujkam ni'igu mudu myay'ajtun. Paaty jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtun: “Dios 'yuxtiipy di'ibu muj kaxmup, per pyudujkap myay'ajtungujxm di'ibu yuunk náxuryaty.” ⁷ Paaty naygyuyakudu ti'igyu ma Dios. Katu xykyupaktu ja mujku'ugópk, net miits mguga'agudut. ⁸ Mwingonda Dios, es yu'u nandu'un mmwingónudap miidsaty.

Yajwa'atstu ngu'u esu mjot mwinma'añ, miidsaty, pojpu ja'ayaty es di'ibaty 'yaduunmukándap du'un di'ibu Dios tsyejpy, es nandu'un ja naxwiñudu winma'añ. ⁹ Ya'ixudu ko tuj'ajtun mjotmay'eeky mut ja mbojpty. May tajtu es jawudu. Yajtagátstu mxik mxo'onun mut ja muj'ay myaxun, esu mxondakun yajtagátstu mudu m'amay mjotmay. ¹⁰ Amutsk'attu ma Dios, es yu'u mbujta'agudap muj.

Kyaj nnibi'tskajxu ja nmagu'uk'ajtam

¹¹ Magu'ugítaty, katu mnayñi'ow mnayñiyaaxudu nixim niyam. Di'ibu ñi'o'o ñiyáxap ja myagu'uk es tnibi'tskajxu, du'un ja'a éxtamu ja'ay di'ibu junaamp ko kyaj tugekyu ja Diosu 'yana'amun tyuñ. Es pan mjunaamp ko tam ja Diosu 'yana'amun di'ibu kyaj tyuñ, kyaj mij xykyudyuñ ja ana'amun, du'un mij éxtamu ana'ambun di'ibu junaamp ti oy es ti ka'oy. ¹² Peru Diosu du'un je'eyu di'ibu yajk ja ana'amun, es nan yu'u du'un mbaat xytyukkumado'om, es nan yu'u mbaat xyajnutsókam es xyajkutugo'oyum; ¿per mbánu dun mij ko xyñibi'tskajxu ja nmagu'ugaty?

Kyaj yajnijawu ti miimp kudakp

¹³ Okmadowdu miidsaty di'ibu janándap: “Bom o juxtujm njo'omam wiink kajpn, es jap n'ijtam ndo'k nyajkam tuk jamajt, es du'un nganarajtam ja maymyeeñ.” ¹⁴ ¿Per ni je'eyu xykjanijawudu ti miin mgudáxur aya bom! Pes yu ja'ayaty ja jyiky'ajtun du'un éxtamu nima'aju'unk, waanu 'yity es tuk rójanu tyugooydya'ay. ¹⁵ Di'ibu oy es njuna'anam yu'u tyadu: “Panu Dios tsyejpy es xy'akmo'oyum ja njiky'ajtun'ajtam, ndu'unam xi'idu ya'adu.” ¹⁶ Per ko mij mjuna'andu xytyuna'andu xi'idu ya'adu aya bom, mgawindsu'kubu du'unu Dios, mut ko je'eyu mnayyajmuj mnayyajkajxmty. Es ko nmuj ngujxmam, pekytyu'unamu du'un. ¹⁷ Ja'a pan ñija'ap ttúnat ja oybyu es kyaj ttuñ, pekytyuump yu'u.

5

Kajxwíjün mat ja makja'ay

¹ Múadowda tyaada, miits makja'aydujkaty. Ju'uy ya'axta mat ko myiñ ja ayo'on di'ibu mjantsyya'ayowánudap. ² Di'ibu mmadajt mjaygyajtpap, du'un yu'u Dios wyindum éxtam ti tugekyu wyindugooydya'ay, es éxtamu wit di'ibu ja ajkxytsyik tu tsyu'tsujtta'ayaty. ³ Yu m'ooru meeñ es yu mblatu meeñ tu tyowadya'ay, esu tyadu tow yu'u yajniyuxu'ugap ko kyaj yajxon tu mduñ mat ja mmeeñ, es yu'u du'un éxtam ja janya'ank di'ibu myajtóyudap. Tu xyñikoombat xyñipajkpáttu maymyeeñ ma tadu xuu di'ibu tim óknam. ⁴ Per ja maju'uñ di'ibu mgamooydu ja mduumbaty di'ibu yajmujktu ja mbajta'aky, ja'aguyxm ja tuumbu mni'uanudap, es myadoodaay ja Dios di'ibu tugekyu mak'ajtan myudajtypy. ⁵ Ya naxwiiñ miidsaty tu mjiky'attu es tu mnaymyo'oyudu jotkujk'ajtan, es tu m'uts mjotkuda'aktu, éxtam ja ja'ay dyajni'xu ja tsajkaa di'ibu ya'oogaampy. ⁶ Miidsaty tu xyñiwaambáttu nanatuku. Yu'u jyiky'attu tuya'ajtan muut, es xya'o'ktu, es kyaj ñaygyuwanu.

Ma'xtujkun es kajxtákan

⁷ Mugu'ugítaty, ma'xtúktu miits extu ko myínut ja Nindsun'ajtam. Tu xy'ixtu wi'ix ja naymyuduunubu ja'ay t'awixtu ja oybyu pyajta'aky. Mat ja ma'xtujkun t'awixtu ja potn es myínut ja nuu tuu. ⁸ Paaty nandu'un miidsaty ma'xtúktu es ti'igyu mwinma'añ xpyujta'aktat ma Kristu, mat ko tuu dan tim wingoomp ma myina'añ ja Nindsun'ajtam. ⁹ Mugu'ugítaty, kadii mnayni'uanudu nixim niyam, es kadibu myajpayo'oydyut, ja'a ko Dios di'ibu pojpu pyaye'epy, taa ja'a. ¹⁰ Mugu'ugítaty, jamyatsta Diosu kyugajxpu es pajta'aktu éxtamu ijxajtan wi'ix tmadunaay ja ayo'on esu ma'xtujkun tmadajtta. ¹¹ Pes udsajtam njana'anum ko jotkujk yu'ujaty di'ibaty tu tmamada'aktu ja ayo'on. Tu xymudowda ja Jopu mya'xtujkun, es xyñijawudu wi'ix ja Nindsun'ajtam óknam oj myo'oyaty ja jotkujk'ajtan, mat ko jyantsypya'ayoy yu Nindsun'ajtam.

¹² Mugu'ugítaty, di'ibu tim jajp'am, katu xyajtestiigu'áttu yu tsajp, ni yu naxwíñudu es ni ja wiinkpu. Nik oy ko mjuna'andut "oy" di'ibu oy, es "kyaj" di'ibu kyaj, kadibu Dios mdukkumadówadut.

¹³ Pün ja pün 'yayoy jyottugoy, wa'an tkajxta'aky; es pün ja pün jyotkujk'áty, wa'an t'uy ja alabanzu. ¹⁴ Pün ja pün pyékyuty, wa'an twoy ja mājja'aydujkt di'ibu tuundap ma mabujkputajk ñaymyúkada, es tnigajxtaagut ja puma'ay, es mat ja Nindsun'ajtam Jesukristu xyuygyujxm ttukjaaxut waanu aseytu oliivnu. ¹⁵ Es pün mmabujktap ko Dios ttúnat éxtam mgajxta'aktu, yu puma'ay aguda'agap; es pün pekytyuun, Dios ma'xadap ja pyojpu. ¹⁶ Paaty pün miidsaty tu xymudugoydu wiinkpatty, mmamayats nidu'uk nidu'uk, es pajktsów ja ma'xun. Nayñigajxtaagudu nixim niyam es m'aguda'aktat. Ko kyajxtáky tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuya'ajtan muut, yu kyajxtákan myudajtypy ni'igu ja mak'ajtan. ¹⁷ Okwinmaydu ko ja Diosu kyugajxpu Eliisu du'un ijty jya'ay'áty éxtam udsajtam. Ja'a amumdu'uk jot kyajxtáky es kadibu tyu'ujut, es kyaj tyuuy tuguk jamajt jakujm. ¹⁸ Ko jatugok kyajxtáky, nétnum tyuuy jatugok, es oj wyinduy ja pajta'aky.

¹⁹ Mugu'ugítaty, pün miidsaty nidu'uk myudu'udugeepy ja tuya'ajtan esu wiinkpu ja'ay tyuknijambityuty, ²⁰ nijawudu miits ko yu di'ibu tu ja pojpu ja'ay ttukmastu'uty ja ñu'u tyu'u ja axuakpu, es ttuknijambity ja nu'u tu'u di'ibu Dios xytyukni'ijxum, tadu du'ambu ja'ay tyiimpy es tso'ogat ma ja o'kun, es yu'uguyxm ja ja'ay yajtuknima'xut may ja pyeky.

Myutu'ukpu Neku Di'ibu Peedru Jyaay

¹ Üj Peedru, Jesukristu 'yapóstulu, ja'a njuna'anum ko tu xykyéxyuts. Ndukni gajxtu tsu tyadu neky di'ibátyuty kyaj ñaky'ittu ma yu Israelu ñaxwiñudu, es tsuunudu oymyaaty ma yu ñaxwiñudu: Pontu, Galasyu, Kapadosyu, Asyu esu Bitiñu. ² Dios Teety mwin'ijxudu éxtamu jawyiin tnija'aju es ttukni bujtaku. Espiritu Santu myuk'ajtungyujxm myajpajtaku Diosu jya'ay, esu du'un xymyamadówdut ja Dios es mwa'atstat mut ja Jesukristu ñe'pyñ. Wa'an ja Dios ni'igu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

“N'ok'awdajtam ja Dios”

³ N'ok'awdajtam ja Dios, Nindsun'ajtam Jesukristu Tyeety, di'ibu tu xytsyojkum es xypya'ayo'om es xyajmi'in xyajajtam jemy es xytyuk'awijxum ja jiky'ajtan di'ibu winu xuu winu tiempu, ja'a ko ja Nindsun'ajtam Jesukristu jyikyryejky jatugok. ⁴ Paaty udsajtam n'awijx njup'ijxum ko Dios xymyo'oya'anum ja kuma'añ di'ibu puke'eky ya'ijtypy tsajpótm, di'ibu kyaj mbaat kyutugoy, ni mbaat kya'axuu gu es ni mbaat kyani'xy éxtamu puju o aay ujtsun. ⁵ Ja'a ko xymyubuktu Dios, yu'u mguwa'anudup mut ja myuk'ajtan maanum xy'awixtu ja tiempu ma yu'u dya'ixa'añaty ja ñitsokun, di'ibu myudajtypy puke'eky koonum myínut ja tiempu di'ibu tim óknam.

⁶ Paaty miits mjantsy'it mjantsyxyondu, oy daa kanak peky ayo'on jotmay xyjapaadaambudu je'eyu waanu tiempu. ⁷ Ja'a ko miidsu mmabujkunaty, du'un éxtam ja ooru di'ibu ya'ijxmatasaamp mudu jann es ya'ixut pan oy du'un. Ja mabujkun di'ibu myumadakyry ko ya'ijxматы, waanu ni'igu tsobaaty kadiinam ja ooru di'ibu kujx najxp, es du'un miidsudyu mmabujkunaty ko du'un ya'ijxматы, mbaadudup miidsuty ja muj'ajtan es ja windsu'kun es myajni gajxut oy ko Jesukristu myínut.

⁸ Oy xykya'ixtu ja Jesukristu, mdsojktup miidsuty ja'a; es oy yu'u xykya'ixtu, mmabujktup miidsuty yu'u es mjantsyxyonda'aktu éxtam kyaj yajpaaty ja ayuk wi'ix mbaat yajkajxpu dsémy, ⁹ mut ko xyajpudu'uktu ja puja'taky di'ibu ma ja mmabujkunaty, ja'a njuna'anum, m'axájudup ja m'anmujaja'anu ñitsokun.

¹⁰ Yu tyadu nitsokun ja'a di'ibu Diosu kyugajxputy 'yaxpujktu es tpayo'oydyu, es yu'ujuty jnandu ko Dios mmo'oya'anudu ja kunu'xun. ¹¹ Yu Diosu kyugajxputy jyanijawnyandu na'a du'unu tyadu es wi'ix du'un jyata'añ. Es ja Kristu Jya'ajan yu'u naty ijt mut yu'ujuty, es tyukni ja'aju es koonum yu Kristu tmamada'agut ja ayo'on jawyiin es óknam t'axájut yu myuj'ajtan. ¹² Peru Dios tyukni ja'adu ja kyugajxputy ko yu tyadu kajxwijn kyaj myut'yu'u'attu, ja'a es udsajtam nduk'oy'ajtam. Miidsuty tu xymyudowdu tyadu oybyu ayuk di'ibu tu m'an'umxudu mut ja myuk'ajtanu Espiritu Santu di'ibu tso'on tsajpótm, es extu yu ánkusuty jyanijawnyandu tyadu.

Wa'ats njiky'ajtam

¹³ Paaty, miidsuty nidugékyuty, naybyujta'agudu wijy es pe'typy, es ya'oyudu yajxonu mjiky'ajtan. Awixtu mut winu mjot ja kunu'xun di'ibu m'axajnyandup ko Jesukristu myínut jatugok. ¹⁴ Extamu u'unk unak'uty di'ibu mudoodup, mamadowdu miidsuty yajxon ja Dios. Katu mjiky'attu mut ja axuk adsojkan di'ibu mmadajtu ko naty kyajnum xyñijawudu wi'ix ja Dios ttseky es njiky'ajtam. ¹⁵ Jiky'attu wa'ats, ja'a ko Dios di'ibu tu mwin'ijxudu, wa'adsu'u; ¹⁶ tyadu du'un kyajxypy ja Dios ma jyaaybyajtan: “M'ittup miidsuty wa'ats, mut kots uj nwa'adsuty.”

¹⁷ Ja'a ko xyTyeety'attu ja Dios, di'ibu pyaye'epy nidu'uk nidu'uk, es kyaj wyin'ixy wyingéxyuty, naam m'akjiky'ajtrnam naxwiñ, m'akjiky'attup es xymyamadówdut ja Dios, es xywyindsu'ugudut. ¹⁸ Mni ja'adup éxtam tkubejty tkumadooy ja Dios es dyajtso'ogut ma tadu axuukpu jiky'ajtan di'ibu xytyukmunikakum ja n'aptajk'ajtam.

Pes ja Dios kyaj tkabejty ja nnitsokan'ajtam mat ja platu meeñ oorü meeñ di'ibu najxp; ¹⁹ jantsy tsooxü Dios mgujuuyüdü es mnitso'oktat ko mbojpu tkabejty müdü Jesukristü ñe'pyñ di'ibu tyukwindsu'kü éxtam tu'ugü borreegü di'ibu ni tii tkamüdaty ja axuk'ajtün. ²⁰ Jékuyup ja Diosü dü'ün ttuknibujtáku kyajnumü naty dyajkojy ja naxwíñüdü, per tyam ma tyädu xüü tiempü ko yu naxwíñüdü kyuxannü, tü kyuxe'eky mi-its m'oy'ajtangyujxmüty. ²¹ Es Jesukristükyujxm xymyübüktü Dios, di'ibu yajjikyryujku ma 'ye'ky es tü tmo'oy ni'igü ja müj'ajtün, es dü'ün nmübüjku ja Dios es n'ajot'ajtam.

²² Es mat ko tü xymyüdüdüdü ja tüy'ajtün, tü xyajwä'atstü m'anmüjü'an es mat winü mjot mnaydsyóküdü nixim niyam, éxtam jyawü mdukka'ax'áttü. ²³ Pesü myajmiin myajjajtädü jemy mat yu'ügyujxm ja Diosü 'yayuk di'ibu ijtp winü xüü winü tiempü; kyaj dyu'unüty éxtam ja jiky'ajtün di'ibu küjxp najxp, di'ibu m'axájüdü ko mmiin mjajttü naxwíñ, ²⁴ mat ko xytyuknija'am ja Diosü jyaaybyajtün ko jyüna'añ:

Dü'ün ja ja'ayüty éxtam ja aay ujtsün,
es ja myüj'ajtünüty éxtam ja aay ujtsü pyujyün.

Tütsp ja aay ujts es ja pyujy kya'ay;

²⁵ perü Dios 'yayuk, ijttüüp winü xüü winü tiempü.

Esü tyädu ayuk ja'a ñigajxyry ja nitsokan di'ibu tü myajtukmüdüdü.

2

¹ Paäty miidsüty, mastu'uttü tügekyü axuk'ajtün. Kyaj pün xywyin'üdüdü. Katü nan nügoobü je'eyü m'akjüna'andü ko xymyübüktü Dios, mya'ixüdüdü dü'ün mat ja mgü'üm jiky'ajtün, es katü xyñaywyinnaxujáwüdü mat tii. Mastu'uttü tügekyü pi'tskajxy.

² Extümü maxu'ungu'ungüty jantsy tsi'idsaamp, dü'ün miidsüty nandü'ün xytsyóktat ja Diosü 'yayuk, es dü'ün xymyüyaaak xymyübüktat ja Diosü ñü'u tyu'u es xymyüdüdü ja nitsokan, ³ mat ko tü xyñijáwüdü ko Nindsün'ajtam jyantsy'óyüty mat üdsajtam.

Dü'ün ja Kristü éxtümü tsaa jiiikypü

⁴ N'okmüwingo'onüm üdsajtam ja Jesús. Yu naxwíñüdü ja'ayüty tü 'yuxtijüdü, perü Dios jyantsytsyejpy es tü twin'ixy, es dyajtüñ éxtümü tsaa jiiikypü ma potsy üjx.

⁵ Xyajtu'unüm üdsajtam nandü'ün éxtam ja tsaa jiiikypü, di'ibu müüt ja potsy dyajpéty ma Dios tsyüünüya'añ. Ma tadü tsünaaydyákn, ja Jesukristü tü xyryujtáku éxtümü teetytyujkuty, wä'ats ja'ay, es nwindsü'kü ja Dios, es n'awdajtam mat ja njot'ajtam es müdü n'anmüjü'an'ajtam, es ja Dios 'yaxájup yu n'awdajtün'ajtam éxtümü windsü'kü di'ibu yu'u tsyejpy. ⁶ Paadyü Dios jyünañ ma ja jyaaybyajtün:

¡Ixtü! Üj nbujta'agyüts ma Syon kajpn tu'ugü tsujpü tsaa ma potsy üjx,
di'ibüts üj tü nwin'ixy.

Di'ibu 'yaxájüdü, ni nä'a tkamüdüdü ja tsoydyu'un.

⁷ Es mat miidsüty di'ibu myübüjktüp, tadü tsaa myüdüajtypy kajaa yu müj'ajtün; per mat di'ibu kyaj tmübüktü, kyuydyimbyü tyäadu éxtam jyüna'añ ja Diosü jyaaybyajtün:

Ja tsaa di'ibu ja pojtspü kyaj ttsojktü,

tü net jya'ty ma ja tüjk t'üjx'áty.

⁸ Es nandü'ün yajkuydyüñ jatu'uk ma jyüna'añ:

Tyäadu dü'ün ja tsaa di'ibu yajtukunajpüp es yajküdü.

Tyukkunajpüdüp yu'üjüty di'ibu kyaj tkupäktü ja Diosü 'yayuk, mat ko dü'ün dü'ün tü pyujta'agüdü Dios.

⁹ Perü Dios tü mwin'ixüdü miidsüty di'ibu myübüjktüp, mmüdüdüdü ja Rey éxtümü teetytyujkuty, wä'ats ja'ayüty miidsüty, ja'ay di'ibu Dios ja'ay'ajtädüp. Yu'u mwin'ixüdü es xykyajxwä'xat ja oybyü tuunk di'ibu yu'u tü trujta'aky, mat ko mdukniwoodu'üdüty ko m'ijttü ma ja koots'át, es myajnejxyüty jiky'ajtpü ma ja jyájünü tsujpü. ¹⁰ Tüüüp kyajpü Dios mja'ay'átüdü, per tyam sitüy yu'u mja'ay'ajtädüp; tüüüp kyajü Dios mba''ayoojüdü, per tyam tü mba''ayöwüdü.

Ayo'on yajm̄mada'aky mat ja ma'xtujk̄n

¹¹ M̄agu'ugítaty, nm̄nu'xtáktupts miidsaty, éxtam jabye'xyjya'ay mā wiink nax wiink kajpn, kat̄ xy'an̄jx xy'a'oogudu di'ib̄u ja nini'x k̄abajk tsyejpy, di'ib̄u mȳdsip'ajtypy ja n'anm̄ja'an'ajtam. ¹² M̄adatt̄u oybȳu mjot mwinma'añ mat ja di'ib̄u kyaj t'ixy'att̄u Dios, es du'un ȳu'ujaty, oy tyam mjaniwaambajtt̄ub̄u nanat̄uk̄kyujxm éxtamxȳap m'ax̄kja'ay'átt̄u, 'yíxt̄ap ja oy'ajtan di'ib̄u miits mduund̄ap, es ko ja'ay yajpayo'oydyat, net t'awdát̄t̄ ja Dios.

¹³ Ninds̄un'ajtamgyujxm m̄m̄adowdu p̄n̄aty yajkutujkp̄ ȳa naxwiiñ, du'un ja yajkutujkp̄k̄ok̄, mat ko ȳu'waan̄u k̄ujxm ja kyutujk̄n, ¹⁴ es p̄n̄aty ana'amd̄ap kyutujk̄n patk̄'ay, p̄n̄aty kyejxpy es ttukkum̄d̄ow̄at di'ib̄aty ax̄uk adútst̄ap es oy t̄nimadya'aḡat di'ib̄aty oy tuund̄ap. ¹⁵ Mat ko Dios tsyejpy es miidsaty oy xytyúnd̄at, es du'un xya'am̄ond̄at di'ib̄u nanat̄uk̄kyujxm m̄niwaambajtt̄ud̄ap.

¹⁶ Jiky'att̄u miidsaty éxtam̄u di'ib̄u kyaj mȳd̄uñ mā wiink ja'ay, es kat̄ mnaybȳjta'aḡudu kujuun mā ti xytyuna'and̄at ax̄uk. Jiky'att̄u éxtam ja Diosu mȳduumb̄u. ¹⁷ Winds̄u'aḡudu m̄jpr̄u mutsk̄p̄u. Tsokt̄u mm̄m̄ub̄ujk̄p̄ty. Winds̄u'aḡudu es awdatt̄u Dios. M̄j'íxt̄u ja yajkutujkp̄u kopk̄.

¹⁸ Miidsaty di'ib̄u m̄duund̄ap, winds̄u'aḡudu m̄winds̄ún m̄windaj es m̄m̄adowdu, kyaj jya'ayaty je'eȳu di'ib̄u oyjya'ayaty, nandu'un di'ib̄u ana'amp mak. ¹⁹ Ja'a du'un oy ko xym̄ymada'akt̄u ko nan̄goob̄u mya'ayów̄udu, ja'agyujxm ko xyñijáw̄udu ko Dios 'yijxpy. ²⁰ Per p̄n̄ miits mduund̄ap ti oyn̄'un̄n̄ ax̄uk, es mat ja ma'xtujk̄n xym̄ymada'aky ko mdukkum̄d̄óyaty, ¿ti oy'ajtan̄u dan̄u taadu? Per p̄n̄ m'ayood̄ap mat ko ti oy t̄ xytyuñ, es mm̄madákt̄ap mat ja ma'xtujk̄n, tȳad̄u du'un̄u Dios 'yoyjya'ap. ²¹ Paadȳu Dios xywyo'om es du'un nma'xtujkam, ja'a ko Krist̄u 'yayooy mat udsajtamgyujxm, es xmyo'oyam tu'uḡu ijxpajtan̄u es nbadu'un̄m ȳu'u. ²² Jesukrist̄u kyaj pyekytyuñ es ni n̄a' tkawin'uañ p̄n̄. ²³ Ko p̄n̄ wi'ixáty 'yanmaaȳu, kyaj wi'ixáty 'yadsoojambijty; ko tsyaatsytyun̄udu, kyaj t'ads̄u'k̄udu, je'eȳu ttukk̄ud̄ajk̄u ja Dios, di'ib̄u pyaye'epy mat ja t̄y'ajtan̄u. ²⁴ Krist̄u ja nbojpr̄u'ajtam mȳn̄jx mā ñini'x kruuzk̄ujxm. Du'un ttuñ es n'ijtam éxtam̄u o'k̄p̄u ko nbekytyuna'an̄am es njiky'ajtam éxtam pyaadyaty, es du'un̄u Krist̄u 'yo'k̄ungyujxm oj nwátsum mā ja nbojpr̄u'ajtam, es tyam njiky'ajtam t̄y'ajtan̄u m̄ut, éxtam̄u Dios dyajnigutúka. ²⁵ T̄aȳap du'un miits m'ijtt̄u éxtam ja borreeḡu di'ib̄u t̄u 'yaxyo'oy, per̄u t̄u mj̄umbitt̄u mā Krist̄u, di'ib̄u mgwent̄u'ajtt̄ud̄ap éxtam tu'uḡu borreeḡu kwent̄u'ajtr̄u.

3

Wi'ix jyiky'átt̄u ja kasaad̄uty

¹ Nandu'un miidsaty kasaad̄u toxytyujk̄aty, naydyukk̄ud̄ak̄udu ja m̄ña'ay, es du'un, oy m̄ña'ay tkam̄ub̄ukt̄u ja Diosu 'yayuk, mdukk̄ax̄ájud̄ap ja Jesukrist̄u kyaj ja'agyujxm ko wi'ix xy'an̄um̄udu, ² ja'a du'un ko t'íxt̄at ko miits xyjiky'att̄u wa'atsp̄u jiky'ajtan̄u es winds̄u'k̄un m̄ut. ³ Nayya'oy nayyajpaad̄udu. Kyajts ȳu'u n'andijy es xym̄ymay xym̄ud̄ajtat ja mwit mḡu'uḡu jantsy oybȳu, o wi'ix̄u m̄waay mḡubajkk̄ujxy xyajt-sujt̄ak̄ud̄at, o wi'ix ja mnini'x oy kȳx̄u'uḡat m̄udu ooru. ⁴ Ja tsuj'ajtan̄u di'ib̄u kyaj ñaxy es ni'iḡu tsobatp̄ Dios wyindum, ja'a ȳu'u ko ja'ay oyjyot oywyinma'añ tm̄adatt̄u es jyiky'att̄u yuunk naxpȳu. ⁵ Pes du'un ñayya'ijtt̄udu tsuj ja wa'atsp̄u toxytyujk̄u jékȳap, wyinds̄u'k̄udu ja Dios es ñaydyukk̄ud̄ajk̄udu ja ña'ay. ⁶ Du'un̄u Saaru, ȳu Abraan̄u ñudo'oxy, tm̄m̄dooy ja Abraan̄, es ttijy "nwinds̄ún". Miits m̄ja'tt̄ap du'un éxtam̄u Saaru p̄n̄ mduund̄ap ja oybȳu es kyaj ti xytsȳu'uḡud̄at.

⁷ Es nandu'un miidsaty kasaad̄u yedyujk̄aty, m̄ma'xtúkt̄u m̄n̄ado'oxyaty. Winds̄u'agu éxtam ȳu'u pyaadyaty. Kyaj jye'eyaty mat ko toxytyujk̄aty 'yamaayaty, per mat ko nandu'un tm̄adatt̄u mat miidsaty ja jiky'ajtan̄u di'ib̄u t̄u mmo'oyudu ja Dios mat ja kȳu'am̄dsojk̄n. Tundu du'un, es net k̄adiib̄u ni tii m̄ga'ads̄ip̄ud̄at ko mgajxt̄a'akt̄at.

Di'ibũ ayoodap ko ttundũ ja oybyũ

⁸ Di'ibũts ʉj tũ njatuk'axpuka'andũ nidũgekyũ miidsaty di'ibũ myũbũjktũp ja Kristũ, yũ'u tyaadũ: Itũ ti'igyũ, naymyũma'xtũkũdũ nixim niyam, naydsyókũdũ nixim niyam mat winũ mjot, pa'ayowdũ ja'ay, es tuda'aky'áttũ. ⁹ Ni na'a xykyayajjũmbĩttũt axũuk ko pũn axũuk mdũndũdũt, es ni xyky'a'oojũmbĩttũt ko pũn m'oojũdũt. Nik ni'igũ kunu'xtũ, mat ko Dios mwoojũdũ es xy'axájũdũt yũ kunu'xũn. ¹⁰ Extũm jyũna'añ ja Diosũ jyaaybyajtũn:

Di'ibũ tsyejpy jyiky'ata'añ oy es jeky,
kyaj 'yanda'agũt es kyaj axũk kajxy tkajxũt;

¹¹ kyaj t'oktuunnũt ja axũk'ajtũn; ja'a tyũnũp ja oybyũ,
'yũxta'ayũp ja ti'igyũ'át, es kyaj jyiky'átũt tsipoty.

¹² Mat ko Dios tam kywentũ'átyũty ja ja'ay di'ibũ jiky'ajtp tũy'ajtũn mũũt,
es myũdo'oxũty ja kyajxtákũn,
per myũdsip'ajtypy di'ibũ axũuk adũtstũp.

¹³ Pũn amumdu'uk jot miidsaty dũ'uñũm xytyundũ oy tugékyũty, ¿pũn axũuk mdũndũdũp? ¹⁴ Per pũn m'ayoodap mat ko mjiky'attũ wa'ats, Dios mgunu'xánũdũp. Katũ pũn xytsyũ'ũgũdũ es katũ mmay mdajtũ. ¹⁵ Mat winũ mjot awdattũ Kristũ éxtũmũ mWindsũn. Dũ'uñũm jũjp'íxy mnayya'ítũdũt es xy'adsówdũt pũnaty myajtũũjũdũp ti ko xymyũbũktũ Dios, es ti m'awijx mjũjp'ijxtũp. ¹⁶ Mũdattũ ja mjot mwinma'añ wa'ats, es dũ'un ko pũn mniwaambátũdũt nanatũkũ mat ko miĩts m'axpũjkrũ'átyũty ja Kristũ, yũ'ajũty kũ'am wũ'ũmda'aydyũp tsoydyu'un mũũt. ¹⁷ Es pũn dũ'unũ Dios ttseky es m'ayówdũt, ni'igũ 'yóyũty m'ayówdũt ko mjiky'attũ wa'ats, es kyaj m'ayówdũt mat ja tũydyu'unũn ko mjiky'attũ axũuk.

¹⁸ Mat ko Kristũ, oy ni ti peky tkatuuñ, tugok je'eyũ mat winũ xũũ winũ tiempũ 'ye'ky ma jyapatũ n'o'kũm udsajtũm pekyjya'ayũty, es xytyukniwátũm ja nbojpu'ajtũm es xyajnujxũm wa'ats Dios wyindũm. Oj 'yeeky ja Jesusũ ñini'x, per Espĩritũ Santũkyũjxm jyikyppyeky. ¹⁹ Mũdũ 'yanmũja'an oj ñejxy ma ja anmũja'anũty di'ibũ tsimy ijttũp, es jap oj tkajxwa'xy ja Diosũ 'yayuk, ²⁰ ja anmũja'an di'ibũ kyaj tmũmũdoodũ ko Dios jya'awijxũdũ ma'xtũjkan mũũt esxyũp jyodũmbijttũ maanũm ja No'ee naty dya'oyũ ja arkũ, ma oj je'eyũ niduktũj ja ja'ay tsyo'oktũ ko ja ayo'onduu myiĩ. ²¹ Ja tadũ nũũ, dũ'un ja'a tpaty éxtũmũ nũbajtũn di'ibũ xyajnitsókũm. Ja nũbajtũn, kyaj yũ'ajũty es nũũgyũjxm ja nini'x wyá'atsũt, ja'a dũ'un esũ ja'ay jyot wyinma'añ wa'ats 'yĩttũt Dios wyindũm. Ja nũbajtũngyũjxm nnitsókũm ja'agyũjxm ko Jesukristũ jyikyppyeky ma 'ye'ky, ²² di'ibũ patũjka tsajpótm es tyam 'yity agã'añdsyoo ma Dios, es oytyim di'ibũ ánkũsũty es oytyim di'ibũty ja kyutũjkanũty tmũmũdowdũ ja Jesús.

4

Naybyudũjkm nixim niyam

¹ Es dũ'un éxtũm 'yayooy ja Kristũ yã naxwiiñ, nandũ'un miĩts mũdattũ ja winma'añ éxtũm ko 'yayooy, ja'a ko di'ibũ dũ'un tũ 'yayoy ma ñini'x kyũbajk, tũ tmastutta'ay ja pyeky ² es jyiky'átũt éxtũm ja Dios ttseky mabaadũ jyiky'ajtũn, es kyaj éxtũmũ ñini'x kyũbajk ttseky. ³ Tsyã'a nadũ'un ko mjiky'ajttũ éxtũm jyiky'attũ pũnũty kyaj tmũdũndũ Dios, mjiky'ajttũ éxtũm mnini'x mgũbajk ttsojktũ, m'adsojktũp tiĩ, ami'ikyjya'ay m'ijttũ, je'eyũ mgáxũty, es m'awdajttũ ja agojwinnáx. ⁴ Di'ibũ ijty mmũgu'uk'ajttũp ma tyadũ axũukpũ jiky'ajtũn, dũ'uñũ tyam wyũ'ũmũdya'aydyũ mat ko kyaj ja'a mũũt xyñakypyanũjxtũ ko kyaj ñajyũjwĩjtsũmbĩtũdũ, es mdũk'ak'átũdũ. ⁵ Per yũ'ajũty myũgwentũ'ajtypy ja Dios, mat ko Dios pyayo'oyaampy di'ibũ jiky'ajttũp es di'ibũ o'ktũ. ⁶ Paaty oj yajkajxwa'xy ja oybyũ ayuk nandũ'un ma di'ibáty o'ktũ, es oy yajtũydyũndũ mũdũ o'kũn ma ñini'x tmũdajttũ, dũ'un jyiky'áttũt ja jyã'ajũn mũdũ Dios.

⁷ Tũũ wyingóñ esũ ja'ay yajpayo'oydyũt. Paaty miĩts ittũ tuda'aky, wijy es mgajxtã'aktũt. ⁸ Paaty wa'an t'ity nan ni'igũ tsojkan ma miidsaty, mat ko ma ja'ay

ñaydsyókudá, may ja peky ñaydyuknima'xudá. ⁹ Es naymyo'oyudá nixim niyam yá jajtákn esá ká'ay ukán mat winá mjot. ¹⁰ Naybyudákudá nixim niyam éxtám ja Dios tá mmo'oyudá nidu'ugátyuty ja madakán. Yajtúnda yajxón ja kanák pekyryá madakán di'ibá Dios tá mmo'oyudá. ¹¹ Ko pán tkajxwíjat ja myágu'uk, wa'an t'anámá éxtám ja Dios tá tyuk'axpékyuty. Es ko pán ttukpudaká tii ja myágu'uk, wa'an ttuñ mat ja mak'ajtán di'ibá Dios tá myo'oyuty, es dá'uná Dios awdaty 'yítat Jesukristákyjxm má tugekyá di'ibá ijtr. Wa'aná Dios tmúdaty ja máj'ajtán winá xáá winá tiempá. Wa'an dá'unúty.

'Yayowdá pánudyá Kristá myábjktá

¹² Múgu'ugítaty, katá dá'úñá mwá'umá mat ja mak áyo'on di'ibá myajnajtá. Katá xywyinmaydyá es kyaj dá'un jýátat di'ibáty myábjktá ja Kristá. ¹³ Ni'igá mxonda'áktat, mat ko pán dá'un miits xytyukmuktá ja Jesukristá 'yayo'on, nandá'un xytyukmúktat ni'igá ja xondakán ko naty myiñ jatákok. ¹⁴ Es pán ja ja'ayaty mduunádap axáak mat ko xyryanájxtá Jesukristá, xonda'áktá, mat ko 'yity má miidsaty ja Diosá Jyá'áján di'ibá ni'igá máj'ajtán myadájtypy. ¹⁵ Per ko m'ayówdat miidsaty, kyaj mat ko myájja'áyo'ooktá, o mmaatstá, o m'axákja'áy'áttá, o m'abi'ts'áttá, o mat ko otyiity xytyuktákudá di'ibá kyaj mbaáadudá. ¹⁶ Mat ko pán m'ayoodá ko Kristá máj'áy'átudá, kyaj tyáda tsyoydyu'unúty; ni'igá xy'awdáttat ja Dios mat ko miits máj'áy'átudá Kristá.

¹⁷ Mat ko tá tpaaty ja tiempá má Dios tpayo'oya'añ ja jya'ayaty; es pán tsondakp ja Diosá pyayo'oyán mat udsájtám, táy'ajtáná ko 'yakjata'ándá di'ibáty kyaj tkupáktá ja oybyá ayuk di'ibá Dios kyajx. ¹⁸ Yá'á dá'úná tyaáda di'ibá 'yandijpy ja Diosá jyaaybyajtán má jyána'añ: "Pán tsip es ñitso'ogát ja ja'ay di'ibá jiky'ajtr táy'ajtán máat, ¿ti jatánádap ja pekyjya'ay es pánaty kyawindsá'kúdap ja Dios?" ¹⁹ Paaty pán yá'á tsyojkán'ajtypy ja Dios es n'ayo'om, n'okjiky'ajtám yajxón, éxtám dyajnigutúká ja Dios di'ibá xyajkójám es kyuydyiimpy di'ibá kyajxyry.

5

Wi'ix yajkajxwíjtá ja mábjkptájk

¹ Nmánu'xtáktápts ja májja'áydyájkaty má mnaymyúkudá. Pes áj nandá'un májja'áy éxtám miidsaty. Taptsá naty áj n'ixy ja Kristá ko 'yayooy má ja kruuz es 'ye'ky, es áj nandá'un ndukmukaambyáts mat miidsaty ja máj'ajtán di'ibá óknám nigáxá'ugaámp. ² Paaty nmánu'xtá'áktá, ko éxtám ja borreegá kwentá'ajtrá dyájja'xe'eky yajxón ja byorreegaty, nandá'un miits xykywentá'áttat yá ja'ayaty di'ibá Dios tá mdukkákudá. Tundá dá'un xonda'aky'áá xonda'akyjyót, éxtámá Dios ttseky, es kyaj mat ko tá myájtuk'ana'amdá o mat ko mmeeñ'ook'áttá. ³ Katá je'eyá xy'ana'amá'ándá ja ja'ayaty di'ibá Dios tá mmo'oyuty es xykywentá'áttat, ni'igá yajxón m'íttat mat yá'ájaty éxtámá ijx-pájtán. ⁴ Mat ko dá'un xykyuydyúndat, es ko myínat ja Borreegá Kwentá'ajtrá Wyindsán, ja'a njána'anám Nindsán'ajtám Jesukristá, mmáy'atánádap. Per kyaj mmo'oya'anáda ja ujts áaygyoróná éxtám di'ibá yá naxwiiñ naymyooyádap ja ja'ayaty ko gyanarattá má pyá'yá'kkijxyudá. Tyáda koroná pójána ñi'xtá'ay. Perá di'ibá Dios xymyo'oyám, ijtr winá xáá winá tiempá.

⁵ Miits uná'ktájkaty, mámáwdá ja májja'áydyájkaty; es nidugekyá miits májja'áydyájkaty es uná'ktájkaty, naybyudákudá nixim niyam mat ja tuda'aky'át, mat ko Dios myúdsip'ajtypy ja di'ibá máj'pátá, per pyudájká pánaty yuunk naxyry ja'áy'ajttá.

⁶ Paaty yuunk náxyrydá Dios wyindum, es dá'un ja'tá ja tiempá má Dios myá'itá'anáda máj. ⁷ Tukáaká tugekyá Dios di'ibá mjotmay'ajtypy, mat ko yá'á naydyukjotmaydyuuná mat miidsaty.

⁸ Jiky'attü miits tuda'aky es wijy, mat ko yu mmüdsip, ja majku'ugórk, dü'ün jyüditü éxtüm ja kää myu'uy mat ja yuu es t'üxtä'äy ti 'yokjü'xü. ⁹ Tukmümadä'aktü ja majku'ugórk ja'agyüjxm ko xymübüaktü Dios, ja'a ko xyñijáwüdü ko dü'ün 'yayoodü ja mmümbüjkrüty otyim mäaty. ¹⁰ Pääty ko naty miidsüty tü m'ok'ayowdü waanü, Dios nüjx mjüjwijtsümbitüdü oy, myüj myáyüt ja mmübüjknüty, es oy xyñijáwüdü ko Dios mdsóküdü. Yü Dios xykyunu'xüm maj wiin kajaa, es xywyo'om es ti'igyü n'ijtüm müdü Jesukristü mä myüj'ajtün winü xüü winü tiempü. ¹¹ Myüdjätypy yu Dios ja maj'ajtün winü xüü winü tiempü. Wa'an dü'ünüty.

Kajxpo'xün

¹² Mä tyädü neky tü nnijáyüdü miidsüty, nyajtüñats ja Silvanü éxtümü üskribaän, nmümbüjkrü'ajtüm es nmügu'uk'ajtüm di'ibü oy tmädüñ ja Nindsün'ajtüm. Tü nnijáyüdü tuk ää majtsk ää es mjotkujk'ättat, es n'anüümüdü ko di'ibü nduknija'ayüdü, ja'a dü'ün ja Diosü myay'ajtünü tüy'ajtänbü, es ko dü'ün mjiky'ättat.

¹³ Es éxtüm ja Dios tü mwin'ixüdü miidsüty, nandü'ün tü yajwin'ixtü yu mmümbüjkrüty di'ibü naymyujküdü Babiloñü. Nidügékyüty yü'ajüty mdukniotáxüdü Dioskajxy. Esü Marküs di'ibüts nja'ap éxtümdü n'u'ungün, nandü'ün mdukniotáxüdü Dioskajxy. ¹⁴ Naygyajxpo'xüdü nixim niyam es naymyünánüdü éxtüm tukka'axpün. Wa'an ja Dios mmo'oyüdü jotkujk'ajtün miidsüty di'ibü Jesukristü jya'ay'ajttü.

Myumajtskpu Neku Di'ibu Peedru Jyaay

¹ Ëj Simonk Peedru, Jesukristu myuduumbu esu 'yapóstala, ja'a njuna'anum ko tu xykyéxyuts. Ndukngajxtaptsu tyadu neky miits di'ibátyu nDios'ajtam esu Yajnutsókpu Jesukristu, di'ibu tyiimpy ja tayı'ajtan, tu xymyo'oyum ya mubujkun jantsy oybyu.

² Axájadu ni'igu ja kunu'xun esu agujk'ajt jotkujk'ajtan mut ko xy'ixy'attu Dios es ja Nindsun'ajtam Jesús.

Mubujkputajku jyiky'ajtanuty

³ Dios mut ja myuk'ajtan tu xymyo'oyum tugekyu di'ibu xytyugoy'ajtxam es njiky'ajtam éxtamu Dios ttseky, yu'u xywyo'om mut ja myuj'ajtan esu 'yoy'ajtan. ⁴ Es mut yu'ugyujxmu tyaadudyu Dios tu xymyo'oyum ja oybyu tsujpu wandakun, es du'un n'ijtam oy es wa'ats, éxtamu Dios 'yity oy es wa'ats, es du'un n'axtíjam di'ibáty ja nini'x kubajk tsyejpy es dyajma'aty di'ibáty ijtp ya naxwiin. ⁵ Paaty mut winu mjot naybyujta'agadu muk, es xy'ak'ya'ixudut ja mjiky'ajtanuty mut ja mmubujkun; es ko xymyudáttut ja mubujkun, nandu'un xymyudáttut ja oyjya'ay'ajtan; es ko xymyudáttut ja oyjya'ay'ajtan, nandu'un xymyudáttut ja wijy'ajt kejj'ajtan; ⁶ es ko xymyudáttut ja wijy'ajt kejj'ajtan, nandu'un xymyudáttut ja nayjyujwijtsumbítu; es ko xymyudáttut ja nayjyujwijtsumbítu, nandu'un xymyudáttut ja ma'xtujkun; es ko xymyudáttut ja ma'xtujkun, nandu'un xymyudáttut ja jiky'ajtan wi'ixu Dios 'yítut windsu'ugu; ⁷ es ko xymyudáttut ja jiky'ajtan wi'ixu Dios 'yítut windsu'ugu, nandu'un xymyudáttut ja tsojkun mut ja mmumubujkputy; es ko xymyudáttut ja tsojkun mut ja mmumubujkputy, nandu'un ja naydsyoku nixim niyam.

⁸ Pün tugekyu tyadu oybyu winma'añ mmudajttap es xyajmaj xyajmáyudu, kyaju naty nugoobu mnajiky'attu es nan kyaju naty nanataku tu xy'ixy'attu ja Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁹ Per di'ibu kyaj du'un tmudaty tyadu oybyu winma'añ, du'un yu'u éxtam tu'ugu wiints, o nandu'un éxtam tu'uk di'ibu mbaat 'yixy je'eyu wingón, mut ko tu tja'aydyugóy ti ko Dios tu yajwa'adsyuty ma yu pyojpu di'ibu tyuun. ¹⁰ Paaty mugu'ugítaty, ni'igu mnaybyujta'agadu muk es xya'ixudut ma yu mjiky'ajtan ko tyuy'ajtanuty ko Dios mwin'ijxudu es mwoojudu. Pün mduundubu du'un, ni na'a mgatu'udugóydyut, ¹¹ muj wiin myajni'awátsxudut es mdúkudut ma yajkutíky winu xuu winu tiempu ja nYajnit-sokpu'ajtam, ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

¹² Paaty du'añum n'aktukjamyatstu tugekyu tyaadu, oy xyjanijáwudu es mya'ijxudup xykyuydyundu ja tayı'ajtan di'ibu tu myajtuk'axpáktu. ¹³ Du'unuts nnasjawa ko xpyátputs esuts nyákat tyadu kajxwíjan maanumts n'akyjyiky'aty. ¹⁴ Pes yu Nindsun'ajtam Jesukristu tats xytyuknijawu ko tsojkuts n'oogánnu. ¹⁵ Paaty n'akkajxwíjtu es du'añum xyjamyátstut tugekyu tyaadu óyuts nja'o'kpu.

Peedru madu jyamyut oj t'ixtu ja Kristu

¹⁶ Ko oj nduk'axpáktu wi'ix ja Nindsun'ajtam Jesukristu myuk'ajtan es ko jyumbita'añ ya naxwiin, kyaj oj ndukmamadya'áktu anuu madya'aky di'ibu ja'ayudyu naty tu dya'óyudu, pes madudsu ngu'am wiinuts uudsaty tu n'ixtu Jesusu myuj'ajtan. ¹⁷ Mut ko uudsaty támudsu naty mut yu'u ko Dios Teety myooyu windsu'kun esu muj'ajtan, ko myugajxu extu tsajpótm, es jyunañ: “Tyaadudsu du'un ja n'U'unguts di'ibuts njantsyt-syejpy, di'ibuts muut njotkujk'áty.” ¹⁸ Es uudsaty ku'am tu nmadowdu ko Dios oj du'un jyuna'añ, mut ko támudsu naty mut ja Jesús kuni'xykyopkkujxm.

¹⁹ Es du'un ni'igu oy yajnijáwu ko tyuy'ajtanuty ja ayuk di'ibu Diosu kyugajxpu yajw'u'mdu jaaybyéty. Paaty miits xymyubúktut yajxón di'ibu yu'ujaty kyuxjaaydyu, mut ko yu 'yuxpajkanuty, du'un yu'u éxtam tu'ugu kudu'xn di'ibu kyude'xypy ma ja koots it extu ko jyaju'ugut ja xuuñ'át es pyudsúmut ja jayxyuu es tkudu'xut ja mjot

mwinma'añuty. ²⁰ Tim jəjp'ám xyjaygyúkadu tyaadu: Ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kə'am kyawinma'añbyaaty di'ibu jaəybyéty ijtp mə Diosu jyaəybyajtən, ²¹ mat ko kyaj ja Diosu kyugajxpaty tyukjajtədu tii ja'ay wyinma'añgyuəxm, ja Espírítu Santu winma'añmyooyədu.

2

Pánuty ya'əxpəjktəp ja andakən

¹ Nandə'un mə ja israelítu kajpn ijttə andákrəty di'ibu janandə ko yə'ədyə Diosu kyugajxpu, es də'un nandə'unə yə'əxpəjkrə andákrəty mduknimínəduəp miidsəty yə xpəjkənə əxəgátəpyə. Es extə 'yəxtijtəp yə Nindsən'ajtam di'ibu tə 'yeeky yə'əgyuəxməty, es də'un ñaydyuknimínədu kə'am pojən ja kutəgo'oyən. ² Oyə tyaədu jyadə'un'ajtrə, nimay di'ibu pyanəjxaampy yə 'yaxək jiky'ajtən, es pəədyə ja'əyəty t'əxtijtə ja təy'ajtən. ³ Tadə yə'əxpəjkrə andákrəty nəgoo 'yok'adsojknədu, es tsyokə'andəp es miits xymyujúdyət yajxón ko naty mdukməmədyə'agədu yə kya'oywyinma'añuty; per jantsy jékyəp oj Dios trəjta'aky ja də'əmbə ja'əy es yajtədyúndət.

⁴ Mat ko Dios kyaj oj trojprəmə'xy ja ánkłəsəty di'ibu pekytyuundə jékyəp, es tkujəbijpə mə məj koots'át, es jap oj dyajwə'emə kəwəñ mat ja kadənə, es trəjke'ky extə ko yajpayo'oydyət. ⁵ Nan kyaj Dios oj trojprəmə'xy ja jekyja'ayəty, ni'igə tkejxy ja ayo'onduu es dyajji'xtəəy nidəgekyə tadə əxək ja'əyəty, je'eyə dyajtséky ja No'ee, di'ibu kyajxwə'x esə ja'əy wə'ats jyiky'áttət, ja'a mat nijəxtujkrə ja'əyəty. ⁶ Nandə'un ja Dios oj ttukkumədooy ja pekyja'ayəty mə Sodomə kajpn esə Gomorrə kajpn, tnine'ky es extə wyə'əmdəəy jaəm. Də'unə tyaədu oj wye'emə éxtəmə ijxrajtən wi'ix jya'tə'an kyəbatə'andə ja əxək ja'əydyəjk; ⁷ per yajtsók ja Lot, tu'ugu ja'əy di'ibu jiky'ajt təy'ajtən məət, di'ibu məəy təj ko t'ijxy tadə əxək jiky'ajtən mə tadə əxək ja'əyəty. ⁸ Pes tadə ja'əy di'ibu jiky'ajt təy'ajtən məət mə yə'əjəty, 'yayooy bom bom mə ja 'yəə jyot ko t'ijxy es tmədooy ja əxəktrə tu'un kajxən. ⁹ Es də'un yə'ixy ko Nindsən'ajtam Dios ñija'əp wi'ix dyajnitso'ogət di'ibu məduunəp, es wi'ix trəjke'əgə'añ ja əxək ja'əyəty ko yajpayo'oydyət.

¹⁰ Dios tyukkumədowaampy waənə ni'igə di'ibəty yajtuundəp ja 'yaxək winma'añ es t'əxtijtə pánuty myədjəttəp ja kutujkən. Tadə yə'əxpəjkrə andakrə, tsoydyu'undúkaty es kujuunəty, es kyaj tsyə'əgədu es twingajxpəttət di'ibəty məj ja kutujkən myədjəttəp. ¹¹ Oy ja ánkłəsəty di'ibu ni'igə tmədaty ja myək'ajtən esə kyutujkən es kədiinəmə tyədu andákrəty, kyaj tkajxpóktə mat yə'əjəty Nindsən'ajtam wyindum.

¹² Per yə tyaədu də'əmbə andákrəty kyajxtəp di'ibu kyaj tjaygyúkadə, də'un tmədatu jyot wyinma'añ éxtəmə ujts jəyujk di'ibu 'yami'in 'yajajtə es ja ja'əy yə'oogədu. Pəəty də'un 'yooktət éxtəmə ujts jəyujkən, ¹³ ayówdəp éxtəmə tə dya'ayowdə myəgu'ugəty. Ni kyatsoydyundə xə'ám kyəyə'an 'yuugə'andə. Es yə'ə dən ayo'on tsoydyu'un ko ñaymyúkadə mat miidsəty es kyəydyə, je'eyə kyax'attə, es je'eyə mwin'ənə'anədu miidsəty.

¹⁴ Per je'eyə də'un tjantsy'ixy tjantsytyúñ ja toxytyəjkəty es məət pyekytyúnət, mat ko je'eyəmə də'un pyekytyunə'añ. Es də'un dyajtəgóy ja ja'əyəty di'ibu mbaət twin'əñ. Tyədu andákrəty naydyukpanəjxəduəp ja di'ibətyə ja'əy kyaj tmədaty kajəə ja myəbujkən. Je'eyə myeeñ'oogəty. Dios tə kyajxpékyəty. ¹⁵ Tadə andákrəty tə dən tyəgoodyə mat ko tə tmədu'udəgóydyə ja Diosu ñə'u tyu'u, es ja'a pyanəjxtəp ja wyinma'añ ja Balán, Beorə myəənk, ko tjaganaratáñ ja meeñ ko tkaməmədooy ja Dios. ¹⁶ Perə Dios yajkəjx ja Balangə byurrə éxtəmə ja'əyən, es 'yoojə mat ko kyaj oy ttunəñ.

¹⁷ Tu'ugu nədəjñ di'ibu tə tyətsnə kyaj mbaət dyajnəxy ja təədsə, esə yoots di'ibu yə poj wojpəy'kəp kyaj dyəky ja tuu; jajtrə də'un nandə'unə tyədu yə'əxpəjkrə andakrə, pəədyə Dios pyəjta'əgə'anədu mə əgoots it winə xəə winə tiempə. ¹⁸ Pes mat ja 'yanəə

uxpɔjkuŋ dyajtuŋ ja naxwĩndu ja'ayadyu 'yaxuk winma'añ, es dyajtu'adiky di'ibuty apɛnɛnam tmastu'uty ma jyiky'aty pyojpɛtuŋ. ¹⁹ Tyadu andákraty je'eyu twanda'aktu ko ja'ay wa'ats jyiky'attat, es ku'am 'yitta pekyoty. Pes nidu'uk nidu'uk 'yane'emyadyu tadu di'ibu tu myumada'agyuty. ²⁰ Ko pɛn tmastu'uty ja 'yaxuk'ajtɛn ja'agyujxm ko t'ixy'attu Nindsun'ajtam éxtamu Yajnutsókpu Jesukristu, es óknum tniymbity es ñaygyuyákyuty mat ja 'yaxuk'ajtɛn, waanu o'ktáy wyu'amut kadiinum jawyíñur. ²¹ Nik óxyur ko ni na'a tkadimnijawu yu oybyu nu'u tu'u, mat ko di'ibu myudsondak yu nu'u tu'u oybyu es óknum tmastu'uty es tniymbijnu ja 'yaxuk'ajtɛn, ²² ja'a tyukpaty éxtam jyuna'añ ja ayuk: “Yu uk ñiymbijty ja 'yutsy es tje'xy”, es “ja udsam ko wya'atsnuuhsiida'ay, jumbijtp es nujx myo'ontstsi'iy jatugok.”

3

Mínup jatugok ja Nindsun'ajtam

¹ Mɛgu'ugítuty, tyadu du'an ja myumajtskpu neky di'ibu nduknija'ayadur. Ma ja jawyiimbu neky es ma tyadu myumajtskpu nandu'an nduknijáyudu es xyja'agyúkudut yajxon. ² Jamyatstu ja xpujkuŋ di'ibu ja Diosu kyugajxpu ñigajxtu jékyur; es nandu'an ja Nindsun'ajtam Yajnutsókpu 'yana'amun di'ibu yu 'yapóstulaty mduk'axpujkuŋ.

³ Tim jup'ám jamyatstu ko naty tyimminanna ja Jesús, mnija'tudur yu ja'ayuty di'ibu jiky'ajttur mudu 'yaxuk winma'añ esu kyu'amdsojkuŋ, es yu'ajuty mdukxi'igudur mi-idsaty ⁴ es jyuna'ana'andu: “Jesús wyandak ko myina'añ jatugok, ¿kadii? Pes, ¿ma net? Yu n'aptujk'ajtam tu 'yo'knudu, per du'añum wye'emy tugekyu nandu'an éxtamu naty ko yu naxwĩndu tsyondaky.” ⁵ Tyaduty ja tukxíkpu kyaj tjaygyukya'andu es kyaj tjamyatsa'andu ko jantsy jékyur taayumu naty tsajp esu nax, di'ibu Dios mat ja 'yayuk pyajták esu nan ñuwimbudsámut, es dya'ity nuugukóty, ⁶ es mat ja nuu, ja ayo'onduu, Dios dyajkutugoooy ja naxwĩndu ja'ayuty. ⁷ Peru tsajp esu nax di'ibu jaa tyam, Dios tu jyuna'añ ko yajtoyaampy ko ja'ay jajpayo'oydyut es ko naty dyajkutugoya'añ ja pekyjya'ayuty.

⁸ Katu xyja'aydyugódyu mɛgu'ugítuty, ko mat ja Dios tuk mil jamajt kyaj jyékyuty yu'u, es ni tu'ugu xuu kyapójunaty. Mat ja Dios, ti'igyu yu'u, du'an éxtam tuk xuu o éxtam tuk mil jamajt. ⁹ Kyaj tyu'ajtunaty éxtam naagaty jyuna'andu, ko Dios jajkp tkuydyúñ yu di'ibu wyandakypy. Ja'a du'an ko xymyama'xtujkam, es ja'a du'an yajkypy ja tiempu es ja pojpu ja'ay jyodumbíttat, es t'axájudut ja Jesús, kadiibu kyutugódyut.

¹⁰ Per ja'tur ja tiempu ma myina'añ ja Nindsun'ajtam Jesukristu ko ni nga'awijx ngajup'ijxam, éxtam ja ma'tspu myiñ ni jawyiin tkanigajxy. Es ma tadu tiempu yu tsajp n'ijxtago'oyum mat tu'ugu muk pami'imun. Yu xuu esu po'o esu mdsaj'ajuty tyoyu'ktá'ayut, es wyingín wyinga'at ak juun, es yu naxwĩndu es tugekyu di'ibu ja yaa jajno'ktá'ayut.

¹¹ Es kom du'an tugekyu kyutugoya'añ, du'an miidsaty byeen yajxon xy'ixtat wi'ix mjiky'attat wa'ats es éxtamu Dios ttseky ¹² maanam xy'awixtu myina'añ tadu xuu, es xytyúndut wi'ix tsojk myínut. Ma tadu xuu jajno'oga'añ es kyutugoya'añ mat ja juun di'ibu ijtp tsajwínm, es di'ibu jaa'ajtp, tugekyu jyuywya'xta'ayut ko muk tyóyut. ¹³ Peru Dios tu twanda'aky xymyo'oya'anum ja jembyu tsajp esu jembyu naxwĩndu ma tugekyu yajtúnat di'ibu tuj'ajtɛn.

¹⁴ Paaty mɛgu'ugítuty, maanam miits xy'awix xyjup'ixtu ko myina'añ jyata'añ tugekyu taadu, jiky'attu éxtam ja Dios ttseky, wa'atsti'knu, kyaj mdsiptúndut, es ni mgapekytyúndut, es du'an kyaj ti xyjáwudut di'ibu mjatánudur ko ja'a myínut. ¹⁵ Jaygyúkudu, es yu Nindsun'ajtam mya'xtujkuŋ ko kyaj tsojk myiñ, ja'a myeepy ja tiempu es jyodumbíttat ja pojpu ja'ayuty, es yu'u jajnitso'ogaampy. Du'an nandu'an tim mnijáyudu yu nmɛgu'uk'ajtam Paablu mat ja kyuwijy'at di'ibu Dios mooyu. ¹⁶ Du'an ja Paablu tkajxwijy ja ja'ayuty ma tugekyu ñekey di'ibu jyaay. Tuj'ajtun'u ko yu'u tu tkaxja'ay naagaty di'ibu

tsip njaygyujkum. Taa yu ja'ayaty di'ibu kyaj yajxon t'axajudu ja Diosu jyaaybyajtan, es kyaj ñay'aguwitsadu mat ja Diosu 'yuxpajkan, yu'ajaty kyutajtar ja Paabl'u 'yuxpajkan di'ibu tsip es yajjaygyukat, du'un éxtam tkutajtu di'ibu nandu'un jaybyety ijtp ma Diosu jyaaybyajtan. Du'un dyajtydyukadu ku'am ko Dios tyadyuna'anadu.

¹⁷ Per miits mugu'ugítaty, tu xynijawudu tagekyu tyadu. Paaty éxkam ko tyadu du'ambu ja'ayaty mwin'unudu es xymyastu'udat yu mjiky'ajtanu wa'atspu es ma xymyabeky ja Dios. ¹⁸ Yajmaj yajmáyudu wi'ix ni'igu oy xy'ix'áttat ja Nindsan'ajtam Yajnutsókpu Jesukristu. Maja'ajtan mat yu'u 'yítat winu xuu winu tiempu. Wa'an du'anaty.

Myutu'ukpu Neku Di'ibu Fwank Jyaay

Jesús yajkypy ja jiky'ajtun

¹ Ja'ats miits nduknijá'ayudup pánu naty jaayam ijtp ko kyajnumu naty ja naxwíñudu tsyonda'aky, di'ibu myooy ja jiky'ajtun nidugekyu di'ibu jiky'ajtp. Ja'ats uudsuty tu n'ix tu nmadowdu es tu ndoñ tu nmátstus mududsu ngu'ujaty. ² Tu yajnijáwu yu jiky'ajtun, es uudsuty tu n'ixtu di'ibu yu jiky'ajtun yajkypy, es tyam miits nduknijáwudu es ja'a du'un ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. Yu'u naty ijtp mada Dios Teety es tu kyaxe'eky mat uudsuty. ³ Paadyuts miits ndukmumadya'aga'andu di'ibuts tu n'ixy es tu nmadóyuts, es nandu'un miits mdi'igyadya'aydyut mat uudsuty es mat ja Dios Teety es mat ja 'yU'unk Jesukristu. ⁴ Du'un nnijáyudu es udsajtum nxondákum nidugekyu ti'igyu es jotkuda'aky.

Diosu du'un ja Jajun

⁵ Tyaadu du'un ja ayuk di'ibuts ja Jesukristu xytyuk'uxpajk es ngajxwa'xyuts ma miidsuty ko yu Dios yu'u du'un ja Jajun, es ma yu'u kyaj ti agoots'ajtun. ⁶ Pán juna'anum ko ti'igyu n'ijtam mat yu Dios, es ndu'uyo'oyam agoots, andákum es kyaj ndu'unum ja táy'ajtun. ⁷ Per pán tu'uyo'oyam ma ja jajun, nmudajtam ja ti'igyu'át nixim niyam esu 'yU'unk Jesukristu ñe'pyñ xyajwátsum mat tugekyu nbojpu'ajtam.

⁸ Pán njuna'anum ko kyaj nbojpu'ajtam, naywyin'u'unum ku'am es ni ti táy'ajtun ngamudajtam. ⁹ Per pán mayajtsam ko nbekytyu'unum, Dios di'ibu tyiimpy ja táy'ajtun, xypujpama'xa'anum es xyajwátsum tugekyu nbojpu'ajtam. ¹⁰ Per pán juna'anum ko ngapekytyu'unum, mat yu'u ngakupajkam ja Diosu 'yayuk es ndijam ko andakp ja Dios ko jyuna'añ: “Yu ja'ayaty pojpu'tuundubu tugekyu.”

2

Kristu udsajtam xyñikajxtutam

¹ Nitítaty, tyámats miits nnijáyudu kudiibu mbekytyúndut. Per pán jaa pán pyekytyúñ, nmudajtam tu'uk di'ibu xyñikajxtutam Dios windum. Yu'u du'un ja Jesukristu di'ibu tyiimpy ja táy'ajtun. ² Pes yu'u ku'am naydyukwindsu'ku kruuzkajxy es du'un tkumadooy ja nbojpu'ajtam. Es kyaj 'yudsajtamaty je'eyu, nandu'un tkumadooy nidugekyu ja naxwíñudu ja'ayadyu pyojpu.

³ ¿Wi'ix mbaat nmudajtam táy'ajtun ko n'ixy'ajtun ja Dios? Pes mada tyaadu ko nguudyu'unum ja 'yana'amun. ⁴ Mat ko di'ibu junaamp: “Uj n'ixy'ajtypyuts ja Dios”, es kyaj tkuydyúñ ja Diosu 'yana'amun, tyadu ja'ay andakp es ni ti táy'ajtun tkamudaty. ⁵ Per ja ja'ay di'ibu kyuydyiimpy ja Diosu 'yana'amun, kexy ka'pxy tmudaty ja Diosu tsojken, es du'un nnija'am ko ti'igyu n'ijtam mada Dios. ⁶ Mat ko pán njuna'anum ko nbanajxum ja Jesukristu, xypátam es njiky'ajtam éxtamu Jesukristu jyiky'ajty.

Jembyu ana'amun

⁷ Mugu'ugítaty, kyajts miits nduknijáyudu ana'amunu jembyu. Di'ibu nduknijá'ayudup, ja'ayam mmudajtup di'ibu jawyíñup mya'anmaaydyu. Tyadu jeky ana'amun, ja'ayam ja ayuk di'ibu tu xymadowdu. ⁸ Oyu du'un, tyaadu di'ibu nduknijá'ayudup, yu'u tu'ugu jembyu ana'amun, es ya'ijxup ko táy'ajtnu'u ma Kristu es nandu'un ma miidsuty, mat ko najxp ja kugoots'át es jaj tu'xnu ja táy'ajtun.

⁹ Di'ibu junaamp ko 'yity ma ja jajun es kyaj ttseky ja myagu'uk, taadu ijtpam kugoots. ¹⁰ Di'ibu tsyejpy ja myagu'uk, jiky'ajtp ma ja jajun, es ni ti kyayajpekykya'ayaty. ¹¹ Per di'ibu myudsip'ajtypy ja myagu'uk, jiky'ajtp es jyadity ma wyingoodsaty, es kyaj tnijawu ma ñejxy, mat ko ja koots'át tu yajjumbítaty wiints.

¹² Nitítaty, nnijáyudats miidsaty mat ko Dios tɔ tme'xy ja mbojpaty mat yɔ'ugyɔjxmu Jesukristu. ¹³ U'unkteedyaty, nnijáyudats miits mat ko tɔ xy'ixy'attu Jesukristu di'ibu taayam ko naxwíñudu tsyondaky. Ɛna'katy, nnijáyudats miits mat ko tɔ xymyɔmada'aktɔ ja majku'ugópɔ.

Nitítaty, nnijáyudats miidsaty mat ko tɔ xy'ixy'attu Dios. ¹⁴ U'unkteedyaty, nnijáyudats miits mat ko tɔ xy'ixy'attu Jesukristu di'ibu taayam ko naxwíñudu tsyondaky. Ɛna'katy, nnijáyudats miits mat ko yajxón tɔ xy'axájudu ja Diosu 'yayuk mat winɔ mɔot. Paaty xymyɔdattu muk'ajtan es tɔ xymyɔmada'aktɔ ja majku'ugópɔ.

¹⁵ Katɔ xytsyoktɔ ja naxwíñudu winma'añ, mat ko yɔ ja'ay di'ibu tsyoktɔp ja naxwíñudu winma'añ, kyaj ttsoktɔ ja Dios Teety. ¹⁶ Mat ko tugekyɔ di'ibu jaa'ajtp naxwíñ, ko ja'ay t'axta'aydyɔ di'ibu nini'x kabajk tsyejpy, ko t'adsoktɔ ko tii t'ixtɔ es ko myaj pyaɔdudu ko tii tmɔdat tjaygyartɔ, tugekyɔ tyadu winma'añ esɔ du'ambu jiky'ajtan jaa myíñ mɔ yɔ naxwíñudu, es kyaj myíñ mɔ Dios. ¹⁷ Perɔ Dios yajkutɔgoyaampy ja naxwíñudu winma'añ mat tugekyɔ di'ibu ja'ay adsojktɔp naxwíñudu winma'añgyajxm, per ja ja'ay di'ibu kyuydyimpy ja Diosu tsyokkan, jiky'ajtp winɔ xɔ winɔ tiempɔ.

Tɔy'ajtan esɔ andakɔn

¹⁸ Nitítaty, tɔ jya'ty mɔ tyam tu'uk óknam ja oorɔ. Tɔ xymyɔdowdu ko myina'añ di'ibu myɔdsip'ajtypy ja Kristu. Pes nɔgoo 'yokmay'ajnu di'ibu myɔdsip'ajttɔp ja Kristu. Paadyats nnijawɔ ko tɔ net jya'ty ja tiempɔ di'ibu tim ok. ¹⁹ Tamɔ ja'ay di'ibu pɔdsuɔmdu mɔ uɔdsaty, per kyaj yɔ'u t'axájudu Kristu éxtamɔ Yajnitsókɔpɔ. Mat kots xyñikaktɔ, paaty ya'ixy ko kyaj t'axájudu Kristu es nan kyaj yɔ'udyɔ nmɔmɔbɔjkrɔ'ajtam.

²⁰ Per miidsaty kyaj mdu'an'áttɔ, mat ko Kristu mmooyudu ja Espírítu Santu es miidsaty nidugekyɔ mnija'adɔp ja tɔy'ajtan. ²¹ Nnijáyudats miits mat ko yajxón xyñijáwudu ja tɔy'ajtan, kyaj nnijáyudu éxtam di'ibu kyaj tnijawɔ. Miidsaty yajxón xyñijáwudu ko mɔ yɔ tɔy'ajtan, kyaj myíñ ja andakɔn.

²² Yɔ'u du'an andakp di'ibu janaamp ko yɔ Jesús kyaj yɔ'udyɔ Kristu. Esɔ taadu yɔ'u du'an di'ibu myɔdsip'ajtypy ja Kristu, pes 'yaxtijpy ja Dios Teety es ja 'yU'unk. ²³ Es di'ibu 'yaxtijpy ja Diosu 'yU'unk, nan kyaj 'yity ti'igyɔ mɔut ja Dios Teety. Per pán 'yaxájɔp ja Diosu 'yU'unk, nan ijtp ti'igyɔ mat ja Dios Teety.

²⁴ Miidsaty, pes jiky'attu éxtamɔ Jesukristu 'yaxpɔjkan di'ibu m'axájudu extɔ jawyíñɔp. Es ko du'an xytyúnɔt, m'íttɔp ti'igyɔ mat ja Dios Teety es mat ja 'yU'unk. ²⁵ Es tyaadɔ du'an di'ibu Jesukristu tɔ xytyukwandákam, ja jiky'ajtan winɔ xɔ winɔ tiempɔ.

²⁶ Tɔts miits nnijáyudu es mnaygywentɔ'átɔdɔt mɔdu tadu di'ibuty mwín'uuánɔdɔp.

²⁷ Per miidsaty kyaj mdɔgoy'ajtxudu pán mduk'ɔxpɔkɔdɔp, ja'a ko Jesukristu tɔ mmo'oyudu yɔ Espírítu Santu, es yɔ'u mduk'ɔxpɔkɔdɔp tugekyɔ. Es yɔ'u du'an ja tɔy'ajtan es kyaj tmɔdaty ja andakɔn. Paaty ittɔ ti'igyɔ mat ja Kristu, éxtam yɔ Espírítu Santu tɔ mya'ɔxpɔkɔdɔp.

²⁸ Pes tyamɔ net nitítaty, ittɔ ti'igyɔ mat ja Kristu es mnayjotmɔkmo'oyɔdɔt ko yɔ'u kyɔxɔ'ugɔt jatɔgok, es kyaj xymyɔdsoydyúndɔt ko myínɔt. ²⁹ Mnija'adɔp miidsaty ko Jesukristu tyiimpy ja tɔy'ajtan. Pes nijáwudu nandu'an ko di'ibu tyuundɔp ja tɔy'ajtan, yɔ'u du'an u'unk'ajttɔp ja Dios.

3

Diosu 'yu'ungaty

¹ Jaygyúkudu éxtam ja Dios Teety xyjantsytsyokkam es xy'u'unkniwá'anam. Es tɔy'ajtanu'ɔ xy'u'unk'ajtam. Paaty kyaj xy'ixy'ajtam pánadyɔ naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtɔdɔp, ja'a ko kyaj t'ixy'attu ja Dios.

² Mɔgu'ugítaty, uɔsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios. Es kyajnam xytyuk'ijxam wi'ix n'ak'ijtam, per ko Jesukristu kyɔxɔ'ugɔt, du'an n'ijtam éxtam ja Kristu, mat ko n'ixá'anam

wi'ixu du'un yu'u. ³ Es nidugekyu di'ibu du'un 'yaxájudap ja Kristu éxtamu Yajnutsókpu, yu'ujaty nayyajwátsap ku'am éxtama Jesukristu wya'adsaty.

⁴ Per di'ibu pekytyuump myudageepy ja Diosu 'yana'amun. Yu'u ja peky ko kyaju Dios ja 'yana'amun yajpadúñ. ⁵ Es mnija'adap ko Jesukristu myiñ ya naxwiñ yajpunitageebyu, es kyaj yu'u tmudaty ni ti peky. ⁶ Es nidugekyu di'ibu ijttap ti'igyu mat yu'u, kyaj jyudity mat ja pojpu. Per nidugekyu di'ibu pekytyuundap, kyaj t'ixy'aty ja Kristu, es nan kyaj yu'u jya'a'átyaty. ⁷ Nitítaty, éxkam mwin'uunadu pán. Pánu Kristu ja'a'ajtup, ja'a tyiimpy ja tyy'ajtun éxtam ja Kristu ku'am. ⁸ Per di'ibu pekytyuump, yu'u ja'a'ajtup ja majku'ugórk, ja'a ko yu majku'ugórk pyekytyiimpy jawyíñup extu tyambaat. Yu Diosu 'yU'unk tu myiñ naxwiñ es dyajkutageoya'añ di'ibu ja majku'ugórk tyiimpy.

⁹ Ni tu'uk adsajtam di'ibu Dios xy'u'unk'ajtam njiky'ajtam éxtama pojpu tuumbu, mat ko nmudajtam ja jiky'ajtun di'ibu Dios tu xymyo'oyum es kyaj mbaat ni'igu ndu'unum ja pojpu, mat ko xy'u'unk'ajtam ja Dios. ¹⁰ Es mada tyaadu ñiguxe'eky pánadyu Dios u'unk'ajttap es pánaty ja majku'ugórk u'unk'ajttap. Mat ko di'ibu jiky'ajtr axuuk es kyaj ttseky ja myugu'uk, kyaj jya'a'átyaty ja Dios.

Naydsyojkam nixim niyam

¹¹ Pes di'ibu Jesukristu xytyuk'ana'amum extu jawyíñup, tyaadu du'un ko nnaydsyojkam nixim niyam, ¹² es kyaj ndu'unum éxtam ja Kaín di'ibu ja'a'ajtup ja majku'ugórk es dya'e'ky ja myuga'ax Abel. ¿Es ti ko dya'e'ky? Mat ko Abel jyiky'aty tyy'ajtun maut es ja Kaín kyaj.

¹³ Mugu'ugítaty, katu du'ñu mwa'amadu pán mduk'ak'ajtudap pánadyu naxwíñadu winma'añ ja'a'ajtudap. ¹⁴ Mat ko ndsojkam ja nmugu'uk'ajtam, nnija'am ko yu Dios tu xyajjugákam ma yu o'kan es tu xyajmi'inum ma yu jiky'ajtun. Di'ibu kyaj ttseky yu myugu'uk, wu'amp yu'u ma ja o'kan. ¹⁵ Di'ibu kyaj ttseky ja myugu'uk, yu'u du'un yajja'ay'o'kpu. Es miits mnija'adap ko ja yajja'ay'o'kpu kyaj tmudaty ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ¹⁶ Nnija'am di'ibu dan tsojkun'ajtr, mat ko Jesukristu dya'ijxu ko jyiky'ajtun dyajky mat adsajtamgyajxm. Es du'un xypyátam adsajtam es nyajkam ja njiky'ajtun'ajtam mat ja'aguyxm ja nmugu'uk'ajtam. ¹⁷ Pán ja pán tmudaty tjaygyepy di'ibu ndukjiky'ajtam, es t'ixy ja myugu'uk tyugoy'ajtxaty, es kyaj tpa''ayoy, ¿wi'ix mbaat tmudaty ja Diosu tsojkun?

Amumdu'uk jot naybyjttákam ma Dios

¹⁸ Nitítaty, kyaj nnaydsyojkam je'eyu wingu'uy agu'uy, naydsyojkam éxtam mbaat ya'ixy di'ibu ndu'unum mat ja tyy'ajtun. ¹⁹ Du'un nnija'am ko xyja'a'ajtam ja Dios es n'ijtam jotkujk Dios windum ²⁰ ko nbekyjya'am, Dios ni'igu myújaty es kadiinum adsajtam n'jot'ajt nwinma'añ'ajtam, ñija'ap yu'u tugekyu. ²¹ Mugu'ugítaty, pán kyaj ti nbekyjya'am, nwinguwa'kam jotkujk ja Dios, ²² es yu'u xymyo'oyum di'ibu adsajtam n'amdo'om, mat ko nguydyu'unum ja 'yana'amun es ndu'unum di'ibu yu'u tsyejpy. ²³ Es ja Dios tni'ana'ama es nmabujkam ja 'yU'unk Jesukristu es nnaydsyojkam nixim niyam, éxtam ja Kristu xytyuk'ana'amum. ²⁴ Pán nguydyu'unum ja Diosu 'yana'amun, jiky'ajtam mat yu'u, es yu'u jyiky'aty mat adsajtam. Nnija'am ko yu'u jyiky'aty ma adsajtam, mat ko tu xymyo'oyum ja Espiritu Santu.

4

Espiritu Santu esu ka'oybyu

¹ Mugu'ugítaty, jaa may ja ja'ay di'ibu nayñigajxadap ko yu'u ya'axpuktu es ko xytyukn-imi'inum ja Diosu 'yayuk. Katu miits xymyubaktu, ja'a ko taa may di'ibu andáktup, je'eyu xywyin'uuna'anum. Ixtu yajxónu tadu 'yaxpukun es net xymyubáktat pán tyy'ajtun ko yu'u Dios tja'a'áty.

² Du'un xyñijáwudut ko yu'u Diosu Jya'ajun tja'a'áty: nidugekyu pánaty junándup ko yu Jesús yu'udyu du'un ja Kristu, Diosu 'yU'unk di'ibu miin ya naxwiiñ éxtamu naxwiiñudu ja'ay, ja'a myudajttap ja Diosu Jya'ajun. ³ Ja di'ibu junaamp ko Kristu kyaj du'un oj myiñ, kyaj ja Espiritu Santu tmudaty, ja'a taadu myudsip'ajtypy ja Kristu. Es tu xymyudowdu miidsuty ko myina'añ di'ibu myudsip'ajtypy ja Kristu. Pes ta net ya naxwiiñ.

⁴ Nitítaty, miidsuty Dios mja'a'ajtudup. Tu xymyudowdu tada andakpudy, mut ko yu Espiritu Santu di'ibu miidsuty maat m'ittu, ni'igu yu'u myújuty es kudiinamu ka'oybyu di'ibu ja ya naxwiiñ. ⁵ Tadu andakpu yu'u ja'a'ajtudup ja naxwiiñudu winma'añ, paaty tkajxwa'xtu ja naxwiiñudu winma'añ, es myudoo'ijtudu ja ja'ay di'ibu naxwiiñudu winma'añ ja'a'ajtudup. ⁶ Per udsajtam Dios xyja'a'ajtam. Di'ibu Dios 'yijxy'ajtypy, myudoo'ijtypy ja ayuk di'ibu ngajxwa'xam. Per di'ibu kyaj Dios jya'a'átyaty, kyaj xymyudoo'ijtam. Es du'un mbaat n'axkajrpm pán myudajtypy ja Espiritu Santu di'ibu tay'ajtan yajkyry, es pán myudajtypy ja ka'oybyu di'ibu win'u'amp.

Dios yu'u du'un ja tsojkan

⁷ Mugu'ugítaty, n'oknaydsyokam nixim niyam, mut ko yu tada tsojkan myiñ ma Dios. Nidugekyu di'ibu myudajttap ja tsojkan, yu'u Dios u'unk'ajtudup, es 'yixy'ajttap ja Dios. ⁸ Di'ibu kyaj tmudaty ja tsojkan, kyaj yu'ujaty t'ixy'attu Dios, mut ko Dios yu'u du'un ja tsojkan. ⁹ Dios xytyuk'ijxam ja tsojkan udsajtam ko tkejxy ja tyu'uk U'unk ya naxwiiñ es nmudajtam ja njiky'ajtan'ajtam mut yu'ugyujxmu 'yU'unk. ¹⁰ Kyaj 'yudsajtamaty jawyiin ndsojkan ja Dios, jawyiin'ajtp yu'u oj xytsyokam es xytyuk'ijxam mut ko xytyuknigajxam ja 'yU'unk es xyajpojpanitago'oyam.

¹¹ Mugu'ugítaty, mut ko du'un ja Dios tu xytsyokam, nandu'un nnydsyokam nixim niyam. ¹² Ni na'a pánu Dios tka'ixy. Per pán nnydsyokam nixim niyam, Dios ijtp ma udsajtam es nmudajtam ja tsojkan. ¹³ Es mut ko Dios tu xymyo'oyam yu Espiritu Santu, tu xytyuk'ijxam ko yu'u 'yity mut udsajtam, es udsajtam n'ijtam mut yu'u. ¹⁴ Es tats n'ixyats ku'am es ngajxte'xyats ko Dios Teety tkejxy ja 'yU'unk ya naxwiiñ éxtamu Yajnitsókrá. ¹⁵ Oytyim pánaty di'ibu 'yijxkajpy ko Jesús yu'u Dios 'yU'unk'átyaty, jiky'ajtp mut ja Dios es ja Dios jyiky'aty mut yu'u.

¹⁶ Es du'un nnija'am es nmubujkam ko Dios xytsyokam. Dios yu'u du'un ja tsojkan, es pán nnydsyokam nixim niyam, Dios jiky'ajtp mut udsajtam, es udsajtam njiky'ajtam mut ja Dios. ¹⁷ Es ko njiky'ajtam mut ja Dios, maj máyup es kexy ka'pxy 'yítat ja ndsojkan'ajtam es ndukmu'awdajtam ko Dios xypyayo'oyam, ja'a ko n'ijtam ya naxwiiñ éxtamu Kristu. ¹⁸ Ma jyámaty ja tsojkan, kyaj jyámaty ja tsu'ku. Di'ibu myudajtypy kexy ka'pxy ja tsojkan, yajkekyry ja tsu'agu. Ja'a ko pán ndsu'kam tii, njujptsu'kam ko xytyukkumadowa'anam di'ibu tu ndu'undago'oyam. Ko ti ndsu'kam, kyaj kexy ka'pxy nmudajtam ja tsojkan.

¹⁹ Dios jawyiin xytsyokam udsajtam. Paaty udsajtam ndsojkan ja Dios. ²⁰ Pán ja pán jyana'añ: “Uj ndsejpyats ja Dios”, es kyaj ttseky ja myugu'uk, andakpu taadu. Pán di'ibu kyaj ttseky ja myugu'uk di'ibu yaa 'yijxypy, nan kyaj mbaat ttseky ja Dios di'ibu kyaj t'ixy. ²¹ Mut ko Dios tu xytyuk'ana'amam ko di'ibu tsyejpy ja Dios, nandu'un ttsókat ja myugu'uk.

5

Wi'ix ja ka'oybyu nmamadakam

¹ Nidugekyu di'ibu 'yaxájup ja Jesús éxtamu Kristu, yu'u du'un ja Dios u'unk'ajtudup. Ja ja'ay di'ibu tsyejpy tu'ugu u'unkteety, nandu'un ttseky yu u'unkteedyu 'yu'ungaty. ² Ko ndsojkan ja Dios es nguydyu'unam ja 'yana'amun, ndsojkanu naty nandu'unu 'yu'ungaty. ³ Es ko ndsojkan ja Dios, nguydyu'unamu naty yu 'yana'amun. Es kom xy'u'unk'ajtam ja Dios es ndsojkan, kyaj muk nja'am es nguydyu'unam di'ibu

yu'u xytyuk'ana'amam, ⁴ mat ko nidagekyu udsajtam di'ibu xy'u'unk'ajtam ja Dios, nmamadakum es kyaj ndu'unum ja naxwíñudu winma'añ. Nmamadakum mat ko nmabujkam ko ja Jesús yu'u Krista, Diosu 'yU'unk. ⁵ Pánaty myubujktap ko Jesús yu'u Diosu 'yU'unk, myamadaktap es kyaj ttúndut ja naxwíñudu winma'añ.

Jesús yajnegajxy ko Dios 'yu'unk'átyuty

⁶ Ko Jesús myiñ ya naxwiiñ, oj ya'ijxwe'emy mat ja nuu es ja ne'pyñ, kyaj jye'eyuty ja nuu, ja'a mat ja nuu es ja ne'pyñ. Es ja Espíritu Santa ku'am dyajtydyáku, es ni na'a kya'anda'aky. ⁷ Tuguk jyam'aty tsajpótm di'ibu yajtydyujkubu tyadu: ja Dios Teety, ja Diosu 'yU'unk esu Espíritu Santa. Es ti'igyu ja tay'ajtan di'ibu yajktap. ⁸ Es tuguk jyaa'áty naxwiiñ di'ibu yajtydyujkudubu tyadu: ja Espíritu Santa, ja nuu es ja ne'pyñ. Es ti'igyu ja tay'ajtan di'ibu yajktap. ⁹ Nmabujkam ko tnikajxpátu ja'ayuty. Per yu Diosu ñikajxpajtan kanak nipat 'yóyuty. Yu Dios tu jyuna'añ ko Jesús yu'u 'yU'unk'ajtypy. ¹⁰ Di'ibu myubejkyry ja Diosu 'yU'unk, myudajtypy jyodoty wyinma'añóty di'ibu ñikajxpejtypy ko tyay'ajtanaty. Per di'ibu kyaj tmabeky ja Dios, du'an t'ixy éxtam 'yanda'aky ja Dios, mat ko kyaj tmabeky ja Diosu ñikajxpajtan ko jyajnañ: “Jesús uj n'U'unk'ajtypy.” ¹¹ Tyadu nikajxpajtan yu'u du'an: ja Dios tu xumyo'oyam ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, esu tyadu jiky'ajtan 'yity mat ja 'yU'unkkyujxm. ¹² Di'ibu 'yaxájap ja Jesús éxtam ja Diosu 'yU'unk, myudajtypy tyadu jiky'ajtan. Per di'ibu kyaj t'axaju Jesús éxtam ja Diosu 'yU'unk, kyaj tmudaty tyadu jiky'ajtan.

Kajxwíjun esu kajxpo'xan

¹³ Nnija'ayudupts miits di'ibu myubujktap ja Diosu 'yU'unk, es xyñijáwudut ko xumyudattu ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Kyaj ndsu'k nja'am ko n'amdo'om tii ja Dios, mat ko nnija'am ko ti n'amdo'om di'ibu ijtp ti'igyu di'ibu yu'u tsyejpy, yu'u xumyudo'om. ¹⁵ Es mat yu'ayu ko xumyudo'om, nnija'am ko xumyo'oyamu naty di'ibu n'amdo'om.

¹⁶ Pun 'yijxypy ko tu'ugu myugu'uk ttuñ ja peky di'ibu kyaj myunejxyuty ma ja o'kun, wa'an tkajxta'aky ma Dios kadiibu 'yoogut. Ja'a ko taa yu peky di'ibu manujxp ma ja o'kun, es mudu tyadu peky kyajts njuna'añ es kyajxta'agut yu'ugyujxm. ¹⁷ Tugekyu axukpu yu'u dan peky. Es taa yu peky di'ibu kyaj myunejxy ma ja o'kun.

¹⁸ Nnija'am ko di'ibu myudajtypy ja Dios éxtamu Tyeety, kyaj pyekyтуun'adu'utsy, mat ko Diosu 'yU'unk tkwentu'aty di'ibu Dios jya'a'ajtypy, es kyaj ja majku'ugópk wi'ix tyúñuty.

¹⁹ Nnija'am udsajtam ko Dios xyja'a'ajtam esu majku'ugópk yu'u ja'a'ajtudap tugekyu di'ibátyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap.

²⁰ Es nnija'am nandu'an ko ja Diosu 'yU'unk tu myiñ es tu xumyo'oyam yu nwinma'añ'ajtam es n'ixy'ajtam ja Dios. N'ijtam ti'igyu mat ja Dios es mat ja 'yU'unk Jesukrista. Tyay'ajtanaty ko yu'adyu Dios, es yu'u du'an yajkyry ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ²¹ Nitítuty, éxkam ko xywyindsu'ugudut di'ibu kyaj Dyios'aty.

Myumajtskpu Neku Di'ibu Fwank Jyaay

Tuy'ajtan esu tsojkan

¹ Uj, majja'ay Fwank. Nduknigajxtuptsu tyadu neky ja Kiiryu di'ibu Dios wyin'ijx, esu 'yu'ungaty di'ibats uj njantsytsyojktap; es kyaj jye'eyaty uj, nandu'un nidagekyu di'ibu tu tnijawudu ja tuy'ajtan. ² Ndsóktats miits mat yu'ugyujxmu tuy'ajtan di'ibu nmudajtam njodoty nwinma'añoty, es 'yity mat udsajtam winu xuu winu tiempu. ³ Wa'anu Dios Teety es ja 'yU'unk Jesukristu mgunu'xudu, es mmo'oyudu ja pa'ayo'on esu agujk'ajt jotkujk'ajtan, es ja'a muut n'ijtam ma ja tuy'ajtan esu tsojkan.

⁴ Byeenats tu njantsyxyonda'aky kots tu nnijawu m'u'ungaty jyiky'attu mat ja tuy'ajtan, du'un éxtam ja Dios Teety xytyuk'ana'amum. ⁵ Es tyam, magu'ugítu Kiiryu, nmunu'xtákyruuts ko nnaydsyojkum nixim niyam. Tyaadu di'ibu nduknija'ayur, kyaj yu'ujty ja Diosu 'yana'amunu jembyu, ja'ayumu'u di'ibu n'okmudajtambu extu jawyíur; ⁶ esu tyaadu du'un ja tsojkan ko nguydu'unum du'un éxtam jyana'añ ja Diosu 'yana'amun. Yu'u ja ana'amun di'ibu mmudoodu extu ko xymyubujktsondáktu Kristu, ja'a ko nnaydsyojkum nixim niyam.

Win'u'umbaty

⁷ Pes may jaa jyadity ja win'u'umbatujk ma tyadu naxwíndu di'ibu kyaj t'axájudu ja Jesús ko yu'udyu Kristu, Diosu 'yU'unk di'ibu kyajx ya naxwíñ éxtamu naxwíñdu ja'ay. Di'ibu du'un andakp, yu'u du'un myudsip'ajtypy ja Kristu. ⁸ Naygywentu'átudu, kudiibu tyugóyut di'ibu tu xytyundu, es du'un kexy ka'pxy myajkumádyut.

⁹ Di'ibu 'yaktimnikeempy ja Jesukristu 'yuxpajkan es kyaj wye'emy mat yu 'yuxpajkan, kyaj 'yity mat ja Dios; per di'ibu 'yaxájur es tkuydyúñ ja Jesukristu 'yuxpajkan, ijtp madu Dios Teety es nandu'un madu 'yU'unk Jesukristu. ¹⁰ Pún ja pún mninujxudu mya'uxpuka'anudu wiink, es kyaj yu'ujty ja Jesukristu 'yuxpajkan, katu xykyupaktu es mya'uxpukudu ma miits mnaymyúkudu. ¹¹ Es nan katu miits xyajjotkujk'áttu ni wi'ix tsoo.

¹² Máñamts miits nja'anumyá'andu, per kyajts nja'aya'añ ma tyadu neky. Njixaambats ku'am ma miidsaty es nmadmadya'aga'andu ku'am, es du'un kya'pxat ja nxondakan'ajtam.

¹³ Yu mmuga'ax di'ibu Dios nandu'un win'ijxu, esu 'yu'ungaty, mduknigáxudu Dioska-jxy.

Myudugũakpa Neki Di'ibu Fwank Jyaay

Gayu oy yajni gajxy

¹ Ʋj mɔjja'ay Fwank. Nduknigejxypyudsɔ tyadɔ neky mij, Gayu di'ibɔts njantsytsyejpy tɔy'ajtan mɔɔt. ² Pes mɔgu'ugitɔ, n'amdeebɔyɔts ja Dios es oy mɔk m'itɔt, dɔ'ɔn ɛxtɔm oy m'ity mwe'emy mɔdɔ Dios. ³ Pes xondɔkrɔts mɔk ko myiindɔ nidu'ugɔty ja nmɔgu'uk'ajtam es xytyukmɔmadya'aktɔts ko mij xypyadũñ ja tɔy'ajtan. ⁴ Ni tits ni'igu xykyayajxonda'aky kɔts nnijawɔ ko n'u'ungɔdyɔts 'yittɔ mɔ ja tɔy'ajtan.

⁵ Mɔgu'ugitɔ, oy xytyuñ ko xypyudɔkɔ ja nmɔgu'uk'ajtam, es ni'igu pɔnɔty wiink tsoo tso'ondɔp. ⁶ Ʋɔ'ɔjɔty kɔ'ɔm tɔ tmadya'aktɔ mɔ mɔbɔjkrɔtɔjk ñaymyúkdɔ w'i'ix xytsyɔjktɔ. Es oy xytyuñ mɔt ko xypyudɔkdɔ mɔ tyu'uyo'oydyɔ, mɔt ko Dios tsyejpy es dɔ'ɔn xytyúndɔ. ⁷ Pes Ʋɔ'ɔjɔty jɔdittɔ tmɔdundɔ Jesukristɔ es tkajxwɔ'xtɔ Jesukristɔ 'yayuk mɔjɔty ja ja'ayɔty, es ni tka'axájɔdɔ pudɔjkn mɔ tadɔ ja'ayɔty di'ibu kyaj t'axájɔdɔ Jesukristɔ. ⁸ Pɔɔty ɔdsajtam xypyátɔm es nbudɔjkm, mɔt ko dɔ'ɔn mɔɔt ti'igyɔ nmɔdu'unɔm ja Dios.

Diótrefes es Demetryu

⁹ Dɔ'ɔnɔts tɔ nnijayɔ ja mɔbɔjkrɔtɔjk di'ibu naymyujkdɔp mɔ mij, per jap 'yityu tadɔ Diótrefes di'ibu tim'ana'amaamp es kyaj tkuydyuna'añ ɛxtɔmts nja'anɔmɔ. ¹⁰ Pɔɔty kɔts njajptɔ'agɔt, net ndukmɔmadya'aktɔt nidɔgekyɔ miidsɔty ɛxtɔmts ɔdsɔty xyñibi'tskajxɔdɔ, xyñi'oo xyñiyáaxɔdɔ mɔt ja andakungyɔjxm; es mɔdɔ tyadɔ kyajɔm jyotkdɔdɔ'aky, nan ni ja'a tka'axájɔ ja nmɔgu'uk'ajtam di'ibu nɔjxtɔp ya'ɔxɔjkrɔ, es kyaj tkupeky esɔ wiinkɔ 'yaxájɔdɔt. Es pɔnɔty 'yaxájɔyándɔp, 'yɔxwojppɔdseempy tsajptɔgóty.

¹¹ Mɔgu'ugitɔ, katɔ xypyadũñ ja axɔkɔpɔ ijxɔajtan. Padún ja oybyɔ. Di'ibu oy tyiimpy, Dios ja'a'ajtɔp; per di'ibu tyiimpy ja axɔkɔpɔ, kyaj tka'ixy'aty ja Dios.

¹² Byeen yajxón tnmadya'aktɔt nidɔgekyɔ ko Demetryu jyiky'aty tɔy'ajtan mɔɔt. Es tɔy'ajtan Ʋɔ'ɔ, mɔt ko jyiky'aty ɛxtɔm ja Dios ttseky. Nandɔ'ɔn ɔdsɔty nnikajxɔajttɔptsɔ tyadɔ, es mij mnija'ap ko kyajts n'anda'aktɔ.

¹³ Máyñɔmts miits nja'anɔmɔyá'andɔ, per kyajts nja'aya'añ mɔ tyadɔ neky, ¹⁴ nɔjxáambɔts kɔ'ɔm mɔ mij es nmɔtmadya'aga'añ wingɔ'ɔm agɔ'ɔm.

¹⁵ Dios myajjotkujk'átɔdɔp. Nmɔgu'uk'ajtam di'ibu yam mduknigáxɔdɔ Dioskajxy. Tunɔ may'ajtan, mo'oydyɔ ni'amukɔ Dioskajxy di'ibáty jap mɔ mij.

Neky Di'ibu Juudus Jyaay

¹ Ëj Juudus, Jesukristu myuduumbu, myuga'axu Santya'agu. Nduknigajxtuptsu tyadu neky ja ja'ay di'ibu Dios Teety tu twin'ixy es tja'a"ata'añ, es di'ibu Jesukristu kyuwaampy.
² Wa'anu Dios mmo'oyudu pa'ayo'on, agujk'ajt jotkujk'ajtan esu tsojkan.

Púnaty tyuk'uxpajktap ja andakun

³ Mugu'ugítaty, byeenats tu njantsytsyeky nduknijayua'andu ja nitsokun di'ibu nmudajtam. Per nja'abats ko koonams nnijayut es nmunu'xta'aktat es xytyúndat wi'ix kyaj pán dyajtagátsat di'ibu nmubajkam, di'ibu tugok je'eyu yajmooy ja Diosu jya'ayaty. ⁴ Ja'a ko tu ja ja'ay andakungyujxm tyákuđu ma miidsaty. Yu'u ja Diosu 'yayuk 'yandijpy di'ibu extu jékyup ma yajjaaywyu'am ko du'ambu ja'ay windugoyáundur, éxtam pyaadyaty. Mut ko 'yaxukja'ay'áttu, jyunandu ko Dios myaj'ajtungyujxm nya-jpojprama'xum, es paaty mbaat nmá'indu'unam, es 'yaxtijtap ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

⁵ Paaty miits ndukjamyatsa'andu, oy xyjanijáwudu, ko oy ja Dios tjayajpudsuumdu Ejiptu nidugekyu israelitu ja'ayaty, óknam dyajkutugoooy di'ibu majaty kyaj tmubajktu.
⁶ Es nija'ajaty ja anklus di'ibu kyaj tmamadooy ja Dios, es tmastuty ja tyuunk di'ibu Dios mooyu, Dios myudajtypy tsimy ma koots it es ttukkumadowa'añ ko ttpayo'oyut. ⁷ Nandu'un jyajtu Sodomu esu Gomorru mut ja wiingátypyu kajpn di'ibu myawingon'ajtypy. Tadu ja'ayaty naygyu'uyajkadu es myu'indúndat, es ttúndat di'ibu kyaj jyapaadyaty ttúndat. Paaty ja Dios dyajkadáky ja janya'ank tsajpótm es dyajtooydyaay tugekyu ja kajpn. Es du'un ja Dios xytyuk'ijxum wi'ix ttuydyuna'añ ja pekyjya'ayaty.

⁸ Per oy tjatimnijáwudu tugekyu tyaadu, nandu'unu tadu andakpu dya"axuugudu kyum nini'xaty es t'axtijtu ja Diosu kyutujkan, es extu wyingajxpajttap púnaty ijttap jam tsajpótm. ⁹ Per extu yu arkanklus Migel kyaj du'un t'oooy ja mujku'ugópk ko dyajtsiptáktu mut ko tjayajnujxáñ ja Moisesu ñini'x, je'eyu t'anmaay: "Wa'an ja Nindsun'ajtam mwin'oooyaty." ¹⁰ Peru tadu andákraty ñi'o'odup di'ibu kyaj tnijáwudu. Du'un yu'ujaty éxtamu ujts juyuk, kyaj jyaygyúkadu es ñayyajtugóyudu.

¹¹ jPuroobaty yu'u!, mut ko t'axtijtu ja tuj'ajtan es tpadundu ja kyum winma'añ éxtamu Kaín. Kyaj ttundu di'ibu Dios tsyejpy, mut ko myeeñ'ooogaty éxtamu Balán, es éxtamu Koree, du'un 'yooktat ja'agyujxm ko tnibudu'uktu ja Dios. ¹² Ko mnaymyúkadu es mgay m'uuktu Dios tsyojkangyujxm, tyadu andákraty tyákuđu ma miidsaty, es ni kyatsoydyundu es xymyatkay xymyut'uuktu. Du'un yu'ujaty éxtamu borreegu kwentu'ajtpe di'ibu naygywentu'ajtpe ku'am, éxtamu yoots di'ibu kyaj tmudaty ja tuu es yajnejxyuty ja poj, du'un yu'ujaty éxtamu je'xykyépyun di'ibu kyaj tyuumpr'áty, éxtam tu'ugu kepy di'ibu tu tyutsnu mudu ñi'aats ñigoxy. ¹³ Tadu andákraty, yu'u myunajxtap ja jiky'ajtanu axuukpu extu mbaat yajtsoydyúndu. Du'un yu'ujaty éxtamu jikymyejyñ ñikapy es dyajpudsémy ja axuukpu mejyñbyu'aay, es nandu'un éxtamu mudsá'ada'atsy ko ñaxy tsajwínm ko tye'xy mak es waanu 'yity, ta pyi'itsy, esu du'unu tadu andákraty wyu'umdu mak agootstuuy winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Yu'udyu danu tyaadaty di'ibu tim jékyup myadyak ja Enok, ja Adanu 'yok myujxutjuk naska'axubu. Du'un jynáñ ja Enok: "N'ijxats ja Nindsun'ajtam ko myiñ mut kanak milu 'yánklusaty, ¹⁵ es tpayo'oyut nidugekyu ja ja'ay es tkumadówat ja axuk ja'ayaty di'ibu tu ttundu tugekyu axuukpu, es mut ko nandu'un mut ja axuk ayuk tu tkajxpaattu ja Dios." ¹⁶ Esu tyadu andákraty myu'u'undur ja Dios esu wiingátypyu, ni na'a kyajotkada'aky mut ja di'ibu myudajttap. Ja'a tyuundur di'ibu yu'u ku'am tsyojktap, kyu'awak'áttu es

ñayyajmujpajta'aga'anudu, es oy myadya'aktu mat ja wiinkpu ja'ayuty ko ti ttsoktu di'ibu ku'am tyuk'oy'attup.

Kajxwijn mat ja mabujkpu

¹⁷ Per miits mugu'ugituty, jamyatstu wi'ixu Nindsun'ajtam Jesukristu 'yapóstaluty xytyukmumadyákum. ¹⁸ Du'un jyunandu: “Ja tiempu di'ibu tim okpu jaa'ataamp ja ja'ay di'ibu tyukxi'igaampy ja Diosu 'yuxpukun es jyiky'ata'añ éxtum yu'u ja 'yaxuk winma'añ.” ¹⁹ Tyaadu du'umbu ja'ay yu'u yajnaywya'xup ja nmugu'uk'ajtam es jyiky'attu éxtum ja ñini'x kyubajk ttsoktu, es kyaj tmadattu ja Diosu Jya'ajun.

²⁰ Per miits mugu'ugituty, yajmajwiin yajkajaaju mmabujkun nixim niyam, es kajxta'aktu éxtum ja Espiritu Santu mn'umo'oy mdu'umo'oyudu. ²¹ Naymyudátudu mat ja Diosu tsojku es jajp'ixtu ko myina'añ ja Nindsun'ajtam Jesukristu, ko mat ja pya'ayo'on xmyo'oya'anum ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

²² Pa'ayowdu púnuty kyaj oy tnijáwudu ti ja Dios tsyejpy. ²³ Di'ibu tuu dan tim-nayyajtugoyánunup, yajtso'ok éxtum jyawu xyjuuty juunóty; esu wiingátypyu pa'ayow es yajtso'ok, per éxku mya'axuugudu mat ja 'yaxuk jiky'ajtan.

²⁴ Ja nYajnitsokpa'ajtam, ja Diosu tu'ukpu di'ibu myudajtypy ja muk'ajtan es kuðiibu mbekykya'adut es myajkuxu'ugadut wa'ats Dios wyindum ma ja myaj'ajtan, es mat ni'igu xondakun, ²⁵ wa'an ja'a tmadattu ja m'ajtan, muk'ajtan, es ja kutujkun. Du'un 'yijty Nindsun'ajtam Jesukristakujxm ma kyajnumu naty tsyonda'aky ja naxwíñudu, tyamu du'un 'yity, es winu xuu winu tiempu du'ũnum 'yítut. Wa'an du'unuty.

Di'ibu Dios Myooy Ja Jesukristu Es Ttuknijawudut Ja Myuduumbuty

¹ Di'ibuts ngaxjaapy ma tyadu neky, yu'u di'ibu Dios myooy ja Jesukristu es ttuknijawudut ja myuduumbuty di'ibu tsojkar es tsojk tyuna'añ jyata'añaty. Jesukristu tkejxy nidu'ugu 'yanklus ma uj, Fwank, Jesukristu myuduumbu, es tats xytyuknijawu tugekyu tyaadu. ² Paaty ma tyadu neky nnikajxprétyuts ko tyu'ajtanaty di'ibuts n'ijx nmadoo, ko yu'u ja Diosu 'yayuk es di'ibu Jesukristu xytyuk'ijx xytyuknija'ajuts.

³ Dios kunu'xudap di'ibuty kyajxtap, es kunu'xudap nandu'un di'ibu myudeepy ja myadya'agyu tyadu ayuk, es tmabúktut es tkuydyúndut di'ibu ijtp yaa kaxja'ay, mut ko tu wyingón ja tiempu ma tyuna'añ jyata'añaty.

Fwank tnijayu ja mabujkrutujk nijxtujk pekyru

⁴ Uj Fwank. Nnijáyuts yu mabujkruty di'ibu naymyujkadap ma juxtujkra kajrn Asyu ñaaxóty. Wa'an ja Dios mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, ja Dios di'ibu ijtp, du'añum 'yity, es du'añum 'yita'añ. Nandu'un mgunu'xudut ja Espiritu Santu es mmo'oyudut ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, ja Espiritu Santu di'ibu ijtp ma uñaaybyajn ma Dios yajkutíky, es ttuñ juxtujk naxu tuunk. ⁵ Es nandu'un ja Jesukristu, di'ibu ñikajxpejtypy ja tui'ajtan, mgunu'xudut es mmo'oyudut ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, di'ibu jawyiin jikyruyk ko 'ye'ky, es tyam yajkutíky ma nidugekyu naxwíñudu ja 'ayadyu ryey. Jesukristu xytsyojkum, tu xyajwátsum ja nbojpa'ajtam mut ja ñe'pyñ, ⁶ es tu xyruyjtákum yajkutujkra es teedyaty, es nmadu'unum ja Dios Teety. ¡N'ok'awdajtam ja Jesukristu di'ibu winu xuu winu tiempu tmudaty ja muj'ajtan esu mak'ajtan! Wa'an du'anaty.

⁷ Ixtu, Kristu miimp yoodsóty. Nidugekyu naxwíñudu ja 'ay t'ixtat, es extu ja'ajuty di'ibaty yajkruuzpajtadu; es nidugekyu naxwíñudu ja 'ayaty jy'uay ya'axtat ko t'ixtat. Es du'an jyata'añ. Wa'an du'anaty.

⁸ Nindsun'ajtam Dios, di'ibu tugekyu mak'ajtan myudajtypy, yu'u du'an junaamp: “Ujtsu du'an éxtum ja A es éxtum ja Z, ujtsu du'an ja jawyiimbu es ja tim okru, di'ibu ijtp, du'añum 'yity, es du'añum 'yita'añ.”

Fwank t'ixy ja Kristu

⁹ Uj Fwank, mmamabujkruty. Mut yu'ugyujxmu Jesús uj n'ityuts mut miidsaty ma Diosu kyutujkun, ayo'on es ma'xtujkun. Tats xyjarajta'aktu éxtumu tsimyjya'ay ya ma islu di'ibu xyu'ajtypy Patmus, mut ko ngajxwa'xyuts ja Diosu 'yayuk es nnigajxy nnimadya'agyuats ja Kristu. ¹⁰ Ma tu'ugu domingu xuu ja Espiritu Santu xyñigudákuts. Nétats nmadooy éxtum pún mak kyajxy n'uxka'uyuts mut tu'ugu ayuk, du'an éxtum ya'axy ja trompetu, ¹¹ es xy'anmaayuts:

—Kaxja'ay nekykyujxm di'ibu m'ijxyru, es tuknigaxu tadu neky ja mabujkruty di'ibu naymyujkadap ma tyadu juxtujkra kajrn: Éfesu, Esmirnu, Pérgamu, Tyatiiru, Sardus, Filadelfyu esu Laodiseeu.

¹² Nwa'kambijtyuts es n'ixa'añuts púndsu dan xymyugajxp. Nétats n'ijxy juxtujku oorru kandaleeru, ¹³ es kujk'aay ma tadu kandaleeru, n'ijxyuts kyuxe'eky éxtum tu'ugu yedyujk, es ñaywyítxuty yeñ, extu tekyjyujp'ambaat, es tmudaty tu'ugu 'yooru kaatsywyuun di'ibu jantsy muju 'yok. ¹⁴ Yu wyaay poop éxtumu lanu pooppu, es éxtumu tsajp'e'pyky, esu wyiin du'an kyuxe'eky éxtumu janya'angun. ¹⁵ Yu tyeky jantsy tu'xp, éxtumu bronsu ko mak 'yambeky; esu kyajxy jantsy mak, éxtum 'yuuatsy pyamimy ja muj nuudax. ¹⁶ Ma yu 'yaga'añgyu'u tmudaty juxtujku mudsa'a, esu wyiin jyujp tu'xp éxtum ko tye'xy ja xuu mut winu myujaa. Es ma 'yaa pyudsemy éxtum tu'ugu espaadu jajpki'pyñ es majtsku 'yaa.

17 Kots n'ijxy, ngudaayuts tyeky'ujxy éxtam o'krú. Es yu'u tyunikooñuts ja 'yaga'añgyu'u, es xy'anmaayuts:

—Katú mdsu'ugú. Újtsu du'un ja jawyiimbú es ja tim okru. 18 Újtsu du'un di'ibu jiky'ajtp. Tuts n'ok'o'krú, nétuts njikypyejky, es njiky'átyuts winú xú winú tiempú, es nmudajtypyuts ja kutujkú esuts nyajjikyryúkat ja o'krúty. 19 Kaxja'ay di'ibu tu xy'ixy, di'ibu jaa tyam, es di'ibu ya'ixaamp óknú. 20 Yu'u du'un 'yandijpy ja ayu'udsyu winma'añ, ja juxtujkrú múdsá'a di'ibu tu xy'ixy mádsu n'aga'añgyu'u es ja juxtujkrú oorú kandaleerú. Ja juxtujkrú múdsá'a ja'a 'yandijpy ja juxtujkrú n'ayuk kajxwá'xprúts má ja mabujkrútyjk ñaymyúkadú, esú juxtujkrú kandaleerú ja'a 'yandijpy ja mabujkrúty di'ibu naymyujkúdup má juxtujkrú kajpn.

2

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkrútyjk jap Éfesú

1 Du'un xyñijáuyt yu n'ayuk kajxwá'xprúts di'ibu ijtp má ja mabujkrútyjk ñaymyúkadú jam Éfesú. “Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy juxtujkrú múdsá'a 'yaga'añgyu'ujóty es jyúdyty kujk'aay má tadú juxtujkrú oorú kandaleerú: 2 Új nnija'ábúts di'ibu mduundú, wi'ix mmúktundú, es ja ma'xtujkú di'ibu mmudajttú. Es nnija'ábúts ko kyaj mbaat xymyuma'xtúktú ja axúk ja'ayúty. Nan nnija'ábúts ko tu xywyinma'añ'ixtu di'ibu nugoobú ñayñigajxudú ko yu'u 'yapóstalúty, es tu xyajnidú'xtú ko yu'udyú andákrúty. 3 Tu xymyudánudú es xytyuknaxtu ja ayo'on mút újtskyújxm, es ni tu mgatsipka'axtu. 4 Per má miúdsúty tam tits nga'oyjya'ap, yu'u ko kyaj xy'oknakytsyojknúdsúts éxtam jawyíñú. 5 Jamyatstú éxtam túuyú xytysojktúts es yajxónúts xymyuduundú. Yajjumbítú mjot es jiky'attú jatúgok éxtamú naty jawyiin. Pún kyaj mjodúmbittú, nninújxtú es nbújkúdtú ja mgandaleerú má 'yity. 6 Oyú du'un xytyundú ko xykyatsoktu ja nikoláytúdyú 'yaxúk jiky'ajtú, mút ko új nandú'un n'axúk'ijxpyúts. 7 Di'ibu múdoodú, wa'an tjaygyúkadú di'ibu ja Espírítú Santú 'yanmaaydyubú tadú mabujkrútyjk má ñaymyúkadú. Pún madakp, tyaadú nmo'oyúpts es tjú'xú ja újts túamp di'ibu yajjiky'ajtp es tsajpótm 'yity.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkrútyjk jap Esmirnú

8 Nijayú nandú'un yu n'ayuk kajxwá'xprúts di'ibu ijtp má yu mabujkrútyjk ñaymyúkadú jam Esmirnú: “Du'un jyuna'añ yu jawyiimbú esú tim okru, di'ibu ok'o'krú es net jyikypyejky. 9 Új nnija'ábúts ko m'ayoodú. Per jotkujkadú mút ko Dios mdsókúdu es mbudákúdu. Es nnija'ábúts ko nugoó mni'ow mniyaaxudú di'ibáty naydyjúdú ko 'yisraelítúty, di'ibu sitúy je'eyú ko myújku'umúdundú. 10 Katú mdsu'ugú mút ko m'ayowá'andú. Yu mújku'ugórk yu'u wyinma'añ myo'oyaampy ja myúduumbúty es mbújtá'aga'añúty pujxndúgóty miúdsúty nidú'ugúty, es waanú tiempú mya'ayowá'añúty múk, es du'un xymyastú'uttú ja mmabújknúty. Yajti'igyúdu mjot mwinma'añúty extú o'kúnbúyaty, es újts miúts nmo'oydyú yu jiky'ajtú winú xú winú tiempú. 11 Di'ibu múdoodú, wa'an tjaygyúkadú di'ibu 'yanmaaydyú ja Espírítú Santú tadú mabujkrúty di'ibu naymyujkúdup: Pún madakp, kyaj ja'a pyaadúdtú ja ayo'on di'ibu du'un éxtamú ja'ay 'yooktu myúmajtsk ok.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkrútyjk jap Pérgamú

12 Nijayú nandú'un yu n'ayuk kajxwá'xprúts di'ibu ijtp má ja mabujkrúty ñaymyúkadú jam Pérgamú: “Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy ja espadú jújpk'i'pymbyú es majtskú 'yaa: 13 Új nnija'ábúts ko mdsúndú má ja Satanás 'yane'emy. Es nan nnija'ábúts kots miúts xypyánújxtú amúdu'uk jot, es kyajts xymyastú'uttú oy tjaya'o'ktú ja n'ayuk kajxwá'xprú Antipúts má miúdsúty, jap má ja Satanás tsyúnnú. 14 Per má miúdsúty tam tits nga'oyjya'ap, mút ko tam ñaymyúkyúty mút miúdsúty di'ibu pyanújxtú ja Balamú 'yúxprújknú. Tadú Balán yu'u wyinma'añmyooy ja Balak wi'ix dyajpekytúúntú ja israelítúty, ttuktsu'tstú ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwíndsu'ugú ja agojwínnáxúty, es

myu'induunda. ¹⁵ Njuna'añdsu du'unu tyaadu mat ko ma miidsaty, ta di'ibu pyanujxtap ja nikoláytadyu 'yaxpukun, mat ko uj nandu'un n'axuk'ijxpyuts. ¹⁶ Paaty jodumbittu. Pán kadii, nujxupts es nyajkutugóyaptsu tadu axuk ja'ayaty mat ja espaadu di'ibu pudsamp madsu n'aa. ¹⁷ Di'ibu mdoodap, wa'an tjaygyúkuu di'ibu ja Espíritu Santu 'yanmaaydyap ja mabujkraty di'ibu naymyujkadap: Pán madakp, ndukjuxupts ja ayu'udsyubu manaa. Es nandu'un nmo'oyapts tu'ugu poop tsaa di'ibu myudajtypy kaxja'ay yu xyuu jembyu di'ibu ni pán tkanijawu, ja'ayu ñija'ap di'ibuts nmeery.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkratujk jap Tyatiiru

¹⁸ Nijayu nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xpats di'ibu ijtp ma ja mabujkratujk ñaymyúkuu jam Tyatiiru: “Du'un jyuna'añ ja Diosu 'yU'unk di'ibu myudajtypy ja wyiin éxtamu ज्या'angun, esu tyeky du'un éxtam ja bronsu di'ibu jantsy t'xp: ¹⁹ Uj nnija'abats di'ibu mduundap. Nnija'abats ja mdsojkenaty, yu mmabujkenaty, yu mma'xtujkenaty, es wi'ixu Dios xymyundudu. Es nnija'abats ko tyam xytyundu oy waanu ni'igu kadiinam jawyíñap. ²⁰ Per mdugooodyap mat ko xyña'ixtu tadu toxytyujk Jezabel di'ibu nayñigajxap ko yu'u Diosu 'yayuk tkajxwa'xu, per je'eyu 'yanda'aky es twin'uundu ja di'ibuts xymyuduundap, es myu'indúndat es nan tju'xtat ja di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnáxaty. ²¹ Uj tats njamo'oya tiempu esxyap yu'u tu jyodumbity, esxyap tu dyajtugátsy ja wyinma'añ. Per kyajpu du'un tu ttuna'añ, kyaj tu tmastu'uty ja m'induunk. ²² Ja'agyujxm ko kyaj tmastu'uty ja pekytyu'unun, ujtsats nyajka'ap tu'ugu pa'am es 'yayówat muk, nandu'un 'yayówat pánaty maut pyekytyundu pán kyaj tmastu'uttu ja pyekytyu'unun. ²³ Es nya'oogapts ja Jezabelu 'yu'ungaty, es du'un nduknijáwudats nidugekyu mabujkratujkaty kots uj n'ixy'aty ja jyot wyinma'añaty, es nidu'uk nidu'uk miits ndydyúndat o ngumádyat éxtam mbaadadu. ²⁴ Per miidsaty nija'ajaty di'ibu ak'ijttap Tyatiiru di'ibu kyaj tranujxtu tadu axuk xpukun es ni tkanijáwudu di'ibuty yu'ujaty tyijtap yu Satanasu 'yaxpukunu ayu'udsyubu, kyaj nnakymyo'oyaty wiinkpu ana'amun, ²⁵ je'eyu ko xykywentu'áttat di'ibu mmadajttap extu kots uj njambítat. ²⁶ Pán madakp es ttuñ di'ibuts uj ndsejpy, nmo'oyapts uj ja kutujken es 'yana'amut ma tugekyu ja naxwíñdu, ²⁷ es du'un 'yana'amut éxtam ko ja naxtu'ts yajtukwépy ja pujndajk, es tyukpu'uju, du'un éxtamu nDeedyats tu xymyo'oy esats nyajkutúkat. ²⁸ Nandu'un nmo'oyap ja jayxyuu. ²⁹ Di'ibu mdoodap, wa'an tjaygyúkuu di'ibu ja Espíritu Santu 'yanmaaydyap ja mabujkraty di'ibu naymyujkadap.”

3

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkratujk jap Sardus

¹ Nijayu nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xpats di'ibu ijtp ma ja mabujkratujk ñaymyúkuu jam Sardus: “Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy ja juxtujku madsa'a es ja Diosu Jya'ajan di'ibu tyiimpy juxtujk naxu tuunk: Uj nnija'abats di'ibu mduundap. Oy miits mja-jiky'attu, du'un m'ittu éxtam eekyryan. ² Paaty wijtu es muk tundu ja mjot, mo'oydyu muk'ajtan di'ibu akwu'ampnum, di'ibu jawaanu kya'o'knu, ja'a ko tats n'ixy es kyaj tyim'óyaty di'ibu mduundap Dios windum. ³ Jamyatsta ja oybyu n'axpukunats di'ibu m'axaju. Kuydyundu es yajtugátsta mwinma'añaty es mjiky'áttat. Pán kyajpu du'un xytyundu, nujxupts ti'in, éxtam tu'ugu ma'tspu, ma ni xykya'awíxyudsu naty. ⁴ Per jap Sardus tap naagadyu ja'ay di'ibuts sitay taayumts xymyuduundap amumdu'uk jot. Yu'u tyaadaty jyadítat mat uj poop witxu, mat ko du'un ñitúkuu. ⁵ Pán madakp, nan ndukpajta'agapts ja poop wit, es kyajtsu xyuu njo'tsat ma 'yity kaxja'ay nekykyujxy ja xyuu'jaty pánaty jiky'ajttap winu xuu winu tiempu. Ni'igats n'axájat éxtamsu nja'ajan madsu nDeety 'yity mat ja 'yánklusaty. ⁶ Di'ibu mdoodap, wa'an tjaygyúkuu di'ibu ja Espíritu Santu 'yanmaaydyap ja mabujkraty di'ibu naymyujkadap.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkratujk jap Filadelfyu

7 Nijayu nandu'un ja n'ayuk kajxwa'xputs di'ibu ijtp ma ja mabujkputujk ñaymyúkudu jam Filadelfyu: “Du'un jyuna'añ di'ibu ni madsoo pyojpu, di'ibu ja Tuy'ajtun es di'ibu myudajtypy ja rey Davitu 'yawatsn; es ko dya'awa'atsy tii, ni pán mbaat tkaya"adiky; es ko ti dya"adiky, ni pán mbaat tkaya"awa'atsy. 8 Uj nnija'abuts di'ibu mduundur. Tuts mbujta'aky tu'ugu tujk aa awa'ats ma miidsuty, di'ibu ni pán mbaat tkaya"adiky. Oy nugo xykyamudajtpu mujaa, tu xykyuydyundu ja n'ayúkuts es kyajts tu xy'uxtijy. 9 Ja majku'ugópk mduumbuty, tadu andákraty di'ibu nayñigajxudu ko yu'u 'yisraelítaty, per nugo je'eyu 'yanda'aktu, nyajkoxtánudupts mdeky'ujxy, es du'un tnijawudut ko tuts uj miits ndsoktu. 10 Tu xykyuydyúnduts ja n'ana'amun ko tu xymyudattu ja ma'xtujkun, es mudu tyaadu ujtsuts mij nguwa'anap ko naty myiñ ja ayo'on di'ibu minaamp ma tugekyu naxwiñudu, es yajtukumadowa'añ di'ibu jiky'ajttap naxwiñ. 11 Uj mínupts tsojk. Mudattu mwinma'añóty es padundu ja n'uxrjúkanuts di'ibu tu xy'axájudu, kadiibu pán mbujkudut yu mmay'aty. 12 Pán madakp, nbujta'agupts uj es 'yítat éxtam tu'ugu pilaar madsu nDiosu tyujk. Jap wyu'umut winu xuu winu tiempu. Ni pán tkayajuga'agut. Nguxja'ayuputs ma ja madákraty ja nDiósuds xyuu. Es nan nguxja'ayuduts ja nDiósuds kyajpn xuu, ja jembyu Jerusalén di'ibu kudakp tsajpótm. Es nan nguxja'ayaambyuts yu jembyu nxuuts. 13 Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúkudu di'ibu ja Espiritu Santu 'yanmaaydyup ja mabujkputy di'ibu naymyujkudu.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mabujkputujk jap Laodisee

14 Nijayu nandu'un ja n'ayuk kajxwa'xputs di'ibu ijtp ma ja mabujkputujk ñaymyúkudu jam Laodisee: “Di'ibu du'uñum 'yity éxtam jaayum es di'ibu ñigajxypy es tuñ ja tuy'ajtun, yu'u du'un di'ibu yajtsónu'k yajtsónák tugekyu di'ibu Dios yajkoj, es du'un jyuna'añ: 15 Uj nnija'abuts di'ibu mduundur. Tim tuy'ajtun ja'a du'un ko je'eyu mjokx'attu. Ni mgatatsn'attu es ni mga'an'attu. Ndsejpyuts es mdutsn'áttut o m'an'áttut. 16 Kom je'eyu mjokx'attu, paaty n'ok'uxtijtu éxtam ja ja'ay ya'uudsuty di'ibu kyaj jyot tkupeky. Mudu tyaadu, ja'ats n'andiipy ko ni xykyadimtsóktuts es ni xykyadimtuk'ak'áttuts. Kyajts miits xymyatnaymyaayubu'áttu es ni xykyamudsip'áttuts, es kyajtsu du'ambu ndseky di'ibu du'un. 17 Miits mjunándup: Mukja'ayudyuts udsuty, kyajts ti xytyugoy'ajtxudu, extu nani'iguts nmadáttuts. N'anmaaydyupts miidsuty: Dios m'ijxudu éxtam tu'ugu muk ayoobu ja'ayun, es éxtamu niwa'ats uxwa'atspun, es éxtamu wiints. 18 Paaty n'awijy ngajxwijy esuts xyñimíndudats es xyjúdyut ja wa'ats ooru, es du'un sitay mmakja'ay'áttut. Es nandu'un ma ujun min xyjuudyu mwitu pooppu, es mnaywyítxudu, kadiibu m'íttut niwa'ats uxwa'ats. Es nan ma ujun mmínut es xyjúdyut yu mwiindsooy, es du'un mbaat yajxón m'íxtut. 19 N'oodupts es njujwijtsambijttupts nidagekyu di'ibuts ndsejpy. Paaty jodambittu es mat winu mjot xykyuydyúndut di'ibuts miits n'anmaaydyup. 20 Mudowdu, tyáput tujk agu'ay ngugajxu. Pan pán myudeebyuts ja n'ayuk es dya'awa'adsut ja tyujk aa, tákubuts es n'ítuduts mat yu'u, es ti'igyuts ngáyat. 21 Pán madakp, nya'u'uñupts ti'igyu ma uj, es muut nyajkutúkuduts, du'un éxtamts uj nmamadaky ja pojpu es uñaaybyuts ti'igyu madsu nDeedyuts, es nyajkutíkyuts mat yu'u. 22 Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúkudu di'ibu ja Espiritu Santu 'yanmaaydyup ja mabujkputy di'ibu naymyujkudu.”

4

Wi'ixu Dios yajwindsu'ugu tsajpótm

1 Es óknam n'ijxyuts tu'ugu tujk aa awa'ats tsajpótm. Es xymyugajxyuts jatugok ja di'ibu myudajtypy ja 'yayuk éxtamu trompetu, es xy'anmaayuts:

—Ku't ja yam, es nduk'íxut di'ibu koonam tyuna'añ jyata'añaty óknam.

2 Netyu ja Espiritu Santu xymyunejxyuts tsajpótm. Es jámats n'ijxy tu'uk 'yu'uñu ma 'yuñaaybyajn. 3 Yu wyiin jyajp tye'xy éxtam ko tye'xy ja oybyu tsaa di'ibu xyu'ajtypy

jaspe es kornalinu. Es jamu natyu i'tsy juwudity ma ja 'yuñaaybyajn, es jyantsytye'xy, éxtam tu'ugu tsuxk jajun es éxtam tye'xy ja oybyu tsaa di'ibu xyu'ajtypy esmeraldu. ⁴ Es n'ijxyuts ma ja uñaaybyajn juwudity i'px majtáxku uñaaybyajn ma 'yu'uñudu es yajkutíky i'px majtáxku mujja'aydyujk, ak poobwítxu es mat ja 'yooru koronu kyubajkkujxm. ⁵ Esu uñaaybyajn di'ibu itkijky pyudsemy ja anaa judsuk. Es wyindum tyoy éxtam juxtujku tsinwaty, di'ibu 'yandijpy ja Diosu Jya'ajun di'ibu tyiimpy juxtujk naxu tuunk. ⁶ Esu uñaaybyajn di'ibu itkijky, nan jam tu'uk éxtamu jikymyejyñ, yajtuk'ijxnajxp éxtamu viidru. Es windujp uxku'p es pyu'aaybyu'aay 'yity nimajtáxku jiky'ajtpu di'ibu windiky ja ñini'x mat ja wiin. ⁷ Tu'uk ja jawyiimbu kyuxe'eky éxtamu kaa, ja myumajtskpu kyuxe'eky éxtamu tooru, ja myudugukpu du'un tmudaty éxtamu ja'ayu wyiin jyujpan, es ja myumajtáxku kyuxe'eky éxtamu witsnun kyaagudity. ⁸ Tyadu nimajtáxku jiky'ajtpaty nidu'uk nidu'uk tmudaty ja kyakn tudujk. Esu kyakn nikujxy kyaknbatku'uy tmudaty ja wiin. Es xuuñ koots du'uñam jyuna'andu:

Nugoo 'yokwa'ats'ajnu yu Nindsun'ajtam Dios,
di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy,
di'ibu du'uñam ijt, di'ibu ijtp es du'uñam 'yita'añ.

⁹ Es tugok tugoku tadu nimajtáxku jiky'ajtpaty t'awdattu es twindsu'ugudu es tja'aygyuda'aktu di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoty ma yajkutíky, es jyiky'aty winu xuu winu tiempu, ¹⁰ net ja i'px majtáxku mujja'aydyujk twingoxtanudu di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoty, es t'awdattu di'ibu jiky'ajtp winu xuu winu tiempu, es trujta'aktu ja kyoronu uñaaybyajn windum, es jyuna'andu:

¹¹ Nindsun'ajtam Dios,
mijtsu du'un mbátup es xy'axájut
ja muj'ajtan, windsu'kun esu muk'ajtan,
mat ko mijtsu du'un tu xyajkojta'ay tugekyu di'ibu ijtp,
es mgu'umdsojkungujxm mij xya'ity es xyajkojy.

5

Neky di'ibu winjayu windujp uxku'p, es ja Borreegu'unk

¹ Nétats n'ijxy ma Diosu 'yaga'añgyu'u tuk pityu neky di'ibu winjayu windujp uxku'p, es juxtujku seyu. ² Net tu'ugu muk anklus kyajxkéky:

—¿Pún pátap es dyajjanákat ja seyu es dya'awa'adsudu tyadu neky?

³ Per ni tsajpótm, ni naxwiiñ es ni nax patku'p kyajápty pún mbaat dya'awa'adsyu tadu neky, es ni mbaat tka'ixtu. ⁴ Nétats uj njantsytyujku jiibyu, ja'a ko kyaju naty pún yajpaaty pún pátap es dya'awa'adsu ja neky es t'ixat wi'ix jyuna'añ. ⁵ Net tu'uk ja ni i'px majtáxku mujja'aydyujk xy'anmaayuts:

—Katu mju'uy. Yu Judaa tyuump 'yaats di'ibu yajtijp Kaa, di'ibu nandu'un tuump'ajt aats'ajtap ja rey Davit, yu'u tu myada'aky. Yu'u mbaat dya'awa'adsyu tadu nekypty es dyajjanákat ja juxtujku seyu.

⁶ Nétats n'ijxy kujk'am ma ja ni i'px majtáxku mujja'aydyujk es ma ja nimajtáxku jiky'ajtpaty di'ibu ijttap ma Dios yajkutíky wyindum, es n'ijxyuts tu'ugu Borreegu'unk tyanu di'ibu kaxu'kp éxtam tu 'yokwindsu'kun'ajtpu. Es tmudaty yu Borreegu'unk juxtujku wyaj es juxtujku wyiin. Es ja juxtujku wyiin, yu'u 'yandijpy ja Diosu Jya'ajun di'ibu tyiimpy juxtujk naxu tuunk es di'ibu Dios tu tkexy ma tugekyu naxwíñudu.

⁷ Tadu Borreegu'unk yu'u oj ñejxy es t'axaju ja neky di'ibu naty ja Dios myudajtypy ma ja 'yaga'añgyu'u. ⁸ Es ko t'axaju ja neky, ja nimajtáxku jiky'ajtpaty es ja ni i'px majtáxku mujja'aydyujk ñaygyoxtanaydyáku Borreegu'unk wyindum. Nidu'uk nidu'ugu mujja'aydyujk tmudattu arpu esu oorpu tsim ujts mudu poom, di'ibu 'yandijpy ja Diosu jya'ayudyu kyajxtákan, ⁹ es t'awdu tyadu jembyu uy:

Mijtsu du'un mbátup es xy'axájut tyadu neky es xyajjanákat ja juxtujku seyu.

Paaty mat ko ta mnejxy windsu'kan,
 es mat ja mne'pyñ xyjuuy
 éxtam ja Diosu jya'ayaty,
 pánaty jiky'ajttu ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajxpaty, es ma mayñaxwíñudu.
¹⁰ Tu xyrujta'aktu yajkutujkpaty esu teedyuty,
 es tmadúndat ja Dios es yajkutúktat naxwiiñ.

¹¹ Nétats n'ijxy kanak miyongu ánkusaty juwudity ma ja i'px majtáxkpu mujja'ayduyk,
 es ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty, es ma di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoúty, ¹² es
 jyuna'andu muk:

Yu Borreegu'unk di'ibu ta ñejxy windsu'kan,
 pátuw winu xuu winu tiempu t'axájut ja kutujkan,
 muj'ajtan, wijy'ajtan, muk'ajtan,
 windsu'kan, oy'ajtan esu awdajtan.

¹³ Es nmadooyats nandu'un nidugekyu di'ibu jiky'ajttup tsajpótm, naxwiiñ, nax
 patku'p, es jikymyejyñoúty jyuna'andu:

Pátudup ja Dios esu Borreegu'unk
 ja awdajtan, windsu'kan, muj'ajtan
 esu muk'ajtan winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Ja nimajtáxkpu jiky'ajtpu jyuna'andu:
 —Wa'an du'unaty.

Es ja ni'i'px majtáxkpu mujja'ayduyk ñaygyoxtnaaydyáku es t'awdajttu Dios.

6

Juxtujkpu seyu

¹ Nétats n'ijxy ja Borreegu'unk ko dyajjanáky myatu'ukpu seyu ma ja juxtujkpu. Es
 nmadoogajxyats nidu'ugu nimajtáxkpu jiky'ajtpaty, es jantsy muk kyajxy, éxtam ja anaa
 ñekyun:

—iMin!

² Nétats n'ijxy tu'ugu poop kwaay, es di'ibu tyuk'uñaapy tmadaty tu'ugu ti'pxn, es
 trajtáku tu'ugu koronu. Ta oj pyudsemy éxtam di'ibu madakp es myada'aga'añ.

³ Ko ja Borreegu'unk dyajjanajky ja myumajtskpu seyu, nmadoogajxyats ja
 myumajtskpu jiky'ajtpu kyajxy:

—iMin!

⁴ Es pyudsemy tu'ugu tsapts kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy yajmooy ja kutujkan
 es yajtsiptákat ma tugekyu naxwíñudu, es ja ja'ayaty ñayya'oogudat nixim niyam. Es
 yajmooy tu'ugu muj espaadu.

⁵ Ko ja Borreegu'unk dyajjanajky ja myudugukpu seyu, nmadoogajxyats ja
 myudugukpu jiky'ajtpu jyuna'añ:

—iMin!

Nétats n'ijxy pyudsemy tu'ugu yak kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy, yu'u myudajtypy
 tu'ugu balanzu. ⁶ Es nmadooyats kyajxy kujk'aay ma ja nimajtáxkpu jiky'ajtpu, es
 jyuna'añ:

—Je'eyu tuk kilu triigu xyákat tuk xuu nidún, es tuguk kilu sebaadu xyákat tuk xuu nidún,
 per ni je'eyu xykyatónat yu aseytu oliivu es ni yu vinu.

⁷ Ko yu Borreegu'unk dyajjanajky ja myumajtáxkpu seyu, nmadoogajxyats ja
 myumajtáxkpu jiky'ajtpu jyuna'añ:

—iMin!

⁸ Nétats n'ijxy tu'ugu bayu kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy, ja'a txu'aty O'kan. Es
 ux'aay pyamíñaty ja di'ibu ñiwindsun'ajtypy ma ja o'kpatujk. Yajmooydu ja kutujkan

es dya'oogut tuk peky ja di'ibu wa'xp taxk peky ja naxwíñudu ja'ay, dya'oogut mat ja espaadu, yuu, pa'am esu awa'an juyujkuty.

⁹ Ko ja Borreegu'unuk dyajjanajky ja myumagoxkpu seyu, n'ijxyuts artal patku'uy ja 'yanmaja'anaty ja ja'ayuty di'ibu naty tu 'yooktu mat yu'ugyujxm ja Diosu 'yayuk di'ibu naty yu'ujuty tu tkajxwa'xtu. ¹⁰ Tyaadu kyajxtu jantsy muk:

—Nindsun'ajtam Dios, mij sitay mmudajtypy tugekyu kutujkan. Mjantsywyu'adsuty es mduy'ajtanmudaty. ¿Extu na'anam xypyayo'oya'añ es xytyukkumadowa'añ ja naxwíñudu ja'ayuty mat kots tu xya'ooktu?

¹¹ Net yajmoodyu nidu'uk nidu'uk pyoop wit, es tyuk'ana'amudu:

—Awixtu mat ja ma'xtujkan jawaandi'knu. Nandu'un éxtum miidsuty oj m'ooktu, tuu dun tyimpatypy ma dun 'yooga'andu ja mmagu'uk di'ibuts uj nandu'un nja'ay'ajttar. Yu'u yajka'pxaampy ja jyamyuut di'ibáty oogándup mat kots xymyudúñ.

¹² Ko ja Borreegu'unuk dyajjanajky ja myududujkpu seyu, nétats n'ixy ko myiiñ ja tugoymyak ujx, ja xuu yukudyaay éxtumu yak wit, yu po'o jyambijttaay tsapts, du'un éxtumu ne'pyñ, ¹³ esu mudsa'a kya'ay naxkujxy éxtum ja iigu tuump kya'ay ma ja kyepy ko myiñ ja muk poj. ¹⁴ Du'un ja tsajp ya'ijxtagooy éxtumu neky ko ya'axaatsy. Tugekyu tun kópkuty esu naxwíñudu di'ibu jikymyejyñoty yajwijsxi-jttaaydyu. ¹⁵ Net yu naxwíñudu ja'ayuty ja ryey ñayyu'tsudu aangóty es muj kaadsóty, ti'igy mat ja mukja'aydyujk, soldaadu wyindsunaty, yajkutujkputy, yajmuduumbaty esu maduumbaty, ¹⁶ es t'anumudu ja tun kopk esu kaats:

—Nijitpajtkats mudsuty es yu'tskats kadiibuts x'ixut ja di'ibu uñaapy uñaaybyajngujxm, es kadiibuts xypyaadut ja muk tudyu'unun di'ibu yakaampy ja Borreegu'unuk, ¹⁷ ja'a ko tu net jya'ty ja muj xuu ma ja tudyu'unun 'yita'añ, ¿es pún mbaat tmumada'aky?

7

Israelitu ja'ayuty di'ibu yajtsaaydyu

¹ Oknumts n'ijxy nimajtaxku wiinkpu anklus tyánudu, tu'uk ma xuu pyudsemy, jatu'uk ma xuu tsy'ity, jatu'uk ma jamboj myiñ, es jatu'uk ma yukpoj myiñ, es tmajtswh'amdu tugekyu rójuty, kadiibu pyójut ya naxwíñ ma tugekyu aay kepy, es ni ma jikymyejyñ.

² Nétats n'ijxy jatu'ugu wiinkpu anklus di'ibu miimp ma xuu pyudsemy, mat ja syeyu Dios di'ibu winu xuu winu tiempu ijtp. Tyaadu anklus tmayaxykyekey ja nimajtaxkpu anklus, ja di'ibu Dios tu tmo'oy ja kutujkan es ttudyúnat yu naxwíñudu esu jikymyejyñ, es 'yanmaayy:

³—Katu xytyudyundu yu naxwíñudu esu jikymyejyñ, es ni yu aay kepy. Awixtu extu kots ndsa'ayutnam wyimbokkujxm nidugekyu yu Nindsun'ajtam Diosu myuduumba.

⁴ Du'un nmudóyuts ko mago'px jajustyikxymyajtáx mil yajtsaaydyu ja israelitu ja'ayuty, ja nimajmajtsk pekyru ja Israelu tyuump 'yaats: ⁵ nimajmajtsk mil yajwinwi-jtstu ja Judaa tyuump 'yaats, nimajmajtsk mil ja Rubengu jya'a, nimajmajtsk mil ja Gaadu jya'a, ⁶ nimajmajtsk mil ja Aseru jya'a, nimajmajtsk mil ja Neftalii jya'a, nimajmajtsk mil ja Manasesu jya'a, ⁷ nimajmajtsk mil ja Simeongu jya'a, nimajmajtsk mil ja Leví jya'a, nimajmajtsk mil ja Isakaru jya'a, ⁸ nimajmajtsk mil ja Zabulongu jya'a, nimajmajtsk mil ja Joseeju jya'a, es nan nimajmajtsk mil ja Benjamingu jya'a.

Mayja'ay wyíxaty poop

⁹ Oknumts n'ijxy tugoymyay ja ja'ay di'ibáty jiky'ajttu ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajkputy, es ma mayñaxwíñudu. Es tamu naty tyánudu uñaaybyajn winduuy ma ja Dios yajkutíky, es Borreegu'unuk wyinduuy, es wyíxaty poop, es tmudattu ky'u'ujótmu tuuxy'aay. ¹⁰ Es nidugekyu yaxkaktu muk:

Yu nitsokun myiñ ma yu Nindsun'ajtam Dios, di'ibu uñaapy ma uñaaybyajn ma yajkutíky,

es nandu'an myiñ mā yu Borreegu'unk.

¹¹ Nidugekyu anklusaty wu'umdaaydyu tanu juwadity mā ja mājja'aydyujk, es mā ja nimajtaxkpu jiky'ajtpaty, es mā ja uñaaybyajn mā Dios yajkutiky. Net ñayjujpuđu naxkujxy wyinduuy mā Dios yajkutiky, es t'awdattu Dios, ¹² jyuñ'a'andu du'an:

¡Wa'an du'anaty!

Yu awdajtan, māj'ajtan, wijy'ajtan,

ja'aygyadákun, windsu'kan, kutujkun esu muk'ajtan,

wa'an tugekyu tyaadu tja'a'áty yu Nindsun'ajtam Dios winu xuu winu tiempu.

Wa'an du'anaty.

¹³ Net nidu'ugu mājja'aydyujk xyajtuuyats:

—¿Púnadyu dunu tyaadaty di'ibu ak poop ja wyit, es maá dun tsoonda?

¹⁴ Uj n'adsooyats:

—Windsún, mij mnija'ap.

Yu'u 'yadsooy:

—Tyaadu du'an di'ibu tu dyajnaxtu ja muk ma'ay tajun, di'ibu tu dyajwa'atsta es tu dyajpoođu ja wyit mut ja Borreegu'ungu ñe'pyñ. ¹⁵ Paaty 'yitta uñaaybyajn winduuy mā ja Dios yajkutiky, es tmadundu ja Dios xuuñ koots mā tyujk. Es ja Dios yu'u kwentu'atánadup es 'yitat mā yu'u. ¹⁶ Ni na'a kyanaky'ayówat mut ja yuu es ja tuudsu, es ni ja xuu kyatsa'ayadut, es ni kya'an'oogat, ¹⁷ mut ko yu Borreegu'unk di'ibu ijtp uñaaybyajn windum mā Dios yajkutiky, yu'u kywentu'ajttap éxtam ja byorreegu, es dyajnajxat mā myuxy ja nuu di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. Es ja Dios yajtátsxudut tugekyu ja wyinnuu.

8

Mujxutujkpu sey

¹ Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja mujxutujkpu sey mā ja neky, ta du'uñu 'yamoondaay tsajpótm éxtam kujm oorú. ² Nétats n'ijxyu tadu juxtujkpu anklus di'ibu tanaaydyup Dios windum. Yu'ujaty yajmooydyu kujktu'ugu trompetu. ³ Oknum myiñ jatu'ugu anklus mut tu'ugu oorú juunxijn. Ta tyunaay artal winduuy. Ta yajmooy mayu poom es yajpoomjókat es ttukwindsu'ugut mut ja kyajxtákan di'ibátyu Diosu jya'ayaty, mā ja oorú artal di'ibu ijtp uñaaybyajn winduuy mā Dios yajkutiky. ⁴ Es ja poom jok, ti'igy mut ja kyajxtákan di'ibáty ja Diosu jya'ayaty, pyatuku mā Dios 'yity. ⁵ Ta ja anklus ttukko'oju ja juunxijn mut ja jambajk mā ja artal, es tjabijpe'ky naxwiiñ. Net myiñ ja anaa jadsuk esu ujx.

Jxutujkpu trompetu

⁶ Ta ja jxutujkpu anklus ñayjujpu'ijxudu es ttukxu'uxa'andu ja trompétaty.

⁷ Ta ja myatu'ukpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj myiñ ja tatsn, junya'ank tuktaku mut ja ne'pyñ, es kya'ay naxwiiñ. Ta tyooy tuk peky ja naxwiiñudu di'ibu wa'x tugak peky, mut nandu'an tuk peky ja aay kepy di'ibu nandu'an wa'x tugak peky. Es nan tyooy tugekyu tsuxk muuy.

⁸ Ta ja myumajtskpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta yajjubijpe'ky jikymyejyñóty éxtam tu'ugu māj kopk di'ibu winya'amp mut ja juun. Tuk peky ja jikymyejyñ di'ibu wa'x tugak peky juambijty ne'pyñ. ⁹ Es tuk peky 'yo'ktu di'ibu wa'x tugak peky di'ibu naty tsunaaydyup jikymyejyñóty, es tuk peky tyagooy ja di'ibu wa'x tugak peky ja barku.

¹⁰ Ta ja myudugukpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj kya'ay tu'ugu māj madsa'a tsajpótmudu, jantsy winya'amp kya'ay mā tuk peky ja mujnuu di'ibu wa'x tugak peky, es mā nuu myuxy. ¹¹ Ja madsa'a ja'a txu'ajty Ta'am. Es tuk peky ja nuu di'ibu wa'x tugak peky juambijty ta'am. May ja ja'ay 'yo'ktu mut yu'ugyujxmu tadu nuu.

¹² Ta ja myumajtaxkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj ñaywya'xyuty tuguk peky ja xuu, ja po'o es ja madsa'ajuty. Net tuk peky ja xuu, ja po'o es ja madsa'a oj jyumbity koots. Paaty xuuñ myukwingoodsu taxk oorü es nandu'an koots myukwingoodsu taxk oorü.

¹³ Nétats n'ijxy tu'ugu witsn kyaagudity tsajwinm. Es nmadooyuts ko muk ya'axy, es jyuna'añ:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! Puroobu yu naxwiñudu ja'ayuty ko jatugukpu anklus t'aktukxu'uxtat ja trompétaty.

9

¹ Ta ja myumagoxkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Nétats n'ijxy tu'ugu madsa'a di'ibu ka'a naxwiñ. Tadu madsa'a yajmooy ja kuk jutü 'yawatsn. ² Net ja madsa'a dya'awatsy ja kuk jut, es jap jyantsypyudseemy ja jok éxtam mā tu'ugu maj jorñu. Esu tadu jok yu'u yajwingoodsu ja xuu, es kyoodsudyaay tugekyu ja tsajwinmudu it. ³ Es mā tadu jok pyudsuumdu mu'u es ñaywya'xtaayudu naxwiñ. Esu tadu mu'u yajtuk'ana'andü es ttáput ja ja'ayuty éxtam 'yadu'atstu jaybyu'uk, ⁴ yajtuk'ane'emy es kadiibu dyajwindugóyut ja aay ujts, ni ja mūy es ni ja kepy, yu'ayu je'eyu tyápu ja ja'ayuty di'ibu kyaj yajtsaaydyu wyimbokkujxy mat ja Diosu syeyu. ⁵ Per kyaj yajtuknipejky es dya'oogut, je'eyu dya'ayówat mūgoxk po'o. Ko tyipy, du'an myúkaty éxtam ko ja ja'ayuty tyápu jaybyu'uk. ⁶ Mā tadu tiempu ja'ayuty jyantsyja'oogándü, per kyaj mbaat ni wi'ix tsoo.

⁷ Ja mu'ujaty du'an kyuxu'uktu éxtamü kwaay di'ibu tü ja'ay twa'unda'ay es dyajñaxa'añ tsiptuumbu. Yu kyubajk nandu'an kyuxe'eky tmudaty éxtamü oorü koronü, esu wyiin jyup du'an éxtamü ja'ayun. ⁸ Es yu wyaay du'an tmudaty éxtamü toxytyujku wyaay, esu tyuts du'an éxtamü kaadúts. ⁹ Yu ñini'x du'an jyuunaty éxtam tmudaty puññ. Es ko kyaagudity, yu kyakn du'an jyuna'añ éxtam ko yu maygyarrü 'yamu'uy ko ñijxtu tsiptuumbu. ¹⁰ Yu pyi'ixy du'an éxtamü jaybyu'uk mat ja tyupñ, es mat yu'u dya'ayoy ja ja'ay mūgoxk po'o. ¹¹ Tadu mu'u tmudattu tu'ugu wyindsún, es yu'u du'an ja ka'oybyu anklus di'ibu windsun'ajtp mā ja kuk jut. Tyadu ka'oybyu anklus txu'aty ebreeu ayuk Abadonk es grieegu ayuk Apolyonk, di'ibu 'yandijpy yajkutageebyu.

¹² Tu ñaxy tu'uk ja muk ayo'on, per tugoy'ajtp jamajtsk.

¹³ Ta ja myududujkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Nétats nmadooy éxtam pún kyajxy mā ja oorü artal di'ibu ijtp Dios windum, ¹⁴ es t'anuumü ja myududujkpu anklus:

—Mugaju tadu nimajtaxkpu anklus di'ibu ijtp tsimy Eufrates majñuubu'aay.

¹⁵ Es du'an oj yajnasmásudu tadu nimajtaxkpu anklus di'ibu naty tü yajjup'ixy mā tadu oorü, xuu, po'o esu jamajt, es dya'oogut tuk peky ja ja'ayuty di'ibu wa'x tuguk peky.

¹⁶ Es nmadooyuts nu'an ñiwínaty ja soldaadu kwaaygyujxyuty, ja'a nidugékyuty majtsk mūgo'px miyonk.

¹⁷ Es n'ijxyuts iixmā'tungyujxm ja di'ibu tyuk'uñaaadyup ja kwaay tmudattu kyaat-sykyujxy ak puññ, tuguk kolor: tsapts, azul es pu'ts. Es ja kwaayuty tmudattu kyubajk éxtamü kaá, es mā 'yaa pyudseemy ja junya'ank, jok esu azufu. ¹⁸ Ja tuk pekyru ja'ayuty di'ibu wa'x tuguk peky 'yo'ktaaydyu mudu tadu junya'ank, jok esu azufu, di'ibu padsuum mā tadu kwaayü 'yaa. ¹⁹ Mat ko tadu kwaayü myuk'ajtan tmudaty mā yu 'yaa es mā yu pyi'ixy. Pes yu pyi'ixyuty du'an kyuxe'eky éxtamü awa'andsa'añ mudu kyubajk. Es yu'u mat dyajtsayuty ja ja'ayuty.

²⁰ Per di'ibu akwu'umdu ja ja'ayuty di'ibu kyaj 'yo'ktü mudu tadu ayo'on, nan kyaj tmastuttü es t'awdátat ja ka'oybyu es nandu'an ja agojwinnáx di'ibu oorü, platu, bronsü, tsaa, kepy, di'ibu ni na'a mbaat kya'ixy es kyamudoy, es ni na'a mbaat kyayo'oy. ²¹ Esu tadu ja'ayuty ni je'eyu tkamastuttü ja brujü'ajtan, ma'induunk esu ma'tsk.

10

Anklus mat tu'ugu nekypyity

1 Oknum n'ijxyuts jatu'ugu muk anklus di'ibu kudakp tsajpótm, abity mut ja yoots. Es kyubajkkujxy tmudaty ja i'tsy. Yu wyiin jyujp jyantsytye'xy éxtama xuu, esu tyeky du'an kyuxe'eky éxtam majtsku pilaar di'ibu winya'amp. 2 Es kyuhjóty tmudaty tu'ugu nekyryity. Es trujtáky ja 'yaga'añdyéky ma yu jikymyejyñ, esu 'yanajñdyéky trujtáky ma naxwíñudu. 3 Net kyajxkéky muk éxtam tu'ugu kaa myu'uy. Es ko du'an yaxkeky, ta ja juxtujkpu anaa kyajxtu. 4 Nétuts uj njaja'ayáñ éxtam ja anaa jyunañ. Per tats nmudooy xymyugajxyuts tsajpótm, es xy'anuumats:

—Katú xukyuxja'ay di'ibu ja anaa tu tkajxy. Múdat ayu'udsyu mjodoty mwinma'añóty.

5 Nétuts n'ijxy ja anklus di'ibu naty tu ñaxwa'aky ma ja jikymyejyñ es ma ja nax, es tkone'ky ja 'yaga'añgyu'u, 6 es jyunañ:

—Dios di'ibu jiky'ajtp winu xuu winu tiempu, es yajkoj ja tsajp, naxwíñudu, jikymyejyñ, es tugekyu di'ibu jaa'ajtp ma yu'u, yu'uts ndestiigu'ajtypyuts ko tya'ajtan yu'u di'ibu tyam n'anmaaydyur. Dios kyaj ñakyjyaka'añ ma tkuydyuna'añ ja di'ibu wyandak. 7 Per ko ja myujxxtujkpu anklus ttukxu'uxa'añ ja trompetu, tu naty tyuñ jyátyuty di'ibu Dios kyaj dyajnija'aju ma ja ja'ayuty, éxtam jékyur t'awa'anudu ja myuduumbuty, ja kyugajxpaty.

8 Net di'ibudsu naty tu xy'okmugajxpu tsajpótm, jatugok xymyugajxyuts, es xy'anmaayuts:

—Nujx axaju tadu nekyryity di'ibu myudajtypy ja anklus kyuhjóty.

9 Nétuts nninejxy ja anklus, es n'andooyuts esuts xymo'oyut ja nekyryity. Tats ja'a xy'adsooy:

—Tyaa, mats, ju'x. Ma m'aa xyjáwut pa'ak éxtama seeru pa'ak, per mjodoty jyambítat ta'am.

10 Nétuts n'axaju ja nekyryity, es oj nje'xyuts. Es n'ajjotyuts nja'aju pa'ak éxtama seeru pa'ak, per kots nju'xtaay, net jyambijty ta'am njodotyuts. 11 Nétuts xy'anmaay:

—Mgajxwa'xur ja Diosu 'yayuk jatugok di'ibu pátur púnaty jiky'ajttur ma maygyajpn, ma mayñaxwíñudu, ma wiinkpu may ayuk kajxpaty, es ma mayryéyaty.

11

1 Nétuts xymooydyu tu'ugu tsajkápyñ di'ibu du'an éxtama kijxn, es xy'anmaaydyuts:

—Nujx es xkyijxut ja Diosu tsyajptujk esu 'yartal, es madsyow naak jap di'ibu Dios awdajttur. 2 Per katú xkyijxy ja tsajptujk taja'a, mut ko tu yajkyáky mut ja naxwíñudu di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Es yuhjaty tyuktaanán tyukwa'agándur justyikxymyajtsk po'o ja Jerusalén kajpn. 3 Esuts uj ngáxur majtsku ndestiiguts, u'xpu witxu, es yu'udsu n'ayuk kyajxwa'xur majmajtsk mago'px jatugu'px xuu.

4 Tyadu majtskpu testiigu yu'u du'an ja majtskpu oliivus kepy es ja majtskpu kandaleeru di'ibu ijtp Dios windum. 5 Pén ja pán tyuna'anudu axuuk, yuhjaty yajpudsúmdur ja janya'ank ma 'yaa, es tno'kta'ayut nidugekyu ja myudsip. Esu du'an 'yooktat otyim púnaty di'ibu tunánur axuuk. 6 Tyadu testiiguty myudajttur ja muk'ajtan es dya'adúkut ja tsajp kudiibu tyu'ujat ja tiempu ma tkajxwa'xudu ja Diosu 'yayuk. Es nan myudajttur ja muk'ajtan esu nuu dyajjumbítat ne'pyñ, es dya'ayówdut ja naxwíñudu ja'ayuty mut kanak naxu ayo'on naak ok yu'u ttsoktu. 7 Per ko naty tu tkajxwa'xta'aydyu ja Diosu 'yayuk, net ja axuk juyujk di'ibu pudsuamp ma ja kuk jut tmattsiptuna'añ yu nimajtsku testiiguty, esu axuk juyujk myada'aga'añ es ya'oogudut, 8 es ja ñini'x wyu'umut tu'ugijky ma tadu kajpn ma kyruuzpejty ja Nindsun'ajtam. Es mut ko yu kugajpnaty jyantsymyujpojpuja'ay'átta, yajxuyeyky Sodomu es nandu'un Ejiptu. 9 Es tuguk xuu jakujm t'ixtat ja ja'ay púnaty jiky'ajttur ma maygyajpn, ma may ayuk kajxpaty, es ma mayñaxwíñudu, es kyaj ñigutíkyuty dyajnaxtákuudu tadu o'kpaty. 10 Nidugekyu naxwíñudu ja'ay xyondakta'ayut mut yu'ugyujxmu 'yo'kun, es jyantsyñayjwáwdut jotkujk, extu naydyuknigáxudur ja may'aty nixim niyam mut ko tadu majtskpu Diosu kyugajxpu tu jyantsyya'ayóyuty. 11 Per ko ñajxy tuguk xuu jakujm, Dios yajjikyryujk es dyajpude'ky jatugok. Es nidugekyu

di'ibáty ijxudu jyantsyñay'adsu'kudyaayudu. ¹² Net majtsk ja testiigaty tmūdoodu kyajxy mak tsajpótm, es jyuna'añ:

—jKu'tta yam!

Ta pyatujkudu tsajpótm yoodsóty, es yu myudsíruty 'yijxudu. ¹³ Netyu myiñ ja mak ujx, es tyugooy tuk peky ja kajpn di'ibu wa'x majk peky. Es juxtujk mil ja ja'ayuty 'yo'kta mut ja ujx. Es nu'an ja ja'ayuty 'yaknadujku mut ja tsu'ugu t'awdajttu ja Dios.

¹⁴ Du'an jyajty ja myumajtsk ok nibudu'uk ja ayo'on. Per tim tsojk myina'añ ja myudugukru.

Myujxujtkru trompetu yajtukxu'uxy

¹⁵ Ja myujxujtkru anklus ttukxuxy ja trompetu. Net yajmudooy kajxy mak tsajpótm, es jyuna'añ:

Tyamu netu Nindsun'ajtum Dios esu Kyristu tu dyajkutujktoonā'andu naxwiiñ, es yajkutuka'añ winu xuu winu tiempu.

¹⁶ Net ja ni'l'px majtáxkru majja'aydujk di'ibu naty uñaayduy uñaaybyajno'ty Dios windum, ñayjujru es t'awdajttu Dios, ¹⁷ es jyuna'andu:

Windsun Dios di'ibu tugekyu mak'ajtan mmudajtypy, mijtsu du'an m'ijt, es mijts du'an m'ijtp.

Nja'aygyudákyryats mij ko tu xyajtsonda'aky myajkutíky.

¹⁸ Yu naxwiñudu ja'ayuty ajkudup mut mij.

Per tu jya'ty ja xuu ma mij xytyukkumúwut.

Es nandu'un tu net tpaaty

ma ja o'kraty xyryayo'oya'andu

es xyajjumbita'añ oy ja mmuduumbaty

di'ibu tu m'ayuk tkajxwa'xtu,

es nidugekyu mja'ayuty, muj mutsk,

di'ibu mij m'awdajtudup,

es tu net tpaaty ma mij xyajtugoya'añ ja di'ibáty yajma'ttup ja naxwiñudu.

¹⁹ Net 'yawatsy ja Diosu tsajptujk di'ibu tsajpótm, es kyaxe'ky tsajptugóty ja kaaxu ma 'yity ja kajxy'átyryu di'ibu Dios tyuun mudu jya'ay. Ta myiñ ja mak ujx, anaa judsúkaty esu mak tatsnduu.

12

Toxytyjk esu sarpyentu

¹ Es net kyaxe'ky tsajpótm tu'ugu muj ijxwu'amun: tu'ugu toxytyjk mut ja wyit éxtamu xuu tye'xy, es tyekyryatku'uy du'an kyaxe'eky éxtamu po'o, es kyubajkkajxm tmudaty ja koronu mut majmajtsku mudsa'a. ² Tyadu toxytyjk u'unkmudu naty, es ya'axy mut ja rujkan, ja'a ko ayoop mut ko dyajja'ta'añ ja maxu'unk. ³ Net kyaxe'ky tsajpótm jat'u'ugu muj ijxwu'amun: tu'ugu sarpyentu di'ibu muj es tsapts, es juxtujku kyubajk es majku wyaj, es mut ja koronu ma tu'uk tu'ugu kyubajk. ⁴ Yu ryi'ixy ttukrajudojte'ky tuk peky ja mudsa'a di'ibu wa'x tugek peky. Ta tkujubijpnajxy naxwiiñ. Tyadu sarpyentu wya'kwu'amu ma ja toxytyjk di'ibu naty yajja'taampy ja maxu'unk, es tjuna'añ ja maxu'unk jantsy netyu ko jya'tat. ⁵ Ja toxytyjk dyajjajty tu'ugu u'ungu'unk yedyjk di'ibu yajkutukaamp mut ja pyujxndajk ma tugekyu naxwiñudu. Net ja 'yu'unk yajrujku es yajmunejxy ma Dios es ja uñaaybyajn ma yajkutíky. ⁶ Es ja toxytyjk oj kyaknu ma muj it, ma naty ja Dios tu tyuknibajtaagaty tu'ugu lugaar. Es jap yajmo'oyat ja kya'ay 'yukan majmajtsk mugo'px jatuga'px xuu.

⁷ Net ja tsip tyuunu tsajpótm: ja Migel es ja 'yanklus tsiptuundu mut ja sarpyentu es mut ja sarpyentu 'yanklus. ⁸ Per kyajyum myadaktu ja sarpyentu esu 'yanklus, kyaj ñakyyajna'ijxy ja sarpyentu esu 'yanklusaty 'yítat tsajpótm. ⁹ Du'an oj yajkujubijpnáxyu

tadu sarpyentu, di'ibu 'yandijpy mujku'ugórk es Satanás, di'ibu wyin'i'impy nidugekyu ja naxwíñudu ja'ay. Ta naxwíñ yajkujubijpnajx mat ja 'yánkhusaty.

¹⁰ Nétats nmadooy kajxy muk tsajpótm, es jyana'añ:

—Tu jya'ty ja Diosu ñitsokun, myak'ajtun esu kyutujkun. Nan ana'amnubu net ja Diosu Kyristu, es tu yajkujubijpnáxy tsajpótm ja di'ibu ñi'u'unap ja nmagu'uk'ajtam. Xuuñ koots tma'uññu Nindsun'ajtam Dios. ¹¹ Yu nmagu'uk'ajtam tu tmamada'aktu mat yu'ugyujxmu Borreegu'ungu ñe'pyñ, mat ja 'yayuk es mat ja tyu'y'ajtun di'ibu tu yajkajxwa'xy. Pes kyaj tjujptsu'kudu 'yo'kun, ni'igu tmadundu Dios otyim'ooktat. ¹² Paaty xonda'aktu miidsaty di'ibu ijttap tsajpótm. Per puroobu miidsaty di'ibu jiky'ajttap naxwíñ es jikymyejyñóty, mat ko ja mujku'ugórk tu mnijunákudu awa'an es ñija'ap ko tyimpatypyu du'un ja tiempu.

¹³ Ko ja sarpyentu naty tu yajkujubijpnáxy naxwíñ, ta tjaya'ayowañ ja toxytyujk di'ibu naty tu tpaaty ja maxu'unk. ¹⁴ Per ja toxytyujk yajmooy majtsku kyakn éxtam tu'ugu muj witsnu jya'a, es mbaat kyaagudíty ma ja muj it. Jap wyu'umut tuguk jamajt jakujm, es yajmo'oyat ja kya'ay 'yukun, es kudiibu mbaat wi'ix 'yadu'atsy ja sarpyentu. ¹⁵ Ja sarpyentu t'u'tsy ja nuu, es oj dyajmujnugooy es jyu'adat ja toxytyujk. ¹⁶ Per yu naxwíñudu pyudujku ja toxytyujk, awats ja naxwíñudu es t'uktaay ja mujnuu di'ibu naty ja sarpyentu tu t'u'atsy. ¹⁷ Es mudu taadu ja sarpyentu ttukjot'ambejky ja toxytyujk. Ta oj ñejxy tsiptuumbu mat ja toxytyujku tyuamp 'yaats di'ibu akwu'umdu, ja'a njuna'anam di'ibu pyaduundur ja Diosu 'yana'amun es tranujxtu ja Jesukristu 'yaxrujku. Es ja sarpyentu tyunaay pu'ujótm jikymyejyñbyu'ay.

13

Nimajtskpu axuk juyujk

¹ Esats n'ijxy jikymyejyñóty pyudsemy tu'ugu axuk juyujk di'ibu myudajtypy jaxtujku kyubajk es majku wyaj. Es tu'uk tu'ugu wyaj tmudaty ja koronu. Es ma yu kyubajkuty tmudaty tu'uk tu'uk kaxja'ay ja xyuujuty di'ibu Dios myudageepy. ² Tyadu axuk juyujk di'ibuts n'ijx, du'un kyuxe'ky ja ñini'x éxtamu kuxyubyujy, esu tyeky éxtamu osu, esu 'yaa éxtamu kaa. Yu sarpyentu yu'u mooyu ja myak'ajtun esu kyutujkun es 'yana'amut. ³ Nidu'ugaty ja axuk juyujku kyubajk, du'un éxtam jyawu tmudajty tu'ugu muj tsayut di'ibu ya'oogudur. Per ja tsayut oj 'yaguda'aky. Es ja naxwíñudu ja'ayaty du'uñu jyantsywyu'umadyaaydu es tranujxtu ja axuk juyujk. ⁴ Es nidugekyu ja'ay t'awdajttu ja sarpyentu mat ko tu tmo'oy ja kyutujkun ja axuk juyujk. Es t'awdajttu nandu'un ja axuk juyujk, jyuna'andu:

—¿Punu du'un éxtamu tyadu axuk juyujk?, ¿es punu mbaat muut tsyiptúñ?

⁵ Es ja sarpyentu yajmooy ja tu'u es ñaymujpajta'agudut esu Dios tmagajxtugóyat. Nandu'un yajmooy ja tu'u es 'yana'amut justyikxymajtsk po'o. ⁶ Es du'un tmagajxtugoooy ja Dios es twin'ubat twingajxpátu ma tsyuuu es di'ibáty ijttap tsajpótm. ⁷ Nandu'un yajmooy es tsyiptúnat mat ja Diosu jya'ayaty, extu tmamadaktu, es yajmooy ja kutujkun ma tugekyu kajpnaty, ma tugekyu ayuk kajxraty, es ma tugekyu naxwíñudu. ⁸ Es nidugekyu ja'ayaty t'awdajttu'ayudu tadu axuk juyujk, ja'a njuna'anam ja di'ibáty kyajru xyuu 'yity kaxja'ay ma ja ñeky ja Borreegu'unk di'ibu Dios yajk windsu'kun. Esu tadu neky tmudaty kaxja'ay extu ma naty kyajnumu naxwíñudu kyooy, ja xyuu nidugekyu di'ibáty myudajttap ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

⁹ Di'ibu mudoodur, wa'an tjaygyúku. ¹⁰ Di'ibu yajmunujxándur tsimy, tsimy yajmunujxtat, es di'ibu oogándur mudu espaadu, mudu espaadu 'yooktat. Paaty pánaty ijttap ja Diosu jya'ay, wa'an muk aa muk jot dyajnáxtu pan ti ayo'on tukkadákur, es du'uñum tmabúktat ja Dios.

¹¹ Oknumts n'ijxy pyudsemy naaxóty jatu'ugu axuk juyujk, tmudaty majtsku wyaj éxtam ja borreegu, es du'un jyana'añ éxtamu sarpyentu, ¹² es tmudaty tugekyu kyutujkun ja jawyiimbu axuk juyujk, es yu'u tmadúñ. Es du'un ttuñ esu naxwíñudu ja'ayaty

'yawdátudat ja jawyiimbu axuk juyujk di'ibu yajtsók ja muj tsayut. ¹³ Nandu'an ttuun ja ijxw'umun di'ibu myadajtypy ja muj'ajtun, extu yajkadákyry ja janya'ank tsajpótm ja'ay wyinduuy, ¹⁴ es du'un twin'uun ja naxwíñudu ja'ayuty mat ja muj'ajtun di'ibu ja jawyiimbu axuk juyujk tuktuunup. Es yajtuk'ane'emy es dyajnikojtu'uttat tu'ugu awinnax es twindsu'ugudat ja jawyiimbu axuk juyujk di'ibu jyayajtsayujt madu espadu es 'yakjiky'ajty. ¹⁵ Es ja myamajtskrp axuk juyujk yajmooy ja kutujkun es tmo'oyut ja jyiky'ajtun tadu awinnax es dyajkajxut, es extu dya'oogut di'ibáty kyaj 'yawdátuty. ¹⁶ Esu tadu myamajtskrp axuk juyujk tyukkuwa'anu es nidugekyu muj mutsk, makja'ay esu ayoobu ja'ayuty, muduumbuty esu yajmuduumbuty, yajtsa'ayut ma 'yaga'añgyu'u o ma wyimbok. ¹⁷ Es du'un ni pan mbaat kyajuy kyateegyuty pan kyaj tmdaty ja sey, ja'a njana'anum pan kyaj tsya'ayuty mat ja xyu o ja ñumbru ja jawyiimbu axuk juyujk. ¹⁸ Tyaadu y'u tsojkar ja jaygyujkun. Es di'ibáty kuwiry mbaat tnijáwudu di'ibu 'yandijpy yu ñumbru tadu axuk juyujk, mat ko yu ñumbru ja'a 'yandijpy ja xyu tu'ugu yedyujk. Yu ñumbru ja'a tudujk mugo'px jatugupx tudujk.

14

Mugo'px jajustyikxymyajtáx mil ja'ayuty di'ibu uudup

¹ Oknmts n'ijxy ja Borreegu'unk ko naty jam tyanu ma Syon Kopk. Jamu naty muut mugo'px jajustyikxymyajtáx mil ja ja'ayuty di'ibu naty tsa'ay wyimbokkujxy mat ja syeyu ja Borreegu'unk esu Dios Teety. ² Es nmadooyats tsajwinm jyuna'añ éxtamu nuudax 'yuu'tsy pyumimy, es éxtamu anaa mak ya'axy, du'un éxtamu may arpu koobu kyowdu. ³ Es t'awdu jembyu uy uñaaybyajn winduuy ma Dios yajkutíky es ma nimajtáxkrp jiky'ajtraty es ma ja mujja'ayduujk. Ni pan mbaat tkajatyu tadu uy, ja'ayu je'eyu tadu mugo'px jajustyikxymyajtáx mil di'ibu oj ñitso'oktu naxwiin. ⁴ Yu'u du'unaty di'ibu tsuj yajxon tu jya'ay'áttu, di'ibu naysajwa'ats'ajtudup éxtamu kixyudo'oxyuty, es tranujxtu ja Borreegu'unk otyim maaty ñejxy. Yu'u du'unaty oj ñitso'oktu ma naxwíñudu ja'ay es ijttap éxtam ja tuump di'ibu jawyiin tuump'ajtr es yajtukmáyoxy ja Dios esu Borreegu'unk. ⁵ Ni na'a oj kya'anda'aktu, ja'a ko wa'ats ja'ayuty y'u.

Di'ibu kyajxtup ja nidugukru anklus

⁶ Nétats n'ijxy jatu'ugu anklus kyaagudíty tsajpótm, es tmdaty ja oybyu ayuk di'ibu winu xuu winu tiempu wu'amp, es yajkajxwa'xut ma tugekyu nax kajrn, ma tugekyu naxwíñudu, es ma tugekyu wiinkru ayuk kajxru. ⁷ Es jyuna'añ jantsy muk:

—Windsu'ugudu Dios es awdattu, mat ko tu net jya'ty ja ooruu ma net trayo'oya'añ ja naxwíñudu ja'ayuty. Awdattu di'ibu yajkoj ja tsajp, naxwíñudu, jikymyejyñ, es ma nuu myuxy.

⁸ Es ja myamajtskrp anklus tpanejxy ja jawyiimbu anklus, es jyuna'añ:

—Tu net, tu net jyijtta'ay ja Babiloñu muj kajrn di'ibu nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty tu dyajtagóy mat ja 'yaxuk tu'unun, éxtam ko pan dyajmi'igyuty ja myugu'uk.

⁹ Es ja myadugukru anklus tpanejxy ja jawyiimbu nimajtsk, es jyuna'añ muk:

—Pan ja pan t'awdaty tadu axuk juyujk, es pan naysajkar yajtsa'ayut wyimbokkujxy o ma ky'u, ¹⁰ Dios jantsy tukkumadówadup muk ma ja lugaar madu azufru janya'ank di'ibu yajtukujp'ijxp, ma 'yayówdut Diosu 'yanklus wyinduuy es Borreegu'unk wyinduuy. ¹¹ Ja juun di'ibu tsa'ayudup, ja'a yajrudu'ugup ja jok winu xuu winu tiempu. Ja'a njana'anum ko yajtukkumadowa'añ winu xuu winu tiempu nidugekyu di'ibáty 'yawdajttup ja axuk juyujk, o ja 'yawinnax, o ko tu yajtsa'aydu mat ja syeyu. ¹² Wa'an y'u dyajjotkujku ja Diosu jya'ay es tmadánudat ma'xtujkun muut otyim ti ayo'onaty, ja'a di'ibu kyuyduundup ja Diosu 'yana'amun es oy tmadundu ja Jesús.

¹³ Nétats nmadooy tsajpótm, es xy'anmaayats:

—Kuxja'ayu tyaadu: “Jotkujk di'ibu tyam o'ktap es di'ibu óknam oogaamp ja'agyujxm ko tmubuktu ja Nindsun'ajtum.” Ja Espíríta Santa du'an jyuna'añ: “Tuy'ajtun ko yu'ujuty jyotkujkaty, mat ko jabaadu du'an myuk'ayoy es tyuñ. Dios mo'oyudap ja pyo'xtákn es myay'atá'añaty mat ko oy tu tmudúñ naxwiiñ.”

Ja'ay yajpayo'oydu

¹⁴ Nétuts n'ijxy tu'ugu poop nima'a. Jam 'yu'uñu ma tadu nima'a kyuxe'eky éxtam ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. Jam tmudaty kyubajkkujxm tu'ugu ooru koronu, es tkakápyuty tu'ugu mmuydsyujkn jantsy jajp. ¹⁵ Ta pyudseemy tsajptugóty jatu'ugu anklus, es mak tmugajxy di'ibu uñaary nima'agujxm:

—Tu net tpaaty ja ooru. Yajrudu'uk ja mbujta'aky mudu tadu mmuydsyujkn, mat ko tu tsya'amy ja naxwíñudu pyujta'aky.

¹⁶ Ta ja di'ibu naty uñaary nima'agujxm, ttsujkmijky ja naxwíñudu pyujta'aky.

¹⁷ Ta pyudseemy jatu'ugu anklus ma ja tsajptujk tsajpótm, tmunejxy nandu'an tu'ugu myuydsyujkn jantsy jajp. ¹⁸ Ta pyudseemy jatu'ugu anklus ma ja artal di'ibu jam kywentu'ajtypy ja juun, es mak dyaxu ja di'ibu myudajtypy ja myuydsyujkn jajppu, es t'anuumu:

—Mat ja mmuydsyujkn tsujkmúk ja naxwíñudu 'yuuvu, mat ko tu tsya'amy.

¹⁹ Ta ja anklus dyajmijky ja uuvu ma ja naxwíñudu. Ta tniko'obejty es twinma'adsa'añ. Ja'a tyaadu 'yandiipy ja mak tsatsytyu'unun di'ibu Dios yakaampy. ²⁰ Ja uuvu oj yajwinma'atsy kajrbu'aay. Es ma ya'amá'tsu pyudseemy ja ne'pyñ tuk metru jakujm kyujxmuty es pyuye'ky tuguk mago'px mil metru.

15

Anklusaty mat ja juxtujkru ayo'on

¹ N'ijxyats tsajpótm jatu'ugu muj ijxwu'amun di'ibu ja'ay du'añu yajwe'empy. N'ijxyats juxtujku anklus mat juxtujku óknambu ayo'on. Es mudu tadu juxtujkru ayo'on kyujxta'ay ja Diosu 'yajku.

² N'ijxyats nandu'an éxtam kyuxe'eky tu'ugu jikymyejyñ, éxtamu viidru tuktu ku mat ja janya'ank. Es n'ijxyats nandu'an ja di'ibu myamadaktu ja axuk juyujk mat ko kyaj t'awdajttu ja 'yawinnax es kyaj tkupajktu ja syeyu. Tamu naty yu'ujuty tyánudu jikymyejyñgyujxm, es tmudaty ja 'yarpu di'ibu naty Dios tu myo'oyudu, ³ es t'awdu ja Moisesu 'yuy, ja Diosu myuduumbu, es ja Borreegu'ungu 'yuy. Esu du'an 'yawdu:

Windsún Dios di'ibu tugekyu mak'ajtun myudajtypy,
jyantsymyújaty es jyantsy'oy jyantsytsyújaty di'ibu mdiimpy.

Mij myajkutujkp mudu tuy'ajtun,
mij myajkutijkyru nidugekyu naxwíñudu ja'ay.

⁴ Nindsun'ajtum, ¿pán mgawindsu'ugudap, pán mga'awdátudap?

Mat ko mijtsu dun je'eyu di'ibu wa'ats,
paaty nidugekyu naxwíñudu ja'ay myíndat
ma mij es m'awdátudat,

mat ko tu t'ixtu ko tuy'ajtun tugekyu di'ibu mij mdiimpy.

⁵ Oknumts n'ijxy jam tsajpótm 'yawa'atsy ja tsajptujk, ja Diosu tyujk. ⁶ Jap tsajptugóty pyudsuumdu tadu juxtujkru anklus di'ibu myunejxypy ja juxtujkru ayo'on, es wa'ats poop ja wyit es jyantsytye'xy, es tmudaty ja 'yooru kaatsywyuun di'ibu muj ja 'yok.

⁷ Net nidu'ugu nimajtáxkru jiky'ajtraty di'ibu ijttap Dios windum, yu'u myooyu kujktu'ugu anklus ooru tsim nidu'ugáty ujts mat ja mak tuydyu'unun di'ibu yajkyru ja Dios di'ibu ijtram winu xuu winu tiempu. ⁸ Es ja tsajptujk 'yujtspejty mat ja jok di'ibu miimp ma ja Diosu myuj'ajtun es ja myuk'ajtun. Es ni pán mbaat oj kyatuku extu ko kyujxtaayñum ja juxtujkru ayo'on di'ibu myunujxtap ja juxtujkru ánkusaty.

16

Ayo'ondsím

¹ Nétats nmadooy pyudsemy ja kajxy tsajptugóty di'ibu tyuk'ane'empy ja juxtujkpu anklus:

—Najxtu es tuktaamdu'uttu ja juxtujkpu tsim di'ibu myudajtypy ja mak taydyu'unun di'ibu Dios yajkyry naxwiiñ.

² Ja jawyiimbu anklus oj ñejxy. Ta ttuktaamdúty ja tsyim naxwiiñ. Net pyudseemy ja mak pu'uts ñikajxmaty di'ibu mak jantsy pajkp ma nidugekyu di'ibáty myudajttap ja axuk jayujku syeyu es di'ibáty nandu'un yawdajttap ja awinnax.

³ Net ja myumajtskpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim jikymyejyñóty. Ta ja jikymyejyñ jyambijty éxtamu ne'pyñ, du'un éxtamu o'kpu ne'pyñ. Ta 'yo'ktaaydyu nidugekyu di'ibu jiky'ajttap jikymyejyñóty.

⁴ Ja myudugukpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim majatyu majnuu es majatyu nuu myuxy. Ta jyambijttaay ne'pyñ. ⁵ Nétats nmadooy ja anklus jyuna'añ:

—Dios, mijts m'ijt es mijts m'ijtrpu. Wa'ats mij. Mdiimpy ja tay'ajtan es du'un xytyukkumadówat, ⁶ mat ko ttuktaam tuk'yojktu miju m'ayuk kajxwa'xpu ñe'pyñ, es miju mja'ayuty. Es tyam mij xytyuk'iiky ja ne'pyñ. Pes du'un ñitákudu.

⁷ Nétats nmadooy nandu'un kyajxy extu ma artal, es jyuna'añ:

—Oyu du'un, Windsán Dios di'ibu tugekyu mak'ajtan myudajtypy. Tu xpyayo'oy yajxon mat ja tay'ajtan.

⁸ Ja myumajtaxkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma ja xuu. Es mat yu'u ni'igu oj myuju ja xu'an es tsa'aydyut ja naxwíñudu ja'ayuty. ⁹ Es du'un ja ja'ay jantsy mak tyoodyu mat ja xu'an. Per ni mat yu'u kyajodumbijttu, kyaj t'awdajttu Dios di'ibu yajkyryu tyadu taydyu'unun. Ni'igu tmu'udagooy tmagajxtagooy ja Dios.

¹⁰ Ja myumagoxkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma yajkutíky ja axuk jayujk. Ta kyoodsadyaay ma 'yane'emy. ¹¹ Net ja ja'ayuty ñayya'andsu'udsudu mat ja mak pajkan di'ibu yajnajxtap. Per ni mat yu'u tkamastuttu ja 'yaxuk winma'añ di'ibu tyuundur. Ni'igu tmu'udagooy tmagajxtagooy ja Dios.

¹² Ja myududujkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma ja Eufates majnuu. Ta ja nuu tyutsy es 'yawa'adsat ja tyu'u ja réyuty di'ibu miundur ma xuu pyudsemy.

¹³ Nétats n'ijxy ma ja sarpyentu 'yaa, es ma ja axuk jayujku 'yaa, es ma nandu'un ja kyugajxpu di'ibu andakpu 'yaa, pyudsemy tugugpu majku'u di'ibu kaxu'kp éxtamu nootsy.

¹⁴ Tyaadu yu'u du'unu majku'ujaty di'ibu tyuundur ixwu'umun di'ibu myudajtypy ja maj'ajtan, es najx twowa'andu ja réyuty majatyu naxwíñudu es ñaymyujkta'ayudat es tsyiptuna'andu mat ja Nindsun'ajtam Dios di'ibu tugekyu mak'ajtan myudajtypy, ko tpaadat ja tiempu. ¹⁵ “Madowdu es jaygyúkadu. Uj, Diosu 'yU'unk, nmina'añats ti'in, éxtam ko jya'ty ja ma'tspu. Jotkujk di'ibu naty wijy es witxu, kadiibu tsoydyu'un muut jyadítat niwa'ats axwa'ats ja'ay wyinduuy.”

¹⁶ Ta ñaymyujkadu ja naxwíñudu réyuty ma ja lugaar di'ibu ebreeu ja'ayuty tyukxu'ajttap Armajedón.

¹⁷ Ja myujuxtujkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim pojotm. Ta yajmadooy kajxy ma Dios yajkutíky es ma ja tsajptujk jam tsajpótm, es jyunañ mak:

—¡Tu net tyuñ jyátyuty!

¹⁸ Net myiñ ja anaa jadsuk, es ja naxwíñudu jyantsypyumiimy mat ja mak ujx. Kyaj ni windii du'ambu ujx kyanaxy extu ma tsyondaky ja naxwíñudu ja'ay. ¹⁹ Ta ja Jerusalén kajpn tsa'pxwa'xy tuguk peky. Es majatyu kajpn naxwiiñ jya'adagoodyaay. Es ja Dios tjamyetsy ja Babiloñu maj kajpn es ttuk'uuga'añ ja vyinu, ja'a njuna'anum ja taydyu'unun di'ibu yajkyry mat ja 'yaku. ²⁰ Net tugekyu islu es tugekyu kopk tyagoodyaay. ²¹ Nandu'un kya'ay tsajpótm yu tutsn jantsy majjátyuty, extu justyikxy kilu

jye'emdsyuty tu'ugáty. Es ja naxwíñadu ja'ayuty tmu'udugoy tmu'agajxtugóy ja Dios mat ja myuj ayo'onu tadu tatsn, mat ko mak ayo'onu du'un yu'u.

17

Kujeñdyo'oxy 'yayo'on

¹ Net myiñ nidu'ugu nijxtujkpu anklus di'ibu myudajttu ja jxtujkpu tsim, es xy'anmaayats:

—Min es nduk'ixut ja tyudyu'unun ja muj kujeñdyo'oxy di'ibu uñaapy mejyñwyingujxm. ² Yu naxwíñadu ja'ayu ryéyuty tu ñaygyayáku es pyekyuyundu mat yu'u, es ja naxwíñadu ja'ayuty tu myu'uuk myumu'ugudu mat yu'u, ja'a njana'anam t'uxtijtu ja Dios es tranujxtu ja kujeñdyo'oxy 'yaxuk winma'añ.

³ Kodsu natyu du'un tu xy'awanu, nétats ja anklus xymyunejxy muj ittum. Jámut n'ijxy tu'ugu toxytyujk ttuk'u'uñu tu'ugu tsapts axuk juyujk. Tadu axuk juyujk windikyú ñini'x tmdaty madu axuk ayuk kaxja'ay di'ibu Dios muut twingajxpréty. Jxtujku kyubajk tmdaty es majku wyaj. ⁴ Tadu toxytyujk ñaywyítxuty mat ja tsu'unk wit esu tsapts wit, es 'yoydyúñaty mat ja oorú, mat ja tsujjátyryu tsaa esu perlu. Es tmdaty kyuhjótú tu'ugu oorú tsim ujts mat ja axukpu. Ja'a tyaadu 'yandijpy ja 'yaxuk jiky'ajtan. ⁵ Es wyimbokkujxy tmdaty kaxja'ay tu'ugu xuu di'ibu tsip yajmadoop: “Ja Babiloñu muj kajpn, naxwíñadu kujeñdyo'oxydu tyaak es nandu'un tyaak'átyuty nidugekyu di'ibáty axuk jiky'ajttup naxwiñ.” ⁶ Nétats nbejkyu kwentu ko tadu toxytyujk múkubu naty mat ja Diosu jya'aydyu ñe'pyñ es mat ja ñe'pyñaty pánaty o'ktu mat ko t'awdajttu ja Nindsun'ajtam Jesukristu. Es kodsu taadu du'un n'ijxy, tats du'ñu oj njantsywyu'umú.

⁷ Nétudsu tadu anklus xy'anmaay:

—¿Ti ko du'ñu mwe'emy? Tyam nduknijáwut di'ibu 'yandijpy yu ayu'udsyu winma'añ: tadu toxytyujk esu tadu axuk juyujk di'ibu tyuk'uñaapy, di'ibu myudajtypy jxtujku kyubajk es majku wyaj. ⁸ Tadu axuk juyujk di'ibu tu xy'ixy, yu'u tu'uk di'ibu jékyup jiky'ajt, es tyam kyaj ñakyjya'áty, per pudsamaamp kú jutoty, es ñejxy ma kyutagooyñat.

'Ja naxwíñadu ja'ay di'ibu xyuu kya'ity kaxja'ay nekykujxy extu ma naty kyajnumu naxwíñadu kyoj, ja'a du'ñu wyu'umadya'aydyut ko t'ixtat jatugok jya'ty ja axuk juyujk di'ibu jékyup jiky'ajt. Es yu xyujjuty di'ibu kaxja'ay ma ja neky, ja'a xyujjuty di'ibáty myudajttup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

⁹ 'Tyámuts nnigajxut di'ibu tsojkup ja wijy'át kejy'át es yajjaygyúkat. Ja jxtujkpu kubajk ja'a 'yandijpy ja jxtujkpu kopk ma tadu toxytyujk 'yu'uñu. ¹⁰ Es nandu'unu tadu kubajk, yu'u 'yandijpy ja jxtujkpu réyuty. Nimagoxk tu 'yooktu, ja myududujkpu tam yajkutíky tyam, es ja myujxtujkpu, yu'u kyajnum myiñ. Es ko myínat, je'eyu waanu 'yítat. ¹¹ Es ja axuk juyujk di'ibu jékyup ijt es tyam kyaj ñakyjyaaty, yu'u du'un rey ma tadu nijxtujkpu, es jya'ta'añ jatugok éxtam ja myuduktujkpu rey, per najxpu du'un ma kyutagooyñat.

¹² 'Ja majkpu wyaj di'ibu tu xy'ixy, yu'u du'un majku rey di'ibu kyaj dyajtsonda'aktanum yajkutúktat. Per 'yaxajyándup ja kutujkan éxtamu rey tuk oorun mat ja axuk juyujk.

¹³ Tyadu majkpu réyuty ti'igyú wyinma'añaty, es myo'oyup ja myuk'ajtan es ja kyutujkan ja axuk juyujk. ¹⁴ Tsiptunaamp mat ja Borreegu'unk. Per ja Borreegu'unk mamada'agudup, mat ko yu'u Windsun'ajtp ma windsúnaty es Rey'ajtp ma réyuty. Es di'ibáty yu'u muut, Dios wooju yu'ujjuty, wyin'ix, es oy tmu'undú Dios.

¹⁵ Ja anklus xy'anmaayats nandu'un:

—Tadu mejyñ di'ibu tu xy'ixy ma 'yu'uñu ja kujeñdyo'oxy, yu'u du'un 'yandijpy ja ja'ay pánaty jiky'ajttup ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajxpraty, es ma mayñaxwíñadu.

¹⁶ Ja majkpu waj es ja axuk juyujk tyuk'ak'átup ja kujeñdyo'oxy, es dyajwummat niwa'ats uxwa'ats. Es extu tsyu'tsta'aydyup ja ñini'x, es ñino'kta'aydyup di'ibu wu'amp. ¹⁷ Diosu du'un tu pyujta'agudu es dyajtuunadu Diosu wyinma'añ, ti'igyú ñaybyujta'agudu es dyaky

ja kutujkan éxtama rey mā ja axak juyuk exta ko yajkuyduunda'ayut di'ibu Dios ñaskajxa. ¹⁸ Tada kujeñdyo'oxy di'ibu ta xy'ixy, yu'u du'un 'yandijpy ja maj kajpn di'ibu 'yane'empy ja naxwíñudu ryéyaty.

18

Babiloñu kajpn kyutugoy

¹ Nétats n'ijxy jatu'ugu anklus jyunaky tsajpótm mat ja myuj kutujkan. Ta ja naxwíñudu wye'emy kude'xy mat ja jyajun, ² es muk kyajxy:

—Tu net, tu net jyijtta'ay ja Babiloñu maj kajpn, es tu jyumbity majku'u tsunaaydyákn. Ni pán jap kyanaky'ity. Yu'uy je'eyu jap tsunaaydyup ja ka'óybyaty, es jyp'attu ni'amuku axak joon axak juyuk. ³ Du'un tu yajtydyuñ mat ko ja Babiloñu kajpn tmastuty ja Dios, es wiinkpu t'awdaty, es nidugekyu naxwíñudu ja'ayaty ti'igy mat yu'u. Es ja naxwíñudu réyaty pyekytyuunda mat ja Babiloñu ja'ayaty. Esu ajuuy ado'kpu di'ibuty majaty naxwíñudu, myukja'aydyáktu mat ko ttukmudeeky nidugekyu di'ibáty amdoop es ñayajmájpudsama'añaty.

⁴ Nétats nmadooy jatu'ugu kajxy myiñ tsajpótm, es jyuna'añ:

—Pudsamdu mā tada kajpn, miidsaty di'ibáty nja'ay'ajttap, kudiibu xymyutpekytyúndat es kudiibu miits myajtydyúndat mat yu'ujaty. ⁵ Ja'a ko yu pyeky tu jyantsyñipajnu, exta myubátnup ja tsajp, es tu ja Dios jyamyajtsxaty ja pyojpu. ⁶ Tuunambít nandu'un éxtama wiinkpu tu t'axaktúñ. Mugebat majtsk du'unan éxtam yu'u tu dyaky, es taam'yo'oy majtsk du'unan myúkaty di'ibu ya'ukp éxtam yu'u oj ttaam'yo'oy. ⁷ Tydyún es ya"ayow nandu'un éxtam tu myuj tu pyaadu. Pes yu'u du'un jyuna'añ jyodoty wyinma'añoty: “Tyats n'u'uñ éxtam tu'ugu reynu. Kyajts uj ngu'ekytyo'oxyaty, ni na'ats nga'ayówat.” ⁸ Paaty mā tu'ugu xuu ti'in myínat ja pya'am, 'yayo'on, jyotmay, yuu, es mat ja janya'ank yajnino'ogat, mat ko Nindsan'ajtam Dios jyantsymyájaty di'ibu tu pyekymyo'oyaty es tkumadówat.

⁹ Yu naxwíñudu réyaty di'ibu tu pyekytyunda mat yu'u es du'un tu dyajtagódyu jyiky'ajtan, ñiyu'ay ñiya'axtap ko t'ixtudu tada kajpn ko tyoy. ¹⁰ Wu'umdaaydyup jagam jyantsytsy'ugut mat ja tyaydyu'unan, es jyuna'andut:

—¡Ay, puroobu mij Babiloñu maj kajpn di'ibu tu 'yane'emy! Jantsy tuk pojnu tu myiñ ja mdnydyu'unan.

¹¹ Yu ajuuy ado'kpty majaty naxwíñudu ju'aydyup nandu'un es pya'ayówdabu tada maj kajpn, mat ko kyaj tnakypyaadut pán jyúyup ja tyeeky yaky, ¹² mat ko ni pán tkanakyjyuydyu ja oorú, ja platu, ja tsujjátypyu tsaa, ja perlu, ja oyatypyu wit di'ibu tsu'unk, tsaptspu, seedubu, kanak naxu oyatypyu kepy di'ibu pa'ak xu'kp, ja tsujjátypyu di'ibu kojpu mat ja marfil, bronsu, pujxn es ja mármol; ¹³ es nandu'un ni pán tkanakyjyuydyu ja kanelu, pa'ak xu'kp, mirru, poom, vinu, aseytu oliivu, arinu, triigu, tsajkaajaty, borreegaty, kwaayaty, kárraty, es exta ja'ayaty ijty tyo'ktap. ¹⁴ Es du'un yu ajuuy ado'kpty t'anuumadut tada kajpn:

—Kyaj xyñakymyudaty tada mje'xy mbeky es tugekyu tada oyatypyu di'ibu tu xy-jantsytsyeky. Tuu dun tyugoodya'ay winu xuu winu tiempu yu mmakja'ay'át esu mdsuj'ajtan.

¹⁵ Pánaty ajuuy ado'ktap mā ja Babiloñu kajpn es ñayajmakja'aydya'agudu jap, jagam tyánudut mudu tsu'ugu ko du'un 'yayówat ja kajpn, es yu'u jyuy ya'axtat:

¹⁶ —¡Ay, puroobu maj kajpn! Tsuj tu 'yity éxtam tu'ugu toxytyuk mat ja wyitu oyatypyu, tsu'unkpu, tsaptspu, es 'yoydyuñaty mat ja oorú, tsujjátypyu tsaa esu perlu; ¹⁷ ¡es tuk pojnu tu tyugoyu tyadu jyiky'ajtan!

Es nandu'un yu barku yaj'ye'ebyaty esu di'ibáty tuundup jap barkoty, es di'ibáty mduundup jikymyeyñoty, wu'umdu jagam ¹⁸ ko t'ixtat pyude'eky ja jok mā tyoyu tada maj kajpn, es jyuna'andut muk:

—Ni maá du'ambu kajpn éxtum tu 'yityu tyadu muj kajpn, ¿kudii?

¹⁹ Es mut ja jyotmay ñaydyukkuwajju'kudu naxway, es jyantsyjuu'ay jyantsyya'axta:

—¡Puroobu tadu muj kajpn! Mut ja myukja'ay'át tu ñayyajmakja'aydya'agudu nidugekyu di'ibu myudajttup ja barku. ¡Es tuk pojun tu tyugooydya'ay!

²⁰ Es ja kajxy 'yakjana'añ tsajpótm:

—Miidsuty púnuty ijttup tsajpótm, es miidsuty apóstulaty esu Diosu 'yayuk kajxwa'xpaty es nidugekyu di'ibu Dios jya'a'ajtypy, xonda'aktu mut ko Dios tu ttukkumudoy yu tadu kajpn éxtum tu mdúnadu.

²¹ Net tu'ugu anklus kumajjaabu tkone'ky ja tsaa di'ibu du'un éxtum tu'ugu muj paan, es tkujabijpu jikymyejyñóty, es jyunañ:

—Nandu'un mij Babiloñu muj kajpn, myajkujubipnaxa'añ, es ni na'a jatugok mgakuxu'ugut. ²² Ni na'a kyanakyyajmudówat mgajpnóty ja trompet xuxpu, tsajkapyñxyúxpu esu arpu koobu. Es ni kyanakyjyap'átat ja mmaduumbaty di'ibu xprékyuty, es ni ma kyanakyyajmudówat jap ja jujts tu'unun. ²³ Kyaj jap ñakyjyájut ni tu'ugu lampru, es ni na'a jap kyanakyyajmudówat yajtúñ ja xuu ma ja pajkpaty. Ja m'ajuuy m'ado'kpaty tu 'yittu naxwiñ jantsy muj, es tu twin'uundu nidugekyu naxwiñudu ja'ayuty mut ja byuruu winma'añuty.

²⁴ Pes ma tadu kajpn tu yajpaaty temy yeky ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpaty ja ñe'pyñ, es ja ñe'pyñ di'ibu Dios jya'ay'ajtypy, es nidugekyu ja ñe'pyñ ja ja'ay di'ibuty ja'ay ya'o'kudu naxwiñ.

19

¹ Nétats nmadooy jantsy muk ja ja'ayuty kyajxtu tsajpótm, es jyuna'andu:

¡Awdattu Dios!

Yu nitsokun, muj'ajtun esu muk'ajtun,
yu'u Dios jya'a'ajtypy.

² Pesu Dios paye'epy mut ja tuy'ajtun,

es tu tmo'oy ja kumado'on ja muj pekykyajpn es ñujxut ayodaknoty.

Mut ko tu dyajpekytyúñ ja naxwiñudu ja'ayuty

es dya'e'ky ja Diosu myaduumbaty,

paadyu Dios yajambijtxuty.

³ Net jyunnandu jatugok:

—Awdattu Dios. Pes timjókup winu xuu winu tiempu ma yajnine'egyu taadu.

⁴ Es ja ni'i'px majtáxkpu mājja'aydyujk es ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty di'ibu ijttup Dios windum, ñaygyoxtañaydyákudu, t'awdajttu Dios es jyuna'andu:

—Wa'an du'unuty. ¡Awdajttu'aydyu Dios!

⁵ Nétats nmadoogajxy ma uñaaybyajn ma Dios yajkutíky, es jyuna'añ:

Miidsuty di'ibáty myaduundup ja Nindsan'ajtam Dios,

mājja'ay mutsk ja'ayuty, awdattu Dios.

Nixudúñ ja Borreegu'unk

⁶ Nmadooyuts nandu'un ko nimayjya'ay kyajxtu, du'unuts nmadooy éxtumu nuudax 'yantsy pyumimy, es éxtumu anaa muk ya'axy, es jyuna'andu:

Awdajttu'aydyu ja Nindsan'ajtam Dios di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy, mut ko yajkutíky.

⁷ N'okxondákum, n'okjotkujkum es n'okwindsu'kum, mut ko Dios jyantsymyújuty

es tu net traaty ma ja Borreegu'unk pyuka'añ,

es tu ja ñudo'oxy ñayjyujp'íxyuty.

⁸ Tu yajmo'oy ja wit ja oybyu es ja wa'atspu di'ibu tu'x judsujkp, es ñayxyóxadut.

Pes ja oybyu wit ja'a 'yandijpy ja oybyu di'ibu tyuun kyajxtup ja Diosu jya'ayuty.

⁹ Nétats ja anklus xy'anmaay:

—Kaxja'ay: “Jotkujkuty di'ibáty tǝ yajwówdǝ mǝ tyǝdǝ xǝǝ ko ja Borreegu'unk pyǝka'añ.”

Es xy'ak'anmaayats:

—Tyǝǝdǝ dǝ'un tǝy'ajtǝn di'ibǝ Dios kyajxyry.

¹⁰ Njakoxtanǝyáñǝts anklǝs tyeky'ǝjxy, es nja'awdatáñǝts, per yǝ'uts xy'anmaay:

—Katǝ dǝ'un m'adǝ'utsy. Nmǝdiimbyǝts ja Dios éxtǝm mij, es éxtǝmǝ mmǝgu'ugaty di'ibǝ pyanǝjxtǝp ja Jesusǝ 'yǝxprǝjkan. Awdat ja Dios.

Pes ja tǝy'ajtǝn di'ibǝ Jesús yǝjk, ja'a yǝ'ǝ di'ibǝ wyinmǝ'añmyeery ja Diosǝ kyugajxprǝ.

Di'ibǝ tyuk'uñǝapy ja poop kwaay

¹¹ Nétǝts n'ijxy ja tsǝjp awǝ'ǝts, es kyǝxe'eky tu'ugǝ poop kwaay. Es di'ibǝ tyuk'uñǝapy tǝǝ'aty Di'ibǝ Kyuydyimpy Ja 'Yayuk, es nandǝ'un tǝǝ'aty Tǝy'ajtǝn, mǝt ko tǝy'ajtǝn mǝǝt pyayo'oy es tǝyiptúñ. ¹² Yǝ wyiin dǝ'un éxtǝmǝ jǝnyǝ'ank jyantsytye'xy, es jam kyǝbǝjkkǝjxm tmǝdaty may ja koronǝ. Es tmǝdaty ja xyǝǝ kaxja'ay di'ibǝ yǝ'ǝyǝ naydyi'igyǝ ñijǝ'ǝp. ¹³ Es ja wyit ne'pyñ ne'pyñ. Es tǝǝ'aty Diosǝ 'yAyuk. ¹⁴ Es pyanǝjxǝdǝ tǝgoomyay nidsiptuumbaty di'ibǝ tsǝjpótǝ. Ak poop ja wyit, ja oybyǝ esǝ wǝ'ǝtsprǝ, es ak poop kwaaygyǝjxy. ¹⁵ Es di'ibǝ xyǝ'ajtyry Diosǝ 'yAyuk, jap 'yǝǝjótý pyǝdsemy tu'ugǝ espaǝdǝ jǝpprǝ, es yǝ'ǝ mǝǝt dyajtsayutǝ'añ ja naxwíñǝdǝ ja'ǝyaty. Es yǝjku-tuka'añ mǝdǝ pujxndajk. Es ttukkumǝdowǝ'añ, mǝt ko Dios di'ibǝ tǝgekyǝ mǝk'ajtǝn myǝdajtyry, jyantsy'ajkanǝ mǝt ja naxwíñǝdǝ ja'ǝy. Pǝadyǝ dǝ'un ttukkumǝdowǝ'añ éxtǝm ko jyawǝ yajwinmǝ'ǝtsy ja uuvǝ tǝǝmp. ¹⁶ Es tmǝnejxy kaxja'ay mǝ ja kyǝrǝ es mǝ ja pyuuy tyǝdǝ xǝǝ: “Rey'ajtp mǝ réyaty es Windsǝn'ajtp mǝ windsúnaty.”

¹⁷ Nétǝts n'ijxy tu'ugǝ anklǝs tyǝnǝ jam xǝǝ ñikǝjxm es t'anǝmǝdǝ jantsy mǝk ja joon jǝyujk di'ibǝ ka'ǝgǝdijtp:

—jMin naymyúkǝdǝ mǝ ja mǝj xǝǝ di'ibǝ Dios tyunaampy! ¹⁸ Min es xytsyutstǝt ja tsy'u'udsyǝdyǝ réyaty esǝ soldǝǝdǝ windsúnaty, ja jotmǝk ja'ǝyaty, ja kwaayaty es mǝt ja di'ibǝ tuk'uñǝayǝdǝp, nidǝgekyǝ ja'ǝy ja tsy'u'udsyaty, pǝnaty yajjuuydyǝp es pǝnaty awǝ'ǝtstuu yijttǝp, nandǝ'un ja mǝj ja'ǝy mutsk ja'ǝybyǝ.

¹⁹ Nétǝts n'ijxy ko ja axǝk jǝyujk es ja naxwíñǝdǝ ryéyaty dyajnaymyúkǝdǝ syoldǝǝdǝty es tǝyiptunǝ'añ mǝt ja di'ibǝ poop kwaaygyǝjxy es mǝt ja ñidsiptuumbaty. ²⁰ Per ja axǝk jǝyujk yajtsuum ti'igyǝ mǝt ja kugajxprǝ di'ibǝ andakp, di'ibǝ naty tǝ ttuñ axǝk jǝyujk wyinduuy ja mǝj ijxwǝ'ǝmǝn di'ibǝ myǝdajtyry ja mǝj'ajtǝn. Es mǝdǝ tyǝdǝ mǝj ijxwǝ'ǝmǝn ja kugajxprǝ di'ibǝ andakp tǝ twin'ǝǝndǝ naty di'ibáty tǝ ñǝyǝkyaty es ja axǝk jǝyujk tsyǝ'ǝyǝdǝt, es t'awdajttǝ ja 'yawinnax. Net nimajtsk yajkuǝdu'ujǝ jǝigyaty mǝ yǝ mejyñ di'ibǝ teery azufrǝ. ²¹ Es yǝ syoldǝǝdǝty ya'o'ktaay mǝt ja 'yespaǝdǝ di'ibǝ pǝdsǝmp 'yǝǝjótý di'ibǝ tyuk'uñǝapy ja poop kwaay. Es nidǝgekyǝ joon jǝyujk di'ibǝ ka'ǝgǝdijtp 'yujts jyotkǝdaktǝ mǝdǝ tadǝ tsy'u'udsyaty.

20

Mil jǝmǝjtpǝ

¹ Nétǝts n'ijxy tu'ugǝ anklǝs jyǝnaky tsǝjpótǝ mǝt ja kǝk jutǝ 'yawatsn, es tkǝwítsyaty tu'ugǝ mǝj kǝdǝnǝ. ² Ta tmǝjtsy ja sarpyentǝ, tadǝ mǝjku'ugópǝk, ja Satanás, es tkǝwǝ'ǝñ ttekywyǝ'ǝñ mǝt ja mǝj kǝdǝnǝ, es 'yítǝt tsimy tuk mil jǝmǝjt. ³ Ta tkujǝbijpǝ kǝk jutoty, es dyajni'adijky ijxwǝ'ǝmǝn mǝǝt kǝdiibǝ tnakywyin'ǝǝnǝt ja naxwíñǝdǝ ja'ǝyaty extǝ ko kyǝ'pxǝt tuk mil jǝmǝjt. Ta naty koonǝm 'yok'yajnasmatǝyǝ'añ waanǝ.

⁴ Nétǝts n'ijxy uñǝaybyǝjnaty, es jam 'yu'uñǝdǝ di'ibátyǝ naty tǝ t'axǝjǝdǝ ja kutujkan es pyayo'oydyǝt. Yǝ'ǝdyǝ dǝ'un di'ibǝ yajni'bo't ja kyǝbǝjkyaty mǝt ko tǝpǝnǝjxtǝ ja Jesusǝ 'yǝxprǝjkan es tkǝjxwǝ'ǝdǝ ja Diosǝ 'yayuk. Nandǝ'un kyǝj t'awdajttǝ ja axǝk jǝyujk es ni ja 'yawinnax, es ni tkǝkupǝjktǝ yajtsǝ'ǝyǝt wyimbokkǝjxy o mǝ kyǝ'ǝ mǝt ja axǝk jǝyujkǝ syeyǝ. Es ja Dios yajjikypǝjǝkǝdǝ, es 'yana'amǝdǝ mǝt ja Kristǝ tuk mil jǝmǝjt.

⁵ Tyaadu du'un ma tim jawyiinu Dios dyajjikypyejky ja ja'ayuty. Per di'ibu akwu'umdu ja o'kruty, yu'ujuty kyaj jyikyryuktut extu ko kya'pxut tuk mil jumajt. ⁶ Kuni'xy es jotkujkuty di'ibatu Dios yajjikypyakudup ma tyadu jawyiimbu jikyryujkun. Kyaj pyaadudat ja ayo'on di'ibu du'un extamu ja'ay 'yooktu myumajtsk ok, ja'a du'un tmadundat ja Dios esu Kristu extamu teedyuty, es 'yana'amdat mat ja Kristu tuk mil jumajt.

⁷ Ko naty tu ñaxy tuk mil jumajt, ta Satanás yajnasmatsuya'añ ma tsyimy'ity. ⁸ Es net ñaxut naxwiñ, es ñax twin'uñ tugekyu naxwiñudu, ja Gook naxwiñudu esu Magook naxwiñudu. Ja Satanás yajnaymyujkta'ayudup nidugekyu naxwiñudu ja'ayuty di'ibu ni mbaat nga'okmadsyo'onu, du'un extamu pu'u di'ibu jikymyejyñbyu'ay, es tsiptuna'andu. ⁹ Oytyim madsooty ma tugekyu naxwiñudu ta tso'ondu, es dyajnadujkta nidugekyu Dios ja jya'ayuty ma ja kajpn di'ibu Dios jyantsyseyjpy. Peru Dios dyajjanajky tsajpótma janya'ank di'ibu muut tnino'ktaay nidugekyu tadu ja'ayuty. ¹⁰ Net ja majku'ugórk di'ibu naty ja'ay tu twin'uñ, yajkujudu'uju ma ja mejyñ di'ibu teepy azufu, ma naty nandu'un tu yajkujudúwu ja axuk juyujk es ja kugajxru di'ibu andakp. Jap 'yayówat xuuñ koots winu xuu winu tiempu.

Payo'oyun ma ja poop uñaaybyajn

¹¹ Nétats n'ijxy ja Dios 'yu'uñu ma tu'ugu maj uñaaybyajn pooppu. Esu tsajp esu naxwiñudu jyugaktu ma naty 'yity, es ya'ijxtagooydyaay. ¹² Es n'ijxyuts ja o'kruty, maj mutsk, tyánudu Dios winduuy. Ta ja neky oj ya'aya'pwa'xy, es ya'ixy wi'ix tu tyundu nidu'uk nidu'uk. Es nandu'un wiinkru neky ya'aya'pwa'xy ma 'yity kaxja'ay ja xyujuty pánuty jiky'ajttup winu xuu winu tiempu. Esu Dios tpayo'oy es ttukkumadooy ja o'kruty extam nidu'uk nidu'uk tu 'yadu'utstu, du'un extamu naty 'yity kaxja'ay nekykujxm. ¹³ Tam 'yijttu tugekyu ja o'kruty, ja'a muut di'ibu o'ktu mejyñoty, es tugekyu yajpayo'oyduu extam tii tu ttundu. ¹⁴ Yu o'kun esu infyernu tu naty nandu'un dyajkta'ayduu ja o'kruty tugekyu di'ibu naty yu'ujuty myudajttup. Net ja o'kruty yajkujudúwudu ma ja mejyñ di'ibu ya'amp extamu juun. Ko ja'ay jam 'yayowdu, du'un ja'a extam 'yooktu myumajtsk ok. ¹⁵ Ja'ayu ja'ay di'ibu xyuu kaxja'ay nekykujxy ma yajjaaybyéty ja xyujuty pánuty jiky'ajttup winu xuu winu tiempu, yu'uyu kyaj yajkujudúwudu ma ja mejyñ di'ibu ya'amp extamu juun.

21

Jembyu tsajp esu jembyu naxwiñudu

¹ Nétats n'ijxy ja jembyu tsajp esu jembyu naxwiñudu, mat ko yu jawyiimbu tsajp esu jawyiimbu naxwiñudu kyaj maanu, es kyaj maanu jikymyejyñ.

² Es n'ijxyuts nandu'un ja jembyu Jerusalén kajpn di'ibu tso'omp tsajpótma ma Dios, es kyuda'aky, es jantsy tsuj oyduñ extamu pjkru toxytuyk ko pyaka'añ. ³ Es nmadoogajxyuts jantsy muk ma uñaaybyajn ma Dios yajkutíky, es jyana'añ:

—Tyamu net ja Dios 'yity mat ja ja'ayuty, es jyiky'ata'añ mat yu'ujuty, es yu'ujuty tja'ay'ata'añ. Ku'am ja Dios 'yita'añ mat yu'ujuty, es Dyios'átudat. ⁴ Esu Dios yajtútsxudat tugekyu ja wyinnu. Kyaj 'yok'ijnut ja o'kun, ju'uy yaxun o ja pjk ado'onun, ja'a ko tugekyu di'ibu tu 'yity, tu ja'a ñaxy kyexy.

⁵ Net ja di'ibu uñaapy ma yajkutíky jyanañ:

—Ujts nyajkejpy tugekyu ak jemy.

Nandu'un jyanañ:

—Kaxja'ay, mat ko tyaadu di'ibuts ngajxyry, tya'ajtanu'u es mbaat xymyubeky.

⁶ Nétats xy'anmaay:

—Tu net yajkuyduunda'ay. Ujtsu du'un extam ja A es extamu Z, ujtsu du'un ja jawyiimbu es ja tim okpu. Di'ibu tátsup, ujtsuts nnamo'oyup es t'uugat ja nuu di'ibu pudsuummp ma myuxy es dyaky ja jiky'ajtan. ⁷ Es di'ibu myumadakyry ja pojpu, yu'uts

nmo'oyubu tyaadu éxtamu kyuma'añ, ujtsu du'un xyDyios'átup, es yu'uts n'u'unk'átut. ⁸ Per di'ibáty jyujpja'adup, di'ibátyuts uj xykyamubujktup éxtamu Yajnutsókpu, di'ibáty jiky'ajttup axuuk, yajja'ay'o'ktup, ma'induundup, brujaj'ajttup, 'yawdajttup di'ibu kyaj Dyiosuty, es nidugekyu di'ibu andáktup, taadaty nidugekyu pyaadudu es yajpajta'agut ma ja mejyñ di'ibu teepy azufru. Ko ja'ay jam 'yayowdu, du'un ja'a éxtamu ja'ay 'yooktu myumajtsk ok.

Jemy Jerusalén

⁹ Nétats xyñimiiñ nidu'ugu anklus di'ibu tu ttuktaamdu'uty ja tsyim mut ja ayo'on, esats xy'anmaay:

—Min es nduk'ixut di'ibu pyukaampy ja Borreegu'unk.

¹⁰ Net mudu Espiritu Santa myuk'ajtan oj xyajnejxyuts ma tu'ugu muj kopk jantsy kujxm, es xytyuk'ijxyuts ja muj kajpn Jerusalén kuni'xypyu ko kyuda'aky, jam tso'oñ tsajpótm ma Dios 'yity. ¹¹ Esu tadu kajpn jantsy tu'xp mut ja Diosu jyajun. Esu tyu'xun du'un éxtamu tsujjátypyu tsaa, éxtamu tsajju'unk di'ibu xu'ajtypy jaspe, wa'ats éxtamu viidru. ¹² Es juwadity ja kajpn ñabótsyuty majpxy es kujxm, mut majmajtsku tyujk aa. Es tu'uk tu'ugu tujk aa tmudaty tu'ugu anklus di'ibu kywentu'ajtypy. Es ma tadu tu'uk tu'ugu tujk aa 'yity kuxja'ay tu'ugu xyu ja majmajtskpu Israelu myaank. ¹³ Tuguuuk 'yixy ja tujk aa ma xu pyudsemy, tuguuuk 'yixy ma yukpoj myiñ, tuguuuk 'yixy ma ja xu tsy'ity es jatuguuuk 'yixy ma myiñ ja jamboj. ¹⁴ Ja potsy di'ibu ñabots'ajtypy ja kajpn, majmajtsku 'yujx tmudaty. Es ma ja majmajtskpu potsy ujx kuxja'ay 'yity tu'uk tu'ugu xyu ja nimajmajtskpu Borreegu'ungu 'yapóstalu.

¹⁵ Yu anklus di'ibuts xymyugajx tmudaty tu'ugu oorú kijxn, es tkijxa'añ ja kajpn, ja tyujk aa es ja ñabots. ¹⁶ Ja kajpn kwadraadú 'yity, yu yeñ'ajtan ti'igyu mut ja wyooñ'ajtan. Ja anklus tkijxy ja kajpn mut ja kyijxn, esu yeñ'ajtan wyinjajty majtsk mil jamajtsk mugo'px kilometrú. Yu yeñ'ajtan, ti'igyu yu'u mut ja kyujxm'ajtan esu wyooñ'ajtan. ¹⁷ Net tkijxy ja wyooñ'ajtan ja ñabots, es wyinjajty tugupx mugo'xk metru. Ja kijxn di'ibu ja anklus yajtiimpy, du'un ja yeñ'ajtan éxtam di'ibu ja'ay yajtiimpy.

¹⁸ Ja kajpn nabots pyótsyudyu naty mut ja jaspe tsaa. Es ja kajpn, ak tim wa'ats oorú, du'un kyuxe'eky éxtamu viidru wa'atspu. ¹⁹ Ja kajpn nabots pyotsy'ujx mut kanak naxu oyatpyu tsaa. Ja jawyiimbu tsaa txu'aty jaspe. Ja myumajtskpu txu'aty zafiiru, ja myuduguuukpu txu'aty ágatu, ja myumajtáxkpu txu'aty esmeraldú, ²⁰ ja myumugoxkpu txu'aty ónise, ja myududujkpu txu'aty kornalinu, ja myujxutujkpu txu'aty krisólitu, ja myuduktujkpu txu'aty berilu, ja myudaxtujkpu txu'aty topasyu, ja myumajkpu txu'aty krisoprasu, ja myumajk tu'ukpu txu'aty jasintu, ja myumajmajtskpu txu'aty amatistu. ²¹ Ja majmajtskpu tujk aa, majmajtsk je'eyu ja perlu. Tu'uk tu'ugu tujk aa, ti'igyu je'eyu t'agaj'áty ja perlu. Es ja muj tu'u di'ibu kajpngijky, ak tim wa'ats oorú, éxtamu wa'ats viidru.

²² Es kyajts n'ijxy ni tu'ugu tsajptujk jap, mut ko yu Nindsun'ajtam Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, esu Borreegu'unk, yu'u tsyajptujk'ajttabu tadu kajpn. ²³ Tadu kajpn kyaj ttseky esu xu es ni yu po'o ñi'ánudut, mut ko Dios esu Borreegu'unk, ja'a jyajun maat kyude'xyuty. ²⁴ Es ja jajun ma tadu kajpn, ja'a kyudu'xup nidugekyu naxwíñudu ja'ay, es ja naxwíñudu réyuty tmamíndut ja myukja'ay'át ma ja kajpn. ²⁵ Du'uñum wyu'umut awa'ats yu kajpn nabots aa. Ni na'a kya''adúkat, mut ko jap kyaj kyoodsuya'añ. ²⁶ Es ja naxwíñudu ja'ay tmamíndut ja myuj'ajtan es ttukwindsu'ugudut ja Dios. ²⁷ Es ni na'a kyatáku du di'ibu axuuk, o di'ibu tsoydu'un maat, o win'u'umbuty, yu'ayu tákudup di'ibu xyu ijtp kuxja'ay jap Borreegu'unk ñekykyujxy ma yajjaaybyéty ja xyujaty pánaty jiky'ajttup winu xu winu tiempu.

22

¹ Nétats ja anklus xytyuk'ijxy tu'ugm majnmm di'ibm mujxp mā uñaaybyajn mā Dios esu Borreegu'unuk yajkutúktm. Tadm nmm jantsy wa'ats éxtmm viidrm, es ym'um dm'un yajkypy ja jiky'ajtun winm xmm winm tiempm. ² Tadm nmm pyaye'eky maj tu'ugijky mā tadm kajpn. Es majnmmabm'aay majtsk adu'um yoñ ja kepy di'ibm yajkypy ja jiky'ajtun es tyummpr'áty majmajtsk ok tuk jmmajtrm, winduk po'ojuty tyummpr'áty. Es ja kepy'aay ym'um tsooy'átap ja naxwíñudm ja'ayuty. ³ Es ni mā kyanaky'ítat ni tii di'ibm kajxpojkr.

Mā tadm kajpn, Dios esu Borreegu'unuk yajkutuka'andm, esu mynduumbuty 'yawdata'anadm, ⁴ es 'yíxtap ja Dios ja wyiin jyajp, es tmadáttat ja Diosu xyum mā wyimbok. ⁵ Jap kyaj kyoodsyma'añ. Es di'ibáty ijttap jap, kyaj ttsóktat ni ja lyamprm es ni ym xmm ñijájudat, mat ko ym Nindsun'ajtam Dios kudm'xánup, es yajkutúktat winm xmm winm tiempm.

Tsojk ja Kristm myina'añ

⁶ Nétadsu anklus xy'anmaay:

—Tyadm ayuk, tmy'ajtunm'um es mbaat xmyubuktm. Paadyu Nindsun'ajtam Dios di'ibm wyinmā'añmyeepy ja kyugajxpraty, ym'um tm tkexy ja 'yanklus es yajtuk'ixā'andm ja mynduumbuty di'ibm tsojk tunán jatánup.

⁷ Dm'un ja Jesukristm jyuna'añ:

—¡Mudoo'íttu! ¡Tsojkats nminā'añ!

¡Jotkujk di'ibáty pyaduundup ja n'axprajkunats di'ibm ijtp kaxja'ay mā tyadm neky!

⁸ 'Ej Fwank. N'ijx nmūdoots tugekyu tyaadm. Es kots n'ijxtaay nmūdoodaay, taats nnaygyoxtnaaydyáku anklus tyeky'ujxy di'ibudsu naty tm xytyuk'ixy, es nja'awdatáñts.

⁹ Per ym'uts xy'anmaay:

—Kátats xy'awdaty. Nmūdiimbyats ja Dios, éxtm mij, es éxtmm mmūgu'uguty di'ibm Dios ja 'yayuk kyajxwā'xadup, es nidugekyu di'ibáty pyaduundup ja Diosu 'yaxprajkun di'ibm ijtp kaxja'ay mā tyadm neky. ¡Awdat ja Dios!

¹⁰ Es ja anklus xy'ak'anmaayats:

—Kajxwā'x yajxónu tyadm Diosu 'yaxprajkun. Katu xykyuyu'utsy, mat ko tm dm tyimpatypy ja tiempm mā yajkuydyuna'añ. ¹¹ Pánuty axmuk adátstap, wa'anm dm'un t'aktimtuun'adu'utstm; es pánuty pyanajxtap ja ka'oybyu winmā'añ, wa'anm dm'un t'aktimpanajx'adu'utstm; es pánuty pyanajxtap ja tmy'ajtun, wa'anm dm'un t'aktimpanajx'adu'utstm; es pánuty kyuydyuundup ja Diosu wyinmā'añ, wa'anm dm'un t'aktimkuydyuun'adu'utstm.

¹² Dm'unm Jesukristm jyuna'añ:

—¡Tsojkats nminā'añ! Es kots nmínat, nmo'oya'añats nidu'uk nidu'uk éxtm pyaadyuty wi'ixáty tm jyiky'attu. ¹³ 'Ejtsu dm'un éxtm ja A es éxtmm Z, ujtsu dm'un ja jawyiimbm es ja tim okpm. 'Ejtsu dm'un di'ibm tugekyu yajtsondák, es ujtsu dm'un nandm'un di'ibm ya'abatadyaapy. ¹⁴ Jotkujkudyu taadaty di'ibáty tm tpujtm yajxónu wyit, ja'a njuna'anm di'ibm tm jyodumbittm es tm tmastu'uttm ja pyojpm. Ym'udyu dm je'eyu pátdup tyákat mā tadm kajpn es tje'xat ja ujts tūmp di'ibm yajkypy ja jiky'ajtun winm xmm winm tiempm. ¹⁵ Mat ko ni na'a mbaat kyatákudu jap di'ibm myudajttap ja axmuk winmā'añ, ym brújuty, m'induumbuty, yajja'ay'o'kpraty, ym di'ibm 'yawdajttap di'ibm kyaj Dyiósuty, es di'ibáty tsojktap tyuundup ja andakun.

¹⁶ 'Ej Jesús, tats ngexy ja n'anklus es t'awánat nidugekyu ja mabujkprutajk mā ñaymyúkudu. 'Ejtsu dm'un ja Davitm tyummpr 'yaats, es ujtsu dm'un éxtmm jayxyum di'ibm móñm pudsūmp.

¹⁷ Ym Espíritm Santm esu Borreegu'ungm ñudo'oxy, ja'a njuna'anm ja ja'ay di'ibm myubajktap ja Jesukristm, ja'a junándup:

—¡Min!

Es di'ibm myumdeepy, wa'an nandm'un tjuna'añ:

—¡Min!

Es di'ibáty tátšudup, wa'an tmindu es t'axájudut nadu'uñu ja nuu di'ibu yajkyry ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

¹⁸ Eñ n'anmaabyuts nidugekyu di'ibáty mydoo'ijttup yu Diosu 'yayuk di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky, pun ja pán tnikón yu tyadu di'ibu ijtp kuxja'ay, Dios nandu'un niko'onxudup ja 'yayo'on di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky. ¹⁹ Es pun ja pán oynu'unan tpuwitsy yu ayuk di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky, Dios nandu'un puwijtsxudup di'ibu naty páttup tje'xut ja kepytyuump di'ibu yajjiky'ajtp, es kyaj tyákat ma ja Diosu kyajpn. Yu kepytyuump esu Diosu kyajpn kuxja'ay 'yity ma tyadu neky.

²⁰ Di'ibu tyadu ñigajxyry, du'un jyuna'añ:

—Tsojkuts nmina'añ.

Es nandu'unuts njuna'añ:

—Wa'an du'unuty. ¡Min, Nindsun'ajtam Jesús!

²¹ Wa'an Nindsun'ajtam Jesús tkunu'xtu nidugekyu ja Diosu jya'ayuty.